

'Én Xit̲se-la Nainá
ra a'ta 'tse Jesucristo

El Nuevo Testamento
en el
mazateco de Eloxochitlán
de Flores Magón

Primera edición
El Nuevo Testamento
en el mazateco de San Antonio Eloxochitlán
maa 12-006 1M
©Liga Bíblica Internacional 2012

Versión electrónica ©2022 Wycliffe Bible Translators, Inc.
www.scriptureearth.org

Licencia Creative Commons
(Reconocimiento-NoComercial-SinObraDerivada 4.0 Unported)

- Compartir — Usted es libre de copiar, distribuir y comunicar públicamente la obra.
  - Reconocimiento — Debe reconocer los créditos de la obra.
  - No comercial — No puede utilizar esta obra para fines comerciales.
  - Sin obras derivadas — No se puede alterar, transformar o generar una obra derivada.
- <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.es>

A'ta 'tse xajon rakìi

Jè 'Én Xitse-la Nainá ra tichja a'ta 'tse Jesucristo, yaá chja-ni jè xajon ra tji'ta 'Én Tsje-la Nainá ra ko'sín 'yaxkon-la nga Biblia 'mì. Ta nga'tsì xajon rakìi, kahítoó libro tjin-ni ra kja kj'ií kja kj'ií tsò. Nga jngó jngó libro kii, taxki tseé kjonda tsjá-ná tsa 'kia chjítá'yé.

'Kia nga ti'sa kjòn-ni, nichjin kjo jò jmi nó, jé 'én griego kisinda-ni. Tanga skanda nichjin 'ndi, tsatoó kjo jngo jmi masen 'én ra tjin ta nga tijingo isà'nde ijye tjinda nga xajon tji'ta jè 'Én Xitse-la Nainá. Nichjin ra titsajneé 'ndi-ni, millón ma-ni xita ra tjin ra 'ño kjin naxindá tjin-ni, ma bíxkiyajin a'ta 'tse 'én-la.

Jè 'én-ná ra nakjé, kò kó'sín tjin kjotéxoma-la nga nakjoá, batoó fahatjiya-la koni jè 'én griego kò koni jè 'én-la chikon. Tanga jè 'én-ná, 'ño kjin ndiyá tjin-ni kó'sín ma nakjoá kò kó'sín ma machiyajin-ná mé-ni takó kó'sín ma nakjoá-ná koni 'sín tichja kjòn-ni jè 'én griego ra kisinda 'kia nga ti'sa kjo'tsia kjòn-ni.

Prólogo

El Nuevo Testamento forma parte de las Sagradas Escrituras, mejor conocidas como la Biblia. Consta de veintisiete libros distintos, cada uno de los cuales es proveedor de ricas bendiciones al que lo lee. Fue escrito originalmente en el idioma griego, pero a través de casi dos mil años se ha traducido en más de mil quinientos idiomas. En la actualidad, millones de personas de miles de pueblos pueden leerlo en su propio idioma.

El vocabulario y la gramática del idioma mazateco son muy distintos a los del griego, y también a los del español; sin embargo, el mazateco posee abundantes formas gramaticales y retóricas que pueden expresar a fondo el significado del griego original.

Aclaraciones sobre el alfabeto

A continuación se presenta el alfabeto mazateco con algunos ejemplos:

a	aso - <i>tibio</i>	l	líka - <i>encuerado</i>
b	ba - <i>tristeza</i>	m	mase - <i>se espesa</i>
ch	chijo - <i>polvo</i>	n	nañá - <i>perro</i>
chr	chroba - <i>blanco</i>	ñ	ñánda - <i>donde</i>
nd	ndobá - <i>calor</i>	o	'oya - <i>muele</i>
nds	ndsako - <i>su pie</i>	p	payo - <i>rebozo</i>
e	te - <i>diez</i>	r	torolí - <i>renacuajo</i>
f	fe - <i>se acaba</i>	s	se - <i>espeso</i>
ng	ngojña - <i>ayer</i>	t	ti - <i>muchacho</i>
h	síhisen - <i>alumbra</i>	ts	tsatse - <i>compró</i>
i	ito - <i>siete</i>	x	xíta - <i>gente</i>
j	ji - <i>tú</i>	y	ye - <i>víbora</i>
k	kixo - <i>apolillados</i>	'	ni'í - <i>lumbre</i>

La **chr** representa un sonido semejante a la **ch**, pero con la punta de la lengua doblada hacia arriba.

chroba - *blanco*   **machrañà** - *se acerca*

La **ts** representa un sonido que se pronuncia como una **t** seguida de **s**, como catsup.

tsatse - *compró*   **kitsò** - *dijo*

La **x** representa un sonido semejante al sonido que algunas personas producen para calmar o arrullar a un niño.

xíta - *gente*   **síxá** - *trabaja*

En mazateco la letra **'** representa al saltillo, que es un pequeño corte de voz.

'on - *adolorido*   **ni'í** - *lumbre*

La **h**, al igual que en español, no tiene sonido. Se usa para separar dos sílabas.

síhisen - *alumbra*

La **b** del mazateco siempre tiene el sonido suave como en la palabra *labio*.

bijchó - *llega*   **chiba** - *poco*

Cuando la letra **n** se presenta al final de la palabra, no representa una consonante; indica una modificación de la vocal anterior, es decir, que una parte del aire sale por la nariz. En las siguientes palabras se puede notar la diferencia entre palabras con la **n** al final y palabras sin la **n**.

chjoón - *mujer*

chjoó - *blanquillo*

En algunas palabras del mazateco la **n** se presenta antes de otras consonantes. A diferencia del español, estas combinaciones pueden presentarse al principio de la palabra y no solamente en medio.

nchijá - *atole*
ndsako - *su pie*

nchraja - *res*
ngojnã - *ayer*

ndobá - *calor*

En mazateco la **j** se pronuncia de una manera parecida a la del español cuando se presenta antes de una vocal y al principio de la palabra o entre dos vocales.

jò - *dos*

ndajo - *jabón*

Pero a diferencia del español, la **j** en mazateco también se presenta antes o después de algunas consonantes y grupos de consonantes. En estos casos, la **j** representa solamente un pequeño soplo de aire antes o después de la consonante. En los siguientes ejemplos se puede notar la diferencia entre las consonantes con la **j** después y las que no la tienen.

tj   **tjo** - *aire*
tsj   **tsjò** - *tostado*
chj   **chjinì** - *come tú*
chrj   **chrjoba** - *piel*
kj   **kjaán** - *se pelea*

t   **toò** - *fruta*
ts   **tsò** - *dice*
ch   **chini** - *tú comes*
chr   **chroba** - *plato*
k   **kaàn** - *veinte*

En los siguientes ejemplos se nota la diferencia entre palabras con la **j** antes de algunas consonantes y palabras que no la tienen.

jt   **jti** - *enojo*
jts   **jtsò** - *harapiento*
jch   **jchínga** - *viejo*
jnd   **ijndáa** - *ahí*
jnch   **ijnchi** - *Teotitlán*
jnchr   **ajnchró** - *pozo de agua*
jng   **ijngoò** - *otro*
jm   **jmà** - *negro*
jn   **jnó** - *tecolote*
jñ   **jñò** - *oscuro*
jy   **ijye** - *se acabó*

t   **ti** - *muchacho*
ts   **tsò** - *dice*
ch   **chínga** - *marrano*
nd   **inda-inda** - *despacio*
nch   **nchi** - *mojado*
ng   **ingo** - *uña*
m   **ma** - *se puede*
n   **nó** - *año*
ñ   **ñánda** - *donde*
y   **ye** - *culebra*

En mazateco la **x** se puede presentar antes de la **t** o la **k**, como en los siguientes ejemplos:

xt   **ixti** - *niño*

xk   **xka** - *hierba*

En mazateco el saltillo (´) se presenta antes de las consonantes y grupos de consonantes **m, n, y, b, nd, nds, nch, nchr** y **ng**; y representa una pequeña pausa antes de la consonante dándole una pronunciación más fuerte a la misma.

'm	na'miù - cura	'nds	'ndse - su hermano
'n	na'ní - mala mujer (planta)	'nch	'nchán - frío
'y	ni'ya - casa	'nchr	'nchré - oye
'b	ka'biì - tomó	'ng	'nga - alto
'nd	i'nde - lugar		

El saltillo (´) también se presenta antes de las consonantes o grupos de consonantes **t, ts, ch, k, jts, jch, sk, j, s, x, y f**. El saltillo representa una glotalización de la sílaba.

't	'tè - siembren (imperativo)	'j	'ji - vino
'ts	fi'tso - se apaga	's	'se - va a haber
'ch	'choò kji - está feo	'x	'xin - hombre
'k	'ké-lá - le vamos a pegar	'f	'fiì - llega

El mazateco es una lengua tonal. Esto quiere decir que el tono que lleva una palabra es tan importante como las vocales y consonantes que la forman. Cambiar el tono de una palabra tiene el mismo efecto que cambiar una de sus vocales o consonantes; puede resultar una palabra con un significado completamente diferente.

xkón - peligro	xkon - tacaño	xkõn - su ojo
-----------------------	----------------------	----------------------

El mazateco de Eloxochitlán tiene cuatro niveles de tonos. El nivel más agudo se indica por medio de un acento encima de la vocal.

xá - trabajo	kátó - sapo	naxó - flor
yá - árbol	ímá - aguacate	nañá - perro
sá - luna	káló - guajolote	katé - treinta
nátí - mecapan	naxá - costal	baté - techar

En los siguientes ejemplos se puede notar la diferencia entre las palabras que tienen tono agudo y las que tienen tono medio (que se escriben sin acento).

xá - trabajo	xa - león
jé - pecado	je - grande
kátó - sapo	kato - algodón
katé - treinta	kate - bailó
baté - techar	bate - corta

El tono más grave se indica por medio de una raya debajo de la vocal.

je - jilote	niño - tortilla	ima - pobre
tì - pescado	xiti - jitomate	natse - mosquito
ja - águila	xita - gente	kicha - machete
ye - culebra	naxa - sal	
cho - animal	nacho - calabaza	

En los siguientes ejemplos se puede notar la diferencia entre las palabras que tienen tono grave y las que tienen tono medio o tono agudo.

jè - <i>jilote</i>	je - <i>gordo</i>
tì - <i>pescado</i>	ti - <i>muchacho</i>
naxa - <i>sal</i>	naxá - <i>costal</i>
natse - <i>mosquito</i>	natsé - <i>conejo</i>
íma - <i>pobre</i>	ímá - <i>aguacate</i>
ínaxo - <i>carrizo</i>	ínaxó - <i>planta de una flor</i>

El mazateco de Eloxochitlán también tiene un tono medio agudo que se indica por medio de un acento inclinado (´).

jè - <i>él</i>	tífi - <i>está caminando</i>
tè - <i>baila</i>	títì - <i>está quemando</i>
jò - <i>dos</i>	sínè - <i>está pisando</i>
tíxò - <i>está hirviendo</i>	

En los siguientes ejemplos se puede notar la diferencia entre las palabras que tienen tono medio agudo y las que tienen tono medio.

títì - <i>se está quemando</i>	títi - <i>se está cortando</i>
fanè - <i>se acuesta encima</i>	fane - <i>suenas</i>
tè - <i>baila</i>	te - <i>diez</i>

Corchetes

Las palabras entre [corchetes] expresan ideas que los lectores originales entendían por el contexto cultural e histórico, pero no estaban escritas en el texto original.

Índice

San Mateo.....	1
San Marcos.....	85
San Lucas.....	138
San Juan.....	221
Hechos.....	283
Romanos.....	359
1 Corintios.....	393
2 Corintios.....	425
Gálatas.....	447
Efesios.....	460
Filipenses.....	471
Colosenses.....	480
1 Tesalonicenses.....	488
2 Tesalonicenses.....	495
1 Timoteo.....	499
2 Timoteo.....	508
Tito.....	514
Filemón.....	518
Hebreos.....	520
Santiago.....	544
1 Pedro.....	553
2 Pedro.....	563
1 Juan.....	569
2 Juan.....	578
3 Juan.....	580
Judas.....	582
Apocalipsis.....	585

'Én xit̩se ra nda tsò a'ta 'tse Cristo koni 'sín tsikínda jè Mateo

Xit̩a jchínga kjin-l̩a Jesucristo

(Lucas 3:23-38)

1 Jè xajon ra baxk̩i 'í-l̩a j̩nà nàmih̩í'xtín jchá-l̩a Jesucristo, jè ra tje-l̩a David nchrabá'ta-ni k̩o tje-l̩a Abraham.

²Jè Abraham, jé kjomà n̩a'in-l̩a Isaac; k̩o Isaac, jé kjomà n̩a'in-l̩a Jacob; k̩o Jacob jé kjomà n̩a'in-l̩a Judá k̩o j̩nà 'ndse. ³K̩o jè Judá, jé kjomà n̩a'in-l̩a Fares k̩o Zara, k̩o jè n̩a-l̩a, Tamar tsi'kìn. Jè Fares, jé kjomà n̩a'in-l̩a Esrom; k̩o Esrom, jé kjomà n̩a'in-l̩a Aram. ⁴Jè Aram, jé kjomà n̩a'in-l̩a Aminadab; k̩o jè Aminadab, jé kjomà n̩a'in-l̩a Naasón; jè Naasón, jé kjomà n̩a'in-l̩a Salmón; ⁵jè Salmón, jé kjomà n̩a'in-l̩a Booz, k̩o jè n̩a-l̩a, Rahab tsi'kìn. Jè Booz, jé kjomà n̩a'in-l̩a Obed, k̩o jè n̩a-l̩a, Rut tsi'kìn; k̩o jè Obed jé kjomà n̩a'in-l̩a Isaí; ⁶jè Isaí, jé kjomà n̩a'in-l̩a David ra xit̩axá ít̩jòn tsikijna; k̩o jè David, jé kjomà n̩a'in-l̩a Salomón; k̩o jè n̩a-l̩a Salomón, jé ra kjomà chjoón-l̩a Urías nga t̩i'sa ít̩jòn.

⁷Jè Salomón, jé kjomà n̩a'in-l̩a Roboam; jè Roboam, jé kjomà n̩a'in-l̩a Abías; jè Abías, jé kjomà n̩a'in-l̩a Asa; ⁸k̩o jè Asa, jé kjomà n̩a'in-l̩a Josafat; k̩o jè Josafat, jé kjomà n̩a'in-l̩a Joram; k̩o jè Joram, jé kjomà n̩a'in-l̩a Uzías; ⁹k̩o jè Uzías, jé kjomà n̩a'in-l̩a Jotam; jè Jotam, jé kjomà n̩a'in-l̩a Acáz; k̩o jè Acáz, jé kjomà n̩a'in-l̩a Ezequías; ¹⁰jè Ezequías, jé kjomà n̩a'in-l̩a Manasés; k̩o jè Manasés, jé kjomà n̩a'in-l̩a Amón; k̩o jè Amón, jé kjomà n̩a'in-l̩a Josías; ¹¹jè Josías, jé kjomà n̩a'in-l̩a Jeconías k̩o j̩nà 'ndse, 'kia nga kij̩k̩o kjohi'in j̩nà xit̩a Israel ján nangi Babilonia.

¹²Ra kjomà askan, 'kia nga ijye kij̩ ya Babilonia, Jeconías, jé kjomà n̩a'in-l̩a Salatiel; k̩o jè Salatiel, jé kjomà n̩a'in-l̩a Zorobabel; ¹³jè Zorobabel, jé kjomà n̩a'in-l̩a Abiud; k̩o jè Abiud, jé kjomà n̩a'in-l̩a Eliaquim; k̩o jè Eliaquim, jé kjomà n̩a'in-l̩a Azor; ¹⁴jè Azor, jé kjomà n̩a'in-l̩a Sadoc; k̩o jè Sadoc, jé kjomà n̩a'in-l̩a Aquim; k̩o jè Aquim, jé kjomà n̩a'in-l̩a Eliud; ¹⁵k̩o jè Eliud, jé kjomà n̩a'in-l̩a Eleazar; jè Eleazar, jé kjomà n̩a'in-l̩a Matán; jè Matán, jé kjomà n̩a'in-l̩a Jacob; ¹⁶jè Jacob, jé kjomà n̩a'in-l̩a José, jè ra 'x̩in-l̩a María kjomà. Jè María, jè ra kjomà n̩a-l̩a Jesús, jè ra Cristo [xit̩a ra xá isikasén-ni Nainá].

¹⁷ Te ijòn skò kjomà jñà xit̩a jchínga ra nchrabá-ni 'tse Abraham skanda 'tse David. Kò jñà xit̩a jchínga-là Jesús ra nchrabá'ta-ni 'tse David skanda 'kiã nga kjo'ñó kjomà-là jñà xit̩a Israel nga inikasén ya nangi Babilonia t̩i'koaá te ijòn skò kjomà xit̩a jchínga. Kò ngi te ijòn skò kjomà xit̩a jchínga skanda 'kiã nga kitsin ra Cristo [xit̩a ra xá isikasén-ni Nainá].

'Kiã nga kitsin Jesucristo

(Lucas 2:1-7)

¹⁸ 'Kiã nga kitsin Jesucristo kíí 'sín kjomà: María ra na-là Jesús, jé José, ijye t̩jna'ñó-là nga jè kixan-kò. Tanga 'kiã nga tikje bitsajnakò xákjén, kijchaá-là María nga ijyeé i'ndí t̩jhi'ma-là ra a'ta 'tse nga'ñó-là Inim̩a Tsje-là Nainá. ¹⁹ Jè José ra 'x̩n-là kjomà María, xit̩a kixi-ní; maj̩n-là nga kjosabà tsjá-là María; isíkítsjen-ní nga ta kjo'maá tsjín-ni, nga mì yá xit̩a ra kji'nchré. ²⁰ 'Kiã nga ijye kò'sín isíkítsjen, jngo ìkjalí-là Nainá tsakáko a̩ngi nijñá. Kitsò-là:

—José, ra ya nchrabá-ni tje-là David, k̩i tà chjàn skon-j̩n nga kijnak̩i jè María ra chjoón-li koma. Jè i'ndí ra t̩jhi'ma-là, 'tseé nga'ñó-là Inim̩a Tsje-là Nainá. ²¹ Jngo ndí i'ndí 'x̩n jtsín-là ra Jesús s̩i'ta 'í-là. Kíí kò'sín 'kín-ni, nga jé kochrjekàjin k̩johi'in xit̩a nax̩ndá-là a'ta 'tse jé ra t̩jín-là.

²² Nga'tsì kjoa k̩i, 'koaá 'sín itjasòn koni 'sín kitsò Nainá a'ta 'tse xit̩a ra isìchjeén nga k̩iichj̩a ngajo-là kjotseé nga kitsò:

²³ Jngo ra chjoón xangó, i'ndí s̩hi'ma-là,

jtsín jngo-là i'ndí 'x̩n ra Emanuel s̩i'ta 'í-là.

Jè 'í ra Emanuel tsò, Nainá t̩jnakò-ná tsó-ni.

²⁴ 'Kiã nga itja'fá-là José, 'koaá 'sín k̩i'sin koni 'sín kitsò-là ìkjalí-là Nainá; iskábé María nga ixan-kò. ²⁵ Tanga skanda 'kiã tsikitsajnakò xákjién 'kiã nga ijye kitsin ndí i'ndí-tjòn-là María; kò 'koaá 'sín tsikí'ta 'í-là nga Jesús tsi'kìn.

Kíí 'sín kjomà nga ijchò Jerusalén xit̩a ra 'ñó t̩jín-là kjoachj̩ne

2 Jesús, yaá kitsin nax̩ndá ra 'mì Belén, nangi ra chj̩a-ni Judea. Jè Herodes xit̩axá ítjòn t̩jna jè n̩ichjin 'kiã. Ijchó ya Jerusalén ra nax̩ndá skò-là Judea, xit̩a ra 'ñó t̩jín-là kjoachj̩ne, ra ya inchrabà-ni ñanda bitjokátji-ni tsá'bí, ² nga kjonangi, kitsò:

—¿Ñanda t̩jna jè xit̩axá ítjòn-là 'tse xit̩a Judío ra ijye kitsin? Kijchaá jngo-j̩n nitse ya ñanda bitjokátji-ni tsá'bí ra tsakón nga ijyeé kitsin. Ngaj̩n, kíí xá kà'f̩i-naj̩n nga jchaxkón-j̩n.

³ 'Kia nga kií'nchré Herodes ra xitaxá ítjòn tíjna, kò nga'tsi xita naxindá Jerusalén, ta itsakjón-ní. ⁴ Jè Herodes kiichja-la nga'tsi xita ítjòn-la na'mì kò xita ra bakón-ya kjotéxoma ra tsikínda Moisés. Iskonangi-la, ñánda-ni nga jtsín ra Cristo [xita ra xá sikkasén-ni Nainá]. ⁵ Jñà xita kii kitsò-la:

—Yaá naxindá ra 'mì Belén nangi ra chja-ni Judea. 'Koaá 'sín tíchja xajon ra tsikínda xita ra kiichja ngajo-la Nainá kjotseé nga kitsò:

⁶ Jiòn ra xita naxindá Belén tsajiòn, nangi ra chja-ni Judá, mì tsa 'ño nangi titsahijyo ya ajin-la naxindá ra tjíhijyo ítjòn ya nangi Judá;
tí'koaá 'ño chjí-no ra jiòn.
Nga yaá kitjotin jngo-ni xitaxá ítjòn
ra sikkindá naxindá-na Israel.

⁷ Jè Herodes, kiichja'ma-la jñà xita ra 'ño tíjn-la kjoachjine nga iskonangi-la mé nichjin-ni nga kijtse jè nitse. ⁸ 'Kiaá isikasén ján Belén, kitsò-la:

—Tangiò, nda chjinangio a'ta 'tse i'ndí rakii. 'Kia nga sakò-no tikjí'nchré-ná, mé-ni nga tí'koa íkatsíjen-la nga skexkón, kò nga tí'koaá jeya sikkjnaa.

⁹ 'Kia nga ijye kií'nchré jñà xita chjine kii koni 'sín kitsò jè Herodes, kijì-ní; kò jè nitse ra kijtse ñánda bitjokátji-ni tsá'bí, 'koaá 'sín kijì ítjòn-la skanda ijchò ñánda tíjna i'ndí rakii, kò yaá tsasijna jè nitse. ¹⁰ Jñà xita chjine kii, 'kia nga kijtse nitse rakii, tsja jchán ki'se-la. ¹¹ 'Kia nga 'jaha'sen ni'ya jñà xita kii, kijtseé jè i'ndí rakii kò María jè ra na-la. 'Kiaá tsinchaxkón'chi'ta-la jè i'ndí rakii nga kijtsexkón. Kò akjòn iski'xa jñà kàxa-la, kitsjá-la jñà ton sinè, kò chrjongó Nainá kò nandá jtá ixi ra 'ño nda jne ra 'mì mirra. ¹² Ra kjomà askan ki'tsí-la nijñá jñà xita kii nga mì tí kò'sín kjinchrabà-ni jè ndiyá ñánda tíjna Herodes. Xìn ndiyá kijì-ni nga kijì-ni nangi-la.

Kíí 'sín ki'sin xita jchínga-la Jesús nga tsanga nga kijì ján nangi Egipto

¹³ 'Kia nga ijye kijì-ni jñà xita ra tíjn-la kjoachjine, jngo ikjali-la Nainá isinijñá-la José, kitsò-la:

—Tísítjiin, chjíbì jè i'ndí kò na-la; 'tin ján nangi Egipto; yaá tíjni skanda 'kia nga koxín-la. Nga jè Herodes koàtsjií jè i'ndí rakii nga mejèn-la sikk'ken.

¹⁴ 'Kia nga ijye itja'fá-la José, iskábé i'ndí kò na-la, kijì nitjen ján nangi Egipto. ¹⁵ Yaá tsikitsajna skanda 'kia nga 'ken Herodes. 'Koaá

'sín itjasòn koni 'sín kitsò Nainá a'ta 'tse x̣iṭa ra isichjeén nga kiichja ngajo-la ḳjotseé nga kitsò: “Yaá kichjà-la i'ndí-na nangi Egipto.”

'Kia nga ini'ken ndí ixti 'xin

¹⁶ 'Kia nga kijtse jè Herodes nga jñà x̣iṭa ra 'ñó ṭjín-la ḳjoachjine iskondachaá-la, jti jchán kjomà-la. Akjòn 'ñó kitsjá ḳjohixi nga kiyá ijye ndí ixti 'xin ra jò nó ṭjín-la ḳo nga'tsi ra isa i'ndí-isa kóho'ki ya naxindá Belén, ḳo jñà naxindá ra ṭjíhijyo ya andi-la koni 'sín tsi'kénajmí-la jñà x̣iṭa chjine, nga mé nichjin-ni nga kijtse jè nitse. ¹⁷ 'Koaá 'sín itjasòn 'én ra kiichja Jeremías x̣iṭa ra isichjeén Nainá nga kiichja ngajo-la ḳjotseé, nga kitsò:

¹⁸ Ya i'nde ra 'mì Ramá kina'yá-la
nga 'ñó ṭḳjindáya ḳo ṭífabátse-la
jè chjoón Raquel nga ṭḳjindáyake ndí ixti-la,
ḳo mì ḳi ṭi 'nchré-la yá ra síje ikon
nga ijyeé 'ken ndí ixti-la.

Mé-ni x̣iṭa Nazaret tsi'kin-ni Jesús

¹⁹ 'Kia nga ijye 'ken Herodes, jngo ikjalí-la Nainá isinijñá-la José ján Egipto. Kitsò-la:

²⁰ —Ṭisítj̄in, chjíbí jè i'ndí ḳo na-la. 'Tin india-ni ya nangi Israel. Ijyeé 'ken jñà x̣iṭa ra mejèn-la s̄i'ken i'ndí rak̄i.

²¹ 'Kiaá tsasítjen José, kiji ḳo jè i'ndí ḳo na-la ya nangi Israel. ²² Tanga 'kia nga ki'nchré José nga jè ṭibatéxoma Arquelao ya nangi Judea, nga jè ṭjna ngajo-ila na'in-la Herodes, José itsakjón-ní; mì ḳi ya ḳo'sín kiji. Yaá kiji ya nangi Galilea. Nainá, 'koaá 'sín tsi'kénajmíya-la angi nijñá. ²³ 'Kia nga ijchò ya i'nde rak̄i, yaá tsikitsajna ya naxindá Nazaret. 'Koaá 'sín kjomà mé-ni nga itjasòn-ni koni 'sín kitsò x̣iṭa ra isichjeén Nainá nga kiichja ngajo-la ḳjotseé, nga jè Jesús, x̣iṭa nazareno 'kín.

Mé 'én ra kiichja Juan, jè ra batínda x̣iṭa

(*Marcos 1:1-8; Lucas 3:1-9, 15-17; Juan 1:19-28*)

3 Nichjin k̄i, ijchó jè Juan ra batínda x̣iṭa, ya i'nde a'ta x̄in 'tse Judea ñándá nga nangi kixi nga tsi'kénajmíya jè 'én-la Nainá, ² nga kitsò:

—Ṭikájno-no jè jé ra ṭjín-no ḳo k̄i t̄i tsja jé fatsji-no, nga ijyeé ḳjochraña'tà-no nichjin nga jchaa kó'sín batéxoma jè ra ṭjna ján ngajmi.

³ Jè x̣iṭa ra isichjeén Nainá nga kiichja ngajo-la ḳjotseé ra tsi'kin Isaías, 'koaá 'sín tsikínda x̄ajon-la ra a'ta 'tse Juan nga kitsò:

Jngo x̄it̄a ra 'ñó t̄ich̄ja ya i'nde a'ta x̄in ñánda nga nangi kixi nga tsò:
 “T̄itsaj̄nanda nga 'kia nga kj'íi Na'ín-ná,
 kixi t̄ik̄ij̄na inìma-no

koni jngo ndiyá kixi ñánda nga kojmejá Na'ín-ná.”

⁴ J̄nà nikje ra tsakjaya Juan, tsja-la cho camelloó t̄j̄inda-ni. Kō jngo x̄incho ra chr̄jab̄a cho tsik̄ik̄já. Kō j̄nà tsajmì ra iskine Juan, tsjén-la cho ser̄a ij̄ná-ní kō likò. ⁵ J̄nà x̄it̄a ra inchrabà-ni ya Jerusalén kō kóho'ki nga t̄j̄ngo ya nangi ñánda 'mì Judea kō j̄nà i'nde ra ya machraña-la ya ndáje ra 'mì Jordán nga 'j̄i'nchré-la jè Juan. ⁶ J̄nà x̄it̄a k̄i, 'kia nga isik̄aj̄no-ni jé-la, ak̄j̄on jè Juan tsat̄indá-ní ya ndáje Jordán.

⁷ 'Kia nga kijtse jè Juan nga 'ñó k̄j̄in x̄it̄a fariseo kō x̄it̄a saduceo 'ji nga mejèn-la kot̄indá ijo-la, kitsó-la:

—J̄ion, 'koaá 'sín ngoya-no koni tsa tje-la ye. ¿Yá ra kōkitsò-no nga kōtojin-no jè kjohi'in ra 'sa nchrabá? ⁸ Kō'sín 'tiaàn kjoa ra nda t̄j̄in. Kata'ya-la nga ijyee inik̄aj̄no jé-no kō m̄i t̄i jé inchrifatsji-no. ⁹ K̄i kō'sín níkītsjen ya ajin inìma-no nga bixó: “Ngaj̄in, m̄i k̄i 'se-naj̄in kjohi'in nga yaá nchrabá'ta-naj̄in ya 'tse Abraham.” 'Koaá x̄in kixi-no, skanda j̄nà naj̄o k̄i, maá-la Nainá nga ixti 'tse Abraham 'sjin. ¹⁰ Jè nichjin nga tsj̄a kjohi'in Nainá, ijyee kjochraña, 'koaá jngoya-la koni jngo k̄ichayá ra k̄ij̄nanda nga k̄ij̄ina'ta ya kjama-la yá nga kotesòn. Nga'tsi yá ra m̄i k̄i nda to bajà-la, jt̄sòn-ní; yaá s̄inchájin ni'í mé-ni nga jt̄i-nì. ¹¹ Kixi'í kjoa, 'an, ta kōó nandá nga bat̄indá-na mé-ni nga sik̄aj̄no-no jè jé ra t̄j̄in-no, kō m̄i t̄i k̄i jé k̄j̄ótsji-no. Tanga jè ra 'sa nchrabát̄j̄ingi-na, kōó Inìma Tsje-la Nainá nga kot̄indá-no kō ni'í. Isaá tse nga'ñó t̄j̄in-la m̄i 'koa-ni koni ra 'an. Skanda m̄i k̄i t̄j̄'nde-na nga 'an 'koa-la j̄nà xajté-la. ¹² Ijyee t̄j̄nanda nga kjoahájin x̄it̄a ra nda 'sín kō j̄nà ra m̄i k̄i nda 'sín koni 'sín ma 'kia nga matsje j̄nà tjachó ra 'mì trigo, k̄incháxkó ijyee j̄nà ra trigo ya aya ni'nga, tanga jè tjé-la, yaá kōkà ya ajin ni'í ra m̄i k̄i kj̄i'tso skanda tà kj̄iá-nioo.

K̄i'í 'sín kjomà 'kia nga isat̄indá jè Jesús

(*Marcos 1:9-11; Lucas 3:21-22*)

¹³ Jesús yaá 'ji-ni ya Galilea nga ijchò ya ndáje ra 'mì Jordán nga ijchòjkon Juan nga mejèn-la nga sat̄indá-te. ¹⁴ Jè Juan, 'kia nga t̄i'sa íjt̄on, m̄i k̄i kjokj̄in-la, kitsó-la:

—'Aán jnchro ra machjeén-na nga j̄i kot̄indá-ná. ¿A ta isaá j̄i f̄ijchòn-ná?

¹⁵ 'Kiaá kitsò Jesús:

—T̄ihitjasòn-li ra j̄i 'ndi 'ndi, nga machjeén-ní nga kō'sín s̄ihitjasén nga'tsi kjoa ra kixi t̄j̄in ya ngixkon Nainá.

'Kiaá isihitjasòn jè Juan. ¹⁶'Kia nga ijye isatínda jè Jesús nga itjokàjin-ni ya nandá, akjòn itjá'xajin ya ján ngajmi, kò jè Jesús kijtseeé jè Inìma Tsje-la Nainá ra inchrabàjen-nè nga iskàtjensòn-la, ra koni 'ki tjoníña 'ki. ¹⁷'Kiaá ina'yá jngo-la 'én ra ngajmi inchrabà-ni nga kitsò:

—Jé rakìi I'ndí-na ra 'nó tsjake; 'nó tsja tjín-la takoàan ra a'ta 'tse.

'Kia nga isko'ta xita-níi jè Jesús nga mejèn-la kátátsji-jé

(*Marcos 1:12-13; Lucas 4:1-13*)

4 Jè Inìma Tsje-la Nainá kiìkò Jesús jngo i'nde a'ta xìn ñánda nga nangi kixì nga isko'ta jè xita-níi nga mejèn-la nga kátátsji-jé.

²Ichán nìchjin kò ichán nìtjen tsikijnachjan jè Jesús. 'Kia nga kjomà askan-nioo kjòhojó-la. ³Jè xita-níi ra ma-la kondacha ijchò kasi'ta chrañaá-la ñánda tíjna Jesús, kitsò-la:

—Tsa ngi kixíi kjoa nga jíí-ní ra I'ndí-la Nainá 'mì-li, kò'tín-la jñà najo kii nga niño katama.

⁴Tanga jè Jesús kitsó-la:

—'Koaá 'sín tíchja ya Xajon-la Nainá, nga tsò: “Mì tsa tà ki tsajmì ra ma chine kítsajnakon-ni jñà xita, tí'koaá kí kítsajnakon-ni nga'tsi 'én ra chja Nainá.”

⁵Jè xita-níi 'kiaá kiìkò Jesús ya Naxindá Tsje-la Nainá [ra 'mì Jerusalén]; isíkijnasòn ya ñánda 'nó 'nga ya asòn-la ingo, ⁶kitsò-la:

—Tsa ngi kjohixi-ní nga I'ndí-la Nainá 'mì-li, tikàtjen-ngi ijo-li, nga 'koaá 'sín tíchja Xajon ra jí'ta 'Én-la Nainá nga tsò:

Jè Nainá kixá-la jñà ikjalí-la mé-ni nga sùkinda-li,
nga koo tsja jtsaba'ño-li,
mé-ni nga nijngo najo saténgi-ni.

⁷Jesús kitsó-la:

—Tí'koaá jí'ta Xajon-la Nainá nga tsò: “Kì tà chjàn jè chjí'ti jè ra Nainá-li ma, jè ra tíjna ítjòn-li.”

⁸Jè xita-níi, india iko-isa jè Jesús ya asòn nindo ra 'nó 'nga 'ki, nga tsakón ijye-la nga'tsi naxindá ra tjín ya isà'nde kò jñà kjoajeya-la, ⁹kitsò-la:

—Jíi tsja ijye-la nga'tsi kii tsa kisen-xkó'nchi'tá-ná kò jchaxkón-ná.

¹⁰'Kiaá kitsò-la Jesús:

—Tisi'taxín-ná xita-níi. 'Koaá 'sín jí'ta Xajon-la Nainá nga tsò: “Jchaxkín jè ra tíjna ítjòn-li jè ra Nainá-li ma, kò ta jè tajngoó tisin-la.”

¹¹'Kiaá kijì jè xita-níi, nga tsasi'taxìn-la jè Jesús. Akjòn ijchó ikjalí-la Nainá ra isìsin-la Jesús.

'Kia nga tsikí'tsia Jesús nga ki'sìn xá-la ra a'ta 'tse Nainá

(Marcos 1:14-15; Lucas 4:14-15)

¹²'Kia nga ki'nchré Jesús nga ndayá tjna'ya jè Juan ra tsatínda xita, yaá kiji india-ni ya i'nde-la ñánda 'mì Galilea. ¹³Tanga mì tsa ya tsikijna ya ñánda 'mì Nazaret; yaá kii kijna ñánda 'mì Capernaum, jngo naxínda ra kijna ya andi-la ndáchikon ya i'nde ra chja-ni Zabulón ko Neftalí. ¹⁴'Koaá 'sín kjomà mé-ni nga itjasòn-ni 'én ra tsikínda jè xita ra isìchjeén Nainá nga kiichja ngajo-la kjoťseé ra tsi'kìn Isaías nga kitsò:

¹⁵Ján nangi Zabulón ko nangi Neftalí,
ya ñánda fi ndiyá ra 'fahandi ya ndáchikon ya ra
ijngoa ndáje Jordán,

ya ñánda tjna nangi Galilea,
ya ñánda tjihijyo xita ra mì tsa xita judío.

¹⁶Jña xita naxínda rakii ra jñò tjin kjobítsjen-la,
kijtseé jngo ni'í ra 'ñó tse 'ki,
ko jña xita ra ya tjimaya ndiyá kjobiya,
kisihiseén jngo-la ni'í ra kisihsen-la kjobítsjen-la.

¹⁷Skanda yaá tjen-nì nga tsikí'tsia Jesús nga isika'bí 'én-la Nainá nga kitsò:

—Tikájno jé-no, kii tji tsja jé fatsji-no. Ijyeé kjochraña nichjin nga jchaa kó'sín batéxoma jè ra tjna ngajmi.

'Kia nga jè Jesús kiichja-la ijòn xita ra sí'ken ti

(Marcos 1:16-20; Lucas 5:1-11)

¹⁸'Kia nga tífi Jesús ya andi ndáchikon 'tse Galilea, jò xita kijtse; jngo ra 'mì Simón ra tikoá Pedro 'mì-te, ko 'ndse ra 'mì Andrés nga inchisikátjen-ngindá na'ya-la. Jña xita kii, tífi bíxkó. ¹⁹Jesús kitsó-la:

—Nchrabátjngi-ná, 'aán tsja-no xá nga xita kíxkóya ra 'an kiji'ta-na koni 'sín nga bíxkó ti.

²⁰Ndítóón isikáhijyo jè na'ya-la nga kiitjngi-la Jesús.

²¹'Kia nga inchifi-isa, Jesús kijtseé-te ra 'mì Jacobo ko 'ndse ra 'mì Juan; yaá títsajnaya chitso-la ko na'in-la ra 'mì Zebedeo nga inchibíndayá-ni jè na'ya-la. Kiichja-la Jesús nga kitjngi-la. ²²Ndítóón kitsjin chitso-la ko na'in-la nga kiitjngi-la Jesús.

'Kia nga jè Jesús 'ñó k̄jìn x̄it̄a tsakón-ya-l̄a

(Lucas 6:17-19)

²³ Jesús tsajme t̄jngoó ȳa nangi Galilea; tsakón-ya ȳa ni'ya sinagoga ñánda nga maxkóya x̄it̄a Judío nga jngó jngó nax̄indá. Tsi'kénajmíya 'én x̄it̄se ra nda tsò ra a'ta 'tse Nainá koni 'sín batéxoma, k̄o isinda-ni ta mé 'chin ra t̄jín-l̄a x̄it̄a nga ajò ma ijo-l̄a. ²⁴ Ina'yá-l̄a a'ta 'tse Jesús nga t̄jngo ȳa i'nde ñánda 'mì Siria, k̄o j̄ñà x̄it̄a inchrabàk̄oó-l̄a j̄ñà x̄it̄a ra kiya ra k̄jìn skoya 'chin t̄jín-l̄a, j̄ñà ra ajò ijo-l̄a k̄o x̄it̄a ra inìma 'cho-l̄a n̄i t̄j̄jìn inìma-l̄a, k̄o t̄jín ra 'chin biyaxín t̄jín-l̄a, k̄o x̄it̄a ra mì k̄i ma sík̄i'bi ijo-l̄a. Jè Jesús isindaá-ni nga'tsì x̄it̄a k̄i. ²⁵ K̄jìn x̄it̄a k̄ij̄t̄j̄ngi-l̄a Jesús ra ȳa i'nde-l̄a Galilea, k̄o ra 'tse nax̄indá ra te ma-ni ra 'mì Decápolis, k̄o ra 'tse nax̄indá Jerusalén, k̄o ra ȳa 'tse nangi Judea, k̄o ra ȳa 'tse ra ijngoa ndáje Jordán.

'Kia nga jè Jesús tsi'kénajmíya ȳa asòn nindo

5 Jesús, 'kia nga k̄ijtse nga k̄jín ma-ni x̄it̄a, tsihij̄iín ȳa asòn nindo k̄o ȳaá tsikijna-ni. K̄o j̄ñà x̄it̄a ra kotá'yá'ta-l̄a ijchò kincha'ta chraña-l̄a. ² Jesús, 'kiaá kiich̄ja nga tsakón-ya-l̄a, kitsò-l̄a:

Kjoa ra ngi ch̄jì kiti-l̄a ȳa ngixk̄on Nainá

(Lucas 6:20-23)

³—Mé t̄a nda-l̄a j̄ñà x̄it̄a ra machiya-l̄a nga machjeén-l̄a jè k̄jonda ra ngajmi nchrabá-ni; nga j̄ñà x̄it̄a k̄i, ijyeé 'tseé nga'tsì k̄jonda ra t̄jín a'ta 'tse x̄it̄a ra batéxoma-l̄a jè ra t̄jna ngajmi.

⁴ Mé t̄a nda-l̄a j̄ñà x̄it̄a ra k̄jindáya nga bíxten ndáxk̄on; nga jè Nainá s̄ij̄etakòn.

⁵ Mé t̄a nda-l̄a j̄ñà x̄it̄a ra indakjoa t̄jín inìma-l̄a; nga j̄ñà t̄jábé-l̄a nangi ra Nainá ijye k̄o'sín kitsò nga tsjá k̄jotjò-l̄a.

⁶ Mé t̄a nda-l̄a j̄ñà x̄it̄a ra k̄o'sín 'ñó bátsji k̄joak̄ixi ra mejèn-l̄a Nainá koni 'sín 'sín jè x̄it̄a ra 'ñó xándá-l̄a k̄o ra 'ñó ajò-l̄a; nga s̄akó-l̄a j̄ñà k̄joa ra bátsji.

⁷ Mé t̄a nda-l̄a j̄ñà x̄it̄a ra t̄jín-l̄a k̄johimatakòn; nga jè Nainá t̄i'koáá kohimake ngajoó-ni.

⁸ Mé t̄a nda-l̄a j̄ñà x̄it̄a ra tsje t̄jín inìma-l̄a; j̄ñà x̄it̄a k̄i, skeé Nainá.

⁹ Mé t̄a nda-l̄a j̄ñà x̄it̄a ra sí'nchán-jin k̄joa, nga jè Nainá ixti 'tseé k̄itso-l̄a.

¹⁰ Mé tã nda-lã jñà xitã ra tímihìtjìngi-lã nga ta ngatjì-lã nga nda sìhitjasòn ra kjoakixì; nga jñà xitã kii, ijyee 'tsee nga'tsì kjonda ra tjin a'ta 'tse xitã ra batéxoma-lã jè ra tjna ngajmi.

¹¹ Mé tã nda-najìòn 'kia nga jñà xitã, 'cho kichjajno-no kò nga sketon-no, kò nga koàné-no ta mé 'én ndiso-ni nga ta ngatjì tsa'an. ¹² Kò'sín tsja 'tè-la takòn, kò tsja 'tè-la inima-no. Nga ya ján ngajmi, tsee tjin-ni kjetjò ra tjábé-no. Mì tsa ta jìòn ra kò'sín tìnìkò-no. 'Koaá tì'sín kinìkò jñà xitã ra isìchjeén Nainá nga kiìchjã ngajo-lã, jñà ra isa kjetsee tsikima koni ra jìòn.

Yá-ni ra ma jè naxã kò ni'í 'tse isà'nde

(*Marcos 9:50; Lucas 14:34-35*)

¹³ Jìòn, 'koaá 'sín ngoya-no koni tsa naxã ra machjeén-lã xitã isà'nde. Tanga tsa 'kia jè naxã mì kì tì jnchra kama-ni, çkó'sín siko-lá nga ma kojnchra india-ni? Mì tì mé chjì-lã, ta xaájten-ní kò yaá kinchanè jñà xitã.

¹⁴ Jìòn, 'koaá 'sín ngoya-no koni tsa ni'í ra machjeén-lã xitã isà'nde. Tsa jngo naxindá ra asòn'nga nindo tjna, mì kì koma kijnama. ¹⁵ 'Kia jngo ni'í sité'í, mì tsa ya sijnangi ya kaxã. Yaá sjina ñándã nga 'nga chon, mé-ni ma kohisen ijye-lã jñà ra tjítsajna ya ni'ya. ¹⁶ 'Koaá tì'sín 'tiaàn jìòn. Nda katahisen jè ni'í-no ya ngixkòn xitã, mé-ni, 'kia nga skè jè kjonda ra 'nià jìòn, 'ngaá katasíkijna jè Na'in-no ra Nainá ra tjna ya ngajmi.

Kó'sín tsakón-ya Jesús a'ta 'tse kjetéxoma-lã Nainá ra tsikínda Moisés

¹⁷ Kì tà chjàn kò'sín níkítsjen nga 'aán 'ji sikítsón-ña jè kjetéxoma-lã Nainá ra tsikínda Moisés kò jñà kjoã ra tsakón-ya jñà xitã ra kiìchjã ngajo-lã Nainá; majìn-jìn; ta isaá kíí xá 'jii-na nga ngi ndá katitjasòn. ¹⁸ Ngi kjohixíí ra xin-no, 'kia nga takó tjíhijyo-isa jè isà'nde kò jè ngajmi, jè kjetéxoma, nímé ra ma tjáhixìn-lã, nijngo punto kò nijngo letra, skanda 'kia nga kijchò chibã-lã nga kitjasòn ijye nga'tsiò. ¹⁹ Jè xitã ra mì kì sìhitjasòn jngo kjetéxoma, ni'sín nangi tjna, kò tsa kò'sín kòkòn-ya-lã xitã ra i'ka nga mì kì kò'sín sìhitjasòn, 'koaá 'sín 'ñó nangi kijnã ya naxindá ñándã batéxoma jè ra tjna ngajmi. Kò jè xitã ra nda sìhitjasòn kjetéxoma-lã Nainá kò ra nda kòkòn-ya-lã xitã ra i'ka, jè xitã rakii, 'ñó 'nga kijnã ya naxindá ñándã nga batéxoma jè ra tjna ngajmi. ²⁰ 'Koaá 'sín xin kixì-no, jè kjoakixì ra mejèn-lã Nainá, tsa mì kì isa nda sìhitjasòn koni jñà xitã

fariseo kò xitá ra bakón-ya kjotéxoma-lá Nainá ra tsikínda Moisés, mì kì kitjáha'seen ñánda tibatéxoma jè ra tíjna ngajmi.

Kó'sín tsakón-ya Jesús ra a'ta 'tse kjoajtitakòn

(Lucas 12:57-59)

²¹ 'Ijyeé asa kina'yá-nájiòn koni 'sín tsi'kìn-lá jñà xitá jchínga kjotseé nga tsi'kìn-lá: “Kì xitá nì'ken; nga'tsì ra xitá sí'ken, kjohi'iín 'kì-lá.” ²² Tanga 'an, 'koaá xin-no, tsa jngo xitá ra sùjchán-kò 'ndse, 'seé-lá kjohi'in. Jè ra 'cho kító-lá 'ndse, jñà xitáxá tsjá-lá kjohi'in. Kò jè ra kító-lá 'ndse: “Mì kì mé chjì-li ra jì”, bakén-lá nga ya kiji ya ajin ni'í ñánda nga tjín kjohi'in.

²³ Tsa 'kia tjimikù kjotjò-li ya ngixkòn Nainá, tsa kíttsjen-li nga kjoaá tjín-lá 'ndsi ra a'ta tsaji, ²⁴ kì tà chjàn kjotjò-li 'bì-lá Nainá; tikindajín kjòn-la tíjìn kjoa ra tjín-lá 'ndsi kò ngaji, akjòn 'kiaá koma koaáfa-ni nga 'kì-lá kjotjò-li Nainá.

²⁵ Tsa tjín xitá ra koàngi-li nga ikò-li ya ni'ya masen, 'kia nga inchimangiò ya aya ndiyáa, tí'kiaá jchibànda-no, mé-ni nga mì ya sùngatsja-li xitáxá, kò mé-ni nga jñà xitáxá mì ya sùngatsja-li jñà polsiya nga mì ndayá síkájna'ya-li. ²⁶ 'Koaá xin kixi-la, nga skanda 'kiaá ma kítjoo-nì ndayá 'kia nga kichjítjì ijye ijo-li koni 'kì nga sinè-li.

Kó'sín tsakón-ya Jesús a'ta 'tse kjoachijngi ra 'sín xitá ra ijye ixan

²⁷ 'Ijyeé asa kina'yá-nájiòn koni 'sín ijye kitsò 'én kjotseé, nga tsò: “Kì kjoachijngi 'nià.” ²⁸ Tanga 'an, 'koaá xin-no, nga'tsì ra skòtsjén-jnó jngo chjoón nga kjoahajin-lá, ijyeé kjoachijngi tí'sín ya ajin inìma-lá kò jè chjoón ra skòtsjén-jnó.

²⁹ Tsa jè xkìn kixi bátsji-jé-li, tináchrji, kjìn tikàtjijn. Isáá nda-ni tsa tsìn jngo xkìn kò nda mí 'koa-ni tsa ya kiji ijye ijo-li ya ajin ni'í ñánda tjín kjohi'in. ³⁰ Tí'koa tsa jè ndsi nga kixi bátsji-jé-li, tichá'tì. Isáá nda-ni tsa tsìn jngo ndsi, kò nda mí 'koa-ni tsa ya kiji ijye ijo-li ya ajin ni'í ñánda nga tjín kjohi'in.

Kó'sín tsakón-ya Jesús a'ta 'tse xitá ra ijye ixan ra tsjin-ni xákjén

(Mateo 19:9; Marcos 10:11-12; Lucas 16:18)

³¹ 'Koaá tí'sín kì'senajmí kjotseé, 'én ra tsò: “Nga'tsì xitá ra tsjin-ni chjoón-lá, tjínè-lá nga tsjá-lá xajon ra ya kítjo-ni 'tse xitáxá ñánda nga tíchjā nga tsjin-ni xákjén.” ³² Tanga 'an, 'koaá xin-no: Jngo xitá 'xin, ta 'kiaá koma tsjín-ni chjoón-lá tsa kjí'í xitá báko jè chjoón.

Tanga ra a'ta 'tse kj'íi kjoa, mì kì koma tsjín-ni chjoón-la. Kò tsa tsjín-ni, jé xita 'xin kò'sín tí'sín nga jè chjoón-la skajin jé 'kia nga kichja-la xita ra kj'íi. Kò jè xita 'xin ra kijnako jè chjoón rakii, ti'koaá tíbátsji-jé-la ijo-la nga tóbijnako jngo chjoón ra ijye kitsjin-ni 'xin-la.

Kó'sín tsakón-ya Jesús a'ta 'tse xita ra tsja kixi 'én-la

³³ Ti'koa ijyee asa kina'yá-nájiòn koni 'sín tsi'kìn-la jñà xita jchínga-ná, 'én ra tsò: “Tíhitjasòn-la Nainá jè 'én-no ra 'bì kixi-la 'kia nga yá ra nikàxkiò.” ³⁴ Tanga 'an, 'koaá xin-no: 'Kia nga 'kiò 'én-no, kì tà chjàn yá ra nikàxkiò nga bixó: “Tíbe-ní.” Kì tà chjàn bixó: “Skanda tíbeé ngajmi.” Nga jè ngajmi, jé ma íxile-la Nainá ñánda tíjna ra jè. ³⁵ Ti'koa kì tà chjàn bixó: “Skanda tíbeé jè isà'nde”, nga jè isà'nde yaá inchasòn ndsako Nainá. Ti'koaá kì bixó-jiòn: “Jè naxindá Jerusalén tíbe-ní” nga jè naxindá rakii, 'tseé jè Nainá ra ngi xitaxá ítjòn tíjna. ³⁶ Kò kì 'én-no 'biò ra a'ta 'tse skò, nga mì kì koma-najiòn nga sijmà jngo kò tsa sichraba jngo tsja skò. ³⁷ Tà 'koaá 'sín tixó tsa “jon-ní” o ra “majìn-ní”. Nga jñà 'én ra ta kjisòn-isa, yaá 'fiì-ni a'ta 'tse xita-ní.

Kó'sín tjínè-la nga kotsjacheé jñà ra jtike 'sín-ná

(Lucas 6:29-30)

³⁸ Ijyee asa kina'yá-nájiòn koni 'sín kitsò 'én kjetseé: “Tsa yá ra skajàn-kò xákjién nga kochrje xkòn, katachrje ngajo-ni xkòn jè ra kosìko. Kò tsa yá ra kojèn jngo ni'ño xákjién 'kia nga skajàn-kò, ti'koaá katajèn ngájo-ni ni'ño jè ra kosìko.” ³⁹ Tanga 'an, 'koaá xin-no: Katachíkjoa-no ra a'ta 'tse xita 'tsen. Tsa yá ra sijtsin'tá jtsa nga kixi-li, ti'koa 'ti-la jè jtsa ngaskoán-li nga katasíjtsin'tá-te. ⁴⁰ Tsa jngo xita koàngi-li ya ni'ya masen nga mejèn-la skaábé nikje tsja-li, ti'koaá 'ti-la jè nachro-sòn'nga-li. ⁴¹ Kò tsa jngo xita kjo'ño 'sijn-no nga sù'kamijìn-no 'chá-la, koni 'kì kìnè-no nga jcha-la, ngi kò'ki tahíko-isa-la ra ta kindá tsajiòn. ⁴² Tsa yá ra sijjé-no tsajmì ra tjín-no, 'ti-la; tsa jngo xita tjín ra mejèn-la skiña-li, kì tà chjàn 'mì-la, tsin-na.

Kó'sín nga kotsjacheé jñà xita ra jtike-ná

(Lucas 6:27-28, 32-36)

⁴³ Ti'koaá ijyee asa kina'yá-nájiòn koni 'sín kitsò 'én kjetseé, nga kitsò: “Tsjacha 'tiaàn jè xita ra nda bákò-no, kò tijticha jè ra kondra fi-no.” ⁴⁴ Tanga 'an, 'koaá xin-no: Tsjacha 'tiaàn jñà kondra-no; [tijé'tà-la Nainá nga katasíchikon'tin jñà ra chjajno-no; ndaa tikoo jñà

ra jtike-no]; kō titsa'batjiò jñà ra 'cho tsò-no kō jñà ra 'cho síkō-no. ⁴⁵Tsa kō'sín 'siaan jiòn, 'koáá 'sín kōma-ni nga i'ndí-la kōma jiòn jè Nainá ra tíjna ngajmi; jè Nainá ra sítsjè-la ndabá xítà ra nda 'sín kō ra mì kì nda 'sín; tí'koá sí'ka-la jtsí jñà ra xítà kixí kō jñà ra xítà 'cho kjòn. ⁴⁶Nga tsa ta jñá kōtsjacha jiòn jñà xítà ra nda matsjake-no, ¿mé chjí ra tsjá-no jè Nainá? Tí'koáá skanda jñà xítà ra síkíchjítjì tsajmì a'ta 'tse xítaxá Roma, 'koáá tí'sín 'sín-te. ⁴⁷Tí'koáá tsa tà jñà xítà xàngioo nda síkjáya-la, ¿mé ra isa nda inchi'nià jiòn? Nga jñà xítà ra mì kì bexkón Nainá, 'koáá tí'sín 'sín ra jñà. ⁴⁸Kō'sín ngi xítà kixí 'tiààn koni 'sín nga ngi kixí 'sín jè Na'ín-ná ra tíjna ya ján ngajmi.

Kó'sín tsakón-ya Jesús a'ta 'tse kjotjò ra machjeén nga 'kieé a'ta 'tse Nainá

6 ¹Tíkondaa ijo-no 'kia nga tà mé kjonda ra 'nià jiòn, nga tsa ta jè ra mejèn-najìòn nga ske-no xítà nga kítso-no: “Nda jchán xítà.” Kō tsa kō'sín 'siaan, mì kì sìichikon'tin-no Na'ín-ná ra tíjna ngajmi. ²Tsa 'kia jngo kjotjò 'kì-la jñà ndí xítà ima, kì kō'sín 'nià koni 'sín 'sín jñà xítà ra jò isén tjín-la nga jndí ra ján síkjí'nchré xítà ya ni'ya sinagoga ñánda nga maxkóya jñà xítà Judío kō ya aya ndiyá 'kia nga tsjá kjotjò tsajmì-la, mé-ni nga jñà xítà nda kichja-nì a'ta 'tse; tanga 'koáá xin kixí-no, jñà xítà ra kō'sín 'sín, ijyee útjábé ngájo-la kjonda-la [ra a'ta 'tse xítà; kō mì tí mé sìichikon'tin-ni Nainá]. ³Tsa 'kia mé tsajmì ra 'kì-la xítà ima, skanda kì tà chjàn 'bènajmì-la jè xítà ra 'ñó nda báko-no. ⁴Ta jiòn tijin-tákon jè kjoa ra 'siaan, kō jè Na'ín-ná ra tsijen-la kjoa ra 'ma tjín, jé sìikáfa ngajo-no.

Kó'sín tjínè-la jchikonajmié Nainá 'kia nga kinákjoa'ta-lá

(Lucas 11:2-4)

⁵'Kia nga kítša'ba-la Nainá, kì 'koáá 'sín 'nià koni 'sín 'sín jñà xítà ra jò isén tjín-la. Jñà xítà kì, jé tsjake nga ya mincha kixí ya aya ni'ya sinagoga ñánda nga maxkóya xítà Judío kō ya nga chrjàngi-la ni'ya ndítsin, nga kjìn xítà be 'kia nga bítsa'ba-la Nainá. Ra ngi kjohixí, 'koáá xín-no, jñà xítà ra kō'sín 'sín, ijyee útjábé ngájo-la kjonda-la [ra a'ta 'tse xítà; kō mì tí mé sìichikon'tin-ni Nainá]. ⁶'Kia nga kítša'ba-la Na'ín-ná ra jiòn, tíjtáha'seen ya ni'ya-no, kō tichjájto xotjoba-la, akjòn titsa'ba tajngo-la jè Na'ín-ná jè ra ta jiòn tíjín-no; kō jè Na'ín-ná ra tíbe ijye kjoa ra 'ma tjín, jé sìichikon'tin-no.

⁷'Kia nga kinákjoa'ta-la jè Na'ín-ná, kì tà chjàn tíjè tíjè 'én ra nímé chjí-la nichjeén jiòn, koni 'sín 'sín jñà xítà ra mì kì bexkon Nainá nga 'koáá 'sín síkítsjen nga 'kiaá kjí'nchré-la jè Nainá tsa 'kia

isa k̄jìn 'én k̄ichj̄a. ⁸ Kì k̄o'sín 'nià jìòn koni 'sín j̄nà x̄it̄a k̄i, nga j̄è Na'ín-ná ijyee be-ní mé ra tímachjeén-najìòn, ni'sín t̄ikj̄è níj'è'ta-la jìòn. ⁹ 'Kià nga k̄ítsa'ba-la jìòn Na'ín-ná, k̄i'sín tixó jìòn:

Na'ín-najin ra tijni ya ngajmi,
kata'yaxkón-li nga Nainá-ní ra ji,
nga tsje tijni.

¹⁰ Katanchrabá kjotéxoma-li,
k̄o'sín katama i a'ta nangi koni 'sín mejèn-li nga k̄oma,
koni 'sín ma ján ngajmi.

¹¹ 'Ti-nájin 'ndi 'ndi j̄è niño ra machjeén-najin
nga nichjin nchijòn.

¹² Tijchaà'tá-nájin j̄è kjoa'cho ra 'nià-jin
koni 'sín nga niijchaà'ta-lajin j̄nà x̄it̄a ra 'cho síko-najin.

¹³ Kì tà chjàn bi'ndi nga yá ra skoó'ta-najin nga
mejèn-la kjótsji-jé-jin.

Ta isaá tikinda-nájin ra a'ta 'tse x̄it̄a-ní.

Nga ji-ní ra tjabatexomi,

k̄o tsaji-ní nga'ño k̄o j̄è kjoajeya skanda ta mé
nichjin k̄o ta mé nó-ni.

¹⁴ 'Tsa sijcha'tà-la jìòn j̄è jé-la x̄it̄a ra 'cho síko-najìòn, t̄i'koaá sihijcha'tá-no j̄è Na'ín-ná ra tíjna ya ján ngajmi. ¹⁵ Tanga tsa mì k̄i sijcha'tà-la jìòn j̄nà x̄it̄a j̄è jé-la, j̄è Na'ín-ná ra tíjna ján ngajmi, t̄i'koaá mì k̄i sihijcha'ta-no j̄è jé ra t̄jín-no.

Kó'sín tsakón-ya Jesús a'ta 'tse kjoa 'kia nga bitsajnachjeén nga ngi ta j̄è Nainá chikonajmié

¹⁶ 'Kià nga k̄ítsajnachjan jìòn, k̄i tà chjàn k̄o'sín 'nià jìòn koni 'sín 'sín j̄nà x̄it̄a ra j̄è isén t̄jín-la nga tà baá 'bé isén-la mé-ni nga kata'ya-la nga t̄jítsajnachjan-ní. Ra kjohixi, 'koaá xín-no, j̄nà x̄it̄a ra k̄o'sín 'sín, ijyee tíjtábé ngajo-la kjonda-la [ra a'ta 'tse x̄it̄a; mì t̄i mé ra siichikon'tin-ni Nainá]. ¹⁷ Ra jìòn, 'kia nga k̄ítsajnachjan, k̄i k̄o'sín 'nià. Ta isaá t̄indókjoaan k̄o tasijion j̄nà tsjaskò, ¹⁸ mé-ni nga mì k̄i ske-ni j̄nà x̄it̄a tsa titsajnachjan-nájiòn, k̄o j̄è Na'ín-ná ra tsijen-la kjoa ra 'ma t̄jín, j̄è siichikon'tin-no.

Kjoa nchiná ra t̄jín ya ján ngajmi

(Lucas 12:33-34)

¹⁹ Kì i minchaxkó kjoanchiná-no i isa'nde; nga ijdíi, fitson-ní, cho kixó síkjehe k̄o x̄it̄aá síchijé 'kia nga 'faha'sen ni'ya. ²⁰ Ta isaá

ya t̄inchaxkó ya ján ngajmi. Ya ján ngajmi, mì k̄i tsa fitson k̄o mì k̄i tsa ch̄o kixo síkjehe; k̄o ya ñánd̄a mì k̄i bijchó chijé. ²¹ Ya ñánd̄a nga t̄jihijyo tsajmì-no ra 'ñó chjì-l̄a, yaá síkítsjen inìma-no.

Jè ni'í ra síhisen-l̄a ijo-ná

(Lucas 11:34-36)

²² 'Jñà xkén, jé ma ni'í ra síhisen-l̄a ijo-ná. 'Koaá ma-ni tsa 'kia jñà xkòn jìòn nda tsijen-l̄a, kohiseén-l̄a nga tíjngo ijo-no; ²³ tanga tsa mì k̄i nda tsijen-l̄a jñà xkòn, kojñó-l̄a nga tíjngo ijo-no. Tsa ta jñò chon jè ni'í ra t̄jín-no, ngi ta kjoajñó k̄itsajin ki'ta.

Nainá k̄o kjoanchiná

(Lucas 16:13)

²⁴ 'Nijngo xit̄a ra ma jò 'siin ni-l̄a ra síxá'ta-l̄a. Tsa jò ma-ni ni-l̄a, jngo-la ra koj̄tike k̄o jngo-la ra k̄otsjake; k̄o ñá tsa jngo ra nda síxá-l̄a k̄o jè ra ijngo mì k̄i nda síxá-l̄a. Mì k̄i ma tsa k̄o kjoanchiná síxákeé k̄o t̄i'koa síxákeé ra kjoa 'tse Nainá.

Kó'sín nga síkind̄a Nainá jñà ra ixti-l̄a ma

(Lucas 12:22-31)

²⁵ 'Kíí k̄o'sín tíxin-no, k̄i níkájno mé ra chjinee nga sijchá ijo-no, k̄o mé ra 'siòò, k̄o t̄i'koaá k̄i jè ijo-no níkájno mé nikje ra tsjáya. Isaá 'ñó chjì-l̄a jè k̄jòbinachon-ná koni jñà tsajmì ra chineé. T̄i'koaá ijo-ná, isaá 'ñó chjì-l̄a koni jè nikje ra tsjayeé. ²⁶ Nda chítsijen-la jñà n̄ise ra t̄jima ya ajin isén, mì tsa jno 'bé, mì tsa tsajmì majchá-l̄a k̄o mì tsa ni'nga t̄jín-l̄a ñánd̄a nga mincháxkó jñà tsajmì-l̄a; tanga jè Na'ín-ná ra t̄jina ján ngajmi tsjá-l̄a ra kjine; k̄o ra jìòn-jìòn, isaá 'ñó chjì-no nda mí 'koa-ni koni jñà n̄ise. ²⁷ Ni'sín takó 'ñó síkájno jìòn, mì k̄i koma síkatonè ìtsé-la n̄ichjin koni 'ki ijye iskosòn-l̄a Nainá.

²⁸ '¿Mé-ni jñà níkájno-no jñà nikje ra tsjaya? Chítsijen-la jñà naxó ra t̄jín ya ajin ijñá ra 'mì lirio, mì tsa síxá-jìn, mì k̄i tsa ma-l̄a bínda nikje-l̄a. ²⁹ Tanga 'koaá xin-no, skanda jè xit̄axá ítjòn ra tsi'kin Salomón, ni'sín 'ñó nda tsikijna ra jè, nda mí tsa k̄o'sín 'ñó nda kjòn jñà nikje ra tsakjaya koni kjòn jñà naxó. ³⁰ Nainá, tsa 'koaá 'sín 'ñó nda síkatsijen jñà xk̄a ijñá ra nda tsijen 'ndi 'ndi, k̄o nchjòn, yaá skatsajin ya ajin ni'í, jìòn, xit̄a ra mì k̄i nda makjín-no, ¿a mí tsa isa tsjá-no Nainá jñà nikje ra tsjáya? 'Koaá tixó jìòn-ni. ³¹ Kì níkájno jìòn, k̄i tà chjàn bixó: “¿Mé ra chjineé?

¿Mé ra 'siéé? Kò, ¿mé ra tsjáyéé?” ³² Nga jñà xit̃a ra mì kì makjiín-là a'ta 'tse Nainá, jñá tsajmì kii ra isa 'ñó bátsji; tanga ra jiòn, jè Na'in-no ra tíjna ján ngajmi, ijyee be nga machjeén-no nga'tsi tsajmì kii. ³³ 'Koaá ma-ni, jè tjatsji ítjòn jiòn kó'sín batéxoma Nainá kò kó'sín tjín jè kjohixi-là, kò nga'tsi tsajmì kii, kjabeé jè Nainá tsjásòn-no. ³⁴ Kì jè níkájno mé kjoa ra koma nchijòn; nga nchijòn kj'íí kjoaá tjiko ra sikájno. Nga jngó jngó nichjin, kja tjiko kja tjikoó kjoa-là.

Kó'sín nga mì kì ma jién kíndajín-là mé kjoa ra 'sín xit̃a xàngieé

(Lucas 6:37-38, 41-42)

7 'Kì jé-là xàngioo níkindaa [kò kì jé fanè-là xàngioo] mé-ni nga jè Nainá mì tsa jé-no sùkinda [kò mì tsa jé koaà-nè-no]. ² Koni 'sín nga kjónè jé-la jñà xit̃a ra kj'íí, jè Nainá, 'koaá tì'sín koaà-nè jé-no. Nga jè chiba ra sichiba-la xàngioo, tije kochiba ngajo-no. ³ [¿Mé-ni jé-là xàngii níkinda-ni kò mì tsa jè níkindi jè jé-li?] ¿Mé-ni jè chitsjen-ila jè tje ra kjingi xkon xàngii, kò mì tsa jè níkindi jè yá chiso ra kjingi jè xkìn? ⁴ Tsa jngo yá chiso kjingi xkìn, ¿mé-ni kò'sín 'mì-là jè 'ndsii: “Tì'nde-ná nga kochrjéngia jè tje ra kjingi ya xkìn?” ⁵ Ji, xit̃a ra jò isén tjín-li; tináchrjengi ítjìn chiso ra kjingi tsaji mé-ni nga nda kotsjen-li nga ma kínáchrjengi jè tje ra kjingi xkon xàngii.

⁶ 'Kì tà chjàn nañá 'bì-la jñà tsajmì ra tsje a'ta 'tse Nainá mé-ni nga mì ya koaáfa'ta-no kò yaá skine-no. Kò kì chinga bitsajo-la jñà tsajmì-no ra 'ñó chjí-là mé-ni nga mì ya kìnchanè-ni.

Kó'sín nga tjínè-là nga sijé, kjótsjieé, kò sikjaneé jè xotjoba ni'ya

(Lucas 11:9-13; 6:31)

⁷ 'Tijé'ta-la Nainá, tsjá-no mé ra sijé; tjatsjio Nainá, sakó-no; tikjane xotjoba ni'ya ñánda tíjna Nainá, tjá'xaá-no. ⁸ Nga'tsi xit̃a ra sùjé, 'kií-là; jè ra bátsji, sakó-là; jè ra síkjane xotjoba ni'ya, tjá'xaá-là.

⁹ '¿A tjítsajnajíin i'ka-no xit̃a ra najo tsjá-là i'ndí-là tsa 'kia niño nchrajín sùjé-là? ¿A mí tsa niño nchrajín tsjá-là? ¹⁰ Kò, ¿a yeé tsjá-là tsa 'kia tì sùjé-là? ¿A mí tsa tì tsjá-là? ¹¹ Jiòn, ni'sín xit̃a 'cho kjon jiòn, maá-no 'bì-la íxti-no tsajmì ra nda. Jè Na'in-no ra tíjna ngajmi, isaá ta nditon sùsin-no nga tsjá-no tsajmì ra nda, tsa jiòn ra sijé'ta-la.

¹² 'Koni 'sín mejèn-no nga nda sùko-no xit̃a, 'koaá tì'sín nda tiko-te ra jiòn. Nga 'koaá 'sín tíchja kjotéxoma-là Nainá ra tsikínda Moisés kò xajon-là xit̃a ra isichjeén Nainá nga kiichja ngajo-là kjotseé.

Ñáa-ni jè xotjɔbɑ ra itsj́iya tǐ'xá

(Lucas 13:24)

¹³ 'Jé tǐtjáha'seen jè xotjɔbɑ ra 'nchrèya 'ki. Nga jè xotjɔbɑ kɔ jè ndiyá ra teyá, yáá fiko-ná ñánda nga jchijeé. Kɔ 'ñó kǐn ma-ni xǐta ra ya 'faha'sen. ¹⁴ Jè xotjɔbɑ kɔ jè ndiyá ra 'nchrèya kǐn, jè-ní ra fiko-ná ya ñánda tǐn kjobinachon, kɔ ta chibaá ma-ni xǐta ra sakó-la.

Jngo yá, ta jǎ́a to-la bakón mé yá-ni

(Lucas 6:43-44)

¹⁵ 'Nda tǐkindaa ijo-no a'ta 'tse xǐta ndiso ra tsò nga 'én-la Nainá-ní ra síka'bí. 'Kia nga bijchójkon-no jǎ́a xǐta kǐi, ta imakjoaá 'sín koni jǎ́a forrè, tanga 'koaá 'sín kǐn-ni inima-la koni jǎ́a tsjén ra 'tsen. ¹⁶ Ta ma ta yaá jcha-najìon kó'sín nga 'sín, koni 'sín tǐn ra a'ta 'tse yá ra bajà-la to; nga jǎ́a to-la bakón mé yá-ni nga jngó jngó; koni jǎ́a to uva mì tsa ya bajà-la jǎ́a yá na'yá; tǐ'koa jǎ́a to igo mì tsa ya bajà-la jǎ́a xka ra na'yá tǐn-la. ¹⁷ 'Koaá 'sín tǐn nga'tsì yá ra nda, nda to bajà-la, tanga jǎ́a yá ra mì kǐ nda, mì kǐ nda to bajà-la. ¹⁸ Jngo yá ra nda, mì kǐ koma 'cho kǐn to ra kɔja-la; kɔ jè yá ra mì kǐ nda, mì kǐ koma nda to ra kɔja-la. ¹⁹ Nga'tsì yá ra mì kǐ nda to bajà-la, tǐsòn-ní, akǐn yaá sǐnchájin ya ní'í nga jti. ²⁰ Ta ma ta jè jchaxkon-najìon jǎ́a xǐta kǐi, kó'sín nga 'sín.

Yá kǐn-ni ra ma kjoaha'sen ya ñánda nga tibatéxoma Nainá

(Lucas 13:25-27)

²¹ 'Mì tsa tà nga'tsì-ni xǐta ra tsò-na nga 'aán tǐna ítjòn-la, koma kjoaha'sen ya ñánda tibatéxoma jè ra tǐna ngajmi. Ta jǎ́a kjoaha'sen jǎ́a ra kɔ'sín síhitjasòn koni 'sín mejèn-la jè Na'in-na ra tǐna ján ngajmi. ²² 'Kia nga kijchò jè nichjin rakǐi, kǐn xǐta kǐtso-na: “Na'in, jǐ ra tǐna ítjòn-nájin, tsi'kènajmíya-nájin 'én-li ra a'ta tsaji, kɔ a'ta tsajǐ inachrjekàjin-najin ya inima-la xǐta, inima 'cho-la ní; tǐ'koaá kǐn kjojkón ki'nià-jin ra a'ta tsaji.” ²³ Tanga kǐ'sín xín-la ra 'an: “Nǐkǐjá kǐtsexkon-no ra jìon. Tǐncha'tàxìn-ná ján, jìon xǐta ra 'cho 'nià.”

Xkósòn a'ta 'tse chrjó tjà'tsin ni'ya ra jò ndiyá tǐn-ni

(Lucas 6:47-49; Marcos 1:22)

²⁴ 'Jè xǐta ra 'nchré kɔ ra síhitjasòn koni 'sín xiaan, 'koaá 'sín jngoya-la koni jngo xǐta ra tǐn-la kjobítsjen ra ya tsikíndasòn ni'ya-la

ya asòn naxi. ²⁵ 'Kia nga 'tsa jtsí, kò 'tsa tjo_xkón, kò kjohi'i nandá xangá nga 'ji kánè jè ni'ya rakìi, nímé ra kjomà-là ta ngatji-là nga yaá t́jindasòn ya asòn naxi. ²⁶ Tanga jè xítà ra 'nchré-na koni 'sín xiaan kò mì kì s'hitjasòn, 'koaá 'sín jngoya-là koni jngo xítà ra mì kì machiya-là mé ra 'sín nga yaá tsikíndasòn ni'ya-là ya ñánda nga ijncha chrjò. ²⁷ 'Kia nga 'tsa jtsí, kò 'tsa tjo_xkón; kò kjohi'i nandá xangá kò jè ni'ya rakìi sasaá ixojen; 'ñó tse kjoa ra kjomà 'kia nga ixojen jè ni'ya rakìi.

²⁸ 'Kia nga ijye kiichja Jesús, nga'tsi xítà ra ya títsajna, tà 'koaá kjomà-là koni 'sín tsò 'én ra tsakón-ya-là. ²⁹ Nga 'koaá 'sín tsakón-ya-là koni jngo xítà ra 'ñó t́jín-là kjotéxoma, mì tsa kò'sín tsakón-ya koni jñà xítà ra bakón-ya kjotéxoma-là Nainá ra tsikínda Moisés.

Kó'sín isinda-ni Jesús jngo xítà ra tífi'ndojno chrjaba ijo-là

(Marcos 1:40-45; Lucas 5:12-16)

8 'Kia nga ijye itjojen-ni Jesús ya asòn nindo, 'ñó ḱjìn xítà kùitjingi-là. ² Jngo xítà ra t́jín-là 'chin ra tífi'ndojno chrjaba ijo-là ijchòjkon, tsasèn-xkó'nchi'tá-là, kitsò-là:

—Na'in, tsa mejèn-li, chjáaxìn-ná jè 'chin ra t́jín-na.

³ Jè Jesús tsaká'ta-là tsja kò akjòn kitsò-là:

—Mején-na. Kò'sín katatjahíxìn-li jè 'chin ra t́jín-li.

'Kia nga kòkitsò-là, nditòón itjahíxìn-là 'chin ra t́jín-là xítà rakìi.

⁴ 'Kiaá kitsò-là Jesús:

—Nda t́náy'i, kì yá xítà ra 'bènajmí-là. 'Tin ya ñánda t́jna na'mì kò jch'ií kjotjò-li, jñà tsajmì ra síjé kjotéxoma-là Moisés, mé-ni nga nda ḱjón kata'ya-là nga kixíí kjoa nga ijyee kjonda-ni jè 'chin ra t́jín-li.

Kó'sín isinda-ni Jesús jè chi'nda-là chíchàn ra ya Roma i'nde-là

(Lucas 7:1-10; Juan 4:43-54)

⁵ 'Kia nga 'jaha'sen-jin Jesús ya naxindá ra 'mì Capernaum, jngo xítà ra Roma i'nde-là ra chíchàn ítjòn t́jna, ijchò síjé jngo-là kjonda.

⁶ Kitsò-là:

—Na'in, jè xítà chi'nda-na yaá kjijna ya ján ni'ya-na. Batoó 'ñó kiya, tsee kjohi'in tísíkjíín, kò mì kì tì ma síkí'bì-ni.

⁷ Jesús kitsó-là:

—Nda t́jín, komaá kjián nga sindá-na.

⁸ Jè chíchàn ítjòn rākìi 'kiaá kitsò:

—Na'in, mì kì bakèn-na nga ya kítjáha'siín ni'ya-na, isaá nda, ta jé-ní nga 'tìi kjohixi nga katanda-ni chí'nda-na, kò kjabeé konda-ni. ⁹ Nga be-náa nga tjin-li kjotéxoma ra ji; nga tì'koaá 'an, tjin-na xita ra batéxoma-na; kò tì'koaá tjin-na chíchàn ra 'an síhitjasòn-na. 'Kia nga xin jngo-là: “'Tin”, fi-ní; kò 'kia nga xin-là ra ijngo: “Nchrabí”, nchrabá-ní; kò 'kia nga xin-là ra jè chí'nda-na: “Kì 'sín 'tìn”, síhitjasòn-ní.

¹⁰ 'Kia nga kíi'nchré-là Jesús jè xita rākìi, tà 'koaá kjomà-là. Kitsó-là jñà xita ra tjingi-là:

—Ngi kjohixi ra xin-no, skanda ya naxindá Israel kjè kì sakó jngo-na xita ra kò'sín ta nda makjiín-là koni 'sín nga makjiín-là xita rākìi. ¹¹ 'Koaá xín-no, kjin xita kj'íi-ni nga tjinngo isá'nde ra kjinchrabà-ni ya nándà nga bitjokátji-ni tsá'bí skanda nándà nga kàtji-ni nga kòkjen-kò Abraham kò Isaac kò Jacob ya nándà nga tibatéxoma jè ra 'tse ngajmi. ¹² Tanga jñà xita ra ya kjòn bako-ilà nga ya kítsajna, kináchrjejin-ní; yaá sikasén ya nditsiaán ya nándà nga 'nó jñò chon, kò yaá ngi skine-nè ni'nò nga skindaya.

¹³ 'Kiaá kitsò-là Jesús jè chíchàn ítjòn rākìi:

—'Tin-ni ya ni'ya-li; kò koni 'sín nga nda makjiín-li, kò'sín katama. Tijié kjón-ni hora kjonda-ni jè chí'nda-là xita rākìi.

Kó'sín isinda-ni Jesús jè načíya-là Pedro

(Marcos 1:29-31; Lucas 4:38-39)

¹⁴ Jesús kijí ya ni'ya-là Pedro; 'kia nga ijchò, kijtse-ní nga kiyaá jè načíya-là jè Pedro, nga 'chin tijnga tjin-là. ¹⁵ Jesús tsaká'ta-là tsja jè ndí chjoón rākìi, kò nditoón kjonda-ni jè 'chin tijnga ra tjin-là; kjomá tsasítjen-ni kò akjòn isìsin-là jè Jesús.

Kó'sín 'nó kjin xita ra kiya isinda-ni Jesús

(Marcos 1:32-34; Lucas 4:40-41)

¹⁶ 'Kia nga ijye kjòjñò, jñà xita 'jìkó-là Jesús nga'tsì xita ra kiya, ra inìma 'cho-là níi tjin ya inìma-là. Jesús ta jngoó 'én kiichja-là nga ma itjokàjin-ni ya inìma-là xita jñà inìma 'cho-là níi; kò tì'koaá kjondaá-ni nga'tsì xita ra kj'íi 'chin tjin-là. ¹⁷ Kíi kò'sín kjomà-ni mé-ni nga itjasòn-ni koni 'sín kitsò jè xita ra tsi'kin Isaías, jè ra isìchjeén Nainá nga kiichja ngajo-là kjotseé nga kitsò: “Jè tsjahìxìn jè 'chin ra tjin-ná kò jè kisìkjiín kjohi'in nga kjonda-ni nándà-nioo nga ajò ijo-ná.”

Jñà xità ra mejèn-la nga ya kijitjingi-la Jesús

(Lucas 9:57-62)

¹⁸ 'Kia nga kijtse Jesús nga 'ño kjin ma-ni jñà xità ra kitsendí-la, kitsjá-la kjohixi jñà xità ra kotá'yá'ta-la nga ya katafi ya ra ijngoa ndáchikon ján. ¹⁹ Jngo xità ra bakón-ya kjotéxoma-la Nainá ra tsikinda Moisés ijchò kasi'ta-la Jesús, nga kitsò-la:

—Maestro, mején-na nga kojmetjingi-la ni'sín ta ñánda 'kín.

²⁰ Jesús kitsó-la:

—Jñà ninda tjín-la ngajo-la, ko jñà nise ti'koaá tjín-te-la tjé-la, tanga 'an, ra I'ndí-la Xità xin-la ijo-na, tsin-na i'nde ñánda nga ma síkjáya.

²¹ Ijngo xità ra ya kotá'yá'ta-la kitsò-la:

—Na'in, ti'nde ítjòn-ná nga kjin kihjian jè na'in-na.

²² Jè Jesús kitsó-la:

—Nchrabátjingi-ná ra ji, tijmí nga kátuhijin-la jñà mi'ken-la ra ti'koa mi'ken.

Kó'sín isíkijnajyò jngo tjoxkón ko jtsí xkón jè Jesús

(Marcos 4:35-41; Lucas 8:22-25)

²³ Jaha'sen Jesús ya chitso ko akjòn tsakáhihtako-te jñà xità ra kotá'yá'ta-la. ²⁴ Ta nditoón 'ji jngo tjoxkón ko jtsí ra inchrabà-ni ya ajin ndáchikon. 'Ñó tsáfangi nandá, ko jè chitso kjameé iskajin-ndá. Tanga jè Jesús tsakajnafé-ní. ²⁵ 'Kiaá kù sí'ká-la jñà xità ra kotá'yá'ta-la ya ñánda nga kijjinfè Jesús nga kitsò-la:

—Na'in, tikinda-nájin. Ijyeé-la skajin-ndé nga'tsi-ná.

²⁶ 'Kiaá kitsò Jesús:

—Jìòn, ¿mé-ni skon-no? ¿A mí kji'ta takòn Nainá?

'Kiaá tsasítjen Jesús; kitsjá-la kjohixi jè tjoxkón ko jè ndáchikon, ko nditoón isijyò-ni ko akjòn kjondayá-ni. ²⁷ Jñà xità ra ya kotá'yá'ta-la tà kjóxkón-la, 'kiaá kitsò-la xákjin:

—¿Yá-ni xità rakìi? ¿Mé-ni skanda síhitjasòn-la jè tjo ko jè ndáchikon?

Xità Gadareno ra inìma 'cho-la níí tjíjin ya inìma-la

(Marcos 5:1-20; Lucas 8:26-39)

²⁸ 'Kia nga ijchò Jesús ya ra ijngoa ndáchikon ján, ya nangi Gadara, jò xità ijchò kincha'ta-la ra ya itjo-ni ya ngajo ñánda nga kjihijyo mi'ken. Jñà xità kù, inìma 'cho-la níí tjíjin ya inìma-la ko

batoó kjàn; skanda mí yá ra ma 'fahaya ya ndiyá rakii. ²⁹ Ko 'ñó kiichja nga kitsò:

—¿Mé kjoa ra tjin-najin ra kondra tsaji, Jesús ra I'ndí-la Nainá 'mì-li? ¿A kií xá kà'fií-ni nga tjen 'ki-nájin kjohi'in 'kia nga tikje bijchò nichjin?

³⁰ Tiyáá-ni chraña'ta-la, kjin jchán ma-ni chinga ra ya tjíma nga inchibakjèn. ³¹ Jñà inìma 'cho-la níí ra títsajin ya inìma-la xita kii tsikítsa'baá-la Jesús, kitsò-la:

—Tsa kináchrjekàjin-nájin ya ijndí, tí'nde-nájin nga ya kitjáha'sen-jin-jin ya ijo-la chinga kído.

³² 'Kiaá kitsò-la Jesús:

—Nda tjin, ya tangió.

Jñà inìma 'cho-la níí itjokàjiín ya ijo-la xita kii, akjòn 'jaha'sen-jin ya ijo-la chinga. Nga'tsi chinga, ta indaá tsahachikon-jen-jno kixi skanda ya ajin ndáchikon, ko yaá 'ken nga'tsiòo.

³³ Jñà xita ra inchiko'nda jñà chinga, jahachinga-ní. 'Kia nga ijchò ya ñánda naxindá, tsikénajmí ijye-ní koni 'sín kjomà'tin jñà xita ra inìma 'cho-la níí tjíjin inìma-la. ³⁴ 'Kiaá kiji nga'tsi xita naxindá nga kii katsíjen-la jè kjoa ra kjomà. 'Kia nga kijtse Jesús, tsikítsa'baá-la nga xin i'nde katafi.

**Kó'sín jè Jesús isinda-ni ko kisihijchaà'ta-la
jé-la jngo xita kiya ra mì kì ma síkí'bi ijo-la**

(Marcos 2:1-12; Lucas 5:17-26)

9 'Kia nga 'jaha'sen Jesús ya chitso, yaá tsato'ta ya ra ijngoa ndáchikon ján. 'Koaá 'sín ijchò-ni naxindá ya ñánda tsikijna. ² Jñà xita, yaá ijchòko jngo-la xita kiya, jè ra kijnajyò nga tíjngo ijo-la nga kijnasòn nàchan. 'Kia nga kijtse Jesús nga makjiín-la jñà xita kii ra a'ta 'tse, kitsò-la jè ndí xita ra kiya:

—Ji ndí na'in, 'ñó 'tè-la takin; jñà jé-li ijyee kànihijchaà'ta-li.

³ Tjin i'ka jñà xita ra bakón-ya kjotéxoma-la Nainá ra tsikínda Moisés ra kitsò ya ajin inìma-la: “Jè xita rakii, jé Nainá chjajno-la nga ko'sín tsò.” ⁴ Jè Jesús kjòchíya-la koni 'sín nga inchisíkítsjen, kitsò-la:

—¿Mé-ni kotsò kjóbítsjen 'cho ra nchrabájin-ni inìma-no?

⁵ ¿Ñáa ra isa chiba hjá tjin, a jè-ní nga kixé: “Jñà jé-li ijyee kànihijchaà'ta-li”, o ra jè-ní nga kixé: “Tísítjiin ko tíjtájme-ni”? ⁶ Nda kjón kokon-no nga 'an ra I'ndí-la Xita xin-la ijo-na tj'ndeé-na i a'ta nangi nga ma sijchá'ta-la jñà jé-la xita.

'Kiaá kitsò-la jè ndí xita ra kiya:

—Tísítjiin, chjibé nàchan-yá-li, ko 'tin-ni ya ni'ya-li.

⁷'Kiaá tsasítjen jè xitá ra kiya, kò akjòn kijì-ni yà ni'ya-là. ⁸'Kia nga kijtse jñà xitá nga tsasítjen-ni jè xitá ra kiya, tà 'koaá kjomà-là; 'kiaá jeya isíkíjna Nainá jñà xitá kù ta ngatjì-là nga kò'sín tse nga'ñó kitsjà Nainá a'ta 'tse xitá isà'nde.

Kó'sín jè Jesús kiichja-là jè Mateo

(Marcos 2:13-17; Lucas 5:27-32)

⁹'Kia nga kijì-ni Jesús, kijtseé jngo xitá ra 'mì Mateo ra yà tíjna'ta yà ímixà ñándà machjítjì tsajmì a'ta 'tse xitaxá Roma, kitsò-là:

—Nchrabátjìngi-ná.

'Kiaá tsasítjen jè xitá ra 'mì Mateo nga kùtjìngi-là.

¹⁰'Kia nga tìbakjèn Jesús yà ni'ya-là Mateo, kjín xitá 'ji ra tì'koaá tsajmì síkíchjítjì kò jñà xitá ra tse jé bátsji. Kò yaá tsikitsajna'ta-te yà ímixà nga tsakjèn yà ñándà tíjna Jesús kò xitá ra ijye yà kotá'yá'ta-là.

¹¹Jñà xitá fariseo, 'kia nga kijtse jñà xitá ra inchibakjèn-kò Jesús, iskonangií-là jñà xitá ra kotá'yá'ta-là Jesús nga kitsò-là:

—¿Mé-ni kò'sín yà bakjèn-kò-ni maestro-najìon jñà xitá ra síkíchjítjì tsajmì kò xitá ra tse jé tjin-là?

¹²'Kia nga kí'nchré Jesús, kitsó-là:

—Mì tsa chjìnexki machjeén-là jñà xitá ra mì mé 'chin tjin-là; jñá-ní xitá ra kiya ra machjeén-là chjìnexki. ¹³Tangió kò chjítá'yá-isa kótsò-ni jè xajon-là Nainá ra tsò: “Jé mejèn-na nga kata'se-najìon kjohimatakòn, kò mì tsa jè-jìn nga takó cho sì'ken kjotjò-najìon.” Mì tsa ki xá 'jíi-na ra 'an nga jñà kichjà-là jñà ra xitá kixi tsò-là ijo-là, ta jñá-ní kichjà-là jñà ra machiya-là nga xitá jé-ní, mé-ni nga katasíkájno-ni jé-là kò mì tì kì jé koàtsji-ni.

Kó'sín itjanangi-là Jesús a'ta 'tse kjoa ra bitsachjeén

(Marcos 2:18-22; Lucas 5:33-39)

¹⁴Jñà xitá ra kotá'yá'ta-là Juan 'jíi yà ñándà tíjna Jesús nga iskonangi-là, kitsò-là:

—Ngajìn kò jñà xitá fariseo tà bitsajnachjan ki'ta-nájìn. ¿Mé-ni nga jñà xitá ra kotá'yá'ta-li mì kì tsa bitsajnachjan-ni?

¹⁵Jesús kitsó-là:

—¿A maá baá 'se-là xitá 'kia nga jngo xitá kàbixan, 'kia nga takó yà tíjnako-isa jè xitá 'xìn ra kàbixan? Tanga kijchó nìchjìn 'kia nga tjá'an-là jè xitá 'xìn ra kàbixan; 'kia-ní nga kítsajnachjan.

¹⁶Jngo nikje ra ijye jchínga mì kì ma tsa nikje xitse sjito'a-là; nga jè nikje xitse skií'ñóya-ní, kò yaá skiíchrjaya-nda jè nikje jchínga. Kò

isaá tse tjá'xa-isa ya ñánda nga ichrjajndá. ¹⁷ Tí'koaá mì kì ma sìnchá xán ixi jñà chrjaba ra ijye jchínga; nga tsa kò'sín 'sieén, chrjáya jñà chrjaba, kò xaájteén jè xán kò kjítsón jñà chrjaba. Jè xán ixi, chrjaba xitsee sìnchá mé-ni nga nimé ra jchija-ni.

**Kó'sín kjonda-nì jè tsati-la Jairo kò jè chjoón
ra itsabà ya atjòn nikje-la Jesús**

(*Marcos 5:21-43; Lucas 8:40-56*)

¹⁸ Tí'kiaá-ni nga tíchja Jesús, jngo xitá ítjòn-la xitá judío ijchò ya ñánda tíjna, tsasèn-xkó'nchi'ta-la, kitsò-la:

—Jè ndí tsati-na, 'sa kjón 'ken; tanga tsa 'kíin ra jì, kò kjó'ta-la ndsij, kíjakoón india-ni.

¹⁹ Tsasítjeén Jesús kò jñà xitá ra kotá'yá'ta-la nga kiikò xitá rakìi. ²⁰ Kia nga inchifi, jngo chjoón ijchòkasi'ta chraña-la Jesús, kò atjòn í'tsín Jesús tsasijna-nì nga ma itsabà ya atjòn nikje-la Jesús; jè chjoón rakìi ijye-ró kjo tejò nó tjin-ni nga kiya nga jní xaájen-la. ²¹ Nga 'koaá 'sín isíkítsjen nga kitsò: “Ní'sín ta itsé-la ska'ta-la ndsa nikje-la, kondàa-na.” ²² Jè Jesús isíkáfa-ní, kijtsee jè ndí chjoón rakìi, kitsò-la:

—Jì ndí chjoón, 'ñó 'tè-la takin, kí-ní nga kàmakjiín-li nga kamanda-ni.

Kò tíjé-ni hora nga kjonda-ni jè ndí chjoón rakìi.

²³ Kia nga ijchò Jesús ya ni'ya-la jè xitá ítjòn-la xitá judío, kijtsee jñà xitá ra síkjane kò jñà xitá ra 'ñó ba inchikjindáya. ²⁴ Kitsò-la:

—Títjoo ya ni'ya; nga jè ndí tsati rakìi mì tsa kàbiya-jin, tà kjijnafé-ní.

Jñà xitá, ta tsijnòke-ní koni 'sín kitsò jè Jesús. ²⁵ Tanga jè Jesús tsachrjeé ni'ya nga'tsì xitá ra ya tjítsajna; kò akjòn 'jaha'sen ni'ya; iskábé jè tsja ndí tsati. Kò jè tsati nditòón tsasítjen-ni. ²⁶ Ta nga tíjngó tsabísòn 'én a'ta 'tse kjoa ra kjomà.

Kó'sín jè Jesús isinda-ni jò ndí xitá ra xka kjòn

²⁷ Kia nga ijye itjo-ni Jesús ya ijndáa, jò xitá xka kùtjingi-la, 'ñó kiichja nga kitsò-la:

—Jchahimatakón-nájìn, jì ra ya nchrabá-ni a'ta 'tse tje-la xitaxá ítjòn ra tsi'kin David!

²⁸ Kia nga 'jaha'sen ya ni'ya jè Jesús, jñà xitá xka ijchò kincha'tá-la, kò jè Jesús iskonangí-la, kitsò-la:

—¿A makjiín-no nga 'an ma sindá-no?

Kitsó jñà xitá ra xka:

—Jon Nà'in, 'koaá 'sín makjiín-najìn.

²⁹ Jesús 'kiaá iskaájno xkon kō kitsò-là:

—Kō'sín katanda-no koni 'sín nga kàmakjiín-no.

³⁰ Itjá'xaá-ni xkon jñà xit̃a k̃i. Jè Jesús 'ñó tsikí'tin nga kitsò-là:

—Kì yá xit̃a ra 'bènajmí-la a'ta 'tse kjoa k̃i.

³¹ Tanga jñà xit̃a k̃i, 'kia nga ijye itjo-ni ni'ya, ti'kiaá tsikí'tsia nga tsi'kénajmí nga t̃jngo ya i'nde rak̃i koni 'sín nga ki'sin jè Jesús.

Kó'sín jè Jesús isinda-ni jngo xit̃a ra mì k̃i ma chja

³² 'Kia nga ijye inchifi-nì jñà xit̃a k̃i, jngo xit̃a ra mì k̃i ma-là chja ra inìma 'cho-là ñi t̃jjin ya inìma-là 'jiikó jñà xit̃a ya ñánda nga t̃jna Jesús. ³³ 'Kia nga ijye tsachrjejin Jesús jè inìma 'cho-là ñi ra t̃jjin ya inìma-là xit̃a rak̃i, ti'kiaá kjomà kiichja-ni. Nga'tsi xit̃a ra ya t̃tsajna ta kjóxkón-là. Kitsò:

—Ñi kjè sa india mé kjoa ra kot̃jín 'ya-là i i'nde Israel.

³⁴ Tanga jñà xit̃a fariseo kitsó-ní:

—Jé xit̃a-ñi ra t̃jna ítjòn-là nga'tsi inìma 'cho-là ñi ra tsjá-là nga'ñó jè xit̃a rak̃i nga ma-là bachrjekàjin inìma 'cho-là ñi ra t̃jjin ya inìma-là xit̃a.

Kó'sín nga 'ñó tse t̃jín-ni xá-là Nainá ra chja'ta-isa

³⁵ Jesús tsajmejín-ní nga'tsi nax̃indá i'i kō nax̃indá jtobá nga tsakón-ya 'én-là Nainá ya ni'ya sinagoga ya ñánda maxkóya xit̃a Judío ra t̃jín-là nga jngó jngó nax̃indá. Tsi'kénajmí 'én xit̃se ra nda tsò a'ta 'tse kó'sín batéxoma Nainá. Kō isinda-ni nga'tsi 'chin ra t̃jín-là xit̃a kō ya ñánda nga ajò-là. ³⁶ 'Kia nga kijtse Jesús nga 'ñó kjìn ma-ni xit̃a, kjòh̃imake-ní; nga jñà xit̃a batoó 'ñó itsi'on-là kō mì ti mé nga'ñó t̃jín-là; 'koáá 'sín kjòn koni jñà forrè ra tsìn-là chjingo ra ko'ndá. ³⁷ 'Kiaá kitsò-là jñà xit̃a ra kotá'yá'ta-là:

—Kjohixi-ní, 'ñó tse xá t̃jín a'ta 'tse 'En-là Nainá, koni 'sín ma 'kia nga kjìn tsajmì majchá, tanga jñà ch̃i'nda ra síxá, chibaá ma-ni. ³⁸ Kí machjeén-ní nga t̃jé-la jè Ni-là xá, mé-ni nga katasíkasén-isa-ni ch̃i'nda.

Kó'sín jè Jesús tsjahjín jñà xit̃a ra tejò ma-ni ra tsikíxáya-là

(Marcos 3:13-19; Lucas 6:12-16)

10 Ra kjomà askan, Jesús kiichjaá-là xit̃a ra kotá'yá'ta-là ra tejò ma-ni, kitsjá-là kjohixi nga ma-là kochrjekàjin jñà inìma 'cho-là ñi ra t̃jjin inìma-là xit̃a kō nga koma-là siinda-ni ta mé 'chin-nioo ta ñánda nga ajò ijo-là xit̃a.

² Jñà xità ra tejò ma-ni ra tsjahíjin jè Jesús nga tsikíxáya-la, kii'sín 'mì: jè ra tíjna ítjòn, Simón 'mì, ra tí'koa Pedro kitsò-la, kò jè 'ndse, jè ra 'mì Andrés; jè Jacobo, kò jè 'ndse ra 'mì Juan ra íxti-la Zebedeo; ³ jè Felipe, jè Bartolomé, jè Tomás, jè Mateo, ra isikíkhjítjì tsajmì a'ta 'tse xítaxá Roma; kò jè Jacobo ra ti-la Alfeo; kò jè Lebeo ra tí'koa Tadeo 'mì; ⁴ jè Simón ra xità cananista, kò jè Judas Iscariote jè ra isìngatsja xità kondra-la Jesús ra kjomà askan-nioo.

**Kó'sín nga tsikíxáya-la Jesús xità-la ra tejò
ma-ni nga kii síka'bísòn 'én-la Nainá**

(Marcos 6:7-13; Lucas 9:1-6)

⁵ Jesús isikasén jñà xità ra tejò ma-ni nga kii síka'bísòn 'én-la Nainá kò kitsjá-la kjohixi, kitsò-la:

—Kì yà mangió yà ì'nde 'tse xità ra mì tsa xità judío, kò kì yà naxindá-la xità samaritano bitjáha'sen-jion. ⁶ Ta isaá jnchro yà tangió yà ñánda nga títsajna jñà xità Israel ra ichijà koni 'sín chija jñà forrè. ⁷ Tangió kò kò'sín tìnákjoaya nga kixó: “Ijyeé tímachraña nìchjin nga kotèxoma jè ra tíjna ngajmì.” ⁸ Tinda-no jñà xità ra kiya; tikjaáya-ila jñà ra mi'ken; títsje jñà xità ra chrjaba ijo-la inchifi'ndojno; tìnáchrjekàjìon jñà inìma 'cho-la níí ra tíjìn yà inìma-la xità. Tà itjábé kjotjò-no jè nga'ño rakì, tí'koaá tí'sín ta kjotjò 'tiaàn kjonda kii.

⁹ Kì tòn sinè kò kì tòn chroba kò kì tòn cobre jchaa. ¹⁰ Kì mé na'yà jchaa ra a'ta 'tse ndiyá. Kì jò nàchro jchaa. Tí'koa kì xajtè tsjaya. Kì yá koròtì jchaa. Nga jè xità ra síxá, 'koaá 'sín bakèn-la nga yà 'kì-la ra skìne yà ñánda nga síxá.

¹¹ 'Kia nga jngo naxindá-je kijcho kò tsa jngo naxindá jtobá, tjatsjio jngo xità ra nda xità, kò yà títsajnakoo skanda 'kia nga ijye kítjojon naxindá kii. ¹² 'Kia nga kitjáha'seen yà ni'ya, tikjáya-la jñà ni-la ni'ya. ¹³ Tsa jñà ni-la ni'ya nda skaábétjò-no, tìchikon'tion nga nda katitsajna, tanga tsa mì kì skaábétjò-no, tà jìon sìichikon'tin-no Nainá. ¹⁴ Tsa mì kì skaábétjò-no, kò tsa majìn-la nga kji'nchré 'én-no, títjo-no yà ni'ya rakì kò naxindá rakì kò títsajne chijo-la ndsakò. ¹⁵ Kìjohixíí ra xin-no 'kia nga kijchò nìchjin nga 'kì-la kjohi'in jñà xità, isaá tse kjohi'in 'kì-la jñà xità kii koni jñà xità 'tse naxindá Sodoma kò naxindá Gomorra.

**Kó'sín nga sii sìiko-ná xità nìchjin ra
'sa nchrabá ra ta ngatjì 'tse Cristo**

¹⁶ 'Katasijin-no, 'an, 'koaá 'sín sikásén-no koni tsa forrè yà ajin-la tsijén. Maña tíma nga tikonda kò-no ijo-no koni 'sín 'sín jè ye, tanga

indakjoa 'tiaàn koni jñà nise paloma. ¹⁷ Nda tikondaa ijo-no, nga jñà xita yaá s̄ingatsja-no ya ngixkon xitaxá, ko yaá skajàn-ko-no ya aya ni'ya sinagoga ñánda nga maxxóya xita Judío. ¹⁸ Skanda yaá ikono ya ngixkon xitaxá ra inçibatéxoma ko ya ngixkon jñà ra xitaxá ítjòn títsajna ra ta ngatji tsa'an. 'Koaá 'sín kama-ni nga ma kinákjoa-la jiòn 'én ra tsa'an jñà ra xitaxá ko jñà ra mi tsa xita judío. ¹⁹ 'Kia nga kongatsja jiòn ya ngixkon xitaxá ki, kì tà chjàn makájno-no mé 'én ra kinákjoaa ko kó'sín nga kixó; nga jé Nainá tsjá-no 'én 'kia nga kijchò chiba-la. ²⁰ Nga mi tsa jiòn-jiòn ra kinákjoaa, jè Inima Tsje-la Nainá ra s̄ikichja-no.

²¹ 'Jñà nichjin ki, jè ra tjín 'ndse, tijé 'ndse s̄ingatsja-ni ya ñánda nga katani'ken; jè ra na'in ma, tijé s̄ingatsja-ni ti-la nga katabiya; jñà ra ixti ma, jñà s̄ingatsja na'in-la ya ñánda nga katani'ken-te. ²² Nga'tsi xita kojtikeyé-no ra ta ngatji tsa'an. Tanga jè ra chíkjoa-la nga kixi kosen skanda 'kia nga kjehe'tà jñà kjoa ki, jè-ní ra kotojin kjohi'in. ²³ 'Kia nga jngo naxindá koçhrjejin-no xita nga koaàtjingi-no, titjáhachinga, ko kj'íí naxindá tangió. 'Koaá xin kixi-no, tikjeé mangí-najiòn kóho'ki naxindá ra chja-ni Jerusalén nga kj'íí india-na, 'an ra I'ndí-la Xita xin-la ijo-na.

²⁴ 'Nijngo xita ra 'sa tíkotá'yá ra isa 'nga tíjna koni tsa jè maestro-la; ti'koa nijngo chi'nda ra isa 'nga tíjna koni tsa jè ni-la xá. ²⁵ Jè ra 'sa tíkotá'yá, katasijngo ikon tsa tà ko'sín 'ki katama-la koni tsa jè maestro-la; ko jè chi'nda katasijngo ikon tsa ta ko'sín kíjna koni jè ni-la xá. Tsa jè na'in-la ixti, xita-níí tsi'kàn-la, ¿a tà jñà mi ko'sín 'kín-la jñà ra ixti-la?

Yá-ni ra ma kiskón-lá

(Lucas 12:2-9)

²⁶ 'Kì tà chjàn skon-la jñà xita. Nga nga'tsi kjoa ra tjí'ma, takó kotsijen-yá-ní; ko ni'sín bato 'ma tjíhijyo, takó jchaá-la. ²⁷ Jñà 'én ra ít'si'kenajmí'ma-no, 'tènajmíya tsijen-la xita; ko jñà 'én ra ya kichjaya chijée chíká-no, tika'bísòn nga tíjngo naxindá. ²⁸ 'Kì jñà skon-la jñà ra ta ijo-ná ma-la sí'ken, tanga mi kì ma-la s̄i'ken jè inima-ná. Jè jnchro tiskón-la jè ra ma-la s̄i'ken inima-ná ko ijo-ná ya ñánda nga tjín kjohi'in ra mi kì fehe'ta.

²⁹ 'Ya-nájiòn nga ta jngo ixo chjí-la nga jò nise. Tanga nijngo nise ki kiyá tsa mi jè Na'in-ná kokitsò. ³⁰ 'Ko ra a'ta tsajìòn, skanda jñà tsjaskò tíxkiya ijye-la jè Nainá. ³¹ 'Koaá ma-ni kì tà chjàn skon jiòn. Nga isáá 'ñó chjí-no koni jñà ndí nise, ni'sín takó kjin ma-ni.

**Kó'sín nga machjeén nga 'kieé 'én ra a'ta
'tse Cristo ya ngixkõn xita isà'nde**

(Lucas 12:8-9)

³²'Nga'tsi xita ra kokitsõ ya ngixkõn xita nga 'aán fi'ta-na, 'koaá ti'sín xiáan ya ngixkõn Na'in-na ra tíjna ya ján ngajmi nga tsa'an-ná nga'tsi jñà xita kii. ³³Tanga ta yá xita-ni ra kokitsõ ya ngixkõn xita nga mì tsa 'an fi'ta-na, 'koaá ti'sín xiáan ra 'an ya ngixkõn Na'in-na ra tíjna ya ján ngajmi nga mì tsa xita tsa'an jiàan.

Kó'sín nga ta ngatji 'tse Cristo-ní nga jñà xita kondra kiji-la xákjén

(Lucas 12:51-53; 14:26-27)

³⁴'Kì tà chjàn bixó jiòn nga kjoa'nchán 'jii-ko ya isà'nde. Mì tsa kjoa'nchán-jin ra 'jii-ko; kjojchán-ní ra 'jii-ko ra 'an. ³⁵Kíí xá 'jii-na nga jñà xita, kondra kiji-la xákjién; jè ti, tíjé-ni na'in-la ra kondra kiji-la; ko jè tsati, tíjé kondra kiji-la jè na-la; ko jè ra kja'nda ma, tíjé kondra kiji-la jè nachiya-la. ³⁶Nga jngo ni'ya xita, tíjñà xákjén kiji-la kondra.

³⁷Jè xita ra isa 'ño tsjake na'in-la ko isa 'ño tsjake na-la ko mì tsa ko'sín 'ño matsjake-na ra 'an, mì kì bakèn-la nga xita-na koma; ko jè xita ra ti'koaá isa 'ño tsjake ti-la ko tsa jè tsati-la ko mì tsa ko'sín 'ño matsjake-na ra 'an, ti'koaá mì kì bakèn-te-la nga xita tsa'an koma. ³⁸Ko ti'koaá mì kì bakèn-la nga xita tsa'an xián-la jè xita ra mì kì tsò ikon nga nchrabá'ta-na nga chíkjoa-la kjohi'in ra kotojin ra ta ngatji tsa'an koni 'sín nga bato kjohi'in xita ra 'bamijin krò ra tíjé ya biya'tá-ni. ³⁹Jè ra mejèn-la nga mì kì jchija jè kjobinachon-la, ta isaá siijchija jnchro; tanga jè ra tsjá kjobinachon-la nga katachija ra ta ngatji tsa'an, ta isaá jnchro sakò-la jngo kjobinachon xitse.

Chjí ra 'ki-la xita

(Marcos 9:41)

⁴⁰Jè xita ra nda skaábétjò-no, 'aán-ní ra skaábétjò-na; ko jè ra skaábétjò-na, jé skaábétjò jè ra isikasén-na. ⁴¹Jè xita ra nda skaábétjò jngo xita ra síchjeén Nainá nga chja ngajo-la, ta ngatji-la nga 'én-la Nainá chjaya, ta ngásòn tjín kjotjò ra 'ki-la ngajò; ko jè xita ra nda skaábétjò jè xita ra kixi tíjna ya ngixkõn Nainá, ta ngatji-la nga kixi tíjna, ti'koaá ta ngásòn tjín kjotjò ra 'ki-la ngajò. ⁴²Ta yá-ni ra ma-la tsjá jngo chítsín-la nandá 'nchán jngo ndí xita

ima, ta ngatjì-là nga 'an kotá'yá'ta-na, 'koaá xin kixi-no nga isaá tse kjonda-là Nainá sakò-isa-là.

'Kia nga ijchòjkon Jesús jñà xità-là Juan ra tsatíndá xità

(Lucas 7:18-35)

11 Jesús, 'kia nga ijye kitsjà-là kjohixi jñà xità ra kotá'yá'ta-là ra tejò ma-ni kó'sín nga síxá, Jesús kijì-ní nga kiì kakón-ya kò nga isìka'bí 'én-là Nainá ya nga'tsi naxindá ra ya chraña tjin.

² Juan, nga ndayá tjna'ya ra jè, tanga kí'nchré-ní jñà kjoa ra tí'sín jè Cristo [xità ra xá isikasén-ni Nainá]. Kíí kò'sín isikasén i'ka-ni xità ra ya kotá'yá'ta-là ³ mé-ni nga iskonangi-là. Kitsò-là:

—¿A jì-ní ra Cristo ra xá kò'sín tjinè-là nga kj'íí, o ra kj'íí jchíña-isa-lajin?

⁴ Jesús kitsó-là:

—Tangiò, kò 'tènjámí-là jè Juan jñà kjoa ra inchi'ya kò ra inchina'yá. ⁵ Kò'tin-la nga jñà xità ra xka, ijyeé tsijeén-ila; kò jñà ra tsáyá, ijyeé maá fi-ni; kò jñà xità ra tjin-là 'chin ra fi'ndojno chrjaba ijo-là, ijyeé kjondaá-ni; jñà xità ra jtaya, ijyeé 'nchré-ni; kò jñà ra biya, faháya-ila; kò jñà ndí xità ima, tí'senajmíyaá-là 'én xitse ra nda tsò a'ta 'tse Nainá. ⁶ Mé ta nda-là jè xità ra nimé kotechjà-là nga kokjiín-là ra a'ta tsa'an!

⁷ 'Kia nga ijye kijì-ni jñà xità-là Juan, tsikí'tsiaá Jesús nga tsakákonajmí jñà xità ra a'ta 'tse Juan. Kitsò-là:

—¿Mé ra tsangì chitsíjen-la jìòn ya i'nde a'ta xìn ñánda nga nangi kixì? ¿A jé tsangì chitsíjen-la jìòn jngo xità ra inda tjna koni tsa jngo ínaxò ra síjtiya-là tjo? ⁸ Kò tsa majìn, ¿yá ra tsangì chitsíjen-la? ¿A jngo xità ra 'ñó nda kjòn nikje ra kjiya? Majìn, nga jñà xità ra 'ñó nda kjòn nikje-là, yaá títsajna ya ni'ya-là xítaxá ítjòn. ⁹ ¿Tanga mé xá ra tsangì-najìòn? ¿A jé tsangì chitsíjen-la jngo xità ra síchjeén Nainá nga chja ngajo-là? Jon, kixíí kjoa, jé tsangì chitsíjen-la, kò skanda isaá 'nga tjna-isa koni jngo xità ra síchjeén Nainá nga chja ngajo-là.

¹⁰ A'ta 'tseé Juan nga kò'sín tíchja xajon ra tj'ta 'én-là Nainá nga tsò:

Tísikásén-la jè xità-na ra iko ítjòn-li 'én,
nga koànda-li ndiyá.

¹¹ 'An, 'koaá xin kixi-no, ta nga'tsi jñà xità ra tjin i isà'nde, kjè sa yá ra kò'sín 'nga bijna koni jè Juan ra tsatíndá xità; tanga ya ajin naxindá ñánda nga tíbatéxoma jè ra tjna ngajmi, jè xità ra isa 'ñó nangi tjna, isaá 'nga tjna india-ni koni jè Juan.

¹² 'Skanda 'kia-ni nga 'ji jè Juan ra tsatíndá xità kò skanda 'ndi 'ndi, ya ñánda nga tíbatéxoma jè ra tjna ján ngajmi, tseé kjosi tísakó;

kò jǎà xítà ra 'tsen tsò-là ijo-là, mején-là nga jǎà sǐlkijne. ¹³ Jǎà xítà ra isìchjeén Nainá nga kiìchja ngajo-là kò jǎà kjetóxoma ra kitsjà Moisés, jǎà kiìchja skanda tǐkjè 'fiì jè Juan. ¹⁴ Tsa makjiín-no koni 'sín tsò jè kjetóxoma kò jǎà xítà ra isìchjeén Nainá nga kiìchja ngajo-là, tǐ'koaá kokjiín-no nga jè Juan, 'koaá 'sín 'ji koni jè Elías ra tǐjínè-là nga kj'íí. ¹⁵ Nda kǐón-ní tǐná'ya koni 'sín tǐxin-no.

¹⁶ '¿Yá ra ma sǐngàsòn-keé jǎà xítà ra tǐjín nìchjin 'ndí 'ndí? 'Koaá 'sín kǐòn koni jǎà ixti ra tǐtsajna ya ajin ndǐtsin. Chjaá-là xákjén nga tsò-là: ¹⁷ “Jǐn inìkjane-nájǐn ínaxò, tanga mì kì ki'chà jìòn; kò kijndaá-lajǐn 'én ra ba tsò, kò mì kì ichindáya jìòn.” Jǎà ixti kǐi, 'koaá 'sín jngoya-là koni 'sín 'nià jìòn. ¹⁸ 'Kia nga 'ji jè Juan, mì kì tsa tsakjèn kò mì kì tsa mé ra ki'tsi; 'koaá 'sín tsixó jìòn nga inìma 'cho-la ní tǐjǐn ijo-là. ¹⁹ Akjòn 'jía ra 'an ra I'ndí-là Xítà xin-là ijo-na nga bákjèn, tǐ'koaá 'biáa; kò bixó-nájìòn: “Xítà chrjá'a-ní, kò xítà 'chì-ní, kò jǎà nda bákò jǎà ra xítà-jé kò jǎà xítà ra sǐkíchjǐtǐ tsajmì 'tse xítaxá Roma.” Tanga jǎà kjoachjǐne-là Nainá, yaá 'ya-la 'kia nga ijye bitjasòn.

Kó'sín kichitiko naxindá ra mì kì ma-là 'nchréhijon

(Lucas 10:13-15)

²⁰ Jesús tsikí'tsia nga tsakátiko nga'tsì xítà naxindá ya ñándà nga kǐjìn kǐoxkón ki'sin, ta ngatǐ-là jǎà xítà ra ya i'nde-là mì kì isíkájno kò mì kì kitsjin jé-là. Kitsò-là:

²¹ —jǐma-ró-no ra xítà naxindá Corazín! jǐma-ró-no ra xítà naxindá Betsaida! Tsa yaá-la naxindá Tiro kò naxindá Sidón nga kotǐjín kǐoxkón ra kjomà, koni 'sín tǐjín ra tí'ya-là ya ajin tsajìòn, ijyeé-la kjetseé kitsjin jé-là kò ijyeé-la nikje naxá-skeé tsakjaya kò chijo ní'í tsikíxten-jnó ijo-là, nga bakón nga ijyeé isíkájno-ni jé-là kò mì tǐ jé ìnchibátsji-ni. ²² Tanga 'koaá xin-no, 'kia nga kǐjchò jè nìchjin nga 'ki-là kjohi'in jǎà xítà, isaá tse kjohi'in 'ki-no ra jìòn, nda mí 'koa-ni koni jǎà xítà naxindá 'tse Tiro kò Sidón. ²³ Kò jìòn, ra ya i'nde-no ya naxindá Capernaum, ¿a 'koaá 'sín níkǐtsjen jìòn nga yaá tjámitjèen skanda ya a'ta ngajmi ján? Majìn, tà isaá ya 'ñó nanga kjohǐjen-jin-isa skanda ya ñándà tǐjna i'nde-là kjohi'in. Tsa yaá-la ya naxindá Sodoma nga kotǐjín kǐoxkón ra kjomà koni ya tsajìòn, jè naxindá Sodoma takó tǐjnaá-la skanda nìchjin 'ndí-ní. ²⁴ Tanga 'koaá 'sín xin-no 'kia nga kǐjchò nìchjin nga 'ki-là kjohi'in xítà, jìòn ra tǐtsahijyo ya naxindá Capernaum, isaá tse kjohi'in tjábé-no nda mí 'koa-ni koni jǎà xítà 'tse naxindá Sodoma.

Kó'sín kitsò Jesús a'ta 'tse kjoa níkjáya-la inìma-ná

(Lucas 10:21-22)

²⁵ Jè nìchjin 'kia, jè Jesús kitsó-ní:

—Na'in, jì ra tìjna ítjòn-la nga'tsi ra tìjn ya ján ngajmi kò ra tìjn i a'ta nangi, jeya tìjni, nga tsikí'maá-la jì nga'tsi kjoa kii jñà xita chjine kò ra nda ma-la xajon kò jñá tsakon-la jì jñà ra taxki ndí xita. ²⁶ Ta kií-ní nga 'koaá 'sín nda isasèn-li Na'in.

²⁷ Nga'tsi kjotéxoma, 'aán isingatsja-na Na'in-na. Mì kì yá ra bexkon jè I'ndí-la, tà jé Na'in-la ra bexkon; tì'koaá mì kì yá ra bexkon jè Na'in-la, tà jé I'ndí-la ra bexkon; kò skexkoón-te nga'tsi xita ra jè I'ndí-la kò'sín mejèn-la nga kòkòn-la. ²⁸ Nchrabátjìngi-ná nga'tsi-no ra ijye itsi'on-no nga ki'chà 'chá-no, kò 'aán kósiko-no nga ma síkjáya. ²⁹ Jchamijìn-kò-ná jè yá-la nchraja ra kjingi ísian, mé-ni koma kò'sín 'siaan-no koni 'sín 'siaan ra 'an. Chjìngi-ná koni 'sín 'kiaa ra 'an nga xita 'ndé-ná kò indakjoaá tìjn inìma-na. Kò a'ta tsa'an-ní nga ma síkjáya inìma-no. ³⁰ Jè yá-la nchraja ra ya kjingi ísiaan, ndaá 'cha, mì tsa iyí-jìn. Kò jè 'chá ra 'an tsja-no, jna-ní.

'Kia nga tsate natín jñà xita ra kotá'yá'ta-la Jesús 'kia nga nìchjin níkjáya

(Marcos 2:23-28; Lucas 6:1-5)

12 Jngo nìchjin, 'kia nga nìchjin níkjáya, Jesús, kò jñà xita ra kotá'yá'ta-la, yaá tsatojin ya ñánda tjtjje trigo. Kò jñà xita kii kjòhòjò-la. 'Kiaá tsate i'ka trigo, akjòn iskine. ² Jñà xita fariseo, 'kia nga kijtse, kitsó-la Jesús:

—Chítsijen-la jñà xita ra kotá'yá'ta-li; jñà kjoa ra inchi'sín mì kì tji'nde nga kò'sín 'sjin 'kia nga nìchjin níkjáya.

³ Tanga Jesús kitsó-la:

—¿A kjè chitá'yá jìon ya xajon ñánda nga tíchja koni 'sín ki'sin india jè xita jchínga-ná ra tsi'kin David kò jñà xita ra taña tji'ko 'kia nga kjòhòjò-la? ⁴ Jaha'seén ya ni'ya-la Nainá nga iskine jñà niño nchrajín ra ijye Nainá kjongatsja, niño nchrajín ra mì tsa jñà tji'nde-la nga skine David kò jñà xita ra kjihitako; nga ta jñà na'mì tji'nde-la nga ma skine. ⁵ ¿A tì'koaá kjeé chitá'yá ya ñánda nga tíchja kjotéxoma-la Moisés nga jñà na'mì, ni'sín síxá ya aya ingo 'kia nga nìchjin níkjáya, mì tsa mé jé bátsji-jìn? ⁶ 'An, 'koaá xin-no, jè ra tìjna ijndí, isáá 'ñò xkón tìjna nda mí 'koa-ni koni jè ingo ítjòn. ⁷ Tsa ndaá-la machiya-najìon kò'sín chja-ni jñà 'én ra tji'ta xajon-la Nainá ñánda nga tsò: “Jè-ní ra mejèn-na nga kata'se-najìon kjohimatakòn, mì tsa jè-jìn nga ta tsja

chọ sɪ'ken-ná jìòn koni jngo kjotjò.” Tsa ijyee-la machiya-no, mí-la tsa kò'sín jé kjonè-la jñà xità ra mì tsa jé tjin-la. ⁸Kò 'koaá 'sín tjin, 'an ra I'ndí-la Xità xin-la ijo-na, 'aán batexóma-la jè nìchjin níkjáya.

Kó'sín jè Jesús isinda-ni jè xità ra kixì'ta jngo tsja

(*Marcos 3:1-6; Lucas 6:6-11*)

⁹Kia nga itjojin Jesús ya i'nde rakii, yaá kiji ya ni'ya sinagoga ñánda nga maxkóya xità Judío, kò yaá 'jaha'sen. ¹⁰Yaá tjna jngo xità ra kixì'ta jngo tsja. Ti'koaá títsajna jñà xità ra mejèn-la nga koanè jé-la Jesús. 'Koaá ma-ni nga iskonangi-la, kitsò-la:

—¿A tji'nde-ní nga ma konda jngo-ni xità 'kia nga nìchjin níkjáya?

¹¹Jesús kitsó-la:

—Jìòn, tsa yá ra tjna jngo-la forrè, tsa ngajo skaya 'kia nga nìchjin níkjáya, ¿a mí tsa kongí kináchrje-no ni'sín nìchjin níkjáya? ¹²Nda mí 'koa-ni koni jngo forrè, isaá 'ño chjí-la jngo xità. 'Koaá ma-ni, 'kia nga nìchjin níkjáya tji'nde-ní nga ma kò'sieén jñà kjoa ra nda tjin.

¹³Jesús 'kiaá kitsò-la jè xità ra kixì'ta jngo tsja:

—Tjèn ndaji jè ndsii.

Akjòn 'kiaá tsijmé ndajò tsja; kjondaá-ni koni 'sín 'ki ra ijngo-isa.

¹⁴Jñà xità fariseo, 'kia nga itjo-ni ya ni'ya sinagoga ñánda nga maxkóya xità Judío, tsajoóya-ni nga sɪ'ken Jesús.

Kó'sín itjasòn 'én ra kiichja Isaías ra a'ta 'tse Jesús

¹⁵Jesús 'kia nga kí'nchré kjoa rakii, itjojin ya i'nde rakii, kò kjin xità kijitjingi-la. Nga'tsi xità ra kiya isindaá-ni; ¹⁶'koaá 'sín kitsò-la nga mì kì yá xità ra kata'bénajmí-la yá-ni ra jè. ¹⁷'Koaá 'sín kjomà mé-ni nga itjasòn-ni 'én ra kiichja jè xità ra isichjeén Nainá nga kiichja ngajo-la jè ra tsi'kin Isaías, 'kia nga kiichja a'ta 'tse Cristo nga kitsò:

¹⁸Jé rakii chi'nda-na ra xá tsjahijin-na,

jè ra 'ño tsjake, kò ra 'ño tsja 'se-la inima-na.

'Aán tsja-la jè Inima Tsje-na.

Kò jè kichjajin-la nga'tsi xità isà'nde kó'sín sindajín-la
ra ngi kjohixi.

¹⁹Mì tsa yá ra koatikjo-kò, kò mì tsa sí 'ño kichja,
kò mì kì kiná'ya-la jta-la ya aya ndiyá jñà 'én ra kichja.

²⁰Mì tsa ta skí'tonda jnchro jngo inaxò ra ijye tí'tò,
ti'koaá mì tsa ta sɪ'kitsón-nda jnchro jè nikje-la

kandì, jè ra ijye tífi'tso,

jè ra ta ni'ndi-la tíbitjo-isa.

'Koaá 'sín koma skanda 'kia nga ngi kə kjohixi
kiindajín-la nga'tsi xita.

²¹ Nga'tsi xita naxindá ra tjin isà'nde, tà jé koaà'ta
ikon nga skoóna-la.

Jña xita ra chjajno-la Inima Tsje-la Nainá

(Marcos 3:19-30; Lucas 11:14-23; 12:10)

²² Jña xita, 'kiaá 'jiikó jngo xita ra xka kə ra mì ma chja, ya nándá
tjina Jesús; jè xita rakii inima 'cho-la níí tjijin ya inima-la; Jesús,
isindaá-ni, maá kiichja-ni kə maá tsatsijen-ila. ²³ Nga'tsi xita, ta
kjóxkón-la. 'Kiaá kitsò:

—¿A jè rakii tsa'koa, ra ya nchrabá-ni tje-la xitaxá ítjòn ra tsi'kin
David [nga jè kijna ngajo-la]?

²⁴ 'Kia nga kií'nchré jña xita fariseo 'én ra kotsò, kitsó-ní:

—Jè xita-níí ítjòn ra 'mì Beelzebú, jè ra tjina ítjòn-la nga'tsi inima
'cho-la níí, jé tsjá-la nga'nó nga kə'sín ma-la bachrjekàjin inima
'cho-la níí ra tjijin ya inima-la xita.

²⁵ Jesús kjòchyaá-la koni 'sín inchisíkítsjen, kitsò-la:

—Nga'tsi i'nde nándá batéxoma jngo xitaxá tsa jòya tjin nga tijña
kjaán-kjo-ni xita-la, siikjehesón xákjién; kə tsa jngo naxindá kə nã
tsa jngo ni'ya nándá títsajna xita, tsa jòya tjin nga tijña kjaán-kjo-ni,
mì kì tí mé nga'nó 'se-la nga kotèxoma-isa. ²⁶ Kə tsa tijé-ni xita-níí
tíbachrjekàjin-ni níí, tíjé tíkjaán-kə-ni ijo-la. Tsa tíjé tíkjaán-kə-ni
ijo-la, ¿kó'sín koma-ni nga ma kotèxoma-isa? ²⁷ Jiòn, 'koaá 'sín
bixó nga jé nga'nó-la xita-níí ra tjina ítjòn sichjéén ra 'an 'kia nga
bachrjekàjiaa jña inima 'cho-la níí ra tjijin ya ijo-la xita. Tanga, tsa
kə'sín tjin, jña xita tsajìòn, ¿yá 'tse nga'nó ra síchjéén 'kia nga kə'sín
'sín-te? 'Koaá ma-ni, tijña-ni xita kii kòkító kixi-no nga mì tsa kə'sín
tjin koni 'sín bixó jiòn. ²⁸ Tanga ra 'an, tsa jé Inima Tsje-la Nainá
títsjá-na nga'nó nga bachrjekàjiaa jña inima 'cho-la níí, ki-ní nga
ijyeé inchi'ya jiòn kó'sín batéxoma Nainá.

²⁹ 'Ya ni'ya-la jngo xita ra 'nó 'tsen, tsa jngo xita mejèn-la
kjoaha'sen chijé nga siichijé mé tsajmì ra tjin-la, ¿a mí tsa ítjòn
kiíté'nó jè xita 'tsen? Kə akjòn 'kiaá koma siichijé-la.

³⁰ 'Jè xita ra mì tsa 'an fi'ta-na, kondraá fi-na; kə jè ra mì kì
bíxkóyakə-na xita, ta tísíkjahachinga-ní ra jè.

³¹ 'Kíí kə'sín xin-no, maá sijcha'ta-la ta mé jé ra bátsji xita kə ta
mé 'én ra 'cho tsò ra chja; tanga jè ra chjajno-la jè Inima Tsje-la
Nainá, mì kì sijcha'ta-la. ³² Nga'tsi ra chjajno-na 'an ra 'ndí-la Xita
xian-la ijo-na, maá sijcha'ta-la; tanga jè ra chjajno-la jè Inima Tsje-la

Nainá, mì kì sija'ch'a-la jè nìchjin ra tìtsajineé 'ndì 'ndì kò jè nìchjin ra 'sà nchrabá.

Jngo yá, jè to-la bakón mé yá-ni

(Lucas 6:43-45)

³³ Tsa jngo yá ra nda, nda to ra bajà-la. Kò tsa jngo yá ra mì kì nda, mì kì nda to ra bajà-la. 'Kià nga jngo yá, jñà to-la bakón mé yá-ni. ³⁴ Jìòn, 'koáá 'sín ngoya-no koni tsa tje-la ye! ¿Kó'sín ma-ni nga nda tsò 'én ra kìnákjoaa, nga xità 'choó-no ra jìòn? Nga 'koáá 'sín chja jñà xità koni 'sín tsò kjobítsjen ra tjíjin ya inìma-la. ³⁵ Jè xità ra nda xità, 'én ndaa chja, nga kjoanda tjíjin ya inìma-la, kò jè ra xità 'cho, 'én 'choó chja, nga kjoa'choó tjíjin ya inìma-la. ³⁶ 'Koáá xìn-no, 'kià nga kijchò nìchjin nga jè Nainá kìndajín-la nga'tsi xità, sáábá yaá tsjá tsje kindá a'ta 'tse nga'tsi 'én ra nímé chjí-la ra kìichja. ³⁷ Nga tjíñá-ni 'én ra kìnákjoaa ra ma kixi kochrjengi-no, kò tjíñá-te-ni ra ma koààné jé-no.

Kó'sín jngo kjoaxkón síjé jñà xità ra 'cho tjíhijyo kjobítsjen-la

(Marcos 8:12; Lucas 11:29-32)

³⁸ Tjín i'ka jñà xità fariseo kò xità ra bakón-ya kjetéxoma-la Nainá ra tsikínda Moisés ra kitsò-la Jesús:

—Maestro, mején-najin nga takón jngo-nájin kjoaxkón.

³⁹ Jesús kitsó-la:

—Jñà xità ra 'cho 'sín kò ra mì kì ma-la nga síhitjasòn-la Nainá, kjoaxkón inchisíjé jngo; tanga nìjngo kjoaxkón ske ra kj'íí; ta jé ske kjoaxkón ra mangásòn-kò koni jè kjoaxkón ra kjomà'tin Jonás xità ra isìchjeén Nainá nga kìichja ngajo-la kjetseé. ⁴⁰ Koni 'sín kjomà jè Jonás nga jàn nìchjin kò jàn nìtjen tsikijnaya ya aya indsi'ba tì ra 'ñó je 'ki, 'koáá tì'sín komaa 'an ra I'ndí-la Xità xin-la ijo-na; jàn nìchjin kò jàn nìtjen kjójnà i'ndee ya ajin nangi. ⁴¹ 'Kià nga kijchò nìchjin nga 'kì-la kjohi'in jñà xità, skíímítjeén ijo-la jñà xità ra ya i'nde-la ya naxindá Nínive, nga tsjá'tin 'én jñà xità ra tjín nìchjin 'ndì 'ndì. Nga jñà xità Nínive isikájno-ni jé-la kò mì tsa tì jé tsakátsji-ni 'kià nga tsi'kénajmíya-la 'én-la Nainá jè Jonás, tanga jè ra tíjna i'ndí 'ndì 'ndì, isaá ta 'ñó xkón tíjna nda mí 'koá-ni koni jè Jonás [tanga mì kì makjín-najìòn]. ⁴² 'Kià nga kijchò nìchjin nga 'kì-la kjohi'in jñà xità, tì'koáá kosítjeén-te jè chjoón ra tíjna ítjòn nga tíbatéxoma ya i'nde ra kijjna ya kixi-la nándá nga bitjokátji-ni tsá'bí. Jè chjoón rakìi tsjá'tin-te 'én jñà xità ra tjín nìchjin 'ndì 'ndì, tà ngatjì-la nga

'ńó kjin 'ji-ni ra jè, nga 'jii'nchré kjoachjine-la Salomón, tanga jè ra tíjna ijndíi 'ndi 'ndi, isaá 'ńó xkón tíjna nda mí 'koa-ni koni jè Salomón, [tanga jìòn mì kì na'yá-la].

Kó'sín ma 'kia nga jè inìma 'cho-la níí máfa india-ni

(Lucas 11:24-26)

⁴³Jngo inìma 'cho-la níí, 'kia ijye bitjojin ya inìma-la xita, yaá bajme ya i'nde ñándá kixi chon, nga bátsji'nde ñándá nga ma sùkjáya; 'kia mì kì sakó'nde-la, tsò-ní: ⁴⁴“Kjín-la india-na ya ñándá ítjo-na.” 'Kia nga bijchó india-ni, be-ní nga mì yá tjin, kò nga ndaá chon koni jngo ni'ya ra isatícha. ⁴⁵Àkjòn, jè inìma 'cho-la níí, ngi ito xákién fí'ká-isa ra isa 'cho 'sín. Yaá bitsajnajin india-ni ya inìma-la xita; kò jè xita rakii, isaá ta 'cho ma'tin india-ni nda mí 'koa-ni koni 'kia nga tí'sa ítjòn. 'Koaá 'sín koma'tin jñà xita ra 'cho 'sín ra tjin nichjin 'ndi-ni.

Jñà 'ndse Jesús kò jè na-la

(Marcos 3:31-35; Lucas 8:19-21)

⁴⁶Takó túbakoó-isa jñà xita Jesús 'kia nga ijchò jè na-la kò jñà 'ndse. Yaá tsikitsajna ya nditsiaán nga mejèn-la nga kichja-la. ⁴⁷Jngo xita kitsò-la Jesús:

—Jè na-li kò jñà 'ndsi, yaá títsajna nditsiaán. Mejèn-la nga jì koako-li.

⁴⁸Jesús kitsó-la jè xita ra isíkjí'nchré:

—¿Yá-ní ra na-na ma kò yá-ni ra 'ndsèe ma?

⁴⁹'Kiaá tsakón tsja ya ñándá títsajna jñà xita ra kotá'yá'ta-la. Kitsò: —Jñà xita kii ra na-na ma kò ra 'ndsèe ma. ⁵⁰Nga nga'tsi xita ra sùhitjasòn koni 'sín mejèn-la jè Na'in-na ra tíjna ján ngajmi, jñá-ní ra 'ndsèe ma kò tichjaa ma kò na-na ma.

Kjoa mangásòn 'tse xita ra kjíjndi xojmá ya ajin nangi

(Marcos 4:1-9; Lucas 8:4-8)

13 Tijé-ni nichjin, Jesús itjóo ya ni'ya yaá kiji ya andi ndáchikon kò yaá tsikijna. ²Tanga 'ńó kjìn xita ijchò ñándá nga tíjna. 'Kiaá 'jaha'sen jngo chitso jè Jesús; yaá tsikijnaya, kò nga'tsi jñà xita ra i'ka, yaá tsikitsajna ya andi nandá. ³'Kiaá tsikí'tsia Jesús nga tsakón-ya-la; kjín kjoa tsi'kénajmí-la a'ta 'tse kjoa ra mangásòn-kjo, kitsò-la:

—Jngo xit̄a kij̄i nga kīl kj̄jndī xojmá. ⁴'Kiā nga tíkj̄jndī, t̄jín i'ka xojmá ra yā iskatsajo yā aya ndiyá; ko 'kiaá 'ji j̄nà nise nga iskine. ⁵Ngi kot̄jín iskatsajo yā asòn najo ñánda nga chiba ni'nde t̄jín; j̄nà xojmá, ndītoón isò, nga ki, mì tsa nanga t̄jín ni'nde. ⁶Tanga 'kiā nga itjo tsá'bí nga kjotsjè jè ndabá, kixi-ní j̄nà xojmá ra isò ta ngat̄ji-la nga mì nanga kij̄i kjama-la. ⁷Ko ingi kot̄jín iskatsajo-isa yā ajin na'yá. 'Kiā nga ijye kjò'nga j̄nà na'yá, yaá kisi'ken-ngi. ⁸Tanga ngi kot̄jín iskatsajo yā ñánda nga nda jè nangi, 'ñó nda tsajà-la to. T̄jín ra tsajà-la jngo sindo nga jngo tja'tsin, ko t̄jín ra jàn-kan tsajà-la, ko t̄jín ra katé tsajà-la.

⁹Akjòn kitsò Jesús:

—Nda kjón t̄iná'ya koni 'sín tíxin-no.

Mé-ni ko kjoa mangásòn tsi'kénajmíya-nì jè Jesús

(*Marcos 4:10-12; Lucas 8:9-10*)

¹⁰'Kiaá ijchò kincha'ta chraña-la j̄nà xit̄a ra kotá'yá'ta-la Jesús yā ñánda t̄jina ra jè, iskonangi-la, kitsò-la:

—¿Mé-ni ko'sín kjoa ra mangásòn nakjoá-la j̄i j̄nà xit̄a 'kiā nga bakon-yi?

¹¹Jesús kitsó-la:

—Jiòn tsako-no nga inchi'ya j̄nà kjoa ra t̄j'ima-la jè ra t̄jina ján ngajmi kó'sín nga batéxoma ra jè. Tanga j̄nà xit̄a ra kj'íí, mì kì koma ske. ¹²Nga jè ra ijye machiya-la, 'kií-isa-la mé-ni nga isa tse kochiya-isa-la. Tanga jè ra mì kì mé machiya-la, skanda t̄jahixìn-la jè ra ijye machiya chiba-la. ¹³Kií ko'sín ta kjoa ra mangásòn bakon-yá-ila; nga j̄nà xit̄a k̄i tsijeén-la, tanga 'koaá 'sín 'sín koni tsa mì kì tsijen-la; ko 'nchré-ní tanga mì kì machiya-la; 'koaá 'sín 'sín koni tsa mì kì ma-la 'nchré. ¹⁴Yaá bitjasòn yā a'ta 'tse xit̄a k̄i koni 'sín kitsò jè xit̄a ra isichjeén Nainá nga kiichja ngajo-la kjotsee ra tsi'kìn Isaías nga kitsò:

Jiòn, ni'sín k̄iná'ya k̄iná'ya, tanga n̄ikjiá kiya-no,
ko ni'sín jchítsijen jchítsijen, tanga n̄ikjiá jchaa.

¹⁵Nga jè inima ra t̄jín-la j̄nà xit̄a k̄i, ijyeé 'ñó kjótájajín;
kií mì kì machiya-ila;

ko j̄nà chíká-la, tsikíchjajto-ní mé-ni mì kì kj̄i'nchré-ni;

ko j̄nà xkon, tsikíchjajto-te mé-ni mì kì kots̄ijen-ila;

tsa sáfa'tá-la-na ra 'an, ijyeé-la k̄isindáa-na,

kitsó Isaías.

¹⁶Tanga, mé ta nda-no ra jiòn, nga jè xkòn jiòn tsijeén-la ko jè chíká-no 'nchré-ní. ¹⁷'Koaá xin kixi-no, kj̄in xit̄a ra isichjeén Nainá

nga kiichja ngajo-la kjoṭseé, ko kjín xita ra xita kixi kjomejèn-la nga ske jè kjoa ra inchi'ya jiòn, tanga mì kì kijtse; ti'koaá kjomejèn-la nga kií'nchré jè kjoa ra inchina'yá jiòn, tanga mì kì kií'nchré.

**Kó'sín jè Jesús tsi'kénajmíyanda
india-ni a'ta 'tse xita ra kjíjndi xojmá**

(Marcos 4:13-20; Lucas 8:11-15)

¹⁸ Tiná'ya kó'sín tsò-ni jè kjoa ra mangásòn ko jè xita ra kjíjndi xojmá. ¹⁹ Jñà xojmá ra ya iskatsajo ya aya ndiyá, jé ngoya-la koni jñà xita ra 'nchré 'én-la Nainá kó'sín nga jè batéxoma, tanga mì kì tsa nda 'faha'sen-jin-la 'én ra 'nchré; akjòn 'fii jè xita-níí, faháxìn jè 'én ra tjíjin ya inima-la. ²⁰ Ko jñà xojmá ra iskatsajo ya nándá nga asòn naxi chon, jñà ngoya-la jñà xita ra 'ñó tsja 'se-la 'kia nga 'nchré jè 'én-la Nainá. ²¹ Tanga mì tsa 'ñó sinchá; tsin-la nga'ñó nga kixi mincha, 'koaá ngoya-la koni jngo xka ra mì nanga fi kjama-la. 'Kia mé kjoa ra sakó-la, ko tsa xita fi-la kondra ra ta ngatji 'tse 'én-la Nainá, nditoón tsjin-ni jè ndiyá-la Nainá. ²² Jñà xojmá ra ya iskatsajo ya ajin na'yá, jé ngoya-la jñà xita ra 'nchré 'én-la Nainá tanga ta jñà 'ñó síkájno kjoa 'tse tsajmì ra tjín ya isà'nde ko jé kjoanchiná ra tjín ya isà'nde kondacha-la. Jñà kjoa kii batéchjà-la jè 'én-la Nainá nga mì kì tsjá'nde nga katasíkaatjìya-la kjobinachon-la. ²³ Tanga jñà xojmá ra ya iskatsajo ya nándá nga nda nangi, jé ngoya-la koni jè xita ra nda 'nchré 'én-la Nainá ko machiyaá-la ko shtitjasón-ní. Jñà xita kii ra síkaatjìya-la kjobinachon-la ko jñá-ní ra 'sín kjoanda ra nda tjín. Jñà xita kii ra mangásòn-ko yá-la xojmá ra kjin to tsajà-la. Tjín ra jngo sindo, tjín ra jàn-kan, ko tjín ra katé tsajà-la nga jngó jngó.

Kjoa mangásòn a'ta 'tse xka ijñá ra tjojin ya nándá xá tjtje-ni trigo

²⁴ Jngo kjoa ra mangásòn-kjo tsakón-ya jè Jesús, kitsò-la xita:

—Koni 'sín batéxoma jè ra tjina ján ngajmi, 'koaá 'sín ngoya-la koni jngo xita ra nda xojmá tsikítje ya ajin nangi-la. ²⁵ Tanga 'kia nga kjifé ijye nga'tsi xita, 'jii jè ra xita kondra-la ma, tsikítjéjin xojmá-la xka ra mì kì nda ya ajin-la trigo, akjòn kijì. ²⁶ 'Kia nga ijye kjò'nga jñà trigo nga itjo natín-la, yaá kjò'nga-te jñà xka ra mì kì nda. ²⁷ 'Kiaá kijì jñà xita chi'nda nga tsi'kénajmí-la jè ni-la nangi. Kitsò-la: “¿A mí tsa xojmá nda ra tsikítji ya ajin nangi-li nàmi? ¿Nándá 'ji-la jñà xka ijñá ra mì kì nda?” ²⁸ Jè ni-la nangi kitsó-ní: “Jngoó-la xita ra kondra fi-na ra koki'sin.” 'Kiaá kitsò jñà xita chi'nda: “¿A mején-li nga kongí chjinè-jin jñà xka ijñá ra mì kì nda?” ²⁹ Tanga jè ni-la nangi kitsó-ní:

“Majìn, tsa mejèn ya tjanè-te jñà trigo 'kia nga chjínè jìòn jñà xka ijñá ra mì kì nda. ³⁰ Isáá nda-ni nga taña katamihijin skanda 'kia nga kojchá. 'Kia nga kijchò nichjin nga sincháxkó jñà trigo, 'aán koxín-la jñà chi'nda-na nga jñà kátíxkó ítjòn nga'tsi xka ijñá ra mì kì nda, nga jngó jngó jté kátá'ño mé-ni nga koma jtí-ni; ra ijye koma, akjòn 'kiaá katincháxkó jñà trigo ya aya ni'nga-na.”

**Kjoa mangásòn ra tsi'kénajmí-ya Jesús
a'ta 'tse xojmá itsé ra mì mostaza**

(Marcos 4:30-32; Lucas 13:18-19)

³¹ Jè Jesús ijngo kjoa ra mangásòn-kjo tsakón-ya-la xita. Kitsò-la:
—Koni 'sín batéxoma jè ra tíjna ján ngajmi, 'koaá 'sín ngoya-la koni jngo xojmá mostaza, 'kia nga jngo xita bíjtje ya ajin nangi-la.
³² Kixíí kjoa, jé xojmá rakíí ra isa 'ño itsé-ni ta nga'tsi xojmá ra tjín; tanga 'kia nga ijye ma'nga, isaá 'ño 'nga ma koni jñà xka ra tí'koa xá sitje-ni; 'koaá 'sín 'se-la nga'ño koni jngo yá, nga skanda maá bínda'á tjé-la nise ya chrja-la.

**Kjoa mangásòn ra tsi'kénajmí-ya Jesús a'ta
'tse na'yo ra sísan ni'ño nchrajín**

(Lucas 13:20-21)

³³ Jè Jesús ijngo kjoa ra mangásòn-kjo tsakón-ya-la xita, kitsò-la:
—Koni 'sín batéxoma jè ra tíjna ján ngajmi, 'koaá 'sín ngoya-la koni jè na'yo san 'kia nga jngo chjoón síkójin na'yo san kò chijo ra sinda-ni niño nchrajín, akjòn masan ijyeé nga'tsi jè na'yo.

Mé-ni ko'sín kjoa ra mangásòn síchjeén-ni Jesús 'kia nga tsakón-ya

(Marcos 4:33-34)

³⁴ Jesús 'kia nga tsakón-ya-la xita nga'tsi kjoa ra nda tsò, 'koaá 'sín tsi'kénajmíya-la koni 'sín tjín kjoa ra nda mangásòn-kjo; nimé 'én tsakón-ya-ila ra mì kò kjoa mangásòn-kjo. ³⁵ 'Koaá 'sín itjasòn koni 'sín tsikínda xajon jè xita ra isichjeén Nainá nga kiichja ngajo-la kjotseeé 'kia nga kitsò:

'Koaá 'sín kokon-yá-la xita nga jñà kjoa ra mangásòn sikjéén;
'kenajmí-la kjoa ra tjí'ma skanda 'kia nga tí'sa
Nainá tsikínda isà'nde.

Jesús tsi'kénajmíya-nda india-nì a'ta 'tse xkà ijñá ra mì kì nda

³⁶ 'Kia nga ijye isíkjáya-la xítà Jesús nga kijì-ni jñà xítà; 'jaha'sen ni'ya jè Jesús; jñà xítà ra kotá'yá'ta-la ijchò kincha'ta chraña-la, kitsò-la:

—'Tènajmíya-nda-nájin kótsò-ni kjoa ra mangásòn-ko jñà xkà ijñá ra mì kì nda ra tjin ya ajin trigo.

³⁷ Jesús kitsó-la:

—Jè ra bítje xojmá ra nda, 'an-ná ra l'ndí-la Xítà xin-la ijo-na; ³⁸ jè nangi, jé ngoya-la jè isà'nde; ko jñà xojmá ra nda, jñá ngoya-la jñà xítà ra ya chja-ni ñánda nga tíbatéxoma Nainá; jñà xkà ijñá ra mì kì nda, jñá ngoya-la jñà xítà ra xítà-níí tíbatéxoma-la; ³⁹ ko jè xítà kondra ra tsikítje xkà ijñá ra mì kì nda, jè sabá jè xítà-níí; 'kia nga ijye sincháxkó jñà tsajmì, jé ngoya-la 'kia nga kjehe'tà isà'nde; ko jñà ra kííxkó tsajmì, jñá ngoya-la jñà ikjali. ⁴⁰ Koni 'sín nga sincháxkó jñà xkà ijñá ra mì kì nda ko yaá xaájtjen-jín ya ajin ni'í mé-ni nga katati-ni, 'koaá tì'sín kama 'kia nga kjehe'tà jè isà'nde. ⁴¹ 'An ra l'ndí-la Xítà xin-la ijo-na sikásén-ná jñà ikjali-na ya ñánda nga tíbatéxoma Nainá nga kííxkó nga'tsi xítà ra bí'tin xítà xákjién nga bátsji-jé, ko nga'tsi xítà ra kjoa'cho 'sín; ⁴² yaá siíkatsajojín ya ngajo ñánda nga títi jnga jnga ni'í, yaá skíndaya ko skínenè ni'ño. ⁴³ Jñà ra xítà kixi, 'koaá 'sín fate kótsíjen koni jè tsá'bí ya ñánda nga tíbatéxoma jè Na'n-la. Nda kjón tiná'ya koni 'sín xin-no.

Mé ra bakón-ya-ná a'ta 'tse jngo tsajmì chjí ra tjna'ma

⁴⁴ 'Koni 'sín batéxoma jè ra tjna ngajmi, 'koaá 'sín mangásòn-ko koni jngo nangi ñánda nga tjna'ma jngo tsajmì ra 'ño chjí-la ko jngo xítà sakó-la jè tsajmì rakìi, 'ño matsja-la; tijaá bíjna'ma india-ni; akjòn fikatína ijye nga'tsi tsajmì ra tjin-la, ko batse jè nangi rakìi.

Mé ra mangásòn-ko jè najo ra 'ño chjí-la ra 'mì perla

⁴⁵ 'Koni 'sín batéxoma jè ra tjna ján ngajmi, 'koaá tì'sín mangásòn-ko koni jngo xítà ra batína tsajmì nga bátsji najo perla ra 'ño nda 'kioo. ⁴⁶ 'Kia nga ijye isakò jngo-la najo ra 'ño nda 'ki, tsatína ijyeé tsajmì ra tjin-la; akjòn tsatse jè najo ra 'ño chjí-la.

Mé ra mangásòn-kò jè nà'ya ra ma ndabà-nì tì

⁴⁷'Koni 'sín batéxoma jè ra tíjna ján ngajmi, 'koaá tì'sín mangásòn-kò koni jngo nà'ya ra ndabà-nì tì. 'Kià nga nikàtjen ya ajin ndáchikon, bíxkó ijyee nì'sín ta kó kjòn tì. ⁴⁸'Kià nga ijye tsabà tì jè nà'ya, jñà xità ra bátsji tì, yaá fiko nà'ya-là ya andi ndáchikon; kò yaá bitsajna nga fahájin nga'tsi tì ra nda kjòn nga minchá ndisíyá, kò jñà ra 'cho kjòn síkatsajo-ní. ⁴⁹'Koaá 'sín koma 'kià nga kjehe'tà isà'nde; kitjojeén jñà ìkjali nga kjoahájin jñà xità ra 'cho 'sín ya ñánda tjíhijyo jñà ra xità kixi; ⁵⁰kò yaá síkatsajojín ya ngajo ñánda nga títi jnga ni'í. Yaá skíndaya kò skinenè nì'ño.

Mé ra bakón-ya-ná a'ta 'tse tsajmì xítse kò ra jchínga

⁵¹Jesús iskonangí-là, kitsò-là:

—¿A kamachiyaá-no nga'tsi kjoa kù?

Jñà xità kitsó-ní:

—Kamachiyaá-najin Nà'in.

⁵²'Kiáá kitsò Jesús:

—Jngo xità ra bakón-ya kjotéxoma-là Nainá ra tsikínda Moisés, 'kià nga kò'sín koté'yá koni 'sín batéxoma jè ra tíjna ngajmi, 'koaá 'sín mangásòn-kò koni jngo ni-là ni'ya ra ma-là bachrjejin tsajmì xítse kò tsajmì jchínga ya ñánda nga inçhaxkó tsajmì-là.

'Kià nga tsikijna Jesús ya ján Nazaret

(*Marcos 6:1-6; Lucas 4:16-30*)

⁵³'Kià nga ijye tsi'kénajmíya ijye Jesús jñà kjoa kù ra mangásòn-kjo, kijì-ní. ⁵⁴'Kià nga ijchò-ni nangi-là ya Nazaret, tsi'kénajmíya-là xità 'én-là Nainá ya aya ni'ya sinagoga ñánda nga maxkóya xità Judío. Jñà xità ta kjóxkón-là, 'kiaá kitsò:

—Jè xità rakì, ¿ñánda í'ká-ni kjoachjine kò kò'sín ma-ni nga ma-là kotjín kjoxkón ra 'sín? ⁵⁵¿A mí tsa jè rakì jè ti-là xità chjineyá? ¿A mí tsa jè nà-là ra 'mì María, kò jñà 'ndse ra 'mì Jacobo, José, Simón, kò Judas? ⁵⁶Tì'koa, ¿a mí tsa ì títsajnajin-ná jñà ndichja? ¿Ñánda kjomà-là nga'tsi kjoa kù?

⁵⁷'Koaá ma-ni nga mì kì nda kjokjiín-là ra a'ta 'tse. Tanga jè Jesús kitsó-là:

—Nga'tsi xità ra síchjeén Nainá nga chjà ngajo-là 'yaxkón-ní ya ñánda nga xìn, tanga ya nangi-là kò ya ni'ya-là mì kì 'yaxkón.

⁵⁸ Mì tsa kjìn kjojkón ki'sìn ya nangi-là ta ngatjì-là nga jñà xita mì kì kjokjiín-là ra a'ta 'tse.

'Kia nga 'ken jè Juan ra tsatíndá xita

(*Marcos 6:14-29; Lucas 9:7-9*)

14 Jè nichjin rakiòò, jè xitaxá ítjòn ra 'mì Herodes, kií'nchré-ní koni 'sín nga kjojkì ra a'ta 'tse Jesús. ² Kitsó-là jñà xita-là: —Jè xita rakiì, jè-ní, jè Juan ra tsatíndá xita; ijyee jaáya india-ila. 'Koaá ma-ni nga kotjín nga'ñó ra bakón.

³ Nga ti'sa-ni kjojtsee jé Herodes kitsjà kjohixi nga indabá'ñó jè Juan, akjòn isi'ta na'ñó kichà cadena nga kiji ndayá, ta jé ngatjì-là jè chjoón ra 'mì Herodías ra chjoón-là Felipe kjomà. Jè Felipe, 'ndsee jè Herodes. ⁴ Ta kií jé kjomà-là Juan nga kitsò-là jè Herodes: “Mì kì tjí'nde-jìn nga tiji kijnako-ni jè chjoón-là 'ndsi.” ⁵ 'Koaá ma-ni nga jè Herodes mejèn-là nga sù'ken Juan tanga jñà itsakjòn-là jñà xita naxíndá, nga jñà xita kii, 'koaá 'sín kijtsexkón Juan koni jngo xita ra síkjeeén Nainá nga chja ngajo-là. ⁶ Tanga 'kia nga ijchò nichjin nga ijye nó-là jè Herodes, 'sí tsikíjna ya ni'ya-là kò jè tsati-là chjoón ra 'mì Herodías yaá kitè ya ngixkòn nga'tsi xita ra ya títsajna. Jè Herodes, ndaá isasèn-là koni 'sín kitè. ⁷ Kitsjà kixí-là 'én-là nga tsjá ijyee-là ta mé ra sùjé-là jè tsati. ⁸ Jè tsati jè na-là tsinchá'a ítjòn mé-ni nga jè skò Juan katasíjé. Akjòn 'kiaá kitsò-là jè Herodes:

—Jé mejèn-na nga jè skò Juan, ra batíndá xita, 'tù-ná nga tikíjnaya-ná jngo chrobate.

⁹ Jè xitaxá ítjòn ra 'mì Herodes, 'kia nga kií'nchré-là tsati, baá kjomà-là. Tanga ijyee kò'sín kitsjà-là tsa'ba ya ngixkòn xita ra ya títsajna'tako ímixa; kò kií kò'sín kitsjà-ni kjohixi nga kata'bì-là jè skò Juan. ¹⁰ Jè Herodes kitsjá-là kjohixi jñà xita-là nga katatesin Juan ya aya ndayá. ¹¹ Akjòn jñà xita 'jiikó skò Juan, tíjnaya jngo-là chrobate; kjongatsja jè tsati, kò jè tsati akjòn isingatsja jè na-là.

¹² 'Kiaá ijchò jñà xita ra kotá'yá'ta-là Juan nga iskábé ijo-là, akjòn kii kíhijin; ra kjomà askan-nioò isíkji'nchré Jesús kjoa ra kjomà.

'Kia nga 'on jmi xita isikjèn Jesús

(*Marcos 6:30-44; Lucas 9:10-17; Juan 6:1-14*)

¹³ 'Kia nga ijye kií'nchré Jesús jè kjoa rakiì, kiji tajngo-ní; tsikijnaya jngo chitso; ijchò jngo i'nde a'ta xìn ñánda nga mì yá xita tjín. Tanga jñà xita 'kia nga kií'nchré nga kiji Jesús, itjojiín ya naxíndá-là nga ndsako kiji-ni nga kùtjngi-là Jesús. ¹⁴ 'Kia nga itjojen Jesús jè chitso,

kijtse-ní jñà xit̩a ra ya tít̩sajna nga kjín jchán ma-ni; kjòhìmake-ní. Kò isindaá-ni nga'tsi xit̩a ra kiya. ¹⁵ 'Kia nga ijye kjòhixòn, jñà xit̩a ra kotá'yá'ta-là Jesús ijchò kincha'ta chrañaá-là, kitsò-là:

—Ijyeé kjòhixòn, kò ijndíi i'nde'taxìn-ní, nìmé ra t̩jín. Kò'tìn-la xit̩a katafi-ni mé-ni katatse tsajmì ra skìne ya naxindá ìtsíñá ra t̩jín chraña ijndíi.

¹⁶ Jesús kitsó-là:

—Mì kì tsa machjeén nga kiji-ni. Jiòn 't̩i-la mé ra kòkjen.

¹⁷ Jñà xit̩a-là Jesús kitsó-ní:

—Tsìn-najìn, ki ta 'òn ma-ni niño nchrajín kò ta jò ma-ni t̩i ra t̩jihijyo-najìn.

¹⁸ Jesús kitsó-là:

—Nchrabáko-ná ijndíi.

¹⁹ 'Kiaá kòkìtsò-là jñà xit̩a nga katìtsajnajin ya ajin ndijyi; akjòn iskábé jñà niño nchrajín ra 'òn ma-ni kò jñà t̩i ra jò ma-ni. Akjòn iskòtsíjen ya ján ngajmi, kitsjá-là kjonda Nainá, isìjòya jñà niño nchrajín k̩i, kitsjà-là jñà xit̩a ra kotá'yá'ta-là, kò jñà xit̩a-là isìka'bí-là jñà xit̩a ra k̩jìn ma-ni. ²⁰ Tsakjén nga'tsi xit̩a kó nga kjoski. 'Kia nga tsikíxkó-ni jñà ra tsijnengi-ni, ngi tejò ndìsiyá kjomà-isa. ²¹ Jñà xit̩a ra tsakjèn maá-la tsa 'òn jmi jñà ra ta ngi ta xit̩a 'xìn. Kò mì tsa kindà kjomà jñà íchjín kò jñà ra ìxti.

'Kia nga jè Jesús kiji-ni ndsakò ya asòn nandá

(*Marcos 6:45-52; Juan 6:16-21*)

²² Jesús, 'koáá 'sín kitsò-là jñà xit̩a ra kotá'yá'ta-là nga kata'faha'sen jè chitso nga t̩jen katafi ítjòn mé-ni nga isa ítjòn kijchò-ni ya ra ijngo nandá ján; 'koáà-la chibà-là jè, tísíkjáya-là xit̩a ra ijye inchifi-ni. ²³ 'Kia ijye kjomà isíkjáya-là jñà xit̩a, Jesús yaá kijmijno jngo nindo kò yaá kiichja'ta tajngo-là Nainá. 'Kia nga ijye kjòjñò, tà jè tajngoó t̩jna Jesús. ²⁴ Kò jè chitso ra tít̩saya xit̩a-là, ijyeé ya ijchò ya nga masen-là ndáchikon; jè nga'ñó-là nandá ra máfangi, ijyeé ngaxìn ngajen tífiko jè chitso ta ngat̩i-là jè t̩jò batéchjà ikon-là koni 'sín nga inchifi.

²⁵ 'Kia nga ijye tí'se isén, Jesús yaá tsá'basòn nandá nga ijchòt̩jìngi-là xit̩a-là ra t̩jt̩saya chitso. ²⁶ Jñà xit̩a ra kotá'yá'ta-là, 'kia nga kijtse nga tsá'basòn ya asòn nandá, itsakjón-là; iskindaya xkón-ní, kitsò:

—Jngo t̩j'ee t̩jna ján.

²⁷ Tanga Jesús ndìtoón kiichja-là nga kitsò-là:

—Ñó 'tè-la takòn, kì tà chjàn skon, 'an-ná.

²⁸ Jè Pedro, 'kiaá kiichja-là nga kitsò-là:

—Na'in, tsa j̩íí-ní, t̩i'nde-ná nga kjín-sòn nandá skanda ñándà tisijni.

²⁹ Jè Jesús kitsó-la:

—Nchrabí.

Jè Pedro itjojeén ya chitso kò maá tsajmesón jè nandá nga kijì-ni ndsako ya ñánda síjna Jesús nga kùtjngi-la. ³⁰ Tanga 'kia nga kijtse nga 'ño tí'ba tjo itsakjón-ní, akjòn tsikí'tsia nga iskajin-ndá; 'kiaá 'ño kiichja nga kitsò:

—iNa'in, náchrjejin-ndá-ná!

³¹ Jesús nditoón itsabá'ño tsja, kitsò-la:

—iJi xita ra chiba makjiín-li ra a'ta tsa'an! ¿Mé-ni nga jò ka'bè-la takìn?

³² 'Kia nga ijye 'jaha'sen-ni chitso Jesús kò Pedro, nditoón isiyò-ni tjo. ³³ Jñà xita ra i'ka ra títsaya chitso tsincha-xkó'nchi'ta-la Jesús nga kijtsexkón, kitsò-la:

—iNgi kixi kitií kjoa, ji-ní ra I'ndí-la Nainá!

Kó'sín isinda-ni Jesús xita ra kiya ya Genesaret

(Marcos 6:53-56)

³⁴ Jesús kò xita-la, 'kia nga ijye tsatojin ya ndáchikon, ijchó ján nangi ra 'mì Genesaret. ³⁵ Jñà xita ra ya i'nde-la, 'kia nga kijtsexkon nga jè Jesús ra ya ijchò, isikasén 'én-ní nga tíjngo ya i'nde rakij; jñà xita 'jiikó jñà xita ra kiya ya ñánda tíjna Jesús. ³⁶ Jñà xita tsikítsa'ba-la nga katatsjá'nde-la jñà xita ra kiya nga katabá'ta-la tsja ni'sín tà ya atjòn nikje-la. Kò nga'tsi xita ra tsaká'ta-la tsja ya nikje-la Jesús, kjondaá-ni.

Ñaa-ni kjoa ra síkitsón kò sítjé xita

(Marcos 7:1-23)

15 Ijchò kincha'ta chrañaá i'ka-la Jesús jñà xita fariseo kò jñà xita ra bakón-ya kjotéxoma-la Nainá ra tsikínda Moisés ra ya inchrabà-ni ya naxindá Jerusalén nga iskonangi-la, kitsò-la:

²—¿Mé-ni 'kia nga bakjèn-ni xita ra kotá'yá'ta-li, mì kì biníjno tsja koni 'sín tíchja kjotéxoma-la xita jchínga-ná?

³ Jesús 'kiaá kiichja nga kitsò-la:

—¿Mé-ni ti'koa nachrjengi-najiòn jè kjotéxoma-la Nainá nga jè mangítjngi-la koni 'sín tjín kjotéxoma-la xita jchínga-no? ⁴ Nga jè Nainá, 'koaá 'sín kitsjà kjotéxoma nga kitsò: “Jchaxkín jè na'in-li kò jè na-li”, ti'koaá kitsò: “Jè ra kichjajno-la jè na'in-la kò jè na-la, tjínè-la nga kiyá.” ⁵ Tanga ra jiòn kí'sín bixó: “Jngo xita, maá kitso-la jè na'in-la kò tsa jè na-la: mì kì ma kósiko-la, nga nga'tsi tsajmì ra tjín-na, jè Nainá ijyee kítsja-la.” ⁶ Kò 'koaá 'sín bixó jiòn nga nga'tsi

ra ijye kò'sín kòkítsò, mì kì tì tjí'nde-là nga kòsìko jè nà'in-là kò tsa jè nà-là. 'Koaá 'sín 'nià jìòn nga nachrjengio jè kjotéxoma-là Nainá kò jé mangítjìngi-la kjotéxoma 'tse xítà jchínga-no. ⁷ Jìòn xítà ra jò isén tjin-no, ndaá kùichjā ra a'ta tsajìòn jè ra tsi'kìn Isaías, jè xítà ra isìchjeén Nainá kjotseé nga kùichjā ngajo-là, 'kiā nga kitsò:

⁸ Jñà xítà kii, 'kiā nga kòtsò nga 'aán bexkón-na, tà 'én ra kòtsò-là, tanga jñà inìma-là kjiín síkítsajna-ni.

⁹ Nìmé chjì-là koni 'sín bexkón-na, nga 'koaá 'sín bakón-ya kjotéxoma-là xítà koni tsa 'tse Nainá.

¹⁰ 'Kiaá kùichjā-là jñà xítà ra kjin ma-nioo, kitsò-là:

—Tíná'ya kò nda katachiya-no. ¹¹ Mì tsa jñà ra 'faha'sen ya tsa'ba xítà ra síkítsón; jñá-ní ra bitjo-ni ya tsa'ba xítà ra síkítsón ya ngixkòn Nainá.

¹² Jñà xítà ra kotá'yá'ta-là Jesús ijchò kincha'tá-là nga kitsò-là:

—¿A 'ya-ní nga jñà xítà fariseo, 'choó kàma-là 'kiā nga ká'nchré koni 'sín nga kasij?

¹³ Tanga jè Jesús kitsó-ní:

—Nga'tsì jñà yá ra xá sitje-ni ra mì tsa jè tsikítje Nà'in-na ra tjna ngajmì, ngi kòo kjama-là nga tjanè. ¹⁴ Kì tà chjàn kó 'mì-la xítà kii; xítà xka-ní kò jñá kjen-là ndiyá jñà xítà ra i'ka ra tì'koa xka-te. Tsa jngo xítà ra xka, skén-là ndiyá jè xítà ra tì'koa xka-te, ta jngoó ngajo skatsaya ngajò.

¹⁵ Jè Pedro kitsó-là Jesús:

—'Tènajmíya-nájin kòtsò-ni a'ta 'tse kjoa ra ka'benajmí.

¹⁶ Jesús kitsó-là:

—¿A tì'koaá takó kjeé nda machiya-no? ¹⁷ ¿A mí fiya-najìòn nga nga'tsì ra 'faha'sen ya ndsa'bé, yaá bijchókaya ya aya indsi'bé, akjòn mahí kítsajna-né? ¹⁸ Tanga nga'tsì 'én ra ndsa'bé bitjo-ni yaá nchrabájin-ni ya ajin inìma-ná, kò jñá 'én kiòo ra síkítsón xítà ya ngixkòn Nainá. ¹⁹ Nga yaá nchrabájin-ni ya inìma-là xítà nga'tsì kjóbítsjen ra 'cho tsò kò 'kiā nga sí'ken xítà xákjén, kò 'kiā nga kjoachijngi 'sín, kò ra kjoachijé, kò ra kjoandiso kò nga chjajno-là xákjén. ²⁰ Jñá nga'tsì kjoa kii ra ya nchrabájin-ni ya inìma-là xítà, ra síkítsón; tanga ni'sín mì kì biníjneé ndseé 'kiā nga bichieé mì kì tsa síkítsón-ná.

Kó'sín tjin kjoa makjiín-là ra a'ta 'tse Jesús jè chjoón ra xìn nangi-là

(Marcos 7:24-30)

²¹ Jesús itjokàjiín ya i'nde rakii, yaá kijì ya nangi ra chja-ni Tiro kò Sidón. ²² Jngo chjoón ra ya Caná i'nde-là yaá tjna ya i'nde rakii; ijchò kasi'tá-là Jesús, 'ñó kùichjā nga kitsò-là:

—Na'in, ra ya nchrabá-ni a'ta 'tse tje-la xitaxá ítjòn ra tsi'kìn David, jchahimatakón-ná. Jè ndí tsati-na iníma 'cho-la níí tijnajin ya iníma-la, kò tsee kjohi'in tísíkjíín.

²³ Tanga jè Jesús mì kì isìsin-la. Kò jñà xitá ra kotá'yá'ta-la tsincha'ta chraña-la Jesús, kitsò-la:

—Kò'tìn-la jè chjoón rakìi katafi-nì, sí síí kjindáya tjingi-ná.

²⁴ 'Kiaá kitsò Jesús:

—Ta kií xá 'jíi-na ra 'an nga jñà 'jíitjingi-la jñà xitá Israel ra ichijà koni 'sín chija jñà forrè.

²⁵ Tanga jè chjoón kù kasi'ta chrañaá-la, tsasèn-xkó'nchi'tá-la, kitsò-la:

—Na'in, tìsikò-ná.

²⁶ Jesús kitsó-la:

—Mì kì nda tjin nga chjí'an-la jñà niño-la ixti kò akjòn jñà nañá 'kì-la.

²⁷ Tanga jè chjoón kitsó-ní:

—Kixíí kjoa Na'in, tanga jñà ndí nañá kjine-ní xi-la tsajmì ra xaájten-ngí ya ímixa-la ni-la.

²⁸ Jesús 'kiaá kitsò-la:

—Jì chjoón, 'ñó nda makjiín-li ra a'ta tsá'an. Kò'sín katama koni 'sín mejèn-li.

Tijé-ni hora nga kjonda-ni jè tsati-la chjoón.

Kó'sín 'ñó kjìn xitá ra kiya isinda-ni Jesús

²⁹ Jesús itjokàjiín ya 'nde rakìi; akjòn yaá kiji ya andi ndáchikon ra 'mì Galilea. Kijimijno jngo nindo, kò yaá tsikijna. ³⁰ 'Ñó kjìn xitá ijchòtjingi-la ya ñánda nga ya tijná, nga ijchòko-la xitá ra ima kjòn, ra tsá'yá, ra xitá xka, ra chjiló tsja kjòn, ra mì kì ma chja, kò xitá ra kj'íí 'chin tjin-isa-la. Yaá isíkítsajna ya анги ndsako Jesús. Nga'tsi xitá kii, jè Jesús, isinda ijyee-ni. ³¹ Ta kjóxkón-la xitá 'kia nga kijtse nga maá kiichja-ni jñà xitá ra mì kì ma chja tsiki-ni, kò nga kjonda-ni jñà ra chjiló tsja kjòn, kò nga ma tsinchima-ni jñà xitá ra tsá'yá, kò jñà xitá xka maá tsatsíjen-ila. Jeyaá isíkijna jè Nainá ra bexkón naxindá Israel.

Kó'sín kjomà 'kia nga ijòn jmi xitá isìkjèn Jesús

(Marcos 8:1-10)

³² Jesús kiichjaá-la xitá ra koté'yá'ta-la, kitsò-la:

—Mahimaá-na jñà xitá kii. Ijyee kjo jàn nichjin tjin-ni nga i títajnakò-na, kò nimé tjin-la ra kjine. Majìn-na nga tà kò'sín skanichjan-na ya ni'ya-la, tsa mejèn ya kohindáyá ya aya ndiyáa.

³³ Jñà x̄it̄a ra koté'yá'ta-l̄a Jesús kitsó-ní:

—¿Ñánd̄a s̄akó-ná tsajmì ra ma s̄ikjén x̄it̄a ra 'ñó k̄jìn ma-ni ya i'nde a'ta xìn ñánd̄a nga nangi kixì?

³⁴ Jesús iskonangií-l̄a:

—¿Kótjín ma-ni ñiño nchrajín ra t̄jíhijyo-no?

Jñà x̄it̄a-l̄a kitsó-ní:

—Ta itoó ma-ni, k̄o jngo-jò ma 'sa-ni ndí t̄i itsín̄a.

³⁵ 'Kiaá kitsjà k̄johixi nga katitsajna jñà x̄it̄a. ³⁶ Iskábé jñà ñiño nchrajín ra ito ma-ni k̄o jñà ndí t̄i itsín̄a ra jngo-jò ma-ni, kitsjá-l̄a k̄jonda Nainá, ak̄jòn is̄jòya jñà ñiño nchrajín k̄o ak̄jòn kitsjà-l̄a jñà x̄it̄a ra kotá'yá'ta-l̄a mé-ni nga isika'bí-l̄a jñà x̄it̄a ra k̄jìn ma-nioo.

³⁷ Ndaá tsakjèn ijye nga'tsì jñà x̄it̄a skanda nga kjoski; 'kia nga tsikíxkó-ni jñà ra tsijnengi-ni, ngi ito nd̄isiyá kjomà. ³⁸ Jñà x̄it̄a ra tsakjèn, ijòn jmi ma-ni jñà ra ta x̄it̄a 'xìn, k̄o m̄i tsa kind̄a kjomà jñà íchjín k̄o jñà íxti. ³⁹ Jesús 'kia nga ijye is̄ikjáyá-l̄a jñà x̄it̄a nga kijì-ni, 'jaha'seén ya chitso k̄o yaá kijì ya i'nde ra 'mì Magdala.

Kó'sín nga jngo k̄joxkón is̄ijé jñà x̄it̄a fariseo k̄o x̄it̄a saduceo

(Marcos 8:11-13; Lucas 12:54-56)

16 Jñà x̄it̄a fariseo k̄o jñà x̄it̄a saduceo ijchòt̄j̄ingi-l̄a Jesús ya ñánd̄a t̄j̄na nga mejèn-l̄a skoó'ta. Is̄ijé jngo-l̄a k̄joxkón ra ngajmi nchrabá-ni, [a kixì kjoa nga jè Jesús a'ta 'tse Nainá nchrabá-ni]. ² Tanga Jesús kitsó-l̄a:

—'Kia nga ijye mahixon, jìòn, 'koaá 'sín bixó: “Nda jchán-la k̄ochon-isa, nga sí ndaá k̄johiningi ya ñánd̄a kàtjì-ni tsá'bí.” ³ K̄o 'kia nga 'se isén, 'koaá 'sín bixó jìòn: “Mì-la k̄i nda k̄ochon 'ndi; jtsí-la 'koa, nga 'nchán isén chon k̄o sí 'ñó ijncha ifi ya i'ngaá.” Jìòn x̄it̄a ra jò isén t̄j̄n-no, maá-no k̄obixó kó'sín tsò-ni nga k̄o'sín chon ya i'ngaá, tanga m̄i k̄i ma-no k̄obixó kótsò-ni k̄joxkón ra tíma jñà ñichjin ra tits̄ahijyeé 'ndi 'ndi. ⁴ Jñà x̄it̄a ra 'cho 'sín k̄o ra m̄i k̄i ma-l̄a síhitjasòn-l̄a Nainá, k̄joxkón inchisíjé jngo; tanga nijngo k̄joxkón ske ra k̄j'íi; ta jé ske k̄joxkón ra mangásòn-k̄o koni 'sín kjomà'tin Jonás x̄it̄a ra isichjeén Nainá nga kiichj̄a ngajo-l̄a k̄jotseé.

'Kia nga ijye k̄okitsò Jesús, kitsjin-ní, ak̄jòn kijì.

Mé ra mangásòn-k̄o kjoa ra bakón-ya x̄it̄a fariseo

(Marcos 8:14-21)

⁵ Jñà x̄it̄a ra kotá'yá'ta-l̄a Jesús, 'kia nga kijì ya ra ijngo ndáchikon ján, ki'chaajín-l̄a, m̄i k̄i ñiño nchrajín ki'tsa. ⁶ Jesús kitsó-l̄a:

—Chítsijen-la kò tìkindaa ijo-no a'ta 'tse na'yo san 'tse xit̃a fariseo kò 'tse xit̃a saduceo.

⁷ Jñà xit̃a-là Jesús kitsò-là xákjén nga tsajoóya-ni:

—Kíí-la kòtsò-ná nga mì kì niño nchrajín ki'ché.

⁸ Jesús kjòchiya-là nga kò'sín inchisíkítsjen; 'kiaá kitsò-là:

—¿Mé t̃a chiba makjiín-no ra a'ta ts̃a'an? ¿Mé-ni kò'sín bixó-no nga mì kì ki'chà niño nchrajín? ⁹ ¿A takó kjeé nda machiya-no, kò a mí bítsjen-no 'kia nga ísiká'bía niño nchrajín ra 'òn ma-ni, kò sí 'òn jmi ma-ni xit̃a 'xín ra tsakjèn? ¿Kótjín ndisiyá kjóxkó-isa ra tsijnengi-nì? ¹⁰ ¿Kò a mí tjíin-te-no 'kia nga ísiká'bía niño nchrajín ra ito ma-ni, ñánda nga ijòn jmi ma-ni xit̃a ra tsakjèn? ¿Kótjín ndisiyá kjóxkó-isa ra tsijnengi-nì? ¹¹ ¿Mé-ni mì kì kamachiya-no nga mì tsa a'ta 'tse niño nchrajín-ni ra kòkàxin-no, 'kia nga kàxin-no: “Tìkindaa ijo-no a'ta 'tse na'yo san-là xit̃a fariseo kò xit̃a saduceo”?

¹² 'Kiaá kjòchiya-là koni 'sín kitsò-là Jesús nga mì tsa na'yo san 'tse ni'ño nchrajín ra kòkitsò-là, jñá-ní nga koni 'sín nga bakón-ya jñà xit̃a fariseo kò xit̃a saduceo.

Kó kitsò Pedro yá-ni jè Jesús

(Marcos 8:27-30; Lucas 9:18-21)

¹³ 'Kia nga ijchò Jesús ya i'nde ñánda 'mì Cesarea 'tse Filipino iskonangií-là jñà xit̃a ra kotá'yá'ta-là, kitsò-là:

—¿Kó tsò jñà xit̃a? ¿Yá-na ra 'an, ra I'ndí-là Xit̃a xin-là ijo-na?

¹⁴ Kitsó jñà xit̃a-là:

—Tjín i'ka ra tsò: “Jé Juan ra tsatínda xit̃a.” Kò tjín ra tsò-te: “Jé Elías.” Tì'koaá tjín ra tsò: “Jé Jeremías.” Kò tjín-te ra tsò-isa: “Jé-la jngo jñà xit̃a ra kisichjeén Nainá nga kiichja ngajo-là kjetseé.”

¹⁵ 'Kiaá kitsò Jesús:

—¿Tanga ra jiòn, kó'sín bixó? ¿Yá-na ra 'an?

¹⁶ 'Kiaá kiichja Simón Pedro kitsò:

—Jíí-ní ra Cristo ra xá inikasén-ni, I'ndí-là Nainá ra ngi tíjnakon.

¹⁷ Akjòn kiichja Jesús; kitsò-là:

—Mé t̃a nda-li ji, ti-là Jonás, ra Simón 'mì-li. Nga mì tsa xit̃a isà'nde tsakón-li nga'tsi kjoa kii. Jè sabá tsakón-li jè Nainá ra tíjna ya ján ngajmi. ¹⁸ 'An, 'koaá tì'sín xin-la nga jíí-ní ra 'mì-li Pedro [ra najo tsò-ni], kò yaá asòn najo rakì síkíjna tja'tsiaan jè naxínda-na; kò mì kì sikkijne-là naxínda-na, ni'sín jè nga'ño-là kjobiya. ¹⁹ Kò jíí tsja-la jñà yabi 'tse naxínda ñánda nga batéxoma jè ra tíjna ján ngajmi; nga'tsi kjoa ra mì kì k'i'ndi i a'ta nangi, tì'koaá mì kì tsjá'nde Nainá ya ján ngajmi kò nga'tsi kjoa ra k'i'ndi i a'ta nangi, tì'koaá tsjá'nde-te Nainá ya ján ngajmi.

²⁰ 'Kiaá kitsjà-là kjokixi jñà xita ra kotá'yá'ta-là nga kitsò-là:
—Kì yá ra ko'mì-la nga 'an-ná ra Cristo ra xá isikasén-ni Nainá.

'Kia nga tsi'kénajmí Jesús ra a'ta 'tse kjobiya-là

(*Marcos 8:31–9:1; Lucas 9:22-27*)

²¹ Tijná-ni nichjin kù, Jesús tsikí'tsia-ni nga tsi'kénajmíya-là jñà xita ra kotá'yá'ta-là nga jè, tjinè-là nga ya kiji ya ján Jerusalén. Ko jñà xita jchínga ko xita ítòn-là na'mì ko jñà xita ra bakón-ya kjotéxoma-là Nainá ra tsikínda Moisés, tseé kjohi'in tsjá-là ko si'ken-ní, tanga 'kia kijchò jàn nichjin, kjoáaya-ila. ²² Jè Pedro kiichja'ta xín-là nga kitsò-là:

—Mì kì nda tjin koni 'sín nga kasi. ¿A sí 'koaá tsò kjòn isà'nde nga ko'sín kókama'tin? Níkjiá ko'sín koma.

²³ Tanga Jesús isikáfa'tá-là nga kitsò-là:

—Tisi'taxín-ná jì xita-ní. Ta mejèn-li jì batechjà-ná. Nga mì tsa jè kjobítsjen-là Nainá níkítsjin; ta kjobítsjen 'tse xitaá tjiníkítsjin.

²⁴ Jesús, 'kiaá kitsò-là xita ra kotá'yá'ta-là:

—Tsa yá ra mejèn-là ya kiji'ta-na, kì tì tsja jè kjobinachon-là 'sín-ni kindá. Katachíkjoa-là kjohi'in ra kotojin koni tsa 'bamijin kjòn jngo krò ra tije kiyá'ta-ni, ko katanchrabá'ta-na. ²⁵ Jè ra mejèn-là nga mì mé kama-là i a'ta nangi, ta isaá kjohi'in 'se-là askan-nioo; tanga jè ra skajin kjoa i a'ta nangi ra ta ngatji tsá'an, ndaá kijná-ni askan-nioo. ²⁶ ¿Mé ra kijne-là jngo xita, ni'sín 'se ijye-là nga'tsi tsajmì ra tjin i isà'nde, tsa si'jchijaá-ni inìma-là? Nì ta mé ra ma kiichjítji-ni xita nga ma kijnakon inìma-là. ²⁷ 'An ra l'ndí-là Xita xian-là ijo-na, 'kia nga kji'í india-na nga ko kjoajeya-là Na'in-na kji'ia, ko tjiko jñà ikjali, 'kiaá tsja-là chji-là koni 'sín nga ki'sin nga jngó jngó xita. ²⁸ Ngi kjohixí ra xin-no, tútsajnajiín i'ka ijndí ra mì kì kiyá skanda 'kia nga ske-na 'an ra l'ndí-là Xita xian-là ijo-na nga kji'í katexóma.

Kó'sín kjomà 'kia nga jahatjya jngohíjta-là Jesús koni 'sín nga 'ki

(*Marcos 9:2-13; Lucas 9:28-36*)

17 Ra ma jon nichjin Jesús kiikoó jè Pedro, ko Jacobo ko jè 'ndse Jacobo ra 'mì Juan. A'ta xín kiji nga kijmijno jngo nindo ra 'nó nga 'ki. ² Ko 'kia nga ijchò ya ijndáa, Jesús jahatjya-là koni 'sín nga 'ki ya ngixkon jñà xita-là. Jè isén-là, 'koaá 'sín 'nó fate tsatsijen koni 'ki jè tsá'bí, ko jè nikje-là, ngi 'koaá 'sín kjochraba koni tsa ni'í. ³ Jñà xita-là Jesús ra tjiko, tà nditoón tsatsijen-là jè Moisés ko jè Elías nga inchibáko Jesús. ⁴ 'Kiaá kiichja Pedro nga kitsò-là Jesús:

—Na'in, ndaá-ni i titsajna-jin; tsa mejèn-li, maá jàn ni'ya tjikien kında-jin, jngo ra tsaji, jngo ra 'tse Moisés ko jngo ra 'tse Elías.

⁵'Kia nga tíchja-isa jè Pedro, jngo ifi tsikíjtsa'ma ra 'ño fate koni tsa ni'í, ko ya ajin ifi ina'yá jngo-la 'én ra kitsò:

—Jé rakii I'ndí-na ra 'ño tsjake ko 'ño tsja tjin-na ra a'ta 'tse. Jé tjiná'ya-la.

⁶Jñà xita ra kotá'yá'ta-la Jesús 'kia nga kií'nchré 'én rakii, ngi tsincha-xkó'nchi-ní nga tsincha-niñanè isén-la skanda a'ta nangi, nga 'ño itsakjòn. ⁷Jesús, 'kiaá inchrabà kasi'ta chraña-la nga kiskaájno, kitsò-la:

—Tisítjeen, kì tà chjàn skon.

⁸'Kia nga iskotsijen jñà xita-la, mì kì tì yá tjin-ni; ta jè tajngoó Jesús síjna.

⁹'Kia nga inchinchrabájen-ni ya nindo, Jesús kitsjá-la kjohixi, kitsò-la:

—Kì yá ra 'bènajmí-la jè kjoa ra ka'ya skanda 'kia nga kjoaáya-na a'ta 'tse kjobiya 'an ra I'ndí-la Xita xin-la ijo-na.

¹⁰Jñà xita ra kotá'yá'ta-la Jesús iskonangi-ní, kitsò:

—¿Mé-ni kotsò-ni jñà xita ra bakón-ya kjotéxoma-la Nainá ra tsikínda Moisés nga jè Elías, tjinè-la nga kj'íí ítjòn?

¹¹Jè Jesús kitsó-la:

—Kixií kjoa, jé Elías ra kj'íí ítjòn, ko jè sikiíhijyondá ijye-ni nga'tsi xita. ¹²Tanga 'koaá xín-no, jè Elías ijyeé 'ji ko mì kì yá ra kijtsexkon; jñà xita 'koaá 'sín isikò koni 'sín kjomejèn-la ra jñà. 'Koaá tì'sín kama'tiaan 'an ra I'ndí-la Xita xin-la ijo-na nga tseé kjohi'in sikjiáan a'ta 'tse xita kii.

¹³Jñà xita ra kotá'yá'ta-la Jesús, 'kiaá kjèchiya-la nga jè ra kotítsò-la, jé a'ta 'tse Juan ra batínda xita.

Kó'sín isinda-ni Jesús jngo ti ra 'chin nií tjin-la

(Marcos 9:14-29; Lucas 9:37-43)

¹⁴'Kia nga ijchò ya ñánda 'ño kjin ma-ni xita títsajna, jngo xita ijchòkasi'ta-la ra tsasèn-xkó'nchi'ta-la, kitsò-la:

¹⁵—Na'in, jchahimatakìn jè i'ndí-na. 'Chin biya-xín tjin-la. Batoó 'ño tse kjohi'in tísíkjíin. Kajokjín 'ka ya kàtjen-jin ya ajin ni'í ko kajokjín 'ka ya kàtjen-jin nandá. ¹⁶Jñà xita ra kotá'yá'ta-li ká'fiko-la, tanga mì kì ma-la kásinda-ni.

¹⁷Jesús kitsó-ní:

—Jìòn xita ra 'cho 'nià ko ra mì kì nda makjiín-no ra a'ta tsá'an. ¿A ta 'aán kótijnako ki'ta-no skanda ta mé nichjin-nioo? ¿Kó'sín koma-ni nga chíkjoa-na kjoa ra 'nià jìòn? Nchrabáko-ná ijndí jè ti.

¹⁸ Jesús tsakátikoó jè inìma 'cho-là ní kò ndítóón itjokàjin-ni ya inìma-là ti. Tí'kiaá kjonda ndítóon-nì jè ti.

¹⁹ Jñà xítà ra kotá'yá'ta-là Jesús 'kiaá iskonangi 'taxìn-là, kitsò-là: —¿Mé-ni ngajìn mì kì kàma kanachrjejin-najìn jè inìma 'cho-là níí?

²⁰ Jesús kitsó-là:

—Kíí koma-ni, batoó chiba makjiín-no ra a'ta tsá'an. 'Koaá xin kixi-no, tsa ta 'koaà-la 'ki kòkjiín itsé-najìon koni 'sín itsé 'ki jè xojmá mostaza, komaá-la 'kín-là jè nindo rakì: “Taxìxín ijndí, xìn i'nde 'tin”, jè nindo, kosen'táxín-ní. Nímé ra mì kì kitjasòn-no. ²¹ Jè inìma 'cho-là ní ra kò'sín 'sìon, 'kiaá bitjokàjin 'kia nga bitsa'beé kò nga bitsachjeén a'ta 'tse Nainá.

Kó'sín jè Jesús 'bénajmí india-nì ra a'ta 'tse kjobiya-là

(Marcos 9:30-32; Lucas 9:43-45)

²² 'Kia nga tíjna Jesús ya i'nde ñánda 'mì Galilea, kitsò-là xítà-là: —'An ra l'ndí-là Xítà xin-là ijo-na, yaá kòngatsja jñà xítà, ²³ akjòn sù'keén-na. Tanga 'kia nga kijchò jàn nichjin, kjoáya-ina. Jñà xítà-là 'kia nga kíí'nchré, taxkì baá ki'se-là.

Kó'sín machítjì tsajmì ra a'ta 'tse ni'ya ingo

²⁴ 'Kia nga ijchò Jesús kò xítà-là ya naxindá Capernaum, jñà xítà ra síkíchítjì tsajmì ra a'ta 'tse ingo iskonangií-là Pedro kitsò-là: —Jè Maestro-li, ¿a bíchítjì tsajmì ra a'ta 'tse ingo?

²⁵ Jè Pedro kitsó-là:

—Bíchítjì-ní.

'Kia nga 'jaha'sen ni'ya jè Pedro, jè Jesús kiichja ítjòn-là, kitsò-là: —¿Kósii ra jì Simón? Jñà xítaxá ítjòn ra títsajna i isà'nde, ¿yá xítà-nì ra síkíchítjì tsajmì? ¿A jñà xítà ra i naxindá-là o ra jñà xítà ra xìn i'nde-là?

²⁶ Jè Pedro kitsó-ní:

—Jñà-la xítà ra xìn i'nde-là.

'Kiaá kitsò Jesús:

—Jñà ra i naxindá-là, mí-la tsa tjinè-là nga tsajmì kichítjì.

²⁷ Tanga mé-ni nga mì 'cho kitso-ná, 'tin ya ján andi ndáchikon ján; kò tikátjen-jin-ndí jè kichá-li ra tsabà tì; kò jè tì ra kináchrje ítjin, chj'ixii tsa'ba; yaá tjí'a jngo ton ra kichóya-là nga kichítjìé tsajmì ra a'ta 'tse ingo ta ngajò-ná; akjòn tiko-là kò tíchjì-là jñà xítà kii.

Yá ra isa 'ñó chjí-là

(*Marcos 9:33-37; Lucas 9:46-48*)

18 Jñà nìchjin kii, jñà xítà ra kotá'yá'ta-là Jesús ijchò kincha'ta-là nga iskonangi-là, kitsò-là:

—Nga'tsi xítà ra batéxoma-là jè ra tíjna ján ngajmi, ¿ta nga'tsiòò, yá-ní ra isa 'ñó chjí-là?

² Jesús 'kiaá kiichja jngo-là ndí ti itsé, isikasén masen. ³ Kitsò:

—'Koaá xin kixi-no, tsa mì kì sikaatjìya-la kjobítsjen-no, kò tsa mì kì kò'sín sikhìjna inìma-no koni jñà 'tse ndí ixti, mì kì koma kitjáha'seen ya ñánda nga tíbatéxoma jè ra tíjna ngajmi. ⁴ 'Koaá 'sín tjín, jè ra nangi sikhìjna ijo-là kò ra kò'sín kjòn inìma-là koni 'ki 'tse ndí ti rakii, jè-ní ra isa 'ñó chjí-là ta nga'tsi xítà ra tíbatéxoma-là ra tíjna ngajmi. ⁵ Jè ra a'ta tsá'an skaábétjò jngo ndí ti koni jè ndí ti rakii, koni 'aán-nì ra kjábétjò-na.

Kó'sín tí'mi-là jñà ra kanjìn-ná jé

(*Marcos 9:42-48; Lucas 17:1-2*)

⁶ Tsa yá ra skanìjin jé, xítà ra makjiín-là a'ta tsá'an, jñà ra kò'sín kjòn inìma-là koni jñà 'tse ndí ixti, isaá-la ta nda-là tsa jè xítà ra kò'sín 'sijn, jngo najo natsí katasiténgi ya isìn, akjòn sikhàtjen-ngi ya ajin ndáchikon. ⁷ Ima-ró-ni jè isà'nde nga ya tjín kjoa ra kàjin-ni jé jñà xítà; 'se ki'tá kjoa kii; tanga ima-ró-ni jè xítà ra skanìjin jé jñà xítà.

⁸ Tsa jè ndsji kò tsa jè ndsaki bátsji-jé-li, tìchátjin kò xìn tìkàtjin. Isaá nda-ni nì'sín ta takjo 'ki nga kitjáha'sijn ya ñánda nga kíjnakon jè inìma-li kò mì 'koa-ni tsa jò ma-ni ndsji kò tsa jò ma-ni ndsaki kò ya skatjen-jin ya ñánda nga títi ní'í ra mì kì fi'tso skanda ta mé nìchjin-nioo. ⁹ Kò tsa jè xkìn bátsji-jé-li, tìnàchrji, xìn tìkàtjin. Isaá nda-ni nì'sín ta jngo-ni xkìn nga kitjáha'sijn ya ñánda nga kíjnakon jè inìma-li kò mì 'koa-ni tsa jò ma-ni xkìn nga skatjen-jin ya ñánda nga títi ní'í ra mì kì fi'tso skanda ta mé nìchjin-nioo.

Kjoa mangàsòn a'ta 'tse ndí forrè ra ichjà.

(*Lucas 15:3-7*)

¹⁰ Kì nìjngo nachrjengio jñà ndí xítà kii ra kò'sín kjòn inìma-là koni jñà 'tse ndí ixti; 'koaá xin-no, ya ján ngajmi jñà ikjali-là yaá títsajna ki'ta ya ngixkon Na'in-na ra tíjna ján ngajmi. ¹¹ Ra 'an, ra l'ndí-là Xítà xin-là ijo-na, kíí xá 'jfi-na nga 'an kochrjékàjian kjohi'in jñà xítà ra ijye ichjà.

¹² ¿Kó'sín bixò jìòn? Tsa jngo x̄it̄a ra jngo sindo ma-ni forrè-l̄a, kò tsa ya jchijaxkon jngo ya ajin ijñáa, ¿a mí tsa s̄ikítsajna jñà ra ijòn-kan kò chrjo'òn ijòn ma-nioo nga ikátsji jè forrè ra ichijà jngo-l̄a? ¹³ Tsa s̄akò-ila, ngi kixí kjoa, isaá ta tsja 'se-l̄a ta ngat̄jì-l̄a nga s̄akò-l̄a jè ndí forrè ra kichija, nda mí kò'sín tsja 'se-l̄a a'ta 'tse jñà forrè ra mì ichijà. ¹⁴ 'Koaá 'sín mejèn-l̄a jè Nainá ra tíjna ján ngajmi nga nijngo katachija jñà x̄it̄a k̄i ra kò'sín kjòn inìma-l̄a koni 'tse ndí ixti.

Kó'sín ma sijcha'tá-l̄a jñà ra 'ndsé chibé ra a'ta 'tse Cristo

(Lucas 17:3-4)

¹⁵ Tsa jè 'ndsì bátsji-jé ra kondra tsaji; t̄inákjoa'tàxìn-l̄a ñánda nga ma jchibakjo ngajò-no; tindajín-k̄i jè kjoa ra t̄jín-no; tsa k̄jì'nchré-li, ijyeé ma nda jchiba-no. ¹⁶ Tanga tsa mì k̄i k̄jì'nchré-li, t̄inákjoa ijngo-isa-l̄a x̄it̄a, kò ñá tsa jò t̄inákjoa-isa-l̄a, mé-ni nga k̄jì'nchré-ni kó'sín nga kíndajìòn jè kjoa-no; nga machjeén-ní nga jò jàn x̄it̄a kata'nchré 'kia nga ta mé kjoa ra sindajín. ¹⁷ Tsa t̄i'koa mì k̄i k̄jì'nchréhijon-l̄a jñà x̄it̄a k̄i, kò'tín-l̄a nga'tsì x̄it̄a naxindá-l̄a Nainá; kò tsa t̄i'koaá mì k̄jì'nchréhijon-te-l̄a jñà x̄it̄a naxindá-l̄a Nainá, tà kò'sín jchatakin koni tsa jngo x̄it̄a ra mì k̄i bexkón Nainá kò tsa koni jngo x̄it̄a ra síkíchít̄jì tsajmì 'tse x̄itaxá Roma.

¹⁸ 'Koaá xin kixi-no, nga'tsì kjoa ra mì k̄i k̄i'nde i a'ta nángi, t̄i'koaá mì k̄i t̄jò'nde-te-l̄a ján ngajmi, kò nga'tsì kjoa ra k̄i'nde i a'ta nángi t̄i'koaá t̄jò'nde-te-l̄a ján ngajmi.

¹⁹ 'Koaá xin kixi india-no, tsa jò ma-no i isà'nde, jngo k̄jòbítsjen kongió nga sijé mé ra mejèn-no, jè Na'in-na ra tíjna ya ján ngajmi tsjá-no mé ra sijé. ²⁰ Nga ya ñánda nga títsajna jò jàn x̄it̄a ra a'ta tsa'an títsajnajtín-nì, 'an, yaá tíjnajin masen-l̄a.

²¹ Jè Pedro 'kiaá ikasi'ta chraña-l̄a Jesús nga iskonangi-l̄a, kitsò-l̄a: —Na'in, ¿kótjín 'ka ma sijchá'ta-l̄a tsa 'kia jngo 'ndsèe t̄ibátsji-jé ra a'ta tsa'an? ¿A skanda itoó 'ka?

²² Jè Jesús kitsó-l̄a:

—Majìn, mì tsa ta itoó 'ka-jìn; skanda jàn-kan kò te nga ito 'ka.

Kó'sín kjomà a'ta 'tse jngo x̄it̄a ch̄i'nda ra mì ma-l̄a kisìhijchaà'ta-l̄a xákjén

²³ Koni 'sín batéxoma jè ra tíjna ngajmi, 'koaá 'sín mangásòn-kò koni 'sín k̄i'sín jngo x̄itaxá ítjòn 'kia nga isjé-l̄a kindà jñà x̄it̄a ch̄i'nda-l̄a. ²⁴ 'Kia nga tsikí'tsia nga k̄i'sín kindà 'ji jngo x̄it̄a ch̄i'nda-l̄a ra 'ñó kjìn millón ton t̄jen-l̄a. ²⁵ Jè x̄it̄a ch̄i'nda rak̄i, tsìn-l̄a ton ra s̄ijjndà-l̄a jè x̄itaxá ítjòn ra ni-l̄a xá ma. 'Koaá ma-ni nga jè ni-l̄a xá,

'koaá 'sín kitsjà kjohixi nga katasatína jè xit̃a rak̃i, kò jè chjoón-la, kò jñà ixti-la, kò nga'tsi tsajmì ra t̃jín-la, mé-ni nga katajndà-ni jè t̃on ra t̃jén-la. ²⁶ Jè chi'nda rak̃i tsasèn-xkó'nchi'tá-la jè ni-la xá, tsikítsa'ba-la; kitsò-la: “Na'ín, jchíñakjoa-ná; komaá kichjí ijye-la nga'tsi t̃on ra t̃jén'tin-la.” ²⁷ Jè ni-la xá kjòhìmake-ní, isihijcha'ta ijyeé-la jè t̃on ra t̃jén'tin, kò isíkijnandíí-ni.

²⁸ Jè chi'nda rak̃i, 'kia nga ijye itjo-ni ya ñánda t̃jna jè ni-la xá, 'kiaá iskajin jngo chi'nda xákjén ra ta chibaá t̃on t̃jén'tin-la. Itsabá'ño, kò tsikíjtín-sin; kitsò-la: “Tíchjí-ná t̃on ra t̃jén'tin-ná.” ²⁹ Jè chi'nda xákjén tsasèn-xkó'nchi'tá-la, tsikítsa'ba-la. Kitsò-la: “Jchíñakjoa-ná, kò komaá sijndá ijye-la jè t̃on ra t̃jén'tin-la.” ³⁰ Tanga jè xit̃a rak̃i, mì kì kjokjiín-la. Ta isaá ndayá iskanì'sen kò yaá isíkijna skanda 'kia tsikíchjí ijye-la kó'ki t̃on t̃jén-la. ³¹ 'Kia nga kijtse jñà xit̃a chi'nda xákjén ra i'ka, 'ño ba ki'se-la. 'Kiaá kì 'kénajmí-la jè ni-la xá nga'tsi kjoa ra kjomà. ³² Jè ni-la xá, 'kiaá kitsjà kjohixi nga kiijch'à jè chi'nda rak̃i, 'kia nga 'ji, kitsò-la: “Jì chi'nda ra 'ño 'cho 'ni. 'An ísijcháha'ta ijyeé-la ra t̃jén'tin-ná 'kia nga tsikítsa'ba-ná. ³³ Tì'koaá ngaji, ¿a mí ma-li tsa kò'sín kjòhìmachacha-ti jè chi'nda xàngii koni 'sín nga kjòhìmake-la ra jì?” ³⁴ Jè ni-la xá kjojtíí-la, 'kiaá kitsjà kjohixi nga kata'bi-la kjohi'in skanda 'kia nga ijye kichjí ijye jè t̃on ra t̃jén-la.

³⁵ Jesús kitsò:

—'Koaá t̃i'sín s̃ikò-najìon nga jngó jngó-no jè Na'ín-na ra t̃jna ya ján ngajmi tsa mì kì ngi kò inìma-no sijcha'ta-la jé-la xàngioo.

Kó'sín tsakón-ya Jesús a'ta 'tse xit̃a ra ijye ixan ra tsjin-nì xákjién

(Marcos 10:1-12; Lucas 16:18)

19 'Kia nga ijye kiihja jñà 'én kii Jesús, itjojiín ya nangi Galilea nga kijì ya nangi Judea ra t̃jna ya ajton ndáje Jordán. ² 'Ñó kjìn xit̃a kijìt̃jngi-la kò yaá isinda-ni xit̃a ra kiya.

³ Ijchó i'ka xit̃a fariseo ya ñánda t̃jna Jesús nga mejèn-la skoóndacha-la nga iskonangi-la, kitsò-la:

—¿A t̃jì'ndeé-la jè ra xit̃a 'xín nga ma jngó kjá tsjín-ni chjoón-la nì'sín ta mé kjoa 'sa-ni?

⁴ Jesús kitsò-la:

—¿A kjeé chitá'yá jè xajon ra t̃jít'a 'én-la Nainá 'kia nga t̃i'sa tsikínda xit̃a, “kò chjoón kò 'xín tsikínda?” ⁵ Kò kitsò-isa: “'Koaá ma-ni nga jè xit̃a 'xín, 'kia nga kixan, tsjín jè na'ín-la kò tsjín jè na-la; ta jé chjoón-la kíjnakò; kò jngoó ijo koma-ni ta ngajòo.” ⁶ Mì tsa t̃i jò ma-ni 'kia nga ijye kàbixan; tà jngoó ijo kàma-ni. 'Koaá ma-ni nga mì kì ma nga jñà xit̃a s̃iitsjin-ni xákjén jñà ra jè Nainá isijngo.

⁷ Jñà x̣iṭa fariseo 'kiaá iskonangi-la Jesús, nga kitsò-la:

—¿Mé-ni kò'sín kitsò-ni jè Moisés nga maá jngo xajon katasijna masen, kò ijyeé koma tsjín-ni xákjén?

⁸ Jesús kitsó-la:

—Tà kií ngatjì-la nga 'ñó tájajín tjín jè inìma-no, kií kitsjá'nde-ni jè Moisés nga ma kijmí-no íchjín-no, tanga 'kia nga tì'sa tjá'tsin-la kjoa, mì tsa kò'sín kjomà. ⁹ Tanga 'an, 'koaá xín-no, jè x̣iṭa ra tsjín-ni chjoón-la kò kj'íí chjoón kixan-kò india-ni, kjoachijngíí tí'sín. Kò jè x̣iṭa 'x̣in ra kixan-kò jè chjoón ra kitsjin-ni 'x̣in-la tì'koaá kjoachijngíí tí'sín-te. Ta 'kia-ní ma tsjín-ni chjoón-la, tsa 'kia jè chjoón, kj'íí x̣iṭa 'x̣in kichja-la.

¹⁰ Jñà x̣iṭa ra kotá'yá'ta-la Jesús kitsó-ní:

—¿Tsa 'koaá 'sín tjín kjoa a'ta 'tse x̣iṭa ra bixan, isaá-la nda-ni tsa mì kì kixan x̣iṭa?

¹¹ Jesús kitsó-la:

—Tjín x̣iṭa ra mì kì makjiín-la jè kjobítsjen ḳi, tanga tà jñá kòkjiín-la jñà x̣iṭa ra ijye Nainá kitsjà-la nga kòkjiín-la. ¹² Tjín x̣iṭa 'x̣in ra xá kò'sín tsin-ni nga mì íchjín ṣìsin, kò tjín x̣iṭa 'x̣in ra xá x̣iṭa faháxin-la nga mì íchjín koà'ta ikon, kò tjín ra xá kò'sín kitsjá-la ijo-la nga mì íchjín ṣìsin ta ngatjì-la nga ya mejèn-la isa nda ṣihitjasòn koni 'sín tjín kjetéxoma 'tse ngajmi. Jè ra chíkjoa-la nga skaábé jè kjobítsjen raḳi, katakjábé.

Kó'sín jè Jesús isichikon'tin jñà ndí ixti itsíná

(Marcos 10:13-16; Lucas 18:15-17)

¹³ Jñà x̣iṭa 'jiikó i'ka ndí ixti ya ñánda nga tjína Jesús, nga mejèn-la kátásòn-la tsja kò nga katabítsa'ba'tin, tanga jñà x̣iṭa ra kotá'yá'ta-la Jesús tsakátikoó jñà x̣iṭa ra 'jiikó jñà ndí ixti ḳi. ¹⁴ 'Kiaá kitsò-la Jesús:

—Tì'nde-la jñà ndí ixti nga katanchrabá'ta-na. Kì jiòn batechjà-la. Nga jñà x̣iṭa ra kò'sín tjín inìma-la koni kjòn 'tse jñà ndí ixti, ijyeé 'tseé nga'tsi kjonda ra tjín ya ñánda nga tibatéxoma jè ra tjína ngajmi.

¹⁵ Jesús tsakásòn-la tsja jñà ndí ixti; kò akjòn kijì-ni ya i'nde raḳi.

'Kia nga tsakáko Jesús jngo x̣iṭa-ti ra 'ñó nchiná

(Marcos 10:17-31; Lucas 18:18-30)

¹⁶ Jngo x̣iṭa ra 'sa ixti-isa ijchòjkon Jesús, iskonangi-la, kitsò-la:

—Jì maestro, ¿mé kjonda ra 'siaan nga ma 'se-ná kjobinachon ra mì fehe'ta skanda ta kjiá-nioo?

¹⁷ Jesús kitsó-la:

—¿Mé-ni nga 'an chjinangi-ná mé kjoa ra nda tjín? Tà jngoó-ni jè Nainá ra xita nda. Tanga tsa mejèn-li nga 'se-li kjobinachon ra mì kì fehe'ta, tìhitjasìn jñà kjotéxoma-la Nainá.

¹⁸ Xita rakìi iskonangi-ní, kitsò:

—¿Náa kjotéxoma?

Jesús kitsó-la:

—“Kì xita nì'kin; kì kjoachijngi 'nì; kì kjoachijé 'nì; kì 'én ndiso fanè-la xita ra kj'íi; ¹⁹ nda jchaxkín jè na'in-li kò jè na-li; kò kò'sín tsjacha 'tjìn jñà xita xàngi koni 'sín nga tsjachi jè ijo-li.”

²⁰ Jè xita ti rakìi kitsò-ní:

—Tìsìhitjásòn ijye-náa nga'tsì kjoa kìi; ¿mé ra jchija-isa-na?

²¹ Jesús kitsó-la:

—Tsa mejèn-li nga xita kixi kami, tatina iji nga'tsì tsajmì ra tjín-li. Kò jè tòn, tika'bí-la jñà xita ra ima títsahijyo mé-ni nga tse kjonda 'se-li ya ján ngajmi. Kò akjòn nchrabátjngi-ná.

²² 'Kia nga kí'nchré jñà 'én kìi jè ti rakìi, 'ñó ba ki'se-la nga kiji-nì, ta ngatji-la nga 'ñó nchiná.

²³ Jesús, 'kiaá kitsò-la jñà xita ra kotá'yá'ta-la:

—'Koaá xin kixi-no. 'Nó chjá kama-la jñà xita ra nchiná nga kjoaà'sen-jin ya ñánda nga tíbatéxoma jè ra tjina ngajmi. ²⁴ 'Koaá xín india-no, 'ñó chjá kama-la nga kjoaà'sen-jin ya ñánda nga tíbatéxoma Nainá; skanda isaá-la chiba chjá kama-la jngo cho camello nga kjoaà'sen-kjá ya ñánda nga tì'xá nindo ra tjahiña-ni nikje.

²⁵ 'Kia nga kí'nchré 'én kìi jñà xita ra kotá'yá'ta-la Jesús, batoó ta kjóxkón-la. 'Kiaá kitsò-la xákjién:

—¿Yá xita ra koma kitjokajin kjohi'in tsa'koa?

²⁶ Jesús iskotsjeén-la, kitsò-la:

—Ra ta jñà xita, mì kì koma-la. Tanga ra a'ta 'tse Nainá ma ijye-ní ta mé kjoa-nioo.

²⁷ 'Kiaá kitsò jè Pedro:

—Ra jin, kijmitákon ijyeé-nájin nga'tsì tsajmì ra tjín-nájin, kò jíi timatjngi-lajin. ¿Mé ra 'se-nájin askan-nioo?

²⁸ Jesús kitsó-la:

—'Koaá xin kixi-no, 'kia nga kijchò nichjin nga koxitseyá ijye, kò 'kia nga 'an ra l'ndí-la Xita xin-la ijo-na kótijnasòn íxile ya ñánda nga 'ñó jeya kótijna; jìòn ra ijye 'an timatjngi-ná, tì'koaá yaá kitsajnasòn jngó jngó íxile ñánda nga tísatéxoma, mé-ni nga jìòn kíndajín-la jñà xita naxínda-la xita Israel ra tejò tje ma-ni. ²⁹ Nga'tsì xita ra ta kjoa tsa'an isíkítsajna ni'ya-la, 'ndse, ndichja, na'in-la, na-la, chjoón-la, ixti-la, nangi-la, jngo sindo 'ka kò'ki tjábé ngajo-ila. Kò tì'koaá 'seé-la

kjòbinachon ra mè fehe'ta skanda ta mé nichjin-nioo. ³⁰ Tanga kjín xit̃a ra jñà títsajna ítjòn 'ndi 'ndi-ni, jñá kítsajna tjingi-ni askan-nioo; kò jñà ra títsajna tjingi-ni 'ndi 'ndi-ni, jñá kítsajna ítjòn-ni askan-nioo.

Kjoa mangàsòn a'ta 'tse chi'nda ra xá ki'tsìxá-la

20 'Koni 'sín batéxoma jè ra tíjna ngajmi, 'koaá 'sín mangàsòn-kò koni jè xit̃a ra tjín-la nangi. Tajñó kijì nga kiì kátsji chi'nda ra síxá ya ñánda nga jíjtje-la na'ño to uva. ² 'Kia nga ijye isakò-la chi'nda kò kisinda-la nga kííchjí-la koni tjín nga machjí-la xit̃a nga jngo níchjin, 'kiaá kisikasén ya ñánda nga jíjtje-la uva. ³ 'Kia nga ijye kjò'nga tsá'bí kijí india-ni jè ni-la xá nga íkátsji-isa chi'nda. Kijtseé-isa xit̃a chi'nda ra ya títsajna ya ajin ndítsin ra mè mé xá inchi'sín. ⁴ Kitsò-la: “Tangiò tixá-te ya nangi-na. Kò 'koaá 'ki kíchjí-no koni 'ki tíjna chjí-la chi'nda.” Jñà chi'nda kiì, kijí-ní nga kiì síxá. ⁵ Jè ni-la xá india kijí-isa 'kia nga ijye ijchò nchisen. Ti'koaá kijí india-isa 'kia nga ijye tímahixòn. Kò 'koaá ti'sín ki'sín. ⁶ Ijyeé-la ijchò tsa las cinco nga ngxòn; itjo india-ni jè ni-la xá, kò isakò-isa-la xit̃a chi'nda ra ta jyò títsajna. Kitsò-la: “¿Mé-ni tà jyò titsajna-no jngo níchjin?” ⁷ Jñà chi'nda kiì kitsò-la: “Kíí kòma-ni niyá ra kátsjá xá-najin.” 'Kiaá kitsò-la: “Tangiò, kò tangí tixá-te ya ñánda nga jíjtje-na uva.” ⁸ 'Kia nga ijye kjòjñò, jè ni-la xá kitsò-la jè xit̃a ra síkinda xit̃a chi'nda: “Tínákjoa-la nga'tsì chi'nda. Tíchjí-la. Ti'tsiako kjòn-ni jñà ra askan ka'fioo; kò jñà ra ka'fi ítjòn, tikjehe'ta-ni.” ⁹ 'Kiaá inakjoá-la jñà chi'nda ra 'jaha'sen las cinco nga ngxòn; ki'tsi-la chjí-la ra jngo níchjin nga jngó jngó. ¹⁰ 'Kia nga kjóchjí-la jñà chi'nda ra tajñò 'jaha'sen, 'koaá 'sín isíkítsjen tsa isaá tse kochjí-la. Tanga ti'koaá ta jé ki'tsi-la chjí-la ra jngo níchjin. ¹¹ 'Kia nga ijye kjóchjí-la jñà chi'nda kiì, tsaté'ta ni-la xá; ¹² kitsò-la: “Jñà chi'nda ra askan ka'fioo, tà jngoò hora kàsíxá, kò ra jin, jngo níchjin jndà jndà kaníkjiín-lajin ndabá nga kàníxá-jin. Kò takó ta ngàsòn kabíchjí-nájin.” ¹³ Tanga jè ni-la xá kitsò jngo-la jñà chi'nda kiì: “Ji ndse, mè tsa mé ra 'cho tísikó-la, 'koaá 'ki túbíchjí-la koni 'sín 'ki kasinda-ná nga kíchjí-la jngo níchjin. ¹⁴ Chjíbí chjí-li, kò 'tin-ni; tanga 'an, 'koaá tjín mejèn-na kíchjí-te-la jñà ra askan ka'fioo koni 'ki túbíchjí-la ra ji. ¹⁵ ¿A mí tíj'nde-na nga kò'sín sikóo ton-na koni 'sín mejèn-na, o ra maxitakón-ni nga nda xit̃a 'siaan?”

¹⁶ Jesús kitsó-isa:

—'Koaá 'sín kama jñà xit̃a ra títsajna ítjòn, nga kjehe'tá-ni; kò jñà ra títsajna tjingi-nioo, jñà kítsajna ítjòn-ni askan-nioo. [Nga kjín ma-ni ra inchinakjoá-la tanga chibaá ma-ni ra tíjahjin.]

Jesús tsi'kénajmí india-ni a'ta 'tse kjobiya-la

(Marcos 10:32-34; Lucas 18:31-34)

¹⁷ 'Kia nga tifi Jesús ya ján naxindá Jerusalén, kiichja'taxin-la jñà xita ra kotá'yá'ta-la ra tejò ma-nioo, kitsò-la:

¹⁸ —'Ndi 'ndi-ni, yaá inchimangie ya naxindá Jerusalén; 'an ra l'ndí-la Xita xian-la ijo-na, yaá kongatsja jñà xita ítjòn-la na'mi, ko xita ra bakón-ya kjotéxoma-la Nainá ra tsikinda Moisés; ko jñà kōkitso nga bakén-na nga kiyáa; ¹⁹ ko yaá siingatsja-na ya ajin-la xita ra mi tsa xita Judío; ko jñà xita kii, siisabà'tiín-na, ko kojá-na, ko yaá koaà'ta-na krò nga ya kiyáa. Tanga 'kia nga kijchò jàn nichjin, kjoaáya india-na.

Kjonda ra isíjé na-la Jacobo ko Juan

(Marcos 10:35-45)

²⁰ Jè na-la Jacobo ko Juan ra ixti-la ma xita ra 'mì Zebedeo ijchò kincha'tá-la Jesús, tjiko ixti-la, tsasèn-xkó'nchi'tá-la nga isíjé jngo-la kjonda. ²¹ Jesús iskonangii-la nga kitsò-la:

—¿Mé ra mejèn-li?

Jè chjoón kitsó-ní:

—Ko'sín 'tìi kjohixi nga ya katitsahijyo'tá-li jñà ngajò ixti-na ya ñánda kotexomi, jngo katijna ya nga kixi-li ko jngo katijna'ta-li ya ngaskoán-li.

²² Jesús kitsó-la:

—Mì kì 'ya jìòn mé ra níjé. ¿A maá kotojìòn jè kjohi'in ra 'an kotojian?

Kitsó jñà xita kii:

—Jon, maá kotojin-jin.

²³ 'Kiaá kitsò-la Jesús:

—Kixíi kjoa maá-la kotojìòn kjohi'in; tanga mì tsa 'an bako-na nga tsja'ndé-no nga ya kitsa'ta-ná ya nga kixi-na ko ya ngaskoán-na; jè Na'in-na ijyee tjítsajna-la xita ra tsjá-la i'nde kii.

²⁴ 'Kia nga kii'nchré jñà xita-la Jesús ra ngi te ma-nioo, kjojtíi-la a'ta 'tse xita ra jò ma-ni.

²⁵ Jesús kiichjaá-la, ko kitsò-la:

—Ijyee 'ya-nájiòn nga jñà xitaxá ra batéxoma-la jñà naxindá ra tjín isà'nde, 'koaá 'sín batéxoma koni tsa jñà ma ni-la naxindá. Ko jñà xita ra isa 'nga titsajna, 'koaá 'sín batéxoma-la xita koni 'sín jñà mejèn-la. ²⁶ Tanga ra a'ta tsajiòn mì kì tjínè-la nga ko'sín koma. Jè ra mejèn-la nga 'nga kijna, ta isaá jnchro jè katabasiko'ta-no; ²⁷ ko jè ra

mejèn-là kǐjna ítjòn-no, ta isaá jnchro jé katama chí'nda-no. ²⁸ Koni 'an ra l'ndí-là Xità xian-là ijo-na, mì tsa ki xá 'jíi-na nga 'an nda kítjasòn ítjòn-na. Kíí xá 'jíi-na nga 'an jnchro nda sìhitjásòn ítjòn-là xità, kò nga tsja ijo-na nga kǐn xità kítjojin kjohi'in nga 'an kíchjítjì ngajo-là jé-là.

Kó'sín isinda-ni Jesús jò ndí xità ra xkà kjòn

(Marcos 10:46-52; Lucas 18:35-43)

²⁹ 'Kia nga ijye inçhibitjojin-nì yà naxindá Jericó, kǐn jchán xità kǐjtǐngi-là. ³⁰ Yà andi ndiyá ñanda tǐfi Jesús jò ndí xità xkà tǐtsajna. 'Kia nga kíi'nchré nga jè Jesús ra tǐfi yà aya ndiyá, 'ñó kiichjǎ ngajòò nga kitsò:
—Na'in, jí ra yà nchrabá-ni a'ta 'tse tje-là xítaxá ítjòn ra tsi'kin David, jchahimatakón-nájin!

³¹ Jǎnà xità ra tǐkò Jesús tsakátikò-ní mé-ni nga jyò katitsajna-ni; tanga jǎnà ndí xità xkà kǐi, ta isaá 'ñó kiichjǎ-isa, nga kitsò:
—Na'in, ra tje-là David, jchahimatakón-nájin.

³² 'Kiaá tsasijna Jesús. Kiichjǎ-là nga iskonangi-là, kitsò-là:
—¿Mé ra mejèn-no nga sikó-no?

³³ Jǎnà ndí xità xkà kitsó-ní:

—Na'in, mején-nájin nga katatjá'xangi-ni xkòn-jǐn.

³⁴ Jesús kjòhimakeé jǎnà ndí xità kǐi. Iskaájnoó jǎnà xkòn kò nditòón tsatsíjen-ila jǎnà xità kǐi; kò yaá kiitǐngi-là Jesús.

'Kia nga jè Jesús 'jaha'sen yà naxindá Jerusalén

(Marcos 11:1-11; Lucas 19:28-40; Juan 12:12-19)

21 'Kia nga ijye ijchò chraña yà naxindá Jerusalén, ijchó jngo naxindá ra 'mì Betfagé yà chraña'tá-là yà nindo Yá Olivo. Jesús isikasén jò xità ra yà kotá'yá'ta-là. ² Kitsò-là:

—Tangió yà naxindá itsé ra kǐjina'ta yà ján; yaá sakò jngo-no burra ra tǐté'ñó'ta jngo-là ndí búrró 'ndí. Chjǐjnda'ñó kò nchrabáko-ná.

³ Tsa yá ra kó kǐtso-no, kò'tìn-la: “Jè-ró Jesús ra tǐjna ítjòn kochjeén-là; tanga sìikasén nditòón-nì.”

⁴ 'Kia nga kò'sín kjomà, jè itjasòn koni 'sín ijye kiichjǎ jè xità ra sìchjeén Nainá nga kiichjǎ ngajo-là kjotseeé nga kitsò:

⁵ Kò'tìn-là jè naxindá ra 'mì Sión:

“Chítsijen-là jè Xítaxá Ítjòn-li,

mì tsa 'nga tísíkǐjna ijo-là nga tǐnchrabá katsíjen-li;

ta jngoó ndí búrró itsé tǐjnasòn-là,

jngo 'ndí-là ra cho 'chá.”

⁶ Kijí jñà xità ra kotá'yá'ta-là Jesús kò 'koaá 'sín ki'sin koni 'sín nga isatéxá-là. ⁷ 'Kiaá 'jìkó jè burra kò jè ndí búrró itsé; yaá tsakásòn-là nikje-là. Akjòn tsikijnasòn-là Jesús. ⁸ Jñà xità ra 'ñó kjin ma-nioo yaá tsakánda nikje-là ya aya ndiyá. Kò tjín i'ka ra tsate chrja-là yá, akjòn tsakánda ya aya ndiyá. ⁹ Jñà xità ra tjen ítjòn-là kò ra tjen-ngi-là tsikí'tsia-ní nga 'ñó kiichja, kitsò:

—¡Jeya katijna jè ra ya nchrabá-ni tje-là xitàxá ítjòn ra tsi'kin David [nga jè kájna ngajo-là]! ¡Mé tã nda-là jè xità ra nchrabá ngajo-là Nainá! ¡Jeya katijna Nainá ya ján ngajmi!

¹⁰ 'Kia nga 'jaha'sen Jesús ya Jerusalén, ta yá ra maá itjo nga iskotsíjen-là; kjin xità iskonangi nga kitsò:

—¿Yá xità-ni rakii?

¹¹ Kò jñà xità ra i'ka kitsó-là:

—Jé xità rakii ra 'mì Jesús, ra síchjeén Nainá nga chja ngajo-là ra ya Nazaret i'nde-là, nangi ra chja-ni Galilea.

'Kia nga jè Jesús isitsje ya nditsin-là ingo ítjòn nga tsahatjingi-là xità ra batína cho

(Marcos 11:15-19; Lucas 19:45-48; Juan 2:13-22)

¹² Jaha'seén Jesús ya nditsin-là ingo ítjòn-là Nainá; tsachrje ijye nga'tsi xità ra ya inçibatína kò inçibatse ya nditsin-là ingo. Isíkáfa tsakján jñà ímixá-là xità ra síkaatjìya ton kò jñà íxile-là jñà ra batína nise paloma. ¹³ Kitsò-là:

—Jè xajon ra tjí'ta 'én-là Nainá tsò-ní: “Jè ni'ya-na, 'koaá 'sín kochjeén nga ya kichja'ta-na xità.” Tanga jìòn, i'nde-là xità chijé inchi'nià.

¹⁴ Ijchó ya nditsin-là ingo ítjòn jñà xità ra mì kì tsijen-là kò ra tsjá'yá kjòn, kò jè Jesús isindaá-ni. ¹⁵ Jñà na'mì ítjòn kò xità ra bakón-ya kjotéxoma-là Nainá ra tsikínda Moisés kjokjaán-là 'kia nga kijtse jñà kjojkón ra ki'sin Jesús kò 'kia nga kí'nchré-là jñà ndí ixti ra 'ñó kiichja ya nditsin ingo nga tsò: “¡Jeya katijna jè ra ya nchrabá-ni tje-là xitàxá ítjòn ra tsi'kin David [nga jè kájna ngajo-là]!”

¹⁶ 'Kiaá ki'mì-là Jesús:

—¿A na'yá-ní koni 'sín nga inçhitsò jñà ixti kii?

Kitsò jè Jesús:

—Jon, tí'nchré-ná. Tanga, ¿a kjeé chitá'yá jìòn jè xajon ra tjí'ta 'én-là Nainá ñánda nga tíchja nga tsò?

'Koaá 'sín ki'nì nga jñà ndí ixti ra itsíña kjòn

kò jñà ra 'sa inçibaki,

jñá-ní ra kise nga 'nga isíkijna-li.

¹⁷ Jesús, yáá kitsjin jñà x̄ita k̄i, itjojin yā nax̄indá rak̄i. K̄i nax̄indá Betania. Yáá is̄k̄jáya.

'K̄ia nga jè Jesús kitsjà 'én-là nga 'cho katama'tin jè yá-là to igo

(Marcos 11:12-14, 20-26)

¹⁸ 'K̄ia nga ma tajñò nga tífi india-ni yā Jerusalén jè Jesús, kjòhojó-là.

¹⁹ Kijtseé jngo yá-là to igo ra yā s̄jñandi chraña yā andi ndiyáá. K̄i katsíjeén-là, tanga n̄imé to ijà-là. Tà x̄ka-ní. 'K̄iaá kitsò Jesús:

—K̄i n̄i-t̄i-jngo n̄ichjin to bajà-li.

Jè yá-là to igo ta nd̄itoón kixì. ²⁰ 'K̄ia nga kijtse jñà x̄ita ra kotá'yá'ta-là Jesús, tà kjòxkón-là. 'K̄iaá iskonangi, kitsò:

—¿Mé t̄a nd̄iton kaxi-ni jè yá-là to igo?

²¹ Jesús kitsó-là:

—'K̄oaá xin kixi-no, tsa nda makjiín-no ra a'ta tsa'an, k̄o tsa mì jò t̄jín takòn, mì tsa ta jè k̄oma-no k̄o'sín 'siaan koni 'sín ka'sian ra 'an, skanda k̄omaá-no nga 'kín-là jè nindo rak̄i: “T̄ixín ijnd̄í; k̄o ya t̄ikàtjen-jin ijo-li yā ajin ndáchikon”, k̄o 'k̄oaá 'sín k̄oma. ²² K̄o tsa makjiín-no ra a'ta tsa'an, n̄i'sín ta mé ra sijé 'k̄ia nga kinákjoa'ta-là Nainá, 'k̄i-no.

Kjotéxoma ra t̄jín-là jè Jesús

(Marcos 11:27-33; Lucas 20:1-8)

²³ 'K̄ia nga 'jaha'sen nd̄itsin-là jngo ítjòn jè Jesús nga ijye t̄íbakón-ya, jñà x̄ita ítjòn-là n̄a'mì k̄o jñà x̄ita jchínga 'tse x̄ita Judío ijchò kincha'tá-là Jesús nga iskonangi-là:

—¿Mé kjotéxoma ra tsjá'nde-li nga k̄o'sín 'nì? ¿Yá ra kitsjà-li kjotéxoma k̄i?

²⁴ Jesús kitsó-là:

—T̄i'k̄oaá 'an, jngo 'én skonangi-no. Tsa k̄o'kín-ná jìdòn, t̄i'k̄oaá 'k̄oaá x̄ín-no yá ra kitsjà-na kjotéxoma koni 'sín nga 'siaan. ²⁵ ¿Yá ra kitsjà-là kjotéxoma jè Juan nga tsatíndá x̄ita? ¿A jé Nainá ra t̄jna ngajmi, o ra x̄ita-ní?

Jñà x̄ita k̄i 'k̄iaá tsajoóya-ni. Kitsò-là xákjién:

—Tsa kixé: “Jè Nainá ra t̄jna ngajmi”, k̄i-la 'sín k̄itso-ná: “¿Mé-ni nga mì k̄i kjokjiín-najiòn?” ²⁶ K̄o tsa kixé: “X̄itaá kitsjà-là kjotéxoma.” Tanga jñà skon-lá jñà x̄ita; nga nga'tsi jñà x̄ita nax̄indá 'k̄oaá 'sín tsò nga jè Juan, jngo x̄ita ra is̄ichjeén Nainá nga k̄iichj̄a ngajo-là.

²⁷ Jñà x̄ita k̄i kitsó-ní:

—Mì k̄i 'ya-j̄in.

Ko jè Jesús kitsó-la:

—Tì'koaá 'an, mì kì koxín-no yá ra kitsjà-na kjotéxoma koni 'sín nga 'siaan.

Kjoa ra ma mangásòn a'ta 'tse ixti ra jò ma-ni

²⁸ Jesús kitsó-la:

—¿Kó'sín bixó jiòn a'ta 'tse kjoa rakì? Jngo xita ra jò ma-ni ixti 'xin-la, india kitsò jngo-la jè ti-la: “Jì ndí 'xin, tinixí ya ñándá nga tjtje-na to uva.” ²⁹ Jè ti rakì kitsó-ní: “Majín-na.” Tanga askan-nioo, isíkájnoó-ni kò kijì síxá-ni. ³⁰ Jè xita rakì, 'kiaá kùjkon jè ti-la ra ijngo. 'Koaá tì'sín kitsò-la. Jè ti ra ijngo kitsó-ní: “Nda tjin na'in, kamaá-la kjián.” Tanga mì kì kijì-nì. ³¹ ¿Ñáa-ni ti ra isihitjasòn, ta ngajòo, koni 'sín nga mejèn-la jè na'in-la?

Jña xita kù kitsó-ní:

—Jè ra isi'tin ítjòn.

'Kiaá kitsò-la Jesús:

—'Koaá 'sín xin kixi-no, jña xita ra síkíchjítjì tsajmì a'ta 'tse xitaxá Roma kò jña íchjín ská, jña jnchro ra isa nditon kijchò koni ra jiòn ya ñándá nga tibatéxoma jè Nainá. ³² Nga jè Juan ra tsatíndá xita, kíí xá 'ji-ni nga tsakón-ya-la xita kó'sín kixi sùjchá ijo-la, tanga jiòn mì kì kjokjiín-no a'ta 'tse. Tanga jña xita ra síkíchjítjì tsajmì kò jña ra íchjín ská kjokjiín-la ra a'ta 'tse Juan. Kò jiòn ni'sín nda kijcha nga'tsi kjoa kù, mì kì iníkájno jé-no kò mì kì kjokjiín-no.

Kjoa mangásòn a'ta 'tse chi'nda ra 'tsen 'sín

(Marcos 12:1-12; Lucas 20:9-19)

³³ Tìná'ya jngo-isa kjoa ra ma mangásòn. Jngo xita ra tsikítjejin to uva ya nangi-la, kò akjòn tsikíchjèndi-la, kò tsikínda jngo i'nde ñándá nga kitjo jè nandá to-la uva. Tì'koaá tsikínda jngo ni'ya ra tsikísòn'nga mé-ni nga ma kòkinda-ni nga'tsiòo. Akjòn isikiña-la jè nangi-la jña xita mé-ni nga síxáko-ni. Akjòn kjiín kijì ni-la nangi. ³⁴ 'Kia nga ijchò nìchjin-la nga kójchá to uva, jè ni-la nangi isikasén i'ka chi'nda-la mé-ni nga isíjé jè ra bako-la a'ta 'tse to uva ra kójchá. ³⁵ Tanga jña xita ra inchisíxájin nangi itsabá'ño jña xita ra isikasén jè ni-la nangi. Tjín ra iskajàn-kò; kò tjín ra isì'ken; kò tjín ra najo tsikínè. ³⁶ Ra kjomà askan-nioo, jè ni-la nangi isaá kjin chi'nda-la isikasén india-ni, tanga jña xita ra síxájin nangi, takó 'koaá 'sín isiko-te.

³⁷ 'Kia nga ijehe'tà-ni, jé ti-la isikasén. 'Koaá 'sín isíkítsjen nga kitsò: “Skèxkón-la ra jè ti-na.” ³⁸ Jña xita ra síxáko nangi, 'kia nga

kijtse ra jè ti-la ni-la nangi, tsajoóya-ni, nga kitsò-la xákjién: “Jé-la jè, ra 'tse k̄itso-la nangi, si'keén k̄o tsajién 'kín-lá jè nangi.” ³⁹ Ak̄jòn itsabá'ño, tsachrjekàjin ya ñándá t̄jín to uva; ak̄jòn isi'ken.

⁴⁰ ¿Kó bixó jìòn? 'Kiá nga kj'íí india-ni jè ni-la nangi, ¿mé ra s̄ik̄o j̄nà x̄it̄a ra isíxáko nangi-la?

⁴¹ J̄nà x̄it̄a ra inchi'nchré-la kitsó-ní:

—S̄i'ken-la j̄nà x̄it̄a ra 'tsen, k̄o kj'íí x̄it̄a tsjá-la nangi-la nga katasíxájin j̄nà ra ma-la t̄i'kiá tsjá kó'ki ra bako-la jè ni-la nangi a'ta 'tse tsajmì ra majchá.

⁴² Jesús kitsó-la:

—¿A kjeé chitá'yá jè Xajon-la Nainá ra tsò?:

Jè najo ra tsachrjengi j̄nà x̄it̄a ra bínda chrjó,

jé tíma-ni najo nga'ño ra s̄jna ítjòn ya nga chrjangi-la ni'ya.

Jé Nainá ra k̄o'sín tí'sín.

K̄o ta maxkón-ná 'kiá nga 'yeé j̄nà kjoa k̄i.

⁴³ Kíí k̄o'sín xin-no, ra jìòn, t̄jahixìn-no ya i'nde ñándá nga tíbatéxoma Nainá. J̄nà 'k̄i-la j̄nà x̄it̄a ra ma-la tsjá mé ra bakèn-la ya i'nde ñándá nga tíbatéxoma Nainá. ⁴⁴ Tsa yá ra ya skajndosón jè najo rak̄i, ngi kojòya-ní; k̄o tsa yá ra ya skatjen-nè jè najo rak̄i, ngi kochijo-ní.

⁴⁵ 'Kiá nga kíí'nchré j̄nà x̄it̄a ítjòn-la na'mi k̄o j̄nà x̄it̄a fariseo koni 'sín nga kiichja Jesús nga tsi'kénajmí 'én ra nda mangásòn, kjòchiya-la nga a'ta 'tse-ní nga k̄o'sín kitsò jè Jesús. ⁴⁶ T̄i'kiáá mejèn-la nga jtsabá'ño k̄jòn, tanga j̄nà itsakjòn-la j̄nà x̄it̄a nax̄indá ra ya títsajna, nga j̄nà x̄it̄a, 'koáá 'sín tsò nga Nainá chja ngajo-la jè Jesús.

Kjoa ra mangásòn-k̄o 'kiá nga bixan x̄it̄a

(Lucas 14:15-24)

22 Tsikí'tsiaá india-ni Jesús nga tsakón-ya-la x̄it̄a a'ta 'tse kjoa ra nda mangásòn-kjo. Kitsò:

²—Koni 'sín batéxoma jè ra t̄jna ngajmi, 'koáá 'sín mangásòn koni jngo x̄it̄axá ítjòn ra tsikíjna jngo 'sí 'kiá nga tsixan jè ti-la.

³ Isikasén j̄nà chi'nda-la mé-ni nga k̄i kiichja-la j̄nà x̄it̄a ra xá isíkí'nchré-ni nga jè ti-la k̄ixan. Tanga j̄nà x̄it̄a k̄i majin-la inchrabà.

⁴ India isikasén-isa j̄nà chi'nda-la ra kj'íí. Kitsò-la: “K̄o'tin-la j̄nà x̄it̄a ra ijye kíí'nchré, j̄nà tsajmì ra chj̄ineé, ijyeé t̄jinda, ijyeé ísi'kéén j̄nà nchr̄aja-na k̄o j̄nà cho-na ra 'ño xiné. Ijyeé t̄jinda tsje nga'tsiò.

K̄o'tin-la, katanchrabá 'sí ra t̄jna-na.” ⁵ Tanga j̄nà x̄it̄a k̄i, m̄i k̄i kisìsin. T̄jín ra nangi-la k̄i katsíjen-la; k̄o t̄jín ra tsajmì-la k̄iikatína.

⁶ K̄o t̄jín i'ka ra itsabá'ño j̄nà chi'nda-la x̄it̄axá ítjòn nga iskajàn-k̄o, k̄o nga isi'ken. ⁷ Jè x̄it̄axá ítjòn 'ño kjojt̄i-la. 'Kiáá isikasén chíchàn-la

nga kii sí'ken ijye nga'tsi jñà xità 'tsen kii ra ma-la sí'ken xità, kò jñà chíchàn tsaká-te jè naxindá-la xità kii. ⁸Jè xitaxá ítjòn akjòn 'kiaá kitsò-la jñà chí'nda-la: “Ijyeé kò'sín nda tjínda nga kixan jè ti-na, tanga jñà xità ra ijye kii'nchré mì kì bakèn-la nga jñà k'j'í. ⁹Tangió yà nga tíjngo yà aya ndiyá, nga'tsi xità ra skajìòn, kò'tìn-la nga katanchrabá yà ñánda nga túbixan jè ti-na.” ¹⁰Jñà chí'nda-la xitaxá ítjòn kijì-ní nga kii kíxkò xità yà aya ndiyá, 'koaá kitsò-la ni'sín ta yá ra iskajin, a xità nda-ní o ra jñà xità ra 'cho 'sín, kò yà ñánda nga ixan xità 'ñó k'jín kjamà jñà xità ra ijchò.

¹¹Jè xitaxá ítjòn 'jaha'seén yà ni'ya nga iskotsíjen-la jñà xità ra ijchò. 'Kiaá kijtse jngo xità ra yà tíjnajin ra mì kì kjiya nikje ra machjeén yà ñánda nga bixan xità. ¹²Kitsò-la: “Jì ndse, ¿kò'sín ma-ni nga ma kabitjáha'sín ijndí? Nga mì tsa titsajjnayi nikje ra bakèn-la ñánda nga bixan xità.” Tanga jè xità rakii, mì kì kiichja. ¹³Jè xitaxá ítjòn kitsò-la jñà xità-la ra inchisísin-la yà ímixa: “Tí'tá'ño ndsako kò tsja. Akjòn yà tikàtjen-jion yà ajin jñò ján, yà ñánda nga katakjindáya kò katakjinenè ni'ño.”

¹⁴Kitsó-isa Jesús:

—Nga 'ñó k'jín ma-ni ra nakjoá-la, tanga chibaá ma-ni ra tjahíjin.

Kjoa 'tse ra machjítjì tsajmì

(*Marcos 12:13-17; Lucas 20:20-26*)

¹⁵Jñà xità fariseo kijì-ní mé-ni nga tsajoóya-ni kò'sín kitsò-la jè Jesús mé-ni nga ma sakò jngo-la 'én ra 'cho tsò ra a'ta 'tse, kò akjòn ma koàangi. ¹⁶'Koaá 'sín ma-ni nga isikasén jñà xità-la kò jñà xità 'tse Herodes yà ñánda nga tíjna Jesús nga iskonangi-la, kitsò-la:

—Maestro, 'ya-nájin nga 'én kixí 'bènajmì kò jè ndiyá kixi-la Nainá ra bakon-yi. Kò mì tsa ki nikìndjì tsa kòtsò-li jñà xità. Mì kì tsa chjaájin kò mì kì tsa yà chitsíjen-jní jñà xità. ¹⁷Kò'tín-nájin. ¿A ndaá tjín nga kíchjítjé tsajmì a'ta 'tse César, xitaxá ítjòn-la xità Roma, o ra majìn-ní?

¹⁸Jesús kjòchiyaá-la nga 'choó tjíhijyo inìma-la 'kia nga kò'sín inchitsò. 'Kiaá kitsò-la:

—Jìòn xità ra jò isén tjín-no, mé-ni nga 'an mejèn-no chìndochá-ná.

¹⁹Takón jngo-ná tòn ra machjítjì-ni tsajmì.

'Kiaá jngo tòn denario ki'tsì-la. ²⁰'Kia nga kijtse jè tòn jè Jesús, iskonangií-la nga kitsò-la:

—¿Yá 'tse isén kò jè 'í ra tjí'ta?

²¹Jñà xità kitsó-ní:

—'Tseé jè César jè ra xitaxá ítjòn-la xità Roma.

'Kiaá kitsò Jesús:

—'Tì-la César tsa'koa, jè ra 'tse César, kò 'tì-la Nainá jè ra 'tse Nainá.

²²'Kia nga kií'nchré jñà 'én kii jñà xita fariseo kò xita-la Herodes, tà kjoáxkón-la. Kitsjiín Jesús; akjòn kijì-ni.

Kjoa ra kjonangi xita 'kia nga kjoaáya-ila jñà xita ra ijye 'ken

(Marcos 12:18-27; Lucas 20:27-40)

²³Tijé-ni nìchjin jñà xita saduceo ijchòtjngií-la ñánda tíjna Jesús. Jñà xita kii mì kì makjiín-la nga ma faháya-ila jñà xita ra ijye 'ken. Iskonangií-la Jesús, ²⁴kitsò-la:

—Maestro, jè Moisés kií'sín kitsò: “Tsa jngo xita 'xin, tì'kia kiyá ra mì kì 'se-la ixti kò chjoón-la, jé 'ndse ndí mi'ken kixan-kò india-ni jè chjoón mé-ni nga kata'se-la ixti jè ra ya kichja-ni a'ta 'tse ndí mi'ken.” ²⁵Ya naxindá-najin isihijyoó ito xita 'xin ra tajngo na kò tajngo na'in. Jè ra tíjna ítjòn ki'seé-la chjoón, tanga mì kì ki'se-la ixti. 'Kia nga 'ken, jé 'ndse ra ma-nì jò tsikijnako-ni jè chjoón-la. ²⁶'Koaá tì'sín kjomà'tin jè 'ndse ra ma-nì jò, kò jè ra ma-nì jàn, skanda ra kjomà-nì ito, sabà ta 'koaá 'sín 'ken. Nijngo ra ki'se-la ixti. ²⁷Ra kjomà-nì askan-nioo, tì'koaá 'keén-te jè chjoón. ²⁸'Kia nga kjoaáya india-ila jñà xita ra ijye 'ken, [koni 'sín sii], çñáa kjòn-nì ra koma-ni 'xin-la chjoón nga ta tsikitsajnakò ijye-ní nga ito?

²⁹'Kiaá kitsò-la Jesús:

—Jiòn, kií maskáya-no ta ngatjì-la nga mì kì 'ya jè xajon ra tíj'ta 'én-la Nainá kò mì kì 'ya jè nga'ño ra tíjín-la Nainá. ³⁰'Kia nga kjoaáya india-la jñà mi'ken, mì tsa tì kjoabixan 'se-ni. Nga 'koaá 'sín kjòn kama jñà xita koni 'sín kjòn jñà ikjali-la Nainá ra tíjín ya ján ngajmi. ³¹Jè kjoa 'tse mi'ken nga kjoaáya india-ila, ça kjeé chitá'yá jiòn jè xajon ra tíj'ta 'én-la Nainá nga jè sabá Nainá ra kitsò-no: ³²“'An-ná ra Nainá-la tsò-na Abraham, kò Isaac kò Jacob”? Jè Nainá mì tsa 'tse mi'ken-jìn. 'Tseé xita ra títsajnakon.

³³Jñà xita naxindá 'kia nga kií'nchré-la jñà 'én kii tà kjoáxkón-la koni 'sín tsakón-ya.

Ñáa-nì kjotéxoma-la Nainá ra isa 'ño tíjna ítjòn

(Marcos 12:28-34)

³⁴Jñà xita fariseo 'kia nga kijtse nga jè Jesús isíkítsajnajyó jñà xita saduceo, tsikíxkóyaá xákjén. ³⁵Kò jngo xita-la ra chjine xajon 'tse kjotéxoma-la Nainá ra tsikínda Moisés iskonangi-la Jesús nga ta mejèn-la skoóndacha-la, kitsò-la:

³⁶—Jì Maestro, ¿ñáa-ni k̄jotéxoma-la Nainá ra isa 'ñó t̄jna ít̄jòn ta nga'tsì k̄jotéxoma ra kitsjà Moisés?

³⁷ Jesús kitsó-la:

—“Ngi koó inìma-li, ko ngi koó k̄jobinachon-li, ko ngi koó k̄jobítsjen-li nga tsjacha 't̄ìn jè ra Nainá-li ma ra t̄jna ít̄jòn-li.” ³⁸ Jé k̄jotéxoma rakì ra isa 'ñó t̄jna ít̄jòn ko ra isa 'ñó chjì-la. ³⁹ Ko jè ra bijchó jò-ni, 'koaá t̄i'sín 'ñó chjì-la, tsò-ní: “Ko'sín tsjacha 't̄ìn x̄ita xàngii koni 'sín nga jì tsjachi ijo-li.” ⁴⁰ Jñá k̄jotéxoma k̄i ra t̄ítsajna ít̄jòn. Ko yaá majngoko jñà nga'tsì k̄jotéxoma 'tse Moisés ko jñà 'tse x̄ita ra kiichja ngajo-la Nainá k̄jotseé.

Ñánda nchrabá-nì jè tje-la jè Cristo

(Marcos 12:35-37; Lucas 20:41-44)

⁴¹ 'Kia nga takó ya t̄ítsajna-isa jñà x̄ita fariseo, Jesús iskonangií-la, kitsò-la:

⁴²—¿Kó bixó jìòn ra a'ta 'tse Cristo [ra xá s̄ikasén-ni Nainá]? ¿Ñánda k̄jinchrabà-nì jè tje-la?

Jñà x̄ita fariseo kitsó-ní:

—Yaá k̄jinchrabà-nì tje-la a'ta 'tse x̄itaxá ít̄jòn jè ra tsi'kìn David.

⁴³ 'Kiaá kitsò Jesús:

—Tanga jè David, mé-nì nga kitsò-nì: “Jé t̄jna ít̄jòn-na”, 'kia nga kiichja a'ta 'tse Inìma Tsje-la Nainá nga kitsò:

⁴⁴ Jè Nainá kitsó-la jè ra t̄jna ít̄jòn-na:

“Ì t̄jna'tá-ná ya nga kixi-na,

skanda 'kia nga ijye sikítsajnangia ya ndsakì jñà
ra x̄ita kondra-li ma.”

⁴⁵ Jè David, tsa 'koaá 'sín kitsò-la jè Cristo [ra xá s̄ikasén-ni Nainá] nga jé t̄jna ít̄jòn-la, ¿kó'sín ma-ni nga tje-la ma?

⁴⁶ Niyá ra ma isíkáfa-ila 'én, a'ta 'tse 'én ra kiichja. Ko t̄i'koaá n̄i-t̄i-yá ra k̄jó'ñó-ni ikon nga iskonangi-isa-la skanda jè nichjin rakìò.

Kìí 'sín kiichja Jesús a'ta 'tse x̄ita fariseo ko x̄ita ra bakón-ya k̄jotéxoma-la Nainá ra tsikínda Moisés

(Marcos 12:38-40; Lucas 11:37-54; 20:45-47)

23 'Kiaá kitsò-la Jesús jñà x̄ita ra i'ka ko jñà x̄ita ra kotá'yá'ta-la: ²—Jñà x̄ita ra bakón-ya k̄jotéxoma-la Nainá ra tsikínda Moisés ko jñà x̄ita fariseo, jñà t̄j'nde-la nga kokòn-ya k̄jotéxoma-la Nainá ra tsikínda Moisés. ³ T̄ihitjasòn ijye-la koni 'sín nga

kòkòn-ya-no. Tanga kì tà chjàn kò'sín 'nià koni 'sín 'sín ra jñà. Nga ta chjaá ra jñà, kò mì tsa síhitjasòn koni 'sín nga bakón-ya. ⁴Bìnè-là kjoṭéxoma ra i'in tjin jñà ra kji'íi xita, koni tsa sí'kamijìn 'chá ra ñó iyí, tanga ra jñà, skanda mí ma-là síkako itsé-là najmá-tsja. ⁵'Kia nga kò'sín 'sín, ta jé ra mejèn-là nga katabe jñà xita. Jé ra sasén-là ra jñà, nga katabe xita jñà na'ñó-te ra bitji skò kò ra bíkjá ya chrja-là ra tji'ta 'én ra nchrabá'ta jè xajon ra tji'ta 'én-là Nainá. Kò jñà nikje ra faya, isaá ndajò kjon jñà lixtò ra ijajno. ⁶Jé ra mejèn-là nga jñà kítsajna'ta ítjòn ímixa ya ñándá nga bakjèn xita ñándá nga tjin 'sí, kò nga jñà kítsané íxile ra ijncha ítjòn ya ni'ya sinagoga ñándá nga maxkóya xita Judío, ⁷kò nga nda kjon jchaxkón 'kia nga síkjáya-là xita ya ajin nditsin; nga “maestro”, katatsò-là.

⁸Tanga ra jion, kì tà chjàn jè ma mejèn-no nga “Maestro” katatsò-no jñà xita; ta jé-ní Cristo [ra xá isikasén-ni Nainá] ra Maestro-najion; 'ndsè kò tichjaá chiba jion kò nga'tsi jñà xàngioo. ⁹Kò, kì niyá ra “Na'in” 'mì-la i a'ta nangi; nga tà jngoó-ni jè ra Na'in-no ma, jè ra tjna ya ján ngajmi. ¹⁰Kò, kì xita ítjòn 'mì-la ijo-no; nga ta jé-ni jè Cristo ra xita ítjòn-no ma. ¹¹Jè ra isa xkón tjna ya ajin tsajion, jé jnchro katatsjá-là tsja jñà xita ra i'ka. ¹²Tanga jè ra isa 'nga síkijna ijo-là, ta isaá nangi kijna jnchro; kò jè ra nangi síkijna ijo-là, isaá 'nga kijna jnchro ra jè.

¹³Tanga, imá-ró-no jion xita ra bakon-ya kjoṭéxoma-là Nainá ra tsikínda Moisés kò jion ra xita fariseo 'mì-no, xita ra jò isén tjin-no. Nga jion bichjajto-la jñà xita ra mejèn-là 'faha'sen ya ñándá nga tibatéxoma jè ra tjna ngajmi. Kò, ni mì bitjáha'seen ra jion kò ni bì'nde-la jñà xita ra mejèn-là kjoaha'sen.

¹⁴Imá-ró-no xita ra bakon-ya kjoṭéxoma-là Nainá kò jion ra xita fariseo 'mì-no, xita ra jò isén tjin-no. Nga chji'án-là ni'ya-là jñà ndí íchjín ra ijye 'ken 'xin-là; akjòn sí taxki tseé mahíkoo 'kia nga 'nià kjochikon, mé-ni nga nda xita kítjongi-no. Isaá tse kjohi'in tjábé-no, jion ra kò'sín 'nià.

¹⁵Imá-ró-no jion ra bakon-ya kjoṭéxoma-là Nainá kò jion ra xita fariseo 'mì-no, xita ra jò isén tjin-no. Nga minchimasòn ya nga tjnngo isà'nde nga nakjoá-la xita ni'sín tà jngo ra ya katafi'ta-no. Kò 'kia nga ijye ya fi'ta-no jè xita, ta jion ngatji-no nga jè xita rakii isaá tse kjohi'in kanè-là nda mí 'koa-ni ra jion.

¹⁶Imá-ró-no jion xita xka ra jion chjòn ndiyá, nga bixó: “Tsa jngo xita ra tsjá 'én-là nga kitso: tíbeé jè Ingo ítjòn, mì tsa mé-jin. Tanga tsa jngo xita tsjá 'én-là nga kitso: tíbeé jè ton sinè ra tjin ya aya Ingo ítjòn, kjo'ñó síhitjasòn 'én-là ra ijye kátsjá.” ¹⁷Jion xita ra mì kì machiya-no kò ra xita xka 'mì-no! ¿Ñáa ra isa chji-là? ¿A

jè ton oro, o ra jè isa 'nó chjí-la jè Ingo Ítjòn-la Nainá nãnda nga matsje ton oro, ta ngatji-la nga ijye ya tijnaya jè i'nde tsje-la Nainá? ¹⁸ Jiòn, 'koaá ti'sín bixó-te: “Tsa jngo xita tsjá 'én-la nga kitso: tíbeé jè i'nde nãnda nga jña xita bísòn kjotjò-la nga síngatsja Nainá, mì kì tsa kjo'nó tjin-nì nga sihitjasòn jè 'én ra kàchja; tanga tsa kitso: tíbeé jña tsajmì ra ya tjihiyo, machjeén-ní nga kjo'nó katasíhitjasòn 'én ra ijye ko'sín kátsjá.” ¹⁹ Jiòn ra xita táhijín ko xita xka 'mì-no! ¿Náa ra isa chjí-la? ¿A jña tsajmì ra ya tjsòn o ra jé i'nde nãnda nga jña xita bísòn kjotjò-la nga síngatsja Nainá, nga yaá matsje tsajmì ra ya sihiyo? ²⁰ Nga jè ra tsjá kixi 'én-la a'ta 'tse i'nde nãnda nga jña xita bísòn kjotjò-la nga síngatsja Nainá, ti'koaá tsjá-te 'én-la a'ta 'tse nga'tsi tsajmì ra ya tjihiyo. ²¹ Ko jè ra tsjá kixi 'én-la a'ta 'tse Ingo Ítjòn, mì tsa tà a'ta 'tse Ingo Ítjòn nga tsjá 'én-la, ti'koaá tsjá-te 'én-la a'ta 'tse jè Nainá ra ya tjna. ²² Ko jè ra tsjá kixi 'én-la a'ta 'tse ngajmì, tsjá-te 'én-la ra a'ta 'tse íxile-la Nainá; ko tsjá-te 'én-la a'ta 'tse Nainá ra ya tijnasòn.

²³ Imá-ró-no jiòn ra bakon-ya kjotéxoma-la Nainá ra tsikínda Moisés, ko jiòn ra xita fariseo 'mì-no, xita ra jò isén tjin-no. Nga 'bì-la Nainá jè ra jngoya 'kia nga teya ra a'ta 'tse xka menda ko xka anís ko jña xka komìno, tanga mì kì nihitjasòn jè kjotéxoma ra isa 'nó machjeén koni jè kjoakixi, ko a'ta 'tse kjohimatakòn ko nga nda katakjiín-no ra a'ta 'tse Nainá. Jña kjoa kii ra isa 'nó machjeén; ko ti'koa machjeén-te nga kitjasòn jña kjoa ra i'ka. ²⁴ Jiòn ra xita xka 'mì-no ra jiòn chjòn ndiyá! Nìkjaangi-no jè ra natse, tanga chjikijen-no jè ra cho camello!

²⁵ Imá-ró-no jiòn ra bakon-ya kjotéxoma-la Nainá ra tsikínda Moisés ko jiòn ra xita fariseo 'mì-no, xita ra jò isén tjin-no. Nga ta yaá asòn'nga-la nga binjino jiòn jña chitsín-no ko jña chroba-no, tanga yaá kitse ya ajin inìma-no jña kjobítsjen 'cho ko kjoachijé ra 'nià nga isa tse tsajmì mejèn-no. ²⁶ Jiòn xita fariseo ra xita xka 'mì-no, tíjòn tiníya ya aya-la chitsín-no ko chroba-no, mé-ni nga ti'koa kotsje-ni ya asòn'nga-la.

²⁷ Imá-ró-no jiòn ra bakon-ya kjotéxoma-la Nainá ra tsikínda Moisés ko jiòn ra xita fariseo 'mì-no, xita ra jò isén tjin-no. 'Koaá 'sín kjòn jiòn koni kjòn jña chrjó-la mi'ken ra ta yaá asòn'nga-la nga ki'tsiyá ko ndaá tsijen; tanga ya aya-la, yaá kitse nga'tsi ninda-la mi'ken, ko nga'tsi tsajmì ra 'nó tjé kjòn. ²⁸ 'Koaá 'sín kjòn jiòn, nga ya ngixkon xita ndaá 'nià jiòn; tanga yaá kitsejín inìma-no kjoa ra jò isén tjin-no ko yaá kitsejín-te nga'tsi kjoa'cho ra 'nià.

²⁹ Imá-ró-no jiòn ra bakon-ya kjotéxoma-la Nainá ra tsikínda Moisés ko jiòn ra xita fariseo 'mì-no, xita ra jò isén tjin-no. Nga

binda jiòn chrjó mi'ken-la jñà xità ra isichjeén Nainá nga kiichja ngajo-la kjetseé kò minchajno mincha'ta-la naxó ya chrjó mi'ken-la jñà ra xità kixi kjomà. ³⁰ Akjòn bixó jiòn: “Tsa jién-la tsako-ná nga tsikitsajnakeen jè nichjin-la xità jchínga-ná, mí-la kì ya tsiiskeé nga is'ken jñà xità ra isichjeén Nainá nga kiichja ngajo-la.” ³¹ Tjiión kobixó-no nga na'in-no ma jñà ra isi'ken jñà xità ra isichjeén Nainá nga kiichja ngajo-la kjetseé. ³² ;Tikjehe'ta kjòn-ni, tsa'koa, koni 'sín ki'sín jñà xità jchínga-no!

³³ ;Jiòn xità ra tje-la ye 'mì-no! Kó'sín koto-najiòn nga mì ya kijcho ya ñánda nga tíjna i'nde 'tse kjohi'in. ³⁴ 'Koaá ma-ni, yaá sikásén-no xità ra kichja ngajo-na kò xità ra tjín-la kjóbítsjen kò ra nda ma-la bakón-ya. Tanga jñà xità-na ra sikásén-najiòn, tjín i'ka ra si'ken jiòn, kò tjín ra krò kjó'ta jiòn, kò tjín ra kixkàn-koo ya aya ni'ya sinagoga ñánda nga maxkóya xità Judío, kò kítjिंगी-la nga jngó jngó naxindá. ³⁵ Jiòn skané-jé tsje-no nga'tsi xità kixi ra ijye ini'ken skanda kjetseé, ra ma'tsia-ni 'kia nga ini'keèn jè Abel ra xità kixi, skanda 'kia nga ini'keèn jè Zacarías ti-la Berequías, jè ra ini'ken jiòn ya a'nchè masen-la nditsin Ingo Ítjòn kò ya i'nde ñánda nga jñà xità bíhijosòn kjetjò-la nga síngatsja Nainá. ³⁶ Ngi 'én kixí ra xin-no, nga'tsi kjoa kiì sabà jñà skané-jé-la jñà xità ra tjín nichjin 'ndi.

'Kia nga jè Jesús iskindayake jè naxindá Jerusalén

(Lucas 13:34-35)

³⁷ ;Jiòn ra xità naxindá Jerusalén, ra ni'ken jiòn jñà xità ra síchjeén Nainá nga chja ngajo-la, kò nga najo binè jiòn jñà xità ra Nainá síkasén-no! ;Kjín 'ka kjomejèn-na nga tsikíxkóya-najiòn, koni 'sín 'sín jè xa'nda 'kia nga bíxkó ndí ixti-la nga ya minchángi ya angí najngá-la, tanga jiòn, mì kì kjokjiín-no! ³⁸ Chítsijen-la ya i'nde ñánda nga titsajna, tsjín takón Nainá. ³⁹ Nga 'koaá xian kixi-no, skanda 'kiaá jchà india-ná jiòn 'kia nga kijchè nichjin nga kixó jiòn: “;Mé ta nda-la jè ra Nainá síkasén nga nchrabá ngajo-la!”

'Kia nga jè Jesús tjen kòkitsò kó'sín nga kixojen jè ingo

(Marcos 13:1-2; Lucas 21:5-6)

24 'Kia nga ijye itjo-ni ingo ítjòn Jesús, jñà xità ra kotá'yá'ta-la tsincha'ta chraña-la nga tsakón-la chrjó-la ingo. ² Kò jè Jesús kitsó-la:

—;A tsijeén-no nga'tsi najo-la ni'ya rakí? 'Koaá xin kixi-no, ni-ti-jngo najo-la síhijosón-ila xákjién. Kixojen ijyeé kóho'kioo.

Kjoa ra kotsíjen 'kia nga tikjè fehe'ta isà'nde

(Marcos 13:3-23; Lucas 21:7-24; 17:22-24)

³Kia nga tíjna Jesús ya asòn'nga nindo Yá Olivo, jñà xita ra kotá'yá'ta-la yaá ijchò kincha'ta chraña-la nga iskonangi 'taxin-la kitsó-la:

—Kotín-nájin, ¿kjiá-nioo nga ko'sín kokama jñà kjoa kii? ¿Mé kjojkón ra tsijen jcha-la 'kia nga kji'i india-ni ko 'kia nga kjehe'ta jè isà'nde?

⁴Jè Jesús kitsó-la:

—Nda tikindaa ijo-no mé-ni nga mì yá ra skoóndacha-no. ⁵Nga kjin xita kjíi ra jè 'í-na siichjeén nga kitso: “Aán-ná ra Cristo [ra xá isikasén-ni Nainá]”; ko kjin xita skoóndacha-la. ⁶Kiná'yá-nájiòn nga jndí ra ján 'se kjojchán, tanga kì tà chjàn skon jiòn; xá 'koaá 'sín kama-ni tanga kjè tsa kjehe'ta-jìn jè isà'nde. ⁷Nga kii'tsiaá-la kjojchán xákjién jñà ra xitaxá ítjòn títsajna nga inchibatéxoma ya naxindá i'i ra tjin isà'nde nga skajàn-kjo. Ko 'seé kjinchrá; ko jndí ra ján 'koa chón ta nga tíngo isà'nde. ⁸Jñà kjoa kii, ta jé ra ma'tsia-ni ta nga'tsi kjohi'in ra 'se.

⁹Ko jiòn, tseé kjohi'in tsjá-no jñà xita, ko si'keén-no; ko nga'tsi xita ra tjin nga tíngo isà'nde siijtikeé-nájiòn, ra ta ngatji tsa'an.

¹⁰Jñà nichjin kii, kjin xita skajin kjoa nga mì kì tì kokjiín-la ra a'ta tsa'an; ko tijñà siijtike-ni xákjién; ko ikò ni'ya masen xákjién nga koàngi. ¹¹Kjin xita kotsíjen ra ta xita ndiso ra kitso nga jè Nainá chja ngajo-la. Ko kjin xita skoóndacha-la. ¹²Ta ngatji-la nga bato 'se ra kjoa'cho, kjin xita mì kì tì tsjake 'sijn-ni xita xákjién. ¹³Tanga jè ra chikjoa-la nga kixi kosèn skanda 'kia nga kjehe'ta jñà kjoa kii, jè-ní ra kotojin kjohi'in. ¹⁴Ko jè 'én nda-la Cristo ra 'benajmí kó'sín batéxoma Nainá, 'senajmíya-ní nga tíngo isà'nde, mé-ni nga nga'tsi naxindá ra tjin kata'nchré-ni, ko akjòn, 'kiaá kjehe'ta jè isà'nde.

¹⁵'Koaá ma-ni, 'kia nga jcha ya i'nde tsje-la Nainá, kjoatjé ra kokama ra 'ño 'cho tjin, koni 'sín kitsò Daniel xita ra isichjeén Nainá nga kiichja ngajo-la. (Ndaá katasijin-la jñà xita ra ma-la kotá'yá xajon.) ¹⁶Kia nga jcha kjoa kii, jñà xita ra ya títsajna ya Judea, kata'fahachinga; ya katafi ya asòn nindo ján. ¹⁷Ko jè ra ya tíjna asòn'nga ni'ya-la, kì tà chjàn bitjojen-jìn nga kjábé mé tsajmí ra tjin-la. ¹⁸Ko jè ra ya tsá'bajin nangi-la, kì tà chjàn nchrabá-ni ya ni'ya-la nga kixkó jñà nikje-la. ¹⁹Tanga, jima-ró-ni jñà ndí íchjín ra i'ndí tjhi'ma-la ko ra inchisíjchá íxti-xó jñà nichjin kii! ²⁰Titsa'ba-la Nainá mé-ni nga mì tsa 'kia chiba-la kitjáhachinga 'kia nga nichjin-la 'nchán, ko tsa 'kia nga nichjin níkjáya. ²¹Nga batoó tse kjohi'in 'se jñà nichjin

kii ra kjè sa india koma skanda 'kia-ni isinda isà'nde skanda 'ndi-ni, ko ni-ti-kjiá kókama-ni askan-nioo. ²²Tsa mí-la jè Nainá kjohíxìn chiba jñà nichjin kii, niyá-la xita ra kotojin kjohi'in. Tanga jè Nainá kjohíxìn chiba jñà nichjin kii, ta ngatji-la jñà xita-la ra ijye jè tsjahíjin.

²³Tsa 'kia yá ra kitso-no: “¡Chítsijen-la íí tjna jè Cristo [ra xá isikasén-ni Nainá]!” Ko ná tsa kitso-no: “¡Chítsijen-la, yaá tjna ján!”, kì tà chjàn makjiín-no. ²⁴Nga kj'íí i'ka xita, ra ta xita ndiso ra Cristo kitso-la ijo-la ko ra kitso nga jñà síchjeén Nainá nga chja ngajo-la. Kjin kjoxkón ra tse nga'nó tjikó kókòn ko síkatsijen, ra skanda skoóndacha-la jñà xita ra ijye tsjahíjin Nainá tsa ma ra síko. ²⁵Ijyeé ti'ndíí kotíxìn-no. ²⁶Tsa yá ra kitso-no: “¡Chítsijen-la, yaá tjna Cristo ya i'nde a'ta xìn nándá nga nangi kixì!”, kì ya mangítjingi-la. Ko tsa kitso-no: “¡Yaá tjna ya aya ni'ya!”, ti'koa kì tà chjàn makjiín-no. ²⁷'Kia nga kj'íí india-na, 'an ra I'ndí-la Xita xin-la ijo-na, 'koaá 'sín kama koni 'sín ma 'kia nga fate jè ni'í 'chon ya nándá nga bitjokátji-ni tsá'bí skanda ya nándá kàtji-ni. ²⁸Ta nándá kijina jè cho 'ken, yaá kojín-nè jñà níké.

Kó'sín koma 'kia nga kj'íí india-ni jè ra I'ndí-la Xita

(Marcos 13:24-37; Lucas 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

²⁹'Kia, kó ra ijye koto jñà nichjin 'tse kjohi'in, kojñó jè tsá'bí. Ko jè sá mì kì tí kohisen-ni. Jñà nitse skatsangi-ní. Ko jñà nga'nó ra tjin ján ngajmi, kojtiyaá-la. ³⁰Akjòn jcha jngo-la kjoxkón ya ján ngajmi ra a'ta tsa'an ra I'ndí-la Xita xin-la ijo-na. Nga'tsi xita naxindá ra tjin ya isà'nde, skíndaya-ní 'kia nga ske-na 'an ra I'ndí-la Xita xin-la ijo-na nga kjinchrabàjjan ya ajin ifi nga tse nga'nó ko tse kjoajeya-na ya kjihiko 'kia nga 'an kj'ia. ³¹Sikasén-na jñà ikjalí-na nga 'nó síkajindáya chrjoo nga kííxkóya xita-na ra ijye 'an tsjahíjan ya koo jngo tjandi-la isà'nde.

³²Chítsijen-la jè yá-la to igó mé ra bakón-ya-ná; 'kia nga jñà chra chí'ndé-la bí'tsia nga bí'jtsén-jno, ijyeé 'ya nga tímachrañaá cho ndabá. ³³Koaá ti'sín tjin, 'kia nga jcha jñà kjoa kii, katamachiyaá-no nga ijyeé tímachraña jè nichjin; ijyeé ya síjna'ta chraña-no 'an ra I'ndí-la Xita xian-la ijo-na koni jngo xita ra ya sínajto ya xotjoba ni'ya. ³⁴Koaá xin kixi-no, tikjeé biya-ni xita ra tjin nichjin 'ndi 'ndi-ni nga kitjasòn ijye nga'tsi kjoa kii. ³⁵Jè ngajmi ko jè isà'nde jchijaá-la; tanga jñà 'én-na, mì tsa ta ya jchaàjin, kitjasòn ijye-ní.

³⁶Tanga jè nichjin ko jè hora 'kia nga kókama, niyá ra tjíjin-la; nijñà ikjalí 'tse Nainá ra tjin ya ngajmi; skanda nda mí beé, 'an ra I'ndí-la ma; ta jngoó Nainá ra Na'ín-ná tjíjin-la.

³⁷ 'Koni 'sín kjomà nìchjin 'tse Noé, 'koaá tì'sín koma 'kia nga kjí'í india-na 'an ra l'ndí-là Xità xin-là ijo-na. ³⁸ Jè nìchjin 'kia nga tìkje 'ba jtsí xkón, jñà xità ra tjin 'kia, ìnchibakjèn-ní, ìnchi'bi-ní, ìnchibixan-ní skanda jè nìchjin 'kia nga 'jaha'sen ni'ya chitso-là Noé. ³⁹ Xità ra tjin 'kia, skanda 'kiaá kjòchiya-là 'kia nga ijye 'ji jè jtsí xkón, kò yaá kiiko chrjoba nga'tsi xità kii. 'Koaá tì'sín koma 'kia nga kjí'í india-na 'an ra l'ndí-là Xità xin-là ijo-na. ⁴⁰ Jè nìchjin 'kia nga kòkama, jò xità ra ìnchisíxá ya ajin iñáa, jngo ra kijiko Nainá kò jngo ra sijna. ⁴¹ Jò íchjín ra ìnchisíki'xi na'yo, jngo ra kijiko Nainá kò jngo ra sijna.

⁴² 'Nda tìtsajnakon, nga mì kì tjjin-no mé nìchjin kò mé hora kj'íí jè ra tíjna ítjòn-no. ⁴³ Tjjíín-no, tsa 'kia jngo ni-là ni'ya ijye tjjin-là mé hora kj'íí jè xità ra sùichijé-là, kíjnakoón-la nga sùikinda ni'ya-là, mì kì tsjá'nde nga kochijé-là. ⁴⁴ 'Koaá ma-ni kò'sín nda tìtsajnanda jìòn, nga 'kiaá kjí'í india-na 'an ra l'ndí-là Xità xin-là ijo-na jè hora 'kia nga mì kì ìnchichiñá jìòn.

Jè chí'nda ra nda xità kò jè ra 'tsen

(Lucas 12:41-48)

⁴⁵ 'Koaá xín kixi-no jè chí'nda ra kixi kò ra 'ñó xikjoa, jè ni-là jé tsjá-là xá 'nga nga sùikinda ni'ya-là, mé-ni nga 'kia kijchò chíba-là sùikjèn chí'nda xákjén. ⁴⁶ Mé ta nda-là jè chí'nda ra nda tísíhitjasòn xá-là 'kia nga kj'íí-ni jè ni-là ni'ya. ⁴⁷ 'Koaá xín kixi-no, jè ni-là, jé-la sùikíjna'nda ijye nga'tsi tsajmì ra tjin-là. ⁴⁸ Tanga jè chí'nda rakii, tsa 'cho 'ki, tsa kitso ajin iníma-là: Kìchjiaán-là jè ni-na, ⁴⁹ kò tsa kii'tsia nga skajàn-kò jñà chí'nda xákjén nga kòkjen kò nga sk'íko jñà xità 'chì. ⁵⁰ Jé nìchjin kj'íí-ni ni-là xá, 'kia nga mì kì tíkoñá-là kò mì kì tjjin-là. ⁵¹ 'Nó tse kjohi'in tsjá-là; ngásòn tse kjohi'in tsjá-là koni jñà xità ra jò isén tjin-là. Kò yaá 'ñó skíndaya kò ngi skínené ni'ño.

Kjoa mangásòn 'tse íchjín xangó ra te ma-ni

25 'Jè nìchjin 'kia nga kotèxoma jè ra tíjna ngajmi, 'koaá 'sín kongásòn-kò koni jñà íxti íchjín xangó ra te ma-ni, nga iskábé ni'í kandì-là, nga kiikoñá-là jè xità 'xín ra bixan. ² 'Òn ma-ni ra tsìn-là kjobítsjen kò 'òn ma-ni ra machiya-là. ³ Jñà íxti íchjín ra tsìn-là kjobítsjen iskábé ni'í kandì-là, tanga mì kì 'tsa ndátí-là. ⁴ Kò jñà íxti íchjín ra machiya-là 'tsaá ni'í kandì-là kò namità ndátí-là. ⁵ Jè xità 'xín ra ixan mì kì xátí 'ji; kjonijñá-là nga'tsi íxti íchjín kii; isifé-ní. ⁶ 'Kia ijchò masen nitjen, 'ñó kiichja xità, kitsò: "Ijye nchrabá

xità ra bixan. Títjò chiñá-la.” ⁷ Nga'tsì ìxti íchjín kìi, tsasítjen-ní kò tsikítsajnandaá india-ni ni'í kandì-la. ⁸ Jñà ra tsìn-la kjobítsjen kitsó-la jñà ra i'ka ra machiya-la: “Tì ìtsé-nájìn ndátí-no. Jè kandì-najìn ijyee mejèn ìnchifi'tso.” ⁹ Tanga jñà ìxti íchjín ra machiya-la, kitsó-la jñà ra i'ka: “Mì kì kama-jìn, mì kì kichóya-la tsajìn kò nì mì kì kichóya-la tsajìòn; isaá nda nga tangí kindá tsajìòn ya ñánda satína.” ¹⁰ Jñà ìxti íchjín ra tsìn-la kjobítsjen 'kia nga ìnchifi katse ndátí-la, 'kiaá chiba-la 'ji jè xità 'xin ra bixan. Jñà ìxti íchjín ra 'òn ma-ni ra títsajnanda nga síti kandì-la, 'jaha'sen-koó ya ni'ya jè ra bixan. Akjòn isichjajto jè xotjoba-la ni'ya. ¹¹ Ra kjomà askan-nioo, 'jíi-ni jñà ìxti íchjín ra ngi 'òn ma-ni. Kitsò: “Námí, námí, 'tìin kjonda, chí'xa-nájìn ni'ya.” ¹² Tanga jè ra ixan kitsó-la: “Én kixíj ra xin-no, mì kì bekkon-no.”

¹³ Kitsó-isa-la Jesús:

—Nda títsajnanda, nga mì kì 'ya mé nìchjìn kò mé hora nga kjíi india-na 'an ra I'ndí-la Xità xian-la ijo-na.

Kjoa mangásòn 'tse ton ra ki'tsi-la chi'nda

(Lucas 19:11-27)

¹⁴ Koni 'sín batéxoma jè ra tíjna ngajmi, 'koaá 'sín mangásòn-ko koni jngo xità ra kjin ì'nde tífi; kiichjaá-la chi'nda-la kò kisingatsja ton-la nga jngó jngó.

¹⁵ Jngo chi'nda ra 'òn jmi ton oro kitsjà-la; kò jngo ra jò jmi kitsjà-la; jè ra ma-ni jàn, jngo jmi kitsjà-la. 'Koaá 'sín 'ki kitsjà-la koni 'ki ma-la síxáko ton nga jngó jngó. Akjòn kjiín kiji. ¹⁶ Jè chi'nda ra 'òn jmi itjábé-la ndi'oon isíxáko ton ra ki'tsi-la, ngi kò'ki isikijnesòn-isa i'ndí-la ton. ¹⁷ Kò jè chi'nda ra jò jmi ki'tsi-la, 'koaá tì'sín ki'sìn; jò jmi isikijnesòn-isa i'ndí-la ton-la. ¹⁸ Tanga jè chi'nda ra jngo jmi ton ki'tsi-la, ta tsikíjna'maá jè ton ra isingatsja jè ni-la xá. Ngajoó tsjà'ngi jngo-la nga tsikíhi'nde.

¹⁹ 'Kia nga ijye kjin nó tsato, 'jíi-ni jè ni-la xá nga 'jíi kindajín kindá a'ta 'tse ton ra kisingatsja jñà chi'nda-la. ²⁰ 'Ji ítjòn jè ra 'òn jmi ton oro kjongatsja, ngi 'òn jmi ijchòkosòn-isa jè ra i'ndí-la ton. Kitsò-la jè ni-la xá: “Námí, 'òn jmi tjín-ni ton ra ki'tsí-ná, ngi 'òn jmi iskasòn-isa i'ndí-la.” ²¹ Jè ni-la xá kitsó-la: “Nda-ní xità kò xità kixi-ní ra jí. Ndaá inihitjasìn nì'sín ta chiba kítsja-la. Isaá tse tsja-isa-la nga síxákii. Títjí ni'ya, tìngásòn-ko-ná kjotsja ra tjín-na.” ²² Akjòn 'jíi jè chi'nda ra jò jmi kjongatsja, kitsò: “Námí, jò jmi tjín-ni ton-li ra ki'tsí-ná, ngi jò jmi iskasòn-isa i'ndí-la.” ²³ Jè ni-la xá kitsó-la: “Nda-ní xità kò xità kixi-ní ra jí. Ndaá inihitjasìn nì'sín ta chiba tjín-ni ton ra kítsja-la. Isaá tse tsja-isa-la nga síxákii. Títjí

ni'ya, t̄ingásòn-kò-ná kjotsja ra t̄jín-na.”²⁴ 'Kiaá 'ji jè ch̄i'nda ra jngo jmi kjongatsja; kitsò-la ni-la: “Nàmi, ndaá be-la nga j̄i 'ñó níj̄i, nga skanda mején-li nga j̄i kíxkí j̄nà tsajmì ra mì j̄i isingi-li kjoh̄ima nga tsikitj̄i.²⁵ 'Koaá ma-ni nga ítakjon-la, kò ítikií'nde-ná t̄on ra ki'tsí-ná. T̄ijna ijnd̄i j̄e t̄on-li ra jngo jmi ma-ni.”²⁶ Jè ni-la xá kitsó-la: “¡Ch̄i'nda 'choó-ní kò ch̄i'nda 'tsé-ní ra j̄i! Tsa 'ya-ní nga 'ñó síj̄e ra 'an kò skanda mején-na nga bíxkò tsajmì ra mì 'an t̄jín-gi-na kjoh̄ima nga tsikitj̄e;²⁷ tsa nda kjòn-ni, yaá tsikijni t̄on-na ya banco, mé-ni 'kia nga 'j̄i-na ra 'an, 'ki-ná t̄on-na, kò i'ndí-la.”²⁸ Akjòn kitsò-la j̄nà x̄ita ra ya t̄itsajna: “Ch̄j̄i'an-la j̄e t̄on ra jngo jmi tsá'ya; j̄e 'ti-la j̄e ch̄i'nda ra te jmi ma-ni 'tse.²⁹ Nga j̄e ra t̄jín-la, 'kií-isa-la kò isaá tse 'se-isa-la; tanga j̄e ra tsin-la, skanda t̄já'an-la j̄e ra t̄jín chiba-la.³⁰ Kò j̄e ch̄i'nda rak̄i, ra n̄imé ch̄j̄i-la, yaá t̄ikàtjen-jion ya ajin j̄nò nd̄itsiaán; yaá katakjindáya kò katakjinenè n̄i'ño.”

'Kia nga s̄indaj̄in-la nga'tsi nax̄indá ra t̄jín nga t̄jingo isà'nde

³¹ 'Kia nga k̄j̄i' india-na 'an ra I'ndí-la X̄ita xian-la ijo-na, 'ñó jeya k̄j̄i'ia koni jngo x̄itaxá ítjòn, nga t̄jiko-naa nga'tsi j̄nà ikjal̄i, nga kótijnasòn íxile n̄ánd̄a nga 'an bako-na, nga jeya kótijna nga kotexóma.³² Nga'tsi x̄ita nax̄indá ra t̄jín ya isà'nde, yaá koxkóya ya ngixkoàan; akjòn kjoah̄ijaan koni 'sín 'sín j̄e ch̄j̄ingo cho nga bachrjekàjin j̄nà forrè kò j̄nà t̄indsó.³³ J̄nà forrè, yaá k̄itsajna'ta-na ya nga kix̄i-na, kò j̄nà t̄indsó, yaá k̄itsajna ya ngaskoán-na.³⁴ Akjòn 'an ra X̄itaxá ítjòn 'mì-na, x̄in-la j̄nà ra ya t̄itsajna ya nga kix̄i-na: “Nchrabá, j̄iòn ra isichikon'tin-no j̄e Na'in-na; ch̄j̄ibé kjonda nga tatexoma koni 'sín ijye t̄jinda skanda 'kia nga t̄i'sa isinda isà'nde.³⁵ Nga maá-najìòn nga ki'tsí-ná ra tsákjen, 'kia nga kjòhojò-na; kò 'kia nga kjóxándá-na, ki'tsí-najìòn nandá ra kí'tsia; 'kia nga ijchòo ya ni'ya-najìòn koni x̄ita ra mì tsa ya i'nde-la, maá-najìòn nga ki'tsi'nde-ná nga ísíkjáya ya ni'ya-no.³⁶ 'Kia nga kjotsin-na nikje ra tsakjánaya, maá-najìòn nga ki'tsí-ná; kò 'kia nga kjokiya, inikinda-najìòn; 'kia nga ndayá tsakátijn̄aa, maá-no j̄iòn nga tsahijchón-najìòn.”³⁷ 'Kiaá skonangi j̄nà ra x̄ita kix̄i nga k̄itso: “Na'in, ¿k̄jiá-nioo nga kijcha-laj̄in nga kjòhojò-li kò nga kjóxándá-li nga j̄in ki'tsi-laj̄in tsajmì ra tsichi kò nandá ra ki'yì?”³⁸ ¿Kò k̄jiá-nioo nga ijch̄i ni'ya-naj̄in koni jngo x̄ita ra mì tsa ya i'nde-la kò nga tsin-li nikje ra tsjayi nga j̄in ki'tsi'nde-laj̄in ya ni'ya-naj̄in nga iníkjáyi kò ki'tsi-laj̄in nikje ra itsjayi?³⁹ ¿K̄jiá-nioo kijcha-laj̄in nga kjokiya kò nga ndayá tsikijni nga inikinda-laj̄in kò nga tsahítsjen-laj̄in?”⁴⁰ 'Kiaá x̄in-la 'an ra X̄itaxá ítjòn 'mì-na: “'Koaá xin kix̄i-no, 'kia nga kò'sín kiniko j̄iòn jngo xàngia, n̄i'sín 'ñó ndí x̄ita im̄a 'ki, 'aán-ná ra kò'sín kiniko-najìòn.”

⁴¹ 'An ra Xitaxá Ítjòn 'mì-na, 'kiaá xín-la jñà ra títsajna ya ngaskoán-na: “Tíncha'tàxìn-ná, jìòn ra ijye ko'sín tjínè-no nga kjohi'in 'ki-no. Ya tangió ya ñándà títi ni'í ra mì kì fi'tso ta mé nìchjin-nioo, ra tjínda nga 'tse xítà-níi ko jñà ìkjali-la. ⁴² Nga mì kì ki'tsí-nájiòn ra tsákjen 'kia nga kjòhòjò-na; ko 'kia nga kjóxándá-na mì kì ki'tsí-nájiòn nandá ra kí'tsia; ⁴³ ko 'kia nga ijchòo ya ni'ya-najiòn koni tsa xítà ra mì tsa ya i'nde-la mì kì ki'tsí'nde-nájiòn nga ísíkjáya ya ni'ya-no; ko 'kia nga kjotsìn-na nikje ra tsakjánaya, jìòn mì kì ki'tsí-nájiòn; ko 'kia nga kjokiya ko nga tsakátijnaa ndayá mì kì ichitsíjen-nájiòn.” ⁴⁴ 'Koaá tì kitso jñà xítà ra títsajna ya ngaskoán-na nga skonangi: “Na'in, çkjíá-nioo nga kijcha-lajin nga kjòhòjò-li ko nga kjóxándá-li; ko kjíá-nioo nga kjotsìn-li i'nde ñándà nga iníkjáyì, ko nga kjotsìn-li nikje ra itsjayi; kjíá-nioo nga kjokiya, ko kjíá-nioo nga ndayá tsikijni nga mì kì tsisikò'ta-lajin?” ⁴⁵ 'An ra Xitaxá Ítjòn, 'koaá xín-la: “Kjohixí ra xin-no, 'kia nga mì kì ko'sín inìkoo jìòn jngo ndí xítà kii, ni'sín ta kó ima 'ki, 'aán-ná ra ko'sín mì kì tsisikò'tá-nájiòn.” ⁴⁶ Jñà xítà kii ra 'cho 'sín, yaá kiji ñándà nga 'se kjohi'in skanda ta kjíá-nioo; ko jñà ra xítà kixi, yaá kiji ñándà nga 'se kjobinachon ra mì kì kjehe'tà skanda ta mé nìchjin-nioo.

Kó'sín nga tsajoóya-ni jñà xítà nga ma itsabá'ño Jesús

(Marcos 14:1-2; Lucas 22:1-2; Juan 11:45-53)

26 'Kia nga ijye kiichja nga'tsì 'én kii Jesús, kitsó-la jñà xítà ra kotá'yá'ta-la:

²—Ijyeé 'ya jìòn nga ta jò nìchjin chija-isa nga kitjo jè 'sí paxko; 'an ra l'ndí-la Xítà xian-la ijo-na, yaá kongatsja jñà xítà naxindá nga koaà'ta-na krò.

³ Tijná-ni nìchjin kii, jñà xítà ítjòn-la na'mì, ko jñà xítà jhíngala xítà Judío, yaá kjóxkóya ya nditsin ni'ya-la na'mì ítjòn ra 'mì Caifás. ⁴ Yaá tsajoóya-ni kó'sín skoóndacha-la Jesús nga ma jtsabá'ño, akjòn sji'ken. ⁵ Kitsò-la xákjién:

—Mì tsa 'kia kindaba'ñé 'kia nga tjín 'sí, mé-ni nga mì kì kjosi 'se-ni ya ajin naxindá.

Kó'sín jngo chjoón tsikíxten-jno sihitì ixi ra nda jne ya skò Jesús

(Marcos 14:3-9; Juan 12:1-8)

⁶ 'Kia nga tíjna Jesús ya naxindá Betania, ya ni'ya-la ra 'mì Simón jè xítà ra ko'sín 'yaxkon-la nga i'ndojno chrjaba ijo-la, ⁷ yaá ijchò kasi'ta jngo-la chjoón ra 'ya jngo namità najo ra tjíya sihitì ixi ra

'ñó nda jne kọ ra 'ñó chjí chjí-là. 'Kia nga tíjna'ta ya ímixa Jesús, jè chjoón rakii, tsikíxten-jnó ya skọ Jesús jè sihìti ra 'ya. ⁸'Kia nga kijtse jñà xita ra kotá'yá'ta-là Jesús, jtií kjomà-là, kitsò:

—¿Mé ta nda kàsíkítsón-ni? ⁹Isaá-la nda tsa kasatína, tsa chjí kasatína-ni nga 'ñó chjí chjí-là, mé-ni nga ma kisi'kọ'ta-ni jñà xita ima. ¹⁰'Kia kií'nchré Jesús, kitsò-là:

—¿Mé-ni nga jè chjoón rakii nìjti-la? Koni 'sín nga kásíko-na, 'ñó nda ká'sín-ni. ¹¹Nga jñà ra xita ima, yaá kítsajnakọ ki'ta-no; tanga 'an, mì tsa i kótíjnakọ ki'ta-no. ¹²'Kia nga kọ'sín kábíxten-jnó jè sihìti ya ijo-nà jè chjoón rakii, kií kọ'sín ká'sín-ni mé-ni nga ijye tíjnanda-ni ijo-nà 'kia nga sji'ndee. ¹³'Koaá xin kixi-no, ni'sín ta ñánda nga 'senajmíya jè 'én xitse ra nda tsò nga tíjtsa isà'nde, ti'koaá 'senajmíyaá-te koni 'sín ká'sín jè chjoón rakii mé-ni nga síkítsjen-yá-ni xita ra a'ta 'tse.

Jè Judas tsatína'tin Jesús

(*Marcos 14:10-11; Lucas 22:3-6*)

¹⁴Jè ra 'mì Judas Iscariote, jngo xita-là Jesús jñà ra tejò ma-ni, kùjkoón jñà xita ítjòn-là na'mì, ¹⁵kitsò-là:

—¿Mé ra 'ki-nájiòn tsa singátsja-no Jesús?

Katé ton chroba isinda-là nga tsjá-là jñà xita ítjòn-là na'mì. ¹⁶Jè Judas tsikí'tsia-ní nga tsakátsji'nde-là kó'sín 'sijn nga ma sijnngatsja Jesús xita kondra-là.

'Kia nga jè Jesús xá tsijen tsakjèn-ko-ni xita-là

(*Marcos 14:12-25; Lucas 22:7-23; Juan 13:21-30; 1 Corintios 11:23-26*)

¹⁷Jè nichjin 'kia nga ti'sa ma'tsia jè 'sí paxko 'kia nga jñà xita judío bakjèn niño nchrajín ra tsìn-là na'yo san, jñà xita ra kotá'yá'ta-là Jesús ijchò kincha'tá-là ya ñánda tíjna Jesús nga iskonangi-là, kitsò-là:

—¿Nánda mejèn-li nga kongí kinda-jin tsajmì ra chineé ra a'ta 'tse 'sí paxko?

¹⁸Jesús kitsó-là:

—Tangiò ya ajin naxindá ján, kọ ya tangí jngo ni'ya-là xita. Kọ'tin-la: “Kíí tsò jè Maestro: Jè nichjin-nà ijyee kjochraña, kọ yaá ni'ya-li kochré 'sí paxko nga kókjen-ko jñà xita ra kotá'yá'ta-na.”

¹⁹Jñà xita ra kotá'yá'ta-là, 'koaá 'sín ki'sin koni 'sín kitsò-là Jesús. Yaá tsikínda tsajmì ra tsakjèn ra kjoa 'tse 'sí paxko.

²⁰'Kia ijye kjòjñò Jesús kọ xita ra kotá'yá'ta-là ra tejò ma-ni, yaá tsikítsajna'ta ya ímixa. ²¹'Kia nga inchibakjèn, Jesús kitsó-là:

—'Koaá xin kixi-no, tì jión jngo-najìon ra sìn̄gatsja-na xit̄a kondra-na.

²² Jñà xit̄a-là Jesús 'ñó ba ki'se-là 'kia nga kií'nchré. 'Kiaá jngó jngó iskonangi. Kitsò:

—¿Yá-nioo Na'in? ¿A 'an-ná?

²³ Jesús kitsó-là:

—Jè ra sìn̄gatsja-na xit̄a kondra-na jè-ní ra taña mahíjin tsja ko jè ndsa ya ajin chroba. ²⁴ 'An ra l'ndí-là Xit̄a xian-là ijo-na, ra kixi kjoa, 'koaá 'sín kiyáa koni 'sín ijye tíchja xajon ra tjí'ta 'én-là Nainá. ¡Tanga im̄a-ró-ni jè xit̄a ra ko'sín sìn̄gatsja-na! Isaá-la nda-là tsa ta mì kitsin jè xit̄a rakii.

²⁵ 'Kiaá kùichja jè Judas, kitsò-là:

—¿A 'an-ná jì Maestro?

Jesús kitsó-là:

—Jon, jì-ní, koni 'sín tjisi.

²⁶ 'Kia nga in̄chibakjèn, Jesús iskábé jè niño nchrajín, kitsjá-là kjonda Nainá, isijòya jè niño nchrajín akjòn kitsjá-là xit̄a ra kotá'yá'ta-là. Kitsò-là:

—Chjíbé ko chjinee; jñà kii, jé ijo-na.

²⁷ Akjòn iskábé jngo chitsín, [jè ra tjíya nandá xán 'tse uva], kitsjá-là kjonda Nainá, akjòn kitsjá-là xit̄a-là jè chitsín. Kitsò-là:

—'Tioo nga'tsi-no jè nandá xán ra tjíya chitsín rakii. ²⁸ Nga jè rakii, jé jní-na ra síkixiya jè kjoa xit̄se ra tbindájín-ko-no, nga xaájen-tjí-là xit̄a nga ma sakò-là kjoan̄hijcha'ta ra a'ta 'tse jé-là.

²⁹ 'Koaá xin-no, mì tì kì nandá xán 'tse uva sk'i-na skanda 'kia nga kijchò nichjin nga ma sk'iko-no nandá xán xit̄se ya ñanda nga tibatéxoma Na'ín-ná.

Kó'sín t̄ingií kòkitsò-nì jè Jesús nga jè Pedro jàn 'ka kjójna'ma ra a'ta 'tse

(Marcos 14:26-31; Lucas 22:31-34; Juan 13:36-38)

³⁰ Jè Jesús ko jñà xit̄a-là, 'kia nga ijye kise jngo-là so Nainá, akjòn yaá kiji ya a'ta nindo Yá Olivo. ³¹ Jesús kitsó-là xit̄a-là:

—Jè nitjen rakii, síkijna tajngo-nájìon nga'tsi-no, nga 'koaá 'sín tíchja xajon ra tjí'ta 'én-là Nainá nga tsò: “Si'kén-ná jè chjingo cho ko jñà forrè-là kochijndí-ní.” ³² Tanga 'kia nga ijye kjoaáya india-na, yaá kjin ítjòn-no ya ján nangi Galilea.

³³ Kitsó jè Pedro:

—Ni'sín tsjín-takòn-li nga'tsi jñà xit̄a-li ra i'ka, tanga 'an, ni it̄sé tsjin-tákon-la.

³⁴ 'Kiaá kitsò-là Jesús:

—'Koaá xin kixi-la, jè nitjen rakì, 'kia nga tikje kjindáya káxti, jàn 'ka kósíi nga mì kì 'yaxkon-ná.

³⁵ Kitsó jè Pedro:

—Ni'sín ya katiyakoo-la mì kì kjójna'ma jiàan.

Ko ngàsòn kitsò nga'tsì jñà xitá ra kotá'yá'ta-là Jesús.

'Kia nga jè Jesús tsikítsa'ba ya i'nde ñánda 'mì Getsemaní

(*Marcos 14:32-42; Lucas 22:39-46*)

³⁶ 'Kia ijchò Jesús ko jñà xitá ra kotá'yá'ta-là ya ñánda 'mì Getsemaní. Kitsó-là:

—Ya títsajna ijndíi; 'koa-la chiba-là nga kjián ján nga kichjà'ta-là Nainá.

³⁷ Jesús kiikoo jè Pedro ko ngajò ixti-là Zebedeo. Akjòn kjo'tsia nga 'ño kjoba-là ko 'ño isikájno inìma-là. ³⁸ 'Kiaá kitsò-là xitá-là:

—Taxkì 'ño ba tjin-là jè inìma-na; sí 'koaá ma-na koni tsa kiyáa. Ya títsajna ijndíi nga títsajnakon ko-ná.

³⁹ Kijíkjá chiba-isa Jesús. Akjòn tsasèn-xkó'nchi-niñanè isén-là skanda ya a'ta nangi nga kiichja'ta-là Nainá, kitsò:

—Jì, Na'in, tsa mejèn-li, chjiixìn-ná kjohi'in rakì, tanga mì tsa ko'sín katama koni 'sín mejèn-na. 'Koaá 'sín katama koni 'sín mejèn-li ra jì.

⁴⁰ Akjòn 'jií india-ni ya ñánda títsajna jñà xitá ra kotá'yá'ta-là, tanga ijyeé kjifè. Kitsò-là Pedro:

—¿A skanda mí káchikjoa jngo hora-najiòn nga kabitsajnakon ko-ná? ⁴¹ Títsajnakon ko tinákjoa'ta-la Nainá mé-ni nga mì jé skajin-no. Kixíi kjoa, jè inìma-no tijnanda-ní nga mejèn-là síhitjasòn, tanga ra jè ijo-no, tsìn-là nga'ño nga ma-là síhitjasòn.

⁴² Kijí india-ni ra ma-ni jò 'ka, nga kiichja'ta-là Nainá. Kitsò:

—Jì, Na'in, tsa majìn-li nga chjiixìn-ná jè kjohi'in rakì, ko'sín katabitjasòn koni 'sín jì mejèn-li.

⁴³ 'Kia nga 'ji india-ni, jñà xitá-là takó kjifé india-ni ta ngatjì-là nga 'ño nijñá-là. ⁴⁴ Kijí india-ni ra ma-ni jàn 'ka nga kiichja'ta-là Nainá. Yaá isikítsajna jñà xitá-là. Takó ta 'koaá 'sín kitsò nga kiichja'ta-là Nainá koni 'sín kitsò nga 'sa ítjòn. ⁴⁵ 'Kiaá 'ji india-ni ya ñánda títsajna jñà xitá ra kotá'yá'ta-là. Kitsò-là:

—Tsjafè-isa ko nda tikjáya. Tanga ijyeé ijchó chiba-là nga 'an ra I'ndí-là Xitá xian-là ijo-na yaá kongatsja jñà ra xitá-jé. ⁴⁶ Tisítjeen ko tjiaán, ijyeé nchrabá chraña jè ra sìngatsja-na xitá kondra-na.

'Kia nga xá itsabá'ñó-ni jñà xità jè Jesús*(Marcos 14:43-50; Lucas 22:47-53; Juan 18:2-11)*

⁴⁷ Takó tì'kiaá tíchja-isa-ni Jesús nga 'ji jè ra 'mì Judas, jngo xità-la Jesús jñà ra tejò ma-ni. Kjín jchán xità tjìko ra 'ya kichá ndajò tì'koa 'ya yá. Jñà xità kii, jñà isikasén jñà xità ítjòn-la na'mì ko jñà xità jchínga ra 'tse xità judío. ⁴⁸ Judas, jè ra tsi'kénajmí'tin Jesús, tjen kitsò ítjòn-la jñà xità ra tjìko.

—Jè ra skíne'ta isén-la, jè-ní ra kındaba'ñó jiòn.

⁴⁹ Akjòn kii kasi'ta chraña-la Jesús. Kitsò-la:

—Nda-li Maestro.

Akjòn iskine'ta isén-la.

⁵⁰ Jesús kitsó-la:

—Ji ndse, ¿mé xá ra kà'fii-ni?

Jñà xità ra tjìko Judas, ndítóón kii kincha'ta-la Jesús, akjòn itsabá'ñó.

⁵¹ Tanga jngo xità ra tjìko Jesús, tsachrje kichá ndajò-la. Tsajá-la jè xità chí'nda-la na'mì ítjòn; tsate'tà chíká-la. ⁵² Jesús kitsó-la:

—Tjajnatjo-ni jè kichá ndajò-li, nga nga'tsì ra kichá kjaán-ni, kicháá kiyá-ni. ⁵³ ¿A mí 'yi tsa mejèn-na, maá síjé-la jè Na'in-na, ko ndítóón síikasén-na tsa tejò ko tsa tejàn tji ikjalí [nga kosikotjì-na]?

⁵⁴ Tanga tsa kò'sín 'siaan, ¿kó'sín kitjasòn-ni koni 'sín ijye tíchja xajon ra tí'ta 'én-la Nainá nga tsò nga 'koaá 'sín kitjasòn?

⁵⁵ Tì'kiaá-ni Jesús kitsò-la jñà xità ra kjìn ma-nioo:

—¿Mé-ni kò'sín kà'fii ndabá'ñó-ná jiòn koni tsa jngo xità chijé nga ko kichá ko yá ki'chà-no? Nìchjin nchijón ya tsakátijnako-no ya aya ingo ítjòn nga tsakon-yá-no ko mì kii indabá'ñó-nájiòn. ⁵⁶ Tanga kii kò'sín ma-ni mé-ni nga kitjasòn-ni koni 'sín tíchja xajon ra tí'ta 'én-la Nainá ra tsikínda jñà xità ra kiichja ngajo-la kjotseé.

'Kiaá jahachinga nga'tsì jñà xità ra kotá'yá'ta-la, isíkijna tajngo jè Jesús.

'Kia nga ijchò Jesús ya ngxkõn xitaxá ítjòn naxindá*(Marcos 14:53-65; Lucas 22:54-55, 63-71; Juan 18:12-14, 19-24)*

⁵⁷ Jñà xità ra itsabá'ñó Jesús yaá kiìko ya ñándá tíjna jè na'mì ítjòn ra 'mì Caifás. Yaá títsajna-te jñà xità ra bakón-ya kjotéxoma-la Nainá ra tsikínda Moisés ko xità jchínga 'tse xità judío. ⁵⁸ Tanga jè Pedro tà kjin tà kjíin basèn-tjìngi skanda 'kia nga ijchò ya nditsin ni'ya-la na'mì ítjòn. 'Jaha'sen ya ni'ya. Yaá tsikijnajin-la ya ñándá títsajna jñà xità ra síkinda ni'ya ingo; mején-la ske kó'sín kjehe'tà kjoa kii.

⁵⁹ Jñà x̄it̄a ít̄jòn-là n̄a'mì, [k̄o x̄it̄a jchínga], k̄o nga'tsì x̄it̄a ra t̄jín-là xá a'ta 'tse x̄it̄a judío tsakátsjií x̄it̄a ra kitsjà'tin 'én ndiso Jesús mé-ni nga koma k̄ìnè-ila k̄johi'in nga s̄ì'ken. ⁶⁰ Tanga n̄imé k̄joa ra isakò-là ra a'ta 'tse Jesús, n̄i'sín k̄jìn x̄it̄a ndiso ijchò ra kondra 'tse. Tanga ra k̄jomà askan, ijchó jò x̄it̄a ra ijchòko 'én ndiso, ⁶¹ nga kitsò:

—Jè x̄it̄a r̄ak̄ií, kitsó-ní: “Maá-na nga sikíxojen ijye jè ìngo-là Nainá k̄o t̄a ján n̄ichjin kindá india-na.”

⁶² 'Kiaá tsasijna kixi jè n̄a'mì ít̄jòn. Kitsò-là Jesús:

—¿A mí kósii? ¿Mé 'én ra kotsò bánè-li x̄it̄a k̄ií?

⁶³ Tanga jè Jesús mì k̄i k̄iichja. Jè n̄a'mì ít̄jòn kitsó-là:

—'Tènajmí kixi-nájìn yà ngixk̄on Nainá ra t̄jínakon. K̄o'tín-nájìn, ¿a j̄i-ní ra Cristo, ra l'ndí-là Nainá?

⁶⁴ Kitsó Jesús:

—J̄ií ra k̄o'sín t̄jisi. 'Koaá x̄ín-te-no, 'ndíí ma'tsia-ni nga jcha-nájiòn 'an ra l'ndí-là X̄it̄a xian-là ijo-na, nga yà kótijna yà ngakixi-là Nainá ra tse nga'ño t̄jín-là, k̄o t̄i'koaá jcha 'kia nga k̄jinchrabàjìan ifi yà ján ngajmi.

⁶⁵ Jè n̄a'mì ít̄jòn iskíchr̄jayajnoó ijo-là nga 'ño jti k̄jomà-là, kitsò:

—Jè x̄it̄a r̄ak̄ií, jè Nainá kachjajno-là koni 'sín kàtsò nga kachja. ¿Mé 'sian-isa-ná x̄it̄a ra tsjá 'én? Jiòn sabá kàna'yá-la koni 'sín kachjajno-là Nainá. ⁶⁶ ¿Kó'sín ma-no? ¿Mé ra sikéé?

Kitsó nga'tsì x̄it̄a:

—T̄jín-là jé, bakén-là nga kiyá-róoi.

⁶⁷ Ak̄jòn tsikíchr̄a k̄o tsi'ké-là chr̄jongo. T̄jín ra isìjtsin'á yà isén-là, ⁶⁸ kitsò-là:

—J̄i Cristo [ra xá isikasén-li Nainá], k̄o'tín-nájìn, ¿yá ra tí'bé-li?

'Kia nga jè Pedro jàn 'ka k̄okitsò nga mì k̄i bexkon Jesús

(*Marcos 14:66-72; Lucas 22:56-62; Juan 18:15-18, 25-27*)

⁶⁹ Jè Pedro yaá t̄jina yà nd̄itsin ni'ya 'kia nga ijchòjkon jngo chjoón chi'nda ra kitsò-là:

—Yaá t̄jájmekó-ti Jesús ra yà Galilea i'nde-là.

⁷⁰ Tanga jè Pedro tsakja'ma-ní yà ngixk̄on nga'tsì x̄it̄a. Kitsò:

—Mì k̄i be mé ra k̄o'mì-la j̄i.

⁷¹ 'Kia nga t̄bitjo yà x̄ot̄joba ni'ya jè Pedro, ìjngo chjoón kijtse ra 'koa t̄i kitsò-là jñà x̄it̄a ra yà t̄itsajna. Kitsò:

—Jè x̄it̄a r̄ak̄ií, yaá tsá'bak̄o-te Jesús ra yà Nazaret 'tse.

⁷² Jè Pedro india tsikí'ma-ni nga kitsjà 'én-là, kitsò:

—¿Ngi 'én kixi-ní, mì k̄i bexkon jiàan jè x̄it̄a ra k̄o'mì-la jiòn!

⁷³ Ra kjomà askan, jñà xità ra ya títsajna ijchò kincha'tá-là Pedro. Kitsò-là:

—Kixi kitií kjoa, nga xità-là Jesús-ní ji; nga tsijeén tsò 'én-li.

⁷⁴ Jè Pedro 'kiaá 'ñó kiichja-isa, kitsò:

—jKatakajian kjohi'in tsa mì tsa 'én kixi ra kotíxian-no nga mì ki bexkon xità rakì!

Ko tì'kiaá-ni nga iskindaya jè káxtí. ⁷⁵ 'Kiaá itjokítsjen-là Pedro koni 'sín kitsò-là Jesús: “'Kia nga tìkje kjindáya káxti, jàn 'ka kosí nga mì kì 'yaxkon-ná.” 'Kiaá itjo ndítsiaán, ko taxkì 'ñó iskindaya.

'Kia nga jè Jesús ijchò ya ngixkon Pilato nga ya kjongatsja

(Marcos 15:1; Lucas 23:1-2; Juan 18:28-32)

27 'Kia nga ijye ki'se isén, nga'tsi xità ítjòn-là na'mì ko jñà xità jchínga 'tse xità judío, tsajoóya-ni kó'sín sükö Jesús mé-ni nga koma sù'ken-ni. ² Tsikíté'ñó Jesús, kiikö nga isingatsja jè Pilato ra xítaxá ítjòn tíjna ya nangi Judea.

Kó'sín 'ken jè Judas

³ Judas, jè ra isingatsja jñà xità kondra-là Jesús, 'kia nga kijtse nga ijye isinè-là Jesús nga kiyá, isíkájnoó-ni ko isíkáfaá-ni ton chroba ra katé ma-ni ra kitsjà-là jñà xità ítjòn-là na'mì ko xità jchínga 'tse xità judío. Kitsò-là:

⁴—Tseé jé tsakatsjí-là ijo-na, mì tsa mé jé tjín-là xità ra kisingátsja-no.

Tanga jñà xità kii, kitsó-là:

—Nì mé kindà-najin ra jin, yaá-là nikii ijo-li.

⁵ Jè Judas tsikítsajoó ton ya aya ingo. Akjòn kijì, nga kiì kíngi na'ñó ísìn.

⁶ Jñà xità ítjòn-là na'mì, iskábé ton, kitsò:

—Jñà ton kii, mì ki koma ya sijingokeé ton ra nìngatsjeé Nainá; nga jní ixaájtjen-tjí-là.

⁷ 'Kia ijye tsajoóya-ni, nangii tsatse jngo 'ndé-ni, ya ñánda bitjo ni'nde ra sinda-ni tjií, mé-ni nga ya ma sù'nde-ni xità ra xìn nangi.

⁸ Kii ko'sín 'mì-nì skanda 'ndi-ni ya i'nde rakii nga i'nde 'tse Jní 'mì.

⁹ 'Koaá 'sín itjasòn koni 'sín kitsò xità ra isichjeén Nainá nga kiichja ngajo-là kjotseé ra tsi'kin Jeremías nga kitsò: “Iskábé ton chroba ra katé ma-ni, koni 'sín iskosòn-là jñà xità Israel nga kotjín chjí-là, ¹⁰ ko 'koaá 'sín kisichjeén jñà ton kii nga ya tsatse-ni i'nde ñánda bitjo ni'nde ra sinda-ni tjií koni 'sín kitsò-na Na'in-ná.”

**'Kia nga jè Jesús ijchò ya ngixkòn
Pilato nga jè tsako-la kisijtsò**

(Marcos 15:2-5; Lucas 23:3-5; Juan 18:33-38)

¹¹ 'Kia nga tìjna Jesús ya ngixkòn xitaxá ítjòn 'tse nangi Judea, jè xitaxá rakì iskonangií-la, kitsò-la:

—¿A jì-ní xitaxá ítjòn-la xita Judío?

Jesús kitsó-la:

—Jí ra ko'sín tjisi.

¹² Nìmé 'én kiìchja Jesús 'kia nga inçhibáangi jñà xita ítjòn-la na'mì ko xita jchínga ra 'tse xita Judío. ¹³ 'Kiaá kitsò-la jè Pilato:

—¿A mí tjina'yí nga'tsì 'én ra inçhibánè-li xita?

¹⁴ Tanga Jesús nìngo 'én kiìchja; jè xitaxá ítjòn 'tse nangi Judea, ta 'koaá kjomà-la.

'Kia nga jè Jesús isinè-la nga kiyá

(Marcos 15:6-20; Lucas 23:13-25; Juan 18:38–19:16)

¹⁵ 'Kia nga xkì nó xkì nó, nga bitjo 'sí paxko, jè xitaxá ítjòn 'tse nangi Judea síkijnandií jngo-ni xita ra títsa'ya ndayá; jñà xita naxindá síjé yá ra mejèn-la nga sijnandií-ni. ¹⁶ Nìchjin 'kia ndayá tìjna'ya jngo xita ra 'ño 'tsen ra 'mì Barrabás. ¹⁷ 'Kia nga kjóxkóya jñà xita naxindá, jè Pilato iskonangií-la, kitsò-la:

—¿Yá ra mejèn-no nga síkijnandií-na? ¿A jè Barrabás, o ra jè Jesús jè ra 'mì Cristo?

¹⁸ Jè Pilato, ijyeé be-ní, nga tà ki-ní nga maxitakòn-ke Jesús xita kii, kii ko'sín ya isingatsja-ni.

¹⁹ 'Kia nga tìjna jè Pilato ya ni'ya masen, jè chjoón-la isikasén 'én-la nga kitsò-la: “Kì ya chaájin kjoa-la xita kixi rakì. Nati nitjen, ñò 'cho tsò nijñá ra ka'bì-na ra a'ta 'tse.”

²⁰ Tanga jñà xita ítjòn-la na'mì ko jñà xita jchínga 'tse xita judío, jñá tsinchá'a jñà xita naxindá nga jè Barrabás katasíjé ra katasijnandií-ni ko jè Jesús katabiya. ²¹ Jè xitaxá india iskonangi-isa-la jñà xita naxindá; kitsò-la:

—Ta ngajò xita kii, ¿ñáa ra mejèn-no nga síkijnandií-na?

Jñà xita naxindá kitsó-ní:

—¡Jé Barrabás-róoi!

²² Jè Pilato kitsò-la naxindá:

—¿Mé ra sikóo jè Jesús ra 'mì Cristo?

Nga'tsì xita naxindá kitsó-ní:

—¡Krò katasi'ta-róoi!

²³ 'Kiaá kitsò jè Pilato:

—¿Mé kjoa ra ta 'cho ki'sìn kjòn?

Jñà xita naxindá, ta isaá 'ño kiichja, kitsò:

—¿Krò katasi'ta-róoi!

²⁴ 'Kia nga kijtse Pilato nga nimé nda tísindajín, nga ta isaá tímatsé kjoa, iskaní'ká nandá chí'nda-la jè ra tsiníjno-ni tsja ya ngixkon nga'tsi xita naxindá. Kitsò-la:

—Nimé jé tjín-na ra 'an nga kiyá jè xita kixi rakìi. Kinda tsajiòn-nó koni 'sín 'nià.

²⁵ Nga'tsi xita naxindá kitsó-ní:

—Jín kjine-najin ko ixti-najin jè kjobiya-la xita rakìi.

²⁶ Jè Pilato, 'kiaá isikíjnandíi-ni jè Barrabás; ko kitsjá kjokixi nga kiníki'on jè Jesús, akjòn isingatsja jñà xita kiì nga kátá'ta krò.

²⁷ Jñà chíchàn-la xitaxá ítjòn 'tse nangi Judea, yaá kiiko Jesús ya ni'ya masen-la xitaxá ítjòn. Akjòn tsikíxkóya nga'tsi chíchàn xákjién nga kitsendí-la Jesús. ²⁸ Isikájna líka jè Jesús, akjòn isíkáya jngo nikje ra inì 'ki. ²⁹ Kisi'ya jngo yá na'yá nga tsikí'a skò koni 'sín si'a jngo-la corona xitaxá ítjòn, ko jngo ínaxò tsakáya ya tsja nga kixi; tsincha-xkó'nchi'ta-la nga isitsja'tin. Kitsò-la:

—¿Nda katijna jè Xitaxá ítjòn-la xita Judío!

³⁰ Tí'koa tsikíchrájno-te, iskábé jè ínaxò ra kjiya tsja, tsatjiko-ni skò. ³¹ 'Kia ijye ko'sín isisobà-la, tsjahíxìn-la jè nikje inì ra kjiya. Akjòn isíkáya india-ni jè nikje-la ra 'tse. Akjòn kiiko nga kiì ká'ta krò.

'Kia nga jè Jesús isi'ta krò

(Marcos 15:21-32; Lucas 23:26-43; Juan 19:17-27)

³² 'Kia nga ijye inchifiko Jesús, isatékjoó jngo xita ra ya Cirene i'nde-la ra 'mì Simón. Jñà chíchàn kjo'ño ki'sìn-la nga isi'ka jè krò-la Jesús.

³³ 'Kia nga ijchò ya i'nde ñánda 'mì Gólgota ra i'nde skò mi'ken tsò-ni, ³⁴ kitsjá-la nandá binagre ra tjíkJójin jngo-la nandá ra 'ño tsja. Tanga 'kia nga iskó'ta Jesús, mì kì ki'tsi.

³⁵ 'Kia nga ijye tsaká'ta ya krò, jñà chíchàn isískáko kañá jñà nikje-la Jesús nga yá 'tse kítsò-la nga jngó jngó nikje. ['Koaá 'sín itjasòn 'én-la xita ra isichjeén Nainá nga kiichja ngajo-la nga kitsò: “Kisika'bí-la xákjién jè nikje-ná nga isíská kañá-ni.”] ³⁶ Akjòn yaá tsikitsajna nga isikínda Jesús. ³⁷ Ya skò krò tsaká'ta jngo íte ra tjí'ta 'én ra tsò-ni: “Jé rakìi Jesús, ra Xitaxá ítjòn-la xita Judío”, nga ta kiì kjoa-ni nga ko'sín kinì'ken.

³⁸ Tì'koa jò xità chijé taña isi'tako krò. Jngo isasíjna ya ngakixi-la kò jngo isasíjna ya ngaskoán-la. ³⁹ Jñà xità ra ya chiba-la 'ja, kiichajnoó-te-la, síkjahatji-la skò. ⁴⁰ Kitsò-la:

—Jì ra kò'sín kisi nga síkixojin ingò ítjòn-la Nainá kò nga jàn nichjin kínda india-ni, tiji tináchrjejin-ni kjohi'in ijo-li. Tsa kixi kjoa nga I'ndí-la Nainá 'mì-li, títojjiin ya a'ta krò.

⁴¹ 'Koaá tì'sín isitsja'tin jñà xità ítjòn-la na'mì, xità ra bakón-ya kjotéxoma-la Nainá, kò xità jhínga 'tse xità Judío. Kitsò:

⁴² —Maá-la tsachrjejin kjohi'in xità ra kjíí, tanga mì kì ma-la tije síkò-ni ijo-la. Tsa kixí kjoa tsa jè ra Xítaxá ítjòn-la naxindá Israel, katitjojen'ta ya krò mé-ni nga kokjiín-ná ra a'ta 'tse. ⁴³ 'Nó tsaká'ta ikon jè Nainá. Tsa kixi kjoa nga tsjake Nainá, jè katasiko 'ndi 'ndi-ni. Nga 'koaá 'sín kitsó-ná nga I'ndí-la Nainá 'mì.

⁴⁴ 'Koaá tì'sín kitsò jñà xità chijé ra tì'koaá ya kji'ta krò; kiichajnoó-te-la.

Kó'sín 'ken jè Jesús

(*Marcos 15:33-41; Lucas 23:44-49; Juan 19:28-30*)

⁴⁵ 'Kia ijchò nchisen, skanda nga ijchò las tres nga ngxòn, kjojnó-ní kóho'ki nga tíjngo isà'nde. ⁴⁶ 'Kia nga mejèn bijchó las tres, 'nó kiichja Jesús nga kitsò: “Elí, Elí, ¿lama sabactani?” 'Èn ra kiichja, tsó-ni: Jì ra Nainá xin-la, ¿mé-ni kajmitakón-ná?

⁴⁷ 'Kia nga kií'nchré-la jñà ra ya títsajna, tjin i'ka ra kitsò:

—Jé-la Elías tíchja-la.

⁴⁸ Jñà xità kii, jngo ra ta nditoón í'ká jngo tsanga; isikà'nchi kò nandá binagre; akjòn tsikísko jngo ínaxo; kitsjá-la Jesús nga kata'bi.

⁴⁹ Tanga kitsó jñà ra i'ka:

—Tijmió, chítsijen-lá a kjíí-ró-tse jè Elías nga síikijnandíí-ni.

⁵⁰ Jesús 'nó kiichja india-isa. Akjòn 'ken. ⁵¹ Jè nikje ra tja'báya ya nga masen-la ingò ítjòn ichrajndá-ní. Jòya kjomà skanda a'ta nangi; kò 'nó 'tsa chón kò tsakjaán jñà naxi. ⁵² Itjá'xa jñà ngajo-la mi'ken. Kò kjin jaáya-ila jñà ra xità tsje ya ngxikon Nainá, jñà ra 'ken kjotseé. ⁵³ 'Kia nga ijye jaáya-ila Jesús, jñà xità kii, itjóo ngajo-la nga kiji ya naxindá tsje ra 'mì Jerusalén, kò kjin xità ra ya kijtse.

⁵⁴ Jñà chíchàn kò jè xità ítjòn-la ra ya ijncha nga inchisíkinda Jesús, 'kia kijtse nga 'nó 'tsa chón, kò nga'tsi kjoa ra kjomà, ta itsakjón-ní. 'Kiaá kitsò:

—Ngi kixi kitií-la kjoa nga jè xità rakii, I'ndí-la Nainá-ní.

⁵⁵ Kjin ma-ni íchjín ra ya títsajna ra ta kjin inchikotsíjen-ni; jñà íchjín ra tsikima'ta-la Jesús nga inchrabà-ni skanda ya Galilea. ⁵⁶ Yaá

tíjna ra 'mì María Magdalena, kò María ra na-la Jacobo kò José, kò na-la ra ixti-la Zebedeo.

'Kia nga kisihi'nde jè Jesús

(*Marcos 15:42-47; Lucas 23:50-56; Juan 19:38-42*)

⁵⁷ 'Kia nga ijye mejèn kàtjì tsá'bí, 'jii jngo xitá nchiná ra 'mì José ra ya i'nde-la jè naxindá ra 'mì Arimatea. Jè xitá rakii, tì'koaá yaá iskotá'yá'ta-la Jesús. ⁵⁸ Kiiikoón jè Pilato nga isíjé-la ijo-la Jesús. Jè Pilato kitsjá'nde-ní nga katamangatsja. ⁵⁹ Jè José iskábé jè ijo-la Jesús; isíkájté jngo nikje chraba ra tsje. ⁶⁰ Kiikò nga iskanì'sen-ngi jngo ra ngajo xitse ra jè tsjà'i ya анги naxi. Akjòn tsjahítsjá jngo najò te ra 'ñó je ra tsasén-jto ya xotjòba-la ngajo; akjòn kiji-ni. ⁶¹ Jè María Magdalena kò jè María ra ijngo, yaá títsajna ya chraña ñánda isih'i'nde jè Jesús.

Chíchàn ra isikìnda ya ñánda isih'i'nde jè ijo-la Jesús

⁶² 'Kia nga ma nchijòn nga nichjin níkjáya, jñà xitá ítjòn-la na'mì kò jñà xitá fariseo, kiiikoón jè Pilato. ⁶³ Kitsò-la:

—Nàmi, bítsjeén-najin nga jè xitá ndiso rakii, 'kia nga tì'sa tíjnakon-isa, kitsó-ní: “'Kia nga kijchò jàn nichjin kjoáya india-na.” ⁶⁴ 'Koaá ma-ni, isaá nda tsa katamakìnda jè ngajo-la ñánda nga isih'i'nde skanda nga koma jàn nichjin, mé-ni nga mì ya kijchò-ni jñà xitá ra kotá'yá'ta-la 'kia nga nitjen nga kijchò síchijé jè ijo-la, akjòn kitsò-la xitá naxindá: “Ijyeé jaáyaá-ila ra a'ta 'tse kjobiya.” Kò isaá ta 'cho koma-ni 'én ndiso rakii, nda mí 'koa-ni koni jñà ra ki'se nga 'sa ítjòn.

⁶⁵ Kitsó jè Pilato:

—Yaá kitse chíchàn ya ijndáa. Tangió, kò nda tikindaa. 'Ñó tichjàjto jè ngajo, mé-ni nga 'ñó kata'se-ni.

⁶⁶ 'Kiaá kiji, nga 'ñó nda tsikíchjàjto jè ngajo kò tsikí'ta jngo-la chiba mé-ni nga jcha-la tsa yá ra skií'xajto. Akjòn isíkítsajna jñà chíchàn ra isikìnda.

Kó'sín nga jaáya-ila Jesús ra a'ta 'tse kjobiya

(*Marcos 16:1-8; Lucas 24:1-12; Juan 20:1-10*)

28 'Kia nga ijye tsato jè nichjin níkjáya, 'kia nga ki'se isén jè nichjin 'kia nga ma'tsia-ni jè xomàna, kiji jè María Magdalena kò ijngoó chjòón ra tì'koaá María 'mì-te nga ikatsíjen-la ya ngajo-la chrjó mi'ken ñánda isih'i'nde jè Jesús. ² Ta nditòón 'ji jngo chón ra

'nó 'tsa; kií kòkjamà-ni, nga jngo ìkjalì-là Nainá itjojen-ni ya ngajmi. Akjòn tsjahìxìn jè najo ra tjíchjàjto-ni jè ngajo-là chrjó mi'ken, akjòn yaá tsikijnasòn. ³ Jè ìkjalì, 'koaá 'sín fate tsijen koni tsa ni'í 'chòn; kò jè nikje-là, 'nó chroba 'ki. ⁴ Jñà chíhàn, 'kia nga kijtse jè ìkjalì, taxkì 'nó itsakjòn; ngi jatsé-ní kò ngi 'ken-ya-ní. ⁵ Jè ìkjalì kitsò-là jñà íchjín:

—Kì tà chjàn skon ra jìòn. Be-ná nga jè inçhifatsjio jè Jesús ra isi'ta krò. ⁶ Mì tì yá tjin-ni ijndí. Ijyeé káfaháya-ilà koni 'sín kitsò ra jè. Nchrabá chítsijen-la ya i'nde-là ñándà isijna. ⁷ Ndìton tangió, kò'tìn-la jñà xità ra kotá'yá'ta-là nga ijyeé káfaháya-là. Kò ra jé, ijyeé tjen ítjòn nga tífi ya Galilea. Yaá skajìòn. Ta 'koaá tjin 'én ra tjinè-na nga tsja-no.

⁸ Jñà íchjín kii, ndìtoón kii; tsahachikon. Kò'ki tsakjón kò kò'ki 'nó tsja 'se-là nga kii 'kénajmí-là jñà xità ra kotá'yá'ta-là Jesús. ⁹ 'Kia nga inçhimahachikon nga inçhifi, yaá iskajin jè Jesús, kò isíkjáya-là. Jñà íchjín kii tsincha-xkó'nchi'tá-là kò kitsabangií ndsakò nga kijtsexkón. ¹⁰ Jesús kitsò-là:

—Kì tà chjàn skon jìòn. Tangió kò tikjí'nchré jñà xità xàngia mé-ni nga katafi-ni ya ján Galilea. Kò yaá ské india-na.

'Én ra kitsjà jñà chíhàn ra isikìnda ya ñándà nga kisihi'nde ijo-là Jesús

¹¹ 'Kia nga ijye kiji jñà íchjín kii, jñà chíhàn ra isikìnda ya ñándà nga isihì'nde Jesús, kiji 'ka ya naxínda Jerusalén nga kii 'kénajmí-là jñà xità ítjòn-là na'mì nga'tsi kjoa ra kjomà. ¹² Jñà xità ítjòn-là na'mì kífkákoó jñà xità jchínga 'tse xità judío nga tsajoóya-ni nga tse ton kitsjà-là jñà chíhàn, ¹³ kitsò-là:

—Kò'sín tixó: Jñá xità ra kotá'yá'ta-là 'jii'ká chijé ijo-là Jesús 'kia nga nitjen, 'kia nga tjitsjafè-jin ra jin. ¹⁴ Tsa kji'nchré jè xitàxá ítjòn 'tse nangi Judea, jín kohíjchon-jin, mé-ni nga mì kì kjohi'in tsjá-no ra jìòn.

¹⁵ Jñà chíhàn iskábé ton ra ki'tsi-là, kò 'koaá 'sín kitsò koni 'sín tsi'kìn-là. Kò jñà xità judío, takó 'koaá 'sín 'bénajmí 'én kii skanda 'ndi-ni.

Xá ra tsikí'tin Jesús jñà xità-là ra tsikíxáya-là

(Marcos 16:14-18; Lucas 24:36-49; Juan 20:19-23)

¹⁶ Jñà xità ra kotá'yá'ta-là Jesús ra tejngo ma-isa-ni, yaá kiji ya ján Galilea ya nindo ñándà nga kòkitsò-là Jesús. ¹⁷ 'Kia nga kijtse,

tsincha-xkó'nchi'tá-la Jesús nga kijtsexkón. Tanga tjin i'ka ra mi kì nditon kjokjiín-la tsa jé Jesús. ¹⁸'Kiaá kijì Jesús nga tsasèn'ta chraña-isa-la, kitsò-la:

—Ijyeé 'aán ki'tsì ijye-na nga'ño nga 'an kotexóma ya ngajmi ko ya a'ta nangi. ¹⁹Tangió ya nga tíjngo ñánda tjin xita ya isà'nde, 'tènjmíya-la mé-ni nga 'an katakotá'yá'ta-na, ko a'ta 'tse 'í-la Na'ín-ná tatindá-no, ko a'ta 'tse 'í-la I'ndí-la Nainá ko a'ta 'tse 'í-la Inìma Tsje-la Nainá; ²⁰takón-ya-la nga katasíhitjasòn ijye kjotéxoma ra 'an ítsi'kenájmíya-no. Ko'sín katasijin-no nga 'an, yaá kótijnako ki'ta-no nga nichjin nchijòn skanda 'kia nga kjehe'tà isà'nde. Ko'sín katama.

'Én xit̩se ra nda tsò a'ta 'tse Cristo koni 'sín tsikínda jè Marcos

Kó'sín nga tsi'kénajmíya jè Juan ra tsatínda x̩ta

(Mateo 3:1-12; Lucas 3:1-9, 15-17; Juan 1:19-28)

1 Íí ma'tsi̩a-ni 'én nda-l̩a Jesucristo ra I'ndí-l̩a Nainá.
² Kíí 'sín kjomà, koni 'sín tíchja xajon-l̩a Isaiás x̩ta ra kiichja ngajo-l̩a Nainá nga tsò:

Tísikásén-la jè x̩ta-na ra iko títjòn-li 'én,
nga koàanda-li ndiyá.

³ Jngo x̩ta ra 'nó tíchja ya i'nde a'ta xìn nãnda nga
nangi kixì nga tsò:

“Títsajnanda 'kia nga kj'íí Na'ín-ná,
kixì t̩kíjna inìma-no koni jngo ndiyá kixì nãnda
nga kojmeyá Na'ín-ná.”

⁴ 'Koaá 'sín kjomà-ni nga jè Juan, tsatínda x̩ta ya i'nde a'ta xìn nãnda
nga nangi kixì, ko kiichjayaá-l̩a nga kitsò-l̩a:

—T̩kájno-no jé-no; k̩ t̩ tsja jé fatsji-no ko tatínda ijo-no, mé-ni
nga ma sakò-no kjoan̩hijcha'ta a'ta 'tse jé ra t̩jín-no.

⁵ Kjín x̩ta ijchò 'nchré-l̩a Juan ra ya inchrabà-ni nangi Judea ko
ya nax̩nda Jerusalén ra isíkájno-ni jé-l̩a; akjòn jè Juan tsatínda ya
ndáje Jordán.

⁶ J̩nà nikje ra tsakjaya Juan, tsja-l̩a cho camelloó isinda-ni; ko
jngo xincho ra chrjaba cho tsikíkjá ndáyá-l̩a; ko j̩nà tsajmì ra iskine
Juan, tsjén-l̩a cho será ijñá-ní ko likò. ⁷ 'Koaá 'sín kiichjaya nga kitsò:

—Ijngo nchrabátj̩ngi-na ra isa tse nga'nó t̩jín-l̩a m̩ 'koa-ni koni
ra 'an, skanda mí k̩ t̩j'nde-na nga ya kótijnangia ndsak̩o nga
skíjnda'nó-l̩a jè xoxín-l̩a xajté-l̩a. ⁸ Nga ta nandá batínda-na x̩ta ra
'an, tanga jè ra 'sa nchrabá, koó Inim̩a Tsje-l̩a Nainá kotínda-no.

Kó'sín kjomà 'kia nga isatínda Jesús

(Mateo 3:13-17; Lucas 3:21-22)

⁹ Jè nichjin 'kia, Jesús 'ji-nì ya Nazaret nangi ra chja-ni Galilea
nga satínda; akjòn jè Juan tsatínda ya ndáje Jordán. ¹⁰ Jesús, 'kia
nga itjokàjin-ni nandá, kijtse-ní nga itjá'xajin ya ján ngajmi ko jè

Inìma Tsje-la Nainá inchrabàjen-nè koni jngo tjoníña. ¹¹ Akjòn ina'yá jngo-la 'én ra ngajmi inchrabà-ni ra kitsò:

—Jíí-ní ra i'ndí-na xin-la, ra 'ño tsjake, ko 'ño tsja tjín-la takoàan ra a'ta tsaji.

Kó'sín kjomà'tin Jesús 'kia nga itjá'ta

(Mateo 4:1-11; Lucas 4:1-13)

¹² Ra kjomà askan-nioo jè Inìma Tsje-la Nainá kiikoó Jesús ya i'nde a'ta xin ñándá nga nangi kixì. ¹³ Ichán nìchjin ya tsikijna; ko yaá tsikijnajin-la jña cho 'tsen ra ya tjín, ko jè xita-ní kjin 'ka iskó'ta nga mejèn-la nga kátátsji-jé, tanga jña ikjalí ndaá isisin-la.

Kó'sín tsi'kénajmíya Jesús 'kia nga ijchò ya Galilea

(Mateo 4:12-17; Lucas 4:14-15)

¹⁴ 'Kia nga ko'sín ijye iskaà'ya ndayá jè Juan ra tsatínda xita, Jesús kijí ya ján Galilea nga tsi'kénajmíya jè 'én xitse ra nda tsò koni 'sín batéxoma Nainá. ¹⁵ Kitsò:

—Ijyeé ijchò nìchjin; ko ijyeé 'ño kjochraña nga jcha-la kó'sín tjín jè kjotéxoma-la Nainá. Tikájno-no jé-no; kì tì tsja jé fatsji-no; katakjin-no 'én xitse-la Nainá ra nda tsò.

Kó'sín nga kiichja-la Jesús jña xita-la ra ijòn ma-ni

(Mateo 4:18-22; Lucas 5:1-11)

¹⁶ 'Kia nga 'ja Jesús ya andi ndáchikon 'tse Galilea, kijtsee xita ra 'mì Simón ko 'ndse ra 'mì Andrés nga inchisikàtjen-jin-nda na'ya-la; jña xita kii, tí bíxkó. ¹⁷ Jesús kitsó-la:

—Nchrabátjngi-ná, 'aán tsja-no xá; xitaá kíxkóya koni 'sín nga bíxkó jìon tì.

¹⁸ Jña xita kii, nditoón iskáhiyo jña na'ya-la nga kiitjngi-la Jesús.

¹⁹ 'Kia nga inchifi-isa ya andi ndáchikon, Jesús kijtsee-te ra 'mì Jacobo ko 'ndse ra 'mì Juan, ixti-la ra 'mì Zebedeo, nga títsaya chitso-la, ko inchibíndayá-ni na'ya-la. ²⁰ Akjòn kiichja-la. Ko jña xita kii, kiitjngi-te-la Jesús; yaá kitsjin-yá chitso-la, jè na'in-la ko jña xita chi'nda ra ya síxáko.

**Mé k̄jotéxoma ra t̄jín-là Jesús k̄o k̄ó'sín kitsò-là
jè inìma 'cho-là n̄í ra t̄jín ya inìma-là x̄ita**

(Lucas 4:31-37)

²¹ Ijchó Jesús ya naxindá ra 'mì Capernaum 'kia nga nichjin níkjáya, 'jaha'sen ya ni'ya sinagoga ñándá nga maxkóya x̄ita Judío, nga tsakón-ya 'én nda-là Nainá. ²² Jñà x̄ita ra ya títsajna, tà 'koáá kjomà-là koni 'sín tsò 'én ra tsakón-ya-là. Nga 'koáá 'sín tsakón-ya-là koni jngo x̄ita ra 'ñó t̄jín-là k̄jotéxoma; mì tsa k̄o'sín tsakón-ya koni jñà x̄ita ra bakón-ya k̄jotéxoma-là Nainá ra tsikinda Moisés. ²³ Yaá t̄jna jngo x̄ita ra inìma 'cho-là n̄í t̄jnajin ya inìma-là ya ni'ya sinagoga ñándá nga maxkóya x̄ita Judío. 'Ñó k̄ichj̄a nga kitsò:

²⁴ —Ngaji Jesús ra ya Nazaret tsaji, ¿mé kjoa ra t̄jín-najin ra k̄o ngaji? ¿A kíí xá kà'f̄i-nì nga s̄ikjehesòn-nájin? 'An bexkoón-la; j̄íí-ní ra x̄ita tsje-là Nainá 'mì-li.

²⁵ Tanga Jesús tsakátikoó jè inìma 'cho-là n̄í, kitsò-là:

—Jyò t̄jni, t̄tjokàjin ya inìma-là x̄ita rak̄i.

²⁶ Jè inìma 'cho-là n̄í 'ñó tsikítsajne jè ndí x̄ita rak̄i k̄o 'ñó iskindaya, ak̄jòn itjokàjin-ni ya inìma-là jè x̄ita ra k̄i. ²⁷ Jñà x̄ita ra ya títsajna tà 'koáá kjomà-là 'kia nga k̄itse kjoa k̄i; jndí ra ján tsakáko xákjén; kitsò:

—¿Mé kjoa-ni k̄i? ¿Mé kjoa x̄itse-ni ra k̄o'sín bakón-ya? 'Koáá 'sín 'sín koni x̄ita ra 'ñó t̄jín-là k̄jotéxoma; 'kia nga bí'tin jñà inìma 'cho-là n̄í, sasaá síhitjasòn-là.

²⁸ Kjoa ra ki'sín Jesús, nd̄itoón ina'yá-là nga t̄jngo nangi ra chj̄a-ni ya Galilea.

Kó'sín nga isinda-ni Jesús jè nachíya-là Simón

(Mateo 8:14-15; Lucas 4:38-39)

²⁹ 'Kia nga ijye itjo-ni Jesús ya ni'ya sinagoga ñándá nga maxkóya x̄ita Judío, yaá k̄ij̄i ya ni'ya-là Simón k̄o Andrés; k̄jihitako jè Jacobo k̄o Juan. ³⁰ Jè nachíya-là Simón, k̄ij̄ina kiya-ní, 'chin t̄jngaá t̄jín-là. 'Kiaá ki'senajmí-là Jesús. ³¹ Jè Jesús ikasi'ta chrañaá-là; itsabá'ñó tsja, isík̄jna kixi-nì. Sasa itjahíxìn-là jè 'chin t̄jnga ra t̄jín-là. Ak̄jòn 'kiaá jè chjoón rak̄i, kisìsin-là Jesús tsa mé ra mejèn-là, k̄o jñà x̄ita ra k̄jihitako.

**Kó'sín nga kjonda-nì jǎ̀nà xítà ra kiya kò ra
inìma 'cho-la ní tǎ́jin ya inìma-la**

(Mateo 8:16-17; Lucas 4:40-41)

³²'Kia nga ijye iskatjì tsá'bí, nga ijye kjò'ña, jǎ̀nà xítà 'jiikó ya ñánda tíjna Jesús nga'tsì xítà ra kiya kò ra inìma 'cho-la ní tǎ́jin ya inìma-la. ³³Nga'tsì jǎ̀nà xítà naxínda, yaá kitse ya ajto xotjòba-la ni'ya. ³⁴Kjín jchán xítà kjonda-ni ra kjìn skoya 'chin tǎ́jin-la, tí'koaá kjín jchán inìma 'cho-la ní tsachrjekàjin ya inìma-la xítà. Jesús mì kì kitsjá'nde nga jǎ̀nà inìma 'cho-la ní kùichja; nga jǎ̀nà inìma 'cho-la ní ijyeé be yá-ni ra jè Jesús.

Kó'sín nga tsajmesón Jesús nga tsi'kénajmíya

(Lucas 4:42-44)

³⁵'Nó tajñòya tsasítjen Jesús; takó jǎ̀nò-isa 'kia nga itjokàjin ya naxínda; kijì jngo i'nde ra a'ta xìn kjijna ya ñánda nga tsìn xítà, yaá kijì nga kùichja'ta-la Nainá. ³⁶Jè Simón kò jǎ̀nà xítà xákjién ra i'ka, kijí-ní nga kù kátsji Jesús. ³⁷'Kia nga ijye isakò-la, kitsó-la:

—Nga'tsì jǎ̀nà xítà, jíí túbátsji-li.

³⁸Tanga jè Jesús, kitsó-ní:

—Ya tjaán ya ján naxínda ra i'ka ra chraña kjihijyo; machjeén-ní nga tí'koa ya 'kenajmíya 'én nda-la Nainá, nga kíí xá 'jíí-na.

³⁹'Koaá 'sín tsajme Jesús nga tíjngo ya i'nde Galilea, jndí ra ján naxínda tsajme nga tsi'kénajmíya 'én nda-la Nainá ya ni'ya sinagoga ñánda nga maxkóya xítà Judío, kò tsachrjekàjin inìma 'cho-la ní ra tǎ́jin ya inìma-la xítà.

**Kó'sín nga kisinda-nì Jesús jè xítà ra tǎ́jin-la
'chin ra tífi'ndojno chrjábà ijo-la**

(Mateo 8:1-4; Lucas 5:12-16)

⁴⁰Jngo xítà ra tǎ́jin-la 'chin ra tífi'ndojno chrjábà ijo-la 'ji kasi'ta chraña-la Jesús. Tsasèn-xkó'nchi'ta-la, kitsò-la:

—Tsa mejèn-li, chjáaxìn-ná jè 'chin ra tǎ́jin-na.

⁴¹Jè Jesús kjòhijmake-ní jè ndí xítà rakìi, tsaká'tá-la tsja, kitsò-la:

—Mején-na. Kò'sín katatjahíxìn-li jè 'chin ra tǎ́jin-li.

⁴²'Kia nga ijye kùichja Jesús, ndítóón kjonda-ni jè ndí xítà rakìi; itjahíxìn-la jè 'chin ra tǎ́jin-la, kjotsjeé-ni ijo-la. ⁴³'Kia nga kijì-ni jè ndí xítà rakìi, Jesús kitsó-la:

—'Tin-la nda nda-ni.

Ko 'ñó tsikí'tin nga kitsò-la:

⁴⁴—Kì yá xítà ra 'bènajmí-la. 'Tin ya ñánda tǐjna jè na'mì; jch'ìi jǎa kjotjò-li, jǎa tsajmì ra síjé jè kjotéxoma-la Moisés, mé-ni nga tsje kijna-ni ya ngixkon Nainá ko nga nda kjón kata'ya-la nga kixí kjoa nga ijyee kjonda-ni jè 'chin ra tǐn-li.

⁴⁵Tanga jè xítà rakìi, 'kia nga ijye kijì-ni: tsikí'tsia-ní nga tsi'kénajmí ijye kó'sín kjomà'tin. 'Koaá 'sín kjomà-ni nga jè Jesús mì kì tǐ taxkǐ kjomà 'jaha'sen-jin-ni ta ñáa naxindá; yaá tsikijna ya ñánda tsìn xítà; tanga takó inchrabà-ni xítà ra ta ñánda ì'nde inchrabà-ni nga kiitǐngi-la ya ñánda nga tǐjna.

Kó'sín kjonda-nì jngo ndí xítà ra mì tǐ ma síjtiya-ni ijo-la

(Mateo 9:1-8; Lucas 5:17-26)

2 'Kia nga ijye tsato jò jàn nǐchjin, ijchó india-ni Jesús ya ján naxindá Capernaum. Kijchaá-la nga yaá tǐjnaya jngo ni'ya. ² Kǐjín jchán xítà kjóxkó'ta-la skanda mí kì tǐ kjotsì'ndé-ni ya ajto xotjoba-la ni'ya. Jè Jesús tsi'kénajmíyaá-la jè 'én nda-la Nainá. ³ Ijòn ma-ni xítà 'ji ra 'yaya jngo ndí xítà ra kijnajyò nga tǐjngo ijo-la. ⁴ Mì kì kjomà itjo'nde-la nga 'jaha'sen-ko ya ni'ya, ta ngatǐ-la nga batoó kjín ma-ni xítà ra ya tǐtsajna. Yaá iskanimijìn ya asòn'nga-la ni'ya; akjòn iskí'xa ya atsjá-la ya kixǐ-la ñánda tǐjna Jesús. Yaá iskanijen jè ndí xítà ra kiya ra kǐsón yá-la. ⁵ 'Kia nga kǐjtse Jesús nga jǎa xítà ra 'jiikó xítà ra kiya, nga makǐjǐn-la ra a'ta 'tse, kitsò-la jè ndí xítà ra kiya:

—Jǐ ndí na'in, jǎa jé-li ijyee kànǐhijchaà'ta-li.

⁶ Yaá tǐtsajna i'ka jǎa xítà ra bakón-ya kjotéxoma-la Nainá ra tsikínda Moisés. 'Kia nga kǐjtse koni 'sín nga kitsò Jesús, isíkǐtsjen-ní ya ajin inǐma-la, nga kitsò: ⁷ “¿Mé-ni ko'sín chja-ni jè xítà rakìi? Jé Nainá chjajno-la nga ko'sín tsò. Nga ta jè tajngoó Nainá ra ma-la síjchaà'tá-ná jé-ná.” ⁸ Tanga jè Jesús ndǐtoón kǐjtse koni 'sín nga inchisíkǐtsjen ya ajin inǐma-la. Kitsó-la:

—¿Mé-ni kotsò-ni kǐjóbǐtsjen ra nchrabájin ya inǐma-no? ⁹ ¿Ñáa ra isa chiba chjá tǐjín? ¿A jè-ní nga kixé: “Jǎa jé-li ijyee kànǐhijchaà'ta-li”, o ra jè-ní nga kixé: “Chjǐbí jè nachan-yá-li, tǐsǐtǐjin, ko tǐtǐjǐme-ni”? ¹⁰ Nda kjón kokon-no nga 'an ra I'ndí-la Xítà xin-la ijo-na tǐjǐndeé-na ì a'ta nangi nga ma sijchá'ta-la jǎa jé-la xítà.

'Kiaá kitsò-la jè ndí xítà ra kiya:

¹¹—Jǐ, 'koaá 'sín tǐxin-la: Tǐsǐtǐjin, chjǐbí nachan-yá-li, ko 'tin-ni ya ni'ya-li.

¹² 'Kiaá tsasítjen jè ndí x̄it̄a ra kiya. Iskábé n̄achan-yá-l̄a. Itjotin masen-l̄a nga'tsi x̄it̄a ra ya t̄ítsajna. 'Kia nga kijtse j̄n̄a kjoa k̄īi nga'tsi x̄it̄a, tà k̄jóxkón-l̄a. 'Kiaá jeya isíkijna Nainá. Kitsò:

—Kjè sa india 'yeé kjoa ra ko'sín ma.

'Kia nga jè Jesús kiichja-l̄a jè Leví

(Mateo 9:9-13; Lucas 5:27-32)

¹³ Ra kjomà askan-ni, jè Jesús kijí india-ni ya ján andi ndáchikon. Nga'tsi x̄it̄a, yaá ijchòtj̄ingi-l̄a, ak̄jòn tsakón-ya-l̄a jè 'én nda-l̄a Nainá.

¹⁴ 'Kia nga inchiñi, Jesús kijtseé jè x̄it̄a ra 'mì Leví, jè ra ti-l̄a Alfeo ra t̄ijn̄a'ta ya ímixa ñánd̄a machjítj̄i tsajmì a'ta 'tse x̄it̄axá Roma. Kitsò-l̄a:
—Nchrabátj̄ingi-ná.

Jè x̄it̄a ra 'mì Leví, ndit̄oón tsasítjen nga kij̄itj̄ingi-l̄a Jesús.

¹⁵ 'Kia nga jè Jesús t̄ijn̄a'ta ímixa ya ni'ya-l̄a Leví ko j̄n̄a x̄it̄a ra kotá'yá'ta-l̄a; ko t̄i'koaá k̄jín ma-ni x̄it̄a ra síkíchjítj̄i tsajmì ko j̄n̄a x̄it̄a ra tse jé t̄jín-l̄a yaá t̄jítsajna'ta-te ímixa ya ñánd̄a t̄jina Jesús; nga k̄jín jchán ma-ni x̄it̄a ra kiitj̄ingi-l̄a. ¹⁶ J̄n̄a x̄it̄a ra bakón-ya kjotéxoma-l̄a Nainá ra tsikínda Moisés ko j̄n̄a x̄it̄a fariseo, kijtse-ní nga jè Jesús yaá t̄ibakjèn-ko x̄it̄a ra tse jé t̄jín-l̄a ko j̄n̄a x̄it̄a ra síkíchjítj̄i tsajmì. 'Kiaá kitsò-l̄a j̄n̄a x̄it̄a ra kotá'yá'ta-l̄a Jesús:

—¿Mé-ni ko'sín 'sín-ni jè Maestro-najìòn nga j̄n̄a x̄it̄a ra tse jé t̄jín-l̄a ko nga j̄n̄a x̄it̄a ra síkíchjítj̄i tsajmì bakjèn-ko-ni?

¹⁷ 'Kia nga ki'nchré Jesús; kitsó-l̄a:

—Mì tsa chj̄inexki machjeén-l̄a j̄n̄a x̄it̄a ra mì mé 'chin t̄jín-l̄a; j̄n̄a-ní x̄it̄a ra kiya ra machjeén-l̄a chj̄inexki. Mì tsa ki xá 'j̄ī-na ra 'an nga j̄n̄a kichjà-l̄a j̄n̄a ra x̄it̄a kixi tsò-l̄a ijo-l̄a, ta j̄n̄a-ní kichjà-l̄a j̄n̄a ra machj̄ya-l̄a nga x̄it̄a jé-ní.

Kjiá-nioo nga ma kítsajnachjan x̄it̄a

(Mateo 9:14-17; Lucas 5:33-39)

¹⁸ India-ni 'kia nga t̄jítsajnachjan j̄n̄a x̄it̄a ra kotá'yá'ta-l̄a Juan ko j̄n̄a x̄it̄a ra kotá'yá'ta-l̄a j̄n̄a x̄it̄a Fariseo, t̄jín i'ka x̄it̄a ra kijí ya ñánd̄a t̄jina Jesús nga ikjonangi-l̄a, kitsò-l̄a:

—J̄n̄a x̄it̄a ra kotá'yá'ta-l̄a Juan ko j̄n̄a ra kotá'yá'ta-l̄a x̄it̄a Fariseo b̄itsajnachjan-ní. ¿K̄o mé-ni mì tsa b̄itsajnachjan-ni j̄n̄a ra x̄it̄a tsaji?

¹⁹ Kitsó-l̄a Jesús:

—¿A b̄itsajnachjaán j̄n̄a x̄it̄a ya ñánd̄a nga 'se jngo kjoabixan, 'kia nga takó ya t̄jina-isa jè x̄it̄a 'xin ra k̄abixan? 'Kia nga takó t̄jina-isa,

mì kì kítsajnachjan-jìn jñà x̄it̄a. ²⁰Tanga kijchó jè nichjin 'kia nga tjá'an-la jè x̄it̄a 'x̄in ra kàbixan; 'kiaá-ni nga kítsajnachjan.

²¹Jngo nikje ra ijye jchínga, mì kì ma tsa nikje x̄it̄se s̄jto'a-la; nga jè nikje x̄it̄se ski'ñóya-ní, kò yaá ski'chrjaya-nda jè nikje jchínga. Kò isaá tse tjá'xa-isa ya ñánda nga ichrajndá. ²²Ti'koaá mì kì koma s̄inchá xán ixi jñà chrjaba ra ijye kjóichínga; nga tsa kò'sín 'sieén, 'kia nga ijye kojchá xán, ski'chrjaya jñà chrjaba kò yaá jchija ijye jè xán, kò ti'koaá kjitsón-te jñà chrjaba. Tanga jè xán ixi, chrjaba x̄it̄seé tjínè-la nga s̄inchá.

Kó'sín tjín ra a'ta 'tse nichjin níkjáya

(Mateo 12:1-8; Lucas 6:1-5)

²³India, 'kia nga nichjin níkjáya yaá 'Ja Jesús ya ñánda tjítje trigo. Kò jñà x̄it̄a ra kotá'yá'ta-la, tsateé natín-la trigo. ²⁴Jñà x̄it̄a Fariseo kitsó-la:

—¿Mé-ni kò'sín 'sín-ni jñà x̄it̄a-li, jngo kjoa ra mì kì tjí'nde nga 'sieén 'kia nga nichjin níkjáya?

²⁵Tanga Jesús kitsó-la:

—¿A kjeé chitá'yá jiòn ya xajon ñánda nga tíchja koni 'sín ki'sin india jè x̄it̄a jchínga-ná ra tsi'kin David kò jñà x̄it̄a ra taña tjikò 'kia nga kjòhojò-la kò kjotsin-la mé ra iskine? ²⁶'Kia nga jè x̄it̄a ra 'mì Abiatar tjína na'mì ítòn, jè David 'jaha'seén ya ni'ya-la Nainá nga iskine niño nchrajín ra Nainá ijye kjongatsja; kò ti'koaá skanda kitsjá-la jñà x̄it̄a ra tjikò. Jñà niño nchrajín ki, tà jñà na'mì tjí'nde-la nga kjine.

²⁷Kitsò-isa Jesús:

—Kíí xá isinda-ni jè nichjin níkjáya, nga jñà x̄it̄a ma sakò-la kjonda; mì tsa ki xá isinda-ni jñà x̄it̄a nga jè nichjin níkjáya sakò-la kjonda ra a'ta 'tse x̄it̄a. ²⁸'Koaá ma-ni, 'an ra I'ndí-la X̄it̄a xin-la ijo-na, 'aán batexóma-la jè nichjin níkjáya.

Kó'sín kjomà nga kjonda-ni jè x̄it̄a ra kixi'ta jngo tsja

(Mateo 12:9-14; Lucas 6:6-11)

3 Jesús 'jaha'seén india-ni ya ñánda tjína jngo ni'ya sinagoga ñánda nga maxkóya x̄it̄a Judío. Kò yaá tjína jngo x̄it̄a ra kixi'ta jngo tsja. ²Jñà x̄it̄a ra kondra fi-la Jesús inchisíkinda-ní nga mejèn-la nga ske a s̄indaá-ni jè x̄it̄a ra kixi'ta tsja 'kia nga nichjin níkjáya, mé-ni nga koma sakò-la mé ra ma koàngi-ni. ³Jesús 'kiaá kitsò-la jè x̄it̄a ra kixi'ta jngo tsja:

—Tisítjiin, abí, tisen masin ijndí.

⁴ Jesús, 'kiaá kitsò-la jñà xità ra i'ka:

—¿Mé ra tji'nde nga 'sieén 'kia nga nichjin níkjáya? ¿A ndaa 'sieén o ra 'choo 'sieén? ¿A sindaa jngo-ná xità o ra si'ken-ná?

Tanga jñà xità kii, ta jyò tsikitsajna. ⁵ Jesús ngi koó kjojtí-la isko'an xità ra kitsendí-la. Kò 'ño ba ki'se-la ta ngatji-la nga 'ño tájajín ya inima-la jñà xità. 'Kiaá kitsò-la jè xità ra kixi'ta tsja:

—Tjèn ndajì ndsii.

Kò tsikjén ndajó tsja jè xità rakii, kò ta nditoón kjonda-ni. ⁶ 'Kia nga itjo-ni jñà xità Fariseo tsajoóyaá-ni kò jñà xità Herodiano nga mejèn-la sii'ken Jesús.

Kó'sín kjomà 'kia nga 'ño jkìn xità kijitjìngi-la Jesús ya andi ndáchikon 'tse Galilea

⁷ Jesús kò jñà xità ra kotá'yá'ta-la yaá kiji ya andi ndáchikon. Kò kjín jchán xità kijitjìngi-la ra ya nangi-la Galilea kò Judea, ⁸ kò jñà xità ra 'tse naxindá Jerusalén, kò ra Idumea nangi-la, xità ra tji'hijyo ya ra ijngo ndáje Jordán, kò jñà ra tji'hijyo ya jngo tjandi-la naxindá Tiro kò Sidón; 'ño ina'yá-la kjojkón ra ki'sín Jesús. 'Koaá 'sín kjomà-ni nga tá jkìn xità 'ji tjíngi-la. ⁹ Jesús, 'koaá 'sín kitsò-la jñà xità ra kotá'yá'ta-la nga kátájnanda ki'ta jngo-la chitso ra kijnaya, mé-ni nga mì ya 'ño kojítín-nè-ni xità. ¹⁰ Ta ngatji-la nga kjín jchán xità ra kiya ijye isinda-ni, kò jñà xità ra i'ka ra takó kiya-isa, yaá fikjané'ño ya nãnda tíjna Jesús nga mejèn-la ska'ta-la tsja. ¹¹ Jñà xità ra inima 'cho-la níí tjíjin inima-la, 'kia nga be jè Jesús, mincha-xkó'nchi'tá-la, akjòn 'ño jchán chja nga tsò:

—Ji-ní ra I'ndí-la Nainá.

¹² Tanga jè Jesús 'ño tsakátiko nga kì tà chjàn yá xità ra 'bénajmí-la yá-ni ra jè.

Jesús kò jñà xità-la ra tsjahíjin

(Mateo 10:1-4; Lucas 6:12-16)

¹³ Ra kjomà askan-nioo, Jesús yaá kiimijín jngo nindo. Kiichja-la jñà xità ra jè nda isasèn-la. Kò jñà xità kii yaá tsakáhijtako. ¹⁴ Akjòn yaá tsjahíjin tejò xità ra ya kohijtako, kò nga ti'koa isikasén nga 'keènajmíya jè 'én nda-la Nainá, ¹⁵ kò kitsjá-te-la kjotéxoma nga ma siinda-ni xità ra kiya kò nga ma kochrjekàjin inima 'cho-la níí ra tjíjin ya inima-la xità. ¹⁶ Jñà xità kii ra tejò ma-ni ra tsjahíjin: jè ra 'mì Simón, jè ra ti'koa Pedro tsikí'ta 'í-la; ¹⁷ kò jè ra 'mì Jacobo kò jè 'ndse ra 'mì Juan ra ixti-la Zebedeo ma, ra ti'koa Boanerges tsikí'ta 'í-la. (Jè 'í rakii, Ixti-la 'Choón, tsò-ni.) ¹⁸ Kò jè ra 'mì Andrés; kò jè ra 'mì Felipe; kò jè ra 'mì Bartolomé;

kò jè ra 'mì Mateo; kò jè ra 'mì Tomás; kò jè ra 'mì Jacobo, ti-là Alfeo; kò jè ra 'mì Tadeo; kò jè ra 'mì Simón ra yà fi'ta-là jñà xità cananista, ¹⁹kò jè ra 'mì Judas Iscariote, jè ra isìngatsja Jesús xità kondra-là.

Kó'sín t́jín a'ta 'tse jñà xità ra chjajno-là jè Inìma Tsje-là Nainá

(Mateo 12:22-32; Lucas 11:14-23; 12:10)

'Kià nga 'ji-ni Jesús yà ni'ya ñándà nga síkjáya, ²⁰taxkì xità-ní ra kjóxkó india-ni, skanda mí tì itjo'nde-là nga ma tsakjèn jè Jesús kò jñà xità-là. ²¹Jñà xità ra xákjién ma Jesús, 'kià nga kíi'nchré kjoà ra tíma, kíi'ká-ni Jesús, nga 'koaá 'sín kitsò tsa ijyee kjóská-là.

²²Tanga jñà xità ra bakón-ya jè kjotéxoma-là Nainá ra tsíkínda Moisés ra 'ji-ni yà Jerusalén, 'koaá 'sín kitsò-te nga jè-ró nga'ño ra síchjeén Jesús 'kià nga kò'sín ma-là bachrjekàjin jñà inìma 'cho-là níí ra t́j́jin yà inìma-là xità, jé-ró tsjá-là jè Beelzebú jè ra t́j́jna ítjòn-là jñà inìma 'cho-là níí.

²³Jesús kíichjaá-là jñà xità k̀ì nga katanchrabá. Ak̀jòn tsi'kénajmí-là jñà kjoà ra mangásòn-kjo. Kitsò-là:

—¿A komaá t́jè-ni xità-níí kochrjekàjin-ni ijo-là yà inìma-là xità?

²⁴Jngo i'nde ñándà batéxoma jngo xítaxá tsa jòya t́j́n nga t́j́jñà kjaán-kjo-ni xità-là, mì k̀ì t̀ì mé nga'ño 'se-là nga kotéxoma-isa.

²⁵Kò tsa jngo ni'ya ñándà nga títsajna xità, tsa jòya t́j́n nga t́j́jñà kjaán-kjo-ni, t̀ì'koaá mì k̀ì t̀ì mé nga'ño 'se-là nga kotéxoma-isa. ²⁶Kò tsa jè xità-níí t́jè tíkjaán-kò-ni ijo-là, mì k̀ì t̀ì mé nga'ño 'se-là nga ma kotéxoma-isa. Ta yaá jchija.

²⁷Yà ni'ya-là jngo xità ra 'ño 'tsen, niyá xità-ni ra koma kjoaha'sen chijé nga síichijé mé tsajmì ra t́j́n-là tsa mì ítjòn kíité'ño jè xità 'tsen, kò ak̀jòn 'kiaá koma síichijé-là.

²⁸'Koaá xín kixi-no, jè Nainá síhijcha'tá-là nga'tsì jñà jé ra t́j́n-là xità kò a'ta 'tse nga'tsì 'én 'cho ra kichja. ²⁹Tanga jñà xità ra kichjajno-là jè Inìma Tsje-là Nainá, níkjíá síjcha'ta-là jñà jé-là, kò kjohi'íín sínè-là skanda ta mé níchjin-nioo.

³⁰Kíí kò'sín kitsò-ni jè Jesús, nga jñà xità ra bakón-ya jè kjotéxoma-là Nainá kitsó-ní: “Jé inìma 'cho-là níí t́j́jin yà inìma-là.”

Jè na-là Jesús kò jñà 'ndse

(Mateo 12:46-50; Lucas 8:19-21)

³¹Ra kjomà askan-nioo, ijchó jñà 'ndse Jesús kò na-là. Yaá tsíkítsajna yà ndítsiaán, 'kiaá inakjoá-là jè Jesús. ³²Jñà xità ra yà títsajnandi-là, kitsò-là:

—Jè nà-li kò jñà 'ndsi yáá tjítsajna nditsiaán. Jíí-ró bátsji-li.

³³ 'Kiaá kiichja Jesús, kitsò-là:

—¿Yá-ni ra nà-nà ma kò ra 'ndsèe ma?

³⁴ Iskotsíjen-là jñà xítà ra ya títsajnandi-là. Kitsò-là:

—Jñá-ní xítà kii ra nà-nà ma kò ra 'ndsèe ma. ³⁵ Nga jñà xítà ra síhitjasòn koni 'sín nga mejèn-là Nainá, jñá-ní ra 'ndsèe ma, kò ra tichjaa ma, kò ra nà-nà ma.

Kjoa ra mangásòn 'tse xítà ra kijjndi xojmá ya ajin nangi

(Mateo 13:1-9; Lucas 8:4-8)

4 Tsikí'tsiaá india-ni Jesús nga tsakón-ya ya andi ndáchikon. Kò taxki kjín kjomà xítà ra kjóxkó'ta-là. 'Kiaá tsikijnaya jngo chitso ya ajin ndáchikon. Kò nga'tsi jñà xítà, yáá tsikìtsahijyo ya andi ndáchikon. ² Kjín ndiyá-là kjoa ra mangásòn tsakón-ya-là. 'Kia nga tsi'kénajmí-là, kitsó-là:

³—Nda tìná'ya. Jngo xítà kijì nga kii kijjndi xojmá. ⁴ 'Kia nga tíkjíjndi, tjin i'ka xojmá ra ya iskatsajo ya aya ndiyá. Kò 'kiaá 'ji jñà nise nga iskiene. ⁵ Ngi kotjín iskatsajo ya asòn najo ya ñándà nga chiba ni'nde tjin; jñà xojmá ndítóón isò, ta ngatji-là mì tsa nanga tjin ni'nde; ⁶ kò 'kia nga itjo tsá'bí nga kjotsjè jè ndabá, kixi-ní jñà xojmá ra isò, ta ngatji-là nga mì kì tsa nanga kijì kjama-là. ⁷ Kò ingi kotjín iskatsajo-isa ya ajin na'yá. 'Kia nga kjò'nga jñà na'yá, yáá kisi'ken-ngi, kò jñà xojmá kii, mì kì tsajà-là to. ⁸ Tanga tì'koaá iskatsajo-te xojmá ya ñándà nga nda nangi; isò-ní; tì'koaá kjò'nga-ní; tsajà-là to; ndaá itjo; tjin ra katé to tsajà-là, kò tjin ra jàn-kan tsajà-là, kò tjin ra skanda jngo sindo to tsajà-là nga jngó jngó tja'tsin.

⁹ Akjòn kitsò-là Jesús:

—Nda kjón tìná'ya koni 'sín tíxin-no.

Mé-ni nga kjoa ra mangásòn isichjeén-ni Jesús

(Mateo 13:10-17; Lucas 8:9-10)

¹⁰ 'Kia nga ijye isijna tajngo-ni Jesús, jñà xítà ra ya tjítsajna'ta chraña-là kò jñà xítà-là ra tejò ma-ni, iskonangií-là kó'sín tsò-ni jè 'én ra kò'sín tsi'kénajmí-là. ¹¹ Kitsó Jesús:

—Jión tsako-no nga inchi'ya jè kjoa ra tji'ma koni 'sín nga batéxoma Nainá; tanga jñà ra kj'íí xítà, tà jñà 'senajmíya-là a'ta 'tse kjoa ra mangásòn, ¹² mé-ni nga mì kì ske-ni ni'sín 'ñó nda skòòtsíjen, tì'koaá ni'sín 'ñó nda kjì'nchré, takó mì kì kochiya-là. 'Koaá ma-ni nga mì kì sikaatjìya-ila jè kjòbítsjen-là kò mì kì ma síhijcha'ta-là Nainá jñà jé ra tjin-là.

Jesús tsi'kénajmí kó'sín tsò-ni kjoa mangásòn 'tse xità ra kjíjndi xojmá

(Mateo 13:18-23; Lucas 8:11-15)

¹³ Kitsó Jesús:

—¿A mí fiya-no kó'sín tsò-ni jè kjoa mangásòn rakii? ¿Kó'sín koma-ni nga kochiya-no nga'tsi kjoa ra i'ka? ¹⁴ Jè ra kjíjndi xojmá jé jngoya-là jè xità ra síka'bísòn jè 'én-là Nainá. ¹⁵ Jñà xojmá ra ixaájten ya aya ndiyá, jñá jngoya-là jñà xità ra 'nchré 'én-là Nainá. Ra ma askan-ni, 'kia nga ijye 'nchré, 'fiì jè xità-nií nga faháxin ya ajin inìma-là jñà 'én ra ijye kií'nchré. ¹⁶ Jñà xojmá ra ixaájten ya ajin najo, jñá jngoya-là jñà xità ra 'nchré 'én-là Nainá. 'Nó tsja 'se-là 'kia nga tì'sa 'nchré. ¹⁷ Tanga 'koáá 'sín ngoya-là koni tsa tsìn-là kjámá nga mì tsa ngi kò inìma-là kjokjiín-là, mì kì 'nó mincha, ta chibaá nìchjin chíkjoa-là. 'Kia mé kjoa ra sakó-là kò tsa xità fi-là kondra ra ta ngatjì 'tse 'én-là Nainá, ndìtoón tsjin-ni jè ndiyá-là Nainá. ¹⁸ Jñà xojmá ra ya ixaájten ya ñándá nga tjín na'yá, jñá ngoya-là xità ra 'nchré 'én-là Nainá, ¹⁹ tanga jñá kjoanchiná ra tjín i isà'nde, 'nó síkájno, kò toón 'nó matsjake. Jñá mejèn-là nga 'se ijye-là tsajmì ra tjín i isà'nde. 'Koaá ma-ni nga síjchaàjìn jè 'én-là Nainá ra 'nchré, kò nìmé kjoa ra nda tjín batsijen ra a'ta 'tse. ²⁰ Jñá xojmá ra ixaájten ya ñándá nga nda nangi, jñá jngoya-là xità ra 'nchré 'én-là Nainá kò makjiín-là. Batsijeén kjoa ra nda tjín ra a'ta 'tse. 'Koaá 'sín ma koni jñà xojmá ra nda bajà-là to, nga tjín ra katé bajà-là, kò tjín ra jàn-kan bajà-là, kò skanda tjín ra jngo sindo to bajà-là nga jngó jngó tja'tsin yá.

Kjoa ra mangásòn 'tse ni'í ra síhisen

(Lucas 8:16-18)

²¹ Jesús kitsó-isa-là:

—¿A kií xá sité'í jngo-ni ni'í ra síhisen nga ya síkíjngangieé kàxa kò tsa ya síkíjngangieé nàchan? Jngo ni'í ra síhisen, kií xá sité'í-ni nga ya sijna ya ñándá 'nga chon, mé-ni nga nda síhisen-ni ya ñándá nga jñò chon. ²² Nga nga'tsi kjoa ra 'ma tjíhijyo 'ndi 'ndi, takó kòtsijen-yá-ní; kò nì'sín bato 'nó tjí'ma, takó jchà tsijeén-là. ²³ ¡Ndaá tìchìya-la takòn koni 'sín tíxin-no!

²⁴ Jesús kitsó-isa-là:

—Jìòn ra inchina'yá, nda kjón tiná'ya. Jè chìba ra sìchìba-la xàngioo, tìjé kòchìba ngajo-no, skanda isaá tsjásòn-isa-no. ²⁵ Nga jè ra machiya-là, isaá tse kòchìya-isa-là; kò jè ra chiba kjòbítsjen tjín-là, skanda tjáhixín-là jè kjòbítsjen ra tsò nga tjín-là.

Kjoa ra mangásòn kó'sín nga mijìn jngo nijmé

²⁶ Kitsó-te Jesús:

—Jè kjoa koni 'sín nga batéxoma Nainá, 'koaá jngoya-là koni 'sín ma 'kia nga jngo xita bitje nijmé. ²⁷ Jè nijmé bisó-ní kò mihijin-ní ni'sín jè xita fajnafè 'kia nga nitjen kò basítjen 'kia nga nichjin, kò nda mí be-ni ra jè kó'sín ma-là nga ma'nga. ²⁸ Nga jé nangi ra kò'sín ma-là síkisò; kò ítjòn bitjo xka-là, kò askan-ni nga maje jè yá-là, kò akjòn tjo jè natín-là, kò akjòn 'kiaá tjo 'je-là. ²⁹ 'Kia nga ijye xì jè nijin, 'kiaá sixkó; nga ijyeé ijchò chiba-là nga koxkó.

Kjoa ra mangásòn a'ta 'tse xojmá mostaza

(Mateo 13:31-32; Lucas 13:18-19)

³⁰ Jesús ngi india kò kitsò-isa:

—¿Mé ra ma mangásòn-kò koni 'sín nga batéxoma jè Nainá? ¿Mé ra ma singásòn-keé? ³¹ Jé-la ma mangásòn-kò jè ra 'mì xojmá mostaza, nga 'kia nga sitje ya ajin nangi jè xojmá mostaza, jè-ní ra isa 'ñó itsé-ni ta nga'tsì xojmá ra tjín i a'ta nangi. ³² 'Kia nga ijye sitje, bisó-ní, akjòn ma'nga-ní kò skanda isaá 'ñó 'nga ma koni jñà xka ra tì'koaá xá sitje-te-ni. Kò 'ñó i'i ma jñà chrja-là, skanda jñà nise maá bínda'á tjé-là nga bitsajnangi 'ngién-là.

Kó'sín isichjeén Jesús kjoa ra mangásòn

(Mateo 13:34-35)

³³ Kjin skoya kjoa ra mangásòn isichjeén Jesús 'kia nga tsakón-ya jè 'én nda-là Nainá, koni 'ki nga ma kjòchiya-là xita. ³⁴ Nimé 'én ra mì kò kjoa mangásòn tsakón-ya-ilà. Tanga jñà xita-là ra kotá'yá'ta-là, nda kjon tsi'kénajmí kixi-là 'kia nga ijye xìn tjítsahijyo.

Kó'sín kjomà 'kia nga jè Jesús isíkijnajyò-ni jè tjoxkón kò jtsí xkón

(Mateo 8:23-27; Lucas 8:22-25)

³⁵ 'Kia nga ijye kjòjñò nga tijè-ni nichjin, Jesús kitsó-là xita-là ra ya kotá'yá'ta-là:

—Tjiaán, ya ra ijgoa ndáchikon ján.

³⁶ Jñà xita ra kjin ma-ni, ta yaá tsikitsajna ra jñà; koni 'sín nga tjítsajnaya chitso jè Jesús kò jñà xita-là ra ya kotá'yá'ta-là, 'koaá 'sín kiji. Kò tì'koaá yaá taña tsakáhijtakò i'ka-isa chitso ra kj'íí. ³⁷ 'Kia nga ijye inchifi ya asòn nandá, 'jii jngo tjoxkón ra taxkí kjomà-ní; ngi iskimí'ngaá

nandá, kò jè chitso, ijyee kjame kitse nandá. ³⁸ Jesús yaá kjijnafè ya tjà'tsin chitso. Kijna-ngisko jngo nikje-ngisko. 'Kiaá iní'ká-la, ki'mì-la:

—Maestro, ¿a sí ta mí makájno-li nga ijyee mejèn kiyé?

³⁹ 'Kiaá tsasítjen Jesús, tsakátiko jè tjo; kò akjòn kitsò-la jè ndáchikon:

—Jyò tjni.

Ndítóón isijyò-ni tjo, kò ngi ndaá kjondayá-ni. ⁴⁰ Jesús kitsó-la xita-la:

—¿Mé-ni nga skon-no? ¿A takó kjeé tsa makjín-no ra a'ta tsa'an?

⁴¹ Jñà xita-la taxki 'ñó itsakjòn. Kò iskonangijno iskonangi'ta-la xákjién nga jngó jngóo, kitsò-la:

—¿Yá xita-ní rakì tsa'koa nga skanda síhitjasòn-la jè tjo kò jè ndáchikon?

Kó'sín kjomà 'kia nga itjojin-ni jè inìma 'cho-la níí ya ijo-la xita Gerasa

(Mateo 8:28-34; Lucas 8:26-39)

5 Ijchó Jesús kò jñà xita-la ya ajton ra ijngoa ndáchikon ján, ya nangi-la xita gadarenos. ² 'Kia nga itjojen Jesús ya chitso, ijchò kasi'tá jngo-la xita ra inìma 'cho-la níí tjíin ya inìma-la. Jè xita rakìi, yaá itjo-ni ya ngajo ñándà nga kjihijyo mi'ken. ³ Xita rakìi, ya-ró bijnaya ya ngajo ñándà nga kjihijyo mi'ken. Mì kì yá ra ma bí'tá'ño ní'sín na'ño kicha cadena si'ta. ⁴ Ní'sín kjokjín-ró 'ka tjín-ni nga kò na'ño kicha cadena sité'ño-ni ndsakò kò tsja, ta jò ján-ró ya 'sín na'ño kicha nga kjijsó. Mì kì yá ra chíkjoa-la nga sí'ndé xita rakìi. ⁵ Kò nichjín kò nitjen-ró ya bajmejín ya chrjó mi'ken kò ya asòn nindo. Kjindáya-tsò kjindáya-ská-ró nga kjaán-kò ijo-la, nga 'bé-la najo. ⁶ 'Kia nga tikjín kijtse-ni nga tínchrabá Jesús, tsahachikon-ní nga kii kasi'ta chraña-la kò tsasèn-xkó'nchi'ta-la. ⁷ 'Nó kiichja, kitsò:

—¿Mé kjoa ra tjín-li kò ra 'an Jesús, jì ra I'ndí-la Nainá ra 'ño 'nga tijná? A'ta 'tse Nainá bitsá'ba-la, ¿kì kjohi'in 'bí-ná!

⁸ Kíí kò'sín kiichja-ni, nga jè Jesús kitsó-la:

—Ngaji inìma 'cho-la níí, títjojin ya inìma-la xita rakìi.

⁹ Jesús iskonangií-la. Kitsò-la:

—¿Kó 'mì-li?

Kitsó-ní:

—Jngo jtín chíchàn 'mì-na, nga kjín jchán ma-najin.

¹⁰ Jñà inìma 'cho-la níí, 'ño tsíkítsa'ba-la Jesús nga mì xìn i'nde sikkasén. ¹¹ Ya chraña'ta nindo ñándà nga títsahijyo, kjín jchán ma-ni chingá ra ya inchibakjèn-jno. ¹² Jñà inìma 'cho-la níí tsíkítsa'ba-la Jesús. Kitsò-la:

—Ya t̄ikasén-náj̄in ya ñánda t̄íhijyo j̄nã ch̄inga kiòo; mé-ni nga ya k̄itjáhã'sen-jin-n̄ij̄in ijo-la.

¹³ Jesús kitsjá'ndeé-la j̄nã in̄imã 'cho-la níí; itjotin-ní ya in̄imã-la ndí x̄itã rak̄i; ak̄jòn yaá 'jaha'sen-jin ijo-la ch̄inga. Nga'tsì j̄nã ch̄inga k̄i, ta indáá tsahachikon-jen-jno kix̄i skanda ya ajin ndáchikon, yaá 'ken nga'tsiòo ya ajin nandá. Maá-ró tsa jò jmi ch̄inga ta nga'tsiòo.

¹⁴ J̄nã x̄itã ra in̄chiko'ndá j̄nã ch̄inga jahachinga-ní nga k̄i síkjí'nchré x̄itã nax̄indá k̄o j̄nã x̄itã ra in̄chisíxá ya ajin ij̄nã; k̄o j̄nã x̄itã, ijchò kats̄ijen-la jè kjoã ra kjomà. ¹⁵ K̄jín x̄itã ijchò ya ñánda t̄ijna Jesús, k̄ijtseé jè ndí x̄itã ra in̄imã 'cho-la níí isijin in̄imã-la nga t̄i'sa ítjòn. Jyó t̄ijna. K̄jiya-ni nikje-la. Ndaá t̄jín-ni k̄jóbítsjen-la. Tà itsak̄jòn-la j̄nã x̄itã 'kiã nga k̄ijtse. ¹⁶ K̄o j̄nã x̄itã k̄i t̄si'kénajmí-la j̄nã x̄itã ra ijchò ra m̄i k̄i k̄ijtse kjoã k̄i koni 'sín kjomà'tin jè x̄itã ra in̄imã 'cho-la níí isijin in̄imã-la nga kjondaá-ni, k̄o nga it̄ikájen j̄nã ch̄inga. ¹⁷ J̄nã x̄itã ra ijchò, tsikítsa'baá-la Jesús nga x̄in ì'nde katafi.

¹⁸ 'Kiã nga 'jaha'sen chitso Jesús, jè x̄itã ra ijye kjonda-ni tsikítsa'ba-la nga ya kojmekó. ¹⁹ Tanga Jesús m̄i k̄i kitsjá'nde-la. Kitsó-la:

—'Tin-ni ya ni'ya-li, 'tènajmí ijye-la j̄nã x̄itã xàngi nga 'ñó tse kjonda ra kásiko-li Nainá nga kó'sín kamahimake-li.

²⁰ Jè x̄itã rak̄i, k̄ijí-ni; ak̄jòn tsikí'tsia nga t̄si'kénajmí-la j̄nã x̄itã nax̄indá Decápolis nga 'ñó tse kjonda ki'sin Jesús ra a'ta 'tse. Nga'tsì x̄itã ra ki'senajmí-la, tà kjóxkón-la.

Kí'sín kjomà jngo kjoxkón 'kiã nga jè Jesús isinda-ni chjoón ra kiya k̄o 'kiã nga isikjaáya-ilã jè tsati-la Jairo

(Mateo 9:18-26; Lucas 8:40-56)

²¹ 'Kiã nga tsáfa india-ni Jesús nga t̄ijnaya chitso nga 'ji ya ajton ra ijngo ndáchikon, k̄jín jchán x̄itã kjóxkó'ta india-la, k̄o yaá tsikijna ya andi ndáchikon. ²² Yaá ijchòjkon jngo x̄itã ra 'm̄i Jairo ra x̄itã ítjòn t̄ijna 'tse ni'ya sinagoga ñánda nga maxkóya x̄itã Judío. 'Kiã nga k̄ijtse Jesús tsasèn-xkó'nchi'tá-la. ²³ 'Ñó tsikítsa'ba-la, kitsò-la:

—Jè ndí tsati-nã ijyeé t̄ibiya; nchrabí, tjahijtako-ná, mé-ni nga k̄jónè-la nds̄ij nga katanda-ni mé-ni ma k̄jnakon-ni.

²⁴ Kiikoo Jesús, k̄o k̄jín jchán x̄itã k̄ij̄t̄j̄ngi-la; ch̄ibã bá'nchó'ñó Jesús j̄nã x̄itã. ²⁵ Yaá tsá'bajin jngo ndí chjoón ra kjo tejò nó kiya, nga jn̄i t̄ixaájen-la. ²⁶ 'Ñó k̄jotseé t̄isikj̄ín k̄johi'in ra a'ta 'tse ch̄j̄ine x̄ki; ijye-ró isikjeheya ijye ton-la; tanga m̄i k̄i manda-ni, ta isaá 'ñó t̄íma'ñó-isa 'chin-la. ²⁷ Jè ndí chjoón rak̄i, 'kiã nga kí'nchré ra a'ta 'tse Jesús, 'jaha'sen-jin-la nga'tsì x̄itã ra k̄j̄in ma-nioo; k̄o ajton í'ts̄j̄in

Jesús ikasèn-ni mé-ni nga ma iska'ta-là tsja jè nikje-là Jesús. ²⁸ Nga 'koáá 'sín isíkítsjen, nga tsó: “Ní'sín tsa ta itsé-la ska'ta-là ndsa jè nikje-là, kondàa-na.” ²⁹ 'Kia nga iska'ta-là tsja jè nikje-là Jesús, nditoón isijyò-ni jní-là, kò tsijeén kjomà-là ijo-là nga ijye kjonda-ni jè 'chin ra tjín-là. ³⁰ Nditoón kijtse-là ijo-là Jesús, nga tsijeén kjomà-là nga itjojin nga'ño ya ijo-là; isíkáfa-ní, iskotsíjen-jín-là xitá ra kjin ma-nioo, kitsò:

—¿Yá ra kàtsabá'ño nikje-na?

³¹ Jñà xitá ra kotá'yá'ta-là Jesús kitsó-là:

—¿A mí 'yi nga jñà xitá bá'nchó'ño-li? Mé-ni si-ni: “¿Yá ra kàtsabá'ño nikje-na?”

³² Tanga Jesús iskotsíjen-jín-isa-là jñà xitá nga mejèn-là ske yá ra katsabà nikje-là. ³³ Jè ndí chjoón rakii, sí jatsé-ní nga itsakjòn; nga kijtseé-là ikon kó'sín nga kjomà'tin; inchrabà, akjòn tsasèn-xkó'nchi'ta-là Jesús; tsi'kénajmí kixi ijye-là kó'sín nga kjomà'tin. ³⁴ Jesús kitsó-là:

—Jí ndí chjoón, kí-ní nga kàmakjiín-li nga kamanda-ni. 'Tin-la nda-ni. Ijyeé kamanda-ni jè 'chin ra tjín-li.

³⁵ Takó t'kiaá tíchja-isa-ni Jesús nga 'ji i'ka xitá ra ya inchrabà-ni ya ni'ya-là xitá ítjòn 'tse ni'ya sinagoga ñándá nga maxkóya xitá Judío, kitsò-là:

—Jè ndí tsati-li ijyeé 'ndíí 'ken; kì tã tsja jè Maestro nìjti-isa-là.

³⁶ Tanga 'kia nga kí'nchré Jesús, koni 'sín kitsò 'én ra 'jiikó jñà xitá kii, kitsó-là jè na'in-là ndí tsati:

—Kì tà chjàn skon-jìn; tà jé-ní, nda katakjiín-li.

³⁷ Mì kì kitsjá'nde Jesús nga kjìn xitá kii. Tà jé Pedro, Jacobo kò Juan ra 'ndse Jacobo, kii. ³⁸ 'Kia nga ijchò ya ni'ya-là xitá ítjòn 'tse ni'ya sinagoga ñándá nga maxkóya xitá Judío, kijtseé Jesús nga fíjen fikjá xitá, 'ño inchikjindáya kò 'ño inchisíkájno. ³⁹ 'Jaha'seén ni'ya Jesús, kitsò-là:

—¿Mé-ni kò'nia-no nga kò'sín tã nda chindáya-no? Jè ndí tsati mì tsa kàbiya-jìn; ta kjiijnafé-ní.

⁴⁰ Jñà xitá ra ya tjítsajna tà tsijnòke-ní. Jesús 'kiaá tsachrje ijye nga'tsi xitá ra ya títsajna; tà jñà tsikitsajna ra na'in ma, kò ra na ma, kò jñà xitá-là ra tjiko. Akjòn 'jaha'sen ya ñándá kjijna jè ndí tsati.

⁴¹ Iskábé tsja ndí tsati, kitsò-là:

—Talita kumi. (Jè 'én ra tsò-ni: Jí ndí tsati, 'koáá xin-la, tísítjiin.)

⁴² Jè ndí tsati, nditoón tsasítjen-ni; maá tsajme-ni. Tejò-ró nó tjín-là. Jñà xitá ra ya tjítsajna, taxkí 'ño itsakjòn. ⁴³ Tanga Jesús 'ño tsíkí'tin nga mì kì yá ra kòkatatsò-là. Akjòn kitsò-là:

—Tikjèn jè ndí tsati rakii.

Kó'sín kjomà'tin Jesús 'kia nga ijchò-ni ya nangi-là ya Nazaret

(Mateo 13:53-58; Lucas 4:16-30)

6 Jesús itjoiín ya i'nde rakìi, nga kiji-ni ya nangi-là ñánda 'mì Nazaret; kjihijtakò jñà xità ra kotá'yá'ta-là. ²'Kia nga ijye ijchò jè nichjin níkjáya, Jesús tsikí'tsia-ní nga tsakón-ya-là xità jè 'én nda-là Nainá ya ni'ya sinagoga ñánda nga maxkóya xità Judío. Kjín jchán ma-ni xità ra kií'nchré-là koni 'sín nga tsakón-ya. Jñà xità kù, tà 'koaá kjomà-là; iskonangií-là xákjién, kitsò:

—Jè xità rakìi, ¿ñánda í'ká-ni nga'tsi 'én ra bakón-ya? ¿Ko yá ra kitsjà-là kjochjine kù ko jñà kjoxxón ra 'sín? ³¿A mí tsa jè xità rakìi ra chjineyá, ra ti-là María ma, ra 'ndse ma Jacobo, José, Judas ko Simón? ¿A mí tsa tí'koa i tjítsajnajin-ná jñà íchjín ndichja?

Ko jñà xità kù, mì kì kjokjiín-là ra a'ta 'tse Jesús. ⁴Tanga jè Jesús kitsó-là:

—Nga'tsi xità ra síchjeén Nainá nga chja ngajo-là, 'yaxkón-ní ya ñánda nga xìn nangi, tanga mì kì 'yaxkón ya nangi-là ko ya ni'ya-là ko ya ajin-là xità xákjién.

⁵Nijngo kjoxxón ki'sin Jesús ya nangi-là; tà chibaá tjín-ni xità ra kiya tsakásòn-là tsja nga isinda-ni. ⁶Tà kjóxxón-là Jesús nga jñà xità kù mì kì makjiín-là ra a'ta 'tse.

Jesús yaá tsajme jngo tjandi ya naxindá jtabá ra ya kjihijyo chraña nga tsakón-ya.

Kíí 'sín tsikíya chiya-là Jesús xità ra kotá'yá'ta-là 'kia nga jò jò kisikasén

(Mateo 10:5-15; Lucas 9:1-6)

⁷Ra kjomà askan, Jesús kiichjaá-là xità-là ra tejò ma-ni, nga jò jò isikasén, kitsjá-là kjohixi nga ma-là kochrjekàjin inìma 'cho-là níí ra tjíjin inìma-là xità. ⁸'Koaá 'sín kitsjà-te-là kjohixi nga nímé tsajmì 'koa ra kochjeén-là ya aya ndiyáa. Kitsò-là:

—Tà 'koaá 'sín tangió. Tà jngoó yá koròti jchaa. Kì na'ya jchaa, kì niño jchaa, tí'koa kì ton jchaa. ⁹Komaá tsjáya ra xajté. Tanga kì tà chjàn jò nachro jchaa.

¹⁰Kitsó-isa-là:

—'Kia nga jngo naxindá kijcho, jngo ni'ya tìtsajna skanda 'kia nga kítojín-no jè naxindá rakìi. ¹¹Tsa jngo naxindá mì kì skaábétjò-no, tsa majin-là nga kji'nchré-no, títojion, tìtsajné chijo-là ndsakò mé-ni nga katasijin-là nga ijye tjín jngo kjoa ra kondra 'tse. [Ra kjohixi, 'koaá xin-no, 'kia nga kijchò nichjin-là jñà naxindá kù nga

sindajín-la, isaá tse kjohi'in 'se-la koni jè kjohi'in ra ki'tsi-la naxindá Sodoma ko Gomorra.]

¹² Jñà xita-la Jesús ra tejò ma-ni kijì-ní nga kù 'kénajmíya; 'koaá kitsò-la xita nga katasíkájno-ni jé-la ko kì tì tsja jé bátsji-ni. ¹³ Tì'koaá kjín inima 'cho-la ní tsachrjejin ya inima-la xita ko tì'koaá kjín xita ra kiya isinda-ni nga tsjahíjno-la sihitì.

Kó'sín 'ken jè Juan ra tsatíndá xita

(Mateo 14:1-12; Lucas 9:7-9)

¹⁴ Jè Herodes ra xita xá ítjòn tíjna, kí'nchré-ní ra a'ta 'tse Jesús nga ijye jndí ra ján naxindá ina'yá-la kjoa ra 'sín. Tjín xita ra kitsò:

—Jé Juan ra tsatíndá xita ra jaáya-ila. 'Koaá ma-ni nga kotjín nga'nó ra bakón nga tí'sín kjoxkón kù.

¹⁵ Tanga tjín i'ka xita ra kitsò:

—Majìn, jè-ní ra 'mì Elías.

Ko tì'koa tjín i'ka ra kitsò-te:

—Jè jaáya jngo-la xita ra isichjeén Nainá nga kiichja ngajo-la.

¹⁶ Jè Herodes 'kia nga kí'nchré, kitsó-ní:

—Jè kití-la Juan ra tsatíndá xita jaáya-la, jè ra 'an ísi'kéen nga tsatesiaan.

¹⁷ Kí kó'sín kitsò-ni jè Herodes, nga jé kjón tsikítin xita nga tì'sa kjotsee nga itsabá'nó jè Juan ko nga iskaní'sen ndayá, tà ngatji-la chjoón ra 'mì Herodías. Herodías chjoón-laá kjomà Felipe, ko jè Felipe 'ndsee joó ko jè Herodes. Tanga jé Herodes tsikijnako chjoón-la 'ndse. ¹⁸ Ta kí jé kjomà-ila Juan nga kitsò-la jè Herodes:

—Mì kì tjí'nde-jìn nga tiji kijnako-ni jè chjoón-la 'ndsi.

¹⁹ Jè chjoón ra 'mì Herodías, kjojtikeé jè Juan; mejèn-la nga sji'ken, tanga mì kì ma kó'sín isiko. ²⁰ Tanga jè Herodes, bexkón ko síkinda-ni jè Juan, nga ijyeé tjíjin-la nga xita kixi-ní ko xita tsje-ní. Herodes 'kia nga báko Juan, ta síkítsjen-ní a kitjasòn-la o ra majìn-ní jñà 'én ra tí'senajmí-la; tanga 'nó matsja-la nga 'nchré-la.

²¹ Ijchó jngo nichjin nga itjasòn koni 'sín nga mejèn-la jè chjoón ra 'mì Herodías, jè nichjin 'kia nga jngo 'sí tsikíjna jè Herodes nga ijye-la nó, tsakjèn-koó jñà xitaxá xákjién ra tjíhijyo ítjòn-la naxindá ko jñà xita ítjòn-la chíhàn ko nga'tsi xita nchiná 'tse naxindá Galilea. ²² Tì'koaá ijchó tsati-la chjoón ra 'mì Herodías; 'jaha'sen ni'ya nándá nga tjíhijyo jñà xita nga kitè. Jè Herodes, ko xita ra ya títsajna, ndáá isasèn-la koni 'sín kitè jè tsati. Herodes kitsó-la jè tsati:

—Tijé-ná ta mé ra mejèn-li, tsjaá-la.

²³ 'Koaá 'sín kitsjà-là tsa'ba nga kitsò-là:

—Tsjaa-la ta mé ra mejèn-li ni'sín masen nangi jè ra 'an batexóma-la.

²⁴ Jè tsati, itjoó ni'ya, iskonangi-là na-là. Kitsò-là:

—¿Mé ra sǐjé-là?

Jè na-là. Kitsó-là:

—Tijé-là sko Juan, jè ra batínda xǐta.

²⁵ Jè tsati, ndítóón 'jaha'sen india-ni ya ni'ya ñánda nga tíjna xǐtaxá ítjòn. Kitsò-là:

—Jé mejèn-na nga jè sko Juan ra batínda xǐta, 'ndi kjon 'ndi, 'tìi-ná nga tikíjnaya-ná jngo chrobate.

²⁶ Jè xǐtaxá ítjòn Herodes 'ño kjoba-là 'kia nga kíi'nchré. Tanga ijyee kò'sín kitsjà-là tsa'ba ya ngixkon xǐta ra ya títsajna'tako ímixa; kò kíi kò'sín kisihitjasòn-là koni 'sín nga kisǐjé jè tsati. ²⁷ Jè Herodes, 'kiaá isikasén jngo chíchàn-là ya ñánda nga tíjna ndayá jè Juan nga ikatesin, mé-ni nga katanchrabáko jè sko. ²⁸ Jè chíchàn tsatesíin Juan, akjòn 'jìikó sko; tíjnaya jngo-là chrobate; kitsjà-là jè tsati; kò jè tsati isìngatsja na-là.

²⁹ 'Kia nga kíi'nchré xǐta ra kotá'yá'ta-là Juan nga ijyee 'ken, 'jii'ká ijo-là; akjòn kiiko nga kiì kájnaya jngo ngajo chrjó mi'ken.

Jè kjojkón ra ki'sin Jesús 'kia nga 'òn jmi xǐta kisìkjèn

(Mateo 14:13-21; Lucas 9:10-17; Juan 6:1-14)

³⁰ 'Kia nga 'ji-ni jña xǐta ra tsikíxaya-là Jesús, tsi'kénajmí-là nga'tsi kjoa ra ki'sin kò ra tsakón-ya ñánda nga kijì. ³¹ Jesús kitsó-là:

—Nchrabá, tjiaán, mé-ni nga ma sǐkjáya ítse ya i'nde ra a'ta xìn ñánda nga mì yá xǐta tǐjn.

Kíi kò kitsò-ilà ta ngatǐl-là nga kǐjn jchán ma-ni xǐta ra kò'ki nchrabá kò ra kò'ki fi, skanda mí kì ma'a-là nga bakjèn. ³² 'Kiaá kijì ra ta jña, nga tsikitsajnyaya jngo chitso, kijì jngo i'nde ra a'ta xìn ñánda nga mì kì yá xǐta tǐjn. ³³ Tanga kǐjn xǐta kǐjtse 'kia nga kijì. 'Kia nga kǐjtsexkon nga jé Jesús, kǐjn xǐta kǐjtǐjngi-là ra ya itjojin-ni jña naxínda ra ya kjihijyo chraña nga ndsakò kijì-ni; skanda jña ijchò ítjòn. ³⁴ 'Kia nga itjojen Jesús jè chitso, kǐjtse-ní xǐta ra ya títsajna nga kǐjn jchán ma-ni; kjòhìmake-ní; nga 'koaá 'sín kjon ndí xǐta kii koni jña ndí forrè ra tsìn-là chjingo ra ko'ndá. Akjòn tsikí'tsiakò nga kǐjn 'én tsi'kénajmíya-là. ³⁵ 'Kia nga ijyee 'ño kjòhixòn, jña xǐta-là Jesús ra kotá'yá'ta-là ijchò kincha'ta chrañaá-là, nga kitsò-là:

—Ijyee kjòhixòn; kò ijndíi, i'nde'taxìn-ní, nímé ra tǐjn. ³⁶ Kò'tìn-là jña xǐta katafi-nì, nga katatse tsajmì ra skine ya ni'ya ra i kjihijyo chraña, kò tsa ya naxínda ra chraña'ta.

³⁷ Kiichjaá Jesús, kitsò-la:

—Jìon 'tj-la ra kòkjen.

Tanga kitsó jñà xità-la:

—¿A mején-li nga kohíjcha-jìn niño nchrajín? Tanga koni 'ki singi nga ma kòkjen xità kii, jò-la sindo nìchjin chjí-la xità tjín-ni.

³⁸ Kitsó Jesús:

—Tangió, chítsijen-la kótjín ma-ni niño nchrajín-no.

'Kia nga kijtse kótjín ma-ni, kitsó-la:

—'Òn ma-ni niño nchrajín kò jò ma-ni tì.

³⁹ 'Kiaá kitsò Jesús katítsajnajtín jñà xità ya ajin ndijyi sase.

⁴⁰ 'Kiaá tsikitsajna jñà xità; jngó jngó sindo tsikítsajnajtín-ni, kò tjín ñánda icháte icháte tsikítsajnajtín-ni. ⁴¹ Jesús iskábé jñà niño nchrajín ra 'òn ma-ni kò jñà tì ra jò ma-nioo. Akjòn iskotsijen ya ján ngajmi; kitsjá-la kjonda Nainá; isijòya jñà niño nchrajín kii kò kitsjá-la jñà xità ra kotá'yá'ta-la nga isika'bí-la nga'tsi xità ra títsajna. Tì'koaá isijòya tì ra jò ma-nioo nga kitsjá-la nga'tsi xità. ⁴² Ndaá tsakjèn ijye xità kóhotjìon skanda kjoski. ⁴³ 'Kia nga tsikíxkò-ni xì-la niño nchrajín kò tì ra kjoxkoa ra tsijnengi-ni, ngi tejò ndisiyá kjomà. ⁴⁴ Kò jñà xità ra tsakjèn, 'òn jmi ma-ni ra ta xità 'xìn.

'Kia nga jè Jesús tsajme ya asòn ndáchikon

(Mateo 14:22-27; Juan 6:16-21)

⁴⁵ 'Kia nga ijye kjomà kjoa kii, Jesús, 'koaá kitsò-la xità ra kotá'yá'ta-la nga kata'faha'sen jè chitso nga tjen katafi ítjòn mé-ni nga isa ítjòn kijchò-ni ján naxindá Betsaida, ya ra ijngoa ndá ján; 'koaà-la chiba-la jè, tísíkjáya-la xità ra ijye inchifi-ni.

⁴⁶ 'Kia nga ijye kijì-ni nga'tsi xità, kiimijín jngo nindo nga kijì chja'ta-la Nainá. ⁴⁷ 'Kia nga ijye kjòjñò, jè chitso, ijyeé ya tsá'bajin nga masen-la ndáchikon. Kò jè Jesús, ta jè tajngoó isijna ya andi nandá ñánda nga nangi. ⁴⁸ Kijtseé jè chitso nga mì kì ma fi, ta ngatjì-la, jè tjo batéchéja ikon-la koni 'sín nga inchifi. 'Kia nga ijye tí'se isén, Jesús, yaá tsá'basòn nandá nga ijchòtjìngi-la xità-la ra tjítsaya chitso. Tanga, 'koaá 'sín kì'sin koni tsa mejèn-la nga 'koa ítjòn-la. ⁴⁹ Jñà xità-la, 'kia nga kijtse nga ya tsá'basòn nandá, iskundaya xkón-ní; 'koaá 'sín isíkítsjen tsa xità tj'ee-ní; ⁵⁰ nga nga'tsi-ni nga kijtse, kò 'ñó itsakjòn-la; tanga Jesús ndìtoón kiichja-la, kitsò-la:

—'Ñó 'tè-la takòn, kì tà chjàn skon, 'an-ána.

⁵¹ 'Kia nga 'jaha'sen chitso Jesús, ndìtoón isijyò-ni tjo. Ngi tà kjóxkón-la jñà xità-la, ⁵² ta ngatjì-la nga takó kjè kì nda machiya-la

jè kjojkón ra kisikò jñà niñò nchrajín, nga ki, takó 'nõ tájajín tjín-isa ya ajin inìma-la.

Kó'sín jè Jesús isinda-ni jñà xitá ra kiya ján Genesaret

(Mateo 14:34-36)

⁵³ 'Kia nga ijye tsatojin ya ndáchikon, ijchó ján nangi Genesaret; yaá tsikité'nõ chitso-la ya andi ndáchikon. ⁵⁴ 'Kia nga ijye itjojen ijye chitso, jñà xitá ra ya tjítsajna, nditòon kijtsexkon nga jé Jesús. ⁵⁵ Tì'koaá nditòon kijì ya nga tíjngo andi-la i'nde rakì. Akjòn tsikí'tsia xitá nga 'jìkò-la nga'tsi xitá ra kiya; kjisòn-la nàchan-yá, ya i'nde ñánda nga kí'nchré xitá nga bijchó Jesús yaá ijchòko-la. ⁵⁶ Nì ta ñánda naxindá nga 'jaha'sen Jesús, a naxindá jtobá-ní, o ra naxindá i'i-ní, kò a ya-ní ñánda maxáko jè nangi, jñà xitá, yaá síkáhijyo jñà xitá ra kiya ya nga masen-la ndiyá; akjòn bítsa'ba-la Jesús nga katatsjá'nde-la jñà xitá ra kiya nga katabá'ta-la tsja nì'sín tà ya atjòn nikje-la, mé-ni nga konda-ni. Kò nga'tsi xitá ra tsaká'ta-la tsja ya nikje-la Jesús, kjondaá-ni.

Ñáa-ni kjoa ra síkítsón xitá

(Mateo 15:1-20)

7 Jñà xitá fariseo ra 'ji-ni ya naxindá Jerusalén kò xitá ra bakón-ya kjotéxoma-la Nainá ra tsikínda Moisés, yaá ijchòkjon Jesús. ² Jñà xitá kù, 'kia nga kijtse i'ka xitá ra kotá'yá'ta-la Jesús nga ta bakjèn tjé-ní nga mí kì biníjno tsja 'kia nga bakjèn, tsajoóya-ni nga kitsò, nga mì kì inchisíhitjasòn koni 'sín tjín kjotéxoma 'tse xitá Judío ra xkón tjín. ³ Nga jñà xitá fariseo kò nga'tsi xitá Judío, 'koaá 'sín síhitjasòn koni 'sín tjín kjotéxoma 'tse xitá jchínga-la; tsa mì kì nda kìníjno tsja, mì kì kòkjèn. ⁴ Tì'koaá 'kia nga 'fìi-ni nditsin, ítjòn biníjno tsja, 'kiaá bakjèn; kò tjín-isa-la kjotéxoma ra kj'í koni 'kia nga biníya chitsín-la, biníya tíjí-la, kò chitsín kicha-la kò nga biníjno nàchan-la. ⁵ Kíí iskonangi-ila Jesús jñà xitá fariseo kò xitá ra bakón-ya kjotéxoma-la Nainá ra tsikínda Moisés, kitsò-la:

—¿Mé-ni mì kì síhitjasòn-ni jñà xitá ra kotá'yá'ta-li, koni 'sín tjín kjotéxoma-la xitá jchínga? ¿Mé-ni ta bakjèn tjé-ni, nga mì kì biníjno tsja?

⁶ Jesús kitsó-la:

—Jè xitá ra tsi'kin Isaiás, jè ra isichjeén Nainá kjotseé nga kùichja ngajo-la, ndaa kùichja ra a'ta tsajìon ra jò isén tjín-no 'kia nga tsikínda xajon nga kitsò:

Jñà x̄it̄a k̄ī, 'kia nga k̄otsò nga 'aán bexkón-na, tà 'én ra k̄otsò-la, tanga jñà in̄im̄a-l̄a k̄jīn s̄ík̄ítsajna-ni.

⁷ N̄imé ch̄j̄i-l̄a koni 'sín bexkón-na,

nga 'koaá 'sín bakón-ya k̄jotéxoma-l̄a x̄it̄a koni tsa 'tse Nainá.

⁸ Jiòn, níkj̄ina'taxìn-nájiòn ra ngi jè k̄jotéxoma-l̄a Nainá, k̄o jé mangítj̄ingi-la jè k̄jotéxoma-l̄a x̄it̄a jchínga koni 'kia nga biníya t̄j̄j̄i-no, k̄o ch̄ítsín-no; k̄o k̄j̄ín sk̄oya-isa k̄jotéxoma t̄j̄j̄i-no koni 'sín 'nià.

⁹ Kitsó-isa Jesús:

—Jiòn, nachrjengi-nó ra ngi jè k̄jotéxoma-l̄a Nainá, k̄o jé nihitjasòn jè k̄jotéxoma-l̄a x̄it̄a jchínga-no. ¹⁰ Jè Moisés, 'koaá 'sín kitsò: “Jchaxkín jè n̄a'in-li k̄o n̄a-li.” K̄o t̄i'koaá kitsò-te: “Jè ra k̄ichajno-l̄a n̄a'in-l̄a k̄o n̄a-l̄a, t̄j̄ínè-l̄a nga k̄iyá.” ¹¹ Tanga jiòn, 'koaá 'sín bixó: “Jngo x̄it̄a, maá k̄itso-l̄a n̄a'in-l̄a k̄o tsa n̄a-l̄a: Mì k̄i k̄oma k̄ósik̄o-la; nḡa nga'tsì tsajmì ra t̄j̄ín-na, Korbán-ní.” (Jè 'én ra tsò Korbán, jè Nainá, ijyee k̄ítsja ijye-l̄a, tsò-ni.) ¹² K̄o bixó-nó: “Mì t̄i k̄i t̄j̄i'nde-l̄a nga ma k̄ósik̄o jè n̄a'in-l̄a k̄o tsa n̄a-l̄a.” ¹³ Jiòn nachrjengi-nó jè 'én-l̄a Nainá 'kia nga k̄o'sín n̄ikatoya-la xàngioo jè k̄jotéxoma ra 'tse x̄it̄a jchínga-no; k̄o k̄j̄ín sk̄oya k̄jotéxoma t̄j̄ín-isa-no ra k̄o'sín 'nià.

¹⁴ Jesús 'kiaá k̄iichja-l̄a nga'tsì x̄it̄a, kitsò-l̄a:

—Nga'tsi-no, nda t̄iná'yá-ná, k̄o t̄i'koaá nda t̄ichiya-la ijo-no. ¹⁵ Jñà x̄it̄a, mì tsa jñà ra 'faha'sen-jin ijo-l̄a ra s̄ík̄ítsón. Jñá-ní ra s̄ík̄ítsón, ra in̄im̄a-l̄a nchrabájin-ni. ¹⁶ Nda t̄ichiya-la takòn koni 'sín t̄ixin-no!

¹⁷ Jesús, 'kia nga ijye itjokàjin-ni ya ñánda nga t̄j̄ítsajna jñà x̄it̄a k̄ī, k̄ij̄i-ní, 'jaha'sen jngo ni'ya; k̄o 'kiaá jñà x̄it̄a ra kotá'yá'ta-l̄a iskonangi-l̄a kitsò-l̄a: “Kó'sín tsò-ni jè k̄joa mangàsòn jè ra k̄à'benajm̄iyi.” ¹⁸ Kitsó Jesús:

—¿Jiòn, a t̄i'koaá mì k̄i fiya-no kótsò-ni? ¿A mí 'ya jiòn nga nga'tsì tsajmì ra 'faha'sen-jin ya ijo-l̄a x̄it̄a mì tsa s̄ík̄ítsón-jin? ¹⁹ Nga mì tsa ya in̄im̄a-l̄a 'faha'sen-jin. Yaá 'faha'sen ya in̄dsi'ba, ak̄jòn fi kitsajna-ni.

Jesús, 'kia nga k̄o'sín kitsò, 'koaá 'sín tsikíya chiya-ná nga nga'tsì tsajmì ra ma chine, tsje-ní; mì tsa s̄ík̄ítsón-jin in̄im̄a-l̄a x̄it̄a.

²⁰ Kitsó-isa Jesús:

—Jé-ni jè k̄jobítsjen ra ya bitjōjin-ni ya in̄im̄a-l̄a x̄it̄a ra s̄ík̄ítsón. ²¹ Nga k̄i-ni, yaá in̄im̄a-l̄a x̄it̄a nchrabá-jin-ni, jñà k̄jobítsjen ra 'cho tsò, koni jè k̄joachijngi 'tse x̄it̄a ra ijye tsixan k̄o ra k̄jè k̄i bixan, k̄o ra ma-l̄a sí'ken x̄it̄a, ²² k̄o k̄joa chijé, k̄o k̄joa nga tse mejèn-l̄a nga 'se-l̄a tsajmì, k̄o k̄joa'cho, k̄o k̄joa ch̄indoča, k̄o k̄joa ch̄rjá'a, k̄o k̄joax̄itakòn, k̄o k̄joa ndiso, k̄o k̄joa 'nga ikon, k̄o k̄joa ch̄ikoán ra mì tsa ít̄jòn s̄ík̄ítsjen kó'sín nga 'sín. ²³ Jñá-ní nga'tsì k̄joa'cho k̄i ra nchrabájin-ni in̄im̄a-l̄a x̄it̄a ra s̄ík̄ítsón.

**Kó'sín kjomà 'kia nga jngo chjoón ra xìn
nangi-là kjokjiin-là a'ta 'tse Jesús**

(Mateo 15:21-28)

²⁴ Kijí Jesús ya nangi ra chja-ni Tiro kò Sidón. 'Kia nga ijchò ya, 'jaha'seén jngo ni'ya; mején-là nga mì kì yá xità ra ske tsiki, tanga mì kì kjomà tsikijna'ma. ²⁵ Ndi'toón kií'nchré jngo chjoón ra inìma 'cho-là níí tíjnajin ya inìma-là tsati-là. Kijì ya ñánda nga tíjna Jesús; tsasèn-xkó'nchi'ta-là; ²⁶ tsikítsa'ba-là nga katachrjekàjin ya inìma-là tsati jè inìma 'cho-là níí ra tíjnajin. Jè chjoón rakìi, yaá i'nde-là ñánda 'mì Sirofenicia, kò 'én griegoó chja. ²⁷ Tanga Jesús kitsò-la:

—Tì'ndi nga jñà kjòn-la ixti katakjèn ítjòn. Mì kì nda tjín nga chjí'an-la jñà niño-là ixti kò akjòn jñà nañá 'kì-la.

²⁸ Jè chjoón rakìi kitsó-ní:

—Kixíí kjoa Nà'in; tanga jñà ndí nañá kjine-ní xi-là tsajmì ra xaájten-ngí ya ímixa, jñà ra xaájten-là jñà ixti.

²⁹ 'Kiaá kitsò Jesús:

—Tà ngatji-là jè 'én ra kanakjí, ndaá tjín. 'Tin-ni ya ni'ya-li. Jè inìma 'cho-là níí, ijyee 'ndíí itjokàjin-ni ya inìma-là tsati-li.

³⁰ 'Kia nga ijye ijchò-ni ya ni'ya-là jè chjoón, jè tsati-là, yaá kjijnasòn ya nachan; kò ijyee itjokàjin-ni ya inìma-là jè inìma 'cho-là níí.

**Kó'sín kjomà 'kia nga Jesús isinda
jngo-ni xità jtaya kò ra tí'koa lajma**

³¹ Jesús 'kia nga kijì-ni ya i'nde ra chja-ni Tiro, 'koaá 'sín 'jahato ya nangi Sidón, kò tsatojin-te ya nangi ra chja-ni Decápolis nga ijchò-ni ya ndáchikon 'tse Galilea. ³² Jngo xità ra jtaya kò tí'koa lajma-te, ijchòko-là xità; akjòn tsikítsa'ba-là Jesús nga kátá'ta-là tsja jè xità ra kii. ³³ Jè Jesús, a'ta xìn kiikò ya ñánda nga tsìn xità; jahí'sen najmá-tsja ya chíká-là xità rakìi, kò tí'koaá isikajàjno nandá nachrá-là ya ndijèn-là. ³⁴ Kò akjòn iskotsíjen ya ján ngajmì; 'ño jaátse-là, kitsò: —¡Efata!

(Jè 'én ra tsò Efata, katatjá'xa tsó-ni.)

³⁵ Kò ndi'toón itjá'xa-ni chíká-là xità rakìi kò kjomà kií'nchré-ni, kò tí'koaá kjomà tsikí'bi-ni ndijèn-là kò ndaá kiichja-ni. ³⁶ Jesús, 'koaá 'sín kitsò-là nga kì tà chjàn yá ra 'bénajmí-là. Tanga 'kia nga 'ño tsikí'tin nga kì tà chjàn yá ra 'bénajmí-là, ta isaá jnchro, sa 'ño sa 'ño tsi'kénajmí nga tíjngo. ³⁷ Jñà xità ra kií'nchré, ta kjóxkón-là, kitsó-ní:

—Batoó nda ma-là 'sín, ta mé-isa-ni. Skanda maá-là sínda-ni ni'sín jñà xità ra jtaya kò ra mì kì ma chja.

Jè kjojkón ra ki'sìn Jesús 'kia nga ijòn jmi xita isikjèn

(Mateo 15:32-39)

8 Jñà nichjin kiòo, kjín jchán xita kjojkóya kò tsìn tsajmì ra kjine; Jesús kiichjaá-la jñà xita ra kotá'yá'ta-la, kitsò-la:
²—Mahimaá-na jñà xita kiì. Ijyeé kjo jàn nichjin tjin-nì nga títsajnakò-ná, kò nì mé tjin-la tsajmì ra ma kjine. ³Tsa tà kò'sín sikasén chjan-ná ya ni'ya-la, yaá kohindáyá ndiyá, nga tjin i'ka ra kjin inchrabà-ni.

⁴'Kiaá kitsò xita ra kotá'yá'ta-la Jesús:

—¿Kò'sín koma sikjén xita kiì ya jngo i'nde ñánda nimé tjin?

⁵Jesús iskonangií-la, nga kitsò-la:

—¿Kótjin ma-nì niño nchrajín ra tjihijyo-no?

Kitsó jñà xita-la:

—Itoó ma-ni.

⁶'Kiaá kitsjà kjohixi nga katitsajna jñà xita. Iskábé niño nchrajín ra ito ma-nioo; kitsjà-la kjonda Nainá. Akjòn isijòya; kitsjà-la jñà xita ra kotá'yá'ta-la mé-ni nga isika'bí-la xita ra kjin ma-nioo. ⁷Ti'koaá tjihijyoó chiba-la ndí tì itsíñá. Jesús isichikon'tin-ní; akjòn kitsò-la xita-la:

—Tika'bí te-la jñà xita.

⁸Kóhotjin xita, ndaá tsakjèn ijye skanda kjoski; akjòn tsikíxkó-ni xi-la ra tsijnengi-ni; ngi ito ndisiyá kjomà. ⁹Jñà xita ra tsakjèn, maá-la tsa ijòn jmi. Akjòn jè Jesús kitsò-la jñà xita kiì:

—Ijyeé ma kongí-no.

¹⁰Ra ijye kjomà, 'jaha'sen chitso Jesús kò xita ra kotá'yá'ta-la. Akjòn kijì ya i'nde ñánda 'mì Dalmanuta.

'Kia nga jñà xita fariseo isíjé jngo chiba ra 'ño jeya tjin

(Mateo 16:1-4; Lucas 12:54-56)

¹¹Yaá ijchòtjingi-la jñà xita fariseo; tsikí'tsia nga tsakátikjo-kò Jesús. Isíjé jngo-la kjojkón ra ngajmi nchrabá-ni nga mejèn-la skoó'ta, [a kixíí kjoa nga jè Jesús a'ta 'tse Nainá nchrabá-ni]. ¹²Jesús 'ño jaátse-la, kitsò:

—Jñà xita kiì, ¿mé-ni kjojkón síjé-ni? Ra ngi kjohixi, 'koaá xin-no, nijngo kjojkón ske.

¹³Yaá kitsjin xita kiì; 'jaha'sen india-nì chitso; yaá kijì ya ra ijngoa ndáchikon ján.

Kjoa mangásòn a'ta 'tse na'yo san ko kjoa ra bakón-ya xita fariseo
(Mateo 16:5-12)

¹⁴ Jñà xita-la Jesús, ki'chaàjín-la, mì kì niño ki'tsa 'kia nga kijì. Kò tà jngoò ma-nì niño nchrajín ra 'ya ya aya chitso. ¹⁵ Jesús kitsò-la: —Chítsijen-la kò tìkindaa ijo-no a'ta 'tse na'yo san 'tse xita fariseo kò 'tse Herodes.

¹⁶ Jñà xita-la Jesús tsakákoò xákjén nga tsajoóya-nì kitsò-la: —Kíí-la kòtsò-ná nga mì kì niño nchrajín ki'ché.

¹⁷ Jesús kjòchíyaá-la koni 'sín inchijóó, 'kiaá kitsò-la: —¿Mé-ni kòbixó-no nga tsín-no niño nchrajín? ¿A kjeé fiya-no kò a mí machiya-no? ¿A takó 'ñó tájajín tjín iníma-no? ¹⁸ Sísín tjín-ni xkòn jìòn, ¿mé-ni mì kì tsijen-no? Tí'koa tjín chíká-no, ¿mé-ni mì kì na'yá-no kò mì kì bítsjen-no? ¹⁹ 'Kia nga ísiká'bía niño nchrajín ra 'òn ma-nioo nga ísikjéén xita ra 'òn jmi ma-ni, ¿kótjín ndísiyá tsikíxkó-isa-najìòn ra tsijnengi-ni?

Kitsó jñà xita:

—Tejò ndísiyá kjóxkó-najín ra tsijnengi-ni.

²⁰ —Kò 'kia nga ísiká'bía jñà niño nchrajín ra ito ma-nioo, kò ijòn jmi xita tsakjèn, ¿kótjín ndísiyá tsijnengi-ni ra tsikíxkó-najìòn?

Kitsó jñà xita:

—Ito ndísiyá kjomà-isa.

²¹ 'Kiaá kitsò-la:

—¿A takó kjeé machiya-no?

'Kia nga jè Jesús isinda-ni jngo xita ra xka ya naxindá Betsaida

²² 'Kiaá kijì Jesús, ijchó ján naxindá Betsaida. Jñà xita, yaá ijchòkò jngo-la xita ra xka. Tsikítsa'ba-la nga kátá'ta-la tsja. ²³ 'Kiaá jè Jesús itsabá'ñó tsja xita ra xka. Akjòn kjin'tá iko; tsikíchrangi xkòn, akjòn tsakásòn-la tsja. 'Kiaá iskonangi-la a tsijeén chiba-la. ²⁴ Jè xita xka, iskòtsíjen-ní, kitsò:

—Ijyeé tsijen chiba-na, tanga ta koni kjòn yá kjòn ma-na jñà xita nga tjíma.

²⁵ Jesús, ijngo 'ká tsaká'ta-isa-la tsja jñà xkòn. 'Kia nga iskí'xangi xkòn, kjondaá-ni, ndaa tsatsíjen ijye-la. ²⁶ Jesús, akjòn isikasén-ni ni'ya-la, kitsò-la:

—Kì ya bitjàhà'sen-jin ya ajin naxindá.

Kó'sín jè Pedro kitsjà 'én-là nga Jesús jé-ní ra Cristo

(Mateo 16:13-20; Lucas 9:18-21)

²⁷ Jesús kò xità ra kotá'yá'ta-là, 'kia nga kijì-ni, 'koaá 'sín tsato ya naxindá jtabá ra chja-ni Cesarea 'tse Filipo. 'Kia nga tjimaya ndiyá, Jesús iskonangi-là xità ra kotá'yá'ta-là, kitsò-là:

—¿Kó tsò xità? ¿Yá-na ra 'an?

²⁸ Kitsó jñà xità-là:

—Tjín ra tsò: “Jé-la Juan ra tsatínda xità.” Kò tjín i'ka ra tsò: “Jé-la Elías.” Tì'koaá tjín ra tsò: “Jé-la jngo xità ra kiichja ngajo-la Nainá kjoťseé.”

²⁹ Jesús 'kiaá iskonangi-là jñà xità-là; kitsò-là:

—¿Tanga ra jiòn, kó'sín bixó? ¿Yá-na ra 'an?

Kiichja Pedro, kitsò:

—Jì-ní ra Cristo ra Nainá isikasén.

³⁰ Tanga jè Jesús kitsjá-là kjokixi nga kitsò-là:

—Kì yá ra 'bènajmí-la ra a'ta tsa'an.

Jesús 'bènajmí kó'sín koma 'kia nga kiyá

(Mateo 16:21-28; Lucas 9:22-27)

³¹ Tsikí'tsia Jesús nga tsi'kénajmíya-là xità ra kotá'yá'ta-là, kitsò-là:

—'An ra I'ndí-là Xità xin-là ijo-na, tseé kjohi'in sikjiáan, kochrjengí-na jñà xità jchinga, kò jñà xità ítjòn-là na'mì, kò xità ra bakón-ya kjotéxoma-là Nainá ra tsikínda Moisés. Sij'keén-na tanga 'kia nga ijye kijchò jàn nichjin kjoáya india-na.

³² Jesús, 'koaá kitsò kixi-là kjoa ra kókama'tin. 'Kiaá jé Pedro kiichja'taxìn-là Jesús nga kitsò-là:

—Mì kì nda tjín koni 'sín nga kasi.

³³ Akjòn Jesús, isíkáfa'tá-là, iskotsíjen-là xità ra kotá'yá'ta-là, tsakátikò Pedro. Kitsò-là:

—Tì'si'taxìn-ná jì xità-ní. Nga mì tsa jè kjobítsjen-là Nainá níkítsjin; ta kjobítsjen 'tse xitaá tjiníkítsjin.

³⁴ Jesús kiichja-là xità ra kotá'yá'ta-là kò xità ra tjingi-là. Kitsò-là:

—Tsa yá ra mejèn-là ya kiji'ta-na, kì tì tsja jè kjobinachon-là 'sín-ni kindá. Katachíkjoa-là kjohi'in ra kotojin koni tsa 'bamijìn jngo krò ra tijè kiyá'ta-ni, kò katanchrabá'ta-na. ³⁵ Nga ta yá xità-ni ra mejèn-là nga mì mé kjohi'in kotojin jè kjobinachon-là, ta isaá sijnchija jnchro; tanga jè ra tsjá kjobinachon-là nga katachija ra ta ngatji tsa'an, kò ra ta ngatji 'tse 'én xitse-là Nainá ra nda tsò, ta isaá jnchro kitjokajin kjohi'in nga nda kijná-ni askan-nioo. ³⁶ ¿Mé

ra kijne-la jngo xita, ni'sin 'se ijye-la nga'tsi tsajmi ra tjin i isa'nde, tsa sijchijaá-ni inima-la? ³⁷ Ni ta mé ra ma kiichjítjì-ni xita nga ma kijnakon inima-la. ³⁸ Jè ra kosabà-la a'ta tsa'an ko a'ta 'tse 'én-na ya ngixkon jña xita jé ra mi tsa kjoakixi 'sin, ti'koaá kosabá-na ra a'ta 'tse, 'an ra I'ndí-la Xita xin-la ijo-na, 'kia nga kjí'i india-na nga kjíhiko kjoajeya-la Na'in-na ko jña ikjalì tsje-la Nainá.

9 Jesús kitsó-isa:

—Ngi kjohixí ra xin-no, títajnajiín i'ka ijndí xita ra mi kì kiyá skanda 'kia nga ske jè Nainá nga ngi koó nga'ño-la kj'íi katéxoma.

Kó'sin nga jahatjya jngohíta-la Jesús koni 'sin 'ki

(Mateo 17:1-13; Lucas 9:28-36)

² Ra ma jon nichjin Jesús kiikoó jè Pedro, ko Jacobo ko Juan. Ta jña kiiko'tàxin nga kiikomijno jngo nindo ra 'ño 'nga 'ki. Ko 'kia nga ijchò ya ijndáa, Jesús jahatjya-la koni 'sin nga 'ki ya ngixkon jña xita-la. ³ Jè nikje-la ra kjiya, 'ño fate tsatsijen ko 'ño chraba kjomà. Tsìn xita i isa'nde ra ma-la ko'sin ta nda kùtsin nikje koni 'sin nga chroba kjomà. ⁴ Jña xita-la Jesús ra tjiko, ti'koaá tsatsijen-la jè Elías ko Moisés nga inchibáko Jesús. ⁵ 'Kiaá kiichja Pedro, kitsò-la Jesús:

—Maestro, ndaa-ni nga i titsajna-jin. Maá kında jàn-jin ni'ya tjikien, jngo ra tsaji, jngo ra 'tse Moisés, ko jngo ra 'tse Elías.

⁶ Jè Pedro tà 'koaá 'sin kitsò-ni, mi kì ti be-ni kó'sin kiichja, ta ngatjì-la 'ño itsakjòn nga jàn. ⁷ 'Kiaá 'ji jngo 'ngién-la ifi ra tsikjtsa'ma, ko ya ajin ifi ina'yá jngo-la 'én ra kitsò:

—Jé rakìi I'ndí-na, ko 'ño tsjake; jé tiná'ya-la.

⁸ 'Kia nga iskotsijen india-ni xita-la, mi ti yá kijtse-ni. Tà jè tajngoó Jesús síjna.

⁹ 'Kia nga ijye inchrabàjen-ni ya nindo, Jesús kitsjá-la kjohixi nga kitsò-la:

—Kì yá ra 'bènajmí-la jè kjoa ra ka'ya skanda 'kia nga kjoaáya-na a'ta 'tse kjobiya 'an ra I'ndí-la Xita xin-la ijo-na.

¹⁰ Jña xita-la tsikí'maá jña kjoa kiì, ko tsajoóya-ni nga kótsò-ni ra tsò nga kjoaáya-la. ¹¹ Iskonangí-la Jesús. Kitsò-la:

—¿Mé-ni ko'sin tsò-ni jña xita ra bakón-ya kjotéxoma-la Nainá ra tsikínda Moisés, nga jè Elías tjínè-la nga kj'íi ítjòn?

¹² Jesús kitsó-la:

—Kixíi kjoa, jé Elías kj'íi ítjòn, ko jé siikíhijyondá ijye-ni nga'tsi xita. Ko ti'koaá tikítsjen-te koni 'sin tsò xajon-la Nainá nga 'an ra I'ndí-la Xita xin-la ijo-na tseé kjohi'in sikjiín-te, skanda kochrjengí-na xita. ¹³ Tanga 'an, 'koaá xin-no, jè Elías ijyee 'ji-ní. Ko jña xita 'koaá

'sín isìkò koni 'sín kjomejèn-là ra jñà. Nga 'koáá 'sín tíchja xajon-là Nainá nga tjínè-là nga kò'sín kòkama'tin.

'Kia nga jè Jesús isinda-ni jngo ti ra inìma 'cho-là níí tjíjin inìma-là

(Mateo 17:14-21; Lucas 9:37-43)

¹⁴ Jesús 'kia nga ijchò-ni ñánda títsajna xítà ra i'ka ra kotá'yá'ta-là, kijtse-ní nga kjín jchán ma-ni xítà ra títsajnandi-là. Yaá títsajnain i'ka xítà ra bakón-ya kjotéxoma-là Nainá ra tsíkinda Moisés, nga 'ñó inçhibátikjòkò. ¹⁵ Jñà xítà, kó ra kijtse Jesús, tà 'koáá kjomà-là. Ta ndìtoón jngo jtín kiji nga kiì síkjáya-là. ¹⁶ Jesús iskonangií-là, kitsò-là:

—¿Mé ra tà nda chitiya-no?

¹⁷ 'Kiaá kiìchja jngo xítà ra ya síjnain. Kitsò:

—Maestro, jé i'ndí-na kà'fíikò-la. Inìma 'cho-là níí tjínain ya inìma-là ra mì kì ma síkìchja. ¹⁸ Ní'sín ta ñánda tjína 'kia nga tsabá'ñó, yaá majndo'tá nangi kò ngi bachrjeé nachrá-xó tsa'ba, kò kjinenè ní'ño, àkjòn sijna tátája. Kíí kòkàxin-ilà xítà ra kotá'yá'ta-li nga katachrjekàjin ya inìma-là jè inìma 'cho-là níí, tanga mì kì koma-là kabachrjekajin.

¹⁹ Kiìchjaá Jesús, kitsò:

—Jìòn, xítà ra mì kì nda makjiín-no ra a'ta tsa'an. ¿A ta 'aán kótijnakò ki'ta-no skanda ta mé nìchjin-nioo? ¿Kó'sín koma-ni nga chíkjoa-na kjoa ra 'nià jìòn? Nchrabáko-ná jindíi jè ndí ti.

²⁰ 'Kiaá kiìkò jè ndí ti ya ngixkon Jesús; jè inìma 'cho-là níí, 'kia nga kijtse Jesús, 'ñó tsajndo'tá ya nangi nga 'ken-xìn jè ndí ti. 'Kia nga iskàtjen'ta nangi, ngi tsindoya'nde-ní kò itjo nachrá-xó tsa'ba.

²¹ Jesús iskonangií-là na'in-là, kitsò-là:

—¿A kjotseé-ni nga kò'sín ma-là ti-li?

Jè na'in-là kitsó-ní:

—Tí'saá-nì nga ndí ti itsé nga koma-là. ²² Jè inìma 'cho-là níí, kjokjín jchán 'ka síkàtjen-jin ya ajin ní'í kò kjokjín 'ka síkàtjen-jin-te ya nandá nga mejèn-là sji'ken. Tanga tsa ma-li mé ra ma síkii, jchahimatakón-nájin kò 'tìn kjonda tìsìkò-nájin.

²³ Jesús kitsó-là:

—¿Mé-ni si-ni, tsa ma-li? Nga nga'tsì ra kò inìma-là makjiín-là, kítjasòn-là ta mé-nioo.

²⁴ Ndìtoón 'ñó kiìchja jè na'in-là ti. Kitsò:

—'Ñó makjiín-na, tìsìkò-isa-ná nga isa nda katakjiín-na.

²⁵ 'Kia nga kijtse Jesús nga isaá kjìn inçhima xítà, tsakátikòó jè inìma 'cho-là níí; kitsò-là:

—Ngaji, inìma 'cho-la níí ra mì kì ma nakjí kọ ra mì kì na'yí, 'aán kotúxin-la, títjojin ya ijo-la ndí ti rakì; kì tí tsja ya bitjàha'sen-jin-la.

²⁶ Jè inìma 'cho-la níí 'nó iskindaya kọ tsikítsajne ijo-la ndí ti 'kia nga itjojin ya inìma-la. Yaá isìjna'ta nangi jè ndí ti koni tsa ijye 'ken; skanda kǐn xítà ra ìnchikotsíjen-la, kitsò:

—Ijyeé 'ken.

²⁷ Tanga jè Jesús itsabá'nó tsja jè ti; iskimí'nga; akjòn tsasíjna kixi-ni.

²⁸ 'Kia nga 'jaha'sen ni'ya Jesús, jǎà xítà ra kotá'yá'ta-la iskonangií-la 'kia ta jǎà tǐhijyo. Kitsò:

—¿Mé-ni ngajin mì kì kàma kànachrjekàjin-najin jè inìma 'cho-la níí?

²⁹ Jesús kitsó-la:

—Jè inìma 'cho-la níí ra kọ'sín 'sion, 'kiaá bitjokàjin 'kia nga bitsa'beé kọ nga bìtsachjeén a'ta 'tse Nainá.

'Kia nga jè Jesús 'bénajmíya india-ni kó'sín koma 'kia nga kiyá

(Mateo 17:22-23; Lucas 9:43-45)

³⁰ 'Kia nga kijì-ni ya i'nde rakì, yaá tsatojin ya nangi Galilea, tà ngatǐ-la, majin-la nga xítà ske; ³¹ nga jǎà ìnchibakón-ya-la xítà ra kotá'yá'ta-la, nga kitsò-la:

—'An ra I'ndí-la Xítà xin-la ijo-na, yaá kongatsja jǎà xítà, akjòn sù'ken-na. Tanga 'kia nga kijchò jàn nìchjin nga ijye kiyáa, kjoaáya-ina.

³² Tanga jǎà xítà-la, mì kì kjòchíya-la 'én ra kòkitsò-la. Kọ mì kì kitsò ikon nga iskonangi-la.

Yá nì ra ma kǐjna ítjòn

(Mateo 18:1-5; Lucas 9:46-48)

³³ 'Kia nga ijchò ya naxindá Capernaum, 'kia nga ijye tsikitsajna aya ni'ya, Jesús iskonangií-la xítà-la, kitsò-la:

—¿Mé ra tǎ nda chitiya-najìon 'kia nga ìnchinchrabé ya aya ndiyá?

³⁴ Xítà-la tà jyò tsikitsajna, ta ngatǐ-la 'kia nga ìnchinchrabá ya ndiyá, yaá tsakátiya-ni yá xítà xákjién ra tǐjna ítjòn. ³⁵ 'Kiaá tsikijna Jesús; akjòn kiichja-la jǎà ra tejò, kitsò-la:

—Tsa yá ra mejèn-la nga kǐjna ítjòn, ta isaá jnchro jè nangi katasíkijna ijo-la, kọ katasísin-la nga'tsì xítà ra i'ka.

³⁶ Jesús iskábé jngo ndí ti, tsasíjna masen. Akjòn tsa'nga. Kitsò-la xítà-la:

³⁷—Jè ra a'ta tsa'an skaábétjò jngo ndí ti koni jè ndí ti rakij, koni 'aán-nì ra kjábétjò-na; kò jè ra skaábétjò-na mì tsa 'an ra kjábétjò-na, jé kjábétjò jè ra isikasén-na.

Kó'sín 'ya-la jè ra mì tsa kondra tíjna-ná, nga xita tsajién-ná

(Mateo 10:42; Lucas 9:49-50)

³⁸ Kiichjaá Juan, kitsò:

—Maestro, kà'yaá jngo-jin xita ra kò 'í-li bachrjekàjin inìma 'cho-la níí ra tíjin ijo-la xita; kabatechjá-lajin, nga jè xita rakij, mì tsa ya tsá'bako-ná.

³⁹ Jesús kitsò:

—Kì kò'sín batechjà-la. Nga mì kì koma askan kichjajno-na jè ra a'ta tsa'an tí'sín jngo kjojkón. ⁴⁰ Jè ra mì tsa kondra tíjna-ná, xita tsajién-né. ⁴¹ Ta yá-ni ra a'ta tsa'an tsjá jngo chitsín-no nandá, ta ngatji-la nga xita-la Cristo 'mì-no, 'koaá xin kixi-no nga isaá tse kjonda-la Nainá sakò-isa-la.

Xita ra bí'tin-ná nga fatsji-jé

(Mateo 18:6-9; Lucas 17:1-2)

⁴² Tsa yá ra skanjin jé, xita ra makjiín-la a'ta tsa'an, jñà ra kò'sín kjòn inìma-la koni jñà 'tse ndí ixti, isaá-la nda-la tsa jè xita ra kò'sín 'sijn, jngo najo natsí katasité'nóngi ya ísìn, akjòn sikàtjen-ngi ya ajin ndáchikon. ⁴³ Tsa jè ndsij bátsji-jé-li, tichátjin. Isaá nda-ni nga kato-tsja 'ki nga kitjáha'sijn ya ñánda nga kíjnakon jè inìma-li, kò mì 'koa-nì tsa tíjn nga jò ndsij nga 'kín ya ñánda nga tíjn kjohi'in ra mì kì fehe'ta, ya ajin ni'í ñánda mì kì ma fi'tso, ⁴⁴ ya ñánda nga níkjíá biya jñà chindo kò ñánda títi ni'í ra níkjíá fi'tso. ⁴⁵ Tsa jè ndsakì bátsji-jé-li, tichátjòn-ti. Isaá nda-te-ni tsa kato ndsakò 'ki nga kitjáha'sijn ya ñánda nga kíjnakon jè inìma-li, kò mì 'koa-ni tsa tíjn ngajò ndsakì nga 'kín ya ajin ni'í ñánda nga tíjn kjohi'in, ⁴⁶ ya ñánda nga níkjíá biya jñà chindo kò ñánda títi ni'í ra níkjíá fi'tso. ⁴⁷ Kò tsa jè xkìn bátsji-jé-li, tináchrji. Isaá nda-ni ní'sín ta jngo-ni xkìn nga kitjáha'sijn ñánda nga tibatéxoma Nainá kò mì 'koa-ni tsa tíjn ngajò xkijn nga 'kín ya ñánda tíjn kjohi'in ra mì fehe'ta ⁴⁸ ya ñánda nga níkjíá biya jñà chindo kò ñánda títi ni'í ra níkjíá fi'tso.

⁴⁹ Nga'tsí-ni, yaá kojnchrajín ya ajin ni'í. ⁵⁰ Jè naxa, nda-ní; tanga tsa 'kia mì kì tí jnchra kama-ni, ¿kó'sín siko-la nga ma kojnchra india-ni? Tjatsjio nga katafichjin-la kjotsjacha ra tíjn-no kò xàngioo koni 'sín nga fichjin-la tsajmì ra ma chine 'kia nga tíjn-la naxa mé-ni nga 'nchán kitsajnakoo xàngioo nga jngó jngó-no.

Kó'sín tsakón-ya Jesús a'ta 'tse xit̩a ra ijye ixan ra tsjin-ni xákjién*(Mateo 19:1-12; Lucas 16:18)*

10 Jesús itjójín-ní ya naxindá Capernaum, nga kijì ya ján nangi Judea, kò kijí ya nangi ra kijjna ya ajton ndáje Jordán. India kjokjìn'ta-ilā xit̩a kò tsikí'tsia nga tsakón-ya-lā koni 'sín 'sín ki'ta. ²Ijchò kincha'ta chrañaá i'ka-lā xit̩a fariseo nga mejèn-lā skòndachā-lā; iskonangi-lā, kitsò-lā:

—¿A tji'nde-lā ra xit̩a 'xin nga ma jngó kjá tsjin-ni jè chjoón-lā?

³Jè Jesús kitsó-lā:

—¿Kó'sín tsakón-ya-no Moisés?

⁴Kitsó xit̩a kii:

—Moisés kitsjá'nde-ní nga ma jngo xajon koajna masen xit̩a nga tsjin-ni xákjién.

⁵Jesús kitsó-lā:

—Moisés, kií kò'sín tsikínda-ni kjotéxoma rakii ta ngatji-lā nga 'ñó tájajín tjín inìma-najìon. ⁶Tanga 'kia nga ti'sa isinda isà'nde, “kò chjoón kò 'xín tsikínda Nainá. ⁷'Koaá ma-ni nga jè xit̩a 'xin, 'kia nga kixan, tsjin jè na'in-lā kò tsjin jè na-lā; ta jè chjoón-lā kíjnakò. ⁸Kò, jngoó ijo kama-ni ta ngajòo.” Mì tsa ti jò ma-ni 'kia nga ijye kàbixan; tà jngoó ijo kama-ni. ⁹'Koaá ma-ni nga mì kì ma nga jñà xit̩a siitsjin-ni xákjén jñà ra jè Nainá síjngo.

¹⁰'Kia nga ijchò-ni ni'ya-lā jñà xit̩a ra kotá'yá'ta-lā Jesús, iskonangií india-ilā ra tijè-ni kjoa kii. ¹¹Jesús kitsó-lā:

—Jè xit̩a ra tsjin-ni chjoón-lā kò kj'íi chjoón kixan-kò india-ni, kjoa chijngíí tí'sín. ¹²Kò tsa jè chjoón tsjin-ni 'xin-lā kò kj'íi 'xin kixan-kò india-ni, ti'koaá kjoachijngíí tí'sín-te.

'Kia nga jè Jesús isìchikon'tin ndí ixti*(Mateo 19:13-15; Lucas 18:15-17)*

¹³Jñà xit̩a 'jiikó-lā ndí ixti jè Jesús mé-ni nga kátá'ta-lā tsja. Tanga jñà xit̩a ra kotá'yá'ta-lā Jesús mì kì kitsjá'nde-lā. Tsakátiko-ní jñà ra 'jiikó ndí ixti. ¹⁴'Kia nga kijtse Jesús, kjojtíí-lā, kitsò-lā:

—Ti'nde-la jñà ndí ixti nga katanchrabá'ta-na. Kì jiòn batechjà-la. Nga jñà xit̩a ra kò'sín tjín inìma-lā koni 'tse jñà ndí ixti, ijyee 'tseé nga'tsi kjonda ra tjín ya ñánda nga tíbatéxoma Nainá. ¹⁵Ngi kjohixíí ra xian-no, jè ra mì kì kò'sín tjín inìma-lā koni 'tse jñà ndí ixti nga skaábé kjonda-lā Nainá nga jè katatéxoma-lā, mì kì koma kjoaha'sen ya ñánda nga tíbatéxoma Nainá.

¹⁶ **A**kjòn Jesús tsa'nga ndí **i**xti; tsakásòn-là tsja nga isíjé-là Nainá nga katasíchikon'tin jñà ndí **i**xti kii.

'Kia nga jngo xita ti ra 'ño nchiná tsakáko Jesús

(Mateo 19:16-30; Lucas 18:18-30)

¹⁷ **'Kia** nga ijye tífi india-ni Jesús, jngo **xita** ijchòtjingi-là ra 'ño tjen. Tsasèn-xkó'nchi'tá-là; **akjòn** iskonangi-là; kitsò-là:

—Maestro, ra **xita** nda 'mì-li, ¿mé ra 'siaan nga ma 'se-na **kjòbinachon** ra mì fehe'ta skanda ta **kjiá-nioo**?

¹⁸ Jesús kitsó-là:

—¿Mé-ni nga **xita** nda 'mì-ná? Nga tsìn jngo **xita** ra nda; **ta** jngoó jè Nainá ra nda **xita**. ¹⁹ **Ijyeé** tjíjin-li kótsò **kjotéxoma**: “Kì **kjoachijngi** 'nì; kì **xita** nì'kin; kì **chijé** 'nì; kì 'én ndiso fanè-là **xita** ra **kjii**; kì **chòndachajìn**; nda **jchaxkín na'in-li ko na-li**.”

²⁰ Jè **xita** kitsó-ní:

—Maestro, tísihítjason ijye-ná nga'tsi **kjoa** kii kó nga tísijchá ijo-na.

²¹ Jesús tsjakeé **kjomà**, isko'án-ní, **akjòn** kitsò-là:

—Jngo **kjoa** **chija**-li ra 'sjin. **Tikatina** ijyi nga'tsi tsajmì ra **tjín**-li. **Ko** jè **ton**, **tika**'bí-là jñà **xita** ra **ima** títsahijyo, mé-ni nga tse **kjonda** 'se-li **ya** **ján** ngajmì. **Ko** **akjòn** **nchrabátjingi-ná**.

²² Jè **xita** **rakii**, 'ño 'cho **kjomà-là** 'kia nga **kiinchré** 'én kii. 'Ñó ba **ki'se-là** nga **kiji**-ni, ta **ngatji-là** nga 'ño **nchiná**.

²³ Jesús jngo **tjandi** iskotsíjen, kitsò-là **xita** ra **kotá'yá'ta-là**:

—'Ñó **chjá** **kama-là** ra **xita** **nchiná** nga **kjoaha'sen** ñándà nga **tíbatéxoma** Nainá.

²⁴ Jñà **xita** ra **kotá'yá'ta-là** Jesús, 'kia nga **kiinchré** 'én kii, tà 'koáá **kjomà-là**. Tanga jè Jesús india kitsò-ilà:

—Jìon ra i'ndí-na **xin-no**, **taxki** i'in **koma-là** **xita** ra **kjoanchiná-là** bá'ta ikon nga **kjoaha'sen** ñándà nga **tíbatéxoma** Nainá. ²⁵ 'Ñó **chjá** **kama-là** nga **kjoaà'sen-jin** **ya** ñándà nga **tíbatéxoma** Nainá; skanda **isaá-là** **chiba** **chjá** **kama-là** jngo **cho** camello nga **kjoaà'sen-kjá** **ya** ñándà nga **tixá** nindo ra **tjahiña**-ni **nikje**.

²⁶ Jñà **xita-là** Jesús, **isaá** ta 'ño **kjóxkón-isa-là**. 'Kiaá kitsò-là **xákjién**:

—¿Yá **xita** ra **koma** **kijokajin** **kjohi**'in tsa'koá?

²⁷ Jesús iskotsíjeén-là, **akjòn** kitsò-là:

—Ra ta jñà **xita** mì kì **koma-là**; tanga Nainá, **komaá-là** ra jè; nga ra a'ta 'tse Nainá ma ijye-ní ta mé **kjoa-nioo**.

²⁸ 'Kiaá **kiichja** Pedro nga kitsò:

—Ra **jìn**, **kijmitákon** **ijyeé-nájin** nga'tsi tsajmì ra **tjín-nájin**, **ko** **jií** **timatjingi-lajin**.

²⁹ Jesús kitsò:

—'Koaá xin kixi-no, nga'tsì xit̩a ra isíkítsajna ni'ya-la, 'ndse, ndichja, na-la, na'in-la, chjoón-la, ixti-la kò nangi-la ra ta 'an ngat̩ji-na kò jè ngat̩ji-la 'én xit̩se-la Nainá ra nda tsò ³⁰ i a'ta nangi, jngo sindo 'ka kò'ki t̩jábé ngajo-ila, ra ni'ya 'mì, ra 'ndse, ra ndichja, na-la, ixti-la kò nangi-la, ni'sín koj̩tike xit̩a nga koàt̩j̩ngi-la. Tanga jè isà'nde ra sa nchrabá, 'seé-la k̩j̩binachon ra mì fehe'ta ni ta k̩jiá-nioo. ³¹ Tanga k̩j̩n xit̩a ra j̩ná t̩tsajna ít̩jòn 'ndi 'ndi-ni, j̩ná k̩tsajna t̩j̩ngi askan-nioo; kò j̩ná ra t̩tsajna t̩j̩ngi 'ndi 'ndi-ni, j̩ná k̩tsajna ít̩jòn-ni askan-nioo.

Jesús 'bénajmí ra ma-ni jàn 'ka kó'sín koma'tin 'kia nga kiyá

(Mateo 20:17-19; Lucas 18:31-34)

³² Jesús, tsá'ba ít̩jòn-la xit̩a-la nga inchiifi ya ján naxindá Jerusalén. J̩ná xit̩a ra t̩j̩ngi-la, tà inchimaxkón-la 'kia nga inchiifi. J̩ná xit̩a-la ra tejò ma-ni india k̩ichja'taxìn-la, ak̩jòn tsi'kénajmí india-la mé kjoa ra 'sa k̩okama'tin. Kitsò-la:

³³ —'Ndi 'ndi-ni, yaá inchimangié ya naxindá Jerusalén; 'an ra l'ndí-la Xit̩a xin-la ijo-na, yaá kongatsja j̩ná xit̩a ít̩jòn-la na'mì kò j̩ná xit̩a ra bakón-ya k̩jotéxoma-la Nainá ra tsikinda Moisés, kò j̩ná k̩okitsò nga bakén-na nga kiyáa, kò yaá s̩ingatsja-na ya ajin-la xit̩a ra mì tsa xit̩a Judío, ³⁴ kò j̩ná xit̩a k̩i, s̩isabà'tiín-na, k̩íchrájno-na, kojá-na, ak̩jòn s̩i'ken-na. Tanga ra koma jàn nichjin kjoaáya india-na.

Kjoa ra jè Jacobo kò Juan isíjé-la Jesús

(Mateo 20:20-28)

³⁵ Jacobo kò Juan, ixti-la Zebedeo, ijchò kincha'tá-la Jesús, kitsò-la:

—Maestro, mején-najin nga kò'sín 't̩in jè k̩jonda ra sijé-lajin.

³⁶ Jesús iskonangí-la, kitsò-la:

—¿Mé ra mejèn-no nga tsja-no?

³⁷ Jacobo kò Juan kitsó-ní:

—'Kia nga ijye t̩jibatexomi ya ján ngajmi, k̩i'nde-náj̩n nga ya k̩tsajna'ta-laj̩n, jngo t̩k̩j̩na'ta-náj̩n ya nga kixi-li kò jngo t̩k̩j̩na'ta-náj̩n ya ngaskoán-li.

³⁸ 'Kiaá kitsò Jesús:

—Mì k̩i 'ya jìòn mé ra níjé. ¿A maá kotojìòn jè k̩johi'in ra 'an kotojian? Kò, ¿a maá kò'sín k̩t̩jáha'sen-jion k̩johi'in ra 'an k̩joáha'sen-jiaan?

³⁹ Kitsó jñà xità kii:

—Jon, maá kotojin-jin.

'Kiaá kitsò-la Jesús:

—Kixí kjoa, maá-la kotojiòn kjohi'in; ko skanda kitjáha'sen-jion jè kjohi'in ra 'an kotojian; ⁴⁰ tanga mì tsa 'an bako-na nga tsja'ndé-no nga ya kitsajna'ta-ná ya nga kixi-na ko ya ngaskoán-na. Jñà i'nde kii, ta jñá títsajnanda-la jñà ra ko'sín ijye itjahájin.

⁴¹ 'Kia nga kii'nchré jñà xità-la Jesús ra i'ka ra ngi te ma-nioo, kjojtíi-la koni 'sín kitsò Jacobo ko Juan. ⁴² Tanga jè Jesús kiichjáa-la, kitsò-la:

—Ijyee 'ya-nájiòn nga jñà xità ra si'ta xá ya naxindá ra tjin ya isà'nde, 'koaá 'sín batéxoma koni tsa jñà ma ni-la xità naxindá. Ko jñà xità ra isa 'nga títsajna, koó kjotéxoma-la beton-ni jñà xità. ⁴³ Tanga ra a'ta tsajiòn mì kì tjinè-la nga ko'sín kókama. Jè ra mejèn-la nga 'nga kijn, ta isaá jnchro jé katabasiko'ta-no; ⁴⁴ ko jè ra mejèn-la kijn itjòn-no, ta isaá jnchro jè katama chi'nda-no. ⁴⁵ Nga 'an ra l'ndí-la Xità xian-la ijo-na, ti'koaá mì tsa ki xá 'jii-na nga 'an nda kitjasòn itjòn-na. Kíi xá 'jii-na nga 'an jnchro nda sihitjasòn itjòn-la xità, ko nga tsja ijo-na nga kjin xità kitjojin kjohi'in nga 'an kichjiti ngajo-la jé-la.

Kó'sín isinda-ni Jesús jè xità xka ra 'mì Bartimeo

(Mateo 20:29-34; Lucas 18:35-43)

⁴⁶ 'Kia nga ijchò ya naxindá Jericó, 'kia nga ijye inchibitjojin ya najnchra, tjiko xità-la ra kotá'yá'ta-la ko kjin xità tjingi-isa-la. Ya andi ndiyá, jngo xità ima tjina ra xka ra 'mì Bartimeo, ti-la xità ra 'mì Timeo, nga tísjé kjotjò ton. ⁴⁷ Jè xità xka rakii, 'kia nga kii'nchré nga jé Jesús ra Nazaret i'nde-la tífi, nditoón kiichja-la, kitsò-la:

—iJesús, jii ra ya nakjoá-ni tje-la xitaxá itjòn ra tsi'kin David, jchahimatakón-ná!

⁴⁸ Kjin xità tsakátiko Bartimeo nga jyò katijna. Tanga jè Bartimeo isaá ta 'nó kiichja-isa. Kitsò:

—Ji ra ya nakjoá-ni tje-la xitaxá itjòn ra tsi'kin David, jchahimatakón-ná.

⁴⁹ 'Kiaá tsasijna Jesús, kitsò:

—Tínákjoa-la.

Akjòn inakjoá-la jè xità xka. Jñà xità kitsó-la:

—'Nó 'tè-la takìn, tisítjin, chja-ró-li Jesús.

⁵⁰ Jè xità xka, nditoón tsasítjen, tsachrje nachro sòn'nga-la, kii kasi'ta-la nándá sijná Jesús. ⁵¹ Jesús iskonangií-la, kitsò-la:

—¿Mé ra mejèn-li nga sikó-la?

Jè x̄it̄a x̄ka kitsò:

—Jì Maestro, jé mejèn-na nga katatsijen-na.

⁵² Jesús kitsó-là:

—'Tin-ni. Ki-ní nga kàmakjiín-li nga kamanda-ni.

Jè x̄it̄a x̄ka, ndìtoón tsatsijen-ila, kò yaá kùtjìngi-là koni 'sín ndiyá tífi Jesús.

'Kià nga jè Jesús 'jaha'sen-jin ya naxindá Jerusalén

(Mateo 21:1-11; Lucas 19:28-40; Juan 12:12-19)

11 'Kià nga ijye ijchò chraña ya naxindá Jerusalén, ya chraña'tá-là jñà naxindá ra 'mì Betfagé kò Betania, ya a'ta nindo Yá Olivo, Jesús isikasén jò x̄it̄a ra kotá'yá'ta-là; ²kitsò-là:

—Tangiò ya naxindá itsé ra kijjna'ta ya ján. 'Kià kijcho, yaá síjna'ta'ño jngo ndí búrró i'ndí ra kjè sa yá bijnasòn-là. Chjìjnda'ño, kò nchrabákò. ³Tsa yá ra kjonangi-no, tsa k̄itso-no: “¿Mé-ni k̄oniko-no jè búrró?”, 'tin-la: “Jé-ró Jesús ra tíjna ítjòn k̄ochjeén-là. Askán-ró s̄ikasén-ni.”

⁴Kijì jñà x̄it̄a-là. 'Kià nga ijchò jngo ni'ya, yaá tjíté'ño jngo búrró ya xatjò ni'ya ya aya ndiyá. Akjòn iskíjnda'ño.

⁵Tjín i'ka x̄it̄a ra ya títsajna kitsò-là:

—¿Mé 'siaan-no, mé-ni kò'sín chjìjnda'ño-no jè ndí búrró?

⁶'Koaá 'sín kitsò-là koni 'sín kitsò Jesús, kò kitsjá'ndeé-là nga kiìkò. ⁷'Kià nga ijchòkò ñándà tíjna Jesús, jñà nikje-là x̄it̄a k̄i tsakásòn-là ndí búrró. Akjòn tsikijnasòn-là Jesús. ⁸Kjín x̄it̄a tsakánda nikje-là ya aya ndiyá, tì'koaá tjín x̄it̄a ra chrja-là yá tsate ya ajin iñá ra tsakánda-te nga k̄itsexkón Jesús.

⁹Jñà x̄it̄a ra tjítjòn kò ra tjingi, 'ño chja, nga inchitsò:

—Mé t̄a nda-là jè x̄it̄a ra nchrabá ngajo-là jè Nainá. ¹⁰Mé t̄a nda-ni nga jè kotèxoma ngajo-là x̄it̄a jchínga-ná David. ¡Jeya katijna Nainá ya ján ngajmi!

¹¹Jesús 'jaha'sen-jíin ya naxindá Jerusalén. Akjòn 'jaha'sen ya nditsin ingo ítjòn. Iskotsijen kóho'ki nditsin ingo. Kò akjòn itjo-ni; kiìkò x̄it̄a-là ra tejò ma-ni ján naxindá Betania, tà ngatjì-là nga ijyee k̄jòhixòn 'kià nga ijchò.

'Kià nga jè Jesús kitsjà 'én-là nga 'cho katama'tin jè yá-là to igo

(Mateo 21:18-19)

¹²'Kià ma nchijòn nga itjo india-ni ján naxindá Betania, kjòhojò-là jè Jesús. ¹³'Kiáá k̄itse jngo yá-là to igo ra kjin síjna nga tjín-là x̄ka.

Kiì katsjjen-là a ijá-là to, tanga nímé to isakò-là; tà xkaá ra tjín-là. Nga mì tsa nichjin-là to 'kia. ¹⁴'Kiaá kitsò-là jè yá-là to igo:
 —Ki tà tsja yá ra kjine-ni to-li ni ta kjiá-nioo.
 Jñà xità ra kotá'yá'ta-là Jesús kí'nchré 'én kiì.

Kjoa ra ki'sin Jesús ya nditsin-là ingo ítjòn

(Mateo 21:12-17; Lucas 19:45-48; Juan 2:13-22)

¹⁵'Kia nga ijchò ya naxindá Jerusalén, Jesús 'jaha'seén ya nditsin ingo ítjòn; akjòn tsikí'tsia nga tsachrje jñà xità ra ya inchibatína kò inchibatse ya nditsin-là ingo. Isíkáfa tsakjàn jñà ímixa-là xità ra síkaatjìya tòn kò jñà íxile-là jñà ra batína nise paloma. ¹⁶Kò mì kì kitsjá'nde-là xità ra tsajmì batína nga 'jahako 'chá-là ya nditsin ingo. ¹⁷Akjòn tsakón-ya-là xità. Kitsò-là:

—Jè xajon-là Nainá, ¿a mí tsa kò'sín tjí'ta nga tsò: “Ni'ya-na, 'koaá 'sín kochjeén nga ya kichja'ta-na nga 'tsi xità ra tjín nga tjíjtsa isà'nde”? Tanga jìòn i'nde-là xità chijé inchi'nià.

¹⁸Kií'nchré jñà kjoa kiì jñà xità ítjòn-là na'mì kò xità ra bakón-ya kjotéxoma-là Nainá ra tsikínda Moisés. Tsakátsjií-là kó'sín siko nga koma siji'ken Jesús, tanga itsakjón-là, tà ngatji-là nga kjín ma-ni xità ra kií'nchré 'én ra tsakón-ya Jesús, kò tà maxkón-là jè kjotéxoma ra bakón-ya. ¹⁹'Kia nga ijye kjòjñò, Jesús kò xità-là itjòjin-ní ya naxindá Jerusalén nga kiji-ni.

Kó'sín nga ta sasaá kixi jè yá-là to igo ra tsin-là to

(Mateo 21:20-22)

²⁰Ra ma nchijòn, 'kia nga tajñòya, yaá 'ja india-ni ya ñándà nga síjna yá-là to igo; kijtse-ní nga ijye kixi yá-là kò kóho'ki skanda kjama-là. ²¹Jè Pedro ítsjeén-là koni 'sín kitsò Jesús. 'Kiaá kitsò-là:

—Maestro, chítsijen-la jè yá-là to igo ra inakjoájno-là ji ngojñà. Ijyeé kixi.

²²Jesús 'kiaá kiichja; kitsò:

—Katakjiín-no a'ta 'tse Nainá. ²³'Koaá xin kixi-no, tsa yá ra kitso-là jè nindo rakì: “Tixín ijndí; ya tikàtjen-jin ijo-li ya ajin ndáchikon.” Tsa mì tsa tà jò tjín-là inìma-là 'kia nga kòkitso, tsa ngi kixi kjoa nga tjíjngo ikon, 'koaá 'sín koma koni 'sín kitso. ²⁴Kií kò'sín xin-no nga 'tsi-no, 'kia nga mé ra sijé nga kinákjoa'ta-la Nainá, 'koaá 'sín katakjiín-no koni tsa ijye itjábé-no jè ra inchiníjé, mé-ni nga 'ki-no. ²⁵Kò 'kia nga kinákjoa'ta-la Nainá tijchaà'ta-la jé-là xàngioo mé-ni jè Na'in-no ra tíjna ján ngajmi, ti'koaá sihijsa'ta-no

jé ra t́jín-no. ²⁶ [Tanga tsa mì kì s̄ijcha'tà-la jé-la x̄ita xàngioo, t̄i'koaá mì kì s̄ihijcha'ta-no Na'ín-ná ra t́jna ngajmi j̄nà jé ra t́jín-no.]

Kjotéxoma ra jè Jesús t́jín-la

(Mateo 21:23-27; Lucas 20:1-8)

²⁷ Jesús ijchó india-ni ya ján Jerusalén. 'Kia nga tsá'ba ya nditsin ingo ítjòn, 'jii kíncha'tá-la j̄nà x̄ita ítjòn-la na'mì, kò x̄ita ra bakón-ya kjotéxoma-la Nainá ra tsikínda Moisés, kò x̄ita jchínga 'tse x̄ita Judío; ²⁸ iskonangi-la, kitsò-la:

—Kò'tín-nájìn, ¿mé kjotéxoma ra tsjá'nde-li nga kò'sín 'nì? ¿Yá ra kitsjà-li kjotéxoma k̄i?

²⁹⁻³⁰ Jesús kitsó-la:

—T̄i'koaá 'an, jngo 'én skonangi-no: ¿Yá ra kitsjà-la kjotéxoma jè Juan nga tsatínda x̄ita? ¿A jé Nainá ra t́jna ngajmi, o ra ta x̄ita-ní? Kò'tín-ná jìòn, akjòn 'kia koxín-no ra 'an, yá ra kitsjà-na kjotéxoma koni 'sín 'siaan.

³¹ 'Kiaá tsajoóya-ni, kitsò-la xákjién:

—Tsa kixé: “Jé Nainá ra t́jna ngajmi”, kí-la 'sín k̄itso-ná: “¿Mé-ni nga mì kjokjiín-najìòn?” ³² Kò tsa kixé: “X̄itaá kitsjà-la kjotéxoma...”

Tanga j̄nà x̄ita naxínda itsakjòn-la, tà ngat̄jì-la nga j̄nà x̄ita, 'koaá 'sín makjiín-la nga jè Juan, ngi jé Nainá kiichja ngajo-la.

³³ J̄nà x̄ita k̄i kitsó-ní:

—Mì kì 'ya-j̄ìn.

Kò jè Jesús kitsó-la:

—T̄i'koaá 'an, mì kì koxín-no yá ra kitsjà-na kjotéxoma koni 'sín nga 'siaan.

Kjoa mangásòn 'tse x̄ita ra tsikítje to uva ra 'cho síxá

(Mateo 21:33-46; Lucas 20:9-19)

12 Tsikí'tsia Jesús nga tsi'kénajmíya kjoa ra ma mangásòn-kjo. Kitsò:

—Jngo x̄ita tsikítjejin to uva ya nangi-la, kò akjòn tsikíchjandi-la, kò tsikínda jngo i'nde n̄anda nga k̄itjo jè nanda-la to uva. T̄i'koaá tsikíndaá jngo ni'ya ra tsikísòn'nga mé-ni nga ma kòkinda-ni nga'tsiò. Akjòn isikiña-la jè nangi-la j̄nà x̄ita, mé-ni nga síxáko-ni. Kò akjòn k̄jiín k̄ijì ni-la nangi rak̄i. ² 'Kia nga ijchò nichjin-la nga kjójchá to uva, jè ni-la nangi isikasén jngo x̄ita chi'nda-la nga 'ji síje ra jè bako-la nga tjábé chiba-la 'tse tsajmì ra kjójchá. ³ Tanga j̄nà x̄ita ra isíxájin nangi, tà iskajàn-kò-ní; tà isikasén tiyaá-ni. ⁴ Jé ni-la nangi

isikasén ìjngo x̄it̄a ch̄i'nda-l̄a. T̄i'koaá tà najoó tsikínè-te, ngi kitií sko, 'ñó kijtseton. ⁵ Jè ni-l̄a nangi ìjngo-isa isikasén x̄it̄a ch̄i'nda-l̄a. Jè rak̄i, isì'ken-ní. K̄jín isikasén-isa x̄it̄a ch̄i'nda-l̄a, tanga t̄jín ra iskajàn-ko, k̄o t̄jín ra isì'ken.

⁶ Jè ni-l̄a nangi ta jngoó x̄it̄a t̄jna-isa-l̄a; tà jé-ní ra ti-l̄a ma, jè ra 'ñó tsjake; t̄i'koaá isikasén-te, kitsò: “Skexkón-la ra jè ti-na.” ⁷ Tanga j̄n̄a x̄it̄a ra inchisíxá-jin nangi, tsajoóya-ni, kitsò-l̄a xákjién: “Jé-la rak̄i ra 'tse k̄itso-l̄a nangi, s̄i'keén mé-ni nga tsajién 'kín ijye-lá nangi.” ⁸ Ak̄jòn itsabá'ñó nga isì'ken. Tsachrjejin ijo-l̄a ya ñánda t̄jín to uva.

⁹ ¿Kó bixó jìòn? ¿Jè ni-l̄a nangi, mé ra s̄iiko j̄n̄a x̄it̄a k̄i? K̄j'íi-la nga k̄j'íi sí'ken j̄n̄a x̄it̄a k̄i, ak̄jòn k̄j'íi x̄it̄a s̄iingatsja nangi-l̄a ñánda t̄jín-l̄a to uva.

¹⁰ ¿A skanda kjeé chitá'yá jìòn jè xajon ra t̄j'ita 'én-l̄a Nainá ñánda tsò?:

Jè najo ra tsachrjengi j̄n̄a x̄it̄a ra bínda chrjò,
jé tíma-ni najo nga'ñó ra síjna ítjòn ya nga chrjangi-l̄a ni'ya.

¹¹ Jé Nainá ra ko'sín tí'sín.

Ko ta maxkón-ná 'kia nga 'yeé j̄n̄a kjoa k̄i.

¹² J̄n̄a x̄it̄a k̄i, mején-la jtsaba'ñó jè Jesús, nga k̄iyyaá-l̄a jè kjoa mangásòn ra tsikénajmí Jesús, nga kondra 'tse-ní koni 'sín nga kitsò. Tanga j̄n̄a itsakjòn-l̄a x̄it̄a nax̄indá; ta kitsjín jnchro, ak̄jòn kiji-ni.

Kjoa 'tse ra machjítjì tsajmì

(Mateo 22:15-22; Lucas 20:20-26)

¹³ J̄n̄a x̄it̄a k̄i, iskanìtj̄ngií i'ka-l̄a Jesús x̄it̄a Fariseo ko x̄it̄a 'tse Herodes nga mejèn-l̄a sakò-l̄a kó'sín s̄iiko nga koàngi. ¹⁴ X̄it̄a k̄i, kitsó-l̄a:

—Maestro, 'ya-nájin nga 'én kixíí 'bènajmí. Ko, mì tsa ki nikìndi tsa kótsò-li j̄n̄a x̄it̄a. Mì k̄i tsa chjaájin ko mì k̄i tsa ya chitsíjen-jn̄i x̄it̄a. 'Koaá 'sín kixíí 'bènajmíyi koni 'sín t̄jín ndiyá-l̄a Nainá. ¿A ndaá t̄jín nga kichjítjìé tsajmì a'ta 'tse César, x̄itaxá ítjòn-l̄a x̄it̄a Roma, o ra majìn-ní? ¿A kichjì-ná o ra mì k̄i kichjìé?

¹⁵ Tanga Jesús k̄jòchiyyaá-l̄a nga jò t̄jín inìma-l̄a x̄it̄a k̄i; kitsó-l̄a:

—¿Mé-ni nga 'an mejèn-no ch̀ndoch̄a-ná? Nchrabáko jngo-ná t̄on, mé-ni nga ske-na kó'ki.

¹⁶ 'Kiaá k̄iiko jngo-l̄a t̄on. Jesús kitsó-l̄a:

—¿Yá 'tse isén ko 'í ra t̄j'ita?

Kitsó-l̄a:

—'Tseé jè César, jè ra x̄itaxá ítjòn-l̄a x̄it̄a Roma.

¹⁷ 'Kiaá kitsò Jesús:

—'Tì-la César jè ra 'tse César kò 'tì-la Nainá jè ra 'tse Nainá.

Tà kjóxkón-là 'kia nga kií'nchré koni 'sín kitsò Jesús.

Kó'sín nga kiskonangi jñà xità Saduceo kjoa 'tse ra faháya india-ilà mi'ken

(Mateo 22:23-33; Lucas 20:27-40)

¹⁸ Jñà xità saduceo ijchòtjingí-là ñándà tíjna Jesús. Jñà xità kì m̀ k̀ makjiín-là nga ma faháya-ilà jñà xità ra ijye 'ken. Iskonangi-là Jesús, kitsò-là:

¹⁹ —Maestro, Moisés, 'koaá 'sín tsakájna xajon: Tsa 'kia jngo xità 'xin kiyá ra m̀ k̀ 'se-là ixti kò chjoón-là, jè ra ma 'ndse mi'ken, jé kixan-kò india-ni chjoón-là 'ndse, mé-nì nga kata'se-là ixti, jè ra ya kichja-nì a'ta 'tse ndí mi'ken. ²⁰ 'Koaá 'sín kjomà jngo 'ká, ñándà ito ma-ni xità ra 'ndse joó. Jè ra tíjna ítjòn, ixan-ní, tanga m̀ k̀ ki'se-là ixti; ta 'koaá 'sín 'ken. ²¹ Jè ra ma-ni jò, jé ixan-kò chjoón-là 'ndse. Tì'koaá 'keén-te. M̀ k̀ ki'se-te-là ixti. 'Koaá tì'sín kjomà ra ma-ni jàn. ²² Kò ta ngàsòn kjomà kó nga ito xità k̀. Nijngo ra ki'se-là ixti. Nga ijyehe'tà-ni kjoa, 'keén-te jè chjoón. ²³ 'Kia nga tsa kjoáya-ilà jñà xità ra ijye 'ken, [koni 'sín sij], ñáa-nì xità k̀ ra koma kjòn-ni chjoón-là, nga ixan-kò ijyee kó ito.

²⁴ 'Kiaá kiichja Jesús, kitsò-là:

—Jìòn, kií koma-ni nga maskáya-no nga m̀ k̀ 'ya jìòn kótsò jè xajon ra tí'ta 'én-là Nainá kò m̀ k̀ 'ya jè nga'ño ra tíjn-là Nainá.

²⁵ 'Kia nga kjoáya-ilà mi'ken, m̀ tsa tì kjoabixan 'se-nì. Nga 'koaá 'sín kjòn koma jñà xità koni jñà ikjalí-là Nainá ra tíjn ya ján ngajmi. ²⁶ Jè kjoa 'tse mi'ken nga kjoáya-ilà, ¿a kjeé fatsjijin jìòn xajon-là Moisés ya ñándà tíchja 'tse yá na'yá ra títi? Nainá kitsó-là Moisés: “'An-ná ra Nainá-là tsò-na Abraham, Isaac, kò Jacob.” ²⁷ Jè Nainá m̀ tsa 'tse mi'ken-jìn. 'Tseé xità ra títsajnakon. Jìòn jìòn, taxkì 'ño maskáya-no.

Jè kjotéxoma-là Nainá ra 'ño tíjna ítjòn

(Mateo 22:34-40)

²⁸ Jngo xità ra bakón-ya kjotéxoma-là Nainá ra tsikínda Moisés kií'nchré-là Jesús nga nda kiichja 'kia nga inchihoókjo. Ijchòkasi'ta chrañaá-là, akjòn iskonangi-là, kitsò-là:

—¿Ñáa-nì kjotéxoma-là Nainá ra tíjna ítjòn?

²⁹ Kiichjaá Jesús, kitsò-là:

—Jè kjotéxoma ra tíjna ítjòn tsò-ní: “Tíná'ya xità Israel, jè Nainá-ná ra tíjna ítjòn-ná, ta jè ta jngoó-ni ra tíjna ítjòn-ná. ³⁰ Ngi koó inima-li, kò ngi

koó kjobinachon-li, ko ngi koó kjobítsjen-li, ko ngi koó nga'ño ra tjin-li nga tsjacha 'tjin jè Nainá ra tjna ítjòn-li.” Jè rakij kjotéxoma ra 'ño tjna ítjòn. ³¹ Jè ra ma-ni jò tsò-ní: “Ko'sín tsjacha 'tjin xita xàngi koni 'sín nga tsjacha ijo-li.” Mì tì mé tjin-isa-ni kjotéxoma ra isa xkón tjin koni jña kji.

³² Jè xita ra bakón-ya kjotéxoma-la Nainá kitsó-ní:

—Nda tjin, Maestro. Kjihixi-ní koni 'sín kanakji. Nga jngoó ma-ni Nainá, ko mì tì yá tjin-ni ra kji'í. ³³ Ko nga isaá chji-la nga jè Nainá, nga ngi koó inima-ná, ko ngi koó kjobítsjen-ná ko nga ngi koó nga'ño-ná nga tsjacha 'sieén, ko nga tì'koaá tsjacha 'sieén xàngieé koni tsa tije-ni ijo-ná. Isaá chji-la koni jña nga'tsì cho ra mangatsja Nainá nga tì ya asòn ímixa tsje-la.

³⁴ Jesús, 'kia nga kijtse nga ndaá kichja jè xita ra bakón-ya kjotéxoma-la Nainá, kitsó-la:

—Mì tì tse chija-li koni 'sín nga Nainá kotéxoma-li.

Ko, ni-ti-yá ra kjo'ño-ni ikon nga iskonangi-isa-la.

Ñanda 'ji-ni tje-la jè Cristo

(Mateo 22:41-46; Lucas 20:41-44)

³⁵ Jesús, 'kia nga tìbakón-ya ya nditsin ingo ítjòn, iskonangi-ní, nga kitsò:

—¿Mé-ni kotsò-ni jña xita ra bakón-ya kjotéxoma-la Nainá nga jè Cristo [ra xá sikkasén-ni Nainá] nga yaá nchrabá-ni tje-la a'ta 'tse xitaxá ítjòn ra tsi'kin David? ³⁶ Nga jè David, kji 'sín kitsò nga isichiya-la jè Inima Tsje-la Nainá:

Jè Nainá kitsó-la jè ra tjna ítjòn-na:

“I tjna'tá-ná ya nga kixi-na

skanda 'kia nga ijye sikítsajnangia ya ndsaki

jña ra xita kondra-li ma.”

³⁷ Jè David, tsa 'koaá 'sín kitsò-la jè Cristo [ra xá sikkasén-ni Nainá] nga jè tjna ítjòn-la, ¿kó'sín ma-ni nga tje-la ma?

Nga'tsì xita ra kjin ma-nioo, ngi tjin ikon nga 'nchré-la Jesús koni 'sín nga bakón-ya.

Jesús tsakjajé'tin jña xita ra bakón-ya kjotéxoma-la Nainá ra tsikinda Moisés

(Mateo 23:1-36; Lucas 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ Jesús, 'koaá 'sín tsakón-ya-la xita. Kitsò-la:

—Tikinda ijo-no a'ta 'tse xita ra bakón-ya kjotéxoma-la Nainá ra tsikinda Moisés. Ra jña, 'ño tsjake nga jña bimako nikje ra ndajò

kjòn. Tì'koaá 'ńó sasén-là nga nda kjòn jchaxkón 'kia nga síkjáya-la xítà yà ajin nditsin. ³⁹ Kò jńá bátsji íxile ra jncha ítjòn yà ni'ya sinagoga ñándà nga maxkóya xítà Judío, kò nga jńà kítsajna'ta ítjòn ímíxà yà ñándà nga bakjèn xítà ñándà nga tjín 'sí. ⁴⁰ Kò fa'an-la ni'ya-là jńà ndí íchjín ra ijye 'ken 'xín-là. Akjòn sí taxkí tseé fiko 'kia nga 'sín kjochikon, mé-ni nga nda xítà kítjongi-nì. Jńà xítà kìi, isaá tse kjohi'in 'kì-là.

Ton ra kitsjà kjotjò chjoón jch'an ra 'ńó imà

(Lucas 21:1-4)

⁴¹ Jesús yaá tsikijna yà kixi-là ñándà tíjna kàxà ra sinchá ton 'tse ingo. Tíkotsíjen-là xítà naxindá kó'sín nga síkíhijyo jè ton. Kjín xítà nchínà ra tse ton tsjá. ⁴² Ijchó jngo chjoón jch'an ra 'ńó imà. Jò ndí ton ítisíńà tsikíhijyo ra chiba chjí-là. ⁴³ Jesús kiichjaá-là xítà ra kotá'yá'ta-là, kitsò-là:

—'Koaá xin kixi-no, jè chjoón jch'an rakìi ra 'ńó imà, jé-ní ra isa tse ton kábijna, nda mí 'koa-ni koni jńà xítà ra i'ka. ⁴⁴ Nga nga'tsi jńà xítà ra tjín-là ton, tà jé tsjá jè ra jnengi-là, tanga jè ndí chjoón imà rakìi, jngó kjá kátsjá ijyeé nga'tsi ndí ton ra tíjna-là ra tísjchá-ni ijo-là.

'Én ra tìngíi kòkitsò-nì Jesús kó'sín nga kixojen jè ingo ítjòn

(Mateo 24:1-2; Lucas 21:5-6)

13 'Kia nga itjo-ni nditsin ingo ítjòn Jesús, jngo xítà ra kotá'yá'ta-là kitsò-là:

—Maestro, chítsijeén-là, mé tà kjòn jńà najo kò mé ta nda kjòn jńà ni'ya.

² Kitsó Jesús:

—Nda chítsijen-là nga'tsi ni'ya i'i kii. Nii-ti-jngo najo-là síhijyosón-ilà xákjién. Kixojen ijyeé nga'tsiòo.

Mé kjoxkón ra tjen kòkama 'kia nga machraña nga kje isà'nde

(Mateo 24:3-28; Lucas 21:7-24; 17:22-24)

³ 'Kia nga tíjna Jesús yà asòn'nga nindo Yá Olivo yà kixi-là Ingo ítjòn, jè Pedro, Jacobo, Juan kò Andrés a'ta xín kiichja-là Jesús nga iskonangi-là, kitsò-là:

⁴ —Kò'tín-nájin, ¿kjiá-nioo nga kò'sín kòkama jńà kjoa kii? ¿Mé kjoxkón ra tsijen jcha-là 'kia nga ijye mejèn kítjasòn ijye jńà kjoa kii?

⁵Kiichjaá Jesús, kitsò-la:

—Nda t̄ikindaá ijo-no mé-ni nga mì yá ra skoóndacha-no. ⁶Kjín x̄ita kj'íí ra jè 'í-na s̄iichjeén nga k̄itso: “'An-ná ra Cristo [ra xá isikasén-na Nainá].” K̄o kjín x̄ita skoóndacha-la.

⁷Jiòn, 'kia nga k̄iná'ya-la nga jndíí ra ján tjín k̄jojchán, k̄i tà chjàn skon; xá 'koaá 'sín kama-ni, tanga kjè tsa ngi kjè kjòn jè isà'nde.

⁸Nga k̄iì'tsiaá-la k̄jojchán xákjién j̄nà ra x̄itaxá ítjòn títsajna ra inçibatéxoma ya naxindá i'i ra tjín i isà'nde nga skajàn-kjo. K̄o jndíí ra ján 'koa chón ta nga tíjngo isà'nde; k̄o 'seé kjinchrá. J̄nà kjoa k̄iì, ta jé-ní ra ma'tsia-ni ta nga'tsì kjohi'in ra 'se.

⁹Nda t̄ikindaá ijo-no, nga yaá skanì'ta-no x̄ita ñánda nga tjíhijyo x̄itaxá. Skajàn-koó-no x̄ita ya aya ni'ya sinagoga ñánda nga maxkóya x̄ita Judío. K̄o ik̄oó-no ya ngixk̄on x̄itaxá ra batéxoma k̄o ñánda nga tjíhijyo x̄itaxá ítjòn, tà ngatjì-la ra a'ta tsa'an. Jiòn 'kiòò 'én a'ta tsa'an. ¹⁰Machjeén-nì nga ítjòn kobísòn 'én x̄itse-la Cristo ra nda tsò nga tjíjtsa isà'nde. ¹¹'Kia nga ik̄o-no nga s̄iìngatsja-no ya ngixk̄on x̄itaxá, k̄i makájno-no kó'sín k̄iná'kjoaa. K̄i jiòn níkítsjen, nga 'koaá 'sín k̄iná'kjoaa koni 'sín nga k̄itso-no Nainá, mì tsa jiòn kí'tin-la ijo-no mé 'én ra k̄iná'kjoaa, jé Inìma Tsje-la Nainá ra k̄ichja ngajo-no. ¹²J̄nà n̄ichjin k̄iì, jè ra tjín 'ndse, t̄ijé 'ndse s̄iìngatsja-ni ya ñánda nga katani'ken; jè ra na'in ma, t̄ijé s̄iìngatsja-ni ti-la nga katabiya; j̄nà ra ixti ma, j̄nà s̄iìngatsja na'in-la ya ñánda nga katani'ken-te. ¹³Nga'tsì x̄ita kojtikeyé-no ra ta ngatjì tsa'an. Tanga jè ra chí'kjoa-la nga kixi k̄osen skanda 'kia nga k̄jehe'tà j̄nà kjoa k̄iì, jè-ní ra k̄otojin kjohi'in.

¹⁴Tanga 'kia nga jchaá ya i'nde tsje-la Nainá, kjoa tjé ra k̄okama ra ñó 'cho tjín ñánda mì k̄i bakèn-la nga k̄o'sín koma, [koni 'sín kitsò Daniel x̄ita ra isìchjeén Nainá nga k̄iichja ngajo-la]. (Ndaá katasijin-la j̄nà x̄ita ra ma-la kotá'yá xajon.) 'Kia nga k̄okama j̄nà kjoa k̄iì, j̄nà ra títsajna ya Judea, kata'fahachinga; ya katafi ya asòn nindo ján. ¹⁵Jè ra ya tíjna ya asòn'nga ni'ya-la, k̄i tà chjàn bitjojen-ni; k̄i tà chjàn 'faha'sen ni'ya-la nga mejèn-la mé ra skaábé; ¹⁶k̄o jè ra ya tsá'bjain nangi-la, k̄i tà chjàn nchrabá-ni ya ni'ya-la nga k̄iíxkó j̄nà nikje-la.

¹⁷iIma-ró-ni j̄nà ndí íchjín ra i'ndí tjíhi'ma-la k̄o ra inçhisjchá ixti-xó j̄nà n̄ichjin k̄iì! ¹⁸Titsa'ba-la Nainá nga mì 'kia k̄okatama 'kia nga n̄ichjin-la cho 'nchán. ¹⁹'Kia nga k̄o'sín k̄okama j̄nà n̄ichjin k̄iì, 'ñó tse kjohi'in 'se, ra kjè sa india k̄oma skanda 'kia-ni nga tsikínda isà'nde Nainá skanda 'ndi-ni, k̄o niì-ti-kjiá k̄okama-ni askan-nioo.

²⁰Tsa mí-la jè Nainá kjohíxìn chiba j̄nà n̄ichjin k̄iì, niyá-la x̄ita ra k̄otojin kjohi'in. Tanga jè Nainá kjohíxìn chiba j̄nà n̄ichjin k̄iì, ta ngatjì-la j̄nà x̄ita-la ra ijye k̄o'sín tjínda-la nga jè tsjahjín.

²¹ 'Kia nga tsa yá ra k̄itso-no: “;Chítsijen-la, íí t̄jna Cristo [ra xá isikasén-ni Nainá]!”, k̄o tsa k̄itso-no: “;Chítsijen-la, yaá t̄jna ján!”, k̄i tà chjàn makj̄iín-no. ²² Nga xá kj'íí i'ka-ni ra ta x̄it̄a ndiso, ra Cristo k̄itso-la ijo-la k̄o ra k̄itso nga j̄n̄a síchjeén Nainá nga chja ngajo-la. K̄jín k̄joxkón ra tse nga'ñó t̄j̄k̄o k̄okòn k̄o s̄ikats̄ijen, ra skanda skoóndachaá-la j̄n̄a x̄it̄a ra ijye tsjah̄j̄in Nainá tsa ma ra s̄ik̄o. ²³ T̄ikindaa ijo-no. Nga ijyeé t̄jen t̄i'bènájmí ijye-no nga'tsi k̄joa k̄īi.

Kó'sín koma 'kia nga kj'íí india-ni I'ndí-la X̄it̄a

(Mateo 24:29-35, 42-44; Lucas 21:25-36)

²⁴ 'Kia nga ijye koma askan-nioo, nga ijye koto n̄ichjin 'tse k̄johi'in, jè tsá'bí koj̄ñó-ní, k̄o jè sá m̄i t̄i k̄i kohisen-ni. ²⁵ J̄n̄a nitse skatsangi-ní. K̄o j̄n̄a nga'ñó ra t̄j̄n ján ngajmi, koj̄tiyaá-la. ²⁶ Ak̄jòn jcha-na ra 'an ra I'ndí-la X̄it̄a xin-la ijo-na, nga k̄jinchrabàj̄ian ya aj̄in ifi, tseé nga'ñó k̄o tseé k̄joajeya ra tsa'an k̄j̄h̄ik̄o 'kia nga kj'í'ia. ²⁷ Sikásén-na j̄n̄a ik̄jalí-na nga k̄ííxkóya x̄it̄a-na ra ijye 'an tsjah̄j̄ian, ya k̄oo jngo t̄jandi-la isà'nde k̄o nangi.

²⁸ 'Chítsijen-la jè yá-la to iḡo mé ra bakón-ya-ná; 'kia nga j̄n̄a chrja chí'ndé-la bí'tsia nga bí'jtsén-jno, ijyeé 'ya nga tímachrañaá ch̄o ndabá. ²⁹ 'Koaá t̄i'sín t̄j̄n, 'kia nga jcha nga k̄okama j̄n̄a k̄joa k̄īi, katamachiyaá-no nga ijyeé tímachraña n̄ichjin; ijyeé ya s̄ijn̄a'ta chraña-no 'an ra I'ndí-la X̄it̄a xian-la ijo-na koni jngo x̄it̄a ra ya s̄ijnajto ya x̄otj̄ob̄a ni'ya. ³⁰ 'Koaá xin kixi-no, t̄ik̄jeé biya-ni x̄it̄a ra t̄j̄n n̄ichjin 'ndí 'ndí nga k̄it̄jasòn ijye nga'tsi k̄joa k̄īi. ³¹ Jè ngajmi k̄o jè isà'nde jch̄ijaá-la; tanga j̄n̄a 'én-na, m̄i k̄i tsa ta ya jchaàj̄in, k̄it̄jasòn ijye-ní.

³² Tanga jè n̄ichjin k̄o jè hora 'kia nga k̄o'sín k̄okama, niyá ra t̄j̄j̄in-la; nīj̄n̄a ik̄jalí 'tse Nainá ra t̄j̄n ya ngajmi; skanda mí bee 'an ra I'ndí-la ma; tajngoó Nainá ra Na'ín-ná t̄j̄j̄in-la.

³³ T̄ikindaa ijo-no, t̄itsajnakon, t̄itsa'ba-la Nainá, nga m̄i tsa j̄iòn t̄j̄j̄in-no k̄jiá-ni nga k̄o'sín k̄okama. ³⁴ 'Koaá 'sín t̄j̄n koni tsa jngo x̄it̄a ra k̄jin k̄j̄i, isingatsja ni'ya-la x̄it̄a ch̄i'nda-la. Kitsjá-la xá nga jngó jngó; kitsò-la jè ra síkinda x̄otj̄ob̄a-la ni'ya: “T̄ijni, k̄i tsajnafè-j̄in.” ³⁵ 'Koaá 'sín t̄itsajnakon nga'tsi-no, nga m̄i k̄i t̄j̄j̄in-no jè n̄ichjin 'kia nga kj'íí-ni ni-la ni'ya. ¿A tímaj̄ñó 'k̄íí-ni o ra 'kiaá 'k̄íí-ni 'kia nga k̄ijchò masen nit̄jen o ra 'kia-ní nga sk̄indaya káxtí o ra 'kiaá-ní nga ijye tí'se isén? ³⁶ K̄i tsah̄ijyofè j̄iòn, t̄itsajnanda tsa k̄íí n̄ichjin-ni tà nd̄it̄oón 'ji-ni ni-la ni'ya. ³⁷ Koni 'sín xin-no ra j̄iòn, 'koaá t̄i'sín xin-la nga'tsi x̄it̄a: “Nda t̄itsajnakon.”

Kó'sín tsajoóya-ni jñà kondra-là Jesús 'kia nga kitsabá'ño

(Mateo 26:1-5; Lucas 22:1-2; Juan 11:45-53)

14 Tà jó nichjin chija-là nga kitjo 'sí paxko 'tse xita judío 'kia nga bakjèn niño nchrajín ra tsìn-là na'yo san. Jñà xita ítjòn-là na'mì kò xita ra bakón-ya kjotéxoma-là Nainá ra tsikínda Moisés, tsakátsji'ndeé-là kó'sín siiko nga skoóndacha-là nga jtsaba'ño Jesús, akjòn sji'ken. ²Tjín i'ka ra kitsò:

—Mì tsa 'kia kindaba'ñé 'kia nga tjín 'sí, mé-ni nga mì kì kjosi 'se-ni ya ajin naxindá.

Kó'sín jngo chjoón tsikíxten-jnó xki ra nda jne ya sko Jesús

(Mateo 26:6-13; Juan 12:1-8)

³Jesús 'kia nga tíjna ni'ya-là Simón ya naxindá Betania, jè ra kò'sín 'yaxkon-là nga i'ndojno chrjaba ijo-là. 'Kia nga tíjna'ta ímixa jngo chjoón ijchòjkon, ra 'ya jngo namità najo ra tjíya-là sihiti ixi ra 'ño nda jne ra 'mì nardo ra 'ño tse chjí-là. Tsakján'a namità, akjòn tsikíxten-jnó sko Jesús jè sihiti ixi ra 'ya. ⁴Tjín i'ka xita ra ya títsajna, kjojtí-là, kitsò-là xákjién:

—¿Mé-ni ta kàsikitsón-ni jè sihiti ixi? ⁵Isaá-la nda tsa kasatína, nga tsatoó-là jàn sindo nichjin chjí-là xita chí'nda tjín-ni; kò jè ton rakì tsa jñà ka'bì-là jñà ndí xita ima.

Kò kiichjajno-là jè chjoón rakì.

⁶Tanga kitsó Jesús:

—Kì kò'sín 'mì-la. ¿Mé-ni kò'sín nijti-la? Koni 'sín nga kásíko-na, 'ño nda ká'sín-ni. ⁷Jñà xita ima yaá títsajnakò ki'ta-no kò maá kisíko'ta jiòn tsa 'kia nga mejèn-no. Tanga 'an, mì tsa ta kji'tà nichjin i kótijnakò-no. ⁸Jè chjoón rakì, 'koaá 'sín ká'sín koni 'ki ma ra ká'sín. Ijyeé kábíxten-jnó kjón-ni sihiti ixi ra 'ño nda jne ya ijo-na ra a'ta 'tse 'kia nga siijiaan. ⁹'Koaá xin kixi-no, ni'sín ta ñánda-ni nga 'senajmíya jè 'én xitse ra nda tsò nga tíjtsa isà'nde, ti'koaá 'senajmíyaá-te koni 'sín ká'sín jè chjoón rakì, mé-ni nga síkítsjen-yá-ni xita ra a'ta 'tse.

Kó'sín jè Judas kitsjà-là í'tsin jè Jesús

(Mateo 26:14-16; Lucas 22:3-6)

¹⁰Jè Judas Iscariote, jngo xita-là Jesús jñà ra tejò ma-ni, kiìjkoón jñà xita ítjòn-là na'mì nga mejèn-là jè siingatsja Jesús. ¹¹Jñà xita ítjòn-là na'mì, 'kia nga kí'nchré, 'ño kjotsja-là, 'koaá 'sín kitsjà-là

tsa'ba nga toón tsjá-la. Jè Judas tsakátsji'ndeé-la kó'sín 'sijn nga ma sijnngatsja Jesús.

Kó'sín nga tsakjèn-ko xita-la Jesús a'ta 'tse 'sí paxko

(Mateo 26:17-29; Lucas 22:7-23; Juan 13:21-30; 1 Corintios 11:23-26)

¹² Jè nichjin 'kia nga tisa ma'tsia jè 'sí paxko, 'kia nga jña xita judío bakjèn niño nchrajín ra tsin-la na'yo san, nga sí'ken forrè ra bíxten jní-la a'ta 'tse 'sí paxko, jña xita ra kotá'yá'ta-la Jesús iskonangií-la; kitsò-la:

—¿Nánda mejèn-li nga kongí kinda-jin tsajmì ra chjineé 'tse 'sí paxko?

¹³ Jesús isikasén jò xita ra kotá'yá'ta-la ján Jerusalén, kitsò-la:

—Tangió ya ajin naxindá ján, yaá skajin jngo xita ra 'ya jngo nisa nandá; 'kia nga jchaa, tangítjingi-la. ¹⁴ Ya nánda kjoah'sen, ko'tin-la jè ni-la ni'ya: “Kíí tsò jè Maestro: ¿Nánda kjijna jè ni'ya ya nánda kókjen-ko xita-na ra kotá'yá'ta-na ra a'ta 'tse 'sí paxko?” ¹⁵ Yaá kòkòn jngo-no ni'ya ra je 'ki ra ijye nda chon ra ya tijnasòn'nga i'ngaá ya nánda ijye títsanda tsajmì ra kochjeén. Yaá tinda jiòn tsajmì ra chjineé.

¹⁶ Kijí-ní jña xita ra kotá'yá'ta-la Jesús ya ajin naxindá. 'Koaá 'sín isakò-la koni 'sín kitsò-la Jesús, yaá tsikínda tsajmì ra tsakjèn ra kjoa 'tse 'sí paxko.

¹⁷ 'Kia nga ijye kjòjnò, Jesús ijchòkoó xita-la ra tejò ma-ni. ¹⁸ 'Kia nga títsajna'ta ímixa nga inchibakjèn, Jesús kitsò-la:

—'Koaá 'sín xin kixi-no, tjiòn jngo-najiòn ra i inchibichio ra sijnngatsja-na xita kondra-na.

¹⁹ Jña xita-la Jesús ta kjobaá-la 'kia nga kòkitsò Jesús. 'Kiaá jngó jngó iskonangi, kitsò-la:

—¿A 'an-ná?

²⁰ Jesús kitsò:

—Ra tejò ma-najiòn, jngo kitjojin, jè-ní, jè ra taña mahíjin niño-la ko tsa'an ya ajin chroba. ²¹ 'An ra l'ndí-la Xita xian-la ijo-na, ra kixi kjoa, 'koaá 'sín kiyáa koni 'sín ijye tíchja xajon ra tjí'ta 'én-la Nainá. Tanga, jima-ró-ni jè xita ra ko'sín sijnngatsja-na! Isaá-la nda-la tsa mì kì kitsin xita rakì.

²² 'Kia nga inchibakjèn, Jesús iskábé niño nchrajín, kitsjá-la kjonda Nainá, isijòya jè niño nchrajín, akjòn kitsjá-la xita-la, kitsò-la:

—Chjibé niño nchrajín kii. Jña kii, jé ijo-na.

²³ *Ak*jòn iskábé jngo *ch*itsín, [jè ra *t*jíya nandá xán 'tse uva], *k*itsjá-la *k*jonda Nainá; *a*kjòn *k*itsjá-la *x*ita-la, nga'tsì *x*ita-la *k*i'tsií nandá xán 'tse uva ra *t*jíya *ch*itsín. ²⁴ *K*itsò-la:

—Jè *r*akii, jé *j*ní-na ra *s*ikixiya jè *k*joa *x*itse ra *t*ibindájín-ko-no nga *x*aájten ra ta ngatji 'tse *x*ita. ²⁵ 'Koaá xin-no, mì *t*i kì *sk*'i-na nandá xán 'tse uva skanda 'kia nga *k*ijchò *n*ichjin nga ma *sk*'iaa nandá xán *x*itse ya *n*ánda nga *t*ibatéxoma Nainá.

**Kó'sín nga *t*jingií *k*okitsò-nì Jesús
nga jè Pedro jàn 'ka *k*jójna'ma ra a'ta 'tse**

(Mateo 26:30-35; Lucas 22:31-34; Juan 13:36-38)

²⁶ Jè Jesús *k*o *j*ñà *x*ita-la, 'kia nga *i*jye *k*ise jngo-la so Nainá, *a*kjòn *y*áá *k*ijì ya a'ta nindo Yá Olivo. ²⁷ Jesús *k*itsó-la *x*ita-la:

—Nga'tsì-najiòn *k*ijmítakón-nájiòn; nga 'koaá 'sín *t*íchja *x*ajon ra *t*jí'ta 'én-la Nainá nga tsò: “Si'kén-ná jè *ch*jingo *ch*o *k*o *j*ñà forré *k*ochijndí-ní.” ²⁸ Tanga 'kia nga *i*jye *k*joaáya india-na, *y*áá *k*jín *í*tjòn-no ya *j*án nangi Galilea.

²⁹ *K*itsó Pedro:

—Nì'sín *t*sjín-takòn-li nga'tsì *j*ñà *x*ita-li ra i'ka, 'an mì kì *t*sjin-tákon-la.

³⁰ Jesús *k*itsó-la:

—'Koaá 'sín xin *k*ixi-la; *t*ijé-ni *n*itjen *r*akii, 'kia nga *t*ikje *k*jindáya jò 'ka *k*áxtí, jàn 'ka *k*osíi nga mì kì 'yaxkon-ná.

³¹ Jè Pedro isáá 'ñó *k*iichja-isa; *k*itsò:

—Nì'sín ya *k*atiyako-la, mì kì *k*jójna'ma *j*àan.

Ngásòn *k*itsò *i*jye *x*ita-la ra i'ka.

**Kó'sín nga *t*sikítsa'ba Jesús
ya i'nde *n*ánda 'mì Getsemaní**

(Mateo 26:36-46; Lucas 22:39-46)

³² *K*ijí jngo *i*'nde *n*ánda 'mì Getsemaní; jè Jesús *k*itsó-la *x*ita ra *k*otá'yá'ta-la:

—Ya *t*itsajna *i*jndíi; 'koa-la *ch*iba-la *k*ichjà'ta-la Nainá.

³³ Jesús *k*iikóó Pedro, Jacobo, *k*o Juan. *A*kjòn *t*sikí'tsia nga ba *k*i'se-la *k*o *i*skájno. ³⁴ *K*itsò-la *x*ita-la:

—Taxki 'ñó ba *t*jín-la jè *i*nima-na; sí 'koaá ma-na *k*oni tsa *k*iyáa. *T*itsajna *i*jndíi, *t*itsajnakon.

³⁵ Jesús *k*iikjá *ch*iba-isa. *A*kjòn *t*sasèn-xkó'nchi'ta nangi nga *k*iichjà'ta-la Nainá, nga tsa maá-la *k*atatjahíxìn-la *k*johi'in.

³⁶ 'Kia nga tíchja'ta-la Nainá, kitsó-la:

—Na'in, Na'in, ra a'ta tsaji ma ijye-ní nita mé kjoa-ni. Chjíixìn-ná jì kjohi'in rakì; tanga mì tsa jè 'én tsa'an katabitjasòn; jé katitjasòn koni 'sín mejèn-li.

³⁷ Akjòn 'ji india-ni ya ñánda títsajna xita-la, tanga ijyeé kjifè. Kitsó-la jè Pedro:

—Simón, ¿a titsajnafé-ní? ¿A sí mí káchíkjoa-li tsa tà jngo hora kabijnakin? ³⁸ Títsajnakon kò tìnákjoa'ta-la Nainá mé-ni nga mì jé skajin-no. Kixí kjoa, jé inìma-ná tíjnanda-ní nga mejèn-la síhitjasòn, tanga ra jè ijo-ná, tsìn-la nga'ño nga ma-la síhitjasòn.

³⁹ Jesús kiichja'ta india-la Nainá. 'Koaá tì'sín kitsò india-ni koni kitsò nga tì'sa ítjòn. ⁴⁰ 'Kia nga 'ji india-ni, jña xita-la takó kjifè india-ni, tà ngatjì-la nga 'ño nijña-la. Mì kì tì be-ni kó kító-la Jesús. ⁴¹ Ra kjomà jàn 'ka nga 'ji-ni Jesús, kitsó-la:

—Tsjafè-isa kò tikjáya. Katafehe'ta kjoa. Chítsijen; ijyeé ijchò chiba-la nga 'an ra l'ndí-la Xita xin-la ijo-na yaá kongatsja jña ra xita-jé. ⁴² Tísítjeen kò tjiaán; ijyeé nchrabá chraña jè ra sìngatsja-na xita kondra-na.

Kó'sín kjomà'tin Jesús 'kia nga ijye indabá'ño

(Mateo 26:47-56; Lucas 22:47-53; Juan 18:2-11)

⁴³ Takó tì'kiaá tíchja-isa-ni Jesús nga 'ji jè ra 'mì Judas, jngo xita-la Jesús jña ra tejò ma-ni. Kjín xita tjìkò ra 'ya kichà ndajò, tì'koa 'ya yá. Jña xita kì, jña isikasén jña xita ítjòn-la na'mì, kò jña xita ra bakón-ya kjotéxoma-la Nainá ra tsíkínda Moisés kò jña xita jchínga ra 'tse xita judío. ⁴⁴ Judas, jè ra tsi'kénajmí'tin Jesús, tjen kitsò ítjòn-la jña xita ra tjìkò:

—Jè ra skíne'ta isén-la, jè-ní ra kìndaba'ño jìòn, kò nda kjón tahíkoo.

⁴⁵ 'Kia nga ijchò Judas, kì kasi'ta chrañaá-la Jesús, kitsò-la:

—Maestro.

Akjòn iskine'ta isén-la. ⁴⁶ Jña xita ra tjìkò, nditòón itsabá'ño Jesús.

⁴⁷ Tanga jngo xita ra ya síjnajin, tsachrje kichà ndajò-la. Tsajá-la jè xita chì'nda-la na'mì ítjòn; tsate'tà chíká-la. ⁴⁸ Jesús kiichja, kitsò:

—¿Mé-ni kò'sín kà'fì ndabá'ño-nájiòn koni tsa jngo xita chijé, nga kò kichà kò yá ki'chà-no? ⁴⁹ Nìchjin nchijòn tsakátijnako-no ya ingo ítjòn nga tsakón-yá-no, kò mì kì indabá'ño-nájiòn. Tanga kì kò'sín tíma-ni mé-ni nga kítjasòn-ni jè 'én ra tjí'ta xajon ra tjí'ta 'én-la Nainá.

⁵⁰ 'Kiaá jahachinga nga'tsi jñà xità-là, isíkijna tajngo jè Jesús.
⁵¹ Jngo ti tjingi-là ra tijnajté jngo nikje chraba. Jñà xità itsabá'ño-te,
⁵² tanga jè ti rakìi kitsjiín nikje chraba-là; akjòn ta 'koaá 'sín tsanga líká.

'Kia nga kiiko Jesús jñà xità ya ñánda títsajna na'mì ítjòn

(Mateo 26:57-68; Lucas 22:54-55, 63-71; Juan 18:12-14, 19-24)

⁵³ Jñà xità kii, yaá kiiko Jesús ya ñánda tíjna na'mì ítjòn. Yaá kjóxkóya kóhotjín xità ítjòn 'tse na'mì, jñà xità jchínga 'tse xità judío, kò ra bakón-ya kjotéxoma-là Nainá ra tsikínda Moisés. ⁵⁴ Jè Pedro, tà kjin, ta kjiín basèn-tjingi skanda nga ijchò ya nditsin ni'ya-là na'mì ítjòn. Yaá tsikijnajin-là ya ñánda títsajna jñà xità ra síkinda ni'ya ingo nga títsajna'ngi.

⁵⁵ Jñà xità ítjòn-là na'mì kò nga'tsi xità ra tjin-là xá a'ta 'tse xità Judío tsakátsjií xità ra tsjá'tin 'én Jesús mé-ni nga koma kiiñè-ila kjohi'in nga sù'ken, tanga nimé kjoa ra isakò-là ra a'ta 'tse. ⁵⁶ Kjin ma-ni xità ra tsakánè 'én ndiso ra kondra 'tse Jesús; tanga kja kj'íi kja kj'íi tsò 'én ra tsakánè kò mì kì kjóngàsòn jñà 'én-là. ⁵⁷ Tsincha kixíí i'ka xità ra kitsjà 'én ndiso. Kitsò:

⁵⁸ —Jiín ina'yá-lajin nga kitsò: “'An, sikíxojen-ná jè ingo ítjòn ra ta tsja xità kisinda-ni, kò ta ján nichjin kindá ijngo-isa-na ra mì tsa tsja xità sinda-ni.”

⁵⁹ Takó mì kì kjóngàsòn 'én-là ni'sín kò'sín kitsò.

⁶⁰ 'Kiaá tsasítjen jè na'mì ítjòn; tsasijna kixi ya masen-là nga'tsi xità, iskonangi-là Jesús, kitsò-là:

—¿A mí kósií? ¿Mé 'én ra kòtsò bánè-li xità kii?

⁶¹ Jè Jesús jyó tsikijna, nimé 'én kiichja. Jè na'mì ítjòn, ijngo 'ká iskonangi-là, kitsò-là:

—¿A ji-ní Cristo, ra I'ndí-là Nainá ra 'ño nda 'yaxkón?

⁶² Jesús kitsò:

—'An-náa, kò 'saá jcha-nájiòn 'an ra I'ndí-là Xità xian-là ijo-na, nga ya kótijna ya ngakixi-là Nainá ra tse nga'ño tjin-là, kò tì'koaá jchaa-na 'kia nga kjinchrabàjjan ifi ján ngajmi.

⁶³ Jè na'mì ítjòn iskíchrjayajnoó ijo-là nga 'ño jti kjomà-là, kitsò:

—¿Mé 'sian-isa-ná xità ra tsjá 'én? ⁶⁴ Jiòn sabá kàna'yá-la koni 'sín kachjajno-là Nainá. ¿Kó'sín ma-no? ¿Mé ra síkéé?

Nga'tsi xità, 'koaá 'sín kitsò nga bakèn-là nga kiyá.

⁶⁵ Jñà xità tsikí'tsia-ní nga tsikíchrájno kò tsikíchjà xkon, tsi'ké-là chrjongo, kitsò-là:

—¿'Koaá tjási-ni, yá ra tí'bé-li?

Kò jñà xità ra síkinda ingo, isjtsin'á isén-là.

Kó'sín nga tsakja'ma Pedro ra a'ta 'tse Jesús

(Mateo 26:69-75; Lucas 22:56-62; Juan 18:15-18, 25-29)

⁶⁶ Jè Pedro yaá tíjna ya ndítsin ya inàngi ni'ya-la [na'mì ítjòn]. Ijchó jngo chjoón chi'nda-la na'mì ítjòn. ⁶⁷ 'Kia nga kijtse Pedro, nga tíjna'ngi, iskotsíjen-jnó-ní, kitsò-la:

—Ti'koaá ngaji, yaá tjájmekíi Jesús ra Nazaret i'nde-la.

⁶⁸ Tanga jè Pedro tsakja'ma-ní. Kitsò:

—Mì kì bexkon. Mì kì be, mé ra ko'mì-la jì.

Jè Pedro akjòn itjo, yaá ikasijto xotjoba-la ni'ya. 'Kiaá iskindaya jngo káxtí. ⁶⁹ Jè chjoón chi'nda-la na'mì, kijtseé india-ni jè Pedro. Kitsò-la jñà xítà ra ya títsajna:

—Jè xítà rakíi, xítà 'tse-ní.

⁷⁰ Tanga jè Pedro tsakja'maá india-ni. Ra kjomà askan-nioo, jñà xítà ra ya títsajna, india kòkitsò-isa-la Pedro:

—'Én kixí-nì, ngaji, xítà-la Jesús-ní nga Galilea i'nde-li, 'koaá 'sín tsò 'én-li.

⁷¹ Jè Pedro 'kiaá 'ñó kiichja-isa, kitsò:

—Katakajian kjohi'in tsa mì 'én kixí ra kotíxian-no, nga mì kì bexkon xítà ra ko'mì-la jìòn!

⁷² Ti'kiaá-ni nga kotítsò Pedro, jè ra ma-ni jò 'ka iskindaya jè káxtí. 'Kiaá itjokítsjen-la Pedro koni 'sín kitsò-la Jesús nga kitsò-la: “'Kia nga tikje kjindáya jò 'ka káxtí, ngaji, jàn 'ka kosíi nga mì kì 'yaxkon-ná.” 'Kia nga ítsjen-la kjoa kìi, taxkí 'ñó iskindaya.

'Kia nga kiiko Jesús jñà xítà ñánda tíjna Pilato

(Mateo 27:1-2, 11-14; Lucas 23:1-5; Juan 18:28-38)

15 Kó ra ki'se isén kjóxkóyaá xítà ítjòn-la na'mì ko xítà jchínga ko xítà ra bakón-ya kjotéxoma-la Nainá ra tsikínda Moisés ko nga'tsi xítaxá 'tse xítà Judío. Tsikíté'ñó Jesús, kiiko nga isìngatsja jè Pilato. ² Jè Pilato iskonangií-la, kitsò-la:

—¿A jì-ní ra xítaxá tíjtòn-la xítà Judío?

Jesús kitsò-ní:

—Jíi ra ko'sín tjisi.

³ Tanga jñà xítà ítjòn-la na'mì, kjin skoya tjín-ni 'én ra bánè-la nga bángi. ⁴ Pilato ijngo 'ká iskonangi-la, kitsò-la:

—¿A nímé 'én nakjí? Tíná'yi, 'ñó kjin skoya kjoa bánè-li xítà ra bángi-li.

⁵ Jesús mì kì kiichja nì'sín ko tí'mi-la. Jè Pilato, tà 'koaá kjomà-la.

Kó'sín nga itjahínè-la Jesús nga kiyá

(Mateo 27:15-31; Lucas 23:13-25; Juan 18:38–19:16)

⁶ Xkì nó xkì nó 'kia nga bitjo 'sí paxko jè Pilato síkíjnandíí jngo-ni xitá ra tjítsa'ya ndayá; jé bíjnandíí-ni jè ra xitá naxindá síjé nga kíjnandíí. ⁷ Tjín i'ka xitá ra tjítsa'ya ndayá ra kjosì tsakátsji a'ta 'tse naxindá kò xitáá isì'ken; xitá kii, jngo-ni ra 'mì Barrabás. ⁸ Jñà xitá naxindá kii kákoó Pilato nga mejèn-la kò'sín sīhitjasòn koni 'sín ma ki'ta nga xkì nó. ⁹ Kiìchjaá Pilato, kitsò:

—¿A mejèn-no nga jè síkíjnandíí-na jè xitaxá ítjòn-la xitá judío?

¹⁰ Pilato, ijyee tjíjin-la nga jñà xitá ítjòn-la na'mì, nga tà ki-ní nga maxitakòn-ke jè Jesús, kí kò'sín ya isingatsja-ni. ¹¹ Tanga jñà xitá ítjòn-la na'mì, jñà tsinchá'a xitá naxindá, nga isaá nda-ni nga jè katíjnandíí-ni Barrabás. ¹² Pilato india iskonangi-la xitá naxindá, kitsò-la:

—¿Mé ra mejèn-no nga sikóo jè ra 'mì-la xitaxá ítjòn-la xitá judío?

¹³ Jñà xitá, 'ñó kiìchja, nga kitsò:

—¡Krò katasi'ta-róoi!

¹⁴ Pilato, 'kiaá kitsò-la:

—¿Mé kjoa ra ta 'cho ki'sín?

Jñà xitá naxindá, ta isaá 'ñó kiìchja-isa, kitsò:

—¡Krò katasi'ta-róoi!

¹⁵ Pilato mejèn-la nga nda kíjna kò xitá naxindá. 'Koaá ma-ni nga isíkíjnandíí-ni jè Barrabás; kò kitsjá kjokixi nga kiniki'on jè Jesús, akjòn isingatsja nga kátá'ta krò.

¹⁶ Jñà chíchàn kiìkoó Jesús ya nga masen-la nditsin ni'ya-la xitaxá ítjòn. Akjòn tsíkíxkóya ijye kóhotjín chíchàn ra i'kaa. ¹⁷ Isíkáya jngo nikje ra chji'ndi inì 'kioo; akjòn kisi'ya jngo yá na'yá nga tsíkí'a skò koni 'sín si'a jngo-la koròna xitaxá ítjòn. ¹⁸ Kò tsíkí'tsia nga iskindaya'tin. Kitsò-la:

—¡Nda katijna jè Xitaxá ítjòn-la xitá Judío!

¹⁹ Jngo ínaxò matjìkò-ni skò; kò tsíkíchrájno kò-saa-ni kò tsinchaxkó'nchi'ta-la koni tsa bexkón. ²⁰ 'Kia nga ijye kò'sín isisobà-la, tsjahíxìn-la jè nikje chji'ndi inì ra kjiya. Akjòn isíkáya india-ni jè nikje-la ra 'tse. Akjòn kiìkò nga kii ká'ta krò.

Kó'sín nga isi'ta krò jè Jesús

(Mateo 27:32-44; Lucas 23:26-43; Juan 19:17-27)

²¹ Jngo xitá ra ya chíba-la tí'fa ra 'mì Simón, ra ya Cirene i'nde-la ra tí'faha'sen-jin naxindá, ra na'in-la ma Alejandro kò Rufo, jñà chíchàn kjo'ñó ki'sín-la nga kisi'ka krò-la Jesús.

²² Kiikoó Jesús ya ì'nde ñánda 'mì Gólgota, jè 'én ra tsò-ni: Ì'nde Sko Mi'ken. ²³ Kitsjá-la nandá xán 'tse uva ra t'jíkójin-la mirra, tanga jè Jesús mì kì ki'tsi. ²⁴ 'Kiá nga ijye tsaká'ta krò, j'ña chíchàn akjòn isíská kañá-ni nikje-la Jesús nga yá 'tse kitso-la nga jngó jngó nikje.

²⁵ Ijchó-la tsa las nueve nga tajñò 'kia nga isi'ta krò Jesús. ²⁶ Kí'sín tsò-ni 'én ra ya t'j'ita krò: “Xitaxá Ítjòn-la Xità Judío”, nga ta kíí kjoa-ni nga ko'sín ini'ken. ²⁷ Tí'koaá isi'ta-te krò jò xità chijé. Jngo isasíjna a'ta ngakixi-la Jesús ko jngo isasíjna ya ngaskoán-la. ²⁸ 'Koaá 'sín itjasòn koni 'sín tíchja xajon ra t'j'ita 'én-la Nainá nga tsò: “Yaá k'jóngásòn-ko koni jngo xità ra tse jé t'jín-la.”

²⁹ J'ña xità ra ya chiba-la 'ja, kiichjajnoó-te-la, síkjahatji-la sko, kitsò-la:

—Jaa! Jì ra kókisi nga sikixojen-ní ingo ítjòn-la Nainá, ko nga ta jàn nichjin k'inda india-ni, ³⁰ t'j'ijí t'ínáchrjekajin-ni kjohi'in ijo-li 'ndi-ni ko t'itjoiin ya a'ta krò.

³¹ 'Koaá t'isín isítsja'tin j'ña xità ítjòn-la na'mì ko xità ra bakón-ya k'jotéxoma-la Nainá. Kitsò:

—Maá-la tsachrjejin kjohi'in xità ra k'j'íí, tanga mì kì ma-la t'j'ijé síko-ni ijo-la. ³² Katitjojen'ta-ni krò 'ndi-ni jè ra Cristo, ra xitaxá ítjòn-la naxindá Israel, mé-ni nga jcha-ná ko k'okj'íin-ná ra a'ta 'tse.

Skanda j'ña xità ra jò ma-ni ra k'j'it'a-te krò, t'í'koaá kiichjajno-te-la.

Kó'sín kjomà nga 'ken Jesús

(Mateo 27:45-56; Lucas 23:44-49; Juan 19:28-30)

³³ 'Kiá ijchò nchisen, skanda nga ijchò las tres nga ngixòn, k'jojñó-ní kóho'ki nga t'j'ingó isà'nde. ³⁴ 'Kiá nga ijchò las tres Jesús, 'ñó kiichja, kitsò: “Elí, Elí, ¿lama sabactani?” 'Én ra kiichja, tsó-ni: Jì ra Nainá xin-la, ¿mé-ni kajmitakón-ná?

³⁵ 'Kiá nga k'í'nc'hé-la j'ña xità ra ya t'j'ítsajna, t'j'ín i'ka ra kitsò:

—T'íná'ya-la, jé Elías tíchja-la.

³⁶ Jngo xità, ndi'toón k'í'ká jngo tsanga nga kisika'nchi ko nandá binagre; akjòn tsikísko jngo ínaxo; kitsjá-la Jesús nga kata'bi, kitsò:

—Chítsijen-lá, a k'j'íí-ró-tse jè Elías nga k'ojen'ta-ni krò.

³⁷ Tanga jè Jesús, isaá 'ñó iskindaya-isa, akjòn 'ken. ³⁸ Jè nikje ra tja'báya ya nga masen-la ingo ítjòn ichrajndá-ní, jòya kjomà skanda a'ta nangi. ³⁹ Jè xità ítjòn-la chíchàn, 'kia nga k'ijtse nga ijye 'ken Jesús, kitsó-ní:

—Ngi kixi k'itíí-la kjoa nga jè xità rakijí, I'ndí-la Nainá-ní.

⁴⁰ T'í'koaá yaá t'ítsajna i'ka íchjín ra k'jin inchikotsíjen-ni, jè María Magdalena, ko Salomé, ko María ra na-la ma José ko Jacobo, jè ra

isa mahi'ndí. ⁴¹ 'Kia nga tsikijna Jesús ya Galilea, jñà íchjín kii yaá tsinchimatjìngi-là kò yaá tsinchakò. Kjín ma-isa-ni íchjín ra ya tjítsajna ra ya ijchò-ni ján Jerusalén.

Kó'sín isihijin jè Jesús

(Mateo 27:57-61; Lucas 23:50-56; Juan 19:38-42)

⁴² Tà ngatjì-là nga ijye mejèn kàtjì tsá'bí jè nichjin nga bitsajnanda xitá 'tse nichjin níkjáya, ⁴³ jngo xitá ra 'mì José ra ya i'nde-là Arimatea, kitsjá nga'ño-là ijo-là, 'jaha'sen ya ni'ya ñánda tíjna Pilato kò isíjé-là ijo-là Jesús. Nga jè José, jngoó xitá ra ti'koaá xá 'nga tjín-là 'tse xitáxá-là xitá judío ra ti'koa tíkoñá-là kjotéxoma-là Nainá. ⁴⁴ Pilato, tà 'koaá kjomà-là 'kia nga kò'sín ijye 'ken Jesús; kiichjaá-là jè xitá ítjòn-là chíchàn; iskonangi-là a ngi kixi kitíi kjoa nga ijye 'ken Jesús. ⁴⁵ 'Kia nga ijye tsi'kénajmí-là jè xitá ítjòn-là chíchàn nga ijyeé 'ken Jesús, Pilato isingatsjaá ijo-là Jesús jè José. ⁴⁶ José tsatseé jngo nikje chraba; tsajen'ta krò ijo-là Jesús; akjòn isíkájté-jno jè nikje. 'Kiaá kii kíhijin ñánda ijye ti'xánda jngo ngajo ya angi naxi; iskaní'sen-ngi kò akjòn iskaníkjá jngo najo ra tsasén-jto ya xotjoba ngajo. ⁴⁷ Jè María Magdalena kò jè María ra na-là José, ndaa inchikotsijen ya ñánda nga isihijin ijo-là Jesús.

Kó'sín kjomà nga jaáya-là Jesús

(Mateo 28:1-10; Lucas 24:1-12; Juan 20:1-10)

16 'Kia nga ijyehe'tà jè xòhoto nga nichjin níkjáya, María Magdalena, kò Salomé, kò María na-là Jacobo, tsatseé sihitì ra nda jne nga mejèn-là ikíxten-jnó ijo-là Jesús. ² Jè nichjin 'kia nga bí'tsia xomàna, 'ño tajñòya kiji; kò ijyeé tíbitjo kátji tsá'bí nga ijchò katsijen-là ngajo-là chrjó mi'ken ñánda isihijin Jesús. ³ Tsó-là xákjién nga inchifi:

—¿Yá ra kjoaáxìn-ná najo ra tjíchjajto ya xotjoba ngajo-là chrjó mi'ken?

⁴ Tanga 'kia nga ijchò, iskotsijeén-là, kijtse-ní nga jè najo ra 'ño je 'kioo ra tjíchjajto-ila ngajo-là mi'ken ñánda isijna ijo-là Jesús, ijyeé itjahíxìn. ⁵ 'Kia nga 'jaha'sen-ngi ya ngajo chrjó mi'ken, kijtseé jngo xitá ixti ra tíjnajté jngo nikje chraba ra ndajò 'ki. Tíjna ya nga kixi-là ngajo. Jñà íchjín kii, tà itsakjón-ní. ⁶ Tanga jè xitá ixti rakii kitsó-là:

—Kì tà chjàn skon jìòn. Be-ná nga jé inchifatsjio jè Jesús ra Nazaret i'nde-là ra ya isi'ta krò. Ijyeé káfaháyaá-ila. Mì tì i tíjna-ni. Chítsijen-la i'nde-là ñánda kisijna. ⁷ Tangió kò'tin-la jè Pedro kò jñà

xìta ra i'ka ra kotá'yá'ta-là Jesús, nga jè Jesús, jé tíjna ítjòn-no nga tífi yá Galilea. Yaá jchaxkon india-no koni 'sín kitsò-no.

⁸ Jñà íchjín kù, ndìtoón itjo-ni yá angi ngajo. Tsahachikon, nga kijì-ni. Chìba-là inchifatsé-ní nga inchitsakjón. Niyá ra tsi'kénajmí-là tà ngatjì-là 'ñó tsikíxkón-là ijo-là.

'Kia nga jè María Magdalena kijtse Jesús

(Juan 20:11-18)

⁹ 'Kia nga ijye jaáya-ila Jesús 'kia nga tajñòya jè nìchjin nga ma'tsia-ni xomàna, jé kijtse ítjòn María Magdalena, jè ra ito inìma 'cho-là ní tsachrjekàjin inìma-là. ¹⁰ María Magdalena kijì-ní, nga kii síkjì'nchré nga'tsi xìta-là Jesús jñà ra ba tíjn-là kò inchikjindáya.

¹¹ Jñà xìta-là, 'kia nga kí'nchré nga tíjnakon Jesús kò nga jè chjoón rakì kijtse, mì kì kjokjiín-là.

Jò xìta ra kotá'yá'ta-là Jesús kiskàjin india-ni 'kia nga ijye jaáya-là

(Lucas 24:13-35)

¹² Ra kjomà askan, Jesús tsakón-là ijo-là jò xìta-là ra inchifi ajin ijñáa, tanga kj'í 'sín 'ki. ¹³ Jñà xìta ra jò ma, 'kia nga kijtse, tsáfaá-ni nga kii síkjì'nchré jñà xìta-là ra i'ka. Tanga tí'koaá mì kì kjokjiín-là jñà xìta kù.

Kó'sín jè Jesús tsatéxá-là xìta-là nga kichjaya 'én-là Nainá

(Mateo 28:16-20; Lucas 24:36-49; Juan 20:19-23)

¹⁴ Ra ijyehetà-ni kjoa, Jesús tsakón-là ijo-là jñà xìta-là ra tejngo ma-ni 'kia nga títsajna'ta ímixa nga inchibakjèn. Tsakátiko-ní tà ngatjì-là nga tája tíjn inìma-là nga mì ndìton kjokjiín-là 'kia nga tsi'kénajmí-là jñà xìta ra tsakón ítjòn-là ijo-là 'kia nga ijye jaáya-ila. ¹⁵ Kò akjòn kitsò-là:

—Tangió nga tjítja isà'nde. 'Tènajmí ijye-la nga'tsi xìta jè 'én xitse ra nda tsò ra a'ta tsa'an. ¹⁶ Jñà xìta ra kòkjiín-là ra a'ta tsa'an tí'koa ra satíndá, kítjokajiín kjohi'in. Tanga jñà ra mì kì kòkjiín-là, kjohi'íin skànè-là. ¹⁷ Jñà ra kòkjiín-là a'ta tsa'an, 'koaá 'sín jcha-là nga komaá-là kochrjekàjin inìma 'cho-là ní ra tíjin inìma-là xìta; tí'koaá komaá-là kichja 'én xitse ra kj'í 'sín tsò, ra mì tsa xá iskotá'yá-ni; ¹⁸ nì'sín ye jtsaba, kò nì'sín xki kjàn ra sí'ken-ná skìne, nímé ra kama-là; koààsòn-là tsja xìta ra kiya, kò jñà xìta kondaá-ni.

Kó'sín kjomà 'kia nga kijì-nì Jesús ya ján ngajmi

(Lucas 24:50-53)

¹⁹'Kia nga ijye kòkitsò-la xita-la, jè Na'in-ná Jesús, itjamí'nga-ní nga kijì ján ngajmi; tsikijna'ta ya ngakixi-la Nainá. ²⁰Jñà xita-la kijì-ní nga isika'bí 'én nda-la Nainá nga tíjngo naxindá; kò jè Na'in-ná Jesús ndaá tsasikò tì'koáá ndaá tsakón tsijen nga jè 'én-la 'én kixi-ní 'kia nga kijcha-la kjojkón ra tsakón xita-la. Kò'sín katama.]

'Én xit̩se ra nda tsò a'ta 'tse Cristo koni 'sín tsikínda jè Lucas

Kó'sín tsikínda xajon jè Lucas ra kisikasén-la jè Teófilo

1 Ijyeé kjìn ma-ni xit̩a ra tsikínda-te xajon j̩nà kjoakixi ra kjomà ajin naxindá ra a'ta 'tse Cristo, ² koni 'sín tsakón-ya-najin j̩nà xit̩a ra xkon kijtse-ni skanda 'kia nga kjo'tsia kjòn-ni kjoa, tij̩ná-ni ra ki'tsí xá-la nga isika'bí 'én nda-la Cristo. ³ Ji Nàm̩ Teófilo, ra xkón tijni, 'an t̩'koaá ndaá sasén-na nga t̩bindá-la xajon rak̩i, koni 'sín t̩jín nga jngó jngó skoya kjoa; ndaá tsakatsj̩ya ijye skanda 'kia nga t̩'sa kjo'tsia kjòn-ni kjoa, ⁴ mé-ni nga isa nda jcha-ni kjoakixi ra ngi ko'sín t̩jín, j̩nà 'én ra ijye tsakón-ya-li xit̩a.

'Én ra kitsjá jè ikjal̩i nga jtsín jè Juan ra tsatindá xit̩a

⁵ Jè nichjin 'kia nga xit̩axá ít̩jòn t̩jna jè Herodes ya nangi Judea, jngo na'mi t̩jna ra 'mì Zacarías ra tje-la Abías ma. Jè chjoón-la Zacarías, Elisabet 'mì ra tje-la Aarón. ⁶ Xit̩a kixi-ní ngaj̩o ya ngixkon Nainá. Síhitjasòn ijyeé nga'tsì kjotéxoma-la Nainá. ⁷ Tsín-la ixti; jè Elisabet, chjoón 'ndi-ní; ko ijyeé 'nó xit̩a jchinga ngaj̩o.

⁸ Jngo nichjin, j̩nà na'mi ra síxákjo-ko Zacarías, j̩nà tsako-la nga isíxá ya ngixkon Nainá. ⁹ Koni 'sín t̩jín kjotéxoma 'tse na'mi Israel, jé Zacarías tsako-la suerte nga 'jaha'sen ya ni'ya tsje-la Nainá, ya aya ingo ít̩jòn, nga jè kòkà chrjongó Nainá. ¹⁰ 'Kia nga títi chrjongó Nainá, nga'tsì xit̩a naxindá, yaá inchibítsa'ba ya nditsiaán. ¹¹ Jngo ikjal̩i 'tse Nainá tsatsijen-la jè Zacarías ra síjna ya nga kixi-la n̩anda nga t̩ chrjongó Nainá. ¹² 'Kia kijtse, sí ta kjóxkón-la, ko ta itsakjón-ní. ¹³ Tanga jè ikjal̩i kitsó-la:

—Zacarías, k̩ t̩ chjàn skon-jin; jè kjoa bítsa'ba-li ijyeé ina'yá-la; jè chjoón-li Elisabet, jngo ndí i'ndí 'xin jtsín-la; 'koaá 'sín kí'ta 'í-la nga Juan 'kín. ¹⁴ 'Nó 'se-li kjotsja. Tà ngat̩i-la jè i'ndí ra jtsín, kjín xit̩a kotsja-la. ¹⁵ Xit̩a ít̩jòn kíjna ya ngixkon Nainá; mì tsa xán sk'í nga xá 'koaá 'sín ijye itjahájin-ni; Inìma Tsje-la Nainá sijn inìma-la skanda 'kia nga t̩kje tsìn. ¹⁶ Ra a'ta 'tse, kjín xit̩a naxindá Israel koáfa'ta-la Nainá. ¹⁷ Jè kojme ít̩jòn-la Na'ín-ná. Jé sijn inìma-la jè nga'nó ra isichjeén jè Elías 'kia nga kiichja ngajo-la Nainá. 'Nchán s̩ikítsajna j̩nà xit̩a jchinga ko ixti-la nga s̩iijoónda-ni. J̩nà xit̩a ra

tájajín inìma-là nga mì kì síhitjasòn, sìikaatjìyaá-là kjobítsjen-là mé-ni nga 'se-là kjochjine ra tjin-là xita kixi. 'Koaá 'sín sìikíhijyonda xita naxindá mé-ni nga kítsajnanda-ni 'kia nga kj'íí Na'ín-ná.

¹⁸ Zacarías kitsó-là jè ìkjalì:

—Kó'sín ske-na tsa kixi kjoa. 'An, ijyeé 'ño xita jchínga; tì'koaá jè chjoón-na ijyeé tsato nìchjin-là nga ma 'se-là ixti.

¹⁹ Jè ìkjalì kitsó-là:

—'An-ná ra 'mì-na Gabriel, ra ya tjna ya ngixkon Nainá; jé kàsikasén-na mé-ni nga kokó-la nga tsja-la jè 'én ra nda tsò. ²⁰ 'Ndi 'ndi, mì kì tì ma kìnákjoa-nì skanda 'kia nga kijchò nìchjin nga kitjasòn jñà 'én kii, tà ngatjì-là nga mì kì kàmakjiín-li 'én ra kokàxin-la.

²¹ Jñà xita naxindá, ìnchikoñá-là Zacarías. Kjonangi-là xákjén, mé-ni nga ta nda tífichjin-là nga mì kì nditon bitjo-ni ya ni'ya tsje-là Nainá. ²² 'Kia nga itjo-ni mì kì tì ma chja-ni; jñà xita tì'kiaá kjòchiya-là nga tjin kjoa ra kijtse ya aya ni'ya tsje-là Nainá; Zacarías, tà tsja bakón-isa. 'Koaá 'sín tsikijna nga mì tì kì kjomà kiichja-ni.

²³ 'Kia nga ijye ijye nìchjin-là Zacarías nga isihitjasòn xá-là, kiji-ni ni'ya-là. ²⁴ 'Kia nga kjomà askan-nioo, jè Elisabet ndí i'ndí isihima-là. 'On sá tsikijna'ya ya ni'ya-là. Kitsò: ²⁵ “'Koaá 'sín isìko-na Nainá ra a'ta tsa'an nga kijtse imaá-na, kitsjá-na kjonda mé-ni mì tì kì kochrjengi-na jñà xita.”

'Én ra kitsjá jè ìkjalì nga jtsín jè Jesús

²⁶ 'Kia nga ijchò jon sá, Nainá, isikasén jè ìkjalì Gabriel ya jngo naxindá ra 'mì Nazaret ra chja-ni Galilea. ²⁷ Kijikon jngo chjoón xangó ra ijye tjna'ño nga jè kixan-ko jngo xita ra 'mì José ra tje-là David ma. Jè chjoón xangó rakii, María 'mì. ²⁸ Jè ìkjalì, 'kia nga 'jaha'sen ya ni'ya-là María, kitsó-là:

—jNda-li Naa, ngaji ra itjábé-li jè kjonda rakii! Jé Nainá tijnako-li. Ngaji ra isa nda kjòchikon'tin mì 'koa-ni koni jñà íchjín ra kj'íí.

²⁹ Jè María, 'kia nga kijtsexkon, tà kjóxkón-là koni 'sín kitsò-là jè ìkjalì; isíkítsjen-ní kótsò-ni nga ko'sín 'jijjón.

³⁰ Jè ìkjalì kitsó-là:

—Jì María, kì tà chjàn skon-jìn, ijyeé itjábé-li kjonda ya ngixkon Nainá. ³¹ 'Ndi 'ndi ko'xkén-ní, i'ndí siya'ma-li. 'Koaá 'sín kí'ta 'í-là nga Jesús 'kín. ³² Xita ítjòn koma; i'ndí-là Nainá 'kín ra isa 'ño nga tjna; Nainá, jé sìngatsja kjotéxoma. Xitaxá ítjòn kína koni 'sín tsikijna David ra xita jchínga-là kjomà. ³³ Jé kotéxoma-là naxindá Israel. Kjotéxoma-là mì kì kjehe'tà skanda tà mé nìchjin-nioo.

³⁴ Jè Maríá 'kiaá kitsò-là ìkjalì:

—¿Kó'sín koma-là jè kjoa ra ko'mì-ná? Nga mì tsa 'xìn tjín-na.

³⁵ —Jé Inìma Tsje-là Nainá kj'íí kanè-li —kitsò jè ìkjalì—; jé nga'ño-là Nainá ra 'ño 'nga tjna kjijsa'tin-li koni jngo 'ngièn-là ifi mé-ni nga jè i'ndí tsje ra jtsín, I'ndí-là Nainá 'kín. ³⁶ Jè chjoón xàngii ra 'mì Elisabet ra chjoón 'ndì, kjo joón sá tjíya'ma-là ndí i'ndí nì'sín ijye 'ño jchínga. ³⁷ Nijngo kjoa ra mì kì ma, ra a'ta 'tse Nainá.

³⁸ 'Kiaá kitsò Maríá:

—Chjoón chí'nda-là Nainá-ná ra 'an; ko'sín katama koni 'sín kà'mí-ná.

Jè ìkjalì tì angi xkoón-ni ichijà.

'Kia nga jè Maríá ikatsíjen-là jè Elisabet

³⁹ Jñà nìchjin kù, jè Maríá ndítóón kijì jngo naxindá ra kijjna'nchò nindo ya ján nangi Judea. ⁴⁰ 'Jaha'sen ya ni'ya-là Zacarías; isíkjáya-là jè Elisabet. ⁴¹ 'Kia kí'nchré Elisabet nga isíkjáya-là Maríá, jè i'ndí ra tjíhi'ma-là, ngi iskì'ngaya indsi'bà. Jè Inìma Tsje-là Nainá 'jaha'sen-jin ya inìma-là Elisabet. ⁴² 'Kiaá 'ño kùichja, kitsò:

—¡Nainá, isaá 'ño nda tísichikon'tin-li mì 'koa-ni koni jñà íchjín ra kj'íí; tì'koaá i'ndí-li ra tjíhi'ma-li 'ño nda tímahachikon'tin! ⁴³ ¡Yá-na ra 'an nga tã nda kà'fijichon-ná jì ra na-là Na'ín-ná 'mì-li! ⁴⁴ Tì'kiaá-ni nga ka'nchre nga kàníkjáya-ná, jè i'ndí-na kàkjì'ngayaá ya indsi'bà nga kàmatsja-là. ⁴⁵ Mé tã nda-ni nga makjín-li 'én ra ki'senajmí-li. Jè 'én ra kùichja Nainá, kùtjasón-ní.

⁴⁶ 'Kiaá kitsò Maríá:

Inìma-na 'ño 'nga síkijna Nainá.

⁴⁷ Matsjaá-na a'ta 'tse Nainá ra bachrjetjì-na kjohi'in.

⁴⁸ Nga kijtse imaá-na, 'an ra chjoón chí'nda-là ma.

'Ndì 'ndì-nì ko skanda tã kjiá-nioo, 'koaá 'sín kító-na jñà xita: “Mé tã nda-là.”

⁴⁹ Nga 'ño tse kjoa isiko-na jè Nainá ra ta jè tajngo-ni ra 'ño tse nga'ño tjín-là.

Nainá, xita tsje-ní.

⁵⁰ Ko tjín ki'tá-là kjohimatakòn skanda ta mé nìchjin-ni a'ta 'tse xita ra bexkón.

⁵¹ 'Koaá 'sín 'sín: nga bakón kó'ki tse nga'ño tjín-là;

jñà xita ra 'ño 'nga ikon, bachrjengíí kjóbítsjen-là.

⁵² Jñà xitaxá ítjòn ra 'nga tjítsajna, faháxìn kjotéxoma-là, ko jñà ra nangi tjítsajna isaá 'nga síkítsajna-ni.

⁵³ Jñà xita ra tsìn-là tsajmì ra kjine, 'ño kjin tsjá-là,

kò jǎà x̄it̄à nch̄iná síkasén tiya-ni.

⁵⁴ Nainá basìkòè nax̄indá Israel nga ch̄i'nda-là ma;

mì k̄ì s̄ijchaàjin kjohimatakòn ra t̄jín-là skanda ta mé n̄ichjin-nì,

⁵⁵ 'koáá 'sín kitsjá-là tsa'ba jǎà x̄it̄à jch̄íngá-ná

ra a'ta 'tse Abraham kò nga'tsi jǎà tje-là.

⁵⁶ Jè María, jàn sá tsikijnakò Elisabet; ra kjomà askan-nioo, kijí-ni ni'ya-là.

Kó'sín kjomà 'kia nga kitsin Juan ra tsatíndá x̄it̄à

⁵⁷ 'Kia nga ijye ijchò n̄ichjin-là, Elisabet jngo ndí i'ndí 'xin kitsin-là. ⁵⁸ Jè Nainá, ñó nda isikò. 'Kia nga kí'nchré jǎà x̄it̄à xákjén, kò jǎà x̄it̄à andi ni'ya-là t̄i'koáá kjotsjaá-là. ⁵⁹ Ra kjomà jin n̄ichjin, kiìkòó jè i'ndí-là yà ngixkòn na'mì mé-ni nga s̄i'ta ch̄iba-ni ijo-là kjoa 'tse circuncisión. Jǎà x̄it̄à, 'koáá 'sín mejèn-là k̄ii'tà 'í-là koni 'sín 'mì na'ín-là nga Zacarías 'mì. ⁶⁰ Tanga jè na-là kitsó-ní:

—Majìn, Juan 'kín.

⁶¹ Kitsó jǎà x̄it̄à ra t̄jítsajna:

—¿Mé-ni kò'sín 'kín-ni? Nijngo x̄it̄à xàngii ra kò'sín 'mì.

⁶² 'Kiaá itjanangi-là jè na'ín-là, isìkjahatji-là tsja jǎà x̄it̄à nga katakón kó'sín 'kín. ⁶³ Jngo íte isíjé jè Zacarías, akjòn tsikínda'tá: “Jè 'í-là, Juan 'mì.” Nga'tsi jǎà x̄it̄à, tà 'koáá kjomà-là. ⁶⁴ T̄ijé-nì hora, Zacarías, kjomá kiichja-ni. 'Kiaá kitsjá-là kjonda Nainá. ⁶⁵ Nga'tsi x̄it̄à ra t̄jítsajna chraña andi ni'ya-là tà kjóxkón-là 'kia nga kí'nchré nga ijye kjomà kiichja-ni Zacarías. Jndí ra ján tsabísòn kjoa k̄ii kóhò'ki a'nchò nindo nangi Judea. ⁶⁶ Nga'tsi x̄it̄à ra kí'nchré kjoa k̄ii, isíkítsjen ajin inima-là; kitsò:

—Jè i'ndí rak̄ii, 'kia nga kojchíngá, yá x̄it̄à ra koma.

Kò jè nga'ñó-là Nainá t̄jínakò i'ndí rak̄ii.

'Én ra kiichja Zacarías ra a'ta 'tse Nainá

⁶⁷ Zacarías, nga nda t̄j̄jin yà inima-là jè Inima Tsje-là Nainá, kiichja ngajo-là Nainá, nga kitsò:

⁶⁸ ¡Mé t̄à nda 'ki-là jè Na'ín-ná

jè ra Nainá tsò-là nax̄indá Israel

nga 'jii kichjítjì nax̄indá-là

t̄i'koá 'ji síkítsajnandí-ni!

⁶⁹ Kitsjá jngo-ná x̄it̄à ra tse nga'ñó t̄jín-là

nga 'jii kachrjejin-ná kjohi'in ra kjoa 'tse jé-ná,

jè ra yà nchrabá-ni tje-là x̄it̄axá ítjòn ra tsi'kìn David

ra chi'nda-la Nainá kjomà.

⁷⁰ Nainá, jñá isichjeén jñà xita tsje-la ra kiichja ngajo-la.

'Koaá 'sín kitsò nga tì'sa tjà'tsin-la kjoa

⁷¹ nga kochrjetjì-ná a'ta 'tse xita kondra-ná,

ko xita ra jtike-ná.

⁷² 'Koaá tì kitsò Nainá nga ske imaá jñà xita jchínga-ná.

Mì kì sùjchàhajan jñà 'én ra ijye kitsjà-la xita

jchínga-ná Abraham

'kia nga tsikíndajín jngo kjoa ra tsje tjin.

⁷³ Nainá, 'koaá 'sín kitsjà kixi tsa'ba

⁷⁴ nga sùkítsajnandií-ná a'ta 'tse xita kondra-ná,

mé-ni nga mì kì kiskén nga sixá'ta-lá.

⁷⁵ Kji'tá nichjin, nga tsje, ko kixi kitsajneé ya ngxkõn Nainá.

⁷⁶ 'Kiaá kitsò-la i'ndí-la:

Jì ndí 'xin, jí sùichjeén-li Nainá ra 'ñó 'nga tjna

nga kinákjoa ngajo-la.

Jíí 'kín ítjòn-la Na'ín-ná

nga kíndi ndiyá-la.

⁷⁷ 'Kénajmí-la naxindá-la kó'sín 'sijn Nainá

nga kochrjetjì, ko nga sùhijcha'ta-la jñà jé ra tjin-la

⁷⁸ ta ngatjì-la nga 'ñó tse kjohimatakòn ra tjin-la.

Sùikasén jngo-ná ra ngajmi nchrabá-ni.

'Kia nga kj'íí, 'koaá 'sín sùhisen

koni 'sín mahisen 'kia nga tajñòya.

⁷⁹ Kohiseén-la jñà xita ra i'nde jñò tjítsajnajin

ko jñà ra ijye ndiyá kjobiya tjímaya.

Yaá iko-ná jè ndiyá ñánda tjin kjo'nchán.

⁸⁰ Jè i'ndí rakìi, tímajchínga-ní tì'koa tí'se-la nga'ñó inìma-la. Ko yaá tsikijna ya nangi kixi ñánda nímé tjin skanda 'kia nga tsikí'tsia nga tsikijna masen-la naxindá Israel.

Kó'sín kjomà 'kia nga kitsin Jesús

(Mateo 1:18-25)

2 Nichjin 'kia nga tjin-la xá ítjòn jè ra 'mì César Augusto tsjachrjeé jngo kjohixi nga nga'tsi xita ra tjin isà'nde, xajoón si'ta 'í-la.

² Jè xajõn ra ko'sín isinda ítjòn nga kjoxxiya nga'tsi xita 'kia nga tibatéxoma jè xita ra 'mì Cirenio ya i'nde ra 'mì Siria. ³ Nga'tsi xita kijí ya naxindá-la nga kii kí'ta xajõn ijo-la.

⁴ Jè José yaá itjo-ni Nazaret, naxindá ra chja-ni Galilea. Kijí ya nangi ñánda 'mì Judea ya naxindá ra 'mì Belén ñánda kitsin xita

ítjòn ra tsi'kìn David, nga jè José tje-là David-ní. ⁵ Yaá kii kí'ta xajon ijo-la; tì'koa kijí-te jè María, chjoón-là ra tíjna'ño-là nga jè kixan-ko, tanga ijyee' i'ndí tjíhi'ma-là. ⁶ 'Kia nga ijye tjítsajna ya Belén, jè María ijchò níchjin-là nga kitsin jè ndí i'ndí-là. ⁷ Kitsífn jè ndí i'ndí-tjòn-là ra ndí i'ndí 'xin; isíkójin nikje; yaá isíkájnyaya ya aya kàxa ñánda nga bakjèn-ya cho, tà ngatjí-là nga mì tì kì isako'ndé-là ya ni'ya ñánda ma níkjáya.

Kó'sín jñà ìkjalì-là Nainá 'jiijkón jñà chjìngò forrè

⁸ Ya chraña'tá-là Belén títsajnaá chjìngò cho ra síkinda nitjen forrè-là. ⁹ Ta nditòón ijchòjkon jngo ìkjalì 'tse Nainá. Jè kjoajeya-là Nainá ngi kjohisen jngo tjindi-là ñánda tjítsajna. Sí taxkì nda itsakjòn. ¹⁰ Jè ìkjalì kitsó-là:

—Kì tà chjàn skon-jiòn; 'an, kíí xá 'jii-na nga jngo 'én xitse ra nda tsò síkjí'nchré-no. 'Én rakìi, 'ño tsja 'ke-là nga'tsi xita naxindá. ¹¹ Jngo ndí i'ndí katsin ya naxindá-là David jè ra ma-là kochrjetjí-ná kjoa 'tse kjohi'in, jè ra Cristo [ra xá isikasén-ni Nainá] nga jè kíjna ítjòn-ná. ¹² Tjín jngo kó'sín nga ma jchaa nga kixíi kjoa 'én ra kotíxin-no: jè i'ndí rakìi, yaá kjinaya ya kàxa ñánda nga bakjèn-ya cho. Kjiijnajtéjin nikje-là.

¹³ Tí'kia-ni kjin jchán ìkjalì tsatsíjen-kjo ra inchrabà-ni ngajmi nga 'ngaá isíkíjna Nainá. Kitsò:

¹⁴ Kata'se-là kjoajeya Nainá ya ján ngajmi.

Ko ya a'ta nangi, kata'se-là kjo'nchán xita ra tjín-là kjonda-là Nainá.

¹⁵ 'Kia nga ijye kijì-ni jñà ìkjalì ján ngajmi, jñà chjìngò cho, kitsó-là xákjén:

—Tjiaán skanda ya ján Belén mé-ni nga jcheé kjoa ra kòkàma koni 'sín kasíkí'nchré-ná Nà'ín-ná.

¹⁶ Nditoón kijì jñà chjìngò cho ya ján Belén; 'kia nga ijchò, isakò-là ya ñánda tíjna María ko jè José, ko jè i'ndí kjinaya kàxa ya ñánda bakjèn-ya cho. ¹⁷ 'Kia nga kijtse jè i'ndí rakìi, tsi'kénajmí ijye-ní kó'sín kitsò jè ìkjalì ra a'ta 'tse i'ndí. ¹⁸ Nga'tsi xita ra kíi'nchré koni 'sín kitsò jñà chjìngò cho, tà 'koaá kjomà-là. ¹⁹ Tanga jè María, yaá tsikíjin ijye inìma-là jñà 'én ra ki'senajmí-là. 'Ñó isíkítsjen kjoa kii. ²⁰ Jñà chjìngò, kijí-ni; jeyaá isíkíjna Nainá ko 'ngaá isíkíjna ta ngatjí-là nga'tsi kjoa ra kíi'nchré ko ra kijtse koni 'sín nga ijye ki'senajmí-là.

**'Kia nga jñà xità jhínga-là Jesús kiikóó
ya ingo ítjòn nga isìngatsja Nainá**

²¹ 'Kia nga ijchò jin nìchjin nga kitsin jè ndí i'ndí rakìi, isi'ta chibáá ijo-là ra kjoa 'tse circuncisión; Jesús isi'ta 'í-là koni 'sín ijye kitsò ikjalí 'tse Nainá 'kia nga tìkjè sihi'ma aya indsi'ba na-là.

²² 'Kia nga ijchò nìchjin nga ko'sín 'sijn jñà xità kii, koni 'sín tíchja kjotéxoma-là Nainá ra tsikínda Moisés, mé-ni nga jè María tsje kíjna-ni ya ngixkon Nainá. Kiikóó jè ndí i'ndí-là ya aya ingo ítjòn ra kjiina ya Jerusalén nga kii síngatsja Nainá. ²³ 'Koaá 'sín tí'ta kjotéxoma-là Nainá ra tsikínda Moisés nga tsò: “Nga'tsi i'ndí 'xin ra jtsín ítjòn, 'tseé Nainá, jé kongatsja.” ²⁴ Xità jhínga-là Jesús kiikóó kjotjò-là ya ngixkon Nainá, jò tjoniña, ñá tsa jò pichón, koni 'sín tjín kjotéxoma-là Nainá ra tsikínda Moisés.

²⁵ Nìchjin kii, tíjnaa jngo xità kixi ya Jerusalén ra nda bexkón Nainá ra 'mì Simeón. Tí'koaá tíkoña-là jè ra kochrjetji naxindá Israel. Jè Simeón yaá tínakò jè Inìma Tsje-là Nainá, ²⁶ ko 'koaá 'sín ijye isìchiya-là nga mì kiyá Simeón skanda 'kia nga skexkon Cristo ra Nainá sùikasén. ²⁷ Jé Inìma Tsje-là Nainá isìkasén Simeón ya ingo ítjòn Jerusalén. 'Kia nga ijchòko Jesús jñà xità jhínga-là nga sùhitjasòn koni 'sín tjín kjotéxoma, ²⁸ jè Simeón, iskábé jè ndí i'ndí rakìi, tsakáya tsja; 'ngaá isíkijna Nainá. Kitsò:

²⁹ Na'in, ijyeé kabitjasòn 'én-li koni 'sín tsi'kín-ná.

'Ndi 'ndí-ni, 'nchán katiyaa 'an ra chi'nda-li ma.

³⁰ Ijyeé kàbe-na xkoàan jè ra kochrjetji-najin kjohi'in,

³¹ jè ra masen kànikíjni ya ngixkon nga'tsi xità naxindá,

³² jè ra sùhisen-là kjobítsjen-là jñà xità ra mì tsa xità naxindá-li ma.

A'ta 'tse i'ndí rakìi, jè naxindá-li Israel, jeyaá kíjna.

³³ Xità jhínga-là Jesús tà kjóxkón-là koni 'sín kitsò Simeón a'ta 'tse i'ndí-là. ³⁴ Jè Simeón kisijé-là Nainá nga katasíchikon'tin jè i'ndí; akjòn kitsò-là María:

—A'ta 'tse i'ndí rakìi, 'koaá 'sín tjínè-là nga kijn xità Israel kitjokajin kjohi'in ko kijn jchija. A'ta 'tseé jcha-là kó'sín 'sín Nainá ³⁵ mé-ni nga jcha-là kó'sín tjín kjobítsjen-là nga'tsi xità, tanga kijn xità mì kì kokjiin-là; ko ngaji 'ño 'se-li kjoba; 'koaá 'sín koma-li koni tsa jngo kicha ka'se-li.

³⁶ Yaá tjina jngo-te chjoón ra 'mì Ana, ra chja ngajo-là Nainá, tsati-là Fanuel ra tje-là Aser. Ijyeé 'ño xità jhínga. Ito nó tsikijnako 'xin-là. ³⁷ Kjo ijòn-kan ko ijòn nó tjín-ni nga 'ken 'xin-là. Ko yaá bijnaya ki'ta ya nditsin ingo ítjòn; nìchjin ko nitjen bítsa'ba-là Nainá ko bijnachjan nga bexkón Nainá. ³⁸ Tijé-ni hora, chjoón rakìi, ijchò kasi'ta chraña-là xità jhínga-là Jesús. Tíchja'ta-là Nainá nga títsò-là:

“Tse kjonda kata'se-li Na'in”; ti'koa tichja-la a'ta 'tse i'ndi rakii nga'tsi jña xita ra inchikoña-te-la nga kijnandii-ni jè naxinda Jerusalén.

'Kia nga tsáfa india-ni ya Nazaret jè José ko María

³⁹ Jè José ko María, 'kia nga ijye isihitjasòn ijye koni 'sín tichja kjotéxoma-la Nainá ra tsikinda Moisés, kijí india-ni ján Galilea ya naxinda-la Nazaret. ⁴⁰ I'ndi rakii tímajchínga-ní; tí'se-la nga'nó ajin inima-la; ti'koaá isa nda tímachiya-la; yaá tíjnakò kjonda-la Nainá.

⁴¹ Jña xita jchínga-la Jesús, xki nó fi ya naxinda Jerusalén 'kia nga bitjo 'sí paxko. ⁴² Jesús, 'kia nga ijye tjin-la tejò nó, ti'koa kijí-te ya ján Jerusalén koni 'sín tjin kjotéxoma 'tse 'sí paxko. ⁴³ 'Kia nga inchrabà-ni xita nga ijye ijyehe'tà 'sí, jè Jesús, yaá tsikijna Jerusalén; tanga jña xita jchínga-la mì kì kijtse tsa ya tsikijna. ⁴⁴ Jngo nichjin tsinchimaya ndiyá. 'Koaá 'sín isíkítsjen tsa yaá tsá'bajin-la xita ra inchifi-ni. 'Kia nga tsakátsji ya ajin-la xita xákjén ko jña xita ra bexkon, ⁴⁵ mì kì isakò-la. 'Kiaá kijí india-ni ya ján Jerusalén nga kii kátsji.

⁴⁶ 'Kia nga kjomà jàn nichjin nga inchibátsji, yaá isakò-la ya nditsin ingo íjòn; tíjnajin-la xita ra bakón-ya kjotéxoma-la Nainá ra tsikinda Moisés; inchi'nchré-la ko inchikjonangi-la. ⁴⁷ Nga'tsi xita ra inchi'nchré-la tà kjóxkón-la jè kjóbítsjen ra tjin-la koni 'sín chja. ⁴⁸ Jña xita jchínga-la, 'kia nga kijtse nga ya tíjna, ti'koaá tà kjóxkón-te-la; jè na-la, kitsó-la:

—Ji ndí 'xin, ¿mé-ni konìko-nájin? Jè na'in-li ko ra 'an, inchimakájno-najin nga ko'sín ichiji, ko inchifatsjií-lajin.

⁴⁹ Jesús kitsó-la:

—¿Mé-ni nga 'an fatsji-nájiòn? ¿A mí tíjin-no nga tíjné-na nga ya kótijna ni'ya-la Na'in-na?

⁵⁰ Tanga jña xita jchínga-la mì kì kjòchiya-la jè 'én ra kiichja Jesús.

⁵¹ Jesús, kiikoó jña xita jchínga-la nga kijí india-ni ya ján Nazaret. Jesús, nda isihitjasòn-la xita jchínga-la. Jè na-la, yaá tsikíjin ikon ya ajin inima-la nga'tsi kjoa kii. ⁵² Jesús, tímajchínga-ní ko nichjin nchijòn isa nda tímachiya-la; ti'koa tí'se-la kjonda 'tse Nainá ko 'tse xita.

Kó'sín jè Juan ra tsatínda xita tsikí'tsia nga tsí'kénajmíya 'én-la Nainá

(Mateo 3:1-12; Marcos 1:1-8; Juan 1:19-28)

3 'Kia fi chrjo'on nó nga tíbatéxoma jè Tiberio César nga'tsi i'nde ra chja-ni Roma, jé Poncio Pilato tíbatéxoma ya nangi Judea; ko jé Herodes tíbatéxoma ya Galilea; ko jé 'ndse Herodes ra 'mì Felipe,

tíbatéxoma ya nangi Iturea ko Traconite; ko je Lisanias batéxoma ya nangi Abilinia. ² Je Anás ko Caifás títsajna na'mi íjtòn. Jñà nichjin kiì, Juan, ti-la Zacarías, ki'tsí-la 'én-la Nainá ya i'nde a'ta xìn ñánda nga nangi kixì. ³ Kijì jngo tjandi-la ya ndáje Jordán nga kitsò-la nga'tsi xita: “Tíkájno-no je-no; kì tì tsja je fatsji-no ko tatínda ijo-no mé-ni nga ma sihijcha'ta-no je-no.”

⁴ Kia nga ko'sín kitsò Juan, jñà itjasòn 'én ra kiichja Isaías, xita ra isichjeén Nainá nga kiichja ngajo-la nga kitsò:

Jngo xita ra 'ño tíchja ya i'nde a'ta xìn ñánda nga nangi kixì nga tsò:

“Títajna nga 'kia nga kj'íí Na'ín-ná,
kixì tikíjna inima-no koni jngo ndiyá kixì ñánda
nga kojmejá Na'ín-ná.

⁵ Nga'tsi i'nde ñánda kongaya chon, ngi asón chon kama-ni;
nga'tsi nindo ko chrjangi skajen-ngi ijye-ní;
jñà ndiyá ra mi kì kixì tjín, tì'koaá kokixíí-ni;
ko jñà ndiyá ra tjen-jen-jno, tjen-jen'ta chon, kojchon-la.

⁶ Nga'tsi xita isa'nde, ske-ní kó'sín 'sjin Nainá nga
kochrjetjì je-la xita”,

kitsò Isaías.

⁷ Juan kitsò-la jñà xita ra ijchò nga mejèn-la satínda:

—Jìòn, 'koaá 'sín ngoya-no koni tsa tje-la ye! ¿Yá ra kokitsò-no nga kotojin-no jè kjohi'in ra 'sa nchrabá? ⁸ Ko'sín 'tiaàn kjoa ra nda tjín. Kata'ya-la nga ijyee inikájno je-no ko mi tì je inchifatsji-no. Kì bixó ya ajin inima-no: “Ngajin, mi kì 'se-najin kjohi'in nga yaá nchrabá'ta-najin ya 'tse Abraham.” 'Koaá xín kixì-no, skanda jñà najo kiì, maá-la Nainá nga ixti 'tse Abraham 'sjin.

⁹ Jè nichjin nga tsjá kjohi'in Nainá, ijyee kjochraña, 'koaá jngoya-la koni jngo kichayá ra kijjnanda nga kijjna'ta ya kjama-la yá nga kotesòn. Nga'tsi yá ra mi kì nda to baja-la, jtúsòn-ní; yaá sijnhájin ni'í mé-ni nga jtì-nì.

¹⁰ Jñà xita iskonangií-la kitsò-la:

—¿Mé ra 'sian-jin?

¹¹ Kiichjaá Juan kitsò-la:

—Jè xita ra jò ma-ni nachro-la, katatsjá jngo-la jè ra tsìn-la nikje; jè ra tjín-la tsajmì ra kjine, katatsjá-la jè xita ra tsìn-la.

¹² Tì'koaá 'jii i'ka xita ra síkíhjtjì tsajmì, jñà ra síxá-la xitaxá 'tse Roma nga mejèn-la satínda. Kitsò-la Juan:

—Maestro, ¿mé ra 'sian-jin?

¹³ Juan kitsó-la:

—Kì tsato níkíhjió koni 'ki tjínè-la nga síkíhjió.

14 Tí'koaá iskonangií i'ka jñà chíchàn, kitsò:

—Ngajin-jin, ¿mé ra 'sian-jin?

Juan kitsó-la:

—Kì xita minchaxkón-la, kì 'én ndiso niya-la xita 'kia nga nímé kjoa tjin-la nga ton mejèn-no kináchrrejno-la; katamajngoó takòn koni tjin machjí-no.

15 Jñà xita naxindá inchikoñá-ní nga inchisíkítsjen ya ajin inìma-la ra a'ta 'tse Juan: tsa jé Cristo [ra xá kisikasén-ni Nainá]. 16 Juan kitsó-la nga'tsì xita naxindá:

—Kjohixi-ní, tà nandá batíndá-na ra 'an; tanga nchrabá jngo-isa ra isa tse nga'ño tjin-la koni ra 'an; skanda mí kì bakèn-na nga 'an skíjnda'ño xajté-la. Jè ra 'sa nchrabá, koó Inìma Tsje-la Nainá ko koó ni'í kotíndá-no. 17 Ijyeé tijnanda nga kjoahájin xita ra nda 'sín ko jñà ra mì kì nda 'sín koni 'sín ma 'kia nga matsje jñà tjachó ra 'mì trigo, kincháxkò ijye jñà ra trigo ya aya ni'nga, tanga jñà tjé-la, yaá koka ya ajin ni'í ra mì kì kji'tso skanda tà kjiá-nioo.

18 Juan, 'koaá 'sín kiichjajin-la xita 'én xitse ra nda tsò; kjin skoya kjotéxoma tsikí'tin ra nda tsò. 19 Juan, tsakátikoó jè Herodes ra xita ítjon tjna tà ngatji-la nga jè tijnako Herodías chjoón-la Felipe ra 'ndse Herodes. Tí'koaá tsakátikoó-te tà ngatji-la nga'tsì kjoa'cho ra tí'sín. 20 Tanga jè Herodes, ta isaá 'ño 'cho ki'sìn-isa: ndayá isikjaha'sen jè Juan.

Kó'sín isatíndá Jesús

(Mateo 3:13-17; Marcos 1:9-11; Juan 1:31-34)

21 'Kia nga tikje ndayá 'faha'sen Juan nga tibatíndá nga'tsì xita naxindá, tí'koaá 'kiaá isatíndá-te Jesús; 'kia nga tíchja'ta-la Nainá Jesús, jè ngajmi, itjá'xa-ní. 22 Akjòn itjojen-nè Jè Inìma Tsje-la Nainá ra ko'sín 'ki koni jngo tjoníña; ko ina'yá jngo-la 'én ra ngajmi inchrabà-ni ra kitsò:

—Ji-ní ra i'ndí-na xin-la ra 'ño tsjake-la; 'ño tsja tjin-la takoàn ra a'ta tsaji —kitsó Nainá.

Ñándá nchrabá-ni tje-la xita jhínga-la Jesús

(Mateo 1:1-17)

23 Jesús 'kia nga tsikí'tsia nga isíxá, tjin-la tsa katé nó. 'Koaá 'sín tíjin-la xita, nga i'ndí-a-ró José; ko jè José, i'ndí-laá Elí; 24 Elí, i'ndí-laá Matat; Matat, i'ndí-laá Leví; Leví, i'ndí-laá Melqui; Melqui, i'ndí-laá Jana; Jana, i'ndí-laá José; 25 José, i'ndí-laá Matatías;

Matatías, i'ndí-laá Amós; Amós, i'ndí-laá Nahúm; Nahúm, i'ndí-laá Esli; Esli, i'ndí-laá Nagai; ²⁶ Nagai, i'ndí-laá Maat; Maat, i'ndí-laá Matatías; Matatías, i'ndí-laá Semei; Semei, i'ndí-laá Josec; Josec, i'ndí-laá Judá; ²⁷ Judá, i'ndí-laá Johanán; Johanán, i'ndí-laá Resa; Resa, i'ndí-laá Zorobabel; Zorobabel, i'ndí-laá Salatiel; Salatiel, i'ndí-laá Neri; ²⁸ Neri, i'ndí-laá Melqui; Melqui, i'ndí-laá Adi; Adi, i'ndí-laá Cosam; Cosam, i'ndí-laá Elmodam; Elmodam, i'ndí-laá Er; ²⁹ Er, i'ndí-laá Josué; Josué, i'ndí-laá Eliezer; Eliezer, i'ndí-laá Jorim; Jorim, i'ndí-laá Matat; ³⁰ Matat, i'ndí-laá Leví; Leví, i'ndí-laá Simeón; Simeón, i'ndí-laá Judá; Judá, i'ndí-laá José; José, i'ndí-laá Jonam; Jonam, i'ndí-laá Eliaquim; ³¹ Eliaquim, i'ndí-laá Melea; Melea, i'ndí-laá Mainán; Mainán, i'ndí-laá Matata; Matata, i'ndí-laá Natán; ³² Natán, i'ndí-laá David; David, i'ndí-laá Isai; Isai, i'ndí-laá Obed; Obed, i'ndí-laá Booz; Booz, i'ndí-laá Salmón; Salmón, i'ndí-laá Naasón; ³³ Naasón, i'ndí-laá Aminadab; Aminadab, i'ndí-laá Aram; Aram, i'ndí-laá Esrom; Esrom, i'ndí-laá Fares; Fares, i'ndí-laá Judá; ³⁴ Judá, i'ndí-laá Jacob; Jacob, i'ndí-laá Isaac; Isaac, i'ndí-laá Abraham; Abraham, i'ndí-laá Taré; Taré, i'ndí-laá Nacor; ³⁵ Nacor, i'ndí-laá Serug; Serug, i'ndí-laá Ragau; Ragau, i'ndí-laá Peleg; Peleg, i'ndí-laá Heber; Heber, i'ndí-laá Sala; ³⁶ Sala, i'ndí-laá Cainán; Cainán, i'ndí-laá Arfaxad; Arfaxad, i'ndí-laá Sem; Sem, i'ndí-laá Noé; Noé, i'ndí-laá Lamec; ³⁷ Lamec, i'ndí-laá Matusalén; Matusalén, i'ndí-laá Enoc; Enoc, i'ndí-laá Jared; Jared, i'ndí-laá Mahalaleel; Mahalaleel, i'ndí-laá Cainán; ³⁸ Cainán, i'ndí-laá Enós; Enós, i'ndí-laá Set; Set, i'ndí-laá Adán; Adán, jè ra Nainá saba tsikínda.

'Kia nga jè x̄ita-n̄í iskó'ta Jesús

(Mateo 4:1-11; Marcos 1:12-13)

4 Jesús, ndaá t̄j̄jin ya in̄ima-l̄a jè In̄ima Tsje-l̄a Nainá; 'j̄ií india-ni ya ndáje Jordán; jè In̄ima Tsje-l̄a Nainá yaá kīko ya i'nde a'ta x̄in ñánda nga nangi kixì. ² Ichán n̄ich̄jin ya tsikijna ko jè x̄ita-n̄í iskó'ta-ní nga mejèn-l̄a kátáts̄ji-jé jè Jesús. Nga'tsì j̄ñà n̄ich̄jin k̄i, mì k̄i tsakjèn, tsikijnachjan-ní. 'Kia nga iyyehe'tà j̄ñà n̄ich̄jin k̄i, 'ñó kjòhòjò-l̄a jè Jesús. ³ Jè x̄ita-n̄í kitsó-l̄a:

—Tsa ngi kixí kjoa nga j̄í-nì ra I'ndí-l̄a Nainá 'mì-li, ko'tín-l̄a najo rak̄i nga n̄iño katama.

⁴ Jesús kiich̄ja-ní kitsò:

—'Koaá 'sín tích̄ja ya Xajon-l̄a Nainá, nga tsò: “Mì tsa tà j̄ñà tsajmì ra ma chine kítsajnakon-ni j̄ñà x̄ita, t̄i'koaá koó-te 'én-l̄a Nainá kítsajnakon-tse-ni.”

⁵ Jè x̄it̄a-n̄í k̄iik̄oó Jesús ȳa j̄ngo nindo ra 'ñó 'nga; ta j̄ngoh̄j̄ta tsakón ijye-il̄a nga'tsi n̄ax̄indá ra t̄j̄in nga t̄j̄j̄tsa isà'nde. ⁶ Jè x̄it̄a-n̄í kitsò-l̄a Jesús:

—J̄í tsja ijye-la nga'tsi n̄ax̄indá k̄i, j̄í kot̄exoma-l̄a nga jeya k̄ij̄ni. 'Aán k̄jongatsja ijye. Maá tsja-l̄a ta yá ra mejèn-na. ⁷ Tsa k̄isen-xkó'nchi'tá-ná ko jchaxkón-ná, tsají koma ijye.

⁸ 'Kiaá k̄iichj̄a Jesús, kitsò-l̄a:

—T̄j̄is̄i'tax̄in-ná x̄it̄a-n̄í. 'Koaá 'sín t̄íchj̄a x̄ajon-l̄a Nainá nga tsò: “Jchaxkín jè ra t̄j̄jna ít̄jòn-li jè ra Nainá-li ma, ko ta jè tajngoó t̄isin-l̄a.”

⁹ Jè x̄it̄a-n̄í k̄iik̄oó Jesús ȳa ján Jerusalén; isík̄j̄nasòn ȳa ñánda 'ñó 'nga ȳa asòn-l̄a ingo, kitsò-l̄a:

—Tsa ngi k̄johixi-ní nga I'ndí-l̄a Nainá 'mì-li, t̄ik̄àtj̄en-ngi ijo-li ij̄ndí; ¹⁰ nga 'koaá 'sín t̄íchj̄a X̄ajon ra t̄j̄í'ta 'Én-l̄a Nainá nga tsò:

Jè Nainá k̄ix̄á-l̄a j̄ñà ik̄jal̄i-l̄a

mé-ni nga s̄j̄ik̄inda-li,

¹¹ nga koó tsja jtsabá'ño-li,

mé-ni nga nijngo najo saténgi-ni.

¹² K̄iichj̄aá Jesús, kitsò-l̄a:

—'Koaá t̄i'sín t̄íchj̄a X̄ajon ra t̄j̄í'ta 'Én-l̄a Nainá nga t̄ítsò: “K̄i tà chj̄àn ko'sín chj̄í'ti jè ra Nainá-li ma, jè ra t̄j̄jna ít̄jòn-li.”

¹³ Jè x̄it̄a-n̄í, 'kia nga mì t̄i k̄i isakò-il̄a kó'sín skoóndacha-l̄a Jesús, tsasì'tax̄in chiba nichjin-l̄a.

Kó'sín tsikí'tsia Jesús nga isixá a'ta 'tse Nainá ȳa nangi Galilea

(Mateo 4:12-17; Marcos 1:14-15)

¹⁴ Jesús 'ji india-ni ȳa Galilea; ko jé nga'ño 'tse Inim̄a Tsje-l̄a Nainá 'ño nda t̄j̄jin ȳa inim̄a-l̄a. Ra a'ta 'tse ina'yá-l̄a, kóho'ki nga t̄j̄ngo ȳa i'nde Galilea. ¹⁵ Ȳa n̄ax̄indá ñánda nga tsajme, tsakón-ya-ní ȳa aya ni'ya sinagoga ñánda nga maxkóya x̄it̄a Judío; nga'tsi x̄it̄a ra k̄i'nchré-l̄a, 'ngaá isík̄j̄na.

'Kia nga tsikijna ȳa Nazaret jè Jesús

(Mateo 13:53-58; Marcos 6:1-6)

¹⁶ Jesús ijchó ȳa Nazaret ȳa nangi-l̄a ñánda nga k̄jójchá. Jè nichjin níkj̄aya, 'jaha'sen ȳa ni'ya sinagoga ñánda nga maxkóya x̄it̄a Judío koni 'sín ijye nga-l̄a. Tsasijna kixi nga tsikíx̄kiyajin X̄ajon ra t̄j̄í'ta 'Én-l̄a Nainá. ¹⁷ Jé ki'tsi-l̄a x̄ajon-l̄a Isafas, x̄it̄a ra isichjeén Nainá nga k̄iichj̄a ngajo-l̄a; 'kia nga isík̄j̄ndaya jè x̄ajon, yaá k̄jòtsji-l̄a ñánda nga t̄j̄í'ta 'én ra tsò:

18 Jé Inìma Tsje-la Nainá tǐjnako-na,
 'aán kitsjà xá-na
 nga 'kenájmíya-la xǐta ìma 'én xǐtse ra nda tsò;
 isikasén-na nga sindá-na xǐta ra kjo'on tǐjín inìma-la;
 ko nga koxín-la nga ma kítsajnanǐí-ni xǐta ra ndayá tǐtsajna;
 sindá-na xǐta ra mì kǐ tsijen-la;
 kítsajnanǐí-ni xǐta ra tǐ'yaton;

19 nga 'kenájmíya jè nó 'kia nga tsjá kjonda Nainá.

20 Tsikíxkóya-ni xajon, kitsjá-la jè xǐta ra síxá ya aya ni'ya sinagoga ñánda nga maxkóya xǐta Judío, akjòn tsikijna. Jǐnà xǐta ra ya tǐtsajna, ngi tà yaá ìnchikotsǐjen-la Jesús. 21 'Kiaá tsikǐ'tsia Jesús nga kiichja kitsò:

—'Ndi 'ndi, ngixkoón-nájiòn nga kabitjasòn koni 'sín tǐchja jè Xajon-la Nainá ra 'an kabixkíya.

22 Nga'tsì xǐta nda kiichja a'ta 'tse Jesús. Ta 'koaá kjomà-la nga 'ñó nda tsò 'én ra chja. Kitsó-la xákjén:

—¿A mí tsa jè xǐta rakǐ ra ti-la José?

23 'Kiaá kitsò Jesús:

—Ra kjohixi, 'koaà-la 'sín 'kín-nájiòn koni 'sín tsò jngo 'én ra tsò: “Chjine xki, tǐji tǐxki-ila ijo-li. Koni 'sín tǐjn kjoa ra ki'nì ya Capernaum, 'koa tǐ'sín 'tǐn ì nangi-li.”

24 Jesús kitsó-isa:

—Kixǐí kjoa, nijngo xǐta ra síchjeén Nainá nda 'yaxkón ya nangi-la.

25 'Koaá xin kixi-no, kjín íchjín jch'an tǐjn ya nangi Israel nǐchjin 'tse Elías 'kia nga jàn nó masen mì kǐ tǐ 'tse-ni jtsí; ko 'ñó ki'se kjinchrá.

26 Mì tsa ya naxǐnda Israel kiji Elías ñánda tǐtsajna íchjín jch'an; yaá inikasén'ta-la chjoón jch'an 'tse naxǐnda Sarepta ra chja-ni Sidón.

27 Tǐ'koaá kjín xǐta tǐjn ra ìnchifi'ndojno chrjabá ijo-la ya Israel nǐchjin 'tse Eliseo; tanga nijngo kjonda-ni, tà jé kjonda-ni jè Naamán ra ya Siria ì'nde-la.

28 Nga'tsì xǐta ra tǐtsajna ya ni'ya sinagoga ñánda nga maxkóya xǐta Judío, 'ñó kjojtǐ-la 'kia nga kií'nchré 'én ra kiichja Jesús, nga 'koaá 'sín kiyi-la nga a'ta 'tse-ní nga ko'sín kitsò. 29 Nga'tsì xǐta, tsasǐtjen-ní, tsachrjejin Jesús ya naxǐnda, kiiko ya asòn'nga nindo ñánda nga kijjna naxǐnda nga mejèn-la ya siikátjen-ngi. 30 Tanga kijí jè Jesús, 'jahajin masen-la nga'tsiòo.

Kó'sín kjonda-ni jngo xǐta ra 'chin ní tǐjn-la

(Marcos 1:21-28)

31 Jesús kijí ya ñánda 'mì Capernaum, naxǐnda ra chja-ni Galilea; tsakón-ya-la xǐta 'kia nga nǐchjin níkjáya. 32 Jǐnà xǐta, tà 'koaá

kjomà-là koni 'sín tsò 'én ra tsakón-ya-là, nga jè 'én ra kiichja, 'nó tjin-là kjotéxoma.

³³ Ya aya ni'ya sinagoga ñándà nga maxkóya xita Judío, tjnaá jngo xita ra inima 'cho-là níí síxájin ijo-là; 'nó kiichja nga kitsò:

³⁴ —Ngaji Jesús ra ya Nazaret tsaji, ¿mé kjoa ra tjin-najin ra ko ngaji? ¿A kíí xá kà'fi-ni nga síkjesòn-nájin? 'An bexkoón-la; jíí-ní ra xita tsje-là Nainá 'mì-li —kitsò.

³⁵ Jesús tsakátikoó jè inima 'cho-là níí, kitsó-là:

—¡Jyò tigni, títojin ya ijo-là xita rakii! —kitsó-là.

Ya ngxikon xita, jè inima 'cho-là níí, tsajndo'tá nangi jè ndí xita; akjòn itjojin-ni ya ijo-là, tanga nimé ra isiki'on. ³⁶ Nga'tsi xita ra ya títsajna, tà itsakjón-ní, kitsó-là xákjén nga jngó jngó:

—¿Mé 'én-ni kii? 'Kia nga chja xita rakii, tjin-là nga'nó tí'koa tjin-là kjotéxoma nga síhitjasòn-là jè inima 'cho-là níí.

³⁷ Ina'yá-là ra a'ta 'tse Jesús nga tjingo nangi ra chja-ni Galilea.

Kó'sín isinda-ni Jesús jè nachíya-là Simón

(Mateo 8:14-15; Marcos 1:29-31)

³⁸ Tsasítjeén Jesús; itjo-ni ya ni'ya sinagoga ñándà nga maxkóya xita Judío; kiji; 'jaha'sen ya ni'ya-là Simón. Jè nachíya-là Simón 'nó kiya. 'Chin tijngaá tjin-là. Jñà xita kiichjatjí-ní nga katakotsíjen-là.

³⁹ Jesús tsasèn-niña'tá-là, tsakátiko 'chin tijnga; jè ndí chjoón nditoón kjonda-ni. Akjòn tsasítjen-ni, nga isisin-là xita.

Kó'sín kjin xita ra kiya isinda-ni Jesús

(Mateo 8:16-17; Marcos 1:32-34)

⁴⁰ 'Kia nga ijye tíkatjí tsá'bí, nga'tsi xita ra tjin-là chíjtín ra kjin skoya 'chin tjin-là, yaá 'jiikó-là Jesús. Jè Jesús tsaká'ta-là tsja nga jngó jngó chíjtín; nga'tsi xita kii, kjonda-ni. ⁴¹ Tí'koáá kjin ma-ni xita ra inima 'cho-là níí itjojin-ni ijo-là nga kjonda-ni. 'Nó kiichja inima 'cho-là níí nga kitsò:

—¡Jíí-ní ra I'ndí-là Nainá 'mì-li!

Tanga jè Jesús tsakátiko-ní. Mì kì kitsjá'nde-là nga kiichja, nga béé jñà inima 'cho-là níí nga jè-ní ra Cristo [ra xá isikasén-ni Nainá].

Kó'sín tsi'kénajmíya Jesús jè 'én-la Nainá

(Marcos 1:35-39)

⁴²'Kia nga ijye ki'se isén, itjokàjiiin ya naxindá Jesús; yaá kiji jngo i'nde nándá tsin xita nándá a'ta xin chon. Tanga jña xita tsakátsji-ní. 'Kia nga ijchò ya nándá nga tijná, mején-la nga ya kijnako ki'ta nga mì ti xin kiji-nì. ⁴³Tanga jè Jesús kitsó-la jña xita:

—Machjeén-te nga xin naxindá íko 'én xitse ra nda tsò koni 'sín batéxoma Nainá. Nga kii xá inikasén-ina.

⁴⁴'Koaá 'sín tsi'kénajmíya 'én nda-la Nainá ya ni'ya sinagoga nándá nga maxkóya xita Judío ra tjin ya nangi Galilea.

Kjoxkón ra kjomà 'kia nga 'ño kjin ti tsikíxkó jè Pedro

(Mateo 4:18-22; Marcos 1:16-20)

5 'Kia nga síjna Jesús ya andi ndáchikon 'tse Genesaret, kjójtín-né jña xita ra ijchò nga mejèn-la kji'nchré 'én-la Nainá. ²Jesús, kijtsee jò chitso ra ya kjihijyondí ya andi ndáchikon. Jña xita ra bíxkó ti, ijyeé itjojen-ni chitso-la, inchibinijno-ni na'ya-la. ³Jesús 'jaha'sen jngo chitso ra 'tse Simón, tsikítsa'ba-la nga skanikjá-isa chitso-la ya ajin ndáchikon. Akjòn, yaá tsikijnaya nga tsakón-ya-la xita. ⁴'Kia nga ijye tsakón-ya-la xita, kitsó-la Simón:

—Tiko chitso-li ya nándá nga nanga nandá; ko tikatsajo-ngindá na'ya-no mé-ni nga sakò-no ti.

⁵'Kiaá kiichja Simón kitsò:

—Maestro, jngo nitjen inchiníxá-jin, ko nimé ti kábíxkó-jin; tanga tsa ji ra kosi, sikàtjen-ngindá-ná jè na'ya-na.

⁶'Kia nga isikàtjen-ngindá jè na'ya-la kjin jchán ti kjóxkó-la, sí mejèn chrjajndá na'ya-la. ⁷'Kiaá isikjahatji-la tsja jña xákjén ra tjítsaya jè chitso ra jngo mé-ni nga kosiko-ni. Ngi kitsee ti ngajò chitso. 'Nó kjòhiyí, sí mejèn iskajin-ndá. ⁸Jè Simón, ra ti'koa Pedro 'mì, 'kia nga kijtse kjoa kii, tsasèn-xkó'nchi'ta-la Jesús, kitsò-la:

—Tisi'taxín-ná Na'in, nga xita jé-ná ra 'an!

⁹Jè Simón ko xita ra i'ka 'ño itsakjòn 'kia nga kijtse ti ra kjóxkó-la. ¹⁰Ti'koaá tà kjóxkón-la jè Jacobo ko Juan, ixti-la Zebedeo, jña xita ra taña síxákjo-ko Simón. Jesús kitsò-la Simón:

—Ki tà chjàn skon-jin, 'ndi 'ndi-ni mì tsa ti ko'sín ti kíxkó-ni, xitaá kíxkóyi ra a'ta tsà'an.

¹¹'Kia nga ijye kiiko jña chitso-la ya andi ndáchikon, kitsjin ijye jña tsajmì-la, akjòn kijitjingi-la Jesús.

Kó'sín isinda-ni Jesús jngo-ni x̄it̄a ra t̄ífi'ndojno chr̄jab̄a ijo-l̄a
(Mateo 8:1-4; Marcos 1:40-45)

¹² Jngo n̄ichjin 'kia nga ȳa t̄ijna Jesús jngo n̄ax̄indá, ijchó jngo x̄it̄a 'x̄in ra t̄ífi'ndojno chr̄jab̄a ijo-l̄a; 'kia nga kijtse Jesús, tsasèn-xkó'nchi'tá-l̄a, tsíkítsa'ba-l̄a, kitsò:

—Na'in, tsa mejèn-li, chjáax̄ìn-ná jè 'chin ra t̄jín-na.

¹³ Jesús tsaká'ta-l̄a tsja k̄o āk̄jòn kitsò-l̄a:

—Mején-na. Kó'sín katatjahíx̄ìn-li jè 'chin ra t̄jín-li.

X̄it̄a rak̄i, nd̄it̄oón kjonda-ni. ¹⁴ Jè Jesús kitsó-l̄a:

—Kì yá x̄it̄a ra k̄o'mì-l̄a; 'tin ȳa ñánd̄a nga t̄ijna n̄a'mì; takón-l̄a ijo-li nga ijye kjonda-ni; 't̄i-l̄a k̄jot̄jò ra s̄jé k̄jot̄éxoma-l̄a Moisés mé-ni nga tsje kijna-ni ȳa ngixk̄on Nainá k̄o nga nda k̄jón kata'ya-l̄a nga kix̄í kjōa nga ijyeé kjonda-ni jè 'chin ra t̄jín-li.

¹⁵ Tanga ra a'ta 'tse Jesús, isaá 'ñó ina'yá-isa-l̄a; k̄o isaá k̄jìn x̄it̄a k̄jóxkóya-isa ra mejèn-l̄a nga k̄jì'nchré-l̄a; t̄i'koáá mején-l̄a k̄onda-ni 'chin ra t̄jín-l̄a. ¹⁶ Tanga Jesús fi ki'tá ȳa i'nde ñánd̄a nga tsìn x̄it̄a nga fi chja'ta-l̄a Nainá.

Kó'sín isinda-ni Jesús jngo-ni x̄it̄a ra
mì k̄i ma fi nga 'chin xkóya t̄jín-l̄a

(Mateo 9:1-8; Marcos 2:1-12)

¹⁷ Jngo n̄ichjin 'kia nga t̄ibakón-ya-l̄a x̄it̄a Jesús, ȳaá t̄ítsajnajin ra x̄it̄a fariseo k̄o x̄it̄a ra bakón-ya k̄jot̄éxoma-l̄a Nainá ra tsikínda Moisés. J̄n̄a x̄it̄a k̄i, ȳaá 'ji-ni ȳa n̄ax̄indá ra chja-ni Galilea, Judea k̄o Jerusalén. Jè nga'ñó-l̄a Nainá nda t̄jnak̄o Jesús nga ma sínda-ni nga'tsì x̄it̄a ra kiya. ¹⁸ J̄n̄a x̄it̄a 'j̄iikó jngo x̄it̄a kiya ra k̄jijnajyò nga t̄jngo ijo-l̄a; nga k̄jisón-yá-l̄a. Tsakátsji'nde-l̄a kó'sín ma s̄iik̄jaha'sen ȳa ni'ya ñánd̄a t̄ijna Jesús. ¹⁹ Tanga mì k̄i kjomà 'jaha'sen, nga 'ñó k̄jìn ma-ni x̄it̄a ra kitse; 'kiaá t̄sihijin ȳa āsòn'nga ni'ya; jahíx̄ín nit̄ja; iskanijen ȳa ājin-l̄a x̄it̄a; k̄jijnasòn n̄achan-yá-l̄a jè x̄it̄a ra kiya. Tsakájna ȳa ngixk̄on Jesús.

²⁰ 'Kia nga kijtse Jesús nga mak̄jín-l̄a ra a'ta 'tse, kitsó-l̄a jè x̄it̄a ra kiya:

—Ngaji, j̄n̄a jé-li ijyeé k̄ànihjchaà'ta-li.

²¹ J̄n̄a x̄it̄a fariseo k̄o j̄n̄a x̄it̄a ra bakón-ya k̄jot̄éxoma-l̄a Nainá ra tsikínda Moisés, kitsó ȳa ājin in̄ima-l̄a: “¿Yá x̄it̄a-ni rak̄i nga Nainá chjajno-ila? Tajngoó Nainá ra ma-l̄a s̄j̄chaà'tá-ná jé-ná.”

²² Jesús kijtseé-l̄a in̄ima-l̄a koni 'sín in̄chisík̄itsjen x̄it̄a k̄i; k̄iichja-ní, kitsò-l̄a:

—¿Mé-ni kotsò-ni k̄jóbítsjen ra nchrabájin ȳa in̄ima-no? ²³ ¿Ñáa ra isa chiba ch̄já t̄jín, a jè-ní nga kixé: “J̄n̄a jé-li ijyeé k̄ànihjchaà'ta-li”,

o ra jè-ní nga kixé: “Tísítjijn ko títjájme-ni”? ²⁴ Nda kjón kokon-no nga 'an ra l'ndí-là Xita xin-là ijo-na tji'ndeé-na i a'ta nangi nga ma sijchá'ta-là jñà jé-là xita.

'Kiaá kitsò-là jè ndí xita ra kiya:

—Jí, 'koaá 'sín tíxin-la: “Tísítjijn, chjíbí nàchan-yá-li, ko 'tin-ni ya ni'ya-li.”

²⁵ Jè xita ra kiya, sasa tsasítjen-ni ya ngixkon nga'tsi xita; iskábé-ní nàchan-yá-la, 'kia nga tífi-ni ni'ya-la, 'ñó jeya isíkijna Nainá. ²⁶ Nga'tsi xita ra ya títjásajna tà kjóxkón-la, tí'koaá 'ñó jeya isíkijna Nainá. 'Ñó itsakjòn, kitsò:

—'Ndi 'ndi kà'yaá jngeé kjóxkón.

Kó'sín kiichja-là Jesús jè xita ra 'mì Leví

(Mateo 9:9-13; Marcos 2:13-17)

²⁷ 'Kia nga ijye kjomà, kijí Jesús. Kijtse jngo xita ra 'mì Leví, ra síkíchjítjì tsajmì 'tse xitaxá Roma. Yaá tíjna'ta ímixa ya ñánda síkíchjítjì tsajmì. Jesús kiichjaá-là. Kitsò-là:

—Nchrabátjingi-ná.

²⁸ Jè Leví, tsasítjen-ní; isíkítsajna ijye tsajmì ra tjin-là; kijítjingi-là Jesús.

²⁹ Ya ni'ya-là Leví, 'ñó je 'sí tsíkijna-là Jesús. Kjín xita xákjén ra tsajmì síkíchjítjì-te ko kjín xita ra kj'íí títsajna'ta ya ímixa. ³⁰ Jñà xita fariseo ko jñà xita ra bakón-ya kjotéxoma-là Nainá ra tsikínda Moisés tsaté'ta xita ra kotá'yá'ta-là Jesús, kitsò-là:

—¿Mé-ni jñà xita ra síkíchjítjì tsajmì ko jñà ra tse jé tjin-là, 'yò ko-no ko bichi ko-no?

³¹ 'Kiaá kiichja Jesús kitsò:

—Mì tsa chjínexki machjeén-là jñà xita ra mì mé 'chin tjin-là; jñá-ní xita ra kiya ra machjeén-là chjínexki. ³² Mì tsa ki xá 'jii-na ra 'an nga jñà kichjà-là jñà ra xita kixi tsò-là ijo-là, ta jñá-ní kichjà-là jñà ra machiya-là nga xita jé-ní, mé-ni nga katasíkájno-ni jé-là, ko mì tí kì jé koàtsji-ni.

Kó'sín iskonangi jñà xita a'ta 'tse ra bitsachjeén a'ta 'tse Nainá

(Mateo 9:14-17; Marcos 2:18-22)

³³ Jñà xita kitsó-là Jesús:

—¿Mé-ni jñà xita ra kotá'yá'ta-là Juan, 'ñó bitsachjan-ni, ko tí'koaá 'ñó bítsa'ba; ko 'koaá tí'sín 'sín jñà ra xita fariseo; tanga jñà xita ra tsaji, bakjén-ní ko 'bi-ní?

³⁴ Jesús kitsò-la:

—'Kia nga jngo xita bixan, ¿a níkiťsajnachjan-né xita ra 'fiì'tsé-ná 'kia nga takó tįjna jè xita 'xin ra kàbixan? ³⁵ Tanga kijchó nįchjin 'kia nga tį'an-la jè xita 'xin ra kàbixan; 'kiaá-ni nga kítsajnachjan.

³⁶ Tį'koaá tsi'kénajmí įjngo-la 'én ra mangásòn [nga tsakón-ya-la nga jńà kjotéxoma jchínga mì tsa mangásòn-kjo kọ kjotéxoma xitse]. Kitsò-la:

—Mì tsa yá ra kọ'sín 'sín nga bateya jngo nikje xitse nga ya bíjto nikje ra jchínga. Tsa kọ'sín 'sieén, kjįtsón jè nikje xitse; tį'koaá mì kì nda kóngásòn jè nikje xitse kọ jè nikje jchínga. ³⁷ Tį'koaá mì kì koma sįnchá xán xixi jńà chrjaba ra ijye jchínga; nga tsa kọ'sín 'sieén, 'kia nga ijye kojchá xán, skįchrjaya jńà chrjaba, akjòn xaánten jè xán kọ kjįtsón jńà chrjaba. ³⁸ Jè xán xixi, chrjaba xitsee sįnchá, mé-ni nga nda sįnchátjò-ni. ³⁹ Tsa yá ra sk'í xán ra jchá, mì tsa tįjè sįjje-ni jè xán ra xixi. Nga kitso-ní: “Jè xán ra jchá, isaá nda.”

'Kia nga tsate natín xita-la Jesús nga 'kia nįchjin níkjáya

(Mateo 12:1-8; Marcos 2:23-28)

6 Jngo nįchjin 'kia nga nįchjin níkjáya, yaá 'ja Jesús ya nńanda tįjtje trigo. Jńà xita ra kotá'yá'ta-la tsateé i'ka trigo, tsaféya ya aya tsja, akjòn iskine. ² Tjín i'ka xita fariseo ra kitsò:

—¿Mé-ni nga kọ'sín 'nià-no kjoa ra mì kì tį'nde nga kọ'sín koma 'kia nga nįchjin níkjáya?

³ Kiichja Jesús, kitsò-la:

—¿A kjeé chitá'yá jìòn xajon nńanda nga tíchja koni 'sín ki'sin india jè xita jchínga-ná ra tsi'kin David kọ jńà xita ra tańa tįjko 'kia nga kjòhojò-la? ⁴ 'Jaha'sen ni'ya-la Nainá; iskábé nińo nchrajín ra ijye Nainá kjongatsja nga iskine, tį'koaá kitsjà-la xita-la ra tįjko nga iskine, jńà ra mì kì tį'nde-la nga skine. Nga ta jńà na'mì tį'nde-la nga ma kjine.

⁵ Jesús kitsò-isa-la:

—'An ra l'ndí-la Xita xian-la ijo-na, 'aán batexóma-la jè nįchjin níkjáya.

Kó'sín kjonda-ni jè xita ra kixi'ta jngo tsja

(Mateo 12:9-14; Marcos 3:1-6)

⁶ Įjngo 'ká-isa 'kia nga nįchjin níkjáya, Jesús 'jaha'sen ya ni'ya sinagoga nńanda nga maxkóya xita Judío; tsakón-ya-la xita. Yaá tįjna jngo xita ra kixi'ta tsja nga kixi. ⁷ Jńà xita ra bakón-ya kjotéxoma-la

Nainá ra tsikínda Moisés, kò xitá fariseo, inchisíkíndaá Jesús a sùindaá-ni jè xitá ra kiya 'kia nga nichjin níkjáya, mé-ni nga koma mé ra koaàné jé-lá. ⁸Tanga Jesús ijyeé be kó'sín inchisíkítsjen xitá kù. Kitsó-lá jè xitá ra kixi'ta jngo tsja:

—Tísítjìin, tìsijni yá ajin masen-lá xitá.

Xitá rakìi tsasítjen-ní, tsasijna kixi. ⁹Jesús, 'kiaá kitsò-lá nga'tsi xitá ra tjihijyo:

—Jngo kjoá skonangi-no: ¿Mé ra tjí'nde nga 'sieén 'kia nga nichjin níkjáya, a ndaá 'sieén o ra 'choó 'sieén? ¿A sùinda-né jngo xitá o ra si'ken-né? 'Koaá tixó jìòn-ni.

¹⁰Jesús iskotsijen ijye-lá kóhotjín xitá ra tjihijyondi-lá. 'Kiaá kitsò-lá jè xitá ra kixi'ta tsja:

—Tjèn-ndajì ndsìi.

Xitá rakìi, tsijmé tsja; kò kjonda-ni jè tsja ra kixi'ta. ¹¹Jñà xitá fariseo, 'ñó jti kjomà-lá; 'kiaá tsikí'tsia nga tsajoóya-ni mé ra ma sùiko Jesús.

Kó'sín jahájin Jesús xitá-lá ra tejò ma-ni

(Mateo 10:1-4; Marcos 3:13-19)

¹²Tijñá-ni nichjin kù, Jesús yaá kijìmijìn ya jngo nindo. Jngo nitjen kiichja'ta-lá Nainá. ¹³'Kia nga ki'se isén kiichja-lá jñà xitá ra kotá'yá'ta-lá; akjòn tejò ma-ni ra jahájin ra ma tsikíxáya-lá. ¹⁴Jè Simón, ra tì'koa Pedro tsikí'ta 'í-lá; Andrés, ra 'ndse ma Simón; Jacobo; Juan; Felipe; Bartolomé; ¹⁵Mateo; Tomás; Jacobo, ti-lá Alfeo; Simón, ra ya fi'ta-lá kjotéxoma 'tse xitá Celote; ¹⁶Judas, ti-lá Jacobo; kò Judas Iscariote, jè ra isingatsja Jesús xitá kondra-lá askan-nioo.

Kó'sín kjín xitá isinda-ni Jesús

(Mateo 4:23-25)

¹⁷Jesús itjojen-ni ya nindo, tjìko jñà xitá ra kotá'yá'ta-lá. 'Jíi jngo ì'nde nándá asòn chon; yaá tsikítsajna. Kjín ma-ni xitá-lá ra ya inchikoñá-lá; xitá ra ya inchrabà-ni nga tìjngo ì'nde Judea kò naxindá Jerusalén kò ra inchrabà-ni Tiro kò Sidón, naxindá ra kjihijyondí ndáchikon. Kíí xá 'ji-ni nga kji'nchré-lá Jesús, tì'koa mejèn-lá nga konda-ni 'chin ra tjin-lá. ¹⁸Jñà xitá ra inìma 'cho-lá níí síjti-lá, tì'koaá kjonda-ni. ¹⁹Ta nga'tsi xitá, mején-lá koaà'ta-lá tsja ya ijo-lá Jesús, tà ngatjì-lá 'ñó tse nga'ñó tìbitjòjin ijo-lá ra manda-ni xitá.

Kó'sín kitsò Jesús ra a'ta 'tse x̄ita im̄a k̄o a'ta 'tse ra x̄ita nchiná
(Mateo 5:1-12)

²⁰ Jesús iskotsíjen'á j̄nà x̄ita ra kotá'yá'ta-là kitsò-là:

—jMé t̄a nda-najiòn ra x̄ita im̄a 'mì-no, nga tsajìon-nó nga'tsi kjonda ra t̄jín a'ta 'tse x̄ita ra batéxoma-là Nainá!

²¹ 'Mé t̄a nda-najiòn ra ajò-no 'ndi 'ndi, koskí-no askan-nioo.

'Mé t̄a nda-najiòn ra chindáya 'ndi 'ndi, kijnochaá-no askan-nioo.

²² 'Mé t̄a nda-najiòn 'kia nga sījtike-no x̄ita ra tà ngat̄jì tsa'an ra l'ndí-là X̄ita xian-là ijo-nà, nga minchá'taxìn-no, nga 'cho chjajno-no, nga bachrjengi-no koni tsa jngo ra x̄ita 'tsen. ²³ Tsjá 'tè-la takòn k̄o tsja 'tè-la inim̄a-no n̄ichjin k̄i; nga yà ján ngajmi, tseé t̄jín-ni k̄jotjò ra t̄jábé-no. J̄nà x̄ita jchínga-là x̄ita ra beton-no, 'koaá t̄i'sín isik̄o j̄nà x̄ita ra isichjeén Nainá nga kīichj̄a ngajo-là.

²⁴ 'Tanga, im̄a-ró-no jìon ra x̄ita nchiná 'mì-no, nga ijyee nda inchinisin-la ijo-no i isà'nde.

²⁵ 'Im̄a-ró-no ra ski titsajna 'ndi 'ndi; kohajó-no ra koma askan-nioo.

'Im̄a-ró-no ra mijnocha 'ndi 'ndi; ra askan-nioo, kobaá-no t̄i'koaá chjindáya-no.

²⁶ 'Im̄a-ró-no ra jìon 'kia nga nda síkítsajna ijye-no x̄ita. J̄nà x̄ita jchínga-no, 'koaá t̄i'sín nda isíkítsajna j̄nà x̄ita ra 'én ndiso kīichjaya.

Kó'sín nga tsjacha 'sieén x̄ita ra mì k̄i nda fiko-ná

(Mateo 5:38-48; 7:12)

²⁷ 'Tanga jìon ra inchina'yá, 'koaá xin-no: Tsjacha 'tiaàn kondra-no, nda t̄ik̄o jè ra jtike-no. ²⁸ Tijé'tà-la Nainá nga katasíchikon'tin j̄nà ra chjajno-no, k̄o titsa'batjìò j̄nà ra 'cho sík̄o-no. ²⁹ Jè ra sījtsin'tá jtsa-no, t̄i'koaá 't̄i-la jè jtsa-no ra ījngo nga katasijtsin'tá-te. Jè ra fa'an nikje tsja-no, t̄i'koaá 't̄i-la jè n̄achr̄o-no. ³⁰ Tsa yá ra síjé tsajmì ra t̄jín-no, 't̄i-la; tsa yá ra ta k̄o'sín skaábé tsajmì-no, k̄i t̄i tsja níjé-ila. ³¹ Koni 'sín mejèn-no nga sīk̄o-no x̄ita, 'koaá t̄i'sín t̄ik̄o-te ra jìon.

³² 'Nga tsa ta j̄nà k̄otsjacha jìon j̄nà x̄ita ra nda matsjake-no, ¿mé kjonda ra 'se-no? Nga 'koaá t̄i'sín matsjake-te xákjén j̄nà x̄ita ra mì k̄i bexkón Nainá. ³³ Tsa tà j̄nà nda sīk̄o x̄ita ra nda sík̄o-no, ¿mé kjonda ra 'se-no? J̄nà x̄ita ra mì bexkón Nainá, 'koaá t̄i'sín sík̄o xákjén. ³⁴ Tsa ta j̄nà sīkiña-la j̄nà ra 'yaxkon nga tsjá ngajo-no, t̄i'koaá nimé kjonda ra sakò-no. Nga 'koaá t̄i'sín síkiña-là xákjín j̄nà x̄ita ra mì k̄i bexkón Nainá, nga ijyee t̄j̄jin-là nga tsjá ngajo-ilà xákjín.

³⁵ Tsjacha 'tiaàn kondra-no; nda t̄ik̄o; t̄ikiña-la mé ra síjé-no; k̄i tà

chjàn mé ra chiñá-la ra a'ta 'tse. Tsa kò'sín 'siaan, tseé tjín-ni kjetjò ra tjábé-no. Ixti-la Nainá ra 'ñó 'nga tjína koma jiòn, nga jè Nainá tjín-te-la kjohimatakòn a'ta 'tse xita ra 'nga ikon kò ra 'cho 'sion.
³⁶ Jchahimatakòn xàngioo koni 'sín behimatakòn-no Nainá ra Na'in 'mì-la.

Kó'sín mì kì machjeén nga jé-la xita xàngieé sikindeé

(Mateo 7:1-5)

³⁷ 'Kì jé-la xàngioo nikinda kò kì jé fanè-la xàngioo mé-ni nga jè Nainá mì tsa jé-no siikinda kò mì tsa jé koàànè-no. Tijchaà'ta-la jé-la xàngioo mé-ni nga ti'koaá Nainá sihijcha'ta-no jè jé-no. ³⁸ 'Ti-la xàngioo; jè Nainá tsjá ngajo-no; nda kjón siichiba-no jngo chiba ra nda kjón kitse, ra 'ñó ijncha, ra ngi tíxaájen-tji-ní nga kìncha xijtsa-no. Nga jè chiba ra sichiba-la xàngioo, tijé kochiba ngajo-no.

³⁹ Jesús tsi'kénajmí jngo-la kjoa ra isingásòn-kjo a'ta 'tse jngo xita ra xka kò jè ra bakón-ya; kitsò-la:

—Jngo xita xka, mì kì koma kokòn-la ndiyá jngo xita ra ti'koaá xka-te. Yaá skaya ngajo, ngajò. ⁴⁰ 'Koaá 'sín tjín 'tse xita ra kotá'yá; mì tsa isa tsato ma-la koni jè maestro ra bakón-ya-la. 'Kia nga ijye kjehe'tin-la nga skoóté'yá ti'koaá kama-te-la koni jè maestro-la.

⁴¹ '[¿Mé-ni jé-la xàngii nikinda-ni kò mì tsa jè nikindi jé-li?]
 ¿Mé-ni jè chitsíjen-ila jè tjé ra kjingi xkon xàngii, kò mì tsa jè nikindi jè yá chiso ra kjingi jè xkìn? ⁴² Tsa nda mí 'ya-nì jè yá chiso ra kjingi xkìn, ¿mé-ni kò'sín 'mì-la jè 'ndsij: “'Ndsè, ti'nde-ná nga kochrjengia jè tjé ra kjingi ya xkìn”? Ji, xita ra jò isén tjín-li; tináchrjengi ítjìn chiso ra kjingi tsaji, mé-ni nga nda kotsíjen-li, nga ma kináchrjengi tjé ra kjingi ya xkon xàngii.

Nga jngó jngó yá jè to-la bakón mé yá-ni

(Mateo 7:17-20; 12:33-35)

⁴³ 'Nijngo yá ra nda, 'cho kjòn to ra bajà-la; ti'koaá mì tsa to nda bajà-la jè ra mì tsa yá nda. ⁴⁴ Nga jngó jngó skoya yá, 'koaá 'sín 'yaxkon-la koni kjòn to ra bajà-la. Jè to ra 'mì igo, mì tsa ya bajà-la yá na'yá. Ti'koaá jñà to uva mì tsa ya bajà-la jñà na'yá xi'nchro.

⁴⁵ (Koni 'sín kjòn yá, 'koaá ti'sín kjòn xita.) Jè xita ra nda xita, 'én ndaá chja, nga kjoanda tjíjin ya inima-la, kò jè ra xita 'cho, 'én 'choó chja, nga kjoa'choó tjíjin ya inima-la; koni 'sín tsò kjóbítsjen ra tjíjin ya inima-la, 'koaá 'sín tsò 'én ra chja.

Mé ra bakón-ya-ná a'ta 'tse chrjó ni'ya ra jò ma-ni

(Mateo 7:24-27)

⁴⁶ Mé-ni ko'sín 'mì-nájiòn nga bixó nga 'an tǐna ítjòn-no, kò mì kì nihitjasòn-no koni 'sín xin-no? ⁴⁷ 'Koaá xín-no yá ra mangásòn-kò jè xǐta ra 'an fi'ta-na, ra 'nchré kò ra síhitjasòn koni 'sín xiaan. ⁴⁸ Jé mangásòn-kò jngo xǐta ra tsikínda ni'ya-la; 'ñó nanga tsjà'ngi; nga tsikíjna tjà'tsin chrjó ni'ya-la yá asòn naxi. 'Kia nga kjohi'i xangá nandá nga 'ji kánè jè ni'ya rakii; nímé ra isikò, nga yaá tjínda-la yá asòn naxi. ⁴⁹ Tanga jè xǐta ra 'nchré-na koni 'sín xiaan kò mì kì síhitjasòn, 'koaá 'sín jngoya-la koni jngo xǐta ra yá tsikínda'tá ni'ya-la yá a'ta nangi; mì kì nda tsikínda tjà'tsin chrjó ni'ya; 'kia nga 'ji nandá nga ijchòka'tá'ñó-la ni'ya; itsón-ña-ní kò ngi ixojen-ní.

Kó'sín isinda-ni Jesús jngo chí'nda-la chíchàn ra tǐna ítjòn

(Mateo 8:5-13; Juan 4:43-54)

7 'Kia nga ijye tsakón-ya-la Jesús jña xǐta ra inchi'nchré-la, yaá kiji yá naxínda Capernaum. ² Jngo chíchàn ítjòn tǐna yá, ra 'ñó kiya jngo chí'nda-la ra 'ñó tsjake. Ijyeé mejèn tíbiya. ³ 'Kia nga kí'nchré a'ta 'tse Jesús, isikasén xǐta jchínga ra xǐta judío nga kii kítsa'ba-la Jesús mé-ni nga katanchrabá sínda-ni jè chí'nda-la ra kiya. ⁴ Jña xǐta jchínga, 'kia nga ijchòjkon Jesús 'ñó tsikítsa'ba-la, kitsò-la:

—'Nó machjeén-la nga kisikii xǐta ítjòn rakii. ⁵ Nga 'ñó tsjake naxínda ra chja-ni Judea; jè tsikínda jngo-ná ni'ya sinagoga ñanda nga maxkóya xǐta Judío i naxínda-ná.

⁶ Kiikoó Jesús jña xǐta jchínga kii, tanga 'kia nga ijye mejèn bijchó chraña ni'ya-la, jè xǐta ítjòn rakii, isikasén i'ka xǐta ra nda báko, nga kitsò-la Jesús:

—Na'in, kì ijo-li nǐti-la. Mì kì bakèn-na ra 'an nga yá kitjáha'siin ni'ya-na. ⁷ Ti'koaá mì kì bakèn-na nga 'an íjkon saba-la. Tanga, 'tì kjohixi nga katanda-ni chí'nda-na, kò kjabeé konda-ni. ⁸ Nga be-náa nga tǐn-li kjotéxoma ra ji; nga ti'koaá 'an, tǐn-na xǐta ra batéxoma-na; kò ti'koaá tǐn-na chíchàn ra 'an síhitjasòn-na. 'Kia nga xin jngo-la: “'Tin”, fi-ní; kò 'kia xin-la ra jngo: “Nchrabí”, nchrabá-ní; kò 'kia nga xin-la ra jè chí'nda-na: “Kì 'sín 'tìn”, síhitjasón-ní.

⁹ Jesús 'kia nga kí'nchré 'én kii, tà 'koaá kjomà-la. 'Kiaá iskotsíjen'á jña xǐta ra tjingi-la; kitsò-la:

—'Koaá xin-no, skanda yá naxínda Israel kjè kì sakó jngo-na xǐta ra kò'sín tǎ nda makjiín-la koni 'sín nga makjiín-la xǐta rakii.

¹⁰ Jñà x̄it̄a ra kiijkon Jesús, 'kiā nga 'ji-ni ȳa ni'ya, t̄a 'kōa ijyeē kjonda-ni jè ch̄i'nda ra kiya.

Kó'sín Jesús isikjaáya-l̄a jè i'ndí-l̄a jngo chjoón jch'an

¹¹ Ra kjomà askan-nioo, Jesús kijí ijngo nax̄indá ra 'mì Naín. Tj̄en-kō x̄it̄a ra kotá'yá'ta-l̄a; t̄i'kōaá kjín ma-ni ra x̄it̄a nax̄indá tj̄en-ngi-l̄a. ¹² 'Kiā nga ijye ijchò chraña ȳa ñánda nga bitj̄aha'sen-jin-ná ȳa nax̄indá, kjín jchán ma-ni x̄it̄a nax̄indá ra kjihijtakō jngo ndí chjoón ra ijye kjotseē 'ken 'x̄in-l̄a, nga inchifi kíhijin ndí mi'ken ti-l̄a ra ti t̄a jngo-l̄a ma chjoón rak̄i. ¹³ 'Kiā nga kijtse jè N̄a'ín-ná Jesucristo, kjòhimāke-ní; kitsò-l̄a jè ndí chjoón rak̄i:
—Kì t̄a chj̄an chindáya-j̄in.

¹⁴ Kii kasi'ta chraña-l̄a jè k̄ax̄a-l̄a mi'ken, tsakásòn-l̄a tsja; jñà x̄it̄a ra 'yangi ndí mi'ken, tsinchakoó jè k̄ax̄a. Kitsò Jesús:

—J̄i ti, 'aán ra tíxin-la: ¡T̄isítj̄in!

¹⁵ Jè mi'ken rak̄i, sasa tsikijna kix̄i-ni; akjòn kièchja-ni. Jesús, 'kiā isingatsja-ni n̄a-l̄a. ¹⁶ Nga'tsì x̄it̄a ra tj̄en-ko, t̄a itsakjón-ní; 'kiā jeya isíkijna Nainá, kitsò:

—Jngo x̄it̄a t̄ijnako-ná ra síchjeén Nainá nga 'ñó nda chj̄a ngajo-l̄a.

T̄i'kōaá t̄jín ra kitsò:

—Jé Nainá 'ji nga basìko nax̄indá-l̄a.

¹⁷ Jñà 'én k̄i, ina'yá-l̄a nga t̄jingo ȳa nangi Judea, kō nga'tsì i'nde ra t̄jín yā andi-l̄a.

X̄it̄a ra isikasén Juan ra tsatínda x̄it̄a nga kii-kjonangi-l̄a Jesús

(Mateo 11:2-19)

¹⁸ Jè Juan ra tsatínda x̄it̄a kíi'nchré ijye-ní kjōa ra tí'sín Jesús; jñà x̄it̄a ra kotá'yá'ta-l̄a tsi'kénajmí-l̄a. 'Kiā kièchja jò-l̄a x̄it̄a-l̄a.

¹⁹ Isikasén ȳa ñánda t̄jina Jesús nga kii kjonangi-l̄a, ¿a jé-ní Cristo ra t̄jínè-l̄a nga kj'íi o ra kj'íi skoóna-isa-l̄a? ²⁰ Jñà x̄it̄a-l̄a Juan ra tsatínda x̄it̄a 'kiā nga ijchòjkon Jesús, kitsó-l̄a:

—Jè Juan kàsikasén-naj̄in ra a'ta tsaji nga chj̄inangi-laj̄in, ¿a j̄i-ní ra Cristo ra xá ko'sín t̄jínè-li nga kj'íi o ra kj'íi jchíña-isa-laj̄in?

²¹ Tijé-ni hora, kjín jchán x̄it̄a ra kiya isinda-ni Jesús, ra kjòhi'in inchisíkijín, ra inimā 'cho-l̄a ní t̄jín ijo-l̄a; t̄i'kōaá kjín x̄it̄a ra x̄ka kjonda-ni. ²² Jesús kitsó-l̄a jñà x̄it̄a ra ijchòjkon:

—Tangió 'tènajmí-l̄a Juan kjōa ra ka'ya kō ra kàna'yá. Ko'tin-la nga jñà x̄it̄a ra x̄ka, ijyeē tsijeén-il̄a; kō jñà ra tsá'yá, ijyeē maá fi-ni; kō jñà x̄it̄a ra t̄jín-l̄a 'chin ra fi'ndojno chrj̄aba ijo-l̄a, ijyeē kjondaá-ni;

jñà xit̄a ra jtaya, ijyee 'nchré-ni; k̄o jñà ra biya, faháya-ila; k̄o jñà ndí xit̄a ima, tí'senajmíyaá-la 'én xit̄se ra nda tsò a'ta 'tse Nainá. ²³ Mé ta nda-la jè xit̄a ra mí-mé k̄otechjà-la nga k̄okjín-la a'ta tsa'an!

²⁴ 'Kia nga ijye kiji-ni xit̄a ra isikasén Juan, 'kiaá tsikí'tsia Jesús nga tsakákonajmí jñà xit̄a ra a'ta 'tse Juan. Kitsò-la:

—¿Mé ra tsangì chitsíjen-la jiòn ya i'nde a'ta xìn ñánda nga nangi kixì? ¿A jé tsangì chitsíjen-la jngo xit̄a ra inda tíjna koni tsa jngo ínaxo ra síjtiya-la tjo? ²⁵ K̄o tsa majìn, ¿yá ra tsangì chitsíjen-la? ¿A jngo xit̄a ra 'ñó nda k̄jòn nikje ra kjiya? Majìn, nga jñà xit̄a ra nda k̄jòn nikje-la, k̄o ra nda k̄jòn tsajmì ra síchjeén, yaá tjítsajna ya ni'ya-la xit̄axá íjtòn. ²⁶ ¿Tanga mé xá ra tsangì-najìòn? ¿A jè tsangì chitsíjen-la jngo xit̄a ra síchjeén Nainá nga chjà ngajo-la? Jon, kixíí kjoa, jé tsangì chitsíjen-la k̄o skanda isaá 'nga tíjna-isa koni jngo xit̄a ra chjà ngajo-la Nainá. ²⁷ A'ta 'tseé Juan nga k̄o'sín tíchjà xajon ra tjí'ta 'én-la Nainá nga tsò:

Tísikásén-la jè xit̄a-na ra ik̄o tíjtòn-li 'én,
nga koànda-li ndiyá.

²⁸ 'Koaá xin-no, ta nga'tsì jñà xit̄a ra tjín i isà'nde, kjè sa yá ra k̄o'sín 'nga bijna koni jè Juan; tanga ya ajin naxínda ñánda nga tíbatéxoma Nainá, jè xit̄a ra isa 'ñó nangi tíjna, isaá 'nga tíjna india-ni koni jè Juan.

²⁹ 'Kia kií'nchré xit̄a naxínda k̄o xit̄a ra síkíchjítjì tsajmì 'tse xit̄axá Roma, kjòchíyaá-la nga kixíí tjín jè ndiyá-la Nainá; nga tsatínda ijo-la ra a'ta 'tse Juan. ³⁰ Tanga ra xit̄a fariseo k̄o xit̄a chjine xajon 'tse kjotéxoma-la Nainá ra tsikínda Moisés, majìn-la nga jè Juan tsatínda. Tsachrjengi-ní kjoa ra Nainá mejèn-la 'sijn ra a'ta 'tse, nga majìn-la nga jè Juan tsatínda.

³¹ Jesús kitsó-la:

—¿Yá ra ma s̄ingásòn-keé jñà xit̄a ra tjín nichjin 'ndi 'ndi? ¿Kó k̄jòn ra s̄ingásòn-keé? ³² 'Koaá 'sín k̄jòn koni jñà íxti ra títsajna ya ajin nditsin. Chjàa-la xákjén nga tsò-la: “Jin, inikjane-nájin ínaxo, tanga mì kì ki'chà jiòn; k̄o kijndaá-lajin 'én ra ba tsò, k̄o mì ichindáya jiòn.” Jñà íxti k̄i, 'koaá 'sín jngoya-la koni 'sín 'nià jiòn.

³³ 'Jí Juan ra tsatínda xit̄a ra mì tsa tsakjèn k̄o mì tsa xán ki'tsi; jiòn bixó-nó: “Inìma 'cho-la níí tjíjin ijo-la.” ³⁴ Ak̄jòn 'jía ra 'an ra l'ndí-la Xit̄a xin-la ijo-na nga bákjèn, tí'koaá 'biaa; k̄o bixó-nájiòn: “Xit̄a chrjá'a-ní, k̄o xit̄a 'chí-ní, k̄o jñà nda bák̄o jñà ra xit̄a-jé k̄o jñà xit̄a ra síkíchjítjì tsajmì 'tse xit̄axá Roma.” ³⁵ Tanga jñà k̄oachjine-la Nainá, yaá 'ya-la 'kia nga ijye bitjasòn.

'Kia nga jè Jesús 'jaha'sen ya ni'ya-la xita fariseo ra 'mì Simón

³⁶ Jngo xita fariseo xá kiichja-ila Jesús nga mejèn-la kòkjen-kò. 'Kia nga ijye 'jaha'sen ya ni'ya-la xita fariseo, tsikijna'tá ímixa. ³⁷ Ya naxindá rakii, tíjnaá jngo chjoón ra 'ñó tse jé tjin-la. 'Kia nga kí'nchré nga yaá tɔbakjèn Jesús, ijchòkoó jngo namita najo ra tjíya-la sihitì ixi ra 'ñó nda jne. ³⁸ Yaá iskindaya'ta ya ajton ndsako Jesús. Akjòn koó ndáxkon tsiníjno-ni ndsako Jesús. Akjòn isixijno-ni ko tsja-sko, ko iskine'a ndsako. Akjòn tsjahíjno jè sihitì ixi ra 'ñó nda jne. ³⁹ Jè xita fariseo ra xá kiichja-la Jesús, 'kia kijtse kjoa kii, kitsò ajin inìma-la: “Xita rakii, tsa kixii-la kjoa nga jè Nainá síchjeén nga chja ngajo-la, kiyaá-la nga chjoón jé-ní jè ra ko'sín tísíko.” ⁴⁰ 'Kiaá kiichja Jesús, kitsò-la:

—Simón, jngo kjoa koxín-la.

Jè Simón kitsò:

—Ko'tín-ná ji Maestro.

⁴¹ Jesús kitsó-la:

—Jò ma-ni xita tjen'tin-la jè xita ra síkiña ton; jngo ra 'òn sindo ko jngo ra icháte tjen-la. ⁴² Tsín-la ton ra síjndà-ni xita kii. Jè ni-la ton, isihijcha'ta-la ngajò. ¿Kósi? ¿Ñáa-ni ra isa 'ñó kotsjake jè ni-la ton?

⁴³ Kiichjaá Simón kitsò:

—'Koáá 'sín síkítsjeen ra 'an, jé-la jè ra isa tse ton kitsjen'tin.

'Kiaá kitsò Jesús:

—Ndaá kachosòn-la.

⁴⁴ Jesús iskotsíjjen-jno jè chjoón ra kii, kitsò-la Simón:

—Chítsijen-la jè chjoón rakii. 'Kia nga káfáha'sen ya ni'ya-li; mì kì kà'bí-ná nandá ra ma síníjno-ni ndsakoàa; tanga chjoón rakii, ndáxkoón kabiníjno-ni ndsakoàa ko tsja skoó kásíxijno-ni. ⁴⁵ 'Kia nga kànikjáya-ná mì kì kachine'a-ná ra ji, tanga chjoón rakii, nda 'kia káfáha'sen ni'ya-li tìkjine'aá ndsakoàa.

⁴⁶ 'Mì kì kànahíjni sihitì jè skoàa, tanga ra jè, kàmahíjno ndsakoàa sihitì ixi ra 'ñó nda jne. ⁴⁷ Kí ko xin-la: Jè chjoón rakii, ijyeé kànihijchaà'ta ijye-la nga'tsì jé-la tà ngatjì-la nga 'ñó matsjake-na. Jè xita ra chiba jé niijchaà'ta-la, isaá chiba kjotsjacha tsjá.

⁴⁸ 'Kiaá kitsò-la Jesús jè chjoón rakii:

—Ijyeé kànihijchaà'ta ijye-li jé-li.

⁴⁹ Jña xita ra taña tjítsajna'ta ímixa kitsó-la xákjén:

—¿Yá xita-ni rakii nga tì'koá ma-la síjchaà'tá-ná jé-ná?

⁵⁰ Jesús kitsò india-la jè chjoón:

—Ki-ní nga makjín-li ra a'ta tsá'an nga bítjòjin-ni jé-li; 'tin-la nda-ni.

Jñà íchjín ra tsasikò'ta Jesús

8 Ra kjomà askan, kjín naxindá i'i kò kjín naxindá itsíñá tsajme Jesús, nga tsi'kénajmíya kò isìka'bí 'én xit̩se ra nda tsò, kó'sín batéxoma Nainá. Tj̩en-kò xit̩a-là ra tejò ma-ni. ² Kò tj̩en-kò i'ka íchjín ra kjonda-ni 'chin 'tse níí kò ra kj'íí 'chin-isa: jè María ra Magdalena 'mì, ra ito inìma 'cho-là níí itjòjin-ni ijo-là; ³ kò Juana, chjòón-là Chuza ra síkinda tsajmì ra tj̩ín-là Herodes; kò jè ra 'mì Susana. Kjín íchjín tj̩en-kò-isa ra basikò'ta mé tsajmì ra tj̩ín-là.

Kjoa ra mangàsòn a'ta 'tse xit̩a ra kjíjndi xojmá

(Mateo 13:1-9; Marcos 4:1-9)

⁴ Kia nga ijye kjokjìn xit̩a ra jndíí ra ján naxindá 'ji-ni, Jesús, tsi'kénajmí-là jngo-là kjoa ra mangàsòn. Kitsò-là:

⁵ —Jngo xit̩a kijì nga kiì kjíjndi xojmá. 'Kia nga tíkjíjndi, tj̩ín i'ka xojmá ra iskatsajo ya aya ndiyá; akjòn tsinchané xit̩a; kò jñà nise iskiene. ⁶ Ngi kotjín iskatsajo ñándà asòn najò, 'kia nga isò xojmá, sasaá kixì, ta ngatjì-là nga mì kì 'nchì'nde nangi. ⁷ Ngi kotjín iskatsajo ya ajin na'yá; kò yaá taña isòkò. 'Kia nga kjò'nga jñà na'yá, yaá kisì'ken-ngi. ⁸ Ngi kotjín iskatsajo ñándà nga nda jè nangi; ndaá isò, kjò'nga-ní, kò tsajá-là to; jngo sindò to tsajà-là nga jngó jngó.

'Kia nga ijye tsi'kénajmí Jesús kjoa kiì, 'ñó kiichja, kitsò:

—Nda kjón tìná'ya koni 'sín tíxin-no.

Kó tsò-ni nga kò'sín kjoa mangàsòn tsi'kénajmí jè Jesús

(Mateo 13:10-17; Marcos 4:10-12)

⁹ Jñà xit̩a ra kotá'yá'ta-là Jesús iskonangií-là kótsò-ni jè kjoa mangàsòn ra tsi'kénajmí-là. ¹⁰ Jesús kitsó-là:

—Jíon tsako-no nga inchi'ya jñà kjoa ra tjí'ma koni 'sín batéxoma Nainá; tanga jñà xit̩a ra kj'íí, tà kòó kjoa ra mangàsòn 'senajmí-là, mé-ni nga ni'sín skòòtsjen, mì kì skè; kò ni'sín kjí'nchré, mì kì kochiya-là.

Jesús tsi'kénajmíya nda-ni kótsò-ni jè kjoa mangàsòn 'tse xit̩a ra kjíjndi xojmá

(Mateo 13:18-23; Marcos 4:13-20)

¹¹ Kíí 'sín tsò-ni jè kjoa mangàsòn rakij: Jñà xojmá, jé 'Én-là Nainá. ¹² Jñà xojmá ra ixaájten ya aya ndiyáa, jñà xit̩a ra 'nchré 'én-là

Nainá, akjòn 'fiì jè níí, nga faháxìn jè 'én-la Nainá ya ajin inìma-la, mé-ni nga mì kì kòkjiín-la, kò mì kì ma kitjòjin kjo'hi'in. ¹³ Jñà ra ixaájtèn ya asòn najò, jñá xità ra 'nchré 'én-la Nainá, nga 'ñó matsja-la nga makjiín-la nga tì'sa-nì. Tanga mì tsa ngi tji'ngo-ni ikon; tà chiba nìchjin nda makjiín-la; 'kià nga mé kjoà ra sakó-la, sasaá fi-ni í'tsin. ¹⁴ Jñà ra ixaájtèn ya ajin na'yá, jñá jngoya-la xità ra 'nchré 'én-la Nainá; 'kià nga ijye tji'maya ndiyá-la Nainá, jñà ijo-la síkájno, kò kjoanchiná, kò kjotsja ra tjin ya ajin isa'nde. Jñà kjoà kii mincha ikon-la nga nimé kjonda sakó ya ajin inìma-la ra ma síkábíya. ¹⁵ Jñà ra ixaájtèn ñándà nga nda nangi, jñá jngoya-la xità ra nda kò kixi tjin inìma-la nga 'nchré 'én-la Nainá tì'koáá ndaá bíjin ikon; 'ñó mincha skanda 'kià nga ijye sakó kjonda ya ajin inìma-la ra ma síkábíya.

Kó'sín nga nimé kjoà tjin ra ma si'ma

(Marcos 4:21-25)

¹⁶ Tsìn xità ra baká jngo ni'í, akjòn bíjna'ma nga síkíjnangi ya nàchan; jè ni'í, 'ngaá sijna mé-ni nga katahisen-la jñà xità ra 'faha'sen ni'ya. ¹⁷ Nga nga'tsì kjoà ra 'ma tji'hijyo 'ndi 'ndi, takó kòtsíjen-yá-ní; kò ni'sín bato 'ñó tji'ma, takó jchà tsijeén-la.

¹⁸ Nda tjiná'ya koni 'sín xin-no; nga jè ra ijye tjin-la kjobítsjen, isaá tse kochiya-isa-la; tanga jè ra tsìn-la kjobítsjen, skanda tjáhixìn-la jè kjobítsjen ra tsò-la ijo-la nga tjin-la.

Nà-la Jesús kò 'ndse

(Mateo 12:46-50; Marcos 3:31-35)

¹⁹ Jñà 'ndse Jesús kò nà-la, kiji-ní ñándà tjna Jesús nga kiijkon. Tanga mì kì kjomà ijchò skanda ñándà tjna nga 'ñó kjin ma-ni xità ra tji'tsajna. ²⁰ Jesús ki'senajmí-la, tsi'kìn-la:

—Jè nà-li kò jñà 'ndsì, yaá tji'tsajna ndìtsiaán nga mejèn-la ske-li.

²¹ Kiichja Jesús, kitsò:

—Jè ra nà-nà ma kò ra 'ndsè xin-la, jñá-ní jñà ra 'nchré 'én-la Nainá, tì'koá síhitjasòn.

Kó'sín isíkijnajyò jngo tjo'xkón jè Jesús

(Mateo 8:23-27; Marcos 4:35-41)

²² Jngo nìchjin, Jesús kò xità ra kotá'yá'ta-la 'jaha'sen jngo chitso, kitsò Jesús:

—Tjiaán ya ra ijgoa ndáchikon ján.

Ākjòn kiji. ²³ 'Kiā tífisòn yā nandá jè chitso, tsakjajnafé jè Jesús. Kjo'tsiaá nga 'ji jngo tjojkón yā ajin ndáchikon. Ijyeé 'laha'sen nandá chitso; ijyeé mejèn iskajin-ndá. ²⁴ Jñà xīta-lā 'kiaá isí'ká-lā; kitsò-lā:
 —ĭMaestro! ĭMaestro! ĭChitso, ijyeé tíkajin-ndá! ĭIjyeé-la kiyé!
 Itja'fá-lā Jesús; ākjòn tsakátiko jè tjojkón kō jè ndáchikon, ndiṭoón isijyò-ni tjo, kō kjundayá-ni. ²⁵ Jesús kitsò:
 —ĭMé-ni nga mì kì makjín-no ra a'ta 'tse Nainá?
 Jñà xīta-lā, tà itsakjón-ní. Tà kjóxkón-lā. Kitsò-lā xákjén:
 —ĭYá xīta-ni rakīi nga sñhitjasòn-lā jè tjo kō nandá?

Kó'sín kjonda-ni jè xīta Gadara ra inìma 'cho-lā níí tjíjin ijo-lā
(Mateo 8:28-34; Marcos 5:1-20)

²⁶ Ākjòn ijchó yā nangi ra 'mì Gadara ra kjijna yā ra ijngoa ndáchikon 'tse Galilea. ²⁷ 'Kiā nga itjojen chitso Jesús, jngo xīta 'xin ijchò kasi'ta-lā ra yā 'inde-lā. 'Nó kjotseé tjíjin ijo-lā inìma 'cho-lā níí; mì tsa nikje faya, kō tsin-lā ni'ya; yā-ró bijnaya ngajo-lā mi'ken. ²⁸ Xīta rakīi, 'kiā nga kijtse Jesús, 'nó iskindaya'ta-lā; tsasèn-xkó'nchi'ta-lā; 'nó kiichjā kitsò:

—ĭMé kjoā ra tjín-li kō ra 'an, Jesús, jī ra 'ndí-lā Nainá ra 'nó 'nga tǐjna? ĭ'Koaá 'sín tǐbitsá'ba-la, kì kjohi'in 'bí-ná!

²⁹ Kíí kòkitsò-ni, nga jè Jesús, ijye kō'sín kitsò-lā jè inìma 'cho-lā níí nga katitjokàjin yā ijo-lā xīta rakīi. Ijyeé kjotseé kō'sín tjíjin ijo-lā. Ni'sín na'nó kichā cadena sité'nó-ni ndsako kō tsja, chíkjooá-lā nga batejtso, ākjòn jè inìma 'cho-lā níí fiko yā nangi ñánda tsin xīta. ³⁰ Jesús iskonangií-lā, kitsò-lā:

—ĭKó 'mì-li?

Xīta rakīi kitsò:

—Jngo jtín chíchàn 'mì-na.

Kíí kō'mì-ni nga 'nó kjín ma-ni inìma 'cho-lā níí ra tjíjin ijo-lā. ³¹ Jñà inìma 'cho-lā níí tsíkítsa'ba-lā Jesús nga mì yā sùkatsajoyá yā ñánda tǐ'xá natjan 'tse kjohi'in. ³² Kjín ma-ni chinga ra inchibakjèn-jno ijñá yā a'ta nindo. Jñà inìma 'cho-lā níí isjé-lā Jesús nga katatsjá'nde-lā nga kjoaha'sen-jin ijo-lā chinga. Kitsjá'nde-lā Jesús. ³³ Itjotin-ní yā ijo-lā xīta rakīi, ākjòn 'laha'sen-jin yā ijo-lā chinga. Ta indaá tsahachikon-jen-jno kixi skanda yā ajin nandá; yáá 'ken nga'tsiò.

³⁴ Jñà xīta ra inchiko'ndá jñà chinga, 'kiā kijtse kjoā ra kjomà, jahachinga-ní nga kù síkjí'nchré xīta naxínda kō jñà xīta ra inchisíxá yā ajin ijñá. ³⁵ 'Kiā ki'nchré xīta naxínda, ikatsíjen-lā jñà kjoā ra kjomà. Kijí yā ñánda tǐjna Jesús; kijtse-ní nga yā tǐnangi ndsako

Jesús jè xità ra ijye itjojin-ni ijo-la jñà inìma 'cho-la níí; kjinaya-ni nikje-la; ndaá tjin-ni kjobítsjen-la. Tà itsakjòn-la jñà xità 'kia nga kijtse. ³⁶ Tsi'kénajmí-la xákjén kó'sín kjomà nga kjonda-ni jè xità ra inìma 'cho-la níí isijin ijo-la. ³⁷ Nga'tsì xità naxindá ra tjin andi nangi Gadara, tsikítsa'ba-la Jesús nga katafi-ni, tà ngatji-la nga 'ñó itsakjòn. 'Jaha'sen-ni chitso Jesús, akjòn kijì. ³⁸ Jè xità ra ijye kjonda-ni, tsikítsa'ba-la Jesús nga mejèn-la ya kojmekó; tanga Jesús kitsjá-la kjohixi nga katijna; kitsò-la:

³⁹ —'Tin-ni ya ni'ya-li; 'tènajmí ijye-la xità nga 'ñó tse kjonda ra kásíko-li Nainá.

Xità rakii, kijí-ni; akjòn tsikí'tsia nga tsi'kénajmí-la xità, ya nga tíjngo naxindá, nga 'ñó tse kjonda ki'sin Jesús ra a'ta 'tse.

Kó'sín kjonda-ni jè tsati-la Jairo ko chjoón ra itsabà atjòn nikje-la Jesús

(Mateo 9:18-26; Marcos 5:21-43)

⁴⁰ 'Kia nga ijye 'ji india-ni Jesús ya ra ijgoa ndáchikon, 'ñó tsja ki'se-la jñà xità ra kjin ma-ni, nga xá 'koaá 'sín inchikoñá-ni nga'tsiò. ⁴¹ 'Jiìjkón jngo xità ra 'mì Jairo ra xità ítjòn 'tse ni'ya sinagoga ñándà nga maxkóya xità Judío; tsasèn-xkó'nchi'ta-la Jesús, tsikítsa'ba-la nga katafi ya ni'ya-la. ⁴² Nga jè ndí tsati-la ra ta jè-nì, ra tjin-la tsa tejò nó, ijyeé tíbiya.

'Nó kjin ma-ni xità; chiba-la bá'nchó'ñó Jesús 'kia nga tífi. ⁴³ Yaá tsá'bajin jngo ndí chjoón ra ijye kjo tejò nó tíxaájten-la jní. Kjotseé ton ko tsajmì ra tjin-la ijye isikjeheya a'ta 'tse chjine xki; tanga mì ki yá ra ma sínda-ni. ⁴⁴ Jè chjoón rakii, atjòn í'tsín Jesús tsasijna-ni nga itsabà atjòn nikje-la; jè jní ra tíxaájten-la ta nditoón isijyò-ni.

⁴⁵ 'Kiaá iskonangi Jesús, kitsò:

—¿Yá ra katsabà-na?

Nga'tsì xità kitsó-ní:

—Mì tsa yá-jìn.

'Kiaá kitsò Pedro ko xità ra i'ka:

—Maestro 'ñó kjin ma-ni xità mahítsjá-li ko bá'nchó'ñó-li; mé-ni si-ni: “¿Yá ra katsabà-na?”

⁴⁶ Jesús kitsó india-ni:

—Tjin yá ra katsabà-na; kàbeé-la ijo-na nga kabitjojin nga'ñó.

⁴⁷ 'Kia kijtse nga kijcha'tín-la jè ndí chjoón rakii, sí jatsé-ní, tsasèn-xkó'nchi'ta-la Jesús. Ko tsi'kénajmí ya ngixkon nga'tsì xità, mé-ni nikje-la Jesús itsabà-ni ko kó'sín ta nditoón kjonda-ni. ⁴⁸ Jesús kitsó-la:

—Jì ndí chjoón, kií-ní nga kàmakjiín-li nga kamanda-ni. 'Tin-la nda-ni.

⁴⁹Takó tíchjaá-isa Jesús 'kia nga 'ji jngo xitá ra ya inchrabà-ni ya ni'ya-la xitá ítjòn, nga kitsò-la:

—Jè ndí tsati-li ijyee 'ndíí 'ken; kì tì tsja jè Maestro nìjti-la.

⁵⁰'Kia nga kií'nchré Jesús kitsó-la:

—Kì tà chjàn skon-jìn; tà jé-ní nga katakjiín-li, jè ndí tsati-li, kondaá-ni.

⁵¹'Kia nga 'jaha'sen ni'ya, Jesús, mì kì kitsjá'nde-la xitá ra kj'íí nga 'jaha'sen-ko, tà jé Pedro, Jacobo, Juan, na'in-la ko na-la ndí tsati. ⁵²Nga'tsi xitá ra ya tjítsajna, inchikjindáyakeé jè ndí tsati ko inchisíkájno-ní. Tanga jè Jesús kitsó-la:

—Kì chindáya jìòn; mì tsa kàbiya-jìn jè ndí tsati, ta kjijnafé-ní.

⁵³Jñà xitá ra ya tjítsajna tà tsijnòke-ní 'kia nga ko kitsò Jesús, nga be-ní nga ijye kàbiya jè tsati. ⁵⁴Tanga Jesús iskábé tsja ndí tsati; 'ñó kiichja-la kitsò-la:

—Tsati, tìsítjìin!

⁵⁵'Jíí jngo 'ká-ni inìma-la tsati; ta ndìtoón tsasítjen-ni; Jesús, 'koaá kitsò nga katasíkjèn. ⁵⁶Jñà xitá jchínga-la, tà kjóxkón-la; tanga Jesús 'ñó kitsjà-la kjokixi nga kì yá ra 'bénajmí-la jè kjoa ra kjomà.

Kó'sín kitsjà-la xá xitá ra kotá'yá'ta-la Jesús ra tejò ma-ni

(Mateo 10:5-15; Marcos 6:7-13)

9 Jesús kiichjaá-la xitá ra kotá'yá'ta-la ra tejò ma-ni, kitsjá-la nga'ñó ko kjotéxoma nga kochrjejin nga'tsi inìma 'cho-la níí ra tjíjin ijo-la xitá; tì'koa ma-la siinda-ni xitá ra 'chin tjín-la. ²Isikasén nga kichjaya kó'sín batéxoma Nainá, tì'koa siinda-ni xitá ra kiya.

³Kitsò-la:

—Kì mé tsajmì jchaa ra kochjeén-no ya aya ndiyáa; kì koròti, kì na'ya, kì niño, ko kì ton jchaa; ko kì tà chjàn jò nachro-no jchaa. ⁴Ta ñándà ni'ya nga kijcho, yaá tìtsajna skanda 'kia nga ijye kongí-no ra xìn i'nde. ⁵Tsa jngo naxindá kijcho ñándà nga mì kì skaábétjò-no, títjo-no, tìtsajne chijo-la ndsakò mé-ni nga katasijin-la nga ijye tjín jngo kjoa ra kondra 'tse.

⁶Kijí jñà xitá kì, jndíí ra ján naxindá kiji; isika'bí 'én xitse ra nda tsò ra a'ta 'tse Cristo; tì'koa isinda-ni xitá ra tjín-la 'chin nga kjijndà naxindá.

Kó'sín 'ken jè Juan ra tsatíndá x̣iṭa

(Mateo 14:1-12; Marcos 6:14-29)

⁷Ta isijñó-la jè x̣iṭaxá ítjòn ra 'mì Herodes, 'kia kií'nchré nga'tsi kjoa ra tí'sín Jesús, nga tjín x̣iṭa ra tsò: “Ijyeé jaáya-ila jè Juan.” ⁸Ko tjín i'ka ra tsò: “Jé Elías ra tsatsíjen india-ni.” Tí'koa kitsò i'ka-te: “Jè jaáya jngo-la x̣iṭa jchínga ra kiichja ngajo-la Nainá.” ⁹Ko jè Herodes kitsó-ní:

—An sabá tsiki'tián jñà x̣iṭa ra isì'ken Juan nga tsatesin. ¿Yá x̣iṭa-ni ra ko'sín tí'sín kjoa ra tí'nchrè?

'Koaá ma-ni nga mejèn-la kijtsexkon Jesús.

Kó'sín nga tsatoó 'òn jmi x̣iṭa isikjèn Jesús

(Mateo 14:13-21; Marcos 6:30-44; Juan 6:1-14)

¹⁰'Kia nga ijye tsáfa-ni x̣iṭa ra tsikíxáya-la Jesús, tsi'kénajmí-la nga'tsi kjoa ra ki'sín. Yáá kiiko Jesús ya i'nde 'tse naxindá Betsaida ñánda mì yá x̣iṭa tjín. ¹¹'Kia nga kií'nchré jñà x̣iṭa nga kiji Jesús, kijìtjìngi-la; 'kia nga ijchòtjìngi-la, Jesús isisin-la ko tsi'kénajmí-la kó'sín batéxoma Nainá, tí'koaá isinda-ni jñà x̣iṭa ra machjeén-la nga konda-ni.

¹²'Kia nga ijye tímahixòn, jñà x̣iṭa-la ra tejò ma-ni, ijchò kincha'ta-la Jesús, kitsò-la:

—Ko'tin-la nga'tsi x̣iṭa katafi-nì mé-ni nga katasíkjáya ya naxindá ñánda chraña'ta ko ya ñánda síxáko nangi-la x̣iṭa ñánda sakò-la ra skine. Ya i'nde ñánda titsajneé, a'ta xìn-ní, nímé tjín.

¹³Jesús kitsó-la:

—Jiòn 'tj-la ra kòkjen.

Jñà x̣iṭa-la kitsó-ní:

—Nímé tjín-najin, tà 'òn niño nchrajín ko jò tì tja'chá-jin; tà jé-la tsa kongí-jin mé-ni nga kindá-jin tsajmì ra kòkjen nga'tsi x̣iṭa kiì.

¹⁴Ma-la tsa 'òn jmi ra x̣iṭa 'xìn.

Jesús kitsò-la x̣iṭa ra kotá'yá'ta-la:

—Icháte icháte tikítsajnajtín-no nga'tsi x̣iṭa.

¹⁵'Koaá 'sín isíkítsajna kóhotjìon. ¹⁶Iskábé Jesús jñà niño nchrajín ra 'òn ma-ni ko jñà tì ra jò ma-ni; iskotsíjen ján ngajmi, kitsjá-la kjonda Nainá, akjòn isijòya; kitsjá-la jñà x̣iṭa ra kotá'yá'ta-la mé-ni nga isika'bí-la jñà x̣iṭa ra kjin ma-ni. ¹⁷Ndaá tsakjèn nga'tsi jñà x̣iṭa kiì, skanda nga kjoski; 'kia nga tsikíxkó-ni ra tsijnengi-ni, ngi tejò ndisjá kjomà-isa.

Kó'sín tsi'kénajmí Pedro nga jè Jesús ra 'mì Cristo

(Mateo 16:13-19; Marcos 8:27-29)

¹⁸ India 'kia nga tíjna'taxìn Jesús nga tíchja'ta-la Nainá, kò yaá tjítsajnakò xità ra kotá'yá'ta-la, Jesús iskonangi-la nga kitsò-la:

—¿Kó tsò xità, yá-na ra 'an?

¹⁹ Jñà xità-la kitsó-ní:

—Tjín i'ka ra tsò: jé-la Juan ra tsatínda xità. Tí'koa tjín ra tsò: jé-la Elías. Kò tjín i'ka ra tsò: jé jaáya jngo-la xità ra kiìchja ngajo-la Nainá kjooseé.

²⁰ Jesús iskonangi-la kitsò-la:

—¿Tanga ra jiòn, kó'sín bixó? ¿Yá-na ra 'an?

'Kiaá kiìchja Pedro, kitsò:

—Jì-ní Cristo ra xá isikasén-li Nainá.

Kó'sín Jesús tsi'kénajmí a'ta 'tse kjoabiya-la

(Mateo 16:20-28; Marcos 8:30-9:1)

²¹ Tanga Jesús 'ñó kitsjà-la kjokixi nga kì yá ra 'bénajmí-la.

²² Kitsò-la:

—'An ra I'ndí-la Xità xian-la ijo-na, tseé kjohi'in sikjiáan; kochrjengí-na jñà xità jchínga, kò jñà xità ítjòn-la na'mì kò xità ra bakón-ya kjotéxoma-la Nainá ra tsikínda Moisés. Sìi'keén-na tanga 'kia nga kijchò jàn nìchjin kjoaáya india-na.

²³ Ra kjomà askan kitsó-isa-la kóhotjìon:

—Tsa yá ra mejèn-la nga ya kiji'ta-na, kì tì tsja jè kjobinachon-la 'sín-ni kindà. Nìchjin nchijón-ní katachíkjoa-la kjohi'in ra kotojin koni tsa 'bamijìn jngo krò ra tije kiyá'ta-ni, kò katanchrabátjìngi-na.

²⁴ Nga ta yá xità-ni ra mejèn-la nga mì mé kjohi'in kotojin jè kjobinachon-la, ta isaá sìjchija jnchro; tanga jè ra tsjá kjobinachon-la nga katachija ra ta ngatjì tsá'an, ta isaá jnchro kitjokajin kjohi'in nga nda kíjna-ni askan-nioo. ²⁵ ¿Mé ra kijne-la jngo xità, ni'sín 'se ijye-la nga'tsi tsajmì ra tjín ya isà'nde, tsa tà sìikitsón-ni kò sìjchija-ni inìma-la? ²⁶ Jè ra kosabá-la a'ta tsá'an kò a'ta 'tse 'én-na, tí'koaá kosabá-na ra a'ta 'tse, 'an ra I'ndí-la Xità xin-la ijo-na, 'kia nga 'an ra jeya kjí'i india-na ya ajin kjoajeya-la Na'in-na kò ya ajin kjoajeya-la ìkjalì tsje-la Nainá. ²⁷ 'Koaá xín kixi-no, títsajnajin i'ka ijndí, xità ra mì kì kiyá skanda 'kia nga skè kó'sín batéxoma Nainá.

Kó'sín jahatjìya jngohíjta isén-là kò kóho'ki ijo-là Jesús

(Mateo 17:1-8; Marcos 9:2-8)

²⁸ Ijyeé-la tjin-ni tsa jin nichjin 'kia nga tsi'kénajmí 'én kii, yaá kijimijìn jngo nindo Jesús nga kiichja'ta-là Nainá. Tjen-kò Pedro, Juan kò Jacobo. ²⁹ 'Kia nga tíchja'ta-là Nainá, Jesús, jahatjìya-là isén-là; jè nikje-là 'ñó chroba kò 'ñó fate tsatsíjen. ³⁰ Jò xita 'xin, tà nditoón tsatsíjen ra inchibáko Jesús, jè ra 'mì Moisés kò Elías. ³¹ Xita kii, 'ñó fate kjomà kjoajeya-là kó jngo tjandi ñánda ijncha. Inchijoóya-ni nga jè Jesús, ijyeé tífi ya ján Jerusalén nga tíffsíhitjasòn nga ya kiyá. ³² Jè Pedro kò jña xita xákjén, taxki 'ñó nijná-là, tanga tsikítsajnakon-ní; kijtsee jè kjoajeya-là Jesús kò 'tse jña xita ra jò ma-ni ra tjítsajnakò. ³³ 'Kia nga ijye tsincha'taxìn-là Jesús xita kii, jè Pedro kitsó-ní:

—Maestro, nda-nè nga i titsajna-jin. Jàn ni'ya tjikien kında-jin, jngo ra tsaji, jngo ra 'tse Moisés, kò jngo ra 'tse Elías.

Jè Pedro tà 'koáá kitsò-ni, mì kì tì be-ni kó'sín kichja. ³⁴ Tì'kiaá-ni nga tíchja Pedro, jngo ifi 'ji ra tsikíjtsa'ma jña xita kii. 'Kia nga 'jaha'sen-jin ifi, tà itsakjón-ní. ³⁵ Ya ajin ifi ina'yá jngo-là 'én ra kitsò: —Jé rakii ra l'ndí-na, kò 'ñó tsjake; jé tjiná'ya-la.

³⁶ 'Kia nga ijye ina'yá-là 'én ra kòkitsò, tà jè tajngoó Jesús isasjina-ni. Jña nichjin kii, jña xita-là nímé 'én ra kó kitsò, kò niyá xita ra tsi'kénajmí-là kjoa ra kijtse.

Kó'sín Jesús isinda jngo-ni ti ra inìma 'cho-là níí tjíjin ijo-là

(Mateo 17:14-21; Marcos 9:14-29)

³⁷ Ra kjomà ma nchijòn, 'kia nga itjojen-ni ya nindo, 'ñó kjìn xita isatékjo. ³⁸ Jngo xita ra ya tíjnajin-là xita ra kjìn ma-nioo, 'ñó kiichja nga kitsò:

—Ji Maestro, 'tìn kjonda chítsijen-là jè ndí ti-na ra tà jè tajngo-ni. ³⁹ Jngo inìma 'cho-là níí tsabá'ñó; tà nditoón kjindáya, akjòn 'ñó síkjatsé ijo-là; ngi xojmáxó bahrje tsa'ba; tsee kjohi'in tsjá-là, mì kì nditon tsjin-ni. ⁴⁰ Jña xita ra kotá'yá'ta-li kásjé-là kjonda nga katachrjejin-ni inìma 'cho ra tjíjin ijo-là, tanga mì kì kàma-là.

⁴¹ 'Kiaá kiichja Jesús kitsò:

—Jìòn xita ra 'cho 'nià kò ra mì kì nda makjiín-no a'ta tsa'an. ¿A ta 'aán kótijnakò ki'ta-no skanda ta mé nichjin-nioo, kò kó'sín koma-ni nga chíkjoa-na kjoa ra 'nià jìòn? Nchrabákij ti-li.

⁴² 'Kia nga tìnchrabá chraña jè ti, jè inìma 'cho-là níí, tsajndo'ta nangi, akjòn isikjatsé ijo-là. Tanga Jesús, tsakátikoó jè inìma 'cho-là

ní; akjòn isinda-ni jè ti; isingatsja-ni na'in-la. ⁴³ Nga'tsì xità tà kjóxkón-la jè kjoajeya-la Nainá.

Kó'sín Jesús tsi'kénajmí a'ta 'tse kjoa biya-la ra ma-ni jò 'ka

(Mateo 17:22-23; Marcos 9:30-32)

'Kia nga ta inchimaxkón-la nga'tsì xità kjoa ra ki'sìn Jesús, Jesús kitsó-la jñà xità ra kotá'yá'ta-la:

⁴⁴ —Nda tìná'ya jñà 'én kii; kì niìjchaàjion: 'An ra I'ndí-la Xità xian-la ijo-na yaá kóngatsja xità naxindá.

⁴⁵ Jñà xità-la mì kì kjòchíya-la jñà 'én kii. Isi'maá-la mé-ni nga mì katachíya-la. Kò mì kì kitsò ikon nga iskonangi-la Jesús kótsò-ni.

Yá ra isa tíjna ítjòn

(Mateo 18:1-5; Marcos 9:33-37)

⁴⁶ Jñà xità-la Jesús, tsikí'tsia-ní nga tsajoóya-ni yá ra kíjna ítjòn ra tíjñà-ni. ⁴⁷ 'Kia nga kijtse Jesús koni 'sín inchisíkítsjen, jngo ndí ti iskábé, isíkíjna'ta-la ijo-la, ⁴⁸ kitsò-la:

—Jè ra a'ta tsá'an skaábétjò jngo ndí ti, koni 'aán-ni ra kjábétjò-na; kò jè ra skaábétjò-na, jé kjábétjò ra isikasén-na. Nga, jè ra isa nangi tíjna ra ya tíjnajin-no, jè isa tíjna ítjòn jnchro.

Kó'sín nga jè ra mì tsa kondra tíjna-ná, xità tsajién-ná

(Marcos 9:38-40)

⁴⁹ Juan kitsò-la Jesús:

—Maestro, ka'ya jngo-jin xità ra kò 'í-li bachrjejin-ni inimá 'cho-la ní ra tíjin ijo-la xità; kabatechá-lajin, nga jè xità rakii mì tsa ya tsá'bakó-ná.

⁵⁰ Jesús kitsó-la:

—Kì tà chjàn bichjákjája-la. Jè ra mì tsa kondra tíjna-ná, xità tsajién-né.

Kó'sín Jesús tsakátiko Jacobo kò Juan

⁵¹ 'Kia nga ijye kjochraña nichjin nga kiji india-ni Jesús ján ngajmi, 'nó tsi'ké-la ikon nga kiji ya Jerusalén. ⁵² Tjen isikasén ítjòn i'ka xità-la nga kiji jngo ya naxindá itsé ra nangi Samaria nga kii kátsji'nde nándá sùkjája. ⁵³ Jñà xità Samaria mì kì kitsjá'nde-la, nga ijyee tíjin-la nga ya inchifi ya Jerusalén. ⁵⁴ Jè Jacobo kò jè Juan,

xìta-là Jesús ra kotá'yá'ta, 'kia nga kijtse nga mì kì kitsjá'nde-là, kitsó-ní:

—Na'in, ¿a mején-li nga kòkixó-jin nga katanchrabájen-nè ni'í ra 'tse ngajmi nga katasíkjehesòn jñà xìta kìi koni 'sín ki'sìn jè Elías?

⁵⁵ Tanga Jesús isikáfa'tá-là, tsakátiko-ní. Kitsò-là:

—Jìòn, mì kì 'ya yá 'tse inìma ra kátsjá-no kjobítsjen rakìi. ⁵⁶ 'An ra I'ndí-là Xìta xian-là ijo-na, mì tsa ki xá 'jii-na nga katachija inìma-là xìta; jè-ní nga katabitjokàjin kjohi'in.

Akjàn xìn naxìndá kiji.

Kó'sín kitsò jàn xìta ra mejèn-là nga kitjingi-là Jesús

(Mateo 8:19-22)

⁵⁷ 'Kia nga inçhifi ya aya ndiyáa, jngo xìta kitsò-là:

—Na'in, mején-na nga kojmetjìngi-la ni'sín ta ñánda 'kín.

⁵⁸ Jesús kitsó-là:

—Jñà nìnda tjín-là ngajo-là, kò jñà nise ti'koaá tjín-là tjé-là, tanga 'an, ra I'ndí-là Xìta xin-là ijo-na, tsìn-na i'nde ñánda nga ma síkjáya.

⁵⁹ Jesús kitsó i'ngò-là xìta:

—Nchrabátjìngi-ná.

Jè ra kòki'mì-là kitsò:

—Na'in, ti'nde ítjòn-ná nga kjin kihíjian jè na'in-na.

⁶⁰ Jesús kitsó-là:

—Tijmí nga kátihijin-la jñà mi'ken-là ra ti'koa mi'ken. 'Tin ra ji, nga tika'bísìn 'én kó'sín batéxoma Nainá.

⁶¹ Jngo-isa xìta ra 'koa-te kitsò:

—Kjín-tjìngií-la Na'in, tanga ti'nde-ná nga íjkon ítjòn jñà ra tjítsajna ya ni'ya-na.

⁶² Jesús kitsó-là:

—Nijngo xìta ra ajton í'tsìn tìkotsíjen-ni nga koma sihitjasòn xá-là Nainá ra jè tibatéxoma. 'Koaá jngoya-là tsa jngo xìta ra tísíxáko nchraja, tsa ajton í'tsìn tìkotsíjen-ni, mì kì koma síxá.

Kó'sín isatéxá-là xìta ra jàn-kan kò te ma-ni

10 'Kia ijye kjomà kjoa kii, ngi jàn-kan kò te xìta ra kj'íi kitsjà-là xá Na'in-ná Jesús. Jò jò isikasén ítjòn, nga tjìngo naxìndá kò i'nde ñánda nga isa askan tjínè-là nga kiji ra jè.

² Kitsò-là:

—Kjohixi-ní, 'nó tse xá tjín ra a'ta 'tse 'Én-là Nainá koni 'sín ma 'kia nga kjin tsajmì majchá; tanga jñà ch'i'nda ra síxá, chibaá ma-ni.

Kií machjeén-ní nga tjié-la jè Ni-la xá, mé-ni nga katasíkasén-isa-ni chi'nda. ³Tangió; katasijin-no, 'an, 'koaá 'sín sikásén-no koni tsa forrè-xó ya ajin-la tsjén. ⁴Kì chrjaba ton kò kì na'yaá jchaa, kì xajtè tsjaya; kì yá ra níkjáya-la ya aya ndiyáa. ⁵Ta mé ni'ya ra kitjáha'seen, ítjòn 'tin-la: "Nchán kata'se ya ni'ya rakii." ⁶Ni'ya rakii, tsa tjín xita ra bakèn-la nga 'se-la kjo'nchán, kitjasòn-ní; tsa majìn, mì kì kitjasòn. ⁷Titsajna ya ni'ya ñándá kijcho; kì jndí ra ján ni'ya mangió; chjinee, 'tióo ta mé tsajmì ra tsjá-no. Nga jè xita ra síxá, 'koaá 'sín bakèn-la nga ya 'ki-la chjí-la ya ñándá nga síxá.

⁸"Kia kijchò jngo naxindá ya ñándá nga tsjá'nde-no, chjinee mé tsajmì ra tsjá-no. ⁹Tsa tjín xita ra kiya, tinda-no; ko'tin-la: "Ijyeé chraña tjina ra a'ta tsajion nga jchaa kó'sín batéxoma Nainá."

¹⁰Tsa jngo naxindá kijcho nga mì kì tsjá'nde-no, tangí kixioò, ko'tin-la: ¹¹"Skanda jè chijo-la naxindá-no ra 'ya ndsakò-jin, kítsajne-nájin mé-ni nga jcha-no nga mì tsa tì jìòn sisin-lajin. Tanga nda katasijin-no nga ijye kjochraña nichjin nga jchaa kó'sín batéxoma Nainá." ¹²'Koaá xín-no, 'kia nga kjehe'tà nichjin, jña xita naxindá rakii, isaá tse kjohi'in 'ki-la koni jña xita 'tse naxindá Sodoma.

Mé kjohi'in ra 'ki-la naxindá ra mì kì makjiin-la

(Mateo 11:20-24)

¹³'iIma-ró-no ra xita naxindá Corazín! iIma-ró-no ra xita naxindá Betsaida! Tsa yaá-la naxindá Tiro kò naxindá Sidón nga kotjín kjojkón ra kjomà, koni 'sín tjín ra tí'ya-la ya ajin tsajion, ijyeé-la kjotseé kitsjin jé-la kò ijyeé-la nikje naxá-skee tsakjaya kò chijo ni'í tsikíxten-jnó ijo-la, nga bakón nga ijyeé isíkájno-ni jé-la kò mì tì jé inchibátsji-ni. ¹⁴Tanga, 'kia nga kijchò jè nichjin nga 'ki-la kjohi'in jña xita, isaá tse kjohi'in 'ki-no ra jìòn, nda mí 'koa-ni koni jña xita naxindá 'tse Tiro kò 'tse Sidón. ¹⁵Kò jìòn, ra ya i'nde-no ya naxindá Capernaum, ¿a 'koaá 'sín níkitsjen jìòn nga yaá tjámitjeen skanda ya a'ta ngajmi ján? Majìn, tà isaá yaá 'ño nanga kjohijen-jin-isa jìòn skanda ya ñándá tjina i'nde-la kjohi'in.

¹⁶Jè xita ra 'nchré-no, 'aán ra 'nchré-na; jè ra bachrje-ngi-no, 'aán ra bachrjengi-na; jè ra bachrjengi-na, jè bachrjengi jè ra isikasén-na.

Kó'sín nga skanda jè xita-ní isihitjasòn-la xita ra jàn-kan kò te ma-ni

¹⁷Jíí-ni jña xita ra jàn-kan kò te ma-ni. 'Ñó tsja tjín-la, kitsò: —Na'in, skanda síhitjasòn-najin jña inima 'cho-la ní ra a'ta tsaji.

¹⁸ Jesús kitsó-la:

—Kixíí kjoa, kijtse-ná jè xítà-níí nga koni 'ki níí 'choón 'ki nga inchrabàjen-ni ngajmi. ¹⁹ Ijyeé kítsjaá-no kjotéxoma kò nga'ño nga koma kisìnè yè kò cho na'yá, kò nga sikijne-la nga'tsì nga'ño-la níí ra kondrà tsajìon; nímé ra siko-no. ²⁰ Tanga kì jè matsja-no nga jè inìma 'cho-la níí síhitjasòn-no; jè ra katatsja-najìon nga ijyeé ya tíí'ta 'í-no ya ján ngajmi.

Kó'sín Jesús kitsjà-la kjonda Na'in-la a'ta 'tse xítà-la

(Mateo 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Tijé-ni hora, 'ño tsja ki'se-la Jesús ra a'ta 'tse Inìma Tsje-la Nainá; kitsò:

—Na'in, jí ra tijna ítjòn-la nga'tsì ra tjin ya ján ngajmi kò ra tjin í a'ta nangi, jeya tijni, nga tsikí'maá-la jí nga'tsì kjoa kìí jñà xítà chjine kò ra nda ma-la xajon kò jñá tsakon-la jí jñà ra taxkì ndí xítà. Ta kíí-ní nga 'koáá 'sín nda isasèn-li Na'in.

²² 'Nga'tsì kjotéxoma, 'aán isingatsja-na Na'in-na. Niyá ra bexkon yá-ní ra I'ndí, tajngoó jè Na'in-la; kò niyá ra bexkon yá-ní ra Na'in, tajngoó jè ra I'ndí-la; kò skexkoón-te nga'tsì xítà ra jè I'ndí-la kò'sín mejèn-la nga kòkòn-la.

²³ Jesús isíkáfa ñánda tííhijyo xítà ra kotá'yá'ta-la, tà jñá kíichja'ta-xìn-la, kitsò-la:

—Mé tà nda-la jñà xítà ra inçhibe kjoa ra inçhi'ya jìon. ²⁴ 'Koáá xin-no, kjin xítà ra isichjeén Nainá nga kíichja ngajo-la, kò kjin xítaxá ítjòn mejèn-la nga kijtse jè kjoa ra inçhi'ya jìon, tanga mì kì kijtse; tíí'koá mején-la nga kíí'nchré jè kjoa ra inçhina'yá jìon, tanga mì kì kíí'nchré.

Ñáa-ni xítà xàngieé ra machjeén-la nga kisikò'té

²⁵ Jngo xítà chjine xajon ra 'tse kjotéxoma-la Nainá ra tsikínda Moisés kíijkon Jesús nga mejèn-la ta skoóndachá-la, kitsò:

—Maestro, ¿mé kjonda ra 'siaan nga ma kíjnakon inìma-na nda ta mé nìchjin-nioo?

²⁶ Jesús kitsó-la:

—¿Mé ra tíí'ta xajon 'tse kjotéxoma-la Nainá ra tsikínda Moisés? ¿Kó tsò 'én ra chitá'yí?

²⁷ Jè xítà chjine xajon kitsò:

—“Ngi koó inìma-li, kò ngi koó nga'ño-li, kò ngi koó kjobítsjen-li nga tsjacha 'tjìn Na'in-ná ra Nainá 'mì-la; kò kò'sín tsjacha 'tjìn xítà xàngjí koni 'sín nga tsjachi ijo-li.”

²⁸ Jesús kitsó-la:

—Ndaá kanakjí. Tsa ko'sín 'sjin, kijnakon-ní.

²⁹ Jè xitá chjine xajon mején-la nga nda siikíjna ijo-la 'én ra iskonangi; ìjngo 'ká iskonangi-la Jesús, kitsò:

—¿Yá-ní ra xitá xàngiaa ma?

³⁰ Jesús kitsó-la:

—Jngo xitá tífiyen ya ndiyá Jerusalén ra fi ya Jericó. 'Kia nga tífi, xitá chijé tsikichjà-la. Tsja'án nga'tsi tsajmì-la ko nikje-la. 'Nó isiki'on, ngi isì'ken-ya-ní. Maseén ndiyá tsakájnyaya. ³¹ Tijé-ni ndiyá, yaá chiba-la tífi jngo na'mì. 'Kia kijtse jè xitá ra itsi'on nga kjinaya ndiyáa, tà 'jaha'ta kixií-la. ³² Ìjngo xitá tífi ra xitá levita [ra aya ingo síxá] ra ya chiba-la tífi-te; 'koaá tì ki'sin-te 'kia nga kijtse jè ndí xitá rakìi. ³³ Tanga 'kia nga ijchò jngo ra xitá Samaria [ra xitá kondra-la xitá judío] nga jè ndiyá tífi-te, 'kia nga kijtse, kjòhimake-ní. ³⁴ Kii kasi'ta chraña-la. Isixki-la; tsjahíjno sihitì ko xán ya ñándá kiti-la, akjòn tsakájtéjin-la; tsakánasòn-la ya kabàyo-la; kiiko ya ni'ya ñándá nga ma níkjáyéé nga isikònda. ³⁵ Ra ma nchijòn, 'kia nga ijye tífi-ni jè xitá Samaria, tsikíchjí-la jè ni-la ni'ya; kitsjá-la ton koni 'ki tjín-ni chjí-la chí'nda jè ra jò nichjin. Kitsò-la: “Tíkínda-ná jè xitá rakìi. 'Kia kíchjí-la nga 'koaá india-na tsa isa tse síkjeheyi.” ³⁶ ¿Kósií ra jí? Ta ngajàn xitá kii, ¿yá-ní ra xákjén jè xitá ra isiki'on chijé?

³⁷ Jè chjine xajon kitsò:

—Jé-la xitá ra kjòhimake.

Jesús kitsó-la:

—Ko'sín 'tjan-ti ra jí.

Kó'sín tsakón-ya Jesús ya ni'ya-la María ko Marta

³⁸ 'Kia nga tjímaya-isa aya ndiyá Jesús, ijchó jngo ndí naxindá ìtsé ñándá tíjna ni'ya-la chjoón ra 'mì Marta. Yaá kitsjá'nde-la nga tsikijna. ³⁹ Jè Marta tíjna ìjngo ndichja ra 'mì María. Jè María, yaá tsikijna'ta ndsako Jesús nga kí'nchré-la 'én ra tí'bénajmí. ⁴⁰ Tanga jè Marta, jè xá-la isa 'ñó isíkájno. Kii kasi'ta-la Jesús, kitsò-la:

—Na'in, ¿a mí makájno-li nga jè tichjaa, ta 'aán tímahínè tajngo-na xá? Ko'tìn-la, katabasiko-na.

⁴¹ Jesús kiichja kitsò-la:

—Jí Marta, batoó níkájni ko batoó binè-la xá ijo-li. ⁴² Tanga ta jngoó kjoa tjín ra 'ño machjeén. Jè María, jè kafahájin jè kjoa ra nda tjín; mì kii ma yá ra kjoahíxìn-la.

Kó'sín machjeén nga kítsa'ba-lá Nainá

(Mateo 6:9-15; 7:7-11)

11 India tíjna jngo i'nde Jesús nga tíchja'ta-lá Nainá; 'kia nga ijye kjomà, jngo xíta ra ya kotá'yá'ta-lá kitsò-la:

—Na'in, takón-ya-nájìn kó'sín kinákjoa'ta-lajìn Nainá, koni 'sín ki'sín Juan nga tsakón-ya-lá xíta-la.

² Jesús kitsó-la:

—'Kia nga kítsa'ba-la jìòn, kíí 'sín kixó jìòn:

Na'in ra tijni ngajmi, kata'yaxkón-li nga tsje tijni.

Katanchrabá kjotéxoma-li.

Ko'sín katama i a'ta nangi koni 'sín mejèn-li nga koma,

koni 'sín ma ya ján ngajmi.

³ 'Tì ki'ta-nájìn niño ra machjeén-najìn nga nìchjin nchijòn.

⁴ Tijchaà'tá-nájìn jè jé ra tjín-najìn,

koni 'sín niijchaà'ta-lajìn nga'tsì xíta ra 'cho síko-najìn.

Kì tà chjàn bi'ndì nga yá ra skoó'ta-najìn nga

mejèn-la kjótsji-jé-jìn.

⁵ Jesús kitsó-isa-la:

—Jìòn, tsa tjín jngo-no xíta ra nda bákò-no, tsa masen nìtjen kohíjchon, tsa 'kín-la: “Jì ndse, jàn niño nchrajín-li tìkìña-ná, ⁶ jngo xíta ra nda bákò-na ka'fiíjkon-na kò tsìn-na mé ra tsja-la.” ⁷ Tsa jè amigo ra tíjna aya ni'ya, tsa kítso-no: “Kì 'an nìtji-ná. Jè xotjòba ni'ya ijyeé tíjchjàto-ní. Jñà ndí ixti-na kò 'an ijyeé 'ndíi tsjahijyo-jìn. Mì kì koma kósítjen nga tsja-la tsajmì ra machjeén-li.” ⁸ 'Koaá xín-no, tsa kíí nìchjin mì kì tsjá-najìòn mé ra sijé-la nì'sín-la nda chibà, tanga chaán kósítjen nga ta majìn-la sijti-isa-la. Tsjá ijyeé-no mé ra mejèn-no.

⁹ 'Koaá xin-no: Tijé'tà-la Nainá, tsjá-no mé ra sijé; tjatsjio Nainá, sakó-no; tìkjane xotjòba ni'ya ñanda tíjna Nainá, tjá'xaá-no. ¹⁰ Nga'tsì xíta ra sùjé, 'kíí-la; jè ra bátsji, sakó-la; jè ra síkjane xotjòba ni'ya, tjá'xaá-la.

¹¹ '¿A tjín i'ka jìòn ra na'in 'mì-no [ra najò 'kì-la i'ndí-no tsa 'kia niño nchrajín síjé-no? ¿A mí tsa niño nchrajín 'kì-la?] Kò, ¿a yeé 'kì-la tsa 'kia tì síjé-no? ¿A mí tsa tì 'kì-la? ¹² Tsa chjòó síjé-no, ¿a cho na'yá 'kì-la? ¿A mí tsa chjòó 'kì-la? 'Koaá tixó jìòn-nì. ¹³ Jìòn, nì'sín xíta 'cho kjòn jìòn, maá-no 'bì-la ixti-no tsajmì ra nda. Jè Na'in-no ra tíjna ngajmi, isaá ta ndìton sùsin-no nga tsjá-no jè Inìma Tsje-la, tsa jìòn ra sijé'ta-la.

Jngo ni'ya ra jòya tjin

(Mateo 12:22-30; Marcos 3:20-27)

¹⁴ Jesús, jngo inìma 'cho-la níí tfbachrjekàjin ijo-la xita ra mì kì ma chja. 'Kia nga ijye itjokàjin jè inìma 'cho-la níí ijo-la xita rakii, maá kiichja-ni. Jñà xita ra inchikotsijen, tà kjóxxón-la. ¹⁵ Kitsò i'ka xita:

—Jè xita-níí ítjòn ra 'mì Beelzebú, jè ra tìjna ítjòn-la nga'tsi inìma 'cho-la níí, jé tsjá-la nga'ño nga ko'sín ma-la bachrjekàjin inìma 'cho-la níí ra tjjin ya inìma-la xita.

¹⁶ Ko tjin i'ka xita ra ta mejèn-la sko'ota, [a kixii kjoa nga jè Jesús a'ta 'tse Nainá nchrabá-ni]. Isíjé-la nga katakón jngo kjoxxón ra ngajmi nchrabá-ni. ¹⁷ Jesús, ti'kiaá kijtse koni 'sín inchisíkítsjen xita kii, kitsó-la:

—Nga'tsi i'nde ñándà nga batéxoma jngo xitaxá tsa jòya tjin nga tjjñà kjaán-kjo-ni xita-la, siikjehesón xákjién; ko tsa jngo ni'ya ñándà títsajna xita, tsa jòya tjin nga tjjñà kjaán-kjo-ni, kjehesko-ní. ¹⁸ Ko ti'koaá jè xita-níí, tsa tije tíkjaán-ko-ni ijo-la, ¿kó'sín koma-ni nga ma kotéxoma-isa? Kii ko'sín tíxin-no, nga jìòn, 'koaá 'sín bixó nga jè nga'ño-la xita-níí ra tìjna ítjòn sichjéen ra 'an 'kia nga bachrjekàjiaan jñà inìma 'cho-la níí ra tjjin ya ijo-la xita. ¹⁹ Tanga, tsa ko'sín tjin, jñà xita tsajiòn, ¿yá 'tse nga'ño ra síchjeén 'kia nga ko'sín 'sín-te? 'Koaá ma-ni, tjjñà-ni xita kii kokitso kixi-no nga mì tsa ko'sín tjin koni 'sín bixó. ²⁰ Tanga ra 'an, tsa ko nga'ño-la Nainá bachrjekàjiaan jñà inìma 'cho-la níí, ki-ní nga ijye inchi'ya jìòn kó'sín batéxoma Nainá.

²¹ Jngo xita 'tsen ra tjin-la nga'ño ko tjin-la kicha, tsa 'kia nda síkinda ni'ya-la, ndaá minchá tsajmì ra tjin-la. ²² Tanga tsa ijngo xita kj'ii ra isa tse nga'ño tjin-la nga siikijne-la, kjoaá'an ijyeé kicha ra ma'ño'ta ikon, akjòn siijòya ijye tsajmì ra tjin-la nga iko.

²³ Jè xita ra mì tsa 'an fi'ta-na, kondraá fi-na; ko jè ra mì kì bíxkóyako-na xita, ta tísíkjahachinga-ní ra jè.

Mé ra ma 'kia nga 'fiì india-ni jè inìma 'cho-la níí

(Mateo 12:43-45)

²⁴ Jngo inìma 'cho-la níí, 'kia ijye bitjotin ya inìma-la xita, yaá bajme ya i'nde ñándà kixi chon, nga bátsji'nde ñándà ma siikjája; 'kia mì kì sakó'nde-la, tsò-ní: “Kjín-la india-na ya ñándà ítjo-na.”

²⁵ 'Kia nga bijchó india-ni, be-ní nga nda chon koni jngo ni'ya ra isatícha. ²⁶ Akjòn, jè inìma 'cho-la níí ngi ito xákjín fí'ká-isa ra isa 'cho 'sín. Yaá bitsajnajin india-ni ya inìma-la xita, ko jè xita rakii isaá ta 'cho ma'tin india-ni, nda mí 'koa-ni koni 'kia nga ti'sa ítjòn.

Yá kjòn-ni ra isa ta 'ñó nda-la

²⁷ Tì'kia-ní nga tí'bénajmí Jesús jñà kjoa kùì, kùichjaá jngo chjoón ra ya tijnajin-la xita ra kjin ma-ni, 'ñó kùichja, nga kitsò:

—jMé ta nda-la jè chjoón ra isikatsijen-li isa'nde ko tì'koa isíjchá-li!
²⁸ Jesús kitsò:

—jIsaá ta 'ñó nda-la jñà xita ra 'nchré 'én-la Nainá, tì'koa síhitjasòn!

Yá ra koaà nè jé-la xita ra tjin nichjin 'ndi 'kia nga kjehe'tà nichjin

(Mateo 12:38-42; Marcos 8:12)

²⁹ 'Kia nga ijye kjokjin xita ñánda tjna Jesús, tsikí'tsiaá nga kitsò:

—Choó 'sín xita ra tjin 'ndi 'ndi; kjoxkón síjé ra a'ta 'tse Nainá; tanga nijngo kjoxkón 'ki-la. Tà jé ske jngo kjoxkón koni 'tse Jonás.

³⁰ Koni 'sín kijtse xita Nínive kjoxkón ra kjomà'tin Jonás, xita ra tjin 'ndi 'ndi-ni, 'koaá tì'sín ske jngo kjoxkón ra a'ta tsa'an, 'an ra I'ndí-la Xita xian-la ijo-na. ³¹ 'Kia nga kijchò nichjin nga 'ki-la kjohi'in jñà xita, kosítjeén jè chjoón ra tjna ítjòn nga tíbatéxoma ya i'nde ra kijjna ya nga kixi-la ya ñánda nga bitjokátji-ni tsá'bí. Jè chjoón rakì tsjá'tin-te 'én jñà xita ra tjin nichjin 'ndi 'ndi, tà ngatji-la nga 'ñó kjin 'ji-ni ra jè nga kí'nchré kjoachjine-la Salomón, tanga jé ra tjna ijndí 'ndi 'ndi isaá 'ñó xkón tjna nda mí 'koa-ni koni jè Salomón [tanga jìòn mì kì na'yá-la]. ³² 'Kia nga kijchò nichjin nga 'ki-la kjohi'in jñà xita, tì'koaá skímítjeén ijo-la jñà xita ra ya i'nde-la ya naxindá Nínive, nga tsjá'tin 'én jñà xita ra tjin nichjin 'ndi 'ndi-ni. Nga jñà xita Nínive isikájno-ni jé-la ko mì tsa tì jé tsakátsji-ni 'kia nga tsi'kénajmíya-la 'én-la Nainá jè Jonás, tanga jè ra tjna ijndí 'ndi 'ndi, isaá ta 'ñó xkón tjna nda mí 'koa-ni koni jè Jonás [tanga mì kì makjiín-najìòn].

Kó'sín chjí-la jñà xkìn

(Mateo 5:15; 6:22-23)

³³ 'Nijngo xita ra ko'sín 'sín nga síkijna'ma 'kia nga jngo ni'í bíté'í. Mì tsa kaxa bíjngangi; 'ngaá síkijna, mé-ni nga kohisen-la jñà xita ra 'faha'sen ni'ya. ³⁴ Jñà xkìn, jé ma ni'í ra síhisen-la ijo-li; tsa jñà xkìn nda tsijen-la, iseén chon-la nga tijngo ijo-li; tanga tsa mì kì tsijen-la xkìn, jñò chon-la ijo-li. ³⁵ Nda chítsijin. ¿A nda tjna inìma-li? ¿A iseén chon-la? ¿Q ra jñò chon-la? ³⁶ Tsa iseén chon nga tijngo ijo-li, tsa mì mé kjoajñò tjin-la, nda kotsíjin, 'koaá jngoya-la koni tsa jngo ni'í ra 'ñó títi nga nda tísíhisen.

**Kó'sín tsakátikō Jesús jñà xītā fariseo kō jñà chjine xajon
'tse kjotéxoma-lā Nainá ra tsikínda Moisés**

(Mateo 23:1-36; Marcos 12:38-40; Lucas 20:45-47)

³⁷ 'Kiá nga ijye kiichjā Jesús, jngo xītā fariseo xá kiichjā-ilā nga mejèn-lā kōkjen-kō yā ni'ya-lā. 'Kiá nga 'jaha'sen ni'ya-a Jesús nga tsikijna'ta ímixā, ³⁸ jè xītā fariseo, tà 'koaá kjomà-lā nga kijtse nga jè Jesús, mì kì isihitjasòn kjotéxoma ra xkón tjin; mì kì tsinijno tsja 'kiá nga tikjè bakjèn. ³⁹ Kiichjā Na'in-ná Jesucristo, kitsò-lā:

—Jìòn, ra xītā fariseo 'mì-no, ta yaá asòn'nga-lā nga binijno jìòn jñà chitsín-no kō jñà chroba-no, tanga yaá kitse ajin inìma-no jñà kjobítsjen 'cho kō kjoachijé ra 'nià. ⁴⁰ Jìòn ra xītā táhijín 'mì-no. ¿A mí 'ya: 'kiá nga tsikínda Nainá ijo-lā xītā, tì'koaá tije-tse-ni ra tsikínda inìma-lā? ⁴¹ 'Tì-la xītā imā kjonda ra tjin inìma-no mé-ni nga tsje kitsajna-no yā ngixkon Nainá.

⁴² 'Imā-ró-no jìòn ra xītā fariseo 'mì-no, ni'sín ma-no 'bì jngo yá-la Nainá jè ra jngoyá 'kiá nga teya ra a'ta 'tse xkā menda kō xkā ruda kō nga'tsi xkā ra machjeén-isa-no, tanga mì tsa kixi nìkō-no xītā kō mì kì tsjacha-no Nainá! Jñá kjoā kī ra isa 'ñó machjeén; kō tì'koa machjeén-te nga kitjasòn jñà kjoā ra i'ka.

⁴³ 'Imā-ró-no jìòn, nga jñà tsjacha jñà íxile ra ijncha ítjòn yā ni'ya sinagoga nándā nga maxkóya xītā Judío; tì'koaá mejèn-no nga nda kjón jchaxkón-no 'kiá nga síkjáya-no xītā yā ajin nditsín!

⁴⁴ 'Imā-ró-no jìòn ra jò isén tjin-no, ra kōkjòn jìòn koni jngo ngajo-lā mi'ken, 'kiá bimasòn xītā, mì kì tsijen-ni kó chon yā ngayaá!

⁴⁵ 'Kiáá kitsò jngo jñà xītā chjine xajon:

—Jì Maestro, 'kiá nga kō'sín si, jín nakjoájno-te-nájin.

⁴⁶ Jesús kitsó-lā:

—'Imā-ró-no jìòn ra xītā chjine xajon 'tse kjotéxoma-lā Nainá ra tsikínda Moisés, nga bínè-la xītā ra i'ka kjotéxoma-no ra i'in tjin ra mì kì chíkjoā-lā nga síhitjasòn; tanga jìòn, nda mí ma-no bisikō itsé!

⁴⁷ 'Imā-ró-no jìòn, nga binda chrjó mi'ken 'tse xītā ra isichjeén Nainá nga kiichjā ngajo-lā, ra jñà xītā jhínga-no isi'ken! ⁴⁸ 'Ya-lā nga tjinjngo takòn koni 'sín ki'sin xītā jhínga-no nga jìòn binda chrjó mi'ken-lā xītā kī.

⁴⁹ 'Jè kjobítsjen-lā Nainá kí kō'sín kitsò-nì: “Sikásén-lā xītā ra kichjā ngajo-na kō xītā-na ra 'an kotéxá-lā; tanga tjin ra si'ken kō tjin ra koàtjingi-lā.” ⁵⁰ Kíndaá sije-lā Nainá, jñà xītā ra tjin 'ndi 'ndi, ra a'ta 'tse jni-lā xītā ra kiichjā ngajo-lā ra ixaájten skanda tì'sā isinda isà'nde, ⁵¹ ma'tsia-nì 'tse Abel ra 'ken ítjòn, skanda 'tse Zacarías ra ijyehe'tà-ni nga 'ken; ra yā 'ken'nchò masen-lā Ni'ya Tsje-lā Nainá kō

ĩ'nde nãnda nga jñà xit̩a bísòn kjotjò-la nga sɨngatsja Nainá. 'Koaá xin-no, kindaa sɨjé-la Nainá jñà xit̩a ra t̩jín 'ndi 'ndi.

⁵²'Ima-ró-no jiòn ra xit̩a chjine xajon 'mì-no nga jiòn batechjà-la xit̩a nga mì kì ma machiya-la kjoachjine 'tse Nainá! Kò t̩i'koaá jiòn, mì kì machiya-no, kò mì kì bi'nde-la jñà xit̩a ra kj'íi nga katachya-la ra kjoachjine 'tse Nainá.

⁵³'Kia nga ijye kòkítsò 'én k̩i Jesús, jñà xit̩a ra bakón-ya kjotéxoma-la Nainá ra tsikinda Moisés kò xit̩a fariseo 'ñó tsiki'ta-la; k̩jìn skoya kjoa iskonangi-la; ⁵⁴t̩i'koaá isikinda-ní mé 'én ra k̩ichja-isa mé-ni nga koma koàngi-ni a'ta 'tse xit̩axá.

Kó'sín s̩ikondeé ijo-ná a'ta 'tse xit̩a ra jò isén t̩jín-la

(Mateo 10:26-27)

12 'Kia nga ijye 'ñó k̩jìn jmi kjomà jñà xit̩a nga ch̩ba-la batéjno baté'ta xákjén, tsiki'tsia Jesús nga k̩ichja ítjòn-la jñà xit̩a ra kotá'yá'ta-la; kitsò-la:

—T̩ikinda ijo-no a'ta 'tse na'yo san 'tse xit̩a fariseo ra jò isén t̩jín-la; k̩i kò'sín koma'tion koni ma na'yo san nga s̩isan xákjén 'kia nga ya májin-la. ²Nga nga'tsì kjoa ra t̩j'i'ma, takó kòts̩jen-yá-ní; kò n̩i'sín bato 'ma t̩jihijyo, takó jchaá-la. ³'Koaá ma-ni, nga'tsì 'én ra inakjoá'ma jiòn, k̩j'i'nchré tsijen-ní nga'tsì xit̩a; kò jñà 'én ra inakjoá chijé jiòn ya aya ni'ya-no, k̩iná'ya-la nga t̩jingo ya naxindá.

Yá-ní ra machjeén nga k̩iskón-lá

(Mateo 10:28-31)

⁴Jiòn ra nda bakó-no, k̩i jñà skon-la ra ma-la sí'ken ijo-ná; 'kia nga ijye ma askan-nioo mì k̩i t̩i mé ra ma síko-isa-ná. ⁵'Koaá xin-no yá ra t̩skón-la; jé t̩skón-la, jè ra ma-la sí'ken-ná, ak̩jòn t̩j'i'nde-la nga s̩ik̩atjen-jin-ná ya nãnda títi ni'í 'tse kjohi'in. 'Koaá xin-no, jé ra t̩skón-la.

⁶'Kia nga 'òn ndí nise, ta jò t̩on sat̩ina-ni. Tanga Nainá, kindaa tí'sín. Nijngo nise síjchaàjin. ⁷Kò ra a'ta tsajiòn, skanda jñà tsjaskò t̩jixkiya ijye-la Nainá. 'Koaá ma-ni k̩i tà chjàn skon jiòn. Nga isaa 'ñó chjì-no koni jñà ndí nise, n̩i'sín takó k̩jìn ma-ni.

Mé kjoa ra 'se-la xit̩a ra mì k̩i bexkón Jesús ya ngixk̩on xit̩a

(Mateo 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸'Koaá xin-no, nga'tsì xit̩a ra kòkítsò ya ngixk̩on xit̩a nga 'aán fi'ta-na, 'koaá t̩i'sín xiáan, 'an ra l'ndí-la Xit̩a xian-la ijo-na, ya

ngixkɔn j̄nà ìkjali-là Nainá nga tsa'an-ná nga'tsi j̄nà x̄ita k̄i. ⁹Tanga jè x̄ita ra kòk̄itso ya ngixkɔn x̄ita nga mì tsa 'an fi'ta-na, 'koáá t̄i'sín 'kín-là ya ngixkɔn ìkjali-là Nainá nga mì tsa x̄ita tsa'an jiàan.

¹⁰'Nga'tsi x̄ita ra k̄ichjajno-na 'an ra l'ndí-là X̄ita xin-là ijo-na, s̄ihijcha'ta-là Nainá; tanga jè ra chjajno-là jè Inìma Tsje-là Nainá, mì k̄i s̄ihijcha'ta-là jé-là.

¹¹'Kia nga ìko-no x̄ita ya ni'ya sinagoga ñánda nga maxkóya x̄ita Judío, k̄o ya ngixkɔn x̄ita ítjòn k̄o 'tse x̄itaxá, k̄i makájno-no kó'sín kixó nga k̄isik̄oo ijo-no mé 'én ra k̄inákjoaa. ¹²'Kia nga kijchò hora nga k̄inákjoaa, jè Inìma Tsje-là Nainá 'keènjmíya-no kó'sín kixó.

Kó'sín tsakón-ya Jesús ra a'ta 'tse kjoanchiná

¹³Jngo x̄ita ra ya t̄ijnajin-là x̄ita ra k̄jìn ma-ni, kitsò-là Jesús:
—Maestro, k̄o'tin-là jè 'ndsè katasíjòya tsajmì-là x̄ita jchínga-najin; katatsjá-na ra 'an bakò-na.

¹⁴Tanga jè Jesús kitsó-là:

—Jì ndse, mì tsa x̄itaxá-jiàan nga 'an sijóya-na tsajmì ra tsajiòn.

¹⁵Jesús t̄i'koáá kitsò-isa-là:

—Chítsijen, t̄i'koá 'tiaàn kindá ijo-no; k̄i 'ñó k̄jìn tsajmì fatsjio ì isà'nde; tsa k̄jìn tsajmì t̄jín-no, mì tsa j̄nà tsjá-no ra k̄jòbinachon.

¹⁶T̄i'koáá tsi'kénajmí jngo-là kjoa ra mangásòn; kitsò-là:

—Jngo x̄ita ra 'ñó nchiná, 'ñó k̄jìn tsajmì k̄jójchá nangi-là. ¹⁷X̄ita rak̄i, isíkítsjen-ni; kitsò: “¿Mé ra 'siaan? Tsìn ñánda kinchaxkó tsajmì-na.” ¹⁸'Kiaá kitsò: “Ijyeé be-ná mé ra 'siaan. Sikítsóña-la ni'nga-na, ak̄jòn kindá ra isa i'i k̄jòn; yaá kinchaxkó nga'tsi tsajmì ra k̄jójchá-na k̄o ra t̄jín-na. ¹⁹Ak̄jòn x̄in-là ijo-na: K̄jín tsajmì inchaxkó-ná. K̄jín-la nó koma-là; s̄ikjáyaa-leé, k̄ichíí-leé, 'sióó-leé, s̄itsjakoó-leé isà'nde.” ²⁰Tanga jè Nainá kitsó-là: “Jì ra x̄ita táhijín 'mì-li, jè nitjen rak̄i, kiyá-ní, k̄o j̄nà tsajmì ra inchaxkó-li, ¿yá 'tse koma?” ²¹'Koaá 'sín ma'tin j̄nà x̄ita ra tà tsajmì 'tse ijo-là minchaxkó k̄o mì tsa x̄ita nchiná-ni ya ngixkɔn Nainá.

Kó'sín síkindá Nainá j̄nà ra ìxti-là ma

(Mateo 6:25-34)

²²Nga kjomà askan, Jesús kitsó-là x̄ita ra kotá'yá'ta-là:

—Kíí k̄o'sín tíxin-no, k̄i níkájno mé ra chjinee nga sijchá ijo-no, k̄o k̄i jè ijo-no níkájno mé níkje ra tsjáya. ²³Isaá 'ñó chjí-là jè k̄jòbinachon-ná koni j̄nà tsajmì ra chineé. T̄i'koáá ijo-ná, isaá 'ñó chjí-là koni jè níkje ra tsjayeé. ²⁴Chítsijen-la j̄nà nchraá; mì tsa jno

'bé, nì mî tsa nijin mincháxkó, tsìn-là kàxà nijmé, tì'koá tsìn-là ni'nga; tanga jé Nainá tsjá-là mé ra kjine. Jìòn jìòn, isaá 'ñó chjí-no koni jñà ndí nìse! ²⁵ Nì'sín takó 'ñó sîkájno jìòn, mî kî koma sîkatoné itsé-la nìchjin koni 'kî ijye iskosòn-là Nainá. ²⁶ Tsa mî kî ma-no kjoa ra mî tsa chjá tjín, mé-ni nga jè níkájno-no kjoa ra isa 'ñó chjá tjín.

²⁷ 'Chítsijen-la naxó ra 'mî lirio, kó'sín majchá; mî tsa síxá-jìn, mî kî tsa ma-là bínda nikje-là; tanga, 'koáá xin-no, nì'sín 'ñó jeya tsikijna jè xítaxá ítjòn ra tsi'kìn Salomón, skanda mí tsa kò'sín kjòn nikje ra tsakjaya koni kjòn jñà naxó. ²⁸ Nainá, tsa 'koáá 'sín 'ñó nda síkatsijen jñà xkà ijñá ra nda tsijen 'ndì 'ndì, kò nchijòn, yaá skatsajin ya ajin ni'í; jìòn, xítà ra mî kî makjiín-no, ¿a mí tsa isa tsjá-no Nainá nikje ra tsjáya? 'Koáá tixó jìòn-nì. ²⁹ Kì níkájno jìòn; kî tà chjàn bixó: “¿Mé ra chjineé; mé ra 'sieé?” Kì kotjín ra 'ñó síkájno inìma-no. ³⁰ Nga jñá tsajmì kî ra isa 'ñó bátsji nga'tsì xítà isà'nde; tanga ra jìòn, jè Na'in-no ra Nainá 'mì-la; ijyeé be mé tsajmì ra machjeén-no. ³¹ 'Koáá ma-ni, jè 'ñó tjatsji jìòn kó'sín nga batéxoma Nainá, kò nga'tsì tsajmì kî, kjabeé jè Nainá tsjásòn-no.

Mé kjojtò ra machjeén nga isa 'ñó kjótsjieé

(Mateo 6:19-21)

³² Jìòn ra ndí forrè-na xin-no, kî tà chjàn skon jìòn. Nga jè Nainá, ijyeé kò'sín iskosòn-là nga ya kotexoma-te ya ñánda tíbatéxoma Nainá. ³³ Tatina tsajmì ra tjín-no; tà 'tì kjojtò-la xítà ra machjeén-là; jè tjatsjio xijtsa ton ra mî kî ma majchínga ra tjín ya ján ngajmi; sakó-no tsajmì ra 'ñó chjí-là ya ján ngajmi ra mî kî fehe'ta, ya ñánda mî kî bijchó chijé kò mî kî tsa cho kixo síkjehe. ³⁴ Ya ñánda nga tjihijyo tsajmì-no ra 'ñó chjí-là, yaá síkítsjen inìma-no.

Kó'sín machjeén nga kitsajnandeé

³⁵ Títsajnanda nga sîhitjasòn-la Na'in-ná koni jngo xítà ra nda tjíkjá xìncho-là, kò nda síti ni'í-là. ³⁶ Kò'sín nda títsajnakon koni jñà chì'nda ra inchikoñá-là ni-là ra kàfi ñánda nga tjín 'sí nga bixan xítà, mé-ni 'kia nga kj'íí-ni, sasa skií'xa-là 'kia nga sîikjane xotjòba ni'ya. ³⁷ Mé tà nda-là jñà chì'nda ra tjítsajnakon 'kia nga kj'íí-ni ni-là. 'Koáá xín kixi-no, jè sabà-là ni-là koáa'ta nikje fa'ta-là, akjòn kiiya-là tsajmì nga sîikjèn. ³⁸ Mé tà nda-là jñà chì'nda ra kò'sín tjítsakon nì'sín ijye ijchò masen nìtjen, nì'sín ijye tí'se isén nga kj'íí-ni ni-là. ³⁹ 'Ya-nó, jngo ni-là ni'ya, tsa be-la kó chon kj'íí xítà ra sîichijé-là, kíjnakoón-la nga mî kî tsjá'nde nga kochijé-là. ⁴⁰ 'Koáá tì'sín títsajnanda jìòn; jè

hora 'kia nga mì kì inchihiñá jìòn, 'kiaá kjí'ì india-na 'an ra l'ndí-là Xità xin-là ijo-na.

Xkòsòn 'tse chi'nda ra mì kì nda 'sín

(Mateo 24:45-51)

⁴¹ 'Kiaá kitsò Pedro:

—Na'in, jè kjoa mangàsòn ra tjinakjí, ¿a tà jín ra kotjì'mì-nájin, o ra nga'tsi xità?

⁴² Kitsó Na'in-ná Jesús:

—'Koaá xín-no, jè chi'nda ra kixi kò ra 'ño xikjoa, jè ni-la, tsjá-la xá nga síkinda ni'ya-la, mé-ni 'kia nga kijchò chiba-la sikkjèn chi'nda xákjén. ⁴³ Mé tà nda-la jè chi'nda ra kò'sín nda tísíhitjasòn 'kia nga kjí'í-ni ni-la ni'ya. ⁴⁴ 'Koaá xin kixi-no, jè ni-la, jé-la sikkjina'nda ijye nga'tsi tsajmì ra tjin-la. ⁴⁵ Tanga jè chi'nda rakì, tsa kitsò ajin inima-la: “Kichjiaán-la jè ni-na.” Akjòn kù'tsia nga skajàn-kò chi'nda 'xin xákjín, ti'koa 'ke-la jña chi'nda íchjín; kokjen, kò sk'í, kò kò'chi. ⁴⁶ Jé nichjin kjí'í-ni ni-la 'kia nga mì kì tíkoá kò mì kì tjíin-la. Tseé kjohi'in tsjá-la; yaá síkijnajin-la ya ñánda títsajna xità ra mì kì nda síhitjasòn.

⁴⁷ Jè chi'nda ra ijye nda tjíin-la mé ra mejèn-la jè ni-la, tanga mì kì bijnanda, ti'koaá mì kì síhitjasòn koni 'sín mejèn-la jè ni-la, isaá ta tse kjohi'in tsjá-la ni-la. ⁴⁸ Tanga tsa jè chi'nda mì kì tjíin-la nga kjohi'in tjin 'kia nga 'cho 'nié, isaá chiba kjohi'in 'se-la. Jè ra isa tse itjábé-la, isaá tse sijé-la; kò jè ra isa tse kjongatsja, ti'koaá isaá tse sijé india-la.

Kó'sín koma ya jngo ni'ya ra ta ngatjì 'tse Jesús

(Mateo 10:34-36)

⁴⁹ 'Kíí xá 'jii-na ra 'an i a'ta nangi nga kjohixìn-la jé-la xità koni jngo ni'í ra baká tjé. 'An, mejèn-na tsa ijye títi ra tjé. ⁵⁰ 'Koaá 'sín tjinè-na nga tse kjohi'in kotojian; ¡sí 'on tjna inima-na skanda 'kia nga ijye kokama! ⁵¹ ¿A bixó-nájiòn nga kíí xá 'jii-na nga 'nchán kítsajna xità? Majìn, kojòya xità ra a'ta tsa'an. ⁵² 'Ndi 'ndi, kò nga'tsi nichjin ra 'sa fi, ya ñánda 'òn xità tjítsajna jngo ni'ya, jòya kama; jña ra jàn ma-ni, skajàn-kò-ní ra jò ma-ni. ⁵³ Jè ti kò na'in-la, kondraá kiji-la xákjén; jè tsati kò na-la, kondraá kiji-te-la xákjín; jè ra nachiya kò kja'nda-la, ti'koaá kondraá kiji-la xákjín.

Kó'sín machjeén nga 'sieén kindá a'ta 'tse nìchjin ra titsajneé 'ndì
(Mateo 16:1-4; Marcos 8:11-13)

⁵⁴ Jesús kitsò-là jñà xità ra kjin ma-ni:

—'Kiá nga 'ya jìòn nga nchrabá ifi, bixó-nájiòn: “Jtsí-la 'koa”, ko 'koaá 'sín ma. ⁵⁵ Ko 'kia nga 'ba tjo tsjè, bixó-nájiòn: “Ndabá-la kotsjè”, ko ndabá matsjè. ⁵⁶ Jiòn, xità ra jò isén tjín-no! Maá-no kóbixó kó'sín ma ya i'ngaá ko ya a'ta nangi; tanga, ¿mé-ni mì kì ma-no 'nià-no kindá mé kjoa ra tíma jè nìchjin ra titsajneé 'ndì 'ndì?

Kó'sín machjeén nga kíndajín-keé ra kondra-ná ma
(Mateo 5:25-26)

⁵⁷ ¿Mé-ni mì tsa tà jìòn bindajín-la xàngioo kjoa ra kixi tjín?

⁵⁸ 'Kiá nga kongió ko xità ra bángi-no ya ngixkon xítaxá, tjatsji'nde-la ya aya ndiyá kó'sín ma jchibànda-no mé-ni nga mì ya ikò-no a'ta 'tse xítaxá, ko mì ya siìngatsja-no jñà polsiya, ko jñà polsiya, mì ndayá siìkjaha'sen-no. ⁵⁹ 'Koaá xin-no, nga skanda 'kiaá ma kítjoo-no ndayá 'kia nga ijye kíchjí ijye koni 'ki kjòn nga sinè-no.

Mé ra koma tsa mì kì síkájno jé-là jñà xità

13 Tijná-ni nìchjin kii, yaá títsajna i'ka xità ra inchi'bénajmí-là Jesús, nga jè-ró Pilato tsikí'tin xità ra isì'ken i'ka xità Galilea. 'Kiá nga inchisi'ken cho ra kjetjò 'tse Nainá, ya-ró isíkjín jní-là xità kii, ko 'tse cho.

² Kiichja Jesús, kitsò:

—¿A 'koaá 'sín níkítsjen jìòn: a kíí ko'sín kjomà-ni nga isa tse jé tjín-là jñà xità kii, koni jñà xità ra i'ka? ³ 'Koaá xín kixi-no; tsa mì kì síkájno jé-no kiyá tsje-nájiòn tsa mì kì koaáfa'ta-la Nainá. ⁴ 'Kiá nga 'ken jñà xità ra chrjo'on jàn ma-ni ra iskanè jè ni'ya chrjò ra ñó 'nga 'tse Siloé, ¿a 'koaá 'sín níkítsjen jìòn; a kíí kòkjamà-ni nga isa tse jé tjín-là koni nga'tsi xità ra tjín ya Jerusalén? ⁵ 'Koaá xín kixi-no; tsa mì kì síkájno jé-no kiyá tsje-nájiòn tsa mì kì koaáfa'ta-la Nainá.

Kjoa ra mangàsòn-ko jè yá igò ra mì kì bajà-là to

⁶ Jesús ti'koaá tsi'kénajmí ijngo-là kjoa ra mangàsòn. Kitsò-là:

—Jngo xità ra tjín jngo-là i'nde ya ñánda nga majchá to uva, yaá jtítjejin jngo-là yá 'tse to igò. Xità rakii, kii katsíjen-là a ijá-là to; tanga nimé to isakò-là. ⁷ 'Kiáá kitsò-là jè xità ra síkindá nangi-là:

“Kjo ján nó 'fià nga 'ffi katsjen-la jè yá rakìi, a ijá-la to. Tanga nímé tjín-la. Tìchásin. Tà nangií tísíkítsón-ni.” ⁸ Jè xítà ra síkindà kitsò-la: “Jì, nàmi, katasijna-la inó-isa. Sijchón-la, sixán jngo tjandi-la ni'nde; àkjòn kingí-la tjé'nde. ⁹ Tsa kíí nìchjin-ni, koja-la to jè nó ra nchrabáa; tsa majìn, àkjòn 'kiaá-la kìchásin.”

Kó'sín isinda-ni Jesús jngo chjoón 'kia nga nìchjin níkjáya

¹⁰ India 'kia nga nìchjin níkjáya, Jesús, yaá tìbakón-ya ya jngo ni'ya sinagoga ñánda nga maxkóya xítà Judío. ¹¹ Yaá tíjna jngo chjoón ra ijye kjo chrjo'òn jàn nó tjín-la nga kiya. Jngo inìma 'cho-la níí isitsitin kò mì kì ma basèn kixi. ¹² Jesús, 'kia nga kijtse, kùichjaá-la, kitsò-la:

—Jì ndí chjoón, ijye nda-ni 'chin ra tjín-li.

¹³ Àkjòn tsakásòn-la tsja; jè chjoón rakìi, ta ndìtoón kjòkixi india-ni; àkjòn kitsjá-la kjonda Nainá. ¹⁴ Tanga jè xítà ítjòn 'tse ni'ya sinagoga ñánda nga maxkóya xítà Judío, kjojtíi-la nga isinda-ni Jesús chjoón rakìi, ta ngatji-la nga nìchjin níkjáya 'kia; kitsò-la jñà xítà ra ya títsajna:

—Joón nìchjin tjín ra ma maxá; jñà nìchjin kùì ma kjìnchrabà jìòn nga konda-no, tanga mì kì tjí'nde 'kia nga nìchjin níkjáya.

¹⁵ 'Kiaá kùichja Nà'ín-ná Jesús, kitsò:

—Jìòn, ra jò isén tjín-no. 'Kia nga nìchjin níkjáya, ¿a mí chjìjnda'ño jìòn nchrja-no kò búrró-no nga nachrjengio ni'ya-la nga ma ni'kioò nandá? 'Koaá tixó jìòn-ni. ¹⁶ Jè chjoón rakìi, ra tje-la Abraham, ijyeé kjo chrjo'òn jàn nó tjín-ni nga tjíté'ño-la níí. ¿A mí koma tjájnda'ño-ni ni'sín nìchjin níkjáya?

¹⁷ 'Kia nga ijye kòkitsò Jesús, tà kjosabà-la nga'tsi xítà kondra-la; tanga jñà xítà naxindá, 'ño kjotsja-la koni 'sín tjín kjojkón ra 'ño jeya tí'sín Jesús.

Kjoa ra mangásòn-kò jè xojmá ra mì mostaza

(Mateo 13:31-32; Marcos 4:30-32)

¹⁸ Jesús kitsò:

—¿Mé ra mangásòn-kò koni 'sín nga batéxoma Nainá? ¿Mé ra ma síngásòn-kò? ¹⁹ 'Koaà-la jngoya-la koni jè xojmá mostaza; 'kia nga jngo xítà bítjejin ya nangi-la, àkjòn bisò, kò ma'nga; jñà nise ra tjíma i'ngaá, yaá bínda'á tjé-la ya chrja-la yá rakìi.

Kjoa ra mangásòn a'ta 'tse na'yo san*(Mateo 13:33)*

²⁰ Ngi india kiichja-ni Jesús, kitsò:

—¿Mé ra nda síngásòn-kò koni 'sín batéxoma Nainá? ²¹ 'Koaá 'sín ngoya-là koni jè na'yo san 'kia nga jngo chjoón síkójín na'yo san kò chijo ra sinda-ni niño nchrajín, akjòn masan ijye nga'tsi jè na'yo.

Xotjoba ra 'nchrèya 'ki*(Mateo 7:13-14, 21-23)*

²² Jesús, nga tífi ya ndiyá Jerusalén, kjin naxindá tsatojin nga tsakón-ya, naxindá ra itsíñá kjòn kò ra i'i kjòn. ²³ Nngo xita iskonangi-là, kitsò-là:

—Na'in, ¿a chibaá ma-ni xita ra kochrjekàjin kjohi'in Nainá?

'Kiaá kitsò Jesús:

²⁴ —Tinè-la ijo-no nga jè titjáha'seen xotjoba ra 'nchrèya 'ki. 'Koaá xin-no: kjin xita mejèn-là kjoaha'sen tanga mì kì koma ra 'sijn. ²⁵ 'Kia nga jè ni-là ni'ya ijye kosítjen kò kiichjàto xotjoba ni'ya-là, tsa nditsiaán titsajna, 'kiaá kí'tsiaa nga kixó: “Ji Na'in, chí'xa-nájin xotjoba ni'ya.” Kò jè ni-là ni'ya kító-no: “Mì kì bexkon-no nánda-ni tsajìon.” ²⁶ 'Kiaá kixó jìon: “Tañaá ichikò-lajin kò ki'yòkò-lajin, kò tsakon-ya-ni ya nditsin-najin.” ²⁷ Takó 'koaá kító-no: “'Koaá xin-no, mì kì bexkon-no. i'Tincha'tàxìn-ná ján, jìon xita ra 'cho 'nià!” ²⁸ Yaá chjindáya jìon, kò chjinenè nì'nò 'kia nga jcha jè Abraham, Isaac, Jacob, kò nga'tsi xita ra isichjeén Nainá nga kiichja ngajo-là, nga títsajna nánda nga tíbatéxoma Nainá, kò jìon, xìn i'nde kítsajna. ²⁹ Kji'í-ni xita nga tíjngo isà'nde ra kjinchrabà-ni nánda nga bitjokátji-ni tsá'bí skanda nánda kàtji-ni, kò ya nga kixi-là kò ya ngaskoán-là nánda tjo-ni tsá'bí, nga kòkjen'sí ya nánda nga tíbatéxoma Nainá. ³⁰ 'Ndi 'ndi, tjín xita ra títsajna tjen-ngi, ra koma askan-nioo, jña kítsajna íjtòn-ni; kò tjín xita ra títsajna íjtòn 'ndi 'ndi, ra koma askan-nioo, jña kítsajna tjen-ngi-ni.

'Kia nga jè Jesús iskindayake naxindá Jerusalén*(Mateo 23:37-39)*

³¹ Tjijé-ni nichjin ijchó i'ka xita fariseo ya nánda tjina Jesús, nga kitsò-là:

—Xìn i'nde 'tin, jè Herodes mejèn-là sù'ken-li.

³² Kitsó Jesús:

—Tangió, kò'tìn-la jè x̄it̄a maña rak̄i: “Ndi 'ndi kò nchijòn, 'koáá 'sín 'siaan: bachrjekàjin-ná inìma 'cho-la ní ra t̄j̄jin ijo-la x̄it̄a, t̄i'koáá sindá-na x̄it̄a ra kiya, skanda 'kiá kijchò n̄ichjin nga k̄jeh'e'tà-na xá-na.” ³³ Takó 'koáá 'sín t̄j̄n-nè-na nga jè ndiyá k̄jián 'ndi 'ndi, kò nchijòn, kò jnḡi. Mì kì nda t̄j̄n nga jngo x̄it̄a ra síchjeén Nainá nga ch̄ja ngajo-la, x̄in'ta kiyá-la ya nax̄indá Jerusalén.

³⁴ J̄iòn, x̄it̄a nax̄indá Jerusalén, ra n̄'ken j̄iòn j̄nà x̄it̄a ra síchjeén Nainá nga ch̄ja ngajo-la, t̄i'koá najo binè j̄iòn j̄nà x̄it̄a ra Nainá síkasén-no! j̄Kj̄n 'k̄a kjomejèn-na nga tsikíxkóya-naj̄iòn, koni 'sín 'sín jè xa'nda 'kiá nga bíxkó ndi ìxti-la nga ya minchángi ya anḡi najngá-la, tanga j̄iòn, mì kì kjokjiín-no! ³⁵ Chitsijen-la ya ì'nde n̄anda nga titsajna, tsj̄n-takòn Nainá; 'koáá xin-no, mì kì t̄i j̄cha-náj̄iòn skanda 'kiá nga kijchò n̄ichjin nga kixó: “j̄Mé tà nda-la jè ra Nainá isikasén nga nchrabá ngajo-la!”

Kó'sín isinda jngo-ni Jesús x̄it̄a ra 'chin itjoya t̄j̄n-la

14 India 'kiá nga n̄ichjin níkjáya, Jesús yaá k̄i kàkjèn ya ni'ya-la jngo x̄it̄a ra t̄jna ít̄jòn 'tse x̄it̄a fariseo. X̄it̄a k̄i, inchisíkonda-ní mé kjoa ra 'sijn Jesús. ² T̄i'koá yaá t̄jna ya ngixkòn Jesús, jngo x̄it̄a ra 'chin itjoya t̄j̄n-la. ³ Jesús iskonangi-la j̄nà x̄it̄a ch̄jine xajon kò x̄it̄a fariseo, kitsò-la:

—¿A t̄j̄'nde-ní nga sixki-lá x̄it̄a ra kiya 'kiá nga n̄ichjin níkjáya, o ra maj̄n-ní?

⁴ Tanga j̄nà x̄it̄a k̄i, tà jyò tsikitsajna. 'Kiaá 'ja Jesús, iskábé x̄it̄a rak̄i, isinda-ni. Ak̄jòn isikasén-ni ni'ya-la. ⁵ 'Kiaá kitsò-la j̄nà x̄it̄a k̄i:

—J̄iòn, tsa búrró-no, kò tsa nchraja-no skatjen-ya jngo ngajo, ¿a mí tsa nd̄iton k̄ináchrje-naj̄iòn ni'sín n̄ichjin níkjáya? 'Koáá tixó j̄iòn-ni.

⁶ J̄nà x̄it̄a fariseo, ni-ti-mé 'én kiichja-ni.

Xkósòn a'ta 'tse x̄it̄a ra xá nakjoá-ila n̄anda bixan x̄it̄a

⁷ 'Kia nga k̄ijtse Jesús j̄nà x̄it̄a ra xá inakjoá-ila, nga j̄nà fahájin íxile ra incha ít̄jòn, tsi'kénajmí jngo-la kjoa ra mangásòn, kitsò-la:

⁸ —'Kia yá ra xá k̄ichja-li ya n̄anda bixan x̄it̄a, k̄i ya bijnasin j̄nà íxile ra incha ít̄jòn, tsa askaán k̄j̄i jngo-isa-ni x̄it̄a ra t̄i'koá xá inakjoá-ila ra isa 'ñó xkón t̄jna koni ngaji; ⁹ jè x̄it̄a ra xá kiichja-li k̄itso-li: “T̄i'nde-la jè x̄it̄a rak̄i nga katijna.” Ta sabá kama-li ra j̄i, nga ya k̄ijnasìn íxile ra fehe'ta-ni. ¹⁰ 'Kia nga n̄anda xá k̄inákjoa-li, yaá

tijnasìn íxile ra fehe'ta-ni mé-ni 'kia nga kj'íí jè xita ra xá kàchja-li, kító-li: “Jì ndse, ya tijnat'ì ímixa ñánda síjna jè íxile ítjòn ján.” 'Koaá 'sín kama-ni nga skexkón-li jñà xita ra taña kítsajna'ta ímixa. ¹¹ Jè xita ra 'nga síkíjna ijo-la, isaá nangí síkíjna; jè ra nangi síkíjna ijo-la, isaá 'nga síkíjna.

¹² Jesús, t'ikoaá kitsò-la jè xita ra xá kiichja-ila:

—'Kia yá ra kinákjoa-la ra jì nga mejèn-li kokjen-ko-li, kì jñà nakjoá ítjòn-la jñà ra nda chikij, ra 'ndsì ma, ra xita xàngii ma, ko xita ra tìhijyo chraña ya ni'ya-li, ra xita nchiná; nga jñà xita kii, maá-la kichja ngajo-li nga siìjndà-ni. ¹³ 'Kia nga 'sí kíjni ra jì, jñà tinákjoa ítjòn-la jñà ra xita ima, ra tsìn tsja, ra mì kì ma fi, ko ra mì kì tsijen-la. ¹⁴ 'Kia nga ko'sín 'sìin, nda 'se-la inima-li; nga jñà xita kii, mì kì ma-la siìjndà ngajo-ni; tanga 'kiaá kochjí ngajo-li 'kia nga kjoaáya-ila jñà ra xita kixi.

Mé ra bakón-ya-ná a'ta 'tse xita ra bakjèn 'sí

(Mateo 22:1-10)

¹⁵ 'Kia nga kii'nchré jngo xita ra ya taña tjítsajna'ta ímixa, kitsò-la Jesús:

—;Mé ta nda-la jè xita ra ya kokjen-te ya ñánda tibatéxoma Nainá!

¹⁶ 'Kiaá kitsò Jesús:

—Jngo xita, ra jngo 'sí tsikíjna; kijn xita isikíj'nchré. ¹⁷ 'Kia ijchò chiba-la nga ijye kokjen xita, isikasén chi'nda-la nga kiichja-la jñà ra xá inakjoá-ila, kitsò-la: “Ijyeé tjinda ijye tsajmì, nchrabá jìòn.” ¹⁸ Tanga jñà xita kii, jngó jngó isíjé kjoanijcha'ta nga mì kì ma'a-la. Kitsò jè ra tjina ítjòn: “Mí-la kì koma kijn-na; nangí kàbatse jngo 'ndé; yaá tífikatsijen-la; tjichaà'tá-ná nga mì kì ma'a-na.” ¹⁹ Jè ra ijngo kitsò-te: “'Òn nchraja ra bínchi 'sa kàbatse; jñà tífikjó'ta a nda síxá; tjichaà'tá-ná, mì kì kjiáan.” ²⁰ Ra ijngo, 'koaá tì kitsò: “'An, 'saá kàbixan, 'koaá ma-ni nga mì kì kjiáan.” ²¹ 'Kia nga 'ji-ni jè chi'nda, tsi'kénajmí ijye-la ni-la nga'tsì 'én kii. Kjojtì-la jè ni-la ni'ya; 'kiaá kitsò-la chi'nda-la: “Nditon 'tin ya nditsin ján, ko ya aya ndiyá-la naxindá; nchrabáko ijyi ra xita ima, ra tsìn tsja, ra mì kì ma fi, ko ra mì kì tsijen-la.” ²² Ra kjomà askan-nioo kitsò jè chi'nda rakii: “Ijye kabitjasòn-ní koni 'sín kà'mí-ná, tanga takó tjín-isa i'nde.” ²³ 'Kiaá kitsò jè ni-la chi'nda: “'Tin nga tjingo ndiyá-té ján ko ya ñánda tjín ndiyá itsjí; kjo'ño 'tin-la jñà xita nga nchrabákii, mé-ni nga katatse-ni ni'ya-na. ²⁴ 'Koaá xín-no, nijngo xita ra ísikíj'nchré ítjòn kokjen-ko-na 'sí-na.”

Kó 'ki chjá tjin-ni nga mangítjingi-lá Cristo

(Mateo 10:37-38)

²⁵ 'Ñó kjin xita tjingi-la Jesús; isíkáfaya'ta-la, kiichja, kitsò-la:

²⁶ —Tsa yá ra mejèn-la nga 'an nchrabátjingi-na, mì kì kama ya skoótáyá'ta-na tsa jè isa 'ñó tsjake ijo-la, na'in-la, na-la, chjoón-la, ixti-la, 'ndse, ndichja, tsa mì 'ñó tsjake-na ra 'an. ²⁷ Ti'koaá mì kì kama ya skoótáyá'ta-na jè xita ra mì kì tsò ikon nga nchrabát-ta-na nga chíkjoa-la kjohi'in ra kotojin ra ta ngatji tsa'an koni 'sín nga bato kjohi'in xita ra 'bamijìn krò ra tijè ya biya'tá-ni. ²⁸ Tsa 'kia mejèn-najìòn nga jngo chrjó ra 'nga kínda jngo, ¿a mí tsa ítjòn jchósòn-la kótjín singi chjí-la, a tjin-no tòn ra sinda ijye-ni? ²⁹ Tsa tà jè tjà'tsin chrjó sijnana-ni, tsa mì kì kojngo ijye-ni chrjó, siitsja'tin-no nga'tsi xita ra ske, ³⁰ nga kitso: “Jña xita kij, tsikí'tsia-ní nga iskimítjen chrjó ni'ya-la tanga mì kì kjòjngo-ila.” ³¹ Tsa jngo xitaxá ítjòn ra kjojchán tífi nga skajàn-kò jngo ra ti'koa xitaxá ítjòn, ¿a mí tsa ítjòn skoósòn-la tsa te jmi ma-ni xita-la ra 'tse, a chíkjoaá-la nga skajàn-kò tsa kan jmi ma-ni ra kondra-la? ³² Tsa ske-la ikon nga mì kì chíkjoa-la, ti'kiaá-ni nga kjin tíjna xitaxá ítjòn ra ijngo, nga siikasén xita-la ra siijé kjo'nchán. ³³ 'Koaá ti'sín tjin ra a'ta tsajìòn, nga'tsi ra mejèn-la nga xita tsa'an kama, ítjòn katasíkítsjen a tíjngoó ikon nga tsjin ijye tsajmì ra jè tsjake. Tsa majìn, mì kì kama nga xita tsa'an xín-la.

'Koaá jngoya-la koni tsa naxa jña ra xita-la Cristo,

(Mateo 5:13; Marcos 9:50)

³⁴ Jè naxa, nda-ní; tanga tsa 'kia mì kì ti jnchra kama-ni, ¿kó'sín kochjeén-isa? 'Koaá tixó jìòn-ni. ³⁵ Mì kì ti mé chjí-ila; mì kì ti kochjeén-ila nangi; kò mì kì ti kochjeén-ni koni tjé'nde; tà xaájten-isa. Nda kjón tiná'ya koni 'sín xin-no.

Kjoa ra mangásòn a'ta 'tse chjingo ra isakò-ni forrè-la

(Mateo 18:10-14)

15 Jña xita ra síkíchítji tsajmì 'tse xitaxá Roma, kò jña xita ra 'cho tjin kjoa ra 'sín, ijchò kincha'ta-la Jesús, nga mejèn-la kji'nchré-la. ² Jña xita fariseo, kò xita ra bakón-ya kjotéxoma-la Nainá ra tsikínda Moisés, kiichjajno-la Jesús, kitsò:

—Jè xita rakij, jña nda báko xita ra 'cho 'sín, kò yaá taña bakjèn-kò.

³ Jesús, 'kiaá tsi'kénajmí jngo-là kjoa ra mangásòn, kitsò-là:

⁴—Tsa jngo xita tsajìon ra jngo sindo ma-ni forrè-là, tsa jchija jngo, ¿a mí tsa ya sikkítsajna ya ajin ijñáa jñà ra ijòn-kan ko chrjo'òn ijòn ma-nioo? Akjòn ikátsji jè ra ichijà skanda sakò-là. ⁵'Kia ijye sakò-là, tsjaá 'se-là; akjòn koa'nga nga koaàsòn chrja-là. ⁶'Kia nga kijchò-ni ni'ya-là, kichjaá-là jñà xita ra nda bako, ko xita ra tjíhijyo chraña ya ni'ya-là, kitsò-là: “Tingásòn-ko-ná nga sìtsja jngohíjtee, nga ijyeé kàsakó-ni forrè-nà ra ichijà.” ⁷'Koaá 'sín tse kjotsja 'se ya ján ngajmi 'kia jngo xita síkájno jé-là nga mì tì jé bátsji-ni, nda mí 'koa-ni a'ta 'tse ra ijòn-kan ko chrjo'òn ijòn ma-ni ra xita kixi ra mì kì machjeén nga síkájno.

Kjoa ra mangásòn-là a'ta 'tse chjoón ra isakò-ni ton-là

⁸'Tsa jngo chjoón, te ma-ni ton-là; tsa jchija jngo, ¿a mí tsa koka ni'í, tì'koa koticha aya ni'ya-là; nda kjón koaàtsji ton-là skanda nga sakò-là? ⁹'Kia ijye sakò-là, kichjaá-là íchjín ra nda bako ko íchjín ra tiya chraña-ni ni'ya-là, kitsò-là: “Sìngásén nga tìtsjako jngohíjta-ná, nga ijyeé kàsakó-ni ton-nà ra ichijà.” ¹⁰'Koaá xìn-no, 'koaá tì'sín tjín kjotsja ya ngixkon ikjalì-là Nainá 'kia nga jngo xita síkájno jé-là nga mì tì jé bátsji-ni.

Kjoa ra mangásòn-là a'ta 'tse ti ra tsaká'nga-là ikon

¹¹ Jesús tsi'kénajmí jngo-là kjoa ra mangásòn; kitsò:

—Jngo xita ra jò ma-ni ixti 'xìn-là. ¹²Jè ti-là ra ma i'ndí, kitsò-là na'in-là: “Na'in, 'tì-ná tsajmì ra 'an bako-na.” Jè na'in-là isijòyaá tsajmì ra tjín-là, akjòn kitsjá-là. ¹³Ra ijye tsato jò jàn nichjin, jè ti, tsatína ijye nga'tsi tsajmì ra itjábé-là nga isijngo ton-là. Akjòn jngo naxindá ra 'nó kjin kjijna kijì. Yaá isikjeheya tsjé-tsje ton-là nga taxkì isìko ijo-là. ¹⁴'Kia nga ijye ijyeheya ton-là, kjinchrá ki'se ya i'nde ñánda nga tjina; mì kì tì isakò-là mé ra skine. ¹⁵'Kiaá kiji nga isijé xá jngo-là xita ra ya i'nde-là naxindá rakìi. Xita ra kitsjá xá-là, yaá isikasén ya ñánda tjín-là nangi nga isikinda chinga. ¹⁶Jè ti, sí mején-là nga jè skine chrjaba najmá ra bakjèn chinga, tanga mì yá ra tsjá-là. ¹⁷Chaán isíkìtsjen nga kitsò: “i'ya ni'ya-là na'in-nà, kjín chi'nda tjín ra jnengi-là tsajmì ra kjine, ko 'an, kjinchrá tìbiyaa ijndí!” ¹⁸Kjín-la india-na ya ni'ya-là na'in-nà; 'koaá xìn-là: Na'in, tseé jé tsakatsjía ra a'ta 'tse Nainá ra tjina ngajmi ko ra a'ta tsaji; ¹⁹mì kì tì bakèn-na nga i'ndí-li 'kín-ná; ko'sín jchatakòn-ná koni tsa jngo chi'nda-li.” ²⁰'Kiaá tsasítjen nga kiijkón na'in-là.

"Tíkjiín tífi-isa-ni nga kijtsexkon jè nà'in-là. Jè nà'in-là kjòhimate-ní, tsahachikon'tá-là, akjòn itsabákjá i'ndí-là, kò iskine'a.
²¹ Jè ti kitsó-ní: "Nà'in, tseeé jé tsakatsjía ra a'ta 'tse Nainá ra tíjna ngajmi kò a'ta tsaji; mì kì tì bakèn-na nga i'ndí-li 'kín-ná." ²² Tanga jè nà'in-là kitsò-là chí'nda-là: "Ndìton nchrabáko jngo nikje ra 'ñó nda 'ki nga tìkáya, kò tiya jngo-la jtongo najmá-tsja, kò tìkáya jngo ngá xajté. ²³ Tahí'cha jngo nchraja i'ndí ra 'ñó xiné, akjòn tì'ken. ;Chjineé, 'sí kíjna jngeé! ²⁴ Jè i'ndí-na, maá-na koni tsa ijyeeé 'ken, tanga tíjnakon-ní; ijyeeé ichijà tsiki, tanga ijyeeé kàsakò-ni 'ndí 'ndí." Akjòn tsikí'tsia nga tsikíjna 'sí.

²⁵ Jè ti ra ma jhínga, yaá tísíxá ya nangi-là. 'Kia 'ji chraña-ni ni'ya-là, kíi'nchré-là nga tífane nga 'sí tíjn nga inchitè xita. ²⁶ 'Kiaá kiichja jngo-là chí'nda, iskonangi-là mé ra tíma. ²⁷ Jè chí'nda kitsò-là: "Jè 'ndsì kà'fii-ni; jè nà'in-li kàsí'keén jngo nchraja i'ndí ra 'ñó xiné, tà ngatjì-a nga nda kà'fii-ni jè 'ndsì." ²⁸ Jè ti jhínga, 'ñó kjojtì-là; majìn-là 'jaha'sen ni'ya; 'kiaá itjo ni'ya nà'in-là, tsikítsa'ba-là nga katjaha'sen. ²⁹ Tanga jè ti kitsó-ní: "An, kjo kjín nó tísíxá-la nga nda tísìhitjásòn-la; nì sa jngo ndí tíndsó i'ndí-li 'bí-ná nga sitsjákoo xita ra nda báko-na. ³⁰ Tanga 'kia nga kà'fii-ni jè ti-li ra isikjeheya ton-li kò tsajmì-li; nga isikjeheya-kò íchjín ská; nga ijye ka'fi-ni, akjòn jngo nchraja i'ndí ra 'ñó xiné kani'ken-là." ³¹ Jè nà'in-là kitsò-là: "Ngajì ra i'ndí-na xin-la, íf tíjnakò ki'ta-ná; nga'tsì tsajmì ra tíjn-na, tsaji-ní. ³² Tanga tíjné-là nga 'sí kíjna jngeé nga tsja 'ké-lá inìma-ná, tà ngatjì-là ijyeeé ka'fi-ni 'ndsì. Nga maá-na koni tsa ijyeeé 'ken, tanga tíjnakon-ní; ichijà-ní tsiki, tanga 'ndí 'ndí ijyeeé kàsakò-ni."

Kjoa ra mangásòn a'ta 'tse chí'nda ra ma-là kondacha

16 Jesús tsi'kénajmí ìjngo-là kjoa ra mangásòn jñà xita ra kotá'yá'ta-là, kitsò-là:

—Jngo xita nchiná, tíjnaá jngo-là xita ra tíjna ítjòn-là chí'nda nga jè be ijye xá. Xita rakìi isingi-ní ya ngxikòn ni-là, nga jè-ró tsajmì-a ni-là tísìkjeheya. ² 'Kiaá kiichja-là jè ni-là, kitsò-là: "¿Mé 'én ra kòtsò 'nchree a'ta tsaji? 'Tì-ná kindà ra kjoa 'tse xá-li; mí-la kì tì chí'nda ítjòn kama-ni." ³ Chí'nda rakìi, kitsó-ní: "¿Mé ra 'siaan? Mí-la tì kì tsjá xá-na jè ni-na. Mì kì chíkjoa-na tsa ya síxáa ya ajin ijñá. Kò kosabá-na tsa ton síjé kjojtò. ⁴ Ijyeeé be mé ra 'siaan mé-ni nga 'se-na xita ra nda koaako-na ra tsjá'nde-na ya ni'ya-là 'kia nga 'an ra tjáhixìn-na xá-na." ⁵ 'Kiaá jngó jngó kiichja-là xita ra tjen'tin ni-là. Kitsò-là jè ra tíjna ítjòn: "¿Kótjín tíjn-ni ra tjen-li 'tse ni-ná?" ⁶ Xita rakìi kitsò: "Jngo sindò barril sihìtì tjen-na." Kitsò-là xákjén: "Chjíbì

xajon-li, tinda jngo isi ra kj'íí jè ra tà icháte ti'tì.” ⁷ Akjòn kitsò-là jè ra ìjngo: “Ra jì, ¿kótjín tjen'tin?” “Jngo sindo jmi kilo trigo tjen-na”, kitsò ra jè. 'Kiaá kitsò-là: “Chjíbí xajon-li; tinda jngo isi jè ra tà ijòn-kan jmi ti'tì.” ⁸ Jè ni-là, nda tsachrjengi kjóbítsjen-là, nga maá-là tsakátsji xítà ra nda koaako, ni'sín 'cho ki'sín nga iskondacha-là ni-là. Jñà ra mì tsa xítà-là Nainá, isaá be kó'sín bátsji xítà ra nda báko ra ma sketjò, nda mí 'koa-ni koni jñà xítà ra isen tjín kjóbítsjen-là.

⁹ 'Koaá xin-no, tichjeén ton ko tsajmì ra tjín ì isà'nde nga kata'se-no xítà ra nda koaako-no, mé-ni 'kia nga mì kì tì kochjeén-ni ì isà'nde, sakò-no xítà ra nda koaako-no ya ján ngajmi ra sketjò-no ya ñánda kitsajna skanda ta mé nichjin-nioo.

¹⁰ Jè ra nda sihitjasòn kjoa ra ta chiba tjín, ti'koaá nda sihitjasòn kjoa ra tse tjín-ni; tanga jè ra mì kì kixì 'sijn a'ta 'tse kjoa ra ta chiba tjín-ni, ti'koaá mì kì kixì 'sijn a'ta 'tse kjoa ra isa tse tjín-ni. ¹¹ Tsa mì nda nichjeén tsajmì ko ton ra tjín ì isà'nde, mì kì tjábé-no kjoa ra ngi nda tjín ra 'tse ngajmi. ¹² Ko tsa mì nda nichjeén tsajmì ko ton ra mì tsajìon, ti'koaá mì kì tjábé-no ra ngi tsajìon ya ján ngajmi.

¹³ 'Nijngo xítà chi'nda ma jò 'sijn ni-là ra síxá'ta-là. Tsa jò ma-ni ni-là, jngo-la ra kojti ke ko jngo-la ra kotsjake; ko ñá tsa jngo ra nda síxá-là ko jè ra ìjngo mì kì nda síxá-là. Mì kì ma tsa ko kjoanchiná síxákeé ko ti'koa síxákeé ra kjoa 'tse Nainá.

¹⁴ Xítà fariseo ra tsjake ton, tà tsijnòke-ní 'kia nga kíí'nchré jñà 'én kii. ¹⁵ 'Kiaá kitsò-là jè Jesús:

—Jìon, nda níkitsajna ijo-no ya ngixkon xítà, tanga beé Nainá jè inìma-no, nga mì tsa kixì-ni kjoa nga nda 'nià. Jè kjoa ra jeya síkìjna xítà, bachrjengií Nainá.

Kó'sín nga mì kì ma jchija kjotéxoma-là Nainá ra tsikínda Moisés

¹⁶ Jesús kitsò-isa:

—Kjotéxoma-là Nainá ra tsikínda Moisés ko 'tse xítà ra isìchjeén Nainá nga kùchja ngajo-là, jñá machjeén skanda 'kia nga 'ji jè Juan ra tsatínda xítà. Ko 'kiaá kjo'tsia-ni nga ki'senajmí kó'sín batéxoma Nainá. Nga'tsì xítà kjo'ñó mejèn-là nga 'faha'sen-jin a'ta 'tse kjotéxoma-là Nainá.

¹⁷ 'Koni 'sín mì kì ma jchija jè isà'nde ko jè ngajmi, 'koaá ti'sín nijngo letra-là ma jchija'ta-là jè 'én 'tse kjotéxoma-là Nainá.

Jesús tsakón-ya a'ta 'tse xita ra tsjin-ni xákjén

(Mateo 19:1-12; Marcos 10:1-12)

18 'Tsa yá ra tsjin-ni chjoón-la akjòn kixan-ko chjoón ra kj'íí, kjoachijngi tí'sín; kò jè ra bixan-ko chjoón ra kitsjin-ni 'xin-la, tí'koaá kjoachijngi tí'sín-te.

Mé ra bakón-ya-na a'ta 'tse xita nchiná kò xita imá ra 'mì Lázaro

19 Jesús kitsò:

—Jngo xita nchiná tsikijna ra 'ño nda kjòn nikje chjí tsakjaya; nichjin nchijón-ní nga tsi'ké 'sí ra taxkí 'ño nda ma. 20 Tí'koaá tsikijna jngo xita imá ra tsi'kin Lázaro, ra ijà-la jtsé ya ijo-la. Yaá bijna ya xotjòba-la ni'ya-la xita nchiná rakì. 21 Xita imá rakì, imáá faajin-la jña xi-la tsajmì ra katsangi ya ímixa ra kjine jè xita nchiná; kò bijchó jña nañá nga kjinejno jè jtsé-la. 22 'Kia nga ijye 'ken jè ndí xita imá rakì, jña ikjali-la Nainá yaá kiìkoó ya ñánda tíjna Abraham, ya ñánda nga nda chon. Tí'koaá 'ken-te jè xita nchiná; akjòn isihijin.

23 'Ya i'nde 'tse mi'ken ñánda nga tísikjiín kjohi'in jè xita nchiná, iskotsíjen-ní, kijtse jè Abraham nga kjin tíjna; ya tíjna'ta-la jè Lázaro.

24 'Kiaá 'ño kiichja kitsò: “i'Na'in Abraham, jchahimatakón-ná! Tíkasín jè Lázaro nga katasíka'nchi itsé najmá-tsja ya ajin nandá nga katasí'nchán itsé ndijen-na; 'ño tse kjohi'in tísikjiáan ya ajin ni'í.”

25 Jè Abraham kitsò-la: “Ngaji, tikítsjin 'kia nga tsikijni ya isà'nde, 'ño nda tsikijni. Kò jè Lázaro, kjohi'in isikjiín; tanga 'ndi 'ndi, nda tíjna-ni ya ijndí, ngaji, kjohi'ín tjínikjiín. 26 'Koaá 'sín tjín, tí'koaá jngo xangá jñò ra 'ño nanga kjinaya masen mé-ni mì kì kama ján koto'ta-ni ján jña xita ra tjítsajna ijndí; kò jña ra tjítsajna ján, mì kì kama kjinchrabà ijndí.”

27 'Kitsó jè xita nchiná: “Na'in Abraham, 'tìin kjonda, tíkasín Lázaro ya ni'ya-la Na'in-na. 28 'Òn ma-isa-ni 'ndsè ra ya títsajna. Káténajmí-la ra kjohixi mé-ni mì tí'koa i kjinchrabà-ní ya i'nde 'tse kjohi'in.” 29 Abraham kitsò-la: “Xita xàngii, ijyeé tjín-la xajon-la Moisés kò 'tse xita ra isichjeén Nainá nga kiichja ngajo-la; jña kata'nchré-la!” 30 'Kiaá kitsò jè xita nchiná: “Majin, na'in Abraham, tsa jngo xita mi'ken ra ijye kijtse kjohi'in kiji nga 'keénajmí-la, síkájno jé-la kò mì tí kì jé koàtsji-ni.” 31 Jè Abraham kitsò-la: “Tsa mì kì 'nchré-la xajon ra tsikínda Moisés kò 'tse xita ra isichjeén Nainá nga kiichja ngajo-la, tí'koaá mì kì kokjiín-la ni'sín kjoaáya jngo-la mi'ken.”

Kó'sín machjeén nga sijcha'tà-lá 'ndsé*(Mateo 18:6-7, 21-22; Marcos 9:42)*

17 Jesús kitsó-la j̄nà x̄it̄a ra kotá'yá'ta-la:

—Kji'tá n̄ichjin 'se x̄it̄a ra ki'tin-ná nga kjótsji-jé, tanga ima-ró-ni jè x̄it̄a ra ko'sín 'sion. ²Isaá-la nda-la tsa jngo najo natsí katasité'ñóngi ya ísín, akjòn s̄ikàtjen-jin ya ndáchikon, mé-ni nga mì jé skan̄ijin-ni j̄nà ra ndí x̄it̄a ima. ³¡T̄ikindaá ijo-no!

’Tsa jè 'ndsì bátsji-jé ra a'ta tsaji, t̄ikixiyi; tsa s̄iíkájno jé-la nga mì t̄i jé koàtsji-ni, t̄ijchaà'ta-la. ⁴Ni'sín ito 'ka nga jngo n̄ichjin koàtsji-jé, ko tsa ito 'ka nga jngo n̄ichjin s̄iikaat̄iya-ila k̄jóbítsjen-la nga kijchòjkon-li, tsa kitso-li: “Mì k̄i t̄i ko'sín 'sin-na”, t̄ijchaà'ta-la.

Kó'sín nga 'ñó chj́-la kjoa makjiín-ná

⁵J̄nà x̄it̄a ra tsikíxá-la Na'ín-ná Jesucristo kitsò-la:

—T̄is̄iko-nájin mé-ni isa 'ñó nda k̄okjiín-najin ra a'ta tsaji.

⁶Jè Na'ín-ná 'kiaá kitsò-la:

—Jìòn, tsa ta 'koaà-la 'ki k̄okjiín itsé-najìòn koni 'sín itsé 'ki jè xojmá mostaza, kamaá 'kín-la jè yá xi'nchro rak̄i: “Chj́nèyi ijo-li, akjòn ya katat̄je-jin ya ajin ndáchikon ján”; ko 'koaá 'sín s̄ihitjasòn-no.

Ñáa-ni xá-la chj́nda

⁷Jìòn, tsa jngo chj́nda t̄ijna-no ra nchraja k̄àfisíkinchi ko tsa t̄índsó k̄àfiko'ndá, 'kia nga kj'íi-ni xá-la, ¿a 'kín-la: “T̄ijni, t̄ijna'ti ímixa”? ⁸¿A mí tsa tà isa 'kín-la: “T̄ijnandi nga t̄isin-ná nga tinda-ná tsajmì ra kókjen ko ra sk'iaa. 'Kia nga ijye kama, akjòn t̄ichi ko 't̄i ra j̄i”? ⁹Jè ni-la, mì tsa t̄jínè-la nga kitso-la chj́nda-la: “Nainá ra k̄ijchj́-li jè kjoa ra ka'nì”; nga xá 'koaá 'sín t̄jínè-la nga s̄ihitjasòn jè xá ra si'tin. ¹⁰T̄i'koaá jìòn, 'kia nga ijye s̄ihitjasòn ijye xá ra Nainá tsj̄a-no, isaá-la nda-ni tsa kixó jìòn: “J̄in, mì k̄i mé chj́-najin, mì tsa mé ra k̄à'nià-jin, tà jé kanihitjasòn-jin koni 'sín t̄jínè-najin nga 'sian-jin.”

Kó'sín te x̄it̄a isinda-ni Jesús ra tífi'ndojno chrj̄aba ijo-la

¹¹Jesús, 'kia nga tífi ya nax̄indá Jerusalén, yaá 'jahato nangi Samaria ko nangi Galilea. ¹²'Kia nga ijchò jngo ndí nax̄indá ra itsé 'kioo, te ma-ni x̄it̄a iskajin ya aya ndiyá, ra t̄jín-la 'chin ra fi'ndojno chrj̄aba ijo-ná. Kjiín tsincha-ni, ¹³nga 'ñó kiichja kitsò:

—¡Jesús, Maestro, jchahimatakón-nájin!

¹⁴ Jesús, 'kia nga kijtse, kitsó-la:

—Tangió, takón-la ijo-no jè na'mì.

'Kia nga inçhifi jñà xita kii, kjotsjeé-ni ijo-la jè 'chin ra tjín-la. ¹⁵ 'Kia nga kijtse ijo-la nga ijye kjonda-ni 'chin ra tjín-la, jngo-ni ra tsáfa india-ni; 'ñó kiichja nga jeya kisíkijna Nainá.

¹⁶ Tsasèn-xkó'nchi'ta-la Jesús skanda a'ta nangi nga kitsò-la: “Nainá ra kíichjí-li.” Jè xita rakii, xita Samaria-ní. ¹⁷ Jesús kitsó-la:

—¿A mí tsa te ma-ni jñà xita ra kàmatsje-ni 'chin-la? Jñà ra ijan, ¿ñándá tjítsajna? ¹⁸ ¿A tà jngo xita ra xìn i'nde-la kámáfa india-ni nga jeya tísíkijna Nainá?

¹⁹ Jesús kitsó-la xita rakii:

—Tísítjijn, 'tin-ni; ki-ní nga kàmakjiín-li nga kamanda-ni 'chin-li.

'Kia nga jcha-la kó'sín kotèxoma Nainá

(Mateo 24:23-28, 36-41)

²⁰ Jñà xita fariseo iskonangi-la Jesús, kitsò-la:

—¿Kjiá-ni nga nda jcha-la kó'sín kotèxoma Nainá?

Jesús kitsó-la:

—Koni 'sín batéxoma Nainá mì tsa tsijen jcha-la. ²¹ Mì tsa yá ra kitsó: “Íí tíjna ijndí”, ko “Yáá tíjna ján”; ijyee yáá tíjnajin-najìon kó'sín batéxoma Nainá.

²² Jesús, kiichja-isa; kitsò-la jñà xita ra kotá'yá'ta-la:

—Kijchó nichjin 'kia nga mejèn-no jcha jngo nichjin 'kia nga kji'í india-na 'an ra I'ndí-la Xita xian-la ijo-na, tanga mì kì jcha jìon. ²³ Koáá kitsó-no jñà xita: “Chítsijen-la ijndí ko chítsijen-la ján.” Tanga kì makjiín-no, ko kì ya mangítjìngi-la. ²⁴ Koni 'sín ma ni'í 'chon 'kia nga fate, nga jngo tjandi mahisen, 'koáá 'sín kama 'kia nga kijchò nichjin nga kji'í india-na 'an ra I'ndí-la Xita xian-la ijo-na. ²⁵ Tanga ítjòn, tsee kjohi'in sikjiáan; jñà xita ra tjín nichjin 'ndí 'ndí, kochrjengí-na. ²⁶ Koni 'sín kjomà jñà nichjin 'tse Noé, 'koáá tì'sín kama jñà nichjin 'kia nga kji'í india-na 'an ra I'ndí-la Xita xin-la ijo-na. ²⁷ Nichjin 'tse Noé, jñà xita inçhibakjèn-ní, inchi'bi-ní, inçhibixan-ní, skanda jè nichjin 'kia nga 'jaha'sen jè ni'ya chitso jè Noé; akjòn 'ji tsí xkón, yáá ijyehesòn nga'tsì xita. ²⁸ 'Koáá tì'sín kjomà jñà nichjin 'tse Lot. Jñà xita inçhibakjèn-ní, inchi'bi-ní, batse ko batína tsajmì-la, bítje tsajmì-la, ko bínda ni'ya-la; ²⁹ tanga jè nichjin 'kia nga itjojin jè Lot ya naxindá Sodoma, inçhrabà-ni ngajmi ni'í ra ngi chijo ni'í azufre, yáá ijyehesòn nga'tsì xita. ³⁰ 'Koáá 'sín kama jè nichjin 'kia nga kji'í india-na 'an ra I'ndí-la Xita xian-la ijo-na.

³¹ 'Jè nìchjin 'kia nga kòkama, jè ra ya tìjna ya asòn'nga ni'ya-la, kì tà chjàn bitjojen-ni nga skaábé tsajmì ra tìjn ya ni'ya-la; kò jè ra ya tsá'bajin nangi-la, kì tà chjàn nchrabá-ni ni'ya-la. ³² Tìkítsjen koni 'sín kjomà'tin jè chjoón-la Lot. ³³ Ta yá xìta-ni ra kò'sín bínè-la nga mì mé kama-la jè kjobinachon-la, ta isaá sùjchija jnchro; tanga jè ra tsjá kjobinachon-la nga katachija, ta isaá jnchro nda kíjna-ni askan-nioo.

³⁴ 'Koaá xin-no, jè nìtjen 'kia nga kòkama, ya ñánda jò ma-ni ra kjisòn nachan, jngo-ni ra kijikò Nainá, kò jngo sijna. ³⁵ Kò tìjn ya ñánda jò ma-ni íchjín inchisíki'xi na'yo, jngo-ni ra kijikò Nainá, kò jngo sijna.

³⁶ 'Jò xìta 'xìn ra inchisíxangi tsajmì tjé-la, jngo-ni ra tjàbé nga tjámìtjen nga ikò Cristo, jè ra ìjngo, sijna-ní nga 'se-la kjohi'in.

³⁷ Jñà xìta iskonangi-la Jesús:

—¿Na'in, ñánda-ni nga kò'sín koma?

Jesús kitsó-la:

—Ya ñánda kijjna cho 'ken, yaá kojín-nè jñà níké.

Kjoa ra mangásòn a'ta 'tse chjoón jch'an kò jè xìtaxá ra 'ñó 'nga ikon

18 Tì'koaá tsi'kénajmì jngo-la Jesús, kjoa ra mangásòn nga machjeén-ní nga mì kì sìnindeé inìma-ná, nga nìchjin nchijón-ní kìnákjoa'ta-lá Nainá. ² Kitsò-la:

—Jngo naxindá, yaá tìjna jngo xìtaxá ra mì kì bexkón Nainá tì'koa mì kì bexkón xìta ra kj'íí. ³ Tìya-ni naxindá rakìi, tìjna jngo ndí chjoón ra ijye 'ken 'xìn-la ra fìjkon ki'ta jè xìtaxá rakìi nga tsò-la: “Tindajín-ná kjoa ra tìjn-na a'ta 'tse xìta kondra-na.” ⁴ Tanga jè xìtaxá, mì kì ndìton tsikíndajín-la. Tanga ra kjomà askan, chaán isíkítsjen nga kitsò: “Nì'sín mì kì bexkóon Nainá, tì'koa mì kì bexkóon xìta, ⁵ tanga jè chjoón rakìi, sí 'ñó tísisi-na, 'koaá ma-ni nga kindajín-la mé-ni nga mì tì i kj'íjkon-na, kò mì ta tsja 'an sùjti-na.”

⁶ Kitsò Na'in-ná:

—Nda tìná'ya koni 'sín tsò jngo xìtaxá ra mì tsa kixì 'sín. ⁷ Jè Nainá, ¿a mí tsa isa ndìton kìndajín-la jñà xìta-la ra xá jahjín-ni ra kò nìchjin kò nìtjen 'ñó síjé'ta-la? ¿A mí tsa isa ndìton sùsin-la? 'Koaá tixó jìon-nì. ⁸ 'Koaá xin-no, isaá sasa kìndajín-la. Tanga 'kia nga kj'íí india-na 'an ra l'ndí-la Xìta xian-la ijo-na, ¿a sakó-isa-na i isà'nde xìta ra makjín-la a'ta tsa'an?

**Kjoa ra mangásòn a'ta 'tse xità fariseo ko xità-la
xitàxá Roma ra síkíchjítjì tsajmì**

⁹ Jesús tsi'kénajmì ìjngo-là kjoa ra mangásòn 'tse xità ra kixi tsò-là ijo-là nga bachrje-ngi xità ra kj'íí.

¹⁰—Jò xità kijì ya ìngo ítjòn nga kiichja'ta-la Nainá: jngo ra xità fariseo, ko jngo xità ra síkíchjítjì tsajmì 'tse xitàxá Roma. ¹¹ Jè xità fariseo, síjna kixi kjòn-ni, tíchjatjì ijo-la, títsò: “Tse kjonda kata'se-li Na'ìn, nga mì tsa ko'siàn ra 'an koni 'sín 'sín xità ra kj'íí; nga xità chijé, nga xità 'tsen, ko nga xità chijngi; ko nga mì tsa ko'sín 'siaan koni 'sín 'sín jè xità rakìi ra síkíchjítjì tsajmì. ¹² Ra 'an jò 'ka bátijnachjan nga jngo xomàna; tsja-ná ra jngoyá 'kia nga teya nga'tsi tsajmì ra síkíjnee.” ¹³ Tanga jè xità ra síkíchjítjì tsajmì, kjíín síjna-ni ra jè; nda majìn-la nga kjíítjen xkon ya ján ngajmì; tà jé inìma-la 'bé-la; nga tsò: “;Nainá, kata'se-li kjohimatakòn ra a'ta tsa'an nga xità jé 'mì-na!” ¹⁴ 'Koaá xin-no, jè xità rakìi, 'kia nga kijì-ni ni'ya-la, ijyee xità kixi kitsò-ila Nainá; tanga jè xità fariseo, majìn. Tà ngatjì-la, tsa yá ra ta jè 'nga síkíjina ijo-la, ta isaá nangi síjna-ni, ko jè ra nangi síkíjina ijo-la, isaá 'nga síjna jnchro.

Kó'sín isìchikon'tin ndí ìxti jè Jesús

(Mateo 19:13-15; Marcos 10:13-16)

¹⁵ Jñà xità tí'koaá 'jiikó ndí ìxti ìtsíñá mé-ni nga kátá'ta-la tsja. Tanga jñà xità-la Jesús ra ya kotá'yá'ta-la, 'kia nga kijtse jñà xità ra 'jiikó ndí ìxti, tsakátiko-ní. ¹⁶ Tanga jè Jesús kiichjaá-la jñà ìxti; kitsò-la xità-la:

—Tj'nde-la jñà ndí ìxti nga katanchrabá'ta-na; kì jìòn batechjà-la; jñà xità ra ko'sín kjòn inìma-la koni 'sín kjòn 'tse ndí ìxti, ijyee 'tse-ní nga'tsi kjonda ra tjín ya ñánda nga tíbatéxoma Nainá. ¹⁷ Ngi kjohixíi ra xian-no, jè ra mì kì ko'sín tjín inìma-la koni 'tse jñà ndí ìxti nga skaábé kjonda-la Nainá nga jè katatéxoma-la, mì kì koma kjoaha'sen ya ñánda nga tíbatéxoma Nainá.

Kó'sín tsi'kìn-la jngo xità ra 'nó nchíná

(Mateo 19:16-30; Marcos 10:17-31)

¹⁸ Jngo ra xità ítjòn iskonangi-la Jesús kitsò:

—Maestro, ra xità nda 'mì-li, ¿mé ra ma 'siaan nga 'se-na kjöbinachon ra mì kì fehe'ta skanda ta kjíá-nioo?

¹⁹ Jesús kitsó-la:

—¿Mé-ni nga x̄it̄a nda 'mì-ná? Nga tsìn jngo x̄it̄a ra nda; t̄a jngoó jè Nainá ra nda x̄it̄a. ²⁰ Ijyee t̄j̄j̄in-li kótsò k̄jotéxoma: “Kì k̄joachijngi 'nì, k̄i x̄it̄a nì'kin, k̄i chijé 'nì, k̄i 'én ndiso fanè-la x̄it̄a ra k̄j'íí, nda jchaxkín na'in-li k̄o na-li.”

²¹ X̄it̄a rak̄ij kitsó-ní:

—Tísíhitjasòn ijye-ná nga'tsi k̄joa k̄ij kó nga t̄s̄ijchá ijo-na.

²² 'K̄ia nga k̄ií'nchré Jesús, kitsó-la:

—Jngo k̄joa chija-isa-li: tat̄ina ijyi nga'tsì tsajmì ra t̄j̄n-li; 't̄i-la x̄it̄a im̄a mé-ni nga tse k̄j̄onda 'se-li ȳa ján ngajmi. K̄o ak̄jòn nchrabát̄j̄ngi-ná.

²³ X̄it̄a rak̄ij, 'k̄ia nga k̄ií'nchré, tà k̄jobaá-la, tà ngat̄j̄i-la 'ñó nch̄iná. ²⁴ Jesús, 'k̄ia nga k̄ijtse nga 'ñó ba k̄i'se-la, kitsó-ní:

—'Nó ch̄já k̄ama-la ra x̄it̄a nch̄iná nga k̄joaha'sen ñánda nga t̄ibatéxoma Nainá! ²⁵ 'Nó ch̄já k̄ama-la nga k̄joaà'sen-jin; nga skanda isaá-la chiba ch̄já k̄ama-la jngo ch̄o camello nga k̄joaà'sen-k̄j̄a ȳa ñánda nga t̄i'xá nindo ra t̄jahiña-ni nikje.

²⁶ J̄n̄a x̄it̄a ra k̄ií'nchré kitsó-ní:

—¿Yá x̄it̄a-ni ra k̄oma k̄it̄jokajin k̄johi'in tsa'koa?

²⁷ Jesús kitsó-la:

—Jè k̄joa ra mì k̄i ma-la 'sín j̄n̄a x̄it̄a, ra jè Nainá, k̄omaá-la ra jè.

²⁸ 'K̄iaá kitsò Pedro:

—Ra j̄in, k̄ijmitákon ijyee-náj̄in mé ra t̄j̄n-naj̄in nga j̄i timat̄j̄ngi-laj̄in.

²⁹ Jesús kitsó-la:

—'Koaá xin k̄ix̄i-no, nga'tsì x̄it̄a ra isíkítsajna ni'ya-la, na'in-la, 'ndse, ch̄joón-la, ixt̄i-la, nga mejèn-la k̄o'sín s̄ij̄chá ijo-la koni 'sín nga batéxoma Nainá, ³⁰ nga'tsì ra isíkítsajna j̄n̄a x̄it̄a k̄ij, isaá tse t̄jábé ngajo-il̄a j̄n̄a n̄ich̄jin ra titsajneé 'nd̄i 'nd̄i; k̄o t̄jábé-la k̄jabinachon ra mì k̄i fehe'ta skanda ta k̄jiá-nioo jè isà'nde ra sa nchrabá.

Kó'sín Jesús tsi'kénajmí a'ta 'tse k̄joabiya-la ra ma-ni jàn 'ka

(Mateo 20:17-19; Marcos 10:32-34)

³¹ Jesús kiich̄ja'taxìn-la x̄it̄a-la ra tejò ma-ni, kitsò-la:

—'Nd̄i 'nd̄i, yáá in̄chimangié ȳa n̄ax̄indá Jerusalén; yáá k̄it̄jasòn ijye nga'tsì k̄joa ra t̄j̄'ita x̄aj̄on a'ta tsa'an ra I'nd̄i-la X̄it̄a xin-la ijo-na, koni 'sín tsikínda x̄aj̄on x̄it̄a ra isich̄jeén Nainá nga kiich̄ja ngajo-la.

³² Yáá s̄ij̄ngatsja-na ȳa aj̄in-la x̄it̄a ra mì tsa x̄it̄a judío; k̄o j̄n̄a x̄it̄a k̄ij s̄isabà'tiín-na; 'choó s̄iiko-na; k̄i'chrájno-na; ³³ kojá-na, ak̄jòn s̄i'ken-na; tanga 'k̄ia nga k̄ijchò jàn n̄ich̄jin, k̄joaáya india-na.

³⁴Tanga jñà xità-là mì kì kjòchìya-là 'én ra tsi'kénajmí-là; isì'maá-là; mì kì 'jaha'sen-jin-là koni 'sín kitsò Jesús.

Kó'sín isinda-ni Jesús jngo xità xka ya naxindá Jericó

(Mateo 20:29-34; Marcos 10:46-52)

³⁵'Kia nga ijye ijchò chraña Jesús, ya naxindá Jericó, jngo ndí xità xka tíjna ya andi ndiyáa nga tísíjé kjotjò ton. ³⁶Xità rakii, 'kia nga kii'nchré nga kjìn xità inchi'fa, iskonangi-ní mé kjoa ra tíma. ³⁷'Kiaá kitsò-la xità nga jè Jesús, ra ya Nazaret i'nde-la, tí'fa; ³⁸'kiaá 'nó kiichja, kitsò:

—¡Jesús, jì ra nakjoá-ni tje-là xitàxá ítjòn ra tsi'kìn David, jchahimatakón-ná!

³⁹Jñà xità ra tíjma ítjòn, tsakátiko-ní nga jyò katijna; tanga ra jè, isaá 'nó kiichja-isa nga kitsò:

—¡Jesús, jì ra ya nchrabá-ni tje-là David, jchahimatakón-ná!

⁴⁰'Kiaá tsasijna Jesús; kitsjá kjohixi nga katanchrabáko jñà xità. 'Kia nga ijchò kasi'ta chraña-la, kitsó-la:

⁴¹—¿Mé ra mejèn-li nga sikó-la?

Jè xità xka, kitsó-ní:

—Na'in, mején-na katatsíjen-na.

⁴²Jesús kitsó-la:

—¡Katatsíjen-ili! Ki-ní nga kàmakjiín-li nga kamanda-ni.

⁴³Xità rakii, nditoón tsatsíjen-ila, akjòn kiitjìngi-la Jesús; jeya isíkijna Nainá. Nga'tsi xità naxindá ra kijtse-te kjoa kii, tí'koáá jeyaá isíkijna Nainá.

Mé ra kjomà 'kia nga iskajin Jesús jè Zaqueo

19 'Kia nga ijye 'jaha'sen-jin Jesús ya naxindá Jericó, tífi-ní nga tibatojin ya naxindá. ²Yáa tíjna jngo xità nchiná ra 'mì Zaqueo, ra xità ítjòn 'tse xità ra síkíchjítjì tsajmì 'tse xitàxá Roma. ³Xità rakii, mején-la nga skexkon yá-ní ra 'mì Jesús; tanga mì kì ma batsíjen-la, nga 'nó kjìn ma-ni xità, tà ngatjì-la nga jtobá 'ki ra jè. ⁴'Kiaá tsahachikon ítjòn, akjòn tsihijno jngo yá ra 'mì sicómoro nga mejèn-la skexkon Jesús ya nándá tjínè-la nga kj'oa. ⁵'Kia nga 'ja Jesús ya aya ndiyáa, iskotsíjen mingií-la Zaqueo nga tíjna'a yá; kitsò-la:

—Zaqueo, nditon títjojin, nga yaá síkjáya asa-na ni'ya-li 'ndi 'ndi.

⁶Zaqueo, nditoón itjojen. Tsjaá ki'se-la nga kitsjá'nde-la ya ni'ya-la. ⁷'Kia nga kijtse jñà xità nga ya isíkjáya-ni, tsikí'tsia-ní nga

kiichjajno-la Jesús; kitsò: “Yaá síkjáya-ni ni'ya-la xitá ra jé tjin-la.”
 8 'Kiaá tsasijna kixi Zaqueo, kitsò:

—Na'in, masen tsajmì ra tjin-na, tsja-la xitá ima; kò tsa tjin i'ka xitá ra 'an ískondacha-la, ijòn 'ka kò'ki tsja ngájo-la.

9 Jesús kitsó-la:

—Xitá ra tjin ya ni'ya rakii, ijyeé kabitjokàjiín kjohi'in ra kjoa 'tse jé-la jè nichjin rakii, nga jè Zaqueo, 'koaá tì'sín tímakjiín-la koni 'sín kjokjiín-la jè Abraham ra xitá jchínga-la ma.

10 'Kii xá 'jii-na 'an ra l'ndí-la Xitá xin-la ijo-na, nga 'jii katsjía kò 'jii kachrjejàan jé-la xitá ra ijye ichijà.

Kjoa mangásòn ra bakón-ya ra a'ta 'tse ton

(Mateo 25:14-30)

11 Jñà xitá ra inchi'nchré koni 'sín títsò Jesús, 'koaá 'sín isíkítsjen tsa ijyeé kò'tsia nditon nga jcha-la kó'sín kotèxoma Nainá; nga jè Jesús ijyeé kjame bijchó ya Jerusalén. Tanga Jesús, tsi'kénajmí jngo-la kjoa ra mangásòn. 12 Kitsò-la:

—India, jngo xitá chikon ra ya nchrabá-ni tje-la a'ta 'tse xitá ítjòn, kiji jngo nangi nándà nga 'ño kjin nga tjábé jngo-la ra xá ítjòn, akjòn tsáfa india-ni ra kjomà askan. 13 Tanga 'kia tikjè fi, te chi'nda-la kiichja-la ra tse ton kitsjà-la; kitsò-la: “Tixákoo ton kii skanda 'kia nga kji'na.” 14 Tanga jñà xitá ra tiya-ni naxindá-la, jtikeé kjomà, tsatéxá-la xitá ra isikasén-tjìngi-la nga kitsò-la xitaxá ítjòn: “Majin-najin nga jè xitá rakii kotèxoma-najin.”

15 Tanga jè xitá rakii, 'kia ijye itjábé-la xá, 'jii india-ni ya nangi-la. Akjòn kiichja-la jñà chi'nda-la ra kitsjà-la ton mé-ni nga ske-ni kótjín isikijnesòn ton-la. 16 Jè chi'nda ra 'ji ítjòn kitsó-ní: “Ji nàmi, jè ton ra ki'tsí-ná, te 'ka kò'ki iskasòn i'ndí-la.” 17 Jè xitaxá ítjòn kitsó-la: “Nda tjin; chi'nda nda-ní ra ji; nda inichjiín ton ra chiba kjongatsji; 'ndi 'ndi, te naxindá tsja-la nga kotèxoma-la.” 18 Ijchó ra ma-ni jò, kitsò: “Ji nàmi, jè ton-li ra ki'tsí-ná, 'òn 'ka kò'ki iskasòn i'ndí-la.” 19 Jè xitaxá ítjòn kitsó-la: “Ti'koaá ra ji, 'òn naxindá tsja-la ra kotèxoma-la.”

20 'Jii ijngo ra kitsò: “Ji nàmi, tíjna ijndí jè ton-li ra ki'tsí-ná. Nda tsikitjò; pahitoó tsikijtéjian; 21 ítsakjoón-la; nga xitá jtítakón-ní ra ji; jè chjíbí ra mì tsa ji singi-li kjohima, ti'koaá bíxkí tsajmì ra mì tsa ji tsikitjii.” 22 Jè xitaxá ítjòn kitsó-la: “Ji chi'nda ra 'cho 'ni; tijé-ni 'én ra kanakjí sinè jé-li; tsa 'ya-ní nga xitá jtítakón-ná, nga jé kjábé ra mì tsa 'an isingi-na kjohima, kò jé bíxkóo tsajmì ra mì tsa 'an tsikitjéé, 23 jé-mé-ni mì tsa ya ikò-ni ton-na ya nándà nga ma siikijnesòn itsé

i'ndí-là, mé-ni nga 'kia 'an ra 'jii india-na, singatsja-ná ton-na ko i'ndí-là?" ²⁴ 'Kiaá kitsò-là jñà xita ra ya tjítsajna: "Chjí'an-la ton-la; 'ti-la jè xita ra te 'ka isikijnesòn." ²⁵ Jñà xita ra koki'mì-là kitsò: "Ji nàmi, ixita rakii, ijyee te-ya kotjín tjín-la!" ²⁶ Jè xitaxá ítjòn kitsó-ní: "Koaá xin-no, nga'tsi ra tjín-la, 'kií-isa-la; tanga jè ra tsin-la, skanda tjá'an-la jè ra tjín chiba-la. ²⁷ Ti'koa jñà xita kondra-na ra majin-la nga 'an kotexóma-la, nchrabáko-ná ijndii, ti'ken ya angí xkoaan."

Jesús 'jaha'sen-jin ya naxindá Jerusalén

(Mateo 21:1-11; Marcos 11:1-11; Juan 12:12-19)

²⁸ 'Kia nga ijye kòkitsò Jesús, tjen ítjòn-là xita-là nga kiji ya Jerusalén. ²⁹ 'Kia nga ijye ijchò chraña ya naxindá ra 'mì Betfagé ko Betania ya chraña'tá-là ya nindo Yá Olivo, isikasén jò xita ra kotá'yá'ta-là. ³⁰ Kitsò-là:

—Tangiò ya ndí naxindá itsé ra kijjna'ta ján; 'kia nga kijcho, yaá síjna'ta'ño jngo ndí búrró i'ndí ra kjè tsa yá bijnasòn-là. Chjíjnda'ño, nchrabákoð. ³¹ Tsa yá ra skonangi-no, tsa kitsò-no: "¿Mé-ni kò'sín chjíjnda'ño-no?" 'tin-la: "Jè-ró Jesús ra tjina ítjòn kochjeén-là."

³² Kijí jñà xita-là; 'koaá 'sín isakò-là jè ndí búrró i'ndí koni 'sín kitsò-là Jesús. ³³ 'Kia nga inchikjíjnda'ño jè ndí búrró i'ndí, kitsò jè ni-là:

—¿Mé-ni kò'sín chjíjnda'ño-no jè búrró?

³⁴ Kitsò xita-là Jesús:

—Jè-ró Na'in-ná Jesús kochjeén-là.

³⁵ Jñà nikje-là xita tsakájtsa-là jè búrró; kiiko ñánda tjina Jesús; akjòn isikíjnasòn-là. ³⁶ Koni 'sín tífi Jesús, tsakándaá jñà nikje-là xita ya aya ndiyáa. ³⁷ 'Kia nga ijye kjochraña nga inchifijen ya nindo Yá Olivo, nga'tsi xita ra kotá'yá'ta-là ra tjen-ko tsikí'tsia-ní nga 'ño kiichja nga tsja tjín-la; kitsjá-là kjonda Nainá tà ngatji-là jñà kjojkón ra ijye kijtse. ³⁸ Kitsò:

—Mé ta nda-là jè xitaxá ítjòn ra jè nchrabá ngajo-là Nainá. Tjín kjo'nchán ya ján ngajmi. Ti'koa tjín kjoajeya-là.

³⁹ Jñà xita fariseo ra ya tjen-jin-là xita, kitsò-là:

—¿Maestro, jchitikii jñà xita ra kotá'yá'ta-li nga jyò katitsajna!

⁴⁰ Tanga jè Jesús kitsò-là:

—'Koaá xin-no, tsa jyò kítsajna jñà xita kii, jñá najo 'ño kichja.

⁴¹ 'Kia nga ijye ijchò chraña Jesús ya naxindá Jerusalén, 'kia nga kijtse, iskindayakeé jè naxindá. ⁴² Kitsò:

—Jìon ra xita naxindá Jerusalén 'mì-no, tsa ta kòkjiín-la itsé-najìon 'ndi 'ndi, a'ta 'tse ra ma-là tsjá-no kjo'nchán; tanga 'ndi 'ndi, mì kì

kochiya-no, nga tji'ma-no. ⁴³ 'Saá nchrabá nichjin 'kia nga jñà xit̩a ra kondra-no k̩indandí-no chrj́, s̩ikinda-no, ko jngo tjindi kí'ta-no.

⁴⁴ Jngo kjá s̩ikjehesòn-no, s̩i'ken ijye-no nga'tsi-no; n̩i-ti-jngo najo sijnasòn-ila xákjén. Kíí jé kama-no nga mì k̩i kijchaxkon Nainá 'kia nga 'ji katsijen-no.

Kó'sín tjinè-là nga kochjeén kjòn-ni jè ingo ítjòn-là Nainá

(Mateo 21:12-17; Marcos 11:15-19; Juan 2:13-22)

⁴⁵ 'Jaha'sen Jesús ya ñándà t̩jna ingo ítjòn; akjòn tsikí'tsia nga tsahrje jñà xit̩a ra in̩chibatína ko ra in̩chibatse tsajmì;

⁴⁶ kitsò-là:

—'Koaá 'sín t̩ichja Xajon ra t̩i'ta 'Én-là Nainá: “Ni'ya-na, 'koaá 'sín kochjeén nga ya k̩ichja'ta-là Nainá jñà xit̩a.” Tanga jìòn, i'nde-là xit̩a chijé in̩chi'nià.

⁴⁷ Nichjin nchijón tsakón-ya-là xit̩a Jesús ya nd̩tsin ingo ítjòn; jñà xit̩a ítjòn-là na'mì, xit̩a ra bakón-ya kjotéxoma-là Nainá ra tsikínda Moisés, ko jñà xit̩a ítjòn-là naxindá, bátsji'nde-là nga mejèn-là s̩i'ken Jesús. ⁴⁸ Tanga mì k̩i ma is̩iko, nga jñà xit̩a naxindá, 'ñó nda in̩chi'nchré-là koni 'sín tí'bénajmí.

Kó'sín iskonangi-là xit̩a Jesús nga yá 'tse kjotéxoma ra síchjeén

(Mateo 21:23-27; Marcos 11:27-33)

20 Jngo nichjin, 'kia nga t̩ibakón-ya-là xit̩a Jesús 'én xit̩se ra nda tsò ya nd̩tsin ingo ítjòn, ijchó jñà xit̩a ítjòn-là na'mì ko xit̩a ra bakón-ya kjotéxoma-là Nainá ra tsikínda Moisés; kjihjta_{ko} xit̩a jhínga 'tse xit̩a Judío. ² Kitsò-là:

—Kò'tín-nájin, ¿mé kjotéxoma ra tsjá'nde-li koni 'sín nga 'nì? ¿Yá ra kitsjà-li kjotéxoma k̩i?

³ K̩ichja Jesús, kitsò:

—T̩i'koaá 'an, jngo 'én skonangi-no. Kò'tín-ná: ⁴ ¿Yá ra kitsjà-là kjotéxoma Juan nga tsat̩indá xit̩a? ¿A jé Nainá ra t̩jna ngajmì o ra tà xit̩a-ní? 'Koaá t̩ixó jìòn-ni.

⁵ 'Kiaá tsajoóya-ni; kitsò-là xákjén:

—Tsa kixé: “Jè Nainá ra t̩jna ngajmì”, kíí-la 'sín kitso-ná: “¿Mé-ni nga mì kjokjiín-najìòn?” ⁶ Kò tsa kixé: “Xit̩a kitsjà-là kjotéxoma”, najoó-la k̩inè-ná xit̩a naxindá nga 'koaá 'sín makjiín-là nga jè Juan, Nainá k̩ichja ngajo-là. ⁷ 'Kiaá kitsò:

—Mì k̩i 'ya-jin yá ra kitsjà-là kjotéxoma Juan.

⁸ Kiichja Jesús, kitsò-là:

—Tì'koaá 'an, mì kì koxín-no yá ra kitsjà-na kjotéxoma koni 'sín nga 'siaan.

Kjoa mangásòn a'ta 'tse chi'nda ra 'cho 'sín

(Mateo 21:33-44; Marcos 12:1-11)

⁹ Akjòn tsikí'tsia Jesús nga kiichja-là xita naxindá; tsi'kénajmí jngo-là kjoa ra ma mangásòn-kjo, kitsò-là:

—Jngo xita ra tsikítjejin to uva ya nangi-là. Akjòn isikiña-là xita ra kj'íí mé-ni nga síxákò-ni. Kò akjòn kjín nó kiji. ¹⁰ 'Kia nga ijchò nichjin nga ijye kjóchá jña uva, jè ni-là, isikasén jngo chi'nda nga skaábé chiba kó'ki bako-là ra jè. Tanga jña xita ra isíxájin nangi, tà iskajàn-kò-ní; tà isikasén tiyaá-ni. ¹¹ Ra kjomà askan, jè ni-là nangi, ijngo chi'nda isikasén-isa; 'koaá tì'sín isikò; iskajàn-kò-ní, 'nó kijtseton, akjòn isikasén tiya-ni. ¹² Ijngo isikasén ra ma-ni jàn chi'nda-là; tà ngásòn isikò; isiki'on, kò tsachrjekàjin nangi-là.

¹³ "Kiaá kitsò jè ni-là nangi: “¿Mé ra 'siaan? Jé-la sikasén i'ndí-na ra 'ñó tsjake; jé-la ra skexkón.” ¹⁴ Tanga jña xita chi'nda kii, 'kia nga kijtse, kitsò-là xákjén: “Jé-la rakii ra 'tse kitsò-là nangi; si'keén mé-ni nga tsajién 'kín ijye-lá nangi.” ¹⁵ Tsachrjejin ya nãnda tjín to uva; akjòn isi'ken.

¿Kó bixò jìòn, mé ra sìikò xita kii jè ni-là to uva? ¹⁶ 'Kia nga kj'íí-ni, sìi'ken-la nga'tsi xita 'tsen kii; akjòn kj'íí xita sìngatsja nangi-là nãnda tjín-là to uva —kitsò Jesús.

Kitsó xita ra inchi'nchré:

—;Nìkjiá nichjin kò'sín katama!

¹⁷ Isko'án Jesús, kitsò-là:

—Tsa majìn, ¿kó bixò jìòn? ¿Kó'sín tsò-ni koni 'sín tíchja Xajon ra tji'ta 'Én-là Nainá nga tsò?:

Jè najo ra tsachrjengi jña xita ra bínda chrjó,

jé tíma-ni najo nga'ñó ra síjna ítjòn ya nga chrjangi-là ni'ya.

¹⁸ Nga'tsi xita ra ya skatjen-sòn jè najo rakii, ngi kojòya-ní; kò tsa yá ra ya skatjen-nè jè najo rakii, ngi kochijo-ní.

Kó'sín tsakón-ya Jesús a'ta 'tse kjoa ra machjítjì tsajmì

(Mateo 21:45-46; 22:15-22; Marcos 12:12-17)

¹⁹ Jña xita ítjòn-là na'mì kò jña ra bakón-ya kjotéxoma-là Nainá ra tsikínda Moisés, sí mején-là nga jtsaba'ñó kjòn Jesús, nga kjòchiya-là jè kjoa mangásòn, nga kondra 'tse-ní koni 'sín tsi'kénajmí; tanga jña

xìtā naxindá itsakjòn-là. ²⁰ Tanga isikinda-ní; isikasén 'maá i'ka-la xìtā ra ijchò 'nchré-là, ra kò'sín ki'sìn koni tsa xìtā nda; nga mejèn-là sàkò jngo-là 'én ra 'cho tsò mé-ni nga kama ya sìnngatsja-ni xìtaxá ítjòn ra tibatéxoma. ²¹ Jñà xìtā kii, iskonangií-là, kitsò-là:

—Maestro, 'ya-nájìn nga ndaá bakon-yi mé 'én ra nakjí; mì kì tsa xìtā chjaájin; 'én kixií bakon-yi koni 'sín tjín ndiyá-là Nainá. ²² ¿A ndaá tjín nga kichjítjié tsajmì a'ta 'tse César, ra xìtaxá ítjòn-là xìtā Roma, o ra majìn-ní?

²³ Jesús, tì'kiaá kjòchija-là nga ta inchikòndachà-là, kitsò-là:

—¿Mé-ni nga mejèn-no nga 'an chjí'tá-ná? ²⁴ Takón jngo-ná ton. ¿Yá 'tse isén kò 'í ra tjí'ta?

Kitsó xìtā kii:

—'Tseé jè César, jè ra xìtaxá ítjòn-là xìtā Roma.

²⁵ Jesús kitsó-là:

—'Tì-la César tsa'koa, jè ra 'tse César, kò 'tì-la Nainá jè ra 'tse Nainá.

²⁶ Nga'tsi 'én ra kiichja Jesús ya ngxikòn xìtā naxindá, mì kì isakò-là nga kama koàngi. Tà kjóxkón-là; ta jyò tsikitsajna jnchro.

Kó'sín iskonangi jñà xìtā a'ta 'tse kjoa ra faháya india-là mi'ken

(Mateo 22:23-33; Marcos 12:18-27)

²⁷ Jñà xìtā saduceo, ra mì kì makjiín-là nga faháya-ila mi'ken, ijchò kjonangi-là Jesús, ²⁸ kitsò:

—Maestro, jè Moisés, 'koaá 'sín tsakájna xajon: tsa jngo xìtā kiyá ra mì kì 'se-là ixti kò chjoón-là, tjíné-là tijé 'ndse kixan-kò india-ni jè chjoón mé-ni nga kata'se-là ixti ra ya kichja-ni a'ta 'tse ndí mi'ken.

²⁹ 'India-ró ito xìtā tsikitsajna ra tajngo na, kò tajngo na'in. Jè ra tjòn, ki'se-là chjoón; tanga ta 'koaá 'sín 'ken, mì kì ixti ki'se-là. ³⁰ Jé 'ndse ra ma-ni jò, ixan-kò india-ni chjoón-là; 'kia nga 'ken, mì kì ki'se-te-là ixti. ³¹ Jè chjoón rakii, ixan-kò ra ma-ni jàn; 'koaá 'sín ixan-kò skanda ra ma-ni ito, tanga nijngo ixti ki'se-là skanda nga 'ken. ³² Ra kjomà askan-nioo, 'keén-te jè ndí chjoón. ³³ Tsa 'kia nga kjoaáya india-ila, ¿ñáa-ni xìtā kii ra chjoón-là kama kjòn-ni? Nga ixan-kò ijyee kó ito xìtā 'xin kii.

³⁴ Jesús, 'kiaá kitsò-là:

—Xìtā ra tjín nichjin 'ndí 'ndí, kò íchjín kò íchjá bixan-ní. ³⁵ Tanga jñà xìtā ra bakèn-là nga ya kítsajna jè isà'nde ra 'sa kj'íí, kò nga kjoaáya india-ila, mì tsa tì kixan-ni. ³⁶ Kò mì tsa tì kiyá-ni. Nga 'koaá 'sín ngásòn kítsajnakon koni jñà ikjalí; ijyee ixti-là Nainá ma 'kia nga ijyee kjoaáya-ila. ³⁷ Skanda jè Moisés, 'koaá 'sín bakón-ya nga

jñà ra ijye 'ken, kjoaáya india-ila. 'Koaá 'sín tjí'ta xajon a'ta 'tse yá na'yá ra títi, nga tsò Moisés: “Jè ra Nainá 'mì-lá, tì'koaá Nainá tsò-la Abraham, Isaac, kò Jacob.”³⁸ Jè Nainá, mì tsa Nainá 'tse mi'ken-jìn, 'tseé jñà xita ra títsajnakon! Nga ra a'ta 'tse Nainá, títsajnakon ijyee nga'tsi xita.

³⁹ 'Kiaá kiichja xita ra bakón-ya kjoatéxoma-la Nainá ra tsikínda Moisés, kitsò:

—Maestro, nda tjin koni 'sín kanakjí.

⁴⁰ Nii-ti-jngo xita ra kjo'ño-ni ikon nga iskonangi-isa-la.

Kó'sín kiichja ra a'ta 'tse Cristo jè xita ra tsi'kin David

(Mateo 22:41-46; Marcos 12:35-37)

⁴¹ Jesús kitsó-ní:

—¿Mé-ni nga tsò-ni 'én ra tjin nga jè Cristo [ra xá siikasén-ni Nainá] nga yaá nchrabá-ni tje-la a'ta 'tse xitaxá ítjòn ra tsi'kin David?

⁴² Nga jè David, tije kotsò-ni ya xajon 'tse Salmo nga tsò:

Jè Nainá kitsó-la Cristo ra tjna ítjòn-na:

“Ya tjna'tá-ná nga kixi-na,

⁴³ skanda 'kia nga ijye sikítsajnangia xita kondra-li ya ñánda ijnchasòn ndsaki.”

⁴⁴ Jè David, 'koaá 'sín kitsò-la jè Cristo [ra xá siikasén-ni Nainá] nga jè tjna ítjòn-la. ¿Kò kó'sín ma-ni nga tje-la ma?

Kó kitsò Jesús a'ta 'tse xita ra nda síkítsajna ijo-la

(Mateo 23:1-36; Marcos 12:38-40; Lucas 11:37-54)

⁴⁵ 'Kia nga inchi'nchré nga'tsi xita naxindá, Jesús kitsó-la jñà xita ra kotá'yá'ta-la:

⁴⁶ —Tikindaa ijo-no a'ta 'tse xita ra bakón-ya kjoatéxoma-la Nainá ra tsikínda Moisés; ra jñà, 'ño tsjake nga jñà bimako nikje ra ndajò kjòn. Tì'koaá 'ño sasén-la nga nda kjón jchaxkón 'kia nga síkjáya-la xita ya ajin nditsin. Kò jñà bátsji íxile ra ijncha ítjòn ya ni'ya sinagoga ñánda nga maxkóya xita Judío, kò nga jñà kítsajna'ta ítjòn ímixa ya ñánda nga bakjèn xita nga tjin 'sí. ⁴⁷ Fa'án ni'ya-la jñà ndí íchjín ra ijye 'ken 'xin-la. Akjòn sí taxki tsee fiko 'kia nga 'sín kjochikon, mé-ni nga nda xita kitjongi-ni. Jñà xita kii, isaá tse kjohi'in 'ki-la.

Kó'sín nga 'ñó chjí-lá 'kia nga ngi kọ iníma-ná 'bí-lá kjoťjò-ná Nainá
(*Marcos 12:41-44*)

21 'Kia nga iskotsíjen Jesús, kijtsee jñà xitá ra 'ñó nchiná nga inçhibítsaya ton-lá ya ñánda nga siya ton ra kjoťjò 'tse Nainá. ²Ko tì'koa kijtse-te jngo ndí chjoón ima ra 'ken 'xin-lá, nga jò ton ra chibachjí chjí-lá kitsjà ra jè. ³'Kiaá kitsò:

—'Koaá xin kixi-no, jè chjoón jch'an rakii ra 'ñó ima, jé-ní ra isa tse ton kábijna, nda mí 'koa-ni koni jñà xitá ra i'ka. ⁴Nga nga'tsi jñà xitá ra tjin-lá ton, tà jé tsjá jè ra jnengi-lá, tanga jè ndí chjoón ima rakii, jè kátsjá iye ton ra tijnakon-ni nga nichjin nchijòn.

Kó'sín nga jè Jesús tsi'kénajmí nga kjitsón-ña jè ingo ítjòn
(*Mateo 24:1-2; Marcos 13:1-2*)

⁵Tjin i'ka ra inçhijoóya-ni jè ingo ítjòn, nga 'ñó nda kjòn jñà najo-lá kọ jñà tsajmí ra ijajno. Jesús kitsó-lá:

⁶—Jñà najo kọ tsajmí ra nda kjòn ra inçhichitsíjen-la, kijchò nichjin 'kia nga ñi-ti-jngo ya sijnasòn-lá xákjén; kixojen iye-ní.

Mé ra tsijen jcha-lá 'kia nga iye kochraña nichjin nga 'se kjohi'in
(*Mateo 24:3-28; Marcos 13:3-23*)

⁷Jñà xitá 'kiaá iskonangi-lá Jesús, kitsò-lá:

—Maestro, ¿kjiá-nioo nga kọ'sín kama? ¿Mé kjojkón ra tsijen jcha-lá 'kia nga iye kochraña nichjin nga kọ'sín koma jñà kjoa kii?

⁸Jesús kitsó-ní:

—Tikindaa ijo-no nga mì yá ra skoóndachá-no. Kjin xitá kjí'í ra 'í tsá'an sùchjeén nga kitso: “'Aán-ná ra Cristo [ra xá isikasén-na Nainá], tì'koa kitso: “Ijyeé kjochraña nichjin nga 'an kotexóma.” Kì ya mahítjingi-la. ⁹'Kia nga kiná'ya nga 'se kjojchán, kọ kjosi, kì tà chjàn skon; nga machjeén-ní nga ítjòn kọ'sín kama tanga kjè tsa kjehe'tà-jìn nichjin.

¹⁰Kitsó-isa-lá:

—Jñà ra naxindá i'i, kọ jñà xitaxá ítjòn ra inçhibatéxoma, kjojchán 'ke-lá xákjén. ¹¹'Seé chón ra 'ñó tse 'koa; jndí ra ján 'se kjinchrá kọ 'chin ra 'ñó kjàn. Jchaá-lá ya ján ngajmí kjojkón ra 'ñó tse tjin-ni kọ kjoa ra 'ñó 'cho tjin ra 'ñó kiskón-lá.

¹²Tanga ítjòn jtsaba'ñó-no xitá; koàtjingi-no; iko-no ya ni'ya sinagoga ñánda nga maxkóya xitá Judío nga ya sindajín-no. Tì'koa ikoó-no ndayá; ikoó-no ñánda tjna xitaxá ítjòn kọ ya ñánda tjna

jè xit̩a ra batéxoma, tà ngatjì-là nga a'ta tsa'an makjiín-no. ¹³ 'Kia nga ko'sín kókama'tin jiòn, 'kiaá koma 'kénajmí-la xit̩a ra a'ta tsa'an. ¹⁴ Ko'sín tijngo-la takòn, kì tà chjàn ítjòn níkítsjen kó'sín kixó nga kisikoo ijo-no; ¹⁵ nga 'aán tsja-no 'én ko kjobítsjen kó'sín kixó, mé-ni nga mì kì sikkijne-no jñà xit̩a kondra-no 'kia nga jchibakjo. ¹⁶ Skanda tijñá-ni ra na'in-no ma, ra 'ndsè, ra xàngioo, ko xit̩a ra nda báko-no, ra sijn̩gatsja-no ko tì'koa sijn̩'ken i'ka-no. ¹⁷ Nga'tsì xit̩a isà'nde sijn̩tike-no, tà ngatjì-là ra a'ta tsa'an. ¹⁸ Tanga nijngo tsjaskò jchija. ¹⁹ Jè ra chíkjoa-là kjohi'in kii nga kotojin, kíjnakon inima-là skanda ta kjiá-nioo! ²⁰ 'Kia nga jchaa naxindá Jerusalén nga kitse jngo tjindi-là chíchàn, ijyeé 'ya nga kjochraña nichjin nga kjehesòn nga'tsì mé ra tjín ya. ²¹ 'Kia ko'sín koma, jñà ra ya tjítsajna Judea, ya katafi ñánda nindo; jñà ra tjítsajna ya Jerusalén, katitjojin; ko ra ya tjítsajna ya ajin ijñá ján, kì tà chjàn máfa-ni ya naxindá-là. ²² Nga 'tseé kjohi'in 'se, mé-ni nga kitjasòn ijye-ni koni 'sín tíchja Xajon 'tse Nainá. ²³ Jima-ró-ni ndí íchjín, ra 'kia chiba-là 'xkén, ko tsa ndí ixti-xó inchisíkaki! Ra ta kjojtì-là Nainá, tseé kjohi'in tsjá-là xit̩a naxindá Israel. ²⁴ Tjín ra kich̩a ndajò kiyá-ni; ko tjín ra kj'íi isà'nde iko kjohi'in jñà xit̩a. Jñà ra mì tsa xit̩a judío, 'ñó sketon jñà xit̩a naxindá Jerusalén; jñá kotèxoma-là skanda 'kia nga kjehe'tà nichjin-là xit̩a kii.

Kó'sín koma 'kia nga kj'íi india-ni jè I'ndí-là Xit̩a

(Mateo 24:29-35, 42-44; Marcos 13:24-37)

²⁵ 'Jchaá-là kjojkón a'ta 'tse tsá'bí, 'tse sá, ko a'ta 'tse jñà nitse. Ya a'ta nangi, nga'tsì xit̩a, 'ñó jtsakjòn nga kjì'nchré-là nga 'ñó kjone 'kia nga ski'nga jè ndáchikon. ²⁶ Jñà xit̩a ngi kiyáya-ní nga jtsakjòn 'kia nga ske kjoa ra kama'tin isà'nde. Nga skanda jñà nga'ñó ra tjín ján ngajmi, kojtiyaá-là. ²⁷ Akjòn ske-na xit̩a, 'an ra I'ndí-là Xit̩a xian-là ijo-na nga kjinchrabàa ya ajin ifi nga tse nga'ñó tjikò ko jeya tjjna. ²⁸ 'Kia ko'tsia nga ko'sín kama kjoa kii, 'ñó 'tè-la takòn ko tsja 'tè-la inima-no, nga ijyeé kjochraña nichjin nga kitsajnandíi-no.

²⁹ 'Kiaá tsi'kénajmí jngo-là kjoa ra mangásòn; kitsò-là:

—Chítsijen-la jè yá-là to igò, ko nga'tsì yá ra tjín. ³⁰ 'Kia nga ijye bí'tsia nga bí'tsén xka-là, 'ya-nó nga ijyeé machraña cho ndabá. ³¹ 'Koaá tì'sín tjín, 'kia nga jchaa nga kókama jñà kjoa kii, katamachiyaá-no nga ijyeé tímachraña nichjin nga jchaa kó'sín batéxoma Nainá.

³² 'Koaá xin kixi-no: Tikjeé biya-ni xit̩a ra tjín 'ndi 'ndi, nga kitjasòn ijye jñà kjoa kii. ³³ Jè ngajmi ko jè isà'nde jchijaá-la, tanga jñà 'én-na, mì tsa ta ya jchaàjin; kitjasòn ijye-ní.

³⁴ Tíkíndaa ijo-no; kì bi'nde nga jè sítájajín inìma-no jǎa kjoa 'chi, kò kjoa ra 'sín xita 'chi, kò kjoa ra níkájneé ya isà'nde mé-ni mì ta nditon kjiíkanè-no jè nìchjin 'kia nga kǐ'í india-na, koni 'sín ma jngo chin. ³⁵ Nga 'koa 'sín kama'tin nga'tsi xita ra tǐn nga tǐngo isà'nde. ³⁶ Tǐtsajnanda ra jìon, tǐnákjoa'ta ki'ta-la Nainá mé-ni nga 'se-no nga'ño nga kama kotojìon nga'tsi kjo'hi'in ra 'se, kò mé-ni nga mì kì kosabá-no ya ngixkon l'ndí-la Xita.

³⁷ 'Kia nìchjin, yaá tsakón-ya Jesús ya nditsin ingo ítjòn, kò 'kia nǐtjen, yaá fi kijna ya nindo ra 'mì Yá Olivo. ³⁸ Nga'tsi xita bijchó 'nchré-la 'én ra bakón-ya 'kia nga tajño'ya ya aya ingo ítjòn.

Kó'sín tsajoóya-nì xita kondra-la Jesús 'kia nga itsabá'ño

(Mateo 26:1-5, 14-16; Marcos 14:1-2, 10-11; Juan 11:45-53)

22 Ijyeé kjochraña nìchjin 'kia nga bitjo 'sí paxko, nga bakjèn niño nchrajín ra tsìn-la na'yo san jǎa xita judío. ² Jǎa xita ítjòn-la na'mì, kò jǎa xita ra bakón-ya kjo'téxoma-la Nainá ra tsikínda Moisés mejèn-la sǐ'ken Jesús; tsakátsji'nde-la kó'sín sǐ'ko, tà ngatǐ-la nga jǎa tsakjón-la xita naxindá.

³ Jè xita-ní 'jaha'sen-jíin inìma-la ra 'mì Judas, ra tǐ'koa Iscariote 'mì-te, jngo xita-la Jesús jǎa ra tejò ma-ni. ⁴ Yaá íkako xita ítjòn-la na'mì, kò xita ítjòn ra síkinda ingo ítjòn, nga tsajoóya-ni kó'sín ma sǐngatsja Jesús kondra-la. ⁵ Xita kǐ, tsjaá ki'se-la; tsikíndajín-ní nga ton tsjá-la. ⁶ Kjo'kjiín-la jè Judas, akjòn tsakátsji'nde-la kó'sín sǐngatsja Jesús nga mì kì ské jǎa xita naxindá.

Kó'sín nga tsakjèn-kò xita-la Jesús

(Mateo 26:17-29; Marcos 14:12-25; Juan 13:21-30; 1 Corintios 11:23-26)

⁷ Ijchó nìchjin nga bitjo 'sí a'ta 'tse niño nchrajín ra tsìn-la na'yo san, 'kia kò'sín tǐnè-la nga biya forrè ra xaájten jní-la ra a'ta 'tse 'sí paxko. ⁸ Jesús isikasén Pedro kò Juan, kitsò-la:

—Tjen tangió mé-ni nga tinda tsajmì ra kǐchi-né ra a'ta 'tse 'sí paxko.

⁹ Kitsó jǎa xita-la:

—¿Ñánda mejèn-li Na'in nga kǐnda-jin?

¹⁰ Jesús kitsó-la:

—'Kia nga kijcho ya ajin naxindá, yaá skajin jngo xita 'xin ra 'ya jngo nisa nandá. Tangítǐngi-la skanda ñánda nga kjoaha'sen ni'ya.

¹¹ Kò'tin-la jè ni-la ni'ya: “Kǐ'í tsò jè Maestro: ¿Ñánda kijna jè ni'ya ya ñánda nga kókjen-kò xita-na ra kotá'yá'ta-na ra a'ta 'tse 'sí paxko?”

¹² Jè xit̃a rak̃i, kòkòn jngo-no ni'ya ra je 'ki ra ijye nda chon ra ya kjijnasòn'nga i'ngaá. Ya tinda tsajmì ra kichi-né.

¹³ Jñà xit̃a k̃i, kijí-ní; 'koaá 'sín isakò-là koni 'sín kitsò-là Jesús. Yaá tsikínda tsajmì ra tsakjèn ra kjoa 'tse 'sí paxko.

¹⁴ 'Kia nga ijye ijchò ch̃ba-là nga tsakjèn, Jesús kò xit̃a ra bixáya-là yaá tsikitsajna'ta ímixa. ¹⁵ Kitsò-là:

—j'Nó mejèn-na nga kókjen-kò-najìòn ra 'tse 'sí paxko 'kia nga tikje biya! ¹⁶ 'Koaá xin kixi-no, mì k̃i t̃i kókjen-na ra a'ta 'tse 'sí paxko skanda 'kia nga ijye kitjasòn jñà nichjin 'kia nga kotèxoma Nainá.

¹⁷ 'Kiaá iskábé jngo chitsín ra tjíya nandá xán 'tse uva; kitsjá-là kjònda Nainá. Akjòn kitsò-là jñà xit̃a-là:

—Chj́bé, t̃ika'bí-la xàngio; ¹⁸ 'koaá xian-no nga mì t̃i k̃i sk'í-na nandá xán 'tse uva skanda 'kia nga kotèxoma Nainá.

¹⁹ Akjòn iskábé niño nchrajín; kitsjá-là kjònda Nainá. Akjòn isijòya, kò kitsjá-là xit̃a-là, kitsò-là:

—Jñà k̃i, jé ijo-na, ra tsja kjotjò nga kiyá ngajo-najìòn. Kò'sín tijòya-te jìòn niño nchrajín nga tikítsjen-yá ra a'ta tsa'an.

²⁰ 'Kia nga ijye tsakjèn, 'koaá t̃i'sín ki'sin; iskábé jngo chitsín [ra tjíya nandá xán 'tse uva], kitsò:

—Jè nandá xán ra tjíya chitsín rak̃i, jè-ní kjoa xit̃se ra bindájín-kò-no, ra ngi kò jní-na makixiya-ni, jè jní-na ra xaájten ra kjònda tsajìòn. ²¹ Yaá tíjna'tako-ná ímixa, jè ra s̃ìngatsja-na xit̃a kondra-na. ²² Kixi kjoa, 'an ra l'ndí-là Xit̃a xin-là ijo-na, tjínè-na nga kiyá, tanga, j̃ima-ró-ni jè xit̃a ra s̃ìngatsja-na!

²³ Jñà xit̃a-là tsikí'tsia-ní nga iskonangi-là xákjén, kitsò: “Yá-ní ra kò'sín s̃ìngatsja.”

Yá kjòn-ní ra tíjna ítjòn

²⁴ Jñà xit̃a-là Jesús tsakátiya-ni nga yá kjòn-ní ra tíjna ítjòn.
²⁵ Jesús kitsó-là:

—Jñà xit̃axá ítjòn ra mì tsa xit̃a judío, 'nó beton xit̃a naxindá-là, kò jñà xit̃a k̃i, 'koaá 'sín bitjongi nga 'nó nda xit̃a. ²⁶ Tanga ra jìòn, mì tsa kò'sín 'siaan. Jè ra isa 'nga tíjna, isaá nangi katijna; kò jè ra ma-là batéxá-ná, tà isaá jé katama ch̃'nda. ²⁷ ¿Yá-ní ra tíjna ítjòn? ¿A jè ra bijna'ta ímixa o ra jè ra bíya tsajmì? ¿A mí tsa jè, jè ra bijna'ta ímixa? Tanga 'ndi 'ndi, mì tsa t̃i kò'sín kama-ni. 'An, 'koaá 'sín tíjnajin-no koni tsa jngo xit̃a ch̃'nda ra tísíxá-no.

²⁸ Jìòn-najìòn ra kò'sín titsajnakò ki'tá-ná ni'sín ta mé kjoa ra tibatòjàan. ²⁹ 'Koaá ma-ni, 'koaá 'sín tsja-no kjotèxoma, mé-ni nga tatèxoma koni 'sín kitsjá-na jè Na'in-na ra Nainá, ³⁰ mé-ni nga t̃i'koa

ya kichioò kò ya 'siòò ya a'ta ímixa ñánda kotexóma ra 'an, tì'koa ya kitsajnasòn íxile 'tse kjotéxoma, nga jìòn kíndajín-la jñà xitá naxindá-la xitá Israel ra tejò tje ma-ni —kitsó Jesús.

'Koaá kitsò Jesús nga jè Pedro, jàn 'ka kòkitso nga mì kì bexkon

(Mateo 26:31-35; Marcos 14:27-31; Juan 13:36-38)

³¹ Kiichja-isa Na'ín-ná, kitsò:

—Jì Simón, jè xitá-ní ijyee isíjé'nde nga mejèn-la 'ñó skoó'ta-no. Nga ko'sín sìlko-no koni 'sín nìkò jè trigo nga 'kia matsje. ³² Tanga ijyee isíjé'tin-la ra jì, mé-ni nga mì jchaàjin-li kjoa ra makjiín-li ra a'ta tsa'an. 'Kia ijye koaáfa'ta-iná ra jì, tìsìkii jñà xàngii, mé-ni nga kixi katitsajna-ni.

³³ Simón Pedro kitsó-ní:

—Na'in, tíjnanda-ná nga kíko-la nì'sín ndayá 'kín, kò nì'sín ya katiyako-la.

³⁴ Jesús kitsó-la:

—Jì Pedro, 'koaá xin-la, 'ndi 'ndi, jàn 'ka kosíi nga mì kì 'yaxkon-ná 'kia nga tìkjè kjindáya káxtí.

'Kia nga ijye kjochraña nga 'ki-la kjohi'in jè Jesús

³⁵ Jesús iskonangíi-la, kitsò-la:

—'Kia nga ta ísikásén tiya-no nga nímé ra ki'chà, nga nímé ton, nga nímé na'ya, kò nga nímé xajté tsakjaya jìòn, ¿mé ra ichija'ta-no? Jñà xitá kitsó-ní:

—Nímé ra ichija'ta-najin.

³⁶ 'Kiaá kitsò-la:

—'Ndi 'ndi, jè ra tjin-la chrjaba ton, kò ra tjin-la na'ya, katakjábé; jè ra tsin-la kichá ndajò, katatína nachro-sòn'nga-la kò katatse kichá-la. ³⁷ 'Koaá xín-no, tjinè-la nga kitjasòn ijye, koni 'sín tíchja ra a'ta tsa'an jè Xajon-la Nainá, nga tsò: “'Koaá 'sín sketákon koni tsa jngo xitá ra mì kì nda 'sín.” Koni 'sín tíchja 'Én-la Nainá ra a'ta tsa'an, kitjasòn ijye-ní.

³⁸ Jñà xitá-la kitsò:

—Na'in, jò kichá ndajò kjihijyo-najin ijndíi.

Jè Jesús kitsó-la:

—Tà kama-ni.

Kó'sín nga tsíkítsa'ba Jesús ya nindo Yá Olivo

(Mateo 26:36-46; Marcos 14:32-42)

³⁹ Akjòn kijì Jesús nga kiichja'ta-la Nainá ya ñánda 'mì nindo Yá Olivo koni 'sín 'sín ki'ta; tjen-ngi-la xita-la ra kotá'yá'ta-la. ⁴⁰ 'Kia nga ijchò i'nde rakìi, kitsò-la xita-la:

—Tinákjoa'ta-la Nainá mé-ni nga mì kjótsji-jé-no.

⁴¹ 'Kiaá tsasi'taxìn itsé; 'koà-la 'ki kijì, koni 'ki kjìn saté jngo najo; tsasèn-xkó'nchi, akjòn kiichja'ta-la Nainá. ⁴² Kitsò:

—Na'in, tsa mejèn-li, chjáaxìn-ná kjohi'in rakìi; tanga mì tsa jè katitjasòn koni 'sín mejèn-na ra 'an, 'koá 'sín katama koni 'sín mejèn-li ra jì.

⁴³ 'Kia tíchja'ta-la Nainá, jngo ikjalì tsatsíjen-la ra ngajmi inchrabà-ni nga kitsjà nga'ño-isa-la. ⁴⁴ Koni 'sín 'ño tse kjohi'in tísíkjiín, 'koá 'sín 'ño kiichja'ta-isa-la Nainá; jè ndátsjiya-la ra iskatsajo'tá nangi, sí koni kjòn jní chíjngaá kjòn.

⁴⁵ 'Kia ijye kiichja'ta-la Nainá, kijì india-ni ya ñánda títsajna jña xita ra kotá'yá'ta-la. Tanga 'kia ijchò, ijyee kjifé-ní, tà ngatjì-la 'ño 'on inchima-la inìma-la. ⁴⁶ 'Kiaá kitsò-la:

—¿Mé-ni nga tjitsjafè-no? Tísítjeen, tinákjoa'ta-la Nainá mé-ni nga mì sakò jé-no.

Kó'sín nga itsabá'ño jña xita jè Jesús

(Mateo 26:47-56; Marcos 14:43-50; Juan 18:2-11)

⁴⁷ Tì'kiaá-ni nga tíchja-isa Jesús, kjìn xita ijchò; tjen ítjòn jè Judas, jngo xita-la Jesús jña ra tejò ma-ni. 'Kia ijchò, ikasi'ta chraña-la Jesús nga iskine'a. ⁴⁸ Jè Jesús kitsó-la:

—Jì Judas, ¿a tà maá chine'a jngo-ná kò akjòn nìngatsja-ná xita kondra-na 'an ra I'ndí-la Xita xin-la ijo-na?

⁴⁹ Jña xita-la ra i'ka, 'kia nga kijtse kjoa ra tíma'tin Jesús, kitsó-ní:

—Na'in, ¿a mején-li nga kì'chon-jìn kichà ndajò-najin?

⁵⁰ Jngo xita-la Jesús tsajá-la kichà jè chí'nda-la na'mì ítjòn; tsate'tà chíká nga kixi-la. ⁵¹ 'Kiaá kitsò Jesús:

—¡Tà katja'bè; kì konìkoo!

Akjòn tsaká'ta-la tsja chíká-la chí'nda rakìi; ndítóón kjonda-ni.

⁵² 'Kiaá kitsò-la jña xita ra ijchòtjìngi-la, jña xita ítjòn-la na'mì, kò xita ra síkinda ingo ítjòn, kò jña xita jchínga:

—¿Mé-ni kò'sín kà'fii-no nga kò'sín kà'fii'cha-ná koni tsa jngo xita chíjè nga kichà kò yá ki'chà? ⁵³ Nìchjin nchijòn tsakátjnaa ya nditsin

ingo ítjòn. ¿Mé-ni mì tì'kia indabá'ño-ná? Tanga 'kiaá-ní nga jñò chon matsja-no nga bíjoo 'kia nga jè níí tibatéxoma.

'Kia nga jè Pedro mì kì tsi'kénajmí nga bexkon jè Jesús

(Mateo 26:57-58, 69-75; Marcos 14:53-54, 66-72; Juan 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Jñà xit̩a itsabá'ño Jesús, kiiko ya ni'ya-la na'mì ítjòn. Jè Pedro, kjiín tj̩ngi-la. ⁵⁵ Jñà xit̩a, ni'í tsikítse ya nga masen-la nditsin, akjòn tsikitsa'ngi nngo tjandi. Jè Pedro, yaá tsikijnajin-te-la xit̩a. ⁵⁶ Nngo chjoón chi'nda, 'kia kijtse Pedro nga ya tíjna'ngi, isko'an-ní; kitsò-la:
—Xit̩a rak̩i, yaá tsá'bako-te Jesús.

⁵⁷ Tanga jè Pedro tsakjajna'ma-ní, mì kì tsi'kénajmí; kitsò:

—Ji chjoón, mì kì bexkon xit̩a ra ko'mì-la ji.

⁵⁸ Ra kjomà jngohíja, ijngo xit̩a kijtse Pedro; kitsò-la:

—Tì'koaá ra ji yaá tjájmekí jè Jesús.

'Kiaá kitsò Pedro:

—Majìn, mì tsa 'an jiàan, nàmi.

⁵⁹ Ra kjomà askan, tján-ni tsa nngo hora, 'ño kòkitsò nngo-isa xit̩a:

—Kixíí kitií kjoa, jè xit̩a rak̩i, yaá tsá'bako-te Jesús; nga yaá i'nde-la ya Galilea.

⁶⁰ Pedro kitsò-ní:

—Mì kì be mé 'én ra ko'mì-la ji na'in.

Tì'kiaá-ni tíchja Pedro nga iskindaya káxtí. ⁶¹ Isíkáfa Na'in-ná Jesús, iskotsíjen-la Pedro. 'Kiaá itjokítsjen-la Pedro 'én ra kòkitsò-la Na'in-ná Jesús nga kitsò-la: “'Ndi 'ndi, 'kia nga tikje kjindáya káxtí, jàn 'ka kòsíí nga mì kì 'yaxkon-ná.” ⁶² Jè Pedro, 'kiaá itjo nditsiaán, kò taxkí 'ño iskindaya.

Kó'sín nga isìsobà-la xit̩a jè Jesús

(Mateo 26:67-68; Marcos 14:65)

⁶³ Jñà xit̩a ra inchisíkinda Jesús, isìtsja'tin-ní kò tsajá-te-la.

⁶⁴ Tsikíchja xkon; akjòn iskonangi-la, kitsò-la:

—;Kò'tín-nájin ya ra tí'bé-li!

⁶⁵ Kjin 'én kiichhajno-isa-la ra 'ño 'cho tsò.

'Kia nga jñà xità kiiko Jesús ya ñánda tjítsajna xítaxá ítjòn 'tse xità judío

(Mateo 26:59-66; Marcos 14:55-64; Juan 18:19-24)

⁶⁶ 'Kia ki'se isén, kjóxkóyaá jñà xità jchínga 'tse xità judío, xità ítjòn-là na'mì, kò xità ra bakón-ya kjotéxoma-là Nainá ra tsikínda Moisés; kiiko Jesús ya ñánda maxkóya jñà xítaxá ítjòn; akjòn iskonangi-là, kitsò-là:

⁶⁷ —Kò'tín-nájìn, ¿a jì-ní ra Cristo [ra xá isikasén-li Nainá]?

Jesús kitsó-ní:

—Tsa koxín-najìòn, mì kì kòkjiín-no. ⁶⁸ Kò tsa 'an skonangi-no, mì kì kìnákjoaa, [kò mì kì tsa sikíjnandíí-nájìòn]. ⁶⁹ 'An ra l'ndí-là Xità xian-là ijo-na, ijyee 'ndíí ma'tsia nga ya kótijna ya nga kixi-là Nainá ra 'hó tse nga'ño tjin-là.

⁷⁰ Nga'tsi xità kitsò:

—¿A jì-ní ra l'ndí-là Nainá 'mì-li?

Jesús kitsó-là:

—Jión ra kò'sín inçhibixó nga 'an-ná.

⁷¹ 'Kiaá kitsò jñà xità:

—¿Mé ra 'sian-isa-ná nga yá ra chjinangi-lá? Jién sabá inçhina'yá-lá koni 'sín títsò nga tíchja-ni tsa'ba.

'Kia nga jñà xità kiiko Jesús ya ñánda tíjna Pilato

(Mateo 27:1-2, 11-14; Marcos 15:1-5; Juan 18:28-38)

23 Nga'tsi jñà xità tsasítjen; kiiko Jesús ya ñánda tíjna jè Pilato. ² 'Kia nga ijchòkò ya ngixkòn Pilato, jñà xità tsikí'tsia nga tsakángi, kitsò:

—Kijcha'tín-nájìn jè xità rakìi, nga kj'íí ndiyá fiko xità naxínda-ná. 'Koaá 'sín tsò nga mì-ró kì kíchjítjié tsajmì ra a'ta 'tse César ra xítaxá ítjòn tíjna Roma; kò 'kooá tì'sín tsò-te nga jè-ró ra Cristo [ra xá isikasén-ni Nainá] nga xítaxá ítjòn kíjna.

³ Jè Pilato iskonangi-là, kitsó-là:

—¿A jì-ní ra xítaxá ítjòn-là xità Judío?

Kitsó Jesús:

—Jíí ra kò'sín tjisi.

⁴ Pilato kitsó-là jñà xità ítjòn-là na'mì kò xità naxínda:

—Nimé jé ra matsji-na a'ta 'tse xità rakìi.

⁵ Tanga jñà xità isaá 'hó kùichja nga tsakángi, kitsò:

—Koni 'sín bakón-ya ta kjosíí túbátsji-là xità naxínda-ná. Tsikí'tsia kjòn-ni ya nangi Galilea, kò nga tíjngo Judea, skanda i Jerusalén.

'Kia nga jñà xità kiiko Jesús ya ñánda tíjna Herodes

⁶'Kia nga kií'nchré Pilato 'én ra tsò, Galilea, iskonangií-là xità, ¿a yaá i'nde-là? ⁷'Kia nga ki'senajmí-là nga ya i'nde-là, isikasén-là jè ra tíjna xitàxá ítjòn ya Galilea, jè ra 'mì Herodes; jñà nìchjin kiì, tí'koaá yaá tíjna ya naxindá Jerusalén. ⁸Herodes, 'kia nga kijtse Jesús, 'ñó tsja ki'se-là, nga kjtoseé mejèn-là nga skexkon, nga ijyeeé kjìn kjoa ki'senajmí-là ra a'ta 'tse Jesús. Mején-là ske jngo kjoaxkón ra 'sín. ⁹Kjín skoya kjoa iskonangi-là; tanga jè Jesús, nijngo 'én kiìchja. ¹⁰Yaá títsajna-te xità ítjòn-là na'mì, kò xità ra bakón-ya kjoaxkoma-là Nainá ra tsikinda Moisés, nga 'ñó inçhibáangi. ¹¹Jè Herodes, kò jñà chíchàn-là, tsachrjengi-ní; ta kjoaá kijtsetákon; isíkáya nikje ra 'ñó nda kjòn koni 'tse xitàxá ítjòn nga isisobá-là; akjòn isikasén ijngo 'ká-ilà jè Pilato. ¹²Nìchjin 'kia, tsajoónda-ni jè Pilato kò Herodes; 'kia nga 'sa ítjòn, kondraá títsajna-là xákjén.

Kó'sín nga isinè-là kjohi'in jè Jesús nga kiyá

(Mateo 27:15-26; Marcos 15:6-15; Juan 18:39–19:16)

¹³Jè Pilato tsikíxkóya jñà xità ítjòn-là na'mì, xitàxá, kò nga'tsi xità naxindá, ¹⁴kitsò-là:

—Jiòn, inikasén-ná jè xità rakìi nga fangioò, nga bixó: kjosíí bátsji-là xità naxindá. Kò iskonangií-là ya ngixkòn. Nga'tsi 'én ra fanè-là, nímé jé sakó-na ra a'ta 'tse.

¹⁵Jè Herodes, tí'koaá isikasén india-na jè xità rakìi, nga nímé jé isakò-te-là ra a'ta 'tse. Mì tsa mé jé tjín-là; mì ki bakèn-là nga kiyá.

¹⁶Tsjaá-là kjohi'in, akjòn síkíjnandíí-na.

¹⁷'Koaá 'sín tjínè-là, 'kia nga bitjo 'sí paxkò, bijnandíí jngo-ni xità ra ndayá títsa'ya. ¹⁸Tanga jñà xità naxindá, jngoó jta kiji nga'tsiòò, kitsò:
—¡Katiya Jesús; jè Barrabás tíkíjnandíí-róoi!

¹⁹Barrabás, ndayá tíjna'ya tà ngatji-là nga xità naxindá Jerusalén isíkjaán-kjo tí'koa jngo xità isì'ken. ²⁰Pilato, mején-là nga síkíjnandíí-ni Jesús; kiìchjaá india-ilà xità naxindá. ²¹Tanga jñà xità naxindá ta isaá 'ñó kiìchja-isa, nga kitsò:

—¡Krò katasi'ta-róoi! ¡Krò katasi'ta-róoi!

²²Ra ma-ni jàn 'ká kitsó-là xità naxindá:

—¿Mé kjoa ra ta 'cho ki'sín kjòn jè xità rakìi? 'An, nímé jé sakó-na ra a'ta 'tse, ra bakèn-là nga kiyá. Tí'koaá-ni tsja-là kjohi'in, akjòn síkíjnandíí-na.

²³'Ñó si ki'sín jñà xità; 'ñó kiìchja nga mejèn-là krò katasi'ta Jesús. Tà ngatji-là nga 'ñó kiìchja nga'tsi xità kò jñà xità ítjòn-là

na'mì, isikijne-ní. ²⁴ Jè Pilato kitsjá kjohixi nga katitjasòn koni 'sín isíjé xita naxindá. ²⁵ Jè isikíjnandií-ní jè xita ra isíjé naxindá, jè ra 'mì Barrabás ra ndayá tjna'ya nga kjosi tsakátsji ko xita isì'ken. Akjòn isingatsja Jesús nga ko'sín katasíko koni 'sín mejèn-la ra jñà.

Kó'sín isi'ta krò jè Jesús

(Mateo 27:32-44; Marcos 15:21-32; Juan 19:17-27)

²⁶ Kia nga kiiko Jesús nga kii ká'ta krò, itsabá'ño jngo xita ra 'mì Simón ra ya i'nde-la ñánda 'mì Cirene ra 'kia chiba-la tí'faha'sen-jin naxindá; jè isì'kamijìn krò nga kijì ya ajton 't'sin Jesús.

²⁷ Kjin xita naxindá, ko kjin íchjín tjen-ngi-la Jesús ra kjindáyake nga mahimake kjoa ra tíma'tin. ²⁸ Jesús, iskáfa-ní, iskotsijen-la, kitsò-la:

—Jìon ndí íchjín ra ya Jerusalén tsajìon, kì tà chjàn 'an chindáyacha-ná, jè chjindáyacha ijo-no ko ixti-no. ²⁹ Nga kijchò nichjin nga tse kjohi'in 'se, nga kitsò xita: “Mé ta nda-la jñà ra íchjín 'ndi, jñà ra mì tsa ixti ki'se-la, ko jñà ra mì ixti isikaki.” ³⁰ Akjòn kii'tsia jñà xita nga kitsò-la jñà nindo: “¡Katakané-nájin!” Ko kitsò-la jñà chrjangi-la nindo: “¡Tijtsahi'nde-nájin!” ³¹ Ra 'an, koni jngo yá xkén, 'ño 'cho síko-ná xita; jìon ra xita Jerusalén, ra koni jngo tsa yá kixì, isaá tà 'ño 'cho siko-no xita.

³² Ti'koa kiikoó jò-te xita ra 'ño tse jé tjin-la ra ti'koa ya kiyá'ta-te krò. ³³ Kia nga ijchòko ya i'nde ra 'mì I'nde Sko Mi'ken, tsaká'ta krò Jesús ko tsaká'ta-te xita ra jò ma-ni ra 'ño tse jé tjin-la; jngo tsasíjna ya ngakixi-la, ko jngo tsasíjna ya ngaskoán-la. ³⁴ Kiaá kitsò Jesús:

—Na'in, tijchaà'ta-la ji; nga mì kì be mé kjoa ra inchi'sín jñà xita kij.

Akjòn jñà chíchàn isíská chiya nga isika'bí-la xákjén nikje-la. ³⁵ Jñà xita naxindá inchikotsijen-la; ti'koáá jñà xitaxá ítjòn, inchisísobá-la:

—Jñà xita ra kjíí, maá tsachrjetjì kjohi'in; tsa kixi kjoa nga jè ra Cristo, jè ra xá ko'sín jahíjin-ni Nainá, katachrjetjì kjohi'in ijo-la 'ndi-ni.

³⁶ Jñà chíchàn ti'koáá isìsobà-te-la Jesús. Ijchò kincha'ta chraña-la, kitsjá-la nandá binagre nga isì'ki. ³⁷ Kitsò-la:

—¡Tsa ji-ní ra xitaxá ítjòn-la xita judío, tikíjnandií-ni ijo-li!

³⁸ Ko jngo íte isi'ta ya sko krò ra tí'ta 'én ra tsò: “Jé rakii ra xitaxá ítjòn-la xita judío”; nga 'én griego, 'én latín, ko 'én hebreo tíchja.

³⁹ Jngo xita ra ya kji'ta-te krò ra 'ño tse jé tjin-la, 'ño 'nga tsakáko Jesús, kitsò-la:

—¡Tsa ji-ní ra Cristo [ra xá isikasén-li Nainá], tikíjnandií-ni ijo-li, ti'koa 'sín tikítsajnandií-nájin!

⁴⁰ Jè xit̄a ra ìjngo tsakátiko-ní, kitsò-là:

—¿A mí skon-là jì Nainá nga ngásòn kjoḥi'in inchinikjieén? ⁴¹ Ra kjoḥixi, bakén-ná ra jién nga sikjieén kjoḥi'in nga kichjí-ná jé-ná, tà ngatjì-là nga 'ño 'cho ki'nié; tanga jè xit̄a rakìi, nimé kjoa ki'sin ra 'cho tjin.

⁴² 'Kiaá kitsò-isa:

—Jesús, kì niijchaàjin-ná 'kia nga ijye kí'tsji nga kotexomi.

⁴³ 'Kiaá kitsò Jesús:

—'Koaá xín kixi-la; 'ndi 'ndi, yaá kijnako-ná ya ngajmi ya i'nde ñánda 'ño nda chon.

Kó'sín kjomà 'kia nga 'ken Jesús

(Mateo 27:45-56; Marcos 15:33-41; Juan 19:28-30)

⁴⁴ 'Kia nga ijchò nchisen, skanda nga ijchò las tres, kjoñó-ní nga tíjngo isà'nde. ⁴⁵ Kjoñó jè tsá'bí, kò jè nikje ra tja'báya ya nga masen-là ingo ítjòn, jòya kjomà nga ichrjajndá. ⁴⁶ Jesús 'ño kiichja, nga kitsò:

—¡Na'in, yaá túbijnáya ndsji jè inìma-na!

'Kia nga ijye kokitsò, akjòn 'ken.

⁴⁷ Jè xit̄a ítjòn-là chíchàn, 'kia nga kijtse kjoa kii koni 'sín kjomà, 'ngaá isíkijna Nainá, kitsò:

—Ngi kixi kitíi kjoa, jè xit̄a rakìi, xit̄a kixi-ní.

⁴⁸ Nga'tsi xit̄a ra kjóxkó ra kii katsíjen-là, 'kia nga ijye kijtse kjoa ra kjomà, kijí-ni ni'ya-là; 'béjin inìma-là ta ngatjì-là nga 'ño tse kjoa tjiin. ⁴⁹ Nga'tsi xit̄a ra bexkon Jesús kò íchjín ra tsikima'ta-là ra inchrabà-ni skanda ya Galilea, kjiín tsikitsajna-ni nga inchikotsíjen-là.

Kó'sín kjomà 'kia nga isihijin Jesús

(Mateo 27:57-61; Marcos 15:42-47; Juan 19:38-42)

⁵⁰ Jngo xit̄a tíjna ra 'mì José ra 'ño nda xit̄a, ti'koaá xit̄a kixi-ní. Yaá i'nde-là ya ñánda 'mì Arimatea, naxindá ra chja-ni Judea. Jngoó xit̄a ra ti'koaá xá tjin-là 'tse xit̄axá-là xit̄a judío. ⁵¹ Jè José, tíkoñá-te-là nga mejèn-là ske kó'sín batéxoma Nainá; mì kì isasèn-là koni 'sín tsajoóya-ni jñá xit̄axá xákjén kò koni 'sín ki'sin. ⁵² Kiijkon jè Pilato nga isíjé-là ijo-là Jesús. ⁵³ Tsajen'ta ya a'ta krò; isikájté jngo nikje chroba; akjòn yaá kii kíhijin ya ñánda xá kò'sín itjá'xa-ni naxi nga ngajo-là mi'ken. Ya ngajo rakìi, ni sa jngo mi'ken ya sijna. ⁵⁴ Jè nichjin 'kia, 'kia-ní nga bitsajnanda xit̄a ra a'ta 'tse 'sí paxko; ijyeé kjame bijchó chíba-là nga ma'tsia jè nichjin níkjáya.

⁵⁵ Jñà íchjín ra inchrabà-ni Galilea, kijí-te ya ñándà tíjna jè ngajo-là mi'ken; kò xkoón kijtse-ni kó'sín isijna ijo-là Jesús. ⁵⁶ 'Kia 'ji-ni ni'ya-là tsikínda sihitì kò chijo xkà ra 'ño nda jne. Akjòn isíkjáya jè nichjin níkjáya koni 'sín tíchja kjetéxoma.

Kó'sín kjomà 'kia nga jaáya india-ila Jesús

(Mateo 28:1-10; Marcos 16:1-8; Juan 20:1-10)

24 Jè nichjin 'kia nga ma'tsia xomàna, 'ño tajñòya kijì jñà íchjín kii ya ngajo-là chrjó mi'ken ñándà isihí'nde ijo-là Jesús nga kii kò jñà sihitì ra tsikínda nga kixten-jnò ijo-là Jesús; kò tjen-kò i'ka íchjín ra kj'íí. ² 'Kia nga ijchò, kijtsee jè najo ra tíchjàjto-ni ya ngajo-là mi'ken nga xìn kijjna. ³ 'Kia nga 'jaha'sen-ngi ya ngajo chrjó mi'ken, mì kì isakò-là ijo-là Na'ín-ná Jesús. ⁴ 'Kia nga inchisíkájno íchjín kii, ta nditoón tsincha'ta jò-là xita 'xin ra kjiya níkje ra fate ni'í kjòn. ⁵ Ta itsakjón jñà íchjín kii; tsincha-niña'tá skanda ya a'ta nangi. 'Kiaá kitsò jñà xita 'xin ra jò ma-ni:

—¿Mé-ni ya fatsjijin-la mi'ken jè xita ra tíjnakon? ⁶ Mì tsa tí ya tíjn-ni ijndíí, ijyee káfaháya-ila. Tíkítsjen koni 'sín kitsò-no 'kia nga tíjna-isa ya Galilea, ⁷ nga kitsò: “Jè I'ndí-là Xita, tíjnè-là nga ya kongatsja jñà xita jé nga koaà'ta krò, tanga 'kia nga kijchò jàn nichjin kjoaáya india-là.”

⁸ Jñà íchjín kii, 'kiaá ítsjen-là koni 'sín kitsò Jesús. ⁹ 'Kia ijye tsáfa-ni nga kii katsíjen-là ngajo-là mi'ken, tsi'kénajmí-là jñà xita ra tsikíxáya-là Jesús ra tejngo ma-ni kò jñà xita ra i'ka. ¹⁰ Jñà íchjín ra 'jii kó 'én nga tsi'kénajmí, jè ra 'mì María Magdalena, kò ra 'mì Juana, jè María ra na-là ma Jacobo kò jñà íchjín ra i'ka. ¹¹ Tanga jñà xita-là Jesús ra tsikíxáya-là, ra ta kjoa nditon, tà kjoská kjomà-là; mì kii kjokjiín-là 'én ra tsi'kénajmí-là jñà íchjín kii.

¹² Tanga jè Pedro, nditoón kijì, nga kii katsíjen ya ñándà tíjna jè ngajo-là mi'ken; 'kia nga iskotsíjen'séen ya ngajo, ta jñà kjihijyo-isa níkje ra isijtéjin ijo-là Jesús. Akjòn tsáfa-ni ya ni'ya-là; tà kjóxkón-là kjoa ra kjomà.

Mé ra kjomà ya ndiyá ra 'mì Emaús

(Marcos 16:12-13)

¹³ Tijé-ni nichjin rakii, jò xita-là Jesús inchifi jngo naxindá ítsé ra 'mì Emaús, ra tíjn-là tsa tejngo jmi metro skanda ya Jerusalén. ¹⁴ 'Kia nga inchifi ya aya ndiyá, kíí inchijoóya-ni nga'tsi kjoa ra kjomà.

¹⁵ 'Kia inchijoó kò inchikjonangi-là xá kjén, ijchò kasi'ta chraña-là ra

tjìè-ni Jesús nga taña tsakáhijtako. ¹⁶ Tanga 'koaá 'sín kjomà-là koni tsa tjíchjà xkon, mì kì kijtsexkon Jesús. ¹⁷ Jesús iskonangií-là, kitsò-là:

—¿Mé 'én ra tà nda chibàya-no nga timaya ndiyá, kò mé-ni nga tà ba tjín-no?

¹⁸ 'Kiaá kiichja jè ra 'mì Cleofas, kitsò:

—Ta nga'tsì xitá ra xìn i'nde-là ra títsajna ya Jerusalén, tà jíáa-ni ra mì tjíjin-là jè kjoa ra kjomà ya, nìchjin ra tsato.

¹⁹ Jesús kitsó-là:

—¿Mé kjoa ra kjomà?

Jñà xitá kì kitsó-là:

—A'ta 'tse Jesús ra ya Nazaret i'nde-là, jè ra kiichja ngajo-là Nainá; 'ñó ki'se-là nga'ñó a'ta 'tse kjoa ra ki'sin kò a'ta 'tse 'én ra kiichja ngixkon Nainá, kò ya ngixkon nga'tsì xitá naxindá. ²⁰ Jñà xitá ítjòn-là na'mì, kò xitaxá-najin, yaá isingatsja xitaxá 'tse Roma nga isi'ta krò kò nga ini'ken. ²¹ 'Koaá 'sín inchichiñá-jin tsiki; bixó-nájin tsa jè-ní ra ma-là sùkítsajnandií-ni xitá naxindá Israel. Tanga ijyee fi jàn nìchjin nga kò'sin kjomà. ²² Tjín i'ka íchjín ra tjítsajnajin-najin, ra tajñò kàfi katsíjen ngajo-là mi'ken. 'Kia nga kà'fi-ni kábíxkón-najin nga ká'bénajmí-najin ²³ nga mì-ró kì kàsakó-là ijo-là Jesús; tì'koa kàbe-ró ikjalì ra kàtsò-là: Jesús tijnakon-ní. ²⁴ 'Kiaá kàfi-te i'ka xitá xàngi-jin ra kàfi katsíjen-là ngajo-là mi'ken. 'Koaá-ró tì'sín kàbe-ni koni 'sín kàtsò jñà íchjín, tanga mì-ró yá tjín ra jè Jesús.

²⁵ 'Kiaá kitsò Jesús:

—¿Mé tà tája-ni iníma-no nga mì kì machiya-no kò mì kì makjiín-no koni 'sín kitsò jñà xitá ra isìchjeén Nainá nga kiichja ngajo-là! ²⁶ ¿A mí 'ya, nga xá 'koaá 'sín ítjòn sùkjiín-ni kjohi'in jè Cristo [ra xá isikasén-ni Nainá], akjòn 'kiaá kiji ya ján ngajmi nga jeya kijná?

²⁷ Tsi'kénajmíya-là kòtsò-ni koni 'sín tíchja nga'tsì Xajon ra tjí'ta 'Én-là Nainá a'ta 'tse Cristo. Tsikí'tsia kjòn-ni xajon ra tsikínda Moisés; akjòn tsi'kénajmíya-là nga'tsì xajon ra tsikínda jñà xitá ra isìchjeén Nainá nga kiichja ngajo-là.

²⁸ 'Kia nga ijchò ya naxindá ñánda inchifi xitá kì, 'koaá 'sín ki'sin Jesús koni tsa isa kjin tífi. ²⁹ Tanga jñà xitá kì, kjo'ñó isíkijna; kitsò-là:

—Tijnako-nájin ijyee kjòhixón-ní, ijyee iskatjì tsá'bí.

Kjokjiín-là jè Jesús; 'jaha'sen ni'ya nga tsikijnako jñà xitá kì.

³⁰ 'Kia nga ijyee títsajna'ta ya ímixa, iskábé niño nchrajín, kitsjá-là kjonda Nainá, akjòn isìjòya, kitsjá-là jñà xitá kì. ³¹ 'Kiaá kitsjá'nde Nainá nga nda tsatsíjen-ila; kijtsexkon nga jè Jesús; tanga jè Jesús, ta nditoón ichijà ya ngixkon xitá kì. ³² 'Kiaá kitsò-là xákjén:

—Kíí-la t̄a nda kàmatsja-il̄a inìma-ná 'kia nga kábáko-ná ya aya ndiyá nga ká'bénajmíya-ná a'ta 'tse Xajon ra t̄jí'ta 'Én-la Nainá.

³³ Mì kì t̄i iskoñá-ni, ndītoón tsáfa india-ni ya Jerusalén; ijchò india-ni ya ni'ya ñánd̄a kjóxkóya xákjén, ko j̄nà ra tejngo ma-ni, ko j̄nà x̄it̄a ra i'ka. ³⁴ J̄nà x̄it̄a ra tejngo ma-ni kitsò-la xákjén:

—Kixi kitií kjoa, ijyee káfaháya-il̄a Na'ín-ná Jesús; ijyee kàbe jè Simón.

³⁵ 'Kiaá tsi'kénajmí-te j̄nà x̄it̄a ra jò ma-ni kó'sín kjomà'tin ya aya ndiyá, ko kó'sín kjomà nga kijtsexkon Jesús 'kia nga isijòya niño nchrajín.

Kó'sín nga jè Jesús tsakón-la ijo-la j̄nà x̄it̄a ra kotá'yá'ta-la

(Mateo 28:16-20; Marcos 16:14-18; Juan 20:19-23)

³⁶ Takó t̄i'kiaá inchichja-isa-ni nga inchi'bénajmí-la xákjén kjoa k̄i, nga tsasijnajin masen-la Jesús; isíkjáya-la, kitsò-la:

—'Nchán katasíkítsajna-no Nainá.

³⁷ J̄nà x̄it̄a k̄i, 'ñó itsakjòn, ko 'ñó isinchaxkón-la 'kia nga kijtse; kitsó-ní tsa tà inìma-la mi'ken-ní. ³⁸ 'Kiaá kitsò Jesús:

—¿Mé t̄a nda bíxkón-la ijo-no? ¿Ko mé-ni kotsò-ni kjobítsjen ra nchrabájin ya inìma-no? ³⁹ Chítsijen-la j̄nà ndsa ko ndsakoàa. 'An-ná. Tja'tá-ná ndsàa ko chítsijen-ná. Jngo ra tà inìma, tsin-la ijo, t̄i'koáá tsin-la ninda, tanga 'an t̄jín-na, koni 'sín inchichitsijen-nájìon.

⁴⁰ 'Kia nga ijye kòkitsò-la, tsakón-la tsja ko ndsako. ⁴¹ Tanga j̄nà x̄it̄a-la mì kì ndīton kjokjiín-la nga 'ñó tsja ki'se-la ko 'ñó isinchaxkón-la 'kia nga kijtse. 'Kiaá iskonangi-la Jesús, kitsò-la:

—¿A t̄jín chiba-no tsajmì ra ma chine?

⁴² Kitsjá itsé-la t̄i ra ijye kichjàn, [ko tsjén-la cho sera]. ⁴³ Iskábé Jesús, akjòn iskine ya ngixkon j̄nà x̄it̄a-la. ⁴⁴ 'Kiaá kitsò-la x̄it̄a-la:

—J̄nà kjoa ra kjomà'tiaan, j̄nà-ní ra tsi'kénajmí-no 'kia nga t̄i'sa ya tsakátijnako-no. 'Koaá 'sín kixin-no nga k̄itjasòn ijye-ní koni 'sín tíchja ra a'ta tsá'an, xajon 'tse kjotéxoma-la Nainá ra tsikínda Moisés, ko 'tse x̄it̄a ra isichjeén Nainá nga kiichja ngajo-la, ko ra t̄jí'ta xajon 'tse Salmo.

⁴⁵ 'Kiaá nda isichiya-la mé-ni nga katjaha'sen-jin-la koni 'sín tíchja Xajon ra t̄jí'ta 'Én-la Nainá. ⁴⁶ Kitsò-la:

—'Koaá 'sín tíchja Xajon ra t̄jí'ta 'Én-la Nainá nga tsò nga 'an ra Cristo [ra xá isikasén-na Nainá], t̄jínè-na nga kiyáa; 'kia nga kijchò jàn nichjin, kjoaáyaá-ina. ⁴⁷ Nainá sihijcha'tá-la jé-la x̄it̄a ra a'ta 'tse Jesús, 'kia nga j̄nà x̄it̄a síkájno jé-la nga mì t̄i jé koaátsji-ni. Jè 'én k̄i, machjeén-ní nga 'senajmíya ijye-la x̄it̄a ko'tsia kjòn-ni Jerusalén

skanda nga tíngo isà'nde. ⁴⁸ Jiòn 'kénajmió kjokixi koni 'sín kjomà. ⁴⁹ 'Aán sikásén-no jè kjotjò ra tsjá Na'in-na koni 'sín ijye kitsjá 'én-la. Tanga jiòn, i tìtsajna Jerusalén skanda 'kia nga ijye tjábé-no nga'ño ra nchrabá-ni ján ngajmi.

Kó'sín kijimijìn-ni ján ngajmi jè Jesús

(Marcos 16:19-20)

⁵⁰ 'Kiaá kiìko xita-la skanda ya naxindá Betania. Iskimí'nga tsja nga isíjé-la Nainá nga katasíchikon'tin jña xita kii. ⁵¹ 'Kia nga tísíjé'tin xita-la, akjòn itjámítjen nga kiji ján ngajmi. ⁵² Jña xita-la, 'kia nga ijye tsinchaxkó'nchi'ta-la Jesús nga kijtsexkón, tsja tjín-la nga kiji-ni ya Jerusalén. ⁵³ Ko yaá tsikitsajna ki'ta ya aya ingo ítjòn nga 'nga ko jeya isíkijna Nainá.

'Én xit̩se ra nda tsò a'ta 'tse Cristo koni 'sín tsikínda jè Juan

Mé ra kjomà jè 'Én-la Nainá

1 'Kia nga t̩'sa t̩à'tsin-la kjoa, jè 'Én, ta'koa t̩jna-ní, ko yaá t̩jnakò Nainá. Jè ra 'Én, jè-ní ra Nainá. ² Ko yaá t̩jnakò Nainá skanda t̩'sa-ni t̩à'tsin-la kjoa. ³ Ko jè isichjeén Nainá nga tsikínda nga'tsi tsajmì ra t̩jn; n̩imé tsajmì ra t̩jín ra mì a'ta 'tse isinda-ni. ⁴ A'ta 'tseé-ní nga t̩jín Kjobinachon. Jè Kjobinachon, jè-ní jè Ni'í ra síhisen-la nga'tsi x̩ta. ⁵ Jè Ni'í rak̩i, yaá síhisen ñánda nga j̩nò chon, ko jè kjoaj̩nò mì k̩ ma síkijne-la nga síkji'tso.

⁶ Tsikijnaá jngo x̩ta ra Juan tsi'k̩n ra Nainá isikasén. ⁷ Jè 'ji tsj̩ 'én a'ta 'tse Ni'í ra síhisen, mé-nì nga'tsi x̩ta k̩kjiín-la koni 'sín 'keènajmíya ra jè. ⁸ Jè Juan, mì tsa jè-j̩n Ni'í ra síhisen, ta 'én ra 'ji tsj̩ ra jè, a'ta 'tse Ni'í ra síhisen-la x̩ta. ⁹ Jè ra ngi Ni'í ra ma-la síhisen-la x̩ta, í 'ji isà'nde rak̩i.

¹⁰ Í tsikijna isà'nde, tanga j̩nà x̩ta isà'nde mì k̩ k̩jtsexkon n̩i'sín takó jè tsikínda isà'nde. ¹¹ Yaá 'ji ya ajin-la x̩ta-la tanga j̩nà x̩ta-la mì k̩ iskábétjò. ¹² Tanga nga'tsi x̩ta ra iskábétjò ko t̩'koa k̩kjiín-la j̩nà 'én ra k̩ichja, kitsj̩-la k̩johixi nga i'ndí-la Nainá kjomà, ¹³ tanga mì tsa ki-ni nga j̩n kitsin-j̩n, ko mì tsa ki-ni nga a'ta 'tse x̩ta kitsin-ni, k̩í-ní nga a'ta 'tse Nainá kitsin-ni.

¹⁴ Ko jè ra 'Én, x̩taá kjomà; ko í tsikijnajin-najin. Kijcha-najin jè kjoajeya-la, jè kjoajeya ra kitsj̩-la Nainá koni ra ta jè tajngo-ni I'ndí-la, ko 'ñó ki'se-la ra k̩jonda ko k̩johixi. ¹⁵ Juan kitsj̩ 'én ra a'ta 'tse nga kitsò:

—A'ta 'tseé x̩ta rak̩i 'kia nga ko'sín k̩ixin-no: “Jè ra 'sa nchrabátj̩ngi-na, jè-ní ra t̩jna ítj̩n-na, nga isaá k̩jotseé t̩jna-ni koni 'an.”

¹⁶ Nga 'ñó tse k̩jonda t̩jín-la ra jè; asa 'ñó asa 'ñó t̩tj̩bé-isa-ná k̩jonda-la. ¹⁷ Jè k̩jotéxoma-la Nainá, jè Moisés ki'tsi-la, tanga jè ra k̩jonda ko k̩johixi, jè Jesucristo 'j̩ikó. ¹⁸ N̩i k̩jè sa ya ra bexkon kó 'ki k̩jòn-ni ra jè Nainá; tanga jè I'ndí-la ra ta jè tajngo ma-ni ra Nainá-te ra ya t̩jna'ta-la, jè-ní ra bakón-ná kó 'ki Nainá.

Mé 'én ra tsi'kénajmí Juan a'ta 'tse Cristo

(Mateo 3:11-12; Marcos 1:7-8; Lucas 3:15-17)

¹⁹ Jñá 'én kîi ra kitsjà Juan, 'kia nga jñà xîta judío isikasén na'mì kò xîta Levita nga inchrabà-ni ya Jerusalén nga iskonangi-la Juan, kitsò-la:

—¿Yá xîta-ni ra jî?

²⁰ Juan tsi'kénajmí kixi-ní, mì tsa tsakja'ma-jìn, kitsó-la:

—Mì tsa 'an jiàan Cristo [ra xá sîikasén-ni Nainá].

²¹ Xîta kîi, india iskonangi-ni, kitsò:

—¿Yá-ni ra jî? ¿A jî-ní Elías?

—Mì tsa 'an jiàan —kitsò Juan.

—¿O ra jî-ní jè xîta ra síchjeén Nainá nga chja ngajo-la ra xá tjínè-la nga kj'íí?

—Majìn —kitsó-ní.

²² Iskonangií india-ila, kitsò-la:

—¿Yá kjòn-ni ra jî? Kò'tín-nájin, mé-nì nga koma kohíko-lajìn 'én jñà ra isikasén-najìn. ¿Mé 'én 'bì a'ta tsaji?

²³ 'Kiaá kitsò-la Juan:

—'An-ná xîta ra 'ñó chjaya ya i'nde kixi ñánda xìn'ta: “Ndaá tjajna kixiqò ndiyá-la Na'ín-ná”, koni 'sín kitsò Isafás xîta ra síchjeén Nainá nga kiichja ngajo-la.

²⁴ Jñà xîta ra isikasén xîta fariseo, ²⁵ iskonangií india-ila kitsò-la:

—¿Mé-ni nga xîta batínda-ni, tsa mì tsa jî-ni ra Cristo, kò tsa mì tsa jî ra Elías kò tî'koaá tsa mì tsa jî-ti jè xîta ra síchjeén Nainá nga chjaya ngajo-la?

²⁶ Kiichjaá Juan nga kitsò-la:

—'An, ta nandá batínda-na, tanga tjijnajin masen jngo-najìon ra mì kî 'yaxkon. ²⁷ Jè-ní ra 'sa nchrabátjìngi-na, jè ra isa tjina ítjòn-ni koni 'an. Skanda mì kî bakèn-na nga 'an skíjnda'ñó-la jè xoxín xajté-la.

²⁸ Nga'tsì kjoa kîi, yaá naxínda Betania nga kò'sín kjomà, ya ra ijngo ndáje ra 'mì Jordán, ñánda nga tsatínda xîta jè Juan.

Kó'sín inikasén i isà'nde jè Jesús

²⁹ 'Kia nga ma nchijòn, Juan kijtseé Jesús nga tìnchrabá ñánda nga síjna ra jè, kò akjòn kitsò:

—¿Chítsijen-la, jè rakîi ra síkasén Nainá koni tsa jngo Forré I'ndí ra faháxin jé-la xîta isà'nde! ³⁰ A'ta 'tseé xîta rakîi ra kichjää 'kia nga kokíxin-no: “Nchrabá jngo xîta, jè ra tjina ítjòn-na, ra isa kjotseé tjina-ni koni 'an.” ³¹ Ra 'an, nda mí bexkon tsiki; kíí ta nandá batínda-na mé-ni nga katabexkon-ni jñà xîta naxínda Israel.

³² Juan, 'koáá t̄i'sín kitsjà 'én nga kitsò:

—Kíjtse-náa jè Inìma Tsje-la Nainá nga itjojen-ni ngajmi nga ko'sín 'ki koni jngo t̄joniña, nga kiskàtjensòn-la Jesús. ³³ 'An mì kì bexkon; tanga jè Nainá ra isikasén-na nga ko nandá tsatínda-na x̄ita, 'koáá 'sín kitsò-na: “Jè ra jchii nga kitjojen-nè jè Inìma Tsje-na nga ya skatjen-sòn-la, jè-ní ra ko Inìma Tsje-na kotínda-ni x̄ita.” ³⁴ 'An, ijyeé ko'sín kíjtsee, ko tsja-ná 'én-na nga jè-ní ra l'ndí-la Nainá.

Yá x̄ita ra iskotá'yá'ta ítjòn-la Jesús

³⁵ Ra kjomà nchijòn, tiyaá tíjna india-ni Juan; t̄jiko jò x̄ita ra ya koté'yá'ta-la. ³⁶ 'Kia nga kíjtse nga ya tsá'ba Jesús, kitsò Juan:

—¡Chítsijen-la, jè rak̄i forrè-la Nainá [ra kiyátjì-la x̄ita]!

³⁷ Ngajò x̄ita k̄i 'kia nga kí'nchré koni 'sín kitsò Juan, kíjt̄j̄ingí-la Jesús. ³⁸ 'Kia nga isíkafa Jesús, kíjtse-ní nga ya inçhifit̄j̄ingí-la j̄ña x̄ita k̄i, kitsò-la:

—¿Mé ra fatsjio?

'Kiaá kitsò ngajò x̄ita k̄i:

—Maestro, ¿ñánda tíjni?

³⁹ Jesús kitsó-la:

—Nchrabá, chítsijen-la.

Kiiko-ní, ko kíjtsee ñánda bijna Jesús, yaá tsíkítsahiyoko nichjin jè, ta ngatjì-la nga ijyeé kjòhixòn, ijchó-la tsa las cuatro.

⁴⁰ J̄ña ngajò x̄ita k̄i, ra kiit̄j̄ingí-la Jesús 'kia nga kí'nchré-la Juan koni 'sín kitsò, jngo ra 'mì Andrés ra 'ndse ma Simón Pedro.

⁴¹ Andrés, jè iskajin ítjòn 'ndse ra 'mì Simón, kitsò-la:

—Ijyeé ka'yaxkon-j̄in jè Mesías ra Cristo tsò-ni, [jè ra xá isikasén-ni Nainá].

⁴² Andrés kiikoó jè Simón ñánda tíjna Jesús; 'kia nga kíjtse Jesús, kitsó-la:

—J̄i-ní Simón, ti-la Jonás, tanga 'ndi 'ndi, Cefas 'kín-li. (Cefas, Pedro tsó-ni.)

Kó'sín kiichja-la Jesús jè Felipe ko Natanael

⁴³ Ra ma nchijòn, Jesús, 'koáá 'sín kjomejèn-la nga ya kiji ján nangi Galilea. Ko yaá iskajin jè Felipe, kitsò-la:

—Nchrabátj̄ingí-ná.

⁴⁴ Jè Felipe yaá i'nde-la ya naḡindá Betsaida, ya ñánda i'nde-la Andrés ko Pedro. ⁴⁵ Felipe ki kátsjií jè ra 'mì Natanael, kitsò-la:

—Ijyeé ka'yaxkon-jin jè ra síkaxki xajon kjotéxoma ra tsikínda Moisés ko 'tse xita ra kiichja ngajo-la Nainá, jè Jesús ra ya i'nde-la naxindá Nazaret jè ra i'ndí-la José.

⁴⁶ Natanael kitsò-la jè Felipe:

—¿A maá ya kitjokajin-ni ya naxindá Nazaret jngo ra nda 'sjin? Kitsó jè Felipe:

—Nchrabí, ko chítsijen saba-la.

⁴⁷ Jesús 'kia nga kijtse jè Natanael nga ya tínchrabá'ta-la, kitsó ra a'ta 'tse:

—Jè rakìj ra ngi kixi síjchá ijo-la koni jngo xita Israel, ko mì tsa kjoandiso tjin ra a'ta 'tse.

⁴⁸ Natanael kitsó-la Jesús:

—¿Kó'sín ma-ni nga 'yaxkon-ná?

Jesús kitsó-la:

—Kàbeé-la 'kia nga tikjè chja-li jè Felipe, 'kia nga tijnangi ya yá-la to igo.

⁴⁹ Natanael kitsó-ní:

—Maestro, ji-ní ra I'ndí-la Nainá, ko ji-ní xitaxá ítjòn-la naxindá Israel.

⁵⁰ Kiichja Jesús, kitsò-la:

—¿A ta kii kàmakjiín-li nga kòkàxin-la nga kàbeé-la nga ya tijnangi ya yá-la to igo? 'Koaá xín-la nga isaá tse kjoaxkón jcha isi.

⁵¹ Kitsò-isa-la Jesús:

—Ngi kjohixi-ní ra xin-no, jcha-nájiòn nga tjá'xa jè ngajmi ko jñà ikjali-la Nainá ko'ki kijimijin ko ko'ki kjinchrabájen-nè-na 'an ra I'ndí-la Xita xin-la ijo-na.

Mé kjoaxkón ra ki'sin ítjòn Jesús

2 Ra kjomà jàn nichjin ki'seé jngo 'sí ján Caná, ya naxindá ra chja-ni Galilea nga tsixan jngo xita. Ko jè na-la Jesús yaá tjna. ² Ti'koaá inakjoá-te-la Jesús ko xita ra kotá'yá'ta-la ya ñánda tsixan xita. ³ Kia nga ijyehe'tà nandá xán 'tse uva ñánda nga tsixan xita, jè na-la Jesús kitsó-la:

—Ijye-ró ijyehe'tà nandá xán-la xita ra kàbixan.

⁴ Jesús kitsó-la:

—¿Mé-ni 'an ko'mì-náa? Takó kjè kì bijchó nichjin-la nga sìhitjásòon jè xá ra 'jii-na.

⁵ Jè na-la Jesús kitsó-la jñà xita ra inchibíya nandá xán:

—Ko'sín 'tiàn koni 'sín kitsò-no ra jè.

⁶ Jon ma-ni tijí najo ra ma sinchá nandá ra ya incha ra síchjeén xita judío nga sítsje-ni tsajmì ra tjin-la koni 'sín tjin kjotéxoma-la ra

xkón tjin. Nga jngó jngó tiji kii, kjiyaá-la tsa jò kò tsa jàn ndichjon ra kan litro tjin-la nandá nga jngó jngó. ⁷ Jesús kitsó-la jña xita ra inchibíya nandá xán:

—Tijtse nandá jña tiji kii.

Jña xita chi'nda tsinchá nandá jña tiji kii; ngi nda kjón-ní isijtse ijye. ⁸ Akjòn kitsò Jesús:

—Tináchrje chiba kò 'ti-la jè ra síjna ítjòn nga tísisin-la xita.

Akjòn 'koaá 'sín ki'sin. ⁹ Jè xita ra tijná ítjòn nga tísisin-la xita, iskó'tá jè nandá ra nandá xán kjomà. Jè xita rakii, nda mí be nándá 'ji-ni jè xán; (tà jña kijtse xita ra inchibíya, nga jña ikachrje nandá). 'Kiaá jè xita ra tijná ítjòn kiichja-la xita 'xin ra ixan, ¹⁰ kitsò-la:

—Nga'tsi xita, jé tsjá ítjòn jè nandá xán ra isa 'ño nda, kò 'kia nga ijye nati inchi'bi xita, 'kiaá tsjá jè xán ra isa nangi tjin-la. Tanga ji kabijnatjó-ní jè xán ra isa nda, kò jè tjinikjehe'ta-ni.

¹¹ Jé kjojkón rakii ra ki'sin ítjòn Jesús ya naxindá Caná ra chja-ni Galilea nga tsakón kjoajeya-la, kò jña xita ra kotá'yá'ta-la kjojjiín-la a'ta 'tse.

¹² 'Kia nga ijye kjomà, yaá kiji naxindá Capernaum; tjiko na-la kò jña 'ndse kò xita ra kotá'yá'ta-la; kò yaá sikitsahijyo chiba nichjin.

Mé ra ki'sin Jesús 'kia nga kiji 'sí ján Jerusalén

(Mateo 21:12-13; Marcos 11:15-18; Lucas 19:45-46)

¹³ Ijyeé kjochraña nichjin nga síjeya 'sí jña xita judío ya ján Jerusalén nga síkítsjen-yá nichjin 'kia nga itjojin kjohi'in ya ján nangi Egipto; kò yaá kiji Jesús. ¹⁴ 'Kia nga 'jaha'sen aya ingo ítjòn, jè Jesús, kijtse-ní nga ya nditsin ingo tjihijyo xita ra batína nchraja, kò forrè kò tjonina; ti'koaá tjítsajna'ta ímixa jña xita ra síkaatjìya ton. ¹⁵ 'Kiaá 'ja Jesús, tsikínda jngo na'ño ra 'tson xita, akjòn tsahatjìngi ijye-la xita ra ya tjítsajna ya nditsin ingo, kò jña nchraja-la kò forrè-la. Ti'koaá tsikíxten'ta-te ya a'ta nangi ton-la jña xita ra síkaatjìya ton kò akjòn isíkáfaya ímixa-la. ¹⁶ Jña ra batína tjonina kitsó-isa-la:

—Tináchrje tsje cho kii. Kì ni'ya nditsin 'nià jè ni'ya-la Na'in-na.

¹⁷ Jña xita ra kotá'yá'ta-la, 'kiaá ítsjen-la kó'sín tíchja xajon ra tji'ta 'én-la Nainá nga tsò: “'Ñó machinia, ta ngatjì-la nga 'ño matsjake ni'ya-li.”

¹⁸ Jña xita judío, 'kiaá iskonangi-la, kitsò-la:

—¿Mé kjojkón ra bakon-nájin nga ji tjin-li kjohixi nga kó'sín 'ni?

¹⁹ 'Kiaá kiichja Jesús, kitsò-la:

—Tixojen ingo rakii, kò 'an, ta jàn nichjin kindá india-na.

²⁰ 'Kiaá kitsò jñà x̣iṭa judío:

—Jè ingo raḳi, ichán jon nó isinda-ni, kọ ji, ta jàn n̄ichjin mejèn-li kínda india-ni.

²¹ Tanga jè ingo ra ḳokitsò-la Jesús, ṭijé-ni ijo-la. ²² 'Koaá jnchro ma-ni, 'kia nga jaáya-la, jñà x̣iṭa ra kotá'yá'ta-la, 'kiaá ítsjen-la 'én ra ko'sín kitsò; ḳjokjiín-la koni 'sín ṭíchja x̣ajon ra ṭj'í'ta 'én-la Nainá ko 'én ra ḳiichja Jesús.

Kó'sín ndaá be Jesús nga'tsi in̄ima-la x̣iṭa

²³ 'Kia nga ṭijna ya Jerusalén jè Jesús, ya 'sí paxko, ḳjín x̣iṭa ḳjokjiín-la 'kia nga ḳijtse jñà ḳjoxkón ra ki'sín. ²⁴ Tanga Jesús takó mì ḳi nda is̄injgo ikon ra a'ta 'tse x̣iṭa ḳi, nga ki, ijyee nda bexkon nga'tsiò. ²⁵ Jesús mì ḳi tsa machjeén-la yá ra ḳokitso-la kó ḳjòn nga jngó jngó in̄ima-la x̣iṭa, nga jè jnchro ra 'nó nda be kó'sín ṭj̄ihijyo in̄ima-la x̣iṭa.

Kó'sín tsakáḳonajmí Jesús jè Nicodemo

3 Tsikijnaá jngo x̣iṭa fariseo ra tsi'ḳin Nicodemo ra ṭi'koa x̣iṭa íṭjòn tsikijna-la x̣iṭa judío. ² Jè x̣iṭa raḳi, jñò ḳiji nga ḳi kats̄ijen-la Jesús nga kitsò-la:

—Maestro, 'ya-náj̄in nga jè Nainá is̄ikasén-li nga ma ḳokón-ya-náj̄in, nga jngo x̣iṭa ra mì tsa Nainá ṭijnako, mì ḳi ḳoma-la ko'sín 's̄in koni 'sín ṭj̄in jñà ḳjoxkón ra 'nì.

³ 'Kiaá kitsò Jesús:

—Ngi ḳjohix̄i ra xin-la, jè x̣iṭa ra mì ḳi jtsín x̣itse india-ni mì ḳi ḳoma sḳe kó'sín batéxoma Nainá.

⁴ Jè Nicodemo 'kiaá iskonangi-la, kitsò:

—¿Kó'sín ḳoma-ni nga jtsín x̣itse india-ni jngo x̣iṭa ra ijye jchínga? ¿A maá ḳjoaha'sen india-ni in̄dsi'ba na-la, kọ aḳjòn jtsín india-ni?

⁵ Jesús kitsó-la:

—'Koaá xin kix̄i-la, jè ra mì a'ta 'tse nandá kọ a'ta 'tse In̄ima Tsje-la Nainá jtsín-ni, mì ḳi ḳoma ḳjoaha'sen-jin n̄ánd̄a nga jè Nainá t̄ibatéxoma. ⁶ Jè ra a'ta 'tse x̣iṭa tsin-ni, sakó-la ḳjbinachon a'ta 'tse ijo-la; kọ jè ra a'ta 'tse In̄ima Tsje-la Nainá tsin-ni, sakó-la ḳjbinachon a'ta 'tse in̄ima-la. ⁷ Kì tà chjàn maxkón-li koni 'sín k̄axin-la: “Nga machjeén-ní nga jtsín x̣itse india-ni jñà x̣iṭa.” ⁸ Jè tjo 'ba-ní n̄i ta n̄ánd̄a mejèn-la, na'yá-la nga fane, tanga mì ḳi 'yee n̄ánd̄a nchrabá-ni kọ n̄ánd̄a fi. 'Koaá 'sín ḳjòn nga'tsi ra a'ta 'tse In̄ima Tsje-la Nainá tsin-ni.

⁹ 'Kiaá kitsò Nicodemo:

—¿Kó'sín koma-la nga kó'sín koma kjoa kii?

¹⁰ Jesús kitsó-ní:

—Ngaji, maestro tijna-la naxindá Israel, ¿mé-ni m̀ 'ya-ni kjoa kii?

¹¹ Ngi kjohixii ra xin-la: Jé nakjoá-jin kjoa ra na'yá-jin, kó jé 'bènajmí-jin kjoa ra kijcha-jin, tanga m̀ k̀ makjiín-no 'én ra 'bènajmí-jin. ¹² Tsa m̀ k̀ makjiín-no 'kia nga 'benájmí-no kjoa ra 'tse isà'nde, ¿a tà jé kòkjiín-najìon tsa 'kenájmí-no kjoa ra chon ya ján ngajmi?

¹³ 'Ni kjè tsa yá ra fimijìn ján ngajmi, tà jngo jè 'I'ndí-la Xita, nga jé ra ya 'ji-ni ya ján ngajmi. ¹⁴ Koni 'sín ki'sín Moisés ya i'nde kixi ñánda nga tsikima nga iskiitjen jngo ye kicha nga tsikítja'ba'ta yá, jè 'I'ndí-la Xita, 'koaá tì'sín tjínè-la nga tjáhitjen, ¹⁵ mé-ni nga'tsi ra kòkjiín-la ra a'ta 'tse, m̀ tsa jchija-jin, ta isaá 'se-la kjobinachon ra m̀ fehe'ta skanda ta kjiá-nioo.

Mé xá 'ji-ni Jesús i isà'nde

¹⁶ 'Nga jè Nainá batoó 'ño kjotsjake xita isà'nde, nga kitsjá jè 'I'ndí-la ra ta jè tajngo-ni, mé-ni nga nga'tsi xita ra kòkjiín-la a'ta 'tse, m̀ k̀ jchija, ta isaá 'se-la kjobinachon ra m̀ fehe'ta skanda ta kjiá-nioo. ¹⁷ Nainá m̀ tsa k̀ xá isikasén-ni 'I'ndí-la nga kjohi'in kii'nè-la xita isà'nde, kií xá isikasén-ni nga a'ta 'tse koma kitjokajin-ni kjohi'in a'ta 'tse jé-la xita isà'nde.

¹⁸ 'Jè ra makjiín-la a'ta 'tse Jesús, m̀ tsa kjohi'in tjínè-la nga sijkjiín; tanga jè ra m̀ k̀ makjiín-la, ijyeé kjohi'in tjínè-la nga sijkjiín ta ngatji-la m̀ k̀ makjiín-la a'ta 'tse 'I'ndí-la Nainá ra ta jè ta jngo-ni. ¹⁹ Jñà xita ra m̀ k̀ makjiín-la, ijyeé kjohi'in tjínè-la nga sijkjiín ta ngatji-la 'kia nga 'ji i isà'nde jè ra síhisen-ná m̀ k̀ kjotsjake, ta isaá jñà 'ño kjotsjake jè ra kjoajñò, ta ngatji-la nga 'choó tjín jñà kjoa ra 'sín. ²⁰ Nga'tsi xita ra 'cho tjín kjoa ra 'sín, jtikeé ra kjoa isen, kò majìn-la nga ya nchrabá ñánda nga isen chon ta ngatji-la majìn-la nga jcha-la jñà kjoa'cho ra 'sín. ²¹ Tanga jñà ra kjoakixi inchi'sín, nchrabá'ta-la ñánda isen chon, mé-ni nga jcha-la nga 'koaá 'sín inchi'sín koni 'sín mejèn-la Nainá.

Yá ra 'ji ítjòn-la Cristo

²² Nga ijye kjomà, Jesús kiji kò xita ra kotá'yá'ta-la ya ján nangi Judea; yaá tsikitsajnakò chiba nichjin nga tsatínda xita. ²³ Juan tì'koaá tibatínda-te xita ya naxindá Enón, ya chraña'ta-la naxindá Salim, ta ngatji-la ya i'nde rakii, 'ño tjín nandá; kò jñà xita, ijchò-ní

nga isatíndá. ²⁴ 'Kia nga kɔkjamà kjoa kii, 'kia-ní 'kia nga tikjè ndayá fi jè Juan.

²⁵ Jñà xita ra kotá'yá'ta-là Juan kɔ jngo xita judío tsakátiya-ni kó'sín nga tíchja kjoéxoma 'tse xita judío ra xkón tjín koni 'sín nga sítsje ijo-là. ²⁶ Kiji xita ñánda tjina Juan, kitsò-là:

—Ji maestro, jè xita ra ya ijchòkii ya ra ijngo ndáje Jordán ra ki'tsìi 'én ra a'ta 'tse, 'ndi 'ndi, ti'koaá tibatínda-te; kɔ sabà yaá inçhifitjingi-là nga'tsì xita.

²⁷ Juan kitsó-là:

—Jngo xita, nimé ra ma 'se-là, tsa mì jè sabà Nainá tsjá-là. ²⁸ Jiòn sabá ina'yá-ná jiòn 'kia nga kɔ'sín kixin-no, nga mì tsa 'an jiàan ra Cristo; tà tjen inikasén ítjòn-na ra 'an ra a'ta 'tse jè. ²⁹ Ya ñánda bixan xita, jè itsabá'ño chjoón jè xita 'xin ra bixan; kɔ jè xita ra nda báko ra ya síjna'ta chraña-là, ta 'nchré-ní, kɔ 'ño matsja-là 'kia nga chja jè xita 'xin ra bixan. 'Koaá ti'sín 'ño matsja-là inìma-na nga 'nchrèe kjoa ra tí'sín ra jè. ³⁰ Machjeén-ní nga isa 'ño 'nga katijna ra jè, kɔ 'an isa nangi kótijnaa.

Mé ra 'sín jè ra nchrabá-ni ngajmi

³¹ 'Jè ra ngajmi nchrabá-ni, jè tjina ítjòn-là nga'tsì xita. Kɔ jè ra i a'ta nangi 'tse, xita isà'nde-ní, kɔ jñà chja kjoa ra ma i a'ta nangi. Tanga jè ra ngajmi nchrabá-ni, jé batéxoma-là nga'tsì xita, ³² kɔ 'koaá 'sín tsjá 'én-là mé ra kijtse kɔ mé ra ki'nchré; tanga niyá ra makjiín-là koni 'sín tsò. ³³ Tanga jè xita ra makjiín-là 'én ra chja jè ra ngajmi nchrabá-ni, jé síkixiyanda india-ni 'én nga jè Nainá, ngi 'én kixíi ra chja; ³⁴ nga jè ra ngi Nainá isikasén, 'én-là Nainá chja; nga jè Nainá tsjá-là Inìma Tsje-là kɔ mì kì chiba tjín-là kó'ki kjoonda tjiko. ³⁵ Jè Nainá tsjakeé jè I'ndí-là, kɔ jè isingatsja ijye ta mé kjoa-nioo. ³⁶ Jè ra makjiín-là koni tsò 'én ra chja I'ndí-là Nainá, tjín-là kjobinachon ra mì fehe'ta; tanga jè ra mì kì makjiín-là, mì kì 'se-là kjobinachon rakii; jé skanè-là kjo'hi'in ra jè Nainá tsjá skanda tà mé nichjin-nioo.

Kó'sín tsakáko Jesús jngo chjoón Samaria

4 Jñà xita fariseo ki'nchré-ní nga isaá-ró kjin ma-ni xita ra batínda Jesús, mì 'koa-ni koni jè Juan.

² (Ni'sín mì tsa jè kjòn-ni Jesús jè ra batínda xita; jñà xita ra kotá'yá'ta-là ra batínda xita.) ³ Jè Jesús, 'kia nga kisijin-là nga jñà xita fariseo, ijyeé ki'nchré 'én kii, itjokàjin nangi Judea, akjòn kiji india-ni ján nangi Galilea.

⁴ 'Kia nga kijì, tjinè-la nga ko'sín kotojin ya nangi Samaria. ⁵ Ijchò jngo naxindá ra 'mì Sicar ra ya chja-ni Samaria, ya chraña'ta-la nangi ra kitsjà kjotjò-la Jacob i'ndí-la ra tsi'kìn José nga 'sa kjotseé. ⁶ Ijyeé-la ijchò tsa masen nichjin nga tsá'baya ndiyá jè Jesús, ko ijyeé itsi'on-la. Ko yaá tsikijnakjáya ya ñánda tijná jngo ngajo nandá ra 'tse Jacob kjomà. ⁷⁻⁸ Ko jñà xita ra kotá'yá'ta-la yaá kijì ya ajin naxindá ján nga ikatse tsajmì ra skine. 'Kiaá chiba-la 'ji jngo chjoón ra ya i'nde-la Samaria, nga 'ji káchrje nandá. 'Kiaá kitsó-la Jesús:

—Itsé nandá 'ki-ná ra sk'iaa.

⁹ Jñà xita judío mì kì nda fikò jñà xita ra ya Samaria i'nde-la. 'Koaá ma-ni nga jè chjoón kitsó-la:

—¿Kó'sín ma-ni nga nandá nijé-ná? Ngaji xita judío-ní, ko 'an chjoón Samaria-ná.

¹⁰ Kiichja Jesús, kitsò-la:

—Tsa 'yaá-li jè kjotjò ra tsjá Nainá, ko tsa 'yaxkoón-li yá-ni ra tísijé-li nandá, tsa jíi-la ra sijé-la nandá, ra jè, jé tsjá-li nandá ra síkijnakon-ná.

¹¹ Jè chjoón kitsó-ní:

—Ji Na'in, nimé ra ki'chiì ra ma kináchrje-ni nandá, ko jè ngajo 'ñó nanga. ¿Nánda kíjch'iì jè nandá ra ma síkijnakon-ná nga 'ki-ná?

¹² ¿A isaá tijná ítjòn-la jí, jè xita jhínga-najin Jacob, jè ra kitsjà-najin ngajo nandá rakii? Íi 'ji káchrje nandá ra ki'tsi ra jè, ko íxti-la ko jñà cho ra tsikítje.

¹³ Jesús kiichjaá kitsó-la:

—Nga'tsi ra 'bi nandá rakii, maxándá india-ila; ¹⁴ tanga jè xita ra sk'í nandá ra 'an tsja-la, nì-ti-kjiá koxándá india-ila, nga jè nandá ra 'an tsja-la, 'koaá 'sín koma ya aya inima-la koni ñánda nga útjo nandá, ko jè nandá rakii, síkijnakon-ní skanda ta kjiá-nioo.

¹⁵ Jè chjoón kitsó-ní:

—Na'in, 'ti-ná nandá ra ko'mì-la jí, mé-ni mì kì tì koxándá-na ko mì tì i kji'i káchrje-na nandá.

¹⁶ Jesús kitsó-la:

—Tinákjoa-la 'xin-li, akjòn taáfa india-ni ijndíi.

¹⁷ Kitsó jè chjoón:

—Tsìn-na 'xin.

Jesús kitsó-la:

—Kjohixi-ní koni 'sín sii, nga tsìn-li 'xin; ¹⁸ nga kjo 'òn 'xin 'se-li, ko jè xita ra tijnakii 'ndi 'ndi, mì tsa ngi 'xin-li ma. Kixíi kjoa koni 'sín tjisi.

¹⁹ Jè chjoón rakii, 'kia nga kíi'nchré 'én kii, kitsó-ní:

—Na'in, 'koaá 'sín tímachiya-na nga jíi-li xita ra chja ngajo-la Nainá. ²⁰ Jñà xita jhínga-najin, ra Samaria tsajin-jin, íi kijtsexkón

Nainá, jè nindo rakii; tanga jiòn ra xita judío 'mì-no, bixó-nó jiòn nga ta yaá Jerusalén koma jchaxkón Nainá.

²¹ Jesús kitsó-la:

—Ji ndi chjoón, katakjiín-li koni 'sín xin-la, ijyee nchrabá nichjin 'kia nga mì tì i-ni nindo rakii, kò mì tì ján-ni Jerusalén nga ma jchaxkón Nainá. ²² Jiòn, ra xita Samaria 'mì-no, mì kì 'ya jiòn yá-ni ra 'yaxkón; tanga jin ra xita judío 'mì-najin, 'ya-nájin yá-ni ra 'yaxkón-jin, nga yaá kitjokajin jngo-ni 'tse xita judío ra kochrjekàjin kjohi'in xita. ²³ Tanga ijyee tíma chraña nichjin, kò 'ndíj-ni nga ngi kjohixi kò nga ngi koó inìma-la nga skexkón Na'ín-ná nga'tsì jñà ra ngi kixi kjoa nga bekkón Nainá. Nga jè Na'ín-ná, 'koaá 'sín mejèn-la nga kò'sín kata'sín jñà ra jè bekkón. ²⁴ Nainá, Inìma Tsje-ní. 'Koaá ma-ni nga jñà xita ra bekkón, machjeén-ní nga ngi koó kjohixi-la kò ngi koó inìma-la nga katabekón.

²⁵ Jè chjoón rakii kitsó-ní:

—Be-ná nga kj'íj jè Mesías (jè ra xá sikkasén-ni Nainá, ra Cristo tsò-ni); kò 'kia nga kj'íj ra jè, jè 'keènajmíya ijye-ná nga'tsì kjoa kii.

²⁶ Jesús kitsó-la:

—'An-ná ra túbakó-la.

²⁷ Tijé-ni hora rakii, 'ji-ni xita ra kotá'yá'ta-la Jesús. Ta 'koaá kjomà-la nga jè Jesús, jngo chjoón túbakò. Tanga nijngo ra kitsò ikon nga iskonangi-la mé ra mejèn-la kò mé 'én ra inchijoónajmí. ²⁸ Jè chjoón kitsjiín jè nisa nandá-la; akjòn kijí ya ajin naxindá ján, nga kii 'kénajmí-la xita, kitsò-la:

²⁹ —Nchrabá chítsijen-la jngo xita ra kò'sín kàtsò ijye-na koni 'sín tjín kjoa ra ijye kí'siaan. Tsa jé jèe, ra Cristo [jè ra xá isikasén-ni Nainá].

³⁰ Jñà xita 'kiaá itjotin naxindá nga kiikatsijen-la ñándà nga tíjna Jesús. ³¹ 'Koaà-la chibà-la nga jñà xita ra kotá'yá'ta-la Jesús inchibítsa'ba-la nga inchitsò-la:

—Maestro, tichi jngi.

³² Tanga Jesús kitsó-la:

—'An, tjín-na tsajmì ra bákjen ra mì kì 'yaxkon jiòn.

³³ Jñà xita ra kotá'yá'ta-la kitsó-la xákjén:

—¿A tjín ra kà'fiikó-la tsajmì ra kabakjèn tsa 'koa?

³⁴ Jesús kitsó-la:

—Jñà tsajmì ra bákjen ra 'an, jè-ní nga sìhitjásòon koni 'sín mejèn-la jè ra isikasén-na kò nga tì'koa sikjéhe'ta xá-la. ³⁵ Jiòn, 'koaá 'sín bixó nga ngi ijòn sá chija-isa nga koxkó tsajmì ra ijye kojchá; tanga 'an xin-ná: Chítsijen-la ya ñándà nga tjítje tsajmì, ijyee kjóchá-ní, ijyee ma sìncháxkó. ³⁶ Jè xita ra bíxkó tsajmì ra ijye kjóchá, machjí-la; kò jñà tsajmì ra mincháxkó, 'tse kjobinachon-ní,

mé-ni ngásòn 'se-là kjotsja jè ra bítje tsajmì kò jè ra bíxkó. ³⁷ 'Én kixí jè 'én ra tsò: “Kj'íí-ní ra bítje tsajmì kò kj'íí-ní ra bíxkó.” ³⁸ 'Aán isikasén-no nga kíxkó tsajmì ya ñándà nga mì tsa jìòn iníxá; kj'íí-ní ra isíxá, tanga jìòn inçhibakò-no nga inçhibíxkó tsajmì tjé-là.

³⁹ Taxkì kjín xítà Samaria ra ya tjihijyo ya naxindá rakìdò kjokjiín-là a'ta 'tse Jesús 'kià nga kií'nchré 'én ra kitsjà chjoón nga kitsò: “Koáá kàtsò ijye-na nga'tsi kjoa ra kí'siaan.” ⁴⁰ 'Kià nga ijchò jñà xítà Samaria ñándà nga tíjna Jesús, tsikítsa'baá-là nga ya katijnakò. Kò jò nìchjin ya tsikijnakò. ⁴¹ Kò kjín xítà kjokjiín-isa-là a'ta 'tse Jesús 'kià nga kií'nchré 'én ra jè sabà tsi'kénajmí. ⁴² Jñà xítà kitsó-là jè chjoón:

—'Ndí 'ndí-ní mì tsa ta ki makjiín-najin koni tsò 'én ra jì tsi'kénajmí-nájin; jin sabá inçhina'yá-lajin, kò 'ya-nájin nga kixí kjoa nga jé ra kòchrjekàjin kjohi'in kjoa 'tse jé-là xítà isà'nde, jè Cristo [ra xá isikasén-ni Nainá].

Kó'sín isinda-ni Jesús jngo ti-là ra chi'nda ítjòn tíjna

(Mateo 8:5-13; Lucas 7:1-10)

⁴³ Ra kjomà jò nìchjin, itjodin-ní ya Samaria nga kijì ján nangi Galilea. ⁴⁴ Koni 'sín kitsò saba Jesús: Nijngo xítà ra síchjeén Nainá nga chja ngajo-là, 'yaxkón ya nangi-là. ⁴⁵ 'Kià nga ijchò ya Galilea, jñà xítà ra ya i'nde-là, nda iskábétjò, nga ijyee kijtse kjoa ra ki'sin ya Jerusalén 'kià nga itjo 'sí paxkò; nga jñà xítà kii, kií-te 'sí.

⁴⁶ Jesús ijchó india-ni ján Caná, nangi ra chja-ni Galilea, ya ñándà isikaatjiya-là nandá nga nandá xán 'tse uva ki'sin. Ya naxindá Capernaum tíjna jngo xítà ra xá tjín-te-là a'ta 'tse xítaxá ítjòn 'tse Galilea, kò 'ño kiya jè ndí ti-là. ⁴⁷ Jè xítà rakii 'kià nga kií'nchré nga jè Jesús yáá inçhrabà-ni Judea nga 'ji ya Galilea, kiijkoón Jesús nga kii kítsa'ba-là nga katafi ya ni'ya-là, nga katasínda-ni jè ndí ti-là ra ijye tíbiya. ⁴⁸ Jesús kitsó-là:

—Jìòn, tsa mì kì jchaa kjojkón kò kjoa ra bakón kjoajeya-là Nainá, mì kì kòkjiín-no.

⁴⁹ Jè xítà ra kiya i'ndí-là kitsò-là Jesús:

—Jì nà'in, 'tìin kjonda ndìton tjahijtako-ná 'kià nga tikjè biya jè ndí i'ndí-nà.

⁵⁰ 'Kiaá kitsò-là Jesús:

—'Tin-ni ni'ya-li; jè i'ndí-li ijyee ndaá tíjna-ni.

Xítà rakii kjokjiín-là jè 'én ra kòkítsò-là Jesús; kijí-ni ni'ya-là.

⁵¹ 'Kià nga ijye ijchò chraña-ni ni'ya-là, jñà xítà chi'nda-là itjotjingi-là nga kitsò-là:

—Jè i'ndí-li, ijyee nda tíjna-ni, tíjnakon-ní.

⁵² Jè x̄it̄a rak̄ī, 'kiaá iskonangi kó chon kjòn-ni nga kjonda-ni jè ndí ti-l̄a. 'Kiaá tsi'kìn-l̄a:

—Ngojñ̄a tsa la una itjahíxìn-l̄a 'chin 'ndi.

⁵³ Jè na'ìn-l̄a ndí ti ra kiya, ítsjen-l̄a nga tijè-ni hora 'kia nga kitsò-l̄a Jesús: “Jè i'ndí-li, iyyeé nda t̄jna-ni.” X̄it̄a rak̄ī, k̄o nga'tsi x̄it̄a ra t̄jtsajna ya ni'ya-l̄a, 'koaá 'sín jè Jesús tsaká'ta ikon.

⁵⁴ Jé kjojkón rak̄ī ra ma-nì jò ra ki'sìn Jesús, 'kia nga inchrabà-ni nangi Judea nga 'ji ya nangi Galilea.

Kó'sín isinda-ni Jesús 'kia nga n̄ichjin níkjáya jngo x̄it̄a ra mì kì ma fi

5 'Kia nga iyye kjomà askan-nioo, jngo 'sí-l̄a x̄it̄a judío t̄bitjo, k̄o jè Jesús kijí 'sí ya ján Jerusalén. ² Ya Jerusalén t̄jna jngo chrjò nandá ra 'mì Betesda; 'òn ma-ni ngitj̄oba-l̄a; yaá t̄jna'ta chraña-l̄a x̄otj̄oba ñánd̄a bitjo k̄o 'faha'sen-ni forrè. ³ Ñó kjìn ma-ni x̄it̄a ra kiya kjihijyongí ya ngitj̄oba-l̄a, ra x̄it̄a x̄ka, k̄o x̄it̄a tsá'yá k̄o x̄it̄a ra mì kì ma síjt̄iya ijo-l̄a, nga in̄chikoñá-l̄a 'kia nga máfangi nandá ra t̄jía ya chrjò nandá. ⁴ Nga jngo-ró ikjalí ra ta kjiá ta kjiá bitjojen nga síkáfangi nandá, k̄o jè x̄it̄a ra 'faha'sen-jin ítjòn ya nandá 'kia nga máfangi, manda-ró-ni n̄i'sín ta mé 'chin ra t̄jín-l̄a. ⁵ K̄o yaá kjijna jngo x̄it̄a ra iyye kjo kan chrjò'n jàn nó t̄jín-l̄a nga kiya. ⁶ Jesús, 'kia nga kijtse nga ya kjijna, k̄o nga ki'nchré nga iyye 'ñó kjotseé kiya, kitsò-l̄a:

—¿A mején-li nga konda-ni?

⁷ Jè x̄it̄a ra kiya kitsó-ní:

—Ji Na'ìn, mì tsa yá t̄jín-na ra basiko-na nga ma 'faha'sen-jiaan ya chrjò nandá 'kia nga máfangi. 'Kia nga mejèn-na nga 'faha'sen-jiaan, kj'íí síkijne-na nga 'faha'sen-jin ítjòn.

⁸ Jesús kitsó-l̄a:

—Tisítj̄iin, chj̄íbí n̄achan-yá-li, k̄o t̄itj̄ajme-ni.

⁹ X̄it̄a rak̄ī nd̄itoón kjonda-ni, k̄o iskábé-ni n̄achan-yá-l̄a k̄o maá tsajme-ni. Jè n̄ichjin 'kia, n̄ichjin níkjáya-ní. ¹⁰ Jñà x̄it̄a judío kitsó-l̄a jè x̄it̄a ra kjonda-ni:

—'Ndi 'ndi, n̄ichjin níkjáya-ní, mì kì t̄j'nde-li nga kíko-ni jè ra kitsajnanì.

¹¹ X̄it̄a rak̄ī kitsó-ní:

—Jè x̄it̄a ra kásinda-na, jè sabá kokàtsò-na: “Tíxkó-ni ra titsajnasìn k̄o t̄itj̄ajme-ni.”

¹² Jñà x̄it̄a k̄i 'kiaá iskonangi-l̄a:

—¿Yá x̄it̄a-ni ra k̄o'sín kàtsò-li: “Tíxkó-ni ra titsajnanì k̄o t̄itj̄ajme-ni”?

¹³Tanga jè x̄it̄a ra ijye kjonda-ni m̄i k̄i be yá x̄it̄a-ni ra isinda-ni, nga jè Jesús itjokàjiīn-l̄a ya ñánda t̄jihijyo j̄ñà x̄it̄a k̄i. ¹⁴Askan-nioo, yaá iskajin india-ni Jesús, ya aya ingo ítjòn, kitsò-l̄a:

—Ijyeé kamanda-ni, tanga k̄i t̄i tsja fatsji-jé-ni, mé-ni nga m̄i isa ñó 'cho t̄jín kjoa ra koma'tin-ni.

¹⁵Jè x̄it̄a rak̄i, k̄i 'kénajm̄i-l̄a j̄ñà x̄it̄a judío nga jè Jesús ra isinda-ni. ¹⁶Ta ngat̄j̄-l̄a kjoa ra 'sín 'kia nga nichjin níkjáya, k̄i kjoa-ni nga j̄ñà x̄it̄a judío is̄jtike Jesús nga tsikimat̄j̄ngi-l̄a nga mejèn-l̄a s̄i'ken. ¹⁷Tanga Jesús kitsó-l̄a:

—Jè Na'in-na 'koaá 'sín t̄jín xá ra tí'sín ki'ta, 'koaá ma-ni nga ko'sín tí'siaan.

¹⁸'Koaá 'sín kjomà-ni nga j̄ñà x̄it̄a judío isaá ñó mejèn-l̄a nga s̄i'ken Jesús, m̄i tsa tà ki-ni nga m̄i bexkón jè nichjin níkjáya, kí-ní nga t̄i'koaá tsò-te nga jè sabá-ró Na'in-l̄a jè Nainá, ko Nainá 'sín-te ijo-l̄a.

Kjotéxoma ra itjábé-l̄a jè I'ndí-l̄a Nainá

¹⁹Jesús 'kiaá kiichja nga kitsò-l̄a:

—Ngi 'én kixí ra xin-no, jè ti, ni ta mé ra ma 'sín ra ta kind̄a 'tse, tà jé-ní ra tsijen-l̄a koni 'sín 'sín na'in-l̄a; nga'tsi ra 'sín jè ra na'in 'miòo, 'koaá t̄i'sín 'sín kjòn jè ti. ²⁰'Koaá t̄i'sín jè Na'in-na, ñó tsjake-na ra I'ndí-l̄a ma, ko bakón ijye-na nga'tsi kjoa ra 'sín ra jè; ko isaá tse kjojkón kòkòn ñánda nga tà 'koaá koma-no ra jìòn 'kia nga jcha. ²¹Koni 'sín 'sín jè Na'in-na nga síkjaáya-il̄a j̄ñà ra 'ken, nga síkítsajnakon-ni inima-l̄a, 'koaá t̄i'sín 'sín-te ra I'ndí-l̄a 'mì-na nga 'aán tsja-te-l̄a kjobinachon jè ra 'an mejèn-na nga tsja-l̄a. ²²Jè Na'in-na m̄i k̄i t̄i yá ra bíndajín-l̄a; 'an ra I'ndí-l̄a ma, 'aán isingatsja ijye-na kjohixi-l̄a mé-ni nga 'an kindájín-na, ²³ko mé-ni 'koa t̄i'sín kata'yaxkón-na 'an ra I'ndí-l̄a ma koni 'sín nga 'yaxkón jè Na'in-na. Jè ra m̄i k̄i bexkón-na nga I'ndí-l̄a Nainá ma, t̄i'koaá m̄i k̄i bexkón jè Na'in-na ra isikasén-na.

²⁴Ngi kixí kjoa ra koxin-no: Jè ra 'nchré-na koni 'sín nga xiaan, ko makjiīn-l̄a a'ta 'tse ra isikasén-na, t̄jín-l̄a kjobinachon ra m̄i fehe'ta; ko m̄i tsa t̄i kjohi'in skanè-l̄a, nga m̄i t̄i ya t̄jna-ni ñánda t̄jín ra kjobiya, ijyeé ya t̄jna ñánda t̄jín ra kjobinachon. ²⁵Ngi kjohixí ra xin-no: Nchrabá nichjin, ko 'ndí-ni, 'kia nga j̄ñà mi'ken kji'nchré 'én-na ra I'ndí-l̄a Nainá 'mì-na; ko j̄ñà ra kji'nchré, kítsajnakon-ní. ²⁶Jè Na'in-na, t̄jé-ni ra kjobinachon; ko 'an ra I'ndí-l̄a ma, 'koaá t̄i'sín kitsjà-te-na nga t̄i'aán-te-na ra kjobinachon; ²⁷ko 'aán kitsjà-naa kjotéxoma-l̄a nga 'an kindájín-l̄a x̄it̄a, nga 'an-ná ra I'ndí-l̄a X̄it̄a

xin-là ijo-na. ²⁸ Kì tà chjàn maxkón-no kjoa kii, nga kijchò nìchjin nga kji'nchré 'én-na nga'tsi mi'ken ra kjihijoyá ya 'nchó mi'ken. ²⁹ Kò jñà ra nda ki'sìn kitjo i'nde-ní nga 'ki-là kjobinachon; tanga jñà ra 'cho ki'sidòn kitjo i'ndeé-te-ni nga tjábé-là kjohi'in.

Kó'sín kitsjá 'én Jesús ra tì a'ta 'tse-ni

³⁰ Mì kì mé ra ma 'siaan ra ta kindà tsá'an. 'Koaá 'sín bindájiáan koni 'sín tsò-na jè Na'in-na. Jè kjoa ra 'an bindájiáan, kixií tjin, nga mì tsa kò'sín 'siaan koni 'sín mejèn-na; jé tísitjasòn koni 'sín mejèn-là jè Na'in-na ra isikasén-na. ³¹ Tsa tì'aán tsja-na 'én ra a'ta tsá'an nga nda sikíjnaa ijo-na, jè 'én ra chjàa, mì kì kòkjiín-no tsa 'én kixi. ³² Tanga tjna ìjngo-isa ra tsjá 'én ra a'ta tsá'an, kò beé-ná nga jè 'én ra tsjá, ngi 'én kixi-ní. ³³ Jión inikasén xita ra ikjonangi-là Juan, kò jè Juan kitsjá 'én-là ra a'ta 'tse kjoakixi. ³⁴ Tanga mì tsa kjo'ño tjinè-là nga kji'í xita tsjá 'én ra a'ta tsá'an. Ta kí koxin-najìon 'én kii mé-ni nga kítjokajion kjohi'in ra a'ta 'tse jé-no. ³⁵ Jè 'én ra kiìchja Juan, 'koaá 'sín ngoya-là koni tsa jngo ni'í ra títi kò ra tísihisen; jìon, ta chibaá nìchjin initsjakoo jè 'én ra kiìchja nga sìhisen-no. ³⁶ Jè xá ra 'siaan isaá 'ño chjí-là koni jñà 'én ra kitsjà Juan. Nga jè xá ra isìngatsja-na jè Na'in-na nga sìhitjásòn, tije xá rakii tsjá-ni kjohixi ra a'ta tsá'an nga kixií kjoa nga jè Nainá isikasén-na. ³⁷ Tì'koaá jé Na'in-na ra isikasén-na, tsjá-te 'én ra a'ta tsá'an, ni'sín jìon, kjè kì na'yá-là jè jta-là, tì'koa kjè kì 'yaxkon jìon kó'ki; ³⁸ kò ni mì tsa ya tijnajin 'én-là ya inìma-no, nga mì kì makjiín-no a'ta 'tse ra isikasén. ³⁹ Jìon, ndaá chitáyá jè Xajon ra tji'ta 'én-là Nainá, nga 'koaá 'sín níki'tsjen jìon nga yaá sakò-no kjobinachon ra mì kì fehe'ta. Jè xajon rakii, yaá tsjá 'én ra a'ta tsá'an, ⁴⁰ kò mì kì nchrabátjìngi-ná jìon nga koma 'se-no kjobinachon rakii.

⁴¹ Mì tsa jè ra mejèn-na nga jñà xita 'nga sìkíjna-na; ⁴² nga bexkoón-no nga mì tsa ngi kixi kjoa nga tsjacha Nainá. ⁴³ A'ta 'tseé Na'in-na inchrabà-na, kò mì kì ma-najìon nga chjìbétjò-ná; tanga tsa yá ra ta jè ki'tin-là ijo-là nga kji'í, ta isaá jè chjìbétjò jìon. ⁴⁴ ¿Kó'sín koma-ni nga kòkjiín-najìon? Nga tà jé fatsjio nga nda kítjongio ya ngixkon xita, kò mì tsa jè fatsjio nga nda kitsajna ya ngixkon Nainá ra ta jè ta jngo ma-nioo. ⁴⁵ Kì tà chjàn kò'sín níki'tsjen nga 'aán kongí-no ya ngixkon Nainá; tije-ni Moisés ra fa'ta ikon jìon ra koàngi-no. ⁴⁶ Nga, tsa kixií-la kjoa nga makjiín-najìon jè 'én ra tsikínda Moisés, tì'koaá kòkjiín-te-najìon ra a'ta tsá'an; nga jè Moisés 'kia nga tsikínda xajon, a'ta tsá'aán kiìchja koni 'sín nga tsikínda

xajon. ⁴⁷Tanga tsa mì kì makjiín-no koni 'sín tíchja jè xajon ra tsikínda Moisés, ¿kó'sín kòkjiín-najìon 'én ra 'an koxín-no?

Kó'sín nga 'ñó kjin xita isikjèn Jesús

(Mateo 14:13-21; Marcos 6:30-44; Lucas 9:10-17)

6 'Kia nga ijye kjomà kjoa kii, Jesús yaá kiji ya ra ijngoa ndáchikon tse Galilea, tijè-ni ndáchikon ra 'mì Tiberias. ²'Kia nga kijtse xita kjoxkón ra 'sín Jesús nga ma-la sínda-ni xita ra kiya, 'ñó kjin xita kijitjingi-isa-la. ³'Kiaá tsihijin jngo i'nde ñánda asòn'nga chon; yaá tsikijna kò xita ra kotá'yá'ta-la. ⁴Kò ijyeé tímachraña 'sí paxkò jè 'sí-la xita judío. ⁵'Kia nga iskotsíjen Jesús, kò nga kijtse nga 'ñó kjin ma-ni xita ra tjingi-la, kitsò-la jè Felipe:

—¿Ñánda kindá-lá tsajmì ra kòkjen jña xita kii?

⁶Tanga ta 'koáá kitsò-la, ta jè ra mejèn-la nga ske kó kitsò jè Felipe. Nga jè Jesús, ijyeé be-ní mé ra 'siin. ⁷Jè Felipe kitsó-ní:

—Ni'sín-la jña chjí-la xita ra jò sindò nichjin tjin-ni kindá-ilá niño nchrajín jña xita kii, nda mí-la kichóya-la nga itsé itsé skine nga'tsiòò.

⁸'Kiaá kichja jè Andrés, ra ti'koáá ya kotá'yá'ta-la Jesús, ra 'ndse ma Simón Pedro, kitsò:

⁹—Jngo ti tjina ijdíi ra 'ya 'òn niño nchrajín 'tse cebada kò jò ti; tanga ñánda kichóya-la ra kotjióon.

¹⁰Jesús kitsó-la:

—Kò'tin-la nga'tsi xita nga katitsajna.

Kò taxki 'ñó tjin xka ijña ya i'nde rakii, kò yaá tsikitsajnajin. Nga maá-la tsa 'òn jmi ra ta xita 'xin. ¹¹Jesús iskábé jña niño nchrajín kii, 'kia nga ijye kitsjá-la kjonda Nainá, akjòn kitsjá-la jña xita ra kotá'yá'ta-la, mé-ni nga isika'bí-la jña xita ra tjítsajna. Jña ti ra jò ma-nioo, 'koáá ti'sín isìkò, kitsjá-la jña xita ta kó 'ki mejèn-la. ¹²'Kia nga ijye kjoski nga'tsi xita, Jesús kitsó-la xita ra kotá'yá'ta-la:

—Tíxkò-no nga'tsi ra kajnengi-ni, mé-ni nga nimé ra kjitsón-ni.

¹³Jña xita, 'kia nga tsikíxkó-ni jña niño nchrajín ra tsijnengi-nioo, ngi tejò ndisiyá kjomà-isa. ¹⁴Jña xita, 'kia nga kijtse kjoxkón ra 'ñó nda tjin ra kòki'sin Jesús kitsó-la xákjén:

—Kixi kitii-la kjoa, jé-la xita rakii ra chja ngajo-la Nainá, ra xá tjinè-la nga kjíi i isà'nde.

¹⁵Tanga Jesús kjòchiyaá-la nga jña xita kii mejèn-la nga kjo'ñó iko nga xitaxá ítjòn sikkijna, 'kiaá tsihijin india-ni ján nindo ján, nga ya tsikijna tajngo.

Kó'sín nga ma tsajme Jesús ya asòn ndáchikon

(Mateo 14:22-27; Marcos 6:45-52)

¹⁶ 'Kia nga ijye tímajñò, jñà xità ra kotá'yá'ta-là Jesús ijchòjeén india-ni ya ñándà kijjna jè ndáchikon, ¹⁷ yaá 'jaha'sen jngo chitso kò tsatojin jè ndáchikon nga kijì ya naxindá Capernaum. Ijyeé 'ñó kjòjñò, kò jè Jesús kjè kì tsijen bijchótjìngi-là. ¹⁸ Ya asòn ndáchikon 'ji jngo tjojkón ra 'ñó 'tsa, kò jè nandá tsikí'tsia nga tsáfangi. ¹⁹ Ijyeé-la tsa kjo 'òn kò tsa kjo jon jmi metro fi nga tjímasòn ya asòn ndáchikon, 'kia nga kijtse nga jè Jesús tsá'basòn ya nandá kò tínchrabá'ta-là ya chitso, jñà xità-là ta itsakjón-ní. ²⁰ 'Kiaá kiichja Jesús, kitsò-là:

—'Aán-náa, kì tà chjàn skon jìòn.

²¹ Jñà xità-là 'ñó tsja ki'se-là, isikjaha'sen ya chitso; kò ndìtoón ijchò ya i'nde ñándà inchifi.

Mé ra ki'sìn jñà xità ra isikjèn jè Jesús

²² Nga ma nchijòn, jñà xità ra tsikitsajna ya ra ijngoa ndáchikon ján kijtse-ní nga ta jè-ni chitso ra kijjna ra iko xità, kò nga jè Jesús mì kì tsijen 'jaha'sen, ta jñà xità ra kotá'yá'ta-là kijcha-là nga 'jaha'sen. ²³ Tanga ijchò i'ka chitso ra kj'í ra ya inchrabà-ni naxindá Tiberias ra tsincha'ta chraña-là ya i'nde ñándà nga tsakjèn niño nchrajín xità ra 'òn jmi ma-nioo, 'kia nga ijye kiichja'ta-là Nainá Jesús nga kitsò-là: “Nainá ra katíchjí-li.” ²⁴ Jñà xità, 'kia nga kijtse nga mì yá tjín Jesús kò xità ra kotá'yá'ta-là, 'kiaá 'jaha'sen jngo chitso kijì nga kù kátsji Jesús, ya ján naxindá Capernaum.

Niño nchrajín ra tsjá Nainá nga tsjá-là kjobinachon xità

²⁵ Jñà xità kù, 'kia nga ijye ijchò ya ra ijngoa ndáchikon ján, yaá isakò-là Jesús, kitsò-là:

—Maestro, ¿kó chon kà'fij ijdíí?

²⁶ Kiichja Jesús, kitsó-là:

—Ngi kjohixí ra xin-no, mì tsa ki fatsji-nájiòn nga kjòchya-no jè kjòjkón ra kí'siaa; ta kií fatsji-nájiòn nga ísikjén-no skanda kó'sín tjen nga kjoskioò. ²⁷ Kì tà chjàn jè 'ñó níkájno tsajmì ra ma chine ra ta ndìton fehe'ta, jè isa 'ñó tikájno jè tsajmì ra tíjna ki'ta nga jè-ní ra tsjá-no kjobinachon ra mì kì fehe'ta. 'Aán tsja-no tsajmì kù 'an ra l'ndí-là Xità xian-là ijo-na. Nga jè Nà'in-na ra Nainá, 'koaá 'sín kitsjá kjohixí ra a'ta tsá'an.

²⁸ Xità kii 'kiaá iskonangi kitsò:

—¿Mé ra 'siaan-jin nga ma sixá-lajin Nainá koni 'sín nga mejèn-là?

²⁹ Kiichja Jesús, kitsó-là:

—Jè xá ra mejèn-là Nainá nga 'siaan jìon, jè-ní nga katamakjiín-no a'ta 'tse ra jè isikasén.

³⁰ Jñà xità kii, kitsò-là Jesús:

—¿Mé kjoaxkón ra bakon-nájin, mé-ni 'kia nga jcha-jin, koma kokjiín-najin? ¿Mé ra ma-li 'ni? ³¹ Jñà xità jchínga-najin, jñá iskine niño nchrajín ra 'mì maná ya i'nde kixi ñánda nimé tjín, koni 'sín tsò xajon tsje ra tjí'ta 'én-là Nainá, nga tsò: “Ngajmi inchrabà-ni niño nchrajín ra kitsjà-là nga isikjèn.”

³² Kiichja Jesús, kitsó-là:

—Ngi kjohixí ra xin-no, mì tsa jè Moisés ra kitsjà niño nchrajín ra ngajmi inchrabà-ni; jè Na'in-na ra ma-là tsjá-no ra ngi jè sabà niño nchrajín ra ngajmi nchrabá-ni. ³³ Nga jè niño nchrajín ra tsjá Nainá, jè-ní ra ijye itjojen-ni ngajmi nga tsjá-là kjobinachon xità ra tjín isà'nde.

³⁴ Xità kii kitsó-ni:

—Na'in, 'ti ki'ta-nájin jè niño nchrajín ra ko'mi-là ji.

³⁵ Jesús kitsó-là:

—'An-ná jè niño nchrajín ra ma sikkijnakon-no; jè ra 'an kjinchrabà'ta-na, skií 'se ki'ta ya inìma-là, ko jè ra kokjiín-là ra a'ta tsa'an, ni-ti-kjiá koxándá-ila ta kjiá-nioo. ³⁶ Ijyeé kokíxian-no, ni'sín ijye kijcha-nájìon takó mì kì makjiín-no ra a'ta tsa'an. ³⁷ Nga'tsi xità ra Na'in-na tsjá-na, yaá nchrabá'ta-na; ko jñà ra 'an nchrabá'ta-na mì tsa bachrjengi jiàan. ³⁸ Nga mì tsa ki xá inchrabàjen-na ján ngajmi nga 'an ko'sín 'siaan koni 'sín mejèn-na; kií xá 'jí-na nga ko'sín sihitjásòon koni 'sín mejèn-là jè Na'in-na ra isikasén-na. ³⁹ Jè ra mejèn-là jè Na'in-na ra isikasén-na, jè-ní nga nga'tsi xità ra jè isìngatsja-na, nijngo katachija, ta isaá 'an sikjaáya-ila 'kia nga kjehe'tà nichjin. ⁴⁰ Nga jè ra mejèn-là jè ra isikasén-na, nga nga'tsi xità ra skexkon-na 'an ra I'ndí-là Nainá 'mì-na ko ra kokjiín-là a'ta tsa'an, kata'seé-là kjobinachon ra mì fehe'ta ni ta kjiá-nioo; ko 'aán sikjaáya-ila 'kia nga ijye kjehe'tà nichjin.

⁴¹ Jñà xità judío tsikí'tsia nga kiichhajno-là Jesús, ta ki-ró nga kitsò: “'Aán-ná niño nchrajín ra ngajmi inchrabà-ni.” ⁴² Ko kitsó-là xákjèn:

—¿A mí tsa jè xità rakii ra 'mì Jesús, jè ra ti-là José? Jién, ndaá 'yaxkeén jè na'in-là ko na-là. ¿Kó'sín ma-ni nga tsò nga ngajmi inchrabà-ni?

⁴³ Jesús 'kiaá kitsò-là:

—Kì ko'sín nakjoájno-ná. ⁴⁴ Niyá xità ra ma kjinchrabà'ta-na, tsa mì jè Na'in-na ra isikasén-na sikkasén'ta-na, mé-ni nga 'an sikjaáya-ila

'kia nga kjehe'tà nichjin. ⁴⁵'Koaá 'sín tsò xajon ra tsikínda xita ra kiichja ngajo-la Nainá nga tsò: “Nainá sabá kokòn-ya-la nga'tsi xita.” 'Koaá 'sín ma-ni nga nga'tsi ra 'nchré-la Na'in-na ko machiya-la ra a'ta 'tse, 'aán nchrabá'ta-na.

⁴⁶'Mì tsa ki-ni nga tjin i'ka xita ra ijye kijtse Nainá ra Na'in-na ma; ta jngoó jè ra a'ta 'tse Nainá inchrabà-ni ra ijye kijtse. ⁴⁷Ngi kjohixií ra xin-no: jè ra kokjiín-la ra a'ta tsa'an, 'seé-la kjobinachon ra mì kì fehe'ta ni ta kjiá-nioo. ⁴⁸'Aán-ná niño nchrajín ra síkijnakon-no. ⁴⁹Jñà xita jchínga-najiòn, ni'sín jñà tsakjèn niño nchrajín ra maná 'mì ya i'nde kixi ñánda nga nimé tjin, takó 'ken-ní. ⁵⁰Jè niño nchrajín ra koxin-no, jè-ní ra ngajmi inchrabà-ni, mé-ni jè ra skine mì kì kiyá. ⁵¹'Aán-ná jè niño nchrajín ra tijnakon ra ya itjojen-ni ján ngajmi; tsa yá ra skine niño nchrajín rakii, kijnakon ki'ta-ní ni ta kjiá-nioo. Jè niño nchrajín ra 'an tsja, jè ijo-na ra koxin-la. Tsja-ná ijo-na nga kiyátji-la 'an jñà xita isà'nde mé-ni nga kítsajnakon-ni.

⁵²Jñà xita judío tsikí'tsia nga tsakátiya-ni, kitsò-la xákjén:

—¿Kó'sín síko-la rakii nga ma tsjá-ná ijo-la nga ma chjineé?

⁵³Jesús kitsó-la:

—Ngi 'én kixií ra xin-no, tsa mì kì chjinee ijo-na ko mì kì 'siòò jní-na 'an ra l'ndí-la Xita xin-la ijo-na, mì kì 'se-no kjobinachon. ⁵⁴Jè ra kjine ijo-na ko ra 'bi jní-na tjin-la kjobinachon ra mì kì fehe'ta; ko 'aán sikjaáya-ila 'kia nga ijye kjehe'tà nichjin. ⁵⁵Nga jè ijo-na ngi jè-ní tsajmi ra ma chine ra ngi nda síski-ná, ko jè jní-na ngi jè sabá-ní nandá ra ma 'yò. ⁵⁶Jè ra skine ijo-na ko sk'í jní-na, yaá kijnako ki'ta-na, ko 'an, yaá tijnako ki'ta-te. ⁵⁷Jè Na'in-na, ra isikasén-na tijnakon-ní, ko a'ta 'tse-ní nga tijnakon; 'koaá 'sín tjin-te jè ra skine-na, a'ta tsa'aán kijnakon-ni. ⁵⁸Jè niño nchrajín ra koxin-la jè ra inchrabàjen-ni ngajmi. Jè niño nchrajín rakii, mì tsa 'koaá-ni koni jè maná ra iskine xita jchínga-najiòn, ko takó 'ken-ní; nga jè ra skine niño nchrajín ra koxin-la, 'seé-la kjobinachon ni ta kjiá-nioo.

⁵⁹Jñá kjoa kii ra tsakón-ya ya Capernaum ya ni'ya sinagoga ñánda nga maxkóya xita Judío.

Kó'sín chja-ni 'én ra títsjá Jesús

⁶⁰'Kia nga kii'nchré jñà 'én kii koni 'sín nga tsakón-ya Jesús, 'ñó kjin xita ra kotá'yá'ta-la kitsò:

—Jñà 'én kii ra kotsò-la, 'ñó i'in tjin, ¿yá ra ma kokjiín-la?

⁶¹Jesús, 'kia nga kjöchiya-la nga 'cho inchichajano-la 'én ra tsakón-ya, iskonangí-la, kitsò-la:

—¿Jñà 'én kii a 'choó sasén-no? ⁶² ¿Kó'sín kiya-najiòn, tsa jcha-ná jìòn 'an ra l'ndí-là Xità xian-là ijo-na nga kjímijìn india-na ñanda nga tíjna nga tì'sa ítjòn? ⁶³ Jé Inìma Tsje-là Nainá ra síkíjnakon-ná; jè ra ta ijo-ná, nímé chjí-là. Jè 'én ra bakon-yá-najiòn, [mì tsa kjoa 'tse isà'nde-jìn], kjoa 'tse Inìma Tsje-là Nainá-ní jè ra ma síkíjnakon-ni inìma-no. ⁶⁴ Tanga tjítsajnajíin-isa-najiòn ra kjè kì makjíin-là.

Nga jè Jesús, ta'koa ijyee tíjíin-là nga tì'sa-ni yá-ni ra mì kì kòkjíin-là ra a'ta 'tse, kò yá-ni ra síngatsja jñà xità kondra-là. ⁶⁵ Kò kitsò-isa:

—Kíí kò'sín tíxin-no, niyá ra ma kjinchrabà'tà-na tsa mì jè sabà Na'in-na tsjá'nde-là.

Kó kitsò jè Pedro a'ta 'tse 'én ra kitsjà Jesús

⁶⁶ Skanda 'kia-ni nga kòkitsò Jesús, kjín jchán xità ra kotá'yá'ta-là mì kì tì yà tsikimako-ni, kii-ni í'tsìn. ⁶⁷ Jesús 'kiaá iskonangi-là xità chì'nda-là ra tejò ma-nioo, kitsò-là:

—¿Jìòn a tì'koaá mejèn-te-no kongí-no í'ndsion?

⁶⁸ Kitsó jè Simón Pedro:

—Na'in, ¿yá ra ma kongítjìngi-isa-lajìn? Jíí-ní ra tíjn-li 'én ra tsjá-ná kjobinachon. ⁶⁹ Jìn ijyee kò'sín makjíin-najìn, kò 'ya-nájìn nga jíí-ní ra Cristo jè l'ndí Tsje-là Nainá ra tíjnakon.

⁷⁰ Jesús kitsó-là:

—Tejò ma-najiòn ra ítsjahíjin-no, tanga jngo tíjnajìn-najiòn ra xità-níí tíbixá-là.

⁷¹ Jesús, jè 'én ra kòkitsò-là, jè kiichja a'ta 'tse Judas, l'ndí-là Simón Iscariote, nga nì'sín yà tíjnajìn-là ra tejò ma-nioo, jè Judas síngatsja Jesús jñà xità kondra-là.

Kó'sín kitsò jñà 'ndse Jesús

7 'Kia nga ijyee kjomà kjoa kii, Jesús yaá tsajme nangi 'tse Galilea. Majìn-là nga yà kojme yà nangi Judea, nga jñà xità judío inchibátsji-ni nga mejèn-là sù'ken. ² Ijyee tímachraña 'sí-là Nì'ya Xka, jngo 'sí ra jñà xità judío bachrje. ³ Jñà 'ndse kitsó-là:

—Kì tà chjàn ta i bijni ijndí; 'tin-ti yà ján Judea mé-ni katabe-te-ni jñà kjoa ra 'nì xità ra kotá'yá'ta-li ra yà tjítsajna ján. ⁴ 'Kia nga mejèn-ná skexkon-ná xità, mì tsa kjo'ma 'sieén jngo kjoa ra ma-ná. Tsa 'koaá tíjn kjoa ra ma-li 'nì, kò'tjìn yà ngixkon xità isà'nde.

⁵ Nga skanda jñà 'ndse Jesús mì kì kjokjíin-là ra a'ta 'tse. ⁶ Kiichja Jesús, kitsò-là:

—'An kjè kì bijchó nìchjin-na, tanga ra a'ta tsajìon-jìon nda-ní ta mé nìchjin-nioo nga kongió. ⁷ Jìon mì kì ma sùjtike-no jñà xìta isà'nde; tanga 'an jtikeé-na, ta ngatjì-la 'koaá 'sín xin kixi-la nga 'choó tjin kjoa ra 'sín ra jñà. ⁸ Tangió ra jìon 'sí; 'an mì kì kjín jiàan, nga kjè kì bijchó nìchjin-na.

⁹ 'Kia nga ijye kòkìtsò-la 'én kii, jè, yaá tsikijna ya i'nde Galilea.

Kó'sín tsakátikjo jè Jesús kò jñà xìta ya ñánda itjo 'sí

¹⁰ Tanga 'kia nga ijye kiji jñà 'ndse, Jesús takó tì'koaá kiji-te-ni 'sí, tanga mì tsa ikòn ijo-la; koni ta kiji'ma-ní. ¹¹ Jñà xìta judío inçhibátsjií ya ajin 'sí, tsò-la xákjién:

—¿Ñánda tjna xìta rakii?

¹² Nga'tsi xìta ra ijchò 'sí, jndí ra ján joóya-ni a'ta 'tse Jesús. Tjin ra tsò: “Xìta nda-ní”, tì'koaá tjin ra tsò: “Majin, xìta naxindá kondacha-la.”

¹³ Tanga niyá ra kiichja tsijen a'ta 'tse. Jñà xìta, jñà itsakjòn-la xìtaxá ítjòn-la xìta judío.

¹⁴ 'Kia nga ijye ijchò masen-la 'sí, 'jaha'seén Jesús ya ingo ítjòn nga tsakón-ya-la xìta. ¹⁵ Kò ta kjóxkón-la jñà xìta judío koni 'sín nga ikòn-ya-la xìta, kitsò-la xákjién:

—¿Kó'sín ma-ni nga ta nda bakón-ya xìta rakii nga mì tsa tsijen iskotá'yá-jìn?

¹⁶ Jesús kitsó-la:

—Jñà 'én ra 'an bakon-yáa, mì tsa tsa'an jiàan; 'tseé-ní jè ra isikasén-na. ¹⁷ Tsa yá ra mejèn-la nga sùhitjasòn koni 'sín nga mejèn-la Nainá, yaá ske-ni a a'ta 'tseé Nainá nchrabá-ni jè 'én ra 'an bakon-yáa, o ra ta 'aán bi'tín-la ijo-na koni 'sín xiaa. ¹⁸ Jngo xìta ra ta jè bi'tin-la ijo-la nga chja, jè ra mejèn-la nga jè 'nga sùkíjina ijo-la; tanga jè xìta ra jè 'nga síkíjina jè ra isikasén, jè xìta rakii, ngi 'én kixí ra tsjá, kò mì tsa 'én ndiso ra chja.

¹⁹ ¿A mí tsa kixi kjoa nga itjábé-no jè kjotéxoma-la Nainá ra jè Moisés tsikínda? Tanga jìon, nijngo ra ma-la síhitjasòn. ¿Mé-ni nga mejèn nì'ken-nájiòn?

²⁰ Jñà xìta kitsó-ní:

—Níí-la tijnajin ya inìma-li. ¿Yá ra kòtsò-li nga mejèn sù'ken-lajin?

²¹ Jesús kiichja kitsó-la:

—Jìon, 'nó maxxón-no nga ta jngo-ni kjoa ra kí'siaa 'kia nga nìchjin níkjáya. ²² Kixí kjoa, Moisés tsikí'tín-no nga sùitjasòn kjoa 'tse circuncisión nga sù'ta chiba ijo-la xìta 'xin (nì'sín mì tsa a'ta 'tse kjòn-ni Moisés; nga yaá inçhrabà-ni a'ta 'tse xìta jchínga ra tsikihijyo ítjòn

kjotseé). Kò bi'ta chiba-najiòn ijo-la xitá 'xin ni'sín nichjin níkjáya. ²³Tsa kò'sín 'nià jìòn nga mejèn-no mì kì jchija kjotéxoma ra tsikíjna Moisés, ¿mé-ni nga majti-najiòn nga jngo xitá nda kjón ísindá-na 'kia nga nichjin níkjáya? ²⁴Kì tà kò'sín chosòn-la koni 'sín jìòn tsijen-no. 'Koaá 'sín jchósòn-la koni 'sín nga kixi tjin kjàn ra kjohixi.

Yá kjàn-ni ra isikasén jè Cristo

²⁵Tjin i'ka xitá ra Jerusalén 'tse ra kitsò:

—¿A mí tsa jè xitá rakì ra inçhibátsji jñà xitá judío nga mejèn-la nga sù'ken? ²⁶Chítsijen-la-ni kò'sín tíchjain masen-la xitá, kò ni ta yá ra kòtsò-la. ¿A 'koaá 'sín inçhimakjiín-la xitaxá tsa 'koa, nga jè xitá rakì, jé-ní ra Cristo [ra xá Nainá isikasén-ni]? ²⁷Tanga jién 'ya-ná ñándà nchrabá-ni rakì. Tanga 'kia nga kj'í jè ra Cristo, mì kì jcha-la ñándà kj'í-ni.

²⁸Jesús, 'kia nga tíbakón-ya ya nditsin ingo ítjòn, kií'nchré-ní koni 'sín kitsò jñà xitá; 'kiaá 'ñó kiichja kitsò:

—Ndaá 'yaxkon-nájiòn kò ndaá 'ya jìòn ñándà-ni tsá'an; tanga mì tsa tà a'ta tsá'an 'jí-na; ngi jè sabá Nainá ra isikasén-na, jè ra mì 'yaxkon jìòn. ²⁹'An, ndaá bexkon nga yaá inçhrabà-na a'ta 'tse; kò jé isikasén-na.

³⁰Jñà xitá sí mején-la nga jtsaba'ño kjàn, tanga nijngo ra kitsò ikon nga itsabá'ño nga kjè kì bijchó nichjin-la nga kiyá. ³¹'Nó kjàn xitá kjokjiín-la koni 'sín kitsò Jesús, kitsò-la xákién:

—¿A isaá kjàn kjoxkón 'sijn Cristo 'kia nga jè ra kj'í koni 'sín tjin ra tí'sín jè xitá rakì? Jé-la rakì ra Cristo.

Mé ra mejèn-la isiko Jesús jñà xitá fariseo

³²Jñà xitá fariseo 'kia nga kií'nchré koni 'sín inçhítsò xitá ra a'ta 'tse Jesús; jñà xitá ítjòn-la na'mì kò xitá fariseo isikasén xitá ra síkinda ya ingo mé-ni nga katatsaba-ni Jesús tsiki. ³³Jesús kitsó-la:

—'An, ta chibaá nichjin kótijnakoo-no, akjàn kjín india-na ya ñándà nga tijn ra isikasén-na. ³⁴Jìòn ni'sín kjótsji-nájiòn tanga mì kì sakò-no, nga mì kì koma kongí jìòn ya ñándà nga kótijna ra 'an.

³⁵Jñà xitá judío 'kiaá tsikí'tsia nga iskonangi-la xákién, kitsò:

—¿Ñándà kiji xitá rakì? ¿Mé-ni nga mì kì koma sakó-ná? ¿A yaá ikijnajin-la xitá judío jñà ra jndí ra ján xin tjítsajna kò nga kòkòn-ya-la ra taxki kj'í xitá? ³⁶¿Kó tsò-ni ra kòtsò-la, nga tsó-ná: “Jìòn, ni'sín takó kjótsji-nájiòn, tanga mì kì sakò-no, nga mì kì koma kongí jìòn ya ñándà kótijna ra 'an”?

Kó'sín koma ya ajin inìma-la xita ra kòkjiín-la ra a'ta 'tse Jesús

³⁷ Jè nìchjin ra fehe'ta-ni 'kia nga je 'sí, tsasijna kixíí Jesús kò 'ñó kùichja, nga kitsò:

—Tsa yá ra xándá-la katanchrabá'ta-na kò kata'bi. ³⁸ Koni 'sín tíchja xajon ra tí'ta 'én-la Nainá nga tsò: Jè ra kòkjiín-la ra a'ta tsa'an, ya ajin inìma-la, 'koáá 'sín koma koni jngo i'nde ñánda tíbitjo nandá ra mì kì xìya ra síkítsakon-ni xita.

³⁹ 'Kia nga kò'sín kitsò Jesús, jé kùichja a'ta 'tse Inìma Tsje-la Nainá ra tjábé-la jñà xita ra kò'sín kòkjiín-la ra a'ta 'tse, ta ngatji-la nga takó kjè kì bitjojen jè Inìma Tsje-la Nainá 'kia nga kò'sín kitsò Jesús; nga ki, jè Jesús, takó kjè fi-ni ján ngajmi nga ma jeya kájna.

Kó'sín kitsò jñà xita ra a'ta 'tse Jesús

⁴⁰ Jñà xita 'kia nga kíí'nchré jñà 'én kùí, tjín i'ka ra kitsò:

—Kixíí kitií kjoa, jé xita rakìi ra tjínè-la nga kj'íí nga kichja ngajo-la Nainá.

⁴¹ Tí'koáá jñà xita ra i'ka kitsó-ní:

—Xá jè kiti-ni xita rakìi ra Cristo [ra xá isikasén-ni Nainá].

Tanga tjín-te i'ka ra kitsò:

—Majìn, jè ra Cristo, mì tsa Galilea kj'íí-ni. ⁴² Jè Xajon ra tí'ta 'Én-la Nainá, 'koáá 'sín tíchja nga jè ra Cristo, tjíné-la nga ya kjjinchrabà-ni ya tje-la David, kò yaá kj'íí-ni ya naxindá Belén tiya-ni ñánda naxindá-la David kjomà.

⁴³ 'Koaá 'sín kjomà-ni nga kjojòya xita ra tà ngatji 'tse Jesús.

⁴⁴ Tjín i'ka ra mejèn-la nga jtsaba'ñó nga ikò ndayá, tanga nijngo ra kitsò ikon nga itsabá'ñó.

Kó'sín tsakátiya-ni xita ítjòn-la na'mì ra a'ta 'tse Jesús

⁴⁵ 'Kia nga tsáfa-ni jñà xita ra síkinda ingo ya ñánda nga tjítsajna jñà xita fariseo kò xita ítjòn-la na'mì, iskonangií-la nga kitsò-la:

—¿Mé-ni mì kì kanchrabáko-no jè xita rakìi?

⁴⁶ 'Kiaá kitsò xita kùí:

—Kjè tsa jngo xita ra kò'sín na'yá-lajjìn koni 'sín tsò xita rakìi.

⁴⁷ 'Kiaá kùichja jñà xita fariseo, kitsò-la:

—¿A tí'koáá kàmakjiín-te-najìon 'én ndiso ra chja? ⁴⁸ ¿A yaá inchimakjiín-la jñà xita ítjòn-ná kò xita fariseo? ⁴⁹ Tanga jñà xita kùí ra mì kì be kjotéxoma, jè Nainá katatsjá i'in-la.

⁵⁰ Jè Nicodemo, jè xita fariseo ra ijye asa tsakáko Jesús, kitsò-la:

⁵¹ —Jè kjotéxoma tsajién mì kì tsjá'nde nga jngo xitá taxkì 'kì-lá kjohi'in, tsa tikjè nda na'yá-lá mé ra ki'sìn kjòn-ni.

⁵² Jñà xitá, kitsò-lá:

—¿A tì'koaá Galilea-te i'nde-li? Nda chjítá'yí jè xajon ra tjí'ta 'én-lá Nainá; yaá jcha-ni nga kjè sa jngo xitá ra síchjeén Nainá nga chja ngajo-lá ya nchrabá-ni ya Galilea.

Mé ra kjomà'tin chjoón ra kjoachijngi ki'sìn

⁵³ Nga'tsì xitá kja kiji kja kiji-ni ni'ya-lá nga jngó jngóo.

8 Tanga jè Jesús yaá kiji ya nindo Yá Olivo. ² 'Kia nga ma nchijòn, tajñó 'ji ya ingo ítjòn. Nga'tsì jñà xitá yaá 'ji tjíngi-lá. 'Kiaá tsikijna Jesús nga tsakón-ya-lá.

³ Jñà xitá ra bakón-ya kjotéxoma-lá Nainá ra tsikínda Moisés ko jñà xitá fariseo, ijchòkoó jngo-lá chjoón ra kijcha'tín-lá 'kia nga tí'sín kjoachijngi. Tsasíjnajin masen ñándá nga tjin xitá. ⁴ Ko akjòn kitsò-lá Jesús:

—Maestro, jè chjoón rakìi, nda kjón ka'ya'tín-lá 'kia nga tí'sín kjoachijngi. ⁵ Moisés, 'koaá 'sín tsikí'tin-ná a'ta 'tse kjotéxoma-lá nga najo-ró kiyá-ni jñà íchjín ra ko'sín 'sín. ¿Kó'sín sií ra jì?

⁶ Jñà xitá kii, kií ko'sín kitsò-lá Jesús ta mejèn-lá nga skoó'ta, mé-ni nga koma sakò-ila kjoa ra koaà-nè-lá nga koaàngi ra a'ta 'tse xitaxá. Tanga Jesús tsikijna-niña-ní ya a'ta nangi, akjòn koó najmá-tsja tsikínda-ni letra ya a'ta nangi. ⁷ Xitá kii, sií ki'sìn-lá Jesús nga iskonangi-lá. 'Kiaá tsasijna kixi Jesús, kitsò-lá:

—Tsa tijnajin jngo-no xitá ra nimé jé tjin-lá, jè kata'bé ítjòn-lá najo jè chjoón rakìi.

⁸ Akjòn tsikijna-niña india-ni a'ta nangi nga tsikínda-isa letra. ⁹ Jñà xitá kii, 'kia nga kií'nchré 'én kii, jngó jngó kiji-ni nga kjòchija-lá nga 'choó tjítsajna kjobítsjen-lá. Jñà kjòn tsikí'tsia ítjòn-ni nga itjo jñà ra isa jchínga. Ta jé Jesús ko chjoón isihijyo-isa. ¹⁰ 'Kiaá tsasèn kixi-ni Jesús; kijtse-ní nga mì kì tì yá tjin-ni; tà jé chjoón isijna tajngo-isa, 'kiaá kitsò-lá:

—¿Ñándá tjihijyo-ni jñà xitá ra bángi-li? ¿A nijngo ra kàtsò ikon nga kátsjá-li kjohi'in?

¹¹ Kitsó jè chjoón:

—Mì tsa yá-jìn Na'in.

'Kiaá kitsò-lá Jesús:

—Tì'koaá 'an, nì mé jé koné-la, 'tin-ni; tanga kì tì tsja fatsji-jé-ni.

Mé-ni nga 'ñó chjí-la jè 'én ra tsjá Jesús

¹² Jesús, 'kiaá kiichja india-ni nga kitsò:

—'Aán-ná ni'í ra síhsen-la isà'nde; jè ra 'an fi'ta-na 'seé-la ni'í ra tsjá kjobinachon, ko mì tì kjoajñò kojmejín-ni.

¹³ Jñà xitá fariseo kitsó-la:

—Tijíí tji'bi-ni 'én ra a'ta tsaji, ko jè 'én ra nakjii, nimé chjí-la.

¹⁴ Jesús kitsó-la:

—Jè 'én ra chjàa, chjí-la ni'sín tì'an tsja-na 'én ra a'ta tsa'an; nga be-ná ñánda nga 'jii-na, ko be-náa ñánda nga tífiàa; tanga mì kì 'ya jìon ñánda 'jii-na ko ñánda nga tífiàa. ¹⁵ Tanga jìon, kjobítsjen 'tse xitáa nichjeén jìon 'kia nga fané jé-ná jìon, tanga 'an mì tsa yá ra taxki bané jé-la; ¹⁶ 'an, tsa yá ra koné jé-la, 'koaá 'sín kindájín-la koni 'sín tjín jè kjoixi; nga mì tsa ta 'an tajngo bindájiáan; tì'koaá bindajín-koó-na jè Na'in-na ra isikasén-na. ¹⁷ Jè kjotéxoma-najìon, 'koaá 'sín tíchja, nga tsò: Tsa 'kia jò ma-ni xitá nga ngásòn tsò 'én ra tsjá, chjí-la. ¹⁸ Tì'aán-tse-na ra tsja 'én ra a'ta tsa'an, ko tì'koaá jè Na'in-na ra isikasén-na tsjá-tse 'én ra a'ta tsa'an.

¹⁹ 'Kiaá jñà xitá iskonangi-la:

—¿Ñánda tíjna jè Na'in-li?

'Kiaá kitsò Jesús:

—'An, nda mí 'yaxkon-nájiòn, tì'koa mì kì 'yaxkon jè Na'in-na. Tsa ijyeé-la 'yaxkon-nájiòn tsiki, tì'koaá jchaxkoón-la-te jè Na'in-na.

²⁰ 'Kiaá kiichja jñà 'én kii 'kia nga tíjna ya aya ingo ítjòn ya chraña'ta-la i'nde ñánda nga kjijna kàxa ton limosna. Niyá ra kitsò ikon nga itsabá'ño ta ngatji-la kjè kì bijchó nichjin-la nga kiyá.

Mé ra koma-la xitá ra mì kì makjiín-la a'ta 'tse Jesús

²¹ Jesús india kòkitsò-ila xitá:

—'An, tífi-ná, ko kjótsji-nájiòn, tanga yaá kiyá jìon jé-no. Nga ya ñánda nga tífia ra 'an, mì kì koma kongí jìon.

²² 'Kiaá kitsò-la xákjién jñà xitá judío:

—¿A tà yaá sii'ken ijo-la tsa 'koa? ¿Mé-ni tsò-ni nga mì kì koma kongié ra jién, ya ñánda tífi ra jè?

²³ Jesús kitsó-la:

—Jìon ta íí a'ta nangi tsajiòn, tanga ra 'an yaá ján i'ngaá tsa'an; jìon íí isà'nde tsajiòn, tanga mì tsa i isà'nde tsa'an. ²⁴ Kíí ko'sín tíxian-najìon, nga yaá kiyájiòn jé-no; tsa mì kì kòkjiín-najìon nga 'An-ná, yaá kiyá jìon jè jé ra tjín-no.

²⁵ Jñà xitá 'kiaá iskonangi-la, kitsò-la:

—¿Yá nì ra jii?

Jesús kitsó-la:

—Ijyeé 'koáá 'sín kixin-najiòn 'kia nga tì'sa íjtòn, yá-na ra 'an.
²⁶ Tjín jchán-isa-na mé 'én ra 'kenájmí-najiòn kò mé kjoa ra koné jé-no. Tanga jè ra isikasén-na, ngi 'én kixíí ra chja kò jè 'én ra 'an tí'benájmí-la jñà xità isà'nde, jñà 'én ra kl'nchre-la ra a'ta 'tse.

²⁷ Tanga jñà xità judío mì kì kjòchiya-la tsa jè-ni Nainá ra Na'in-ná ma ra kotítsò-la Jesús. ²⁸ Kíí kitsò-isa-ila Jesús:

—'Kia nga chjíhi'nga-nájiòn 'an ra l'ndí-la Xità xin-la ijo-na, 'kiaá kochiya-najiòn nga 'Aán-ná, kò nga mì tsa ta 'an tíbi'tín-la ijo-na koni 'sín nga tíchjà, ta 'koáá 'sín tíchjàa koni 'sín nga ikon-ya-na jè Nainá ra Na'in ma. ²⁹ Nga jè ra isikasén-na íí tijnakò-na; Na'in-na mì kì síkíjna tajngo-na, nga kì, nìchjin nchijón sìhitjásòon koni 'sín nga sasén-la ra jè.

³⁰ 'Kia nga kiichja Jesús jñà 'én kì, kjín jchán xità kjokjiín-la ra a'ta 'tse.

Mé-nioo ra ma ngi nda sìikíjnandií-ná

³¹ Jesús kitsó-la jñà xità judío ra kjokjiín-la a'ta 'tse:

—Tsa kò'sín nda sìhitjasòn kiti jìon jñà 'én-na, jìon-nájiòn ra ngi kixi kjoa nga ya kotá'yá'ta-na. ³² Jchaxkon-nájiòn ra ngi kjohixi, kò jé kjohixi sìikítsahijyondíí-no.

³³ Kiichjaá jñà xità judío, kitsò:

—Ngajin xità tje-la Abraham-nájin; kjè tsa yá ra bìtsahijyo'ño-najin; kò, ¿mé-ni si-ni nga kítsajnandií-najin?

³⁴ Jesús kitsó-la:

—Ngi 'én kixíí ra koxin-no, nga'tsi jñà xità ra bátsji-jé, yaá títsajnajin'ño jè jé-la, koni jngo chí'nda ra tijná'ño. ³⁵ Jngo xità ra ta chí'nda tijná, mì tsa ta ya koma ki'ta ni'ya-la ya ñánda nga tísíxá, tanga jè ra i'ndí, yaá kíjna ki'ta ya ni'ya-la na'in-la. ³⁶ Tsa 'kia jè l'ndí-la Nainá sìikítsajnandií-no, ngi ndaá kítsajnandií kiti-no. ³⁷ 'An ijyeé be-ná nga tje-la Abraham-nájiòn, tanga mejèn nì'ken-nájiòn, ta ngatji-la mì kì makjiín-no jè 'én ra 'benájmí-no. ³⁸ 'Koáá 'sín chjàa koni 'sín tjín kjoa ra kítsee 'kia nga tsakátijna'ta chraña-la Na'in-na; kò 'koáá 'sín 'nià jìon koni 'sín tjín kjoa ra kina'yá-la jè na'in-no.

Yá-ní ra na'in ma-la xità ra tsakáko Jesús

³⁹ Jñà xità judío kitsó-ní:

—Jè tje-najin, ya inchrabà'ta-ni 'tse Abraham jè ra na'in jchá-najin ma.

Tanga Jesús kitsó-la:

—Tsa kixí-la kjoa nga ixti-la Abraham ma jiòn, 'koa-la 'sín 'siaan jiòn koni 'sín ki'sin ra jè. ⁴⁰ Ní'sín ijye ko'sín tí'bènájmí kixí-najiòn nga Nainá kitsjà-na jñà 'én ra chjàa, takó mejèn ni'ken-nájiòn. Tanga jè Abraham ñikjiá ko'sín ki'sin. ⁴¹ 'Koaá tì'sín 'nià jiòn koni 'sín 'sín jè ra ma na'in-no.

Jñà xita judío kitsó-ní:

—Jin, mì tsa taxki kitsin-jin; ta jngoó-ní jè Nainá ra na'in-najin ma. ⁴² Jesús kiichja kitsò-la:

—Tsa kixí-la kjoa nga jè Nainá ma na'in-najiòn, tsjachaá-la 'siaan-nájiòn, nga a'ta 'tseé Nainá inchrabà-na. Mì tsa ta 'an tsiki'tín-la ijo-na nga inchrabà; jè Nainá isikasén-na. ⁴³ Kíí mì kì machiya-najiòn jñà 'én ra tìbakó-no, nga mì kì ma-najiòn nga nda na'yá. ⁴⁴ Jè xita-níí-ní ra ma jè na'in-najiòn; yaá nakjoá-najiòn ko 'koaá 'sín mejèn-najiòn 'siaan koni 'sín mejèn-la ra jè. Jé xita-níí ra sí'ken xita skanda tì'sa-ni kjetseé. Kò mì tsa 'én kixi ra chja, nga ki, mì tsa xita kixi-jìn ra jè. 'Kia nga chja 'én ndiso, 'koaá 'sín chja koni 'sín tíjna inìma-la. Nga xita ndiso-ní, ngi jè sabá ma na'in-la ra 'én ndiso. ⁴⁵ Tanga 'an, ra 'én kixi kotíxian-no, mì kì makjiín-no. ⁴⁶ ¿Ra jiòn, yá ra ma-la koàanè-jé-na? Tsa ngi 'én kixí ra kotíxian-najiòn. ¿Mé-ni mì kì makjiín-no? ⁴⁷ Jè ra xita-la Nainá, 'nchré jè 'én-la Nainá. Kíí mì kì na'yá-najiòn, nga mì tsa xita-la Nainá 'mì-no.

Jñà kjoa ra tsakátiya-ni Jesús ko xita judío

⁴⁸ Jñà xita judío 'kiaá kitsò-la:

—Kixi kitií-najin 'kia nga ko'sín bixó-jin nga xita Samaria-ní ko inìma 'cho-la níí tjijin ya inìma-li.

⁴⁹ Jesús kitsó-la:

—'An, mì tsa inìma 'cho-la níí tjijin ya inìma-na. Jè kjoa ra tí'siaan jè-ní nga tìbexkóon jè Na'in-na; ko mì kì ma-no nga 'yaxkón-ná, tà isaá jnchro nakjoájno-nájiòn. ⁵⁰ Mì tsa jè tìbatsjía nga jeya sikhíjnaa ijo-na, tanga tíjnaa jngo ra mejèn-la nga jeya kótijnaa, ko jè-ní ra tìkosòn-la. ⁵¹ Ngì 'én kixí ra koxin-no, jè ra sīhitjasòn 'én-na mì kì kiyá.

⁵² Jñà xita judío kitsó-la:

—Kixi kitií-la kjoa nga inìma 'cho-la níí tjijin ya inìma-li. Jè Abraham ko nga'tsi jñà xita ra isichjeén Nainá nga kiichja ngajo-la kjetseé, 'ken-ní, ko jí si-ní: “Jè ra sīhitjasòn 'én-na koni 'sín nga chjàa, mì kì kiyá.” ⁵³ Jì, ¿a isaá 'ñó tijni ra jí koni jè xita jchínga-najin Abraham? 'Keén ra jè, ko tì'koaá 'keén-te nga'tsi xita ra isichjeén Nainá nga kiichja ngajo-la. ¿Kó'sín tjinachrjengi ijo-li 'kia nga ko'sín tjisi?

⁵⁴ Jesús kitsó-la:

—Tsa tì'aán jeya síkíjna-na ijo-na nímé chjí-la. Tanga jé Nà'in-na ra jeya síkíjna-na, jè ra 'mì-la jìòn nga jè ma Nainá-no. ⁵⁵Tanga mì kì 'yaxkon jìòn. 'An bexkon-náa; tsa xiáan, mì kì bexkoon, tì'koaá xítà ndisoó koma-te koni 'sín nga ndiso jìòn ra jìòn. Tanga bexkon-náa, kò sìhitjásón-náa koni 'sín tsò jè 'én-la. ⁵⁶Abraham, jè xítà jchínga-najìòn tsjaá ki'se-la nga mejèn-la ske jè nìchjin 'kia nga kjí'ia; kò kijtse-ní, kò 'ñó tsja ki'se-la.

⁵⁷ Jñà xítà judío kitsó-la Jesús:

—Nda kjè t́jín-li icháte nó. ¿Kó'sín ma-ni nga kijchaxkin jè Abraham?

⁵⁸ Kiichja Jesús, kitsò-la:

—Ngi 'én kixí ra xin-no, 'An-ná ra ta'koa t́jna 'kia nga t́kjè tsìn ra jè Abraham.

⁵⁹ Jñà xítà kij, 'kiaá iskábé najò nga mejèn-la kosèn-la Jesús; tanga tsikijna'maá Jesús; akjòn 'jahajin masen-la xítà; itjo-ni ndítsin ingò nga kijì.

Kó'sín kjomà nga kjonda jngo-ni xítà xka ra mì kì tsijen-la

9 'Kia nga tífi Jesús kijtsee jngo xítà xka ra xá kò'sín kitsin-ni nga mì kì tsijen-la. ² Jñà xítà ra kotá'yá'ta-la Jesús iskonangií-la, kitsò-la:

—Maestro, ¿mé-ni kò'sín xka kji ndí xítà rakì? ¿Yá ra tsakátsji-jé, a jñà xítà jchínga-la, o ra jè tsakátsji-jé-la ijo-la?

³ Jesús kitsó-la:

—Mì tsa jè tsakátsji-jé-la ijo-la kò mì tsa jñà xítà jchínga-la tsakátsji-jé. Ta kíí kò'sín kitsin-ni mé-ni nga jcha-la kjojkón ra 'sijn Nainá ra a'ta 'tse. ⁴ 'Kia nga nìchjin-isa, machjeén-ní nga kokoon kjojkón ra 'sín jè ra isikasén-na; machraña-ní nga kojñò kò mì tì ma koxá-ni. ⁵ 'Kia nga t́jna-isa i isà'nde 'an-ná ni'í ra síhisen-la xítà isà'nde.

⁶ 'Kia nga ijye kòkitsò, tsikíchrá ya a'ta nangi, tsikínda itsé ndási nga isikójin ndánachrá-la, akjòn isingaangi ya xkon jè ndí xítà xka.

⁷ Kò akjòn kitsò-la:

—'Tin, ya tikínijni xkìn ñándà t́jna chrjó nandá ra 'mì Siloé. (Siloé, jè ra nikasén tsò-ni.)

Jè ndí xítà xka kijí-ní, kò tsiníjnoó xkon, 'kia nga ijye tsáfa-ni ijyee tsijen-ila. ⁸ Jñà xítà ra t́jtsahijyo ya chraña ni'ya-la kò xítà ra ijye kjotsee bexkon nga ton síjé kjotjò, kitsó-la xákjién:

—¿A mí tsa jè xítà rakì ra ta kò'sín bijna nga síjé kjotjò ton?

⁹Tjín ra tsò:

—Kja jé-ní.

Ti'koáá kitsó i'ka:

—Ni'sín kjameé ko'ki, tanga mí-la tsa jè-jìn.

Ko jè xita rakii kitsó-ní:

—Kja 'aán-ná.

¹⁰Jñà xita iskonangi-là, kitsò-là:

—¿Kó'sín ma-ni nga itjá'xangi-ni xkìn?

¹¹Jè xita rakii kitsó-ní:

—Jè xita ra 'mì Jesús, tsikínda ndási nga isìngaàngi xkoàan, akjòn kitsò-na: “'Tin, ya tikiníjno-ni xkìn ya ñánda tíjna chrjó nandá ra 'mì Siloé.” 'An kiji-ná, ko 'kia nga ijye tsiníjnoo xkoàan, maá tsatsíjen-na.

¹²Jñà xita 'kiaá iskonangi-là:

—¿Ñánda tíjna xita ra ko'mì-là jì?

Jè xita ra kjonda-ni, kitsó-ní:

—Mì kì be jiàan.

Kó'sín kjojtsò jè ndí xita ra itjá'xangi-ni xkon

¹³Ko 'kiaá kiiko jè xita ra ijye itjá'xangi-ni xkon ya ñánda tjítsajna jñà xita fariseo, ¹⁴tà ngatji-là nga nichjin níkjáya-ní 'kia nga tsikínda ndási jè Jesús nga iskí'xangi-ni xkon jè xita ra xka tsiki. ¹⁵Jñà xita fariseo ijngo 'ká iskonangi-ilà jè xita ra ijye kjonda-ni, kitsò-là:

—¿Kó'sín kjomà-ni nga itjá'xangi-ni xkìn?

Xita rakii kitsó-ní:

—Ndásií tsjahíngi xkoàn; 'an ikiníjnò-ná; ko 'ndi, ijyeé tsijen-ina.

¹⁶Tjín i'ka jñà xita fariseo ra kitsò:

—Xita ra ko'sín ki'siòon, mì-la tsa 'tse Nainá nchrabá-ni, nga mì kì bexkón jè nichjin níkjáya.

Ko tjín i'ka ra kitsò:

—¿Kó'sín ma-ni nga kjomà-là ki'sin kjojkón ra nda tjióon tsa xita jé-ní?

Kjòjòyaá jñà xita kii nga mì kì kjóngàsòn kjobítsjen-là. ¹⁷India iskonangi-ilà jè xita ra xka tsiki:

—¿Kó'sii ra jì, yá xita-ni ra iskí'xangi-ni xkìn?

Jè xita rakii kitsó-ní:

—Jngoó xita ra chja ngajo-là Nainá.

¹⁸Tanga jñà xita judío mì kì kjokjiín-là tsa xkaá xita rakii tsiki, ko nga ijyeé tsijen-ilà 'ndi-ni. 'Kiaá kiichja-là jñà xita jchínga-là ¹⁹nga iskonangi-là, kitsò-là:

—¿A jè raki, ra i'ndí-no ma? ¿A 'koaá 'sín bixó jìòn nga xkaá 'ki 'kia nga tì'sa kitsin? ¿Kò kó'sín ma-ni 'ndi-ni nga ijye tsijen-ila?

²⁰ Jñà xita jchínga-la xita raki, kitsò-ni:

—'Ya-nájin nga jè raki ra i'ndí-nájin, kò kixi kjoa, xkaá 'ki 'kia nga tì'sa kitsin. ²¹ Tanga mì kì 'ya-jin kó'sín ma-ni nga ma tsijen-ila 'ndi, kò yá ra iski'xangi-ni xkon. Jè chjinangi sabà-la, nga ijyeé xita jchínga-ní; jè ra ma kòkitso-no.

²² Kíí kò kitsò-ni jñà xita jchínga-la, nga jñà kitsakjòn-la jñà xita judío, nga jñà xita judío ijyeé tsajóoya-ni nga jngo kjá kitjokajiín ya ni'ya sinagoga ñándà nga maxkóya xita Judío tsa yá ra kò 'sín kitsò nga jè Jesús, jè-ní ra Cristo [ra xá Nainá isikasén-ni]. ²³ Kíí kò kitsò-ni, nga kitsò: “Jè chjinangi sabà-la nga ijyeé xita jchínga-ní.”

²⁴ Kò jñà xita judío kiichja india-ila jè xita ra xka tsiki. Kitsò-la:

—Kò'tìn kixi-nájin ya ngixkon Nainá. Ngajin, ijyeé 'ya-nájin nga jè xita raki, xita jé-ní.

²⁵ Jè xita ra ijye kjonda-ni, kitsó-ní:

—Mì kì be ra 'an a xita jé-ní. Ta jé-ní ra be nga xita xkaá-ná tsiki, kò 'ndi, maá kotsjen-ina.

²⁶ India iskonangi-ila, nga kitsò-la:

—¿Mé ra isikò kjòn-li? ¿Kó'sín kì'sin nga ma iski'xangi-ni xkìn?

²⁷ Jè xita raki kitsò-la:

—Ijyeé kjokjin 'ka koxin-najìòn, tanga mì kì makjiín-no.

¿Mé-ni nga mejèn-najìòn koxin india-no? ¿A tì'koaá mejèn-no ya chitá'yá'ta-te-la?

²⁸ Jñà xita judío, kiichjajno-la jè ndi xita raki, kitsò-la:

—Jíí-li ra ya chitá'yá'ta-la, tanga ra jin, kjotéxoma-la Moisés chitá'yá-jin. ²⁹ 'Ya-nájin nga jè sabà Nainá kiichja-la Moisés, tanga jè xita raki nda mí 'ya-jin ñándà 'ji-ni.

³⁰ Jè xita raki kitsò-la:

—Jè raki ra tà maxkón-ná. Jìòn, mì kì 'ya ñándà 'ji-ni, tanga 'an iski'xangi-ni xkoàan. ³¹ Ndaá 'yeé, nga jè Nainá mì kì 'nchré-la jñà xita ra jé tjín-la; ta jñà 'nchré-la jñà xita ra bexkón kò síhitjasòn koni 'sín mejèn-la ra jè. ³² Skanda tì'sa kjotseé, kjè sa jngo na'ya-la xita ra ma-la kji'xangi-ni xkon, jngo xita ra xka skanda nga tì'sa kitsin. ³³ Tsa mí-la tsa Nainá isikasén xita raki, nimé-la ra koma-la kò'sín 'sjin.

³⁴ Jñà xita judío, kitsò-la:

—Jí ra 'ñó tse jé kitsin-jíin, ¿a jíí mejèn-li nga kòkón-ya-nájin?

Akjòn tsachre ya ingo sinagoga.

Mé ra ki'sìn jè ndí x̄it̄a x̄ka 'kia nga kiskàjin jè Jesús

³⁵ Jè Jesús ki'nchré-ní nga jngó kjá inachrjekàjin x̄it̄a r̄ak̄ij̄ ya ni'ya sinagoga ñánda nga maxkóya x̄it̄a Judío kò 'kia nga kiskàjin india-ni kitsó-la:

—Jì, ¿a makjiín-li ra a'ta 'tse jè ra l'ndí-la X̄it̄a tsò-la ijo-la?

³⁶ X̄it̄a r̄ak̄ij̄ kitsó-ní:

—Na'in, kò'tín-ná yá-ni, mé-ni nga ma kòkjiín-na nga'ta 'tse.

³⁷ Jesús kitsó-la:

—Ijye tji'ya-ní, kò 'aán jnchro ra t̄ibakónajmí-la.

³⁸ Jè x̄it̄a r̄ak̄ij̄ 'kiaá tsasèn-xkó'nchi'ta-la Jesús nga kijtsexkón, kitsò-la:

—Jì Na'in, makjiín-na ra a'ta tsaji.

³⁹ Jesús akjòn kitsò-la:

—'An kií xá 'j̄íi-na i isà'nde nga 'an skosòn-la kó'sín katama, mé-ni nga j̄nà x̄it̄a ra x̄ka t̄já'xangií-ni xkòn, kò nga kataxka j̄nà x̄it̄a ra tsijen-la.

⁴⁰ J̄nà x̄it̄a fariseo ra ya t̄j̄tsajnakò i'ka Jesús, 'kia nga ki'nchré j̄nà 'én k̄ij̄, iskonangi-ní nga kitsò:

—Ngàjin, ¿a t̄i'koaá xkaá-te k̄jòn-j̄in?

⁴¹ Jesús kitsó-la:

—Tsa xkaá-la k̄jòn j̄iòn mí-la tsa mé skanè jé-no a'ta 'tse jé ra t̄j̄ín-no. Tanga 'kia nga bixó j̄iòn: “Tsijeén-naj̄in”, 'koaá 'sín ma-ni nga ya k̄j̄inè-no jé ra t̄j̄ín-no.

Kjoa mangásòn 'tse ch̄j̄ingo ra nda bexkon cho-la

10 'Ngi 'én kixí ra xian-no, jè x̄it̄a ra mì ya 'faha'sen-ni ya x̄otj̄ob̄a ínchí'bá-la forrè, jè ra ta xìn 'faha'sen-kjá-ni, x̄it̄a chijé-ní; jè ra fikò chijé cho. ²Tanga jè ra ya 'faha'sen-ni ya x̄otj̄ob̄a ínchí'bá, jè-ní ra ch̄j̄ingo ra síkinda j̄nà forrè. ³Jè ra síkinda x̄otj̄ob̄a ínchí'bá-la forrè kjí'xaá-la, kò jè ch̄j̄ingo cho ch̄ja 'í-la nga jngo jngo forrè-la, kò j̄nà forrè 'nchréjtaá-la jè ni-la; akjòn bachrje ínchí'bá-la. ⁴'Kia nga ijye bachrje ijye forrè-la, jè fi ítjòn-la, kò j̄nà forrè fit̄j̄ingi-la nga 'nchréjta-la nga jè ni-la. ⁵Tanga jngo x̄it̄a ra mì k̄i bexkon mì k̄i k̄ij̄it̄j̄ingi-la, ta kjoaachingaá-la nga mì k̄i 'nchré jta-la jngo x̄it̄a ra kj'íí.

⁶Jesús, 'koa 'sín tsi'kénajmí jngo-la kjoa ra mangásòn, tanga mì k̄i k̄jòchiya-la kó'sín tsò-ni.

Mé ra 'sín jè chjingo ra nda síkinda jñà forrè-la

⁷ Jesús india kọ kitsò-ila:

—Ngi 'én kixí ra koxin-no. 'Aán-ná xotjoba ínchí'bá ñánda nga 'faha'sen-ni forrè. ⁸ Nga'tsi jñà ra 'ji ítjòn-na, xita chijé-ní, jñà ra fiko chijé cho; kọ jñà forrè mì kì kií'nchréhijon-la. ⁹ 'An-ná jè xotjoba; jè ra a'ta tsa'an kjoaha'sen-ni kotojiín ta mé kjohi'in-nioo. 'Koaá 'sín koma koni jngo forrè ra kọ'ki 'faha'sen kọ kọ'ki bitjo ínchí'bá-la kọ sakó-la xka ijñá ra bakjèn.

¹⁰ 'Jè ra chijé, ta kií xá 'fií-ni nga síchijé, nga 'fií sí'ken kọ nga 'fií síkítsónà; tanga 'an, kií xá 'jii-na nga kata'se-najìon kjòbinachon ra mì fehe'ta; mé-ni nga nda sìtsjako-no jè kjòbinachon ra 'an tsja-no. ¹¹ 'An-ná jè chjingo ra nda kjòn ko'ndá forrè. Jè chjingo ra nda kjòn ko'ndá forrè, chiba-lá sí'ken-tjì-la ijo-la jñà forrè-la. ¹² Jè xita ra ta tímachjí-la nga ko'ndá forrè, 'kia nga be nga nchrabá jè tsijén tà isaá tsjin jnchro jñà forrè kọ akjòn fahachinga, nga ki, mì tsa ngi chjingo cho-jìn kọ mì tsa 'tse-jìn jñà forrè. Kọ jè tsijén, akjòn tsabá'ño jñà ndí forrè, jndí ra ján síkjahachinga.

¹³ 'Jè xita chì'nda rakìi, kií fahachinga-ni nga ta jè chjí-la kájno-la, mì tsa jñà 'sín kindá jñà forrè.

¹⁴⁻¹⁵ 'Koni 'sín jè Nainá ra Na'in-na bexkon-na tì'koaá bexkon-te ra jè, kọ 'koaá tì'sín bexkon-te forrè-na kọ bexkon-te-na ra jñà. 'Aán-ná chjingo ra nda síkinda kọ tijnanda-na nga sì'kén-tjì-la ijo-na a'ta 'tse forrè-na. ¹⁶ Tjín-isa-na forrè ra mì tsa í ínchí'bá-la; tì'koaá machjeén-ní nga kjinchrabàko-tse. Jñà, kjì'nchréhijon-na, jngoó ínchí'bá koma-ni kọ jngoó chjingo 'se-la ra sìkinda.

¹⁷ 'Jè Na'in-na tsjakeé-na ta ngatjì-la nga tsja-ná ijo-na nga kiyáa, kọ maá india kótijnakon-na askan 'kia nga kjoáya-na. ¹⁸ Mì tsa yá ra kjo'ño tí'sín-na nga títsja ijo-na, nga ta kjonda tsa'an-ná nga títsja. Tjí'nde-na nga ma tsja jè ijo-na, tì'koaá tjí'nde-na nga ma kjoáya india-na. 'Koaá 'sín tjín jè kjotéxoma ra kitsjà-na jè Na'in-na.

¹⁹ Jñà xita judío, 'kia nga kií'nchré jñà 'én kii, india tijñà tsakátikjo-ni. ²⁰ Kjin ma-ni ra kitsò:

—¿Mé-ni kọ'ki xita ra na'yá-la? Inima 'cho-la níí tjíjin ya inima-la kọ ská-la.

²¹ Tanga jñà xita ra i'ka kitsó-ní:

—Nijngo xita ma-la kọ'sín kichja tsa inima 'cho-la níí tjíjin inima-la. ¿A maá-la xita-níí skí'xangi-ni xkon xita ra xka?

Mé ra mejèn-là isiko xita judío jè Jesús

²² 'Kia nga nichjin-là 'nchán, jngo 'sí bitjo ya naxindá Jerusalén nga jngo nó síkjehe-isa 'kia nga isindayá-ni ingo. ²³ Jesús yaá tjna ya ingo ítjòn, kò yaá tsá'bangi ya анги tjoba ra 'mì Salomón. ²⁴ Jñà xita judío tsincha jngo tjindi-là nga kitsò-là:

—¿Skanda kjiá jcha kjòn-jin yá kjòn-ni ra ji? Kò'tin kjòn-nájin, ¿a ji-ní ra Cristo [ra xá Nainá isikasén-ni]?

²⁵ Jesús kitsó-là:

—Ijyeé kò'sín kixian-no, tanga mì kì makjiín-no. Jñá-ní kjoa ra 'siaan koni 'sín nga tsatéxoma-na jè Na'in-na, jñá-ní ra nda síkixiya kjoa; ²⁶ tanga ra jìòn mì kì makjiín-no, ta ngatjì-là mì tsa ndí forrè-na ma jìòn. ²⁷ Jñà ra ndí forrè tsa'an, 'nchréjta-na, kò 'an bexkon-ná kò yaá fitjingi-na. ²⁸ 'Aán tsja-là kjobinachon ra mì kì fehe'ta ni ta kjiá-nioo; kò nijkjiá jchija ni ta mé nichjin-nioo; kò tì'koaá niyá ra ma kjoaá'an-na. ²⁹ Jè Na'in-na ra isìngatsja-na, jè tjna ítjòn-là ta yá-isa-nioo, kò niyá ra ma kjoaá'an-ya aya tsja Na'in-na. ³⁰ Jè Na'in-na kò ra 'an jngoó ma-najin.

³¹ Jñà xita judío iskábé najo nga mejèn-là kosèn-là Jesús. ³² Tanga Jesús kitsó-là:

—Taxki kjokjin tjin-ni kjoa ra nda tjin ra tí'siaan ya ngixkòn jìòn ra a'ta 'tse Na'in-na nchrabá-ni. ¿Náa-ni kjoa ra ngatjì-là nga kò'sín najo mejèn binè-nájiòn?

³³ Kiichjaá jñà xita judío, kitsò:

—Mì tsa ki najo kínè-lajin nga nda tjin kjoa ra 'nì. Ta ki-ní nga jñà 'én ra nakjí, jè Nainá tjinakjoájno-là. Ji, kì taxki xita-ní, kò mé-ni Nainá tji'mi-là ijo-li.

³⁴ Jesús kitsó-là:

—Jè xajon-là Nainá ra chitá'yá jìòn, 'koaá 'sín tíchja nãnda nga tsò Nainá: “'An, 'koaá 'sín xiaan, nainá-nájiòn.” ³⁵ Koni 'sín tíchja jè xajon ra tji'ta 'én-là Nainá, mì kì koma kináchrjengieé; nga ki, yaá tíchja nga jè Na'in-ná, nainá kitsò-là jñà xita ra itjábé-là 'én-là. ³⁶ Tsa 'koaá 'sín tsi'kìn-là xita kii, ¿mé-ni bixó-najìòn nga Nainá tíchjajno-là 'kia nga xiaan nga I'ndí-là Nainá-ná ra 'an, nga 'aán kitsjà xá-na jè Na'in-na nga isikasén-na i isà'nde? ³⁷ Kì tà chjàn makjiín-no ra a'ta tsa'an, tsa mì kì kò'sín tí'siaan koni 'sín 'sín jè Na'in-na. ³⁸ Tanga tsa 'koaá 'sín tí'siaan, katakjiín-no a'ta 'tse kjoa ra 'siaan, ni'sín mì kì makjiín-no ra a'ta tsa'an, mé-ni nga katamachiya-no kò tì'koaá katakjiín-no nga jè Na'in-na kò ra 'an ta jngoó ma-najin.

³⁹ Jñà xita judío mején-là nga itsabá'ñó india-ni Jesús, tanga i'koaá ra itjangátsja, akjòn kijì Jesús.

⁴⁰ Yaá kiji india-ni ya ra ijngoa ndáje Jordán, ya ñánda tsatínda ítjòn xita jè Juan, kò yaá tsikijna. ⁴¹ 'Nó kjin xita ijchòtjìngi-là. Jñà xita kii kitsó-ní:

—Kixí kjoa, jè Juan, nijngo kjojkón ra nda tjióon ki'sín, tanga nga'tsi 'én ra kò'sín kiichja a'ta 'tse xita ra kii, 'én kixi-ní koni 'sín kitsò.

⁴² Kò taxki kjin xita kjokjiín-là ra a'ta 'tse, ya i'nde rakii.

Kó kitsò Jesús a'ta 'tse 'chin ra tjín-là jè Lázaro

11 Jngo xita ra 'mì Lázaro kijina kiya-ní ra ya i'nde-là ñánda 'mì Betania ya naxínda 'tse María kò ndichja ra 'mì Marta. ² (Jè María ra ndichja ma Lázaro, jè-ní chjoón rakii ra tsikíxten-jnó sihiti xixi ra 'ño nda jne ya ndsako Jesús, kò nga tsjasko isixijno-ni.) ³ Jñà íchjín ndichja Lázaro isikasén 'én-là Jesús nga kitsò-là:

—Na'in, jè amigo-li ra 'ño tsjachi kijina kiya-ní.

⁴ Jesús 'kia nga kii'nchré, kitsó-ní:

—Jè 'chin ra tjín-là mì tsa kjobiya kji'ta-là; ta 'koa 'sín kochjeén nga jcha-là jè kjoajeya-là Nainá, kò mé-ni jeya katijna-te-ni jè l'ndí-là Nainá a'ta 'tse 'chin rakii.

⁵ Jesús ni'sín 'ño tsjake jè Marta kò ndichja kò 'ndse Lázaro, ⁶ 'kia nga kii'nchré nga kiyaá jè Lázaro, takó jò nichjin tsikijna-isa ya i'nde ñánda tjina 'kia. ⁷ Ra ijye kjomà kitsò-là xita ra kotá'yá'ta-là:

—Tjian india-ná ya ján nangi Judea.

⁸ Jñà xita ra kotá'yá'ta-là kitsó-ní:

—Ji Maestro, kjè tsa kjokjin nichjin tjín-ni 'kia nga kjameé najo tsikínè-li jñà xita judío nga mejèn-là si'ken-li. ¿A tiyaá mejèn-li 'kín indiaá-ni?

⁹ Jesús kitsò:

—¿A mí tsa tejò hora tjín-là nga jngo nichjin? Jè ra tsá'ba nichjin mì kì saténgi-jín, nga jè ni'í ra tjina i isà'nde síhisen-là; ¹⁰ tanga jè ra tsá'ba nitjen, saténgi-ní nga tsìn-là ni'í ra síhisen-là.

¹¹ Akjòn kitsò-isa-là:

—Jè amigo-ná Lázaro ijyeé kijnafé-ní, kò kii xá fi-na nga 'an sí'ká-là.

¹² Jñà xita ra kotá'yá'ta-là Jesús kitsó-ní:

—Na'in, tsa ta kijnafé-ní, kondàa-ni.

¹³ Tanga jè ra kòkitsò-là Jesús, jè-ní nga ijyeé 'ken jè Lázaro, kò jñà xita-là Jesús, 'koa 'sín kiya-là tsa ta tísikjáya-ní nga kijnafé.

¹⁴ 'Kiaá nda kjon kòkitsò-là:

—Jè Lázaro ijyeé 'ken-ní. ¹⁵ Matsjaá-na nga mì tsa ya tjina 'kia nga kò'sín kjamà; ra a'ta tsajìon isaá nda tjín-ni, mé-ni nga katakjiín-no. Tanga tíkjeén, tjahítsijen-lá.

¹⁶ 'Kiaá kiichja jè Tomás jè ra tì'koaá Dídimò tsò-là ['én ra tsò-ni: Ixti'ño]; kitsò-là jña xita xákjién ra taña kotá'yá'ta-là Jesús:
—Tjian-teé mé-ni nga ya katabiyako-te-ná.

Yá ra ma-là síkjaáya-ná kò tsjá-ná kjobinachon

¹⁷ 'Kia nga ijchò Jesús, kí'nchré-ní nga kjo ijòn nichjin tjin-ni nga isihijin jè Lázaro. ¹⁸ Jè naxindá Betania yaá kijjna'ta chraña-là Jerusalén, tjin-là tsa jàn jmi metro jè ndiyá nga mangié. ¹⁹ Kjin xita judío ijchòjkon jè Marta kò María, ra ijchò sje ikon nga 'ken jè 'ndse. ²⁰ Jè Marta 'kia nga kí'nchré nga ijyee tinchrabá chraña jè Jesús, kí'ká india-ní, tanga jè María tsikijna ra jè. ²¹ Jè Marta kitsó-là Jesús:
—Na'in, tsa íi-la tijni, mí-la kì 'ken-jìn jè 'ndsé. ²² Tanga be-ná, tsa mé ra sijé-là ji Nainá 'ndi 'ndi, tsjá-li.

²³ Jesús kitsó-là:

—Jè 'ndsi kjoáaya-ila.

²⁴ Jè Marta kitsò-là:

—Ijyee be-náa nga kijnakoón india-ni, 'kia nga kjoáaya india-ila nga'tsi mi'ken 'kia nga kjehe'tà nichjin.

²⁵ 'Kiaá kitsò-là Jesús:

—'Aán-ná ra síkjaáya-ila xita kò 'an-ná jè ra tsja-là kjobinachon. Jè ra makjiín-là a'ta tsa'an, ni'sín kiyá takó kijnakoón india-ni. ²⁶ Kò nga'tsi xita ra tjítsajnakon nga makjiín-là ra a'ta tsa'an, mì tsa ngi kiyá-jìn. ¿Ji, a makjiín-li jña 'én kù?

²⁷ Jè Marta kitsó-ní:

—Makjiín-na Na'in nga ji-ní ra Cristo, jè I'ndí-là Nainá, jè ra xá 'koa 'sín tjinè-là nga kj'íi i isà'nde.

Kó'sín 'on kjomà-là jè Jesús a'ta 'tse Lázaro

²⁸ 'Kia nga ijyee kòkitsò jña 'én kù jè Marta, kiji-ní nga isikjínchré jè ndichja María, kiichja 'taxìn-là kitsò-là:

—Íi tjna jè Maestro, ya-ró chja-li.

²⁹ Jè María, 'kia nga kí'nchré nditoón tsasítjen, kiji ya nándá tjna Jesús. ³⁰ Jesús kjè tsa bijchó kjon ya nándá nga tjna naxindá, takó yaá tjna ya nándá ijchò'ká india jè Marta. ³¹ Jña xita judío ra ya tjítsajnakò nga inchisíje ikon, 'kia nga kijtse jè María nga tsasítjen nga xátí-là itjo ni'ya, kijitjingí-là; 'koaá 'sín isíkítsjen tsa yaá tífi kjindáya ya nándá nga isihijin jè Lázaro.

³² 'Kia nga ijchò jè María ya nándá tjna Jesús, 'kia nga kijtse, tsasèn-xkó'nchi'tá-là, kitsò-là:

—Na'in, tsa í-la tijni, jè 'ndsè mí-la kì 'ken-jìn.

³³ Jesús 'kia nga kijtse nga iskindayaá jè María kò iskindayaá-te jñà xita judío ra tji_ko, baá ki'se-la kò ajò kjomà-la ya ajin inìma-la.

³⁴ 'Kiaá iskonangi-la, kitsò:

—¿Ñánda tsikihijion?

'Kiaá kitsò-la:

—Na'in, nchrabí kò chítsijen-la.

³⁵ Jè Jesús iskindaya-ní. ³⁶ Jñà xita judío 'kiaá kitsò-la xákjién:

—Chítsijen-la, 'ñó kitií-la tsjake kjomà jè Lázaro.

³⁷ Tjín i'ka jñà xita ra kitsò:

—Xita rakì kjomá-la iski'xangi-ni xkò_n xita ra mì kì tsijen-la. ¿A mí ma-te-la tsa kò'sín ki'sìn, tsa mì kì kitsjá'nde nga 'ken jè Lázaro?

Kó'sín jaáya-la jè Lázaro

³⁸ Jesús 'ñó 'on kjomà india-ila jè inìma-la, ikasijna'tà chraña-la ñánda isihijin jè Lázaro. Jngo ngajo ra tì'xangi kò jngo najo ra 'ñó tse tjíchjàto-ila. ³⁹ Jesús kitsó-ní:

—Chjíxiòn jè najo.

Jè Marta, ndichja ndí mi'ken kitsó-la:

—Jì Na'in, ijyee-la 'ñó jne-jta nga ijyee fi ijòn nichjin nga kisihijin.

⁴⁰ Kiichjaá Jesús kitsò-la:

—¿A mí tsa ijye kò kixin-la, tsa kòkjiín-li, jcha-ní jè kjoajeya-la Nainá?

⁴¹ Jñà xita 'kiaá jahíxìn jè najo ra tjíchjàto-ila ñánda kijina jè ndí mi'ken. Jè Jesús iskotsíjen ján i'ngaá, kitsò:

—Tse kjonda kata'se-li Na'in nga kàna'yá-ná. ⁴² Be-ná nga jì, 'koaá 'sín na'yá ki'tá-ná; ta kí kòxin-na nga kjin ma-ni xita tjítsajna ijndí, mé-ni nga katakjiín-la nga ngi 'én kixi-ní nga jii inikasén-ná.

⁴³ 'Kia nga ijye kòkitsò, 'ñó kiichja nga kitsò:

—¿Lázaro, tíjii ndítsiaán!

⁴⁴ Kò jè ra 'ken itjóo-ni ngajo; tjikótjijno jngo na'ñó nikje nga tjingo ndsako kò tsja; kò jngo nikje chraba tjikótjijno ya isén-la. Jesús kitsó-la jñà xita:

—Chjíjndajno-no jè na'ñó nikje, kò katafi-ni.

Kó kitsò jè Caifás ra a'ta 'tse Jesús

(Mateo 26:1-5; Marcos 14:1-2; Lucas 22:1-2)

⁴⁵ Jñà xita judío ra tsakáhijtakò jè María, kjin ma-ni ra kjokjiín-la a'ta 'tse Jesús, 'kia nga kijtse jè kjoa ra ki'sìn. ⁴⁶ Tanga tjín i'ka ra

ijkon jñà x̄it̄a fariseo, nga tsi'kénajmí-là jè kjoa ra ki'sin Jesús. ⁴⁷ Jñà na'mì ítjòn kò jñà x̄it̄a fariseo, 'kiaá tsikíxkóya xákjén kò nga'tsi jñà x̄it̄a ítjòn-là x̄it̄a judío nga tsajoóya-ni; kitsò-là xákjén:

—¿Mé ra 'sieén? Jè x̄it̄a ra k̄iì batoó k̄jìn kjoxkón ra nda t̄jín tí'sín. ⁴⁸ Tsa ta k̄i'nde-lá, nga'tsi x̄it̄a yaá kòkjiín-là a'ta 'tse, kò ak̄jòn k̄j'íí jñà x̄it̄a romano nga s̄iìkítsónà jè ì'nde tsje-ná kò jè nax̄indá-ná.

⁴⁹ 'Kiaá kiìchja jngo x̄it̄a 'tse, jè ra 'mì Caifás, jè ra na'mì ítjòn t̄jna jè nó 'kia, nga kitsò:

—Mì k̄i mé ra t̄j̄jìn-no ra jiòn, ⁵⁰ kò nda mí 'ya-najiòn, tsa isaá nda jnchro-ni nga ta jngo x̄it̄a katiyat̄jì-là jè nax̄indá, kò mì 'koa-ni tsa jñà x̄it̄a katabiya ijye.

⁵¹ Tanga mì tsa kjobítsjen 'tse-jìn Caifás nga kò'sín kitsò. Jè Nainá kisìchiya-là koni nga na'mì ítjòn t̄jna jè nó 'kia; ta t̄jen 'koaá 'sín kitsò nga jè Jesús jè kiyát̄jì ngajo-ilà jè nax̄indá; ⁵² kò mì tsa ta jè nax̄indá kiyát̄jì-là, t̄i'koaá k̄iíxkóya tsje-ni nga jngó t̄jín 's̄jìn-ni jñà ìxti-là Nainá ra jnd̄íí ra ján t̄jima. ⁵³ 'Koaá 'sín tsajoóya-ni jè n̄ichjin rakìdò nga s̄iì'ken jè Jesús.

⁵⁴ 'Koaá ma-ni jè Jesús mì k̄i t̄i taxk̄i tsajmejín masen-ilà jñà x̄it̄a judío; yaá k̄ijì ya jngo ì'nde ñándà a'ta xìn ñándà nangi kixì chon ya chraña'ta-là jngo nax̄indá ra 'mì Efraín; yaá tsikijnako x̄it̄a ra kotá'yá'ta-là.

⁵⁵ Ta chibaá n̄ichjin chija-isa 'sí paxkò 'tse x̄it̄a judío, kò k̄jìn x̄it̄a nax̄indá k̄ijì ya Jerusalén 'kia nga t̄ikje bitjo 'sí, nga k̄iì sítsje ijo-là koni 'sín t̄jín k̄jotéxoma-là. ⁵⁶ Kò ìnchibátsjii jè Jesús, jnd̄íí ra ján kjonangi-là xákjén nga t̄jitsajnaya ya nd̄itsin ìngo ítjòn, nga tsò:

—¿Kó'sín níkítsjen jiòn? ¿A mí k̄j'íí 'sí tsa 'koa?

⁵⁷ Jñà na'mì ítjòn kò jñà x̄it̄a fariseo, 'koaá 'sín ijye kitsjà k̄johixi, nga tsa yá ra ske ñándà t̄jna ká'ténajmí-ní mé-ni nga ma k̄indaba'ñó-ni.

Mé ra ki'sin jè María a'ta 'tse Jesús

(Mateo 26:6-13; Marcos 14:3-9)

12 'Kia nga ta jon n̄ichjin chija-isa nga k̄it̄jo 'sí paxkò, yaá k̄ijì Jesús ya nax̄indá Betania, ya ñándà ì'nde-là Lázaro jè ra jè Jesús isikjaáya-ilà. ² Yaá isinda-là tsajmì ra tsakjèn 'kia nga k̄jòjñò; jè Marta tsikíya-là tsajmì k̄iì, kò jè Lázaro yaá t̄jnajin-te-là nga t̄jna'ta ímixa nga t̄ibakjèn kò Jesús. ³ 'Kiaá jè María 'jiiikó jngo namit̄a ra t̄jía s̄ih̄it̄i ìxi ra 'ñó nda jne ra bato 'ñó ch̄jì-là nga tsikíxten-jnó ya nds̄akò Jesús kò t̄jè tsjaskò isixijno-ni. Kò 'ñó nda tsijne ya aya ni'ya.

⁴ Jngo x̄it̄a ra kotá'yá'ta-l̄a Jesús ra 'mì Judas Iscariote, ti-l̄a Simón, jè ra s̄iingatsja x̄it̄a kondra-l̄a Jesús, kitsó-ní:

⁵ —¿Mé-ni mì tsa jàn sindo n̄ichjin chjì-l̄a x̄it̄a chjì'nda kasatína-ni jè sihìt̄i ixi ra k̄i, k̄o jè ton-l̄a tsa ya ka'bì-l̄a j̄nà x̄it̄a im̄a?

⁶ Tanga jè Judas, mì tsa ki k̄okitsò-ni nga j̄nà makájno-l̄a j̄nà ra x̄it̄a im̄a, ta kií k̄okitsò-ni nga síchijé-ní. Nga jè tsá'ya jè xijtsa ton, k̄o jè ton ra ya siya jè xijtsa, jè sa'koa k̄jábé chijé. ⁷ Jesús kitsó-l̄a:

—Kì k̄o'sín 'mì-la; kií xá tsikíjnatjò-ni nga k̄o'sín s̄iichjeén 'kia nga 'an ra sijjiaan. ⁸ J̄nà ra x̄it̄a im̄a, yaá t̄ítsajnak̄o ki'ta-najìon, tanga 'an, mì tsa ta kji'tà n̄ichjin ì kótijnako-no.

Mé xá kiji-ni j̄nà x̄it̄a judío ya Betania

⁹ Taxk̄i k̄jìn x̄it̄a judío kiji ján Betania 'kia nga kií'nchré nga yaá t̄ijna Jesús; tanga mì tsa ta ki xá kiji-ni nga mejèn-l̄a sk̄e Jesús, kií xá kiji-te-ni nga mejèn-l̄a sk̄e jè Lázaro, jè ra jè Jesús kisikjaáya-il̄a.

¹⁰ J̄nà ra t̄ijhijyo na'mì ítjòn, 'kiaá tsajoóya-ni nga t̄i'koaá s̄i'ken-te jè Lázaro, ¹¹ nga tà jé-ni ngat̄jì-l̄a nga k̄jìn x̄it̄a judío itjo'taxìn nga kjokjín-l̄a a'ta 'tse Jesús.

Kó kitsò j̄nà x̄it̄a 'kia nga 'jaha'sen-jin ya nax̄indá Jerusalén jè Jesús

(Mateo 21:1-11; Marcos 11:1-11; Lucas 19:28-40)

¹² Ra ma nchijòn, 'nó k̄jìn ma-ni x̄it̄a ra t̄jtsajna ya ján Jerusalén ra ijchò 'sí paxko; 'kia nga kií'nchré nga yaá k̄ijchò Jesús, ¹³ 'kiaá tsate xka-l̄a íxkajén nga k̄i koñá-l̄a ya aya ndiyáa. K̄o 'nó chj̄a k̄o saa-ni nga tsò:

—¡Jeya katijna Nainá! ¡Mé t̄a nda-l̄a jè x̄it̄a ra nchrabá ngajo-l̄a Nainá, jè ra x̄it̄axá ítjòn-l̄a nax̄indá Israel!

¹⁴ Jesús isakò jngo-l̄a ndí búrró i'ndí ra tsikijnakj̄a-l̄a, koni 'sín ijye t̄ichj̄a jè xajon ra t̄j'ita 'én-l̄a Nainá, nga tsò:

¹⁵ J̄i nax̄indá Sión k̄i tà chj̄àn skon-jin,
chítsijen-l̄a jè X̄it̄axá ítjòn-li nga t̄inchrabá,
t̄ijnakj̄a jngo-l̄a ndí búrró i'ndí.

¹⁶ J̄nà x̄it̄a ra kotá'yá'ta-l̄a mì k̄i k̄jòchiya-l̄a j̄nà kjoa k̄i 'kia nga t̄i'sa-ni; tanga askan-nioo 'kia nga ijye 'ken Jesús k̄o jaáya-il̄a, 'kiaá ítjsen-l̄a nga yaá t̄ichj̄a xajon ra t̄j'ita 'én-l̄a Nainá nga'tsì kjoa k̄i, k̄o nga a'ta 'tse-ní nga k̄o'sín kitsò.

¹⁷ J̄nà x̄it̄a ra ya t̄jtsajnak̄o Jesús 'kia nga kiichj̄a-l̄a jè Lázaro nga k̄jijna mi'ken ya aya ngajo, k̄o nga isikjaáya-il̄a, t̄si'kénajmí-l̄a j̄nà x̄it̄a ra k̄j'íi jè k̄joxkón ra kijtse. ¹⁸ Kií kiji-ni j̄nà x̄it̄a nga kií'ká

india-ni Jesús nga ijyeé kií'nchré jè kjo_xkón ra ki'sin. ¹⁹ Jñà xita fariseo kitsò-la xákjén nga jngó jngó:

—Chítsijeén-la-ni, nímé ra ma 'sieén ra jién. Nga'tsi xita saba yaá fitjingi ijye-la.

Mé ra koma'tin xita ra mejèn-la nga kiji'ta-la Jesús

²⁰ Jñà xita ra kiji 'sí ján Jerusalén nga ya kijtsexkón Nainá 'kia nga túbijto 'sí, yaá títsajin i'ka-la xita griego. ²¹ Jñà xita kii isichraña'tá-la jè Felipe ra ya Betsaida i'nde-la, jngo naxindá ra chja-ni Galilea; tsikítsa'ba-la, kitsò-la:

—Nàmi, jé mejèn-najin nga jchaxkon-jin jè Jesús.

²² Jè Felipe kii 'kénajmí-la jè Andrés, akjòn kiji ngajòo nga kii 'kénajmí-la jè Jesús. ²³ 'Kiaá kitsò-la Jesús:

—Ijyeé ijchó nichjin nga jè l'ndí-la Xita kiji india-ni ján ngajmi mé-ni nga jeya kijnana-ni. ²⁴ Ngi 'én kixíj ra koxin-no, tsa jngo nijmé skatjen-jin nangi kò mî kî tjókiyá, ta jngoó koma ki'ta; tanga tsa tjókiyá 'kia nga skatjen-jin ya nangi, 'ñó kjìn-ya koma. ²⁵ Jè xita ra tà jè tsjake nga nda kijnana kjobinachon-la i a'ta nangi, sijchija-ní; tanga jè xita ra mî tsa jè 'ñó bá'ta ikon kjobinachon ra tjín-la i a'ta nangi, sakó-la kjobinachon ra mî fehe'ta tà mé nichjin-nioo. ²⁶ Tsa yá ra mejèn-la nga 'an siixá'ta-na, katanchrabátjingi-na; ya ñánda nga kótijna ra 'an, ti'koaá yaá kijnana-te jè ra siixá'ta-na. Tsa yá ra 'an siixá'ta-na, jè Na'in-na ndaá skexkón.

Mé ra kjomà 'kia nga jè Jesús tímakájno-la

²⁷ 'i'Ndi 'ndi taxki baá tíma-la jè iníma-na! ¿Tanga kó xiáan? ¿A xín-ná: “Na'in chjixín-ná jè kjohi'in ra kii”? Majìn-jìn, ¡kií jnchro xá 'jii-na! ²⁸ Na'in, jeya tijni.

'Kiaá ina'yá jngo-la 'én ra ngajmi inchrabà-ni ra kitsò:

—Ijyeé kjo kjìn 'ka jeya bátijna, 'ndi 'ndi takó jeyaá kótijna india-na.

²⁹ Jñà xita ra ya tjítsajna nga kií'nchré-la, tjín ra kitsò:

—'Choón-la ra kòkjama.

Kò tjín i'ka ra kitsò:

—Majìn, ikjali-la Nainá ra kàchja-la.

³⁰ Jesús kitsó-la:

—Jè 'én ra kàna'yá jiòn, mî tsa ki kjòn-ni nga 'an kànakjoá-na; a'ta tsajión-nó nga kò'sín kàna'yá-la. ³¹ Jé hora rakii nga sindajín jè kjoa ra tjín i isà'nde; jè ra tíbatéxoma-la jè isà'nde i a'ta nangi,

kínáchrjekàjin-ní. ³²Tanga 'kia ra 'an tjàhitjen i a'ta nangi, 'koaá 'sín 'siaan nga nga'tsì xità ya katanchrabátjìngi-na.

³³'Kia nga kò kitsò, jè tjen isìchiya kó'sín kama'tin 'kia nga kiyá.
³⁴'Kiaá kitsò jñà xità:

—Jìn 'ya-nájin nga jè kjotéxoma ra tsikínda Moisés, 'koaá 'sín tíchja, nga tsò: Jè Cristo kíjnakon-ní ta kjiá-nioo. ¿Mé-ni kò'sín si-ni ra jì nga jè I'ndí-là Xità machjeén-ní nga tjàhitjen? ¿Yá-ni I'ndí-là Xità ra kò'mì-là jì?

³⁵'Kiaá kitsò-là Jesús:

—Takó kíjnakóo chiba nichjin-isa-no jè ni'í ra síhisen. Nda tìma 'kia nga tíjnajin-isa-no jè ni'í rakì, mé-ni mì kojñò-no; nga jè ra ya tsá'ba ñánda jñò chon, mì kì tsijen-là kó'sín nga tífi. ³⁶'Kia nga takó ya tíjnajin-no jè ni'í rakì, katakjiín-no a'ta 'tse, mé-ni nga isen kítsajna ki'ta-no.

'Kia nga ijye kòkitsò-là jñà 'én kì, kiji-ní, tsikijna'maá-là jñà xità.

Kó'sín ijye kitsò jè Isaías a'ta 'tse xità judío ra mì kì kjokjiín-là a'ta 'tse Jesús

³⁷Ni'sín takó kjin kjojkón ra nda tjióon ki'sín Jesús, jñà xità mì kì kjokjiín-là ra a'ta 'tse; ³⁸nga tíjné-là nga kítjasòn koni 'sín ijye kitsò Isaías jè xità ra kiichjaya ngajo-là Nainá, nga kitsò:

Jì Nà'ìn, ¿yá ra inchimakjiín-là jè 'én ra inchi'bènajmíyee?

¿A mí tsa tjibakon tsijin jè nga'ño ra tíjín-li?

Kò niyá ra inchimachiya-là.

³⁹Kíí mì kì makjiín-te-là, nga jè Isaías, 'koaá tì'sín kitsò ya xajon-là, ñánda tsò:

⁴⁰Jè Nainá tsikíchjàjin kjobítsjen-là kò isítájajín ya inìma-là;

mé-ni mì kì ma katahisen-là kjobítsjen-là,

kò mì kì katachiya-là inìma-là,

nga mì kì ya katanchrabá'ta-na nga sindá-na.

⁴¹Kíí kòkitsò-ni jè Isaías nga kijtse-ní jè kjoajeya-là Jesús, kò a'ta 'tse-ní nga kò'sín tsikínda xajon.

⁴²Ni'sín kò'sín tsò jñà 'én kì, takó kjin jchán xità judío kjokjiín-là a'ta 'tse, skanda kjokjiín i'ka-là jñà ra tjíhijyo ítjòn-là naxínda; tanga mì tsa tsí'kénajmí tsijen, nga jñá kitsakjòn-là jñà xità fariseo nga tsa ya kochrjejin ya ni'ya sinagoga ñánda nga maxkóya xità Judío.

⁴³Isaá 'ñó kjotsjake nga nda kítsahijyo ya ngixkòn xità mì 'koa-ni nga nda kítsahijyo ya ngixkòn Nainá.

Yá kjòn-ni ra tsjá-lá kjohi'in jñà ra mì kì makjiín-lá

⁴⁴ Jesús 'ñó kiichjā kitsò:

—Jè ra makjiín-lá ra a'ta tsa'an, mì tsa ta a'ta tsa'an makjiín-lá, yaá makjiín-te-lá a'ta 'tse Na'in-na ra isikasén-na. ⁴⁵ Kò jè ra bekon-na, bekon-te jè ra isikasén-na. ⁴⁶ 'An ra koni jngo ni'í, ra 'jii síhisen-lá xita isà'nde, kò kií xá 'jii-na mé-ni nga'tsi xita ra makjiín-lá a'ta tsa'an mì tì ya kítsajna-ni nándā jñò chon. ⁴⁷ Jè ra 'nchré jè 'én-na kò mì kì síhitjasòn, mì tsa 'an jiàan ra kinè-lá kjohi'in; nga mì tsa ki xá 'jii-na nga kjohi'in kinè-lá jñà xita isà'nde, kií xá 'jii-na nga kochrjékàjian kjohi'in a'ta 'tse jé-lá. ⁴⁸ Jè ra bachrjengi-na kò mì síhitjasòn jè 'én-na, ijyee tjin ra kinè-lá kjohi'in: jñá 'én ra ijye kichjā tsjá-lá kjohi'in 'kia nga ijye kjehe'tà nichjin. ⁴⁹ Nga mì tsa ta 'an bi'tín-lá ijo-na kó'sín nga chjà; jè Na'in-na ra isikasén-na kitsjá-na kjohixi kó'sín nga kichjā kò kó'sín nga kokon-yá. ⁵⁰ Be-ná nga jè kjotéxoma-lá Na'in-na jè ra tjin-lá kjobinachon ra mì kì fehe'ta ni ta kjiá-nioo. 'Koaá ma-ni, koni 'sín nga chjà, 'koaá 'sín tjin koni 'sín nga batéxoma-na ra jè.

Mé xkòsòn ra tsikíjna Jesús nga tsakón-ya kó'sín nga nangi sikiíjneé ijo-ná

13 'Kia nga tikjè bitjo 'sí paxkò, Jesús ijye be-ní nga ijyee ijchò nichjin-lá nga tsjin jè isà'nde rakì, nga ya kíjnako jè Na'in-lá. Ngi 'koaá 'sín 'ñó kjotsjake ki'ta jñà xita-lá ra tjihiyo i a'ta nangi, kò 'koaá 'sín kjotsjake skanda ijyehetà nichjin.

² 'Kia inchibakjèn-kò jñà xita-lá nga kjòjñò, jè Judas Iscariote, ti-lá Simón, ijyee kò'sín tsikíjin ya inima-lá jè xita-nií nga jè siingatsja jè Jesús xita kondra-lá. ³ Beé jè Jesús nga jè Na'in-lá kisingatsja tsje nga'tsi kjoa 'tse kjotéxoma-la, kò a'ta 'tsee inchrabà-ni kò yaá tífi india-ni. ⁴ Jesús tsasítjen'tá ímixa, tsachrje nikje ra kjiya sòn'nga, iskábé jngo nikje ra ma nixijno-ni kò tsikíkjá ndáyá. ⁵ Akjòn iskábé jngo chisá-tji ra tsikíya nandá, tsikí'tsia nga tsinijno ndsako xita ra kotá'yá'ta-lá, akjòn isixijno-ni kò jè nikje ra tjikjá-lá.

⁶ 'Kia nga ijchò nándā tjna jè Simón Pedro nga kinijno-lá ndsako, jè Simón Pedro kitsó-ní:

—Na'in, ¿a bakén-na nga ji kinijno-náa ndsakoàa?

⁷ Kitsó Jesús:

—Mì kì machiya-li kjoa ra tí'siaan 'ndi, tanga askaán kochiya-li.

⁸ Kitsó Pedro:

—Xá mì kì tsja'ndé-na nga kinijno-ná ndsakoàa.

Jesús kitsó-la:

—Tsa mì kì kìníjno-la ndsakì, mì kì koma xità tsa'an kami.

⁹ 'Kiaá kitsò jè Simón Pedro:

—Na'in, kì tà chjàn ta ndsakoàà biníjno-ná, tì'koaá tìníjno-te-ná jè ndsa kò skoàa.

¹⁰ Tanga Jesús kitsó-la:

—Jè ra ijye isiníjno ya ijo-la, ta ndsakoó machjeén-la nga siníjno-isa, nga ijyeé tsjeé 'ki nga tíjngo ijo-la. Kò jìòn-jìòn, ijyeé tsjeé kjàn jìòn, nì'sín mì tsa nga'tsì-no.

¹¹ Jesús ijyeé be yá-ni ra sìngatsja xità kondra-la, kí kòkitsò-ni: “Mì tsa nga'tsì-najìòn nga tsje kjàn.”

¹² 'Kia nga ijye tsiníjno-la ndsako xità-la, Jesús tsakjayaá india-ni jè nachro-sòn'nga-la, akjàn tsikijna'ta india-ni ya ímixa, kitsò-la jñà xità-la:

—¿A machiyaá-no jè kjoa ra kasikó-no? ¹³ Jìòn, 'koaá 'sín bixó nga 'an-ná jè Maestro-no kò jè ra tíjna ítjòn-no; kixí kjoa ra bixó nga 'an kiti-ná. ¹⁴ Tsa 'an ra Maestro-no kò ra tíjna ítjòn-no kabiníjno-no ndsakò, jìòn, 'koaá tì'sín tìníjno-te ndsako xàngioo nga jngó jngó-no.

¹⁵ Jngoó xkòsòn kàbijná-no, mé-ni nga kò'sín tikò-te xàngioo ra jìòn koni 'sín nga kasikó-no. ¹⁶ Ngi 'én kixí ra xin-no, jngo chí'nda, mì tsa jè tíjna ítjòn-la jè ni-la xá; kò koni jè ra nikasén nga sihitjasòn jngo xá, mì tsa jè isa 'ño be koni jè ra batéxá-la. ¹⁷ Kò 'ndi-ni nga ijyeé 'ya kjoa kii, ngi ndaa kitsajna-no tsa kò'sín 'siaan nga sihitjasòn.

¹⁸ 'Mì tsa ta nga'tsì-no nga kò'sín tíxin-no, nga bekon-ná ra 'an yá-ni jñà xità ra 'an tsjahíjan. Tanga tíjné-la nga kitjasòn koni 'sín tíchja jè Xajon ra tjí'ta 'Én-la Nainá nga tsò: “Jè ra bakjèn-kò-na, tíjé tsáfa'ta-na.” ¹⁹ Tì'ndíí kotíxin-najìòn, mé-ni 'kia nga ijye kòkama katakjiín-no nga 'An-ná [ra Nainá]. ²⁰ Ngi kjohixí ra xin-no, jè ra skaábétjò jè xità ra 'an sikáséen, 'aán-ni ra skaábétjò-na; kò jè ra skaábétjò-na, jé skaábétjò jè ra isikasén-na.

Kó'sín nga tìngíí tsi'kénajmí-ni Jesús yá-ni ra sìngatsja xità kondra-la

(Mateo 26:20-25; Marcos 14:17-21; Lucas 22:21-23)

²¹ Jesús, 'kia nga ijye kòkitsò jñà 'én kii, 'ño 'on kjomà-la inima-la, 'kiaá kitsò:

—Ngi 'én kixí ra xin-no, tíjìòn jngo-najìòn ra sìngatsja-na xità kondra-na.

²² Jñà xità ra kotá'yá'ta-la Jesús, iskotsíjen-jnó xákjén nga jngó jngó, nga mì kì be yá-ni ra kòkitsò-la Jesús. ²³ Jngo xità ra kotá'yá'ta-la Jesús ra ya tíjna'ta chraña-la 'kia nga inchibakjèn, jè ra 'ño tsjake Jesús. ²⁴ Jè

Simón Pedro isiká'bii-là tsja jè xita xákjén rakii ra ya tjna'ta chraña-là Jesús, mé-ni nga katakjònangì-là Jesús yá-ni ra kotsò-là. ²⁵ Jè xita rakii isáá 'ñó tsikijna'tá'ñó-isa-là Jesús nga iskonangi-là, kitsò-là:

—Jì Nà'in, çyá-ni ra ko'miàà jì?

²⁶ Jesús kitsò-là:

—Jngo-yá niño nchrajín siká'nchia, ko jè ra tsja-là niño nchrajín rakii jè ní.

Akjòn isikà'nchi jngoyá niño nchrajín ko jé kitsjà-là jè Judas Iscariote, ti-là Simón. ²⁷ 'Kia nga ijye iskábé niño nchrajín jè Judas, nditoón 'jaha'sen-jin jè xita-ní ya inima-là. 'Kiaá kitsò Jesús:

—Jè kjoa ra ko'siin, nditon kjòn ko'tiin.

²⁸ Jñà xita ra inchibakjèn, nijngo kjòchija-là mé-ni ko'sín kitsò-là. ²⁹ Ta 'koaá 'sín isíkítsjen i'ka tsa tsò-là: “Tíndá chibi tsajmì ra kòchjeén-ná 'tse 'sí.” O tsa tsò-là: “'Tì chiba-là ton jñà xita ima.” Nga jé Judas ngatsja jè xijtsa ton, kíí ko'sín isíkítsjen-ni. ³⁰ 'Kia nga ijye iskiñe jè niño nchrajín jè Judas, nditoón itjo ni'ya. Nga ta 'koa ijyee nati jñò.

Mé kjotéxoma ra kitsjà Jesús 'kia nga ijye mejèn tífi

³¹ 'Kia nga ijye itjo jè Judas, Jesús kitsò:

—'Ndi-ni ijyee tí'ya-là jè kjoajeya-na koni I'ndí-là Xita, ko ti'koaá jè Nainá jeyaá tjna a'ta 'tse I'ndí-là. ³² Tsa jè Nainá jeya tjna a'ta 'tse I'ndí-là, ti'koaá jè Nainá jeyaá siikijna ra jè; ko nditoón jcha-là kjoajeya-là. ³³ Jiòn ra ndí ixti-na xin-no, mì tsa ti tse kótijnako-no. Kjòtsji-nájiòn, tanga koni 'sín kixin-là jñà xita judío, 'koaá ti'sín xin-najiòn 'ndi 'ndi: Ya ñánda nga fia ra 'an, mì kì koma kongió jiòn. ³⁴ Jngo kjotéxoma xitse títsja-no nga tsjacha 'tiqòn xàngioo nga jngó jngó-no. Koni 'sín nga tsjake-najiòn, 'koaá ti'sín tsjacha 'tiqàn xàngioo nga jngó jngó-no. ³⁵ Tsa ko'sín tsjacha 'siqan xàngioo nga jngó jngó-no, 'koaá 'sín ske-ní nga'tsi xita nga jiòn-jiòn, ngi kixíí kjoa nga ya chitáyá'ta-ná jiòn.

Kó kitsò jè Pedro a'ta 'tse Jesús

(Mateo 26:31-35; Marcos 14:27-31; Lucas 22:31-34)

³⁶ Jè Simón Pedro iskonangií-là Jesús, kitsò-là:

—Jì Nà'in, çñánda tji'mì?

Jesús kitsò-là:

—Ya ñánda nga tífia 'ndi 'ndi, mì kì koma 'kín-tjingi-ná; tanga askaán 'kín-tjingi-ná.

³⁷ Jè Pedro kitsò:

—Na'in, ¿mé-ni nga mì ma k_jín-tjìngi-la 'ndi 'ndi? Tíjnanda-ná nga kiyátjì-là.

³⁸ 'Kiaá kitsò Jesús:

—¿A kixíí kjoa nga 'an si'ken-tjì-ná ijo-li? Ngi 'én kixíí ra koxin-la, 'kia nga tikjè kjindáya jè káxti, jàn 'ka kosíí nga mì kì 'yaxkon-ná.

Yá a'ta 'tse nga ma kijcheé ñánda nga tíjna jè Nainá

14 'Kì tà chjàn maba-là jè inìma-no. Katakjiín-no a'ta 'tse Nainá, tì'koa katakjiín-no a'ta tsá'an. ² Ya ni'ya-là Na'in-na t_jín jchán i'nde ñánda ma níkjáyeé; tsa mí-la tsa 'én kixi nga t_jín i'nde, mí-la tà chjàn koxín-no; nga kí jnchro xá tífi-na nga tífikindá-no jngo i'nde ra tsajìon. ³ Koni 'sín nga tífia nga tífikindá-no i'nde, 'koaá tì'sín kjí'ì india-na, mé-ni nga íko-no nga ya kítsajna-te ya ñánda nga kótijna ra 'an. ⁴ Ijyeé 'ya-nájìon jè ndiyá ra fi ñánda tífia ra 'an.

⁵ 'Kiaá kitsò jè Tomás:

—Na'in, mì kì 'ya-jìn ñánda tji'mì. ¿Kó'sín koma-ni jcha-jìn jè ndiyá?

⁶ 'Kiaá kitsò Jesús:

—'An-ná jè ndiyá, 'an-ná jè ra kjohixi ko 'an-ná jè kjobinachon. Tájngoó a'ta tsá'an ma kijcho jìon ñánda tíjna jè Na'in-na ra Nainá. ⁷ Tsa ijyeé kijchaxkon-nájìon, tì'koaá jchaxkoón-te jè Na'in-na; ko ijyeé 'yaxkon jìon 'ndi 'ndi, nga ijyeé inchichitsjjen-la.

⁸ 'Kiaá kitsò jè Felipe:

—Takón-nájìn Na'in-li, ko kojngoó takòn-jìn.

⁹ Jesús kitsó-là:

—Jì Felipe, kjotseé jchán tíjna-ko-najìon, ko, ¿a takó kjeé 'yaxkon-nájìon? Jè ra ijyeé kijtsexkon-na ra 'an, tì'koaá ijyeé bekkon-te jè Na'in-na. ¿Mé-ni si-ni: “Takón-nájìn jè Na'in-li”? ¹⁰ ¿A mí makjiín-li nga ta jngoó ma-najìn jè Na'in-na ko ra 'an? Jñà 'én ra 'an bakó-najìon mì tsa ta 'an bi'tín-là ijo-na. Jè Na'in-na ra ya t_jíngo-jìn, jè-ní ra tíshitjasòn jè xá-là. ¹¹ Katakjiín-najìon nga ta jngoó ma-najìn jè Na'in-na ko ra 'an; ko tsa majìn, ya katakjiín-no a'ta 'tse xá ra tí'siaan. ¹² Ngi 'én kixíí ra koxin-no, jè ra makjiín-là a'ta tsá'an, 'koaá tì'sín 'sijn koni 'sín t_jín jñà kjoa ra 'siaan; skanda isaá tà 'ñó t_jín-isa kjoa ra 'sijn-isa ra jè, tà ngatjì-là ra 'an, ijyeé ya tífia ñánda nga tíjna jè Na'in-na. ¹³ Ko nga'tsi ra a'ta tsá'an sijé-ná jìon, 'koaá 'sín sihitjásòn, mé-ni nga jeya k_jjna-ni jè Na'in-ná a'ta 'tse l'ndí-là. ¹⁴ Nga'tsi ra sijé jìon ra a'ta tsá'an sihitjásòn-ná.

Yá ra s̄ikasén jè Na'in-ná Jesús ra kosiko x̄ta-la

¹⁵'Tsa tsjacha-nájiòn, t̄hitjasòn jiòn j̄nà k̄jotéxoma-na. ¹⁶'Aán kitsá'ba-la jè Na'in-na nga katasikasén jngo-no jè ra kosiko-no, mé-ni nga ya katijnako ki'ta-no nga ta mé n̄ichjin-nioo, ¹⁷jè ra koxian-la, jé Inima Tsje-la Nainá jè ra kòkòn-no ra ngi kjohixi. J̄nà x̄ta isà'nde mì k̄i kòkjiín-la a'ta 'tse nga mì k̄i tsijen-la kó'ki kò mì k̄i bexkon; tanga jiòn 'yaxkon-no nga yaá t̄jnakò-no, kò yaá k̄ijnajin ki'ta-no.

¹⁸'Mì k̄i tsa síkítsajna jch'an-no, k̄jít̄j̄ngi india-najiòn mé-ni nga ya kótijnako-no. ¹⁹Ta chibaá n̄ichjin chija-isa nga j̄nà x̄ta isà'nde mì k̄i t̄i ske-na; tanga ra jiòn, takó maá chítsijen-nájiòn, kò t̄i'koaá k̄ítsajnakon-te jiòn, nga t̄jnakon-ná ra 'an. ²⁰'Kia nga kijchò jè n̄ichjin rak̄i, jcha-nájiòn nga yaá t̄jnjajin-la jè Na'in-na kò jiòn-jiòn yaá t̄ítsajnajin-nájiòn, kò 'an yaá t̄jnjajin-najiòn. ²¹Jè ra ya tsá'ya j̄nà k̄jotéxoma-na, kò síhitjasòn koni 'sín tsò, jè-ní ra ngi kixi kjoa nga tsjake-na. Tsjakeé koma jè Na'in-na jè ra tsjake-na ra 'an; kò t̄i'koaá tsjakeé koma-te ra 'an kò 'an kokon tsijen-la ijo-na.

²²'Kiaá iskonangi jè Judas (mì tsa jè Judas Iscariote). Kitsò-la:

—Ji Na'in, ¿mé-ni nga ta j̄in kòkón-nájin ijo-li, kò mì tsa j̄nà x̄ta isà'nde kòkón-la ji?

²³Kiichjaá Jesús kitsò-la:

—Jè ra tsjake-na, t̄jné-la nga síhitjasòn jè 'én-na, kò jè Na'in-na kotsjake-ní, kò kjinchrabá-nájin jè Na'in-na kò 'an nga ya k̄ítsajnakò-j̄in. ²⁴Jè ra mì k̄i matsjake-na, mì k̄i síhitjasòn koni 'sín tsò 'én-na. Kò j̄nà 'én ra inchina'yá jiòn mì tsa tsá'an jiàan, 'tseé jè Na'in-na ra isikasén-na.

²⁵'Koaá 'sín tí'bènájmí-no j̄nà 'én k̄i 'kia nga t̄jnakò-isa-no. ²⁶Jè ra kosiko-no, jè Inima Tsje-la Nainá ra jè Na'in-na s̄ikasén-no ra a'ta tsá'an, jé kòkòn-ya-no nga'tsi kjoa ra mì k̄i fiya-no kò t̄i'koaá síkítsjen-no nga'tsi 'én ra kótixian-no.

²⁷'Aán tsja-no jè kjoa'nchán. Kò yaá síkijnajin-no, tanga mì tsa kò'sín tsja koni 'sín tsjá jè isà'nde. Kì tà chjàn síkájno jè inima-no kò k̄i tà chjàn skon jiòn. ²⁸Ijyeé ina'yá-nájiòn nga k̄ixin-no nga tífi-náa kò nga k̄jít̄j̄ngi india-najiòn nga ya kótijnako-najiòn. Tsa kixí-la kjoa nga tsjacha-nájiòn, 'ñó-la inchimatsja-no, nga tífi india-na ya ñánda nga t̄jna jè Na'in-na, nga jè Na'in-na isaá t̄jna ítjòn koni 'an. ²⁹Ti'ndí kótixin-najiòn, mé-ni 'kia nga ijye kò'sín koma, kòkjiín-no.

³⁰'Mì k̄i tsa t̄i tse kòkónajmí-no nga ijyeé nchrabá jè ra batéxoma i isà'nde rak̄i. Tanga nimé nga'ñó t̄jín-la nga mé ra s̄iko-na ra jè.

³¹T̄jínè-la nga kò'sín koma, mé-ni nga katabe-ni j̄nà x̄ta isà'nde

nga tsjake-ná jè Nà'in-na, kò 'koaá 'sín 'siaan koni 'sín jè Nà'in-na tsikí'tin-na.

'Tisítjeen, kò tjiaán.

Mé ra ma'tin xitá ra mì ya fi'ta-la Jesús

15 ¹An-náa ra ngi na'ño je-la to uva, kò jè Nà'in-na ra síxáko. ²Nga'tsi na'ño chrja-la ra ya nchrabá'ta-ni a'ta tsa'an ra mì kì bajà-la to, bate'tá-ní; tanga jè ra bajà-la to batejno-ní nga sítsje, mé-ni nga isa nda koja-la to. ³Ijyeé tsje titsajna-no ra jìòn, nga jña 'én ra ijye kòkíxin-no, jè kjotsje-najìòn. ⁴Machjeén-ní nga ya tìtsajnakò ki'tá-ná, kò 'an yaá kótijnakò ki'tà-no. Jngo chrja-la na'ño-la to uva, tsa mì ya itsaba'tá'ño jè na'ño je-la mì kì koja-la to; 'koaá tì'sín tjin a'ta tsajìòn-jìòn, tsa mì ya kìtsajnakò ki'tá-ná, nímé ra ma 'siqon nga ta jìòn.

⁵'An-ná jè na'ño je-la to uva kò jìòn-nájìòn jña na'ño chrja-la. Jña ra ya tjihiyokò ki'ta-na kò 'an ya tijnakò ki'ta, kjin jchán to koja-la; tanga tsa kjin titsajna'taxìn-nájìòn, nímé ra ma 'siaan. ⁶Jña ra mì ya tjihiyokò ki'ta-na, 'koaá 'sín tjihixin koni jngo chrja-la yá ra mì kì bajà-la to. 'Kia nga ijye xì, maxkó-ní nga tì ya ajin ni'í.

Mé kjonda ra tjin tsa ya nda kjóhijtakeé Jesús

⁷Tsa ya kìtsajnakò ki'tà-nájìòn kò tsa kixi kìtsajna koni 'sín tsò 'én ra tsakon-yá-no, tije ta mé ra mejèn-no, 'koaá 'sín kìtjasòn-no koni 'sín nga kixó. ⁸'Koaá 'sín ma-ni nga jeya kjna jè Nà'in-na, 'kia nga kjin to koja-no, kò 'koaá 'sín koma-ni nga jcha-la nga ngi kixi kjoa nga ya chitá'yá'ta-nájìòn. ⁹Koni 'sín nga tsjake-na jè Nà'in-na, 'koaá tì'sín tsjake-najìòn; kò'sín ya tìtsajnajion ki'ta jè kjotsjacha-na. ¹⁰Tsa siitjasòn koni 'sín tjin jña kjotéxoma-na, yaá kitsajnajìòn ki'ta jè kjoatsjacha-na, koni 'an sìhitjasòn-ná jña kjotéxoma-la jè Nà'in-na kò yaá tijnajin ki'ta jè kjoatsjacha-la.

¹¹Kí kò'sín tíxian-no mé-ni nga jè kjotsja-na ya katasijin inima-no, kò mé-ni mì tì mé ra siijchija-la jè kjotsja-no. ¹²Jè kjotéxoma ra tsja-no, jè-ní nga tsjachaá 'tiqòn xàngiqo nga jngó jngó-no, koni 'sín 'an tsjake-no. ¹³Tsìn jngo kjotsjacha ra isa 'ño chjí-la koni jngo kjotsjacha-la xitá nga tsjá ijo-la nga kiyátjì ngajo-la xitá xákjién ra nda báko. ¹⁴Tsa siitjasòn jìòn koni 'sín bi'tín-no, jìòn-nájìòn xitá ra 'ño nda jchibé. ¹⁵Mì kì tì chì'nda-na xín-no, nga jngo xitá chì'nda mì kì be-jìn mé ra 'sín jè ni-la. Kí kò'sín 'ño nda chibà-ná nga ijyeé tsi'kénájmí ijyeé-no nga'tsi 'én ra kitsjà-na jè

Na'in-na. ¹⁶ Mì tsa jìon ichjaájin-nájiòn, 'aán-ná ra ítsjahíjin-najiòn; kò 'aán kítsja xá-no nga tangió nga nda sixá, kò jè xá ra 'siaan katijna ki'tá-ní ta mé nichjin-nioo. 'Koaá 'sín ma-ni nga tsjá ijye-no jè Na'in-na ta mé ra sijé-la ra a'ta 'tse 'í-na. ¹⁷ Jè kjoa ra 'ño tibi'tín-no: Jè-ní nga tsjacha 'tiòon xàngioo nga jngó jngó-no.

Kjoajticha-la xita isà'nde ra mì kì makjiín-la ra a'ta 'tse Jesús

¹⁸ Tsa jñà xita isà'nde sijtike-najiòn, 'koaá 'sín katasijin-no nga isaá ta kjoatseé jtike-na ra 'an. ¹⁹ Tsa takó jñà tsjacha jìon jñà kjoa ra tjín ya isà'nde, jñà xita isà'nde kotsjakeé-no koni 'sín tsjake ra tijñà-ni xita xákjién. Tanga 'aán tsjahíjin-najiòn nga tsachrjekàjin-no kjoa ra tjín ya isà'nde; kí majtike-najiòn jñà xita isà'nde nga mì tsa tì kò'sín nihitjasòn-najiòn koni 'sín 'sín ra jñà. ²⁰ Kì tà chjàn niìjchaàjion koni 'sín kixin-no: “Nga jngo chi'nda mì tsa jè tjína ítjòn-la jè ni-la.” Tsa jtike-na jñà xita kò tì'koaá mahatjìngi-na, 'koaá tì'sín koma'tin-te ra jìon; kò tsa inchisíhitjasòn jñà 'én-na, tì'koaá sítitjasòn-te jñà 'én ra kinákjoa jìon. ²¹ Ta 'aán ngatjì-na nga kotjín kjoa koma'tin jìon, kí-ní nga mì kì bexkon jè ra isikasén-na.

²² Tsa mí-la 'an 'jía kò tsa mí-la tsakakónajmía jñà xita kì, mí-la tsa mé jé tjín-la. Tanga 'ndi 'ndi, mì tì kì ma-ni kó'sín nga tsje kochrjengi ijo-la; ²³ nga jñà xita ra jtike-na tì'koaá jtikeé-te jè Na'in-na. ²⁴ Nimé-la jé tjín-la jñà xita kì tsa mí-la kijtse jñà kjoa ra kí'siaan, nga jñà kjoa ra kí'siaan nì kjè sa jngo xita kò'sín 'sín; tanga kijtseé jñà kjoa kì kò ta isaá isijtike-na kò isijtikeé-te jè Na'in-na. ²⁵ Tanga tjínè-la nga kò'sín kókama mé-ni nga kítjasòn-ni koni 'sín tíchja Xajon-la Nainá ra kotá'yá xita kì, nga tsò: “Isijtikeé-na nì'sín nimé ra isikóo.”

²⁶ Tanga 'kia nga kj'íí jè ra kosiko-najiòn, jè Inìma Tsje-la Nainá ra tjín-la kjohixi ra 'an sikáséen ra ya nchrabá-ni a'ta 'tse Na'in-na, jè-ní ra tsjá 'én ra a'ta tsa'an. ²⁷ Tì'koaá 'kii-te jìon 'én ra a'ta tsa'an, nga yaá titsahijyoko-nájiòn skanda 'kia nga tì'sa tsiki'tsiaa jè xá-na.

16 ² Kòchrjekàjin-nájiòn ya ni'ya sinagoga ñanda nga maxkóya xita Judío; skanda kijchó nichjin 'kia nga yá ra sij'ken-najiòn, 'koaá 'sín kítso nga xá 'tse Nainá ra tí'sín. ³ Kò kí kò'sín 'sijn-ni nga mì kì bexkon jè Na'in-na, kò mì kì bexkon-te-na ra 'an. ⁴ 'Koaá 'sín tíxin-no, mé-ni 'kia nga ijye kò'sín kókama'tion, katabítsjen-no koni 'sín tíxin-no 'ndi. Mì tsa tì'kia kò kixin-no jñà kjoa kì nga tì'sa-ni; nga kí, yaá tjínako-isa-no 'kia.

Mé xá ra 'sín jè Inìma Tsje-la Nainá

⁵'Ndi 'ndi yaá tífi kátijnako india-na ya ñánda tíjna jè ra isikasén-na, kò nijngo ra chjinangi-nájiòn ñánda tífia; ⁶ta isaá ta kjobaá tíjin jè inìma-no, ta ngatji-la jñà kjoa ra kòkàxin-no. ⁷Tanga 'én kixíí ra koxin-no: Isaá skén ndiyá-no nga kjiáan. Nga tsa mì kì kjiáan, mì kì kj'íí ra kosìko-najiòn; tanga tsa kjiáan, 'aán sikásén-no. ⁸'Kia nga kj'íí ra jè, jé siichiya-la jñà xita isà'nde jñà jé ra tíjn-la kò siichiya-la kjoa ra kixi tíjn, kò kó'sín nga sindajín. ⁹Jé siichiya-la jñà xita isà'nde jñà jé ra tíjn-la ta ngatji-la nga mì kì makjiín-la ra a'ta tsa'an. ¹⁰Ti'koaá siichiyaá-la nga 'an-ná ra xita kixi, nga ki, yaá tífia ñánda nga tíjna jè Na'in-na, kò mì kì tí jcha-nájiòn; ¹¹Ti'koaá siichiya-la kó'sín nga sindajín nga jè ra tíbatéxoma-la jè isà'nde rakii, ijyee tíjnda-ní kó'ki kjohi'in 'ki-la.

¹²'Taxki tíjn-isa-na mé 'én ra koxín-najiòn, tanga 'ndi 'ndi mì kì kochiya-no ni'sín koxín-no. ¹³Tanga 'kia nga kj'íí jè Inìma Tsje-la Nainá ra ngi ra kjohixi, jè kòkìtso-najiòn kó'sín nga 'siaan jiòn nga kohítjingi-la jè kjoakixi; nga mì tsa tà kjobítsjen 'tse siichjeén kó'sín nga kichja, ta jé kjon kòkìtso kótsò 'én ra kji'nchré, kò jè 'keenajmí-no mé kjoa ra koma askan-nioo. ¹⁴'Aán jeya siikíjna-na 'kia nga skaábé kjobítsjen-na nga kòkòn-ya-najiòn. ¹⁵Nga'tsi mé ra tíjn-la jè Na'in-na, ti'koaá tsa'aán-te; kíí koxin-najiòn nga tsa'an-ná kjobítsjen ra skaábé jè Inìma Tsje-la Nainá nga kòkòn-ya-najiòn.

Kó'sín nga jè ra kjoba, kjotsjaá koma-ni

¹⁶'Ta chibaá nichjin chija-isa 'kia mì tí kì jcha-najiòn, tanga mì tsa kjìn nichjin koto nga ma jcha india-nájiòn, nga yaá tífia ñánda tíjna jè Na'in-na.

¹⁷Jñà xita ra kotá'yá'ta-la 'kiaá iskonangi-la xákjién nga jngó jngó; kitsò-la:

—¿Kó tsò-ni 'én ra kòtsò-la nga tsó-ná: nga ta chibaá nichjin chija-isa nga mì tí kì jcha-ná, kò nga mì tsa kjìn nichjin koto nga ma jcha indiaá-ná, kò nga yaá tífi ya ñánda tíjna jè Na'in-la? ¹⁸¿Kó tsò-ni ra kòtsò-la nga ta chibaá nichjin chija-isa? Mì kì machiya-ná mé ra kòtsò-la.

¹⁹Jesús tí'kiaá kijtse nga mejèn-la nga skonangi-la, 'kiaá kitsò-la:

—¿A jé chjinangi-la xàngioo jè 'én ra kòkàxin-no: Ta chibaá chija-isa, 'kia nga mì tí kì jcha-nájiòn, kò nga mì tsa kjìn nichjin koto nga india jchaxkon-nájiòn? ²⁰Ngi 'én kixíí ra koxin-no, kjobaá-no kò chjindáya-nó, kò jñà xita isà'nde, kòtsjaá-la ra jñà. Tanga jè kjoba-najiòn, kjotsja koma-ni askan-nioo. ²¹Jngo chjoón, 'kia nga

ijye bijchó jè nìchjin-là nga kjeh'e'tin-là, tsee kjohi'in síkjiín 'kia nga tsin jè i'ndí-là; tanga 'kia nga ijye fehe'tin-là, chaàjiín-là mé kjohi'in ra batojin nga batoó tsja 'se-ilà nga jngo xita katsin i isà'nde. ²² 'Koaá tì'sín tjín-ni ra a'ta tsajìòn, 'ndi 'ndi baá tjín-là inìma-no; tanga 'an skeé india-no; 'kia nga kò'sín koma, tsee kjotsja sijn ya inìma-no; jè kjotsja rakì, niyá ra ma kjohíxin-no.

²³ 'Kia nga kijchò jè nìchjin rakì mì tì kì mé ra chjinangi-nájiòn. Ngi 'én kixí ra koxin-no, tsa mé ra sijé-là jè Na'in-na ra a'ta tsa'an, 'kji-no. ²⁴ Kjè tsa mé níjé jiòn skanda 'ndi 'ndi ra a'ta tsa'an; tanga 'koaá xín-no, tijé, kò 'kíi-no, mé-ni nga mì tì kì mé ra sijnchija-là jè kjotsja ra tijnajin ya inìma-no.

Kó'sín jè Jesús ijyeé isikijne-là kjoa ra tjín i isà'nde

²⁵ 'Jñà 'én ra tìbakó-no 'ndi-ni ta kjoa mangásòn-ní ra tísichjéen; tanga ijyeé nchrabá nìchjin 'kia nga nda kjón 'kenájmí-nájiòn a'ta 'tse Na'in-na, nga mì tsa tì kjoa mangásòn sichjén-na 'kia nga kokó-no. ²⁶ Kò jè nìchjin ra 'sa nchrabá, a'ta tsa'an-ní nga sijé-la jiòn Na'in-na mé ra mejèn-no; kò mì tsa tì 'an kitsá'ba-là Na'in-na nga síjéti-no, ²⁷ nga jè Na'in-na tì'koaá tsjakeé-no. Kíi tsjake 'sín-najiòn, nga tì'koaá tsjacha-nájiòn ra 'an, kò nga tì'koaá makjiín-no nga a'ta 'tse Nainá inchrabà-na ra 'an. ²⁸ 'Kia nga 'jía ya isà'nde rakì, yaá inchrabà-na ya ñánda nga tìjna masen jè Nainá; kò 'ndi-ni, tsjin-náa jè isà'nde rakì, nga tífi india-na ya ñánda tìjna jè Na'in-na.

²⁹ 'Kiaá kitsò jñà xita ra kotá'yá'ta-là:

—Tjinakjoá kixi-ní 'ndi, mì tsa tì kjoa ra mangásòn-ni tjinichjéen-ni. ³⁰ 'Ndi 'ndi ijyeé 'ya-nájin nga machiya ijyeé-li tà mé kjoa-isa-ni; kò mì kì machjéen-li tsa yá ra skonangi-li. Kíi makjiín-najin nga a'ta 'tse Nainá inchrabà-ni ra jì.

³¹ 'Kiaá kitsò Jesús:

—¿A kja ijyeé makjiín-no 'ndi-ni? ³² Ijyeé ijchò chiba-là kò 'ndi kjón-ni nga jiòn-jiòn jndí ra ján kongió nga jngó jngó-no, kò ta 'an tajngoó síkijna-ná. Tanga mì tsa ta 'an tajngo tìjna, tijnakoó-na jè Na'in-na. ³³ Kíi koxin-no jñà 'én kì mé-ni nga katasakó-no kjoa'nchán ra a'ta tsa'an. Ya isà'nde, 'seé-nájiòn kjohi'in; tanga 'ñó tjà'tà-la takòn; 'an, ijyeé ísikijneé-là jñà kjoa ra tjín isà'nde.

Kó'sín Jesús tsikítsa'batjì jñà xita-là ra ya kotá'yá'ta-là

17 Jesús, 'kia nga ijye kò'sín kùichja, iskotsjén ján ngajmi nga kitsò:

—Na'in, ijyee ijchó nichjin-la, jeya tikíjni jè l'ndí-li, mé-ni nga tì'koaá jeya siikíjna-te-li ra jè. ²Nga jíí ijye ki'tsi-la kjotéxoma jè l'ndí-li nga jè kíjna ítjòn-la nga'tsi xíta, mé-ni nga tsjá-la kjobinachon ra mì kì fehe'ta nga'tsi xíta ra jí ki'tsi-la. ³Jè kjobinachon ra mì fehe'ta jè-ní nga katabexkon-li nga ta jí tajngoó-ní ra ngi kixi kjoa nga Nainá, kò tì'koa katabexkon jè l'ndí-li Jesucristo ra jí inikasín.

⁴'An jeyaá tísikíjna-la í isà'nde, nga ijyee ijyehé'tà-na xá ra jí inìngatsja-ná. ⁵Na'in, 'koa tì'sín jeya tikíjna-ná 'ndí ya ngixkìn koni 'sín nga jeya tsakátijnako-la 'kia nga tikjè sinda jè isà'nde.

⁶Jhà xíta ra ya isà'nde ki'tsí-ná ijyee tsi'kènájmí-la ra a'ta tsaji. Xíta tsaji-ní kò jíí ki'tsí-ná kò inchisíhitjasòn-ní koni 'sín tsò jè 'én-li. ⁷Jhà xíta kii, ijyee be 'ndí 'ndí nga nga'tsi ra jí inìngatsja-ná, yaá nchrabá kiti-ni ya a'ta tsaji; ⁸jhà 'én ra jí ki'tsí-ná, ijyee tsi'kènájmí-la jhà xíta kii; kò ndaá 'jaha'sen-jin-la. Kò ijyee kijtseé-te nga ngi kixíí kjoa nga ya inchrabà-na a'ta tsaji; kò makjiín-la nga jíí inikasén-ná.

⁹'An, tíbítsá'ba-la a'ta 'tse jhà xíta kii; mì tsa jhà xíta isà'nde ra tíbítsá'batjia, jhà-ní xíta ra xá jí tsi'kí-náa, nga tsaji-ní jhà xíta kii. ¹⁰Nga'tsi ra xíta tsa'an, tì'koaá tsajíí-ti, kò nga'tsi ra xíta tsaji tì'koaá tsa'aán-te; kò 'aán jeya tóbátijnaa a'ta 'tse jhà xíta kii.

¹¹'An mì tsa tì í kótijna-na í isà'nde; tanga jhà xíta kii, íí kítsajna í isà'nde; kò 'an, yaá tífi kátijnako india-la ya nándá tijni ra jí. Na'in tsje, nda tikindii nga kò nga'ño ra tjín-li, jè nga'ño ra jí ki'tsí-ná, mé-ni nga nda katítsajtín-ni koni 'sín nga jí kò 'an, nda titsahijyokjeé. ¹²'Kia nga tsakátijnako ya isà'nde, ndaá ísikónða nga ísichjéen jè nga'ño ra jí tsi'kí-naa. Kò nijngo ichijà jhà xíta kii, ta jé-ní ra ijye kò'sín tjínè-la nga kò'sín koma'tin, mé-ni nga itjasòn-ni koni 'sín nga tíchja jè xajon ra tjí'ta 'Én-li.

¹³'Ndi 'ndí yaá tífia ya nándá tijni ra jí; kò kií kò'sín tíchjà-na jhà 'én kii 'kia nga takó tjíjna-isa í isà'nde, mé-ni nga tì'koaá nda katasijin-ni ya inìma-la jè kjotsja ra tjín-na ra 'an. ¹⁴'An ijyee kítsja-la jhà 'én-li, tanga jhà xíta isà'nde síjtìkéé jhà xíta-na ta ngatjì-la mì tsa tì ya chjà-ni í isà'nde koni 'sín 'an mì tsa tì ya chjà-na í isà'nde. ¹⁵Mì tsa kò'sín tíbítsá'ba-la nga náchrjekajin ya isà'nde, jè-ní ra tísíjé-la nga tikondii a'ta 'tse xíta-níí. ¹⁶Koni 'sín mì tsa í isà'nde chjà-na, 'koaá tì'sín mì tsa tì ya chjà-ni í isà'nde jhà xíta-na. ¹⁷Ngì jè tsje tikítsajna-ni kò 'én kixi-li nga ngi xíta tsaji katama; nga jè 'én-li ngi 'én kixi kiti-ní. ¹⁸Koni 'sín nga inikasén-náa 'an ya ajin-la xíta isà'nde, jhà xíta-na, 'koaá tì'sín tísikásén-te ya ajin-la xíta isà'nde. ¹⁹Jíí tísingátsja-la ijo-na nga tsje kótijna ya a'ta tsaji mé-ni nga jhà xíta-na tì'koaá siìngatsja-li ijo-la nga tsje kítsajna ra a'ta 'tse kjohixi-li.

²⁰ 'Mì tsa tà jñà tíbitsá'batjìlā jñà xitā-nā, tì'koáá tíbitsá'batjí-tee jñà xitā ra kòkjiín-lā 'én-nā 'kia nga 'kèènjmíya jñà xitā-nā, ²¹ mé-ni nga nga'tsì jñà xitā kii, jngoó katama-ni, koni 'sín tijnakō-ná ra jì Nā'in, kō 'an, yaá tíjnakō-la, tì'koā ya katitsajnakō-náa jñà xitā kii, mé-ni nga katakjiín-lā jñà xitā isà'nde nga jìí inikasén-na. ²² Jè kjoajeya ra jì ki'tsí-ná, 'an, 'koáá tì'sín kítsja-lā jñà xitā-nā, mé-ni nga ta jngo katama-ni nga'tsiò, koni 'sín jngo ma-ná ra jién. ²³ Nga jñà xitā-nā yaá tíjnakō kō jìí tijnakō-ná ra 'an, mé-ni nga ngi kixí kjoā nga jngo katama-ná; kō jñà xitā isà'nde katabe nga jìí inikasén kiti-ná, kō katabe-te nga tsjachaá-ti jñà xitā-nā koni 'sín nga tsjacha-ná ra 'an.

²⁴ 'Nā'in, jìí tsi'kí-ná jñà xitā-nā kō jè ra mejèn-na nga ya katitsajna-te ya ñánda kótijna ra 'an, mé-ni nga katabe-ni jè kjoajeya-nā, jè kjoajeya ra jì tsi'kí-ná; nga jì ndáá tsjacha-náa skanda tì'kia-ni nga tìkjè sinda jè isà'nde. ²⁵ Jì Nā'in ra xitā kixí 'mì-li, jñà xitā isà'nde mì kì bexkon-li, tanga 'an bexkoón-la; kō tì'koáá jñà xitā-nā ijyee beé-te nga jìí inikasén-náa i isà'nde. ²⁶ Jñà xitā-nā ijyee tsi'kènájmí-lā ra a'ta tsaji, kō takó 'sáá 'kenájmí-isa-la, mé-ni nga jè kjoatsjacha ra tjín-li a'ta tsá'an, yaá katasijnajin-lā, kō mé-ni nga ya kótijnajin-na ya inima-lā jñà xitā kii.

Kó'sín nga kindabà jè Jesús

(Mateo 26:47-56; Marcos 14:43-50; Lucas 22:47-53)

18 'Kia nga ijye kō'sín kitsò Jesús, kiji-ní, tji_kō jñà xitā ra kotá'yá'ta-lā nga kiji ya ra ijngoa-lā xangá ra 'mì Cedrón. Yaá tíjna jngo i'nde ñánda kjin skoya yá tjtjje; kō yaá 'jaha'sen-jin Jesús kō jñà xitā-lā ra kotá'yá'ta-lā. ² Kō jè Judas, xitā ra sùngatsja Jesús jñà xitā kondra-lā, ndáá bexkon jè i'nde rakii, nga ki, kjin 'ka ya kjóxkóya Jesús kō jñà xitā ra kotá'yá'ta-lā. ³ 'Koaá 'sín kjomà-ni nga jè Judas ijchò ya i'nde rakii; jngo jtín ma chíchàn tji_kō, tì'koā tji_kō i'ka jñà xitā ra síkinda jè ingo ítjòn, jñà ra isikasén jñà xitā ítjòn-lā na'mì kō jñà xitā fariseo. 'Ya kichā kjojchán kō 'ya ni'í isen kō ni'í ínicha. ⁴ Tanga jè Jesús, nga ijyee be mé kjoā ra kókama'tin, jè tsasichjà ítjòn-lā nga iskonangi-lā jñà xitā kii, kitsò-la:

—¿Yá xitā ra fatsji jìon?

⁵ Jñà xitā kii kiichjā kitsò:

—Jè fatsji-jin jè Jesús ra ya Nazaret i'nde-lā.

'Kiaá kitsò-lā Jesús:

—'An-náa.

Yaá síjnajin-lā jñà xitā kii jè Judas, jè ra kitsjà-lā í'tsin Jesús nga kisìngatsja xitā kondra-lā. ⁶ 'Kia nga kitsò Jesús: “'An-náa”, xitā kii

ngi kijì-ni í'tsin, iskatsajo'tá ya nangi. ⁷ Jesús india iskonangi-la, kitsò-la:

—¿Yá ra fatsji jìòn?

'Kiaá kitsò xita kii:

—Jè fatsji-jin jè Jesús ra ya Nazaret i'nde-la.

⁸ Jesús india kitsò-ila jña xita kii:

—Ijyeé kokàxin-najìòn nga 'an-náa. Tsa 'an-ná ra fatsji-nájiòn, ti'nde-la jña xita kii nga katafi-ni.

⁹ Kii ko'sín kjomà-ni mé-ni nga itjasòn-ni jè 'én ra kiichja Jesús nga ti'sa ítjòn, 'kia nga kitsò: “Na'in, jña xita ra ji ki'tsi-ná, nijngo ichijà.” ¹⁰ Jè Simón Pedro 'yaá jngo kicha ndajò; tsachrje kicha-la nga tsajá-la jè xita chi'nda-la na'mi ítjòn, jè ra 'mi Malco; tsate'ta chiká nga kixi-la. ¹¹ Jè Jesús kitsò-la jè Pedro:

—Tjajnatjo-ni kicha-li. Tsa jè Na'in-na ko'sín mejèn-la nga kotjin kjohi'in ra koto-jiaan, ¿a mí tsa tjínè-la nga sihitjásòn?

Kó'sín ijchò Jesús ya ngixkon xita ra 'mi Anás

(Mateo 26:57-58; Marcos 14:53-54; Lucas 22:54)

¹² Jña chíchàn ko jè xita ra tjina ítjòn-la, ko jña xita ra síkinda jè ingo ítjòn itsabá'ño jè Jesús ko akjòn inchà na'ño. ¹³ Yaá iko ítjòn ya ni'ya-la xita ra 'mi Anás, ta ngatji-la níxayaá ma jè Caifás. Jè xita ra 'mi Caifás, na'mi ítjòn tjina jè nó 'kia nga ko'sín kjomà kjoa kii. ¹⁴ Jè-ni Caifás ra ijye asa ko kitsò-la jña xita judío nga isaá nda-ni nga ta jngo xita katiyatji ngajo-la jè naxindá.

Kó'sín nga jè Simón Pedro, 'koaá 'sín kitsò nga mi kii bexkon jè Jesús

(Mateo 26:69-70; Marcos 14:66-68; Lucas 22:55-57)

¹⁵ Jè Simón Pedro kijitjingii-la Jesús ko ijngo-isa xita ra ti'koa ya kotá'yá'ta-la. Jè xita rakii, ndaa bexkon jè na'mi ítjòn ko 'jaha'sen-koó Jesús ya nditsin ni'ya-la na'mi ítjòn. ¹⁶ Tanga jè Pedro yaá tsikijna'ta ya xotjoba-la ni'ya ya nditsiaán. Jè xita-la Jesús ra nda bexkon jè na'mi ítjòn, itjo-ni nga tsakáko jè chjoón ra síkinda jè xotjoba ni'ya akjòn isikjaha'sen jè Pedro. ¹⁷ Jè chjoón ra síkinda ya xotjoba ni'ya iskonangii-la jè Pedro, kitsò-la:

—Ngaji, ¿a mí tsa ti'koa ya chitá'yá'ta-la jè xita rakii?

Jè Pedro kitsó-ni:

—Majin, mi tsa ya fitjingi-la ra 'an.

¹⁸ Jña xita chi'nda ko jña xita ra síkinda ya ingo, ni'í tsikítse; tjítsa'ngi-ni nga nichjin 'nchán 'kia. Ti'koaá jè Pedro yaá tjina'ngi-te.

Jè Na'mì ítjòn ra 'mì Anás iskonangií-là jè Jesús

(Mateo 26:59-66; Marcos 14:55-64; Lucas 22:66-71)

¹⁹ Jè na'mì ítjòn tsikí'tsia nga iskonangi-là Jesús a'ta 'tse xita ra kotá'yá'ta-là kò a'ta 'tse 'én ra bakón-ya. ²⁰ 'Kiaá kiichja Jesús kitsò-là:

—An, tsásen masen-ná nga kichjàa ya ajin-là nga'tsi xita isà'nde; kji'tá nichjin tsakon-yá ya nditsin ingo ítjòn kò ya ñánda nga maxkóya jña xita Judío, kò nijngo 'én ra kichjà'ma. ²¹ ¿Mé-ni 'an chjinangi-ná? Jña chjinangi-là jña xita ra kií'nchré; jña kòkatatsò kòtsò 'én ra 'an tsakon-yá-là; jña xita kii, ijyeé ndaa tjjin-là.

²² 'Kia nga kòkitsò jña 'én kii Jesús, jngo xita ra síkinda ingo 'ja nga isijtsin'á jè Jesús, kitsò-là:

—¿Mé-ni kò'sín tsò 'én ra nakjoá-ilà jè na'mì ítjòn?

²³ 'Kiaá kitsò Jesús:

—Tsa 'choó tsò 'én ra kàchjà, kò'tín-ná mé-ni nga 'cho tsò-ni; kò tsa ndaa tsò, ¿mé-ni nga tji'bé-ná?

²⁴ Jè Anás 'kiaá isikasen jè Jesús tjí'ta-là na'ño, ya ñánda tíjna jè Caifás jè ra na'mì ítjòn tíjna.

Kó'sín nga jè Pedro india kòkitsò-ni nga mì kì bexkon jè Jesús

(Mateo 26:71-75; Marcos 14:69-72; Lucas 22:58-62)

²⁵ Jè Pedro takó yaá síjna nga síjna'ngi ya ñánda nga tjítse jè ni'í. Jña xita iskonangií-là kitsò-là:

—¿A mí tsa tí'koá ya chitá'yá'ta-là jè xita rakii?

Jè Pedro tsikí'ma-ní kitsò:

—Majìn-jìn, mì tsa 'an jiàan.

²⁶ 'Kiaá jngo xita chi'nda-là na'mì ítjòn ra xákjién ma jè xita ra tsate'tà chíkà-là jè Pedro, iskonangií-là kitsò-là:

—¿A mí tsa ji ra kàbè-la nga tjen-kì jè Jesús ya angi yá ján?

²⁷ Jè Pedro india tsakja'ma-ni, kò tí'kiaá-ni nga iskindaya jè káxtí.

Kó'sín kjomà Jesús nga ijchò ya ñánda tíjna jè Pilato

(Mateo 27:1-2, 11-14; Marcos 15:1-5; Lucas 23:1-5)

²⁸ Jña xita kiiko kjòn-ni ya ni'ya-là Caifás jè Jesús skanda ijchòkò ya ñánda tíjna ni'ya masen-là 'tse xitaxá ítjòn 'tse Roma. Ijyeé tí'se isén kò jña xita judío mì kì 'jaha'sen ya ni'ya masen, nga kijtsexkón ijo-là mé-ni nga ma kòkjen-ni a'ta 'tse 'sí paxkò. ²⁹ 'Koaá 'sín kjomà-ni jè Pilato ra xitaxá ítjòn tíjna, itjo nga kitsò-là jña xita kii:

—¿Mé kjoa ra fangi-no jè xita rakii?

³⁰ Jña xita judío kiichja-ní kitsò:

—Mí-la ta chjàn jì inchinìngatsja-lajìn, tsa mì mé jé tjín-la.

³¹ Jè Pilato kitsó-la:

—Tahíko, ko jìòn tindajín-la koni 'sín tíjna kjotéxoma tsajìòn.
Tanga jña xita judío kitsó-ní:

—Ngàjìn-jìn, mì kì tjí'nde-najìn nga taxkì s'ken-jìn jngo xita.

³² 'Koaá 'sín ma-ni nga itjasòn jña 'én ra ijye kiichja Jesús 'kia nga tsi'kénajmí kó'sín koma'tin 'kia nga kiyá. ³³ Jè Pilato india 'jaha'sen-ni ya ni'ya masen, kiichja-la Jesús kitsò-la:

—¿A jì-ní jè xitaxá ítjòn-la jña xita judío?

³⁴ Jesús kitsó-la:

—¿A ta kjóbítsjen tsaji-ní nga ko'sín nga tjisi, o ra kjíí xita tsi'kénajmí-li ra a'ta tsá'an?

³⁵ Jè Pilato kiichja kitsò:

—Mì tsa xita judío-jiàan ra 'an. Tijná-ni xita naxindá-li ko jña xita ítjòn-la na'mì ra kà'fiikó-li nga 'an kásíngatsja-na ra jì. ¿Mé kjoa ra ki'nì?

³⁶ Kiichjaá Jesús kitsò:

—Mì tsa i isà'nde tjínè-la nga kotexóma. Tsa 'koaà-la 'sín tjín, 'seáa-na xita ra skajàn-tjì-na mé-ni nga mì ya kongatsja-na jña xita judío. Tanga mì tsa i tjínè-la nga kotexóma.

³⁷ Jè Pilato india iskonangií-la nga kitsò-la:

—¿A kja xitaxá ítjòn-ní ra jì?

'Kiaá kitsò Jesús:

—Jíí ra kosi nga xitaxá ítjòn-ná. 'An kií xá kitsin-naa ko kií xá 'jji-na i isà'nde nga ko'sín 'kenajmíya kó'sín nga tjín ra ngi kjohixi. Ko nga'tsi jña xita ra a'ta 'tse kjohixi fi'ta-la, 'nchré-ní nga'tsi jña 'én ra 'an chjàa.

³⁸ Jè Pilato kitsó-ní:

—¿Mé ra 'mì kjohixi?

Kó'sín nga jè Jesús isinè-la nga kiyá

(Mateo 27:15-31; Marcos 15:6-20; Lucas 23:13-25)

'Kia nga ijye ko'sín iskonangi jè Pilato, 'kiaá itjo nga tsakáko jña xita judío nga kitsò-la:

—Nimé jé ra sakó-na nga a'ta 'tse xita rakii. ³⁹ Tanga 'koaá 'sín 'ya jìòn 'kia nga bitjo 'sí paxko nga níkiijnandíí jngo-no xita ra tísíkiín kjohi'in nga tíjnaya ndayá. ¿'Ndi 'ndi a mején-nájiòn nga jè síkiijnandíí-na jè Xitaxá ítjòn-la xita judío?

⁴⁰ Nga'tsi jñà x̣iṭa 'ñó ḳiichj̣a india-ni nga kitsò:

—Majìn-najìn nga jé Jesús katijnandíí-ni, jé mejèn-najìn nga jé Barrabás katijnandíí-ni.

Ko jè x̣iṭa ra 'mì Barrabás x̣iṭa chijé-ní.

Kó'sín nga jñà x̣iṭa isíjé nga krò katasi'ta jè Jesús

19 Jè Pilato kitsjà-là ḳjohix̣i jñà x̣iṭa nga isiki'on jè Jesús nga tsajá-là. ² Jñà chíchàn kisì'ya jngo yá na'yá nga tsikí'a skò koni 'sín si'a jngo-là koròna x̣iṭaxá ítjòn; ạkjòn isikáya jngo nikje ra chjì'ndi inì 'kioo. ³ Ijchò kincha'ta chraña-là kitsò-là:

—¡Mé ta nda-là jè X̣iṭaxá Ítjòn-là x̣iṭa judío!

Ko ạkjòn isìjtsin'á jngo ya isén-là.

⁴ Jè Pilato itjoko india-ni jè Jesús ya ndìtsiaán; ko ạkjòn kitsò-là jñà x̣iṭa nax̣indá:

—Chítsijen-la, kosen masen-no ijndíí, mé-ni nga katasijin-no nga nímé jé sakó-na nga a'ta 'tse x̣iṭa rakìi.

⁵ 'Kia nga itjo jè Jesús tjí'a ya skò jè corona ra yá na'yá ko kjiya jè nikje ra 'ñó chjì'ndi 'kioo. Jè Pilato kitsó-là x̣iṭa nax̣indá:

—Sìjna ijndíí jè x̣iṭa rakìi.

⁶ 'Kia nga kijtse jñà x̣iṭa ítjòn-là na'mì ko jñà x̣iṭa ra síkinda ingo tsikí'tsia nga 'ñó ḳiichj̣a-isa nga kitsò:

—¡Krò katasi'ta-róoi! ¡Krò katasi'ta-róoi!

Jè Pilato kitsò:

—Jiòn sabà tahíkoo nga tjà'tà krò; nga 'an, nímé jé sakó-na nga'ta 'tse x̣iṭa rakìi.

⁷ 'Kiaá ḳiichj̣a jñà x̣iṭaxá-là x̣iṭa judío nga kitsò:

—Jìn, tjín jngo-najìn ḳjotéxoma, ko jè ḳjotéxoma rakìi, 'koaá 'sín tsò nga tjínè-là nga kiyá, ta ngatjì-là nga I'ndí-là Nainá tsò-là ijo-là.

⁸ 'Kia nga kí'nchré jñà 'én ḳií, jè Pilato isaá 'ñó itsakjòn-isa. ⁹ 'Kiaá 'jaha'sen india-ni ya ni'ya masen nga iskonangi-là jè Jesús, kitsò-là:

—¿Ñánda-ni i'nde-li?

Tanga jè Jesús mì ḳi ḳiichj̣a.

¹⁰ 'Kiaá kitsò-là jè Pilato:

—¿Mé-ni mì ḳi nakjoá-na? ¿A mí 'yi nga 'aán ra tjín-na ḳjotéxoma nga ma ko'tá-la krò, ko ṭi'koaá 'aán-te ra ma síkijnandíí-la?

¹¹ 'Kiaá ḳiichj̣a Jesús kitsò:

—Nijngoó-la ḳjotéxoma 'se-li ra ma jì kíndajín-ná tsa mí-la jè Nainá kitsjá-li ḳjotéxoma; kíí jnchro isaá tse jé tjín-là jè ra isìngatsja-na koni ra jì.

¹² 'Kia nga kòkítsò Jesús, yaá kjo'tsia-ni nga jè Pilato tsakátsji'nde-la kó'sín nga ma síkíjnandíí-ni jè Jesús; tanga jñà xita judío 'ño kíichja nga kitsò-la:

—Tsa síkíjnandíí-ni jè xita rakìi, mì-la tsa ya nda fahijtako-ni jè xitaxá ítjòn ra batéxoma-ná jè ra 'mì César. Nga nga'tsì ra ta jè xitaxá ítjòn tsò-la ijo-la, kondraá fi-la jè xitaxá ra tíbatéxoma-ná.

¹³ Jè Pilato 'kia nga kíí'nchré jñà 'én kíi, tsachrjeé ya ndítsiaán jè Jesús, akjòn tsikijna ya i'nde nándà nga bíndajín kjoa ya nándà 'mì Asòn Chrijó Najo, jè i'nde ra Gabatá 'mì, 'kia nga 'én hebreo.

¹⁴ Ijchò-la tsa nchisen jè nìchjin 'kia nga ijye títsajnanda xita nga kitjo 'sí paxko nga ta jngo nìchjin chija-isa; kíichjaá jè Pilato nga kitsò:

—¡Síjna ijndíí jè xitaxá ítjòn-no!

¹⁵ Tanga jñà xita judío 'ño kíichja nga kitsò:

—¡Katabiya-róoi! ¡Ya tjà'tà krò!

'Kiaá kitsò jè Pilato:

—¿A krò ko'tá jè xitaxá ítjòn-najìòn?

Kitsó jñà xita ítjòn-la na'mì:

—Mì tsa tì yá xitaxá ítjòn tjín-najìn, ta jé-ní ra 'mì César ra batéxoma-najìn.

¹⁶ Pilato 'kiaá isìngatsja jñà xita kíi jè Jesús mé-ni nga katabá'ta krò; ko jñà xita kíi kíikòò jè Jesús.

Kó'sín nga isi'ta krò jè Jesús

(Mateo 27:32-44; Marcos 15:21-32; Lucas 23:26-43)

¹⁷ Jesús ítjo, 'yamijìn jè krò-la nga kíi ya i'nde ra 'mì I'nde Sko Mi'ken ('kia nga 'én hebreo, Gólgota 'mì i'nde rakìi). ¹⁸ 'Kia nga ijchò ya i'nde rakìi, yaá isi'ta krò, ko ngi jò-isa xita, taña isi'tako krò; jè Jesús isasiyá masen-la. ¹⁹ Jè Pilato tsikíndaá jngo 'én ra tsò: “Jesús ra Nazaret i'nde-la, Xitaxá Ítjòn-la xita judío”, akjòn tsaká'ta ya skò krò. ²⁰ 'Nó kjin xita judío kijtse nga iskotá'yá jñà 'én kíi, nga ki, ya nándà nga isi'ta krò jè Jesús, yaá chraña'tá-la naxindá. Jñà 'én kíi, jàn ndiyá-la jñà 'én ra tjí'ta: nga 'én hebreo, 'én griego ko 'én latín.

²¹ Jñà xita ítjòn-la na'mì ra 'tse xita judío kitsó-la jè Pilato:

—Kì tà chjàn kò'sín bindí nga tsò: “Xitaxá Ítjòn-la xita judío”; 'koáá 'sín tindi “Jè ra Xitaxá Ítjòn-la xita judío kitsò-la ijo-la.”

²² Jè Pilato kitsó-ní:

—Koni 'sín ijye kabindáa, 'koáá 'sín katasijna.

Kó'sín nga jñà chíchàn isìjòya jè níkjè-là Jesús

²³ Jñà chíchàn 'kia nga ijye tsaká'ta krò jè Jesús, iskábé jè níkjè-là; ijòn-ya ki'sin nga tsateya; akjòn jngó jngó-ya iskábé-ni. Tí'koaá iskábé-te jè níkjè ndajò-là jè ra mì tsa itjahiña, tà níkjè tíjngo-ní; ²⁴ kitsò-là xákjén jñà chíchàn:

—Mì kì tsa chjíchryayéé; ta siskáko jnchreé; yaá jcha-là yá 'tse kítso-là.

'Koaá 'sín itjasòn koni 'sín tí'ta jè Xajon-là Nainá nga tsò: “Jè níkjè-nà isika'bí-là xákjién kò kisiskáko-ní níkjè ndajò-nà.” Jñà kjoa kii, 'koaá 'sín ki'sin jñà chíchàn.

²⁵ Yaá ijncha'ta chraña-là krò jè nà-là Jesús, kò ndichja, kò María jè chjoón-là xita ra 'mì Cleofas kò jè-te María Magdalena. ²⁶ Jesús 'kia nga kijtse jè nà-là kò tí'koaá kijtse-te jè xita ra kotá'yá'ta-là ra 'ño tsjake kjomà, kitsò-là jè nà-là:

—Ji ndí chjoón, yaá tíjna ijndáa jè i'ndí-li.

²⁷ Akjòn 'kiaá kitsò-là jè xita-là ra 'ño tsjake:

—Yaá tíjna ijndáa jè nà-li.

Skanda 'kia-ni nìchjin, jè xita-là Jesús iskábétjò ya ni'ya-là jè nà-là Jesús.

Kó'sín kjomà 'kia nga 'ken jè Jesús

(Mateo 27:45-56; Marcos 15:33-41; Lucas 23:44-49)

²⁸ 'Kia nga ijye kjomà, Jesús kijtse-ní nga ijyee itjasòn ijye-là, kitsó-ní:

—Xándá-na.

Kò 'koaá 'sín itjasòn koni 'sín tíchja jè Xajon ra tí'ta 'En-là Nainá.

²⁹ Yaá tíjna jngo tíjí itsé ra tíjya nandá binagre. Jñà xita iskábé tsanga, tsjahjín ya nandá binagre nga isikà'nchi, akjòn tsikísko jngo yá nga ikjaí'ta chraña-là ya tsa'ba Jesús. ³⁰ 'Kia nga ijye ki'tsi jè nandá binagre Jesús, kitsò:

—Ijyee itjasòn ijye-ní.

Akjòn tsikíjnajten jè skò nga 'ken.

Kó'sín nga itjahí'sen-jin kicha ya ndisín-là Jesús

³¹ Nìchjin rakii, ta jngo nìchjin chija-isa nga kítjo jè 'sí paxko, kò jñà xita judío majin-là 'kia nga nìchjin níkjáya ya sí'ta krò ijo-là ndí mi'ken, nga jè 'sí paxko 'ño xkón. 'Koaá 'sín kjomà-ni nga jñà xita tsikítsa'ba-là jè Pilato nga katatsjá kjohixi mé-ni nga katakján-ni

jñà ninda xkó-là jñà xità ra kji'ta krò, kò akjòn katatjahíxìn jñà ijo-là. ³² Jñà chíchàn kijí-ní nga tsakján jñà ninda xkó-là jè xità ra kji'ta ítjòn krò kò 'koaá tì'sín isìkò-te jè ra ìjngo ra ya kji'ta krò ya chraña-là Jesús. ³³ Tanga 'kia nga ijchò kincha'ta chraña-là jè Jesús, kijtse-ní nga ijyeé mi'ken. 'Koaá 'sín ma-ni nga mì kì tì tsakján-ni jñà ninda xkó-là.

³⁴ Tanga jngo chíchàn tsikí'sen jngo kicha ra ijò-sko 'ki ya ndìsin-là Jesús; 'kia nga kò'sín isìkò, jní kò nandá itjo. ³⁵ Jè ra tí'bénajmí jñà 'én kii, jé kjón-ní ra kijtse; kò ngi 'én kixíí ra tí'bénajmí; be-ní nga 'én kixíí ra tí'bénajmí mé-ni nga tì'koa katakjiín-no ra jiòn. ³⁶ Nga kí kò'sín kòkjama-ni jñà kjoa kii mé-ni nga itjasòn-ni koni 'sín tíj'ta jè Xajon 'Én-là Nainá, nga tsò: “Nijngo ninda-là kòkjàn.” ³⁷ Kò 'koaá tì'sín tíchja ya ñánda xìn jè Xajon ra tíj'ta 'én-là Nainá nga tsò: “Jñà xità skoòtsíjeén-là jè ra itjá'xákjá ya ndìsin-là.”

Kó'sín isihijin jè Jesús

(Mateo 27:57-61; Marcos 15:42-47; Lucas 23:50-56)

³⁸ 'Kia nga ijye kjomà nga'tsi jñà kjoa kii, jè José ra ya i'nde-là ya naxínda Arimatea, ra tì'koa ya kotá'yá'ta-là Jesús, tanga mì tsa ngi tsakón ijo-là tsa xità-là Jesús, tà ngatjì-là nga xitàxá 'tse xità judío tsakjón-là. Jè xità rakii, isijé'ndeé-là jè Pilato nga koma iko jè ijo-là Jesús, kò jè Pilato kitsjá'nde-là, akjòn tsajen-ngi-ni ya krò jè ijo-là Jesús nga kiiko. ³⁹ Tì'koaá ijchò-te jè Nicodemo jè xità ra ijchòjkon jngo 'ká jè Jesús 'kia nga jñò; maá-là tsa katé kilo chijo ra nda jne 'ya ra tjíkjín mirra kò áloe. ⁴⁰ José kò Nicodemo kiikoó jè ijo-là Jesús; isíkájté nikje chroba ra tjín-là jè chijo ra nda jne, koni 'sín ijye ngaà-là jñà xità judío 'kia nga sihijin jngo mi'ken. ⁴¹ Ya i'nde ñánda nga isi'ta krò jè Jesús, tíjna jngo i'nde ñánda sitje tsajmì, kò yaá tíjna jngo chrjò tjínda ra chrjò xitse, ya ñánda ni sa jngo mi'ken sijnaya. ⁴² Yaá isijnaya jè ijo-là Jesús nga chraña'tá-ní, nga ki, ijyeé tíma'tsia jè nichjin níkjáya 'tse xità judío.

Kó'sín nga jaáya-ilà jè Jesús

(Mateo 28:1-10; Marcos 16:1-8; Lucas 24:1-12)

20 Jè nichjin 'kia nga ma'tsia-ni jè xomàna, 'kia nga jñò-isa nga tajñòya, kijì María Magdalena ya ngajo-là chrjò mi'ken ñánda nga isihijin jè Jesús; 'kia nga ijchò kijtse-ní nga ijye itjahíxìn jè najo ra tjíchjajto-là jè ngajo-là mi'ken. ² 'Kiaá tsahachikon nga

kijì yà ñánda tǎhijyo jè Simón Pedro kò xítà ra ìjngo ra tǎ'koa yà kotá'yá'ta-là Jesús, jè xítà ra 'ńó tsjake Jesús nga kitsò-là:

—Ijyeé kàfikò jè ijo-là Nà'ín-ná jǎà xítà; m̀ k̀ 'yeé ñánda kijina-là.

³ Jè Pedro kò xítà ra ìjngo, k̀ k̀ katsǎjen-là yà ngajo-là chrjó mi'ken ñánda kisijnaya ijo-là Jesús. ⁴ 'Kiaá 'ńó tsahachikon ngajòò, tanga isaá 'ńó tsahachikon jè xítà ra ìjngo koni jè Pedro kò jè ijchò ítjòn yà ñánda nga kijina jè ngajo-là mi'ken. ⁵ 'Kiaá tsasèn-niña nga iskotsǎjen-yá yà ngajo-là mi'ken ñánda nga isijnaya ijo-là Jesús, kò kijtseé jǎà nikje chraba ra isijtéjin jè ijo-là Jesús tanga m̀ tsa 'jaha'sen-ngi-jìn yà ngajo-là mi'ken. ⁶ Akjòn 'ji tǎngi-là jè Pedro; ra jè, 'jaha'sen-ngíí yà ngajo-là mi'ken kò kijtseé-te jǎà nikje chraba nga yà kjihijyo. ⁷ Tǎ'koaá kijtseé-te jè nikje ra isijtéjin skò Jesús nga m̀ tsa yà kijina'ta-là jǎà nikje chroba; xín tǎjna xkóya. ⁸ 'Kiaá 'jaha'sen jè xítà ra ìjngo jè ra 'ji ítjòn; 'kia nga kijtse jǎà kjoa ra kjomà, kjokjiín-là. ⁹ Nga kjè k̀ nda f̄ya-là koni 'sín tǎhja jè Xajon ra tǎ'ita 'én-là Nainá nga jè Jesús, 'koaá 'sín tǎjè-là nga kjoaáya-ilà yà ajin-là mi'ken. ¹⁰ Jǎà xítà k̀, kijí-ni yà ni'ya-là.

Kó'sín nga jè Jesús tsakón-là ijo-là jè María Magdalena

(Marcos 16:9-11)

¹¹ Tanga jè María Magdalena yáá tǎjna ndǎtsiaán yà xotjòba-là chrjó mi'ken nga tǎkjindáya; kò 'kia nga tǎkjindáya tsasijna-niña-ní nga iskotsǎjen-yá yà chrjó mi'ken; ¹² kò jò ikjalí kijtse ra nikje chroba kjíya; jngo tǎjna yà angi skò kò jngo tǎjna yà ndsakò ñánda nga isijna jè ijo-là Jesús. ¹³ Jǎà ikjalí iskonangií-là, kitsò-là:

—Jì ndí chjòón, ¿mé-ni nga chindáya-ni?

Jè María kitsó-ní:

—Kíí kjindaya-na nga ijyeé kàfikò jǎà xítà jè ijo-là Nà'ín-na, kò m̀ k̀ be ñánda kijina-là.

¹⁴ 'Kia nga ijye kòkítsò jè María, isikjahatjǎí skò, kò yáá kijtse jè Jesús; tanga m̀ k̀ kjòchiya-là tsa jè Jesús. ¹⁵ Jè Jesús kitsó-là:

—Jì ndí chjòón, ¿mé-ni nga chindáya-ni? ¿Yá ra fatsji?

Jè María, 'koaá 'sín isíkítsjen tsa jè ra síkinda jè ì'nde rakì, kitsó-là:

—Jì nàmì, tsa jíí kiìkìi ijo-là Nà'ín-na, kò'tín-ná ñánda kijina-li mé-ni nga ma íkatsǎjen-ilà.

¹⁶ 'Kiaá kitsò-là jè Jesús:

—¡María!

Isíkáfa jè María kitsò:

—¡Raboni! (Ra 'én hebreo, Maestro tsò-ni jè 'én rakì.)

¹⁷ Jè Jesús kitsó-là:

—Kì tà chjàn 'an chaájno-ná nga kjè tsa ya fia ya ñándà nga tíjna jè Nà'in-nà. Tanga tijchín jñà 'ndsè kọ kọ'tìn-là nga yaá tífi kátijnako india-na jè ra Nà'in-nà ma ra tì'koa Nà'in-no ma, jè ra Nainá-nà ma kọ ra tì'koa Nainá-no ma.

¹⁸ 'Kiaá kiji María Magdalena nga kii síkjí'nchré jñà xítà ra kotá'yá'ta-là Jesús nga ijyeeé kijtse jè Nà'in-ná kọ tsi'kénajmí-là koni 'sín nga kitsò-là.

Kó'sín nga tsakón-là ijo-là Jesús jñà xítà-là

(Mateo 28:16-20; Marcos 16:14-18; Lucas 24:36-49)

¹⁹ 'Kia nga ijye kjòjñò, tíjè-ni nìchjin 'kia nga ma'tsia xomàna, jñà xítà ra kotá'yá'ta-là Jesús tíjchjàtoó-là jè xotjòba-là ni'ya ya ñándà nga kjóxkóya, nga jñà xítaxá-là xítà judío tsakjón-là; 'kiaá ijchò jè Jesús nga tsasijnajin masen-là nga isíjáyà-là, kitsò-là:

—¡Ta 'koaá nda kjòn-ni! ¡Kata'se-no kjoa'nchán!

²⁰ 'Kia nga ijye kòkitsò-là, àkjòn tsakón-là tsja kọ jè ndisín-là. Jñà xítà ra kotá'yá'ta-là, taxkì tsjaá ki'se-là nga kijtse jè Jesús. ²¹ Jesús india kòkitsò-isa-là:

—¡Kata'se-no kjoa'nchán! Koni 'sín nga isikasén-na jè Nà'in-nà, 'koaá tì'sín sikásén-no.

²² Àkjòn iskiynomajin-là kitsò-là:

—Chjìbé jè Inìma Tsje-là Nainá. ²³ Jñà xítà ra sijcha'tà-la jé-là, jè Nainá tì'koaá sìhijcha'tá-te-là jé-là, tanga jñà xítà ra mì kì sijcha'tà-la ra jìòn jè jé-là, Nainá tì'koaá mì kì sìhijcha'ta-là jé-là.

Kó'sín nga jè Tomás kijtse jè Nà'in-ná nga ijye jaáya-ila

²⁴ Jñà xítà-là Jesús ra tejò ma-ni, jè ra 'mì Tomás, jè ra tì'koaá Dídimò tsò-là ['én ra tsò-ni: Ixti'ño], tsìn-jìn ra jè 'kia nga ijchò jè Jesús. ²⁵ Jñà xítà-là Jesús ra i'ka tsi'kénajmí-là jè Tomás nga ijyeeé kijtse jè Jesús; kitsò-là:

—Ijyeeé ka'ya-nájin jè Nà'in-ná.

Tanga jè Tomás kitsó-ní:

—Tsa mì kì skee jñà tsja ya ñándà nga iskí'xa jñà xo nga ma kjohí'seen najmá-ndsà kọ ya ndisín-là ñándà nga itjá'xakjá, mì kì kòkjíin-na.

²⁶ Nga ijye kjomà jin nìchjin, jñà xítà ra kotá'yá'ta-là Jesús india kjóxkóya-ni kọ yaá tíjna jè Tomás 'kia. Nì'sín tíjchjàto-là jè xotjòba ni'ya, yaá ijchò Jesús nga tsasijnajin masen-là; kitsò-là:

—¡Kata'se-no kjoa'nchán!

²⁷ Akjòn kitsò-là jè Tomás:

—Jchìni'sin najmá-ndsij ijndíj kò chítsijen-là jñà ndsa; nchrabákij ndsij kò jchìni'sin ya ndisìn-na. Kì tà chjàn kò'sín mì kì makjiín-li, katakjiín-li.

²⁸ 'Kiaá kùichja jè Tomás nga kitsò-là:

—Jì Nà'in, jì-ní ra tijna ítjòn-náa kò jì-ní Nainá-na.

²⁹ Jesús kitsó-là:

—Jì Tomás, kí makjiín-li nga ka'ya-ná. ¡Mé tà nda-là jñà xità ra makjiín-là nì'sín mì kì bexkon-na!

Mé-ni kò'sín isinda-ni jè xajon rakìi

³⁰ Taxkì kijn kjoaxkón ra nda tjín kì'sín-isa Jesús ya ngixkon xità ra kotá'yá'ta-là ra mì kì tjí'ta ya xajon rakìi. ³¹ Tanga jñà 'én kii, kíí xá isinda-ni mé-ni nga kòkjiín-najìon nga jè Jesús ra Cristo, [jè ra xá inikasén-ni] ra l'ndí-là Nainá kò mé-ni nga 'kia nga kòkjiín-najìon 'seé-no jè kjobinachon ra a'ta 'tse.

Kó'sín nga jè Jesús ito xità-là tsakón-là ijo-là

21 'Kia nga ijye kjomà, Jesús tsakón india-ila ijo-là jñà xità ra kotá'yá'ta-là ya andi ndáchikon ra 'mì Tiberias. Kíí 'sín kjomà jñà kjoa kii. ² Yaá taña títsajnakjo jè Simón Pedro, kò jè Tomás, jè ra tí'koa Dídimò tsò-là, kò jè Natanael jè ra Caná i'nde-là ra chja-ni Galilea; tí'koa títsajna-te jñà íxti-là Zebedeo kò ngi jò-isa xità ra ya kotá'yá'ta-là Jesús. ³ Jè Simón Pedro kitsó-là:

—Tì kjòn-la tífi si'kèen.

Jñà xità ra i'ka kitsó-ní:

—Tí'koaá kohíkoò-te-lajjn.

Kijí-ní, 'jaha'sen jngo chitso; tanga; jè nitjen rakìoò, nímé tí isakò-là. ⁴ 'Kia nga ijye tí'se isén, Jesús, yaá ijchò kasijna ya andi nandá, tanga jñà xità ra kotá'yá'ta-là mì kì kjòchiya-là tsa jè Jesús.

⁵ Jè Jesús iskonangií-là, kitsò-là:

—Ndse, ¿a kjè sakó chiba-no tí?

Jñà xità kii kitsó-ni:

—Nímé tjín.

⁶ Jè Jesús kitsó-là:

—Tikàtjen-ngindá na'ya-no ya nga kixi-là chitso kò sakó-no tí.

Xità kii, 'koaá 'sín kì'sín; isikàtjen-ngindá na'ya-là; 'kia nga tsachrjekàjin-ni, mì kì tí ma itjá'ndo-ila, nga 'ñó kjìn tí isincha. ⁷ Jè xità-là Jesús ra 'ñó tsjake kjomà, kitsó-là jè Pedro:

—Jé Na'in-ná Jesús.

'Kia nga ki'nchré jè Pedro nga jè Jesús, nditoón tsakjaya jè nachro-la, nga kijjna líká-ní tsiki; kò akjòn iskìjin ya ajin nandá nga kùtjingi-la Jesús. ⁸ Jñà xita ra i'ka, kùkò chitso skanda ya andi nandá, kò tjínga-la na'ya-la nga ngi kitseé tí; tà ngatjì-la mì tsa 'nó kjin, ta kjameé-la jngo sindo metro tjín-la skanda ya andi nandá. ⁹ 'Kia nga ijye itjojen ya chitso ya andi nandá, kijtse-ní nga tjítse ní'í nãnda nga tíchján jngo tí kò niño nchrajín. ¹⁰ Jè Jesús kitsó-la:

—Nchrabáko i'ka tí ra 'sa kjòn inachrjejon nandá.

¹¹ Jè Simón Pedro tsihijnoó ya chitso nga tsachrje na'ya-la; ngi taxkí i'í tí ra ijncha; jngo sindo kò icháte-jàn ma-ni tí; ní'sín bato kjìn ma-ni, jè na'ya, mì kì itjajtsó-jìn. ¹² Jè Jesús kitsó-la:

—Nchrabá, tíchiod.

Nijngo xita ra kotá'yá'ta-la Jesús kitsò ikon nga iskonangi-la yá-ni jè; nga ijyeé tjíjin-la nga jè Na'in-ná Jesús. ¹³ 'Kiaá 'ja Jesús nga iskábé niño nchrajín kò jñà tí kò akjòn kitsjá-la xita-la.

¹⁴ Yaá ma-ni jàn 'ka nga tsakón-la ijo-la Jesús jñà xita ra kotá'yá'ta-la 'kia nga ijye jaáya-ila.

Kó'sín Jesús jàn 'ka kùichja-la jè Simón Pedro

¹⁵ 'Kia nga ijye tsakjèn nga'tsiòò, Jesús kitsó-la jè Simón Pedro:

—Jí Simón ra ti-la Jonás, ¿a isaá 'nó tsjacha-ná koni jñà kùì?

Kitsó jè Pedro:

—Jon Na'in, 'ya-ní nga tsjakeé-la.

Jesús kitsó-la:

—Tíkondij jñà ndí ixti forrè-na.

¹⁶ Ra ma-ni jò 'ka, Jesús, india iskonangi-la, nga kitsò-la:

—Jí Simón ra ti-la Jonás, ¿a tsjacha-ná?

Jè Simón Pedro kitsó-ní:

—Jon Na'in, ijyeé 'ya-ni nga tsjakeé-la.

Jesús kitsó-la:

—Tíkondij jñà ndí forrè-na.

¹⁷ Ra ma-ni jàn 'ka india iskonangi-la nga kitsò-la:

—Jí Simón ra ti-la Jonás, ¿a tsjacha-ná?

Jè Pedro kjobaá-la nga sí jàn 'ka tjín-ni nga iskonangi-la, kitsò-la:

—Jí Na'in ijyeé 'ya ijye-ní; kò ndaá 'yi nga tsjake-la.

Jè Jesús kitsó-la:

—Tíkondij jñà ndí forrè-na. ¹⁸ Ngi kjohixíí ra xin-la, 'kia nga tí'sa ti ra jí, itsjaya-ní nikje-li kò 'kùin-ní ta nãnda nga kjomejèn-li; tanga

'kia nga ji ra ijye kojchíngi, ta kjén-teé isi jñà ndsii kọ kj'íi xitaá sùkáyá-li jñà nikje-li, kọ yaá iko-li ya ñándá nga mì tsa ji komejèn-li.

¹⁹'Kia nga kọ'sín kitsò jè Jesús, 'koaá 'sín isichiya-ni kó'sín koma'tin jè Pedro 'kia nga kiyá, mé-ni nga jeya sùkíjna-ni jè Nainá 'kia nga kiyá. Akjòn kitsò-lá:

—Nchrabátjingi-ná.

Mé ra koma'tin jè xita-lá Jesús ra 'ñó tsjake kjomà

²⁰Jè Pedro 'kia nga isíkáfa-ni í'tsin, kijtse-ní nga yaá tínchrabátjingi-lá jè xita ra 'ñó tsjake Jesús, ra tijé-ni ra taña tsikijna'tako ímixá jè Jesús 'kia nga tsakjèn nga iskonangi-lá nga kitsò-lá: “¿Yá-ni ra ya sùngatsja-li xita judío?” ²¹'Kia nga kijtse jè Pedro iskonangií-lá jè Jesús, kitsò-lá:

—Jè xita rakii, ¿kó'sín kama'tin ra jè?

²²Kiichjaá Jesús, kitsò-lá:

—Tsa mejèn-na nga kíjnakon skanda 'kia 'an ra kjí'i india-na, mì tsa ji bako-li nga ji jchii. Nchrabátjingi-ná ra ji.

²³'Koaá 'sín kjomà-ni nga kitsò 'én ya ajin-lá 'ndse nga mì-ró kì kiyá jè xita rakii. Tanga Jesús mì tsa kitsò-jin nga mì kì kiyá. Ta kitsó-ní: “Tsa mejèn-na nga kíjnakon skanda 'kia 'an ra kjí'i india-na, mì tsa ji bako-li nga ji jchii.”

²⁴Tijé-ni jè xita rakii ra kotá'yá'ta-lá Jesús ra tsjá 'én-lá nga 'koa 'sín kjomà jñà kjoa kii; kọ jè tsikínda jè xajon rakii. 'Koaá 'sín makjiín-ná nga 'én kixíi ra tíchja.

²⁵Taxki kjín kjoa ra kj'íi ki'sín-isa Jesús; ni'sín-la sinda jngó jngó skoya ta nga'tsi kjoa ra ki'sín, jñà libro ra sinda, mí-la kì kichóya-la nga tíjngo isà'nde.

Kó'sín ki'sìn jñà xità ra tsikíxáya-la Jesús

'Én ra kitsjà Jesús nga 'sa kj'íí Inìma Tsje-la Nainá

1 Jì Nàmi Teófilo, jè xajon ra 'an tsikindá ítjòn-la, 'koaá 'sín tsi'kènjámí-la nga'tsi kjoa ra ki'sìn kọ ra tsakón-ya Jesús skanda 'kia tì'sa tsikí'tsia nga kisíxá, ²skanda jè nìchjin 'kia nga Nainá iko india-ni ya ján ngajmi. 'Kia nga tìkje fi-ni ján ngajmi Jesús, jé nga'nó-la Inìma Tsje-la Nainá isìchjeén nga kitsjà xá-la jñà chí'nda-la ra xá tsjahíjin-ni. ³'Kia nga ijye tsatojin kjobiya, tsakón-la ijo-la kọ kjín skoya kjoa ki'sìn nga tsakón nga ngi kixíí kjoa nga tíjnakon. Nga ichán nìchjin, kjín 'ka tsakón-la ijo-la kọ tì'koaá tsi'kènjámí-la a'ta 'tse kó'sín batéxoma Nainá. ⁴'Kia nga tíjna-isa jñà xità-la, 'koaá 'sín kitsjà-la kjohixi nga kitsò-la:

—Kì tà chjàn bítjòjìon ya naxindá Jerusalén. Jchíña kjoa-la skanda 'kia nga kítjòjen kjonda ra tsjá Na'in-na koni 'sín ijye kitsjà tsa'ba. Ijyeé kọ'sín kixin-no 'kia nga tì'sa ítjòn. ⁵Kixíí kjoa, jè Juan, ta nandá tsatíndá-ni xità. Tanga mì tsa tì kjìn nìchjin chija-ni nga ngi kọó Inìma Tsje-la Nainá satíndá-no ra jìon —kitsò Jesús.

Kó'sín kjomà 'kia nga jè Jesús tsihijin india-ni ján ngajmi

⁶Jñà xità ra ya títsajnakọ Jesús iskonangií-la, kitsò-la:

—Na'in, ra tijna ítjòn-nájin, jñà nìchjin kii, ¿a sikhíjandií india-ni naxindá Israel mé-ni nga tije kotèxoma-la ijo-la?

⁷Jesús kitsó-la:

—Mì tsa jìon bako-najìon nga jchaa jè nìchjin; ta jngó-la jè Na'in-ná be mé nìchjin-ni kọ mé hora-ní koni 'sín nga ijye iskosòn-la ra jè.

⁸Tanga 'kia nga kítjòjen-nè-no jè Inìma Tsje-la Nainá, 'kiaá tjábé-no nga'nó. Jìon 'kènjámí-la xità ra a'ta tsa'an i Jerusalén, kọ kóho'ki nga tíjngo nangi Judea kọ Samaria, skanda nãnda fehe'ta jè isà'nde.

⁹'Kia nga ijye kọ'sín kitsò Jesús, jñà xità-la inçhikotsíjeén-la, akjòn itjamíjìn i'ngaá, nga jè Nainá iko india-ni ján ngajmi ján. Yaá tsikíjtsa'ma jngo ifi kọ mì kì tì tsatsíjen-ilá jñà xità-la. ¹⁰Jñà xità-la, 'kia nga inçhikotsíjen ján i'ngaá nga tífimijìn Jesús, tà nditòon ijchò kincha'ta chraña jò-la xità ra kjiya nikje ra chraba kjòn. ¹¹Jñà xità kii kitsó-la:

—Jìòn ra x̄it̄a Galilea 'mì-no, ¿mé-ni k̄o'sín ya chits̄jen-no ján ngajmi? Jè Jesús, koni 'sín ka'ya jìòn nga k̄àf̄imijìn india-ni ya ján ngajmi, kijchó n̄ichjin nga t̄i k̄o'sín kj'íí india-nì.

Kó'sín kjomà 'kia nga itjahájin jè Matías

¹² Jñà x̄it̄a ra tsikíxáya-là Jesús, 'koaá 'sín inchrabà-ni ya nindo Yá Olivo nga kijì india-ni ján Jerusalén. 'Koaá 'ki chraña t̄j̄na-là Jerusalén koni 'ki tsjá'nde kjotéxoma nga ma fi x̄it̄a 'kia nga n̄ichjin níkjáya. ¹³ 'Kia nga ijchò-ni ya nax̄indá Jerusalén, yaá kiimijìn ya ni'ya ra kjijnasòn'nga i'ngaá ya ñánda nga síkjáya-ni jñà x̄it̄a k̄i ra 'mì Pedro, Jacobo, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Jacobo ti-là Alfeo, Simón Celote, Judas, ra ti-là Jacobo. ¹⁴ Nga'tsì x̄it̄a k̄i, kjí'tá n̄ichjin nga maxkóya nga jngo jt̄a 'sín k̄jobítsjen-là nga chj̄a'ta-là Nainá, k̄o t̄i'koa t̄j̄tsajna i'ka íchjín, k̄o María ra na-là Jesús k̄o jñà 'ndse.

¹⁵ Jñà n̄ichjin k̄i, tsasèn kixíí Pedro nga kiichjajin-là jñà x̄it̄a ra makjiín-là a'ta 'tse Cristo; maá-la tsa jngo sindo k̄o kan jñà x̄it̄a. Jè Pedro kitsó-là:

¹⁶ —'Ndsé, xá 'koaá 'sín t̄j̄nè-là nga itjasòn koni 'sín ijye kiichja kjotsee jè Inim̄a Tsje-là Nainá 'kia nga jè David tsi'kénajmíya ya xajon ra t̄j̄'ta 'én-là Nainá mé ra kama'tin jè Judas, jè ra kiskèn-là ndiyá jñà x̄it̄a ra kitsabá'ño jè Jesús. ¹⁷ Jè Judas, t̄i'koaá koó-te ra tejò ma-najin. K̄o t̄i'koaá t̄j̄é xá 'ya-te-ni koni ngajin tsiki. ¹⁸ Jè ton ra isikijne a'ta 'tse kjoa'cho ra ki'sin, nangíí tsatse jngo 'ndé-ni; akjòn kijì, skoó iskàtjen'ta-ni nangi, ngi itjoó náa'ye-là nga ichrjajndá indsi'ba. ¹⁹ 'Kia nga ijye ki'nchré ijye x̄it̄a nax̄indá Jerusalén nga ijyee 'ken jè Judas, jè i'nde rak̄i, Acéldama tsikí'ta 'í-là. 'Í rak̄i, i'nde Jní, tsò-ni a'ta 'tse 'én-là. ²⁰ Jè xajon 'tse Salmo, 'koaá 'sín t̄ichj̄a nga tsò:

Jè ni'ya-là katjajna tiya,
k̄o k̄i niyá ra bitsaya.

K̄o t̄j̄n jngo-isa Salmo ñánda nga t̄ichj̄a ra tsò:

Kj'íí x̄it̄a katjaha'sen ngajo-là xá-là.

²¹ 'Machjeén-ní nga t̄j̄ñà katjahájin jngo-ni ra ngajo-là Judas, jñà x̄it̄a ra t̄j̄tsajna-jin-ná ijdíí ra t̄j̄imako-ná skanda kjotsee 'kia nga tsajmekó-ná Jesús, ²² ma'tsia-ni 'kia nga tsatínda x̄it̄a Juan, skanda 'kia nga kijimijìn india-ni Jesús ján ngajmi, mé-ni nga jè x̄it̄a ra t̄jahijin kíjna k̄o-ná, t̄i'koaá tsjá 'én nga jè Jesús ijyee jaáya-là —kitsò Pedro.

²³ 'Kiaá tsjahájin jò x̄it̄a: jngo ra 'mì José, t̄i'koaá t̄j̄'tasòn 'í-là nga Barsabás 'mì k̄o nga Justo 'mì-te; jè x̄it̄a ra i'ngjo, Matías 'mì. ²⁴ Akjòn kiichj̄a'ta-là Nainá, kitsò:

—Ngaji Na'in, nga 'yaxkin inima-la nga'tsi xita, ko'tin-najin nãa-ni ngajò xita kii nga ijye kachjaájin, ²⁵ mé-ni nga jè skaábé-ni jè xá ra isixáya-la jè Judas, jè ra isikíjna 'kia nga tsakátsji-jé, nga kijì i'nde ya nãnda bako-la.

²⁶ Tsajoondacha-ní nga isíská-kjo. Ko jé Matías isikijne. Jé kjamà-ni tejò xita ra tsikixáya-la Jesús jñà ra tejngo ma-ni nga ti'sa íjòn.

Kó'sín kjomà 'kia nga itjojen jè Inima Tsje-la Nainá

2 'Kia nga ijchò nichjin 'tse 'sí Pentecostés, nga'tsi xita ra makjiín-la a'ta 'tse Cristo jngoó jín títsajna nga'tsiò. ² Tà nditoón ina'yá-la, nga ñó jane ra ngajmi inchrabà-ni, koni jngo tjo ra 'ñó tí'ba. Ina'yá-la kóho'ki ya aya ni'ya nãnda nga títsajna jñà xita kii. ³ Ko tsatsijen-la nijen ra koni kjòn ni'í kjòn; tsabíya-la nga jngó jngó xita, ko yaá isijnasòn-la. ⁴ Nga'tsi xita, ngi ndaá isijin ya inima-la jè Inima Tsje-la Nainá, akjòn tsikí'tsia nga kiichja 'én-la xita ra kj'íi naxindá koni 'sín isichiya-la jè Inima Tsje-la Nainá nga kichja.

⁵ Nichjin kii, yaá títsajna ya naxindá Jerusalén xita judío ra bexkón Nainá ra kjìn tjín-ni naxindá nãnda nga inchrabà-ni kótíjngo isà'nde. ⁶ Jñà xita ra ya títsajna ya naxindá Jerusalén, kjóxkóya-ní nga'tsiò 'kia nga ki'nchré-la ra jane. Ko 'kia nga ki'nchré-la xita-la Cristo nga ma-la chja jngó jngó skoya 'én-la xita ra ya títsajna, mì kii kjòchiya-la mé-ni nga ko kjamà-ni. ⁷ Tà 'koaá kjomà-la, ti'koaá tà kjóxkón-la, kitsò-la xákjén:

—¿A mí tsa xita Galilea nga'tsi xita ra ko'sín inchichja? ⁸ ¿Kó'sín ma-ni na'yá-lá 'én-ná ra nakjé nga jngó jngó-ná ra xìn naxindá tsajién? ⁹ Nga'tsi xita ra i títsajneé, tjín ra xita Partia, tjín xita Media, xita Elam, xita Mesopotamia, xita Judea, xita Capadocia, xita Ponto, xita Asia, ¹⁰ xita Frigia, xita Panfilia, xita Egipto, xita Libia ra ya chraña'tá-la Cirene. Ti'koaá tjín xita Roma ra i títsajna Jerusalén. Tjín ra ngi xita judío. Ti'koaá tjín ra tà jahatjya-la nga xita judío kjomà. ¹¹ Ti'koaá tjín xita ra nchrabà-ni Creta ko Arabia. ¡Nga'tsi-ná kàna'yá-lá kjóxkón 'tse Nainá koni 'sín kachja nga jngó jngó skoya 'én-ná!

¹² Nga'tsi xita tà isinchaxkón-la, mì ti kii machiya-ila, kitsò-la xákjén:

—¿Kó'sín tsò-ni kjoa kii?

¹³ Tjín i'ka ra tà tsijnòke-ní, kitsò:

—¡Xita 'chíí, jñà xita kii!

Jñà 'én ra tsi'kénajmí Pedro

¹⁴ 'Kiaá tsasijna kixi Pedro kò xita ra tejngo ma-ni; 'ñó kiichjajin-la xita, nga kitsò:

— Jiòn, nga'tsi-niò ra xita Judío 'mì-ná, kò nga'tsi-niò ra xìn naxindá-no ra i titsajna Jerusalén, ndaá katasijin-no, ndaá tiná'ya 'én ra kichjàa. ¹⁵ Mì tsa 'chì-jìn jñà xita kù koni 'sín bixó jiòn. ¿Kó'sín koma-ni nga kò'chì? Ki 'saá ijchò las nueve nga tajñò. ¹⁶ Jñá tíbitjasòn 'én ra kiichja xita ra tsi'kìn Joel, ra kiichja ngajo-la Nainá kjotseé nga kitsò:

¹⁷ 'Koaá 'sín tsò Nainá:

'Kia nga tímachraña nga kjehe'tà isà'nde,
siká'bí-la Inìma Tsje-na nga'tsi xita ra tjín nga tjítza isà'nde;
jñà ixti 'xìn-no kò ixti íchjín-no 'aán kichja ngajo-na;
jñà ixti-no ra 'sa inchimajchá, skeé kjoxkón ra nda
tjín a'ta 'tse Nainá;

kò jñà ra xita jchínga, nijná 'kì-la.

¹⁸ Ngi kjohixi-ní, jñà nichjin kù,
jñà xita chì'nda-na jñà ra xita 'xìn kò chì'nda-na ra
íchjín siká'bí-la Inìma Tsje-na

mé-ni nga kichja ngajo-na.

¹⁹ Ján ngajmi kjin kjoxkón jcha-la,
ti'koaá i a'ta nangi jchaá-la kjoxkón
nga 'ñó xaájen ra jní,
kò ra ngi ní'í kò tjó nì'ndi tsjè ra ifi kjòn.

²⁰ Jè tsá'bí, kojñó-ní,

kò jè sá, koni 'kì jní 'kì koma,
'kia nga tikjè 'fiì jè Na'in-ná
nga kùndajín-la jñà xita isà'nde,
jè nichjin ra 'ñó xkón kò ra 'ñó jeya.

²¹ Tanga nga'tsi xita ra kichja'ta-la Nainá
kitjokajín jè kjohi'in 'tse jé-la.

[Kíí tsò 'én-la Nainá ra kitsjà Joel (2:28-32).]

²² Tiná'ya ra xita Israel 'mì-no 'én ra koxín-no: Jiòn, nda tjjin-no, Nainá nda tsakón nga jè Jesús ra Nazaret 'tse, tjín-la kjotéxoma. Xkón kijcha-no nga kòki'sìn kjoxkón ra tse nga'ñó tjín-la, kò nga kòki'sìn kjoa ra bakón kjoxkón-la Nainá. ²³ Tanga jè Nainá ijyee kò'sín tjinda-la kò ijye tjjin-la skanda ti'sa-ni nga kjo'tsia nga kó'sín koma'tin. 'Koaá ma-ni nga jiòn tsako-no nga indabá'ñó kò ini'ken nga inìngatsja xita ra mì bejkón kjotéxoma nga tsaká'ta krò. ²⁴ Tanga jè Nainá isikjaáya-ilá; kisíkijnandíí-ni jè kjohi'in ra

tjín 'tse kjobiya, tà ngatji-là nga mì tì kì koma-ni nga jè kjoabiya jtsaba'ño. ²⁵ Jè xitaxá ítjòn ra tsi'kin David, kí'sín kitsò ra a'ta 'tse Jesús:

Kíjtse-náa jè Na'ín-ná kó'sín nga tíjna ítjòn ki'ta-na;
'kia nga ya tíjna'ta-na ya nga kixi-na, mì tsa mé kjoa ra skajiaan.

²⁶ 'Koaá ma-ni nga matsja-là jè inìma-na,
tì'koaá 'ño matsja-là jè nijen-na nga se.

Ko jè ijo-na ndaa sìikjáya nga skoóna-là jè kjoa tsaji,

²⁷ tà ngatji-là nga mì tsa ya sìkíjni inìma-na ya i'nde-là mi'ken
tì'koaá mì kì kì'ndi nga kji'ndo ijo-na,

'an ra chi'nda tsje-li ma.

²⁸ Jíí tsakon-ná ndiyá 'tse kjobinachon,

ko 'kia nga ya kótijna'ta-là, tseé kjotsja 'se-na.

[Kíí tsò 'én-là Nainá ra kitsjà David. (Salmo 16:8-11)]

²⁹ Jè David, 'koaá 'sín kiichja a'ta 'tse Cristo. Ngi 'én kixíí ra koxin-no 'ndsé: xitá jchínga-ná David, ijyee kjotsee 'ken, tì'koa isíhi'nde-ní. Jè chrjó mi'ken-là, takó tíjna skanda nìchjin 'ndi 'ndi.

³⁰ Tanga jè David, jngoó xitá ra kiichja ngajo-là Nainá. Ijyee ko'sín tjíjin-là koni 'sín kitsjà-là tsa'ba Nainá nga ya kjinchrabà-ni a'ta 'tse tje-là jè Cristo nga kíjna ngajo-là koni xitaxá ítjòn. ³¹ Jè David, 'koaá 'sín kiichja a'ta 'tse Cristo nga kjoaáya india-ila nga kitsó: Mì kì tsa ya sijna jè inìma-là ya i'nde-là mi'ken, tì'koaá mì kì kji'ndo jè ijo-là. ³² Nainá, ijyee isikjaáya-ila jè Jesús. Nga'tsi-najin, kíí ko'sín inchi'bènajmí kixi-najin nga xkón kjón kijcha-najin nga'tsi kjoa ra kjomà. ³³ Nainá jeya isíkíjna Jesús, isíkíjna'ta ya nga kixi-là; itjábé-là jè Inìma Tsje-là Nainá koni 'sín ijye tsi'kin-là. Ko jè Jesús isika'bísòn india-ni jè Inìma Tsje-là Nainá ra ki'tsi-là. Kíí ko'sín inchi'ya-najìòn ko inchina'yá-no. ³⁴ Jè David, mì tsa ngajmi kiimijìn tanga 'koaá 'sín kitsò:

Jè Nainá kitsó-là jè ra Ni-na ma:

“Íí tíjna'tá-ná ya nga kixi-na,

³⁵ skanda 'kia nga síkítsajngangia jñà xitá kondra-li
ñánda nga ijnchasòn jñà ndsaki.”

³⁶ 'Ndaá katasijin-no jìòn ra xitá naxindá Israel 'mì-no, nga 'ño kixi tjín kjoa nga jè Jesús ra jìòn tsaka'ta krò, 'koaá 'sín isíkíjna Nainá nga jè-ní ra tíjna ítjòn-ná, ko tíjè-ni ra Cristo [xitá ra xá isikasén-ni Nainá] —kitsó Pedro.

³⁷ 'Kia nga kíí'nchré 'én ra kotsò jñà xitá ra ya títsajna, isíkájno-ni ya ajin inìma-là; 'kiaá iskonangi-là Pedro ko xitá xákjín ra i'ka, jñà ra tì'koa xá tsíkíáya-là Jesús. Kitsò-là:

—Jìòn 'ndsé, ¿mé ra 'sian-jin?

³⁸ Jè Pedro kitsó-la:

—Tikájno jé-no, kì tì tsja jé fatsji-no. Tatindá ijo-no a'ta 'tse Jesucristo nga jngó jngó-no, mé-ni nga sihijcha'ta-no jé-no jè Nainá, tì'koa tsjá-no jè Inìma Tsje-la. ³⁹ Koni 'sín ijye kitsjà 'én-la jè Nainá, jè 'én ra tsikíjna, tsajión-nó; tì'koaá 'tseé ixti-no, kò 'tseé nga'tsi xità ra kjin títsajna, kò nga'tsi xità ra jè sabá Nainá askan kichja-la —kitsò Pedro.

⁴⁰ Kò kjin 'én kiichja-jin-isa-la. 'Nó kiichjako. Kitsò-la:

—Tìncha'tàxìn-la jè kjohi'in ra tjábé-la jñà xità ra 'cho 'sion!

⁴¹ Jñà xità ra kjokjiín-la 'én ra kiichja Pedro isatínda-ní, ma-la tsa jàn jmi xità ra 'jaha'sen'ta-la jè nichjin 'kia. ⁴² Kóhotjín xità, ngi kixíí kiikò 'én ra kí'nchré koni 'sín tsakón-ya-la jñà xità ra xá tsikíxáya-la Jesús, tì'koaá kjóxkóya ki'ta-ní kò tañaá tsakjèn-kò xákjén kò tsikítsa'ba-la Nainá.

Kó'sín isíjchá ijo-la jñà xità ra kjokjiín ítjòn-la a'ta 'tse Cristo

⁴³ Nga'tsi xità ra ya títsajna, ta itsakjón-ní 'kia nga kijtse nga kjin skoya kjonda kò kjoxkón ki'sín jñà xità ra tsikíxáya-la Jesús. ⁴⁴ Nga'tsi xità ra ijye kjokjiín-la a'ta 'tse Cristo ndaa tsikitsajnajtín kò síka'bí-la xákjín nga'tsi tsajmì ra tjín-la nga jngó jngó-ni. ⁴⁵ Jñà nangi-la kò tsajmì ra tjín-la tsatína-ní, akjòn isijòya-ni ton-la mé ra chija'ta-la nga jngó jngó xità. ⁴⁶ Nichjin nchijón-ní nga maxkóya ya nditsin ingo ítjòn-la xità judío, kò ya ni'ya-la xákjín nga síjòya niño nchrajín, kò tañaá bakjèn-kjo; tjín-la kjotsja kò kjoa indakjoa ya ajin inìma-la. ⁴⁷ Kji'tá nichjin jeya síkíjna Nainá; kò jñà xità naxínda 'nó tsjake kjomà. Kò jè Na'in-ná nichjin nchijón kisikjìn-ya-isa jñà xità ya ajin naxínda-la Cristo, jñà xità ra jè Nainá mejèn-la nga kitjokajin kjohi'in ra kjoa 'tse jé-la.

Kó'sín ma kjonda-ni nngo ndí xità ra mì kì ma fi

3 Nngo nichjin, ijchó-la tsa las tres nga ngxòn 'kia nga chja'ta-la Nainá jñà xità, jè Pedro kò Juan yaá kiji ya aya ingo ítjòn 'tse xità judío. ² Ya xotjoba-la ingo ítjòn, jñà xità, nichjin nchijòn bijchó síkíjna nngo ndí xità imà ra mì kì ma fi. Jè ndí xità imà rakii, mì kì ma fi skanda nga tì'sa kitsin. Yaá bijnajto ki'tà ya xotjoba-la ingo, jè xotjoba ra 'mì: Jè ra 'nó nda 'ki. Jè ndí xità imà rakii, toón síjé kjetjò-la jñà xità ra 'faha'sen nditsin ingo. ³ Jè ndí xità imà rakii, 'kia nga kijtse jè Pedro kò Juan nga inchi'faha'sen nditsin ingo, isíjé kjetjó-la ton. ⁴ Jè Pedro kò Juan, isko'án jè ndí xità rakii; jè Pedro kitsó-la:

—¡Chjí'an-nájjin!

⁵ Jè ndí xitá imá isko'án-ní; kọ 'koaá 'sín kjomà-lá koni tsa tjin ra tsjá-lá. ⁶ Tanga jè Pedro kitsó-lá:

—Nimé ɬon tjin-na; tsin-na ɬon jè ra chroba kọ ra sinè, tanga jè ra tjin-na tsja-la: ngi kọó nga'ño ra kitsjà-na Jesucristo ra Nazaret i'nde-lá, 'koaá 'sín xin-la, tsítjiiin, kọ títjájme-ni.

⁷ Jè Pedro, 'kia nga kọ kitsò-lá, iskábé tsja nga kixi, iskimítjen; nditoón ki'se-ilá nga'ño jña yá ndsako kọ tsi ndsako. ⁸ Jngoó iski'nga nga tsasítjen-ni; akjòn tsíkí'tsia nga ma tsajme-ni; 'jaha'sen-kọ nditsin ingo jè Pedro kọ Juan, kji'nga kjitsiña nga isitsjako Nainá nga jeya isíkijna. ⁹ Nga'tsi xitá naxindá kijtsee jè xitá rakii nga ijye ma fi-ni kọ nga jeya isíkijna jè Nainá. ¹⁰ Ta kjóxkón-lá xitá, tì'koaá tà itsakjón-ní koni 'sín nga kjomà'tin, nga bexkon-ní nga jé xitá rakii ra bijnajto ki'ta yá xotjoba-lá ingo nga síjé kjetjò ɬon, xotjoba ra 'mì: Jè ra 'ño nda 'ki.

'Én ra kiichjaya Pedro ya ingo, ya ngitjoba ra 'mì Salomón

¹¹ Jè xitá ra ijye kjonda-ni, mì kì tsjin Pedro kọ Juan nga itsabá'ño. Nga'tsi xitá naxindá tà 'koaá kjomà-lá; ngi tsahachikon-ní nga kijtjingi-lá jña xitá ya ngitjoba ra 'mì Salomón. ¹² Jè Pedro, 'kia nga kijtse xitá naxindá, kitsó-lá:

—Nga'tsi-no ra xitá Israel 'mì-ná, ¿mé-ni nga maxkón-no? ¿Mé-ni ngajin chi'án-nájjin? ¿A 'koaá 'sín níkijsjen jiòn nga nga'ño tsajin-nájjin kọ tsa kjonda tsajin-nájjin ra kamanda-ni ndí xitá imá rakii jè ra mì kì ma fi tsiki? ¹³ Jè ra Nainá-lá ma jè Abraham, kọ jè Isaac, kọ jè Jacob ra tì'koa Nainá-lá xitá jchínga-ná, jé ra jeya kásíkijna Jesús ra l'ndí-lá ma; jè Jesús ra jiòn iningatsja xitaxá, 'kia nga jè Pilato mejèn-lá isíkijnandií-ni, tanga jiòn, mì kì ki'tsi'nde. ¹⁴ Jiòn, ta isáá inachrjengio jè ra Xitá Tsje kọ ra Xitá Kixi; kọ jé iníjé nga isijnandií-ni jè ra xitá isì'ken. ¹⁵ Jiòn ini'ken jè ra ma-lá síkijnakon-ná tanga jè Nainá isikjaáya-lá. Nga'tsi jña kjoa kii, nda kjón kijcha-jin. ¹⁶ Jé Jesús kátsjá-lá nga'ño nga kamanda-ni jè xitá ra inchi'ya jiòn ra tì'koa 'yaxkon jiòn; tanga kíí-ní nga 'ño makjiin-lá ra a'ta 'tse Jesús. Kíí-te nga tì'koa 'ño makjiin-najin nga kamanda-ni jè xitá rakii; kọ ndaá ka'ya jiòn ra i titsajna kó'sín koma.

¹⁷ Jiòn 'ndsé, be-ná 'kia nga kọ'sín ki'nià jiòn kọ xitaxá-no, nga ini'ken jè Jesús, kíí kọ'sín ki'nià-no nga mì kì machiya-no kjoa ra ki'nià. ¹⁸ Jè Nainá, 'koaá 'sín isihitjasòn koni 'sín ijye tsi'kénajmíya nga'tsi xitá ra kiichja ngajo-lá kjetsee nga jè Cristo [jè ra xá isikasén-ni Nainá], 'koaá 'sín tjinè-lá nga kiyá. ¹⁹ Kíí kọ'mì-lajin,

tíkájno jè jé-no, kì tì tsja jé fatsji-no; jè Nainá tangí'ta-la mé-ni nga s_ihijcha'ta-no jè jé ra t_jín-no k_o akjòn tsjá-no kjo'nchán ra chija-la inìma-no, ²⁰ mé-ni nga ma s_iikasén-no jè Cristo ra ijye Nainá k_o'sín tsjahjín nga t_i'sa-ni, ra t_jè-ni Jesús. ²¹ Jè Cristo yaá k_ijna ján ngajmi skanda 'kia nga jè Nainá s_ixitseyá india-ni nga'tsi kjoa ra t_jín. Nga 'koaá 'sín tsi'kénajmí skanda t_i'sa-ni k_otseé j_nà x_itá tsje-la Nainá ra k_o'sín kiichja ngajo-la. ²² Jè Moisés, 'koaá 'sín kitsò-la j_nà x_itá jchínga-ná: “Jè Na'ín-ná jè ra Nainá, t_iyaá kochrekàjin jngo-ni ra x_itá xàngioo jè ra kichja ngajo-la Nainá koni 'an. Jé t_ihitjasòn-la koni 'sín koaako-no k_o nga'tsi kjoa ra 'keènajmí-no. ²³ Nga nga'tsi x_itá ra mì k_i k_i'nchréhijon-la, jngo-kjá t_jáhixìn-ní ya ajin naxindá 'tse.”

²⁴ Nga'tsi x_itá ra kiichja ngajo-la Nainá, ma'tsia k_jòn-ni 'tse Samuel skanda 'ndi 'ndi, sabà kíí 'én tsi'kénajmí mé kjoa ra tíma n_ichjin 'ndi. ²⁵ A'ta tsajión k_itjasòn-ni j_nà 'én ra ijye kitsjà-la Nainá j_nà x_itá ra isichjeén nga kiichja ngajo-la. T_i'koaá k_jonda tsajión-nó koni 'sín tsikíndajín jngo kjoa Nainá k_o x_itá jchínga-ná 'kia nga kitsò-la Abraham: “A'ta 'tseé tje-li kochikon'tin-ni nga'tsi x_itá ra t_jín nga t_jíjtsa isà'nde.” ²⁶ Jè Nainá, 'kia nga ijye isikjaáya-ila l'ndí-la, jión isikasén ítjòn-no mé-ni nga isichikon'tin-no nga koma kjoatjiya-no nga jngó jngó-no t_i'koa mì t_i k_i 'cho 'sian-no —kitsò Pedro.

Kó'sín nga kiiko j_nà x_itá jè Juan k_o Pedro ya ngixkon x_itaxá

4 Pedro k_o Juan, 'kia nga in_ichibáko-isa x_itá naxindá, ijchó j_nà na'mì, t_jen-k_o jè x_itá ítjòn-la polsiya ra síkínda ingo ítjòn k_o j_nà x_itá saduceo. ² N_ó jti kjomà-la nga k_o'sín tsakón-ya-la x_itá naxindá jè Pedro k_o Juan nga kjoaáya india-ila x_itá ra ijye 'ken koni 'sín nga jaáya-la Jesús. ³ Itsabá'n_ó-ní, k_o akjòn kiiko nga isikjaha'sen ndayá, nga ijyeé kjòhixòn 'kia; skanda ma nchijón kisindajín-la. ⁴ Tanga 'ñó k_jín ma-ni x_itá ra kjokjiín-la 'kia nga kí'nchré 'én ra kiichja. Skanda kjomá-la tsa 'òn jmi x_itá-la Jesús ra ngi tà x_itá 'xin, k_o xin ra íchjín.

⁵ Ra ma nchijòn, kjóxkóya-ní ya ján Jerusalén j_nà x_itá ítjòn-la x_itá Judío k_o x_itá jchínga k_o x_itá ra bakón-ya k_otéxoma-la Nainá ra tsikínda Moisés. ⁶ T_i'koaá yaá títsajna Anás, ra na'mì ítjòn, k_o Caifás, k_o Juan, k_o Alejandro, k_o nga'tsi ra x_itá xákjín j_nà na'mì ítjòn. ⁷ Akjòn 'kiaá kiich'à jè Pedro k_o Juan, isikinchá masen nga iskonangi-la, kitsò-la:

—¿Yá 'tse nga'n_ó? K_o, ¿yá ra kátsjá'nde-no nga kotjín kjoa ra 'nià?

⁸ Jè Pedro nda k_jón t_jjín ya inìma-la jè Inìma Tsje-la Nainá; kitsò:

—Jìòn ra x_itaxá ítjòn 'mì-no k_o ra x_itá jchínga-la naxindá Israel:

⁹ ¿A ta kíí xá in_ichichjinangi-nájin nga mejèn-no jcha jè k_jonda ra

ki'nià-jìn, kò kó'sín kjomà-là nga kjonda-ni jè ndí xità ra mì kì ma fi tsiki? ¹⁰ 'Koaá 'sín kìnákjoa kixi-jìn ya ngixkòn jìòn mé-ni nga kata'nchré ijye-ni xità naxindá Israel. Xità rakì, ra tìjna ya ngixkòn jìòn, a'ta 'tseé Jesucristo ra Nazaret i'nde-là kjonda-ni. Tìjé-ni ra ini'ken jìòn nga tsakja'ta krò tanga jè Nainá isikjaáya-ila. ¹¹ 'Koaá ngoya-là jìòn koni chjinechrjó ra bínda ni'ya. Inachrjengi-nó Jesús koni jngo najo ra nímé chjí-là. Tanga 'ndi 'ndi, jè Nainá, 'koaá 'sín isíkijna koni jngo najo ra isa 'ño chjí-là jè ra bí'ñoýa ya nga chrjangi-là ni'ya. ¹² Jè Nainá, tà jngoó-ni xità ra isikasén i a'ta nangi ra ma kochrjekàjin-ná kjohi'in ra kjoa 'tse jé-ná, ta jè-ni Jesucristo. Tsìn ijngo-isa xità ra kjíí —kitsó Pedro.

¹³ Jñà xitàxá, 'kia nga kijtse nga 'ño chja jè Pedro kò Juan nga mì kì tsakjón, ti'koaá kijtse nga taxkì ndí xità-ní nga mì tsa tse xajon ma-là, ta kjóxkón-la; 'kiaá kjòchíya-là nga jñà xità kii, yaá tsikimakò kiti Jesús. ¹⁴ Ti'koaá kijtse-te nga ya síjna jè xità ra ijye kjonda-ni, 'koaá 'sín ma-ni nga mì tì kì kò kitsò-ila. ¹⁵ 'Kiaá kòkì'mì-là nga katitjo jngohíjta ya ñánda nga tjítsahijyo jñà xità; akjòn jñà xità kii tsajoóya-ni. ¹⁶ Kitsò-là xákjín:

—¿Mé ra síkeé jñà xità kii? Nga'tsì jñà xità naxindá Jerusalén, ijyeé tjíjin-là jè kjóxkón ra kì'sìn; kò jíén mì kì kòma kí'meé. ¹⁷ Tanga kìnchaxkón-lá mé-ni nga mì tì kì kòbísòn-ni jè kjoa rakì, kò mé-ni nga niì-ti-jngo xità 'keènajmí-isa-là ra a'ta 'tse Jesús.

¹⁸ 'Kiaá kièchja india-ila Pedro kò Juan; kitsjá-là kjohixi nga jngo kjá mì kì tì tjí'nde-là nga 'keènajmí-isa-là xità, kò nga kòkòn-ya-isa-là ra a'ta 'tse Jesús. ¹⁹ Jè Pedro kò Juan kièchja-ní, nga kitsò:

—Nda tikítsjen jìòn, ¿a ndáá tjín ya ngixkòn Nainá nga jìòn síkitjasòn-lajin kò mì tsa jè Nainá kitjasòn-là? ²⁰ Nga mì kì kòma jyò kítsajna-jìn, kjo'ño kìnákjoa-jìn a'ta 'tse kjoa ra nda kijcha-jìn kò ra nda kina'yá-jìn.

²¹ Jñà xitàxá mì kì isakò-là kó'sín sìiko nga tsjá-là kjohi'in, tà tsincháxkón-là, kò akjòn isikíhijyondií-ni, nga nga'tsì jñà xità naxindá, 'ño jeya isíkijna Nainá ta ngatji-là jè kjóxkón ra kjomà. ²² Nga jè xità ra kjonda-ni, tsatóó ichán nó tjín-là 'kia nga kò'sín kjomà'tin jè kjóxkón rakì.

Kó'sín nga isíjé-là nga'ño Nainá jñà xità ra kjokjiín-là a'ta 'tse Cristo

²³ 'Kia nga ijye tsikítsajnandií-ni Pedro kò Juan, kijí-ni ya ñánda títsajna jñà xità xákjién; tsi'kénajmí ijyeé-là kó'sín kitsò-là jñà na'mi ítjòn kò jñà xità jchínga. ²⁴ Jñà xità xákjién, 'kia nga ijye kí'nchré koni 'sín kisenajmí-là, jngoó jta kì'sin kjobítsjen-là nga kièchja'ta-là Nainá, kitsò:

—Na'in jì ra Nainá 'mì-li, ra tsikindi jè ngajmi, kò jè nangi kò jè ndáchikon, kò nga'tsi tsajmì ra tjín ya isà'nde, ²⁵ 'koaá 'sín kisi nga inichjiín tsa'ba chí'nda-li David jè ra xitá jchínga-najin kjomà, nga isìchiya-la jè Inìma Tsje-li 'kia nga kitsò:

¿Mé-ni nga ma'tsen-ni jñà xitá isà'nde?

Kò jñà xitá naxindá, ¿mé-ni jñà bínda-ni kjoa ra nì mé chjí-la?

²⁶ Kjóxkóyaá jñà xitaxá ítjòn ra tjín ya isà'nde;

isìjngoó ijo-la jñà xitá ra inçibatéxoma

nga kondra kijì-la Nainá kò jè Cristo [jè ra xá isìkasén-ni Nainá].

²⁷ 'Kixíí kjoa, jè Herodes kò Poncio Pilato, kò ra mì tsa xitá Judío, kò jñà xitá naxindá Israel, kíí xá tsikíjtín-ni ijo-la ya naxindá rakíi, nga kondra kijì-la jè I'ndí-li Jesús ra xitá tsje ra xá jì ichjaájin-ni nga inikasín nga jè ra Cristo. ²⁸ Jñà xitá kíi, 'koaá 'sín kí'sín koni 'sín ijye ichosòn-la jì kjotseé nga tjínè-la nga kò'sín kókama. ²⁹ Na'in, chítsijen-la jì xitá kíi nga mején-la sketon-najin; kò tísiko-nájin ra chí'nda-li 'mì-nájin nga mì kì kiskón-jin 'kia nga kínákjoaya jin jñà 'én-li. ³⁰ Takín jè nga'ño ra tjín-li nga katanda-nì jñà xitá ra kíya; kò 'tìin kjoxkón a'ta 'tse Chí'nda Tsje-li Jesús, jñà kjoxkón ra bakón jè kjoajeya-li.

³¹ 'Kia nga ijye kíichja'ta-la Nainá, chón 'tsa ya i'nde ñánda nga títajna. Nga'tsi xitá ra ya títajna ngi ndaá isíjin ya inìma-la jè Inìma Tsje-la Nainá; kò mì tì kì itsakjòn-ni nga kíichjaya 'én-la Nainá.

Kó'sín nga'tsi tsajmì ra tjín-la nga'tsi xitá jngoó kí'sín

³² Nga'tsi xitá ra ijye kjokjiín-la, ngásòn ngáyaá tjín inìma-la kò kjobítsjen-la; kò nga'tsi tsajmì ra tjín-la nga jngó jngó xitá, 'tse ijye-ní kóhotjìon. Nijngo ra kitsò: “Tsajmì ra tjín-na, tsaj'an tajngo-ná.” ³³ Jñà xitá ra tsikíxáya-la Jesús 'ño tse nga'ño kí'se-la nga kitsjà 'én a'ta 'tse Jesús ra tjína ítjòn-ná, nga jè Jesús ijyeé jaáya-ila ra a'ta 'tse kjobiya. Kò nga'tsi jñà xitá kíi, Nainá 'ño nda isìchikon'tin. ³⁴ 'Koaá 'sín kjomà-ni nga nga'tsi xitá mì mé tsajmì isìjchija'ta-la ra machjeén-la. Jñà xitá ra tjín-la nangi kò ra tjín-la ni'ya, tsatína-ní; akjòn fiko ijye jè ton-la tsajmì ra batína; ³⁵ yaá síngatsja jñà xitá ra tsikíxáya-la Jesús; akjòn síka'bí-la xákjién nga jngó jngó mé ra chija'ta-la. ³⁶ 'Koaá 'sín kí'sín jngo xitá Levita ra José 'mì ra ya i'nde-la naxindá Chipre. Jñà xitá ra tsikíxáya-la Jesús, jngo 'í tsikí'ta-la nga Bernabé kitsò-la. (Xitá ra sí'ño ikon-ná, tsò-ni jè 'í rakíi.) ³⁷ Xitá rakíi, kijjnaá jngo 'ndé-la nangi; tsatína-ní; akjòn 'jiiók jè ton-la; isingatsja jñà xitá ra tsikíxáya-la Jesús.

Kó'sín tsakátsji-jé jè Ananías kọ Safira

5 Tanga jngo x̄it̄a 'x̄in ra 'mì Ananías kọ jè chjoón-l̄a Safira 'mì, t̄i'koaá tsatína jngo 'ndé-te nangi-l̄a. ²X̄it̄a r̄ak̄īi tsajoóya-ni kọ chjoón-l̄a nga tsikí'ma chiba jè t̄on chj̄i nangi-l̄a. Ta chibaá 'j̄iikó nga isingatsja j̄n̄a x̄it̄a ra tsikíx̄aya-l̄a Jesucristo. ³Jè Pedro kitsó-l̄a:

—J̄i Ananías, ¿mé-ni kabi'nde-ni nga jè x̄it̄a-níi ka'faha'sen-jin ya in̄ima-li nga mejèn-li kachind̄ocha-l̄a jè In̄ima Tsje-l̄a Nainá? ¿Mé-ni kabi'ma chiba-ni jè t̄on chj̄i nangi-li? ⁴¿A mí tsa tsaji jè nangi? 'Kiá nga ijye kabatini, ¿a mí tsa tsaji-ti jè t̄on-l̄a? ¿Mé-ni kọ'sín k̄aník̄itsjen-ni ya ājin in̄ima-li? Mì tsa x̄it̄a-j̄in ra mejèn-li kabind̄ocha-l̄a, jè sabà Nainá.

⁵Jè Ananías, 'kiá nga kií'nchré j̄n̄a 'én k̄īi, isk̄atjen'tá ya nangi; ākj̄òn 'ken. Nga'tsi x̄it̄a ra kií'nchré nga kọ'sín k̄jomà, taxk̄i 'ñó itsakj̄òn. ⁶'Kiáá 'ji i'ka ixti 'x̄in ra ijye iskasòn nó-l̄a, isík̄ájté nikje ijo-l̄a Ananías; ākj̄òn tsachrje ya ni'ya, nga k̄īi kíhijin.

⁷Ta'koa ijyee-la t̄j̄in-ni tsa j̄an hora 'kiá nga 'ji Safira jè chjoón-l̄a Ananías; kọ mì k̄i t̄j̄in-l̄a tsa mé kjoa ra kjomà. ⁸Jè Pedro iskonangií-l̄a kitsò-l̄a:

—¿A 'koaá t̄j̄in tsatina-no jè nangi-no koni t̄j̄in bixó?

Jè chjoón r̄ak̄īi kitsó-ní:

—Jon, 'koaá t̄j̄in tsatina-n̄ij̄in.

⁹'Kiáá kitsò-l̄a jè Pedro:

—'Kiá kọ'sín ichibàya-no, ¿a 'koaá 'sín ma-no nga maá jchóndacha-l̄a jè In̄ima Tsje-l̄a Nainá? Ch̄itsijen-l̄a j̄n̄a x̄it̄a ra ya ījnchajto x̄otj̄ob̄a ni'ya, j̄n̄a k̄afi kíhijin jè 'x̄in-li; t̄i'koaá ngaji j̄n̄a iko-te-li.

¹⁰Chjoón r̄ak̄īi, ta nditoón isk̄atjen'ta nangi ya āngi ndsako Pedro, ākj̄òn 'ken. 'Kiá nga 'jaha'sen ni'ya j̄n̄a ixti 'x̄in, kijtse-ní nga ijye 'ken; 'kiáá tsachrje ni'ya, nga k̄īi kíhijin'ta-l̄a 'x̄in-l̄a. ¹¹Nga'tsi x̄it̄a n̄ax̄indá-l̄a Cristo kọ nga'tsi x̄it̄a ra kií'nchré kjoa k̄īi, taxk̄i 'ñó itsakj̄òn.

Kjoxkón ra ki'sin j̄n̄a x̄it̄a ra tsikíx̄aya-l̄a Cristo

¹²J̄n̄a x̄it̄a ra tsikíx̄aya-l̄a Jesús, k̄j̄in kjoxkón ki'sin ra bakón kjoajeya-l̄a Nainá ya ngixk̄on x̄it̄a n̄ax̄indá. Nga'tsi x̄it̄a-l̄a Cristo sabà yaá kjóxkóya ki'ta ya ngitj̄ob̄a ra 'mì Salomón. ¹³J̄n̄a ra kj'íi x̄it̄a, nijngó ra kjó'ñó ikon nga ya tsakáhijtak̄o j̄n̄a x̄it̄a-l̄a Cristo. Tanga ra j̄n̄a x̄it̄a n̄ax̄indá, 'ñó nda kijtsexkón j̄n̄a x̄it̄a-l̄a Cristo.

¹⁴Ko j̄n̄a ra kjokj̄iín-l̄a a'ta 'tse Cristo, isaá 'ñó k̄j̄in kjomà-isa, íchj̄in

kò íchjá kjokjiín-lá. ¹⁵ Skanda jñà xítà tsachrjeé xítà ra kiya ya aya ndiyá, isíkáhijyosòn nàchan kò nijñaá, mé-ni 'kia nga 'koa jè Pedro, kondaá-ni nì'sín tà jé 'ngièn-lá ska'ta i'ka-lá jñà xítà ra kiya. ¹⁶ Tì'koaá kjín xítà 'ji ya Jerusalén ra inchrabà-ni ya naxindá ra tjín ya chraña'ta-lá; 'jiikó xítà ra kiya kò ra inìma 'cho-lá níí inchibeton; nga'tsi xítà kù kjonda ijyee-ni.

Kjohi'in ra tsatojin Pedro kò Juan

¹⁷ Jè nà'mì ítjòn kò nga'tsi xítà ra ya báhiytakò ra ya chja-ni a'ta 'tse xítà saduceo, kjòchinikeé jñà xítà ra tsikíxáya-lá Jesús. ¹⁸ Akjòn itsabá'nó; kiikò nga isikítsajna ndayá ra 'tse naxindá. ¹⁹ Tanga 'kia nga ijye kjòjñò, jngo ikjali-lá Nainá ijchò kjí'xa-lá ndayá. Tsachrje-ni xítà kù, kitsò-lá:

²⁰ —Tangió, tìncha kixioò ya aya ingo ítjòn, 'tènajmí ijye-la xítà naxindá kó'sín tjín a'ta 'tse kjobinachon xitse ra tsjá Cristo.

²¹ Koni 'sín nga kí'nchré jñà 'én kù, ra ma nchijòn, tajñó kiji ya ingo ítjòn nga tsakón-ya-lá xítà.

Tì'kiaá-ni 'ji jè nà'mì ítjòn, kò nga'tsi xítà-lá ra ya títsajnakò. Kùichja-lá nga'tsi xítaxá kò xítà jhínga 'tse naxindá Israel nga tsikíxkóya xákjén; akjòn kitsjá kjohixi nga kiijch'à jñà xítà-lá Cristo ra títsajna'ya ndayá. ²² 'Kia nga ijchò jñà polsiya, mì kù isakò-lá jñà xítà ra títsa'ya ndayá; 'kiaá tsáfa-ni; tsi'kénajmí nga mì kù yá tjín ya aya ndayá. ²³ Kitsò:

—'Kia nga kabijcho-jin, ndaá tjíchjàjto xotjòba-lá ndayá. Jñà chíchàn ra síkinda, yaá ijinchajto ya xotjòba; tanga 'kia nga kabitjáha'sen-jin mì tì yá xítà tjín-ni ya aya ndayá.

²⁴ 'Kia nga kí'nchré 'én kù, jè nà'mì ítjòn kò jñà nà'mì ra i'kaa kò jè xítà ítjòn-lá polsiya ra síkinda ingo ítjòn, ta 'koaá kjomà-lá; mì kù kjòchiya-lá kó'sín kjehe'tin-lá jè kjoa rakii. ²⁵ Tijé-ni hora nga 'ji jngo xítà ra 'jii 'kénajmí, kitsò:

—Jñà xítà ra ichini jiòn ndayá, yaá títsajna ya aya ingo ítjòn nga inchibakón-ya-lá xítà naxindá.

²⁶ 'Kiaá kiji jè xítà ítjòn-lá polsiya ra síkinda ingo kò jñà polsiya ra i'ka nga kí'ká. Ta inchrabàkò kjonda-ní; mì kù tsa mé ra isikò. Nga jñá tsakjón-lá jñà xítà naxindá tsa ya najò kùjìnè nga sù'ken. ²⁷ 'Kia nga 'jiikó, isikinchá masen-ní ya ñánda títsajnajtín xítà. Jè nà'mì ítjòn kitsó-lá:

²⁸ —¿A mí tsa kò'sín tsi'kìn-lajin nga jngo kjá mì tì kù kòtsò 'én ra kòkón-ya-no a'ta 'tse Jesús? Ta isaá ijye iningason jè kjotéxoma-no

kóho'ki i Jerusalén; tì'koaá ngajín chininè-nájin nga 'ken jè xitá rakì —kitsò jè na'mì ítjòn.

²⁹ Jè Pedro, kò xitá xákjén ra jè Jesús tsikíxáya-la, kitsó-ní:

—Isaá chjí-la nga jè Nainá siitjasòn-lajin, kò m̀ 'koa-ni j̀nà xitá.

³⁰ Jè Nainá-la j̀nà xitá jchínga-ná, isikjaáya-ila jè Jesús a'ta 'tse kjoabiya, jè ra jìòn ini'ken 'kia nga tsakja'ta krò. ³¹ Nainá, 'nó jeya isikíjna'ta ya chrja nga kixi-la. Xitaxá ítjòn isikíjna; tì'koaá jè isikíjna nga jè kochrjekàjin-ná kjohi'in, mé-ni jè naxindá Israel síkájno-ni jé-la kò m̀ tì k̀ koaàtsji-jé-ni, tì'koaá sihijcha'ta-la jé-la. ³² Xkón kijcha-najin kjoa k̀i kò 'koaá 'sín 'bènajmí-lajin; tì'koaá 'bènajmí-te jè Inìma Tsje-la Nainá, jè Inìma Tsje ra ijye kitsjà-la Nainá j̀nà xitá ra síhitjasòn-la —kitsó Pedro.

³³ 'Kia nga kii'nchré j̀nà 'én k̀i, 'nó kjojtì-la; skanda mejèn-la s̀i'ken. ³⁴ Tanga yaá tijnajin jngo xitá fariseo ra tì'koaá xá tjin-la ra 'm̀ Gamaliel jè ra bakón-ya kjotéxoma-la Nainá. Nga'tsi j̀nà xitá naxindá 'nó nda bexkón xitá rakì. 'Kiaá tsasijna kixi; kitsjá kjohixi nga katitjo jngohijta ni'ya j̀nà xitá ra tsikíxáya-la Jesús. ³⁵ Jè Gamaliel kitsó-la xitaxá xákjén:

—Jìòn, nga'tsi-no ra xitá Israel 'm̀-ná, tìkítsjen-la nda nda mé kjoa ra síkoo j̀nà xitá k̀i. ³⁶ Tìkítsjen j̀nà nìchjin ra ijye tsato a'ta 'tse xitá ra ki'm̀ Teudas. Mejèn-la nga jè tsikijna ítjòn. 'Koaá 'sín kitsò nga xitá ítjòn-ní. Kjomà-la tsa ijòn sindo xitá ra k̀i'ta-la. Tanga 'kia nga isì'ken xitá, nga'tsi xitá ra ya k̀i'ta-la, ta yaá itsajo-ni kò ijyehe'tà kjoa. ³⁷ Kò askan-nioo, jè nìchjin 'kia nga kisi'ta xajon xitá nga kjoxkiya, ijngo-isa xitá tsatsíjen ra tsi'kìn Judas ra xitá Galilea. Tì'koaá k̀jín xitá naxindá k̀i'ta-la. Tanga tì'koaá 'kia nga kini'ken xitá rakì, tì'koaá nga'tsi ra ya k̀i'ta-la, tà yaá itsajo-te-ni. ³⁸ Kò 'koaá ma-ni nga kò'sín tíxin-no 'ndi, ta katja'bè-no. Tì'nde-la j̀nà xitá k̀i nga katafi-ni. Tsa ta xá 'tse xitáá ra inchi'sín, chaán tà ya kjehe'tà-ni jè kjoa rakì. ³⁹ Tanga tsa xá 'tse Nainá-ni ra inchi'sín, m̀ k̀i jìòn chíkjoa-no nga síkijne-la; tìkindaa ijo-no tsa k̀i nìchjin-ni, tsa jè-ni Nainá ra inchibixkàn-koo —kitsó Gamaliel.

⁴⁰ Nga'tsi xitá ra ya títsajnajtín, kjokjiín-la koni 'sín kitsò. 'Kiaá k̀iichja india-ila j̀nà xitá ra tsikíxáya-la Jesús. Tsajá-la, isiki'on, kò 'nó tsikínè-la nga m̀ tì k̀ ko'sín 'keènajmíya-ni ra a'ta 'tse Jesús. Akjòn isíkítsajnandíj-ni. ⁴¹ J̀nà xitá ra tsikíxáya-la Jesús, 'nó tsja tjin-la 'kia nga itjo-ni ya ngixkon xitaxá ra títsajnajtín. Nga Nainá nda iskotsíjen-jnó nga kitsjá'nde nga ma isikjiín kjohi'in ra ta ngatjì 'tse Jesús. ⁴² M̀ k̀i jyò tsikítsajna. Nìchjin nchijón tsakón-ya ya aya ingo ítjòn kò ra kji'í ni'ya; k̀iichjaya 'én-la Nainá nga jé Jesús ra Cristo [nga jé ra xá isikasén-ni Nainá].

'Kia nga itjahájin ito xita ra kosiko'ta naxindá-la Cristo

6 Jñà nìchjin kii, 'kia nga ijye 'ño tímakjìn-ya jñà xita ra koté'yá'ta-la Jesús ra kjokjiín-la ra a'ta 'tse, jñà xita ra chja 'én griego tsikí'tsia-ní nga tsakjajé'tin jñà xita ra chja 'én hebreo, nga jñà íchjín jch'an ra 'ken 'xin-la ra 'tse xita griego, mi kì ko'sín tí'bì-la tsajmì ra kjine koni 'sín tí'bì-la jñà íchjín jch'an 'tse xita hebreo.

² Jñà xita ra tejò ma-ni ra tsikíxáya-la Jesús, tsikíxkóyaá nga'tsi xita ra inçhikotá'yá'ta-la Jesús, kitsò-la:

—Mí-la kì nda tjín tsa kijmí-jin jè xá-la Nainá nga mì tì kì 'kénajmíya-najin jè 'én nda-la, kò tsa ta jñà chítsijen jin mé ra chija'ta-la jñà xita imá. ³ 'Ndsé, ito xita 'xin chjáajion mé-ni nga jñà kongatsja-ni xá kii, jñà ra 'ya nga nda inçhisíjchá ijo-la nga ndaá tjíjin inìma-la jè Inìma Tsje-la Nainá nga tì'koa tjín-la kjobítsjen.

⁴ Ngajin, kji'tá nìchjin kinákjoa'ta-lajin Nainá; tì'koa kókón-ya-jin jè 'én-la Nainá.

⁵ Jñà 'én kii, ndaá isasèn-la nga'tsi xita. 'Kiaá jahíjin jè Esteban, jngo xita 'xin ra nda makjiín-la a'ta 'tse Nainá tì'koa nda tjíjin inìma-la jè Inìma Tsje-la Nainá. Jahíjin-te jè Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas, kò Nicolás ra Antioquía i'nde-la ra jahatjia-la nga ya 'jaha'sen-jin-la xita judío. ⁶ Jñà xita ra itjahájin, isinchá masen-ní ya ngixkon xita ra tsikíxáya-la Jesús. Kò jñà xita ra tsikíxáya-la Jesús kiichja'ta-la Nainá kò tsakásòn-la tsja nga isingatsja xá.

⁷ Isaá 'ño tsabísòn-isa 'én-la Nainá. Sa 'ño sa 'ño kjokjìn-isa jñà xita ra kotá'yá'ta-la Jesús ya naxindá Jerusalén. Skanda kjín ma-ni na'mi Judío ra kjokjiín-la ra a'ta 'tse Jesús.

'Kia nga indabá'ño jè Esteban

⁸ Jè Esteban, 'ño nda ki'se-la nga'ño kò kjonda ra a'ta 'tse Nainá. 'Koaá kjomà-ni nga kjin kjojkón ki'sin ra bakón kjoajeya-la Nainá ya ajin naxindá. ⁹ Tjín i'ka xita ra ya chja-ni ni'ya sinagoga ñanda nga maxkóya xita Judío ra ijye tjíhijyondí-ni kò xita 'tse naxindá Cirene kò 'tse Alejandría, kò xita ra ya i'nde-la Cilicia kò Asia. Tsikí'tsia nga tsakátikjo-kò jè Esteban. ¹⁰ Tanga jñà xita kii, mi kì kjomà isikijne-la, nga ki, jè Esteban, koó kjobítsjen 'tse Inìma Tsje-la Nainá kiichja. ¹¹ Jñà xita kii, 'kiaá tsakátsji i'ka xita ra tsikíchjí-la nga kitsjà 'én ndiso; kitsò:

—Kàna'yá-lajin jè Esteban nga chjajno-la Moisés kò Nainá.

¹² 'Koaá 'sín kjomà-ni nga kjojtì-la jñà xita naxindá kò jñà xita jchínga kò jñà xita ra bakón-ya kjotéxoma-la Nainá ra tsikinda

Moisés. 'Kiaá itsabá'ño jè Esteban, kiiko ya ñánda nga títsajnajtín jñà xitaxá ítjòn-la xita judío. ¹³ Kò ijchòko xita ra kitsjà 'én ndiso, nga kitsò:

—Jè xita rakii, mì kì jyò bijna; kji'tá nichjin chjajno-la jè Ingo Tsje-la Nainá rakii, kò kjotéxoma-la Moisés. ¹⁴ Ijyeé kò'sín ina'yá-lajin nga tsò nga jè-ró Jesús ra Nazaret 'tse, siixojen-ró jè ingo rakii, ti'koaá siikaatjiya-ró-la kjoa ra ijye nga-ná koni 'sín nga tsakón-ya-ná Moisés —kitsó xita kii.

¹⁵ Nga'tsi xita ra ya títsajna junta, 'kia nga isko'án jè Esteban, 'koaá 'sín tsatsijen-la isén-la koni tsa 'tse ikjalì.

Kó'sín tsasikotji ijo-la Esteban

7 Jè xita ítjòn-la na'mì iskonangií-la jè Esteban kitsò-la:

—¿A kixifí kjoa nga kotjín kjoa ra kanínè-li xita?

² Jè Esteban kitsó-ní:

—'Ndsé, kò ra xita jchínga 'mì-no: tjín-no kjoajetakòn nga tiná'ya itsé-ná. Jè Nainá ra 'ño jeya tíjna, tsatsijen tsijeén-la jè xita jchínga-ná Abraham 'kia nga ya tíjna Mesopotamia, 'kia nga tikje bijchó kijna ján naxindá Harán; ³ nga kitsò-la: “Títjokàjin nangi-li; kò tíjokàjin-la xita xàngii; kò ya 'tin-kijni ya nangi ñánda nga 'an kokon-la.” ⁴ Jè Abraham, itjokàjin-ní ya nangi-la xita Caldea, yaá kii kijna ya nangi Harán. 'Kia nga ijye 'ken jè na'in-la, jè Nainá 'jiikó i i'nde ñánda titsajneé 'ndi 'ndi. ⁵ Jè Nainá, nimé i'nde kitsjà kjotjò-la ra 'tse kjomà; skanda nda mí ki'tsi itsé-la ya ñánda ma kosijnasòn jngo ndsako.

Tanga 'koaá 'sín kitsò-la nga jè i'nde rakii, 'tseé koma, kò ti'koaá 'tseé ixti-la kító ki'ta-la skanda ta mé nichjin-ni. Ni'sín jè nichjin rakii, kjè tsa ixti tjín-la Abraham. ⁶ Kò, kifí'sín kitsò-la Nainá: “Jñà tje-li, xín naxindá siijchá ijo-la; xita chi'ndaá koma; ijòn sindo nó siikjiín kjohi'in nga sketon xita.” ⁷ Tanga ti'koaá kitsó Nainá: “Tanga 'aán tsja-la kjohi'in jè naxindá ñánda nga xita chi'nda 'sin-no; 'kia nga koma askan-nioo, jñà xita tje-li kitjokajiín ya naxindá rakioo, kò kjí'í india-ni i i'nde rakii, kò í'í jndí'í ñánda nga nda kjón skexkón-na.”

⁸ Jè Nainá jngo kjoa tsikíndajín-kò jè Abraham 'kia nga kitsjà-la kjohixi nga si'ta chiba ijo-la xita, kjoa 'tse circuncisión. Jè Abraham, ki'seé jngo-la i'ndí ra Isaac ki'mì; 'kia nga ijchò jin nichjin nga kitsin, tsikí'ta chibaá ya ijo-la. Kò jè Isaac ki'se-la i'ndí ra ki'mì Jacob; 'koaá ti'sín isiko. Kò jè Jacob, 'koaá ti'sín isiko jñà ixti-la ra tejò kjomà, jñà ra xita jchínga-la kjomà naxindá Israel.

⁹ Jñà ixti-la Jacob, jñà ra xita jchínga-ná, kjoxitakòn-keé jngo 'ndse ra ki'mì José; akjòn tsatína; kò jñà xita ra tsatse-ni yaá kiiko

ján nangi Egipto. Tanga Nainá, yaá nda tijnako José. ¹⁰ Kò jè Nainá tsasikoó ta mé kjoa ra ki'se-la. Tì'koaá kitsjá-la kjobítsjen kò kitsjá-la kjonnda ya ngixkon Faraón ra xitaxá ítjòn tìjna ján naxindá Egipto. Jè faraón, kitsjá-la xá José nga jè tsatéxoma-la naxindá Egipto, tì'koa xita ítjòn tsikijna ya ni'ya-la faraón.

¹¹ Jñà nichjin kù kjinchrá ki'se kóho'ki nangi Egipto kò ya i'nde Canaan; tseé kjohi'in ki'se-la xita; jñà xita jhínga-ná mì tì kì isakò-ila tsajmì ra iskine. ¹² 'Kiá nga kií'nchré Jacob nga tjin tsajmì ra ma chine ján Egipto isikasén ixti-la jñà ra xita jhínga-ná, nga kií'ká tsajmì. 'Koaá 'sín kjomà-ni nga kjo'tsia nga ijchòtjòn ján Egipto. ¹³ Ra ma-ni jò 'ka nga kií'ká tsajmì, José tsakón-la ijo-la jñà 'ndse. 'Koaá 'sín kjomà-ni nga jè faraón kijtse ñanda inchrabà-ni jè tje-la José. ¹⁴ Jè José kitsjá kjohixi nga kiijch'à Jacob ra na'in-la ma nga ya kijitjingi-la ján Egipto. Ta nga'tsi xita xákjién, jàn-kan kò chrjo'on ma-ni. ¹⁵ 'Koaá 'sín kjomà-ni nga kiji Jacob ján Egipto; yaá 'ken; tì'koa yaá 'ken nga'tsi ixti-la ra xita jhínga-ná kjomà. ¹⁶ Ra kjomà askan-nioo, jñà ninda-la Jacob kò 'tse ti-la yaá kiiko nga kiì kíhijin ya ngatsjó-la ján Siquem, jngo ngajo ra kijina ya i'nde ñanda ton tsatse-ni Abraham jè i'nde ra itina ixti-la Hamor.

¹⁷ 'Kiá nga ijye kjochraña nichjin nga kitjasòn 'én ra ijye kokitsò-la Nainá jè Abraham, jè naxindá Israel, 'ño kjokjin-ya ján naxindá Egipto. ¹⁸ Ijchó nichjin ya Egipto nga kj'íi xitaxá ítjòn tsikijna ra mì kì kijtsexkon José. ¹⁹ Jè xitaxá ítjòn rakii, tsikí'tsia-ní nga iskondacha-la kò kijtseton jñà xita jhínga-ná kò nga'tsi xita naxindá-ná; kjo'ño ki'sin-la nga katatsjin-tákon nga'tsi ndí ixti-xó-la nga katiya mé-ni nga katachija tje-ni. ²⁰ Tije-ni nichjin nga kitsin jè Moisés. I'ndí rakii, 'ño nda 'ki ra a'ta 'tse Nainá. Jàn sá tsikijna ya ni'ya-la nga isíjchá xita jhínga-la. ²¹ 'Kiá nga ta ya isijnajin isén, jè tsati-la faraón iskábétjò, isíjchá koni tsa i'ndí 'tse. ²² Jè Moisés yaá iskotá'yá nga'tsi kjoachjine ra tjin Egipto. 'Ñó ki'se-la nga'ño kó'sín nga kiichja kò nga'tsi kjoa ra ki'sin.

²³ 'Kiá nga ijye tjin-la ichán nó Moisés, 'koaá 'sín tsi'ké-la ikon nga ikatsijen-la xita xákjién ra naxindá Israel. ²⁴ 'Kiá nga kijtse jè Moisés nga 'cho tniko jngo xita xákjién ra xita Israel, tsasiko-ní, isì'keén jè xita Egipto ra tibeton xákjién kò 'koaá 'sín kisijndá-ni. ²⁵ 'Koaá 'sín tísíkítsjen Moisés, tsa inchimachiyaá-la jñà xita Israel nga jè siichjeén Nainá nga siikítsajnanidí-ni; tanga jñà xita Israel mì kì kò'sín kjòchiya-la. ²⁶ 'Kiá nga kjomà ma nchijòn, kijtse-ní nga jò xita Israel inchikjaán-kjo, kò jè Moisés mején-la nga síkítsajyo-ni, kitsò-la: “Jìòn ra 'ndsè chibà, ¿mé-ni nga tjiòn bixkàn-kjo-no?” ²⁷ Jè xita ra tìkjaán-kò xákjién, 'kiaá tsahítsjá Moisés, kitsò-la: “¿Yá ra

xitaxá isíkijna-li, kò yá ra kòkitsò-li nga jì kíndajín ra a'ta tsajin?
²⁸ ¿A tì'koaá mejèn-li nga sì'ken-ná koni 'sín ini'kin ngojña jè xitá Egipto?" ²⁹ Moisés, 'kia nga kí'nchré 'én kù tsanga-ní; yaá kù kijna i'nde ra 'mì Madián. 'Koaá 'sín tsikijna koni jngo xitá ra mì tsa ya i'nde-la; yaá ixan kò jò ixti ki'se-la.

³⁰ "Kia nga ijye ijchò ichán nó nga tìjna ján Madián jè Moisés, jngo ìkjalì-la Nainá tsatsìjen-la ya i'nde'taxìn ya chraña'tá-la nindo Sinaí ñánda nga i'nde kixì. Jè ìkjalì yaá sijnajin ni'í ñánda jngo yá na'yá títì. ³¹ "Kia nga jè Moisés tìkotsìjen-la jè yá na'yá ra títì, tà kjóxkón-la koni 'sín nga tíma; ikasijna chraña'tá-isa-la nga mejèn-la isa nda ske; 'kiaá kí'nchré jè jta-la Nainá nga kiichjajin isén, nga kitsò: ³² "An-ná ra Nainá-la jña ra xitá jchínga-li, Nainá-la Abraham, Nainá-la Isaac, kò Nainá-la Jacob." Jè Moisés tà jatsé-ní nga 'ñò itsakjòn, kò mì kì kitsò ikon nga iskotsìjen-la. ³³ Jè Nainá kitsó-la: "Tínáchrji xajté ra kjiya-li; nga jè i'nde ñánda tisijnasìn, i'nde tsje-ní. ³⁴ Tíbe-ná, kó'ki kjohi'in inchisíkijín xitá-na ra títsajna ya Egipto. Kò ijyeé kí'nchre-la nga inchifajé'ta-na; kò kí xá kábítjojeen-na nga síkítsajnandí-na. Kí kò'sín tíchjà-la, nchrabí, yaá síkásén-la ján Egipto."

³⁵ "Jña xitá Israel, ni'sín tsachrjengi jè Moisés 'kia nga kitsò-la: "¿Yá ra xitaxá isíkijna-li kò yá ra kòkitsò-li nga jì kíndajín-nájin?", tanga jè sabá Nainá isikasén ján naxindá Egipto koni jngo xitaxá ítjòn, kò koni jngo xitá ra ma-la síkijnandí-ná. Nga jè Nainá isikasén jè ìkjalì ra tsikí'tin Moisés. ³⁶ Kò jé Moisés ra tsachrjekàjin xitá Israel ya naxindá Egipto. Nainá kitsjá-la nga'ñó nga kjin kjojkón ki'sín kóho'ki i'nde ya Egipto kò ya ajin ndáchikon ra 'mì Ndáchikon Inì, kò kóho'ki ya i'nde a'ta xìn ra nangi kixì ñánda ichán nó tsikimaya ndiyá. ³⁷ Tíjé-ni Moisés ra kò'sín kitsò-la jña xitá Israel: "Nainá, tityáá kochrjekàjin jngo-ni xitá xàngioo jè ra kichja ngajo-la koni 'an."

³⁸ Tì'koaá tíjé-ni Moisés ra tsikijnako xitá naxindá Israel ya i'nde'taxìn ñánda nga nangi kixì, tíjé-te-ni ra kiichja-la ìkjalì ya nindo Sinaí, kò tíjé-te-ni ra tsajmekó jña xitá jchínga-ná, tì'koaá tíjé-te-ni ra itjábé-la 'én-la Nainá ra síkijnakon-ná mé-ni nga ma siikatoya-ná ra jién.

³⁹ "Tanga jña xitá jchínga-ná mì kì kí'nchréhijon-la; ta tsachrjengi-ní. Ta isaá, ya ajin inima-la isíkítsjen nga mején-la kóaáfa india-ni ján Egipto. ⁴⁰ Kitsò-la jè Aarón: "Tinda i'ki nainá xkòsòn ra kiji ítjòn-ná. Jè Moisés ra tsachrjekàjin-ná ya nangi Egipto, mì kì 'yeé mé ra kjomà-la." ⁴¹ "Kiaá tsikínda jngo xkòsòn ra nainá kitsò-la ra isén-la nchràja i'ndí 'ki; isì'ken-la cho, kitsjá-la kjotjò jè isén-la nchràja nga kijtsexkón, akjòn tsikíjna jngo 'sí a'ta 'tse nainá xkòsòn ra tíjña tsikínda-ni. ⁴² "Koaá 'sín ma-ni nga jè Nainá kitsjin-tákon jña xitá Israel. Kitsjá'ndeé-la nga jña kijtsexkón ijye nga'tsì jña nitse ra

tjín ján ngajmi. Nga 'koaá 'sín tíchja xajon ra tsikínda jñà xita ra kiichja ngajo-la Nainá nga tsò:

Jìon ra xita naxindá Israel,
ra ichán nó tsinchimaya jìon ndiyá ya i'nde'taxìn
ñándá nga nangi kixì.

¿A 'aán ini'ken-nájiòn cho, ko a ki'tsí-ná jìon jè kjetjò-no?

⁴³ Ki ta isaá jè ki'chàmijìon ni'ya nikje-la nainá
xkósòn 'tse Moloc,

ko nitse-la 'tse nainá xkósòn-no ra 'mì Refán;

jñà isén ra jìon tsikínda nga kijchaxkón.

Kíí ngatji-la nga kochrjékajin-no ya i'nde tsajìon.

Isaá kjin sikásén-no koni ñándá nga tíjna Babilonia,

kitsò jñà xita ra kiichja ngajo-la Nainá.

⁴⁴ Ya i'nde'taxìn ñándá nangi kixì, jñà xita jchínga-ná ki'se jngo-la Ni'ya Tsje ra 'tse nikje ra bakón nga ya kjihijyoyá kjetéxoma tsje-la Nainá. 'Koaá 'sín isinda ni'ya rakìi koni 'sín tsatéxoma-la Nainá jè Moisés 'kia nga kitsò-la nga 'koaá 'sín kátínda jngo ni'ya koni 'ki isén-la ni'ya ra ijye kijtse. ⁴⁵ Ni'ya tsje rakìi ra nikje, jñá xita jchínga-ná kjongatsja; jñà 'jiikó xita ra tjen-ko Josué, 'kia nga 'jaha'sen ijndíi ya i'nde ñándá nga jè sabà Nainá tsachrjekàjin jñà xita ra ya naxindá-la. Ni'ya rakìi, yaá isijna skanda jè nichjin 'tse David. ⁴⁶ Jè Nainá, 'ñó nda isasèn-la David. Ko jè David kisíjé'nde-la Nainá nga mejèn-la kùinda jngo-la ni'ya ñándá kájna Nainá ra bexkón nga'tsì xita tje-la Jacob. ⁴⁷ Tanga jé Salomón ra tsikínda jngo-la ni'ya Nainá. ⁴⁸ Tsa nda kjòn-ni, jè Nainá ra 'ñó 'nga tíjna, mì tsa ya bijnaya ni'ya ra xita bínda. Koni 'sín kitsò nga kitsjà-la 'én jè xita ra kiichja ngajo-la, nga kitsò:

⁴⁹ Jè ngajmi, 'koaá 'sín ngoya-la koni jè íxile-na ya
ñándá nga 'an batexóma;

ko jè nangi, 'koaá 'sín ngoya-la koni jngo ískoön ya ñándá
nga minchasòön jñà ndsakoàa.

¿Kó'ki jè ni'ya ra kínda-nájiòn?

¿A komaá-no kínda jngo i'nde ñándá nga síkjáya?,
kitsó Na'ín-ná.

⁵⁰ ¿A mí tsa 'an sabà tsikínda ijye tsajmì kii?

⁵¹ Jè Esteban kitsó-isa-la:

—Jìon, kji'tá nichjin, 'ñó tájajín tjín inìma-no; ko mì kì kaya-no 'én ra na'yá; jè inìma ra tjín-no mì kì bexkón Nainá. Kji'tá nichjin tájajín 'nià-la, mì kì na'yá-la jè Inìma Tsje-la Nainá; ngásòn 'nià koni 'sín nga ki'sin-te jñà xita jchínga-no. ⁵² Nijngo-la xita ra kiichjaya ngájo-la Nainá kjetseé, mì tsahatjìngi-la jñà xita jchínga-no; ti'koaá

isì'ken-te jǎ̀nà ra 'ljií 'kénajmí a'ta 'tse jngo xitá kixi, jè ra tǎ̀jínè-là nga kj'íí. 'Kia nga 'lji jè xitá kixi rakìi, jiòn inìngatsja nga ko'sín isì'ken xitá. ⁵³ Nga'tsi-no ra jiòn, ra a'ta 'tse ìkjalì ki'tsi-no kjotéxoma, ta isaá mì kì nihitjasòn —kitsó Esteban.

Kó'sín ini'ken jè Esteban

⁵⁴ Jǎ̀nà xitá kii 'kia nga kií'nchré 'én ra kiichja Esteban, 'nó jti kjomà-là ya ajin inìma-là, ngi iskinenè ni'ño nga kondra kijì-là 'kia nga ko'sín kitsò Esteban. ⁵⁵ Tanga jè Esteban, 'nó nda tǎ̀jijin ya inìma-là jè Inìma Tsje-là Nainá. Iskotsíjen ján ngajmi; kijtse jè kjoajeya-là Nainá; ko kijtse Jesús nga síjna'ta ya nga kixi-là Nainá. ⁵⁶ Kitsò:

—Tíbe-ná ján ngajmi nga tǎ̀xá; ko jè ra l'ndí-là Xitá tsò-là ijo-là, yaá síjna'ta ya nga kixi-là Nainá.

⁵⁷ Nga'tsi xitá kii, tsikíchjǎ̀toó chíká-là; akjòn 'nó iskindaya'tin; indiaá kjójtín-nè ijye jè Esteban; ⁵⁸ tsachrjekàjin ya ajin naxindá; akjòn tsikínè najo. Jǎ̀nà xitá ndiso ra ko'sín kitsjà 'én, tsachrje nikje-là [mé-ni nga mì sìjiti-là nga skaábé najo], ko yaá tsakáhiyongi ya ndsako xitá ti ra 'mì Saulo.

⁵⁹ 'Kia nga tísiné najo jè Esteban, kiichja'tá-là Nainá nga kitsò: —Na'in Jesús, chjibétji jè inìma-na.

⁶⁰ Akjòn tsasijna-xkó'nchi, 'nó kiichja nga kitsò:

—iNa'in, kì tà chjàn kindá 'nì, jé-là jǎ̀nà xitá kii!

'Kia nga ijye kokitsò, akjòn 'ken.

8 Jè Saulo nga ya síjna, tǎ̀'koaá isìjngoó ikon nga kini'ken jè Esteban.

Kó'sín nga tsahatjingi-là xitá naxindá-là Nainá jè Saulo

Yaá kjo'tsia-ni jè nichjin rakii nga 'nó ki'se-là kondra ko nga tsihitjingi-là nga'tsi xitá naxindá-là Cristo ra tǎ̀jihijyo ján Jerusalén. Kóhotjín xitá, jndíi ra ján tsanga kóho'ki nangi Judea ko Samaria. Ta jǎ̀nà isihijyo-isa xitá ra tsikíxáya-là Jesús. ² Tǎ̀jín i'ka jǎ̀nà xitá 'xín ra nda bexkón Nainá; jǎ̀nà tsikíhijin jè ijo-là Esteban. Ko taxki 'nó iskindayake. ³ Jè Saulo, taxki 'nó tsahatjingi-là xitá naxindá-là Cristo. Jndíi ra ján 'faha'sen ni'ya nga kjo'ño bachrje íchjín ko íchjá, akjòn síkjaha'sen ndayá.

Kó'sín ki'senajmíya 'én-là Nainá ya Samaria

⁴ Jǎ̀nà xitá ra jahachinga, jndíi ra ján kijì nga isika'bísòn 'én xitse ra nda tsò ra a'ta 'tse Cristo. ⁵ Jè Felipe, 'kia nga ijchò ya

naxindá Samaria, tsi'kénajmíyaa-lá xita ra a'ta 'tse Cristo [xita ra xá isikasén-ni Nainá]. ⁶ Kjin xita 'tse Samaria, 'kia nga ki'nchré-lá jè Felipe kō nga kijtse jñà kjojkón ra 'ño nda ki'sin, jngoó kjobítsjen kiji nga'tsido nga isa nda ki'nchré-isa-lá. ⁷ Kjin xita ra inima 'cho-lá ní tjjin inima-lá kjonda-ni. Jè inima 'cho-lá ní, 'ño kjindáya kō akjòn bitjojin-ni ya inima-lá xita. Ti'koaá kjin xita kiya ra mì kì ma sítiya ijo-lá kō ra tsáyá, kjonda-ni. ⁸ 'Koaá 'sín kjomà-ni nga ya naxindá rakii, jñà xita 'ño tsja ki'se-lá.

⁹ Ya naxindá Samaria, tíjnaá jngo xita ra 'mì Simón, ra xita tj'ee nga ti'sa ítjòn. Ta kjojkón-lá xita ra ya i'nde-lá 'kia nga kō'sín iskondacha-lá nga kitsò:

—'Ñó nda be ra 'an.

¹⁰ Nga'tsi xita ra ixti kō ra xita jchínga, nda ki'nchréhiyon-lá, kitsò:

—Jé xita rakii ra 'ño tse nga'ño-lá Nainá tjín-lá.

¹¹ 'Ñó nda ki'nchréhiyon-lá ta ngatji-lá nga ijyee kjokjín nó tjín-ni nga kotjín kjojkón ra bakón a'ta 'tse kjoatj'ee ra ma-lá. ¹² Tanga jñà xita, 'kia nga kjokjiín-lá 'én ra tsi'kénajmí jè Felipe a'ta 'tse 'én xitse ra nda tsò kō'sín nga batéxoma Nainá kō a'ta 'tse Jesús nga jè ra Cristo, kō íchjín kō íchjá tsikí'tsia nga isatínda. ¹³ Skanda jè Simón ti'koaá kjokjiín-lá; akjòn isatínda-te. Ya nãnda nga tsajme Felipe, yaá tsajmekó-te. Ta kjojkón-lá 'kia nga kijtse jñà kjojkón ra tí'sín Felipe kō kjoa ra bakón kjoajeya-lá Nainá.

¹⁴ Jñà xita ra tsikíxáya-lá Jesús ra títsajna ján Jerusalén, 'kia nga ki'nchré nga jñà xita Samaria ijyee kjokjiín-lá 'én-lá Nainá, isikasén jè Pedro kō Juan. ¹⁵ Jñà xita kii, 'kia nga ijyee ijchó ján Samaria, tsikítsa'batjí jñà xita ra ijyee kjokjiín-lá mé-ni nga tjábé-ila jè Inima Tsje-lá Nainá. ¹⁶ Nga, ni kjè sa jngo xita kii bitjojen-nè jè Inima Tsje-lá Nainá. Tà a'ta 'tseé Nā'ín-ná Jesús isatínda. ¹⁷ Jè Pedro kō Juan, 'kiaá tsakásòn-lá tsja, akjòn itjábé-lá jè Inima Tsje-lá Nainá.

¹⁸ 'Kia nga kijtse jè Simón nga jñà xita ra tsikíxáya-lá Jesús, jñà básòn-lá tsja nga tjábé-lá jè Inima Tsje-lá Nainá jñà xita, jè Simón toón tsikí'ta-lá jñà xita-lá Cristo nga ¹⁹ kitsò-lá:

—Ti'koaá 'ti-te-ná jè nga'ño rakii mé-ni nga ti'koaá kō'sín 'sin-te-na ra 'an, nga ni'sín ta yá xita ra kosòn-lá ndsa, tjábé-lá jè Inima Tsje-lá Nainá.

²⁰ Jè Pedro kitsó-lá:

—iYa katiyakii jè ton-li! Ngaji, nga 'koaá 'sín káníkítsjin tsa maá ton minda-né jè kjotjò ra tsjá Nainá. ²¹ Ngaji mì kì tjí'nde-li nga tjábé-li, nga jè inima-li mì kì tsa kixi tíjna ya ngixkōn Nainá. ²² Tikájno jé-li, kì ti tsja jé fatsji-ni koni 'sín tjín kjoa'cho ra tjjin inima-li. 'Ñó titsa'ba-lá Nainá tsa kií nìhjin síhijcha'ta-li koni 'sín

nga kànikítsjin. ²³ Nga be-ná nga 'nó kitsejín kjoaxítakòn ya inìma-li, kò jé kjoa ra 'cho tjióon mì kì tsjá'nde-li nga nda 'nì.

²⁴ Jè Simón kitsó-ní:

—Titsa'ba-la jìòn jè Nainá ra a'ta tsa'an, mé-ni mì kò'sín katama'tin-na koni 'sín nga inchi'mì-nájiòn.

²⁵ Jè Pedro kò Juan, 'kia nga ijye tsi'kénajmí ra a'ta 'tse Jesús kó'sín nga kijtsexkon kò nga ijye tsakón-ya 'én nda-la Na'ín-ná, 'kiaá kiji india-ni ján Jerusalén. Kò kjín xita-la naxindá ra chja-ni Samaria tsi'kénajmí-la 'én xitse ra nda tsò ra a'ta 'tse Cristo.

Jè Felipe kò jngo xita Etiopía

²⁶ Ra ijye kjomà, jngo ìkjalì-la Nainá kiichja-la Felipe, kitsò-la:

—Tisítjiin, kò kò'sín 'tin kixii jè ndiyá ra bitjoka'ta Jerusalén jè ra fijen skanda bijchó Gaza.

Jè ndiyá rakii yaá 'fahato ya i'nde'taxìn nándà nangi kixì. ²⁷ Jè Felipe, tsasítjen-ní akjòn kiji; 'kia nga tífi ya aya ndiyá, jngo xita iskajin ra ya i'nde-la Etiopía ra 'nó 'nga xá tjín-la, jngo xita ra ijye kjoxki-la nga mì tì íchjín sìsin-ni; jè ra ma tesorero-la chjoón ra tjina koni xitaxá ítjòn ya Etiopía. Jè xita rakii yaá 'ji-ni Jerusalén nga jeya kiji síkijna Nainá. ²⁸ 'Kia nga tífi-ni ya nangi-la nga tjínaya jè kichá naxítji-la, tíkotáyá jè xajon ra tsikínda jè Isaías, xita ra isichjeén Nainá nga kiichja ngajo-la. ²⁹ Jè Inìma Tsje-la Nainá kitsò-la jè Felipe:

—'Tin'ta chraña-la jè kichá naxítji rakìò, kò taña tikii jè xita ra tjínaya.

³⁰ Jè Felipe nditoón kiitjìngi-la, kí'nchré-la jè xita nga tíkotáyá jè xajon ra tsikínda Isaías; akjòn iskonangi-la kitsò-la:

—¿A tímachiyá-li kó'sín tsò-ni jè xajon ra tjichitáyí?

³¹ Jè xita etiope kitsó-ní:

—¿Kó'sín koma-ni nga kochiya-na tsa 'kia nga mì yá ra tí'bénajmíya-na?

'Kiaá kòkitsò-la nga katamihijin ya kichá naxítji-la jè Felipe nga katijna'ta-la.

³² Ya nándà nga tíkotáyá jè xajon-la Isaías, yaá-ní nándà nga tsò:

'Koaá 'sín kiiko koni tsa jngo forrè nga kiì sí'ken;

'koaá jngoya-la koni jngo ndí forrè i'ndí ra mì kì

kjindáya 'kia nga sijno-la,

'koaá tì'sín mì kì iskindaya.

³³ 'Nó kijtseton xita, kò mì kì yá ra tsikíndajín-la.

Mì kì jcha-la tje-la.

Nga ra jè, ini'ken-ní i a'ta nangi.

³⁴ Jè xit̃a ra Etiopía i'nde-la kitsó-la Felipe:

—'T̃iìn kjonda. 'Tènajmíya-ná, ¿yá-ní ra ko'sín títsò-la jè Isaías? ¿A kj'íi xit̃a-ní, o ra tijé-ni ijo-la ra ko'sín títsò-la?

³⁵ Jè Felipe tsikí'tsia kjòn-ni jè xajon ñánda nga t̃kotá'yá jè xit̃a etiope; tsi'kénajmí ijye-la ra a'ta 'tse 'én xit̃se ra nda tsò ra a'ta 'tse Jesús. ³⁶ 'Kia nga inçhifi ya aya ndiyá, ijchó jngo i'nde ya ñánda nga tjín nandá; kitsò jè xit̃a etiope:

—Ya ijndíi tjín nandá. ¿A mí nda 'se tsa kot̃índa-ná?

³⁷ Jè Felipe kitsó-la:

—Tsa ngi koó inima-li nga nda makjiín-li, koma-ní.

Jè xit̃a rakii kitsó-ní:

—'Koá 'sín makjiín-na nga jè Jesús, jé ra Cristo ra I'ndí-la Nainá.

³⁸ Kitsjá kjohixi nga katasasén jngohíta jè kich̃a naxítji-la, akjòn itjojen ngajò, 'jaha'sen-jin ya nandá; jè Felipe tsatínda xit̃a rakii. ³⁹ 'Kia nga ijye itjojin-ni ngajò ya ajin nandá, jè Felipe, ta nditoón ichijá; jè Inimá Tsje-la Nainá kiiko; m̃i t̃i k̃i kijtse-ni xákjén; tanga jè xit̃a etiope, 'ño tsja tjín-la nga kiji-ni. ⁴⁰ Jè Felipe 'kia nga kijtse ijo-la ijyeé ya t̃jna ya naxínda ra 'm̃i Azoto; ko xki naxínda kiji nga tsi'kénajmíya 'én xit̃se ra nda tsò ra a'ta 'tse Cristo skanda nga ijchò naxínda ra 'm̃i Cesarea.

Kó'sín jè Nainá kisikjahat̃iya-la Saulo

(Hechos 22:6-16; 26:12-18)

9 Jè Saulo, kji'tá nichjin mincháxkón-la j̃ña xit̃a ra kotá'yá'ta-la Cristo nga mejèn-la s̃i'ken. 'Koá ma-ni nga kiijkon jè na'mi itjòn, ² nga isijé-la xajon ra tsjá-la nga'ño nga kiji ya nga'tsi ni'ya sinagoga ñánda nga maxkóya xit̃a Judío ra tjín ján Damasco, mé-ni nga koma jtsabá'ño-ni j̃ña xit̃a ra fi'ta-la jè ndiyá xit̃se-la Cristo, tsa íchjín ko tsa íchjá, akjòn kjinçhrabàko ya Jerusalén nga s̃i'kítsajna ndayá. ³ 'Kia nga inçhifi ya aya ndiyá nga ijye ijchò chraña ya naxínda Damasco, ta nditoón 'ji jngo ni'í ra kjohisen jngo tjandi-la ra inçhrabà-ni ján ngajmi. ⁴ Jè Saulo iskàtjen'tá ya nangi, akjòn kí'ñchréjta jngo-la 'én ra kiichjajin isén nga kitsò-la:

—Ji Saulo, ji Saulo, ¿mé-ni nga ko'sín kondra 'm̃i-ná nga mihit̃jingi-ná?

⁵ Jè Saulo kitsó-ní:

—¿Yá-ní ngaji, Na'in?

Jè ra tíchja kitsó-la:

—'An-ná Jesús ko 'an-ná ra kondra tji'mi-la ji nga tjimihit̃jingi-ná. [T̃ijíi tjifatsji-la kjohi'in ijo-li, koni 'sín 'sín j̃ña nchraja 'kia nga tsjòn-la íkjon ra bíchjà-ila ni-la.

⁶ Jè Saulo, sí jatsé-ní; 'ñó itsakjòn; 'kiaá kitsò:

—Na'in, ¿mé ra mejèn-li nga 'siaan?

Jè Na'in-ná kitsó-la:]

—Tísítjiin, 'tin ya ajin naxindá ján; ko yaá 'senajmí-li mé ra 'sijn.

⁷ Jñà xitá ra tjen-ko Saulo, ta isinchajyó-ní nga itsakjòn 'kia nga kí'nchré-la jè ra tíchja; tanga mì kì kijtse yá-ni ra tíchja. ⁸ Jè Saulo, tsasítjen'tá-ni ya nangi, tanga 'kia nga iskí'xa xkon, mì tì kì tsatsíjen-ila. Ta jñà xitá ra tjen-ko itsabà'ta, nga kiiko ján Damasco. ⁹ Jàn nìchjin ta ko'sín tsikijna nga mì tì kì tsatsíjen-ila, ko nímé ra iskine tì'koaá nímé ra kí'tsi.

¹⁰ Ya naxindá Damasco tíjnaá jngo xitá ra kotá'yá'ta-la Jesús ra 'mì Ananías; tsatsíjen tsijeén-la nga kiichja-la Nainá koni tsa tí'bì-la nijñá, nga kitsò-la:

—¡Ananías!

Ko kiichjaá jè Ananías, kitsò:

—Ko'tín-ná Na'in mé ra mejèn-li.

¹¹ Jè Na'in-ná kitsó-la:

—Tísítjiin, 'tin jè ndiyá ra 'mì Ndiyá Kixi, ya ni'ya-la Judas; tjatsji jngi xitá ra 'mì Saulo ra ya i'nde-la ya naxindá Tarso. Nga 'ndi 'ndi, tíbítsa'ba-ní, ¹² ko ijyeé kàbatsíjen tsijen-la koni tsa tí'bì-la nijñá nga jngo xitá ra 'mì Ananías tí'faha'sen ni'ya-la nga tíbásòn-la tsja nga kamanda-ni ko kátjá'xá india-ni xkon.

¹³ Jè Ananías, 'kia nga kí'nchré, kitsó-ní:

—Na'in, kjokjín xitá 'bénajmí-na a'ta 'tse xitá rakìi, nga 'ñó tíbeton jñà xitá tsaji ján Jerusalén. ¹⁴ Ko kíí xá 'ji-ni skanda ijndíi, nga ijyeé tsachrje jngo xajon a'ta 'tse na'mì ítjòn nga jtsaba'ño nga'tsi xitá ra makjiín-la a'ta tsaji.

¹⁵ Jè Nainá kitsó-la Ananías:

—'Tin; jè xitá rakìi, kíí xá jahájin-na nga 'koaá 'sín kochjeén-na nga jè kichja ngajo-na nga tjíjtsa isà'nde ya ngixkon nga'tsì ra mì tsa xitá judío ko ya ngixkon ra xitaxá ítjòn títsahijyo; tì'koa kichja-la jñà xitá naxindá Israel. ¹⁶ 'Aán kokon ijye-la kjohi'in ra 'ñó tse sijkjiín ra ta ngatji-la nga a'ta tsá'an síxá.

¹⁷ Jè Ananías kijí ñánda nga tíjna Saulo; 'jaha'sen ni'ya. Tsakásòn-la tsja, kitsó-la:

—Ji 'ndsé Saulo, jè Na'in-ná Jesús ra kiichja-li ya aya ndiyá 'kia nga tjinchrabí ijndíi, jè kàsikasén-na nga kotsíjen india-li tì'koa mé-ni nga sijin-ni ya inìma-li jè Inìma Tsje-la Nainá.

¹⁸ Jè Saulo, nditòon itjahíxin-ila xkon ra koni kjòn xosken kjòn. Akjòn tsatsíjen india-ila. 'Kiaá tsasítjen-nì, ko akjòn isatínda. ¹⁹ Jè

Saulo, tsakjén-ní; akjòn ki'se india-ilà nga'ño ijo-là. Kjín nichjin tsikijna ya Damasco. Yaá tsikijnako jñà xità ra kotá'yá'ta-là Jesús.

Kó'sín tsi'kénajmíya 'én-là Cristo jè Saulo ya Damasco

²⁰ Jè Saulo tsikí'tsia-ní nga tsi'kénajmíya ra a'ta 'tse Jesús ya nga'tsi ni'ya sinagoga ñánda nga maxkóya xità Judío; 'koaá 'sín kitsò nga jè Jesús, jé ra l'ndí-là Nainá. ²¹ Nga'tsi xità ra kíi'nchré-là tà kjóxkón-là; kitsó-là xákjién:

—¿A mí tsa jè xità rakì ra mahatjingi-là jñà xità ra makjiín-là a'ta 'tse Jesús ya ján Jerusalén? Kò, ¿a mí tsa tí'koa kí xá 'ji-ni ijndí nga ndayá ikò ijye xità-là Jesús, akjòn sùngatsja jè na'mì ítjòn?

²² Tanga jè Saulo, isaá 'ño ki'se-là nga'ño inima-là nga tsi'kénajmíya. Skanda jñà xità judío ra títsajna Damasco mì kì isakò-là kó kitsò 'én ra koakò koni 'sín bakón-ya nga ngi 'én kixi-ní nga jè Jesús, jé-ní ra Cristo [ra xá isikasén-ni Nainá].

Kó'sín itjochinga jè Saulo a'ta 'tse jñà xità judío

²³ 'Kia nga ijye kjìn nichjin tsato, jñà xità judío tsajoóya-ni nga sù'ken jè Saulo. ²⁴ Tanga jè Saulo kíi'nchré-ní koni 'sín nga tsajoóya-ni nga jñà xità judío kò nichjin kò nitjen isikinda nga tsikitsajnajto ya xotjoba-là naxindá ñánda bitjàhà'sen-jin-ná nga mejèn-là sù'ken. ²⁵ Tanga jñà xità ra kotá'yá'ta-là Saulo, 'kiaá kiiko 'kia nga nitjen; jngo ndisíyá ra je 'kioo isíkijnaya; akjòn kiskani'sen-kjá ñánda nga tí'xá chiba jè chrjó ra tíchjàndi-là ya naxindá kò akjòn yaá iskanijen-jno-ni, mé-ni nga ma jahachinga.

'Kia nga ijchò jè Saulo ya ján Jerusalén

²⁶ Jè Saulo, 'kia nga ijchò-ni ján Jerusalén, mejèn-là nga ya kohitako jñà xità ra kotá'yá'ta-là Jesús, tanga nga'tsiò, ta itsakjón-là; nga mì kì kjokjiín-là tsa kixíi kjoa nga tí'koa ijye ya kotá'yá'ta-là Jesús. ²⁷ Tanga jè Bernabé kiiko ñánda nga títsajna xità ra tsikíxáya-là Jesús. Tsi'kénajmí-là nga ijyeé jahatjìya-là 'kia nga kijtse Na'ín-ná Jesús, tí'koaá kiichja sabá-là ya aya ndiyá 'kia nga tífi ján Damasco; tí'koaá tsi'kénajmí-là nga ján Damasco 'ño nda kiichja a'ta 'tse Jesús, nga mì kì itsakjòn. ²⁸ Saulo, yaá tsikijnako jñà xità ra tsikíxáya-là Jesús; yaá tsajmekó ya Jerusalén. Mì kì itsakjòn nga kiichjaya a'ta 'tse Jesús. ²⁹ 'Ñó kiichjako jñà xità judío ra 'én griego chja nga tsajoókjo-kò xákjién; tanga jñà xità kii mejèn-là nga sù'ken jè Saulo.

³⁰ Jñà x̄ita ra makjiín-là a'ta 'tse Jesús, 'kia nga kií'nchré 'én k̄i, yaá kiìko Saulo ján Cesarea, ak̄jòn isikasén skanda ñándà 'mì Tarso.

³¹ Nga'tsi x̄ita nax̄indá-là Cristo, 'nchán tsikìtsahijyo ya nga'tsi nax̄indá ra chja-ni Judea, ya Galilea ko Samaria; mì t̄i mé k̄josi ki'se-nì. Ko isaá nda ki'se-isa-là nga'ño inìma-là ko ndaá k̄jtsexkón Na'ín-ná; jè Inìma Tsje-là Nainá isaá nda tsasìko nga k̄jokjin-ya-isa x̄ita-là Cristo.

Kó'sín isinda-ni jè Pedro x̄ita ra 'mì Eneas

³² Jè Pedro, 'kia nga tsá'ba ya i'nde rak̄iò, kiìjkoón-te jñà x̄ita-là Cristo ra títsajna ya nax̄indá Lida. ³³ Yaá tíjna jngo x̄ita ra 'mì Eneas; ijyeé t̄jín-là jin nó nga k̄jijna kiya. Jè t̄jín-là 'chin ra mì k̄i ma síjtija ijo-là. ³⁴ Pedro kitsò-là:

—Eneas, jè Jesucristo tísínda-ili. T̄isítj̄in, tíxkóyi jè nijña-li.

Jè Eneas, nd̄itoón tsas̄tjen-ni. ³⁵ Nga'tsi x̄ita ra títsajna ya nax̄indá Lida ko Sarón, k̄jtsee jè Eneas nga tsajme-ni, ko k̄jokjiín-là ra a'ta 'tse Na'ín-ná Jesús.

Kó'sín nga jaáya-là jngo chjoón ra 'mì Dorcas

³⁶ Ya nax̄indá ra 'mì Jope tíjnaá jngo chjoón ra t̄i'koa tíkotá'yá'ta-là Jesús; jè chjoón rak̄i, Tabita 'mì. 'Kia nga 'én griego, Dorcas 'mì jè chjoón rak̄i. 'Ñó nda x̄ita t̄i'koaá nda basìko jñà ndí x̄ita im̄a ra mì mé t̄jín-là. ³⁷ Jñà nichjin k̄i jè chjoón rak̄i, k̄jokiya-ní ko ak̄jòn 'ken. 'Kia nga ijye isin̄jno ijo-là, jñà x̄ita yaá kisikájnaya ya aya ni'ya ra ma-ni jò nga k̄jijnasòn'nga. ³⁸ Jè nax̄indá Lida chraña'tá k̄jijna-là ya nax̄indá Jope. Jñà x̄ita ra kotá'yá'ta-là Jesús kií'nchré-ní nga ya tíjna jè Pedro ya Lida. Isikasén jò x̄ita 'xin ra k̄i k̄itsa'ba-là, nga kitsò-là:

—Nd̄iton nchrabí ñándà nga titsahijyo-j̄in. K̄i tà chjàn 'ño fichjin-li.

³⁹ 'Kia nga iska'ta-là k̄johixi jè Pedro, nd̄itoón kiìko nga tsakáhijtako jñà x̄ita k̄i; 'kia nga ijchò ya Jope, yaá kiìko jñà x̄ita ya ni'ya ñándà nga k̄jijna jè ndí mi'ken chjoón. Nga'tsi ndí íchjín ra ijye 'ken 'xin-là, tsincha jngo t̄jandi-là Pedro nga inchikjindáyake ko tsakón-là jñà jch'ó ko n̄achro ra tsikínda Dorcas 'kia nga tíjnakon-isa. ⁴⁰ Jè Pedro tsachrje ijyeé ni'ya jñà x̄ita ra ya t̄jihijyo; ak̄jòn tsasèn-xkó'nchi, kiìchja'ta-là Nainá; isko'án jè ndí mi'ken chjoón, kitsò-là:

—¡Tabita, t̄isítj̄in!

Jè ndí chjoón ra k̄jijna mi'ken, iskí'xangií-ni xk̄on. 'Kia nga k̄jtse Pedro, tsikijna kixi-ni. ⁴¹ Ak̄jòn jè Pedro kitsabá'ño tsja nga isikasítjen; 'kiaá kiìchja-là x̄ita-là Cristo ko jñà íchjín ra ijye 'ken

'xìn-là; tsakón-là Dorcas nga ijyee tíjnakon-ni. ⁴² Jè kjojkón rakì ina'yá ijyee-là kó tíjngo ya Jope; kjin xita kjokjiín-là a'ta 'tse Na'ín-ná Jesús. ⁴³ Jè Pedro, kjin nichjin tsikijna ya naxindá Jope ya ni'ya-là xita ra 'mì Simón ra síxáko chrjaba cho.

'Kia nga jè Pedro ijchòjkon jè Cornelio

10 Ya naxindá Cesarea tíjnaá jngo xita ra 'mì Cornelio, jè ra xita ítjòn-là 'tse chíchàn ra jngo sindo ma-ni, jè ra ya chja-ni ra 'mì Italiano. ² Jè Cornelio, ko nga'tsi xita ra tíhijyo ya ni'ya-la, ndaá bexkón tí'koaá tsakjón-keé Nainá. 'Nó nda basiko'ta jñà ndí xita ima ra mì mé tíjín-là. Ko kji'tá nichjin bítsa'ba-là Nainá. ³ Jngo nichjin, ijchó-la tsa las tres nga ngixòn; ngi ndaá kijtse jngo kjoa koni tsa nijñá tí'bì jngo-la nga 'jaha'sen jngo ikjali-là Nainá ya ni'ya-la ñándá tíjna; nga kitsò-là: —¡Cornelio!

⁴ Jè Cornelio, 'kia nga isko'án ikjali, tà itsakjón-là, kitsò-là:

—¿Mé-ni na'in?

Jè ikjali kitsó-là:

—Ijyee ijchò ka'tá-là Nainá jè kjoa bitsa'ba-li ko nga kó'sín nga bisikii jñà xita ima ra mì mé tíjín-là. Nda isasèn-là Nainá. ⁵ Tíkasin xita-li ján naxindá Jope; nga katafí'ká jè xita ra 'mì Simón ra tí'koa Pedro 'mì-te. ⁶ Yaá tíjna ya ni'ya-là xita ra tí'koaá Simón 'mì, jè ra chrjaba cho síxáko. Yaá kijjna ni'ya-là ya andi ndáchikon.

⁷ 'Kia nga ijye kiji-ni ikjali-là Nainá ra tábako Cornelio, kiichja jò-là chì'nda-là ko jngo chíchàn ra nda bexkón Nainá ra ya síxá'ta-la.

⁸ 'Kia nga ijye tsi'kénajmí ijye-là nga'tsi 'én ra ki'senajmí-là, yaá isikasén ya naxindá Jope.

⁹ 'Kia ma nichjòn, ijchó-la tsa nchisen, jñà xita kii ijye inchibijchò chraña ya naxindá Jope. Tijé-ni hora, jè Pedro, itsjimíjín ya asòn'nga ni'ya nga kii kítsa'ba-là Nainá. ¹⁰ Jè Pedro, ijyee 'nó kjòhòjò-là; ijyee mejèn-là nga kòkjen; tanga 'kia nga tísinda-là tsajmì ra kòkjen; tsatsíjeén jngo-là kjoa koni tsa tí'bì jngo-là nijñá. ¹¹ Kijtse-ní nga tí'xájin ngajmi; ko inchrabàjen-jin jngo nikje ra 'nó te 'ki ra tí'ñó nga ijòn nga chrjangi-là; yaá inchrabàjen skanda ya a'ta nangi. ¹² Jè nikje rakii, yaá títsajnyaya ijye cho ra tíjín i a'ta nangi ra ijòn ma ndsako, ko cho ra bífejno ijo-là ya a'ta nangi, ko nga'tsi cho ra tíjín-là najngá ra bima ya ajin isén. ¹³ Jè Pedro kí'nchré jngo 'én ra kitsò-là:

—Jì Pedro, tísitjiin, chjíbì cho kii, tí'kin ko chjini.

¹⁴ 'Kiaá kiichja jè Pedro kitsò:

—Majìn-jìn Na'in; nga nikje sa india taxki kjiñe tsajmì ra tjé ko ra xkón tíjín a'ta 'tse kjotéxoma.

¹⁵ Pedro, india kií'nchré-ni 'én ra kitsò-la:

—Jè ra Nainá ijye kisitsje nga ma chine, kì tà chjàn tsajmì tjé 'mì-la.

¹⁶ Jàn 'ka kò'sín kjomà. Kò jè nikjee, akjòn tsihijin india-ni ján ngajmi. ¹⁷ Jè Pedro, tísíkítsjen-ní kòtsò-ni jè kjoa ra kò'sín kijtse. Tì'kiaá-ni nga tímakájno-la, nga ijchò kinchajto ya xotjòba ni'ya jñà xità ra isikasén jè Cornelio, nga ijyeé iskonangi ñánda-ni ni'ya-la jè Simón. ¹⁸ Iskonangi-ní, a yaá tìjna jngo xità ra 'mì Simón, ra tì'tasòn 'í-la nga Pedro 'mì. ¹⁹ 'Kia nga takò tísíkítsjen-isa jè Pedro jñà kjoa ra kijtse, jè Inìma Tsje-la Nainá kitsó-la:

—Jàn ma-ni xità 'xin tíbátsji-li. ²⁰ Tísítjiin kò títjojjiin, kì tà chjàn jò 'bé-la takìn nga tjahijtakiì xità kii nga 'aán kasikáséen.

²¹ Jè Pedro inchrabàjen-ní ñánda nga títstajna jñà xità kii ra isikasén Cornelio, kitsó-la:

—'Aán jnchro jè xità ra inchifatsji jìòn. ¿Mé xá ra kà'fii-no?

²² Jñà xità kii kitsó-ní:

—Jé isikasén-najin jè xità ra 'mì Cornelio ra xità ítjòn-la chíchàn, jngo xità kixi ra nda bexkón Nainá, jè xità ra nda 'yaxkón ya nga tìjngo naxindá Israel. Jngo-ró ìkjali-la Nainá kò'sín kitsò-la nga ngajin-ró kohíko-lajin ya ni'ya-la mé-ni nga kji'nchré-ni jñà 'én-li.

²³ Jè Pedro isikjaha'sen ya ni'ya-la jñà xità kii; yaá isikjáyako jngo nitjen. Ra kjomà nchijòn kiiko-ní; tì'koáá tsakáhijtako i'ka xità xákjién ra a'ta 'tse Cristo makjiín-te-la ra títstajna ya Jope.

²⁴ Ra ma nchijòn, ijchó ya naxindá Cesarea; ijyeé tíkoñá jè Cornelio; tsikíxkóya i'ka xità xákjién kò jñà xità ra nda báko. ²⁵ 'Kia nga ijye ijchò jè Pedro, itjóó ni'ya jè Cornelio nga isikjáyala; tsasèn-xkó'nchi'ta-la nga kijtsexkón. ²⁶ Tanga jè Pedro isikasítjeén-ni, kitsò-la:

—Tísítjiin, 'an, tì'koáá ta xitàá-te koni ngaji.

²⁷ 'Kia nga tíbáko Cornelio jè Pedro 'jaha'sen ya ni'ya, kò kijtse-ní nga 'ñó kjin ma-ni xità ra ya kjóxkóya. ²⁸ Pedro kitsó-la:

—Jìòn, 'ya-nó nga jñà xità judío mì kì tì'nde-la nga jñà xità ra xìn i'nde-la síngásòn-kò, kò mì kì ma ya kjoaha'sen ya ni'ya-la ra mì tsa xità judío. Tanga Nainá ijyeé kò'sín tsi'kénajmíya-na nga nijngo xità ma koxín-la nga mì mé chjí-la kò nga tjé kjòn ya ngixkòn Nainá.

²⁹ 'Koáá ma-ni 'kia nga ijchò nakjóá-na, mì tsa isítája jiàan; ta nditòón inchrabà. Kò jè ra kjonangiaa 'ndi 'ndi, ¿mé xá ra inakjóá-ná?

³⁰ Jè Cornelio kitsó-ní:

—Ijyeé fi ijòn nichjin, kò tìjéa-ni koni jè hora rakii nga ijchò-la tsa las tres nga ngixòn, 'kia nga tìchjà'ta-la Nainá i ni'ya-na, tà nditòón tsatsíjen jngo xità ra tsasijna ya ngixkoàan ra 'ñó fate 'ki nikje-la.

³¹ Kitsò-na: “Cornelio, jè kjoa bitsa'ba-li ijyeé ina'yá-la kò ijyeé

ki'ya-la ya ngixkon Nainá koni 'sín nga bisìkii jñà ndí xita ima ra mè mé tjín-la. ³² Kíí ko'sín tíxin-la nga tìkasín xita-li ján naxindá Jope nga katafí'ká jè xita ra 'mì Simón ra tì'koa Pedro 'mì-te. Yaá tjna-ni ya ni'ya-la xita ra tjna ya andi ndáchikon ra tì'koaá Simón 'mì, jè ra síxáko chrjaba cho.” ³³ 'Koaá 'sín kjomà-ni nga nditoón ísikásén jñà xita-na nga í'ká-li. Kò 'ñó nda kà'nià-ni nga kanchrabí. Nga'tsi-najin íí titsajna-jin ya ngixkon Nainá mé-ni nga kiná'ya ijye-jin mé kjohixi ra kitsjà-li Nainá nga 'kénajmí-nájin.

Kó'sín tsi'kénajmíya Pedro ya ni'ya-la Cornelio

³⁴ Pedro tsikí'tsia nga kiichja, kitsò:

—Kixíí kjoa, 'ndí 'ndí tibe-ná nga jè Nainá, ta ngásòn ngáya tsjake nga'tsi xita. ³⁵ Kjabétjó-ní nga'tsi xita ra bexkón Nainá ko ra ngi kjohixi 'sín, ni'sín ta ñánda i'nde-la. ³⁶ Nainá kisikasén 'én xitse-la ya naxindá Israel nga ki'senajmí-la 'én nda-la, nga a'ta 'tse Cristo 'nchán kitsajneé ko Nainá. Nga jé Jesucristo ra batéxoma-la nga'tsi xita ra tjín i isà'nde. ³⁷ Jiòn, nda tjjin-no koni 'sín kjomà kóho'ki nangi-la xita judío, kjo'tsia-ni ya i'nde Galilea 'kia nga ijye tsi'kénajmíya jè Juan a'ta 'tse kjoa ra satíndé. ³⁸ Nga jè Jesús ra ya Nazaret i'nde-la, 'kia nga jè Nainá jahájin nga kitsjà xá-la ngi nda kisijin ya inima-la jè nga'ño-la Nainá ko Inima Tsje-la. 'Kia nga tsajme Jesús ndaá tjín kjonda ra ki'sin; isindaá-ni nga'tsi xita ra kjohi'in inchisikjiín a'ta 'tse xita-níí. Kíí ko'sín ki'sin-ni nga jè Nainá yaá tjnako. ³⁹ Jin, nda kjón kijcha-jin nga'tsi kjoa ra ki'sin Jesús ya nangi-la xita judío ko ya Jerusalén, ra kjomà askan akjòn isí'ken xita nga tsikítja'bá'ta ya krò ⁴⁰ tanga Nainá isikjaáya-ila nga ijchò jàn nichjin, ko 'koaá 'sín ki'sin nga ma kijcha india-ila. ⁴¹ Mì tsa nga'tsi xita naxindá kijtse; ta jin-nájin ra xá ko'sín tñgi itjahájin-najin nga ma 'kénajmí-jin ra a'ta 'tse, jin ra tsichiko-jin tì'koa ki'yòko-jin 'kia nga ijye jaáya-ila. ⁴² Ko 'koaá 'sín tsikí'tin-najin nga 'kénajmí kixi-lajin xita naxindá ko nga ko'kín-lajin nga jé Jesús isíkijna Nainá koni xitaxá ítjòn ra kùndajin kjoa-la xita ra titsajnakon ko ra ijye 'ken. ⁴³ Nga'tsi xita ra kiichja ngajo-la Nainá kjo'tseé, 'koaá 'sín kitsjà 'én-la 'kia nga kiichja ra a'ta 'tse Jesús nga kitsò: “Nga'tsi xita ra kòkjiín-la a'ta 'tse, sihijsa'tá-la jé-la ta ngatjì-la koni 'sín nga koma'tin ra jè.”

'Kia nga jñà ra mè tsa xita judío itjábé-la Inima Tsje-la Nainá

⁴⁴ Takó tì'kiaá-ni nga tíchja-isa Pedro jñà 'én kii, nga'tsi xita ra inchi'nchré, ta nditoón itjojen-nè jè Inima Tsje-la Nainá. ⁴⁵ Jñà xita

judío ra tjen-ko Pedro [ra tì'koa ijye makjiín-la a'ta 'tse Cristo], tà 'koaá kjomà-la 'kia nga kijtse nga jñà ra taxki xita ra mì tsa xita judío, tì'koaá 'ñó nda itjojen-nè-te jè Inìma Tsje-la Nainá. ⁴⁶ Nga kií'nchré-la nga kiichja ra kjíí 'én, tì'koa kiichja'ta-la Nainá nga 'ñó jeya kisikína. ⁴⁷ 'Kiaá kitsò Pedro:

—Mí-la kì ma yá ra kitsò: “Mì kì ma satínda xita kii.” Nga ijyeé itjábé-la Inìma Tsje-la Nainá koni 'sín ijye itjábé-ná ra jién.

⁴⁸ Jè Pedro kitsjá kjohixi nga isatínda a'ta 'tse Jesús ra tíjna ítjòn-ná. Akjòn jñà xita kii, tsikítsa'ba-la jè Pedro nga katijnako chiba nichjin-isa.

'Kia nga jè Pedro tsi'kénajmí-la naxindá-la Cristo ya Jerusalén a'ta 'tse xá ra tí'sín

11 Jñà xita ra tsikíxaya-la Jesús ko ra ijye 'ndse joó ra a'ta 'tse Cristo ra títsajna nangi Judea kií'nchré-ní nga jñà xita ra mì tsa xita judío tì'koaá ijyeé kjokjiín-la 'én-la Nainá. ² Jñà xita judío ra makjiín-la a'ta 'tse Cristo tsakátikoó Pedro, 'kia nga ijchò-ni ján Jerusalén. ³ Kitsò-la:

—¿Mé-ni ya 'kiin-ni ya ni'ya-la ra taxki xita ra mì tsa xita judío, ko mé-ni ya tsichiko-ni?

⁴ Jè Pedro 'kiaá tsiki'tsia nga nda kjón tsi'kénajmí ijye-la koni 'sín kjomà'tin; kitsò-la:

⁵ —'Kia nga tíjna ján naxindá Jope, nga tíchjà'ta-la Nainá, tsatsíjeén jngo-na kjoa koni tsa nijná ki'tsi-na, kíjtseé jngo ra koni 'ki nikje ra 'ñó te 'ki ra tíj'ñó nga ijòn chrjangi-la ra inchrabàjen-ni ján ngajmi, 'ji skanda ñánda tíjna. ⁶ 'Kia nga nda ískotsíjen-la kíjtse-náa nga títsajnaya jñà cho ra tíjn i a'ta nangi ra ijòn ma ndsako ko cho 'tsen ra tíjn ya ajin ijná, ko cho ra bífejno ijo-la ya nangi ko nga'tsi cho ra tíjn-la najngá ra bima ya ajin isén. ⁷ Kí'nchré jngo 'én ra kitsò-na: “Pedro, tísítjiin, chjábí cho kii, tì'kin, ko chjini.” ⁸ Ko 'an kixin-la: “Majìn-jìn Na'in; nga níkje sa india taxki kjié tsajmì ra tjé ko ra xkón tíjn a'ta 'tse kjotéxoma.” ⁹ Ra ma-ni jò 'ka, ijngo 'ká kiichja-na ján ngajmi kitsò-na: “Tsajmì ra ijye Nainá isitsje nga ma chjine, kì tà chjàn tsajmì tjé 'mì-la.” ¹⁰ Jè kjoa kii, jàn 'ka ko'sín kjomà. Akjòn tsihijin india-ni ján ngajmi nga'tsi tsajmì kii. ¹¹ Tijé-ni hora, jàn xita ijchò kátsji-na ya ni'ya ñánda tíjna ra ján Cesarea inchrabà-ni ra xá isatéxá-la. ¹² Jè Inìma Tsje-la Nainá kitsó-na: “Tikii jñà xita kii; kì tà chjàn jò 'bé-la takìn nga tjahijtakii”; ko tì'koaá tsakáhijtakoó-na jñà 'ndsé kii ra jon ma-ni; 'kia nga ijchò-jin tsitjàha'sen-nájin ya ni'ya-la jngo xita, ¹³ ra tsi'kénajmí-najin nga jngo-ró ikjalí kijtse ya ni'ya-la ra

kitsò-la: “Tikasín x̄ita ján nax̄indá Jope, katafí'ká x̄ita jè ra 'mì Simón ra tì'koa Pedro 'mì. ¹⁴Jè tsjá-li 'én nga kó'sín kítjokajion kjohi'in kjoa 'tse jé-no, ngaji kō nga'tsì x̄ita ra ya títsajna ni'ya-li.” ¹⁵'Kiā nga ítsiki'tsiáa nga tsi'kénajmí-la, jè Inìma Tsje-la Nainá, nditōón 'jìkájìn-la j̄nà x̄ita k̄i koni 'sín kjoma'tieén ra jién nga tì'sa ítjòn. ¹⁶'Kiáá ítsjen-na koni 'sín kitsò Na'ín-ná nga kitsò: “Jè Juan, ta nandá tsatíndá-ni, tanga jìòn, koó Inìma Tsje-la Nainá satíndá-no.” ¹⁷Tsa jè Nainá ko'sín sasén-la nga tì'koaá tsjá k̄jotjò-te-la Inìma Tsje-la koni 'sín nga kitsjà k̄jotjò-te-ná ra jién 'kiā nga kjokjín-ná a'ta 'tse Jesucristo ra t̄jna ítjòn-ná, çyá-na ra 'an nga 'an kotechjà-la Nainá?

¹⁸'Kiā nga ki'nchré j̄nà 'én k̄i, jyò tsikitsajna. Jeyaá isíkijna Nainá, kitsò:

—jKixií-la kjoa, j̄nà ra mì tsa x̄ita judío tì'koaá tsjá-la j̄nà kjonda k̄i Nainá mé-ni nga siíkájno-ni jé-la kō mì tì k̄i jé koaàtsji-ni mé-ni nga ma 'se-la kjobinachon n̄ita kjiá-nioo!

Mé ra kjomà a'ta 'tse nax̄indá-la Nainá ra t̄jna ya Antioquía

¹⁹'Kiā nga ijye 'ken Esteban, nga'tsì x̄ita ra makjín-la a'ta 'tse Jesús jndí ra ján k̄i ta ngatjì-la nga tsahatjìngi-la x̄ita. T̄jín ra k̄i ján nangi Fenicia kō Chipre kō nax̄indá Antioquía. J̄nà x̄ita k̄i, 'kiā nga ijchò j̄nà i'nde k̄i tsi'kénajmíya 'én nda-la Cristo; tanga ta j̄ná ra x̄ita judío ra ya títsajna tsi'kénajmíya-la. ²⁰J̄nà x̄ita ra jndí ra ján k̄i, t̄jín i'ka ra ya i'nde-la nangi Chipre kō ya nax̄indá Cirene. 'Kiā nga ijchò ya nax̄indá Antioquía, tì'koaá tsi'kénajmíya-la j̄nà ra mì tsa x̄ita judío 'én x̄itse ra nda tsò ra a'ta 'tse Jesús ra t̄jna ítjòn-ná. ²¹Nainá kitsjà-la nga'ñó; kō kjín x̄ita k̄i kjokjín-la, kō tsáfa'tá-ila Na'ín-ná Jesús.

²²J̄nà x̄ita nax̄indá-la Cristo ra títsajna ya Jerusalén ki'nchré-ní koni 'sín tíma ján Antioquía. 'Kiáá isikasén jè Bernabé. ²³Bernabé, 'kiā nga ijchò ya Antioquía, k̄jtse-ní nga jè Nainá ndaá tísíchikon'tin j̄nà x̄ita k̄i. 'Ñó tsja ki'se-la. 'Kiáá isa nda tsikí'tin nga'tsì j̄nà x̄ita nga isa kixi katasíkítsajna inìma-la nga katafí'ta-la Na'ín-ná Jesús. ²⁴Jè Bernabé, 'ñó nda x̄ita; kō nda t̄jìn ya inìma-la jè Inìma Tsje-la Nainá; tì'koaá ndaá makjín-la a'ta 'tse Nainá. 'Koaá 'sín kjomà-ni nga 'ñó k̄jìn x̄ita kjokjín-la nga 'jaha'sen'ta-la Na'ín-ná Jesús.

²⁵Ra ijye kjomà askan-nioo, yaá k̄i ján Tarso nga íkátsji jè Saulo, ²⁶'Kiā nga ijye isakò-la, yaá kiiko ján Antioquía. Jngó nó tsikitsajnakō j̄nà x̄ita nax̄indá-la Cristo; kií xá ki'sín nga 'ñó k̄jìn x̄ita tsakón-ya-la. Yaá Antioquía nga ko'sín isi'ta 'í ítjòn-la j̄nà x̄ita ra kotá'yá'ta-la Cristo nga x̄ita-la Cristo ki'mì.

²⁷ Jñà nìchjin kii, ijchó i'ka xitá ra chja ngajo-lá Nainá ján Antioquía ra ya inchrabà-ni Jerusalén. ²⁸ Jngo xitá ra 'mì Agabo, tsasajna kixi nga kiichja; kò jé Inìma Tsje-lá Nainá isìchiya-lá, kitsò: —Nga tjijsa isà'nde, jngo kjinchrá kj'íi ra 'ño i'in koma.

Jè 'én rakii, 'koaá 'sín itjasòn 'kia nga tibatéxoma xitaxá ítjòn ra 'mì Claudio ya ján Roma. ²⁹ Jñà xitá ra kotá'yá'ta-lá Cristo ra títsajna ya Antioquía, 'koaá 'sín iskosòn-lá nga kosikò xitá xákjién ra títsajna ya nangi Judea koni 'ki ma ra 'sín nga jngó jngóo. ³⁰ Koni 'sín nga ijye iskosòn-lá, 'koaá 'sín isìhitjasòn. Jè Bernabé kò Saulo kiikò jè kjotjò rakii ya ján nangi Judea nga kisingatsja jñà xitá jhínga ra tjin-lá xá a'ta 'tse naxindá-lá Cristo.

Kó'sín ini'ken jè Jacobo, kò nga jè Pedro inìkjaha'sen ndayá

12 Tijñá-ni jñà nìchjin kii, jè Herodes ra xitaxá ítjòn tíjna, kitsjà kjohixi nga indabá'ño i'ka xitá naxindá-lá Cristo mé-ni nga koma sketon-ni. ² Kò kitsjá-te kjohixi nga kichá ndajò ini'ken-ni jè Jacobo, ra 'ndse ma Juan. ³ Jè Herodes, 'kia nga kijtse nga ndaá ki'se-lá jñà xitá judío nga 'ken Jacobo, ti'koaá itsabá'ño-te jè Pedro jè nìchjin 'kia nga bitjo 'sí nga bakjèn jñà xitá niño nchrajín ra tsìn-lá na'yo san. ⁴ Ndayá isìkjaha'sen. Chrjo'òn jngo ma-ni chíchàn ra isikìnda kò ijòn-ijòn isikìnda-ni nga india-india ya aya ndayá. Jè kjobítsjen-lá Herodes, jè-ní, nga 'kiaá kochrje-ni ndayá 'kia nga ijye kjehe'tà 'sí paxkò mé-ni nga jñà xitá naxindá sùngatsja nga katatsjá 'én nga sù'ken. ⁵ Jè Pedro, 'ño nda tímakìnda ya aya ndayá, tanga jñà xitá naxindá-lá Cristo mì kì jyò títsajna; 'ño nda inchisíjé'ta-lá Nainá ra a'ta 'tse Pedro.

Kó'sín jngo ìkjali-lá Nainá tsachrje-ni ndayá jè Pedro

⁶ Jè nìchjin 'kia nga mejèn-lá Herodes sùngatsja xitá naxindá Pedro, jè nitjen rakìo, Pedro kjijnafé-ní, yaá kjijna'nchò masen-lá jò chíchàn, kò jò na'ño kichá cadena tjté'ño-ni; jñà chíchàn ra i'ka yaá inchisìkinda ya xotjòba-lá ndayá. ⁷ Ta nditoón 'ji kásen jngo ìkjali-lá Nainá; kò ya aya ndayá 'ño kjohisen ijye kóho'kioo; jè ìkjali isìjtiyaá-lá Pedro nga isí'ká-lá; kitsò-lá:

—iNdìton tìsítjiiin!

Kò jñà na'ño kichá cadena ra tjté'ño-ni ya tsja Pedro sasa iskatsajo'tá ya nangi. ⁸ Jè ìkjali kitsó-lá:

—Tsjànyà jè nikje-li, kò tjayi jñà xajté-li.

Jè Pedro, 'koaá 'sín ki'sìn. Akjòn kitsò jè ìkjali:

—Tsjànyà jè katò-li, kò nchrabátjngi-ná.

⁹ Pedro itjotj̄ingíi-la jè ìkjali; kò mì kì machiya-la a kixíi kjoa ra tí'sín jè ìkjali; jè Pedro, 'koaá kjomà-la koni tsa ta nijná tí'bì-la.

¹⁰ 'Jaha'tá-la jè chíchàn ra síjna ítjòn, tì'koaá 'jaha'tá-la jè ra ijchò jò-ni; 'kia nga ijchò ya xotjòba-la ndayá ra ngi kichá ra ijye ma bitjo-ná ya ndítisiaán, tà itjá'xa tajngo-ní; itjóo jè Pedro; tsato'nchò jngo calle, kò tà ndítóón ichijà jè ìkjali; ta jé isasíjna tajngo. ¹¹ Jè Pedro, 'kiaá nda kjòchiya-la, kitsò:

—Ngi kixi kitií kjoa, makjiín-na nga jè Nainá kàsikasén jè ìkjali-la nga kásíkijnandíi-na ra a'ta 'tse Herodes kò a'ta 'tse nga'tsì kjoa'cho ra inchikoñá-la jñà xita judío nga síkko-na jè Herodes.

¹² Jè Pedro, 'kia nga ijye nda kjòchiya-ila kjoa kii, yaá kijì ya ni'ya-la María, ra na-la ma Juan ra tì'koa Marcos 'mì, ya ñándá nga kjìn xita títsahijyo nga inchibítsa'ba-la Nainá. ¹³ 'Kia nga kiichja jè Pedro ya xotjòba ni'ya, itjo katsíjen jngo tsati ra 'mì Rode nga mejèn-la ske yá-ní ra tíchja. ¹⁴ 'Kia nga kí'nchré-la nga jè Pedro ra tíchja, nda mí kì iskí'xa-la jè xotjòba ni'ya nga batoó tsja ki'se-la; ta isaá ya tsahachikon'sen india-ni ya aya ni'ya, nga isíkji'nchré jñà xita xákjién nga jè Pedro yaá síjna jto ya xotjòba ni'ya. ¹⁵ Jñà xita xákjién kitsò-la:

—¡Ta 'koa-la sii!

Tanga jè tsati kiichja kixi-ní nga ngi kixíi kjoa nga jè Pedro ra tíchja. Tanga jñà xita kii kitsò-la:

—¡Ta jé-la sen-la!

¹⁶ Jè Pedro 'ño tíchja-isa nga tísíkjane jè xotjòba-la ni'ya. 'Kia nga iskí'xa-la, kijtse-ní nga jé Pedro; jñà xita xákjién, tà kjóxkón-la. ¹⁷ Jè Pedro iskimítjeén tsja nga kitsò-la:

—Jyò títsajna.

Akjòn tsi'kénajmí-la kó'sín kjomà'tin nga tsachrje-ni ndayá Nainá. Kitsò-la:

—Kò'sín 'tènajmí-la jè Jacobo ra ijngo kò jñà 'ndsé ra i'ka.

Akjòn itjo ni'ya; xin i'nde kijì.

¹⁸ 'Kia nga ki'se isén nga'tsì chíchàn ra inchisíkinda ndayá taxki kjosíi ra ki'se-la nga mì kì machiya-la kó'sín kjomà nga itjo-ni ndayá jè Pedro. ¹⁹ Jè Herodes kitsjá kjohixi nga isitsji jè Pedro, tanga mì kì isakò-la. 'Kia nga ijye iskonangi-la jñà chíchàn ra isikinda, jñà chíchàn iskanè-jé-la kò akjòn kitsjá kjohixi nga ini'ken. Jè Herodes akjòn itjokàjin ya Judea kò yaá kijì kijna ya naxindá Cesarea.

Kó'sín 'ken jè Herodes

²⁰ Jè Herodes jtíi tjín-la a'ta 'tse jñà xita naxindá Tiro kò naxindá Sidón. Kíi kò'sín tsajoóya-ni jñà xita kii nga inchrabàjkon jè Herodes.

Ndaá tsakákonajmí jè xitá ra 'mì Blasto ra xá ítjòn tjin-la ya ni'ya-la xitaxá ítjòn ra 'mì Herodes, kò jé Blasto kiichjatji xitá kii nga ma ki'se-la kjo'nchán kò Herodes. Kí kò'sín ki'sin-ni jñà xitá kii nga yaá nangi-la Herodes batse tsajmì ra kjine. ²¹ Herodes, jngo nichjin tsikijna-la nga ma tsakáko jñà xitá kii. Jè nichjin 'kia nga tsakáko, jè Herodes, jé tsakjaya nikje-la ra 'tse xitaxá ítjòn; tsikijnasòn íxile-la, akjòn kiichjain-la xitá naxindá. ²² Jñà xitá naxindá, 'kia nga ki'ínchré-la, tsikí'tsia-ni nga 'ño kiichja, kitsò:

—Jè xitá ra tíchja, jngoó nainá, mì tsa taxki xitá-jìn!

²³ Tí'kiaá-ni 'ji jngo ikjali-la Nainá ra kitsjà-la 'chin, nga kjokiya; chindoó iskinejo ijo-la; kò akjòn 'ken, ta ngatji-la nga mì kì tsa jè Nainá jeya isíkijna.

²⁴ Kò jè 'én-la Nainá isaá nda tsabísòn-isa kò isaá nda kjokjìn-isa xitá ra kjokjiín-la. ²⁵ Jè Bernabé kò Saulo, 'kia nga ijye itjasòn xá-la ya Jerusalén, kijì india-ni ya ján Antioquía. Tjen-kò Juan ra tí'koa Marcos 'mì.

'Kia nga jè Bernabé kò Saulo tsikí'tsia nga isíxá a'ta 'tse Nainá

13 Ya ajin naxindá-la Cristo ra tjna ya naxindá Antioquía tjin xitá ra chja ngajo-la Nainá, kò ra tí'koaá bakón-ya kjoa 'tse Nainá: Jè Bernabé, Simón (ra tí'koa Niger 'mì), kò Lucio (ra ya Cirene i'nde-la), kò jè Manaén, (jè ra taña kjójchákjokò Herodes, jè ra tsatéxoma Galilea), kò Saulo. ² Jngo nichjin 'kia nga inchibexkón Nainá kò tí'koa nga tjítsajnachjan ra a'ta 'tse Nainá, jè Inìma Tsje-la Nainá kitsó-la:

—Tíkítsajnanda-ná jè Bernabé kò jè Saulo a'ta 'tse xá ra xá kichjà-la.

³ 'Kia nga ijye tsikítsa'ba-la Nainá kò nga ijye tsikítsajnachjan, jñà xitá-la Cristo tsakásòn-la tsja Bernabé kò Saulo, akjòn isikasén [ra a'ta 'tse xá-la Nainá].

Kó'sín tsi'kénajmíya 'Én-la Nainá ján Chipre jè Bernabé kò Saulo

⁴ Jè Inìma Tsje-la Nainá isikasén Bernabé kò Saulo nga kijì ya Seleucia; yaá 'jaha'sen chitso nga kijì nangi ra kijijnajin-ndá ra 'mì Chipre. ⁵ 'Kia nga ijchò ya naxindá Salamina, tsikí'tsia-ní nga tsi'kénajmí-ya 'én-la Nainá ya ni'ya sinagoga ñanda nga maxkóya xitá Judío. Tjen-kò jè Juan Marcos ra ya basikò'ta. ⁶ 'Kia nga ijye tsatojin jè nangi Chipre ra kijijnajin-ndá, yaá ijchò skanda jè naxindá ra 'mì Pafos. Yaá iskajin jngo xitá judío ra 'mì Barjesús, jngo xitá

chjine ra ma-la bínda, ra tì'koaá xita ndiso, nga 'koaá 'sín tsò nga jè Nainá chja ngajo-la. ⁷ Jè xita chjine rakìi, yaá nda báko jè Sergio Paulo ra xá ítjòn tjin-la ra a'ta 'tse nangi Chipre, jngo xita ra 'ño nda fiya-la. Kiichjaá-la jè Bernabé ko Saulo nga mejèn-la kji'nchré 'én-la Nainá. ⁸ Tanga jè xita chjine ra 'mì Barjesús ra Elimas tsò-ni 'í-la 'kia nga 'én griego, kondraá kiji-la Bernabé ko Saulo. Mején tsatéchjà-la jè xitaxá ítjòn rakìi nga ko'sín kokjiín-la ra a'ta 'tse Jesús. ⁹ Tanga jè Saulo, tijè-ni ra 'mì Pablo, nda kjon tjin ya inima-la, jè Inima Tsje-la Nainá; 'ño isko'án, ¹⁰ kitsò-la:

—Xita ndiso ra 'cho tjna kjobítsjen-li, ra i'ndí-la xita-ní 'mì-li! Ngaji, kondraá 'mì ijye-la ra kjoakixi. jKì ko'sín nikitsín jè ndiyá kixi-la Nainá! ¹¹ 'Ndi 'ndi jé Nainá tsjá-li kjohi'in; koxka-ní. Kjin nichjin mì kì tì jchaa-ni jè ndabá-la tsá'bí.

Tijé-ni hora mì tì kì ma tsatsíjen-ila. Kji'í xitaá tsakátsji ra itsabá'ta. ¹² Jè xitaxá ítjòn, 'kia nga kijtse kjoa kii, kjokjiín-la. Ko ta kjóxkón-la koni 'sín tsakón-ya-la Pablo ko Bernabé a'ta 'tse Na'ín-ná.

Kó'sín tsi'kénajmíya 'Én-la Nainá jè Pablo ya Antioquía naxindá ra chja-ni Pisidia

¹³ Pablo ko xita xákjién ra taña kjihitako 'jaha'sen jngo chitso ya Pafos, kiji ján Perge i'nde ra chja-ni Panfilia. Tanga 'kia nga ijchò ya Perge, jè Juan Marcos tsasèn'taxín-ní, tsáfaa-ni ya Jerusalén. ¹⁴ Jè Bernabé ko Pablo 'jahato Perge, kiji ján Antioquía, naxindá ra chja-ni Pisidia. Jè nichjin níkjáya, 'jaha'sen ya ni'ya sinagoga ñánda nga maxkóya xita Judío; yaá tsikitsajna. ¹⁵ 'Kia nga ijye iskotá'yá jña xita kjotéxoma-la Moisés ko xajon ra tsikínda xita ra kiichja ngajo-la Nainá, jña xita ítjòn-la ni'ya sinagoga kiichjaá-la Pablo ko Bernabé, nga kitsò-la:

—'Ndsé, tsa tjin-no mé 'én ra 'kénajmí-la xita naxindá mé-ni nga kata'se-la nga'ño inima-la, maá tinákjoaa.

¹⁶ 'Kiaá tsasítjen Pablo; iskiítjen tsja nga isíjé-la nga jyò katitsajna; kitsò-la:

—Jìon ra xita Israel 'mì-no, ko ra mì tsa xita Israel tanga tjin-te-no kjoskon ra a'ta 'tse Nainá, nda tiná'ya. ¹⁷ Jè Nainá ra 'tse naxindá Israel 'jahajin xita jchínga-ná; ko 'koaá 'sín ki'sin Nainá nga jngo naxindá ra 'ño je 'kioo kjomà 'kia nga tì'sa ya títsajna-isa ya Egipto, nga mì tsa ya i'nde-la. Ra kjomà askan-nioo, Nainá, ngi koó nga'ño-la nga tsachrekajin ya Egipto. ¹⁸ Ki'seé-la kjoajetakòn Nainá nga ichán nó kisikònda jña xita Israel ya i'nde'taxin ñánda nga i'nde kixi. ¹⁹ Nainá, itoo naxindá isikjehesòn ya nangi Canaán. Akjòn kitsjá

kjotjó-la jñà xit̄a Israel jñà nangi k̄i. ²⁰ Nga'tsì kjoa k̄i, kjameé-la ijòn sindo masen nó nga ko'sín kjomà.

'Ra kjomà askan-nioo, Nainá kitsjá-la xit̄a ra tsikíndajín-la jñà xit̄a Israel skanda 'kia nga 'ji jè Samuel, xit̄a ra k̄ichjaya ngajo-la Nainá. ²¹ Xit̄a nax̄indá Israel, isíjé-la Nainá jngo xit̄axá ítjòn ra mejèn-la kot̄exoma-la. Ko jè Nainá kitsjá-la jè Saúl, i'ndí-la xit̄a ra 'mì Cis ra tje-la Benjamín ma. Ichán nó tsat̄exoma Saúl. ²² Ra kjomà askan-nioo, Nainá tsjahíxìn jè Saúl; jè David kitsjá-la xá nga tsikijna xit̄axá ítjòn. Nainá kitsò a'ta 'tse David: “Ijyeé ndaa bexkoon jè David jè i'ndí-la xit̄a ra 'mì Isai; xit̄a rak̄i, sasén-la inima-na; nga ra jè, síhitjasòn ijye-ní ra 'an mejèn-na.” ²³ Nainá isikasén-la xit̄a Israel jngo xit̄a ra tje-la David ra 'mì Jesús nga jè kochrjekàjin kjohi'in koni 'sín nga ijye kitsjà 'én-la nga t̄i'sa-ni. ²⁴ 'Kia nga tikje 'fiì Jesús, Juan k̄ichjayajin-la xit̄a nax̄indá Israel nga katasíkájno-ni jé-la nga k̄i t̄i t̄sja jé bátsji-ni ko katasat̄indá. ²⁵ 'Kia nga ijye tífehe'ta nichjin-la Juan a'ta 'tse jè xá ra 'ji-ni, kitsó-ní: “¿Jiòn, kó'sín níkítsjen ra a'ta tsa'an? ¿A bixó-nó: Jé-la Cristo (ra xá Nainá isikasén-ni)? Majìn-jìn. Tanga 'saá nchrabá tjen-ngi jngo-na jè ra isa 'ñoó xkón tíjna; ra 'an, skanda mí bakèn-na nga 'an skíjnda'ñoó jè xoxían xajté-la koni jngo chi'nda”, kitsò Juan.

²⁶ Nga'tsì-no jiòn 'ndsé ra tje-la Abraham nchrabá'ta-no, ko jiòn ra mì tsa ya nchrabá'ta-no tanga 'yaxkón-no Nainá: jièn 'ji-ná 'én rak̄i a'ta 'tse Cristo (ra xá Nainá isikasén-ni) nga jè kochrjekàjin-ná kjohi'in. ²⁷ Jñà xit̄a nax̄indá Jerusalén ko xit̄a ra t̄ihijyo ítjòn-la, mì k̄i kijtsexkon tsa jè Jesús ra Cristo, t̄i'koaá mì k̄i kjòchiya-la jñà 'én ra chitá'yá 'kia nga xk̄i nichjin níkjáya ya ni'ya sinagoga ñanda nga maxkóya xit̄a Judío koni 'sín t̄j'ta xajon 'tse xit̄a ra k̄ichja ngajo-la Nainá. Jñà xit̄a k̄i kitsjá kjohixi nga ini'ken Jesús; 'koaá 'sín ítjasòn koni 'sín tsò 'én k̄i. ²⁸ N̄i'sín mì k̄i mé jé isakò ra a'ta 'tse Jesús nga bakèn-la nga kiyá, jñà xit̄a k̄i, ta isaá ko'sín isíjé-la Pilato nga katasí'ken. ²⁹ 'Kia nga ijye ítjasòn ijye koni 'sín tíchja xajon ra t̄j'ta 'én-la Nainá a'ta 'tse Jesús, ítjajén'ta-ni krò, ak̄jòn kisihihin. ³⁰ Tanga Nainá isikjaáya-ila a'ta 'tse kjobiya. ³¹ Jesús, 'kia nga ijye jaáya-ila, kjín 'ka tsakón-la ijo-la jñà xit̄a ra taña tsikimako 'kia nga inchrabà-ni Galilea skanda Jerusalén; nichjin 'ndi 'ndi, jñà xit̄a k̄i ra 'bénajmí kixi-la xit̄a nax̄indá ra a'ta 'tse Jesús.

³² T̄i'koaá ngajin, kíí xá tima-najin nga inchi'bènajmí-lajin 'én xit̄se ra nda tsò a'ta 'tse Cristo koni 'sín Nainá kitsjà-la tsa'ba jñà xit̄a jchínga-najin. ³³ Ko 'ndi-ni, nga isikjaáya-ila Jesús, 'koaá 'sín ijye isíhitjasòn ra a'ta tsajin, jin ra ixti-la xit̄a jchínga-najin ma-jin. 'Koaá 'sín t̄j'ta xajon 'tse Salmo ra ma-ni jò nga tsò: “'Ndi 'ndi, ji-ní ra l'ndí-na; ko 'aán-ná ra Na'in-li ma.” ³⁴ Koni 'sín ki'sín Nainá nga

kisikjaáya-ilā Jesús a'ta 'tse kjobiya nga m̀ t̄i k̀i kiyá-ni, 'koaá 'sín itjasòn 'én ra t̄jít'a xajon-lā Nainá nga tsò: “Aán sichíkon'tin-najìon koni 'sín tsò 'én tsje-nā kō 'én kixi-nā ra kítsja-lā David.”³⁵ 'Koaá t̄i'sín t̄jít'a xajon 'tse Salmo ñándā nga xìn-isa nga tsò: “M̀ k̀i k̄'ndi nga k̄j̄'ndo ijo-lā X̄itā tsje-li.”³⁶ Tanga jè David, 'kiā nga tsikijna i isà'nde, 'kiā nga ijye itjasòn ijye-lā koni 'sín mejèn-lā Nainá, akjòn 'ken; 'koaá t̄i'sín kisihijin koni 'sín kjomà j̄ñà x̄itā jchínga-lā; kō jè ijo-lā i'ndo-ní.³⁷ Tanga jè X̄itā Tsje ra Nainá isikjaáya-lā m̀ k̀i tsa i'ndo ijo-lā.³⁸ 'Koaá 'sín ma-ni, jìon 'ndsé, kō'sín nda katasijin-no, j̄ñà 'én ra nakjoáya-j̄in: jé-ní nga a'ta 'tseé Jesús nga sakò kjoan̄ihijcha'ta a'ta 'tse jé ra t̄jín-no.³⁹ Nga'tsì jé, ra m̀ ma jahíxìn-no kjotéxoma-lā Moisés nga x̄itā kixi k̄i'sín-no, a'ta 'tseé Jesús t̄jáhixìn-no nga x̄itā kixi koma 'kiā nga kōkjiín-no a'ta 'tse.⁴⁰ T̄ikindāa ijo-no mé-ni m̀ kō'sín koma'tin-no koni 'sín t̄ichjā xajon-lā j̄ñà x̄itā ra k̄iichjā ngajo-lā Nainá nga tsò:

⁴¹ Chítsijen, jìon ra nachrjengio ra k̄johixi,
 kataxkón-no, kō t̄jichjā ijo-no;
 jngo xá 'siaan jè n̄ichjin tsajìon, 'kiā nga t̄i'sā titsajnakon-isa.
 Skanda m̀ k̀i kōkjiín-no tsa yá ra 'keènajmí-no.

⁴² Jè Pablo kō Bernabé 'kiā nga ijye itjo-ni ya ni'ya sinagoga, j̄ñà x̄itā, 'koaá 'sín isíjé-lā nga takó ká'ténajmíya-lā a'ta 'tse j̄ñà kjoa k̄i jè n̄ichjin níkjáya ra 'sā nchrabá ra ma-ni jin n̄ichjin.⁴³ 'Kiā nga ijye kijì-ni j̄ñà x̄itā ra ya k̄jòxkóya, k̄jín ma-ni x̄itā ra kijì t̄jen-ngi-lā Pablo kō Bernabé. T̄jín ra ngi x̄itā judío kō t̄jín ra ta jahatj̄iya-lā nga x̄itā judío kjomà kō t̄i'koaá bekkón Nainá. Akjòn k̄iichjā-lā nga 'ñó tsikínè-lā nga nda kátj̄in ikon ya in̄imā-lā j̄ñà 'én ra ijye k̄i'nchré ra kjonda 'tse Nainá.

⁴⁴ Jè n̄ichjin níkjáya ra òjngo ra ma-ni jin n̄ichjin, kjameé k̄jòxkó ijye x̄itā naxindá ra ijchó 'nchré 'én-lā Nainá.⁴⁵ Tanga j̄ñà x̄itā judío k̄jòch̄in̄ikeé Pablo 'kiā nga kijtse nga 'ñó k̄jín ma-ni x̄itā. Akjòn tsikí'tsiā nga kondrā kijì-lā koni 'sín k̄iichjā, t̄i'koaá k̄iichjajno-lā.⁴⁶ Pablo kō Bernabé, 'ñó tsi'ké-lā ikon; kitsò-lā:

—'Koaá 'sín t̄jínè-naj̄in nga jìon tsi'kènajmí ítjòn-laj̄in jè 'én-lā Nainá jìon ra x̄itā judío 'm̀-^{no}; tanga inachrjengi-nájìon; kō t̄jìon kō'sín in̄chibinè-la ijo-no nga m̀ k̀i bakèn-no nga kítsajnakon in̄imā-no skanda ta mé n̄ichjin-nioo. 'Koaá ma-ni nga yaá jnchro kongí 'kénajmíya-laj̄in j̄ñà ra m̀ tsa x̄itā judío.⁴⁷ Nga 'koaá 'sín kitsjā-naj̄in k̄johixi Nainá nga kitsò:

J̄j̄i tsja xá-la nga s̄ihisen-lā
 j̄ñà ra m̀ tsa x̄itā judío,
 kóho'ki nga t̄j̄jtsa isà'nde
 mé-ni ma k̄itjokajin-ni k̄johi'in ra a'ta 'tse jé-lā.

⁴⁸ 'Kia nga kií'nchré nga'tsì ra mì tsa xit̩a judío, kjotsjaá-la; akjòn tsikí'tsia nga kitsò: Ndaá t̩jín 'én-la Nainá. Kò kjokjiín-la nga'tsì xit̩a ra xá ijye kò'sín itjahájin-ni nga 'se-la kjobinachon n̩i ta mé n̩ichjin-nioo. ⁴⁹ 'Koaá 'sín kjomà-ni nga tsangasòn 'én-la Nainá kóho'ki ya i'nde rak̩i. ⁵⁰ Tanga j̩nà xit̩a judío tsikí'tsia-ní nga tsinchá'a j̩nà íchjín ra ijncha ítjòn ra bexkón Nainá kò xit̩a ítjòn-la nax̩indá. Kò j̩nà tsikí'tsia nga kisikjàn-la kjoa nga kondra kijì-la jè Pablo kò Bernabé nga tsahatj̩ngi-la. Kò tsachrekàjin ya i'nde-la xit̩a k̩i. ⁵¹ Jè Pablo kò Bernabé tsikítsajneé chijo ndsakò ra kondra 'tse xit̩a k̩i [jè ra bakón nga kjohi'in 'se-la ra a'ta 'tse Nainá]; akjòn kijì ján nax̩indá Iconio. ⁵² Tanga j̩nà xit̩a ra ya kotá'yá'ta-la Cristo, 'ñó nda t̩j̩jin in̩ma-la kjotsjacha kò In̩ma Tsje-la Nainá.

Kó'sín tsi'kénajmíya 'Én-la Nainá jè Pablo kò Bernabé ya nax̩indá Iconio

14 Ya nax̩indá Iconio, jè Pablo kò Bernabé, 'koaá t̩i'sín 'jaha'sen ya ni'ya sinagoga n̩anda nga maxkóya xit̩a Judío; 'ñó nda k̩ichjaya, skanda batoó kj̩n xit̩a judío kjokjiín-la kò ra kj'íi xit̩a ra mì tsa xit̩a judío. ² Tanga j̩nà xit̩a judío ra mì k̩i makjiín-la, tsinchá'a j̩nà ra mì tsa xit̩a judío mé-ni nga 'cho tsò kjóbítsjen katasíchjeén ra kondra 'tse xit̩a-la Cristo. ³ Pablo kò Bernabé, tseé tsikitsajna ya Iconio. K̩ichja táhijín 'én-la Nainá, nga jè ma'ñó'ta takòn. Kò jè Nainá isikixiya-ní nga ngi kixíi kjoa j̩nà 'én ra tsi'kénajmí a'ta 'tse kj̩nda-la, nga kitsjà-la nga'ñó nga ma ki'sin kj̩xkón ra bakón kjoajeya-la Nainá. ⁴ J̩nà xit̩a nax̩indá Iconio, j̩ya kjomà; masen kijì'ta-la j̩nà xit̩a judío kò masen kijì'ta-la j̩nà Pablo kò Bernabé, xit̩a ra tsikíxáya-la Jesús. ⁵ J̩nà xit̩a judío kò ra mì tsa xit̩a judío tsajoóya-ni kò xit̩axá ítjòn-la nga mejèn-la skajàn-kò, kò k̩inè najo. ⁶ Pablo kò Bernabé, 'kia nga ijye kií'nchré, tsanga-ní; yaá kijì ya ján Listra kò Derbe, nax̩indá ra chja-ni Licaonia, kò kóhotj̩n i'nde ra chja-ni ya jngo tjandi-la. ⁷ Ya i'nde k̩i, t̩i'koaá tsi'kénajmíya 'én xit̩se-la Cristo ra nda tsò.

Kó'sín nga kisinè najo jè Pablo ya nax̩indá ra 'mì Listra

⁸ Ya Listra t̩jna jngo xit̩a 'x̩in ra mì k̩i ma fi skanda t̩i'sa-ni nga kitsin; n̩i kjè sa jngo n̩ichjin ndsakò bajme-ni. Yaá t̩jna xit̩a rak̩i ⁹ nga tí'nchré-la Pablo nga tí'bénajmíya. Jè Pablo, 'kia nga isko'án kijtse-ní nga makjiín-la nga ma k̩nda-ni. ¹⁰ Pablo, 'ñó k̩ichja kitsò-la:
—;T̩is̩t̩j̩in, t̩is̩jna kixi-ni ndsaki!

Xit̃a rak̃ij, ta jngo iskì'nga nga tsasèn kixi-ni; tsikí'tsia nga ma tsajme-ni. ¹¹ Jñà xit̃a, 'kia nga kijtse kjojkón nda ra ki'sìn Pablo, 'ñó kiichja, kitsò nga 'én Licaonia:

—jJñà nainá, xit̃aá ká'sín ijo-la nga ka'fií'tsé-ná!

¹² Bernabé, Zeus kitsò-la; kò jè Pablo, Hermes kitsò-la, nga jè-ní ra isa 'ñó chja. ¹³ Jè ingo-la nainá xkòsòn Zeus, yaá kijjna andi naxindá. Jè na'mì-la 'jiikó nchraja kò 'jiikó koròna; jè na'mì rak̃ij kò nga'tsi xit̃a naxindá mején-la s̃i'ken-la jñà nchraja kò tsjá-la k̃jotjò mé-ni nga skexkón-ni. ¹⁴ Jè Pablo kò Bernabé ra jè Jesús tsikíxáya-la, 'choó kjomà-la 'kia nga kijtse kjoa ra inchi'sín xit̃a; iskíchrjayajno ijo-la jè nikje-la, ak̃jòn 'jaha'sen-jin-la xit̃a. 'Nó kiichja, kitsò:

¹⁵ —Nda tiná'ya, ¿mé-ni kò'sín inchi'nià-no? Ngajin, t̃i'koaá taxki xit̃a-nájin koni jìòn. Kíí xá kà'fií jnchro-najin nga 'kénajmí-lajin 'én xit̃se-la Cristo ra nda tsò, mé-ni mì k̃i t̃i kò'sín 'sian-no kjoa k̃ij ra ñimé chjí-la; jè tangí'ta-la Nainá ra tíjnakoón, jè ra tsikínda ngajmi kò nangi; t̃i'koa tsikínda ndáchikon, kò nga'tsi tsajmì ra tjín. ¹⁶ Jñà nichjin ra ijye tsato, Nainá kitsjá'nde-la nga'tsi naxindá ra tjín i isà'nde nga tsinchimaya ndiyá ra isasèn-la. ¹⁷ Tanga Nainá, k̃ij'tá nichjin nda tí'ya tsijen-la yá-ní ra jè, nga tí'ya-la nga'tsi k̃jonda ra tí'sín; jè-ní ra tísíkasén-no jtsí ra ngajmi nchrabá-ni; kò títsjá-no tsajmì ra tímajchá-no kò títsjá-no nga'tsi tsajmì ra machjeén-no ra ma chine mé-ni nga 'se ki'ta-no k̃jotsja ya ajin inìma-no.

¹⁸ Pablo kò Bernabé, ñi'sín kò'sín kitsò-la nga'tsi kjoa k̃ij, 'ñó chja kjomà-la nga tsatékjája-la xit̃a naxindá nga k̃i tà chjà cho s̃i'ken-la koni jngo k̃jotjò ra tsjá-la.

¹⁹ T̃i'kiaá-ni, 'jii i'ka xit̃a judío ra inchrabà-ni Antioquia kò Iconio nga tsinchá'a jñà xit̃a naxindá nga tsikínè najo jè Pablo. 'Kia nga ijye kò'sín isikò, 'koaá kjomà-la koni tsa ijyee 'ken; ak̃jòn tsikí'ndofe'ta ya nangi, k̃ii síkàtjen ya andi naxindá ján. ²⁰ 'Kia nga jñà xit̃a ra kotá'yá'ta-la Cristo k̃jóxkó'ta-la Pablo ñánda nga kijjna, Tsasítjeén india-ni; 'jaha'sen-jin india-ni ya naxindá; kò ra kjomà nchijòn k̃ij kò Bernabé ján Derbe.

²¹ 'Kia nga ijye tsi'kénajmíya 'én xit̃se-la Cristo ra nda tsò ya naxindá Derbe, ñánda nga 'ñó k̃jìn xit̃a k̃jokjiín-la nga k̃ij'ta-la Jesús, k̃ij india-ni ya Listra, Iconio kò ya Antioquia. ²² Pablo kò Bernabé kitsjá-la 'én nga 'ñó kata'bé-la ikon jñà xit̃a ra kotá'yá'ta-la Cristo ra títsajna ya naxindá k̃ij; tsi'kénajmí-la nga kixi katitsajnakò 'én ra makjiín-la; kitsò-la:

—'Koaá 'sín tjínè-la nga tse k̃johi'in kotojieén 'kia nga t̃i'sa inchimangie i'nde ñánda nga k̃ijjáha'sen-jieén ñánda nga tíbatéxoma Nainá.

²³ Nga jngó jngó i'nde ñándá nga tjin naxindá-la Cristo, Pablo ko Bernabé tsjahíjin xita jhínga ra tsikí'ta xá nga siikinda naxindá-la Cristo; 'kia nga ijye kiichja'ta-la Nainá, ko ijye tsikítsajnachjan, yaá isingatsja xita kii ya aya tsja Nainá ra ijye ya a'ta 'tse kjokjiín-la.

Kó'sín nga ijchò india-ni jè Pablo ko Bernabé ya Antioquía nangi 'tse Siria

²⁴ 'Koaá 'sín 'jahato ya i'nde Pisidia, nga ijchò-ni nangi Panfilia.
²⁵ Tsi'kénajmí 'én-la Cristo ya naxindá Perge, akjòn kiji ya Atalia.
²⁶ Yaá 'jaha'sen chitso nga kiji india-ni ya Antioquía, ya i'nde ñándá nga isatéxá-la a'ta 'tse kjonda-la Nainá jè xá ra ijye itjasòn-la. ²⁷ 'Kia nga ijye ijchò-ni ya Antioquía, tsikíxkóya xita naxindá-la Cristo; tsi'kénajmí-la nga'tsi kjoa ra isiko Nainá, kó'sín kjomà'tin nga jè Nainá kitsjá'nde-ní nga ti'koa kjokjiín-la jña ra mì tsa xita judío.
²⁸ Pablo ko Bernabé, tseé tsikítsajnakò xita ra kotá'yá'ta-la Cristo ya Antioquía.

Kó'sín nga kjóxkóya jña xita ra tsikíxáya-la Jesús ko xita jhínga ján Jerusalén

15 Jña nichjin kii, 'jii i'ka xita ra inchrabà-ni Judea nga ijchò ya Antioquía nga tsi'kénajmíya-la xita-la Cristo, kitsò-la: “Mì kì ma kítjokajion kjohi'in 'tse jé-no tsa mì kì si'ta chiba ijo-no kjoa 'tse circuncisión koni 'sín tíchja kjotéxoma-la Moisés.”

² Pablo ko Bernabé 'ño tsajoókjo ko jña xita kii nga tsakátiya-ni jña kjoa kii; akjòn, 'koaá 'sín iskosòn-la nga jè Pablo ko Bernabé kiji ján Jerusalén. Ko ti'koaá tsakáhjtakoó-te i'ka xita ra ti'koa xita-la Cristo nga kiji, mé-ni nga sindajín-ni kjoa ko jña xita ra tsikíxáya-la Jesús ko xita jhínga 'tse naxindá-la Cristo ra títsajna ya.

³ Jè naxindá-la Cristo ra tíjna ya Antioquía tsasikò'tá jña xita kii mé-ni nga koma kiji-ni. 'Koaá 'sín 'jahato ya nangi Fenicia ko Samaria. Tsi'kénajmí nga jña ra mì tsa xita judío ti'koaá ijyeé inchifahatjìya-la nga yaá inchifi'ta-la Cristo. Nga'tsi xita ra makjiín-la a'ta 'tse Cristo, 'ño kjotsja-la.

⁴ 'Kia nga ijchò ján Jerusalén Pablo ko Bernabé, nda kinisin-la a'ta 'tse jña xita naxindá-la Cristo, ko xita jhínga ra ya batéxoma, ko xita ra tsikíxáya-la Cristo; akjòn tsi'kénajmí ijye-la nga'tsi kjoa ra ki'sín Nainá ra a'ta 'tse. ⁵ Yaá títsajnajin i'ka xita fariseo ra ijye kjokjiín-te-la 'én nda-la Cristo; tsincha kixi-ní nga kitsò:

—Jñà ra mì tsa xita judío ra ijye makjiín-la, machjeén-ní nga si'ta chiba ijo-la ra kjoa 'tse circuncisión; ti'koa sinè-la nga katasihitjasòn kjotéxoma ra kitsjà Moisés.

⁶ Kjóxkóya-ní jñà xita ra tsikíxáya-la Jesús ko xita jhínga ra 'tse naxindá-la Cristo nga tsajoóya-ni jñà kjoa kii. ⁷ N'ó tse tsajoóya-ni kjoa kii; chaán tsasijna kixi Pedro, kiichja, kitsò:

—Jìòn 'ndsé, ijyeé tjíjin-no nga 'an ijyeé kjotseé jahájin-na Nainá nga 'an 'kenájmí-la 'én xitse ra nda tsò a'ta 'tse Cristo jñà ra mì tsa xita judío mé-ni nga ti'koa kókjíin-la. ⁸ Jè Nainá ra be jè inìma-ná, 'koaá 'sín tsakón kixi nga ti'koaá tsjakeé-te jñà xita kii, nga 'koaá ti'sín kitsjà-la jè Inìma Tsje-la koni 'sín kitsjá-ná ra jién. ⁹ Nainá kisitsjeé inìma-la xita kii 'kia nga kjokjiín-la a'ta 'tse, nga ta ngàsòn ngáya tsjake-ná nga'tsí-ná, jién ra xita judío 'mì-ná, ko ra taxki xita. ¹⁰ 'Ndi 'ndi, ¿mé-ni nga kondra mangí-la jìòn jè kjobítsjen-la Nainá? ¿Mé-ni ko'sín binè-la jìòn jñà xita ra kotá'yá'ta-la Cristo nga katasihitjasòn kjotéxoma, kjoa ra 'n'ó i'in tjín? Ra skanda nijñà xita jhínga-ná ko nijién, mì kì chíkjoa-ná nga nihitjasén. ¹¹ Tanga 'koaá 'sín makjiín-ná jién ra xita judío 'mì-ná ko ra taxki xita, nga ngàsòn ta kjonda 'tse Jesús ra tjina íjtòn-ná nga kítjokajieén kjohi'in ra a'ta 'tse jé-ná.

¹² Jyó tsikitsajna nga'tsi xita ra ya títsajna. Kíi'nchré-la Bernabé ko Pablo nga tsi'kénajmí-la kó'sín kjomà nga 'n'ó tse kjoaxkón ra ki'sín Nainá ra a'ta 'tse ya ngixkon xita ra mì tsa xita judío.

¹³ 'Kia nga ijye kiichja Bernabé ko Pablo, 'kiaá kiichja Jacobo, kitsò:

—'Ndsé ra i titsajna, tiná'yá-ná. ¹⁴ Jè Simón Pedro, ijyeé tsi'kénajmí-ná kó'sín kjomà 'kia nga ti'sa ijchò-tjòn-la jè kjonda-la Nainá jñà ra mì tsa xita judío nga tsjahíjin nga xita naxindá-la kjomà. ¹⁵ 'Koaá 'sín mangàsòn 'én kii koni 'sín tsikínda xajon jñà xita ra isìchjeén Nainá nga kiichja ngajo-la nga kitsò:

¹⁶ 'Kia nga koma askan-nioo, kjí'ii india-na nga kindáyá xitse india-na koni 'sín nga tsatéxoma jè David. Nda kjón síkijnanda india-na

nga iingo xita síkasítjen ra ya kjinchrabà-ni tje-la David nga jè síkijnaya ngajo-na i'nde-la,

¹⁷ mé-ni jñà xita ra i'ka koàtsji-ni Nainá, nga'tsi ra mì tsa xita judío, jñà ra a'ta tsa'an chja-ni.

¹⁸ 'Koaá 'sín tsò Nainá ra ijye kjotseé tsi'kénajmí kjobítsjen ra tjín-la.

¹⁹ 'An, 'koaá 'sín xiaan nga mì kì ma sinè-la kjoa ra i'in tjín jñà ra mì tsa xita judío, jñà ra inchifahatjija-la nga inchifi'ta-la Nainá. ²⁰ Ta

jé-la ra machjeén nga ma sikasén-lá xajon nga mì kì ma skine nga'tsi tsajmì ra ya sinchá ya ngixkon xkósòn ra nainá tsò-la xita; ti'koaá mì kì ma kjoachijngi 'sin, ko mì kì ti koma skine-ni jní-la nga'tsi cho ko mì kì koma skine ijo-la cho ra mì kì xaájten jní-la. ²¹ Skanda ti'sa-ni klotseé, nga jngó jngó naxindá tjín xita ra 'benajmíya jè klotéxoma-la Moisés; nga xki nichjin níkjáya kotá'yájin xita, ya ni'ya sinagoga nánda nga maxkóya xita Judío.

Jè xajon ra inikasén-la jñà ra mì tsa xita judío

²² Jñà xita ra tsikíxáya-la Jesús ko nga'tsi xita naxindá-la Cristo ko xita jchínga ra ya batéxoma, tsajoóya-ni nga tsahíjin i'ka xita xákjién ra isikasén ya Antioquía nga tsakáhijtakò Pablo ko Bernabé. Jñà itjahájin Judas ra ti'koa Barsabás 'mì ko Silas. Xita kii, jñá-ní ra isa 'ño xkón títsajna ya ajin-la xita xákjién. ²³ Isi'ka jngo xajon ra tsò: “Ngajin, xita ra tsikíxáya-najin Jesús ko xita jchínga ra 'ndsé chibé a'ta 'tse Cristo, nikasén-lajin 'én nga ko'sín nihixo'ta-lajin jion 'ndsé ra mì tsa xita judío 'mì-no ra titsajna ya naxindá Antioquía, ko i'nde Siria ko Cilicia. ²⁴ Ijyeé iska'tá-najin 'én nga ti í itjokàjin i'ka-ni xita ra ijchòjkon-najion ra mì tsa jin ki'tsi'nde-lajin; nga síf siko-no nga báko-no 'én ra síkítsón-jin kjobítsjen-no. ²⁵ Nga'tsi-najin, 'koaá 'sín kichibaya-najin nga inchinikasén i'ka-jin xita tsajin ra kíkatsjen-no. Kjihijtakò jñà 'ndsé Pablo ko Bernabé, xita ra 'ño tsjacha-jin, ²⁶ jñà ra ijye ko'sín tsikínè-la ijo-la ni'sín ta mé kjohi'in ra tsatojin a'ta 'tse Jesucristo ra tjina ítjòn-ná. ²⁷ Inchinikasén-lajin Judas ko Silas, jñà ra 'koa ti'sín koàakonajmí-no jñà 'én kii. ²⁸ Ngajin ko jè Inima Tsje-la Nainá, 'koaá 'sín nda isasèn-najin nga mì tsa kjo'ño sinè-no nga siitjasòn kjoa 'tse klotéxoma ra i'in tjín. Tà kii-ní ra machjeén nga nda sihitjasòn jion jñà kjoa kii: ²⁹ nga mì kì ma chjinee ijo-la cho ra sí'ken xita a'ta 'tse xkósòn ra nainá tsò-la, ko mì kì ma chjinee jní-la nga'tsi cho ko ijo-la cho ra mì kì xaájten jní-la; ti'koaá mì kì ma nga kjoachijngi 'siaan; tsa chjáaxìn-la ijo-no nga'tsi kjoa kii, ndaa tjín kjoa ra 'siaan. Ko'sín nda titsahijyo nga'tsi-no.”

³⁰ Jñà xita kii ra ko'sín inikasén, 'kia nga ijye kisíkjáya-la xákjién, 'kiaá kiji skanda ján Antioquía; 'kia nga ijchò tsikíxkóya nga'tsi xita xákjién ra ti'koa xita-la Cristo; isingatsja jè xajon ra inikasén ra jñà 'ya. ³¹ Jñà 'ndsé kii, 'kia nga ijye tsikíxkiyajin jè xajon rakii, tsjaá ki'se-la nga kotsò 'én ra ijchò síje ikon. ³² Jè Judas ko Silas ti'koaá Nainá chja ngajo-la; kjin 'én tsakákonajmí jñà 'ndsé kii ra nda kitsjà nga'ño-la ko nga isije ikon. ³³ Kjín nichjin tsikítsajna ya Antioquía. Ra kjomà askan-nioo isíkjáya-la xákjién, nga kiji-ni ya Jerusalén;

nga kiikjon india-ni jñà xità ra isikasén. ³⁴ [Tanga jè Silas, 'koáá 'sín isasèn-la nga yaá tsikíjna ya Antioquía.] ³⁵ Pablo kò Bernabé, yaá tsikitsajna-te ya Antioquía. Tsakón-ya kò tsi'kénajmíya-isa 'én xítse-la Cristo ra nda tsò. Kò kjín ma-isa xità ra taña isíxákjokò nga isíka'bí 'én-la Na'ín-ná.

'Kia nga jè Pablo kò Bernabé tsincha'ta-xìn-la xákjién

³⁶ 'Kia nga kjomà askan-ni, jè Pablo kitsò-la Bernabé:

—Tjian india-ná kóho'ki naxindá ñándá tsi'kénajmié 'én-la Nainá mé-ni nga jcha-ná kó'sín títsajna jñà xità xàngieé.

³⁷ Jè Bernabé, jé mejèn-la ikò Juan ra ti'koa Marcos 'mì nga kohijtako-te; ³⁸ tanga jè Pablo mì kì isasèn-la, ta ngatjì-la nga kitsjin-tákon ján Panfilia nga mì tì kì tsakáhijtako-ni nga isíxá jè xá ra tjíma-ni. ³⁹ 'Kia nga mì tì kjóngásòn-ni 'én-la, yaá inchrabà-ni nga isakò-la kjoa; tsincha'taxìn-la xákjién; jè Bernabé jè kiikò Marcos, 'jaha'sen jngo chitso nga kijì skanda Chipre. ⁴⁰ Pablo, jè tsjahjín Silas nga tsakáhijtako. Jñà xità-la Cristo yaá isingatsja ya aya tsja Nainá, akjòn kijì. ⁴¹ Kijì ya nangi Siria kò Cilicia; yaá tsinchima nga isí'ño ikon nga'tsì xità naxindá-la Cristo nga kixì katincha ra a'ta 'tse Nainá.

'Kia nga jè Timoteo tsakáhijtako jè Pablo kò Silas

16 Pablo, 'kia nga ijchò ya naxindá Derbe kò Listra, yaá iskajin jngo xità ra kotá'yá'ta-la Cristo ra 'mì Timoteo; jè na-la xità judío-ní, ti'koaá makjiín-te-la a'ta 'tse Cristo. Tanga jè na'in-la xità griego-ní. ² Jñà xità xàngieé ra makjiín-la a'ta 'tse Cristo ra títsajna Listra kò Iconio 'ño nda kiichja ra a'ta 'tse Timoteo. ³ Pablo, mejèn-la nga jè kohijtako; kí kò'sín kisi'ta chiba-ni jè kjoa 'tse circuncisión mé-ni nga nda kíjna-ni Timoteo a'ta 'tse xità Judío, ta ngatjì-la kóhotjín xità ra ya títsajna, nda tjíjin-la nga jè na'in-la xità griego-ní. ⁴ Nga'tsì naxindá ra 'jahato, 'koaá 'sín kitsò-la nga katasíhitjasòn kjohixì ra tsajoóya-ni jñà xità ra tsikíxáya-la Jesús kò xità jchínga ra títsajna ján Jerusalén ra ya síkindá naxindá-la Cristo. ⁵ 'Koaá 'sín kjomà-ni nga jñà xità naxindá-la Cristo, isaá 'ño nda kjokjiín-isa-la; kò nichjin nchijón kjokjìn-ya-isa xità ra makjiín-la.

Kó'sín nga tsatsijen tsijeén jngo-la xità Macedonia jè Pablo

⁶ Jè Iníma Tsje-la Nainá mì kì kitsjá'nde-la Pablo kò xità xákjién ra kjihijtako nga ya i'kénajmíya 'én-la Cristo ya nangi Asia; 'koaá

ma-ni nga ya tsatojin ya nangi nándá 'mì Frigia ko Galacia. ⁷'Kiá nga ijchò ya nangi Misia, kjomejèn-là nga kiji nangi Bitinia, tanga jè Inimá Tsje-là Jesús mì kì kitsjá'nde-là. ⁸'Kiá nga 'jahato Misia, yaá ijchò skanda naxindá Troas. ⁹'Kiá nga ijye títsajna Troas, 'kiá nga nitjen, jè Pablo tsatsíjen tsijeén jngo-là xita, koni tsa nijná tí'bì-là ra ya nangi Macedonia i'nde-là ra tsasijna kixi ya ngixkon Pablo. Tsikítsa'ba-là, kitsò-là: “Nchrabí i nangi Macedonia. Tisíko-nájin.” ¹⁰'Kiá nga ijye kijtse kjoa kii jè Pablo, nditòón tsikitsajna-jin nga tsangì-jin ya ján nangi Macedonia, 'koáá 'sín tjiingo takòn-jin nga jè Nainá tíchja-najin mé-ni nga sika'bì-jin 'én xitse-là Cristo ra nda tsò ya i'nde rakii.

Kó'sín nga kjokjiín-là jè chjoón ra 'mì Lidia

¹¹'Kiá nga ítjo-najin ya naxindá Troas, ichjibé jngo-jin chitso, tsangì kixi-jin ya nangi ra kijina ajin nandá ra 'mì Samotracia; ra kjomà nchijòn yaá tsangì-jin naxindá ra 'mì Neápolis. ¹²'Kiá nga ítjo-najin Neápolis, akjòn tsangì-jin Filipos, jngo naxindá ítjòn 'tse nangi Macedonia ra nda tjábé-là nga'nó a'ta 'tse Roma. Kjin nichjin tsikitsajna-jin ya i'nde rakidò. ¹³Jngo nichjin níkjáya tsangì-jin jngo i'nde ya andi naxindá nándá tí'fa jngo xangá nandá, nga 'koáá 'sín iníkítsjen-jin nga tjin jngo i'nde nándá chja'ta-là Nainá jná xita judío. Tsikitsajna-nájin nga kinakjoáko-jin a'ta 'tse 'én nda-là Cristo jná íchjin ra maxkóya ya i'nde rakidò. ¹⁴Yaá tíjnain jngo chjoón ra 'mì Lidia ra batína nikje chji ra chji'ndi nájtsé kjòn isén-là; yaá i'nde-là nándá 'mì Tiatira; jè chjoón rakii ndaá bekkón Nainá; ko jè Nainá isichiya-là nga nda kí'nchré koni 'sín tíchja Pablo. ¹⁵Jè Lidia isatíndá-ní; ko nga'tsi xita ra títsajna ya ni'ya-là. Ra kjomà askan-ni tsikítsa'ba-najin nga kitsò-najin:

—Tsa kixi kjoa nga makjiín-no nga 'an, ndaá makjiín-na a'ta 'tse Nainá, tjiaán ya ni'ya-na, ya síkjáya-no.

Kjo'nó ki'sin-najin nga tsikitsahijyo-jin.

'Kiá nga kiji ndayá jè Pablo ko Silas ya naxindá Filipos

¹⁶Jngo nichjin 'kiá nga inchimangí-jin ya i'nde nándá nakjoá'ta-lajin Nainá, kiskajín jngo-jin tsati ra inimá 'cho-là níí tjiin ya inima-là; maá-là bínda nga kjó'tasòn jná xita. Jná ni-là tsati ch'i'nda rakii 'nó nda síkijne ton 'kiá nga kotjin xá ra 'sín. ¹⁷Tsati rakii, tjen-ngi-là Pablo ko nga'tsi-najin; 'nó chja nga tsò:

—Jñà xit̄a k̄i, jñà ch̄i'nda-l̄a Nainá ra 'ñó 'nga t̄jna; k̄o jè 'bénajmí-najìon ndiyá ra ma kítjokajin-no kjohi'in 'tse jé-no.

¹⁸ Kjín n̄ichjin k̄o'sín kitsò-najin jè tsati rak̄i. Jè Pablo, t̄a chaán kjojt̄i-l̄a; isíkáfa'tá-l̄a; kitsò-l̄a jè inìma 'cho-l̄a n̄ií ra t̄j̄jin ya inìma-l̄a tsati:

—'Koaá 'sín xin-la ra a'ta 'tse Jesucristo, nga t̄tj̄ojin ya inìma-l̄a jè tsati rak̄i.

T̄i'kiaá-ni, jè inìma 'cho-l̄a n̄ií, nd̄itoón itjo. ¹⁹ Jñà ni-l̄a tsati, 'kia nga k̄ijtse nga itjahíx̄in-l̄a jè kjoa ra ma-l̄a, nga mì t̄i k̄i kisikijne-ni ton, itsabá'ñó jè Pablo k̄o Silas, nga kiìk̄o ya ngixk̄on x̄itaxá.

²⁰ Tsinchá masen ñánda nga t̄ítsajna jñà x̄itaxá, kitsò:

—Jñà xit̄a k̄i ra xit̄a judío, kjosíí in̄chibátsji i nax̄indá-ná. ²¹ Kíí bakón-ya k̄jotéxoma ra mì k̄i t̄j̄'nde-ná nga sihit̄jasén k̄o nga k̄o'sín 'siéén, ta ngat̄j̄i-l̄a nga xit̄a romano-ná ra jién.

²² Nga'tsi xit̄a nax̄indá saba kondraá kij̄i-l̄a jè Pablo k̄o Silas; jñà x̄itaxá, 'koaá 'sín kitsj̄a kjohix̄i nga katachrjayájno nikje-l̄a, ak̄j̄on kata'se-l̄a yá. ²³ 'Kia nga ijye 'ñó tsajá-l̄a, ndayá isik̄jaha'sen; ak̄j̄on kitsj̄a-l̄a kjohix̄i jè ra síkinda ndayá nga nda katasíkinda jñà xit̄a k̄i.

²⁴ Jè xit̄a ra síkinda ndayá 'kia nga ki'tsì-l̄a kjohix̄i, yaá isíkítsajna ñánda isa 'ñó nanga. Tsakánè'ñó ndsako yá ra 'ñó iyí ra xá isinda-ni nga k̄o'sín machjeén.

²⁵ 'Kia nga ijye ijchò masen nit̄jen, jè Pablo k̄o Silas, in̄chichja'ta-l̄a Nainá, t̄i'koaá in̄chise-l̄a Nainá, so ra jè Nainá jeya sík̄ijna; k̄o jñà xit̄a ra i'ka ra t̄i'koa kjohi'in t̄ítsajna, in̄chi'nchré-l̄a. ²⁶ Ta nd̄itoón 'ji jngo chón ra 'ñó jchán 'tsa; jñà chrjó t̄j̄a'tsin ndayá, ngi k̄jot̄iyaá-l̄a.

Jñà x̄ot̄j̄oba-l̄a ndayá ngi it̄j̄'xa-ní, t̄i'koaá jñà na'ñó k̄ich̄a kadena ra t̄j̄i'tá'ñó-ni xit̄a ra ya t̄ítsajna ndayá, ngi jngo k̄j̄a tsájndak̄jo. ²⁷ Jè xit̄a ra síkinda ndayá, 'kia nga it̄ja'fá-l̄a, k̄ijtse-ní nga t̄i'xá ijye jñà x̄ot̄j̄oba-l̄a ndayá. 'Koaá 'sín isíkítsjen tsa ijyeé tsanga ijye xit̄a ra t̄ítsa'ya ndayá. Iskábé jngo k̄ich̄a ndajò nga mejèn-l̄a s̄i'ken ijo-l̄a.

²⁸ Jè Pablo, 'kia nga k̄ijtse, 'ñó kiich̄ja nga kitsò-l̄a:

—Kì tà ch̄jan k̄o'sín nik̄i ijo-li; t̄ítsajna ijyeé-nájin ijnd̄i.

²⁹ Jè xit̄a ra síkinda ndayá, 'kiaá is̄jé jngo ni'í; nd̄itoón 'jaha'sen, ngi t̄ífatsé-ní nga itsak̄j̄on, isik̄at̄jen ijo-l̄a ya anḡi ndsako Pablo k̄o Silas. ³⁰ Ak̄j̄on tsachrje-ni ndayá Pablo k̄o Silas; iskonangi-l̄a nga kitsò-l̄a:

—Jìon n̄am̄i, ¿mé ra 'siaan nga ma kítjokàjiaan kjohi'in?

³¹ Pablo k̄o Silas kitsó-l̄a:

—Katakj̄iín-li a'ta 'tse Jesucristo ra t̄j̄na ít̄j̄on-ná mé-ni nga ma kítjokajin-ni kjohi'in ngaji k̄o nga'tsi xit̄a ra t̄ítsajna ya ni'ya-li.

³² Tsi'kénajmí-là 'én-là Nà'ín-ná kò nga'tsì xità ra títsajna ya ni'ya-là. ³³ Tijé-ni nitjen, jè xità ra síkindá ndayá, tsiníjno nándá nga kiti-là Pablo kò Silas; ra ijye kjomà isatíndá-ní kò nga'tsì xità ra títsajna ya ni'ya-là. ³⁴ Kiaá kiikò ya ni'ya-là nga taña tsakjèn-kjo; kò kóhotjín xità ni'ya-là, 'ño tsja ki'se-là nga ijye kjokjiín-là a'ta 'tse Nainá.

³⁵ Kia nga ijye ki'se isén, jñà xitàxá isikasén polsiya-là nga kitsjà kjohixi nga katitjo-ni ndayá Pablo kò Silas. ³⁶ Jè xità ra síkindá ndayá isikjí'nchré Pablo kitsò-là:

—Ijyeé kàsikasén-na kjohixi jè xitàxá nga ijyeé ma kitsahijyondí-no. Tangí-la nda-no.

³⁷ Tanga jè Pablo kitsó-ní:

—Ngajin, xità Roma-nájin. [Mì kì tjí'nde nga taxkì sìikò-najin.] Ki'seé-najin yá ya ngixkon naxindá, 'kia nga nda kjeé 'ya-là tsa mé jé ra tjín-najin, kò ra kjomà, tsangì-jin ndayá; kò 'ndi 'ndi mején-là nga tà kjo'ma sìikítsajnanndí-najin; isaá nda-ni nga jñà kjòn katanchrabá kachrje-najin.

³⁸ Jñà polsiya, 'koaá 'sín tsi'kénajmí-là jñà xitàxá. Kò 'kia nga kí'nchré jñà xitàxá nga jè Pablo kò Silas nga xità Roma-ní, 'ño itsakjòn. ³⁹ Ndi'toón kiji nga tsachrje-ni ndayá Pablo kò Silas; akjòn isíjé-là kjoanìhijcha'ta jè kjoa ra isikò, kò tsikítsa'ba-là nga katabitjòjin ya naxindá. ⁴⁰ Pablo kò Silas, 'kia nga ijye itjo-ni ndayá, yaá kiji ya ni'ya-là chjoón ra 'mì Lidia. Kò 'kia nga kijtse india-ni xákjién, tsakákonajmí-ní nga 'ño kata'bé-là ikon jñà xità kii, akjòn kiji.

Kó'sín isakò kjosi ya Tesalónica

17 'Koaá 'sín 'jahato Anfípolis kò Apolonia, ijchó Tesalónica ya naxindá nándá nga tjín jngo ni'ya sinagoga nándá nga maxkóya xità Judío. ² Jè Pablo, koni 'sín nga ijye nga-là 'jaha'sen ya ni'ya sinagoga; jàn nichjin níkjáya tsajoóya-ni nga iskotá'yájin Xajon Tsje-là Nainá. ³ 'Koaá 'sín tsi'kénajmí-là nga jè Cristo [ra xá inikasén-ni] nga tjínè-là nga kiyá; kò 'kia nga ijye kiyá tjiné-là nga kjoaáya-ilá; kò kitsò-là:

—Jè Jesús ra kò'sín tí'bènjmí-no, jè-ní Cristo [ra xá inikasén-ni].

⁴ Tjín i'ka xità judío ra kjokjiín-là 'én-là Nainá; kò yaá tsakáhijta kò Pablo kò Silas. Tí'koaá kjín xità griego ra bexkón Nainá kjokjiín-là kò kjín íchjín ra ijncha itjòn kjokjiín-te-là. ⁵ Tanga jñà xità judío ra mì kì makjiín-là, kjòchìnikeé jè Pablo kò Silas. Tsikíxkóya xità ra ta ya tjíma'tsè ra xità 'cho; tsikí'tsia nga tsi'ké kjosi ya ajin naxindá; kiskajàn'ta ni'ya-là xità ra 'mì Jasón, tsakátsji Pablo kò Silas nga

mejèn-la kochrje nga sìn̄gatsja x̄ita nax̄indá. ⁶Tanga mì kì kjomà isakò-la; kjojchán inachrje-ni Jasón kò x̄ita-la Cristo ra ya tít̄sajna i'ka nga k̄iikò ya ngixkòn x̄itaxá; 'ñó kiichj̄a kitsò:

—Jñá x̄ita k̄i ra in̄chisíkitsón x̄ita isà'nde ijyee 'ji-te i i'nde tsajién. ⁷Nga'tsi jñá x̄ita k̄i, kitsjá'nde-la jè Jasón nga tsikitsajna ya ni'ya-la. Sabà kondraá fi-la k̄jotéxoma-la César ra x̄itaxá ít̄jòn t̄jna; kò 'koaá 'sín tsò nga t̄jna-ró ìjngo-isa x̄itaxá ít̄jòn ra 'mì Jesús.

⁸Jñá x̄itaxá kò x̄ita nax̄indá, 'kiá nga kií'nchré jñá 'én k̄i k̄jojtíi-la. ⁹'Kiá nga ijye isinè-la tòn jè Jasón kò x̄ita ra i'ka, isíkítsahijyondíi-ni.

Kó'sín tsi'kénajmíya 'Én-la Nainá jè Pablo kò Silas ya nax̄indá Berea

¹⁰'Kiá nga ijye k̄jòjñò, jñá 'ndsé nd̄itoón isikasén jè Pablo kò Silas skanda ján nax̄indá Berea. 'Kiá nga ijchò ya i'nde rak̄i, yaá 'jaha'sen ya ni'ya sinagoga ñánda nga maxkóya x̄ita Judío. ¹¹Jñá x̄ita ra tít̄sajna ya Berea, isaá nda t̄jín k̄jóbítsjen-la mì 'koa-ni koni jñá ra tít̄sajna ya Tesalónica; isaá nd̄itòn k̄jokj̄iín-la 'én-la Nainá. N̄ichjin nchijòn nda iskotá'yájin jè x̄ajòn ra t̄jí'ta 'én-la Nainá nga mejèn-la ske a kixíi k̄joa nga kò'sín t̄jín kiti koni 'sín nga tí'senajmí-la. ¹²'Ñó k̄jìn x̄ita judío k̄jokj̄iín-la, t̄i'koa k̄jín íchjín ra ìjncha ít̄jòn kò x̄ita 'x̄in k̄jokj̄iín-te-la ra x̄ita griego. ¹³Jñá x̄ita judío ra tít̄sajna ya Tesalónica, 'kiá nga kií'nchré nga jè Pablo kò Silas yaá tít̄sajna ján Berea, nga yaá in̄chi'bénajmí 'én-la Nainá, k̄ji ya nax̄indá rak̄i nga k̄i kinchá'a x̄ita nga katasakó k̄josi. ¹⁴Jñá 'ndsé, nd̄itoón isikasén Pablo ya andi ndáchikon ján; tanga Silas kò Timoteo yaá tsikitsajna Berea. ¹⁵Jñá x̄ita ra tsakáhjtakò Pablo nga k̄iikò índia, skanda yaá k̄iikò Atenas. 'Kiá nga ijye tsáfa-ni, yaá 'ya k̄johixi nga jè Silas kò Timoteo nd̄itoón katafitj̄ingi-la.

'Kiá nga ijchò jè Pablo ya Atenas

¹⁶Pablo, 'kiá nga t̄jna ya nax̄indá Atenas nga tíkoñá-la jè Silas kò Timoteo, taxk̄i baá kjomà-la 'kiá nga k̄ijtse nga ya nax̄indá rak̄i, taxk̄i k̄jín xkósòn bexkón ra mì tsa Nainá. ¹⁷'Koaá ma-ni nga ya ni'ya sinagoga tsajoóya-ni kò x̄ita judío, kò ra taxk̄i x̄ita ra t̄i'koa bexkón Nainá; kò n̄ichjin nchijón tsakákonajmí nga'tsi x̄ita ra maxkóya ya nd̄itsin. ¹⁸T̄i'koaá t̄jín i'ka x̄ita ra k̄jóbítsjen 'tse x̄ita epicúreo kò 'tse x̄ita estoico bakón-ya. T̄i'koaá tsajoóya-ni kò Pablo. T̄jín i'ka ra kitsò:

—¿Kó tsò-ni 'én ra ch̄jaya jè x̄ita xi'a rak̄i?

T̄i'koa t̄jín i'ka ra kitsò:

—A'ta 'tse nainá x̄itseé-la ra 'bénajmíya.

Kí kò'sín kitsò-ni nga jè Pablo, jè tsi'kénajmí-là 'én ra nda tsò a'ta 'tse Jesús, kò tì'koaá tsi'kénajmí-là nga jè Jesús jaáya-ilà ra a'ta 'tse kjobiya.

¹⁹ 'Kiaá kiiko jngo i'nde ñándà 'mì Areópago. Iskonangi-là kitsò-là:

—¿A komaá nda kíná'ya-lajin jè kjetéxoma xitse ra ji 'bénajmíyi?

²⁰ Jè 'én ra bakon-yi, 'ñó xitse kò 'ñó kji'íi tsò. Mején-najin nga kò'kín-nájin kó'sín tsò-ni.

²¹ Kí kò'sín kitsò-ni nga nga'tsi jñà xita ra ya Atenas i'nde-là kò xita ra xin nangi-là, tà 'koaá 'sín inchisíka'ya ki'ta nichjin-là nga ta jé ra 'ñó mejèn-là nga kji'nchré kò nga kichja-te kótsò kjobítsjen xitse ra tífatsjen.

²² Pablo, 'kiaá tsasijna kixi ya masen-là i'nde Areópago, kitsò:

—Nga'tsi-no ra i i'nde-no Atenas, 'koaá 'sín tsijen-na nga 'ñó nda 'yaxkón jìon kò 'ñó nda makjiín-no a'ta 'tse ra nainá 'mì-là. ²³ 'Kia nga 'jáhato ya jngó jngó ingo ñándà maxkóya jìon, kítse-náa nga tjí'ta jngo 'én ra tsò: “Jè Nainá ra mì kì 'yaxkon-là.” Kò jè Nainá ra kò'sín 'yaxkón jìon nì'sín mì kì 'yaxkon, jè-ní ra 'an kò'sín 'benajmíya-no.

²⁴ Jè Nainá, mì tsa ya bijnaya ingo ra tsja xita kisinda-ni; nga jè tsikínda isà'nde kò ngajmi kò nangi kò nga'tsi tsajmì ra tjin, kò jè ma ni-là. ²⁵ Kò mì kì machjeén-là tsa jñà xita isà'nde kosiko'ta, nga nimé ra chija'ta-là ra jè. Nga jé-ní ra tsjá-ná kjobinachon, kò tsjá-ná tjo ra chjeén, kò tsjá-ná ta mé tsajmì ra machjeén-ná.

²⁶ Ta jngoó xita kisichjeén nga tsikínda nga'tsi xita ra tjin nga tjí'tsa isà'nde; kiskosòn-là kó 'ki tse koma-là kò ñándà nga kítsajna, ²⁷ mé-ni nga katabátsji-ni Nainá; katabátsjijno katabátsji'ta, tsa kíi nichjin sakò-là. Nì'sín, kixíi kjoa, jè Nainá mì tsa kjin tjna; yaá tjna'ta chraña-ná nga jngó jngó-ná. ²⁸ Nga jè Nainá ra tísíkijnakon-ná, jé ra tsjá-ná nga'ñó nga ma níki'bieé, nga tì'koa ma titsajnasén i isà'nde. Koni 'sín kitsò jngo ra tì xita tsajiòn-no ra xita chjine xajon nga kitsò: “Jién, xita tje-là Nainá 'mì-ná ra jién.” ²⁹ Tsa kixi kjoa nga tje-là Nainá 'mì-ná, mì kì ma kò'sín síkítsjeén nga kò'ki Nainá koni jñà xkósòn ra kichà sinè kò ra kichà chroba kò tsa najo ra tsja xita bínda-ni koni 'sín nga jñà síkítsjen. ³⁰ Nga 'sa ítjòn, Nainá mì kì kì'sín kindà kjoajñò-là xita. Tanga 'ndi 'ndi, 'koaá 'sín tsjá kjohixi nga nga'tsi xita nga tjí'tsa isà'nde, katasíkájno-ni jé-là, kò, kì tì jé bátsji-ni, kò ya kátáfa'ta-là ra jè. ³¹ Nga jè Nainá ijyeé tsikíjna jngo nichjin 'kia nga ngi kixíi kùndajín-là nga'tsi xita isà'nde. Nga ijyeé jahájin jngo xita ra kitsjà-là kjohixi nga jè koma xitaxá ra kùndajín-là nga'tsìò. Kò yaá tsakón nga kixíi kjoa, 'kia nga isikjaáya-ilà a'ta 'tse kjobiya.

³² 'Kia nga kii'nchré-là kjoa 'tse ra faháya-ilà mi'ken a'ta 'tse kjobiya, tjin ra tà isisobá-là kò tjin i'ka ra kitsò:

—Kji'íi nichjin-la kíná'ya india-lajin jñà 'én ra nakjí.

³³ Jè Pablo, 'kiaá itjojin-là. ³⁴ Tanga tjín i'ka ra kjokjiín-là ra ya kjóxkóya: jngo xitá ra 'mì Dionisio ra ya chja-ni 'tse xitá ra títsajtín ra 'mì Areópago, ti'koaá jngo chjoón ra 'mì Dámaris, ko tjín i'ka xitá ra kjíi.

'Kia nga tsikijna jè Pablo ya Corinto

18 'Kia nga ijye kjomà askan-nioo, Pablo itjokàjiín ya Atenas, akjòn kijì ya Corinto. ² Yaá iskajin jngo xitá judío ra 'mì Aquila ko chjoón-là ra 'mì Priscila. Yaá nangi-là ñándá 'mì Ponto. Sa ta 'kiaá 'ji-ni ya nangi Italia, ta ngatjì-là nga jè Claudio ra xitaxá ítjòn tjina tsachrjeé jngo kjotéxoma nga nga'tsi xitá judío katitjokàjin ya naxindá Roma. Pablo kiì'tsé jñà xitá kii. ³ Jñà xitá kii, ti'koaá kií xá 'sín jè xá ra 'sín Pablo nga ni'ya nikje bínda. Yaá tsikijnako nga taña isíxákjo. ⁴ Xki jin nichjin fi Pablo, 'kia nga nichjin níkjáya, ya ni'ya sinagoga nga fíkáko jñà xitá judío ko ra mi tsa xitá judío, jè ra mejèn-là nga katakjiín-là.

⁵ 'Kia nga 'ji-ni ya Macedonia jè Silas ko Timoteo; jè Pablo ngi ta jè xá ki'sin nga tsi'kénajmíya-là 'én-là Nainá jñà xitá judío. Kókitsò-là nga jé Jesús, jè Cristo [ra xá inikasén-ni]. ⁶ Tanga jñà xitá judío, tsatéchjà-là jè Pablo ko kiichjajno-là; 'koaá 'sín kjomà-ni nga jè Pablo tsíkítsajne nikje-là [jè ra bakón nga mi tsa jè Pablo tjín-là jè nga mi kjokjiín-là xitá kii]; ko 'kiaá kitsò-là:

—Tsajión-nó jé tsa mi kii makjiín-no; tjiòn inchinijhijà-no ijo-no. Mi tsa mé jé tjín-na ra 'an. 'Ndi 'ndi, yaá jnchro kjín-tjingi-là jñà ra mi tsa xitá judío nga kokon-yá-là jñà 'én kii.

⁷ Pablo, itjo-ní ya ni'ya sinagoga; yaá kijì jngo ni'ya ra ya kjijna'ta chraña-là 'tse xitá ra Ticio Justo 'mì ra nda bexkón Nainá. ⁸ Jè xitá ra 'mì Crispo, jè ra tjina ítjòn ya ni'ya sinagoga, kjokjiín-là a'ta 'tse Na'ín-ná ko nga'tsi xitá ra títsajna ya ni'ya-là; ti'koaá kjín xitá Corinto ra kií'nchré 'én ra tsakón-ya Pablo kjokjiín-là, akjòn isatíndá. ⁹ India, 'kia nga nitjen, jè Na'ín-ná kiichja-là Pablo nga tsatsíjen-là koni tsa nijñá tí'bi-là. Kitsò-là:

—Kii tà chjàn skon-jìn, tijnákjoa-ní, ko kii jyò bijni ¹⁰ Mi kii ma yá ra kó siiko-li, 'aán tijnako-la; ya naxindá rakii, kjín ma-ni jñà ra ijye xitá tsa'an ma.

¹¹ Jè Pablo, inó masen tsikijna ya Corinto nga tsakón-ya 'én-là Nainá.

¹² Tanga 'kia kjomà xitaxá ítjòn jè ra 'mì Galión, jè ra batéxoma-là nga'tsi naxindá ya i'nde ra 'mì Acaya, jñà xitá judío tsajoóya-ni nga itsabá'ño Pablo, nga kiiko ya ni'ya masen. ¹³ Kitsò-là jè xitaxá:

—Xita rakii, 'koaá 'sín t́minchá'a xita naxindá nga kj'íí-ró 'sín jchaxkén Nainá koni 'sín t́jín kjotéxoma 'tse Roma.

¹⁴ 'Kia nga mejèn kiichja Pablo, jè Galión kitsó-la xita judío:

—Tsa jngoó kjoa ra tse t́jín ko ra i'in t́jín, t́jínè-la nga 'an ḱndájíán; ¹⁵ tanga tsa tà 'én-ní, tsa tà kjotéxoma tsajión-nó; tà jiòn tindajión; 'an mì kì kotjín kjoa ra skaájiaan.

¹⁶ Akjòn tsachrje ya ni'ya masen. ¹⁷ Nga'tsì jñà xita griego itsabá'ño jè xita ítjòn ra 'mì Sóstenes ra ya chja-ni ya ni'ya sinagoga ñándá nga maxkóya xita Judío. Iskajàn-ko ya aya ni'ya masen ya ngixkon xitaxá ítjòn ra 'mì Galión, tanga ra jè, mì kì isìsin-la.

Kó'sín nga kiji india-ni ya Antioquía jè Pablo

¹⁸ Pablo, ḱjín nìchjin tsikijna-isa ya Corinto. Ra kjomà askan isíkjáya-la xákjién nga kiji ya Siria. Tsakáhjtako Priscila ko Aquila. Ya Cencrea tsikíjno-la tsja-sko koni jngo chiba ra bakón nga ijyee ítjasòn-la koni 'sín kitsjà-la tsa'ba jè Nainá. ¹⁹ 'Kia nga ijchò ya Éfeso, yaá isíkítsajna Priscila ko Aquila. Jè Pablo, yaá kiji ya ni'ya sinagoga nga tsakákonajmí jñà xita judío ra ya maxkóya. ²⁰ Jñà xita kii tsikítsa'ba-la Pablo nga isa ḱjín nìchjin katijnako, tanga jè Pablo, mì kì kjokjiín-la. ²¹ Isíkjáyaá-la jñà xita xákjién nga kiji-ni, kitsò-la:

—Tsa Nainá mejèn-la, askan ḱjìhì'tse india-no.

Akjòn kiji nga itjòjin ya Éfeso, iskábé jngo chitso. ²² 'Kia nga ijchò Cesarea, kiji ján Jerusalén nga 'jaha katsíjen-la xita naxindá-la Cristo. Akjòn kiji skanda Antioquía. ²³ Ḱjín nìchjin tsikijna ya Antioquía; ra kjomà askan, jngó jngó naxindá kiji ra chja-ni kóho'ki ya i'nde Galacia ko Frigia. Kitsjá-la 'én nga'tsì xita ra kotá'yá'ta-la Cristo nga isa nda kata'ño ikon nga kixi katincha a'ta 'tse Nainá.

Kó'sín tsi'kénajmíya 'Én-la Nainá jè Apolos ya Éfeso

²⁴ Ya Éfeso, ijchó jngo xita judío ra 'mì Apolos ra ya i'nde-la Alejandría. Xita rakii, 'ño nda ma-la 'bénajmíya. 'Ñó nda t́jijín-la a'ta 'tse Xajon ra t́jít'a 'Én-la Nainá. ²⁵ Jè Apolos, xá iskotá'yá-ni ndiyá-la Nainá; 'ño tsja t́jín-la ajin inima-la nga ngi kixi 'bénajmíya t́'koaá 'ño kixi tsakón-ya a'ta 'tse Jesús; ni'sín jè kjoa 'tse satindá, tà jè t́jijín-la kó'sín nga tsakón-ya Juan. ²⁶ Jè Apolos, 'ño t́jín ikon nga kiichja ya aya ni'ya sinagoga ñándá nga maxkóya xita Judío. 'Kia nga kí'nchré jè Priscila ko Aquila, kiichja'taxín-la nga isa kixi tsakón-ya-la jè ndiyá-la Nainá. ²⁷ Jè Apolos, 'kia nga kjomejèn-la kiji ya i'nde Acaya, nga'tsi 'ndsé, kisi'ño ikon nga kjomà kiji. Akjòn

tsikínda jngo xajon ra isikasén-la jñà xità ra kotá'yá'ta-la Cristo ra tjítsajna ya i'nde Acaya nga katasísin-la jè Apolos 'kia nga kijchò. Kò 'kia nga ijchò, jè Apolos, 'ñó nda kjochjeén-la jñà xità ra ta kjonda 'tse Nainá nga kjokjiín-la a'ta Jesús. ²⁸ Apolos, 'ñó nda tsajoókjo-kò xità Judío ya ngixkòn naxindá. Kò isikijneé-la nga ma isíkítsajnajyò, nga jé Xajon-la Nainá isichjeén nga tsakón-la nga jè Jesús, jè-ní ra Cristo [ra xá inikasén-ni].

'Kia nga ijchò jè Pablo ya naxindá Éfeso

19 'Kia nga takó tjna-isa Apolos ya naxindá Corinto, jè Pablo kjín i'nde tsatojin ñánda nga nindo chon. Yaá ijchò naxindá Éfeso. Kò yaá iskajin i'ka xità ra kotá'yá'ta-la Cristo. ² Iskonangií-la, kitsò-la: —¿A 'jaha'sen-jiín-no jè Inìma Tsje-la Nainá 'kia nga kjokjiín-no ra a'ta 'tse Cristo?

Jñà xità kii kitsó-nì:

—Ngajin skanda kjeé na'yá-jin tsa tjín ra Inìma Tsje-la Nainá.

³ Jè Pablo 'kiaá kitsò-la:

—¿Kó'sín isatínda jìon?

Jñà xità kii kitsó-nì:

—A'ta 'tseé Juan isatínda-jin.

⁴ Jè Pablo kitsò-la:

—Kixíí kjoa. Juan, tsatínda-ní xità ra isíkájno-ni jé-la nga mì tì jé koaàtsji-nì, tanga 'koaá 'sín kitsò-la xità nga katakjiín-te-la ra a'ta 'tse Jesús, jè ra askan kjíí.

⁵ 'Kia nga ijye kí'nchré jñà 'én kii, isatínda-ní ra a'ta 'tse Na'ín-ná Jesús. ⁶ Pablo, 'kia nga ijye tsakásòn-la tsja, jñà xità kii 'jaha'sen-jin ya inìma-la jè Inìma Tsje-la Nainá, akjòn kiichja 'én ra kjíí tsò, tì'koaá kiichja ngajo-la Nainá. ⁷ Ta nga'tsì jñà xità 'xin kii, tejò ma-ni.

⁸ Jè Pablo, ján sá tsikijna ya Éfeso nga xkì xòhotò kijì ya ni'ya sinagoga ñánda nga maxkóya xità Judío; mì kì itsakjòn nga 'bénajmíya, 'ñó tsakáko jñà xità nga katakjiín-la a'ta 'tse kó'sín batéxoma Nainá. ⁹ Tanga tjín i'ka xità ra bato xíjin ki'sin; mì kì kjokjiín-la koni 'sín tsakón-ya Pablo. 'Choó kiichja ya ngixkòn xità a'ta 'tse ndiyá xitse-la Cristo. 'Kiaá tsasi'taxìn Pablo; kiiko ijye xità ra kotá'yá'ta-la Cristo. Yaá kiiko ya jngo ni'ya ñánda bakón-ya xità ra 'mì Tirano. Yaá tsajoóya-ni nga nichjin nichjòn. ¹⁰ Jó nó tsikijna Pablo nga tsakón-ya-la xità. 'Koaá 'sín kjomà-ni nga kí'nchré 'én-la Na'ín-ná Jesús nga'tsì xità judío kò ra mì tsa xità judío ra títsajna ya nangi Asia. ¹¹ 'Ñó tse kjoxkón ki'sin Nainá ra a'ta 'tse Pablo nga kisichjeén. ¹² Skanda jñà pahìto-la kò nikje ra síchjeén Pablo fí'ká

jñà xitá nga fiko-lá xitá ra kiya. 'Kia nga ijye ka'ta-lá jñà nikje kii, mandaá-ni jñà xitá jè 'chin ra tjin-lá kò bitjojiín jñà inìma 'cho-lá níí ra ya títsajin inìma-lá.

¹³ Tjin i'ka xitá judío ra jndíí ra ján tsikima nga bachrjekàjin ya inìma-lá xitá jñà inìma 'cho-lá níí ra títsajin-lá. Kò mejèn-lá nga 'koaá tí'sín 'í-lá Jesús sìichjeén nga kòchrjekàjin inìma 'cho-lá níí ra títsajin ya ijo-lá xitá. Akjòn kitsò-lá:

—'An, 'koaá 'sín xin-no nga a'ta 'tse Jesús ra jè Pablo bakón-ya, tíjtókajion ya inìma-lá xitá kii!

¹⁴ Jñà ixti-lá jngo xitá judío ra 'mì Esceva ra xitá ítjòn-lá na'mì tíjna, ra kò'sín ki'sín, jñà ra ito ma-ni. ¹⁵ Tanga jè inìma 'cho-lá níí, kùichjaá-lá nga kitsò-lá:

—'An bexkon-ná Jesús, kò tí'koaá bexkon-ná jè Pablo; tanga, ¿yá xitá-no ra jìòn?

¹⁶ Tí'kiaá-ni jè xitá ra inìma 'cho-lá níí tíjjin ya inìma-lá kiikanè nga iskajàn-kò jñà ixti kii; ngi kòó nga'nò-lá nga isikijne-lá nga'tsiòò; ngi isíkihijyo líka-ní kò ta 'koaá 'sín itjochinga ya ni'ya, nga batoó 'nó isiki'on. ¹⁷ Nga'tsi xitá judío kò ra mì tsa xitá judío ra títsajina ya naxindá Éfeso, kii'nchré-ní koni 'sín kjomà; batoó 'nó itsakjòn. Kò isaá 'nó jeya isíkijna Jesús ra tíjna ítjòn-ná.

¹⁸ Kjin xitá ra ijye makjiín-lá 'én-lá Cristo 'ji nga tsi'kénajimí ya ngixkon xitá kjoa'cho ra ki'sín nga tí'sa ítjòn. ¹⁹ Tí'koaá kjin ma-ni xitá tj'ee ra ma-lá bínda nga tí'sa ítjòn 'jìkò ijye jñà xajon-lá ra isichjeén. Tsinchájin ya ni'í nga kitì ya ngixkon nga'tsi xitá. 'Kia nga ki'sín kindá jè chjí-lá xajon, icháte jmi nichjin chjí-lá xitá tjin-ni. ²⁰ 'Koaá 'sín kjomà-ni nga 'nó tsangasòn 'én-lá Cristo; tseé nga'nó ki'se-lá.

²¹ 'Kia nga ijye ijyehet'à kjoa kii, Pablo, 'koaá 'sín tíjingo ikon nga ya kiji naxindá Jerusalén 'kia nga ijye kotojin nangi Macedonia kò Acaya. Tí'koaá kitsó-ní: “'Kia nga ijye ya tíjna Jerusalén, tí'koaá machjeén-ní nga kjin-te ya ján Roma.”

²² 'Kiaá isikasén ján Macedonia jñà xitá ra jò ma-ni ra basìkò'ta, jngo ra 'mì Timoteo kò jè ra ijngo-isa, Erasto 'mì; jè Pablo, yaá tsikijna chiba nichjin-isa ya nangi Asia.

Kó'sín nga ki'se kjosi ya naxindá Éfeso

²³ Jñà nichjin kii, 'nó tse kjosi ki'se ya Éfeso, ta ngatjì-lá jè Ndiyá xitse-lá Cristo. ²⁴ Jngo xitá ra 'mì Demetrio ra síxáko kichá chroba nga bínda ingo ít síná ra xkòsòn-lá jè ingo-lá Diana; kò nga'tsi xitá ra síxáko 'nó nda síkijne tòn. ²⁵ Tsikíxkóya nga'tsi xitá-lá ra síxáko kò xitá ra kj'íí ra tí'koa ki xá 'sín, kitsò-lá:

—Nga'tsi-najìòn, ndaá 'ya jìòn, nga jè xá rākìj ra ma nikijne-iná tòn. ²⁶ Tanga tì'koaá inchi'ya-nájìòn kò inchina'yá-no nga jè xītā ra 'mì Pablo, 'koaá 'sín minchá'a ijye xītā nga mì-ró tsa nainá jñà ra ta tsja xītā sinda-ni; kò kjín ma-ni ra ijye itjo'taxìn, kò mì tsa tà ì Éfeso kò'sín tíma, kjameé tà kó tíjngo nangi Asia nga kótíma.

²⁷ Jè kjoa rākìj, mì kì nda t́jín. Mì tsa tà jé-jìn kjoa nga jchija xá-ná ra 'nié. Tì'koaá t́jín kjoxkón tsa mì tì kì yá xītā ra skexkón-ni jè ingo-lā nainá-ná Diana ra 'ñó xkón t́jna; kò yaá jchija kjoajeya-la jè nainá-ná. Mì tsa tà ì Asia nga 'yaxkón, 'yaxkón-ni nga tíjngo isà'nde.

²⁸ Jñà xītā kìj, 'kia nga kí'f'nchré jñà 'én kìj, 'ñó kjojtì-lā, akjòn 'ñó kìichjā nga kitsò:

—¡'Ñó jeya katijna jè nainá Diana ra 'ñó xkón t́jna ra ya chja-ni naxindá Éfeso!

²⁹ Mì tì be-ni jñà xītā mé ra 'sjin; itsabá'ñó jè xītā ra 'mì Gayo kò ra 'mì Aristarco. Ngajò xītā kìj, yaá kjihijtako jè Pablo; yaá ì'nde-lā ya nangi Macedonia. Kjo'ñó tsikínga nga kùkò ya ni'ya ra 'ñó teyá ñánda nga maxkóya xītā naxindá. ³⁰ Jè Pablo, mején-lā 'jaha'sen-jin-lā naxindá nga koako, tanga jñà xītā ra kotá'yá'ta-lā Cristo mì kì kitsjá'nde-lā. ³¹ Tì'koaá yaá títsajna i'ka xītā ra nda bako Pablo ra xá t́jín-lā 'tse nangi Asia. Isikasén 'én-lā nga, kì tà chjān ya 'faha'sen-jin-lā. ³² Ya ñánda nga kjóxkóya xītā, mì kì 'ya-lā mé kjoa-ni ra t́jín. Jndíj ra ján chja xītā, kja-tsò kja-tsò nga jngó jngó. Skanda kjín ma-ni ra mì kì be mé-ni kò'sín kjóxkóya-ni xītā. ³³ Jñà xītā judío tsasíjna masen jè Alejandro nga isikichja. Jè Alejandro, 'kiaá iskimítjen tsja nga isíkítsajnajyò xītā. Mején-lā nga kichjatjì jñà xītā judío ya ajin-lā xītā naxindá. ³⁴ Jñà xītā, 'kia nga kijtsexkon Alejandro nga xītā judío-te, jngoó jta kiji nga'tsiòò, 'ñó kìichjā nga kitsò:

—Jeya katijna jè Diana ra 'ñó xkón t́jna ra nainá 'tse naxindá Éfeso!

'Koaà-la 'sín kitsò tsa jò hora. ³⁵ Jè xītā ra bínnda xajon 'tse naxindá, 'kia nga ijye isíkítsajnajyò-ni xītā naxindá kitsò-la:

—Nga'tsi-no ra xītā Éfeso 'mì-no, 'ya-nájìòn nga nga'tsi xītā ra t́jín nga t́jítja isà'nde be-ní nga jè naxindá Éfeso tjíkíndaá-lā ingo-lā kò xkòsòn-lā nainá Diana ra 'ñó jeya t́jna, ra ngajmi 'ji-ni. ³⁶ Nijngo ra koma kjó'ma ra a'ta 'tse kjoa kìj. Machjeén-ní nga jyò títsajna; kì taxkì 'nià kjoa ra kjè nda níkítsjen. ³⁷ Jñà xītā ra káfíikoo jìòn ijndíj, mì tsa mé kjoa ra 'cho t́jín kì'sìn ra a'ta 'tse ingo-ná, tì'koaá mì tsa jè nainá-ná Diana ra 'ñó xkón t́jna inchichjajno-lā. ³⁸ Jè Demetrio kò xītā ra síxáko, tsa mé kjoa ra t́jín-lā kò xītā ra kjíí, kíí xá t́jín-ni xítaxá ra ma-lā bínndajín, kò t́jín ni'ya masen ñánda nga

ma sindajín-là mé kjoa ra tjín-là nga jngó jngó. ³⁹ Jiòn, tsa mé kjoa ra mejèn-isa-najìon, yaá katasindajín 'kia nga ma jngo junta ra ngi kixi tjín koni 'sín tíchja kjotéxoma. ⁴⁰ Jè kjoa ra kàma 'ndi-ni, tjín-là kjoskòon tsa ko'sín 'kín-ná nga kjosií inçhibì'tsieé, nga mì kì ma kó'sín kixé tsa chjìnangi-ná a'ta 'tse kjosi ra ka'se 'ndi-ni.

⁴¹ 'Kia nga ijye kiichja, kitsò-là nga'tsi xita: “Maá tangí-no.”

'Kia nga jè Pablo kijì ya Macedonia ko Grecia

20 'Kia nga ijye isikjòn-là kjosi, jè Pablo tsikíxkóya ijyeé jña xita ra kotá'yá'ta-là Cristo nga kitsjà-là 'én ra nda tsò nga isí'ño ikon. Akjòn isíkjáya-là nga'tsiò nga kijì ján nangi Macedonia. ² 'Jahato ijyeé nga'tsi naxindá koni 'sín nga tífi; 'jaha katsíjen-là jña xita ra 'ndse ma ra a'ta 'tse Cristo; kitsjá-là 'én ra nda tsò nga isí'ño ikon; skanda nga ijchò ya Grecia. ³ Ján sá tsikijna Pablo ya Grecia. 'Kia nga ijye mejèn tíkjábé jngo chitso nga tífi ján Siria, kí'nchré-ní nga jña xita Judío títsachjà ikon-là nga mejèn-là sù'ken; ko mì tsa ko'sín kijì-ni, tí'koaá tí'sín tsáfa india-ni ya ndiyá Macedonia. ⁴ Tsakáhijtakò jè xita ra 'mì Sópater ra ya Berea i'nde-là, (ti-là Pirro); tí'koaá tjen-ko jè Aristarco ko jè xita ra 'mì Segundo ra Tesalónica i'nde-là; ko jè xita ra 'mì Gayo ra ya Derbe i'nde-là; ko Timoteo; tí'koaá tjen-ko xita ra 'mì Tíquico ko Trófimo ra ya nangi Asia i'nde-là. ⁵ Jña xita xàngieé kù, tjen kijì ítjòn-ní skanda ján Troas. Yaá iskoá-najin. ⁶ 'Kia nga ijye ijyehe'tà jña nichjin-là 'sí nga bichi niño nchrajín ra tsin-là na'yo san, ichjibé jngo-jin chitso ya Filipos; akjòn tsangi-jin; ra kjomà 'òn nichjin, yaá ijchòtjìngi-lajin ján Troas; yaá tsikìtsahijyo jngo xomàna-jin.

'Kia nga jè Pablo 'jahato ya naxindá Troas

⁷ 'Kia nga tahingo nga tjà'tsin-là xomàna kjóxkóya ijye-nájin nga inìjòya-jin niño nchrajín; jè Pablo 'ño tse kiichja nga tsi'kénajmíya-là 'én-là Cristo jña xita ra makjín-là ta ngatji-là nga tífi ra ma nchijòn. Kiichja-ní skanda nga ijchò masen nìtjen. ⁸ Yaá titsajna-jin ya ni'ya ra kjijnasòn'nga, ko 'ño kjìn ma-ni ni'í isen ra inçhiti. ⁹ Jngo ndí ti ra 'mì Eutico, yaá tíjnajto ya nándà tí'xákji a'ta xi'nde-là ni'ya ra jàn piso tjín-là. Ko jè Pablo 'ño tse kiichja nga tí'bénajmí; jè ndí ti rakì isijnafé-ní, nga 'ño nijná-là. 'Kia nga ijye 'ño isifè iskàtjen-ngi-ní skanda ya a'ta nangi. 'Kia nga iskiítjen-ní xita, ijyeé mi'ken-ní.

¹⁰ 'Kiaá inçhrabàjen jè Pablo; itsabákjá jè ijo-là ndí ti, kitsò:

—Kì tà chjàn skon-jiòn, tíjnakon-ní.

¹¹ 'Kia nga ijye kjomà, kijìmjín india-ni; akjòn isijòya niño nchrajín, kò tsakjèn-kò xákjién. Ijngo 'ká tsikí'tsia india-ni nga tsi'kénajmíya skanda nga ki'se isén. Akjòn kijì-ni. ¹² Jñà xita kiìkoó ya ni'ya-la jè ti ra iskàtjen-ngi; kò ijyeé nda jaáya-ila; kò 'koaá 'sín kjomà-ni nga tse kjo'nchán-takòn ki'se-la.

'Kia nga jè Pablo itjo ya Troas nga kijì ján naxindá Mileto

¹³ Ngajin, tsangì ítjòn-nájjin, ichjíbé jngo-jjin chitso nga tsatojin-ndá-jjin skanda ñánda 'mì Asón; yaá itjáhajcható-jjin jè Pablo; nga 'koaá 'sín kitsò-najin, nga ndiyá ndsakóó kiji-ni ra jè. ¹⁴ 'Kia nga ijye ijchò-jjin ján Asón nga iskàkjo-najin kò jè Pablo, tsikijnaya koò-te-najin chitso nga tsangì-jjin skanda ján Mitilene. ¹⁵ Ítjo-nájjin ya Mitilene. Ra kjomà nchijòn, yaá tsi'tàa chraña-jjin ya Quío. Ra ma-ni jò nichjin, ijchò-jjin Samos. Yaá iníkjáya-jjin Trogilio. Akjòn, ra kjomà ján nichjin, ijchò-jjin ya Mileto. ¹⁶ Jè Pablo, 'koaá 'sín isíkítsjen nga tà 'jahato kixí ya Éfeso; isíxátíya-ni nga mì kì ya kichjin-ila ya nangi Asia; nga jé ra mejèn-la tsa isa nditon kijchò Jerusalén tsa kií nichjin-la ya tíjna 'kia nga kitjo 'sí 'tse Pentecostés.

'Én ra kitsjà-la jè Pablo jñà xita jchínga 'tse naxindá-la Cristo ra títsajna Éfeso

¹⁷ Pablo, 'kia nga tíjna ya Mileto, kisikasén kjoaá-la jñà xita jchínga ra síkinda naxindá-la Cristo ra títsajna ya Éfeso nga katanchrabá.

¹⁸ 'Kia nga 'ji jñà xita jchínga, kitsó-la:

—Jìòn, ndaa tíjjin-no kó'sín tíjnako-no skanda 'kia nga tí'sa 'jía i nangi Asia. ¹⁹ Nga kji'tá nichjin, 'ñó indakjoa tísíxá-la Nainá; kò mì 'koa 'ki ndáxkoaan tíbixtén, kjín kjoa tibatojiàan koni 'sín isíko-na jñà xita judío. ²⁰ Tanga 'an, ni india ítsikikjón-la nga tsi'kénajmíya-najìòn nga'tsi 'én ra machjeén-no ra kjonda tsajìòn. Ítsi'kenajmíya-ná ya ñánda maxkóya xita kò tí'koaá ya ni'ya-no. ²¹ 'Koaá 'sín tsi'kénajmíya ijye-la, nga'tsi ra xita judío kò ra mì tsa xita judío nga katasíkájno-ni jé-la kò kì tí jé bátsji-ni, ya kátáfa'ta-la Nainá kò katakjiín-la a'ta 'tse Jesucristo ra tíjna ítjòn-ná. ²² 'Ndi 'ndi, yaá tífia ján Jerusalén; nga jè Inìma Tsje-la Nainá kjo'ñó tífikò-na. Nda mí kì be mé kjoa ra koma'tian; ²³ ta jé-ní ra be nga jngó jngó naxindá ya ñánda nga bijchoo, jè Inìma Tsje-la Nainá, 'koaá 'sín 'benajmíya-na, nga ndayá-ró kótijna, kò nga tseé kjohi'in sikjiáan. ²⁴ Ra kjoa 'tse kjohi'in, mì kì makájno-na ni'sín si'ken-na jñà xita. Nga jé ra mejèn-na nga

nda sikjéhe'ta jè xá ra kitsjà-na Jesús ra tǐjna ítjòn-ná nga síká'bía 'én xit̩se ra nda tsò a'ta 'tse kjonda-la Nainá ra tsjá kjotjò-ná.

²⁵ 'Ndi 'ndi, 'koaá 'sín xín kixi-no nga'tsi-najiòn ra ya tsajmejin-no nga tsi'kénájmíya-no koni 'sín batéxoma Nainá, mì kì tì jcha-nájiòn.

²⁶ 'Koaá xín-no 'ndi 'ndi, mì tsa 'an tǐjn-na jé tsa mì kì makjín-no ra a'ta 'tse Jesús kò tsa sijchija i'ka ijo-no. ²⁷ Ra 'an, ijyeé tsi'kénájmí ijye-no kó'sín nga ijye tǐjnda-la Nainá; mì tsa mé ra tsiki'má-najiòn.

²⁸ Jiòn jiòn, nda tǐkindaa ijo-no, tǐ'koa nda tǐkinda-te nga'tsi xita naxindá-la Cristo ñánda nga jè Iníma Tsje-la Nainá xá kò'sín kitsjà-no xá nga jiòn síkindaa koni chjingo cho, jè naxindá-la Cristo ra jní-la tsikixten nga ma isikijne. ²⁹ 'An, be-ná, 'kia nga ijye kjiáan, kjoaha'sen-jiín-no ra kj'íi xita, ra kò'sín 'sín koni tsijén ra 'ño 'tsen, nga komejèn-la síkjehesòn xita naxindá-la Cristo. ³⁰ Skanda tǐ'koaá kǐtjokajín i'ka ra tǐ xita tsajiòn-no nga kòkòn-ya 'én ra mì tsa kixi kjoa; ikoó xita ra kotá'yá'ta-la Cristo nga ya kiji'ta-la nga skoóndacha-la. ³¹ Tǐtsajnakon; tǐkítsjen, 'an, jàn nó tsakátijnako-no kò nichjin kò nitjen bixtéen ndáxkoaan nga tsi'kénájmíya-no

³² 'Ndi 'ndi nga'tsi-no 'ndsé, yaá síkítsajnaya-no tsja Nainá kò tǐ'koaá síkítsajnajin-no 'én-la, jè 'én ra tǐjn-la kjonda, jè 'én ra koma tsjá-la nga'ño iníma-no, kò tsjá-no kjotjò-la ra ijye kò'sín kitsjà tsa'ba Nainá nga tjábé ijye-la xita ra jè sabà kò'sín ijye tsijen tsjahíjin nga tsje tsikítsajna. ³³ 'An, nímé ton kò nijngo nikje-la xita kjotsjake. ³⁴ Tà isaá nda tǐjjin-no ra jiòn, nga ndsaá isíxá-na nga isakò-na nga'tsi tsajmì ra 'an ísichjéen kò ra kjochjeén-la xita ra tsikítsajna-no. ³⁵ 'Koaá 'sín ítakon-yá-no, nga machjeén-ní nga síxé mé-ní nga ma kǐsiko-ná jña xita ra i'in tǐtsajna; tǐkítsjen koni tsò 'én-la Jesús ra tǐjna ítjòn-ná nga tsò: “Isaá nda kochikon'tieén tsa jién 'kieé nda mí 'koa-ni tsa jién tjábé-ná.”

³⁶ 'Kia nga ijye kò'sín kitsò, akjòn tsasèn-xkó'nchi'ta nangi jè Pablo; kũchja'ta-la Nainá kò kóhotjín xita. ³⁷ Nga'tsi xita 'ño itsabákjá kò kitsobà ngisin Pablo, 'ño iskindaya nga'tsiò. ³⁸ 'Nó ba tǐjn-la jña xita koni 'sín ijye kitsò-la jè Pablo nga mì tǐ kì ya ske-ni xákjién. Akjòn iko índia skanda ñánda kjijna chitso.

'Kia nga jè Pablo kiji ján Jerusalén

21 'Kia nga ijye iníkítsajna-jin jña xita xàngi-jin, 'kiaá tsihijin jngo-jin chitso nga tsangi kixi-jin ya ñánda 'mì Cos; ra kjomá nchjòn ijchò-jin ñánda 'mì Rodas, akjòn tsangi-jin skanda ján Pátara. ² Ya Pátara kisakò jngo-najin chitso ra tífi ya Fenicia, jè tsikítsajnaya-jin akjòn tsangi-jin. ³ 'Kia nga inchimangí-jin ya ajin

nandá, kijcha-nájìn jè nangi ra kjiijnajìn-ndá ra 'mì Chipre; yaá kjiijna ya ngaskoán-nájìn; 'koaá 'sín tsangì kixi-jìn skanda Siria. Yaá 'jaha'sen chitso ya naxindá Tiro nga yaá itjajén 'chá ra 'ya. ⁴Ya Tiro, iskajin-nájìn xitá ra kotá'yá'ta-la Cristo. Ito nichjin tsikitsajna-ko-jìn. Jñà xitá kii, 'koaá 'sín isichiya-la jè Inimá Tsje-la Nainá nga jè Pablo mì kì ma kiji ján Jerusalén ko 'koaá 'sín kitsò-la. ⁵'Kia nga ijye tsato jngo xomàna nga titsajna-jìn, akjòn tsangì india-nájìn. Tsakáhihtako ijye-nájìn jñà xitá-la Cristo ko íchjín-la ko ixti-la skanda ya andi naxindá. Ya andi ndáchikon tsincha-xkó'nchi-nájìn nga tsikitsa'ba-lajìn Nainá. ⁶Akjòn tsi'kì-lajìn ndsa-jìn xàngi-jìn nga tsangì-nájìn; ra jìn itjaha'sen-nájìn chitso, ko jñà xitá kii, kiji-ni ni'ya-la.

⁷Tsangìjìn-ndá-isa-jìn nga titsaya-jìn chitso; ítjo-jìn ya naxindá Tiro skanda nga ijchò-jìn ya naxindá Tolemaida. Yaá itjahatsíjen-lajìn jñà ra 'ndsé ma ra a'ta 'tse Cristo; jngo nichjin tsikitsajna-ko-jìn. ⁸'Kia ra ma nchijòn, tsangì-nájìn ján Cesarea. Ijchò-jìn ya ni'ya-la Felipe ra chjaya 'én nda-la Cristo. Yaá iníkjáya-nájìn ni'ya-la. Jè xitá rakii, jè-ni jngo xitá ra ito itjahájin nga ma kosíko'ta xitá naxindá-la Cristo. ⁹Jè Felipe, ijòn ma-ni ixti íchjín xangó-la ra síchjeén Nainá nga chja ngajo-la. ¹⁰Kjín nichjin tsikitsajna-ko-jìn jè Felipe; yaá 'ji jngo xitá ra 'mì Agabo ra síchjeén Nainá nga chja ngajo-la ra inchrabà-ni ya Judea. ¹¹'Kia nga ijchòjkon-nájìn, iskábé xìncho ra bíkjá Pablo; tsikí'ño tsja ko ndsako, akjòn kitsò:

—'Koaá 'sín tsò jè Inimá Tsje-la Nainá. Kii 'sín kii'té'ño jñà xitá judío ján Jerusalén jè xitá ra bíkjá jè xìncho rakii, akjòn ya sùngatsja ra mì tsa xitá judío.

¹²Ngajìn ko xitá ra ya Cesarea i'nde-la, 'kia nga ina'yá-jìn 'én kii, tsikitsa'ba-lajìn jè Pablo nga kì tà chjàn fi jnchro ya Jerusalén. ¹³Tanga jè Pablo kitsó-ní:

—¿Mé-ni nga chindáya-najiòn ko mé-ni nga ko'sín mejèn-najiòn nga ti'koa katamaba-te-na? 'An ijyeé tíjnanda-ná, mì tsa tà jè nga katasité'ñoó, ti'koaá tíjnanda-ná nga ni'sín katasí'ken-na xitá ján Jerusalén ra ta ngatjì 'tse Jesús ra tíjna ítjòn-ná.

¹⁴Mì kì kjomà tsichàkjáya-lajìn; tà 'koaá 'sín ki'mì-lajìn:

—Ko'sín katama koni 'sín mejèn-la Nainá.

¹⁵Ra ijye kjomà, tsikitsajna-ndá-nájìn, akjòn tsangì-jìn ján Jerusalén. ¹⁶Tsakáhihtako i'ka-nájìn jñà xitá ra kotá'yá'ta-la Cristo ra ya Cesarea i'nde-la. Kii-ko-nájìn ya ni'ya-la jngo xitá ra 'mì Mnasón ra ya Chipre i'nde-la. Xitá rakii ijyeé kjotseé kotá'yá'ta-la Cristo. Yaá iníkjáyo-jìn.

'Kia nga ijchò jè Pablo ya Jerusalén

¹⁷ 'Kia nga ijchò-jin ya Jerusalén, jñà ra 'ndsé ma ra a'ta 'tse Cristo ra ya títsajna, 'ñó tsja ki'se-la nga ijchò-jin. ¹⁸ Ra ma nchijòn, yaá tsangì-jin kò Pablo ya ni'ya-la Jacobo; kò yaá títsajna-te nga'tsi jñà xita jchínga ra síkinda naxindá-la Nainá. ¹⁹ Pablo isíkjáyaá-la jñà xita kii, akjòn nda kjón tsi'kénajmí ijye-la kjoa ra tí'sín Nainá a'ta 'tse xá ra tí'sín ra jè, ya ajin-la ra mì tsa xita judío. ²⁰ 'Kia nga kií'nchré jñà 'én kii, jeyaá isíkijna Nainá kò kitsó-la jè Pablo:

—Ji 'ndsé, tji'ya-ní nga ijyeé kjín jmi ma-ni jñà xita judío ra makjiín-la a'ta 'tse Jesús. Nga'tsi xita kii, 'ñó mejèn-la nga kitjasòn kjotéxoma ra Nainá kitsjà-la Moisés. ²¹ Tanga 'koaá-ró 'sín ijye kií'nchré ra a'ta tsaji nga 'koaá-ró 'sín bakon-ya-la ji nga'tsi xita judío ra títsajnajin ya naxindá-la ra mì tsa xita judío, nga mí-ró ti kì sīhitjasòn-ni kjotéxoma-la Moisés, nga katasíjchija-ró koni 'sín 'nga-ná ra jién, ti'koaá mì-ró ti kì kátí'ta chiba-ni jñà ndí ixti-la ra kjoa 'tse circuncisión. ²² ¿Kó'sín koma-ni? Nga xá kji'nchré-ni xita nga i tijni. ²³ Kò'sín 'tìn koni 'sín 'kín-lajin; títsajnajin ijòn-najin ijndí xita ra ijyeé kò'sín kitsjà tsa'ba nga sīhitjasón-la Nainá. ²⁴ Taña tikii jñà xita kii. Títsje-ti ijo-li. Tíchjí ijyi kótjín kjeheya mé-ni nga katasijno-la tsja-sko, kò mé-ni nga ske-ni xita nga mì tsa kixi kjoa koni 'sín tsò ra a'ta tsaji. Yaá ske-ni nga ti'koaá nihitjasón-ti jè kjotéxoma-la Moisés. ²⁵ A'ta 'tse xita ra mì tsa xita judío ra ijye makjiín-la 'én nda-la Cristo, ijyeé inikasén-lajin xajon koni 'sín nga ijye ichosòn-lajin nga mì kì ma skine tsajmì ra ya sinchá ya ngixkon xkósòn ra nainá tsò-la xita; kò mì ti kì koma skine-ni jní kò jñà cho ra mì kì xaájen jní-la; nga ti'koaá, kì ti kjoachijngi sísin-la.

Kó'sín nga kindabá'ñó jè Pablo ya ingo ítjòn

²⁶ Ra ma nchijòn, Pablo kiikoó nga ijòn xita kii. Tañaá kii sítsje ijo-la a'ta 'tse jé-la [koni 'sín tjín kjotéxoma 'tse xita judío]; akjòn kii ya nándá tíjna ingo ítjòn mé-ni nga isíkí'nchré-ni xita mé nichjin-ni nga kjehe'tà nichjin-la nga kò'sín inchisítsje ijo-la; akjòn 'kiaá koma ikò cho jngó jngó xita kii ra tsjá-la Nainá koni jngo kjotjò.

²⁷ 'Kia nga ijye kjame bijchó ito nichjin, jñà xita judío ra inchrabà-ni ya nangi Asia, kijtsee jè Pablo nga ya tíjna nditsin ingo ítjòn; tsinchá'a nga'tsi xita, akjòn itsabá'ñó jè Pablo, ²⁸ 'Ñó kiichja, kitsò:

—iNga'tsi ra xita Israel 'mì-no, tisiko-nájin! Jé xita rakii ra 'ñó tsá'ba ya nga'tsi naxindá nga bakón-ya kjotéxoma ra kondra 'tse

naxindá, ra kondra fi-te-la kjetéxoma 'tse Moisés, ko ra kondra fi-la ingo ítjòn. Skanda ti'koaá kà'fiikó i'ka ra mì tsa xita Judío nga tísikjaha'sen ya nditsin ingo nga tísítjé jè i'nde tsje-la Nainá.

²⁹ Jñà xita kii, kií ko'sín kitsò-ni, 'kia nga 'sa ítjòn, kijtsee jè Pablo ya ajin naxindá nga taña tjen-ko jngo xita ra mì tsa xita judío ra 'mì Trófimo ra Éfeso i'nde-la; 'koaá 'sín isíkítsjen tsa ti'koaá yaá kiiko ya nditsin ingo.

³⁰ Nga'tsi xita naxindá kií'nchré-ní nga kjosi isakò. Nditoón kjóxkóya jñà xita. Itsabá'ño jè Pablo; kjo'ño tsikínga nga tsachrje ya nditsin ingo; akjòn tsikíchjajto jè xotjoba ingo. ³¹ Ijyee mejèn inchisi'ken. 'Koaá ma-ni nga nditoón kií'nchré jè xita ítjòn-la chíchàn 'tse Roma nga kjosi isakò ya naxindá Jerusalén. ³² Jè xita ítjòn-la chíchàn, nditoón tsikíxkóya jñà chíchàn-la ko xita ra tjíhijyo ítjòn-la chíchàn; nditoón tsahachikon nga kijì ya ñánda nga tjín kjosi. Jñà xita, 'kia nga kijtse jñà chíchàn, 'kiaá kitsjin-nì jè Pablo; mì ti kì iskajàn-ko-ni. ³³ 'Kia nga ijchò jè xita ítjòn-la chíchàn, itsabá'ño jè Pablo ko tsikí'tin jñà chíchàn-la nga jò na'ño kicha kadena kátí'tá'ño-ni. Akjòn iskonangi-la jñà xita, yá xita-ni ra 'mì Pablo ko mé ra ki'sin. ³⁴ Nga'tsi jñà xita kii, jndíi ra ján chja; kja-tsò kja-tsò nga jngó jngó xita. Jè xita ítjòn-la chíchàn, mì kì kjomà kijtse ñánda tsikí'tsia kjòn-ni kjoa ta ngatji-la 'ño si ki'sin jñà xita. Kitsjá-la kjohixi jñà chíchàn-la nga katafiko jè Pablo ya ni'ya 'tse chíchàn. ³⁵ 'Kia nga inchifimijno ya ñánda ma 'faha'sen-ni chíchàn, jñà chíchàn, chaán tsa'nga jè Pablo, ta ngatji-la 'ño inchima'tsen jñà xita, ³⁶ nga tsò:

—|Katabiya-róoi!

Kó'sín nga tsasikotji ijo-la jè Pablo

³⁷ 'Kia nga ijye inchi'faha'sen-ko ya ni'ya 'tse chíchàn, jè Pablo kiichja-la jè xita ítjòn-la chíchàn, kitsò-la:

—¿A komaá kokó jngohijta-la?

Jè xita ítjòn-la chíchàn kitsó-la:

—¿A maá-li nakjí 'én griego? ³⁸ ¿A mí tsa ji ra Egipto i'nde-li, ra tsikí'tsia jngo kjojchán jñà nichjin ra ijye tsato nga ijòn jmi xita kiiko kjojchán ya i'nde a'ta xin ñánda nga nangi kixi?

³⁹ Pablo kitsó-la:

—'An, xita judío-ná, yaá i'nde-na ya Tarso, jngo naxindá ra 'ño nda na'yá-la ya nangi Cilicia; 'tjin kjonda, ti'nde-ná nga kokó najmiá jñà xita naxindá.

⁴⁰ Jè xita ítjòn-la chíchàn, kitsjá'nde-la; akjòn tsasijna kixi jè Pablo ya asòn-la ñánda nga kijon chon; iskiítjen tsja nga jyò katitsajna jñà

xit̄a nax̄indá. 'Kiā nga ijye tsikitsajnajyò, 'én Hebreo kiichjā nga kitsò-la:

22—Nga'tsiò ra xit̄a Israel 'mì-no, kò ra xit̄a jchínga 'mì-no, nda tiná'yá-ná koni 'sín xin-no nga kósikotjià ijo-na.

²Jñà xit̄a, 'kiā nga kí'nchré nga 'én hebreo kiichjā-la, isaá ta jyò tsikitsajna. 'Kiaá kitsò-isa Pablo:

³—'An, xit̄a judío-ná. Yáá kitsian ya Tarso, nax̄indá ra chja-ni ya Cilicia. Tanga í kjójcháa Jerusalén. Jé ískotá'yá'ta-la jè maestro Gamaliel. 'Nó nda tsakón-ya-na koni 'sín tjín kjotéxoma 'tse xit̄a jchínga-ná. Ngi tjíngoo takòaan nga tísìhitjásòn-la Nainá koni 'sín 'nià jìòn skanda nìchjin 'ndi 'ndi. ⁴Nga 'sa kjotsee, kítsahatjingi-la kò skanda kjomején-na nga kisi'kéen jñà xit̄a ra fitjingi-la jè ndiyá xit̄se rakii. Itsabá'nó-ná nga ísikjáha'sen ndayá ra kò íchjín kò íchja. ⁵Jñà xit̄a ítjòn-la na'mì, kò nga'tsi xit̄a jchínga ra títsajna ítjòn, ndaá kijtse jñà kjoā kii. Jñá kitsjà-na xajon ra 'ya-la xit̄a xàngieé ra títsajna ya Damasco, kò kiji-ná ya Damasco mé-ni nga koma kjinchrabàkò-na i Jerusalén nga'tsi xit̄a ra makjiín-la a'ta 'tse Cristo mé-ni nga kata'bi-la kjohi'in.

**'Kiā nga tsi'kénajmí jè Pablo kó'sín
kjomà nga isikjahatjiya-la Nainá**

(Hechos 9:1-19; 26:12-18)

⁶'Kiā nga ijye ijchò chraña ya Damasco, ijchó-la tsa nchisen 'kiā. Tà nditòon tsatsijen jngo-na ni'í ra ngajmi inchrabà-ni ra isihisen kóho'ki jngo tjindi nándá nga tísjinaa. ⁷Iskajndo'táa ya nangi. Kò akjòn kí'nchre jngo 'én ra ajin isén kiichja, kitsò: “Saulo, Saulo, ¿mé-ni kondrā tji'mi-ná, nga 'aán ra tjimihitjingi-ná?” ⁸'Kiaá ískonangi-la, kixin-la: “¿Yá-ni ngaji Na'in?” Kitsó-na: “'An-ná ra 'mì-na Jesús ra Nazaret tsa'an, 'an-ná ra kondrā tji'mi-la ji nga tjimihitjingi-la.” ⁹Jñà xit̄a ra tjen-kò-na, kijtsee ni'í ra kjohisen, tanga mì kì kjòchiya-la 'én-la jè ra 'an kiichja-na. ¹⁰'Kiaá ískonangi-la nga kixin-la: “¿Mé ra 'siaan, Na'in?” Kitsó-na: “Tísitjiin, 'tin ya Damasco. Yáá 'senajmí ijye-li kó'sín nga ijye tjínda nga 'sjin.” ¹¹'An mì kì tì tsatsijen-na, ta ngatji-la jè ni'í ra 'nó jate isixka-na. Jñà xit̄a ra tjen-kò-na itsabá'nó ndsā nga kiikò-na skanda ya ján Damasco.

¹²'Yáá tjína jngo xit̄a ra 'mì Ananías ra nda bexkón Nainá koni 'sín tíchjā kjotéxoma-la Moisés; nga'tsi xit̄a judío ra títsajna ya Damasco, saba 'koáá 'sín tsò nga ndaá xit̄a jè Ananías. ¹³'Kiā nga 'ji katsijen-na jè Ananías, kitsó-na: “'Ndsé Saulo, katatjá'xā india-ni jñà xkin.” Tì'kiaá itjá'xā-ni jñà xkoàan, akjòn ma kijtsee jè Ananías.

¹⁴ 'Kiaá kitsò-isa-na: “Jé Nainá ra 'tse x̣iṭa jchínga-ná tsjahíjin-li mé-ni nga jchaxkin mé ra mejèn-la, ṭi'koaá jchaxkin jè ra Ngi X̣ita Kixi; ḳo ḳináỵi 'én-la ra tsa'ba kiṭjo-ni. ¹⁵ Nga, jí 'ki-la 'én-li nga'tsi x̣iṭa nga 'kénajmí-la nga'tsi ḳjoa ra ṭj̣i'yi ḳo ra tjina'yí. ¹⁶ ¡Kì ṭa tsja chiná-ni! Ṭisíṭjiin nga katasatíndí. Tijé-la ḳjoan̄ihijcha'ta jè Jesús mé-ni nga katatsje-ni jé-li.”

Kó'sín inikasén jè Pablo ya ñánḍa ṭj̣ín ra m̄i tsa x̣iṭa judío

¹⁷ 'Kia nga 'j̣í-na i Jerusalén, yaá kijiàa ñánḍa ṭj̣ina ingo íṭjòn nga kíchj̣a'ta-la Nainá. Yaá tsatsijen jngo-na ra koni tsa tí'bì-na nijñá. ¹⁸ Ḳíṭse-náa jè N̄a'ín-ná nga kitsò-na: “Ṭixáṭiyi, nḍiṭon tíṭjoḳajin i nax̣indá Jerusalén; nga m̄i ḳi yá ra ḳj̣i'nchré 'én ra ḳináḳjoayi ra a'ta tsa'an.” ¹⁹ 'An ḳixin-la: “N̄a'ín, ijyee ṭj̣j̣iín-la, nga 'aán-ná ra ítsabá'ñó nga ísikjáha'sen ndayá ḳo nga ískajàn-ḳo jñà x̣iṭa ra makj̣iín-la ra a'ta tsaji ñánḍa nga jngó jngó ni'ya sinagoga kijiàa ya ñánḍa nga maxkóya x̣iṭa Judío. ²⁰ Ḳo ṭi'koaá yaá ṭj̣na 'kia nga isì'ken x̣iṭa jè cḥi'nda-li Esteban, jè ra kitsj̣a 'én ra a'ta tsaji; ṭi'koaá iṣjngoó takoàan 'kia nga inì'ken; skanda 'aán ísikínda jñà nikje-la x̣iṭa ra isì'ken.” ²¹ Tanga jè N̄a'ín-ná kitsó-na: “'Tin, yaá sikásén-la nax̣indá ra ḳjin ḳjihijyo ya ñánḍa ṭítsajna ra m̄i tsa x̣iṭa judío.”

Kó'sín ḳjongatsja jè Pablo jè x̣iṭa íṭjòn-la chíchàn

²² Jñà x̣iṭa nax̣indá, skanda ta yaá kíi'nchré-isa-la; aḳjòn 'kiaá 'ñó ḳiichja, kitsò:

—¡X̣iṭa raḳi, katabiya! ¡M̄i ṭi ḳi machjeén-ni nga ḳijnakon-isa i isà'nde!

²³ Jñà x̣iṭa ḳi, isaá 'ñó ḳiichja-isa; tsikítsajne nikje-la ḳo tsikíxten-jín chijo ya ajin isén. ²⁴ Jè x̣iṭa íṭjòn-la chíchàn, kitsj̣a ḳjohixi nga ya katasijna'ya Pablo ya ni'ya 'tse chíchàn; ṭi'koaá kitsj̣a ḳjohixi nga katajá-la mé-ni nga kata'bénajmí-ni mé ra ki'sin, mé-ni ḳo'sín ṭa si síko-ni jñà x̣iṭa. ²⁵ 'Kia nga ijye tsikí'tá'ñó nga ḳojà-la, jè Pablo kitsò-la jè chíchàn ra ya síjna, jè ra bí'tin jñà chíchàn ra i'ka:

—¿A ṭj̣i'nde-najiòn nga ḳo'sín siḳoo jngo x̣iṭa romano ra kjè 'ya-la mé jé ra ṭj̣ín-la?

²⁶ Jè chíchàn raḳi, 'kia nga kíi'nchré nga x̣iṭa romano-ní, ḳiijkoón jè x̣iṭa íṭjòn-la, kitsò-la:

—¿Mé ra 'ṣin? Nga jè x̣iṭa raḳi, x̣iṭa romano-ró.

²⁷ Jè x̣iṭa íṭjòn-la chíchàn ḳj̣i-ní nga ikjonangi-la Pablo, kitsò-la:

—Ngaji, ¿a kixíí ḳjoa nga x̣iṭa romano-ní?

Jè Pablo kitsó-là:

—Jon, 'én kixi-ní.

²⁸ Jè xitá ítjòn-là chíchàn kitsó-là Pablo:

—Tse jchán ton isingi-na nga ma xitá romano kjomà.

Ko jè Pablo kitsó-là:

—Tanga ra 'an, xá 'koaá 'sín kitsin-na nga xitá romano.

²⁹ Jñà chíchàn ra tjín-ni nga kojà-là tsincha'taxin-ní; tì'koaá jè xitá ítjòn-là chíchàn skanda itsakjón-ní ta ngatjì-là nga jè kitsjà kjohixi nga kisi'tá'ñó.

'Kia nga jè Pablo ijchò ya ngixkòn xitaxá ítjòn

³⁰ 'Kia nga ma nchijòn, jè xitá ítjòn-là chíchàn mejèn-là nga ske mé kjoa kjòn-ni ra tjín-là jè Pablo mé-ni nga ko'sín bángi-ni jñà xitá judío. Iskíjnda'ñó-ni; akjòn tsikíxkóya xitá ítjòn-là na'mì ko xitaxá ítjòn-là xitá judío; kiìko Pablo, tsasíjna masen ya ngixkòn xitá kii.

23 Jè Pablo isko'án jñà xitaxá ítjòn kitsò-là:

—Jìon 'ndsé, ra xitá judío 'mì-ná, 'koaá xín-no, ngi tsjeé tíjna kjobítsjen-na nga nda tísitjásòn koni 'sín mejèn-là Nainá skanda nichjin 'ndi-ni.

² Jè na'mì ítjòn ra 'mì Ananías, 'koaá 'sín kitsò-là jñà xitá ra ijncha'ta chraña-là Pablo nga katasíjtsin'á jngo ya tsa'ba. ³ Pablo kitsó-là:

—jNainá siìjtsin'á-te ya ndsa'bì, jì ra jò isén tjín-li! Nga ngaji, kíí xá tíjna-ni nga kíndajín-ná koni 'sín nga tíchja kjotéxoma ko tíjii tjibatònè-là jè kjotéxoma nga tji'bi kjohixi nga katanijtsin'á-na.

⁴ Jñà xitá ra incha'ta chraña-là Pablo kitsó-là:

—¿Mé-ni ko'sín nakjoájno-ila jè ra na'mì ítjòn-là Nainá tíjna?

⁵ Jè Pablo kitsó-là:

—'Ndsé, mì kì be tsa jè ra na'mì ítjòn tíjna. Nga 'koaá 'sín tíchja xajon ra tí'ta 'én-là Nainá nga tsò: “Jè ra xitaxá ítjòn-là naxindá, mì kì koma kíndakjoajno-là.”

⁶ Pablo, 'kia nga kijtse jñà xitá ra títsajna nga jò-ya tjín, nga tjín xitá fariseo ko tjín xitá saduceo, 'ñó kiichja, kitsò:

—'Ndsé, 'an, xitá fariseo-náa; i'ndí-là xitá fariseo-náa; kíí ko'sín tísingi-na ta ngatjì-là nga 'koaá 'sín makjiín-na nga faháya-ila jñà xitá ra biya.

⁷ 'Kia nga ijye ko'sín kitsò Pablo, tsikí'tsiaá nga tsakátikjo jñà xitá fariseo ko xitá saduceo nga kjojóya kjobítsjen-là, ⁸ ta ngatjì-là, nga jñà xitá saduceo mì kì makjiín-là tsa kixi kjoa nga faháya-ila xitá ra biya, tì'koaá mì kì makjiín-là tsa tjín ra 'mì ikjalì ko tsa tjín ra isén

nichjin 'mì; tanga jñà xit̃a fariseo makjiín ijyee-là a'ta 'tse nga'tsi kjoa k̃i. ⁹ 'Ñó jchán kiichja nga'tsiòo ko 'kiaá tsasítjen i'ka xit̃a ra bakón-ya kjotéxoma-là Nainá ra ya chja-ni xit̃a fariseo nga 'ñó tsakátikjo nga kitsò:

—Jè xit̃a rak̃i, nimé ra sakó-najin ra 'cho tí'sín; tsa k̃i nichjin, tsa jngo isén nichjin kiichja-là ko tsa jngo ikjal̃i tsakáko, tanga mì k̃i ma jién satéchjá-ná ra a'ta 'tse Nainá.

¹⁰ 'Kia nga kijtse jè xit̃a ítjòn-là chíchàn nga sa 'ñó sa 'ñó makjan-isa-là xit̃a, itsakjón-ní nga 'koaá 'sín kjomà-là tsa ya s̃i'ken jè Pablo. 'Kiaá kiichja i'ka-là jñà chíchàn; kitsjá-là kjohix̃i nga katafiko india-ni ya ni'ya 'tse chíchàn.

¹¹ Ra ma nchijòn nga nitjen, jè Na'ín-ná ijchò kasi'ta-là Pablo nga kitsò-là:

—Kì tà chjàn skon-jìn, koni 'sín inakj̃i j̃i Jerusalén ra a'ta tsa'an, 'koaá t̃i'sín machjeén nga kinákj̃i ján Roma.

Kó'sín tsajoóya-ni xit̃a judío nga s̃i'ken jè Pablo

¹² 'Kia nga ijye k̃i'se isén, jñà xit̃a judío tsajoóya-ni nga s̃i'ken jè Pablo, 'koaá 'sín kitsjà kixi 'én-là nga mì t̃i k̃i k̃okjen-ni ko mì t̃i k̃i nandá sk'í-ni skanda 'kia nga s̃i'ken jè Pablo ko nga jé Nainá katatsjá-là kjohi'in tsa mì k̃i kitjasòn-là. ¹³ Tsatoó ichán ma-ni jñà xit̃a judío ra ko'sín tsajoóya-ni. ¹⁴ Jñà xit̃a k̃i, kiijkón jñà xit̃a ítjòn-là na'mì ko xit̃a jchínga 'tse xit̃a judío, kitsò-là:

—'Koaá 'sín ijye tsi'k̃i kixi-jin 'én-najin nga mì k̃i mé ra chjine-jin skanda 'kia nga kijchò nichjin nga s̃i'ken-jin jè Pablo, ko nga Nainá katatsjá-najin kjohi'in tsa mì k̃i kitjasòn-najin. ¹⁵ Nga'tsi-no ra tjín-no xá ítjòn koni 'sín nga titsajnajtién, ko'tin-la jè xit̃a ítjòn-là chíchàn nga katanchrabáko-no ijndíi nchijòn. Ta 'koaá 'sín 'tin-la nga jè mejèn-najidn nga isa nda jchaa jè kjoa ra tjín-là. Ngajin, kitsajnanda-najin ya aya ndiyá nga s̃i'ken-jin 'kia nga tikje 'fìl ijndíi.

¹⁶ Tanga jè ti-là ndichja Pablo, kí'nchré-ní kjoa ra tsajoóya-ni jñà xit̃a judío; 'kiaá kisíkj̃i'nchré jè Pablo ya ni'ya 'tse chíchàn. ¹⁷ Jè Pablo kiichja jngo-là chíchàn, kitsò-là:

—Tikij̃i jè ti rak̃i ya nãnda t̃jna xit̃a ítjòn-là chíchàn. Tjín 'én ra 'keènajmí-là.

¹⁸ Jè chíchàn kiikoó jè ti rak̃i ya nãnda t̃jna xit̃a ítjòn-là chíchàn, kitsò-là:

—Jè Pablo ra t̃jnaya ndayá kachja-na nga kàtsò-na: “Tikij̃i jè ti rak̃i. Tjín-ró jngo 'én ra 'keènajmí-là.”

¹⁹ Jè xitá ítjòn-la chíchàn, itsabá'ñó tsja jè ti, kiiko'tàxìn nga iskonangi-la mé 'én ra 'keènajmí-la. ²⁰ Jè ti rakii kitsó-ní:

—Jñà xitá judío, ijyee tsajoóya-ni [nga mején-la skoóndacha-li] nga 'koa-ró 'sín kiitsa'ba-li nga íkii nchijòn jè Pablo ya ngixkon xitaxá judío nga mejèn-ró-la isa nda skonangi-la mé kjoa ra tjín-la. ²¹ Ngaji, kì tà chjàn makjiín-li. Nga tsatoó-la tsa ichán ma-ni jñà xitá kii ra títsajnánda nga kítsajnáchjà-la Pablo ya aya ndiyá nga mejèn-la sii'ken. Ijyee ko'sín kitsjà kixi 'én-la nga mì-ró ti kì kòkjen-ni, nga mì-ró ti kì nandá sk'í-ni skanda 'kia nga sii'ken jè Pablo ko nga Nainá-ró katatsjá-la kjohi'in tsa mì kì kitjasòn-la. Kò 'ndi 'ndi, tà jé inchikoñá-la nga kó'sín sii ra ji.

²² Jè xitá ítjòn-la chíchàn, 'koaá 'sín kitsò-la jè ti nga katafi-ni, 'koaá 'sín tsikí'tin, kì tà chjàn yá ra kòtsò-la koni 'sín nga ijye jè tsi'kénajmí-la jñà 'én kii.

'Kia nga jè Pablo inikasén'ta-la jè xitaxá ítjòn ra 'mì Félix

²³ Jè xitá ítjòn-la chíchàn, jò chíchàn-la kiichja-la ra bí'tin xákjién. Kitsjá-la kjohixi nga katasíkítsajnánda jò sindo chíchàn ra ndsako kiji-ni, ko jàn-kan ko te ra kabayo kítsasòn-la, ko jò sindo ra kicha lanza 'koa nga kiji skanda ya Cesarea 'kia nga kijchò las nueve nga ijye kojñò. ²⁴ Ti'koa kitsjá kjohixi nga kátíjnanda jngo kabayo ra kíjnákjá-la jè Pablo mé-ni nga nda kjòn katafiko skanda ñándá tjina jè xitaxá ítjòn ra 'mì Félix. ²⁵ Jngo xajon tsikínda ra ma nikasén ra tsò:

²⁶ “Tjín-li kjonda ngaji Félix ra xitaxá ítjòn tjini; 'an, Claudio Lisias, 'koaá 'sín tísixó'tá-la. ²⁷ Jè xitá ra tísikásén-la, jñà xitá judío kitsabá'ñó. Kjameé kisi'ken, tanga 'kia nga kí'nchrè nga xitá romano-ní, 'aán kiiko jñà chíchàn-na nga itsjà'án. ²⁸ Kò yaá kiiko ya ñándá-nioo títsajna jñà xitaxá-la xitá judío nga mejèn-na skee mé kjoa ra tjín-la. ²⁹ 'Kia nga ijchòko, kíjtse-náa nga ta kíí ngatji-la kjoa 'tse kjotéxoma ra tjín-la. Kò jè xitá rakii, nì mé jé tjín-la ra bakèn-la nga kiyá, skanda mí kì bakèn-la nga ndayá kiji. ³⁰ 'An, 'koaá 'sín kí'senajmí-na nga jñà xitá judío 'koaá 'sín ijye tsajoóya-ni nga mejèn-la ta sii'ken chijé. 'Koaá ma-ni nga ji tísikásén-la. Kò 'koaá tí'sín kíxín-la jñà xitá ra bángi nga ya ngixkiiin katasindajín-la tsa mé kjoa ra tjín-la ra kondra 'tse.”

³¹ 'Kia nga ijye kjòjñò, jñà chíchàn kiikoó jè Pablo skanda ján Antípatris koni 'sín nga ijye kisi'tin. ³² Ra ma nchijòn jñà chíchàn ra ndsako kiji-ni, tsáfaá-ni; 'ji-ni skanda ya ni'ya 'tse chíchàn. Tà jñá kiiko Pablo jñà chíchàn ra kabayo títsajnasòn. ³³ Jñà chíchàn kii, 'kia nga ijchò ya Cesarea, isingatsjaá jè xitaxá ítjòn xajon ra 'ya ra

inikasén-la; tì'koa isìngatsja jè Pablo. ³⁴ Jè xitaxá ítjòn, 'kia nga ijye tsikíxkiyajin jè xajon ra inikasén-la, iskonangi-ní ñánda-ni i'nde-la Pablo. 'Kia nga ijye kijtse nga yaá nangi Cilicia i'nde-la, ³⁵ kitsó-la:

—'Kiaá kji'nchrè-la 'kia nga kj'í jñà xita ra bángi-li.

Akjòn kitsjá kjohixi nga katamakínda, kò ya katijna ya ni'ya masen ra tsikínda Herodes.

Kó'sín nga tsasikotjì ijo-la Pablo ya ngxikon xitaxá ítjòn ra 'mì Félix

24 Ra kjomà 'òn nichjin, ijchó ya Cesarea jè xita ítjòn-la na'mì ra 'mì Ananías. Tjèn-kò i'ka xita jchínga ra tjíhijyo ítjòn-la xita judío; tì'koa tjèn-kò jngo xita ra ma-la chjatjì jngo kjoa jè ra 'mì Tértulo. Jñà xita kii, kiji ñánda nga tíjna jè Félix ra xitaxá ítjòn tíjna nga tsakángi jè Pablo. ² 'Kia nga 'jìlkásen masen Pablo, tsikí'tsiaá jè Tértulo nga kitsjà'tin 'én ra kondra 'tse; kitsò-la jè Félix:

—Ngaji ra xitaxá ítjòn tijni, kjonda tsaji-ní nga 'nchán titsahijyo-jin. Kjín kjoa ra nda tíbitjasòn ya naxínda-najin ra kjoachjine tsaji. ³ Kji'tá nichjin tjín kjonda tsaji nga tíjngo. Kò'sín Nainá ra kátíchjí-li nga kò'sín ta nda tjibisikò-nájin. ⁴ Majin-najin nga tse chjinichjin-lajin; tjín-li kjonda nga kò'sín tiná'ya jngohíjta-nájin. ⁵ 'Koaá 'sín ijye kijcha-la nga jè xita rakii, 'ñó 'cho tí'sín nga tjítisa isà'nde sjòyaá xita naxínda judío; jé tíjna ítjòn-la jñà xita nazareno ra sikaatjía-la ndiyá-la Nainá. ⁶ Tì'koaá kjomejèn-la isìkitsón ya Ingo Tse-la Nainá nga mejèn-la isìkjaha'sen jngo kjoa ra mì tsa ya bako-la; 'koaá ma-ni nga indabá'ñó-jin. [Mején-najin kò'sín siko-jin koni 'sín tjín kjotéxoma tsajin, ⁷ tanga jé xita ítjòn-la chíchàn ra 'mì Lisias tsasiko, ngi kòó kjo'tsen nga tsja'án-najin 'kia nga ijye nda indabá'ñó-jin tsiki, ⁸ kò 'koaá 'sín kitsò nga jñà xita ra bángi, tjíné-la nga i ngixkiin kátíndajín.] Komaá ngaji sabà chjinangi-la nga'tsi kjoa kii, mé-ni nga jcha-ni kó'sín tjín kjòn-ni nga kò'sín fangi-jin.

⁹ Jñà xita judío ra ya títsajna, tì'koaá 'koaá 'sín kitsò nga 'koaá 'sín tjín kiti. ¹⁰ Jè xitaxá ítjòn iskimítjeén tsja nga kitsjá'nde-la Pablo nga kiichja. Jè Pablo kitsó-ní:

—Ngaji ra xitaxá ítjòn tijni, ijyeé be-náa nga kjokjín nó tijnajin kjotéxoma ya i'nde rakii; 'koaá ma-ni nga ngi kòó kjotsja-na nga kichjää, nga kósiko ijo-na. ¹¹ Ngaji, komaá kjótsjiyi, yaá jchaa-ni nga 'én kixi-ní koni 'sín nga xiáan; 'saá tjín-ni tejò nichjin 'kia nga 'jía ya Jerusalén nga 'jáha'sen ya ingo ítjòn nga kjítsexkón Nainá. ¹² Mì kì tsijen kijcha-na tsa xita tíbatíko, kò nì mì tsa xita naxínda ítsincha'á ya nditsin ingo ítjòn, kò ya ni'ya sinagoga ñánda maxkóya xita Judío, kò ya ajin naxínda. ¹³ Jñà xita ra bángi-na mì kì ñánda i'ká-ni

nga kòkító nga 'én kixi-ní jñà kjoa ra bánè-na. ¹⁴ Tanga 'koaá xián kixi-la ra ngi kjohixi, 'an, jè sìhitjásòn-la jè Nainá ra Nainá tsò-la xita jchínga-najin; 'koaá 'sín sìhitjásòn koni 'sín tjín jè ndiyá xitse-la Cristo, jè ra tsò-la jñà xita kii nga kj'íí ndiyá-ní a'ta 'tse Nainá. 'An makjín ijyeé-na koni 'sín tíchja xajon ra jí'ta kjotéxoma-la Nainá ra tsikínda Moisés ko 'tse jñà xita ra kiichja ngajo-la Nainá kjotseé. ¹⁵ 'Koaá 'sín tjíngo takoaan ra a'ta 'tse Nainá nga tíkoñá-la koni 'sín inchikoñá-la jñà xita kii, nga kjoaáyaá-la jñà xita ra ijye 'ken, jñà ra xita kixi ko ra mì tsa xita kixi kjomà. ¹⁶ 'Koaá ma-ni nga 'koaá 'sín binè-la ijo-na nga tsjeé síkijna kjobítsjen-na ya ngixkon Nainá ko ya ngixkon xita.

¹⁷ 'Kia nga ijye kjokjín nó xìn naxindá tsá'ba, 'jíhíí india-na ya naxindá-na nga 'jíiko-la ton jñà ndí xita ima ko 'jíí tsja-la kjotjò jè Nainá ya Jerusalén. ¹⁸ 'Koaá 'sín tjín kjoa ra tí'siaan ya nditsin ingo 'kia nga ijye ísitsjée ijo-na [koni 'sín tjín kjotéxoma-la xita judío]. 'Kia nga kijtse-na jñà xita judío ra ya Asia i'nde-la, mì tsa kjín ma-ni xita ra títsajna-ko-na, tí'koaá mì tsa kjosi tibi'tsiaá. ¹⁹ Jñà-la xita kii ra kixi kjoa ra ma kjinchrabà mé-ni nga tsjá-ni 'én-la tsa mé kjoa ra tjín-la ra kondra tsá'an. ²⁰ Ko tsa majin, jñà xita ra i títsajna ká'ténajmí tsa mé jé ra isakò-la ra a'ta tsá'an 'kia nga tsakátijnaa ya ngixkon xitaxá judío. ²¹ O ra kií jé ra tíma-na nga 'ñó kichjà 'kia nga tjínajin-la xitaxá judío nga kixin-la: “Níichjin rakii, ta kií kjoa nga tísinéjé-na ta ngatji-la nga ko'sín makjín-na nga faháya-ilà jñà xita ra biya.”

²² Jè Félix, ndaa tjíin-la koni 'sín tjín jè ndiyá xitse-la Jesucristo. Tsikíjna chrá'ba jè kjoa rakii. Kitsò:

—'Kia nga kj'íí sabà jè Lisias jè xita ítjòn-la chíhàn, 'kiaá koxín-no kó'sín sindajín jè kjoa ra tjín-no.

²³ Jè Félix kitsjá-la kjohixi jñà chíhàn nga takó kátijna'ya ndayá jè Pablo, tanga tí'koaá maá katatsjá'nde-la tsa mé ra mejèn-la nga 'sjin ko tí'koaá katatsjá'nde-te-la nga katasísin-la jñà xita xákjién ra kijchò'tsè ra nda báko.

²⁴ 'Kia nga ijye tsato chiba níichjin, ijchó india-ni Félix; tjen-ko jè chjoón-la ra 'mì Drusila ra tí'koa xita judío. Kitsjá kjohixi nga kiich'à jè Pablo nga ma kií'nchré-la kó'sín makjín-la ra a'ta 'tse Cristo Jesús. ²⁵ Jè Pablo, tsi'kénajmí-la kó'sín tjín ra kjoakixi, ko kó'sín nga maá síkijne-lá ijo-ná nga mì tí kì 'cho 'sian-ná; tí'koaá tsi'kénajmí-la nga 'saá nchrabá jè níichjin nga sindajín ijye-la jé-la xita. Jè Félix tà itsakjón-ní; 'kiaá kitsò-la:

—'Tin-ni 'ndi-ni. 'Kia kichjà india-la 'kia nga ko'a-na.

²⁶ Jè Félix, 'koaá 'sín koñá-la, tsa kií níichjin, ton tsjá-la jè Pablo mé-ni nga ma síkijnandíí-ni; 'koaá ma-ni nga kjín 'ka kiichja-la nga

tsakákonajmí. ²⁷ 'Kia nga ijye tsato jò nó, jahatjyaá xá-la Félix. Jè 'jaha'sen ngajo-la xita ra 'mì Porcio Festo. Jè Félix, mején-la nga mì 'cho kijná-la jñà xita judío; 'koáá ma-ni nga takó isikijná-isa ndayá jè Pablo.

'Kia nga ijchò jè Pablo ya ngixkon jè xita ra 'mì Festo

25 Jè Festo ijchó ya Cesarea nga 'jaha'sen xá ítjòn ra itjábé-la; ra kjomà jàn nichjin itjo ya Cesarea, nga kiji ján Jerusalén. ² 'Kia nga ijye tjna ya Jerusalén ijchòjkoón jñà na'mì ítjòn ko xita ítjòn-la xita judío nga tsakangi jè Pablo. ³ Isijé-la kjonda jè Festo nga katasikjinchrobá-ni jè Pablo ya Jerusalén. Ta ngatji-la jñà xita ki, ijye tjinda-la nga ya kítsachjà ikon-la ya aya ndiyá mé-ni nga sji'ken-ni. ⁴ Tanga jè Festo, kitsó-ní:

—Mì kì koma-jìn. Nga jè Pablo ndayá tjna'ya ya Cesarea, ko 'an, ti'koáá koááfa nditoón-te-na. ⁵ Katabáhiytako i'ka-na jñà xitaxá-no ya ján Cesarea mé-ni ma katabangi-ni jè xita rakii, tsa mé jé ra tjín-la ra kondra tsajiòn.

⁶ Jè Festo tsikijnaá-la tsa jin nichjin ko tsa te nichjin ján Jerusalén; akjòn tsáfa-ni ya Cesarea; ra kjomà nchijòn, 'kia nga ijchò-ni ya Cesarea, tsikijnané jè íxile 'tse kjotéxoma-la, akjòn kitsjá kjohixi nga kiijch'à jè Pablo. ⁷ 'Kia nga 'jaha'sen ya ni'ya masen jè Pablo, jñà xita judío ra 'ji-ni Jerusalén, ki kincha'ta chraña-la, ko kjín skoya 'én ndiso ra 'ñó 'cho tsò tsakánè-la, tanga nijngo ra kjomà kisikixiya jñà 'én ra kitsjà. ⁸ Jè Pablo tsasikoó ijo-la kitsò:

—Nimé jé ra tsakatsjía ra kondra tífi-la kjotéxoma-la xita judío, ko ni mì tsa kondra tífi-la jè ingo ítjòn-la Nainá, ko ni mì tsa kondra tjna-la xitaxá ítjòn 'tse Roma.

⁹ Tanga jè Festo mején-la nga mì 'cho kijná-la jñà xita judío; iskonangí-la jè Pablo, kitsò-la:

—¿A mején-li 'kín ya Jerusalén mé-ni nga ya kíndajién jè kjoa ra tjín-li?

¹⁰ Pablo kiichja-ní kitsò:

—Ijyeé jnchro i tjna nándá nga tjín kjotéxoma-la xitaxá ítjòn 'tse Roma. Machjeén-ní nga i katasindajín-na. Ngaji ndaá tjíjin-li, mì tsa mé kjoa ra tsakatsjía ra a'ta 'tse xita judío. ¹¹ Tsa tjín-na jé ra bakèn-la nga kiyáa, tjíngoó takoàan nga katasí'ken-na xita; tanga tsa mì tsa kixi tjín-ni 'én ra tíjahínè-na, niyá ra jí'nde-la nga ya sijnatsja-na jñà xita ki. Isáá nda, jè kátindajín-na jè César [ra xitaxá ítjòn tjna ya Roma ra batéxoma-la nga'tsi xitaxá ítjòn ra i'ka].

¹² Jè Festo, 'kiaá tsajoóya-ni ko xita-la ra tútsajnako, akjòn kitsò:

—Tsa 'koaá 'sín níjí nga jè x̄itaxá ítjòn-là Roma k̄indajín-li, yaá sikásén-là.

'Kiá nga ijchò jè Pablo ya ngxk̄on jè x̄itaxá ra 'mì Agripa

¹³'Kiá nga ijye tsato chiba nichjin, jè x̄itaxá ítjòn ra 'mì Agripa k̄o chjoón ra 'mì Berenice ijchó ya Cesarea nga ijchò síhixo'ta-la jè Festo. ¹⁴Kjín nichjin tsikitsajna ya Cesarea; 'koaá ma-ni nga jè Festo tsi'kénajmí-là Agripa kjoa 'tse Pablo, kitsò-là:

—Jngo x̄ita tíjna'ya ya ndayá ra jè Félix isíkíjna. ¹⁵'Kiá nga kijiàa ján Jerusalén, jñà x̄ita ítjòn-là na'mì k̄o x̄ita jchínga-là x̄ita judío kitsjá-na 'én nga bángi. Isíjé-na nga k̄o'sín katasinè-là nga katiya. ¹⁶Tanga 'an, 'koaá 'sín k̄ixín-là nga jñà x̄itaxá 'tse Roma, mì tsa k̄o'sín 'sín nga taxk̄i sí'ken x̄ita 'kiá nga tikje 'ya-là mé jé ra tjín-là. Ítjòn kjón katajóó'a k̄o jñà x̄ita ra bángi mé-ni nga koma kos̄iko-ni ijo-là. ¹⁷'Koaá ma-ni, 'kiá nga 'ji ijndíi jñà x̄ita k̄i, mì k̄i tsa ískanichjín-là; ra kjomà ma nchijòn, 'kiá nga ijye tsakátijnasòn íxile-na ñánda nga batexóma ya ni'ya masen, ndit̄oón k̄ijch'à jè x̄ita rak̄i. ¹⁸'Kiá nga ijye títsajna masen jñà x̄ita ra bángi, nimé 'én ra k̄o'sín tsakánè-là koni 'sín ísikítsjeen ra 'an. ¹⁹Tà kíí 'én ra tsakánè-là ra kondra 'tse Pablo koni 'sín nga makjiín-là ra a'ta 'tse Nainá, k̄o a'ta 'tse jngo x̄ita ra 'mì Jesús ra ijye 'ken; tanga, tsò ra jè Pablo nga tíjnakon-ní. ²⁰Koni 'an, mì k̄i be mé ra 'siaan a'ta 'tse kjoa k̄i, 'koaá ma-ni nga ískonangi-là jè Pablo, a mején-là nga kiji ján Jerusalén mé-ni nga ya katasindajín-là jè kjoa ra tísingi. ²¹Tanga 'koaá 'sín isíjé-na jè Pablo nga jè x̄itaxá ítjòn-là Roma k̄átindajín-là. Kíí k̄o'sín k̄ítsja-na kjohixi nga katijnaya-isa ndayá skanda 'kiá nga koma sikásén-là César ra x̄itaxá ítjòn tíjna 'tse Roma.

²²Jè Agripa kitsó-là jè Festo:

—Tí'koaá 'an, mején-na nga kji'nchrè-là x̄ita rak̄i.

Jè Festo kitsó-là:

—Nchijòn-la k̄iná'ya-là.

²³Ra ma nchijòn, 'kiá nga jè Agripa k̄o Berenice 'jaha'sen ya ni'ya masen, 'ñó nda kinisin-là. Tjen-k̄o jñà x̄ita ítjòn-là chíchàn k̄o jñà x̄ita ítjòn-là nax̄indá; jè Festo kitsjá kjohixi nga katijch'a jè Pablo.

²⁴K̄o ak̄jòn kitsò:

—Ngaji Agripa ra x̄itaxá ítjòn tijni, k̄o nga'tsi-no ra i titsajnak̄o-nájin: Chítsijen-la x̄ita rak̄i. Nga'tsi jñà x̄ita judío ra ya Jerusalén i'nde-là k̄o ra i Cesarea i'nde-là 'ñó jchán inchisíjé'ta-na nga mején-là nga katabiya. ²⁵Tanga 'an, nì mé kjoa matsji-na ra a'ta 'tse ra bakèn-là nga kiyá. Tanga tsa'baá isíjé-ni nga jè x̄itaxá ítjòn

ra tǐjna ya Roma katabíndajín-la. 'An, 'koáá 'sín ijye ískosòn-la nga ya sikásén-la. ²⁶Tanga 'an, nímé jé ra sakó-na ra a'ta 'tse xita rakii kó'sín koma-ni nga sikásén-la xajon jè xita ítjòn-na 'tse Roma. 'Koáá ma-ni nga síjé-najìon ra i titsajna ko ngaji namì Agripa ra xitaxá ítjòn 'mì-li, mé-ni 'kia nga ijye kojtsò, sakò-na kjohixi kó'sín nga ma sikásén-la xajon jè xitaxá ítjòn 'tse Roma. ²⁷'An, 'koáá ma-na, nga nì mé chjí-la tsa taxki sikásén jngo xita preso tsa mì kì sikásén-te jngo xajon a'ta 'tse mé jé ra tjin-la.

Kó'sín tsasikotji ijo-la Pablo ya ngixkon xitaxá ítjòn ra 'mì Agripa

26 Jè Agripa kitsó-la Pablo:
 —Tjì'ndeé-li nga kinákjii nga tisikii ijo-li.

Pablo iskimítjéén tsja; tsikí'tsia nga kiichjatji ijo-la; kitsò:

²—Ngaji Agripa, matsjaá-na nga ma ji kichjàko-la mé-ni nga ma kósikoo ijo-na a'ta 'tse nga'tsi kjoa ra bánè-na jña xita judío nga bángi-na. ³Be-náa ngaji Agripa, nga ndaa tjijin ijye-li nga'tsi kjoa, kó'sín nga-la jña xita judío ko kjoa ra jña joóya-ni. 'Koáá ma-ni nga síjé-la, 'tijn kjonda, tina'ya-la nda nda-ná.

Kó'sín isíjchá ijo-la Pablo nga ti'sa kjotseé

⁴'Nga'tsi jña xita judío ndaa tjijin-la kó'sín tísíjchá ijo-na ya nangi-na ko ya Jerusalén skanda 'kia nga ti'sa ti 'kiaa. ⁵Jña xita kii, komaá káténajmí-li tsa mejèn-la. Nga ndaa tjijin-la ra jña; skanda ti'sa-ni, yaá iskotá'yájin-la 'an jña xita fariseo. Jña xita fariseo taxki i'íin tjin koni 'sín nga bínè-la ijo-la nga bexkón kjotéxoma-la Nainá koni ra jña xita judío ra i'ka. ⁶Ta 'koáá tjin jnchro-ni kjoa ra i tijn-na, ta ngatji-la ra 'an, 'koáá 'sín tjinngo takoaan nga kitjasón kjoa ra 'an tíkoñá-la koni 'sín nga Nainá ijye kitsjà-la 'én jña xita jchínga-najin. ⁷Jña tje-la naxindá Israel ra tejò ma-ni, ko nichjin ko nitjen, jeya inchisikijna Nainá nga inchikoñá-la nga kitjasón jña kjoa kii. 'Koáá 'sín xin-la nga ji Agripa, ra 'an, tijná-ni kjonda kii ra tíkoñá-la; 'koáá ma-ni nga bángi-na jña xita judío. ⁸Jìon, ¿mé-ni nga mì kì makjiín-no nga maá-la Nainá síkjaáya-la jña xita ra ijye 'ken?

Tsi'kénajmí jè Pablo kó'sín nga kisijtike xita-la Cristo nga 'sa ítjòn

⁹'Nga ti'sa kjotseé, skanda 'an, 'koáá ti'sín isíkítsjen tsa machjeén-ní nga 'ño kondra kjín-la 'an jè Jesús ra Nazaret i'nde-la. ¹⁰'Koáá 'sín kí'siaan ya ján Jerusalén. Jña xita ítjòn-la na'mì kitsjá-na

kjohixi nga 'nó kjin xita tsje-la Nainá ítsincha'yá ndayá. Ko 'kia nga ini'ken jñà xita kii, 'an, ti'koaá yaá isíngàsòn-ko xita ra koki'siòon. ¹¹ Nga jndíi ra ján kijiàa ya ni'ya sinagoga ñánda nga maxkóya xita Judío; kjín 'ka kítsja-la kjohi'in nga mejèn-na nga katachjajno-la jè Cristo. 'Nó ísítíkee, skanda kiitjìngi-la ra kondra 'tse ya ñánda naxindá kjin.

'Bénajmí Pablo kó'sín kjomà 'kia jahatjìya-la kjobinachon-la

(Hechos 9:1-19; 22:6-16)

¹² 'Kíí xá kiji-na ya naxindá Damasco 'kia nga ijye tsatéxá-na ko ti'koa kitsjá-na kjohixi jñà xita ítjòn-la na'mi. ¹³ Ijchó-la tsa masen nichjin, ji namí Agripa, 'kia nga tífia ya aya ndiyáa, kíjtsee jngo ni'í ra ngajmi inchrabà-ni ra 'nó fate tsatsíjen nda mí 'koa-ni koni jè ndabá-la tsá'bí. Ngi isihiseén ya jngo tjindi-la ñánda nga tífia ko kóho'ki ñánda nga ijncha xita ra tjen-ko-na. ¹⁴ Nga'tsi-najin ngi iskatsajo'tá-nájin ya nangi, ko akjòn kí'nchrè jngo 'én ya ajin isén ra 'én hebreo kiichja-na nga kitsò: “Saulo, Saulo, ¿mé-ni 'an mihitjìngi-ná nga kondra 'mì-ná? Tijií tjifatsji-la kjohi'in ijo-li, koni 'sín 'sín nchraja 'kia nga tsjòn-la yákjòn ra bíchjà-ilà ni-la.” ¹⁵ 'An, kíxiín-la: “¿Yá-ni ngaji Na'in?” 'Kiaá kitsò-na: “'An-ná ra 'mì-na Jesús ra kondra tji'mi-la ji nga mihitjìngi-la. ¹⁶ Tisítjìin; tìsjina kixií; kíí xá kasikatsíjen-la ijo-na mé-ni nga 'an sixáko-ná ko jíí íkii 'én a'ta 'tse kjoa ra ijye kà'yi ko ra 'sa jcha isi, jñà ra 'sa kokon-isa-la. ¹⁷ 'Aán sikónða-la nga mì mé sùlko-li jñà xita naxindá-li ra xita judío ko ra mì tsa xita judío. Nga yaá sikásén-la 'ndi ya ñánda nga tjíhijyo jñà xita kii, ¹⁸ mé-ni nga chjì'xangi xkon nga mì ti ya katimaya-ni ya ndiyá ra jñò chon; ndiyá iseén katimaya. Katitjokàjin ñánda nga jè xita-níí itsabá'ñó, jè Nainá katafi'ta-la. Katakjiín-la ra a'ta tsa'an, mé-ni nga ma sijchá'ta-la jé-la ti'koaá tjábé-te-la kjotjò ra tjábé-la xita naxindá-la Nainá ra xá tsjahíjin-ni.”

Kó'sín nga isihitjasòn jè Pablo koni 'sín kitsò-la Jesús

¹⁹ 'Ngaji Agripa ra xitaxá ítjòn tijni, 'an mì kì tsa isítája jiàan jè inìma-na 'kia nga kíjtsee jè kjoa rakii nga kí'nchrè ra ngajmi inchrabà-ni. ²⁰ Ta isaá ya kjòn tsi'kènjámí ítjòn-la jñà xita Damasco, akjòn tsi'kènjámí-la xita Jerusalén, ko kóho'ki nangi Judea, ko nga'tsi jñà ra mì tsa xita judío. 'Koaá 'sín ítsi'kenajmí-la nga katasíkájno-ni jé-la, ko kì ti tsja jé bátsji-ni; Nainá katafi'ta-la; ko'sín kata'sín jè kjonda ra 'ya-la nga ijye jahatjìya-la kjobítsjen-la. ²¹ 'Koaá ma-ni

nga kitsabá'ñó-na jñà x̄it̄a judío ȳa nditsin ingo, nga mejèn-là nga s̄i'ken-na. ²² Tanga jé Nainá t̄ibas̄iko-ná; 'koáá ma-ni nga takó ko'sín t̄isiaan skanda 'ndi 'ndi; 'koáá 'sín t̄i'bènájmi ijye-là nga'tsì ra ixti ko nga'tsì jñà ra x̄it̄a jchínga. Mì tsa kj'íi 'sín t̄ibakon-yá-là; kií 'én ra t̄i'bènájmi-là jè ra tsakón-ya-te jè Moisés ko x̄it̄a ra isichjeén Nainá nga kiichj̄a ngajo-là, jñà kjoa ra t̄jínè-là ra k̄okama nichjin ra fi-isa ²³ nga jè Cristo [x̄it̄a ra xá isikasén-ni Nainá], t̄jínè-là nga ko'sín 'ken, tanga 'kia nga ijye 'ken, jè-ní ra jaáya ítjòn-là, mé-ni nga koma 'k̄èenajm̄iya-ni kó'sín nga k̄ohisen-jín ȳa inìma-là nga'tsì x̄it̄a judío ko ra mì tsa x̄it̄a judío.

Kó'sín nga jè Agripa, mejèn 'jaha'sen-jin-là 'én-là Nainá

²⁴ Jè Festo, 'kia nga kií'nchré 'én-là Pablo nga t̄ibas̄iko ijo-là, 'ñó kiichj̄a kitsò:

—[Ngaji Pablo, ijyeé-la t̄imaská-li; jé-la xajon ra t̄a nda chitá'yí t̄isíská-li!

²⁵ Tanga jè Pablo kitsó-là:

—Ngaji Nami Festo ra x̄itaxá tijni, mì tsa ská-na; 'koáá 'sín t̄jín; 'én kixií ra tíchj̄a. ²⁶ Jè Agripa ra x̄itaxá ítjòn t̄jina, t̄jjin ijyeé-là jñà kjoa k̄i; 'koáá ma-ni nga ma'ñótakoàan nga ko'sín tíchj̄a ȳa ngixkon ra jè; 'an, 'koáá 'sín makjiín kixi-na nga ra jè, t̄i'koáá 'ñó nda t̄jjin-là jñà kjoa k̄i; nga mì tsa t̄j'ma-jìn koni 'sín kjomà. ²⁷ Ngaji Agripa ra x̄itaxá ítjòn tijni, ¿a makjiín-li koni 'sín kitsò jñà x̄it̄a ra Nainá kisichjeén nga kiichj̄a ngajo-là? 'Koáá ma-na nga makjiín-li.

²⁸ Jè Agripa kitsó-là Pablo:

—¿A 'koáá ma-li nga tà ndit̄oón k̄okjiín-na nga x̄it̄a-là Cristo komaa?

²⁹ Jè Pablo kitsó-ní:

—A ndit̄oón k̄okjiín-li o ra mí tsa ndit̄on k̄okjiín-li, 'an, 'koáá 'sín síjé-là Nainá nga mì tsa tà j̄i katakjiín-li ra x̄itaxá ítjòn 'mì-li, t̄i'koáá katakjiín-te-là nga'tsì x̄it̄a ra inchi'nchré-na nga ko'sín katama koni 'an, tanga k̄i chj̄an na'ñó k̄ich̄a si'ta.

³⁰ 'Kiaá tsasit̄jen Agripa ko Festo ko Berenice, ko nga'tsì x̄it̄a ra ȳa t̄itsajna. ³¹ Xìn'tá k̄ij̄i nga tsajoóya-ni kjoa k̄i. Kitsò-là xákjién:

—Jè x̄it̄a rak̄i, n̄imé kjoa t̄jín-là ra bakèn-là nga k̄iyá, skanda t̄i'koáá mì k̄i bakèn-là nga ndayá k̄ijna'ya.

³² Agripa kitsó-là jè Festo:

—Jè x̄it̄a rak̄i, nda komaa-la k̄ijnand̄i-ni tsa mì-la ko'sín isíjé nga jè x̄itaxá ítjòn-là Roma kát̄indajín saba-là.

'Kiá nga jè Pablo inikasén ján Roma

27 'Kiá nga ijye kò'sín iskosòn-là nga yaá sùikasén-najìn Italia, jè Pablo kò xità preso ra i'ka, yaá kjongatsja xità ítjòn-là chíchàn ra 'mì Julio ra ya chja-ni jngó jtín chíchàn ra 'mì Emperador (ra síkinda jè xítaxá ítjòn 'tse Roma). ² Yaá tsitjàha'sen-jìn jngo chitso ra ya 'tse Adramitio ra ijye mejèn tíbitjo ra ya tífi jngó jngó naxindá andi ndáchikon 'tse nangi Asia. Tí'koa yaá tsakáhihtako-najìn xità ra 'mì Aristarco ra ya i'nde-là Tesalónica, naxindá ra chja-ni Macedonia. ³ Ra kjomà ma nchijòn, yaá ijchò-jìn naxindá ra kijina andi nandá ra 'mì Sidón. Jè Julio ndaá isikò jè Pablo, kitsjá'ndeé-ní nga kii katsijèn-là jñà xità ra nda báko, mé-ni nga jñà xità kii isisin-là Pablo. ⁴ 'Kiá nga ítjo-jìn ya Sidón, 'koaá 'sín tsangìkjájton-jìn ya ra ijngoa-là nangi ra kijijnajìn nandá ra 'mì Chipre, nga jè tjo, 'koaá 'sín tí'bé koni 'sín inchimangí-jìn tsiki. ⁵ 'Koaá 'sín tsatojin-jìn ndáchikon nga tsitjàhandi-lajìn i'nde 'tse Cilicia kò Panfilia, akjòn ijchò-jìn nándà 'mì Mira, naxindá ra chja-ni i'nde Licia.

⁶ Jè xità ítjòn-là chíchàn isakò jngo-là chitso ra ya 'tse Alejandría ra ya tífi Italia; yaá isikjaha'sen-najìn mé-ni nga kjomà tsangì-isa-najìn. ⁷ Kjín nichjin tsinchimajìn-jìn ya ndáchikon nga xaán kijì jè chitso; 'ñó chjá ijchò-najìn ya kixi-là Gnido. Jè tjo mì kii kitsjá'nde-là jè chitso nga tsangì kixi-jìn; 'koaá 'sín tsangìkjájton-jìn ya nangi Creta, ya kixi-là naxindá Salmón. ⁸ Tsee kjohi'in ki'nià-jìn nga tsatojin-ndá jè chitso nga tíjngo andi ndáchikon 'tse Creta. 'Nó chjá ijchò-najìn ya i'nde nándà 'mì Buenos Puertos ya chraña'tá-là naxindá Lasea.

⁹ Ijyeé kjìn nichjin tsato; ijyeé 'ñó xkón tjín-là ya ajin ndáchikon nga tímachrañaá nichjin cho 'nchán nándà nga 'ñó 'fiì tjo. 'Koaá ma-ni nga jè Pablo kitsjá-là 'én jñà xità, ¹⁰ kitsò-là:

—'An, 'koaá 'sín machiya-na, nga koni 'sín inchimangié, 'ñó tse kjoskon tjín-là; sijchijaá-leé jè chitso kò jñà 'chá ra ijncha; skanda tjín-te-là kjoskon tsa kiyé ra jién.

¹¹ Jè xità ítjòn-là chíchàn, jé isa nda kí'nchréhijon-là jè ni-là chitso kò jè xità ítjòn ra batéxoma-là jñà xità ra síxáko chitso. Mì kii jè isisin koni 'sín kitsò jè Pablo. ¹² Ya i'nde rakii, mì kii ma ya sinchá chitso 'kiá nga nichjin cho 'nchán. Jñà xità ra ya títsajnya chitso, kjín ma-ni ra ngàsòn kitsò: “Isaá nda-ni tsa kítjokajieén i'nde rakii; kò 'ki nga'ñó-lá ijo-ná nga kijcheé ya Fenice, jngo i'nde ra tí i chja-ni nangi Creta nándà nga nda chon, nga tí'xá jngo i'nde ya andi ndáchikon nga ma 'faha'sen chitso ya nga kixi-là nándà kàtji-ni tsá'bí kò ya ngaskoán-là; kò yaá ma kitsajneé nga katato-là jè nichjin 'tse cho 'nchán.”

Tjoxkón ra 'tsa ya ajin ndáchikon

¹³ Jñà xit̃a ra síxáko chitso, 'kia nga kijtse nga indaá tí'ba tjo ra ya tínchrabá-ni ya nga kixi-la ñánda bitjokátji-ni tsá'bí, 'koaá 'sín isíkítsjen tsa ijyeé koma kongí-jin; 'kiaá ítjo jè chitso, tsangì-jin ya ajin ndáchikon ya andi-la nangi Creta. ¹⁴ Tanga 'kia nga ijye timajin-jin ya ndáchikon, 'jii jngo tjoxkón ra ya inchrabà-ni ya ngaskoán-la ñánda bitjokátji-ni tsá'bí ra 'ño 'tsa ko ra 'ño isijtiya-la jè chitso, ¹⁵ akjòn 'ño tsjahítsjá jè chitso. Ngajin, mì tì kì ma iníkáfaya-najin jè chitso, nga jè tjo, mì tì kì kitsjá'nde-ni; ta ki'tsi'nde jnchro-jin koni 'sín jè tjo ìko-najin. ¹⁶ 'Koaá 'sín tsi'tà-jin ya ajton í'tsin i'nde ra 'mì Cauda; ya i'nde rakii mì tsa ko'sín ta 'ño tí'ba tjo; ta kjohimaá ma itjábé-najin jè chitso jto bá ra tji'ndofe ajton í'tsin ra iingo. ¹⁷ 'Kia nga ijye itjábé-najin jè chitso jto bá, na'ño tsikí'ño kjá-najin jè chitso mé-ni nga mì koxan-la. Jñà ra síxáko chitso itsakjón-la tsa ya skajin'ño ya i'nde ñánda 'ño ijncha chrjo ya i'nde ra 'mì Sirte. 'Koaá ma-ni nga tsajen-ngi jè nikje 'tse chitso ra 'mì bela; tà 'koaá 'sín kiiko tjo jè chitso. ¹⁸ 'Kia ma nchijòn, jè tjoxkón takó 'ño jchán tí'ba. 'Kiaá tsachrje jñà 'chá ra ijncha ya chitso; tsikíxten-jín ya ndáchikon [mé-ni nga katamajna-isa-ni chitso]. ¹⁹ Ra kjomà jàn nichjin, jñà sabá xit̃a ra síxáko chitso tsachrje ijye tsajmì ra machjeén nga maxáko chitso nga tsikíxten-jín ya ndáchikon. ²⁰ Kjin nichjin mì kì tì kijcha-najin tsá'bí ko nitse, nga kjin nichjin isincha ifi. Koni 'sín nga 'ño tí'banè-najin jè jtsí xkón, 'koaá 'sín iníkítsjen-jin, tsa mì tì kì ma kítkajin-najin ya ajin ndáchikon.

²¹ Nga ijyeé kjokjín nichjin mì tì kì inchibichi-najin, jè Pablo tsasijna kixi-ní, kitsò-la jñà xit̃a:

—Ndaá-la kjomà tsa ta inisin-ná koni 'sín nga kíxian-no; tsa ta mì ítjokajieén ya nangi Creta, mí-la kì ko'sín tíma'tieén nga inchinikjiejé kjohi'in ko inchinijchijéé jñà tsajmì-ná. ²² Tanga 'ndi 'ndi, kì tà chjàn makájno-no; nga nga'tsi-ná nijngo ra kiyé; tà jé chitso ra jchija. ²³ Natì nitjen, jngo nijná ka'bi-na; jngo ikjalì ka'fiíjkón-na ra jè Nainá kàsikasén, jè Nainá ra ya fi'ta-la 'an ko ra ya síxá'ta-la, ²⁴ nga kàtsò-na: “Jì Pablo, kì tà chjàn skon-jin; kjo'ño tjín-ni nga kijchi ya ngxikon César, xit̃axá ítjòn-la Roma; ta ngatjì-la kjoanda ra títsjá-li Nainá, nijngo kiyá xit̃a ra ya títsajnayako-li chitso.” ²⁵ 'Ñó 'tè-la takòn. 'An mì kì síkájno jiàan. Beé-la takoàan, 'koaá 'sín kitjasòn koni 'sín ijye kàtsò-na jè ikjalì. ²⁶ Tanga tjínè-la nga ya kijchò sasijna jè chitso ñánda tíjna jngo nangi ra kjijnajin-ndá.

²⁷ 'Kia nga ijye tsato jò xomàna nga timajin-jin ya ndáchikon ra 'mì Adriático, jè chitso, fikojen fikokjá jè tjo. Jngo nitjen, ijchó-la

tsa masen nitjen, jñà xit̩a ra inchisíxáko jè chitso, 'koaá kjomà-la komi tsa ijyeé inchibijchó chraña-jin ñándá nangi. ²⁸ Isichiba-ní kó'ki nanga jè nandá skanda ya a'ta nangi; kijtse-ní nga kan nanga nanga kijjna-isa nandá. 'Kia nga kiji-isa jè chitso; isichibaá india-ni; ta chrjo'òn nanga nanga-isa. ²⁹ Itsakjón-la tsa jñà najo ra tjin ya ajin nandá skakjo-ko jè chitso. 'Koaá ma-ni nga ijòn kich̩a ra kanchó kjòn isikatsajongi-ndá ya ajton í'tsin chitso ra tsasiko nga mì kì kiji-isa, ko chja'ta ko 'sa-ila Nainá mé-ni nga nditon kata'se isén. ³⁰ Nga'tsi jñà xit̩a ra síxáko chitso mején-la nga kongá chijé; 'koaá 'sín ki'sìn komi tsa jñà kich̩a ra kanchó kjòn sikkatsajongi-ndá ya sko chitso; tsikí'tsia nga iskanijen ya ajin nandá jè chitso ra jtobá 'kioo. ³¹ Tanga jè Pablo, kitsó-la jè xit̩a ítjòn-la chíchàn ko jñà chíchàn ra i'ka:

—Tsa kongá jñà xit̩a kii, jién, mì kì koma kítjokajieén ya ndáchikon.

³² Jñà chíchàn 'kiaá tsate'ño jè chitso jtobá nga katakätjen-jin ya ajin ndáchikon.

³³ 'Kia nga tinchrabá 'se isén, jè Pablo kitsó-la nga'tsi jñà xita:

—Ijyeé tjin-la jò xomana nga titsajnachjeén nga ta jè inchichiñá-lá mé ra koma'tieén. ³⁴ 'Koaá 'sín síjé-no, nga machjeén-ní nga tichiodé mé-ni nga 'se-no nga'ño. Nga nga'tsi-no ra titsahijyo ijndí, kì tà chjàn níkájno, nga nimé ra koma-no, skanda mí kì jchija jngo tsja-skò.

³⁵ 'Kia nga ijye kokitsò jè Pablo, iskábé niño nchrajín, kitsjà-la kjonda Nainá. Akjòn isijòya jè niño nchrajín ko tsakjèn. ³⁶ Nga'tsi xita, 'kia nga ijye 'ño tsi'ké-la ikon, ti'koaá tsakjén-te. ³⁷ Ta nga'tsi-najin jò sindo ko jàn-kan ko chrjo'òn jngo ma-najin ra ya titsajnaya-jin chitso. ³⁸ 'Kia nga ijye nda tsakjèn ijye xit̩a, jñà 'chá trigo ra ijncha ya chitso, yaá tsikíxten-jín ya ndáchikon mé-ni nga katamajna-isa-ni jè chitso.

Kó'sín kjomà nga iskajin-ndá jè chitso

³⁹ 'Kia nga ijye nda ki'se isén, jñà xit̩a ra síxáko chitso, mì kì bexkon ñándá-ni i'nde ra ijchò-jin; tanga kijtse-ní nga kijjnaá jngo i'nde ñándá nga 'faha'sen-kjá chrja-la ndáchikon ñándá nga ijncha chrjo; ko 'koaá 'sín kjomejèn-la tsiki nga kijchòko jè chitso skanda ján ñándá ijncha chrjo. ⁴⁰ Tsate'ño jñà na'ño ra tjité'ño-ni chitso. Jñà kich̩a ra kanchó kjòn, ta yaá isihijyongí ya ndáchikon. Ko iskíjnda'ño jñà yá ra síxáko nga fikò kixi-ni chitso. Akjòn iskimítjen jè nikje ra bitse-la tjo nga mahítsjá. Akjòn tsikí'tsia nga kiji kixi ñándá nga kijjna jè i'nde ñándá nga ijncha chrjo. ⁴¹ Tanga yaá iskajin'ño ñándá ijncha chrjo ya ajin ndáchikon. Jè sko chitso yaá iskajin'ño; mì kì ti

kjomà kjojtija-ni. Akjòn kjo'tsia nga kjòxi jè tjà'tsin chitso, nga jé nga'ño-là nandá isixi.

⁴² Jñà chíchàn mejèn-là nga isì'ken jñà xita ra inçhifi kjohi'in, nga majìn-là nga kjoaachinga ya ajin ndáchikon. ⁴³ Tanga jè xita ítjòn-là chíchàn, mì kì kitsjá'nde. Nga jé ra mejèn-là nga mì kì kiyá jè Pablo. Ta isaá jnchro kitsjà kjohixi, kitsò:

—Tsa yá ra ma-là nandá, katafi ítjòn mé-ni nga koma kijchò-ni ñánda nga nangi; ⁴⁴ ko jñà xita ra i'ka ra mì kì ma-là nandá, íte katjasòn nga katafisòn nandá ko tsa majìn, jñà íte xkoa-là chitso katasíchjeén —kitsò jè xita ítjòn-là chíchàn.

Ko 'koaá 'sín kjomà-ni nga nda ijchò ijye-jin ñánda nga nangi.

Kó'sín ijchò-jin ya i'nde ra kijjnajin nandá ra 'mì Malta

28 'Kia nga ijye nda ítjojin tsje-jin ya ndáchikon, yaá ki'senajmí-najin nga ya i'nde rakì, Malta 'mì. ² Jñà xita ra ya i'nde-là, ndaá isìko-najin; tsikítsee-najin ni'í nga ma tsikítsa'ngì-jin, ta ngatjì-là nga jtsí tí'ba ko 'nchán tíma. ³ Jè Pablo tsikíxkó chiba chikín kixì. 'Kia nga tsinchájin ya ni'í, jngo ye ítjokàjin ya ni'í nga tsjè kjomà-là; tsi'ké-là ya tsja Pablo. ⁴ Jñà xita ra ya i'nde-là 'kia nga kijtse nga jè ye tjo'bángi ya tsja Pablo, kitsó-là xákjién:

—Jè xita rakì, xitaá-la kisi'ken; nga ni'sín nda kabitjokàjin-ni ya ndáchikon, jé-la nga'ño-là isa'nde nga tjín-là kjohixi, majìn-là nga kíjnakon.

⁵ Tanga jè Pablo, tsikítsajneé tsja nga isikàtjen-jin ni'í jè ye; ko nimé ra kjomà-là. ⁶ Nga'tsi xita, 'koaá 'sín inçhikoña tsa kitjoyaá tsja ko tsa kiyá-ní; 'kia nga kijtse nga ijyeé kjin hora tsato nga nimé ra kjomà-là, jahatjyaá-là kjobítsjen-là, kitsò-là xákjín:

—Nainá-la.

⁷ Ya chraña'tá-là i'ndee ñánda nga ijchò-jin, kjin'nde nangi kjihijyo ra chja'nda jè xita ra tjina ítjòn ya i'nde rakì, jè ra 'mì Publio. Jàn nichjin kitsjá'nde-najin nga ya itsjahijyo-najin; ko 'ño nda isìsin-najin. ⁸ Jñà nichjin kii, jè na'in-là Publio, kiya-ní; títijnga-ní ko xojmá jní tí'fa-là. Pablo kiikatsíjeén-là, akjòn 'kiaá kiichja'ta-là Nainá, ko tsakásòn-là tsja; ko kjondaá-ni. ⁹ 'Kia nga kii'nchré jñà xita ra kiya ya i'nde rakì, ti'koaá inçhabà-te ya ñánda tjina Pablo. Ko kjonda ijyeé-ni jñà ra 'jloq. ¹⁰ Jñà xita, 'ño nda isìsin-najin; ko 'kia nga tsangì-najin nga ichjíbé ijngo-isa-jin chitso, isi'ka ijyeé-najin nga'tsi tsajmì ra kojcheén-najin ya ndiyá.

'Kia ijchò jè Pablo ya naxindá Roma

¹¹ 'Kia nga ijye ijye jàn sá nga titsajna-jin ya i'nde rakì, tsangì-isa-jin. Tsitjàhà'sen jngo-jin chitso ra 'tse naxindá Alejandría ra tì'koa ya kisijnajin-te nandá ya i'nde rakì nga isikato jè nichjin-la 'nchán; jñá isén-la nainá xkósòn Cástor kò Pólux tji'ta-la. ¹² 'Kia nga ijchò-jin ya naxindá Siracusa, jàn nichjin ya tsikitsajna-jin. ¹³ Kò tsangì-isa-jin skanda ijchò-jin ya naxindá Regio. Ra kjomà ma nchijòn 'tsaá jngo tjo ra inchrabà-ni ya nga kixi-la ñándá bitjokátji-ni tsá'bí. 'Koaá 'sín kjomà-ni ra ma jò nichjin ijchò-jin ya Puteoli. ¹⁴ Yaá iskajin i'ka-jin xita ra 'ndsé ma ra a'ta 'tse Cristo ra kokitsò-najin nga kitsajnakò jngo xomàna-jin. Akjòn 'kiaá tsangì-jin ya Roma. ¹⁵ Jñà xita 'ndsé kò tichjeé ra titsajna ya Roma, ijyeé tjijin-la nga ya inchimangí-jin; tjín ra ijchò koñá-najin ya nditsin ra 'mì Apio, tì'koa tjín ra ijchò koñá-najin ya ñándá nga jàn ni'ya kjihijyo ñándá nga satína tsajmì. Jè Pablo, 'kia nga kijtse, tsjaá ki'se-la inìma-la; kò kitsjá-la kjonda Nainá. ¹⁶ 'Kia nga ijye titsajna-jin ya Roma, jè Pablo itjo'ndeé-la nga xìn tsikijna tajngo ya jngo ni'ya, kò ta jngoó chíchàn isikinda.

Kó'sín tsikijna jè Pablo ya Roma

¹⁷ Ra kjomà jàn nichjin 'kia nga ijye ijchò-jin ya Roma, jè Pablo, tsikíxkóyaá jñà xita ítjòn-la xita judío ra ya titsajna. 'Kia nga ijye 'ji ijye, kitsó-la:

—Jìòn ra xita xàngieé judío xìn-no ra i titsajna Roma, ya Jerusalén itsabá'ño-na jñà xita, akjòn isingatsja-na a'ta 'tse xitaxá Roma nga jñà tsikindajín-na. Tanga 'an, nímé jé ra tíbatsjía a'ta 'tse naxindá-ná kò a'ta 'tse kjotéxoma-la xita jchínga-ná. ¹⁸ Jñà xitaxá 'tse Roma 'kia nga ijye tsikindajín-na, kjomején-la nga isíkijnandií-na ta ngatji-la nímé jé ra isakò-la ra a'ta tsa'an, jè ra bakèn-na nga kiyáa. ¹⁹ Tanga jñà xita judío, mì kì kjokjiín-la; 'koaá kjomà-ni nga kò'sín isíjé ra 'an nga jè César ra jè xitaxá ítjòn 'tse Roma kátindajín-na. Tanga 'an, mì tsa tsò-ni kjoa nga tjín mé ra ma konèjé-la naxindá-ná. ²⁰ 'Koaá ma-ni nga kábíxkóya-najìòn mé-ni nga kokónajmí-no; ta kií-ní nga kò'sín makjiín-na a'ta 'tse kjoa ra inchichiñá-lá ra xita Israel 'mì-ná, 'koaá ma-ni nga kò'sín na'ño kichà tjité'ño-na.

²¹ Jñà xita judío kitsó-ní:

—Ngajin, nímé xajon tíka'tà-najin ra kjoa tsaji ra ya nchrabá-ni Judea. Nga'tsi xita judío xàngieé ra ya inchi'fi-ni, nímé 'én ra 'cho tsò inchitsjá-najin ra a'ta tsaji. ²² Mején-najin nga kiná'ya-jin kó'sín

níkítsjin ra jì; ngajin, 'ya-nájìn nga jndí ra ján chjajno-la xit̃a ko kondra fi-la jè ndiyá xit̃se ra ya nakjoá-te-ni.

²³ Tsikíjnaá jngo-la nichjin xákjién, mé nichjin-ni nga koxkóya. 'Kia nga kjóxkóya, kjín xit̃a ijchò ya ni'ya ñándà nga tíjna jè Pablo. Jè Pablo tsi'kénajmí-la kó'sín nga batéxoma Nainá, tsikí'tsia kjòn-ni nga tajñò skanda 'kia nga kjòhixòn. Jè isichjeén xajon 'tse Moisés ko 'tse jñà xit̃a ra kiichja ngajo-la Nainá nga kiichja-la ra a'ta 'tse Jesús mé-ni nga katamakjiín-la nga jé Jesús ra xá inikasén-ni. ²⁴ Tjín xit̃a ra kjokjiín-la, tanga ti'koaá tjín ra mì kì kjokjiín-la. ²⁵ 'Kia nga mì kì nda kjóngàsòn 'én-la koni 'sín nga tsajoóya-ni, tsikí'tsia-ní nga kijì-ni. Tanga 'kia nga tikjè fi-ni, kitsò-la Pablo:

—Ndaá kiichja jè Inima Tsje-la Nainá a'ta 'tse xit̃a jchinga-no kjotseé 'kia nga kisichjeén jè Isaías, xit̃a ra kiichjaya ngájo-la Nainá, nga kitsò-la:

²⁶ 'Tin, ko ko'tin-la jñà xit̃a naxindá kì:

Jìòn, kiná'ya-no tanga mì kì kjoaà'sen-jin-no;
jchítsijen-no tanga mì kì kotsíjen-no.

²⁷ Nga 'ñó kisítájajín inima-la ko kjobítsjen-la jè naxindá rakì,
tsikíchjàjtoó chíká-la,
tsikíchjàjtoó xkon,
mé-ni nga mì kì skòtsíjen-ni,
ko mì kì kji'nchré,
ti'koa mì kì kjoaha'sen-jin-la;
nga majìn-la nga 'an koaáfa'ta-na
mé-ni nga 'an ma sindá-na.

²⁸ Jìòn ndaá katasijin-no, 'ndì 'ndì, yaá tífi kjonda-la Nainá ya 'tse jñà ra mì tsa xit̃a judío mé-ni nga katabitjotin-ni kjohi'in. Ko jñà xit̃a kì, sihitjasón-ní nga kji'nchré ra jñà.

²⁹ 'Kia nga ijye ko'sín kitsò jè Pablo, jñà xit̃a judío, akjòn kijí-ni ko 'ñó tsakátiya-ni ra a'ta 'tse kjoa kì.

³⁰ Jè Pablo, jó nó tsikijnaya ya ni'ya ra iskiña. Ko yaá tsakákonajmí nga'tsi jñà xit̃a ra ijchòjkon. ³¹ Yaá tsi'kénajmí-la kó'sín batéxoma Nainá ti'koaá tsakón-ya a'ta 'tse Jesucristo ra tíjna ítjòn-ná, ko mì kì itsakjòn koni 'sín nga kiichja ko niyá ra ma tsatéchja-la.

Xajon ra tsikínda jè Pablo ra isikasén-la xita naxindá-la Cristo ra títsajna ya Roma

Kó'sín nga síhixo'ta Pablo xita Roma ra makjiín-la 'én-la Nainá

1 'Aán tìbindá-no jè xajon rakii, 'an Pablo ra chi'nda-la Jesucristo ma, ra xá kò'sín inakjoá-na nga 'an tsikíxáya-na jè Nainá, tì'koáá xá jahájin-na mé-ni nga 'an siká'bísòon jè 'én xitse ra nda tsò ra a'ta 'tse Nainá.

² A'ta 'tse 'én kii, Nainá ijyee kò'sín kitsjà tsa'ba nga tì'sa kjotseé, koni 'sín tíchja Xajon-la Nainá ra tsikínda xita ra kiìchja ngajo-la.

³ Nga tíchja ra a'ta 'tse I'ndí-la, jè Na'in-ná Jesucristo ra batéxoma-ná. Yaá inchrabà'ta-ni tje-la 'tse xita ra tsi'kin David nga xita isà'nde kjomà. ⁴ Kia nga jaáya-ila ya ajin-la mi'ken, jè Jesucristo, 'koáá 'sín nda kijcha-la nga jè-ní ra I'ndí-la Nainá 'mì ra 'nó tjin-la nga'nó nga ngi Inimà Tsje-la Nainá tijnajin-la ra jè. ⁵ Nga a'ta 'tse Cristo-ní nga itjábé-na kjonda nga 'an tsatéxáya-na nga 'kenájmíya-la ra a'ta 'tse Cristo jña xita naxindá ra tjin nga tjíjtsa isà'nde, mé-ni nga katasíhitjasòn nga katakjiín-la ra a'ta 'tse Cristo, mé-ni nga jeya katasíkijna-ni ra jè. ⁶ Tì'koáá ra jìòn-jìòn, xá 'koáá 'sín inakjoá-no nga xita-la Jesucristo 'kín-no, ⁷ nga'tsì-no ra titsajna ya naxindá Roma, ra 'nó tsjake-no Nainá ra xá kò'sín inakjoá-no nga xita tsje-la koma jìòn.

Nainá ra Na'in 'mí-lá kò Jesucristo ra batéxoma-ná katatsjá-no kjonda kò kjo'nchán ya ajin inimà-no.

Kó'sín jè Pablo mejèn-la nga kiji ya Roma

⁸ Ra ma'tsia-nì, ra a'ta 'tse Jesucristo 'nó chjà'tà-la Nainá ra a'ta tsajìon nga Nainá ra katíchjí-la, nga 'nó nda na'yá-la nga tijnjo naxindá ra tjin, kó'sín nga nda makjiín-no ra a'ta 'tse Cristo. ⁹ Nìchjin nchijón-ní nga síkítsjen-najìon 'kia nga bitsá'ba. Ndaá tìbe jè Nainá ra ngi tijnjoó takoàn nga tísixá'ta-la nga tísiká'bísòon jè 'én xitse ra nda tsò ra a'ta 'tse Jesucristo, jè ra I'ndí-la ma. ¹⁰ 'Koáá 'sín bitsá'ba-la Nainá, tsa jè ra kò'sín mejèn-la, tsa chan katijchó jngo nìchjin nga katatjò'nde-na nga íjkon-najìon. ¹¹ Nga mejèn-na nga ske-najìon, mé-ni nga tsja-no kjobítsjen kó'sín nga ma tjábé-no

kjonda ra 'tse Inìma Tsje-la Nainá, mé-ni nga isa kixi kitsajna-no ra a'ta 'tse Nainá. ¹² Koni 'sín kjòn tíxin-no, jè-ní nga 'ki nga'ño koñá-lá xàngieé a'ta 'tse kjoa ra ngàsòn makjiín-ná.

¹³ Mejèn-na nga nda katasijin-najiòn ra 'ndsé chibé, nga 'ño kjokjìn 'ka mejèn-na fi'tsè-najiòn tanga skanda 'ndi 'ndi kjin kjoa tjin-ni ra tíbatéchjà-na. Jè ra mejèn-na nga ti'koa ko'sín kjisíxá-jin-te-najiòn a'ta 'tse 'én-la Nainá koni 'sín ijye ísíkáa ya ajin naxindá ra kj'íí, mé-ni nga ti'koa ske-na jngo kjotjò ra 'tse xá-na ra a'ta tsajiòn.

¹⁴ Tjínè-na nga kokon-yá-la ta yá xita-ni, a xita chikon-ní o ra mí tsa xita chikon, a xita chjine-ní o ra mí tsa xita chjine. ¹⁵ 'Koaá ma-ni nga ijyeé tijnanda nga 'ño mejèn-na nga ti'koa 'kenájmí-najiòn jè 'én xitse ra nda tsò ra a'ta 'tse Cristo, jìòn ra ya titsajna-tse ya naxindá Roma.

Kó'sín nga nga'ño-la Nainá-ní jè 'én xitse-la Nainá

¹⁶ Mì kì masobà-na a'ta 'tse 'én xitse ra nda tsò ra a'ta 'tse Cristo, nga jè-ní ra nga'ño-la Nainá ra ma-la síkítsajnandíí-ni xita ra kjoa 'tse jé-la, nga'tsì ra makjiín-la a'ta 'tse, ma'tsia kjòn-ni jña xita judío, ko ti'koa jña ra mì tsa xita judío. ¹⁷ A'ta 'tse 'én xitse ra nda tsò, yaá nchrabá-ni nga síkatsijen-ná Nainá kó'sín 'sín nga xita kixi 'sín-ná 'kia nga makjiín-ná ra a'ta 'tse Cristo, mé-ni nga isa 'ño katakjiín-isa-ná. Nga 'koaá 'sín tíchja Xajon ra tíj'ta 'én-la Nainá nga tsò: “Jè ra xita kixi, jè kijnakon-ni nga makjiín-la a'ta 'tse Nainá.”

Kó'sín tjin kjoa'cho ra 'sín xita ra mì kì bexkón Nainá

¹⁸ Nga jè Nainá bakón tsijeén-ní jè kjoiti-la ra nchrabá-ni ján ngajmi nga nchrabánè jña xita ra 'cho 'sín, jña ra mì kì bexkón, nga jña kjoa'cho ra tjin-la mì kì tsjá'nde nga makjiín-la ra a'ta 'tse kjoakixi. ¹⁹ Kjoa ra ma 'yaxkeén a'ta 'tse Nainá, ndaá tjna tsijen-la jña xita kii, nga ndaá tíbakón tsijen-la Nainá. ²⁰ Nga jña kjoa ra mì kì tsijen-ni a'ta 'tse Nainá, ndaá tí'ya-la skanda ti'sa-ni nga isinda isà'nde, nga síchiya-ná 'kia nga chitsijen-lá nga'tsì tsajmì ra jè tsikínda. Yaá 'ya-la nga tjin-la nga'ño ra mì kì fehe'ta skanda ta mé nichjin-nioo, ko nga ta jè tajngoó-ní ra Nainá. 'Koaá ma-ni nga jña xita mì kì ma kjó'ma nga kítso: “Mì kì mé 'ya-jin.” ²¹ Jña xita, ni'sín takó ijye kijtse yá-ni ra Nainá, tanga mì tsa jè Nainá jeya isíkijna ko nda isíkijna; ta isaá jña 'ño isisin-la kjobítsjen ra nímé chjì-la, ra isa 'ño tsikíchjajin-isa jè inìma tájajín-la. ²² 'Koaá 'sín kitsò-la ijo-la nga 'ño xita chjine, tanga ta isaá 'ño xita tájajín kjomà. ²³ Xin isíkijna kjoajeya ra bakèn-la Nainá ra mì kì fehe'ta nichjin-la; ta isaá jña jeya

isíkítsajna ra ta isén-la x̄it̄a ra fehe'ta n̄ichjin-la, k̄o j̄n̄a isén-la ch̄o ra t̄jotjén, k̄o isén-la nga'tsì ch̄o ra ijòn t̄jín ndsako, k̄o nga'tsì isén-la ch̄o ra bí'ndofe'ta nangi ijo-la.

²⁴ 'Koaá ma-ni nga jè Nainá kitsjin-tákon nga taxk̄i kata'sín kjoatjé ra sasén-la ijo-la nga k̄o'sín kata'sín koni 'sín t̄jín kjoa ch̄inga ra t̄j̄jin ya in̄ima-la. 'Koaá ma-ni nga a'ta 'tse kjoa ra isik̄o xákjién, tseé kjosabà tsakátsji-la ijo-la. ²⁵ Ta isaá, j̄n̄a kjoandiso kij̄it̄j̄ingi-la k̄o m̄i tsa jè kjoakixi-la Nainá kij̄it̄j̄ingi-la. Ta isaá j̄n̄a kij̄tsexkón k̄o isitsjako nga 'nga isíkítsajna j̄n̄a tsajm̄i ra jè Nainá tsikínda. M̄i k̄i tsa jè kij̄tsexkón k̄o kisitsjako Nainá ra tsikínda nga'tsì tsajm̄i ra t̄jín, jè Nainá ra machjeén-la nga jè nda sik̄íjneé ta mé n̄ichjin-nioo. K̄o'sín katama.

²⁶ 'Koaá ma-ni nga jè Nainá kitsjin-tákon nga taxk̄i kata'sín jè kjoa'cho ra sasén-la ijo-la jè ra 'n̄ó tse kjosabà tj̄iko. Nga skanda j̄n̄a íchjín-la, m̄i k̄i t̄i k̄o'sín isichjeén-ni ijo-la koni 'sín nga ki'tsi-la nga íchjín 'm̄i. ²⁷ 'Koaá t̄i'sín ki'sín j̄n̄a ra x̄it̄a 'x̄in. Kitsjin-takón kjoa ra xá k̄o'sín t̄jín-ni nga 's̄iin k̄o íchjín-la. T̄jín x̄it̄a 'x̄in ra 'n̄ó tse kjoa ch̄inga jahajin-la ijo-la nga t̄j̄n̄a x̄it̄a 'x̄in xákjén tsakjahijyoko-ni. 'Nó tse kjosabà tsakátsji-la ijo-la. 'Koaá ma-ni nga tseé kjohi'in isakò-la ijo-la ra t̄j̄n̄a tsakátsji-ni ra bakèn-la j̄n̄a kjoa'cho ra ki'sín.

²⁸ Ta ngat̄j̄i-la nga j̄n̄a x̄it̄a kīi, m̄i k̄i isíkítsjen tsa machjeén-ní nga skexkon Nainá; 'koaá ma-ni nga kitsjin-tákon Nainá nga taxk̄i kata'sín; katasíchjeén kjobítsjen ra 'n̄ó 'cho t̄jín, mé-ni nga kata'sín kjoa ra nimé chj̄i-la. ²⁹ J̄n̄a x̄it̄a kīi, ya in̄ima-la, ngi ta kií kitsej̄n nga'tsì kjoa'cho ra m̄i kixi t̄jín, koni ra kjoachijngi; 'cho kjobítsjen t̄jín-la; ta kií mejèn ijye-la mé ra t̄jín-la xákjién; ta kjoatoón 'sín, kjoaxitakòn, kjoa ra ma-la sí'ken x̄it̄a, kjoa nga kjaán-k̄o xákjín, kjoa ch̄indocha, kjoa ra xá 'cho 'sín-ni, k̄o kjoa ndiso. ³⁰ Chjajno-la x̄it̄a xákjín; s̄j̄tike Nainá; bachrjengi x̄it̄a xákjín; 'nga ikon; ndaá síkítsajna ijo-la; tà j̄n̄a in̄chisíkítsjen kó'sín isa 'choó 's̄iin-isa; m̄i k̄i ma-la síhitjasòn-la x̄it̄a jch̄inga-la; ³¹ m̄i k̄i machiya-la; m̄i k̄i síhitjasòn 'én ra ch̄ja; m̄i k̄i ma-la betjò x̄it̄a xákjín; tsin-la kjoan̄ihijcha'ta a'ta 'tse x̄it̄a xákjín; t̄i'koaá tsin-la kjohimatakòn. ³² J̄n̄a x̄it̄a kīi, ni'sín ijye nda t̄j̄j̄in-la nga ijyeé k̄o'sín kitsj̄a kjohixi Nainá nga nga'tsì ra k̄o'sín t̄jín kjoa ra 'sín, bakèn-la nga kiyá; tanga m̄i tsa ta ya majngo ikon nga k̄o'sín 'sín, skanda t̄i'koaá matsjaá-la 'kīa nga 'koa t̄i'sín 'sín j̄n̄a x̄it̄a ra kj'íi.

Kó'sín nga jè Nainá tsjá-la chj̄i-la nga jngó jngó x̄it̄a

2 'Koaá ma-ni, tsa títsajin i'ka-no ra ma-la bíndajín-la x̄it̄a xákjién, nga síkinda jé-la, m̄i k̄i koma kó'sín kosik̄o ijo-la, ni'sín ta yá x̄it̄a-ni ra jè. 'Kīa nga bánè jé-la x̄it̄a xákjién, t̄j̄j̄e t̄ibánè jé-la ijo-la,

nga 'koaá tì'sín tì'sín ra jè koni 'sín 'sín jñà xità ra i'ka. ²Tanga 'ya-ná nga kjoa kixí ra 'sín Nainá 'kia nga tsjá-la kjohi'in jñà xità ra kotjín kjoa ra 'sín. ³Ngajìdòn ra níkindaa xità xàngioo nga fanè jé-la, ¿mé-ni nga ko'sín níkítsjen-no nga koto-nájìdòn jè kjohi'in ra tsjá Nainá? Nga tì'koaá ra jìdòn, 'koaá tì'sín inchi'nià koni 'sín 'sín jñà xità ra i'ka. ⁴¿A mí 'ya nga jè inchinachrjengio jè kjonda-la Nainá ra 'ñó nda tjín, ko kjoajetakòn-la nga tíkoñá kjoa? ¿A mí machiya-no nga jè kjonda ra tjín-la Nainá, jé ra títsjá-no nichjin nga ma sikájno jé-no nga mì tì jé kjótsji-no mé-ni nga ya kongítjìngi-la ra jè? ⁵Tanga ta ngatjì-la nga tájajín tjín jè kjobítsjen-no nga mì kì níkájno jé ra tjjín inìma-no, isaá tse kjohi'in inchnitse'tion ijo-no jè ra tsjá-no Nainá 'kia nga kjiíko kjojtì-la, jè nichjin 'kia nga kjíí nga ko'sín kixì kjòn kìndajín, nga jcha-la yá-ní ra koko-la kjohi'in. ⁶Jè Nainá, 'koaá 'sín tsjá-la chjì-la jñà xità, koni 'sín tjín mé ta kjoa ra ki'sín nga jngó jngó. ⁷Ko tsjá-la kjobinachon ra mì fehe'ta ni ta mé nichjin-nioo, jñà xità ra inchnibátsji nga jeya kítsajna ñánda tíjna Nainá nga jchaxkón ko nga mì kì jchija ta mé nichjin-nioo, ta ngatjì-la nga ndaá tjín kjoa ra inchi'sín nga nichjin nchijòn. ⁸Tanga ngi koó kjojtì-la Nainá nga tsjá-la kjohi'in jñà xità ra táhijín 'sín nga kondra fi-la Nainá, jñà ra mì kì ma-la 'nchréhijon-la ra kjoakixì. Tà isaá jñà kjoa ra 'cho tjín fitjìngi-la. ⁹Tseé kjohi'in ko tseé kjoa 'se-la ya inìma-la nga'tsi xità ra 'cho 'sín, ma'tsia kjòn ítòn-ni jñà ra xità judío, ko tì'koaá jñà ra taxkì xità ra mì tsa xità judío. ¹⁰Tanga jñà xità ra nda 'sín, tjábé-la ra kjoajeya, tì'koa jchaxkón-ní, ko 'seé-la kjo'nchán, ma'tsia kjòn-ni jñà ra xità judío, ko tì'koaá ra taxkì xità ra mì tsa xità judío. ¹¹Nga jè Nainá mì tsa ta i'ka-ni xità fahájin nga nda síko.

¹²Nga'tsi jñà xità ra bátsji-jé ra mì kì tjjín-la kó'sín tjín kjotéxoma ra itjábé-la jè Moisés, takó 'seé-la kjohi'in ra mì kì fehe'ta ni'sín mì kì kii'nchré jè kjotéxoma-la Moisés. Ko jñà xità ra bátsji-jé ra nda kijtse kó'sín tjín kjotéxoma-la Moisés, ngásòn 'se-la kjohi'in nga a'ta 'tseé kjotéxoma sindajín-la. ¹³Nga tà jñà xità ra ma-la síhitjason kjotéxoma-la Moisés, ra xità kixì ya ngixkon Nainá, mì tsa jñà-jìn ra ta 'nchré ra xità kixì ya ngixkon Nainá. ¹⁴Nga 'kia, jñà ra taxkì xità ra mì kì tjjín-la kó'sín tíhja kjotéxoma-la Moisés, tanga ta yaá nchrabájin-ni ya inìma-la nga ko'sín 'sín kjoa ra nda tjín koni 'sín tsò kjotéxoma, jñà xità kii, ni'sín tsìn-la kjotéxoma, 'yaá-la nga yaá tjjín ya inìma-la kjotéxoma 'tse. ¹⁵'Kia nga ko'sín nda 'sín, 'yaá-la nga yaá tjjín ya inìma-la kjoa ra síjé kjotéxoma 'tse Moisés; jè inìma-la ko'sín tsò-la mé kjoa ra nda tjín ko mé kjoa ra 'cho tjín; ko tijé-ni kjobítsjen-la sa 'koa báné jé-la, ko sa 'koaá basikotjì. ¹⁶'Koaá 'sín koma jè nichjin 'kia nga jè Nainá kjíí, nga kìndajín nga'tsi jé ra

tjí'ma-là ya ajin inìma-là xità; nga jè Jesucristo kùndajín nga'tsì kjoa kù, koni 'sín tsò 'én xítse 'tse Cristo ra 'an tí'bènájmíya.

Kó'sín nga jñà xità judío ta jñá 'nga síkítsajna ijo-là

¹⁷Tanga jiòn ra xità judío 'mì-la ijo-no; yaá 'ñó ma'ñó'ta takòn kjotéxoma 'tse Moisés kò 'ñó 'nga ma takòn ra a'ta 'tse Nainá.

¹⁸Ndaá 'ya ra jiòn mé ra mejèn-là Nainá; kò ndaá 'ya mé kjoa ra isa nda tjín ra a'ta 'tse koni 'sín bakón-ya-no jè kjotéxoma. ¹⁹'Koaá 'sín 'ñó ma takòn nga jiòn ra ma-no bakon-ya-la ndiyá kixi, jñà xità ra mì kì machiya-là ra tjíchjajin kjobítsjen-là; kò nga ma-no nihisen-la jñà ra kjoajñò tjítsajin. ²⁰Nga 'koaá 'sín níkítsjen nga maá-no jiòn nda kókón-ya-la kjotéxoma ra taxkì xità ra tsìn-là kjobítsjen; kò nga jiòn ma-no kókón-ya-la jñà xità ra nimé ma-là; ngajiòn ra tjín-no kjoachjine kò kjoakixi ra bakón-ya-no a'ta 'tse kjotéxoma.

²¹Jiòn ra kò'sín ma-no bakon-ya-la xità ra kj'íí, ¿mé-ni mì tsa tì jiòn bakon-ya-la ijo-no? Jiòn ra kò'sín bakon-ya nga mì kì ma nichijé, ¿a mí nichijé ra jiòn? ²²Jiòn ra kò'sín bakon-ya nga xkón-ni nga jò jàn 'sieén íchjín-ná, ¿a mí kò'sín 'nià ra jiòn? Kò 'koaá tì'sín bixó nga nachrjengi-no jñà xkósòn ra nainá tsò-là xità, tanga, ¿mé-ni nga ya bitjàhà'sen-no ya ingo-là nga nichijé tsajmì ra ya tjín? ²³Jiòn, 'ñó 'nga ma takòn nga ndaá 'ya jè kjotéxoma, tanga 'kia nga mì nda nihitjasòn-la koni 'sín tíchja kjotéxoma, ¿a mí tsa jè Nainá mì nda inchi'yaxkón jiòn? ²⁴Nga 'koaá 'sín tíchja xajon ra tjí'ta 'én-là Nainá nga tsò: “Ta ngatjì tsajìon-no nga chjajno-là Nainá jñà ra taxkì xità.”

²⁵Jè kjoa 'tse circuncisión nga tjí'ta chibà ijo-no, chjì-là tsa nda sjiitjasòn kjotéxoma 'tse Moisés. Tanga tsa mì kì sjiitjasòn kjotéxoma, 'koaá jngoya-ilà koni tsa mì tsa tjí'ta chibà-ni ijo-no. ²⁶Jè ra taxkì xità, nì'sín mì kì tjí'ta chibà ijo-là koni xità judío, tanga tsa nda síhitjasòn kjotéxoma 'tse Moisés, Nainá, 'koaá 'sín kítsò-là koni tsa tjí'ta chibà kjòn-ni ijo-là. ²⁷Jè xità ra síhitjasòn kjotéxoma 'tse Moisés, nì'sín mì kì tjí'ta chibà ijo-là, jè kòko-là nga kùndajín-no, jiòn ra mì kì nihitjasòn nì'sín tjí'ta chibà ijo-no, tì'koa nì'sín tjín-no xajon 'tse kjotéxoma-là Nainá. ²⁸Jngo ra xità judío 'mì, mì tsa tà asòn'nga-jìn nga kò'sín 'mì; kò jè ra tjí'ta chibà ijo-là, mì tsa jè-ni ra nda bijna-ni ya ngixkon Nainá nga tjí'ta chibà ijo-là ya asòn'nga-là. ²⁹Jè ra ngi xità judío jè-ní ra ngi ya inìma-là jahatjìya-là; kò jé ra chjì-là nga ya tjí'ta chibà ya inìma-là, kò mì tsa jè kjotéxoma ra ta xajon tjí'ta, jé-ní ra Inìma Tsje-là Nainá isikaatjìya-là inìma-là. Jè ra kò'sín síhitjasòn, mì tsa ta xità-jìn ra nda xità kochrjengi, ngi jè sabá kjón Nainá ra nda kochrjengi.

Kó'sín nga jè Nainá kixi 'sín

3 Tsa 'koáá 'sín t́jín, ¿mé kjon̄da ra isa tse t́jín-la j́nà ra x̄ita judío 'mì? Kò ¿mé ch̄jì-la kjoa 'tse circuncisión nga si'ta ch̄iba ijo-la? ² N̄ó k̄jìn skoya t́jín-ni kó'sín ch̄jì-la, tsa jién ra nda s̄ikítsjeén. Jè ra t́jna ítjòn, jè-ní nga j́nà x̄ita judío kjongatsja jè 'én-la Nainá. ³ Tanga, tsa t́jín i'ka j́nà x̄ita judío ra mì k̄i kixi in̄chifiko jè k̄johixi ra kjongatsja, ¿a j́nà kjoa-la x̄ita k̄i kotechjà nga jè Nainá mì t̄i k̄i kixi ikò-ni x̄ita? ⁴ Majìn, mì tsa kò'sín koma-jìn. Ra jè Nainá, síhitjasòn ki'ta-ní koni 'sín t́jín k̄johixi-la, n̄i'sín takó x̄ita ndiso j́nà x̄ita isà'nde; koni 'sín tíchja xajon ra t̄j'ita 'én-la Nainá nga tsò:

J́nà 'én ra j̄i k̄inákj̄i, x̄ita kixi kata'sín-li,
mé-ni nga j̄i s̄ikijni tsa 'kiá nga yá ra koààngi-li.

⁵ J́nà kjoa ra mì k̄i nda t́jín ra 'nié ra jién, tsa nda síkatsíjen jè kjoa-la Nainá ra kixi t́jín, ¿kó'sín kixé? ¿A kixó-ná nga mì kixi tí'sín Nainá nga kò'sín t̄a tse k̄johi'in títsjá-ná? (Tsa kò'sín kixé, jngo k̄jóbítsjen-la ra taxk̄i x̄ita in̄chinìchjeén.) ⁶ Tanga majìn-jìn, mì tsa kò'sín t́jín-jìn. Tsa kixi kjoa nga jè Nainá mì tsa kixi 'sín nga k̄johi'in tsjá-ná, ¿kó'sín koma-ni nga k̄iindajín-la nga'tsi x̄ita isà'nde?

⁷ T́jín-la i'ka ra ma k̄itso: “Tsa j́nà 'én ndiso ra 'an ch̄jàa, jeya síkijna-ni Nainá nga bakón jè kjoakixi ra 'sín, ¿mé-ni nga takó kò'sín t́sinè-na k̄johi'in koni tsa x̄ita jée ra 'an?” ⁸ ¿A maá kò'sín kixé koni 'sín tsò 'én ra tsò?: “Isáá-la nda-ni nga 'cho 'sian isee mé-ni nga katasakó-isa-ná ra kjon̄da.” Koni 'sín tsò i'ka ra x̄ita ndiso, nga 'koáá-ró 'sín tsò 'én ra 'an t̄ibakon-yá. X̄ita ra kò'sín tsò, 'nó nda bakèn-la nga 'k̄i-la k̄johi'in.

Nijngo x̄ita ra nda 'sín

⁹ ¿Kó'sín s̄ikítsjeén? ¿Jién ra x̄ita judío 'mì-ná, a isaá nda in̄chi'nié koni j́nà x̄ita ra i'ka? Majìn, ijyee kò'sín k̄ixin-no, nga ta ngàsòn ngáyaá ya kitsabá'nó-ná ra kjoa 'tse jé, jién ra x̄ita judío 'mì-ná, kò j́nà ra taxk̄i x̄ita. ¹⁰ Koni 'sín tíchja xajon ra t̄j'ita 'én-la Nainá nga tsò:

Tsin jngo ra x̄ita kixi, nijngo t́jna.

¹¹ Niyá t́jín x̄ita ra machiya-la,

n̄iyá t́jín ra ma-la b̄atsji Nainá.

¹² Nga'tsi x̄ita sabà kj'íi ndiyá iskábé;

ta jngoó ndiyá k̄ijì, nga n̄imé ch̄jì-la kjoa ra 'sín;

n̄iyá t́jín ra ma-la nda 'sín, nijngo t́jna.

¹³ Nax̄jta-la x̄ita k̄i,

'koaá 'sín 'cho kjòn koni 'sín kjòn jngo ngajo-la
mi'ken 'kia nga tjá'xajto;

ngi ta 'én ndisoó chja nijen-la;

jñà 'én ra tjí'a tsa'ba, 'koaá jngoya-la koni tsa xán-la ye.

¹⁴ Ngi ta 'én 'choó kitse'á tsa'ba nga chjajno-la xita,
ko 'én ra ajò ma-la inìma-ná.

¹⁵ Mahachikon kjòn nga sí'ken xita xákjín nga bíxten jní-la.

¹⁶ Ta ñánda nga bima, ngi nga síton-ní, nga síkjehesko mé ra tjín.

¹⁷ Mì kì be jè ndiyá ra ya fiko-ná ñánda tjín kjo'nchán.

¹⁸ Tsìn-la kjoskon-la Nainá a'ta 'tse kjoa ra 'sín.

¹⁹ Ijyee 'ya-ná koni 'sín tsò ijye jè kjotéxoma ra 'tse Moisés, jñá-ní ra ko'sín títsò-la jñà xita ra ya fi'ta-la, mé-ni nga nga'tsi xita, mì kì ma kichja-ni ya ngixkon Nainá; ko mé-ni jè Nainá kùndajín-la jè ra kjoa 'tse jé-la, nga'tsi xita ra tjín i isà'nde. ²⁰ Nijngo xita ra xita kixi koma-ni ya ngixkon Nainá, ra ta ngatji-la nga nda sihitjasòn kjoa ra síjé kjotéxoma 'tse Moisés. Ta ngatji-la jè kjotéxoma, ta kíí xá tíjna-ni nga isa nda 'ya-la jè jé ra tjín-ná.

Kó'sín nga ta kjotjó-ní nga síjchaà'tá-ná Nainá

²¹ Tanga 'ndi 'ndi, tí'yaá-la kó'sín 'sín Nainá nga xita kixi 'sín-ná, ko mì tsa ki-ni nga nihitjasén kjotéxoma. Ta kíí-ní nga makjiín-ná a'ta 'tse Cristo. Nga tíjé-ni Kjotéxoma, 'koaá 'sín tsjá 'én, ko 'koaá tí'sín kitsò xita ra kùichja ngajo-la Nainá kjotseé ²² nga yaá nchrabá-ni nga xita kixi 'sín-ná Nainá 'kia nga makjiín-ná ra a'ta 'tse Cristo. Ko 'koaá 'sín síkko ijye nga'tsi ra kòkjiín-la. Nga ngásòn ngáya kjòn nga'tsiòo, ²³ ta ngatji-la nga nga'tsi xita nga tsakátsji-jé; kjiín títsajna-la ya ñánda nga tíjna jè kjoajeya-la Nainá. ²⁴ 'Koaá ma-ni nga jè Nainá ta koó kjonda-la ko ngi ta kjotjó-ní nga xita kixi 'sín-ná. Ta kíí-ní nga jè Jesucristo tsikíchjítjì-ná, 'koaá ma-ni nga ma tsikìtsajnandíí-ná ra kjoa 'tse jé-ná. ²⁵ Nainá kitsjá I'ndí-la koni jngo kjotjó ra faháxìn jé-ná ya ngixkon Nainá, 'kia nga makjiín-ná a'ta 'tse Jesucristo, nga jè tsikíxten jní-la 'kia nga 'ken. Nainá, 'koaá 'sín bakón tsijen kó'sín nga kixi 'sín ra jè; ta ngatji-la nga tí'sa kjotseé, Nainá maá-la nga iskoñákjoa, mì tsa ta nditon kitsjà-la kjohi'in xita koni 'sín bakèn-la ta ngatji-la jñà jè ra tsakátsji. ²⁶ Ko jè nichjin ra titsajnee 'ndi, 'koaá 'sín isikasén jè Jesucristo mé-ni nga kùndajín-ni kjoa ra tsikíjna chró'bá. 'Koaá ma-ni nga xita kixií ra jè, ko nga ta jé-ní ra ma-la xita kixi 'sín jñà xita ra bá'ta ikon jè Jesús.

²⁷ ¿Ñánda sijna-ni jè kjoa ra jè xita nda bachrjengi ijo-la? Ta yaá chija, mì kì tí mé chíj-la. ¿Tanga mé-ni? ¿Ñánda nchrabá-ni

kjohixi? ¿A kií-ní nga inçhiniitjasén jè Kjotéxoma? Majìn, ta kií-ní nga tjín jngo kjohixi nga makjiín-ná ra a'ta 'tse Jesús. ²⁸ 'Koaá 'sín machiya-ná ra fehe'ta-ni, nga jè Nainá, ta kií xita kixi 'sín-ná, ta ngatji-la nga makjiín-ná a'ta 'tse Jesús; mi tsa ki-ni nga Kjotéxoma 'tse Moisés nda sihitjasén.

²⁹ Jè Nainá, ¿a tà Nainá-la xita judío-ní? ¿A mí tsa 'tse-te ra taxki xita? Ngi kixií kjoa nga 'tseé-te ni'sín ta yá xita-ni. ³⁰ Nga jngoó-ni jè Nainá. Jè-ní ra ma-la nga xita kixi 'sín jña ra xita judío ra tí'ta chiba ijo-la, 'kia nga kokjiín-la a'ta 'tse Jesús; ti'koaá xita kixi 'siin-te jña ra taxki xita ra mi kì tí'ta chiba ijo-la, 'kia nga kokjiín-te-la ra a'ta 'tse Jesús. ³¹ 'Kia nga makjiín-ná a'ta 'tse Jesucristo, ¿a inçhinachrje-ngi-ná jè kjoa 'tse kjotéxoma? Majìn, mi tsa inçhinachrjengieé; yaá jnchro nda inçhnikatsjeén nga kií xá tjín-la jè kjotéxoma.

Mé ra bakón-ya-ná xkósòn 'tse Abraham

4 ¿Tanga kó kixé ra a'ta 'tse xita jchínga-ná Abraham? ¿Mé kjonda ra isakò-la? ² ¿A kií ngatji-la nga nda ki'sin nga xita kixi kitsò-la Nainá? Majìn. Nga tsa 'koaà-la 'sín ki'sin, kjomaá-la tijè nda isíkijna-ni ijo-la. Tanga, mí-la tsa ya ngixkon Nainá. ³ Tanga, ¿kó tsò jè xajon ra tí'ta 'én-la Nainá? Kíí 'sín tsò: “Jè Abraham, ndaá kjokjiín-la a'ta 'tse Nainá; 'koaá ma-ni nga ko'sín kitsò-la Nainá nga xita kixi-ní.” ⁴ Jè ton ra tjábé-la xita ra síxá, mi tsa ta 'bì kjotjò-la. Jé-ní chjí-la nga síxá. ⁵ Jngo xita ra mi tsa jè bá'ta ikon jña kjoanda ra 'sín, tanga makjiín-la ra a'ta 'tse Nainá, jè-ní ra xita kixi ma ya ngixkon Nainá. Nga ta jè-ni Nainá ra ma-la nga xita kixi 'sín jña xita ra 'cho tjín kjoa ra 'sín, tà ngatji-la nga makjiín-la ra a'ta 'tse. ⁶ Jè xita jchínga-ná ra tsi'kìn David, 'koaá 'sín kitsò ra a'ta 'tse kjonda ra 'se-la xita, ra mi tsa jña ngatji-la kjoa ra 'siin nga jè Nainá xita kixi kitsò-la. ⁷ Nga kitsò:

Mé ta tsja-la jña xita ra ijye inihijcha'ta-la jña kjoa'cho ra ki'sin, ko ra ijye kjóchjítjì jña jé ra tjín-la.

⁸ Mé ta tsja-la jña xita ra mi ti kì kindá 'sín-ni
Nainá jña jé ra tjín-la.

⁹ Jña kjonda kií ra tsjá Nainá, ¿a tà 'tseé jña xita judío ra tí'ta chiba ijo-la? ¿A mí tsa ti'koaá 'tse-te ra taxki xita ra mi tsa tí'ta chiba ijo-la? Ijyeé ko'sín kixin-no nga jè xita jchínga-ná Abraham, 'kia nga kjokjiín-la a'ta 'tse Nainá, 'koaá 'sín kitsò Nainá nga jè Abraham, xita kixi-ní. ¹⁰ Tanga Abraham, 'kia nga xita kixi kitsò-la jè Nainá, ¿a ta 'koaá tí'ta chibaá ijo-la? Majìn; 'kiaá-ní 'kia nga tikjè tí'ta chiba ijo-la.

¹¹ Abraham, 'kia nga ijye ko'sín xita kixi kitsò-la Nainá, akjòn 'kiaá isi'ta chiba ijo-la koni jngo sello nga yaá 'ya-la nga ijyee xita kixi-ní, ta ngatji-la nga kjokjiín-la ra a'ta 'tse Nainá 'kia nga tikjè tjí'ta chiba ijo-la. 'Koaá ma-ni nga jè ma xita jchínga-la nga'tsi xita ra makjiín-la ni'sín mì kì tjí'ta chiba ijo-la. Ko 'kia nga makjiín-la xita kii, xita kixi tsò-la Nainá. ¹² Abraham jè ma xita jchínga-la jñà ra xita judfo ra tjí'ta chiba ijo-la; tanga mì tsa ta ki-ni nga tjí'ta chiba ijo-la; jñá-ní ra 'koa ti'sín inchikjábé xkósòn-la Abraham nga ti'koa inchimakjiín-la koni 'sín nga kjokjiín-la Abraham 'kia nga tikjè si'ta chiba ijo-la.

Mé kjonda ra tsjá Nainá 'kia nga makjiín ra a'ta 'tse

¹³ Nainá 'kia nga ko'sín kitsjà-la tsa'ba jè Abraham nga jé kongatsja jè isà'nde ko jñà xita tje-la nga 'tse kitsò-la; mì tsa ki-ni nga nda isihitjasòn kjotéxoma, ta kii-ní nga kjokjiín-la koni 'sín kiichja Nainá; 'koaá ma-ni nga xita kixi kjomà ya ngixkon Nainá. ¹⁴ Tsa tà jñá-la kongatsja kjonda kii jñà xita ra síhitjasòn kjoa 'tse kjotéxoma, mí-la ti mé chjí-la nga makjiín-ná a'ta 'tse Nainá tsa'koa; ko mí-la kii kitjasòn-ni koni 'sín ijye kitsjà tsa'ba Nainá. ¹⁵ Ra kjotéxoma 'mì, kjohi'íin bíné-ná; tanga tsa tsin kjotéxoma, mí-la tsa mé kjotéxoma kitjá itjòn-lá ni'sín ta mé ra 'siéén.

¹⁶ Koni 'sín tsò 'én ra Nainá kitsjà-la Abraham, 'tseé-ní jñà xita ra makjiín-la. Ta tsjá kjotjò-la kjonda-la, mé-ni nga katasijna kixi-ni 'én nga kitjasòn-ní 'én kii a'ta 'tse nga'tsi xita ra ya nchrabá-ni tje-la Abraham. Mì tsa ta a'ta 'tse jñà xita ra tjín-la kjotéxoma, ti'koaá 'tseé-te jñà ra taxki xita ra ti'koa makjiín-la a'ta 'tse Nainá koni 'sín kjokjiín-la Abraham. 'Koaá ma-ni nga xita jchínga 'mì-lá Abraham nga'tsi-ná ra makjiín-ná a'ta 'tse Nainá. ¹⁷ Koni 'sín nga tíchja xajon ra tjí'ta 'én-la Nainá nga tsò: “Kjín naxindá ra ijye ji ísingátsja-la nga ji kami xita jchínga-la.” Ko 'koaá 'sín tjina jè Abraham ya ngixkon Nainá. Jè Abraham kjokjiín-la koni 'sín kiichja Nainá ra ma-la síkjaáya-la xita ra ijye 'ken; ko ti'koaá ma-la chja kixi a'ta 'tse kjoa ra kjè mé tjín koni tsa ijye kotíma kjòn.

¹⁸ Xita jchínga-ná Abraham nda kjokjiín-la koni 'sín kitsò-la Nainá ko ndaá iskoñá-la kjoa kii; ni'sín mì kii tjíin-la kó'sín koma-la nga kitjasòn. 'Koaá 'sín kjomà-ni nga kjin naxindá, xita jchínga tsò-la, koni 'sín nga Nainá ijye kitsjà-la tsa'ba nga kitsò-la: “'Koaá 'sín 'ñó kjin koma ra xita tje-li.” ¹⁹ Jè Abraham, mì kii isikjahajen-la ikon koni 'sín nga kjokjiín-la a'ta 'tse Nainá, ni'sín ko'sín isíkítsjen nga mì ti mé chjí-la ijo-la nga ijyee 'ñó xita jchínga; kjameé bijchó-la jngo sindo nó; ti'koaá jè chjoón-la Abraham ra 'mì Sara, chjoón

'ndi-ní kọ yā ñánda majcháya ixti, m̀ k̀ t̀ mé chj́-lá. ²⁰Tanga jè Abraham m̀ tsa jò tsi'ké-lá ikon koni 'sín tsò 'én ra kitsjà-lá Nainá. Ta isáá 'ñó nda kjokjiín-isa-lá ra a'ta 'tse Nainá. Kọ 'ñó jeya isíkijna; ²¹ngi ndaá tsikjingo-lá ikon nga jè Nainá, 'ñó tjín-lá nga'ñó nga maá-lá s̄hitjasòn ijye koni 'sín nga ijye kitsjà-lá 'én-lá. ²²'Koaá ma-ni 'kia nga kijtse Nainá nga ndaá kjokjiín-lá Abraham, 'koaá 'sín kitsò-lá nga x̄ta kixi-ní. ²³Nga ko'sín t́chja xajon, m̀ tsa tà a'ta 'tse Abraham-jìn nga t́chja. ²⁴Ti'koaá a'ta tsajién-ná nga t́chja 'én k̄i; nga t̀'koaá 's̄in-te-ná kindá Nainá nga x̄ta kixi k̄itso-ná ta ngatjì-lá nga makjiín-ná a'ta 'tse Nainá ra isikjaáya-lá jè Na'ín-ná Jesucristo a'ta 'tse k̄obiya; ²⁵nga k̄i xá-ni yā kjongatsja-ni k̄obiya jè Jesús ta ngatjì-lá jè jé ra tjín-ná; kọ k̄i xá jaáya-ila mé-ni nga x̄ta kixi koma-ná yā ngixkon Nainá.

Kó'sín ma-ni nga x̄ta kixi tsó-ná Nainá

5 Ijyeé x̄ta kixi-ná ra a'ta 'tse Nainá, ta ngatjì-lá nga makjiín-ná ra a'ta 'tse, 'koaá ma-ni nga ijyeé tjín-ná k̄j'ochán kọ ra jè. Jè k̄j'ochán ra a'ta 'tse Na'ín-ná Jesucristo sakó-ná. ²Ti'koaá yaá nchrabá-ni a'ta 'tse k̄jonda rak̄i, ta ngatjì-lá nga makjiín-ná ra a'ta 'tse; 'ñó tj́jngo takén a'ta 'tse k̄jonda k̄i, kọ 'ñó matsja-ná nga ko'sín chińá-lá k̄jonda-lá nga t̀'koaá 'se-ná jè k̄joajeya-lá Nainá. ³Mi tsa tà a'ta 'tse k̄joa k̄i nga 'ñó matsja-ná, t̀'koaá matsjaá-te-ná 'kia nga k̄johi'in batojieén. 'Ya-ná nga 'kia nga k̄johi'in batojieén, yaá sakó-ná nga'ñó nga kó'sín ma chik̄joajin-ná. ⁴'Kia nga sakó-ná nga'ñó kó'sín nga chik̄joajin-ná, yaá 'ya-lá kó'sín k̄jén; 'kia nga 'ya-lá kó'sín k̄jén, yaá nchrabá-ni nga chińá-lá jè k̄jonda ra tsjá-ná Nainá. ⁵Kọ jè ra chińá-lá m̀ tsa k̄josabá tsjá-ná askan-nioo, k̄itjasón-ní; nga jè Nainá ijyeé nda isíkijnajin yā in̄ma-ná jè k̄jotsjacha-lá ra a'ta 'tse In̄ma Tsje-lá nchrabá-ni, In̄ma Tsje ra jè Nainá kitsjá-ná.

⁶'Kia nga ijchò nichjin-lá, jè Cristo 'ken-tjì ngajo-ná, nga'tsi-ná ra tjín-ná jé, ta ngatjì-lá tsin-ná nga'ñó kó'sín nga ma ta jién k̄itjokajieén jé-ná. ⁷Mi tsa taxk̄i tjín x̄ta ra mejèn-lá nga k̄iyá ngajo-lá ra k̄j'íi x̄ta, ni'sín x̄ta kixi. Tanga tsa k̄i nichjin tjín i'ka-ni x̄ta ra tsjá-lá ikon nga k̄iyá-tjì-lá jngo x̄ta ra 'ñó nda x̄ta, tanga i'íin tjín. ⁸Tanga jè Nainá ndaá bakón nga 'ñó tsjake-ná ra jién, nga ni'sín takó 'ñó tse jé titsajnajieén, jè Cristo 'ken ngajo-ná. ⁹Tsa jè ngatjì-lá jni ra tsikixten Cristo nga ijye x̄ta kixi ma-ná ra a'ta 'tse Nainá, isáá ta tjín kixi k̄joa 'ndi-ni nga a'ta 'tse-ní ma k̄itjokajieén k̄johi'in ra tsjá Nainá 'kia nga k̄jehe'tà nichjin. ¹⁰'Kia nga jè nichjin nga kondra tsikitsajna-lá Nainá, tijé-ni Nainá tsikindajin-ko-ná k̄joa a'ta 'tse

kjɔbiya-lá l'ndí-lá. 'Ndi 'ndi 'kia nga ijye nda báko-ná Nainá, isaá tjin kixi kjoa nga maá kíjokajieén kjohi'in 'tse jé-ná ra a'ta 'tse Cristo, ta ngatji-lá nga jaáya-ilá ko tijnakon-ní. ¹¹ Ko mì tsa tà jñà-nì kjoa, ti'koaá ñó matsja-ná a'ta 'tse Nainá ta ngatji-lá nga makjiín-ná ra a'ta 'tse Jesucristo ra batéxoma-ná; nga a'ta 'tse-ní nga ma chibanda-ná ko jè Nainá.

¹² 'Kia nga 'jaha'sen kjoa 'tse jé ya isà'nde, jngo-ní xita ra tsakátsji-jé. Ko jé kjoa 'tse jé ra 'jiikó kjɔbiya; 'koaá ma-ni nga ko'sín sakó-lá nga'tsi xita ra 'mì kjɔbiya; ta ngatji-lá nga nga'tsí-ni xita nga iskajin jé. ¹³ 'Kia nga tikjè kjotéxoma tjin-ni ya isà'nde, ta'koa ijyee tjin ra kjoa 'tse jé. Tanga mì tsa kinda ma ra kjoa 'tse jé, 'kia nga mì tsa mé kjotéxoma tjin. ¹⁴ Skanda 'kia-ni jè nichjin 'tse Adán skanda nichjin 'tse Moisés, jè kjɔbiya tsatéxoma a'ta 'tse nga'tsi xita, ni'sín mì tsa ko'sín tjin jé ra tsakátsji koni 'sín ki'sín jè Adán nga tsatonè-lá kjohixi ra kitsjà-lá Nainá. Jè Adán, tijé ngoya-lá jè ra askan 'ji.

Yá ngatji-lá nga 'ji ra jé ko nga 'ji jè ra kjonda

¹⁵ Tanga kjoa 'tse jé ra tsakátsji Adán, mì kì mangásòn-ko koni jè kjonda ra kitsjà kjotjò Nainá; ta ngatji-lá kjoa 'tse jé ra tsakátsji jngo xita, kjin xita tsako-lá kjɔbiya; tanga jè kjonda ra kitsjà kjotjò Nainá a'ta 'tse jngo xita, jè ra 'mì Jesucristo, isaá tse kjonda tjin-lá nga kjin xita machikon'tin-ni. ¹⁶ Ko mì kì mangásòn-ko jè kjonda ra tsjá kjotjò Nainá ko kjoa 'tse jé ra tsakátsji ra tà jngo-ni xita. Nga ta kíí ngatji-lá nga jngo xita tsakátsji-jé, nga ko'sín kitsjà kjohixi Nainá nga kjohi'in kata'se-lá nga'tsi xita. Tanga 'kia nga ñó kjin xita tsakátsji-jé, kíí ngatji-lá nga ko'sín kitsjà jnchro kjonda Nainá nga jñà xita, kixi katitsajna ya ngixkon. ¹⁷ Tsa ta jè ngatji-lá nga jngo xita ra tsakátsji-jé nga tsatonè-lá jngo kjotéxoma, nga ko'sín jè kjɔbiya tsatéxoma, isaá ta ñó nda kítsajnakon jñà xita ra ñó tse kjonda-lá Nainá tjábé-lá, ti'koa ñó tse kjotjò-lá Nainá 'ki-lá nga xita kixi kítsajna ya ngixkon Nainá, ta ngatji-lá jngo xita ra 'mì Jesucristo.

¹⁸ Koni 'sín nga ta jè ngatji-lá kjoa 'tse jé ra tsakátsji jngo xita ra ki'mì Adán, nga ko'sín kjohi'in iskanè-lá nga'tsi xita, 'koaá ti'sín jè kjoakixi ra ki'sín jè Jesucristo, yaá nchrabá-ni nga xita kixi ma nga'tsi xita, mé-ni nga kata'se-lá kjobinachon. ¹⁹ Koni 'sín nga ta jè-ni ngatji-lá jngo xita ra mì kì nda isihitjasòn-lá Nainá, nga ko'sín jé iskajin nga'tsi xita, 'koaá ti'sín nga ta jè ngatji-lá jngo xita ra nda isihitjasòn-lá Nainá jè ra 'mì Jesucristo, nga ko'sín kjin xita kixi koma-ni ya ngixkon Nainá.

²⁰ Kíí xá itjo-ni jè kjotéxoma 'tse Moisés, mé-ni nga isa nda kochiya-isa-la kó'sín kjokjìn-ya-isa ra kjoa 'tse jé. Tanga 'kia nga ñó kjokjìn-ya-isa ra kjoa 'tse jé, isaá ngi ko'ki iskasòn-isa jè kjonda-la Nainá. ²¹ Koni 'sín nga jè tsatéxoma ra kjoa 'tse jé nga biya xita, 'koaá ti'sín jè kjonda ra tsjá Nainá katatéxoma nga xita kixi katameé ya ngixkon Nainá mé-ni nga kata'se-ná kjobinachon ra mi fehe'ta skanda ta mé nichjin-ni ra a'ta 'tse Na'ín-ná Jesucristo.

Kó'sín chja-ni 'kia nga satíndé

6 ¿Kó'sín kixé? ¿A ndaá tjín nga kjótsji-jé iseé mé-ni isa tse kjonda katatsjá-isa-ni Nainá? ² Majìn, mi kì ti ma-ni tsa ko'sín 'sieén. Jién tsa ijyeé titsajna'taxín-lá ra kjoa 'tse jé koni tsa ijye 'keén ra a'ta 'tse, ¿kó'sín koma-ni nga takó ya kitsajnain iseé? ³ ¿A mí 'ya jìòn nga nga'tsi-ná ra a'ta 'tse Jesucristo isatíndé, mé-ni nga jngo kama-ná ra ko jè, kíí xá isatíndá-ná nga ya bitjàhà'sen'tá-lá a'ta 'tse kjobiya-la? ⁴ 'Kia nga satíndé, 'koaá 'sín jngoya-la koni tsa ya sihi'nde'tá-lá Cristo ya a'ta 'tse kjobiya-la. Koni 'sín nga a'ta 'tse nga'ño-la Nainá ra ñó jeya tíjna jaáya india-ila jè Cristo; 'koaá ti'sín machjeén nga ko'sín sijché ijo-ná nga jngo kjobinachon xitse chjibé.

⁵ Tsa ya itjàhà'sen'tá-lá jè Cristo koni 'sín nga 'ken ra jè, 'koaá ti'sín kjoaáya-ná ra jién koni 'sín nga jaáya-la ra jè. ⁶ 'Ya-ná nga jè kjoa jchínga ra ki'chá-ná, yaá isi'tako Cristo ya a'ta krò, mé-ni nga katachija-ni jè nga'ño ra tjín-la ijo jé-ná; nga mi tijè sùkijne-ná. ⁷ Nga jngo xita ra ijye kabiya, ijyeé tíjnandíí-ni ra a'ta 'tse jé. ⁸ 'Kia nga ijye ya 'ken'tá-lá jè Cristo, tíjngoo takén nga ya kitsajnakon-keé. ⁹ 'Ya-ná nga koni 'sín nga jaáya-la jè Cristo 'kia nga 'ken, ni-ti-jngo nichjin kiyá india-ni. Jè ra 'mi kjobiya, mi kì ti mé nga'ño tjín-la ra a'ta 'tse. ¹⁰ 'Kia nga 'ken jè Cristo, ta india kjón-ní 'ken ra ta ngatji-la kjoa 'tse jé; nga tíjnakon 'ndi 'ndi, ngi a'ta 'tse Nainá tíjnakon-ni nga tísihitjasòn-la. ¹¹ Jìòn, 'koaá ti'sín tikítsjen koni tsa ijye 'ken ra a'ta 'tse jé; tanga titsajnakon-nájìòn ra a'ta 'tse Nainá nga ya titsajnakoo jè Na'ín-ná Jesucristo. Ko a'ta 'tse Nainá titsajnakon-no 'ndi.

¹² 'Koaá ma-ni, kì ti tsja bi'nde-no nga kjoa 'tse jé batéxomajin-isa ya ijo-jé-no, mé-ni nga koma sikijne-la, nga mi tsa ti ya siitjasòn-la koni 'sín tjín kjoa'cho ra sasén-la ijo-ná. ¹³ Kì ya nìngatsja ijo-no ra kjoa 'tse jé, nga ko'sín katachjeén koni tsa jñà kichà ra 'cho machjeén. Ta isaá jè Nainá tìngatsja jìòn ijo-no koni tsa jngo xita ra ijye 'ken nga jaáya-ila ra a'ta 'tse kjobiya. Nga ko'sín katasíchjeén-najìòn Nainá koni jngo kichà ra a'ta 'tse kjonda machjeén. ¹⁴ 'Koaá 'sín koma-ni nga mi ti kjoa 'tse jé kotéxoma-ni ra a'ta tsajìòn, ta ngatji-la

nga mì tsa a'ta 'tse kjotéxoma 'tse Moisés titsajna-no 'ndi-ni, ta a'ta 'tseé kjonda-la Nainá ra ta tsjá kjotjò titsajna-no.

Mé ra nikijne-lá 'kia nga ta kjoa 'tse jé fahijtakeé

¹⁵ ¿Kó kixé, a kjótsji-jé iseeé 'kia nga a'ta 'tse kjonda-la Nainá titsajna-ná nga mì tsa ti a'ta 'tse kjotéxoma-la Moisés titsajna-ná? Majín, mì tsa ko'sín tjín-jìn. ¹⁶ ¿A mí 'ya jìòn, tsa 'kia yá ra ngi ya siitjasòn ki'ta-la nga ya sixá'ta-la; ngi chi'nda 'tseé 'sin-no? 'Koaá ti'sín tjín, tsa 'kia nga jè kjoa 'tse jé singatsja ijo-no, kiyá-nó; tanga tsa jè Nainá singatsja ijo-no, yaá siitjasòn-la nga kixi 'siaan ya ngixkon ra jè. ¹⁷ Tanga tse kjonda kata'se-la Nainá, nga ni'sín ya iningatsja jìòn ijo-no ra kjoa 'tse jé, nga ya inihitjasòn-la koni tsa jngo chi'nda'nó-la, 'ndi 'ndi ijyeeé ngi koó inima-no nga ko'sín inchinitjasòn koni 'sín ngi nda tjín 'én kixi ra ki'senajmíya-no. ¹⁸ 'Ndi-ni ijyeeé titsajnandíí-no ra kjoa 'tse jé; ijyeeé chi'nda-la ra 'tse kjoa kixíí ma jìòn; ko tjíné-no nga ko'sín siitjasòn koni 'sín síjé ra kjoakixi. ¹⁹ Jñà 'én ra tíchjà nga títbakó-no mì tsa jñà-jìn ra chjá tsò, ta ngatji-la kjè tsa 'nó tjín jè takòn, takó kjè tsa nda fiya-no ra kjoa 'tse Nainá. Koni 'sín ki'nià ti'sa kjotseé nga ya iningatsja ijo-no kjoa ra tjé tjín ko ra 'cho tjín ko jñà tsatéxoma-no; 'ndi-ni, 'koaá ti'sín tìngatsja ijo-no a'ta 'tse kjoakixi mé-ni nga jè kjoakixi katatéxoma-no nga tsje kitsajna ya ngixkon Nainá.

²⁰ 'Kia nga ko'sín ya kiichja'nda-no ra kjoa 'tse jé, mì tsa ya inihitjasòn-la ra kjoakixi 'tse Nainá. ²¹ Tanga, ¿mé kjotjò ra inikijne-la jìòn ra a'ta 'tse kjoa 'tse jé? Ko 'ndi-ni skanda masabà-najìòn 'tse kjoa ki, nga tà yaá fiko-ná nándà nga tjín kjobiya. ²² 'Ndi 'ndi 'kia nga ijye titsajnandíí-no ra kjoa 'tse jé, chi'nda-la Nainá-najìòn; jè kjotjò ra tíjábé-no jè-ní nga tsje inehibitsajna jìòn ya ngixkon Nainá. Ko ra fehe'ta-ni, 'se-nó kjobinachon ra mì fehe'ta ni ta mé nichjin-nioo. ²³ Jè chjí-la ra kjoa 'tse jé, ta kjobiya-ní ra nikijne-lá. Tanga jè kjotjò ra tsjá-ná Nainá jé-ní kjobinachon ra mì fehe'ta nita mé nichjin-ni, ra 'bí-ná nga ya titsajna-keé Cristo Jesús ra batéxoma-ná.

Mé nga'nó ra tjín-la jè kjotéxoma

7 Jìòn 'ndsé ndaá tjíjin-no, jè kjotéxoma, skanda yaá fehe'ta nga'nó-la 'kia nga biya jè xita. Jìòn-nó ra ko'sín tíxian-no, jìòn ra ijye nda tjíjin-no kó'sín tíchjà kjotéxoma. ² 'Koaá ngoya-la koni jngo chjoón ra tjín-la 'xin; 'koaá 'sín tsò kjotéxoma nga mì ki koma tsjín-ni xákjén 'kia nga takó títsajnakon ngajòo. Tanga tsa kiyá jè 'xin-la, jè

chjoón, ijyee tijnandíí-ni a'ta 'tse kjotéxoma rakii. ³ 'Kia takó tijnakon 'xin-la jè chjoón, ko tsa kj'íí xita 'xin kixan-ko, kjoa chijngíí ra tí'sín, tanga tsa ijye 'ken 'xin-la, jè chjoón, ijyee tijnandíí-ni ra kjoa 'tse kjotéxoma rakii; komaá kixan-ko india-ni ra kj'íí xita 'xin. Mì tsa tí kjoa chijngi-ni ra 'sín.

⁴ 'Koaá tí'sín tjin ra a'ta tsajìon-jìon ra 'ndsé chibé, ijyee 'ken-najìon ra a'ta 'tse nga'ño ra tjin-la kjotéxoma, ta ngatjì-la, 'kia nga 'ken jè Cristo, yaá taña 'ken'ta-la jìon, mé-ni nga 'ndi 'ndi jè kichja'nda-no jè Cristo ra jaáya-la ya ajin-la mi'ken, ko mé-ni nga kata'ya-la ra a'ta tsajien kjonda ra jè Nainá sasén-la. ⁵ 'Kia nga tí'sa, yaá tsikitsajnajieén kjoa 'tse jé ra isíjé ijo-ná. Ko 'kia nga 'ji jè kjotéxoma, ta isaá jnchro isa 'ño isíjé ijo-ná jña ra kjoa'cho. Ko jña kjoa'cho ra iskajieén, kjobiyaá ìko-ná. ⁶ Tanga 'ndi 'ndi, ijyee 'keén ra a'ta 'tse kjotéxoma ra kitsabá'ño-ná kjotsee; titsajinandíí-ná ko ijyee maá sixá-lá Nainá nga jngo kjoa xitse tja'ché koni 'sín bakón-ya-ná jè Inimá Tsje-la Nainá. Mì tsa tí ko'sín 'sian-ná koni 'sín tjin kjotéxoma jchínga ra xajon tí'ta.

⁷ ¿Kó'sín kixé? Ra kjoa 'tse kjotéxoma, ¿a 'choó tjin? ¿A kjoa 'tse jé-ní? Majin. Mì tsa ko'sín tjin-jin. 'Koaá ngoya-la koni tsa 'an, tsa tsin kjotéxoma, mí-la kì kítsee ñaa-ni ra kjoa 'tse jé. Ko mí-la kì kjòchíya-na kótsò-ni nga mì kì ma sijkjaájieén tsajmì ra mì tsajien, tsa mì jè kjotéxoma ko'sín 'bénajmí-ná nga tsò: “Kì jña nìkjaajin tsajmì ra mì jì bako-li.” ⁸ Tanga jè kjoa 'tse jé, ta isaá ya isakò-isa-la nga'ño ra a'ta 'tse kjotéxoma; 'koaá kjomà-ni, ta isaá 'ño kjin ndiyá-la tsajmì ra jahajin-isa-na ra mì tsa 'an bako-na. 'Koaá ma-ni, tsin-la nga'ño ra kjoa 'tse jé, 'kia nga mì tsa kjotéxoma tjin.

⁹ 'Kia nga tí'sa kjotsee, ta 'koaá 'sín tsakátijnaa nga mì kì kítsee kó'sín tjin kjotéxoma. Tanga 'kia nga ijye kítsexkon jè kjotéxoma, jè kjoa 'tse jé isaá 'ño ki'se-la nga'ño; 'koaá ma-ni nga ta kjobiyaá isakò-na. ¹⁰ Jè kjotéxoma ra tjinè-la nga kjobinachon tsjá-ná, tà isaá kjobiya kitsjá-na. ¹¹ Tanga jè kjoa 'tse jé, ta isaá ya isakò-la nga'ño ra a'ta 'tse kjotéxoma nga iskondacha-na, 'koaá ma-ni nga kjobiya isakò-na. ¹² Ra kixi kjon-ni kjoa, jè kjotéxoma, tsjee tjin; nga koni 'sín batéxoma jña 'én ra tí'ta, tsje-ní, kixi-ní, ko ndaá tjin. ¹³ ¿Tanga kó'sín tjin? ¿A ta isaá jnchro jè kjoa ra nda tjin 'jii sí'ken-na? Majin, mì tsa ko'sín tjin-jin. Mé-ni kata'ya-la nga jè kjoa 'tse jé, nga 'ño 'cho tjin, 'koaá ma-ni nga jè jnchro kjoa 'tse jé, kiikojin-na kjobiya nga iskábé ra kjoa 'tse kjotéxoma ra nda tjin, mé-ni nga a'ta 'tse kjotéxoma kata'ya-la nga 'ño 'cho tjin ra kjoa 'tse jé.

Kó'sín kjaán-kjo ijo-ná kō kjobítsjen-ná ra a'ta 'tse Nainá

¹⁴Ya-ná nga jè kjoa 'tse kjo'téxoma, kjobítsjen 'tse Inìma Tsje-là Nainá-ní; tanga ra 'an, ijo jé tsá'ya; yaá ngatsja-na ra kjoa 'tse jé. ¹⁵Mì kì machiya-na mé kjoa ra 'sín ijo-na. Jñà kjoa ra nda tjin ra mejèn-na nga 'siaan, mì tsa jè sihitjásòon. Tà isaá jñà kjoa ra mì kì sasén-là inìma-na síhitjasòn ijo-na. Jñà kjoa ra 'siaan, mì kì machiya-na. ¹⁶'Kia nga kō'sín 'sín ijo-na jñà kjoa ra mì tsa 'an mejèn-na, 'koáá 'sín xiaan nga kixíí kjoa nga ndaá tjin koni 'sín tíhja kjo'téxoma. ¹⁷'Kia nga kō'sín 'sín ijo-na nga bátsji-jé, mì tsa tí 'an-naa ra kō'sín 'siaan, jè kjoa 'tse jé ra ya tijnajin ya ijo-na ra kō'sín 'sín. ¹⁸'An ra xita isa'nde 'mì-na, be-ná nga mì kì nda tjin kjoa ra tijnajin ya ijo-na. Nga mejèn-na nga nda 'siaan ra 'an, tanga jè ijo-na mì kì ma-là síhitjasòn kjoa ra nda tjin. ¹⁹Mì tsa kō'sín 'siaan koni 'sín tjin kjonnda ra 'an mejèn-na 'siaan; tà isaá jñà sihitjásòon jñà kjoa'cho ra mì 'an mejèn-na 'siaan. ²⁰'Kia nga kō'sín 'siaan jñà kjoa'cho ra mì jè inìma-na mejèn-là, mì tsa tí 'an-naa ra kō'sín 'siaan, jé kjoa 'tse jé ra ya tijnajin ijo-na ra kō'sín 'sín. ²¹Nga nì'sín mejèn-na nga nda 'siaan, ta isaá kjíí 'sín tjin kjohixi ra sakó-na a'ta tsa'an: Nga tà kjoa'cho tijnajin ki'ta ya ijo-na. ²²Tanga ra ya ajin inìma-na batoó matsja-là ra a'ta 'tse kjo'téxoma-là Nainá. ²³Tanga tjin ijngo kjoa ra ya tíxájin ya ijo-na ra mì kì tsjá'nde-na nga nda 'siaan; jè kjoa 'tse jé ra tijnajin-na, kjaán-kjo-ní kō kjobítsjen-na ra mejèn-là nga nda 'sín. Kō jé kjoa 'tse jé ra tíxájin ijo-na síkijne-na nga kō'sín 'cho 'siaan. ²⁴Ima-ró-na ra 'an. ¿Yá ra ma-là kochrjekàjin-na a'ta 'tse nga'nó-là kjobiya ra tjin-là ijo jé-na? ²⁵Ta jngoó jè Nainá. Kíí kō'sín xin-là a'ta 'tse Na'ín-ná Jesucristo nga tse kjonnda kata'se-là ra jè.

Jè 'én ra kotíxian-no, jè-ní nga yaá ajin kjobítsjen-na sihitjásòon koni 'sín tjin kjo'téxoma-là Nainá, tanga jè ijo-na, takó yaá kjinè-là kjo'téxoma ra kjoa 'tse jé.

Yá kjon-ni ra ngi ixti-là Nainá ma

8 Tanga 'ndi 'ndi, mì tsa tí mé kjohi'in tjin-ni a'ta 'tse xita ra ya títsajnakō Cristo, [jñà xita ra mì tsa tí kō'sín inchisíjchá-ni ijo-là koni 'sín tjin kjoa'cho ra síjé ijo-ná; nga 'koáá 'sín inchisíjchá ijo-là koni 'sín síjé jè Inìma Tsje-là Nainá]. ²Jé nga'nó-là Inìma Tsje-là Nainá tsjá-ná kjobinachon 'kia nga ya títsajnakéé jè Cristo; kō jé síkijnandíí-ná a'ta 'tse nga'nó ra tjin-là kjoa 'tse jé kō jè kjobiya. ³Jè kjo'téxoma 'tse Moisés mì kì ki'se-là nga'nó nga isíkítsajnandíí-ná ra kjoa 'tse jé-ná, ta ngatji-là jè ijo-ná ta jñà bátsji kjoa 'tse jé ra tjin ya

isà'nde. Jè kjoa ra mì kì ichikjoa-la jè kjotéxoma, jé-ní ra Nainá ki'sìn 'kia nga isikasén jè I'ndí-la koni jngo xita isà'nde ra ijo ki'se-la koni jña xita ra tjín-la jé. Kitsjà kjotjó ijo-la I'ndí-la nga 'ken, ta ngatji-la ra kjoa 'tse jé-ná. Nainá, 'koaá 'sín ki'sìn nga jngó-kjá tsjahíxìn jè kjoa 'tse jé ra tjín-la ijo-ná. ⁴Nainá kíi ko'sín ki'sìn-ni mé-ni nga a'ta tsajién katitjasòn-ni koni 'sín síjé kjohixi 'tse kjotéxoma, jién ra mì tsa ti ko'sín inchiníjchá-ná ijo-ná koni 'sín mejèn-la ijo jé-ná, nga ijyeé ko'sín inchiníjché ijo-ná koni 'sín mejèn-la jè Inìma Tsje-la Nainá.

⁵Jña xita ra ko'sín 'sín koni 'sín síjé ijo jé-la, ta jña inchisíkítsjen jña kjoa ra mejèn-la ijo-la; tanga jña ra ko'sín 'sín koni 'sín nga síjé Inìma Tsje-la Nainá, jña inchisíkítsjen jña kjoa ra mejèn-la Inìma Tsje-la Nainá. ⁶'Kia nga ta jña níkítsjeén jña kjoa ra mejèn-la ijo-ná, kjobiyaá fiko-ná. Tanga 'kia nga jña níkítsjeén jña kjoa ra mejèn-la Inìma Tsje-la Nainá, jè 'se-ná ra kjobinachon ko ra kjo'nchán. ⁷Jña kjobítsjen 'cho ra ta jè kájno-la ijo-ná, kondra 'tse Nainá-ní. Nga mì kì mejèn-la ko mì kì ma-la síhitjasòn kjotéxoma ra 'tse Nainá. ⁸Ko jña xita ra ko'sín 'sín koni 'sín tjín kjoa ra síjé ijo-la, mì kì ma-la nga 'sjin kjoa ra sasén-la Nainá.

⁹Tanga ra jìon-jìon, mì tsa ti ko'sín inchiníjchá-no ijo-no koni 'sín mejèn-la ijo jé-no; 'koaá 'sín titsajna jìon 'ndi 'ndi koni 'sín tjín ra síjé jè Inìma Tsje-la Nainá nga ijyeé ya tijnajin inìma-no jè Inìma Tsje-la Nainá. Jña xita ra tsìn-la Inìma Tsje-la Nainá ra tsjá jè Cristo, mì tsa xita 'tse Cristo-jìn. ¹⁰Ijyeé ya tijnajin ya inìma-no jè Cristo, 'koaá ma-ni nga jè inìma-no tijnakon, ta ngatji-la nga ijyeé xita kixi-najiòn ya ngixkon Nainá; ni'sín jè ijo-no ijyeé ko'sín tjinè-la nga kiyá ta ngatji-la ra kjoa 'tse jé. ¹¹'Kia nga ya tijnajin inìma-no jè Inìma Tsje-la Nainá ra isikjaáya-la Jesucristo a'ta 'tse kjobiya, Nainá, 'koaá ti'sín jè síkítsajnakon india-ni ijo-najiòn ra a'ta 'tse Inìma Tsje-la ra ya tijnajin inìma-no.

¹²Jién ra 'ndsé chibé, tjjnaá jngo-ná ra machjeén-la nga nda síhitjasón-lá; tanga mì tsa jè-jìn ijo-ná ra machjeén-la takó ko'sín síhitjasón-lá koni 'sín tjín kjoa'cho ra síjé. ¹³Nga tsa takó ko'sín 'siaan jìon nga ya kongí'ta-la kjoa'cho ra mejèn-la ijo jé-no, kiyá-najiòn. Tanga tsa ki'nde-la jè Inìma Tsje-la Nainá nga jngó-kjá katjahíxìn kjoa'cho ra mejèn-la ijo jé-no, kitsajnakon-no. ¹⁴Nga nga'tsi jña xita ra jè Inìma Tsje-la Nainá síchiya-la kó'sín nga 'sjin, jña-ní ra ixti-la Nainá 'mì. ¹⁵Mì tsa jè kitsjá-ná Nainá jngo inìma ra takó ya síkijnajin'ño-ná ra kjoa 'tse jé nga ya kitsajin iseé ra kjoskon; jè Inìma Tsje-la Nainá ra kitsjá-ná, jé-ní ra kjábétjò-ná nga ixti-la Nainá kameé, ra skanda maá 'mí-lá Nainá ra a'ta 'tse: “Ji Apá.”

¹⁶Jè Inìma Tsje-la Nainá 'bénajmí kixi-la jè inìma-ná, nga ngi kixií

kjoa nga ixti-la Nainá 'mí-ná. ¹⁷ 'Kia nga ijye ixti-la Nainá 'mì-ná, tì'koaá tsajién-ná kjotjò ra tjínda-la Nainá koni 'sín ijye kitsjà tsa'ba nga tsjá-ná; kjotjò kù yaá taña tjábé-ná kò jè Cristo, tsa tì'koa inchinikjiín-te kjohi'in koni 'sín isìkjiín kjohi'in ra jè, mé-ni nga 'kia koma askan-nioo, yaá taña jeya kitsajnakeé.

Kó'sín tjín kjoa ra chiñá-la ra 'sa nchrabá

¹⁸ 'An, 'koaá ma-na, koni 'sín tjín kjohi'in ra inchinikjieén 'ndi-ni, mì kì mangàsòn-kò koni 'sín tjín kjoajeya-la Nainá ra 'se-ná 'kia nga koma askan-nioo. ¹⁹ Nga'tsi ra jè Nainá tsikínda ra tjín ya isà'nde, 'ñó inchikoñá-la nga mejèn-la nga ske jè nìchjin 'kia nga jè Nainá kòkòn tsijen yá kjòn-ni ra ixti-la ma. ²⁰ Nga'tsi ra jè Nainá tsikínda, jngó-kjá itsón-jin-ní koni 'sín tjínè-la nga kochjeén kjòn-ni, tanga mì tsa ki-ni nga ta jñà kò'sín kjomejèn-la; kií-ní nga jè Nainá ijye kò'sín iskosòn-la; tanga takó inchikoñá-ní ²¹ nga kijchó jè nìchjin 'kia nga tì'koa kítsajnandíí-ni a'ta 'tse kjoa ra ma-la síkítsón-jin nga kijchòtjingi-la kjoajeya ra 'se-te-la jñà ra ixti-la Nainá ma. ²² 'Ya-ná nga nga'tsi ra jè Nainá tsikínda, skanda 'ndi 'ndi ngàsòn ngáyaá inchichjajé, kò tseé kjohi'in inchisìkjiín koni jngo chjoón ra i'ndí títsin-la. ²³ Mì tsa tà jñà-jìn ra inchichjajé; tì'koaá jién ra ijye tjen kitsjá-ná Nainá jè Inìma Tsje-la, tì'koaá 'ñó inchibátéjé-te inìma-ná ra jién, nga inchichiñé nga 'ñó mejèn-ná 'kia nga skaábétjó-ná Nainá nga jngó-kjá ya kitsajnakeé koni ixti-la, kò jè ijo-ná kíjnandíí-ni a'ta 'tse kjoa ra síkítsón-ná. ²⁴ 'Kia nga jè Cristo ijye isíkítsajnandíí-ná, 'koaá 'sín chiñá-lá nga 'koaá 'sín kitjasòn kjoa kù. Tanga tsa ijyeé-la tí'ya-la jñà kjoa ra inchichiñá-lá, mì-la kì tì mé jchíña-isa-lá; nga jngo kjoa ra ijye tí'ya-la, ¿mé ra ma jchíña-isa-lá ra a'ta 'tse? ²⁵ Tanga tsa 'kia jè jchíñá-lá jngo kjoa ra kjè batsíjen-ná, machjeén-ní nga jchíñakjoa-la nda-nda-lá.

Kó'sín basìkò-ná jè Inìma Tsje-la Nainá

²⁶ 'Koaá tì'sín tjín, nga jè Inìma Tsje-la Nainá basìkò'ta-ná a'ta 'tse kjoa ra síhinda takén. 'Kia nga mì sakó-ná 'én kó'sín nga sijé-lá Nainá 'kia nga bitsa'ba-lá, jé Inìma Tsje-la Nainá bítsa'batjì-ná jñà 'én ra mì kì ma-ná nakjé ra jién. ²⁷ Jè Nainá ra ma-la kjó'ta kó'sín tjína jè inìma-ná, ijyeé be-ní kó'sín tjín jè ra mejèn-la Inìma Tsje-la. Nga jè Inìma Tsje-la Nainá 'kia nga bítsa'batjì xità tsje-la Nainá, 'koaá 'sín bítsa'ba koni 'sín nga jè Nainá mejèn-la.

Kó'sín nga nímé tjín ra ma s̄ikasén'taxín-ná ra a'ta 'tse Nainá

²⁸ Tj̄jin-ná, nga nga'tsì kjoa ra ma'tin j̄nà x̄ita ra tsjake Nainá, 'koaá 'sín 'sín Nainá nga basìko'ta tsje-ní nga sakó-la k̄jonda; 'koaá 'sín síko Nainá j̄nà x̄ita ra xá jè k̄ichja-ila koni 'sín nga ijye jè tj̄inda-la, ²⁹ j̄nà x̄ita ra xá kó'sín ijye tsikí'ta x̄kon-ni Nainá nga t̄i'sa tj̄à'tsin-la kjoa; t̄i'koaá ijyeé kó'sín iskosòn-la nga ngàsòn koma koni jè I'ndí-la, mé-ni nga jè ra I'ndí-la, 'koaá 'sín k̄jna koni nga I'ndí-tjòn ya n̄ándā nga k̄jìn ma-ni ixti 'ndse. ³⁰ A'ta 'tse j̄nà x̄ita ra jè Nainá ijye kó'sín iskosòn-la, t̄i'koaá xá k̄ichja-ila; k̄o j̄nà ra xá k̄ichja-ila, t̄i'koaá x̄ita kixí k̄i'sín ra a'ta 'tse; k̄o j̄nà ra x̄ita kixí k̄i'sín; t̄i'koaá kitsjá-la kjoajeya-la.

³¹ ¿Kó'sín kixó iseé a'ta 'tse kjoa k̄i? 'Kia nga jè Nainá t̄ibasikot̄jì-ná, niyá-la ra ma kó síko-ná. ³² Jè Nainá nda skanda mí 'on kjomà-la jè I'ndí-la, ta isaá kitsjà k̄jotjò-ní nga 'ken ngajo-ná nga'tsi-ná. Koni 'sín nga ijye kitsjá-ná I'ndí-la, ¿a mí t̄i'koaá ya taña tsjá-te-ná ta mé k̄jonda ra k̄ochjeén-isa-ná? ³³ ¿A tjín yá ra ma-la koanè jé-isa-ná jién ra xá Nainá jahíjin-ná? Nga jé jnchro Nainá ra ijye x̄ita kixí k̄i'sín-ná ra jién. ³⁴ ¿A tjín yá ra ma-la nga k̄jìnè-isa-ná k̄johi'in? Nga jé jnchro Cristo Jesús ra 'ken ngajo-ná, t̄i'koaá jaáya india-ila 'kia nga 'ken. K̄o yaá t̄jna ya nga kixí-la Nainá nga t̄íbítsa'batji-ná. ³⁵ ¿A tjín yá ra ma-la k̄ochrje'taxín-ná a'ta 'tse k̄jotsjacha-la Cristo? ¿A k̄johi'in-ní? ¿A k̄joba-ní? ¿O ra jè-ní nga mahatj̄ingi-ná x̄ita? ¿O ra kjoa k̄jijnchrá-ni? ¿O ra jè-ní tsa tsin-ná nikje ra tsjayeé? ¿O ra jè kjoa ra k̄joskon 'miðo? ¿O ra jé-ni nga s̄i'ken-ná x̄ita? Majìn, niŋgo kjoa k̄i ra k̄ichíkjoa-la. ³⁶ Koni 'sín t̄ichja x̄ajon ra tjí'ta 'én-la Nainá nga tsò:

Ra a'ta tsaji, k̄jì'tà nichjin tjín-la k̄joskon nga mejèn kiyá-jin,
'koaá 'sín betákon-najin x̄ita

koni k̄jòn j̄nà forrè ra ijye t̄j̄hijyo-ndá nga kiyá.

³⁷ Tanga ni'sín takó ya in̄chibatojieén nga'tsi kjoa k̄i, ta isaá jnchro jién bato 'ñó nda in̄chinikijne-lá nga jè t̄ibasìko-ná jè Cristo ra 'ñó k̄jotsjake-ná. ³⁸ 'Koaá ma-ni ngi t̄j̄jngoó takoàn ra 'an, nga niyá-la ra koma-la k̄incha'taxín-ná ra a'ta 'tse k̄jotsjacha-la Nainá, ni mì tsa jè k̄jobiya, ni mì tsa jè k̄jòbinachon, ni mì tsa j̄nà ik̄jalì, ni mì tsa j̄nà nga'ñó ra tjín ya isà'nde k̄o j̄nà nga'ñó ra tjín ya ajin isén, ni mì tsa j̄nà kjoa ra tjín nichjin 'ndì 'ndì, k̄o ni mì tsa j̄nà kjoa ra 'sa k̄okama, ³⁹ ni mì tsa jè kjoa ra isa 'nga t̄jna, ni mì tsa jè kjoa ra isa n̄anga t̄jna, k̄o niŋgo-isa tsajmì ra jè Nainá tsikínda ma-la k̄incha'taxín-ná a'ta 'tse k̄jotsjacha-la Nainá ra ijye tsakón-ná a'ta 'tse Jesucristo ra batéxoma-ná.

Kó'sín nga xá itjahájin-ni jè naxindá Israel

9 Ngi 'én kixí ra tíhjà a'ta 'tse Cristo, mì tsa 'én ndiso-jìn [nga 'ño makájno-na jñà xítà xàngia]; jè inìma-na, 'koaá 'sín síchiya kixi-na, nga jè sabá Inìma Tsje-la Nainá ra kò'sín síchiya-la, ² nga 'ño tse kjoba tjín-na, kò kji'tá nìhjin nga 'on tíma-la inìma-na, ³ skanda komaá-la kósen'taxìn-la Cristo tsa tà kó'sín-ni nga sakò-la kjonda jñà xítà xàngiaa ra 'tse naxindá Israel, tanga mì kì tsjá'nde-na Nainá nga kò'sín 'siaan. ⁴ Nga jñà xítà Israel, jè Nainá, 'koaá 'sín iskábétjò nga ìxti-la kitsò-la, kò tsakón-la kjoajeya-la, kò jñá-ní ra tsikíndajín-kò jngo kjoa nga jngo 'én tsakájna-la, tí'koaá itjábé-la kjotéxoma 'tse Moisés, kò tí'koaá ki'tsi-te-la kjohixi kó'sín skexkón Nainá, kò itjábé-la 'én koni 'sín nga kitsjà tsa'ba Nainá. ⁵ Jñà xítà Israel yaá nchrabá-ni tje-la a'ta 'tse xítà jhínga ra xá jahíjin-ni Nainá; kò jè Cristo [ra xá isikasén-ni Nainá] nga xítà isà'nde kjomà, tí'koaá yaá inchrabà'ta-te-ni a'ta 'tse tje-la xítà jhínga kii. Jè Cristo, jè-ní Nainá ra tíbatéxoma ijye-la nga'tsi ta mé ra tjín, nga jeya tíjna ki'ta skanda ta mé nìhjin-ni. Kò'sín katama.

⁶ [Nga mì kì makjín-la jñà xítà Israel], mì tsa ki-ni nga jè 'én-la Nainá mì kì nda itjasón a'ta 'tse xítà kii. Kí kòkjamá-ni nga mì tsa tà nga'tsi-ni xítà ra ya nchrabá-ni a'ta 'tse tje-la Israel, naxindá Israel ma. ⁷ Ní'sín jñà xítà ra ya inchrabà-ni a'ta 'tse tje-la Abraham, mì tsa ta nga'tsi-ni nga itjábé-la kjonda koni ìxti-la; nga jè xajon ra tí'ta 'én-la Nainá, kí 'sín tsò: “Jñà xítà tje-li, ta yaá kjinchrabà'ta-ni ra a'ta 'tse Isaac.” ⁸ Jñà kjoa kii, 'koaá 'sín tsò-ni, nga jñà ìxti-la Nainá, mì tsa jè ra chjí-la yá 'tse tje ra nchrabà'ta-ni. Ta jñá-ní ra ìxti-la Nainá ma jñà ra ijye kò'sín kitsjà-la tsa'ba Nainá nga ìxti-la kitsò-la. Tà jñà kjón-ní ra kò'sín baxki'ta nga kixi kjoa nga tje-la Abraham 'mì. ⁹ Nga kí tsò 'én ra ki'tsi-la Abraham a'ta 'tse Nainá: “'Ndi inó kjíhi'tse india-la, kò jè chjoón-li Sara, jngo ndí i'ndí 'se-la.”

¹⁰ Kò mì tsa ta jñá-ni kjoa kii ra kjomà; jè Rebeca ìxti'ñoó ki'se-la ra 'tse Isaac, jè ra xítà jhínga-ná ma. ¹¹⁻¹³ 'Kia nga tikje tsin jñà ìxti'ño kii, kò tikjè mé kjoa ra ma-la 'sín ra nda tjín kò kjoa ra 'cho tjín, Nainá, 'koaá 'sín kitsò-la jè Rebeca: “Jè ra ma jhínga, chí'ndaá koma-la ra isa i'ndí.” Koni 'sín tíhja xajon ra tí'ta 'én-la Nainá nga tsò: “Jè ra 'mì Jacob isaá 'ño nda kjotsjàke, kò jè ra 'mì Esaú kjojtike-ná.” 'Koaá 'sín kjòkixi nga Nainá tí'ndeé-la nga kjoahájin xítà koni 'sín ijye jè tjínda-la nga kichja-la jñà xítà ra jè mejèn-la. Mì tsa kindá 'sín mé ra ijye ki'sin xítà.

Kó'sín nga tajngoó jè Nainá ra be mé kjonda ra tsjá-la xita

¹⁴ ¿Kó'sín kixé? ¿A kjoa'choó ra 'sín Nainá? Majìn, mì tsa kọ 'sín tjín-jin. ¹⁵ Jè Nainá, 'koaá 'sín kitsò-la Moisés: “Kohimake-náa jè xita ra 'an mejèn-na nga kohimakee, kọ 'oón koma-na jè ra 'an mejèn-na nga 'on koma-na.” ¹⁶ 'Koaá 'sín tjín jè kjonda-la Nainá, mì tsa ki-ni tsa jién kọ'sín mejèn-ná nga tjábé-ná, nì mì tsa ki-ni tsa jién 'ñó binè-lá ijo-ná nga fatsjieé Nainá; tajngoó Nainá tsjá-la kjonda jñà xita ra jè mahimake. ¹⁷ 'Koaá 'sín tíhja xajon ra tí'ta 'én-la Nainá nga kitsò-la Faraón: “Kíí xá isíkijna-la nga xitaxá ítjòn-la naxindá Egipto tjini, mé-ni nga a'ta tsaji kokon nga'ñó-na kọ mé-ni nga nga'tsì xita isà'nde katabexkon-na.” ¹⁸ 'Koaá 'sín 'sín jè Nainá nga tjín-la kjohimatakòn a'ta 'tse xita ra jè mejèn-la, tanga tí'koaá maá-la nga sítajajín inima-la xita ra jè mejèn-la nga sítája.

¹⁹ Tanga maá-la 'kín-ná ra jì: “Tsa 'koaá 'sín 'sín Nainá, nga mì kì ma yá ra kondra kiji-la koni 'sín nga mejèn-la ra jè, ¿mé-ni nga bánè jé-isa-la xita?” ²⁰ Tanga ra jì ra xita 'mì-li, ¿yá-ni ra jì nga jì sije-la kindá Nainá? Tsa jngo tíjì ni'nde ra xá kisinda-ni, ¿a komaá kitsò-la jè xita ra tsikínda: “Mé-ni nga kọ'sín tsikínda-náa?” ²¹ ¿A mí tíj'nde-la jè xita ra ma-la bínda tíjì ni'nde nga tíjè-ni ndási kíinda jngo tíjì ra tà 'kia machjeén nga tjín 'sí, tí'koaá kíinda jngo tíjì ra nichjin nichjòn machjeén?

²² Tsa jè Nainá kọ'sín kjomejèn-la tsakón kjojtì-la kọ tsakón nga'ñó-la, tanga, ¿a 'choó tjín nga jè Nainá, nga kọ'sín 'ñó iskoá kjoa ra a'ta 'tse xita ra tjábé-la kjohi'in kọ ra tjíné-la nga kjehesòn? ²³ Kọ mí-la tsa 'cho tjín-te tsa kọ'sín kì'sin nga tsakón kjoajeya-la ra a'ta 'tse xita ra jè kjohimake nga tsikítsajnanda skanda tí'sa-ni kjojtseé mé-ni nga tí'koa 'se-la jè kjoajeya-la. ²⁴ Kọ jién-nájién ra kọ'sín tsikítsajnanda-ná nga kọ'sín kíichja-ná, tjín ra ya ajin-la xita Israel kíichja-ná kọ tjín ra mì tsa ya ajin-la xita Israel kíichja-ná. ²⁵ 'Koaá 'sín tíhja xajon ra tsikínda Oseas, xita ra kíichja ngajo-la Nainá kjojtseé nga tsò:

Naxindá tsa'aán xín-la jè ra mì tsa naxindá-na ma tsiki,
tí'koaá kotsjake-náa jè ra mì kì kjotsjacha nga tí'sa kjojtseé.

²⁶ Kọ ya naxindá nándá kì'mì-la:

“Mì tsa naxindá tsa'an xin-no”,

“ixti-la Nainá ra tíjnakon” 'kín-ni.

²⁷ Isaías jè xita ra kíichja ngajo-la Nainá kjojtseé, 'koaá tsò-te a'ta 'tse naxindá Israel: “Nì'sín kọ'sín 'ñó kjìn ma-ni jñà ixti-la koni chrjo ra tjín ya andi ndáchikon, ta jñá ra kjinengi chiba-ni ra kítjokajin kjohi'in. ²⁸ Nga jè Na'in-ná ndítóón sítjason jè kjohixi-la ra ije

kitsjà nga jngó kjá kjohi'in tsjá-la jñà x̄it̄a isà'nde.”²⁹ Koni 'sín kitsò nga t̄i'sa ítjòn jè Isaías:

Jè Na'ín-ná, ra tse nga'ñó t̄jín-la,
t̄sa mí-la isikjenḡi i'ka-ni x̄it̄a ra isit̄je-ná,
ijyeé-la ko'sín ijyehesòn ijyeé

koni 'sín kjomà jè nax̄indá Sodoma ko nax̄indá Gomorra.

³⁰ ¿Kó'sín kixé tsa'koa? Jñà x̄it̄a ra mì tsa x̄it̄a Israel, ni'sín mì k̄i tsakátsji nga kix̄i k̄ítsajna ngixk̄on Nainá, ijyeé x̄it̄a kix̄i baxk̄i, ta ngat̄ji-la ijyeé kjokjiín-la a'ta 'tse Nainá. ³¹ Tanga jñà x̄it̄a Israel ra a'ta 'tse K̄jotéxoma 'ñó tsakátsji nga kix̄i k̄ítsajna ngixk̄on Nainá, mì k̄i ijchòt̄j̄ngi-la. ³² ¿Mé-ni nga ko kjomà-ni? Kíi ko'sín kjomà-ni nga mì k̄i tsa makjiín-la a'ta 'tse Nainá. Ta jñà 'ñó tsaká'ta ikon jñà kj̄onda ra ki'sin koni 'sín t̄jín K̄jotéxoma 'tse Moisés. 'Koaá ma-ni ['kiá nga 'ji Cristo] yaá isaténgi koni jngo Naj̄o ra t̄j̄nachjà. ³³ Jè x̄aj̄on ra t̄j̄'ta 'én-la Nainá, 'koaá 'sín t̄ich̄ja [a'ta 'tse Cristo] nga tsò:

Ȳa nindo ra 'mì Sión, 'aán kijná jngo Naj̄o
jè ra saténgi x̄it̄a ko jè ra koj̄ndo.
Tanga jè ra k̄okjiín-la a'ta 'tse Naj̄o rak̄i,
mì k̄i k̄josabà sak̄ò-la.

Kó'sín t̄jínè-la nga k̄okjiín-ná nga ma k̄it̄jokajieén kjohi'in

10 Jìon ndí 'ndsé, ngi 'én kix̄i kj̄on, kíi ra 'ñó mejèn-la inìma-na ko ra 'ñó s̄jé'ta-la Nainá a'ta 'tse nax̄indá Israel nga katitsaj̄nandíi-ni ra kjoa 'tse jé-la. ² An be-náa nga 'ñó mejèn-la nga skexk̄on Nainá jñà x̄it̄a Israel tanga mì tsa ko'sín bátsji Nainá koni 'sín t̄jín kjoachj̄ne ra ngi kjohix̄i. ³ Nga mì k̄i 'faha'sen-jin-la kó'sín nga t̄a jngoó jè Nainá ra ma-la kix̄i s̄íkítsahijyo x̄it̄a; ta jñà mejèn-la nga kix̄i s̄íkítsajna ijo-la, maj̄in-la kjábé kjohix̄i 'tse Nainá ra ma-la kix̄i s̄íkítsajna-ná. ⁴ 'Kia nga 'ji jè Cristo, yaá kjòjngo jè k̄jotéxoma mé-ni nga'tsi ra k̄okjiín-la a'ta 'tse, sakó-la kjohix̄i nga nda k̄ítsaj̄nako Nainá.

⁵ Jè Moisés, 'koaá 'sín tsikínda x̄aj̄on a'ta 'tse x̄it̄a ra mejèn-la nga kix̄i k̄ítsajna a'ta 'tse k̄jotéxoma nga tsò: “Jè x̄it̄a ra nda s̄ihit̄jasòn k̄jotéxoma, a'ta 'tseé k̄jotéxoma kíj̄nakon-ni.” ⁶ Tanga a'ta 'tse x̄it̄a ra kix̄i k̄ítsajna 'kiá nga makjiín-la a'ta 'tse Cristo, tsó-ní: “Kì tà chjàn tsò jè inìma-li: ¿Yá ra ma k̄j̄i ján ngaj̄mi?” (Nga jè 'én rak̄i, 'koaá 'sín tsò-ni nga koni jè Cristo nga k̄ináj̄en'ta nangieé.) ⁷ Ko, k̄i tà chjàn tsò jè inìma-li: “¿yá ra ma kjoaà'sen-jin ñánda in̄chis̄íkjiín kjohi'in jñà mi'ken?” (Jè 'én rak̄i, 'koaá 'sín tsò-ni koni jè Cristo in̄chinikas̄it̄jeen ya ājin-la mi'ken.) ⁸ Tanga, ¿kó'sín t̄ítsò Moisés? Tsó-ní: “Chraña'ta t̄jna-li jè 'én; yaá t̄jna'a ya ndsa'bi ko yaá t̄jnaj̄in

ya inìma-li.” 'Koaá 'sín t́jín j́nà 'én ra nakjoáya-jin ra machjeén nga kòkjiín-ná. ⁹ Tsa ndsa'bí ḱjón 'kénajmí-ni nga jé Jesucristo ra Na'ín-ná ma, kò tsa ngi kòó inìma-li kòkjiín-li nga jé Nainá isikjaáya-la a'ta 'tse kjobiya, kijnandíí-ni ra a'ta 'tse jé-li. ¹⁰ Nga kòó inìma-ná makjiín-ná mé-ni nga xítà kixì kameé ya ngxikòn Nainá; tì'koa ngi kòó ndsa'bé 'bénajmí-ná nga jé Jesucristo ra Na'ín-ná ma mé-ni nga kama kítsajndíí-ná ra a'ta 'tse kjoa 'tse jé-ná. ¹¹ Nga 'koaá 'sín t́chja jè xajon ra t́jítà 'én-la Nainá nga tsò: “Nga'tsi ra kòkjiín-la a'ta 'tse Cristo mì tsa kjosabà sakò-la.”

¹² J́nà ra xítà judío kò ra mì tsa xítà judío, ta ngàsòn kjòn a'ta 'tse Nainá; nga t́jé-ni ra Na'in tsò-la nga'tsiò; 'nó nda síchikon'tin nga'tsi ra chja'ta-la. ¹³ Nga 'koaá tì'sín tsò xajon-la Nainá: “Nga'tsi ra kichja'ta-la Na'ín-ná, kítsajndíí-ni ra kjoa 'tse jé-la.” ¹⁴ Tanga mì kì koma kichja'ta-la Cristo jè xítà ra kjè kì makjiín-la. Kò mì kì koma kòkjiín-la jè xítà ra kjè kì mé 'én 'nchré ra a'ta 'tse Cristo. Tì'koaá mì kì koma kji'nchré tsa mì yá ra 'kèenajmí-la a'ta 'tse Cristo. ¹⁵ Kò mì kì koma 'kèenajmí-la xítà tsa mì yá ra s̀ikásén. 'Koaá 'sín t́jítà xajon ra t́jítà 'én-la Nainá nga tsò: “Mé tã nda-ni 'kia nga jè Nainá síkasén xítà ra 'bénajmíya 'én nda-la Cristo ra t́jín-la kjoa'nchán.” ¹⁶ Tanga mì tsa nga'tsi-ni xítà Israel ra isikitjasòn jè 'én xítse ra nda tsò a'ta 'tse Cristo koni 'sín kí'nchré. Nga jè Isaías, xítà ra kiichja ngajo-la Nainá, 'koaá 'sín kitsò: “Na'in, çyá ra kjokjiín-la j́nà 'én ra inakjoáya-jin?” ¹⁷ 'Koaá ma-ni, 'kia nga makjiín-ná, t́jínè-la nga ítjòn kìná'yé jngo 'én; kò jè 'én ra kìná'yé, yaá kjinchrabà-ni a'ta 'tse 'én-la Cristo.

¹⁸ Tanga kí xiaa ra 'an: çA mí kí'nchré jè 'én nda-la Cristo j́nà xítà Israel? Kí'nchré-ní. Nga 'koaá tsò xajon-la Nainá:

Nga t́jingoó isà'nde, ijyeé tsabísòn j́nà 'én-la;
ijyeé ijchó skanda nándà fehe'ta-ni nangi.

¹⁹ India-la kotíxian-na. J́nà xítà Israel, ça mí kisijin-la? Kisijiín-la. Nga ítjòn kitsò Moisés:

'Aán kò'sín 'siaa nga katamachinicha jìòn
jngo naxindá ra mì tsa 'nó chjí-la,
kò katajticha jìòn a'ta 'tse
jngo naxindá ra mì kì machiya-la.

²⁰ Tì'koaá Isaías, 'nó tsi'ké-la ikon 'kia nga tsi'kénajmí jè 'én-la Nainá nga kitsò:

Ijchòtjngií-na j́nà ra mì tsa 'an inchibátsji-na,
tì'koa tsakoón-la kjonda-na j́nà ra mì tsa 'an iskonangiya-na.

²¹ Tanga ra a'ta 'tse xítà Israel, 'koaá 'sín kitsò Nainá nga isikichja Isaías: “Nìchjin nchijón-ní ítsikjen-la ndsa nga kichja'ndé-la jngo naxindá ra mì kì isihitjasòn kò ra kondrà kù-la 'én-na.”

Kó'sín 'sín Nainá ra a'ta 'tse naxindá Israel

11 'An, 'koaá 'sín kjonangiaa: Jè Nainá, ¿a kitsjin-takón jè naxindá Israel ra jè chja'nda? Majìn, mì tsa ko'sín tjin-jìn. Nga tì'koaá 'an, xita Israel 'mì-naa, yaá nchrabá-na ya tje-la Abraham, ko xita xàngiaá ma jñà xita ra nchrabá-ni a'ta 'tse tje-la Benjamín. ² Nainá mì tsa tíbachrjengi jè naxindá-la ra ijye xá ko'sín tsikí'ta xkon nga tì'sa tjà'tsin-la kjoa. ¿A mí tjiin-no koni 'sín tsò jè xajon ra tí'ta 'én-la Nainá a'ta 'tse Elías, xita ra kiichja ngajo-la Nainá, nga 'koaá 'sín kiichja'ta-la Nainá ra kondra 'tse naxindá Israel?, nga kitsò: ³ “Na'in, jñà xita-li ra chja ngajo-li ijyeé kisi'ken jñà xita, ko jñà i'nde-li nándà nga jñà xita bísòn kjotjò-la nga síngatsja-li ijyeé kisikitsónà; ko ta 'an tajngoó tíjna-isa ko mejèn-la nga sù'ken-te-na.” ⁴ Tanga kíí tsò 'én ra kitsjà-la Nainá: “Majìn, mì tsa ta jí tajngo tíjni, itoó jmi ma-isa-ni xita ra títsajnatjò-na ra kjè tsa ya mincha-xkó'nchi'ta-la jè nainá ra 'mì Baal.” ⁵ Nìchjin 'ndi 'ndi, takó 'koaá 'sín ma; takó tjin-isa xita Israel ra títsajnatjò-la Nainá ra xá tsjahíjin-ni ra ta kjonda 'tse. ⁶ 'Kia nga ta kjonda 'tse Nainá nga ko'sín tsjahíjin xita, tsó-ni kjoa nga mì tsa ki-ni nga nda ki'sin xita; tanga tsa ta jñá-la-ni ngatji-la jñà kjoa ra nda ki'sin xita, jè kjonda ra kitsjà kjotjò Nainá mí-la tsa mé chjí-la tsa'koa.

⁷ ¿Kó'sín tjin tsa'koa? Kíí ko'sín tjin-ni, nga kjin xita Israel ra mì ijchòtjingi-la kjoa ra tsakátsji. Tà jñà xita ra xá tsjahíjin-ni Nainá ijchòtjingi-la. Ko jñà xita ra i'ka, tà kjótájajín inima-la. ⁸ 'Koaá 'sín tí'ta xajon ra tí'ta 'én-la Nainá nga tsò: “Nainá, 'koaá 'sín kitsjà-la nga kisijñòjin ya inima-la ko nga jñà xkon mì ki tsatsíjen-la ko jñà chíkà-la mì kì ki'nchré skanda nichjin 'ndi-ni.” ⁹ Jè David, 'koaá tí'sín tsò:

Tijè-ni jñà 'sí ra bínda
katama chin-la nga katakangi,
ko katasiya'nó na'ya
ko tijná katasatengi-ni,
mé-ni nga katako-la kjohi'in.

¹⁰ Katasichjà jñà xkon
mé-ní nga mì kì kotsíjen-la,
ko katamatsi'tin í'tsin skanda ta kjiá-nioo.

¹¹ 'An, 'koaá 'sín kjonangiaa, ¿a jngó-kjá kichijá jñà xita Israel 'kia nga iskajin kjoa kù? Majìn, mì tsa ko'sín tjin-jìn. Tà ngatji-la nga mì kì ishitjasòn jñà xita Israel, 'koaá ma-ni nga jñà ra mì tsa xita Israel itjábé-la jè kjonda nga tsikitsajnaníí-ni ra kjoa 'tse jé-la mé-ni nga jñà xita Israel katamachini-ni a'ta 'tse kjonda-la Nainá. ¹² Tsa jñà xita isá'nde tse kjonda-la Nainá isakò-la 'kia nga jñà xita Israel mì

kì isìhitjasòn-là Nainá kò isìjchija kjonnda-là Nainá, isaá-la ta nda kochikon'tin-isa jè isà'nde 'kia nga jñà xità Israel jngo kjá koááfa'ta india-ilà Nainá.

¹³ Jiòn ra kotíxian-no 'ndi-nì ra mì tsa xità judío 'mì-no. 'An, bekhón-ná jè xá ra 'an kisixáya-na nga 'an kichjàya-là jñà ra mì tsa xità judío. ¹⁴ Tsa kíí nìchjin-ni kochìni i'ka jñà ra xità xàngia ra ta ngatjì-là jè kjonnda ra tjín-no, mé-ni nga tì'koaá koma kítsajndíí-ni ra kjoa 'tse jé-là. ¹⁵ Tsa jñà xità isà'nde isakò-là kjo'nchán a'ta 'tse Nainá 'kia nga jñà xità judío inachrjengi, isaá tse kjonnda sakò 'kia nga jñà xità judío skaábétjò india-ni Nainá; skanda 'koaá ngoya-là koni tsa jñà xità ra ijye 'ken kjoáaya india-là. ¹⁶ 'Koaá ngoya-là tsa jè Nainá ijye kjongatsja jè nìño ra chjàn ítjòn koni jngo kjotjò, ijyeé 'tseé koma na'yo ra kochjeén-isa ra koma askan-nioo. Kò tsa jè kjama-là jngo yá ijye kjongatsja jè Nainá koni jngo kjotjò, ijyeé 'tseé-te jñà chrja-là yá.

¹⁷ Jñà xità Israel, 'koaá 'sín ngoya-là koni jngo yá olivo ra nda ra kiti'tá chrja-là, kò jiòn, 'koaá 'sín ngoya-là koni jngo chrja-là yá olivo ijñá nga yaá isi'ta ngajo-la jiòn; 'koaá ma-ni nga yaá inchichjibé jiòn jè nga'ño-là kjama-là yá olivo ra nda. ¹⁸ Tanga kì tà chjàn jiòn nda nachrjengio ijo-no koni tsa jñà chrja-là yá olivo ra nda ra xá kiti'tá-ni. Tíkítsjen nga tà isi'ta sòn'nga-no jiòn kò mì tsa jiòn ra inchi'bì-la nga'ño kjama-là yá olivo, ta isaá jiòn inchitjábé-no nga'ño 'tse kjama-là.

¹⁹ Tanga jiòn, kì 'nga ma takòn nga kixó: “Kíí kò'sín kiti'tá-ni chrja-là yá olivo nga jìn sì'ta ngajo-lajìn.” ²⁰ Tíkítsjen, nga kíí kò'sín kiti'tá-ni nga mì kì kjokjiín-là; tanga jiòn, kíí-ní nga makjiín-no nga ya títsa'tà-no, tanga kì tà chjàn 'nga níhijyo ijo-no, tà isaá jnchro tiskón. ²¹ Nga jè Nainá, tsa mì kì iskoñákjoa-là chrja-là yá olivo ra nda, tì'koaá jiòn, tsa mì kì kixi kítsajna, tì'koaá mì kì skoñákjoa-te-no. ²² Chítsijen-la Nainá, 'ño nda xità; tanga tì'koaá jè ra mejèn-là nga nda kitjasòn jè 'én ra chja. Mì kì behima jñà xità ra itjo'taxìn-là; tanga ra jiòn, nda inchisíko-no. Tanga machjeén-ní nga kò'sín títsajna koni 'sín tjín jè kjonnda ra inchitsjá-no. Tsa mì kì kò'sín 'siaan, tì'koaá kote'tá-no. ²³ Tsa jñà xità Israel koni nga chrja-là yá olivo ra kiti'tá, tsa tsjín-ni jè kjobítsjen ra kò'sín mì kì makjiín-là, maá skaya-ni ya i'nde-là. Nga jè Nainá tjín-là nga'ño nga koma kiji'tà india-ni ya i'nde-là nándà nga itjo'ta-ni. ²⁴ Ra jiòn, tsa yaá inchrabà-no nga kiti'tá jiòn jè yá olivo ijñá nga ya isikjo'á-là jñà yá olivo ra nda ra mì tsa ya bako-no tsiki, isaá-la ta nditon tjábétjò india-ni jñà chrja-là yá olivo nda ra xá itjahájin-ni nga síkjo'á india-ilà ya nándà nga itjo'ta-ni nga tì'sa ítjòn.

²⁵ Jiòn 'ndsé, mején-na nga nda katasijin-no jè kjoa'ma ra ijye ko'sín tjínda-là Nainá, mé-ni nga mì tsa ta jiòn 'ñó chjine kináchrjengio ijo-no koni jñà xitá Israel. Nga jñà xitá Israel ra tájajín i'ka iníma-là, skanda 'kiaá kokjiín-là 'kia nga ijye kojngo-ni kóhotjín nga'tsi jñà ra mì tsa xitá judío nga kjoaha'sen ñánda nga tíjna Nainá. ²⁶ 'Kia nga ijye ko'sín kókama, nga'tsi jñà xitá Israel kítsajndíí-ni ra kjoa 'tse jé-là, koni 'sín tíchjā xajon ra tí'ta 'én-là Nainá nga tsò:

Yáá nindo Sión kjínchrabà-ni jè ra ma-là sìikíhijyondíí-ná, kò nga kjohíxìn-là jé-là xitá ra tje-là Jacob.

²⁷ Jè kjoa rakí ra 'an kindájín-kò

'kia nga kjohíxìn-là jñà jé ra tjín-là.

²⁸ Tanga 'ndí 'ndí, jñà xitá Israel, 'koaá 'sín títsahijyo-là Nainá koni tsa xitá kondra-là, ta ngatjì-là 'én xitse ra nda tsò a'ta 'tse Cristo; tanga kí ko'sín kisíko-ni mé-ni nga jiòn katatjò'nde-no nga katamakjiín-no 'én nda-là Cristo. Tanga Nainá takó tsjakeé jñà xitá Israel ta ngatjì-là ijyeé ko'sín kitsjà-là tsa'ba jñà xitá jchínga-là nga naxínda-là kítso-là. ²⁹ Nga jè Nainá mì kì tsa tí fa'án-ni jè kjetjò ra tsjá, tí'koa mì tsa tí faháxin-ni 'én-là koni 'sín nga chjā. ³⁰ Jiòn, 'koaá tí'sín kí'nià 'kia nga tí'sa kjetseé, mì kì iníhitjasòn-là Nainá. Tanga 'ndí 'ndí, jè Nainá mahímakeé-no, ta ngatjì-là nga mì kì isíhitjasòn jñà xitá Israel. ³¹ Jè níchjin 'ndí 'ndí, jñà xitá Israel mì kì inchísíhitjasòn-là Nainá; kí jiòn itjábé-no kjohimatakòn-là Nainá mé-ni nga jñà xitá Israel skehímatakòn-te-ni. ³² Nga jè Nainá xá ko'sín tsíkítsahijyo'ñó-ni nga'tsi xitá nga mì kì kí'nchréhijon, kò xitá Israel, kò ra mì tsa xitá Israel, mé-ni nga 'kia kama askan-nioo, ngásòn ngáyaá kohímake-ni nga'tsiòo.

³³ Mé tã 'ñó tse ma-ni kjoachjine ra tjín-là Nainá kò kjobítsjen ra tjín-là; nijngo xitá ra ma kochiya-là kó'sín kosòn-là kò kó'sín tjín kjòn-ni kjoa ra 'sín. ³⁴ ¿A tjín jngo xitá ra machiya-là kó'sín tjín kjòn-ni jè kjobítsjen ra tjín-là Nainá? ¿A ra tjín jngo xitá ra koma tsjá-là 'én Nainá? ³⁵ ¿A tjín yá ra kitsjà ítjòn-là, mé-ni nga jè Nainá sìkáfá-là askan-ni? ³⁶ Nga'tsi tsajmì ra tjín, jè Nainá tsíkínda, jè tjíkínda-là nga títsajnakon, kò jè tímachjeén-là koni 'sín nga jè mejèn-là.

Jè Nainá jeya katijna skanda ta mé níchjin-nioo. Kò'sín katama.

Kó'sín 'sieén 'kia ijye jè Nainá chja'nda-ná

12 'Koaá ma-ni 'ndsé, tà ngatjì-là nga'tsi kjohimatakòn ra tjín-là Nainá, 'koaá 'sín bitsá'ba-najiòn nga ko'sín tìngatsja ijo-no Nainá koni jngo kjetjò ra tíjnakon, ra tsje tíjna, ra nda sasén-là

Nainá. Jñà kjoa kii, jeyaá síkijna Nainá 'kia nga ngi koó inima-no ko ngi koó kjobítsjen-no siitjasòn-la. ²Ki ko'sín mangí-koo ijo-no koni 'sín tjín kjoéxoma ra tjín ya isà'nde; tixitseyá jè kjobítsjen-no mé-ni nga katafatjya-la kó'sín sijchá ijo-no mé-ni nga jcha-no mé kjoa ra mejèn-la Nainá, koni jñà kjoa ra nda tjín, ra ngi kixi tjín, ko ra ngi nda sasèn-la Nainá.

³A'ta 'tse xá ra 'an kjongatsja, 'koaá 'sín tíxian-no nga jngó jngó-no: kì isa 'ño 'nga mahíkoo jè kjobítsjen-no koni 'sín tjínè-la nga sikítsjen; nda kjón-ní tikítsjen koni 'sín bijchó chiba-la kjonda ra kitsjà-no Nainá 'kia nga kjokjiín-no a'ta 'tse Cristo. ⁴Koni 'sín tjín jè ijo-ná nga kjín skoya tjín-ni, tanga kja-tjín kja-tjín xá-la nga jngó jngó; ⁵'koaá 'sín tjín ra a'ta tsajién nga 'ño kjín ma-ná, tanga ta jngoó ma-ná ra a'ta 'tse Cristo; 'koaá 'sín kindaba'ñé xàngieé koni 'sín nga itsabá'ño xákjién ijo-ná.

⁶Koni 'sín kjomejèn-la Nainá nga kjín skoya xá kitsjá-ná nga jngó jngó-ná, jè xita ra ki'tsi xá-la nga kichja ngajo-la Nainá, 'koaá 'sín katachja koni 'sín nga makjiín-la. ⁷Tsa jè xá ki'tsi-la nga kosiko'ta xita, ko'sín kata'sín; ko tsa jè xá itjábé-la nga kokón-ya, ko'sín katakón-ya. ⁸Jè ra itjábé-la xá nga síje ikon xita, ko'sín kata'sín; jè ra ma-la nga síka'bí tsajmì, ngi koó inima-la nga katasíka'bí; jè ra xá ítjòn kjongatsja, nda kjón katasíhitjasòn; jè ra basiko jñà ra tsìn-la, ngi koó kjotsja-la nga katabasiko.

⁹Ngì koó inima-no nga tsjacha 'tiaàn xàngioo. Tináchrjengio jñà kjoa ra 'cho tjín; jè tangítjingi-la kjoa ra nda tjín. ¹⁰Tsjacha 'tiaàn xàngioo koni 'sín nga 'ndsè chiba; nda jchaxkón xita xàngioo nga jngó jngó; jñà isa nda tikhiyjo ítjòn nga jngó jngó xita. ¹¹Kì tà chjàn ni'tsè-koo jè xá ra 'tse Nainá, ngi koó inima-no ko ngi koó kjotsja tixá-la Na'ín-ná. ¹²Tsja 'tè-la takòn a'ta 'tse kjoa ra inchichiñá-la; katachíkjoa-la jè inima-no ra a'ta 'tse kjohi'in ra inchinikjioón; nichjin nchijón titsa'ba-la Nainá. ¹³Tiù-la mé ra machjeén-la jñà xita-la Nainá; tsjacha 'tiaàn jñà xita ra bijchó ya ni'ya-no.

¹⁴Tijé-la Nainá nga katasíchikon'tin jñà xita ra 'cho síko-no; kì tà chjàn kjohi'in níjé'tion. ¹⁵Titsjakoo jñà xita ra tsja tjín-la, ko tixten-koo ndáxkòn jñà ra ndáxkòn inchibíxten. ¹⁶Nda tijngo kjobítsjen-no nga jngó jngó-no; kì tà chjàn 'nga ikon 'nià; yaá tjahijtaqó jñà ra xita ima; kì tà chjàn 'ño chjine nachrjengio ijo-no. ¹⁷Jñà xita ra 'cho síko-no, kì tà chjàn 'cho nìko ngajo-no; ndaá 'tiaàn ya ngixkòn nga'tsi xita. ¹⁸Skanda kó'sín tjen jìòn bako-no, jìòn tjínè-no nga 'nchán kitsajnakoo nga'tsi xita. ¹⁹Jìòn ndí 'ndsé ra matsjake-no 'kia nga mé ra koma'tion kì tà chjàn jìòn nijndà-no; ta isaá yaá tingatsja jè Nainá jè kjoa-no mé-ni nga jè Nainá katakosòn-la

a'ta 'tse kjo'hi'in; nga jè xajon-la Nainá, 'koáá 'sín tsò: “'Aán ra be nga kindájín-la xítá, 'aán tsja-la chjí-la, tsó Na'ín-ná.” ²⁰ Tí'koáá tsò-te: “Jè xítá ra mì kì nda báko-li, tsa tsin-la tsajmì ra kjine, 'tí-la, tsa xándá-la, 'tí-la nandá ra kata'bi; 'kia nga kosikii, ngi nga kohiní isén-la koni xó'bí nga kosabà-la.”

²¹ Kì jè kjoa ra 'cho tjin síkijne-no, ta isaá jè 'tiaàn kjoa ra nda tjin mé-ni nga síkijne-la kjoa ra 'cho tjióon.

Kó'sín machjeén nga kiná'yahijòn-la jñà ra xítaxá

13 Nga'tsi xítá nda katasíhitjasòn-la jñà ra xítaxá, tà ngatji-la tsin jngo xítá ra xá tjin-la ra mì a'ta 'tse Nainá nchrabá-ni; ko nga'tsi jñà xítá ra tjin-la xá, jè Nainá xá ko'sín tsikítsajna-ni nga xítaxá ma. ² 'Koáá ma-ni jñà xítá ra sítája-la kjotéxoma-la xítaxá, kondraá títsajna-la jñà xítá ra xá Nainá tsikítsajna-ni; jñà xítá ra ko'sín sítája, tijná bátsji-ilá kjo'hi'in ijo-la. ³ Jñà xítaxá, mì tsa ki xá títsajna-ni nga jñà kincháxkón-la xítá ra nda 'sín, ta jñá-ní xítá ra 'cho 'sín; tsa mejèn-li nga mì kì kiskón-la jñà xítaxá, nda 'tìn, ko jñà xítaxá ndaá síkíjina-li. ⁴ Nga jñà xítaxá, xá 'tse Nainá-ní ra inchisisin mé-ní nga nda kijna-ni ra ji; tanga tsa 'cho tjin kjoa ra tji'nì, tiskón-ní. Nga mì tsa ta ya-ni nga xá tjin-la xítaxá; jñà xítaxá, tí'ndeé-la nga tsjá-li kjo'hi'in. Nga xá-la Nainá inchi'sín nga nda kíndajín-la xítá ko nga tsjá-la kjo'hi'in xítá ra 'cho 'sín. ⁵ 'Koáá ma-ni nga machjeén-ní nga nda kjòn síhitjasén koni 'sín tsò xítaxá, mì tsa tà ki-ni nga kjo'hi'in tsjá-ná; ta ki-ní nga xá 'koáá 'sín tjinè-la nga síhitjasén. ⁶ 'Koáá ma-ni nga ko'sín katamachjí jè ton ra síjé xítaxá, nga jñà xítaxá, 'koáá 'sín inchisíhitjasòn-la Nainá nga nichjin nchijón-ní kíí xá inchi'sín. ⁷ Tíchjí ijye tsa mé ra tjen-no; jè ra tjen-la ton ra síjé xítaxá, kátíchjí; jè ra tjen-la tsajmì ra machjítji, katabíchjítji-te; jè xítá ra machjeén-la nga jchaxkón, kata'yaxkón; jè xítá ra machjeén-la nga nda kináchrjengi, ko'sín nda tináchrjengio. ⁸ Kì tà chjàn yá ra tsjen'tin-la; tanga tjin jngo kjoa ra machjeén nga mì kì jchaàjin-ná nga tjen'tin-ná, jè-ní nga tsjacha 'sieén xàngieé. Nga jè xítá ra tsjake xákjién, ijyeé tísíhitjasòn ijye Kjotéxoma. ⁹ Jñà kjotéxoma, tsó-ní: “Kì kjoachijngi 'nì, kì xítá nì'kin, kì chijé 'nì, kì 'én ndiso nakjí, kì xàngioo maxitakòn-cha.” Nga'tsi kjotéxoma kíi, ko tsa mé kjotéxoma-isa-nioo, yaá majngoko ijye-ni ra tsò: “Tsjacha 'tìn jñà xítá xàngii nga koni 'sín nga tsjachi ijo-li.” ¹⁰ Jè ra kjoatsjacha, mì tsa 'cho síko jñà xàngieé; jè ra tsjake xítá xákjén ijyeé nda tísíhitjasòn Kjotéxoma.

¹¹ Ko'sín 'sieén koni 'sín nga tíxin-no. Ijyeé inchi'ya-ná jè nichjin ra titsajnéé 'ndi-ni. Ijchò-la chiba-la nga sí'ká-lá ijo-ná, nga ijyeé

'ñó tímachraña'tá-ná nìchjin nga jngo kjá k̄itsajndieé ra kjoa 'tse jé-ná, koni 'kia nga t̄i'sa kjokjiín-ná a'ta 'tse Cristo. ¹² Ijyeé 'ñó n̄itjen, ijyeé tímachraña nga 'se isén nga ìjngo-isa nìchjin x̄itse k̄itsajneé. Kináchrjengieé nga'tsi kjoa'cho ra ma ñánda nga jñò chon k̄o k̄itsajnandeeé koni jngo chíchàn ra kjábé k̄icha-la; jién chjíbé nga'ño-la Nainá ra tsjá-ná ya ñánda nga isén chon. ¹³ Machjeén-ní nga nda kjòn sijché ijo-ná nga ngi iseén k̄imeé. Mì k̄i machjeén nga bato 'ñó sisieén ra 'sí. Mì k̄i machjeén nga x̄ita 'ch̄i komeé. Mì k̄i machjeén nga íchjín kjóhijtakeé, k̄o mì k̄i ma jnd̄i ján 'seé-ná íchjín. Mì k̄i machjeén nga x̄ita k̄ixkàn-keé. K̄o mì k̄i machjeén nga kjoax̄itakòn koh̄ijcha-lá jñà x̄ita xàngieé. ¹⁴ 'Koaá 'sín katatsijen jìòn koni 'sín 'k̄i Cristo. Kì tà chjàn jñà 'bì-la ijo-no koni 'sín tjín kjoa'cho ra mejèn-la.

Kó'sín mì k̄i machjeén nga ta jñá jch̄itiya-ná kjoa ra mì tsa 'ñó chjì-la

14 Nda jchik̄oo jñà x̄ita xàngioo jñà ra mì tjíngo ikon mé kjoa ra tjí'nde-la nga 'siin; k̄i tà chjàn jñà kjoa chitiya-no, n̄i'sín mì k̄i mangàsòn kjòbitsjen-no jñà kjoa ra 'sín. ² Tjín x̄ita ra k̄o'sín síkítsjen nga ma chine nga'tsi tsajmì ra tjín; t̄i'koaá tjín-te x̄ita ra mì k̄i makjiín-la tsa maá chine ijye tsajmì ra tjín; tà jñá kjine tsajmì ra majchá ya ajin nangi. ³ Jè ra kjine ijye tsajmì ra ma chine k̄i tà chjàn bachrjengi jè ra mì k̄i taxk̄i kjine ijye tsajmì, k̄o jè ra mì k̄i ma-la taxk̄i kjine ijye tsajmì, k̄i tà chjàn chjajno-la jè ra ma-la kjine ta mé-nioo; nga jè Nainá ijyeé iskábétjò nga i'ndí-la tsò-la. ⁴ ¿Yá-ni ra j̄i nga j̄i nikinda-ni ch̄i'nda ra kj'íi? Kinda 'tseé Nainá ra ni-la ma ch̄i'nda rak̄i tsa kixi tjína, k̄o tsa mì kixi tjína. K̄okixiyáá-ni, nga jè Na'ín-ná tseé nga'ño tjín-la nga ma kixi s̄ik̄ijna.

⁵ Tjín x̄ita ra tsò: Tjín nìchjin ra isa xkón koni jñà nìchjin ra i'kaa. K̄o tjín ra tsò: Jñà nìchjin, ta ngásòn kjòn nga nìchjin nchjòn. Nga jngó jngó x̄ita, 'koaá 'sín nda katjingo-la ikon koni 'sín tsò-la kjòbitsjen-la. ⁶ Jñà x̄ita ra fahájin jngo nìchjin nga bexkón, jeyaá síkijna Nainá; k̄o jñà x̄ita ra tsò nga ta ngásòn ngáyaá jñà nìchjin, t̄i'koaá jeyaá síkijna Nainá. Jñà x̄ita ra kjine ijye ta mé tsajmì-nioo, a'ta 'tse Nainá-ní nga k̄o'sín kjine, nga tsjá-la kjonda Nainá nga tsò-la: “Tse kjonda kata'se-li”; k̄o jñà x̄ita ra mì taxk̄i kjine tsajmì, t̄i'koaá a'ta 'tse Nainá-ní nga mì k̄i kjine, k̄o t̄i'koaá t̄i'sín chj'a'ta-la Nainá.

⁷ Jién, 'kia nga titsajnakeén, mì tsa ki-ni nga jién jeya s̄ik̄ijneé ijo-ná. K̄o 'kia nga kiyé, mì tsa ki-ni nga jeya s̄ik̄ijneé kjòbiya-ná. ⁸ Tanga kíí xá titsajnakon-ná nga jè Nainá, jeya kíjna. K̄o 'kia nga biyeé, kíí k̄o'sín biya-ná nga jè Nainá jeya katijna. Tsa titsajnakeén, k̄o tsa kiyé, jè Nainá jeya kíjna, nga a'ta 'tseé titsajna-ná. ⁹ 'Koaá

ma-ni nga 'ken jè Cristo, kò akjòn jaáya-ilà nga tsikijnakon-ni, mé-ni nga jè kama Ni-là jñà xità ra ijye 'ken, kò ra takó títsajnakon.

¹⁰Tanga jì ra nakjoájno-là 'ndsi, ¿mé-ni kò'nìa-ni? Tì'koaá jì ra nachrjengi 'ndsi, ¿mé-ni kò'nìa-te-ni? Nga nga'tsi-ná, kijcho kincheé yà ngixkòn Nainá nga jè kùndajín saba-ná. ¹¹'Koaá 'sín tjí'ta jè xajon-là Nainá:

Tíjnakon-ná tsó Nà'ín-ná;
nga'tsí xità yà kinchaxkónchi'ta-na
kò nga'tsí xità kòkítsò nga 'an-ná ra Nainá.

¹²Nga nga'tsí-ná 'kií-lá kindà jè Nà'ín-ná nga'tsi kjoà ra ki'nié 'kia nga ì tsikitsajneé ì isà'nde.

¹³Kíí jnchro-ni nga mì tì xàngieé kìnákjoajno-lá; ta isaá jnchro ndaá síkítsjeén nga mì kò'sín 'sieén jè kjoà ra síkítsón-ya koni 'sín makjiín-là xàngieé, mé-ni nga mì tsa ta kòtjín-ni kjoà ra india skajin-ni jé. ¹⁴'An, koni 'sín nga makjiín-na a'ta 'tse Cristo Jesús, 'koaá 'sín fíya-na nga ngi kixíí kjoà nga nga'tsi tsajmì ra ma chine, tsìn-jìn ra xkón-ni nga chineé. Tanga tsa yá ra kò'sín makjiín-là nga tsò: tjín i'ka tsajmì ra xkón-ni nga ma chine, ta a'ta 'tse-ní nga xkón-ni. ¹⁵Tanga tsa ta kíí-ni ngatjì-là tsajmì ra chinì, jè 'ndsi 'choó kama-là, jè kjoà ra tji'nì mì tsa tì kjòtsjacha-ni; kì tà chjàn bi'nde-jìn nga kjítsón jè 'ndsi ra jè Cristo 'ken-tjì ngajo-là nga ta ngatjì-là jñà tsajmì ra chinì. ¹⁶Kì kòtjín kjoà ra 'nià, mé-ni nga mì tsa jñà xità kichajajno-là kjoanda ra makjiín-no. ¹⁷'Kia nga jè Nainá tibatéxoma-ná, mì tsa ki ra 'ñó chjì-là mé ra 'sieé kò mé ra chjineé; jè-ní nga kixì kítsajneé, nga 'nchán kítsajneé, kò nga 'se-ná kjòtsja; jñá kjoà kii, ra tsjá jè Inìma Tsje-là Nainá. ¹⁸Jñà xità ra kò'sín sùhitjasòn-là jè Cristo jñà kjoà kii nda sasén-là Nainá, kò nda kitjongi yà ngixkòn xità.

¹⁹Kíí machjeén-ní nga jè kongítjingi-lá kjoà ra 'nchán síkítsajna-ná kò nga kùsìkò kañé xàngieé a'ta 'tse kjoà ra makjiín-ná. ²⁰Kì tà chjàn xá-là Nainá nikitsóñi ra ta jè ngatjì-là tsajmì ra chinì. Kixíí kjoà, nga'tsi tsajmì ra tjín, tsje-ní. Tanga, jé ra 'cho tjín 'kia nga tà ngatjì-là jè tsajmì ra chinì sùkítsón-jin kjoà ra kò'sín makjiín-là xità xàngii. ²¹Isaá nda-ni, kì tà chjàn ijo chjini, kì tà chjàn xán 'yì, kò kì mé kjoà ra 'nì jè ra sùkítsón-jin jè kjoà ra makjiín-là 'ndsi. ²²Koni 'sín makjiín-li a'ta 'tse kjoà kii, tà jíí tijin-takìn kò Nainá. ¿Mé ta nda-là jè xità ra kò'sín 'sín koni 'sín nga makjiín-là kò mì kì askan sùkájno-ni jñà kjoà ra 'sín! ²³Jè ra jò tjín-là 'kia nga mé tsajmì ra kjine, nga mì kì tsa tjíngo-ni ikon nga kjine, jé tóbànè-là ijo-là. Jngo xità, tsa jè kjoà ra 'sín, mì kì tjíngo ikon nga nda tjín yà ngixkòn Nainá, tóbátsji-jé-ní.

Kó'sín matsja-là a'ta 'tse Nainá jñà ra mì tsa xità judío

15 Jièn ra ijye 'nó tincheé koni 'sín nga makjiín-ná a'ta 'tse kjoa ra tjí'nde-ná nga 'sieén, machjeén-ní nga tì'koa kichíkjoako-ná jñà xità ra kò'sín makjiín-là nga mì kì tjí'nde-là mé kjoa ra 'sìn. Mì tsa tà jñà kjoa ra nda sasén-ná kjótsjieé. ² Nga jngó jngó-ná machjeén-ní nga jè kò'sieén kjoa ra nda tjín ra sasén-là xità xàngieé ra kjonda 'tse-ni, mé-ni nga kihijin-isa-ni kjobítsjen-là a'ta 'tse kjoa ra makjiín-là. ³ Nga tì'koaá jè Cristo mì tsa jñà tsakátsji kjoa ra nda isasèn-là ijo-là; ta isaá a'ta 'tseé itjasòn koni 'sín tíchja jè xajon 'tse Salmo nga tsò: “Jñà 'én 'cho ra kiichjajno-li xità, sabà 'aán kiskanè-na.” ⁴ Jñà 'én ra isinda nga tì'sa kjotseé, kíí xá isinda-ni nga jién kòkòn-ya-ná, mé-ni nga jè xajon ra tjí'ta 'én-là Nainá sijje ikon-ná, kò kòsìko-ná nga kixi kinchieé mé-ni nga jchíña-lá kjonda ra nchrabá-ni 'tse Nainá. ⁵ Nainá ra ma-là sije ikon-ná kò ma-là basìko-ná nga kixi minchieé, kò'sín jngo kjobítsjen katatsjá-no nga jngó jngó-no koni 'sín nga kitsò jè Cristo Jesús, ⁶ mé-ni nga nga'tsì-no ngàsòn tajngo jtà jeya sikhíjna jè ra Nainá kò ra Na'in tsò-là Jesucristo ra tíjna ítjòn-ná.

⁷ 'Koaá ma-ni, kò'sín chjíbétjò jìòn xàngioo nga jngó jngó-no, koni 'sín nga iskábétjò-no jè Cristo mé-ni nga jeya kíjna-ni Nainá. ⁸ 'Koaá xin-no, jè Cristo Jesús, kíí xá 'ji-nì nga 'ji síxájin-là jñà xità judío ra tjí'ta chibà ijo-là nga tsakón kjoakixi 'tse Nainá, kò nga jíí síhitjasòn koni 'sín ijye kitsjà-là tsa'ba Nainá jñà xità jchínga-là kjotseé. ⁹ Kò kíí xá 'ji-te-ni, mé-ni nga jñà ra mì tsa xità judío, jeya sikhíjna-ni Nainá ta ngatjì-là kjohimatakòn ra tjín-là, koni 'sín tíchja xajon ra tjí'ta 'én-là Nainá nga tsò:

'Koaá ma-ni nga 'an, jeyaá síkíjna ya ajin-là xità
naxindá ra mì tsa xità judío

kò se-náa a'ta tsaji jè 'én ra nda tsò.

¹⁰ Tjí'ta-te ñándà nga tsò:

Jìòn ra mì tsa xità judío 'mì-no, tsjaá 'tè-la takòn
kò xità naxindá-là Nainá.

¹¹ Tì'koa tíchjaá ñándà nga tsò-te:

Nga'tsì ra mì tsa xità judío 'mì-no jeya tikhíjna jè Na'in-ná,
kò nga'tsì naxindá, 'nga katasíkíjna Nainá.

¹² India tíchja-isa ya xajon 'tse Isaías nga tsò:

Yaá kitjo'ta jngo-ni jts'én ya tje-là Isai ra kotèxoma-là
jñà ra mì tsa xità judío,

kò jé jts'én rakìi koaà'ta ikon, jñà ra mì tsa xità
judío nga skóña-là.

¹³ Nainá ra fa'tatakén nga ma chiñá-lá kjonda-la, tse katatsjá-no kjotsja-la kə kjoa'nchán-la, jiòn ra makjiín-no a'ta 'tse. Kə jè nga'nó ra tjín-la Inimə Tsje-la, katasiko-no nga isa nda kjó'ta takòn nga jchíñakjoa-la jè kjonda-la.

Kó'sín kisíxáko jè Pablo ra mì tsa xitə judío

¹⁴ Tanga jiòn 'ndsè, tjíngoó takoàn ra a'ta tsajiòn nga 'nó tjín-no kjonda kə nga nda machiya-no tà mé kjoa-ni, nga maá-no jiòn sikixiya xitə xàngioo nga jngó jngó-no. ¹⁵ Ndí 'ndsé, 'koaá 'sín tíbindá-no jè xajon rakìi nga 'nó kítsja-la takoàan nga tíchjà kixi-no koni 'sín tjín ra ngi kjohixi mé-nì nga mì kì sijchaàjin-no jè 'én ra tjí'ta xajon ra tísikásén-no. Kíí kə'sín tísikítsjen-no nga 'aán kitsjà-na kjotjò-la Nainá nga kitsjà xá-na, ¹⁶ nga chì'nda-la Jesucristo koma ya ajin-la jñà ra mì tsa xitə judío. Jè xá ra kitsjà-na Nainá, jè-ní nga nda sixáko 'én xitse-la Nainá ra nda tsò, mé-ni nga jñà ra mì tsa xitə judío, katakjábétjò Nainá koni jngo kjotjò ra nda sasén-la, jñà ra ijye Inimə Tsje-la Nainá isitsje.

¹⁷ 'Koaá ma-ni nga 'nó tsja tjín-na jè xá ra tí'siaan a'ta 'tse Nainá koni 'sín nga tísíchjeén-na jè Cristo Jesús. ¹⁸ Nímé kjoa tjín ra taxki tíchjàa, ta jé-ní koni 'sín tísíko-na jè Cristo nga 'an tísíchjeén-na nga tísíxáko jñà ra mì tsa xitə judío mé-ni nga síhitjasòn-ni koni 'sín mejèn-la Nainá. 'Koaá 'sín tíma koni 'sín nga tíchjàa kə nga tí'siaan, ¹⁹ nga tí'yaá-la nga'nó-la kjoxkón ra bakón kjoajeya-la Nainá kə nga'nó-la Inimə Tsje-la Nainá. Nga kə 'sín ijye nda ísíká'bísòon jè 'én xitse ra nda tsò a'ta 'tse Cristo ítsiki'tsiá kjòn-na ya Jerusalén kə nga tíjngo skanda ján Ilírico. ²⁰ Kə 'koaá 'sín ítsikiné-la ijo-na nga mì tsa ya tsi'kénajmíya 'én xitse ra nda tsò a'ta 'tse Cristo ya i'nde nándə ijye ki'senajmíya ra a'ta 'tse, mé-ni nga mì 'an kokon-yá nda-la jñà xitə ra asa kí'nchré a'ta 'tse Cristo ra kjí'í xitə tsi'kénajmí-la. ²¹ 'Koaá 'sín tí'siaan koni 'sín tíchjà jè xajon ra jí'ta 'én-la Nainá nga tsò:

Jñà xitə ra mì yá tsi'kénajmíya-la ra a'ta 'tse, ske-ní;
kə jñà xitə ra kjè mé 'én 'nchré ra a'ta 'tse, kochiyaá-la.

Kó'sín jè Pablo mejèn-la kijj ya Roma

²² Tà ngatjì-la xá ra tí'siaan, kjokjìn 'ka satéchjà-na nga mì ma fijkon-no. ²³ Tanga 'ndi 'ndi, ijyeé ijyehe'tà xá-na i i'nde nándə tsá'ba; tí'koaá kjo kjín nó tjín-ni nga mejèn-na fijkon-najiòn. ²⁴ 'Kia nga kjíaan ján España, mejèn-na nga akjòn ya ijkon-no. Mejèn-na nga skexkon-no 'kia nga kjoáħato mé-ni 'kia nga ijye jchibanajmí

jngohíteé, kama kisiḱo-nájiòn nga kjín-isa ñánda tífia. ²⁵Tanga 'ndi 'ndi, yaá tífia ya Jerusalén nga tífiḱo jngo-lá nga'ño jña xita-la Cristo ra ya títsajna. ²⁶Nga jña xita-la Nainá ra títsajna ya Macedonia ḱo Acaya, 'koaá 'sín kjotsja-la nga tsikíxkó jngo nga'ño ra ḱjotjò 'tse naxindá-la Cristo ra xita ima ra títsajna ya Jerusalén. ²⁷Ngi ta kjotsja 'tse-ní nga ḱo'sín kitsjà. Nga tjen'tin-te-la ḱjonda. Tsa jña xita ra mì tsa xita judío, 'koaá 'sín isakò-la ḱjonda ya ajin inìma-la ra ta ngatjì 'tse xita judío, ti'koaá tjinè-te-la nga ḱosiko ngajo-ni a'ta 'tse nga'tsi tsajmì ra ḱochjeén-la ijo-la jña xita judío. ²⁸'Kiá nga ijye kjehe'tà ḱjoa kii nga ijye singátsja jè ḱjotjò ra 'koà-la ra ijye ḱjóxkó, ḱjòn 'kiaá ḱjoáato-no 'kia nga ḱjián ján España. ²⁹Be-ná nga 'ño nda siichikon'tin-ná Cristo 'kia nga ḱijchòjkon-no.

³⁰Tanga 'koaá 'sín bitsá'ba-no a'ta 'tse Jesucristo ra tíjna ítjòn-ná ḱo a'ta 'tse ḱjotsjacha ra tsjá-ná jè Inìma Tsje-la Nainá, tinákjoa'ta-la Nainá ra a'ta tsá'an, jiòn ra ndí 'ndsé xin-no, ³¹mé-ni nga ḱosiko-na Nainá a'ta 'tse xita ra mì kì makjiín-la ra títsajna ya Judea ḱo mé-ni jè ḱjotjò ra tífiḱo-la xita-la Cristo ra títsajna ya Jerusalén nda katasasén-la; ³²mé-ni nga, tsa ḱo'sín mejèn-la Nainá, nda ḱijchòjkon-no nga ngi ḱoó ḱjotsja-na síkjáyako-no. ³³Jè Nainá ra tsjá-ná ḱjo'nchán katijnako-no nga'tsi-no. ḱo'sín katama.

Kó'sín síhixo'ta jè Pablo nga'tsi xita ra ijye bexkon

16 'Koaá 'sín tísikásén-no jè tichjeé Febe ra tjin-la xá ya naxindá-la Cristo ra tíjna ya naxindá Cencrea. ²Nda chjíbétjò tichjeé rakii koni jngo xàngieé ra ti'koa makjiín-la a'ta 'tse Cristo nga 'koaá 'sín bakèn-la ra xita-la Cristo ma; ḱo tsiḱoo ni'sín ta mé ra ḱochjeén-la nga jè xàngieé rakii, 'ño ḱjo ḱjìn xita basiko, skanda 'an ti'koaá tsasikoó-te-na.

³Tihixo'tá-ná jè Priscila ḱo Aquila jña xita ra taña iníxáḱjo-jin a'ta 'tse Cristo Jesús. ⁴Jña xita kii, ḱjameé kisi'ken-tjì ngajo-na ijo-la; ḱo mì tsa ta 'an-jiàan ra ḱoxin-la nga Nainá ra ḱiíchjí-la, ti'koaá ti tsò-ni nga'tsi xita naxindá-la Cristo, jña ra mì tsa xita judío. ⁵Ti'koaá tihixo'tá-ná jña xita naxindá-la Cristo ra ya maxkóya ya ni'ya-la Priscila ḱo Aquila. Tihixo'tá-ná Epeneto ra 'ño matsjake nga jè ḱjokjiín ítjòn-la a'ta 'tse Cristo ya nangi Acaya. ⁶Tihixo'tá-ná jè María, jè chjoón ra 'ño nda isíxá ra a'ta tsajjòn. ⁷Tihixo'tá-ná jè Andrónico, ḱo jè Junias ra xita xàngia ma, ra taña tsikitsajna-jin ya ndayá; jña xita kii, 'ño nda 'yaxkón-la ya ajin-la xita ra tsikíxáya-la Cristo, ḱo isaá ítjòn ḱijtsexkon jè 'én-la Cristo koni 'an. ⁸Tihixo'tá-ná jè Amplias, jè xita ra 'ño matsjake a'ta 'tse Na'ín-ná. ⁹Tihixo'tá-ná jè

Urbano, jè ra taña níxá-jin a'ta 'tse Cristo Jesús, kò jè Estaquis ra tì'koa 'ño matsjake. ¹⁰ Tìhixo'tá-ná jè Apeles, jè ra ijye kòkítsò Cristo nga xítà kixì-ní; tì'koa Tìhixo'tá-ná jñà xítà ra ya títsajna ni'ya-là Aristóbulo. ¹¹ Tìhixo'tá-ná jè Herodión ra xítà xàngia ma; tì'koa Tìhixo'tá-ná jñà xítà ra tìhijyo ya ni'ya-là Narciso ra nda kji'ta ikon Na'ín-ná. ¹² Tìhixo'tá-ná jè Trifena, kò jè Trifosa, jñà íchjín ra 'ño nda síxá-là Na'ín-ná, kò jè tichjeé Pérsida ra 'ño tsjacheé ra tì'koa 'ño nda síxá-là Na'ín-ná. ¹³ Tìhixo'tá-ná jè Rufo ra xá jahíjin-ni Nainá, kò tìhixo'ta-te-ná jè na-là ra koni tsa na-na ma. ¹⁴ Tìhixo'ta-te-ná jè Asíncrito, kò jè Flegonte, kò jè Hermas, kò jè Patrobas, kò jè Hermes, kò tìhixo'ta-te-ná jñà xítà 'ndsé ra ya títsajnakò. ¹⁵ Tìhixo'ta-te-ná jè Filólogo kò jè Julia, jè Nereo, kò jè ndichja, kò jè Olimpas, kò nga'tsi xítà ra makjiín-là ra a'ta 'tse Cristo ra ya títsajnakò. ¹⁶ Ngi kòó inìma-no tìkjáya-la xàngioo nga jngó jngó-no. Nga'tsi xítà naxindá-là Cristo ra í títsajna síhixo'ta-no.

¹⁷ Ndí 'ndsè, 'koaá 'sín tíbítsá'ba-no nga chítsijen-la jñà xítà ra síjòya kò ra síkítsón-jin koni 'sín makjiín-no ra kondra fi-là jè kjobítsjen ra ichitáyá jìòn. Tìncha'tàxìn-la jñà xítà kii. ¹⁸ Jñà xítà kii, mì tsa Na'ín-ná Jesucristo síxá'ta-là, ta ijo-laá síxátjì nga 'én sin 'én nda chja nga kondacha-là inìma-là jñà xítà ra mì kì nda machiya-là. ¹⁹ An matsjaá-na ra a'ta tsajìòn, nga ijyeé nda na'yá-là nga maá-no nda nihitjasòn; tanga 'an mejèn-na nga xítà chjìnee katama jìòn ra a'ta 'tse kjoa ra nda tjin. Kò jngò kjá nímé ra kjoa'cho katama-no. ²⁰ Machrañaá nìchjin nga jè Nainá ra tsjá-ná kjoa'nchán, ngi skiíxoba jè xítà-níí nga tsjá-no nga'ño nga ma síkijne-la. Jè kjonda-là Na'ín-ná Jesucristo katijnako-no.

²¹ Tísíhixo'tá-no jè Timoteo jè ra taña níxákjo-jin; tì'koa síhixo'ta-no jè Lucio, kò jè Jasón, kò jè Sosípater jñà ra xítà xàngiaa ma.

²² An ra Tercio 'mì-na ra tìbindáa jè xajon rakii tísixó'tà-no ra a'ta 'tse Na'ín-ná.

²³ Tì'koa tísíhixo'tá-no jè Gayo; 'an íí tíjna-naa ya ni'ya-là ñánda nga maxkóya nga'tsi xítà naxindá-là Cristo. Tì'koa tísíhixo'tá-no jè Erasto ra bítjò ton 'tse ni'ya masen 'tse naxindá; tì'koa tísíhixo'tá-no jè 'ndsé ra 'mì Cuarto.

²⁴ Kjonda-là Na'ín-ná Jesucristo katijnako-no nga'tsi-no.

'Én ra fehe'ta-ni

²⁵ Jeya katijna jè Nainá ra tíjnakò-no ra tsjá-no nga'ño nga ma-là kixì síkítsajna-no, koni 'sín tsò 'én xitse ra nda tsò ra 'an bakon-yáa

ra ijye ki'senajmíya-no a'ta 'tse Na'ín-ná Jesucristo. Ijyeé tí'ya-là jè kjoa'ma-là Nainá ra isijna'ma skanda nìchjin kjotseé,²⁶ tanga 'ndi 'ndi, ijyeé kijcha-là koni 'sín tíchja jè xajon tsje ra tsikínda jñà xitá ra kiìchja ngajo-là Nainá kjotseé, nga 'koaá 'sín kitsjà kjohixi jè Nainá ra tíjna nda skanda ta mé nìchjin-nioo. Jè kjoa ra tsikí'ma Nainá tsiki, ijyeé ko'sín ki'senajmí ijye-là xitá nga tji'tsa isà'nde mé-ni nga katasíhitjasòn-ni koni 'sín makjiín-là.

²⁷ ;Tà jè tajngoó-ni Nainá ko tà jé-ní ra 'ñó chjine, tà jé kata'se-là kjoajeya a'ta 'tse Jesucristo skanda ta mé nìchjin-nioo! Ko'sín katama.

Xajon ra tsikínda ítjòn jè Pablo ra isìkasén-la xità naxindá-la Cristo ra títsajna ya Corinto

Kó'sín nga síhixo'ta Pablo xità Corinto

1 'Koaá 'sín tísikásén-no xajon rakìi, 'an ra 'mì-na Pablo ra xá kò'sín inakjoá-na nga 'an tsikíxáya-na Jesucristo, nga 'koaá 'sín kjomejèn-la Nainá. Inchinihixo'tá-lajin kò jè 'ndsé Sóstenes, ²jiòn ra tì'koa naxindá-la Cristo ma jiòn, ra ya titsajna ya naxindá Corinto. Jiòn, a'ta 'tse Cristo kisìtsje-no Nainá, kò xá jè kò'sín tsjahíjin-no mé-ni nga xità tsje-la koma jiòn, koni 'sín isìkò nga'tsì xità ra jeya síkíjna Jesucristo ra tíjna ítjòn-ná, nì'sín ta ñándà-ni nga tíjma. Jè Cristo tíjna ítjòn-la jñà xità kii, kò jé-te ra tíjna ítjòn-ná ra jién. ³Nainá ra Nà'ín-ná ma kò jè Jesucristo ra tíjna ítjòn-ná katatsjá-no kjonda kò kjo'nchán ya ajin inìma-no.

Kó'sín nga tsjá-la kjonda Nainá jè Pablo

⁴Kji'tá nìchjin tsja-la kjonda Nainá ra a'ta tsajìon-jiòn, ta ngatji-la jè kjonda ra kitsjà-no Nainá a'ta 'tse Jesucristo nga nda isichikon'tin-no. ⁵Nga yaá a'ta 'tse Cristo nga tse kjonda isakò-la inìma-najìon, koni 'sín nga nakjoá jiòn 'én-la Nainá kò koni 'sín machiya-no kó'sín nga tsò-ni, ⁶koni 'sín nga Nainá isikixiyajin ya inìma-no jè 'én nda-la Cristo ra ki'senajmí-no. ⁷'Koaá ma-ni 'ndi, mì tsa tì mé kjotjò-la Nainá chija'ta-najìon nga ma siitjasòn xá-la, 'kia nga kò'sín inchichiñá-la nga kj'íi india-ni jè Jesucristo ra tíjna ítjòn-ná. ⁸Jé Nainá tsjá-no nga'ño skanda 'kia nga kjehe'tà nìchjin, mé-ni nga nijngo jé sakò-ni a'ta tsajìon 'kia nga kitjojen india-ni jè Jesucristo ra tíjna ítjòn-ná. ⁹Nainá, ngi xità kixi-ní, síhitjasón-ní koni 'sín nga tsjá 'én-la. Xá jè kò'sín kiichja-najìon nga ya kitsajnakjo-koo jiòn jè Jesucristo ra I'ndí-la ma, jè ra tíjna ítjòn-ná.

Kó'sín nga kjòjòyaá naxindá-la Cristo ya Corinto

¹⁰Ndí 'ndsé kò ndí tichjeé, 'koaá 'sín tíbitsá'ba-no ra a'ta 'tse Jesucristo ra tíjna ítjòn-ná, nga jngoó kjóbítsjen tichjeén nga'tsì-no;

kì tà chjàn nijòya kjobítsjen-no; ta isaá 'ñó nda tìtsajtín jnchro nga jngoó kjobítsjen kata'se-no, kò ngàsòn 'tè-la takòn. ¹¹ Jiòn ndí 'ndsé, kíí kò'sín tíxin-no, nga 'koaá 'sín tsi'kénajmí-na ra a'ta tsajìòn-jìòn jñà xìta-là Cloé, nga kjoachiti-ró tjín-najìòn. ¹² Kíí kò'sín tíxin-no, nga jngó jngó-najìòn, tjín ra tsò: “‘An, jé Pablo fi'ta-là.” Kò tjín ra tsò: “Jé Apolos fi'ta-là ra 'an.” Tjín ra tsò-te: “‘An, jé Cefas tífi'tà-là.” Kò tjín ra tsò: “Jé Cristo fi'ta-là ra 'an.” ¹³ ¿A 'koaá ma-najìòn nga kjìn-ya ma-ni Cristo? ¿A jé Pablo ra isi'ta ngajo-no krò? Kò, ¿a a'ta 'tse 'í-laá Pablo nga isatíndá-najìòn? ¹⁴ Tsjaá-là kjonda Nainá, nga mì tsa yá xìta tsajìòn ra tsatíndáa ra 'an, ta jé-ní Crispo kò Gayo, ¹⁵ mé-ni nga nijngo-najìòn ra kixó: “A'ta 'tseé Pablo isatíndá-na ra 'an.” ¹⁶ Tíbítsjen-te-na nga tì'koaá 'aán ítsatíndá-te Estéfanas, kò jñà xìta xákjién, tanga mì kì tì bítsjen-naa tsa tjín-isa xìta ra 'an ítsatíndáa. ¹⁷ Nga mì tsa kò'sín tsikí'tin-na Cristo nga xìta kotíndáa, jé-ní ra tsikí'tin-na nga jè kichjà 'én xìtse-là ra nda tsò. Kò mì tsa jñà 'én ra 'ñó chjìne ísichjèen ra tjín-là xìta isà'nde mé-ni nga mì kì tjáhixìn-là jè nga'ñó ra tjín-là 'kia nga 'ken Jesús ya a'ta krò.

Yá-ni Cristo ra a'ta 'tse Nainá

¹⁸ Jñà 'én ra 'senajmíya ra a'ta 'tse Cristo nga 'ken'ta krò, ta kjoaská ma-là jñà xìta ra tjímaya ndiyá kjobiya. Tanga jién ra inçhibítjokajieén kjohi'in, 'koaá 'sín makjiín-ná nga nga'ñó-là Nainá-ní. ¹⁹ Koaá 'sín tíchja 'én ra tjí'ta Xajon-là Nainá nga tsò:

Jñà ra 'ñó tjín-là kjoachjìne, 'aán kò'sín sikóo nga katachija kjoachjìne-là.

Kò kochrjéngi-náa kjobítsjen-là jñà ra 'ñó nda machiya-là.

²⁰ Jñà xìta ra 'ñó chjìne tsò-là ijo-là, jñà ra chjìne xajon, kò jñà ra ma-là joóya-ni kjoa ra 'tse isà'nde rakìi, ¿ñánda kijí kjoachjìne-là 'ndì-ní? Jé Nainá kò'sín isìko nga kjóskáya-là jñà kjoachjìne-là xìta isà'nde. ²¹ Nainá 'ñó chjìne ra jè; mì kì kitsjá'nde-là xìta nga a'ta 'tse kjoachjìne-là xìta isà'nde kijtsexkon-ni ra jè. Tanga 'koaá 'sín sasén-là nga bachrjekàjin kjohi'in jñà xìta ra makjiín-là a'ta 'tse 'én nda-là Cristo, jè 'én ra ta kjoská ma-là jñà xìta isà'nde.

²² Jñà xìta judío, kjoaxkón síjé nga ma kòkjíin-là; kò jñà ra mì tsa xìta judío, tà jé ra mejèn-là nga kjì'nchré 'én ra kjoachjìne tjìko.

²³ Tanga ra jìn, jé 'benajmíya-jìn nga krò 'ken'ta jè Cristo ra xá inikasén-ni. Tanga jñà xìta judío, ta kjoa'choó ma-là a'ta 'tse jñà 'én kìi, kò ta kjoská ma-là jñà ra mì tsa xìta judío. ²⁴ Tanga jñà xìta ra xá Nainá tsjahjìn-ni, ra xìta judío, kò jñà ra mì tsa xìta judío, 'koaá 'sín makjiín-là nga jè Cristo, nga'ñó-là Nainá-ní; kò tì'koaá kjoachjìne-là

Nainá-ní. ²⁵ Jè kjoa 'tse Nainá ra ta kjoaská ma-lá xita isà'nde, isaá ta 'ño kjoachjine jnchro-ni koni nga'tsi jña kjoachjine-lá xita isà'nde. Jè kjoa 'tse Nainá ra tsò-lá xita nga tsin-lá nga'ño, isaá ta 'ño tjín jnchro-lá nga'ño koni jña nga'ño ra tjín-lá xita isà'nde.

²⁶ Nda tikítsjen ndí 'ndsè kò ndí tichjeé, 'kia nga jè Nainá xá kùichja-no, 'ño chiba ma-najìon ra xita chjine tsò-no xita isà'nde, kò tì'koaá 'ño chiba ma-no ra xita ítjòn titsahijyo, kò tì'koaá 'ño chiba ma-najìon ra ya nakjoá-no a'ta 'tse xita ítjòn. ²⁷ Tanga Nainá jña tsjahíjin jña xita ra mì kì machiya-lá i isà'nde, mé-ni nga kosabà-lá jña xita ra tjín-lá kjobítsjen. Kò jña tsjahíjin jña ra tsò-lá xita isà'nde nga mì tì mé chjí-lá mé-ni nga kosabà-lá jña ra xita ítjòn. ²⁸ Jè Nainá jña tsjahíjin ra imá, kò ra bitjongi, ra tsò-lá xita isà'nde nga nímé chjí-lá mé-ni nga kitjongi-ni jña ra títsajna ítjòn, ²⁹ mé-ni nga niyá ra ma 'nga síikíjna ijo-lá ya ngixkon Nainá. ³⁰ Nga jè sabá Nainá isíkítsajnakjoko-ná Cristo; tì'koaá jé-te ra koki'sin nga a'ta 'tse Cristo sakó-ná jè kjoachjine, nga jé Cristo ra xita kixi 'sín-ná ya ngixkon Nainá, kò a'ta 'tse-ní nga matsje jè inìma-ná, kò jé-ní ra tsikíchjítjì jé ra tjín-ná mé-ni nga ma bitsajnandí-ná; ³¹ mé-ni nga kò'sín katama-ni koni 'sín tíchja Xajon-lá Nainá ra tjí'ta 'én-lá nga tsò: “Jè ra jeya síkíjna ijo-lá, ta isaá jnchro jè Nainá jeya katasíkíjna.”

Kó'sín nga jé tí'senajmíya 'én a'ta 'tse kó'sín nga kisi'ta krò jè Jesús

2 Ndí 'ndsè kò ndí tichjeé, 'kia nga tì'sa ijchò ñánda nga titsajna jìon nga ítsi'kenajmíya-no 'én-lá Nainá, mì tsa jè 'én kíchjà-no 'én ra maxkón-lá xita 'kia nga 'nchré, kò mì tsa jña 'én ra chja xita ra 'ño tjín-lá kjoachjine ísichjéen. ² Ta isaá jnchro, 'kia nga tsakátijnajin-no, ísikijngó-lá takoàan nga mì tsa kj'í kjoa ísikítsjeen; ngi ta jè kíchjà-no a'ta 'tse Jesucristo, kò kó'sín nga 'ken ya a'ta krò. ³ 'Kia nga ya tsakátijnajin-no, ta indakjoaá tímaa nga títsakjoon, kò sí tífatsé-na. ⁴ Kò jña 'én ra kíchjà 'kia nga tsi'kènjmíya-no jè 'én nda-lá Nainá, mì tsa a'ta 'tse kjoachjine-lá xita inchrabà-ni nga kjokjín-no; ta jé Inìma Tsje-lá Nainá tsakón nga'ño-lá nga kò'sín kjokjín-no 'kia nga kíchjà-no. ⁵ 'Koaá ma-ni, koni 'sín nga makjín-no a'ta 'tse Nainá, mì tsa a'ta 'tse kjoachjine-lá xita isà'nde nchrabá-ni; yaá nchrabá-ni a'ta 'tse nga'ño-lá Nainá.

Kjoachjine ra ngi a'ta 'tse Nainá nchrabá-ni

⁶ Kixí kjoa, 'én chjineé nakjoá-lajin jña xita ra ijye kjimajchá koni 'sín nga makjín-lá a'ta 'tse Cristo. Tanga mì tsa kjoachjine 'tse xita

isà'nde-jìn, kò mì tsa 'tse-jìn jǎà xìtā ra tǎhijyo íjtòn, jǎà ra ta ya chija nga'ńó-lā. ⁷ Ta jé nakjoá-jìn kjoachjine-lā Nainá ra kji'ma, jè kjoachjine ra tǎj'ma-lā ra kò'sín iskosòn-lā skanda 'kia nga tikje sinda isà'nde nga jién jeya kǎtsajna-ná. ⁸ Jè kjoachjine rakii, nijngo xìtā íjtòn ra tǎjín i isà'nde kjòchiya-lā. Nga tsa kjòchiyaá-lā tsiki, mì-la kì kò'sín krò tsaká'ta jè Nǎ'ín-ná ra 'ńó jeya tǎjna. ⁹ Tanga, 'koáá 'sín tíchja jè Xajon-lā Nainá ra tǎjít'a 'én-lā, nga tsò:

Jè kjoa ra kjè yá be,
kò nì kjè sa yá ra 'nchré,
kò niyá ra machiya-lā,
jǎà kjoa kii ra tǎjinda-lā Nainá

a'ta 'tse jǎà xìtā ra tǎjín-lā kjotsjacha ra a'ta 'tse jè.

¹⁰ A'ta 'tseé Inìma Tsje-lā nga tsakón-najin kjoa kii, nga jè Inìma Tsje-lā Nainá, bátsjiya ijye-ní ta mé kjoa-nì, skanda jǎà kjoa 'tse Nainá ra 'ńó 'in-ya tǎjín. ¹¹ Nga, ¿yá xìtā-ni ra be kó'sín tǎjín kjóbítsjen-lā xìtā ra kji'í? Ngò xìtā, tà jé inìma-lā tǎjjin-lā kó'sín tǎjín kjóbítsjen-lā. 'Koáá tǎjín tǎjín ra a'ta 'tse Nainá, niyá ra be kó'sín tǎjín kjóbítsjen-lā, tajngoó jè Inìma Tsje-lā ra be kó'sín tǎjín. ¹² Mì tsa inìma-lā xìtā isà'nde-jìn ra itjábé-najin, jé Inìma Tsje ra a'ta 'tse Nainá nchrábá-ni, mé-ni nga kochiya-najin, mé tǎ kjotjò-ni ra títsjá-ná Nainá. ¹³ Jǎà kjoa kii ra nakjoá-jìn, jǎà 'én ra jè Inìma Tsje-lā Nainá bakón-ya-najin, mì tsa jè kjóbítsjen 'tse xìtā isà'nde nichjeén-jìn. Jǎà-ní ra 'tse Inìma Tsje-lā Nainá nichjeén-jìn nga 'benajmíya-jìn kjoa ra 'tse Inìma Tsje-lā.

¹⁴ Jè ra tsìn-lā Inìma Tsje-lā Nainá ya ajin inìma-lā, mì kì kjábé jǎà kjoa ra síchiya-ná jè Inìma Tsje-lā Nainá. Nga tà kjoaská ma-lā. Mì kì machiya-lā; nga jǎà kjoa kii, ta yaá machiyajin-ná a'ta 'tse Inìma Tsje-lā Nainá. ¹⁵ Tanga jè xìtā ra Inìma Tsje-lā Nainá tǎjnajin ya inìma-lā, ndaá skoó'tajin ijye kjoa 'tse Nainá, tanga niyá ra ma skoó'tajin jè kjoa-lā ra jè. ¹⁶ 'Koáá 'sín tíchja Xajon-lā Nainá ra tǎjít'a 'én-lā, nga tsò: “Niyá ra be kó'sín tǎjín kjóbítsjen-lā Nǎ'ín-ná. Kò niyá ra ma kòkòn-ya-lā.” Tanga jién, jé kjóbítsjen-lā Cristo tǎjín-ná.

Jǎà xìtā ra síxá a'ta 'tse Nainá ya Corinto

3 'Ndsé kò tichjeé, 'kia nga 'sǎ íjtòn, mì kì kjomà nda ítsakakó-no koni tsa jǎà xìtā ra nda tíxájin ya inìma-lā jè Inìma Tsje-lā Nainá, ta 'koáá 'sín ítsakakó-no koni tsa xìtā isà'nde 'mì-no koni tsa 'sǎ ixti-xó jìòn ra kjoa 'tse Cristo. ² Kíí ítsakon-yá-no kjoa ra mì tsa chjá tǎjín, koni 'sín nìkò jǎà ixti-xó ra 'sǎ inchibaki nga ta tsjín 'bi kò mì tsa tsajmì ra tája kjine; nga kjè kì ma-najìòn tsa kotjín ra chjinee, kò skanda 'ndi 'ndi, takó kjè kì nda fíya-no kó'sín tǎjín kjoachjine-lā

Nainá. ³ Nga takó 'koaá 'sín inchi'nià jiòn koni 'sín 'sín ra taxkì xità ra bátsji kjoa ra síjé ijo-la. 'Kia nga takó tjín-no kjoachini kò nga tjiòn chitikjoè-no, ¿a mí tsa kò'sín inchi'nià koni tsa taxkì xità isà'nde ra bátsji kjoa ra síjé ijo-la? ⁴ 'Kia nga tjín i'ka jiòn ra bixó: “'An, xita 'tse Pablo-ná”, kò jè ra iŋgo tsò: “'An, yaá fi'ta-la jè Apolos”, ¿a mí tsa ta kjobítsjen 'tse xita isà'nde ra inchinìchjeén jiòn, 'kia nga kò'sín bixó?

⁵ 'An ra Pablo kò jè Apolos, mì tsa yá-najin. Tà xita chi'nda-najin ra a'ta 'tse Nainá. Jiín isichjeén-najin Nainá nga kjokjiín-no ra a'ta 'tse Cristo koni 'sín nga jngó jngó-najin, kja kitsjá xá kja kitsjá xá-najin Nainá. ⁶ 'An-ná koni jngo xita ra tsikítje kò jè Apolos koni jngo xita ra tsikíngi-la nandá, tanga jè Nainá ra isikhijin-ni. ⁷ Jè ra bitje, kò jè ra bíngi-la nandá, mì tsa 'ño chjí-la ra jña; ta jngo jè Nainá ra 'ño chjí-la, nga jé kjón-ni ra síkihijin tsajmì ra sitje. ⁸ Jè ra bitje kò jè ra bíngi-la nandá ta jngoó xá inchi'sín, ni'sín jè Nainá, kja tsjá kja tsjá-la chjí-la koni 'sín tjín xá ra 'sín. ⁹ Ra jin, yaá taña níxákjo-jin a'ta 'tse xá-la Nainá. Kò jiòn-nájiòn koni jngo nangi ra a'ta 'tse Nainá nanda nga jtítje-la tsajmì. Kò ti'koaá jiòn-nájiòn koni jngo ni'ya chrjó-la Nainá ra jin inchibinda-jin. ¹⁰ Jè kjonda-la Nainá ra 'an itjábé-na, jé-ní nga 'aán tsikí'tin-na koni jngo chjine chrjó ítjòn nga tsikíjna tjà'tsin kjoa 'tse Nainá koni jngo chrjó-la ni'ya. Kò kj'íí-ní jè ra bako-la nga bíndasòn-isa. Tanga machjeén-ní nga nda katakotsíjen-la nga jngó jngó, a ndaá inchibinda-són'nga. ¹¹ Nga mì ti yá ra koma-la kùjna tjà'tsin iŋgo-isa, koni jè ra ijye tjina tjà'tsin, ra ngi jè saba Jesucristo. ¹² Tanga tsa yá ra kiindasón'nga-la jè tjà'tsin chrjó rakú nga sìichjeén ra ngi kichá sinè, kò tsa jña ra kichá chroba, kò tsa jña najo ra 'ño chjí chjí-la, kò tsa yá sìichjeén, kò tsa jña xka ndijyi kò tsa jña xkajén. ¹³ 'Kiaá nda jcha-la jè xá ra 'sijn nga jngó jngó xita, 'kia nga kijchò nichjin nga sindajin ijye-la xita nga'tsi jé-la; nga ngi kòó ni'í kj'íí 'kia kijchò jè nichjin; kò jè ni'í skoó'ta jè xá ra ki'sin nga jngó jngó xita. ¹⁴ Tsa mì kì jtí jè xá ra kjomà, jè ra tsikínda xá rakú, tjábé-la chjí-la. ¹⁵ Tanga tsa tjín i'ka xita ra jtí xá-la, jè ra ki'sin xá rakú, sìjchija chjí-la. Tanga kotojiín ra kjohi'in, koni tsa batojin kjòn ni'í.

¹⁶ ¿A mí 'ya jiòn, nga ni'ya ingo-la Nainá ma jiòn, kò nga jè Inima Tsje-la Nainá yaá tjijnajin-no? ¹⁷ Tsa yá ra sìkítsón-ña jè ni'ya ingo-la Nainá, jè Nainá, 'koaá ti'sín sìkò ngajo-ni jè ra kò'sín 'sijn. Nga jè ni'ya ingo-la Nainá, tsje-ní; kò jiòn-nájiòn ra kò'sín ni'ya ingo-la Nainá 'mi-no.

¹⁸ Kì yá ra tijè ijo-la kondacha-ila; tsa títsajnajin i'ka-no ra kò'sín tsò-la ijo-la nga 'ño tjín-la kjochjine ra ta kjobítsjen 'tse isà'nde, isaá nda-ni tsa kò'sín kata'sín koni tsa nímé machiya-la, mé-ni nga koma

sakò kiti-la ra ngi kjoachjine 'tse Nainá. ¹⁹ Nga ta kjoaská-ni ya ngixkon Nainá, jñà kjoachjine ra ta kjobítsjen 'tse xita isà'nde. Nga 'koaá 'sín tíchja jè xajon ra tjí'ta 'én-la Nainá, nga tsò: “Jè Nainá, tijñà síchjeén-ni kjoa maña ra 'sín xita chjine mé-ni nga tijñà kàjin-ni kjoa.” ²⁰ Tí'koaá tsò-te india-ni jè xajon ra tjí'ta 'én-la Nainá: “Jè Na'ín-ná be-ní nga nimé chjí-la jñà kjobítsjen-la xita ra chjine tsò-la ijo-la.” ²¹ 'Koaá ma-ni, kì nijngo xita 'nga níkjina jìon, nga nga'tsi kjonda ra tjin, kjonda tsajión-nó: ²² koni jè Pablo, koni jè Apolos, koni jè Cefas, koni jè isà'nde, koni jè kjobinachon, koni jè kjoabiya, koni jè nichjin ra titsajneé 'ndi-ni, ko nichjin ra 'sa nchrabá, sabà kjonda tsajión-nájiòn. ²³ Ko ra jìon-jìon, 'tse Cristo-ní, ko jè Cristo 'tseé Nainá.

Xá ra 'sín xita ra tsikíxá-la Jesucristo

4 'Koaá 'sín jchatakòn-nájin koni tsa tà xita chi'nda ra síxá-la Cristo, nga ngajin kjongatsja-jin nga 'kénajmí-jin kó'sín tjin kjoa ra tjí'ma ra a'ta 'tse Nainá. ² Tanga jñà xita ra ko'sín bako-la nga mangatsja jngo xá, machjeén-ní nga ko'sín kata'ya-la nga xita kixi-ní. ³ Mì tsa jè síkájno jiàan, tsa kó'sín bixó jìon ra a'ta tsa'an, a ndaá tí'siaan o ra 'choó tí'siaan, ko kó'sín tsò jñà xitaxá ra ma-la bindajín-la xita isà'nde, ko skanda mí tsa ti ijo-na kotsjen-jnó-na nga bindajín-la mé kjoa ra 'siaan. ⁴ Ní'sín ko'sín tsò-na kjobítsjen-na nga mí tsa mé jé tjin-na, mì tsa tsò-ni kjoa nga xita kixi-ná ra 'an; nga jé saba Na'ín-ná ra bindajín-na ra 'an. ⁵ 'Koaá ma-ni, kì tà chjan jìon tjen chibàya-no kó'sín inchisíxá nga jngó jngó xita; jchíñakjoa-la skanda 'kia nga kjí'í india-ni jè Na'ín-ná, nga jé ra nda sükatsjen nga'tsi mé kjoa ra titsajnajin jñà xita ya ñánda nga jñò chon, ko jè nda sükatsjen kó'sín tjin kjoa ra tjin ya inima-la; akjòn 'kiaá jè Nainá 'nga sükihijyo nga jngó jngó xita koni 'sín nga bakèn-la.

⁶ Jìon ndí 'ndsé ko ndí tichjeé, 'koaá 'sín tsikijná jngo-no xkòson ra kjonda tsajion 'kia nga kichjà-no a'ta 'tse Apolos ko ra a'ta tsa'an, mé-ni nga mì kì tsa kotonè-la koni 'sín nga tíchja xajon ra tjí'ta 'én-la Nainá. Kì ko'sín jngo chi'nda-la Nainá isa nda nachrjengio koni ra ijngo. ⁷ ¿Yá ra nachrjengio jìon ijo-no? ¿A 'koaá 'sín níkitsjen jìon nga batoó 'ñó 'ya jìon? ¿Mé ra tjin-najion ra tà nga'ñó tsajion? ¿A mí tsa Nainá kitsjà-no nga'tsi kjoa ra ma-no? Tsa a'ta 'tse Nainá itjábé-nájiòn, ¿mé-ni ko'sín 'nga mahíko-no takòn koni tsa ta nga'ñó tsajion-no nga ma isakò-najion nga'tsi ra tjin-no? ⁸ Mé ta nda-ni nga nda titsahijyo. Ijyeé isakò-no kjoanchiná ra a'ta 'tse Nainá, ko ijyeé 'ñó ski tjin inima-no, ijyeé mì ti mé ra

chija-no ra a'ta 'tse Nainá, skanda ijyeé jìòn inçhibatexoma ítjòn, skanda kjeé bategoma-najin ra jin. Mé ta nda-ni nga ijye ko'sin inçhibatexoma. Yaá-la kotexomakjoko-lajin. ⁹ 'Koaá 'sín ma-na ra 'an, jin ra tsikíxáya-najin Jesucristo, jín inçhisíkjehe'ta-najin Nainá, 'koaá 'sín kjòn-jin koni xita ra ijye tjínè-la nga kiyá. Nga'tsi kjoa ra inçhima'tin-jin i isà'nde, 'koaá 'sín ta 'cho inçhikotsíjen-jnó-najin jñà xita ko jñà ikjali. ¹⁰ 'Koaá 'sín 'yatákon-najin ra jin koni tsa nimé machiya-najin, ta ngatjì-la ra a'ta 'tse Cristo. Ko ra jìòn, 'koaá 'sín bítjongi jìòn koni tsa 'ñó nda machiya-najìòn ra a'ta 'tse Cristo. Ra jin, 'koaá 'sín kjòn-jin koni tsa tsìn-najin nga'ñó, ko ra jìòn, koni tsa 'ñó tjín-no nga'ñó; ra jin, tínachrjengí-najin, ko jìòn, ndaá tí'yaxkón-no. ¹¹ Skanda 'ndi-ni, kjinchrá inçhibato-jin, skanda tsìn-najin nandá ra 'yo-jin, tsìn-najin nikje ra tsjaya-jin, inchi'yatoón-najin, ko tsìn jngo-najin ni'ya ñánda nga tsijen titsajna-jin, ta timasòn-najin. ¹² Jñá ndsa-jin inçhinìchjeén-jin nga inçhiníxá-jin ko nga inçhinìki'òn-jin ijo-najin. 'Kia nga 'cho tsò 'én ra chja'tin-najin xita, ta isaá nda tsò 'én ra nakjoá'tin-jin ra jin, ko tsa 'kia nga yá ra kjaán-ko-najin, chíkjoáá-najin. ¹³ Tsa yá ra chjajno-najin, ta isaá nda niko-jin ra jin. Skanda 'ndi-ni, 'koaá 'sín betákon-najin jñà xita koni tjé-la isà'nde, ko koni jñà tsajmì ra mì tì mé chjì-la.

¹⁴ Mì tsa ki xá tíbindá-najìòn xajon nga tísisába-no. Ta jé-ní nga tíbiyáchiya-no koni tsa íxti-na ra tsjake. ¹⁵ Ni'sín-la te jmi ma-ni xita ra inçhisíkonta-no nga bakón-ya-no ra a'ta 'tse Cristo, tanga jngo kjón-ni jè ra ko'sin tíjna koni tsa na'in-no ma. 'An-ná ra koni na'in-no ma, nga 'aán ítsakon-yá ítjòn-no jè 'én xitse ra nda tsò mé-ni nga kjomà kjokjín-no a'ta 'tse Cristo Jesús. ¹⁶ 'Koaá ma-ni nga ko'sin tíbitsá'ba-no nga ko'sin chjéngí-ná jìòn koni 'sín tí'siaa ra 'an. ¹⁷ 'Koaá ma-ni nga ko'sin ísikásén-no jè Timoteo, ra ko'sin tíjna koni i'ndí-na ra 'ñó matsjake ra kixi tísikítjasòn xá-la Na'in-ná. Jè síkítjsen-yá-no kó'sin tí'siaa ra 'an ra a'ta 'tse Cristo ko kó'sin nga bakon-yáa ta ñánda nga bajmee ko nga tíjngo ñánda nga tjín xita naxindá-la Cristo. ¹⁸ Tjín i'ka xita xàngio jìòn ra 'ñó 'nga ikon, nga 'koaá 'sín síkítjsen tsa mì tì kì kijcho katsíjen-no. ¹⁹ Tanga tsa jè Na'in-ná ra ko'sin mejèn-la kijchò'tsè nditoón-najìòn. Ko 'kiaá skeep kjòn kó'sin chja jñà ra ko'sin 'nga ikon inchi'sín; mì tsa ta jè-jìn nga kó'sin chja, jè ra mejèn-na nga skeep a tjín kiti-la nga'ñó koni 'sín nga tsò. ²⁰ 'Kia nga jè saba Nainá batéxoma-la xita, mì kì machjeén nga ta 'én ra kichja, jè nga'ñó-la Nainá ra machjeén. ²¹ ¿Kó'sin mejèn-najìòn? ¿A jé ra mejèn-no nga ngi ko kjojtì-na kijchò'tsè-no? ¿O ra jè mejèn-no nga ngi ko kjonda-na ko kjotsjacha-na kijchò'tsè-no?

Kó'sín t́jín kjoa 'tse jé ra t́jín ya ajin naxindá-la Nainá ya Corinto

5 Nga skanda ijyee kó'sín na'yá-la ra a'ta tsajion nga t́jín ra kjoachijngi, jngo kjoachijngi ra skanda mí tsa kó'sín na'yá-la a'ta 'tse xita ra mi tsa Nainá bexkón; skanda t́jnajin jngo-najion ra t́jín najon-la chja'nda-ni. ² Kó jion, ¿mé-ni nga ta isa 'nga ma-ni takón? Tsa nda kjon-ni t́jine-la nga ba ki'se-najion, kó akjon kó'sín tsi'kin-la xita rakii nga mi t́jín ya katasingason-kó-no. ³ Kixii kjoa, ra 'an, mi tsa ya t́jnajin kjon-no, tanga jé kjobitsjen 'tse inima-na yaá t́jnajin masen-no; 'koaá jngoya-la koni tsa ya t́jnako kjon-no, ijyee kó'sín t́xian ra 'an mé kjohi'in ra t́jine-la nga koko-la xita ra kó t́jín jé t́batsji. ⁴ 'Kia nga kitsajnajtin jion, yaá kijnako-no inima tsje-na kó jé nga'ño-la Jesucristo ra t́jna itjon-na. Kó ngi kóó jé kjotexoma-la, ⁵ nga ya tingatsja jé xita rakii ya nanda nga jé xita-nii t́batexoma mé-ni nga jé katatsja-la kjohi'in ijo-la, [kó katasikajno-ni jé-la nga mi ki t́jín kó jé koatsji-ni] mé-ni nga kitjokajin-ni kjohi'in inima-la jé nichjin 'kia nga kjii jé Jesús ra t́jna itjon-na.

⁶ Mi ki nda t́jín nga kó'sín jion 'nga mahiko kjobitsjen-no, nga ijyee 'ya jion nga ni'sín ta itse-ni na'yo san, sísan ijye-ni jé na'yo ra nda. ⁷ Tinachrekajion jé xita ra kó'sín batsji-jé koni tsa jé na'yo san ra mi ki t́jín nda-ni, mé-ni kó'sín koma-no koni tsa na'yo xitse ra jion, ra mi tsa na'yo san t́jokojin-la. Nga jé Cristo ra 'ken ngajo-na koni 'sín nga 'ken forre jé nichjin paxko 'kia nga itjojin ya nangi Egipto jna xita Israel. ⁸ 'Koaá ma-ni ra jien, kó'sín sikitsjen-ye nga jé Cristo 'ken-ti ngajo-na, nga chjaaxien ra kjoa'cho kó kjoa ra mi ki nda t́jín, koni 'sín fahaxin ra na'yo san jna xita Israel 'kia nga 'sí paxko, kó jé sichjeen jé ra ngi kjoa tsje kó kjoakixi, koni tsa niño nchrajin ra mi tsa na'yo san t́jokojin-la.

⁹ Jé xajon ra ísikasen itjon-no, 'koaá 'sín kixian-no nga ki ya fahijtakoo jna xita ra kjoachijngi 'sín. ¹⁰ Tanga mi tsa tsò-ni kjoa nga jngó kjá kitjokajin-la jna xita isà'nde ra kjoachijngi 'sín, ra tse tsajmi mejen-la, ra xita chijé, kó jna ra jé bexkón nainá ra t́jín i isà'nde. Tsa jion-la ra mejen-no nga kó'sín 'siaan, t́jine-la nga jngó kjá kitjokajin-la jé isà'nde rakii. ¹¹ Jé 'én ra kó'sín kixin-no 'kia nga ísikinda-no xajon, jé-ni nga ki t́jín ya tsahijtakó-no jé ra xita-la Cristo tsò-la ijo-la, kó tsa kjoachijngi t́sín-ni, kó tsa jé ra mejen-la nga isa tse 'se-la, kó tsa jé bexkón-ni nainá ra t́jín i isà'nde, kó tsa 'én 'cho chja-ni, kó tsa xita 'chi-ni, kó tsa xita chijé-ni. Jna xita ra kó'sín inchi'sín, skanda ki ya taña bichikoo. ¹²⁻¹³ Mi tsa jien bako-na nga kindajin-la jna ra xita isà'nde; jé Nainá kindajin-la ra jna; tanga jion bako-no nga kindajin-la jna xita naxindá-la Nainá ra tsajion. 'Koaá ma-ni nga kó'sín xin-no: Tinachrekajion jé xita ra 'cho t́sín ra ya t́jnajin-no.

**Kó'sín nga machjeén nga tjién kíndajín-lá
xàngièé ra xità-là Cristo 'mì-ná**

6 Jiòn, tsa 'kia mé kjoa ra tjín-no kò xità xàngiòo, ¿kó tsò takòn jiòn nga jñà xitàxá-là xità isà'nde níjé-la nga kátíndajín-no? ¿Mé-ni mì tsa jñà níjé-la xità naxíndá-là Cristo nga jñà kátíndajín-no? ² ¿A mí 'ya jiòn, nga jién-ná ra xità naxíndá-là Cristo 'mì-ná kíndajín-lá jñà xità isà'nde? Kò tsa jién bako-ná nga kíndajín-lá ra xità isà'nde, ¿a mí ma-no ra jiòn nga bindajín-la xàngiòo kjoa ra ta chiba chjá tjín nichjin 'ndi? ³ ¿A mí tsa ijye tjíjin-no nga skanda jién kíndajín-te-lá jñà ìkjali? Tsa 'koaá 'sín jién bako-ná nga kíndajín-lá jñà ìkjali, ¿a ta jñá kjoa ra ma ì isà'nde mì kì ma-ná kíndajién? ⁴ Tsa ta kíí kjoa ra tjín ki'ta ya isà'nde tjín-najiòn, kò jiòn ra títsahijyo íjtòn mì kì ma-no bindajión, ¿mé-ni nga jñà 'nià-no xitàxá-no jñà ra mì tsa ya 'ñó títsajna ya ajin naxíndá-là Nainá? ⁵ Kíí kò'sín tíxin-no mé-ni nga katasabà-no. ¿A sí mí tjínajin jngo-najiòn ra xità xàngiòo ra tjín-la kjobítsjen nga koma-là kíndajín-no ra 'ndsè chibà? ⁶ Mì tsa tà jè-jìn nga tjiòn bixkàn-koo-no xàngiòo, skanda yaá mahíkoo kjosi ra tjín-no ya ngixkòn xitàxá ra mì tsa ya makjiín-là a'ta 'tse Cristo. ⁷ Jngo kjoa ra 'ñó 'cho tjín koni 'sín nga ìnchima'tin jiòn nga tjiòn bixkàn-kjo-no. ¿Mé-ni mì tsa ta nìkjiín-no 'kia nga kó nìkò-no, kò tsa tà jyò bitsajna 'kia nga machijé-no? ⁸ Tanga jiòn, ta isaá 'ñó 'cho tjín kjoa ra 'nià; kò skanda tjiòn nichijé-la xàngiòo ra 'ndsè chibà.

⁹ ¿A mí 'ya jiòn nga jñà xità ra mì tsa kjoakixi 'sín, mì kì ma kjoaha'sen-jin ya ì'nde ñánda tíbatéxoma Nainá? Jñà ra xità chijngi, jñà ra ta xkósòn 'tse xità bekkón koni tsa nainá, jñà xità ra ijye ixan kò takó kjoachijngi 'sín, kò jñà xità 'xin ra tì xità 'xin xákjén fahijoko-nì, ¹⁰ jñà ra xità chijé, jñà ra mejèn-là nga tse 'se-là tsajmì, jñà ra xità 'chi, jñà ra chjajno-là xità xákjén, kò jñà xità ra kondacha-là xákjén nga síchijé-la; kì tà chjàn bìndochà-la ijo-no, nga nijngo xità ra kotjín kjoa'cho 'sín koma kijchò ya ñánda tíbatéxoma Nainá. ¹¹ 'Koaá kjàn i'ka jiòn nga tì'sa kjoatseé, tanga 'ndi 'ndi jè Nainá ijyeé tsiníjno jè jé-najiòn, kò ijyeé tsikítsahijyo'taxìn-no ra a'ta 'tse jé, ijyeé xità kixi ki'sin-no; ngi kòo nga'ñó-là Jesucristo ra tjína íjtòn-ná kò nga'ñó 'tse Inìma Tsje-là Nainá nga kò'sín kisìkò-no.

Kó'sín nga jé Nainá jeya sikíjnéé a'ta 'tse ijo-ná

¹² Tjín i'ka jiòn ra bixó: “Maá 'siaan tà mé ra mejèn-na.” Kixíí kjoa, ma-ní, tanga mì tsa ta nga'tsi-ni kjoa nga kjen ndiyá-ná; 'koaá ma-ni nga mì kì tsja'ndé-là ijo-na ñáa kjoa ra sikíjine-na. ¹³ Tsó 'én ra tjín:

“Tsajmì ra chineé, 'tseé indsi'bé kò jè indsi'bé, jè machjeén-la tsajmì ra chineé.” Tanga ta ngajòò, jè Nainá sijkjehe'ta nichjin-la. Tanga jè ijo-ná, mì tsa ki xá-la nga kjoachijngi 'sieén, kíí xá-la nga a'ta 'tse Nainá sichjeén, nga jè ijo-ná, 'tseé Nainá. ¹⁴ Koni 'sín ki'sìn Nainá, nga isikjaáya-la jè Na'ín-ná Jesús, 'koaá tì'sín ngi koó nga'ño-la nga sijkjaáya-ná ra jién. ¹⁵ ¿A mí tjíjin-najiòn nga jè ijo-ná yaá majngoko ijo-la Cristo? ¿A maá sichjeén jè ijo-la Cristo nga ya sijngokeé ya ijo-la jngo chjoón skáya? Majìn, mì kì koma. ¹⁶ Kò, ¿a mí tjíjin-najiòn? Tsa 'kia jngo xita 'xin, jngo chjoón skáya kjónako, jngoó ijo ma-ni. Nga 'koaá 'sín tíchja Xajon-la Nainá nga tsò: Ta jngoó ijo kama-ni ngajòò. ¹⁷ Tanga jè xita ra jè Na'ín-ná tíjnako-kò, ta jngoó inìma tsje ma-ni. ¹⁸ Tìncha'tàxìn-la kjoachijngi ra síjé ijo-no. Ta mé-isa jé ra bátsji xita, mì tsa ijo-la beton; tanga jè xita ra kjoachijngi 'sín, jè ijo-la beton. ¹⁹ ¿A mí 'ya jiòn nga jè ijo-najiòn jè ma ni'ya-la Inìma Tsje-la Nainá ra jè Nainá kisìngatsja-najiòn nga yaá tíjnajin ya inìma-no? Jè ijo-najiòn, mì tsa tì tsajión-najiòn. ²⁰ Jè Nainá ijyee xá tsatse-najiòn, ijyee tse tsikíhjtì-no; 'koaá ma-ni jè Nainá jeya tikíjna jiòn ra a'ta 'tse ijo-no, nga jè Nainá, ijyee jè chja'nda-no.

Kjoa 'tse xita ra bixan

7 A'ta 'tse 'én ra ichjinangi-najiòn nga inikasén-ná xajon nga bixó nga isaá-la nda tjín tsa mì kì kixan jña xita. ² Tanga ta ngatjì-la nga ya naxindá-najiòn 'ño tjín ra kjoachijngi, machjeén-ni nga jngó jngó xita 'xin kata'se-la chjoón-la kò nga jngó jngó íchjín kata'se-la 'xin-la. ³ Jè xita 'xin kò'sín nda katasísìn-la jè chjoón 'kia nga kjónako kò jè chjoón tì'koaá kò'sín nda katasísìn-te-la jè 'xin-la 'kia nga kjónako. ⁴ Jè chjoón, mì tsa tì ta jè kindá-la ijo-la, ijyee 'tseé 'xin-la. Kò jè xita 'xin, tì'koaá mì tsa tì ta jè kindá-la ijo-la, ijyee 'tseé chjoón-la. ⁵ Kì ijo-no nixkon-la xàngioo nga jngó jngó-no; ta 'kiaá-la tsa ngàsòn xá jchibaya-no tsa jè nichjin 'kia nga mejèn-no kítsa'ba-la Nainá; ra koma askan-nioo, machjeén-ní nga sìn india-ila xàngioo, mé-ni nga mì jè xita-níí skoóndacha-no 'kia nga tsa mì kì tì chíkjoaa-no nga xìn tsjáhiyyo-la xàngioo. ⁶ Jè 'én ra kotíxian-no, ta 'an-ná ra kò'sín títsja'ndé-no, mì tsa koni jngo kjotéxoma tíbijná-no. ⁷ Ra a'ta tsa'an ndaá-la 'se tsa nga'tsi xita ta kò'sín katítsajna koni 'sín nga tíjna ra 'an, tanga nga jngó jngó xita kja kí'tsì kja kí'tsì jngo-la kjotjò ra 'tse Nainá nga kò'sín kítsajna, kja kj'íí kja kj'íí 'sín títsajna nga jngó jngó xita.

'Én ra tsijen xá kotíxian-na

⁸ Jñà xità ra títsajna tajngo kò jñà íchjín ra ijye 'ken 'xìn-là, ndaá-la tjin tsa ta kò'sín katitsajna tajngo koni 'an. ⁹ Tanga tsa mì kì chíkjoa-là nga bitsajna tajngo, isaá nda-ni tsa katixan, mì 'koa-ni tsa jè kjoaská 'tse ijo-là sùikijne-là.

¹⁰ Tanga jñà ra ijye ixan, 'koaá 'sín tsja-là jè kjotéxoma rakì; tanga mì tsa tsà'an jiàan jè kjotéxoma, 'tseé Nà'ín-ná. Kì tà chjàn tsjin-ni xákjién. Jè chjoón, kì tà chjàn tsjin-ni 'xìn-là. ¹¹ Tanga tsa tsjín-ni 'xìn-là, kì tà chjàn kj'íí 'xìn bixan-kò india-ni; isaá nda-ni tsa katajoóna india-ni kò 'xìn-là. Kò jè xità 'xìn, kì tà chjàn tsjin-ni chjoón-là.

¹² 'Koaá 'sín tíxin-là jñà ra kj'íí xità ra ta kjobítsjen tsà'an, mì tsa jngo 'én ra Nà'ín-ná kitsjà: Tsa jngo xità 'xìn ra makjiín-là 'én-là Nainá tíjnako jngo chjoón ra mì kì makjiín-là, tsa jè chjoón tsò ikon nga bijnako, kò'sín katijnako, kì tà chjàn tsjin-ni xákjién. ¹³ Kò tsa jngo chjoón ra makjiín-là 'én-là Nainá, mì kì makjiín-là jè 'xìn-là kò tsa tsò ikon nga bijnako chjoón-là, katijnako-ní, kì tà chjàn tsjin-ni xákjín. ¹⁴ Jè xità 'xìn ra mì kì makjiín-là, a'ta 'tseé chjoón-là matsje-ni, [nga jè chjoón, makjiín-là 'én-là Nainá]. Kò jè chjoón ra mì kì makjiín-là, a'ta 'tseé 'xìn-là matsje-ni, [nga jè 'xìn, makjiín-là 'én-là Nainá]; tsa majìn, jñà íxti-là xità kù, mí-la tsa xità tsje koxkì ya ngixkon Nainá; tanga 'ndì 'ndì, jñà íxti-là xità kù, ijyeé tsje 'ya-là ya ngixkon Nainá. ¹⁵ Tanga tsa jè xità ra mì kì makjiín-là 'én-là Nainá mejèn-là nga tsjín-ni xákjén ra 'én-là Nainá makjiín-là, katatsjin-ni. Nga mì kì tjinè-là nga kjo'ño kítsajnakò xákjén. Nga kíí xá kùichja-ná Nainá nga 'nchán kítsajneé. ¹⁶ Tanga ndaá katasijin-li jì chjoón ra makjiín-li 'én-là Nainá, mì kì 'ya-ni tsa kíí-ni nìchjin a'ta tsaji-ní nga koma kítjokajin kjohi'in jè 'xìn-li. Kò jì ra 'xìn 'mì-li ra makjiín-li 'én-là Nainá, mì kì 'ya-ni tsa kíí-ni nìchjin a'ta tsaji-ní nga koma kítjokajin kjohi'in jè chjoón-li.

¹⁷ Nga jngó jngó xità, machjeén-ní nga kò'sín katasíjchá ijo-là koni 'sín nga kitsjà-là Nainá kò koni 'sín nga kjòn 'kià nga tí'sa Nainá kùichja-là nga xità-là kù'sìn. 'Koaá 'sín tjin kjohixi ra tsja-là nga'tsì xità naxindá-là Cristo. ¹⁸ Tsa tjin i'ka xità ra ijye tí'ta chiba ijo-là ra kjoa 'tse circuncisión 'kià nga xità-là Cristo kjomà, ta kò'sín katitsajna, kò tsa tjin i'ka ra kjè kì tí'ta chiba ijo-là, kì tà chjàn tí bí'ta chiba-ni ijo-là. ¹⁹ Nga mì tsa jè ra 'ño chjì-là tsa tí'ta chiba ijo-là kò tsa mì tí'ta chiba ijo-là; jé ra 'ño chjì-là tsa nda kítjasòn jñà kjotéxoma-là Nainá. ²⁰ Nga jngó jngó-no kò'sín títsajna koni 'sín nga titsajna 'kià kùichja-no Nainá. ²¹ Tsa 'kià nga kùichja-li Nainá tsa chì'nda 'ño tijni, kì tà chjàn makájno-li, tanga tsa maá bijnandíí-ni,

tijnandíí-ni. ²² Jè x̄ita ra chí'nda'ñó t̄jna 'kia nga kiichja-l̄a Nainá nga kjokjiín-l̄a 'én-l̄a, ijyeé t̄jnjandíí-ni 'ndi 'ndi ra a'ta 'tse Cristo. Tanga jè x̄ita ra t̄jnjandíí-ni 'kia nga kiichja-l̄a Nainá, 'ndi-ni chí'nda'ñó-l̄a Cristo t̄jna. ²³ Jè Nainá ijyeé xá tsatse-najiòn; k̄i tà chjàn bi'nde jiòn nga kj'íi x̄ita chí'nda'ñó-l̄a 'sín-no. ²⁴ Jiòn ndi 'ndsé k̄o ndí tichjeé, koni 'sín nga titsajna jiòn nga jngó jngó-no 'kia nga t̄i'sa kiichja-no Nainá, 'koaá 'sín titsajna ya ngixkon Nainá.

²⁵ A'ta 'tse x̄ita ra takó titsajna tajngo, tsin jngo-na kjotéxoma ra tsja-l̄a ra 'tse Na'ín-ná, tanga 'koaá 'sín kosòn-l̄a ra 'an koni 'sín tsò kjobítsjen-na, nga jè Nainá 'ñó kjòhimake-na mé-ni nga koma 'an koaá'tatákon-na x̄ita. ²⁶ Ta ngat̄ji-l̄a nga 'ñó 'in chon nichjin ra titsajneé 'ndi 'ndi, 'koaá 'sín síkítsjen ra 'an, ndaá-la t̄jín tsa ta k̄o'sín katitsajna j̄nà x̄ita koni 'sín nga titsajna skanda 'ndi 'ndi. ²⁷ Tsa t̄jín-li chjoón, k̄i tà chjàn jmi-nì, k̄o tsa tsin-li, k̄i tà chjàn chjoón fatsji. ²⁸ Tsa k̄ixan-ní, mì tsa jé-ni; k̄o tsa jngo tsati x̄angó k̄ixan, t̄i'koaá mì tsa jé t̄bátsji; tanga 'koaá ma-na 'kia nga ijye k̄ixan, kjohi'íin k̄oto, k̄o jè ra majin-na ra 'an tsa k̄o'sín katama'tin.

Kó'sín t̄jínè-l̄a nga 'sieén jién ra makjiín a'ta 'tse Nainá

²⁹ Ndí 'ndsé, mején-na nga nda katasijin-najiòn, t̄jín chiba-isa-ná nichjin nga ma sihit̄jasón-lá Nainá; 'koaá ma-ni jè x̄ita 'xin ra t̄jín-l̄a chjoón, k̄o'sín kata'sín koni tsa tsin-l̄a chjoón. ³⁰ K̄o j̄nà x̄ita ra k̄joba titsajin, k̄o'sín katitsajna koni tsa mì ba t̄jín-l̄a; k̄o j̄nà ra 'sí t̄jín-l̄a, k̄o'sín katitsajna koni tsa mì 'sí t̄jín-l̄a; k̄o j̄nà ra batse tsajmì, k̄o'sín kata'sín koni tsa mì mé ra t̄jín-l̄a. ³¹ K̄o j̄nà ra fit̄j̄ngi-l̄a k̄joa ra t̄jín i isà'nde, k̄o'sín kata'sín koni tsa mì ya inchifit̄j̄ngi-l̄a. Nga jè isà'nde ra titsajnasén, ta k̄oto-ní.

³² Mején-na tsa nimé k̄joa níkájno 'se-najiòn. Jè x̄ita ra t̄jna tajngo, jè síkájno k̄joa ra 'tse Na'ín-ná k̄o mé k̄joa ra nda sasén-l̄a jè Na'ín-ná. ³³ Tanga jè x̄ita 'xin ra ijye t̄jín-l̄a chjoón, j̄nà síkájno k̄joa ra t̄jín i isà'nde kó'sín isa nda kíjnak̄o chjoón-l̄a; ³⁴ jò skoya k̄joa t̄síkájno. T̄i'koaá jè chjoón ra t̄jna tajngo k̄o jè tsati ra kjè k̄i bixan, kií síkájno k̄joa 'tse Na'ín-ná, kó'sín nga tsje síkíjna ijo-l̄a k̄o inima-l̄a. Tanga jè chjoón ra t̄jín-l̄a 'xin, jé síkájno k̄joa ra t̄jín i isà'nde k̄o kó'sín isa nda kíjnak̄o 'xin-l̄a.

³⁵ K̄jonda tsajiòn-nájiòn nga k̄o'sín t̄ixian-no, mì tsa ki-ni nga 'an t̄batechá-no. Kíí k̄o'sín t̄ixian-no, mé-ni nga nda k̄jón titsajna jiòn, nga mì ta kj'íi k̄joa kotèkjáya-no nga síxá-la Nainá.

³⁶ Tsa jngo x̄ita k̄o'sín tíma-l̄a nga mì nda t̄i'sín nga kjè bixan-k̄o chjoón ra ijye t̄jnjanda-l̄a k̄o tsa ijyeé ijchó chiba-l̄a nga k̄ixan, 'koaá

'sín kata'sín koni 'sín tsò-là kjobítsjen-là; katixan-ko, nga mì tsa jé-ní. ³⁷Tanga jè ra ko'sín ngi ko inìma-là ijye iskosòn-là nga takó kjè ma kíjnako chjoón ra ijye tíjnanda-là, mì tsa yá ra kjo'ñoó tí'sín-là, tsa maá kichíkjoako-là ijo-là, ndaá-ni tsa mì kixan-ko. ³⁸Nga jè ra bixan, ndaá tí'sín, ko jè ra mì ki bixan, isaá ta nda tí'sín.

³⁹Jè chjoón ra ijye ixan, yaá itsabá'ñoó 'xìn-là 'kia nga tíjnakon-isa jè 'xìn-là, tanga tsa kiyá jè 'xìn-là, ijyeé tíjnandií-ni; komaá kixan india-ni nga kíjnako ni'sín ta yá xita ra mejèn-là, tsa ta 'én-là Nainá makjiín-là. ⁴⁰Tanga 'koaá xiaaŋ ra 'aŋ, isaá-la ta nda-ni tsa ta ko'sín kíjna tajngo jè chjoón ra ijye 'ken 'xìn-là. Ko 'koaá ma-naa nga tíjn-te-na jè Inìma Tsje-là Nainá, ko jé-la ra ko'sín tísihiya-na.

Tsajmì ra sinchá ya ngixkon ra ta xkósòn

8 Jè ra kjoa 'tse ijo-là cho ra biya a'ta 'tse xkósòn ra nainá tsò-là xita isà'nde, jìòn-jìòn bixó-nó nga nga'tsi-ná ijyeé tíjn-ná kjoachjine a'ta 'tse kjoa kii. Kixíí kjoa, tanga 'kia nga tíjn-ná kjoachjine, ma'ngaá takén. Tanga 'kia nga tíjn-ná kjotsjacha, isaá nda 'bi nga'ñoó-lá xàngieé. ²Tsa tíjn i'ka ra ko'sín síkítsjen nga ijyeé 'ñoó nda machiya-là, takó kjè tsa nda be kjòn-ni koni 'sín tíjnè-là nga ske. ³Tsa yá xita-ni ra tsjake Nainá, jè Nainá ndaá bexkon xita kii.

⁴'Koaá xián-no kó'sín tíjn, a maá chine ijo-là cho ra biya a'ta 'tse xkósòn ra nainá tsò-là xita. Bixó-nájiòn nga ijyeé 'ya nga jngo xkósòn ra nainá tsò-là xita isà'nde, mì tsa mé nga'ñoó tíjn-là, nga ta jngoó ma-ni ra ngi Nainá. ⁵Ni'sín takó tíjn ya ján ngajmi ko ya a'ta nangi jña ra ko'sín nainá tsò-là xita. (Koni tsò-ni kjoa nga kíjn ma-ni ra nainá ko ra na'ín-ná.) ⁶Tanga ra a'ta tsajién, ta jngoó ma-ni ra Nainá, jè ra Na'ín-ná ma, jè ra a'ta 'tse nchrabá ijye-ni nga'tsi tsajmì ra tíjn; ko kíí xá titsajna-ná nga jè chja'nda-ná ra jién. Ko ti'koaá ta jngoó ma-ni jè ra tíjna ítjòn-ná, jè Jesucristo, jè ra a'ta 'tse nga'ñoó-là ma isinda-ni nga'tsi tsajmì ra tíjn, ko skanda a'ta 'tseé titsajnakon-te-ná ra jién.

Kó'sín nga tíjnè-là nga kotsjacheé xàngieé

⁷Tanga mì tsa ta nga'tsi-ni xita ko'sín nda be kjoa kii; nga tíjn i'ka ra ko'sín nga-là skanda kjotseé nga jña bexkón xkósòn ra nainá tsò-là; takó 'koaá 'sín síkítsjen, 'kia nga kjine tsajmì ra ya mangatsja xkósòn, koni tsa takó inchibexkón-ní. Ta ngatji-là nga inda tíjn ya ajin kjobítsjen-là, 'koaá ma-là tsa inchibátsji-jé-là ijo-là. ⁸Jìòn, 'koaá 'sín bixó jìòn, nga mì tsa a'ta 'tse tsajmì ra ma chine isa nda

skaábétjó-ná Nainá. Tsa kichieé, mì tsa isa nda kjòn komeé; kò tsa mì kì kichieé, mì tsa isa 'cho kjòn komeé ya ngixkon Nainá. ⁹Kixij kjoa, ni'sín ko'sín tjín, tanga tikòndako-no jña xàngieé, kì tà jìòn ngatjì-no nga koàtsji-la jé-la ijo-la jña 'ndsé ra inda tjín-isa ya ajin kjobítsjen-la. ¹⁰Tsa tjín i'ka jìòn ra ko'sín tsò nga tjín-la kjobítsjen nga maá chine ta mé ijo-ni, tsa ya fi kàkjèn ya i'nde ñánda nga jeya tíníkijna xkòsòn ra nainá tsò-la xita, tsa ske jngo 'ndsé ra inda tjín ya ajin kjobítsjen-la, ¿a mí tsa ti'koa kjinchrabàjin ikon nga skine tsajmì kii? ¹¹Jè xita ra ya fi kàkjèn-kò jè kjobítsjen-la ra tsò, nga maá chine ijye ta mé tsajmì-ni, ta jè-ni ngatjì-la nga ya skajin jé jè 'ndsé ra inda tjín ya ajin kjobítsjen-la ra ti'koa jè Cristo 'ken-tjì ngájo-la. ¹²Kia nga ko'sín fatsji-jé jìòn ra a'ta 'tse jña 'ndsé kò a'ta 'tse jña tichjeé nga fatsji 'chin-la ya ajin kjobítsjen-la ra inda tjín, yaá-ni a'ta 'tse Cristo nga inchifatsji-jé jìòn 'kia nga ko'sín inchi'nià. ¹³An, tsa ta jña-ni ngatjì-la tsajmì ra kjine nga koàtsji-jé 'ndsèe, isaá-la nda-ni nga mì ti ijo skine-na mé-ni nga mì ti tsja jé skajin-ni.

Kjoa ra tjí'nde-la nga 'sijn jè xita ra jè Cristo bixáya-la

9 ¿Mé-ni mì kì makjiín-no koni 'sín nga xian-no? ¿A mí tsa jè Na'ín-ná Jesucristo xá tsikíxáya-na? ¿A mí tsa tijnandiáa ra 'an? ¿A mí tsa xkoàan kítse-na Jesús ra tjina ítjòn-ná? ¿A mí tsa jìòn ma jìòn xá-na ra a'ta 'tse Na'ín-ná? ²Ni'sín tjín i'ka xita ra ko'sín tsò nga mì tsa Cristo tsikíxáya-na; tanga tjíjín-no ra jìòn nga jè tsikíxáya-na. Kò 'kia nga ko'sín makjiín-no ra a'ta 'tse Cristo, yaá 'ya-la nga kixi kitií kjoa nga jè tsikíxáya-na.

³'Kia nga jngo xita kjonangi-naa ra kondra tsa'an, kii'sín xin-la nga básikotjiaa ijo-na. ⁴¿A mí tsa tjí'nde-najin nga 'ki-najin ra kichi-jin kò ra 'sio-jin? ⁵¿Kò a mí tjí'nde-najin nga kitjájmekó-jin ra chjoón-najin ma, ra ti'koa 'én-la Nainá makjiín-la, koni 'sín 'sín jña xita ra i'ka ra ti'koa Na'ín-ná tsikíxáya-la, jña ra 'ndse ma Na'ín-ná kò jè Cefas [jè ra tsò-ni Pedro]? ⁶Kò, ¿a ta 'aán-ná kò Bernabé ra kjo'ño tjínè-la nga sixá-jin nga sakò-najin ra ma chjine-jin? ⁷¿A tjín i'ka xita ra chíchàn sixá ra tjíña bíchjí-ilá ijo-la? Kò, ¿a tjín xita ra bítje yá ra bajà-la to ra ma chine, kò mì kì kjine-ni jè to-la ra bajà? Jña xita ra tjín-la nchraja-tsjin, ¿a mí tsa 'bi tsjin ra bachrje-la? ⁸Kì tà chjàn ko'sín níkiítsjen jìòn, tsa tà kjobítsjen 'tse xita-ní ra tísichjéen ra 'an. ¿A mí tsa ko'sín tíchja-te kjotéxoma-la Nainá? ⁹Jon, 'koaá 'sín tíchja jè kjotéxoma-la Nainá ra tsikínda Moisés, nga tsò: Jña nchraja ra bínchi, kì tà chjàn na'ya bí'a-la tsa'ba. 'Én kii mì tsa kò 'sín tsò-ni nga Nainá 'ño makájno-la a'ta 'tse nchraja; ¹⁰a'ta tsajién-né ra 'ño

makájno-la, kɔ a'ta tsajién-né nga kɔ'sín kisinda jè kjotéxoma-la Nainá. Nga jè ra síkínchi nchraja kɔ jè ra sítsje tsajmì ra majchá-la, tjíngoó ikon nga inchikoñá-la nga tjábé chiba-la tsajmì. ¹¹ 'Kia ngajin tsi'kènajmí-lajin 'én ra nda tsò, 'koaá 'sín jngoya-la koni tsikitjéé jngo-jin tjachó ya ajin inìma-najìon. ¿A sí taxkì tsee inchiníjé-lajin tsa 'kì-nájin tsajmì ra machjeén-najin nga ma kitsajnakon-najin? ¹² Tsa jñà ra kj'íi xità, tjí'ndeé-la nga kjábé chiba tsajmì ra a'ta tsajiòn, ¿a mí tsa isa 'ñó tjí'nde-najin ra jin nga tjí'koaá tjábé chiba-najin?

Tanga mì tsa kɔ'sín inchi'nià-jin koni 'sín nga tjí'nde-najin; ta inchinikjiín-nájin ni'sín ta mé kjoa-ni, ta ngatjì-la nga majin-najin nga katasatéchéjà-la jè 'én xitse ra nda tsò a'ta 'tse Cristo. ¹³ Jiòn, ndaá tjíjin-no nga jñà xità ra ya síxá ya i'nde tsje-la Nainá, jñà kjine tsajmì ra ya tjín; kɔ jñà ra ya síxá ya i'nde ñánda nga jñà xità bísòn kjotjò-la nga síngatsja Nainá, bakoó chiba-la ijo-la cho ra ya sihiyosòn. ¹⁴ 'Koaá ti'sín ijye kitsjà kjohixi jè Na'ín-ná nga kitsò: Jè xità ra 'keènajmíya 'én xitse ra nda tsò a'ta 'tse Cristo, yaá katasakó-la mé tsajmì ra kíjnakon-ni. ¹⁵ Tanga ra 'an, ni kjè tsa jè kjohixi rakìi sikjéén, kɔ ni mì tsa ki xá tìbindá-najìon jè xajon rakìi mé-ni nga kɔ'sín síko-nájiòn. Isaá nda-ni tsa katabiya jnchro, mì 'koa-ni tsa yá ra kjoahíxìn-na jè kjotsja ra tjín-na koni 'sín nga ta kjotjò 'benájmíyaá 'én xitse ra nda tsò.

¹⁶ 'Kia nga kɔ'sín 'benájmíyaá jè 'én xitse ra nda tsò a'ta 'tse Cristo, mì tsa ki-ni nga 'an jeya síkíjnaa ijo-na, nga xá 'koaá 'sín ijye tjínè-na nga 'siaan. Ima-ró-na tsa mì kì 'kenájmíya jè 'én xitse ra nda tsò a'ta 'tse Cristo. ¹⁷ Tsa tà 'aán tsiki'tín-la ijo-na koni 'sín nga tí'siaan jè xá rakìi, tjínèa-na nga ton síkíjne; tanga tsa jngoó kjoa ra tjínè-na nga tísihítjasòon, tsó-ni kjoa nga jè xá ra Nainá kisingatsja-na tísihítjasòon. ¹⁸ Jè chjì-na ra tíjábé-na, jè-ní nga tjín-la kjotsja jè inìma-na 'kia nga 'benájmíyaá 'én xitse ra nda tsò a'ta 'tse Cristo, nga mì tsa tísikíchjì jiàan; ni'sín tjí'nde-na nga a'ta 'tse 'én nda-la Cristo kótijnakon-na, mì tsa kɔ'sín tí'sin jiàan. ¹⁹ Ni'sín tíjñandiáa, nga mì tsa chi'nda maa, tanga chi'ndaá tí'siaan ijo-na a'ta 'tse nga'tsi xità, mé-ni nga isa kjin xità koma 'kenájmí-la 'én-la Cristo nga katakjiín-la. ²⁰ 'Kia nga ya tíjnajin-la jñà ra xità judío, 'koaá 'sín 'siaan koni tsa xità judío-te ra 'an, mé-ni nga koma kichjà-la 'én-la Cristo nga katakjiín-la. Kɔ ni'sín ra 'an, mì tsa ti kjo'ñó tjínè-na nga jè kjotéxoma-la Moisés síhitjasòon, tanga 'kia nga ya tíjnajin-la jñà xità ra kjo'ñó bínè-la ijo-la nga kjotéxoma síhitjasòn, 'koaá ti'sín 'siaan ra 'an koni 'sín 'sín xità kii, mé-ni nga koma kichjà-la 'én-la Cristo nga katakjiín-la. ²¹ 'Kia nga ya tíjnajin-la jñà xità ra mì tsa ya inchimajchájìn kjotéxoma-la Moisés, 'an, 'koaá ti'sín 'siaan koni jñà

x̄it̄a k̄i m̄é-ni nga ma kichjà-là 'én-là Cristo nga katakjiín-là. Tanga mì tsa ki-ni nga mì yà tímajchájiaaŋ kjotéxoma-là Nainá. Nga jé kjotéxoma-là Cristo tímajchájiaaŋ. ²²'Kià nga yà t̄ijnajin-là j̄nà x̄it̄a ra takó inda ijncha a'ta 'tse Nainá, 'koaá t̄i'sín 'siaaŋ ra 'an koni tsa takó inda t̄isen ra a'ta 'tse Nainá mé-ni nga ma kósiko-na nga t̄jó nga'ñó-ni a'ta 'tse Nainá, j̄nà ra takó inda ijncha. Yaá síngásòn-ko ra 'an n̄i'sín takó kjòn x̄it̄a, koni tsa ko'sín k̄i-te koni ra j̄nà, ta kó'sín-ni nga koma kochrjékajin i'kaa kjohi'in ra kjoa 'tse jé-là. ²³Kií ko'sín 'sin-naa kjoa k̄i ra ta ngat̄j̄ 'tse 'én x̄it̄se ra nda tsò a'ta 'tse Cristo mé-ni nga a'ta 'tse sakò-te-na kjonda.

²⁴Jiòn, ijyee nda t̄j̄jin-no 'kià nga mahachikon x̄it̄a, nga'tsí-ni x̄it̄a nga mahachikon, tanga ta jngo kjón-ni ra síkijne ko t̄jábé-là kjot̄jò. Jiòn, ko'sín nda t̄iichikon ra a'ta 'tse Nainá mé-ni nga síkijne-no ko t̄jábé-no kjot̄jò ra tsjá. ²⁵Nga'tsi x̄it̄a ra sískákjo yà ñánda nga maská, nda kjón b̄itsajnanda ít̄jòn, mì tsa j̄nà síchjeén-j̄in tsajm̄i ra 'cho síko. Kií ko'sín 'sín-ni mé-ni nga s̄iikijne-ni nga ma t̄jábé-là kjot̄jò; tanga ra ma askan-nioo jè kjot̄jò ra 'bì-là, fitson-ní; tanga jién, jè bixkàn-t̄jie nga katat̄jábé jngo-ná kjot̄jò ra mì fitson skanda ta kjiá-nioo. ²⁶Mì tsa ta ko'sín tímahachikon ra 'an [ra a'ta 'tse xá-là Nainá] koni jngo x̄it̄a ra mì k̄i be ñánda kjichò; t̄i'koaá mì tsa ko'sín t̄i'siaaŋ koni jngo x̄it̄a ra 'béjin 'bé'a isén 'kià nga 'bé-là chrjango xákjién nga kjaán-ko. ²⁷Ta isaá jnchro 'an, 'koaá 'sín biné-là ijo-na nga kata'se-na kjohi'in, mé-ni tsa 'kià nga ijye ítsakon-yá-là x̄it̄a ra k̄i'í, mì tsa t̄i 'an tsjin-tákon-na ijo-na nga sijchíja kjot̄jò ra t̄jínè-na nga síkijne.

Kó'sín t̄jín xkósòn ra t̄jna-ná a'ta 'tse naxindá Israel

10 Jiòn ndí 'ndsé ko ndí tichjeé, nda kjón katasijin-no nga j̄nà x̄it̄a jchínga k̄jin-ná, ['kià nga itjojin yà naxindá Egipto], yaá tsikimangi'ngién yà ifi [jè ifi ra k̄ij̄ ít̄jòn-là], ko t̄i'koaá nga'tsìdò yaá tsatojin yà ndáchikon. ²Nga'tsi x̄it̄a k̄i, yaá isatindá yà ajin-là ifi ko yà ajin ndáchikon mé-ni nga kjomà yà tsikitsajnajt̄jín-ko-ni jè Moisés. ³Jngoó ndiyá t̄jín-ni tsajm̄i ra iskine ra a'ta 'tse k̄joxkón-là Nainá inchrabà-ni. ⁴T̄i'koaá ta jngoó ndiyá-là nandá ra ki'tsi, ra t̄i'koa a'ta 'tse k̄joxkón-là Nainá inchrabà-ni ra it̄jokjá naxi ra a'ta 'tse Nainá 'ji-ni ra yà tsakáhijtakò x̄it̄a k̄i ta kó'sín nga k̄ij̄; ko jè naxi rak̄ij̄ jè Cristo-ní. ⁵Kjameé ta nga'tsi j̄nà x̄it̄a k̄i, mì k̄i kisasèn-là Nainá koni 'sín nga ki'sin; 'koaá ma-ni nga yà 'ken yà i'nde a'ta x̄in ñánda nga nangi kixi.

⁶'Kià nga ko'sín kjomà ta nga'tsi kjoa k̄i, jngoó xkósòn isijna-ná ra jién, mé-ni nga mì ko'sín j̄nà síkjaájin-né kjoa ra 'cho t̄jín, koni 'sín

ki'sin xita kii, nga jña isikjahájin jña kjoa ra 'cho tjin. ⁷ Ko kì chjàn jña minchaxkó'nchi'ta-la ko 'yaxkón jña ra ta nainá xkósòn-la xita, koni 'sín ki'sin i'ka jña xita kii, nga 'koaá 'sín tíchja xajon ra tji'ta 'én-la Nainá nga tsò: “Jè naxindá tsijen kjón tsikitsajna nga tsakjèn ko nga ki'tsi, ko akjòn kisíská [nga kijtsexkón jè nainá xkósòn].” ⁸ Ko mì tsa ko'sín kjoachijngi 'sieén ra jién, koni 'sín ki'sin i'ka jña xita kii; nga 'koaá kjomà-ni nga sí kajan jmi 'ken nga ta jngo nichjin. ⁹ Ko mì tsa ko'sín chji'té Na'in-ná koni 'sín ki'sin i'ka jña xita kii nga iskó'ta Na'in-ná, nga kii jnchro ko'sín kjomà-ni nga ta yeé tsi'ké-la nga 'ken. ¹⁰ Ti'koaá mì kì ko'sín tsjájé'tá-lá Nainá, koni 'sín ki'sin i'ka jña xita kii nga tsjakjájé'ta-la Nainá, 'koaá 'sín kjomà-ni nga 'ji jngo ikjalí ra ma-la síkjesòn xita nga isì'ken jña xita kii.

¹¹ Jngoó xkósòn isijna-ná ra jién 'kia nga ko'sín kjomà'tin jña xita kii, ko kii ko'sín isi'ta-ni ya Xajon-la Nainá mé-ni nga katachiya-ná nga mì ko'sín 'sieén, jién ra titsajnakeén nichjin ra tífehe'ta-ni 'ndi-ni. ¹² 'Koaá ma-ni jè ra ko'sín tsò nga ijyeé kixi tíjna ra a'ta 'tse Nainá, nda katasíkonda ijo-la nga mì jé skajin. ¹³ Nga'tsi kjoa ra tákajin jìòn skanda 'ndi-ni nga tíjá'ta kjoa ra makjiín-no, jña-ní kjoa ra ko'sín ma'tin ta yá xita-ni. Tanga jè Nainá, ngi xita kixi ra jè; maá jè kjó'ta takòn jìòn nga mì kì tsjá'nde ra jè nga isa tse kjohi'in sikjiín jìòn koni 'ki nga ma chíkjokjo-no. 'Kia nga mé kjoa ra skajin jìòn, nga tjá'ta kjoa ra makjiín-no, jé Nainá skíixa'nde kó'sín nga ma kítjokajion kjoa kii, mé-ni nga ma chíkjokjo-no.

Kó'sín tjinè-la nga sikítsjen-yeé a'ta 'tse 'kia nga tsakjèn-ko xita-la Jesús

¹⁴ 'Koaá ma-ni jìòn ndí 'ndsé ra tsjake-no, kjiín tikijna-la kjobítsjen-no xkósòn ra nainá tsò-la xita. Kì ni ta itsé jè 'yaxkón. ¹⁵ 'Koaá 'sín tìbakó-no koni tsa ijye xita chjine jìòn; ya nda jchibaya-no koni 'sín nga tíxin-no. ¹⁶ 'Kia nga 'yé jè ra tjiya chitsín ra ijye kjòchikon'tin, yaá níngàsòn-kjeé ko jè jní-la Cristo, ko jè niño nchrajín ra nijòyeé, yaá níngàsòn-kjeé ko jè ijo-la Cristo. ¹⁷ Ni'sín 'ñó kjìn ma-ná ra jién, jngoó-ni niño nchrajín ra chineé, 'koaá ma-ni nga jngoó ijo ma-ná ta nga'tsi-ná jién.

¹⁸ Chítsijen-la jña xita naxindá Israel, jña ra kjine ijo-la cho ra mangatsja Nainá ya ñándá nga biya cho, yaá síngàsòn-kjoko ko jè kjotjò ra mangatsja Nainá. ['Koaá ti'sín jngoya-te-la tsa jìòn chjineé ijo-la cho ra sí'ken-la nainá xkósòn-la xita.] ¹⁹ Ko, kó tsò-ni 'én ra kotíxian-no? ¿A tsó-ni kjoa nga tjin-la nga'ño jña cho ra ya biya-la nainá-la xita isà'nde; ko a tsó-ni kjoa nga tjin-te-la nga'ño jña

nainá kîi? ²⁰ Majîn; tsó-ni 'én ra kotíxian-no, 'kia nga jñà xîta ra mì kî bexkon Nainá sí'ken kjotjò cho, inìma 'cho-la níí-ní ra ko'sín síngatsja kjotjò-la, kò mì tsa jè-jìn Nainá. Kò majîn-na ra 'an nga jè xîta-níí síngàsòn-kò jìòn. ²¹ Mì kî nda tjín tsa 'kia ya 'yò jìòn jè ra tjíya chîtsín koni 'sín kitsjà kjohixi Nà'ín-ná kò tì'koaá 'siò jìòn jè ra ya síngàsòn-kò inìma 'cho-la níí. Tì'koaá mì kî nda tjín tsa 'kia nga bichi jìòn niño nchrajín nga ya níngàsòn-kò Nainá kò tì'koaá kichi-te jìòn nga síngàsòn-kò inìma 'cho-la níí. ²² ¿O ra mejèn-no nga sijti-la Nà'ín-ná nga katamachini? ¿A isaá 'ñó tjín-no nga'ñó ra jìòn koni ra jè?

Kó'sín nga ta jé kjoa 'sieén ra jè Nainá jeya tikijna

²³ Kíí 'sín tsò xîta nga tjí'nde-ní nga 'sieén ta mé kjoa ra mejèn-ná, tanga mì tsa ta nga'tsi-ni kjoa kjen-ná ndiyá. Kò tjí'nde-ná nga 'sieén ta mé kjoa ra mejèn-ná, tanga mì tsa ta nga'tsi-ni kjoa tsjá nga'ñó-ná. ²⁴ Kì ta kjonda tsajìòn fatsjio, jè tjatsjio kjonda 'tse xîta ra kjíí.

²⁵ Maá chjinee ta mé ijo ra ijncha ñánda nga satína ijo; kî tà chjàn chjinangio ñánda nchrabá-ni, mé-ni mì síiskáko-no jè kjobítsjen-no. ²⁶ Nga 'tseé Nà'ín-ná jè nangi kò nga'tsi tsajmì ra tjín-la.

²⁷ Tsa jngo xîta ra mì kî makjiín-la a'ta 'tse Nainá, síkji'nchré-no nga kongí kichiod ya ni'ya-la, kò tsa mejèn-najìòn kongió; chjinee ta mé ra síhijyo-no ya asòn ímixa; kî tà chjàn chjinangio mé tsajmì-ni, mé-ni mì síiskáko-no jè kjobítsjen-no. ²⁸ Tanga tsa yá xîta ra kító: “Jñà ijo cho kîi, jñà kàbiya-la koni jngo kjotjò jñà ra nainá xkósòn”, yaá ijdáa kî tà chjàn chinee, ta ngatjì-la jè ra kòkàtsò, kò mé-ni mì kî koskaya-la kjobítsjen. ²⁹ Mì tsa jè kjobítsjen ra tjíjin ya ajin inìma-no ra kotíxian-la, jè kjobítsjen-la jè ra ko'sín kàtsò.

Tanga tsa tjín i'ka ra skonangi nga kító: “¿Mé-ni satéchjà-na kjoa ra mejèn-na nga 'siaan ta ngatjì-la nga 'cho koma-la jñà kjobítsjen-la xîta ra i'ka? ³⁰ Tsa jè Nainá títsja-la kjonda a'ta 'tse tsajmì ra tíkjíne, ¿a ndaá tjín tsa 'cho 'kín-la tsajmì ra ijye kàtsja-la kjonda Nainá?”

³¹ Tanga jìòn, 'kia nga bichiod, 'kia nga 'yò, kò tsa mé kjoa ra 'nià-isa jìòn, kata'yaá-la nga jè Nainá jeya inchiníkijna jìòn. ³² Kì tà ngatjì tsajìòn-no nga jé skajin jñà ra xîta judío kò jñà ra mì tsa xîta judío, kò jñà ra xîta naxindá-la Nainá. ³³ Isaá nda tjín nga ko'sín 'tiaàn jìòn koni 'sín nga 'siaan ra 'an. Ta ñáa kjoa ra 'siaan, 'koaá 'sín 'siaan koni 'sín nda sasén-la nga'tsi xîta. Mì tsa kjonda tsa'an batsjía, jè jnchro batsjía kjonda 'tse xîta ra kjíí mé-ni nga ma katitjokàjin-ni jé-la.

11 Kò'sín chjínjí-nájìòn, koni 'sín tíkjingí-la 'an, jè Cristo.

**Kó'sín nga tǵínè-là nga 'sǵin íchjín ya
ñánda nga maxkóya xǵta-là Nainá**

² Jiòn 'ndsé kǵ tichjeé, ndaá tǵín koni 'sín inchi'nià jiòn nga níkǵtsjen jiòn ra a'ta tsa'an kǵ nga'tsǵ kjoa ra 'siaan, kǵ nga tǵ'koaá inchinitjasòn-te jè kǵjotéxoma ra 'an ísikátoya-no. ³ Tanga mején-na nga nda katasǵjin-no, nga nga'tsǵ xǵta 'xǵin, jé Cristo tǵjna ítjòn-là nga jè ma skǵ, kǵ jè chǵoón, jé xǵta 'xǵin tǵjna ítjòn-là nga jè ma skǵ, koni 'sín nga jè Cristo, jé Nainá tǵjna-là nga jè ma skǵ. ⁴ Tsa jngo xǵta 'xǵin bíjtsa skǵ 'kia nga chǵa'ta-là Nainá kǵ tsa 'kia 'bénajmǵya 'én-là Nainá, mì kǵ tǵbexkón-jǵn jè Cristo ra jè tǵjna koni skǵ. ⁵ Tanga tsa jngo chǵoón ra mì kǵ bíjtsa skǵ 'kia nga chǵa'ta-là Nainá kǵ tsa 'kia nga 'bénajmǵya 'én-là Nainá, mì kǵ tǵbexkón-jǵn jè 'xǵin-là ra skǵ tǵjna; nga 'koaá 'sín jngoya-là koni tsa isijno ska-là tsǵa skǵ. ⁶ Nga tsa jè chǵoón mì kǵ bíjtsa jè skǵ, katabǵjno ska jnchro; tanga tsa masobá-là nga bate tsǵa-skǵ nga sijno ska-là, isaá nda-ni nga katabǵjtsa jnchro jè skǵ. ⁷ Jè ra xǵta 'xǵin mì kǵ tǵj'nde-là nga kǵijtsa jè skǵ, nga xkósòn-là Nainá-ní, kǵ yaá a'ta 'tse xǵta 'xǵin 'ya-là kjoajeya-là Nainá; tanga yaá a'ta 'tse chǵoón nga 'ya-là kjoajeya-là 'xǵin-là. ⁸ Nga jè ra xǵta 'xǵin, mì tsa ya ítjo'ta-ni a'ta 'tse chǵoón, jé chǵoón ra ya ítjo'ta-ni a'ta 'tse xǵta 'xǵin. ⁹ Kǵ mì tsa jè ngatǵjǵ-là chǵoón nga isinda jè xǵta 'xǵin, jé ngatǵjǵ-là xǵta 'xǵin nga isinda jè chǵoón. ¹⁰ 'Koaá ma-ni jǵnà íchjín tǵjínè-là nga kǵijtsa skǵ, mé-ni nga jcha-là jè kǵjotéxoma ra tǵjín-là, mé-ni nga ske jǵnà ìkǵjalǵ. ¹¹ Tanga ra a'ta 'tse Na'ín-ná, tsa tsǵn jè xǵta 'xǵin, tǵ'koaá tsǵn jè chǵoón; kǵ tsa tsǵn jè chǵoón, tǵ'koaá tsǵn jè xǵta 'xǵin. ¹² Koni 'sín jè chǵoón ra tsíkǵnda ítjòn Nainá, yaá ítjokà'ta-ni a'ta 'tse xǵta 'xǵin, kǵ tǵ'koaá jè xǵta 'xǵin yaá tsǵn-ni a'ta 'tse chǵoón; tanga ta nga'tsiòò, a'ta 'tse Nainá nchrabá-ni.

¹³ Ndaá tǵkǵtsjen jiòn, ¿a ndaá tǵjín tsa jǵnà íchjín mì kǵ tǵjǵtsa skǵ 'kia nga kǵchǵa'ta-là Nainá? ¹⁴ ¿A mí tsa xá kǵ'sín ki'chá-ná nga kǵjosabà-ní tsa jngo xǵta 'xǵin sǵindajò tsǵaskǵ? ¹⁵ Tanga jǵnà íchjín, kí kǵ'sín ki'tsǵ-là nga sǵindajò tsǵaskǵ nga isaá nda batsǵjen, nga jè tsǵaskǵ ma-ni koni tsa jè níkje xo'ba ra bíjtsa skǵ. ¹⁶ Tsa yá ra mején-là nga kǵj'íí 'sín kǵtsǵ ra a'ta 'tse kjoa kǵi, kǵ'sín nda katasǵjin-là, mì tsa kǵj'íí 'sín nga-isa-najǵn ra jǵn kǵ nga'tsǵ jǵnà ra naxǵndá-là Nainá ma.

**Kó'sín nga nda kǵjón-ní 'sieén 'kia nga sǵkǵtsjen-yee
a'ta 'tse kǵ'sín nga tsakjèn-kǵ xǵta-là Cristo**

¹⁷ Tanga jǵnà 'én ra fi-isa ra kǵxin-no, mì kǵ ma nda sǵkǵtsajna-no, ta ngatǵjǵ-là 'kia nga maxkóya jiòn, mì tsa mé kǵjonda ra sakó-no, ta

isaá jnchro kjoa'cho sakó-no. ¹⁸ Jè ra ma'tsia-ni ra koxín-no, 'koaá 'sín iska'ta-na 'én, nga 'kia-ró nga maxkóya jìon ra naxindá-la Cristo 'mì-no, tjiòn-ró nijòya-no ijo-no; mejèn tsa makjiín-na tsa 'koaá 'sín inchi'nià kitioò. ¹⁹ 'Koaà-la 'sín koma ko 'sa-najìon mé-ni nga jcha-la yá kjòn-ni ra kixi kjoa nga xita-la Cristo ma. ²⁰ Ta ngatji-la 'kia nga maxkóya jìon, mì tsa ngi ko'sín bichi kiti jìon koni 'sín nga kitsjà kjokixi jè Na'ín-ná nga sikítsjen-yé ra a'ta 'tse kjoabiya-la. ²¹ Nga tjín i'ka ra tsò ra ská-la bakjèn nga majín-la tsjá-la xákjín jè niño-la, ko skanda ma'chi-ní; ko jñà ra i'ka, imaá ajò-la ta ngatji-la nga mì kì bakò-la niño. ²² ¿A tsín-no ni'ya ñándà nga ma 'yò ko bichioò? ¿Mé-ni nga ko 'sín 'nià-no nga nachrjengi-najìon ra xita naxindá-la Nainá? Ko ti'koaá nisobá-la jñà ndí xita ra tsín-la ra bakjèn. ¿Kó xián ra 'an? ¿A maá nda síkítsajna-najìon ra a'ta 'tse kjoa kii? Majín, mì kì ma nda síkítsajna-no.

²³ Nga a'ta 'tsee Na'ín-ná nga kjomà-na koni 'sín tjín kjoa ra ísikátoya-najìon: Nga jè nitjen 'kia nga tikjè mangatsja xita kondra-la jè Na'ín-ná, iskábé jè niño nchrajín, ²⁴ kùichja nga kitsjà-la kjonda Nainá, isijòya jè niño nchrajín ko akjòn kitsò: Jè niño nchrajín rakii, jè-ní ra ijo-na ra títsja ra ta ngatji tsajìon; ko'sín tijòya-te jìon niño nchrajín nga tikítsjen-yá ra a'ta tsa'an. ²⁵ 'Koaá ti'sín ki'sín 'kia nga ijye tsakjèn; iskábé jè chitsín, nga kitsò: Jè nandá xán 'tse uva ra tjíya chitsín rakii, jè jní-na ra xaájten nga sindajín xitse jngo kjoa ra a'ta tsajìon ko Nainá. 'Koaá 'sín 'tiaàn ki'ta nga tikítsjen-yá ra a'ta tsa'an 'kia nga india-india 'siòò. ²⁶ 'Koaá ma-ni, 'kia nga india-india chjinee jìon jè niño nchrajín rakii, ko 'siòya jìon nandá xán 'tse uva jè chitsín rakii, jè kjoabiya-la Na'ín-ná 'benajmíya jìon, skanda 'kia nga kjíí india-ni ra jè.

Kó'sín tjínè-la nga nda kjón-ní sikítsjen-yé 'kia nga tsakjèn-ko xita-la Jesús

²⁷ 'Koaá ma-ni tsa yá ra ta ko'sín skine jè niño nchrajín rakii, ko sk'í jè nandá ra tjíya chitsín 'tse Na'ín-ná, tsa mì kì bexkón-ni kjoa kii, jé túbátsji-la ijo-la, nga túbachrjengi-ní koni 'sín nga 'ken Jesús nga kitsjà ijo-la ko nga tsikíxten jní-la. ²⁸ Kíí machjeén-ni nga nda kjón-ní tichiyajin-la inima-no 'kia nga tikje chjinee jè niño nchrajín ko 'siòò jè nandá xán 'tse uva ra tjíya chitsín 'tse Na'ín-ná. ²⁹ Jè ra bakjèn, ko 'bi, tsa mì kì túbexkón-ni kjohi'in ra kjomà'tin ijo-la Na'ín-ná, tijé túbínè-la kjohi'in ijo-la 'kia nga bakjèn ko 'bi. ³⁰ 'Koaá ma-ni nga ko'sín 'ñó kjín ma-ni ra ya títsajnajin-najìon ra 'ñó kiya ko ra inchife nga'ñó-la, skanda tjín i'ka ra ijye 'ken. ³¹ Tsa jién-la ra nda kjòn

sichiya ítjòn-lá jè inìma-ná kó'sín titsajneé, mí-la tsa kotjín kjohi'in tsjá-ná Na'ín-ná. ³²Tanga tsa jè Na'ín-ná tsjá-ná kjohi'in, kií-ní nga mejèn-la nga siikixiya-ná mé-ni nga mì ya taña sikjieén kjohi'in ra mì fehe'ta ra kòko-la jñà xita isà'nde ra mì kì bexkón Nainá.

³³'Koaá ma-ni jìòn ndí 'ndsé, 'kia nga kítajnajtín jìòn nga kichiod ra a'ta 'tse Na'ín-ná, jchíña-la xàngioo nga jngó jngó-no. ³⁴Tsa yá ra 'ñó ajò-la, ya katakjèn kjòn ya ni'ya-la, mé-ni nga mì kì kjohi'in tsjá-no Nainá tsa 'kia nga mì kì nda 'siaan 'kia nga koxkóya. A'ta 'tse kjoa ra kjíi-isa, 'kia kjòn nda sikíxiya-no 'kia nga kijchòjkon-no.

Kó ta 'sín tjín kjoachjine ra tsjá-ná Nainá ra ma sixá'ta-lá

12 Jìòn ndí 'ndsé kò ndí tichjeé, mején-na nga nda katasijin-najìòn kó'sín tjín ra a'ta 'tse kjoachjine ra tsjá Inìma Tsje-la Nainá mé xá ra 'sieén ra a'ta 'tse. ²Ndaá tjíin-najìòn, 'kia nga tikje ya makjín-no ra a'ta 'tse Nainá, yaá tsangì'ta-la jìòn nga xìn ndiyá kiìko-no jñà xkòsòn ra mì kì ma-la chja ra nainá tsò-la xita. ³'Koaá ma-ni nga kò'sín katasijin-no, nijngo ra ma kító: “iTaxki katama'tin Jesús!”, tsa a'ta 'tse Inìma Tsje-la Nainá tíchja-ni. Kò tí'koaá tsa mì a'ta 'tse Inìma Tsje-la Nainá tíchja-ni, mì kì yá ra ma kító: “Jè Jesús ra tíjna ítjòn-ná.”

Kó'sín nga kjín ndiyá tjín-nì kjoachjine ra tsjá-ná Nainá ra ma sixá'ta-lá

⁴Ya naxindá-la Nainá, kjín ndiyá tjín-ni jñà kjoachjine ra tjábé-la mé-ni nga kjín ndiyá xá ra ma 'siin-ni, tanga tíjé-ni Inìma Tsje-la Nainá ra tsjá nga'tsi kjoachjine kii. ⁵Kjín ndiyá-la kó'sín nga níxá'tá-lá Nainá, tanga tíjé-ni Na'ín-ná ra ma jè ni-la xá. ⁶Kò kjín ndiyá-la kó'sín nga 'sín jè xita ra nga'ñó-la Nainá tísíxájin ya inìma-la, tanga tíjé-ni Nainá ra síxájin ya inìma-la nga'tsi xita ra 'sín nga'tsi kjoa kii. ⁷Nga jngó jngó xita, tjábé-la jngo kjoachjine ra bakón jè Inìma Tsje-la Nainá, mé-ni nga katasakó-ni kjonda a'ta 'tse nga'tsi xita naxindá-la Nainá. ⁸Tjín i'ka xita ra a'ta 'tse Inìma Tsje-la Nainá 'bì-la nga ma-la katachja 'én ra 'ñó chjine tjín, kò tjín i'ka ra 'bì-la nga katachja komi 'sín tjín kjóbítsjen ra tí'ma-la Nainá, tanga tíjé-ni Inìma Tsje-la Nainá ra tsjá-la kjoachjine. ⁹Tjín ra kò'sín 'bì-la nga nda katabá'ta ikon Nainá, tí'koa tíjé-ní Inìma Tsje-la Nainá ra tsjá-la nga kò'sín 'sín; kò tjín ra kò'sín 'bì-la nga ma-la katasínda-ni xita ra kiya, tanga tíjé-ni Inìma Tsje-la Nainá ra kò'sín tsjá-la. ¹⁰Tjín ra kò'sín 'bì-la nga ma-la 'sín kjoxkón ra nda tjín, kò tjín ra kò'sín 'bì-la nga ma-la chja

ngajo-la Nainá. Tjín ra ko'sín 'bì-la nga nda machiyajin-la yá 'tse nga'ño ra síchjeén nga jngó jngó xita ra 'bénajmíya. ¿A 'tseé Inìma Tsje-la Nainá o ra majìn-ní? Kò tjín ra ko'sín 'bì-la nga ma-la chja 'én ra ta jè fiya-la, kò tjín ra ma-la síkatoya-ni kó'sín tsò-ni jñà 'én kii. ¹¹ Tanga tije-ni Inìma Tsje-la Nainá ra ta jè ta jngo-ni ra ma-la ko'sín 'sín nga'tsi kjoa kii nga síka'bí-la nga jngó jngó xita ñáa kjoachjine ra jè mejèn-la nga tsjá-la.

¹² Ta jngo ma-ni ijo-ná, tanga kjín ndiyá-la mé ra chja'nda; tanga ni'sín ko'sín kjìn ndiyá tjín-ni mé ra chja'nda, ta jngoó ma-ni ta nga'tsiò; 'koaá tì'sín tjín ra a'ta 'tse naxindá-la Cristo. ¹³ Nga tije-ni Inìma Tsje-la Nainá ra tijnajin inìma-ná 'kia nga isatíndé nga'tsí-ná, mé-ni nga ta jngoó ijo koma-ná, ni'sín ta yá xita-ni; a xita judío-ní o ra mí tsa xita judío; a xita chi'nda-ní o ra mí tsa xita chi'nda. Nga jngoó ndiyá-la Inìma Tsje-la Nainá ra kitsjá-ná.

¹⁴ Jè ijo-ná mì tsa ta jngo tjín-ni kó'sín nga 'ki; kjín ndiyá tjín-ni mé ra ta chja'nda. ¹⁵ Tsa jè ndsaké kitsò: “¿Mé-ni mì tsa tsja xita kjomà-na ra 'an? Mì-la tsa ya chjà-naa ya a'ta 'tse ijo.” Ni'sín ko'sín kitsò mì kì koma tjàhixìn, nga ta jngoó ijo tjín-ni. ¹⁶ Kò tsa jè chíká-ná kitsò: “¿Mé-ni mì tsa xkon xita kjomà-na ra 'an? Mì-la tsa ya chjà-na ya a'ta 'tse ijo.” Ni'sín ko'sín kitsò mì kì koma tjàhixìn, nga ta jngoó ijo tjín-ni. ¹⁷ Jè ijo-ná tsa ngi ta xkén koma tijnjo, ¿ñánda sijna jè chíká-ná mé-ni nga koma kiná'yá-ná? Kò tsa jè ijo-ná, ngi ta chíká-ná koma tijnjo, ¿ñánda sijna nitjén ra koma chjón-jtá-né? ¹⁸ Tanga jè Nainá, yaá isíkihijyo i'nde-la ñánda nga nda isasèn-la ra jè, nga jngó jngó skoya-la ijo-ná. ¹⁹ Tsa ta jngo skoya tjín-ni ijo-ná, mí-la tsa ngi ijo tijnjo-jìn. ²⁰ Kixí kjoa ni'sín kjìn skoya tjín-ni ijo-ná, tanga ta jngoó ijo ma-ni.

²¹ Jè xkén mì kì ma kitsò-la jè ndseé: “Mì kì machjeén-na ra ji.” Tì'koaá jè ské, mì kì koma tsa kitsò-la jñà ndsaké: “Mì tsa mé machjeén jìòn ra a'ta tsá'an.” ²² Jñà jnchro isa 'ño machjeén ra chja'nda ijo-ná jñà ra ko'sín tsijen koni tsa mí mé nga'ño tjín-la. ²³ A'ta 'tse ijo-ná, jñà ra ko'sín ma-ná nga mì tsa 'ño 'yaxkén, ta isaá jnchro, jñá jnchro isa 'ño nda níkáyeé nikje mé-ni nga isa nda kata'yaxkón-la. Bijtsa'ma-né jè ijo-ná, jñà ra ko'sín ma-ná nga mì kì tì'nde nga jchà-la, ²⁴ kò jñà ra nda tsijen-ni, mì kì machjeén-la nga sijtsa'ma. Jè Nainá, 'koaá 'sín tsikínda ijo-ná nga isa 'ño nda kata'yaxkón jñà ra ko'sín ma-ná nga isa chiba chjí-la, ²⁵ mé-ni nga jngó jngó skoya ijo-ná nda kjón katatsabaya xákjín, kò katatsjá nga'ño kañá-la xákjín nga'tsiò. ²⁶ Tsa 'kia ñánda nga mahajò ijo-ná, ta mahajò tijnjo-ní. Kò tsa 'kia ñánda nga tí'yaxkón, ndaa 'se ijye-la nga tijnjo ijo.

²⁷ Jìòn, 'koáá 'sín jngoya-là koni tsa ijo-là Cristo ma jìòn, nga kja tjín kja tjín-no xá ra a'ta 'tse Cristo. ²⁸ Nainá, 'koáá 'sín iskosòn-là mé xá ra 'siin xitá: jè ra ma'tsia kjòn-ni isíkítsajna ya ajin naxindá-là, xitá ra jè bixáya-là nga síka'bísòn 'én-là; ra ijchò jò-ni isíkítsajna jñà xitá ra ma-là chja ngajo-là, kò ra ijchò jàn-ni isíkítsajna jñà ra nda ma-là kòkòn-ya 'én-là, kò tì'koáá isíkítsajna jñà ra ma-là 'siin kjojkón, akjòn isíkítsajna-te jñà ra ma-là siinda-ni xitá ra kiya, kò jñà ra ma-là kosiko'ta xitá xákjén, kò jñà ra ma-là kítsajna ítjòn-là xitá naxindá-là, kò jñà ra kj'íí 'én chja ra mì yá xitá ma-là kótsò-ni. ²⁹ Mì tsa ta nga'tsi-ni nga bixáya-là Nainá nga síka'bísòn 'én-là; kò mì tsa ta nga'tsi-ni nga kò'sín 'bì-là nga ma-là chja ngajo-là Nainá. Kò nì mì tsa ta nga'tsi-ni nga kò'sín 'bì-là nga 'ñó nda ma-là bakón-ya 'én-là Nainá; kò mì tsa ta nga'tsi-ni nga kò'sín 'bì-là nga ma-là 'sín kjojkón ra 'tse Nainá; ³⁰ tì'koáá mì tsa ta nga'tsi-ni nga kò'sín 'bì-là nga ma-là sínda-ni xitá ra kiya. Kò tì'koáá mì tsa ta nga'tsi-ni nga kò'sín 'bì-là nga ma-là chja 'én ra ta jè fiya-là; kò nì mì tsa ta nga'tsi-ni nga kò'sín 'bì-là nga ma-là sikatoya jñà 'én kii. ³¹ Jè tjatsji jìòn jè kjoachjine-là Nainá ra isa nda tjín.

Tanga tjín jngo ndiyá ra 'an kokon-no ra isa 'ñó nda tjín.

Kó'sín tjín kjòn-ni ra a'ta 'tse kjoatsjacha

13 Tsa kjìn ndiyá tjín-ni 'én ra chjàa ra ta 'an fiya-na, kò tsa skanda ma-na chjàa 'én ra chja jñà ikjali, tanga tsa mí tsjake-naa xitá ra kj'íí, mí-la tsa mé chjí-là jñà 'én ra chjàa; 'koàa-la 'sín 'ki-na koni tsa jngo kichá ra faháya-là, kò koni jngo chrobá ra tsján fane. ² Tsa maá-na nga nda chjà ngajo-là Nainá kò tsa ndaá fiya ijye-na kó'sín tjín nga'tsi kjoa ra jè Nainá tjí'ma-là, tsa 'ñó tjín-na ra 'mì kjoachjine, kò tsa tì'koáá 'ñó nda makjiín-na a'ta 'tse Nainá nga skanda maá-na sijtíya-là jñà nindo; tanga tsa mì tsjake-naa xitá ra kj'íí, nì ta mé-la chjí-ina. ³ Tsa maá-na tsja ijye nga'tsi tsajmì ra tjín-na nga katakjèn jñà ra xitá ima, kò tsa skanda tsja-naa ijo-na nga katati ya ajin ni'í, tanga tsa mì tsjake-naa jñà xitá ra kj'íí, takó nímé ra síkijne.

⁴ Jè ra tsjake xitá ra kj'íí, maá-là koñákjoa; 'ñó nda xitá 'sín; mì tsa maxitakòn-jìn; mì tsa jè nda síkijna ijo-là; kò mì tsa 'nga fiko kjobítsjen-là; ⁵ mì tsa ta 'sín ta ma-jìn; mì tsa ta kjonda 'tse bátsji; mì tsa sasa majti-là kò mì tsa ya bíjin takòn ki'ta mé kjoa ra ma'tin; ⁶ tì'koáá mì tsa matsjajin-là 'kia nga mé kjoa'cho ra 'sín xitá; tanga jè, tsjaá 'se-là a'ta 'tse kjoakixi ra 'sín xitá; ⁷ Jngo xitá ra tsjake jñà xitá ra kj'íí, mì tsa jè fi-ni mé kjoa ra tjín-là xitá, mì tsa chibá tjín-la

kó'ki nga makjiín-la, kó'ki nga skoóna kjoa ko kó'ki nga chíkjoajin-la ta mé kjoa-ni.

⁸Jngo xita ra tsjake jña xita ra kj'íí, 'koaá 'sín 'ki koma ki'ta. Tanga kijchó nichjin nga mì tì yá ra 'se-ni ra kichja ngajo-la Nainá, nga mì tì yá ra kichja-ni 'én ra kj'íí tsò, tì'koaá mì tì yá ra tjábé-la kjobítsjen ra tjí'ma-la Nainá. ⁹Ta ngatji-la, kjè tsa nda 'ya ijyee kjobítsjen ra tjí'ma-la Nainá, ko kjè kì tsa nda nakjoá ngajo-lá Nainá koni 'ki tjínè-la nga kinákjeé. ¹⁰Tanga 'kia nga kijchò nichjin nga kitjasòn kjobítsjen-la Nainá nga nì-tì-mé jchija'ta-la, yaá kjehe'tà jè ra ta chiba machiya-ná 'ndi-ni.

¹¹'Kia nga tì'sa itsé-na, 'koaá 'sín chjàa ko 'koaá 'sín síkítsjen, tì'koaá 'koaá 'sín machiya-na koni tsa jngo ndí ti itsé; tanga 'kia nga ijye kjójchíngaa kítsjin-náa nga'tsi ra kjoa 'tse ixti. ¹²'Ndi-ni, ta 'koaá 'sín tsijen-ná Nainá koni tsa 'kia nga chi'sén jngeé chitsín ra ijye tímamaxa. Tanga kijchò nichjin nga nda kjón jchí'én Nainá. 'Ndi 'ndi, ta chibaá tjín-ni koni 'sín nga fiya-na, tanga tjina jngo nichjin nga ske kjòon kó'sín nga jè Nainá tsijen-la ra a'ta tsa'an.

¹³'Ndi 'ndi, ján tjín-ni kjoa ra tjítsajna ki'ta: Jè kjoa nga makjiín-ná a'ta 'tse Nainá, jè kjoa nga tjíngo takén nga chiñá-lá jè kjonda ra tsjá-ná Nainá, ko jè, kó'sín nga tsjacheé xita ra kj'íí. Tanga jè ra tjina itjòn kjòn-nì, jé-ní kó'sín nga tsjacheé xita ra kj'íí.

Kó'sín tjín a'ta 'tse jngo 'én ra mì kì yá fiya-la kótsò-ni

14 Kó'sín jè isa 'ñó nda tangí'ta-la jè ra 'mì kjòtsjacha; tanga tì'koaá 'ñó tjatsji-te jña kjoachjine ra tsjá jè Inima Tsje-la Nainá. Ko jè ra isa 'ñó chjí-la, jé-ní nga kinákjoa ngajo-lá Nainá. ²Jè ra kj'íí 'én chja ra mì yá xita ma-la kótsò-ni, mì tsa taxki xita-jin ra tíchja-la, jé sabá Nainá ra tíchja'ta-la. Nga mì kì yá ra machiya-la 'én ra chja, ta ngatji-la, a'ta 'tse Inima Tsje-la Nainá nga tíchja'ma. ³Tanga jña xita ra Nainá chja ngajo-la, jña chja-la xita, mé-ni isa nda katafiya-la ra a'ta 'tse Nainá, ko nga kata'ñó-isa ikon, tì'koa síje ikon nga'tsiò. ⁴Jè ra kj'íí 'én chja ra mì yá xita ma-la kótsò-ni, ta jé sakó-la nga'ñó; tanga jè ra chja ngajo-la Nainá, 'kia nga 'bénajmíya, jña xita naxindá-la Nainá sakó-la nga'ñó. ⁵Mején-na tsa nga'tsi-najiòn ma-no kinákjoa ra kj'íí 'én. Tanga isaá-la ta nda-ni tsa jè Nainá kinákjoa ngajo-la. Nga isaá 'ñó chjí-la jè ra Nainá chja ngajo-la, nda mí 'koa-ni koni jè ra kj'íí 'én chja, ra mì yá xita ma-la kótsò-ni. Kja ta jngoó-la tsa tjín xita ra ma-la sjiikatoya kótsò-ni 'én rakii, mé-ni isa nda sakò-isa-la nga'ñó xita naxindá-la Nainá.

⁶ Jiòn 'ndsé kò tichjeé, 'koáá 'sín jngoya-la, tsa 'kia 'an ra kijchò'tsè-najiòn, tsa ta kj'íí 'én kichjà-najiòn jè ra mì kì kochiya-no, ÷mé kjonda ra sakò-najiòn, tsa mì tsa jè kichjà-najiòn jè 'én ra Nainá síchiya-na, kò jè kjobítsjen ra tsjá Nainá, kò jñà 'én ra 'an chjà ngajo-la Nainá nga bakon-yá-najiòn? ⁷ Skanda jñà tsajmì-la xitá ra síkjane, ÷kó'sín jcha-la ñáa-ni ra tífane, tsa mì kja kj'íí kja kj'íí kító jta-la nga jngó jngóo, koni tsa jè chrjoo kò jè ní'ño? ⁸ 'Koáá jngoya-la jè chrjoo ra 'tse xitá kjojchán, tsa mì kì nda skí'ndá, ÷kó'sín ma-ni nga kítsajnanda nga kii'tsia kjojchán? ⁹ 'Koáá tí'sín ma ra a'ta tsajiòn, tsa mì kì jñà kinákjoa jiòn 'én ra nda fiya-ná, ÷kó'sín ma jcha-la mé 'én-ni ra inchinakjoá jiòn? Tsa mì kì yá ra kiya-la kótsò-ni, koni tsò-ni kjoa, ta isén-la inchinakjoá-jin jiòn. ¹⁰ Kixíí kjoa taxkí kjín-la ndiyá-la 'én ra tjín ta nga tǵngo ya isà'nde, tanga chjaá-ni kó'sín tsò nga jngó jngó skoya 'én. ¹¹ Tsa mì kì fiya-na ra 'an kó'sín tsò-ni 'én ra tíchja jngo xitá, 'koáá 'sín koma-na nga jè xitá rakii, xín i'nde-la. Kò tí'koáá ra jè, 'koáá 'sín koma-la nga xìn i'ndeé tsá'an, ta ngatjì-la nga mì kì kji'nchré jñà 'én ra chjàa ra 'an.

¹² Ra jiòn, ta jé 'ño fatsjio jñà kjoachjine ra tsjá jè Inima Tsje-la Nainá, tanga isaá nda-ni nga jè isa 'ño tjatsjio jè kjoachjine ra koma kosiko'ta jñà xitá naxindá-la Nainá nga isa nda 'se-isa-la nga'ño. ¹³ 'Koáá ma-ni, jè xitá ra kj'íí tsò 'én ra chja, katasíjé'ta-la Nainá mé-ni nga 'se-la nga'ño nga ma 'kèenajmíya kótsò-ni jè 'én ra chja. ¹⁴ 'An, 'kia nga chjà'tà-la Nainá tsa kj'íí tsò 'én ra tíchjàa, jè ra ni mì 'an fiya-na, tà jé inima-na ra tíchja, tanga jè kjobítsjen-na, mì kì mé nga'ño sakò-la. ¹⁵ Tanga, ÷mé ra 'siaan tsa 'koa? Jé-la ra machjeén, 'kia nga kitsá'ba-la Nainá, 'koáá 'sín kichjà'ta-la koni 'sín jè Inima Tsje-la Nainá síchiya-la inima-na, tanga koó jngo 'én ra tí'koáá 'an fiya-na. Tsa 'kia nga see ra a'ta 'tse, 'koáá 'sín see koni 'sín jè Inima Tsje-la Nainá síchiya-na, tanga jngoó so ra tí'koáá 'an fiya-na. ¹⁶ 'Kia nga kinákjoa'ta-la Nainá koni 'sín nga síchiya-li jè Inima Tsje-la, tsa ta jñà 'én kinákjii ra mì yá xitá machiya-la, ÷kó'sín koma-ni kító xitá ra ká'nchré-li: “Kò'sín katama koni 'sín nga kasi”, tsa mì kì kafiya-la jè 'én ra kanakjí? ¹⁷ Kixíí-la kjoa, ndaá-la tjín koni 'sín nga 'bi-la ji kjonda Nainá, tanga nimé nga'ño sakò-la jñà ra ká'nchré-li, nga mì kì kafiya-la koni 'sín nga kasi. ¹⁸ 'An, tsjaá-la kjonda Nainá nga isaá nda ma-na chjà 'én ra mì kì tsa yá xitá fiya-la; tanga ra jiòn, mì tsa kò'sín nda nakjoá jiòn. ¹⁹ Tanga ya ajin naxindá-la Nainá, isaá-la nda-ni tsa tà 'òn 'én kichjà-la ra kjobítsjen tjiko, mé-ni nga ma 'kenajmíya-la ra kj'íí xitá kò mì 'koa-ni tsa te jmi 'én kichjàa ra kj'íí tsò ra mì yá kiya-la.

²⁰ Jiòn 'ndsé kò tichjeé, kì kò'sín níkítsjen koni tsa ixti. Tanga ra a'ta 'tse kjoa'cho, kò'sín 'tiààn koni jñà ixti ra kjè kì fíya-là. Tanga ra a'ta 'tse kjobítsjen-no, tjaya jchá-la takòn. ²¹ 'Koaá 'sín tíchja xajon ra tjí'ta 'én-là Nainá nga tsò: “Áán sikásén-là xítà ra xìn nangi kò ra kj'íí 'én chja, nga kichjà-là naxindá-na; takó mì kì kjì'nchré-na, nì'sín kò'sín sikóo, tsó Na'ín-ná.” ²² 'Kia nga nakjé 'én ra mì yá xítà machiya-là, jngoó kjojkón títakón-là Nainá jñà xítà ra mì kì makjiín-là, mì tsa jñà-jìn xítà ra ijye makjiín-là. Tanga 'kia nga nakjoá ngajo-lá Nainá, jñà títakjoá-là xítà ra ijye makjiín-là mì tsa jñà-jìn ra kjè kì makjiín-là. ²³ Tsa 'kia nga koxkóya naxindá-là Nainá, tsa kj'íí tsò 'én kichja nga'tsiòo ra mì kì yá xítà machiya-là, kò tsa 'kia chiba-là kjoaha'sen jngo xítà ra kjè tsa ya bijchó ra mì kì makjiín-là 'én-là Nainá, ¿a mí tsa kítso: “Skáa-là jñà xítà kì?” ²⁴ Tanga tsa nga'tsi-no, jè Nainá inchinakjoá ngajo-la, kò tsa 'kia chiba-là kjoaha'sen jngo xítà ra kjè kì tsa ya bijchó ra mì kì makjiín-là 'én-là Nainá, tsa kjì'nchré-no koni 'sín nga inchinakjoá ngajo-la Nainá, kòkjíín-là kò tì'koaá kochiyaá-là nga xítà jé-ní. ²⁵ Yaá jcha-là nga'tsi kjoa'cho ra tjíjin inima-là kò kosén-xkó'nchi-ní nga kosén-niñanè isén-là ya a'ta náangi nga skexkón Nainá kò 'koaá 'sín kítso nga kixíí kjoa nga yaá tijnajin kiti-no Nainá.

**Kó'sín machjeén nga 'siéén ra a'ta
'tse Nainá ya ñánda nga koxkóyee**

²⁶ Jiòn 'ndsé kò tichjeé, ¿kó tsò-ni kjoa kii? Tsó-ni, 'kia nga koxkóya jiòn nga jeya síkíjna Nainá, jngó jngó-no tìngatsja kjetjò-no Nainá; jngo ra katase, jngo ra katabakón-ya, jngo ra kata'bénajmí kó'sín nga Nainá tísíchiya-là, kò jngo ra kj'íí 'én katachja ra mì yá xítà machiya-là, kò jngo katasíkatoya-ni 'én rakii. Kò'sín 'tiààn nga jngó jngó-no mé-ni isa tse nga'ñó kata'se-isa-no, jiòn ra naxindá-là Nainá 'mì-no. ²⁷ Tsa 'kia nga mejèn-no kínákjoaa 'én ra kj'íí tsò ra mì yá xítà machiya-là, machjeén-ní tsa ta jò, kò tsa ta jàn xítà katachja; tanga jngó jngó katachja; kò jngo ra katasíkatoya-ni kó'sín tsò-ni 'én kii. ²⁸ Tsa tsin ra ma-là síkatoya-ni 'én kii, tà jyò katitsahijyo jnchro ya ajin naxindá-là Nainá; ta yaá ajin inima-là katabáko Nainá. ²⁹ 'Koaá tì'sín tjín a'ta 'tse xítà ra chja ngajo-là Nainá; tsa jò kò tsa jàn ma-ni, tjíné-là nga jngó jngó kichja mé-ni nga jñà xítà ra i'ka ra kjì'nchré, jñá-ní ra kítso-ni a ndaá tjín o ra majìn-ní. ³⁰ Tsa kítjojin jngo ra ya títajna nga kítso: “Jngo 'én tísíchiya-na Nainá”, machjeén-ní nga jè ra tíchja íjtòn katatsjá'nde-là nga katachja mé 'én ra tísíchiya-là Nainá. ³¹ 'Koaá 'sín koma nga nga'tsi ra ma-no nakjoá

ngajo-la Nainá, nga komaá jngó jngó 'kénajmíya mé-ni nga isa nda kochiya-isa-no kò sakò-isa-no ra kjotsja. ³² Jñà xita ra chja ngajo-la Nainá, jñá tjín-la kindá kó'sín nga kichja ngajo-la Nainá. ³³ Nga jè Nainá, mì kì sasén-la ñánda tjín kjosi kò ñánda nga ta tjín ta ma kjoa. Yaá sasén-la ñánda nga tjín kjoa'nchán.

Koni 'sín chon tjingo ñánda nga maxkóya xita-la Nainá, ³⁴ machjeén-ní nga jñà íchjín jyò katitsajna 'kia nga tímaxkiya 'én-la Nainá, nga mì kì tjí'nde-la nga ma kichja; koni 'sín tsò-te jè kjotéxoma, nga jñà íchjín tjínè-la nga ta kjí'nchré. ³⁵ Tsa mé kjoa ra mejèn-la ske, 'kiaá katakjinangi-la 'xin-la 'kia nga kijchò-ni ni'ya-la. Nga mì kì nda tjín nga jngo chjoón ya kichjajin ñánda nga maxkóya naxindá-la Nainá.

³⁶ ¿A 'koaá 'sín níkítsjen jìòn, nga a'ta tsajión kjo'tsia-ni 'én-la Nainá? ¿O ra 'koaá ma-no nga ta jìòn ki'senajmíya-no? ³⁷ Tsa titsahijyo i'ka jìòn ra kò'sín síkítsjen nga maá-la chja ngajo-la Nainá kò tsa 'koaá 'sín tsò nga jè Inìma Tsje-la Nainá kò'sín tísíchiya-la, 'koaá 'sín nda katasijin-la nga jñà 'én ra kotíxian, 'tseé Nà'ín-ná jè kjotéxoma ra tísíchéen. ³⁸ Tsa tjín jngo xita ra mì kì skexkón 'én ra tíchjàa, tí'koaá jè xita rakìi, mì kì jchaxkón.

³⁹ Ndí 'ndsé, 'ñò tjatsjio nga kìnákjoa ngajo-la Nainá, kò kì tà chjàn batechjà-la jñà ra chja 'én ra kjí'í tsò, ra mì yá xita fiya-la. ⁴⁰ Tanga jé ra machjeén nga nda kjón-ní tìhitjasòn nga'tsì kjoa kii, nga ndiyá ndiyá kjón-ní nga tahíko.

Kó ta tjín xita tsakón-la ijo-la Jesús 'kia nga ijye jaáya-la

15 'Ndi-ni ndí 'ndsé kò ndí tichjeé, mején-na nga síkítsjen-yá-najìòn jè 'én xitse ra nda tsò a'ta 'tse Cristo ra 'an tsi'kènájmíya-najìòn, 'én nda-la Cristo ra kjokjín-no kò ra kixi titsajna-no 'ndi-ni. ² Jè 'én nda rakìi ra koma-la síkítsajnandíi-no a'ta 'tse jé-no tsa takó kò'sín kixi inchimahíko 'én nda-la Cristo koni 'sín nga ítsi'kenajmíya-no; tsa majìn, ta kjotjó-la-ni nga kjokjín-no.

³ Nga jé kjón ísakon-yá ítjòn-najìòn koni 'sín tjín 'én ra 'an itjábé-na, nga jé Cristo 'ken-tjì ngajo-ná ra kjoa 'tse jé-ná koni 'sín tíchja xajon ra tjí'ta 'én-la Nainá; ⁴ nga kisihi'nde-ní kò nga jaáya-ila nga ijchò jàn nìchjin koni 'sín nga tíchja xajon ra tjí'ta 'én-la Nainá; ⁵ nga jè Cefas [Pedro] tsakón-la ijo-la; ra kjomà 'kiaá tsakón-la ijo-la jñà xita-la ra i'ka ra ma-ni tejò kò Pedro. ⁶ Ra kjomà askan-nioo, tsatoó 'òn sindo ma-ni xita ra ngi india kjón-ní kiskàjin. Jñà xita kii, ijyeé 'ken i'ka tanga takó kjín ma-ni ra takó títsakon skanda nìchjin

'ndi-ni. ⁷ 'Kiaá tsakón-la ijo-la jè Jacobo ko akjòn tsakón-la ijo-la nga'tsi xita-la ra tsikíxáya-la.

⁸ Ra ijyehetà-ni, 'aán tsakón-na ijo-la, 'an ra 'koaá jngoya-la koni jngo i'ndí-xó ra mì nda kitsin. ⁹ 'An, isaá ta 'ño nangi tíjna koni jña xita ra i'ka ra tsikíxáya-la Jesús. Nda mí-la bakèn-na nga 'an tsikíxáya-na tsa nda kjòn-ni, tà ngatji-la nga 'aán kítsahatjिंगi-la xita naxindá-la Nainá. ¹⁰ Tanga ta kjonda 'tse Nainá-ní tsa yá-na ra 'an. Ko jè kjonda rakijì mì tsa ta ya tíchija. Isaá ta 'ño jnchro tíxíxáa, nda mí 'koa-ni koni jña xita-la ra i'ka. Tanga mì tsa 'an jiàan, jè sabá kjonda-la Nainá ra tíxíxájin ijo-na. ¹¹ Mì tsa jè ra chjí-la yá ra tsakón-ya, a jña xita ra i'kaa o ra 'an-ná; jè-ní ra chjí-la nga jíin tsi'kènajmíya-lajin jè 'én nda-la Cristo ko 'ndi-ni ijyeeé makjiín-najion.

Kó'sín tjín a'ta 'tse kjoa nga kjoaáya-la xita

¹² 'Koaá 'sín tsakòya-lajin nga jè Cristo jaáya-la ya ajin-la mi'ken; tanga, ¿mé-ni ko'sín bixó i'ka-najion nga mì kì ma kjoaáya-la jña xita ra ijye 'ken? ¹³ Tsa mì kì kjoaáya-la xita ra ijye 'ken, takó kjè-la tsa faháya-la Cristo tsa'koa. ¹⁴ Tsa mì tsa jaáya-la Cristo, ta kjotjó-la-ni nga inchi'bènajmíya-jin ko ti'koaá ta kjotjó-la-ni nga ko'sín makjiín-najion tsa'koa. ¹⁵ Tsa kixi kjoa nga mì kì kjoaáya-la xita ra ijye 'ken, jíin-lajin ra xita ndiso kítjongi-jin ya a'ta 'tse Nainá, nga 'koaá 'sín tsi'kènajmíya-jin nga jè Nainá isikjaáya-la Cristo, ko mí-la tsa jaáya-la tsa'koa tsa kixi kjoa nga mì kì faháya-la mi'ken. ¹⁶ Tsa mì faháya-la mi'ken tsa'koa, ti'koaá takó kjè-la faháya-la jè Cristo. ¹⁷ Ko tsa kjè faháya-la Cristo, nimé-la chjí-la koni 'sín nga makjiín-najion tsa'koa; takó yaá-la titsajin-najion jé-no. ¹⁸ Ko jña xita ra ijye 'ken ra kjokjiín-la a'ta 'tse Cristo 'kia nga títsajnakon-isa, ta yaá-la ichijà tsa'koa, tsa mì kì jaáya-la jè Cristo. ¹⁹ Jién-leé ra isa ta bato xita ima 'mì-ná i a'ta nangi, tsa 'koaá 'sín bixé nga tà yaá kjehe'tà nga'tsi kjoa ra chiñá-lá a'ta 'tse Cristo 'kia nga jién ra kiyé.

²⁰ Tanga ra ngi kixi kjoa, jè Cristo jaáya-la. 'Koaá 'sín kjomà ra a'ta 'tse koni jngo to ra majchá ítjòn. Jè jaáya ítjòn-la mé-ni nga koma kjoaáya-la askan-nioo jña xita ra ijye 'ken. ²¹ Koni 'sín ta ngatjia-ni jngo xita, nga ko'sín 'ji kjobiya i isà'nde, 'koaá ti'sín ta ngatji-la jngo xita, nga koma kjoaáya-la jña ra ijye 'ken. ²² Nga a'ta 'tse Adán-ní koni 'sín nga biya nga'tsi xita. 'Koaá ti'sín ta a'ta 'tse Cristo-ní nga ma kítsakon nga'tsi xita. ²³ Tanga kja kijchò kja kijchò nichjin-la nga kòko-la. Jè Cristo jaáya ítjòn-la. Tanga 'kiaá kjoaáya-la jña xita ra 'tse Cristo, 'kia nga kj'íí india-ni ra jè. ²⁴ 'Kiaá kjehe'tà isà'nde 'kia nga jè Cristo siikjehesòn ijye nga'tsi nga'ño ra

mì nda, kò nga'tsì kjotéxoma 'cho, kò ra batéxoma-là nga'tsì ra kjoa'cho. 'Kiaá jè Cristo s̄ingatsja kjotéxoma-là Nainá ra Na'in-ná ma. ²⁵ Machjeén-ní nga jè Cristo katabatéxoma skanda 'kia nga ya s̄ikítsahijyongí ya ndsako nga'tsì j̄nà x̄it̄a kondra-là. ²⁶ Kò jè kondra ra fehe'ta-ni nga jchija, jé ra 'mì kjobiya. ²⁷ Ta mé ra tjín, Nainá, yaá kisíkítsajngangi ijye ya ndsako Cristo. Jè tibatéxoma ijye-là. Tanga, mì tsa tsò-ni kjoa nga jè Nainá yaá t̄jngangi-te ya ndsako Cristo, nga jè sabá jnchro Nainá ra ya tsikítsajngangi ya ndsako Cristo ta nga'tsì mé ra tjín. ²⁸ 'Kia nga ijye ya kítsajngangi nga'tsì ra tjín ya angi ndsako Cristo, 'kiaá, ra t̄jè-ni Cristo, koni ra 'ndí-là ma, yaá k̄jngangi ndsako Nainá, jè ra t̄jè tsikítsajngangi-ni ndsako nga'tsì ra tjín. 'Koaá 'sín jè Nainá kotéxoma-là nga'tsì ra 'se i isà'nde.

²⁹ Tanga tsa mì yá ra faháya-là, ¿mé-ni j̄nà x̄it̄a batínda ngajo-là ijo-là j̄nà x̄it̄a ra ijye 'ken? ¿Mé-ni kò'sín 'sín-ni, tsa kixi kjoa nga mì k̄i faháya-là j̄nà ra ijye 'ken? ³⁰ Kò ngaj̄n, ¿mé-ni chjàn nichjin nchijón inchibinchaxkón-laj̄n ijo-naj̄n tsa'koa [nga inchi'bènajmíya-jin 'én nda-là Cristo], tsa mì yá ra kjoaáya-ila? ³¹ Tsa 'yaá-la j̄ion 'ndsé kò tichjeé, nga nichjin nchijón-ní nga t̄jen-nda-na kjobiya ra 'an, ngi kixi kiti-ní, j̄nà kjoa k̄i koni 'sín tsja t̄jín-te-na ra a'ta tsaj̄ion, tà ngat̄j-là nga ngásòn makj̄ín-ná a'ta 'tse Cristo Jesús ra t̄jna ít̄jòn-ná. ³² 'Kia nga ískajàn-kò x̄it̄a ra koni k̄jòn cho ij̄ná k̄jòn ya ján nax̄inda Éfeso, nijmé-la ra ísikíjneè-na tsa'koa, tsa tà kjoa 'tse x̄it̄a isà'ndeé-ni ra ískajàn'ta. Tsa mí faháya-là j̄nà ra ijye 'ken, kò'sín 'sian jnchreé tsa'koa koni 'sín nga tsò 'ka x̄it̄a: “Kichieé, kò 'sieé nga takó kiyá kosaá-né nchijòn.” ³³ Kì t̄jion bindisoko-no ijo-no. Ndaá tsò jngo 'én ra tsò: “J̄nà x̄it̄a ra ya fahijt̄akeé ra mì k̄i nda t̄jín kjobítsjen-là, sa'koaá ta j̄ná jnchro síkítsón-jin-ni koni 'sín nga nda inchiníché ijo-ná.” ³⁴ T̄ikinda ki'ta ijo-no. Kì t̄j tsja jé fatsji-no. Nga t̄jín 'ka ra mì k̄i bexkon Nainá. Kì koxin-no j̄ion mé-ni nga katasabà-no.

Kó'sín kjoaáya-là x̄it̄a ra ijye 'ken

³⁵ T̄jín-la 'ka j̄ion ra bixó: “¿Kó'sín koma-là nga kjoaáya-ila mì'ken? ¿Mé ijo 'ya 'kia nga kjoaáya-ila?” ³⁶ ¿Mé-ni ta mì machiya-no! 'Koaá jngoya-là koni j̄nà ra bit̄je j̄ion, mì k̄i k̄iso tsa mì k̄i ít̄jòn k̄j̄ndo chrjaba-là. ³⁷ Nga j̄nà nijmé ra bit̄je j̄ion, mì tsa k̄okjòn-j̄in koni k̄jòn koma j̄nà j̄no 'kia nga ijye k̄iso, ni'sín ta mé nijmé-nioo, a 'tse trigo-ní o ra k̄j'íi nijmé-ní. ³⁸ Nga jè Nainá, 'koaá 'sín k̄jòn 's̄in j̄no koni 'sín nga jè mejèn-là. 'Kia nga jngó jngó skoya tsajmì sit̄je, jè Nainá, 'koaá 'sín k̄jòn 'sín x̄ka-là koni 'sín k̄jòn n̄anda nga inchrabà t̄je-ni. ³⁹ Mì tsa ta nga'tsì-ni ijo ngásòn k̄jòn. Jién ra x̄it̄a 'mì-ná, k̄j'íi

kjòn ijo-ná, kò kj'íí kjòn ijo-là cho; kj'íí kjòn ijo-là tì, kò kj'íí kjòn ijo-là nìse. ⁴⁰ Koni 'sín kjòn ra t́jín ì a'ta nangi, 'koaá tì'sín chon-te ya ján ngajmi nga t́jín ra kj'íí kjòn. J̀nà ra t́jín ján ngajmi kj'íí 'sín tsijen, kò kj'íí 'sín tsijen ra t́jín ì a'ta nangi. ⁴¹ Koni 'sín nga fate tsijen tsá'bí, kj'íí 'sín fate tsijen jè sá, kò kj'íí 'sín fate tsijen j̀nà nitse, kò j̀nà nitse, kja kj'íí kja kj'íí 'sín fate tsijen nga jngó jngó.

⁴² Tì'koaá, 'koaá tì'sín t́jín-te a'ta 'tse ra faháya-la xita. Jè ijo ra sihi'nde, fi'ndo-ní, kò 'kia nga kjoaáya-ila, mì kì tì kjì'ndo-ni. ⁴³ Sihi'nde-ní ra mì tì mé chj́-là; jeyaá ḱjna 'kia nga kjoaáya-ila. Tì'koaá sihi'nde ra mì mé nga'ño t́jín-là, kò 'kia nga kjoaáya-ila, tseé nga'ño tjiko. ⁴⁴ Jè ra sihi'nde, jè-ní jè ijo-ná koni 'sín nga kjén. Tanga jè ra kjoaáya-ila, jngoó ijo ra jè Inimà Tsje-là Nainá síkínakon. T́jín ijo-ná koni 'sín nga kjén, tì'koaá t́jín ijo ra jè Inimà Tsje-là Nainá síkínakon. ⁴⁵ Nga 'koaá 'sín tsò xajon ra t́jít'a 'én-là Nainá: “Jè xita 'xin ra 'ji ítjòn jè ra tsi'kin Adán, jngoó xita ra ki'se-là kjobinachon.” Tanga jè xita 'xin (Adán) ra 'ji askan-nioo [ra jè Cristo] jngoó Inimà Tsje ra ma-là tsjá kjobinachon. ⁴⁶ Tanga mì tsa jè 'ji ítjòn jè ra Inimà Tsje, jè 'ji ítjòn jè ra ta ijo koni jién, kò askaán 'ji ra ngi jè Inimà Tsje. ⁴⁷ Jè xita 'xin ra 'ji ítjòn, íí a'ta nángi 'tse, kò ni'nde-ní; tanga jè xita ra 'ji ra ma-ni jò 'ka, ján ngajmi inchrabà-ni. ⁴⁸ Nga'tsì xita ra ì chja-ni ì a'ta nangi, 'koaá 'sín kjòn ijo-là koni 'sín 'ki kjomà ijo-là xita ra ni'nde isinda-ni. Kò j̀nà ra chja-ni ján ngajmi, 'koaá 'sín kjòn koma ijo-là koni 'sín 'ki ijo-là jè ra ngajmi inchrabà-ni. ⁴⁹ 'Koaá 'sín tsijen jè ijo-ná koni 'sín 'ki 'tse xita ra ni'nde isinda-ni, tanga ra koma askan, 'koaá 'sín kotsíjen-te koni 'sín 'ki 'tse ra inchrabà-ni ján ngajmi. ⁵⁰ Kíí kò'sín xin-no jìòn 'ndsé kò tichjeé, nga nijngo ijo tikon koma kjoaha'sen ya ñándà tibatéxoma Nainá; nga nijngo ijo-ná ra fi'ndo ma ya kijchò ñándà t́jín ra mì fi'ndo.

⁵¹ Íí jndíí koxín jngo-no kjoa ra t́jít'ma, ra ta jè Nainá t́jjin-là. Mì tsa ta nga'tsí-ná nga kiyé, tanga nga'tsí-ná nga kjoaatj́iya-ná nga jngo ijo xitse tjábé-ná. ⁵² Ta inda kjón-ní nga kókama koni 'sín ma 'kia nga bichjé kò nga chí'xeé j̀nà xkén, 'kia nga skì'ndá chrjoo ra fehe'ta-ni. Nga chrjoo skì'ndá kò j̀nà mi'ken kjoaáya-ila kò ni-tì-kjía kiyá-ni. Kò jién kjoaatj́iya-ná. ⁵³ Jè ijo-ná ra fi'ndo kò ra mì kì biya, machjeén-ní nga jngo ijo xitse ra mì fi'ndo kò ra mì biya tjábé-là. ⁵⁴ 'Kia nga jè ijo-ná ra fi'ndo kò ra biya, jngoó ijo xitse ra mì fi'ndo kò ra mì biya tjábé-là, yaá kitjasòn koni 'sín nga t́chja xajon ra t́jít'a 'én-là Nainá nga tsò: “Jè Nainá jngo kja kisikijne-là ra kjobiya.” ⁵⁵ “Jì ra kjobiya 'mì-li, ¿ñándà t́jna-ni nga kinikijni? ¿Ñándà t́jna na'yá-lí jè ra sí'ken xita?” ⁵⁶ Jè ma na'yá-là kjobiya jè jé. Kò jè jé, yaá sakó-là nga'ño a'ta 'tse kjotéxoma ra t́jín. ⁵⁷ Tanga tse kjonda kata'se-là Nainá nga

jé tsjá-ná nga'ño nga a'ta 'tse Jesucristo ra tjna ítjòn-ná nikijne-lá kjoabiya.

⁵⁸ Jiòn ndí 'ndse ra 'ño matsjake-no, ngi kixi tijchá ijo-no, kò kì niyá ra síkaatjiya-la kjobítsjen-no. Kò'sín isa 'ño nda tixá-isa-lá Na'ín-ná, nga 'yaá-nájiòn nga jè xá-la Na'ín-ná ra 'siaan jiòn, mì tsa tà kjetjò-jìn.

Kó'sín tjínè-la nga koxkó jè kjetjò ra 'bí-lá Nainá

16 Jè tòn ra maxkó a'ta 'tse naxindá-la Cristo, 'koaá tì'sín tikoo koni 'sín kixin-la jña xita naxindá-la Nainá ya ján nangi Galacia. ² 'Kia nga tahingo, nga jín jin nichjin, nga jngó jngó-no ra jiòn, tináchrje'ta chiba jè chjí-no nga tikíjnatjò koni 'ki nga nikijne, mé-ni nga 'kia nga 'an ra kijchò, mì kì tsa 'kia koxkó jè tòn. ³ 'Kia nga kijchò'tsè-no, 'aán sikásén ya ján Jerusalén jña xita ra jiòn chjáajion nga iko jè tòn ra jiòn 'kiò. Kò xajoón si'káá ya ñánda nga tíhja a'ta 'tse tòn ra jiòn sikasén. ⁴ Tsa machjeén-ní nga tì'koaá 'an kjiáan, koma-la kohijtako-na jña xita kii.

Mé ra mejèn-la nga 'siin jè Pablo

⁵ Yaá kijchò'tsè-no 'kia nga ijye kjoáhato ya nangi Macedonia, nga 'koaá 'sín tjinda-na nga ya kjoáhato ítjòn. ⁶ Kò tsa koma, yaá kótijna chiba nichjin kò-no, kò tsa kíí nichjin-ni, yaá kótijnako-no skanda 'kia nga koto jè nichjin-la 'nchán, mé-ni nga kò'sín koma kisiko-nájiòn tsa 'kia ñánda nga tjínè-na nga kjiáan nga ma askan-ni. ⁷ Majin-na tsa tà sasa kijchò'tsè-no. Jè ra mejèn-na nga ya kótijna chiba nichjin kò-no tsa jè Na'ín-ná ra kò'sín tsjá'nde-na. ⁸ Íí kótijna naxindá Éfeso skanda jè nichjin 'kia nga kitjo jè 'sí Pentecostés. ⁹ Nga batoó 'ño nda títjo'nde-na nga ma tí'siaan xá-la Nainá ra 'ño nda tífi kjoa, ni'sín takó kjin ma-ni ra kondra títsajna ra a'ta tsa'an.

¹⁰ Tsa kijchò jè Timoteo, chítsijen-la nga kì tà chjàn 'cho ma-la nga kijnajin-no, kò nga, kì tà chjàn kjoskon 'se-la; nga tì'koaá xá-la Nainá tí'sín-te koni ra 'an. ¹¹ 'Koaá ma-ni, kì nijngo-no ra jiòn ra nachrjengio, ta isaá jnchro tisikoo nga 'nchán katanchrabá-ni nga kj'íí katsíjen-na; nga íí tíkoñá-la ra 'an kò jña 'ndse ra i'ka.

¹² Jè 'ndse Apolos, 'ño jchán ítsikitsá'ba-la nga katafi katsíjen-no nga kátáhihtako jña 'ndse, tanga kjòmajin-la nga kiji, tanga 'kiaá-la kiji tsa 'kia nga koma ra 'siin.

'Én ra fehe'ta-ni

¹³Nda titsakon kō kixi tìncha a'ta 'tse kjoa ra makjiín-no; kō kata'se-no kjoa táhijín, 'ñó tìncha. ¹⁴Nga'tsi kjoa ra 'nià, ngi kōó kjotsjacha-no nga tìhitjasòn.

¹⁵Jìòn 'ndsé kō tichjeé, ijyeé nda tíjín-no nga jñà xità ni'ya-la Estéfanas, jñà kjokjiín ítjòn-la a'ta 'tse Cristo ya nangi Acaya. Jñà xità kii, kií xá 'sín nga basikō'ta jñà xità naxindá-la Nainá. ¹⁶Kō jìòn 'ndsé, 'koáá 'sín tíbitsá'ba-no nga nda tìhitjasòn-la jñà xità ra kō'sín síxá koni jñà xità kii; 'koáá tì'sín tìhitjasòn-la nga'tsi xità ra síxá skanda kó ra mì'on-la nga síxá-la Nainá. ¹⁷Matsjaá-na nga 'jií'tse-na Estéfanas kō Fortunato kō Acaico. Jè ra mì kì kjomà-najìòn ki'tsí-ná, jñà títsjá-na. ¹⁸Nga jñà isí'nchán-sòn-ni inìma-na kō tì'koáá tsajìòn. Machjeén-ní nga jchaxkón jñà xità ra kō'sín 'sín koni jñà xità kii.

¹⁹Jñà xità naxindá-la Nainá ra ya nangi Asia 'tse, síhixó'tá-no. Jè Aquila kō Priscila kō jñà xità naxindá-la Nainá ra ya maxkóya ya ni'ya-la, 'ñó nda síhixó'ta-no a'ta 'tse Na'ín-ná. ²⁰Nga'tsi 'ndsé síhixó'tá-no. Jìòn ra xità tsje-la Nainá 'mì-no, ngi kōó inìma-no nga nda tìkjáya-la xàngioo nga jngó jngó-no.

²¹'An ra 'mì-na Pablo, tíbindá-no xajon rakii ra ngi ndsa kòn tíbindá-na ra 'tse kjoa nihixó'ta.

²²Katakanè-la kjohi'in jè ra tsìn-la kjotsjacha a'ta 'tse Jesucristo jè ra tíjna ítjòn-ná. Ji ra xità ítjòn-najin 'mì-li, jnchrabí! ²³Jè katijnako-no kjonda-la Jesucristo ra tíjna ítjòn-ná. ²⁴Jè kjotsjacha-na ra ya nchrabá-ni a'ta 'tse Cristo Jesús, katijnako-no. Kō'sín katama.

Xajon ra ma-ni jò ra tsikínda jè Pablo ra isìkasén-la xità naxínda-la Cristo ra títsajna ya Corinto

Kó'sín jè Pablo síhixo'ta xità Corinto

1 'An Pablo, ra ko'sín 'an tsikíxáya-na Cristo koni 'sín kjomejèn-la Nainá, inchinikasén-lajin jè xajon rakli, ko jè 'ndsé Timoteo. Inchinihixo'tá-lajin jìon ra xità naxínda-la Cristo 'mì-no ra titsajna ya naxínda Corinto. Ko nga'tsi ra 'ndsé ma ra a'ta 'tse Cristo ra ya títsajna nga tíjngo ya nangi Acaya. ²Nainá ra Na'in-ná ma ko jè Jesucristo ra tíjna ítjòn-ná katatsjá-no kjonda ko kjo'nchán ya ajin inìma-no.

Kó'sín nga jè Pablo tsjá-la kjonda Nainá

³Nda kata'yaxkón Nainá ra Na'in-la ma Jesucristo ra tíjna ítjòn-ná. Nga jè Nainá ra Na'in-ná ma, tsee kjohimatakòn tjín-la ra a'ta tsajién ko jé-ní Nainá ra ma-la síjetakòn ki'ta-ná. ⁴Jé síjetakòn inìma-ná ni'sín ta mé kjohi'in ra kajieén, mé-ni nga ti'koa síjetakén jñà ra ti'koa kjohi'in tjín-la; ko'sín síjetakén inìma-la koni 'sín nga jè Nainá síjetakón-ná ra jién. ⁵Koni 'sín nga tse kjohi'in kajieén ra tjñà-ni kjohi'in ra iskajin jè Cristo, 'koaá ti'sín a'ta 'tse Cristo tsee kjoajetakòn sijin ya inìma-ná. ⁶Kia nga ko'sín inchinikjiín-jin kjohi'in, kií-ní nga jìon ma sakò-la kjoajetakòn inìma-no ko kítojokajin-no kjohi'in. Ko tsa jè Nainá inchisije takòn-najin, kií-ní nga ma sakò-te-najiòn kjoajetakòn, ko ngi koó inìma-no chikjoako-te-no koni jñà kjohi'in ra inchinikjiín-jin. ⁷Tjín kixí takòn-jin kjoa ra chiñá-jin ra a'ta tsajiòn. 'Ya-nájin, nga tsa ko'sín inchinikjiín-te jìon kjohi'in koni ra jin, 'koaá ti'sín inchisakó-te-no kjoajetakòn ra tjín-najin.

⁸Jìon 'ndsé ko tichjeé, jé ra mejèn-najin nga nda katasijin-no jñà kjohi'in ra iskajin-jin ya ján nangi Asia. Nga 'ñó tse kjohi'in inikjiín-jin ra 'ñó i'in tjín ra mì kì bijchótjingi-la nga'ñó-ná, skanda tsixó-nájin, mí-la kì tì kítsakon-isa-né. ⁹'Koaá 'sín kjomà-najin nga ijyeé-la ko'sín tjínè-la nga kiyá-jin. Jñà kjoa ra ko'sín kjomà'tin-jin, jé tsakón-ya-najin nga mì kì machjeén nga ta jin kjó'tatakòn-jin ijo-najin, jé machjeén nga jè kjó'tatakòn-jin jè Nainá ra ma-la síkjaáya-la mi'ken. ¹⁰Jé Nainá isikatojin-najin kjohi'in ra kjobiya

kji'ta-la, kò 'koaá 'sín s̄ikatojin-isa-najin. 'Koaá 'sín jè kji'ta takòn-jin nga jè s̄ikatojin-isa-najin ta mé kjohi'in-nì, ¹¹ tsa k̄is̄iko'tá-nájin nga k̄inákjoa'ta-la jìòn Nainá ra a'ta tsajin. Tsa k̄jìn ma-ni x̄ita ra k̄ichja'ta-la Nainá, k̄jín koma x̄ita ra k̄itso: “Tse k̄jonda kata'se-li Na'in”, 'kia nga sk̄e jè k̄jonda ra Nainá títsjá-najin.

Mé-ni m̄i k̄i k̄jì-nì jè Pablo ya Corinto

¹² Tjín jngo kjoa ra ma nda níkítsajna-najin ijo-najin, jé-ní nga be-la takòn-jin nga tsje kò kix̄í inchiníjchá-jin ijo-najin ya ajin-la x̄ita isà'nde, kò nga 'ñó nda fiko-no ra jìòn. Kjoa k̄i, a'ta 'tseé Nainá nchrabá-ni, kò m̄i tsa ta kjoachjine 'tse x̄ita isà'nde ra inchinichjeén-jin; ngi jé kjoachjine ra tsjá k̄jonda-la Nainá. ¹³ Xajon ra tsikinda-lajin, m̄i tsa k̄j'í tsò 'én ra tsiki'ta-lajin; kíí tsiki'ta-jin 'én ra ma chitá'yá jìòn kò ra ma nda kochiya-no ra a'ta tsajin; 'koaá 'sín tíkoñáa ra 'an nga nda k̄jón-ní katamachiya-najìòn. ¹⁴ Koni 'sín ijye k̄jòchiya chiba-najìòn ra a'ta tsajin, 'koaá tì'sín tsja 'se-najìòn ra a'ta tsajin 'kia nga k̄j'í india-ni jè Jesús ra tíjna ítjòn-ná, koni 'sín nga tsja 'se-najin ra a'ta tsajìòn.

¹⁵ Nga 'koaá 'sín tsaka'tá takòon kjoa k̄i, 'koaá ma-ni nga kò'sín isíkítsjeen, nga yaá íkatsijen ítjòn-najìòn mé-ni nga ma jò 'ka sakò-najìòn k̄jonda, nga jò 'ka kjoáato-no. ¹⁶ 'Koaá 'sín isíkítsjeen nga mején-na ya kjoáato-najìòn 'kia nga k̄jìáa ya nangi Macedonia. Kò india kjoáato-najìòn tsiki 'kia nga koáafa-na, nga ma k̄is̄iko'tá-nájin 'kia nga k̄jìáan ya nangi Judea tsiki. ¹⁷ 'Kia nga kò'sín isíkítsjen, ¿a taxk̄i isíkítsjen-ná? ¿A tsó-ni kjoa nga 'koaá 'sín kí'siaan koni 'sín 'sín jñá ra x̄ita isà'nde? Nga tsò: “Koma-ní”, kò askan, tsò india-ni: “Mì k̄i koma.” ¹⁸ Ndaá tíbe Nainá nga jè 'én ra 'benajmíya-lajin m̄i tsa jò tjín-la, nga m̄i tsa bixó-jin: “Koma-ní”, 'kia nga m̄i k̄i tsa koma-ni. ¹⁹ Ra 'an kò Timoteo kò Silvano, 'kia nga inchi'benajmíya-lajin a'ta 'tse Jesucristo ra I'ndí-la Nainá, jé 'benajmíya-jin 'én-la Nainá ra bitjasòn ra m̄i tsa jò tjín-la, nga Cristo, níkjíá nga jò 'ka chja nga tsò: “Koma-ní”, kò m̄i k̄i koma. Nga a'ta 'tse Cristo-ní nga bitjasòn jè 'én-la Nainá. ²⁰ Ta mé 'én ra ijye kitsjà Nainá nga kò'sín koma, a'ta 'tse Cristo-ní nga bitjasòn ijye. 'Koaá ma-ni 'kia nga jè Nainá jeya níkjínee bixó-né: “Kò'sín katama ra a'ta 'tse Cristo.” ²¹ Jé Nainá ra kò'sín kix̄i inchisíkítsajna-ná nga ya titsajnakeé jè Cristo [ra xá jahjín-ni], kò jé Nainá ra kò'sín tsjahjín-ná nga kitsjà xá-ná. ²² Tì'koaá ijyeé tsikí'ta ch̄iba-ná nga ijyeé 'tse tsó-ná, kò ijyeé tsikíjnajin ya inìma-ná, jè Inìma Tsje-la ra t̄jen kitsjà ítjòn-ná mé-ni nga ijye tjín kix̄i-ni nga tjábé ijye-ná mé ra ijye tjinda-la nga tsjá-ná.

²³ Jé sabá Nainá síkíjna masen koni jngo xitá ra be, nga jè nda tíkotsíjen kó'sín tíjna inìma-na. Tsa mì kì ikatsíjen-najiòn koni 'sín nga kíxian, ta kíí-ní nga majìn-na nga ajò koma-la inìma-najiòn jñà 'én ra 'an tíjn-ni nga kokó-no. ²⁴ Majìn-najìn nga jìn kotèxoma-lajìn koni 'sín nga makjiín-najiòn a'ta 'tse Nainá. Jé ra mejèn-najìn nga kisi'ko'ta-isa-lajìn nga isa 'ñó katasakó-najiòn kjotsja, nga ijyeé 'ñó kixi títsajnakò jìòn kjoa ra makjiín-no ra a'ta 'tse Cristo.

2 ¹ Koaa ma-ni nga ko'sín isíkítsjen nga mì kì tí kiìjkon-najiòn, nga majìn-na nga ta kjoba kijchòko-no. ² Nga tsa 'an kijchòko-najiòn kjoba, ¿yá ra ma tsjá india-na kjotsja? Nga ijyeé ta baá 'se-najiòn. ³ Koaa ma-ni nga ta xajon ítsikindá-no, tà ngatji-la majìn-na nga jìòn, ba 'ké-ná 'kia nga kijchòjkon-no, jé ra mejèn-na nga tsja 'se-naa kò ra jìòn. Kò 'koaá 'sín tíjngo takoàan nga tsajiòn 'kín ijye-la kjotsja-na. ⁴ Kia nga ítsikinda-najiòn jè xajon rakìi, taxkì tímakájnoó-na kò taxkì 'oón tíma-la inìma-na kò taxkì 'ñó tíkjindaya. Tanga mì tsa ki xá ítsikindá-na mé-ni nga kataba-najiòn, kíí-ní mé-ni nga jchaa-najiòn kó'ki 'ñó tsjake-no.

Mé 'én ra tsjá Pablo a'ta 'tse jè xitá ra tsakátsji-jé

⁵ Jè xitá ra ko'sín tsakátsji-jé mì tsa ta 'an jiàan ra túbátsji-na kjoba, skanda koó-te jìòn 'cho síkítsajna chiba-no. Ta chibaá kotíxiaan mé-ni nga mì kì koto chiba-la koni 'sín nga tíchjää. ⁶ Ijyeé nda tíjn jè kjohi'in ra ko'sín ijye tsikinè-la jìòn nga'tsi-no jè xitá rakìi. ⁷ Ndi 'ndi jè ra machjeén nga tijchaà'ta-la jìòn kò tijetakòn, mé-ni nga mì tsa ta kjoba kiyájin-ni. ⁸ Koaa ma-ni nga ko'sín tíbitsá'ba-no nga jchibaya-no nga india tsjacha 'tjan-no jè xitá rakìi. ⁹ Kíí xá ítsikinda-najiòn jè xajon, mé-ni nga nda kata'ya-la a kixíí kjoa, ¿a maá-no nda nihitjasòn ijye? ¹⁰ Jè xitá ra jìòn sijcha'ta-la, tí'koaá sijchá'tá-te-la ra 'an. Tsa tíjn mé ra ma sijcha'tà-la, kjonda tsajiòn-najiòn nga ko'sín sijcha'tà-la ya ngixkon Cristo. ¹¹ Mé-ni nga mì jè xitá-níí ma sakò-la kó'sín nga sijkijne-ná, nga ijyeé 'yeé kó'sín tíjn kjoa maña-la.

Mé kjoa ra 'ñó kisíkájno jè Pablo

¹² Kia nga ijchòo ya naxindá Troas, nga tsi'kènájmíya 'én xitse ra nda tsò a'ta 'tse Cristo, ni'sín itjá'xa'nde-na nga ísixaá ra a'ta 'tse Na'ín-ná, ¹³ tanga jè inìma-na mì kì nda ki'se-la, nga mì kì iskajiàan jè ndí 'ndsé Tito. 'Koaá ma-ni nga kítsjiaan jñà xitá ra ya i'nde-la, kò yaá kijiàa ya nangi Macedonia.

Jñà ra síkijne ra a'ta 'tse Cristo

¹⁴Tse kjonda kata'se-la Nainá, nga nichjin nchijón-ní túbakón kó'sín nga a'ta 'tse Cristo inchinikijne-jin. Ko a'ta tsajin-nájin nga tímabísòn nga tíjngoò jè kjoachjine ra tjin-la koni jngo jta-la tsajmì ra nda jne. ¹⁵Jin-jin, 'koaá 'sín kjon-jin ra a'ta 'tse Nainá koni jta-la tsajmì ra 'ñó nda jne ra jè Cristo tsjá-la Nainá; jta ra ya inchibijchókajin-la jñà xita ra inchibitjokajin kjohi'in ra kjoa 'tse jé-la. Ti'koaá yaá inchibijchókajin-la jñà ra ta ya inchichijajin jé-la. ¹⁶A'ta 'tse jñà xita ra ta ya inchichija, jè 'én ra 'benajmíya-jin 'koaá 'sín 'cho jne-la koni jngo jta ra sí'ken-ná; tanga jñà xita ra inchibitjokajin kjohi'in 'tse jé-la, 'koaá 'sín nda jne-la koni jngo jta ra síkijnakon-ná. Ra ta kjobítsjen 'tse, nijngoó xita ra chíkjoa-la nga 'keénajmíya 'én kii. ¹⁷Nga mì tsa ko'sín 'nià-jin koni 'sín kjin ma-ni xita ra ko'sín 'sín i'ka nga ton 'benajmíya-ni jè 'én-la Nainá. Ngi 'koaá 'sín tjin takòn-jin koni 'sín nakjoá-jin ya ngixkon Nainá ra a'ta 'tse Cristo, koni 'sín nga jè Nainá isikasén-najin, nga xita 'tseé tsò-najin.

Jñà ra síxá a'ta 'tse kjoa xitse-la Nainá

3 'Kia nga ko'sín bixó-jin, ¿a ta jé ijo-najin nda inchiníkítsajna india-najin? Ko, ¿a 'koaá 'sín mejèn-najiòn tsa jngo xajon kokón-lajin ya ñándá nga nda tíchja ra a'ta tsajin, o ra jión 'ki jngo-nájin xajon ya ñándá nga nda kixó jion ra a'ta tsajin koni 'sín 'sín i'ka xita ra kj'íí? ²Jion sabá-najiòn xajon-najin ra nda tíchja ra machjeén-najin, jngo xajon ra ya tjinda'tá ya ajin inima-najin, jè xajon ra nda bexkon nga'tsi xita ko ti'koa ma kotá'yá. ³'Koaá 'sín nda 'ya-la nga jión-najiòn xajon ra jè Cristo tsikinda, ra jin tsako-najin nga inika'bí-jin. Jngo xajon ra mì tsa tinda-la lapi isinda-ni, nga ngi koó Inima Tsje-la Nainá ra tijnakon isinda-ni ra tjí'ta. Mì tsa najo isinda'tá, yaá isinda'tá ya ajin inima-la xita. ⁴Nga a'ta 'tse Cristo-ní nga ko'sín tjíngo takòn-jin nga 'koaá 'sín tjin kjoa kii ya ngixkon Nainá. ⁵Mì tsa tsò-ni kjoa nga tsajin-nájin nga'ñó ra nichjeén-jin 'kia nga ko'sín 'nià-jin kjoa kii. Nga nga'tsi kjoa ra ma-najin 'nià-jin, a'ta 'tseé Nainá nchrabá-ni nga'ñó. ⁶Jè sabá Nainá isichjine-najin mé-ni nga síxá'ta-lajin nga kinákjoaya-jin kó'sín tjin kjoa ra tsikindajin xitse india-ni ra kjonda 'tse xita. Kjonda ra tsikindajin xitse Nainá, mì tsa ya nchrabá-ni jè kjotéxoma ra isinda, yaá nchrabá-ni a'ta 'tse Inima Tsje-la Nainá. Kjotéxoma ra ko'sín isinda, kjobiyaá bíné-ná, tanga jè ra a'ta 'tse Inima Tsje-la Nainá nchrabá-ni, síkijnakoón inima-ná.

⁷ Jè k̄jotéxoma ra ki'tsi-là Moisés ra najo kisinda'tá, k̄jobiyaá bíné-ná. Tanga 'ñó ki'se-là k̄joajeya jè isén-là Moisés 'kia nga ki'tsi-là jè k̄jotéxoma k̄i, nga 'ñó fate ni'í tsatsijen nga skanda j̄nà x̄it̄a Israel mì k̄i t̄i ma iskots̄ijen'á-ni ya isén-là Moisés. Tsa ko'sín ki'se-là k̄joajeya jè k̄joa ra ko'sín t̄jínè-là nga ta ya fehe'ta, ⁸ ¿a mí tsa t̄jínè-là nga isa 'ñó kata'se-là k̄joajeya jè k̄joa x̄it̄se nga jè Nainá tsjá-ná jè Inìma Tsje-là? ⁹ Tsa 'koaá 'sín 'ñó jeya k̄jomà 'kia nga jè Moisés ki'tsi-là jè k̄jotéxoma ra k̄johi'in bíné-ná, ¿a mí tsa isa t̄jínè-là nga 'ñó kata'se-là k̄joajeya a'ta 'tse k̄joa ra 'benajmíya-jin nga ko'sín jè Nainá, x̄it̄a kix̄í bachrjengi-ná? ¹⁰ Ni'sín 'ñó ki'se-là k̄joajeya k̄jotéxoma ra ijye tsato, tanga mì k̄i t̄i mangásòn-ko-ni koni jè k̄joajeya ra t̄jín-là jè k̄joa x̄it̄se-là Nainá, nga síkatoné-là. ¹¹ Tsa jè k̄joa ra ta ya fehe'ta, tseé k̄joajeya ki'se-là, isaá machjeén nga isa 'ñó kata'se-là k̄joajeya jè k̄jonda x̄it̄se ra mì fehe'ta skanda ta mé n̄ichjin-ni.

¹² Nga 'koaá 'sín t̄jín̄go takòn-jin nga in̄chichiñá-lajin k̄joa k̄i, 'koaá ma-ni nga mì tsa masabà-najin koni 'sín nga nakjoá-jin. ¹³ Mì tsa ko'sín 'nià-jin koni 'sín ki'sin jè Moisés nga nikje xo'ba tsakájsa ya isén-là mé-ni nga mì k̄i ske-ni j̄nà x̄it̄a Israel jè k̄joajeya ra ko'sín t̄jínè-là nga ta ya fehe'ta. ¹⁴ Tanga j̄nà x̄it̄a Israel k̄jótájajin inìma-là skanda n̄ichjin 'ndi 'ndi. 'Kia nga kotá'yá jè xajon ra t̄jít̄a k̄joa jhínga ra tsikíndajin ítjòn Nainá ra a'ta 'tse x̄it̄a, takó 'koaá 'sín jngoya-là koni tsa jngo nikje xo'ba k̄jijtsa k̄jóbítsjen-là ra mì k̄i tsjá'nde-là nga machiya-là. Nga takó kjè k̄i t̄jahíxìn-là jè ra k̄jijtsa k̄jóbítsjen-là. Nga ta jngoó a'ta 'tse Cristo ma t̄jahíxìn-là. ¹⁵ Skanda n̄ichjin 'ndi 'ndi-ni, j̄nà x̄it̄a Israel 'kia nga kotá'yá jè xajon ra jè Moisés tsikínda, takó koni jngoó nikje xo'ba bíchjajin k̄jóbítsjen-là nga mì k̄i machiya-là. ¹⁶ Tanga 'kia nga jngo x̄it̄a máfa'ta-là Na'ín-ná ra t̄jna ítjòn-ná nga makjín-là ra a'ta 'tse, t̄jahíxìn-là jè ra bíchjajin k̄jóbítsjen-là. ¹⁷ Nga jè Na'ín-ná t̄jé-ni ra Inìma Tsje. Ko jè x̄it̄a ra ya t̄jnjajin ya inìma-là jè Inìma Tsje-là Nainá, ijyeé t̄jnjandíí-ní. ¹⁸ Nga'tsí-né, 'kia nga mì t̄i mé k̄jijtsa-ni k̄jóbítsjen-ná, 'koaá 'sín kjén koni jngo ch̄itsín ra ma chits̄ijen-yé, ra fate síkatsijen jè k̄joajeya-là Na'ín-ná; ko n̄ichjin n̄chijón-ní nga t̄faat̄jya-ná koni 'sín nga in̄chi'yeé k̄joajeya-là; 'koaá 'sín k̄jòn tímeé koni 'sín 'ki ra jè, nga jé Inìma Tsje-là Na'ín-ná ra ko'sín t̄síko-ná.

X̄it̄a ra 'bénajmíya a'ta 'tse Jesucristo

4 'Koaá ma-ni nga mì k̄i mahinda inìma-najin, nga jé Nainá ra ko'sín k̄jòhìmake-najin nga kitsjá-najin jè xá rak̄i. ² Nachrjengi-najin j̄nà k̄joa ra ta kjo'ma 'nié, k̄joa ra tsjá-ná kjosabà. Mì tsa ta kjoa

maña ra 'nià-jin, kò mì tsa kj'íi kjoa níkójin-jin jè 'én-la Nainá. Jè ra mejèn-najin nga nda 'kénajmíya-jin kó'sín tjin kjoakixi mé-ni nga jña xita nda katachiya-la iníma-la kjoa ra 'nià-jin ya ngixkon Nainá. ³Tsa takó kò'sín ma i'ka-la jña xita nga koni tsa kjiina'ma jè 'én xitse ra nda tsò a'ta 'tse Cristo ra 'benajmíya-jin, ta jña-la ra kò'sín ma-la jña ra inchichija ya ajin jé-la. ⁴Jè xita-níi ra tibatéxoma-la nichjin ra titsajnéé 'ndi 'ndi, ra kò'sín tjna koni tsa nainá, jé tsikíchjajin ya ajin kjobítsjen-la jña xita ra mì kì makjiín-la a'ta 'tse Cristo, mé-ni nga mì kì koma ske-ni jè kjoahisen-la jè 'én xitse ra nda tsò a'ta 'tse Cristo ra jeya tjna. Nga jé Cristo ra bakón kó'ki kjòn-ni ra ngi jè Nainá. ⁵Mì tsa a'ta tsajin ra nda nakjoá-jin 'kia nga 'benajmíya-jin; jé 'benajmíya-jin ra a'ta 'tse Jesucristo nga bixó-jin: jé tjna ítòn-ná. Ta chi'ndaá ma-jin ra a'ta tsajiòn-jìòn, ta ngatji-la kjotsjacha ra tjin-najin a'ta 'tse Jesús. ⁶Jè Nainá ra kò'sín kitsjà kjohixi nga katamahisen ya nándá nga jño chon; jé-ní ra kò'sín isihisen ya ajin iníma-najin, mé-ni nga koma sihisen-te-lajin jña xita ra kj'íi, nga katabexkon jè kjoajeya-la Nainá ra 'ño fate mahisen ya a'ta 'tse Jesucristo.

Kó'sín nga 'ño tjin takén ni'sín kjohi'in kotojieén

⁷Jè kjoahisen-la Nainá koni jngo tsajmì ra 'ño chji-la, yaá tijnajin ijo-najin ra kò'sín jngoya-la koni jngo tjií ni'nde, mé-ni nga nda kata'ya-la nga jè nga'ño ra bato 'ño nda tjin, mì tsa tsajin-jin, 'tseé Nainá-ní. ⁸Koaá ma-ni, ni'sín jndíi ra ján kàjin-jin kjoa, tanga mì tsa jña kjoa síkijne-najin. Ni'sín tjin kjoa ra 'ño makájno-najin, tanga mì tsa níkjahajen-lajin takòn-jin. ⁹Ni'sín mahatjingi-najin xita, tanga mì tsa tsjin-tákon-najin Nainá; ni'sín mejèn-la jña xita nga kinchanè-najin, tanga mì kì chikjoa-la nga síkjehesòn-najin. ¹⁰Ta nándá nga mangí-jin, kji'tá nichjin mejèn-la jña xita kò'sín si'ken-najin koni 'sín inìkò jè Jesús, mé-ni nga a'ta tsajin kata'ya-la nga jé Jesús ra tísikijnakon-najin. ¹¹'Kia nga titsajnakon-jin, kji'tá nichjin kjobiya tísinè-najin ra ta ngatji-la a'ta 'tse Jesús, mé-ni nga ti'koa a'ta 'tse ijo-najin kata'ya-la kjobinachon ra tsjá Jesús. ¹²'Koaá 'sín tjin ra jin, ta kjobiyaá inchichiña ki'ta-lajin, tanga ra jìòn, jé kjobinachon ra mì fehe'ta tísakó-no.

¹³Jè xajon ra tji'ta 'én-la Nainá, 'koaá 'sín tíchja nga tsò: “Kjokjiín-naa, 'koaá ma-ni nga kichjää.” 'Koaá ti'sín tjin-te iníma-najin a'ta 'tse 'én ra makjiín-najin; ndaá makjiín-najin, 'koaá ma-ni nga nakjoá-jin. ¹⁴'Ya-najin nga jè Nainá ra isikjaáya-la jè Jesús ra tjna ítòn-ná, 'koaá ti'sín siikjaáya-najin koni 'sín nga jaáya-la Jesús; kò akjòn nga'tsí-né, yaá taña ikò-ná ya nándá nga tjna ra

jè sabà. ¹⁵ Kjon̄da tsajión-nájiòn nga'tsì kjoā k̄i, mé-ni nga isā k̄jìn ma-ni x̄ita ra katatjábé-lá kjon̄da-lá Nainá, k̄o jeya katijna Nainá 'kiā nga isā k̄jìn ma-ni x̄ita ra k̄itso-lá: “Tse kjon̄da kata'se-li Na'ín.”

¹⁶ 'Koaá ma-ni nga mì k̄i mahinda in̄ima-naj̄in. Ngā n̄i'sín tímajchínga ra ijo-naj̄in, tanga jè in̄ima-naj̄in n̄ichjin nchijón-ní nga tíma-xitseyá-isa. ¹⁷ Jè kjohi'in ra n̄ikjiín-j̄in ī isà'nde, ta chibaá kjohi'in t̄jín-ni; nga ta t̄bato-ní; k̄o jngoó kjon̄da t̄jiko ra a'ta tsajin nga yaá sakó jngo-naj̄in kjoajeya ra 'ñó tse k̄o ra n̄ikjiá kjehe'tà. ¹⁸ Ngā mì tsa j̄nà chitsíjen-laj̄in j̄nà kjoā ra ma ī isà'nde ra tsijen-ni; j̄ná chitsíjen-laj̄in j̄nà ra mì k̄i tsijen-ni ra a'ta 'tse Nainá nchrabá-ni. Ngā j̄nà kjoā ra ma ī isà'nde, ta t̄bato-ní, tanga j̄nà ra mì k̄i tsijen-ni ra 'tse Nainá, mì k̄i kjehe'tà skanda ta kjiá-nioo.

5 Jè ijo-ná, 'koaá 'sín jngoya-lá koni tsa jngo ni'ya ra sinda ī a'ta nangi ra ta chiba n̄ichjin ma-lá nga sasa fitsón-ña. Tanga tsa k̄jitsón-ña jè ni'ya rak̄i, t̄jnaá jngo-ná yā ján ngajmi ni'ya ra t̄jna skanda ta kjiá-nioo ra mì tsa x̄ita tsikínda, jé sabà Nainá tsikínda. ² 'Koaá ma-ni nga im̄aá fahátse-lá in̄ima-ná 'kiā nga yā titsajnyaya iseé jè ni'ya rak̄i, ngā jé ra mejèn-ná tsa ijye yā titsajnyayé jè ni'ya-ná ra t̄jna yā ján ngajmi. ³ N̄i'sín sijna ijo-ná ra tja'ché 'ndi-ni, ījngo-isa ijo x̄itse tsjá-ná jè Nainá. Jè in̄ima-ná mì tsa ta yā sijnajin isén, ijo x̄itseé 'se-lá. ⁴ 'Kiā nga takó t̄jnakon-isa ijo-ná ra 'koā jngoya-lá koni jngo ni'ya ra ta chiba n̄ichjin ma-lá, 'ñó 'on t̄ifahátse-lá in̄ima-ná, nga maj̄in-ná tsa katatjahíxín-ná jè ijo-ná ra t̄jínè-lá nga kiyá; jé ra mejèn-ná nga katax̄itseyá, mé-ni nga jè ijo-ná ra t̄jínè-lá nga kiyá, jè kjobinachon x̄itse katasíjchijangi. ⁵ Jé Nainá ra ko'sín ijye tsikínda nga t̄síkijnanda-ná mé-ni nga ko'sín katameé. K̄o jé kitsjá-ná jè In̄ima Tsje-lá, mé-ni nga ijye t̄jín kixi-ni kjoā nga t̄jábé-ná kjon̄da ra ijye t̄jinda-lá nga tsjá-ná.

⁶ 'Koaá ma-ni t̄jijngoó takén nga n̄ichjin nchijón-ní nga jè Nainá kji'tatakén, 'kiā nga takó t̄jnakon-isa ijo-ná, takó k̄jiín titsajna-isa-lá yā i'nde ñánda nga t̄jna jè Na'ín-ná ra t̄jna ítjòn-ná. ⁷ 'Koaá 'sín inchiníjché ijo-ná koni 'sín t̄jín kjoā ra makjiín-ná; mì tsa ko'sín inchi'nié koni 'sín t̄jín kjoā ra ta xkén tsijen-lá. ⁸ Tanga ijyee ko'sín t̄jijngo takén, ngā jé ra isā 'ñó mején-ná tsa ijye kijmié ijo-ná ra tja'ché mé-ni ma yā kitsajna-né yā ñánda nga t̄jna Na'ín-ná ra t̄jna ítjòn. ⁹ 'Koaá ma-ni nga ko'sín binè-lá ijo-ná nga 'koaá 'sín 'nié koni 'sín t̄jín kjoā ra sasén-lá ra jè, n̄i'sín ta ñánda titsajneé, a yaá titsajneé yā a'ta nangi o ra yaá titsajneé yā ján ngajmi. ¹⁰ Ngā 'koaá 'sín t̄jínè-ná nga'tsi-ná nga yā kijcho kincheé yā ngixkon ñánda nga t̄batéxoma Cristo, mé-ni nga ko'sín katama'tieén koni 'sín t̄jín kjoā

ra ki'nié ya isà'nde 'kia nga tsikitsajneé ya a'ta nangi; tsa nda ki'nié, kjondaá tjábé-ná, ko tsa 'cho ki'nié kjoa'choó tjábé-ná.

'Én ra tsjá-ná kjo'nchán ra a'ta 'tse Nainá

¹¹ 'Kia nga ijye 'ya-jin nga machjeén-ní nga kiskón-cha-jin Nainá, nga 'koaá 'sín jchaxkón-jin koni 'sín nga bakèn-la ra jè, 'koaá ma-ni nga 'benajmíya-lajin jñà xita mé-ni nga katakjín-la ra a'ta 'tse Cristo. Jè Nainá 'ñó nda tsijen-la koni 'sín tjín kjoa ra 'nià-jin; 'koaá 'sín mejèn-na ra 'an, tsa ko'sín nda katachiya-te-la inìma-najìon kó'sín tjín kjòn-ni kjoa ra 'nià-jin. ¹² Mì tsa ta ki-ni nga jin mejèn-najin nga nda síkítsajna india-najin ijo-najin; jé ra mejèn-najin nga ti'koaá katatsja-te-la takòn jiòn ra a'ta tsajin, mé-ni nga sakò-no 'én kó'sín 'kín-la jñà xita ra ta ijo-la nda síkítsajna ko mì tsa jè inìma-la nda síkinda ítjòn. ¹³ Nga tsa ská-najin, a'ta 'tse Nainá-ní nga ská-najin; ko tsa ngi ndaá tjín kjóbítsjen-najin, kjonda tsajìon-najìon nga ko'sín tjín. ¹⁴ Jé kjoatsjacha-la Cristo ra itsabá'ñó-najin ra ko'sín fiko-najin koni 'sín nga mejèn-la. Ko kí 'sín ijye nda isichiya-najin: Ingoó-ní ra 'ken-tjì-la nga'tsì xita, 'koaá ma-ni nga ijyeé 'ken-te nga'tsì jñà xita ra tjín. ¹⁵ Ko nga'tsì jñà xita, jé Cristo 'ken ngajo-la, mé-ni nga jñà xita ra títsajnakon mì kì ti ta jñà katatéxoma-la ijo-la, jé Cristo katatéxoma-la, jè ra 'ken-tjì-la ko jaáya-ila ra ta kjonda 'tse.

¹⁶ 'Koaá ma-ni 'ndi 'ndi, mì kì tsa ti ko'sín níkítsjen-najin ra a'ta 'tse xita, koni 'sín isíkítsjen ijo jé-najin. Ni'sín tsa ko'sín iníkítsjen-jin ra a'ta 'tse Cristo nga ti'sa ítjòn; tanga 'ndi 'ndi, mì tsa ti ko'sín níkítsjen-najin ra a'ta 'tse. ¹⁷ 'Koaá ma-ni, tsa jngo xita ijye ya tíjnako Cristo, ijyeé xita xitseé kàma-ni ra a'ta 'tse Nainá. Jè kjoa jchínga-la ijyeé kabato, saba kjoa xitseé kàma-ni 'ndi-ni.

¹⁸ Nga'tsì kjoa kii a'ta 'tse Nainá nchrabá-ni nga ko'sín a'ta 'tse Cristo ma chibanda-né ko Nainá. Ko jé kitsjáxá-najin nga 'kénajmíya-jin kó'sín ma chibanda-ná ko Nainá. ¹⁹ Tsó-ni kjoa, nga jé Cristo kisichjeén Nainá nga ma tsajoónda-ni ko xita isà'nde, ko mì tsa ti kindá ki'sín-ni kjoa 'tse jé ra tjín-la nga'tsì xita. Ko jín isìngatsja-najin jè xá rakii, mé-ni nga síkabíya-jin 'én kó'sín nga ma chibanda-né ko Nainá. ²⁰ 'Koaá ma-ni, ngajín síkasén-najin Cristo nga nakjoá ngajo-lajin. 'Koaá jngoya-la koni tsa jè-ni Nainá ra tíbítsa'ba-najìon 'kia nga ko'sín 'mì-lajin. A'ta 'tse Cristo-ní nga ko'sín inchibítsa'ba-lajin: “Jchibànda-no ko jè Nainá.” ²¹ Jè Cristo, nijngo jé tsakátsji ra jè; tanga ta ngatjì tsajìén-ná nga ko'sín jè Nainá tsakánè jé-la, mé-ni nga ko'sín xita kixi kama-né ya ngixkon Nainá 'kia nga ijye ya titsahijyokeé jè Cristo.

6 Ngajin, ra ya inchiníxá'ta-te-lajin Nainá, 'koaá 'sín bitsa'ba-lajin: Nda tichjeén jìon kjonda ra ta kjotjò títsjá-no Nainá. ² Nga 'koaá 'sín kitsò Nainá:

Jé kjón nichjin 'kia nga chiba-la kjochjeén-li
kjonda-na, kí'nchrè-la.

Ko jè nichjin 'kia nga tjichiñá-la nga kítjojin
kjohi'in, isíkijnandií-ila.

Nda kjón tiná'ya jìon, 'ndií 'ndi-ni nda chiba-la nga tímachjeén-no jè
kjonda-la Nainá, ko 'ndií-ni nga ma kítjojian jìon kjohi'in.

Kjohi'in ra tsatojin Pablo

³ Mì tsa mé kjoa'cho ra inchi'nià-jin ra ma 'cho kama-la xita ra kjíí, mé-ni nga mì yá ra 'cho kító-la jè xá ra inchi'nià-jin. ⁴ Ta isaá, 'koaá 'sín ngi nda inchibakòn ki'ta-jin ijo-najin nga chì'nda-la Nainá 'mì-najin. Nga 'ñó tjín-najin kjoatsetakòn, nga 'ñó tse kjohi'in titsajin-jin, nga tíchija'ta-najin tsajmì ra machjeén-najin, nga chjá tíma-najin kjoa ra tibatoin-jin; ⁵ nga tìniki'on-najin, nga níkjaha'sen-najin ndayá, nga tsò-najin xita nga jíin-ró fatsji-lajin kjosi xita naxindá, nga iyí xá ra 'nià-jin, nga mì tí tsa tsjafè-najin, nga inchinikjín-jin ra kjinchrá. ⁶ Tanga ngi tsjeé inchiníjchá-jin ijo-najin; ko ndaá machiya-najin kó'sín tjín kjohixi; ko chíkjoakoó-najin 'kia nga kó síko-najin xita; ko tjín-la kjonda inima-najin ra a'ta 'tse xita; jé Inima Tsje-la Nainá tíxájin inima-najin; ko ngi koó inima-najin nga tjín-najin kjotsjacha. ⁷ Ngì 'én kixí ra nakjoá-jin. Nga'ñó-la Nainá-ní ra timako-jin. Ko jñà kjoakixi ra 'nià-jin, 'koaá 'sín jngoya-la koni jñà kichá ra ko ngaskoán ko nga kixi nichjeén-jin nga basiko-najin. ⁸ Sa'koaá nda 'yaxkón-najin ko sa'koaá mì kì 'yaxkón-najin. Sa'koaá nda bíjtongi-jin ko sa'koaá mì kì nda bíjtongi-jin. Sa'koaá xita ndiso 'mì-najin, tanga ngi 'én kixí ra nakjoá-jin. ⁹ 'Koaá 'sín nìko-najin koni tsa mí kì 'yaxkon-najin, tanga 'ñó nda 'yaxkon-najin. 'Koaá kjòn-jin koni tsa ijye inchibiya-jin, tanga 'ñó nda titsajnakon-isa-jin. Tsjá-najin kjohi'in jñà xita, tanga mì tsa sí'ken kjòn-najin. ¹⁰ 'Koaá 'sín kjòn-jin koni tsa ba tjín-najin, tanga 'ñó tsja tjín-la inima-najin. 'Koaá 'sín kjòn-jin koni tsa xita ima-nájin ra nímé kjonda tísakó-la, tanga 'ñó kjin xita tísakó-la kjonda 'tse Nainá ra a'ta tsajin. 'Koaá kjòn-jin koni tsa nímé ra tjín-najin, tanga ya ngixkon Nainá nímé ra chija'ta-najin.

¹¹ Jìon 'ndsé ra ya Corinto tsajìon, 'koaá 'sín inchinakjoá kixí-lajin, nga ngi koó inima-najin nga tsjacha-lajin. ¹² Mì tsa xkon tjín inima-najin ra a'ta tsajìon, tanga jíon-nájiòn ra xkon tjín inima-no

ra a'ta tsajin. ¹³ Mé-ni nga kongásòn-ni kjoa ra sikeé xàngiéé, 'koaá 'sín tíbítsá'ba-najìòn koni tsa ixti-na xin-no, kì xkon níkíjna inìma-no.

Kó'sín nga machjeén nga kìncha'taxìn-la ra kjoa 'tse jé

¹⁴ Kì jñà níngásòn-koo kjobítsjen-no kò xità ra mì tsa a'ta 'tse Cristo makjiín-la. Nga, ¿kó'sín kama-ni nga kongásòn-kjo jngo ra xità kixi ya ngixkon Nainá kò jngo xità ra tsìn-la kjoakixi-la Nainá? ¿A kamaá jñò kochon ya ñánda nga t́jín ní'í ra síhisen? ¹⁵ ¿A maá nga nda kohijta jè Cristo kò jè xità-ní'í? Kò, ¿a kamaá-te nga ya nda kohijtako jngo xità ra makjiín-la a'ta 'tse Cristo kò jngo ra mì kì makjiín-la? ¹⁶ Majìn, nga jè ni'ya ingo-la Nainá, mì kì ma nga ya sijnyaya jngo xkòsòn ra nainá tsò-la xità. Nga jíén jnchreé ra meé ni'ya ingo-la Nainá ra t́jnakon. Koni 'sín ijye kitsò Nainá a'ta 'tse xità ra makjiín-la a'ta 'tse, nga kitsò:

Yaá kótijnako kò yaá kojmejín-la naxindá-na.

'Aán koma Nainá-la kò jñá koma xità naxindá-na.

¹⁷ 'Koaá ma-ni nga kò'sín kitsò-te a'ta 'tse xità-la:

Títjokajion ya ajin-la xità kù, kò tìncha'taxìn-la.

Kì jñà chaájion kjoa ra t́jé t́jín ya ngixkoàan,

'koaá 'sín kama-ni nga 'an skábétjò-no.

¹⁸ 'An-ná ra skaábétjò-no nga Na'in-no kama,

kò jíón kama jìòn ixti 'xin-na kò ixti íchjín-na,

'koaá xian-no 'an ra Nainá 'mì-na ra t́jna títjòn-no,

'an ra ta 'an tajngo-naa ra 'ñó tse nga'ñó t́jín-na.

7 Jìòn 'ndsé ra tsjake-no, tsa kò'sín t́jín kjoa ra t́jinda-la Nainá ra a'ta tsajién, machjeén-ní nga kìncha'taxìn-lá nga'tsì kjoa ra t́jé t́jín ra síkítsón-ná nga sítjé ijo-ná kò jè inìma tsje-ná. Kji'tá nichjin kjótsjieé nga isa tsje kitsahijyeé a'ta 'tse Nainá nga kò'sín kiskón-cheé ra jè.

Kjoatsja-la Pablo ra a'ta 'tse xità Corinto

² Chjíbétjò-nájín ya ajin inìma-no. Jín, kjè tsa yá ra jín 'cho niko-jín, kò kjè tsa yá ra kjobítsjen-la níkítsón-jín, kò kjè tsa yá ra jín chìndocha-lajín. ³ 'Kia nga kò'sín tíxin-no, mì tsa mé ra t́bané jé-no; ijyeé kò'sín ḱixin-no 'kia nga 'sa t́jòn, jìòn-jìòn, kji'tá nichjin tsjacha-lajín kò yaá titsajnakjeé kò yaá kiyákjeé. ⁴ 'Ngi 'én kixi ḱjón-ní koni 'sín nga t́chjà-no; 'ñó 'be-la takoàan ra a'ta tsajìòn, 'ñó ma'ñó takoàn kò 'ñó sakó-na kjotsja ní'sín ta mé kjohi'in ra 'se-najín.

⁵Skanda 'kia nga 'jji-jin i nangi Macedonia, kjè tsa mé ra níkjáya-jin. Kjin skoya kjoa inçhibatojin-jin: jndí ra ján tjín-najin kjosi; ngi ta kjoskoón titsajin ki'ta-jin. ⁶Tanga jè Nainá ra ma-la síje ikon jñà ra inda tjín ikon; jé isje ikon-najin 'kia nga 'ji jè Tito. ⁷Ko mì tsa tà ki-ni nga 'jiikón-najin nga kjoje takòn-jin, kí-te nga 'ñó tsja tjín-la ra a'ta tsajìòn kó'sín nga inije takòn jìòn ra jè. Tsi'kénajmí-najin nga 'ñó mejèn-najìòn nga skajieén. 'Koaá ti kitsò-najin nga 'ñó tjín-najìòn ra kjoa ko nga 'ñó tímakájno-najìòn ra a'ta tsá'an. 'Kia nga kí'nchree 'én kù isaá ta 'ñó tsja ki'se-isa-na.

⁸Ni'sín ta kjoa ítsakatsjí-najìòn 'kia nga ko'sín ísikásén-no xajon, kixi kjoa kjókájnoó-na nga ti'sa íjòn ra a'ta tsajìòn nga baá ki'se chiba nichjin-najìòn. Tanga 'ndi, mì kù ti tsa tísíkájno-naa. ⁹Ta isaá jnchro, 'ñó tímatsja-isa-na, tanga mì tsa ki-ni matsja-na nga kjoa tsakatsjí-najìòn; kí-ní nga jè kjoa ra tsikitsajin jìòn, jé tsasiko-najìòn nga ma iníkájno jè jé-no ko nga ma tsáfa'ta-la jìòn Nainá. Tsa ko'sín kjoa-najìòn koni 'sín mejèn-la Nainá, tsó-ni kjoa nga mì tsa mé kjoa'cho ra tsakjatsji-lajin. ¹⁰'Kia nga ko'sín maba-la inima-ná koni 'sín nga jè Nainá mejèn-la, jé basiko-ná nga ma níkájneé jé-ná ko mì tsa ti jé fatsji-ná, mé-ni nga ma kítojokajieén kjohi'in 'tse jé-ná, ko mì tsa mé ra askan níkájno-ná. Tanga tsa 'kia ya nchrabá-ni kjoa ra síba-la inima-ná a'ta 'tse kjoa ra tjín ya isa'nde, ta kjobiyaá sakó-ná. ¹¹'Kia nga ko'sín kjoa-la inima-najìòn koni 'sín nga jè Nainá mejèn-la, jìòn inchi'ya-no 'ndi-ni nga 'ñó tse tjín-ni kjonda ra isakò-no. Nga 'ñó inçhibinè-la ijo-no kjoa ra nda tjín, ko 'ñó inçhibixkàn-tjiò ijo-no nga mì mé kjoa tjín-no; 'ñó inçhinijticha a'ta 'tse kjoa ra 'cho tjín, ko 'ñó tjín-no kjoa skon, 'ñó mejèn-no nga skajieén, ti'koa 'ñó makájno-no jè ra a'ta tsá'an, ko ki'tsí-la kjohi'in jè xita ra 'cho ki'sin. Ta nga'tsi-ni kjoa kù, 'koaá 'sín tsakon jìòn ijo-no nga mì tsa mé jé tjín-no ra a'ta 'tse kjoa kù. ¹²'Kia nga ko'sín ísikinda-najìòn xajon, mì tsa jè ísikítsjeen a'ta 'tse xita ra 'cho ki'sin, ko a'ta 'tse jè ra 'cho kjomà'tin. Jé-ní ra mejèn-na nga tjiòn kjòn nda katachiya-no kó'sín nga tsjacha-nájin. ¹³Jñá nga'tsi kjoa kù ra 'ñó isje takòn-najin.

Ni'sín isakò-najin kjoajetakòn ra a'ta 'tse kjoa kù, tanga isaá ta 'ñó kjotsja-isa-najin 'kia nga kijcha-jin jè Tito nga 'ñó tsja tjín-la, ta ngatji-la nga 'ñó tse kjonda ra isakò-la ra a'ta tsajìòn. ¹⁴Ijyeé asa kókixian-la jè Tito nga 'ñó 'be-la takoàan ra a'ta tsajìòn ko mì tsa 'cho inçhinkíjna-najìòn. Koni 'sín nga ngi 'én kixi-ní nga'tsi jè 'én ra ijye inakjoáko-lajin, 'koaá ti'sín 'én kixi kjomà-ni jñá 'én ra kotsi'kin-lajin jè Tito ra a'ta tsajìòn. ¹⁵Jè Tito, isaá ta 'ñó matsjake-isa-najìòn 'kia nga bítsjen-la kó'sín nga nda inihitjasòn-la. Ko nga 'ñó nda ichjbétjò

jiòn 'kia nga ijchòjkon-no kò tì'koaá 'ñó nda kijchaxkón-te. ¹⁶ 'Ñó matsja-na nga kò'sín nda ma ba'tá takòn-najiòn ra a'ta 'tse ta mé kjoa-ni.

Mé-ni machjeén-ni nga 'kì jngeé kjotjò ra a'ta 'tse Nainá

8 Jiòn 'ndsé kò tichjeé, mején-te-najin 'kénajmí-lajin kjonda ra jè Nainá títsjá-là naxindá-là Cristo ra títsajna ya nangi Macedonia. ² Ni'sín takó 'ñó i'in tjín kjoa ra inchibatojin, 'ñó tjín-là kjotsja inìma-là. Kò ni'sín 'ñó ndí xita ima, isaá ta 'ñó tse inchitsjá kjotjò ra jè Nainá inchisingatsja, 'koaá jngoya-là koni tsa xita nchiná. ³ An kjón kítsee nga ngi kòó kjotsja-là kitsjà koni 'ki kjomà ra ki'sín, kò skanda isaá tse kitsjà-isa koni 'ki nga ijchòtjìngi nga 'ñó-là. ⁴ 'Ñó tsikítsa'ba-najin nga kitsò-najin: “Tì'nde-nájin nga koma 'kì chiba-te-jin kjotjò ra kiji-là jña xita tsje-là Nainá ra tíchija'ta-là.” ⁵ Isaá kjìn kjoa ki'sín-isa koni 'sín nga inchichiiná-lajin. Ítjòn nangi isíkítsajna inìma-là ra a'ta 'tse Nainá, kò akjòn, 'kiaá kò'sín ki'sín-te ra a'ta tsajin koni 'sín nga mejèn-là Nainá. ⁶ 'Koaá ma-ni nga kò'sín tsikítsa'ba-lajin jè Tito, nga takó jè katabíxkójin jña kjotjò ra nchrabájin inìma-no koni jngo kjonda ra singatsja jiòn Nainá. Kò'sín katasíkjehe'ta xá ra ki'tsi-là nga tì'sa ítjòn. ⁷ Koni 'sín nga 'ñó nda 'nià jiòn nga'tsi kjonda: nga nda makjiín-najiòn a'ta 'tse Cristo, nga tjín-no 'én kó'sín nakjoá, kò nga tjín-no kjoachjine, kò nga titsajnanda-no nga ma siitjasòn kjoa ra nda tjín, tì'koa nga tjín-no kjotsjacha ra a'ta tsajin; 'koaá tì'sín machjeén nga tì'koa katama-no 'tioo jè kjonda rakìi.

⁸ Mì tsa jngo kjotéxoma tíbiné-no 'kia nga kò'sín tíxin-no. Jé ra mejèn-na nga jcha-là a kixi kitií kjoa nga tjín-no kjotsjacha, koni 'sín nga 'ñó tjín-là kjotsjacha jña xita ra i'ka nga síxátíya-là ijo-là nga tsjá kjotjò-là. ⁹ Ijyeé 'ya-nájiòn jè kjonda-là Jesucristo ra tíjna ítjòn-ná nga ta ngatjì-là nga 'ñó kjotsjake-najiòn, xita imaá ki'sín ijo-là, ni'sín xita nchiná kjòn-ni ra jè, mé-ni nga koni 'sín nga xita ima kjomà ra jè, tsajiòn 'kín-la kjoanchiná ra tjín-là.

¹⁰ Tsjaa-no kjobítsjen-na ra a'ta 'tse kjoa kii, nga kjeèn-no ndiyá; jiòn ra tsikì'tsiaà nga kò'sín ki'nià a'ta 'tse kjoa kii, mì tsa ta mejèn-no nga tsikì'tsiaà, skanda 'ñó kjomejèn-no tsi'kiò, skanda tì'kia-ni nichjin jngo inó. ¹¹ Tíkjehe'tin-la ijo-no nga 'kiòè 'ndi-ni, koni 'sín nga 'ñó tsja tjín-no nga mejèn-no tsi'kiò, 'koaá tì'sín tìhitjasòn nga 'tioo kjotjò-no koni 'ki nchrabájin inìma-no. ¹² Tsa jngo xita tíjnanda nga inìma-là nchrabájin-ni nga mejèn-là tsjá, Nainá sasén-là koni 'ki ra ma ra 'sín, mì tsa tsato tínjé-là.

¹³ Mì tsa jè ra mejèn-là Nainá nga katasíjchija'ta-najiòn 'kia nga kisiko jìòn jǎà xita ra i'kaa, jé-ní nga ngásòn ngáya kata'se-ná nga'tsi-ná ta mé ra machjeén-ná. ¹⁴ Kó'ki tjín-najiòn 'ndi 'ndi, 'ti-la jìòn koni 'ki chija'ta-là, mé-ni 'kia nga jìòn ra sùjchija'ta-najiòn, ti'koaá jǎà tsjá-no kó'ki 'se-là, mé-ni nga ngásòn ngáya 'se-no mé ra kochjeén-no. ¹⁵ Koni 'sín nga tíchja Xajon-là Nainá nga tsò: “Jè ra kjìn tsikíxkó, mì tsa mé ra tsijnengi-là; kò jè ra chiba tsikíxkó, mì tsa mé ra ichija'ta-là.”

Kó'sín nga inikasén jè Tito ya naxindá Corinto

¹⁶ Tse kjonda kata'se-là Nainá, nga 'koaá ti'sín isíkijna iníma-là Tito nga kò'sín isíkájno-te ra a'ta tsajiòn koni 'sín nga kjókájno-na ra 'an. ¹⁷ Kixíí kjoa jè Tito kjokjín-là koni 'sín nga tsiki'tiáan; tanga jè, 'nó kjomejèn kò 'sa-là nga ikatsíjen-najiòn kò ngi ta kjonda 'tse-ní nga kò'sín tífikatsíjen-najiòn ra jè.

¹⁸ Yaá taña inchinikasén-kò-jin jè Tito, jngo 'ndsé ra ijye nda na'yá-là ya ajin-là nga'tsi naxindá-là Cristo nga kó'sín tísíxáko jè 'én xitse ra nda tsò a'ta 'tse Cristo. ¹⁹ Kò mì tsa ki-nì nga ijye nda 'yaxkon-là, jǎà sabá xita naxindá-là Cristo ra kò'sín tsjahíjin mé-ni nga taña ikò-najin, 'kia nga kongíko-jin kjotjò ra jin inchibíxkó-jin, mé-ni nga jè Na'ín-ná isa jeya katijna-nì, kò nda kata'ya-là nga yaá nchrabájin-ni ya iníma-najin nga kò'sín 'nià-jin. ²⁰ 'Koaá 'sín koma-ni nga mì yá xita 'cho kítso-najin a'ta 'tse kjotjò ra nda 'ki tjín-ni ra jin inchibíxkó-jin. ²¹ Jè ra mejèn-najin nga mì tsa ta ya ngixkon Na'ín-ná kixi katana'yá-najin, ti'koaá kixií katana'yá-te-najin ya ngixkon xita.

²² Ijngo-isa 'ndsé ya taña inchinikasén-kò-jin jè Tito, ra kjokjin kjoa 'ya-jin nga bínè-là ijo-là, kò isaá 'nó bínè-là ijo-là 'ndi 'ndi 'kia nga kò'sín ijye nda bá'ta ikon-no ra jìòn. ²³ Ra jè Tito, yaá taña báhiytako-na ra jè, kò tañaá níxá-jin ra a'ta tsajiòn; a'ta 'tse 'ndsé ra i'ka ra jò ma-ni, jǎà xita naxindá-là Cristo isikasén ra jǎà, nga ra a'ta 'tse jǎà xita kii, jé Cristo jeya bijna. ²⁴ Mé-ni nga nda katabe-ni nga'tsi xita naxindá-là Cristo, nda tikoo jìòn jǎà xita kii nga takón-la kó'ki kjotsjacha tjín-no ra a'ta 'tse, mé-ni nga ske-ni ra jǎà nga 'én kixi-ní koni 'sín nga nda nakjoá-jin ra a'ta tsajiòn.

Jǎà kjotjò ra kjóxkó

9 A'ta 'tse kjotjò ra tímaxkó nga tíbisiko'ta jǎà xita-là Nainá ra inchichija'ta-là, mì kì machjeén tsa mé 'én ra 'an kindá-najiòn. ² Nga ijyeé be-náa nga titsajnanda-nájiòn nga 'kiòò kjotjò-no, 'koaá

ma-ni nga 'ñó matsja-na ra a'ta tsajiòn, 'kia nga ítsi'kenajmí-là jñà xítà ra ya nangi Macedonia títsajna, nga tí nichjin jngo inó tjin-ni nga mejèn-najiòn 'kiòè kjotjò-no, jìòn ra ya titsajna ya nangi Acaya. 'Kia nga ko'sín ítsi'kenajmí-là nga ijyee nda tihijyondá jìòn, isaá ta 'ñó kjotsja-là nga tí'koaá mejèn-là nga tsjá-te jñà kjotjò-là. ³ Kíí xá ísikásén-najiòn jñà 'ndsé kii, mé-ni nga mì tsa ta 'én ndiso kama-ni koni 'sín nga ijye 'ñó nda kíchjà ra a'ta tsajiòn. Jé-la ra nda tjin tsa ko'sín ijye titsajnanda jìòn koni 'sín ijye kíxian. ⁴ Tsa tjin i'ka-ni xítà ra ya i'nde-là ya nangi Macedonia ra mejèn-là nga ikò-na 'kia nga kjiaán, tsa takó kjè kì titsajnanda-najiòn 'kia nga kijcho-jin, koni 'sín nga chiná-jin, ta kosabáa-najin, kò jìòn, isaá ta tse kjosabà kitsajiòn. ⁵ 'Koaá ma-ni nga ko'sín ísikítsjeen nga tsikítsá'ba-là jñà 'ndsé nga tjen katafikatsíjen ítjòn-najiòn, mé-ni nga tjen kátíxkò jè kjotjò ra ijye ko'sín tsikinè-la ijo-no nga 'kiòè, mé-ni nga ijye tijnanda-ni koni jngo kjotjò ra inìma-no inchrabàjin-ni kò mì tsa jngo kjotjò ra kjo'ñó inchima-no.

Kó'sín tísi'tieén nga ma-ná 'kieé kjotjò

⁶ Tíkítsjen jè 'én ra tsò: Jè xítà ra chiba tsajmì bítje, chibaá tsajmì majchá-là; kò jè ra kjìn tsajmì bítje, kjín tsajmì majchá-là. ⁷ Kò'ki 'tiò nga jngó jngó-no koni 'ki nga nchrabájin inìma-no; kì tà kò kjòba-no nga 'biò kò kì tà jò tjin-no nga 'biò. Nainá, jé tsjake xítà ra ngi kò kjotsja-là tsjá. ⁸ Jè Nainá maá-là nga ko'sín 'siin nga 'se ijye-najiòn ta mé kjonda-ni, mé-ni nga sakò ki'ta-najiòn kó'ki tsajmì machjeén-no; nga skanda kijnengíi-no ra sakò-no, mé-ni ko'sín ma kisi'ko'ta-no ta nãá kjoá ra nda tjin. ⁹ 'Koaá 'sín tíchja xajon ra tí'ta 'én-là Nainá nga tsò:

Nda kjón isika'bí nga kitsjà-là jñà ra xítà imà.

Kò jè kjoakixi ra 'sín, tjna ki'ta-ní skanda ta kjiaá-nioo.

¹⁰ Jé Nainá ra tsjá tje-là tsajmì nga síxáko nangi jñà xítà, kò tí'koa tsjá-là niño ra bakjèn; jé tsjá-no mé tsajmì ra kítee kò 'koaá 'sín 'siin nga isa kòkjìn-ya tsajmì-no, kò kjín kjonda sakò-najiòn koni 'sín tjin kjonda ra 'siaan. ¹¹ 'Seé-no ta mé kjoanchiná-ni, mé-ni nga ngi koo inìma-no nga 'kiòè ta mé kjotjò-ni; mé-ni nga kjìn xítà kitsò-là Nainá: “Tse kjonda kata'se-li Na'in a'ta 'tse jè kjotjò ra kitsjà xítà kii.” ¹² 'Kia nga ko'sín inchimahíkoo-lajin jè nga'ñó rakii jñà 'ndsé, mì tsa ta jè-ni nga ma túbisikò mé ra chija'ta-là jñà xítà-là Cristo. Tí'koaá yaá nchrabá-ni nga 'ñó kjìn xítà inchitsò-là Nainá: “Tse kjonda kata'se-li.” ¹³ Jñà xítà kii, 'kia nga kongatsja kjotjò kii, jeyaá síikjina Nainá ta ngatjì-là nga ma-najiòn ko'sín nihitjasòn jìòn koni 'sín nga

makjiín-no ra a'ta 'tse 'én xit̩se-là Cristo ra nda tsò, kò nga maá-najiòn 'biò kjotjò-no ra t̩bisikò'ta ra j̩nà, kò j̩nà xit̩a ra kj'íí-isa. ¹⁴ T̩'koáá 'ñó tsja 'se-là nga k̩chja'ta-là Nainá ra a'ta tsajiòn; yaá jcha-là nga 'ñó tsjake-najiòn ta ngat̩j-là nga tseé kjonda t̩sakó-najiòn ra a'ta 'tse Nainá. ¹⁵ ;Tse kjonda kata'se-là Nainá, nga ijye tsikíjnanda jngo-ná kjotjò ra 'ñó chj̩-là, skanda mí k̩ sakó-ná 'én kó'sín nga 'k̩-lá kjonda!

Kó'sín nga chjat̩jì xá-là Pablo koni nga ch̩'nda-là Cristo ma

10 'An ra Pablo 'mì-na, 'koáá 'sín t̩bitsá'ba-no a'ta 'tse Cristo jè ra indakjoá t̩jna kò ra t̩jín-là kjonda. Nga t̩jín i'ka xit̩a ra tsò nga 'kia-ró ya t̩jnajin-najiòn, 'ñó-ró im̩a kjoá 'siaan, kò 'kia nga k̩jin t̩jna, 'ñó-ró x̩jiaan. ² 'Koaá 'sín t̩bitsá'ba-no nga t̩jen tindajín i'ka kjoá ra t̩jín, mé-ni nga 'kia nga kijchò, mì tsa t̩ 'an 'ñó kokó-na j̩nà xit̩a ra kò'sín inchi-chajno i'ka-najin, nga tsò nga ta 'koáá-ró 'sín inchi'nià-jin koni 'sín 'sín j̩nà ra taxk̩i xit̩a isà'nde; kò tsa majin, 'an ijyeé kò'sín t̩jnanda nga kò'sín 'ñó kokó j̩nà xit̩a k̩i. ³ Kix̩í kjoá, xit̩a isà'nde-nájin, tanga mì tsa kò'sín 'nià-jin koni 'sín 'sín j̩nà ra taxk̩i xit̩a isà'nde 'kia nga mé kjoá ra bixkàn-ko-jin. ⁴ J̩nà nga'ñó ra nichjeén-jin koni tsa k̩cha nga bixkàn-t̩j-jin ijo-najin ya isà'nde, mì tsa a'ta 'tse xit̩a nchrabá-ni. A'ta 'tseé Nainá nchrabá-ni, kò maá-là nga síkjesòn nga'tsi nga'ñó-là n̩j̩ ra batéchjà-là 'én-là Nainá. ⁵ Kò n̩kítsón-ña-nájin nga'tsi k̩jóbítsjen ra 'cho t̩jín, kò jngó jngó kjoá'ngatakòn ra batéchjà nga kondra fi-là koni 'sín t̩jín k̩joachjine-là Nainá, b̩chjà'ya tsje-nájin k̩jóbítsjen k̩i mé-ni nga ta jè Cristo katas̩hitjasòn-là. ⁶ T̩tsajna-nájin nga 'k̩-lajin k̩johi'in nga'tsi ra mì s̩hitjasòn, 'kia nga ijye jcha-jin nga ijyeé nda inchi-nitjasòn ra jìòn. ⁷ 'Koaá 'sín ch̩tsijen koni 'sín t̩jín kjoá ra t̩ma. Tsa t̩jín jngo xit̩a ra kò'sín tsò-là ijo-là nga jè Cristo is̩kasén, 'koáá 'sín nda katas̩kítsjen nga t̩'koáá jin, jé k̩jón Cristo kis̩kasén-te-nájin koni ra jè. ⁸ N̩'sín sa'koa 'an 'ñó nda s̩k̩jnaa ijo-na a'ta 'tse xá ra jin tsi'k̩i-najin, mì k̩ masabà-na; nga k̩í xá isingatsja-najin jè Na'ín-ná jè xá rak̩i mé-ni nga jìòn, isa nda k̩tsajna-najiòn, mì tsa ki-ni nga jin s̩k̩tsón-ya-lajin, ⁹ mé-ni nga mì kò'sín k̩iya-najiòn nga ta jè ra mejèn-na nga minchaxkón-najiòn 'kia nga kò'sín s̩k̩sén-no xajon. ¹⁰ Nga t̩jín i'ka xit̩a ra tsò: “J̩nà xajon-là ra s̩kasén, sí 'ñó t̩chja, kò sí 'ñó t̩jín 'én ra s̩kasén. Tanga 'kia nga ijye t̩jna saba kjòn-ni ra jè, mì tsa sí xkón 'ki-ni, kò j̩nà 'én ra chja, nda mí yá ra nda s̩sin-là.” ¹¹ Jè xit̩a ra kò'sín tsò, kò'sín nda katas̩jin-là, koni 'sín tsò j̩nà 'én ra bi'ta-jin ya xajon ra nikasén-jin 'kia nga k̩jin t̩tsajna-jin, 'koáá t̩'sín 'sian-jin 'kia nga ijye t̩tsajna masen kjòn-jin ya ajin-là xit̩a.

¹² Kixí kjoa, mì kì tsò takòn-jin nga ya nijngoko-jin ijo-najin ko mì tsa ya níngàsòn-ko-jin jñà xitá ra tijñà 'nga síkítsajna-ni ijo-la. Jñà xitá kù, 'kia nga tijñà síngàsòn-kjo-ni ijo-la ko tijñà kotsíjen-jnó-ni xákjén, mì kì machiya-la mé kjoa ra 'sín. ¹³ Mì tsa jè nda síkítsajna-najin ijo-najin ya ñánda mì tsa ya bako-najin. Ko mì kì tsa kotonè-lajin chiba-la koni 'ki nga ijye tjínda-la Nainá nga ma sixá-jin. Nga jé kitsjá'nde-najin nga ma ijchò-jin skanda ya ñánda nga titsajna jìòn ra xitá Corinto 'mì-no. ¹⁴ Kixí kjoa, tsa mì-lajin ijchò ítjòn-jin, inchinikatonè-lajin chiba-la koni 'sín 'ki ki'tsì'nde-najin. Tanga jín ijchòko ítjòn-lajin jè 'én xitse ra nda tsò a'ta 'tse Cristo. ¹⁵ Mì tsa jñà nda inchiníkítsajna-najin ijo-najin jñà xá ra ki'sin xitá ra kj'í; tsa ko'sín 'sian-jin, 'kiaá-la nga kotonè-lajin chiba-la. Jé ra mejèn-najin, koni 'sín nga isa 'ñó kòkjiín-isa-najìòn, 'koaá 'sín isa kòtse-isa jè xá ra 'sian-jin ya ajin tsajìòn, tanga ta 'koaá 'sín tjen sixá-jin koni 'ki ijye tjen chiba-la. ¹⁶ 'Koaá 'sín 'kénajmíya-isa-jin jè 'én xitse ra nda tsò a'ta 'tse Cristo ya i'nde ra fi-isa nga bateé naxindá-no ya ñánda nga kjè tsa yá ra bijchó 'kénajmíya, mé-ni nga mì jñà xá ra ijye ki'sin xitá ra kj'í, nda síkítsajna-najin ijo-najin. ¹⁷ Jè ra jeya sùkíjna ijo-la, ta isaá jnchro jè Nainá jeya katasíkíjna. ¹⁸ Nga mì tsa jè ra nda kitjongi jè ra tijè nda síkíjna-ni ijo-la, jé-ní ra jè Nainá ko'sín kító nga bakén-la nga nda kíjna.

Kó'sín basìkotjì ijo-la Pablo

11 ;Mején-na tsa katachíkjoa jngohíjta-najìòn nga kiná'ya-ná, nga 'koaá 'sín kichjáa koni tsa mì nda tjín kjòbitsjen-na! ;'Tiaàn kjonda katachíkjoa jngohíjta-no! ² Nga 'koaá 'sín makájno-na ra a'ta tsajìòn-jìòn koni 'sín makájno-la jè Nainá mé-ni nga mì kj'í kohíko-no. Nga jngoó 'xin ijye isíkíjna'ñó-no ra jè Cristo ko 'koaá 'sín mejèn-na singátsja-no a'ta 'tse Cristo koni tsa jngo chjoón xangó ra tsje tíjna. ³ Tanga jé ra títsakjoon, koni 'sín ki'sin jè ye nga koó kjoa maña-la nga iskondacha-la jè chjoón ra tsi'kìn Eva, tsa ko'sín kòkama'tin-te jìòn, tsa ko'sín kì'nde-te jìòn nga sùkítsón kjòbitsjen-no nga ngakjá kongió koni 'sín nga ijye kixi kji'tatákon jìòn jè Cristo. ⁴ Nga bi'nde-no 'kia nga bijchójkon-no jñà xitá ra isa kj'í 'sín 'bénajmíya-no ra a'ta 'tse Jesús koni 'sín ijye tsi'kénajmíya-lajin. Ko makjiín-te-najìòn 'kia nga isa kj'í 'sín tsò kjòbitsjen ra 'bénajmíya-no a'ta 'tse Inìma Tsje-la Nainá ra ijye ichjíbé jìòn ya ajin inìma-no. Tì'koaá makjiín-te-najìòn 'kia nga isa kj'í tsò 'én xitse ra nda tsò a'ta 'tse Cristo ra 'bénajmíya-no koni 'sín tsò jè ra kjokjiín ítjòn-no. Ta isaá sasén-no nga na'yá-la jñà xitá kù. ⁵ 'Koaá 'sín síkítsjen ra

'an, nga mì tsa mé ra isa nangi tǐjna-là jǎnà xǐtǎ ra kǒ'sín 'yaxkon jìòn nga jǎnà tǐtsajna ítjòn-là xǐtǎ ra tsikíxáya-là Cristo. ⁶Nǐ'sín mì tsa tsijen ískotá'yáa koni 'sín nga chjàa, tanga mì tsa mé kǒbítsjen ra chija'ta-na ra a'ta 'tse 'én-là Nainá. Kǒ 'koaá 'sín ijye nda tsakon kǒn-lajin a'ta 'tse nga'tsì kjoa ra ijye ki'nià-jin.

⁷¿A choó tǐjn koni 'sín kí'siaan 'kia nga ta ítakon-yá kǒtǒjò-najìòn jè 'én xǐtse-là Nainá ra nda tsò, nga mì tsa mé ra ísǐjé-no? Nda kísihǐmaá-na ijo-na mé-ni nga jìòn nda tsikítsajna-najìòn. ⁸Skanda jǎnà xǐtǎ naxǐndá-là Cristo ra xìn ì'nde tǐtsajna ítachrǐjǐno-là nga kǐtsja'ndé-là nga tsikíchǐjǐ-na, mé-ni nga kǒmà ísǐxákǒo-no ra jìòn. ⁹'Kia nga mé ra kǒchjeén-na 'kia nga ya tsakátǐjnako-no, nǐyá ra ísǐjtǐ-là. Ta mé tsajmǐ ra kǒchjeén-na, jǎnà 'ndsé ra 'ji-ni ya nangi Macedonia kitsjà-na. 'Koaá 'sín kí'siaan nga majìn-naa nga jìòn ì'in-ya kǒmà-no, kǒ takó 'koaá 'sín 'sin-isa. ¹⁰Ngi kǒó 'én kǐxǐ-là Cristo ra ijye kǒ'sín tǐjnajin-na nga kǒ'sín chjàa, nga mì kǐ yá ra ma kǒtechjà-na ya nga tǐjngo nangi Acaya nga nda ma síkǐjna ijo-na a'ta 'tse kjoa ra kí'siaan, nga ta kǒtǒjò ítakon-yá-no. ¹¹¿Mé-ni kǒ'sín xian-na? ¿A kíí-ní nga mì kǐ tsjake-najìòn? Jè Nainá ndáa be nga 'ńó tsjake-najìòn.

¹²Koni 'sín tǐ'siaan, takó 'koaá 'sín 'sǐin-isa, mé-ni nga mì kǐ tǒjò'nde-là jǎnà xǐtǎ ra mejèn-là nga ta ijo-là jeya sǐlkítsajna a'ta 'tse kjoa ra 'sín, nga mejèn-là kǒ'sín kǐtsajna koni ra jin. ¹³Nga jǎnà xǐtǎ kǐi, mì tsa yá ra tsijen tsikíxáya-là. Ta kíí xá 'sín nga xǐtǎ bíndochà-là, nga kǒ'sín síngoya ijo-là koni tsa ngi jè saba Jesucristo tsikíxáya-là. ¹⁴Kǒ mí-la tsa kǒxkón-ná kjoa kǐi, nga skanda jè xǐtǎ-nǐí maá-là kǒ'sín sǐngoya ijo-là nga kǒ'sín kǒtsǐjen koni jngo ìkǐjalǐ ra 'ńó fate nǐ'í-là, koni tsa ìkǐjalǐ 'tse Nainá. ¹⁵'Koaá ma-ni nga jǎnà xǐtǎ ra ya síxá'ta-là jè xǐtǎ-nǐí, mì tsa jngo kjoa ra kǒxkón-ná tsa kǒ'sín síngoya ijo-là nga kǒ'sín kǒma koni tsa xǐtǎ ra 'bénajmǐya kjoa kǐxǐ-là Nainá. Tanga jǎnà xǐtǎ kǐi, 'koaá 'sín tǐjábé-là chǐjǐ-là askan-nioo, koni 'sín tǐjn kjoa'cho ra ìnchi'sín.

Mé kjoa ra jeya síkǐjna-ni ijo-là Pablo

¹⁶'Koaá 'sín tǐxin india-no, kǐ tǐ tsja yá ra kǒ'sín tsò-ni nga mì nda tǐjna kǒbítsjen-na; nǐ'sín tsa kǒ'sín níkítsjen jìòn, tǐ'nde-ná nga kǒ'sín kokó-no koni tsa mì nda tǐjna kǒbítsjen-na, mé-ni nga tǐ'koaá 'an, kǒma-te nda síkǐjna-na ijo-na. ¹⁷Jǎnà 'én ra tǐchjàa nga 'an nda síkǐjnaa ijo-na, 'koaá 'sín tǐchjàa koni tsa mì nda tǐjna kǒbítsjen-na nga jngoó 'én ra mì kǐ sasén-là Nǎ'ín-ná. ¹⁸Koni 'sín kǐjn ma-ni xǐtǎ ra 'ńó nda síkítsajna ijo-là a'ta 'tse kjoa ra 'sín ya isà'nde, 'koaá

tì'sín mejèn-na ra 'an nga nda sikhíjnaa ijo-na. ¹⁹ 'Koaá bixó jìòn nga 'nó tjin-no kjobítsjen, tanga bi'nde-nájiòn nga kótsò-no xita ra mi kì nda tjihijyo kjobítsjen-la. ²⁰ Nga skanda bi'ndeé-la jña xita nga chi'nda'nó-la 'sín-no, ko nga bachrjejno-no tsajmì ra tjin-no, ko nga beton-no, ko jña ra ti'koaá bachrjengi-no, ko skanda síjtsin'á ya isén-no. ²¹ ¿Kó bixó jìòn? ¿A masabá-na nga mi ko'sín inakjoá-lajin? Nga 'koaá bixó jìòn nga batoó indakjoa ki'nià-jin.

Tanga tsa jña xita ra i'ka 'nó 'nga ma ikon nga 'nó chja, ra 'an, 'koaá tì'sín 'nó kichjà-te nga 'nó 'ke-te-la takoàn, ni'sín 'koa 'sín tíchjàa koni tsa mi nda tjna kjobítsjen-na. ²² Jña xita kii, ¿a 'ngaá ma-la nga 'én hebreo chja? Ra 'an ti'koaá chjà-te 'én hebreo. ¿A 'ngaá ma-la nga xita Israel ra jña? Ti'koaá Israel-te tsa'an. Ko, ¿a 'ngaá ma-la nga jé Abraham ra kjomà xita jchínga-la? Ti'koaá 'an, jé-te kjomà xita jchínga-na. ²³ ¿A chi'nda-la Cristo-ní jña xita kii? Ra 'an, isaá 'nó nda tísixá-la jè Cristo. ('Kia nga ko'sín tíchjà, 'koaá 'sín jngoya-la koni tsa mi kì nda tjna kjobítsjen-na). Isaá 'nó tse xá tjin-na ra 'an, isaá 'nó kjo kjín 'ka kaya ndayá, ko isaá ta 'nó kjo kjín 'ka nda síki'on-na jña xita, ko taxki kjo kjín 'ka batojiaan nándá nga kjame sí'ken-na jña xita. ²⁴ Ra a'ta 'tse xita judío, kjo 'òn 'ka ko'sín bajá-na nga tsjá-na kjohi'in ra kàchrjó'òn ijòn 'ka tsajá-na na'nó xoxín nga jngó jngó 'ka. ²⁵ Jàn 'ka tjin-ni nga ki'tsi-na kjohi'in nga ki'se-na xka ijnchra, ko jngo 'ká kjameé isi'ken-na xita nga tsikinè-na najo. Jàn 'ka iskajin-ndá jè chitso nándá ya chiba-la tijnaya; ko jngo nichjin ko jngo nitjen ya tsakátijnajiaan ya nga masen-la ndáchikon. ²⁶ Ta nándá nga bajme, ta kjoskon tjin ki'ta-la; tjin kjoskon ya xangá nándá bato, ko tjin kjoskon a'ta 'tse xita chijé. Tjin kjoskon a'ta 'tse ra xita judío ko a'ta 'tse ra mi tsa xita judío. Ískajiín-te kjoskon ya ajin-la naxindá, ko ya i'nde nándá nga tsin xita. Tjin kjoskon ya ajin-la ndáchikon, ko ya ajin-la jña xita ra ko'sín tsò nga 'ndsé ma. ²⁷ Kjín xá tibatojiiaan ra 'nó síki'on-na. Kjo kjín 'ka mi kì fájnafèe nga 'kia nga nitjen. Tibatojin-náa kjohi'in ra 'tse kjinchrá a'ta 'tse tsajmì ra chineé ko nandá ra 'yé, sa'koaá skanda mí kì bákjen. Tísikjín-la 'nchán nga skanda tsín-na nikje ra fánaya.

²⁸ Kjín kjoa tjin-ni ra tibatojin-isa; mi tsa tà jña-ni kjoa kii. Ko tímahiýi-te-na nga nichjin nchijòn tísikájno a'ta 'tse nga'tsi naxindá-la Cristo ra tjin. ²⁹ Tsa 'kia yá ra mahinda ikon a'ta 'tse kjoa ra makjiín-la, ¿a mí tsa ti'koa ka'ta-te-la inima-na 'kia nga ko'sín ma? Ko 'kia nga yá ra kaníjin-no jé, ¿a mí tsa 'nó majti-na ra 'an? ³⁰ Tsa machjeén nga nda sikhíjnaa ijo-na, maá-la nda síkijna-na ijo-na a'ta 'tse kjoa ra mahinda-ni jè takoàn. ³¹ Nainá ra Na'in-la ma Jesucristo ra tjna ítjòn-ná, jé ra bakèn-la nga nda kata'yaxkón skanda ta mé

nichjin-ni, jé nda tíbe nga mì tsa 'én ndiso-jìn ra tíchjàa. ³²Yá Damasco jè xítà ra yá tibatéxoma ra jè kitsjà-là xá jè xítaxá ítjòn ra 'mì Aretas, isikasén xítà-là nga isikindà yá xotjòba-là naxindá, nga mejèn-là nga jtsaba'ñó-na. ³³Tanga jñà xítà, na'ñó tsikí'ta jngo ndisíyá ra isíkíjnaya-na, mé-ni nga tsajen-ngi-na yá ñánda tì'xákji jè chrjó ra tjíchjàndi-là naxindá. 'Koaá 'sín kjomà-ni nga ma jáhachinga.

Kjoa ra kjòchiya tsijen-là Pablo

12 Kixí kjoa nímé chjí-là tsa nda síkíjna ijo-na, tanga machjeén-ní nga 'kenájmí-najìon kjoa ra tísíchiya-na Nainá kò kó'sín tjín kjoa ra jè tsakón tsijen-na. ²Bexkoón jngo ra xítà-là Cristo. Fí-la tsa te ijòn nó nga itjamítjèn nga kiji skanda ñánda nga tíjna ra ma-ni ján ngajmi. Mì kì be, a 'koaá 'sín kiji kò ijo-là o ra ta jé inìma-là kiji; tanga jè Nainá ra nda be. ³⁻⁴Tanga beé-ná nga jè xítà rakìi, yá kiji ngajmi, yá 'nde ñánda nga 'ño nda chon. Mì kì be, a 'koaá 'sín kiji kò ijo-là o ra ta jé inìma-là ra kiji; tanga jè Nainá ra nda be. Kò yá kí'nchré 'én ra 'ño 'ma tjín, ra mì kì tjí'nde-là nga nijngo xítà koma kichjà. ⁵Maá-la nda síkíjnaa koni 'sín kjomà'tin xítà rakìi. Tanga mì kì ma tì'an nda síkíjna-na ijo-na. Ta jè nda síkíjna-na ijo-na a'ta 'tse kjoa ra mahinda-ni takoàan. ⁶Tanga tsa nda síkíjna ijo-na koni 'sín kjomà'tiaan, mí-la tsa tsò-ni kjoa nga ská-na, 'én kixíi-la ra kichjàa; tanga majìn-na nga kò'sín 'siaan, mé-ni nga mì yá ra kò'sín ta jè kjoa ra tsà'an isa nda síkítsjen-ni, koni 'sín nga 'ki kjòn-na kò koni 'sín tsò 'én ra chjàa.

⁷Mé-ni nga mì 'an nda kótijna-na nga'tsi kjoajeya ra tsakón tsijen-na Nainá, 'koaá ma-ni nga jngo kjohi'in tsi'ki-na ra 'koaá jngoya-là koni tsa na'yá inchajin ijo-na, ra jè xítà-níi isikasén mé-ni nga sketon-na. ⁸Kjo jàn 'ka bitsá'ba-là jè Nà'in-ná nga katjahíxìn-na jè kjohi'in rakìi; ⁹tanga ta kíi 'sín kitsò-na: “Jè kjonda-na ra ijye kítsja-la, jè kosìkò'ta-li, nga mì mé jchija'ta-li nga'ño-na 'kia nga mahinda takin.” 'Koaá ma-ni, jè kjoa ra mahinda-là takoàan, jé ra nda síkíjna-na ijo-na, mé-ni nga jè nga'ño-là Cristo yá kijnako ki'ta-na. ¹⁰'Koaá ma-ni, 'ño matsja-na 'kia nga mahinda takoàan, kò 'kia nga yá ra chjajno-na, 'kia nga mé ra tíchija'ta-na, kò 'kia nga yá ra mahatjingi-na, 'kia mé kjoa ra chjà ma-na, matsjaá-na nga a'ta 'tse Cristo sikjiáan kjohi'in. Nga ki, 'kia nga mahinda takoàan, 'kiaá jnchro nga isa 'ño tjín-là nga'ño inìma-na.

¹¹'Koaá 'sín tì'siaan koni tsa ská-na, tanga jíon kjo'ño ki'niá-nájìon nga kò'sín kí'siaan. Jíon kjón-najìon ra tjínè-là nga nda kìnáchrjengi-nájìon tsa nda kjòn-ni, nga mì tsa isa nangi tíjna-là

'an jñà xita ra ko'sín 'yaxkón jìòn nga jñá títsajna ítjòn-la xita ra tsikíxáya-la Cristo; kja nì'sín nímé chjí-na ra 'an. ¹² 'Kia nga ya tsakátijnajin-no, kichíkjoakóó-na nga kítsakon-no kjo_xkón ra bakón nga ngi 'an kiti-ná ra tsikíxáya-na Cristo; nga kítsakon-no kjo_xkón ra bíya chiya, kjo_xkón ra bakón kjoajeya-la Nainá ko ra tse nga'ño tjiko. ¹³ ¿Mé ra isa nangi isíkíjna-najìòn koni jñà naxindá-la Cristo ra i'ka? ¿O ra 'choó ma-no nga nímé ra isíjé-no? Tijchaà'tá-ná tsa'koa tsa ko'sín kí'siaan.

'Koaá 'sín isíkítsjen jè Pablo nga kiji ya Corinto ra ma-ni jàn 'ka

¹⁴ Ijyeé tíjnanda-náa nga íjkon-no ra ma-ni jàn 'ka. Ko takó mì tsa jìòn sijtí-no mé ra chiya'ta-na. Mì tsa ki batsjía mé ra tjin-najìòn; jìòn-najìòn ra tíbatsjí-no. Nga mì tsa jñà ra íxti tjinè-la kiiitjò ton ra machjeén-la na'in-la; jè na'in ra tjinè-la nga kiiitjò ton ra kochjeén-la íxti-la. ¹⁵ 'An skanda ngi koó kjotsja-na nga sikjéheya ton ra tsa'an, ko skanda sikjé-te nga'ño ra 'tse inìma-na, ta ngatjì-la nga 'ño tsjake-najìòn. Koni 'sín 'ño tsjake-najìòn, ¿a ta isaá jnchro chiba kotsjacha-najìòn?

¹⁶ Nì'sín ta kó'sín-isa, 'an mì tsa mé ra jìòn ísijtí-no. Kja nì'sín tjin i'ka xita ra tsò, nga ta maña-ró ra 'an nga ískondacha-najìòn. ¹⁷ ¿Mé ra ískondacha-najìòn 'kia nga ísikásén i'ka-no xita? ¹⁸ Jè Tito ítsikitsá'ba-la nga ísikásén-no ko jè 'ndsé ra lingo. ¿A ta iskondachaá-no Tito? ¿A mí tsa ngàsòn tjin kjobítsjen-najin ko inìma-najin?

¹⁹ ¿A 'koaá 'sín inchiníkítsjen ki'ta jìòn nga jé ijo-najin inchinakjoátjì-jin? Tanga mì tsa ko'sín tjin-jin. Jin ra chi'nda-la Cristo, ngixkon Nainá-ní koni 'sín nga inchinakjoá-jin. Jìòn 'ndsé ra 'ño tsjake-no, nga'tsi kjoa ra inchi'nià-jin, jè ra mejèn-najin nga katatjo nga'ño-isa jìòn. ²⁰ Makájno-na tsa mì ko'sín titsajna jìòn 'kia nga kijchòjkon-no koni 'sín nga mejèn-na ra 'an. Ko tsa mì ko'sín 'siaan ra 'an 'kia nga kijchòo koni 'sín nga inchichiñá jìòn. 'Kia kijchòo, tsa inchibixkàn-kjoó-najìòn, ko tsa kjoaxitakòn tjin-jin inìma-no, ko tsa kjoiti tjijin ya inìma-najìòn, tsa jò jàn ya tjin jìòn, ko tsa 'én ndiso inchiniya-la xàngioo, tsa xàngioo inchichibaya-no, tsa kjoa 'nga takòn tjin-no, ko tsa mì nda titsajna-la xàngioo nga jngó jngó-no. ²¹ Tì'koaá makájno-na tsa 'kia nga kijchòjkon india-najìòn, tsa jè Nainá 'ño nangi sùikíjna-na ya ngixkon jìòn. Ko tsa ya skindayatjia jñà xita ra takó ko'sín inchibátsji-jé ki'ta koni kjoatseé nga kjè kì síkájno-ni nga'tsi kjoatjé ra inchi'sín, ko kjoachijngi-la, ko kjoa chinga ra inchi'sín ko nga'tsi kjoa'cho ra mì kì nda tjin.

'Én-là Pablo ra fehe'ta-ni

13 Yaá ma-ni jàn 'ka nga kijchòjkon-no 'ndi 'ndi. Katafiya-no koni 'sín tsò xajon-là Nainá: 'kia nga sindajín jngo kjoa, tjinè-là tsa jò kò tsa jàn xita tsjá 'én-là ra xkon kijtse-ni kjoa ra kjomà. ²'Koaá 'sín ijye kíxian kixi-no 'kia nga ijchòjkon-no ra ma-ni jò 'ka, kò 'koaá 'sín tíxian india-no 'ndi-ni, ni'sín ta kjin tíjna-na; jñà ra kò'sín tsakátsji-jé kò ra inçhibátsji-jé-isa 'ndi-ni: Tsa 'kia nga kijchòjkon india-no mì tsa taxki sijchá'ta-là kjoa ra tjin-là nga jngó jngó xita. ³Nga 'koaá 'sín mejèn-najiòn nga jcha a kixí kjoa nga jè Cristo chjà ngajo-là. Tanga jè Cristo mì tsa ta indakjoa 'siin ra a'ta tsajiòn-jìòn, ta isaá ya kíjnajin-no jè nga'ño-là. ⁴Kixí kjoa jè Cristo 'kia nga isi'ta krò, 'koaá 'sín 'ki kjomà koni tsa tsin-là nga'ño; tanga ngi kòó nga'ño-là Nainá tíjnakon-ni 'ndi 'ndi. 'Koaá ti'sín kjòn-te-jin koni Cristo, koni tsa tsin-te-najin nga'ño; tanga kòó nga'ño-là Nainá koma ya taña kitsajnakò-jin Cristo mé-ni nga ma sixá-najin ra a'ta tsajiòn. ⁵Nda tichiyajin-là inìma-no, ¿a takó ndaá makjiín-no ra a'ta 'tse Cristo? Tijìòn nda chjí'ta-no ijo-no, kó'sín titsajna. ¿A kjeé nda machiya-no nga jè Jesucristo yaá tíjnajin ya inìma-no? Kja tajngoó-la tsa mì kì tsatojion koni 'sín nga itjá'ta. ⁶'Koaá 'sín koñáa ra an, nga 'koaá 'sín nda katasijngo takòn ra jìòn, ra ngajin, skanda 'ndi tsatojin-nájin koni tjin 'ka ijye itjá'ta-jin. ⁷'Koaá 'sín inçhinakjoá'ta-lajin Nainá mé-ni nga nijngo kjoa ra 'cho tjin 'sian jìòn; mì tsa tsò-ni kjoa nga jin kò'sín kata'ya-najin nga ndaá inçhibatojin-jin kjoa; jé-ni mé-ni nga kò'sín 'tiaàn jìòn kjoa ra nda tjin, ni'sín kò'sín katatsjén-jin ra jin koni tsa mì kì chíkjoa-najin kjoa ra batojin-jin. ⁸Nga mì kì ma jin kó 'kín-lajin xita ra síhitjasòn kjoakixi, ta jé-la jnchro 'ki nga'ño isa-lajin. ⁹'Koaá ma-ni ta isaá matsja-najin 'kia nga inda tjin takòn-jin, mé-ni nga isa kata'se-là nga'ño inìma-no ra jìòn; kò inçhinakjoá'tá-isa-lajin Nainá mé-ni nga nimé jchija'ta-no ra a'ta 'tse. ¹⁰Kí kò'sín tjen tbindá-no xajon rakì, 'kia nga tikjè ya tíjnako-no, mé-ni nga 'kia nga kijchò, mì tsa bato 'ño kokó-no nga sikjéen kjotéxoma ra kò'sín jè Na'ín-ná kitsjà-na; kò mì tsa ki xá ki'tsi-na kjotéxoma rakì nga ta isa jìòn sikítsón-no; kí-ní mé-ni nga isa katasakó-isa-najiòn nga'ño ra 'tse Nainá.

Kó'sín nga síhixò'ta xita Corinto jè Pablo jè 'én ra fehe'ta-ni

¹¹Jìòn 'ndsé kò tichjeé, ta nga'tsi kjoa kii, jè ra 'ño machjeén nga 'ño tsja kata'se-là inìma-najiòn. Nga kixi titsajna jìòn ya ngixkon Nainá, tijetakòn jìòn xita xàngioo, jngoó kjobítsjen kata'se-no

ta nga'tsi-no, kə 'nchán t̄itsajnakoo xàngīo. Jè Nainá ra t̄jín-la k̄jotsjacha kə ra t̄jín-la k̄jə'nchán yáá k̄jínakə-no. ¹²Ngi k̄oó inìma-no t̄ikjáyá-la xàngīo nga jngó jngó-no. ¹³Nga'tsi x̄ita-la Nainá, 'koáá 'sín in̄chisíhixó'ta-no.

¹⁴Nda katijnakə-no nga'tsi-no jè k̄jonda-la Jesucristo ra t̄jna ítjòn-ná, kə k̄jotsjacha-la Nainá, kə jè Inìma Tsje-la Nainá ra s̄íkítsajnakjo-ná. Kə'sín katama.

Xajon ra tsikínda jè Pablo ra isìkasén-la xità naxindá-la Cristo ra títsajna ya nangi Galacia

'Én ra ma'tsia-ni

1 Jiòn ra xità naxindá-la Cristo ma jiòn ra ya titsajna ya nangi Galacia, 'koaá 'sín sixóo'ta-no 'an ra 'mì-na Pablo kò nga'tsì xità-la Cristo ra ì títsajna-na. Jè xá ítjòn ra 'an tsá'ya, mì tsa kjòbitsjen 'tse xità inchrabà-ni kò mì tsa xità isà'nde ra kò'sín tsikí'ta-na. Ngi jè sabá tsikíxáya-na jè Jesucristo kò Nainá ra Nà'in 'mì-lá ra kisikjaáya-ila ya ajin-la mi'ken. ³Nainá ra Nà'in-ná kò jè Jesucristo ra tíjna ítjòn-ná katasíchikon'tin-no kò katatsjá-no kjo'nchán ya ajin inìma-no. ⁴Ijyeé 'ya-nájiòn nga jè Jesucristo kitsjà kjòtjò ijo-la nga 'ken ngajo-ná ta ngatji 'tse jé-ná, mé-ni nga ma kítojokajin-ná jñà kjoa'cho ra tjín ya isà'nde rakij. 'Koaá 'sín ki'sin koni 'sín kjomejèn-la jè Nà'in-ná ra Nainá ma. ⁵Jé Nà'in-ná ra Nainá ra machjeén-la nga jeya katijna ta mé nichjin-nioo kò ta mé nó-nioo, kò'sín katama.

Tsin jngo-isa 'én xitse ra nda tsò a'ta 'tse Cristo ra isa kj'íí tsò

⁶'An, sí ta maxkón-na nga ta nditoón kijmitákon jiòn Nainá, nga yaá tsangitjìngi-la jngo 'én ra kj'íí 'sín ki'senajmí-no. Kò ijyeé ki'chaàjiín-no nga jè Nainá xá kiichja-no nga ta jè kjonda-la Cristo kjó'tatakòn. ⁷Mì tsa tsò-ni kjoa nga tjín jngo-isa 'én nda-la Cristo ra isa kj'íí 'sín tsò. Majìn. Tanga tjín i'ka xità ra mejèn-la nga minchá skáya-no nga mejèn-la sùkitsón-jin jè 'én nda-la Cristo nga sùkaatjìya-la. ⁸Tanga tsa tjín jngo xità ra kj'íí tsò 'én ra bakón-ya koni 'sín tsò jè 'én nda-la Cristo ra jin bakon-ya-lajin, jè Nainá katatsjá i'in-la, nì'sín tì'an-na kò nì'sín jngo ìkjalì ra ngajmi nchrabá-ni. ⁹Koni 'sín ijye kotsi'kìn-lajin nga 'sa ítjòn, takó 'koaá 'sín tíxian india-no 'ndi-ni: Tsa yá xità ra kj'íí tsò 'én ra 'bénajmíya-najiòn koni 'sín tsò 'én xitse ra nda tsò ra ijye ichjìbé jiòn, jè Nainá katatsjá i'in-la.

Kó'sín kjomà-ni nga jè Pablo tsikíxáya-là Cristo

¹⁰ 'An, mì tsa kjonda-là xita ra batsjía, kjonda-là Nainá-ní ra batsjía ra 'an. Kò mì tsa ki batsjía nga nda kótijna ya ngixkon xita, tsa kò'sín mejèn-na nga 'siaan, mì-la tsa kixi-ni kjoa nga chi'nda-là Cristo ma.

¹¹ Jìòn 'ndsé kò tichjeé, kò'sín nda katasijin-no a'ta 'tse jè 'én nda-là Cristo ra 'an 'benájmíya, nga mì tsa ta kjobítsjen-là xita-jìn; ¹² mì tsa taxki xita-jìn ra kitsjà-na kò ra tsakón-ya-na jñà 'én kii; jè sabá Jesucristo ra tsakón tsijen-na.

¹³ Kina'yá-la jìòn koni 'sín kí'siaan nga ti'sa ítjòn 'kia nga ya kiji'ta-là kjotéxoma 'tse xita judío; kjojtike-náa jè naxindá-là Cristo nga tsahatjìngi-là, nga mejèn-na nga katachija. ¹⁴ A'ta 'tse kjotéxoma-là xita judío, 'aán ísikíjne-là jñà xita ra taña kjójchá-jìn ya naxindá-na, nga isaá 'nó nda kisihitjasòn koni 'sín tjín xkósòn ra 'ya-ni jñà xita jchínga-na. ¹⁵ Tanga jè Nainá, 'koaá 'sín isasèn-là nga 'an tsjahjìn-na skanda ti'kia-ni nga ti'sa tjíhi'maa ya aya indsi'ba na-na nga ta koo kjonda-là nga kò'sín kiichja-ná, ¹⁶ kò isikatsjien-na jè I'ndí-là mé-ni nga 'an koma 'kenájmí-là 'én nda-là jñà xita ra mì tsa xita judío. 'Kia nga kò'sín kjomà'tiaan, mì tsa yá xita ra ískonangi-là, ¹⁷ kò mì tsa ya nditon kii-jiàan ya ján Jerusalén nga kiikatsjía jñà ra ta'koa ijye tsikíxáya ítjòn-là Cristo. Ta isaá jnchro yaá kiji nditon ya 'inde kixi ra chja-ni naxindá Arabia kò ra kjomà askan-nioo, tsáfaá india-na ya naxindá Damasco.

Kó'sín nga tsajoó jè Pablo kò xita ra i'ka ra ti'koa jè Cristo tsikíxáya-là

¹⁸ 'Kia nga tsato ján nó nga ijye kítsexkon Jesucristo, 'kiaá kijiàa ya ján Jerusalén nga ikatsjien-là jè Pedro, kò chrjo'òn nichjin ya tsakátijnaa ya ni'ya-la. ¹⁹ Mì kì kítse-isaá xita ra kjíí ra ta'koa ijye kisixáya ítjòn-là, ta jè 'ndse Na'in-ná ra 'mì Jacobo ra kítsee. ²⁰ Jè 'én ra kò'sín tíbi'tá-no xajon, tíkotsjien Nainá, mì tsa 'én ndiso-jìn, ngi 'én kixi-ní.

²¹ Ra kjomà askan-ni yaá kijiàa ya nangi Siria kò nangi Cilicia. ²² Tanga jñà nichjin kii, kjè kì tsa bexkon-na jñà xita naxindá-là Cristo ra títsajna ya nangi Judea. ²³ Jñà xita kii, tà kíí'nchré-ró nga jè xita ra tsahatjìngi-là kjotsee, 'ndi 'ndi, jè-ró 'benájmíya 'én nda-là Cristo, jè 'én-là Nainá ra mejèn-là kisikitsón-ya tsiki. ²⁴ Kò jeya ísikíjna Nainá 'kia nga kíí'nchré koni 'sín nga jahatjiya-na.

**Kó'sín nga kitsjà nga'ñó-la jè Pablo
jñà xità ra tsikíxáya ítjòn-la Cristo**

2 'Kia nga askan-nioo nga ijchò te ijòn nó, kijí india-na ya ján Jerusalén, tjen-ko-na Bernabé; tì'koaá tsakáhijtakò-na Tito. ² Kíí kiji-na nga kitjasòn koni 'sín nga isichiya tsijen-na Nainá. 'Kia nga ijye ya tíjna, yaá ítsi'kenajmí-la kó'sín nga 'an ítsakon-yá-la 'én xitse ra nda tsò a'ta 'tse Cristo jñà ra mì tsa xità judío. A'ta xín ítsi'kenajmí-la jñà xità ra xá 'nga tjín-la a'ta 'tse 'én nda-la Cristo. Kíí ko'sín kí'sin-na nga kata'ya-la nga mì tsa ta kjotjò-ni jè xá ra tí'siaan ko jè ra ijye kí'siaan. ³ Ni'sín takó xità griego jè Tito ra tjíko-na, mì tsa yá ra kjo'ño ki'sin-la nga isi'ta chiba ijo-la ra kjoa 'tse circuncisión. ⁴ Tanga tjín i'ka xità ndiso ra ta 'jaha'sen-jin chijé-ní ra ko'sín kitsò nga ijyeé makjiín-la a'ta 'tse Cristo. Tanga ta jè ra mejèn-la nga ske mé ra 'nié, jién ra ijye titsahijyondií-lá a'ta 'tse kjotéxoma 'tse Moisés, ta ngatji-la nga ijye makjiín-ná a'ta 'tse Cristo Jesús; ta jñà mejèn-la xità kii nga kjo'ño 'sin-ná nga sihitjasén jè kjotéxoma 'tse Moisés. ⁵ Tanga ngajin, mì kì inisin-lajin, nga jè ra mejèn-najin nga jè kjoakixi ra 'tse 'én nda-la Cristo, yaá katijnajin ki'ta-najìon.

⁶ Jñà xità ra xá 'nga tjín-la, nímé ra kjoa xitse kitsjà-isa-na koni 'sín nga ijye 'an bakon-yáa. Tanga 'an, mì tsa jè fi-na tsa jñà xità ítjòn kii 'ño nda ki'yaxkón, nga jè Nainá mì tsa jè kotsijen kó'sín nga 'yaxkón xità. ⁷ Ta isaá jnchro kjòchiyaá-la nga jè sabá Nainá kisìngatsja-na xá mé-ni nga 'an kichjàyajin-la 'én xitse ra nda tsò a'ta 'tse Cristo jñà ra mì tsa xità judío ra mì tsa jí'ta chiba ijo-la kjoa 'tse circuncisión; ko jè Pedro kjongatsja xá nga jè kichjàyajin-la jñà ra xità judío ra jí'ta chiba ijo-la kjoa 'tse circuncisión. ⁸ Jè Nainá ra isikasén jè Pedro nga jè kichjàyajin-la 'én nda-la Cristo jñà ra xità judío, tijé-ni ra isikasén-na nga 'an kichjàyajin-la jñà ra mì tsa xità judío.

⁹ Jè Jacobo, Pedro ko jè Juan, jñà ra ko'sín nda ki'yaxkón nga xità ítjòn tsikitsahijyo-la xità naxindá-la Cristo, kijtse-ní nga jè Nainá kitsjà-na jè kjonda kii; kjojngoó ikon akjòn kitsjà-najin tsja ngajò-najin, 'an ko jè Bernabé, mé-ni nga kijcha-la nga ta jngoó xá inchi'nià-jin. Ko tsjaá ki'se-la nga ya tsangì níxáko-jin jñà ra mì tsa xità judío, ko ra jñà, yaá isíxáko jñà ra xità judío. ¹⁰ Ta jé-ní jngo kjonda isíjé-najin, nga mì kì tsa sijchaajin-jin jñà xità ima. Ko jñà jnchro kjoa kii ra tíbiné-la ijo-na nga 'siaan.

Kó'sín nga jè Pablo tsakátiko jè Pedro ya naxindá Antioquía

¹¹ India, 'kia nga jè Pedro 'ji i naxindá Antioquía tsakátiko-náa ya ajin-la xita, nga mì kì nda tjin kjoa ra ki'sin. ¹² 'Kia nga 'sa itjòn, yaá tsakjèn-ko jña xita-la Cristo ra mì tsa xita judío; tanga ra kjomà askan-nioo, mì kì tì ya tsakjèn-ko-ni, 'kia nga 'ji jña xita judío ra tì'koaá makjiín-la a'ta 'tse Cristo ra ya tjimako Jacobo; tsasèn'taxín-ní, nga jña itsakjòn-la jña xita judío ra tjen-ko Jacobo, jña ra kjo'ño mejèn-la nga si'ta chiba ijo-la xita-la Cristo ra mì tsa xita judío ra a'ta 'tse circuncisión. ¹³ Tì'koaá jña xita judío ra 'ka ra makjiín-la 'én-la Nainá, yaá isingásòn-ko kjoa ra kiskàjin Pedro ra jò isén tsakón; skanda jè Bernabé kiskàjiín-te kjoa kì. ¹⁴ 'Kia nga kítsee nga mì kì ko'sín inchisihitjasòn koni 'sín tjin kjoakixi ra a'ta 'tse 'én nda-la Cristo, 'koaá 'sín kixin-la jè Pedro ya ngixkon nga'tsi xita: “Jì, xita judío-ní, tanga mì tsa ko'sín tjiníjchí ijo-li koni tsa xita judío, ¿kó'sín ma-ni nga kjo'ño 'nià-la jì jña ra mì tsa xita judío nga ko'sín katasíjchá ijo-la koni tsa xita judío?”

¹⁵ 'Jièn nì'sín kixi kjoa nga tje-la xita judío meé, nga mì tsa ya kitsin-jín-lá jña ra mì tsa xita judío ra ko'sín na'yá-la nga xita-jé. ¹⁶ Tanga 'ya-né nga nijngo xita ra kixi kína ya ngixkon Nainá ra ta ngatji-la nga nda sihitjasòn kjotéxoma ra itjábé-la jè Moisés, ta jé-ní tsa ya kòkjiín-la a'ta 'tse Jesucristo. Jièn, ijyeé ya kjokjiín-ná a'ta 'tse Jesucristo, ko jè Nainá, xita kixi síkijna-ná 'kia nga ijye ya makjiín-ná a'ta 'tse Cristo. Ko mì tsa ki-ni nga nda nihitjasén kjotéxoma, ta ngatji-la nga nijngo xita ra kixi kína ya ngixkon Nainá nì'sín nda sihitjasòn jè kjotéxoma 'tse Moisés.

¹⁷ 'Ndi-ni, 'koaá 'sín chiná-lá nga kixi kitsajneé ya ngixkon Nainá ta ngatji-la nga ijyeé ya makjiín-ná a'ta 'tse Cristo, [mì tsa ki-ni nga inchiniitjasén kjotéxoma]. 'Koaá ma-ni nga ko'sín xita jé bitjongieé [koni 'sín 'mì-la jña ra mì tsa xita judío]. Tanga, ¿a tsó-ni kjoa nga jé Cristo tímahítsjajin-ná jé? Majin, mì tsa ko'sín tjin-jin. ¹⁸ Tsa jè kjotéxoma ra 'an ijye itsachréngia, india sihitjasòn india-na, yaá jndáa nga jé tibatjí-la ijo-na. ¹⁹ Tíjé-ni kjotéxoma ra ya kjóchájiaan kisi'ken-na mé-ni nga 'ndi-ni ijyeé tijnandíí-na a'ta 'tse kjotéxoma rakì nga ko'sín ma kótijnakon-na nga sihitjasòn-la Nainá. ²⁰ 'Kia nga 'ken ya a'ta krò jè Cristo, yaá 'ken'ta-te-la ra 'an; ko mì tsa tì 'an-naa ra tijnakon; jé Cristo ra ya tijnajin ya inima-na. 'Ndi-ni, kíí tijnakon-na nga jè kji'tatákon jè I'ndí-la Nainá ra kjotsjake-na ko kitsjá ijo-la nga jè 'ken-tjì ngajo-na. ²¹ Mì kì nda tjin nga kináchrjengieé kjonda 'tse Nainá. Tsa ko'sín kixé nga a'ta 'tseé kjotéxoma nga kixi kitsahijyeé ya ngixkon Nainá, mí-la mé chí-la nga ko'sín 'ken Cristo tsa'koa.

Mé kjoa-ni nga ma tjábé-ná jè Inìma Tsje-la Nainá

3 ¡Jìon xìta ra ì'nde Galacia tsajiòn, mé ta ìmakjòa-no! ¿Yá ra ta nda tsikíndisoko-no? ¿A mí bítsjen-no nga nda kjón-ní tsakon-ya-lajìn kó'sín nga jè Jesucristo 'ken'ta krò ra kjonda tsajiòn? ²Ta jé ra mejèn-na nga ko'tín-nájiòn: ¿A kíí itjábé-najiòn jè Inìma Tsje-la Nainá nga nda inìhitjasòn jìon jè Kjotéxoma o ra kíí-ní nga nda kjokjiín-najiòn 'én nda-la Nainá ra ina'yá? ³Nga tì'sa ítjòn, ndaá tsiki'tsiako-nájiòn kjóbítsjen ra kitsjà-no Inìma Tsje-la Nainá, ko, ¿mé-ni 'ndì-nì, ta kjóbítsjen 'tse xìta mejèn-no nga isa nda sijchá-no ijo-no? ¡Mé ta ìmakjòa-no! ⁴¿A ta kjotjó-ni nga'tsi kjohi'in ra ijye tsato jìon 'kia nga kjokjiín-no? 'Koaá ma-na nga mì tsa ta kjotjó-jìn. ⁵'Kia nga jè Nainá kitsjà-no jè Inìma Tsje-la ko tsakón-no kjoxkón-la ra nda tjín, ¿mé-ni ko'sín kí'sin-ni? ¿A kíí-ní nga nda kinìhitjasòn jìon jè kjotéxoma? Majìn, kíí-ní nga nda kjokjiín-no 'kia nga ina'yá jè 'én nda-la Nainá.

Mé kjoa-ni nga xìta kixi kijtsetakòn Nainá jè Abraham

⁶'Koaá jngoya-la koni tsa jè Abraham, “ndaá kjokjiín-la a'ta 'tse Nainá; 'koaá ma-ni nga ko'sín kitsò-la Nainá nga xìta kixi-ní.” ⁷Ko'sín nda katasijìn-no: Jñà ra ko'sín makjiín-la koni 'sín jè Abraham kjokjiín-la a'ta 'tse Nainá, jñá-ní ra ko'sín koma ìxti-la Abraham 'kín. ⁸'Koaá 'sín tìngi kitsjà-ni 'Én-la Nainá koni 'sín nga tíchja Xajon-la nga xìta kixi 'sijn jñà ra mì tsa xìta judío 'kia nga ya kokjiín-la a'ta 'tse. Yaá 'ya-la ñánda nga Nainá tjen kitsjà-la Abraham jngo 'én ra nda tjín nga kitsò-la: “Nga'tsi jñà naxínda ra tjín ya isà'nde, a'ta tsaji-ní nga kochikon'tin.” ⁹'Koaá ma-ni, koni 'sín kjòchikon'tin jè Abraham nga kjokjiín-la a'ta 'tse Nainá, tì'koaá yaá machikon'tin-ko nga'tsi jñà xìta ra ko'sín kokjiín-la a'ta 'tse Nainá.

¹⁰Nga'tsi xìta ra jè ma'ño'ta takòn nga ìnchisíhitjasòn kjotéxoma, tseé kjohi'in kjinè-la. Nga 'koaá tì'sín tsò xajon ra tjí'ta 'én-la Nainá nga tsò: “Kjohi'in katasinè-la nga'tsi xìta ra mì ko'sín kixi síhitjasòn nga'tsi kjoa ra tjí'ta ya xajon 'tse kjotéxoma.” ¹¹'Koaá 'sín ma-ni nga yaá 'ya-la nga nijngo xìta ra kixi kíjna ya ngixkon Nainá ta ngatjì-la nga síhitjasòn kjotéxoma; nga tsò-te xajon ra tjí'ta 'én-la Nainá: “Jè ra xìta kixi, jè kíjnakon-ni nga makjiín-la a'ta 'tse Nainá.” ¹²Tanga jñà xìta ra kjotéxoma síhitjasòn, mì tsa Nainá kji'ta ikon. Nga tsò Xajon ra tjí'ta 'én-la Nainá: “Jè ra nda síhitjasòn kjotéxoma, 'koaá 'sín tjínè-la nga ya katasíjchájin ijo-la.” ¹³Jè Cristo tsikíchjítjì-ná nga ma tsachrjekàjin-ná kjohi'in 'tse kjotéxoma, nga jè iskanè jé-la ta

ngatjì tsajién, nga 'koaá 'sín tsò xajon ra tjí'ta 'én-là Nainá nga tsò: “Nga'tsi ra ko'sín si'ta krò, 'ñó tse kjo'hi'in katakanè-là.” ¹⁴ 'Koaá 'sín kjomà mé-ni nga a'ta 'tse Cristo tjábé-là jñà xitá naxindá ra mì tsa xitá judío jè kjonda ra ijye Nainá kòkitsò-là jè Abraham, kò mé-ni 'kia nga ko'sín makjiín-ná a'ta 'tse Cristo maá tjábé-ná jè Inìma Tsje-là Nainá, nga ijyeé ko'sín kitsjà tsa'ba Nainá nga tsjá-ná.

Jè nga'ñó ra tjín-là jè 'én-là Nainá ra tsa'ba ki'tsi-là Abraham

¹⁵ Jiòn 'ndsé kò tichjeé, kijná jngo-no xkòsòn koni 'kia nga jñà xitá bájna masen jngo xajon nga bín-dajín jngo kjoa. 'Kia nga jè xajon rakij ijye ma firma, kò sinchá-là sello, mì kì yá ra ma kochrjengi kò niyá ra ma kii'tasòn-isa-là koni 'sín nga ijye tíchja. ¹⁶ Nainá, 'koaá 'sín kitsjá-là 'én-là jè Abraham kò jè xitá ra tje-là ma. Jè xajon ra tjí'ta 'én-là Nainá mì tsa tsò-jìn: “jñà xitá tje-là.” Ta tsò-ní: “jè xitá tje-là.” Nga mì tsa kjin ma-ni xitá tje-là ra ko'sín ki'tsi-là 'én, ta jngoó ma-ni. Kò jè Cristo ra ko'sín kitsò-là. ¹⁷ Jè kjoa ra tí'bènájmí-najìòn, kíí 'sín tjín: Jè kjoa ra tsikíndajín-kò Abraham jè Nainá, ta'koa ijyeé kjetseé tíjna 'kia nga 'ji jè kjetéxoma. Ta'koa kjo ijòn sindo kò katé nó tsato 'kia nga tsi'ki-là kjetéxoma rakij jè Moisés. Kò mì kì ma bachrjengi jè kjoa ra ijye tsikíndajín jè Nainá kò jè Abraham, tí'koa mì kì ma sikkitsón-jin jè 'én ra ijye kitsjà Nainá. ¹⁸ 'Kia nga jè Nainá ko'sín tsjá-ná kjonda-là, mì tsa ki-ni nga nihitjasén jè kjetéxoma, ki-ní nga ijyeé ko'sín kitsjà 'én-là. Nga ta kjetjó kitsjà-là kjonda jè Abraham koni 'sín nga ijye kitsò-là.

Mé xá ra 'ji-ni jè kjetéxoma

¹⁹ ¿Mé xá isinda-ni jè kjetéxoma tsa'koa? Kíí ko'sín isinda-ni ta ngatjì-là a'ta 'tse kjoa'cho ra 'sín jñà xitá. Kò isijna-ní skanda 'kia nga ijye 'ji jè tje-là Abraham koni 'sín ijye kitsjà-là tsa'ba Nainá. Jè kjetéxoma, jñà ikjalí 'jiikó nga isichjeén jè Moisés mé-ni ma kisika'ta-là jñà xitá ra i'ka, nga jè Moisés tsasijin-là xitá. ²⁰ Tsa 'kia jngo xitá ko'sín jè basèn-jin nga sindajín jngo kjoa, mì tsa ta jngo fi-ni, tanga jè Nainá jngoó kijì-ni ra jè, 'kia nga kitsjà-là 'én Abraham nga tsikíndajín jngo kjoa.

²¹ 'Kia nga jè Nainá 'jiikó kjetéxoma, mì tsa kondra kijì-là 'én ra ta'koa ijye kjetseé kitsjà-là Abraham. Tsa jé-la kjetéxoma tjín-là nga'ñó nga ma tsjá ra kjobinachon, ma-la xitá kixi koma-ni xitá tsa'koa tsa nda sihitjasòn kjetéxoma. ²² Tanga jè xajon ra tjí'ta 'én-là Nainá, 'koaá 'sín tsò nga nga'tsi jñà xitá, yaá títsajin jé. Ta jngoó 'kia

nga kòkjiín-là a'ta 'tse Jesucristo koma tjàbé-là kjobinachon ra ijye kò'sín kitsò Nainá nga tsjá-là jñà xità ra kòkjiín-là.

²³ 'Kia nga tìkjè 'fì jè kjoa ra makjiín-ná, yaá itsabá'ñó-ná jè kjotéxoma, kò yaá tsíkítsai'ya-ná skanda 'kia nga kijcha-là jè kjoa ra makjiín-ná. ²⁴ Kò jè kjotéxoma isikinda-ná koni 'sín makinda jñà ìxti, skanda 'kia nga 'ji jè Cristo mé-ni nga ma kixi bitsajna-ná 'kia nga makjiín-ná a'ta 'tse. ²⁵ 'Ndi 'ndi 'kia nga ijye 'ji jè kjoa ra makjiín-ná, mì tsa tìjè kjotéxoma itsabá'ñó-isa-ná.

²⁶ Nga'tsi-najìon ijyèé ìxti-là Nainá ma jìon ta ngatjì-là nga yaá titsajnakoo Cristo nga makjiín-no a'ta 'tse. ²⁷ 'Kia nga ya titsajnakjokoo jìon Cristo nga isatínda jìon, 'kiaá jahatjìya-najìon koni 'sín 'sín jngo xità nga síkaatjìya nikje-là; kò jè sabá Cristo ra kjomà nikje xitse ra itsjaya jìon. ²⁸ Mì tsa jñà tíma kindà, a xità griego-ní, o ra xità judío-ní; a ndí xità chì'nda'ñó-ní o ra majìn-ní; a xità 'xin-ní o ra chjoón-ní; nga nga'tsi-no ta jngoó ijo ma-najìon, ta ngatjì-là nga ya titsajnakjo-koo Cristo Jesús. ²⁹ Nga xità-là Cristo ma jìon, tì'koa tje-là Abraham ma-te jìon, kò tì'koaá tjàbé-najìon jè kjotjò ra Nainá tsjá, koni 'sín ijye kitsjà-là tsa'ba jè Abraham.

4 Ijngo-isa xkòsòn kijná-no: 'Kia nga 'sa jtobá 'ki jngo ti, ta ma ta yaá mangàsòn-kò jè chì'nda, kjè tsa jè be ya ni'ya-là, skanda 'kia-ní, 'kia nga ijye bijchó nó-là nga jè ma ni-là nga'tsi tsajmì ra tjín-là na'in-là. ² Nga 'kia 'sa jtobá 'ki-isa, machjeén-ní nga xità síkinda-isa ra jè, kò tsijen tjín-te xità ra síkinda jñà tsajmì ra 'tse, skanda 'kia nga bijchó jè nichjin nga ngi jè sùkinda sabà koni 'sín ijye tsíkijna nichjin jè na'in-là. ³ Jién ra xità 'mí-ná, 'koaá tì'sín kjon kjomé koni tsa ìxti; 'kia nga tìkjè makjiín-ná a'ta 'tse Cristo, jñà kjotéxoma ra tjín ì isà'nde, jñà 'ñó tsatéxoma-ná koni tsa chì'nda'ñó-là kjomé. ⁴ Tanga 'kia nga ijchò nichjin koni 'sín nga ijye tjínda-là Nainá; jè Nainá isikasén I'ndí-là ì a'ta nangi nga ì kitsin, nga isìchjeén jngo ndí chjoón nga jè kitsin-là, koni 'sín tsin xità isà'nde, kò yaá kjochájìn kjotéxoma 'tse xità judío. ⁵ Kíi kò'sín kì'sìn-ni Nainá nga kisikasén I'ndí-là, mé-ni jñà xità ra ya títsajin kjotéxoma, koma kítsajnandí-ni kò mé-ni ngàsòn ngáya ma skaábétjò-ná Nainá nga ìxti-là kítso-ná.

⁶ 'Koaá ma-ni 'ndí-ni, 'kia nga ijye ìxti-là 'mí-ná, jè Nainá isikasén jè Inìma Tsje ra 'tse I'ndí-là ya ajin inìma-ná. Jè Inìma Tsje ra isikasén tsò-ní: “Jì apá.” ⁷ 'Koaá ma-ni nga 'ndí 'ndí mì tsa tì chì'nda'ñó titsajna-ná. Ijyèé ìxti-là tsó-ná jè Nainá; kò 'ndí-ni nga ijyèé ìxti-là tsó-ná, 'koaá 'sín tsjá-te-ná jè kjotjò ra kò'sín tjínanda-là nga sùngatsja jñà ra ìxti-là ma.

**Kó'sín nga síkájno Pablo a'ta 'tse xitá
Gálatas ra makjiín-la 'én-la Nainá**

⁸Kia tì'sa kjoťseé nga tìkjè 'yaxkon jiòn jè ra ngi jè sabà Nainá, yaá kjomà jiòn chi'nda'ńó-la jńà nainá ra mì tsa kixi-ni kjoa nga nainá. ⁹Tanga 'ndi 'ndi, 'kia nga ijye 'yaxkon jiòn ra ngi jè sabà Nainá, (o ra isaá nda jnchro tsa kì'sín xián-no, 'ndi 'ndi 'kia nga ijye jè sabà Nainá bexkon-no), ¿mé-ni ko'sín nikaatjìya-la jè kjobítsjen-no nga mejèn-no ya mangí'ta-la jńà kjotéxoma ima ra tjín-no, jè ra tsin-la nga'ńó ko nímé chjí-la? ¿A mején-no nga ya jtsaba'ńó india-no? ¹⁰Jiòn takó 'ńó 'yaxkón jiòn jńà nichjin ra 'tse 'sí, nichjin ra 'tse sá, ko nichjin ra 'tse nó. ¹¹Makájno-na koni 'sín nga inchi'nià jiòn. 'Koaá ma-na, nga ta ra 'áa-na 'kia nga ko'sín kisíxá-jin-najiòn.

¹²Ra 'an, tsásen'taxín-la jè kjotéxoma koni 'sín nga tincha'taxìn-la jiòn tì'sa kjoťseé. Ko 'koaá 'sín síjé-no 'ndi-ni nga ko'sín tincha'taxìn-la koni 'sín nga 'an tsásen'taxìn-la. Nga ngà'sa ítjòn mì tsa mé ra tsi'kín-nájiòn. ¹³Tjìjiín-najiòn nga ta kíí ngatjì-la jè 'chin ra tjín-na nga ko'sín ijchòo ya naxindá-najiòn, ko yaá kina'yá ítjòn jiòn jè 'én xitse ra nda a'ta 'tse Cristo ra 'an tsi'kénájmiya-no. ¹⁴Ni'sín kísijí chiba-najiòn ta ngatjì-la jè 'chin ra tjín-na, mì tsa inachrjengi-nájiòn ko ni mì tsa iníkijna'taxìn-nájiòn; ta isaá jnchro nda ichjíbétjò-nájiòn koni tsa ikjalì 'tse Nainá ko koni tsa jè sabá Cristo Jesús. ¹⁵¿Nánda tíjna jè kjotsja ra ko'sín ta nda ki'se-najiòn nga tì'sa ítjòn? Maá koxiáan ra a'ta tsajìòn, 'kia nga tì'sa ítjòn, sí mején-najiòn nga kínáchrje jiòn jńà xkòn, nga mejèn-no nga tsi'kí-ná. ¹⁶¿A kondraá tíjna-najiòn 'ndi-ni, 'kia nga ko'sín kixin-najiòn koni 'sín tjín ra ngi kjohixi?

¹⁷Jńà xitá ra ko'sín tsò-najiòn nga machjeén-ní nga sihitjasòn kjotéxoma, batoó 'ńó mejèn-la nga ya kongítjìngi-la jiòn, tanga mì tsa kjobítsjen nda-jìn ra tjín-la. Ta jé ra mejèn-la nga kítjò'taxín-nájin mé-ni nga ya kongí'ta-la jiòn. ¹⁸Ndaá tjín 'kia nga jngo kjoa 'ńó mejèn-ná 'sieén, tanga tsa ta ndaá tjín kjoa ra mejèn-ná. Jé ra mejèn-na nga ko'sín 'sian ki'ta jiòn; mì tsa ta 'kia-jìn 'kia nga ya tíjna-ko-najiòn. ¹⁹Jiòn ra koni tsa ndí ixti-na xian-no, ra a'ta tsajìòn tísikjín india-na kjohi'in koni 'sín síkjiín kjohi'in jngo ndí chjoón 'kia nga tsin ndí i'ndí. Jè kjohi'in rakì, 'kiaá kjehe'tà skanda 'kia nga ijye jè Cristo nda kijnajin ya inìma-najiòn. ²⁰¿Sí mején-na tsa ya tíjna-ko-kjòn-najiòn 'ndi 'ndi, mé-ni nga ma kokónajmí-najiòn 'én ra kjí'í tsò, nga ijyeé mì kì tì be-na kó'sín síkítsjen ra a'ta tsajìòn!

Kó tsò-ni kjoa ra kjomà a'ta 'tse chjoón ra 'mì Sara ko Agar

²¹ Jngo 'én ko'tín-ná, jiòn ra jè mejèn-no nga kjoa 'tse kjotéxoma siitjasòn. ¿A kjeé na'yá-la jiòn kó'sín tsò jè kjotéxoma ra tí'ta xajon 'tse Moisés? ²² 'Koaá 'sín tsò nga jè Abraham, jò ixti ki'se-la; jngo ra 'tse chjoón chi'nda-la ko jngo ra ngi 'tse ra ngi chjoón-la. ²³ Jè i'ndí-la chjoón chi'nda, 'koaá 'sín kisakò koni 'sín sakò nga'tsi ra ta kj'íi ixti; tanga jè i'ndí ra ngi 'tse chjoón-la, 'koaá 'sín kisakò-la nga jè itjasòn koni 'sín ijye kitsjà-la 'én-la Nainá jè Abraham. ²⁴ Kjoa kii, tjin jngo kjoa ra bakón-ya-ná; ngajò íchjín kii jñà chja-ni ngajò kjoa ra tsikindajín Nainá; jè chjoón ra 'mì Agar, 'koaá jngoya-la koni jè kjoa ra kisindajín ya nindo Sinaí 'kia nga tsi'kì-la kjotéxoma jè Moisés. Nga jñà ixti-la jè chjoón ra 'mì Agar ta xita chi'ndaá kjomà ki'ta. ²⁵ Jè chjoón ra 'mì Agar jè jngoya-la jè nindo Sinaí ra síjna ya ján nangi Arabia; ko 'koaá jngoya-te-la jè naxindá Jerusalén ra tíjna 'ndí-ni, nga jñà xita-la naxindá rakii chi'nda'ño títsahijyo a'ta 'tse kjotéxoma. ²⁶ Tanga jè naxindá Jerusalén ra tíjna ya ján ngajmi, tíjnandií-ní, ko yaá nakjoá-ná a'ta 'tse naxindá rakii; 'koaá jngoya-la koni tsa na-ná ma. ²⁷ Nga 'koaá 'sín tíchja xajon ra tí'ta 'én-la Nainá nga tsò:

'Nó tsja 'tè-la takin ji ra chjoón 'ndi 'mì-li,

ngaji ra mì tsa ixti kitsin-li.

'Nó chjindáya-ni kjotsja-li,

nga mì kì 'yi ji kó'sín ma 'kia nga tsin ixti.

Nga jè chjoón ra kijmitákon, isaá kjìn ma-ni ixti-la,

nda mí 'koa-ni koni jè chjoón ra tjin 'xin-la.

²⁸ Jiòn ndí 'ndsé ko tichjeé, 'koaá jngoya-te-la jiòn-jiòn ko jè Isaac, yaá majngo'tá-la jiòn ixti ra jè Nainá ko'sín kitsò-la nga tsjá-la jè Abraham ko Sara. ²⁹ Jè i'ndí ra taxki isakò ra a'ta 'tse chjoón chi'nda, kjojtike-ní ko tsahatjingi-la jè i'ndí ra a'ta 'tse Inìma Tsje-la Nainá 'ji-ni; koni 'sín kjomà jñà nichjin kiòò, takó 'koaá chon nichjin 'ndi 'ndi. ³⁰ Tanga, ¿kó tsò jè xajon ra tí'ta 'én-la Nainá? Tsó-ní: “Tütjingi-la jè ra chjoón chi'nda ko jè i'ndí-la; nga jè i'ndí-la, mì tsa mé kjotjò ra tjábé-la; ta jé tjábé-la kjotjò jè i'ndí-la ra mì tsa chjoón chi'nda.” ³¹ 'Koaá ma-ni jiòn ndí 'ndsé ko jiòn ndí tichjeé, ra jién, mì tsa ixti-la chjoón chi'nda meé ra jién; jién-ná ixti-la ra mì tsa chjoón chi'nda.

Kó'sín machjeén nga kixi kitsajneé 'kia nga ijye titsajnandieé

5 Jè Cristo jngó kjá isíkítsajnandií-ná a'ta 'tse kjotéxoma-la Moisés; 'koaá 'sín xian-no nga kixi titsajna jiòn koni 'sín nga ijye

isíkítsajndíí-no jè Cristo; kì tì yà mangítjìngi india-la jè kjetóxoma ra itsabá'ńó-no nga tì'sa kjetseé 'kià nga chì'nda'ńó-là kjomà jìòn.

² ʼAn ra 'mì-na Pablo, tìnáyá-ná, 'koáá 'sín tíxin-no; tsa kí'ta chìba-isa jìòn ijo-no ra kjoa 'tse circuncisión, mì tì mé kjonda sakò-no ra a'ta 'tse Cristo. ³ 'Koaá 'sín tíxian india-no, nga'tsi xìta ra bí'ta chìba ijo-là ra kjoa 'tse circuncisión, kjo'ńó tjinè-là nga sihitjasòn ijye koni 'sín tjin kjetóxoma. ⁴ Jìòn ra ko'sín mejèn-no nga a'ta 'tse kjetóxoma, kixì kitsajna yà ngixkon Nainá, ijyeé tsincha'taxìn-la jè Cristo ko ijyeé tsincha'taxìn-te-la jè kjonda ra tsjá kjetjò-ná Nainá. ⁵ Tanga ra jin, a'ta 'tseé jè Inimà Tsje-là Nainá inchichińá-lajin nga ma kixì kitsajna-jin yà ngixkon Nainá ta ngatjì-là nga makjiín-najin a'ta 'tse Cristo. ⁶ Tanga ra a'ta 'tse Cristo Jesús, mì tsa tije ma-ni kindà a tji'ta chìbaá o ra mí tsa tji'ta chìba ijo-là xìta ra kjoa 'tse circuncisión; ta jé ra ma kindà kó'sín nga makjiín-ná a'ta 'tse Cristo ko kó'sín nga tjin-ná kjotsjacha.

⁷ Ndaá ndiyá inchimangí jìòn tsiki; yá ra tsatéchjà-no nga mì tì nihitjasòn-no 'én nda-là Nainá ra ngi kjohixi. ⁸ Jñà kjobítsjen kii, mì tsa yà nchrabá-ni a'ta 'tse Nainá ra xá kiichja-najìòn. ⁹ Tikinda kosa-no ijo-no, nga “ni'sín ta itsé-ni na'yo san ra koájìn-là jè na'yo ra ma niño nchrájin, sísan ijye-ní ni'sín takó tse ma-ni na'yo.” ¹⁰ ʼAn, 'koáá 'sín ba'tá ikon Nainá nga mì tsa kj'í kjobítsjen kjinchrabà-najìòn koni 'sín nga kíxian-no. Tanga jè Nainá tsjá-là kjohi'in jè xìta ra tísíkitsón-jin-najìòn, ni'sín ta yá xìta-nì.

¹¹ Jìòn 'ndsé ko tichjeé, tsa takó 'koaà-la 'sín tí'bénájmíya ra 'an, nga machjeén-ní nga katasi'ta chìba ijo-là xìta ra kjoa 'tse circuncisión, mí-la tsa ko'sín koàtjìngi-na jñà xìta judío, nga mì tsa mé ra 'cho kiya-là koni 'sín tsò 'én ra 'an 'benájmíya a'ta 'tse Cristo 'kià nga isi'ta krò ra jè. ¹² Tsa jngó kjá ngi katabate'tá jnchro ijo-là xìta kii, jñà ra ko'sín síkitsón-jin-najìòn nga tsò-no nga machjeén-ní nga si'ta chìba ijo-no ra kjoa 'tse circuncisión.

¹³ Jìòn 'ndsé ko tichjeé, kíí xá inakjoá-najìòn nga kitsajndíí jìòn, tanga ni'sín titsajndíí jìòn kì tà chjàn ko'sín 'nià koni 'sín tjin kjoa ra mejèn-là ijo-no; jè ra machjeén nga tisiko kańá jìòn xàngioo ko nga kata'se-no kjoatsjacha nga jngó jngó-no. ¹⁴ Nga nga'tsi kjetóxoma ra kitsjà Nainá yaá bitjasòn ijye a'ta 'tse jè ra tsò: “Ko'sín tsjacha 'tjin jñà xìta xàngii koni 'sín nga tsjachi ijo-li.” ¹⁵ Tanga tsa tjiòn inchichinejin inchichine'a-no xàngioo, tikindaa ijo-no nga kijchò nichjin nga tjiòn síkitsón-no xàngioo tsa ko'sín 'nià.

Mé kjoa'cho ra síjé ijo-ná

¹⁶ 'Koaá 'sín tíxian-no: Tí'nde-la nga jè Inìma Tsje-la Nainá nda kjón ndiyá katafiko-no, mé-ni nga mì ya koàtjìngi-la kjoa'cho ra síjé ijo-no. ¹⁷ Jñà kjoa'cho ra síjé ijo-ná kondraá fi-la jè Inìma Tsje-la Nainá. Kò jñà kjoa ra mejèn-la jè Inìma Tsje-la Nainá kondraá fi-la jñà kjoa'cho ra mejèn-la 'sín ijo-ná. Jñà kjoa kii, kjaán-kjóó ma. 'Koaá ma-ni nga jìòn, mì kì kò'sín 'nià jìòn koni 'sín nga mejèn-no nga 'siaan. ¹⁸ Tanga tsa jè Inìma Tsje-la Nainá tíbasén ndiyá-no nga nichjin nchìòn, mì tsa tìjè-ni kjotéxoma tíjna ítjòn-no.

¹⁹ Nga tsijeén 'ya-la jñà kjoa'cho ra síjé ijo-ná: koni jñà ra kjoachijngi, kjoa'cho ra 'ñó tjé tjín, kò kjoa chinga ra 'cho níkítseén, ²⁰ kò nga 'yaxkén nainá xkòsòn, kò ra kjoatj'ee, kò nga majticheé xàngieé, kò nga bixkàn-keé xàngieé, kò nga machinicheé xàngieé, kò 'kia nga ta ndìton majti-ná, 'kia nga nachrjengieé xàngieé nga mejèn-ná nga jíén kítsajna ítjén, kò nga nijòyeé xàngieé nga xìn maxkóyeé, ²¹ nga maxitakòn-cheé xàngieé, nga ma'chieé, kò nga'tsi kjoachrjá'a ra ma ñánda nga bitjo 'sí, kò nga'tsi kjoa ra ya mangàsòn-kò jñà kjoa kii. 'Koaá 'sín tíxin-no koni 'sín ijye asa kíxin-no nga 'sà ítjòn, nga jñà xita ra kò'sín tjín kjoa ra 'sín, nímé kjonda tjábé-la ya ñánda nga jè Nainá tíbatéxoma.

Mé kjonda ra tsjá jè Inìma Tsje-la Nainá

²² Tanga jñà kjonda ra tsjá jè Inìma Tsje-la Nainá, jè-ní nga tsjacha 'sieén xàngieé, nga tsja 'se-ná, nga 'nchán kítsajneé, nga jchíñakjoa-lá xàngieé, nga tsjakjoa 'sieén, kò nga 'sieén kjoanda ra nda tjín, nga kixi kongíkeé kjobítsjen-ná, ²³ nga indakjoa 'sieén, kò nga kixi kotéxoma-lá ijo-ná. Jñà kjoa kii, tsìn kjotéxoma ra kondra tíjna-la. ²⁴ Jién ra ijye xita-la Cristo 'mì-ná; nga'tsi jñà kjobítsjen ra 'cho tjín kò jñà kjoa'cho ra síjé ijo-ná, yaá kinì'keén ya a'ta krò ra isitja'ba'ta Cristo. ²⁵ 'Ndi-ni, 'kia nga a'ta 'tse Inìma Tsje-la Nainá titsajnakon-ná, kò'sín kòsen ndiyé ijo-ná koni 'sín jè Inìma Tsje-la Nainá batéxoma-ná.

²⁶ Mì kì kì'ndeé nga jè kjoa'ngatakòn katasíkijne-ná nga sijticheé xàngieé kò nga kochinicheé xàngieé.

Kó'sín machjeén-ní nga ngásón kisikeyé jñà xàngieé

6 Jiòn 'ndsé kọ tichjeé, tsa tjin i'ka xàngioo ra ya kàjin jé, jiòn-jiòn ra nda titsajna a'ta 'tse Inìma Tsje-la Nainá, nda xita tikoo kọ tisikoo mé-ni nga katamakixiya india-ni; tanga tikinda ijo-no ra jiòn, mé-ni nga mì jé skajin-te-no ra jiòn. ² Tisikoo kañá jñà xàngioo tsa 'kia mé kjoa ra chjá ma-no; 'koáá 'sín koma-ni nga siitjasòn jè kjetexoma ra kitsjà Cristo.

³ Tsa tjin i'ka xita ra nda bachrjengi ijo-la, tanga tsa mí tsa kixi-ni kjoa, tijná inchi'ndisoko-ni ijo-la. ⁴ Isaá nda-ni tsa ítjòn kjon nda chitsijen-jno ijo-no mé kjoa ra inchi'nià. Tsa nda inchi'nià, maá tsja kata'se-no, tanga mì tsa tsò-ni kjoa nga isa nda inchi'nià jiòn koni ra kj'íí xita. ⁵ Nga jngó jngó xita, kja yaá kjinè-la a'ta 'tse mé kjoa ra 'sín nga jngó jngó.

⁶ Jñà ra inchikotá'yá 'én nda-la Nainá, machjeén-ní nga katabasiko'ta tsa mé ra machjeén-la jè xita ra bakón-ya-la.

⁷ Kì kọ'sín chindochá-la ijo-no: nga niyá ra ma siískáko jè Nainá; koni 'sín tjin kjoa ra 'sín jñà xita, 'koáá ti'sín tjin kjoa ra sakó-la.

⁸ Nga jè ra kọ'sín 'sín koni 'sín mejèn-la ijo-la, kjobiyaá sakò-la a'ta 'tse kjoa ra síjé ijo-la; tanga jè ra kọ'sín 'sín koni 'sín mejèn-la jè Inìma Tsje-la Nainá, jé sakò-la kjobinachon ra mì fehe'ta skanda ta kjiá-nioo. ⁹ 'Koáá ma-ni nga mì kì machjeén nga kosi-ná nga sihitjasén kjoa ra nda tjin; nga kijchó nichjin nga sakó-ná kjonda, tsa mì kì sikjahajen-lá takén. ¹⁰ Tsa 'kia ma ra 'nié, kọ'sín nda siko ijyeeé nga'tsi xita, ma'tsia kjòn-ni kọ jñà xita xàngieé ra ngásòn makjiín-ná a'ta 'tse Cristo.

Jè kjoa ra síkijna ítjòn Pablo

¹¹ Chitsijen-la kó kjòn tsiña-ni jñà letra ra ndsa tbindá-na. ¹² Jñà xita ra kjo'ño 'sín-najìon nga mejèn-la si'ta chiba ijo-najìon ra kjoa 'tse circuncisión, ta jé ra mejèn-la nga jñà nda kítsajna ya ngxikon xita ra i'ka, kọ majin-la tsa yá ra koàtjingi-la ra ta ngatji-la nga kọ'sín makjiín-la nga yaá sakó kjonda a'ta 'tse nga krò 'ken'ta Cristo. ¹³ Jñà xita ra tjí'ta chiba ijo-la ra kjoa 'tse circuncisión, skanda mí kì síhitjasòn-ni koni 'sín tjin kjetexoma, tanga 'koáá 'sín 'ño mejèn-la nga katasi'ta chiba jiòn, mé-ni nga a'ta tsajìon nda siíkítsajna-ni ijo-la 'kia nga ijye tjí'ta chiba jiòn. ¹⁴ Tanga ra 'an, nimé kjoa tjin ra mejèn-na nga a'ta 'tse nda síkijna-na ijo-na, tajngoó a'ta 'tse koni 'sín makjiín-na; nga yaá sakó kjonda 'kia nga makjiín-ná nga krò 'ken'ta Jesucristo ra tjina ítjòn-ná. Yaá nchrabá-ni nga mì tì mé kindá 'sin-na

jñà kjoa'cho ra tjin̄ i isà'nde; kọ ra 'an, m̀ t̄i mé kindá ma-na ya ajin kjoa'cho k̄i. ¹⁵ Ra a'ta 'tse Cristo m̀ tsa jè ra chj́-lá a t̄j́'ta ch̄bá-ná 'tse circuncisión, o ra mí tsa t̄j́'ta ch̄b̄éé; jè ra chj́-lá nga jè Nainá ijyeé x̄ita x̄itse ki'sín-ná. ¹⁶ Kata'se-lá kjo'nchán kọ kjohimatakòn ya ajin inìma-lá nga'tsì ra kọ'sín inchifiko kjohixi-lá koni 'sín tsò 'én ra kotíxian-lá, jñà ra ngi kixi kjoa nga x̄ita naxindá-lá Nainá ma.

¹⁷ 'Koaá 'sín tíxin-no k̀ t̄i tsja kotj́n kjoa ra fatsji-isa-ná; nga takó t̄j́'ta nijndaá-isa ijo-na a'ta 'tse kjohi'in ra kitsjà-na x̄ita, ra ta ngatj̀ 'tse Jesús ra t̄jna ítjòn-ná.

Kjoa n̄hixo'ta ra fehe'ta-ni

¹⁸ Jìòn 'ndsé kọ tichjeé, jè kjonda-lá Jesucristo ra t̄jna ítjòn-ná nda katijnajin ya inìma-no. Kọ'sín katama.

Xajon ra tsikínda jè Pablo ra isikasén-la xita naxindá-la Cristo ra títsajna ya Éfeso

Kó'sín nga síhixo'ta Pablo jñà xita Éfeso

1 Jiòn, xita-la Nainá ra titsajna ya naxindá Éfeso ra ko'sín kixi mangí'ta-la Cristo Jesús, 'koaá 'sín tísixó'tà-no 'an Pablo ra ko'sín tsikíxáya-na Jesucristo koni 'sín nga jè Nainá kjomejèn-la. ²Nainá ra Na'in-ná ma ko jè Jesucristo ra tíjna ítjòn-ná katatsjá-no kjonda ko kjo'nchán ya ajin inima-no.

Kó'sín síchikon'tin-ná Nainá 'kia nga ya titsajna kéé jè Cristo

³Jeya katijna Nainá ra Na'in-la Jesucristo ra tíjna ítjòn-ná nga ko'sín isichikon'tin-ná nga kitsjá-ná nga'tsi kjonda ra 'tse inima-ná ra ya inchrabà-ni ya ján ngajmi ta ngatji-la nga ya titsajna kéé Cristo. ⁴Nga 'koaá 'sín taña jahájin-ná ko Cristo 'kia nga tikjè sinda isà'nde, mé-ni nga xita tsje kameé ra a'ta 'tse ko nímé jé 'se-ná ya ngixkon ra jè. ⁵Ngi ta koó kjotsjacha-la nga ko'sín kiskosòn-la nga ti'sa-ni nga iskábétjò-ná nga ixti-la tsó-ná ra a'ta 'tse Jesucristo, koni 'sín nga jè kisasèn-la ko nga kjomejèn-la nga ko'sín ki'sín, ⁶mé-ni nga ko'sín jeya sikíjnéé Nainá ta ngatji-la nga batoó tse kjonda kitsjà kjotjò-ná nga ya titsajna kéé I'ndí-la ra 'nó tsjake. ⁷⁻⁸Ko 'kia nga ya titsajna kéé ra jè, jè jní ra tsikíxten, tsikíxjítjì-ná nga ma isíkítsajna ndí-ná ko nga kisihijchaà'ta-ná jé-ná, koni 'sín nga ijye batoó tse tjín-ni kjonda ra tsjá kjotjò-ná 'kia nga tsjá-ná kjoachjine ko kjobítsjen ra tjín-la. ⁹'Koaá 'sín tsakón-ná kjoa ra tjí'ma-la koni 'sín kjomejèn-la ra jè, nga 'koaá 'sín ijye iskosòn-la nga ko'sín kitjasòn koni 'sín ijye tjínda-la, ¹⁰nga siijngo ijye-ni nga'tsi tsajmì ra tjín ya ján ngajmi ko i a'ta nangi nga jè Cristo kotèxoma-la 'kia nga kijchò nichjin.

¹¹Kíí-ní nga ya taña titsajna ko-jin Cristo nga ko'sín jahájin-najin Nainá nga ti'sa kjotseeé, jin ra xita judío 'mì-najin, mé-ni nga ti'koaá tjábé-najin kjotjò ra jè tjábé-la koni 'sín nga ijye kiskosòn-la jè Nainá ra ko'sín 'sín ijye, koni 'sín nga jè mejèn-la. ¹²Kíí ko'sín ki'sín-ni mé-ni nga a'ta tsajin jeya kíjna-ni ra jè, ngajin ra kjokjín ítjòn-najin a'ta 'tse Cristo.

¹³ Tì'koaá jìòn, 'kia nga ijye ya tìtsajnakò-te nga ijye kina'yá 'én-là ra kixì tjin, jè 'én xitse ra nda tsò ra ijye tsachrekàjin-no jé-no kò 'kia nga ijye kjokjiín-no a'ta 'tse, jè Nainá kitsjà-no Inìma Tsje-là koni 'sín ijye kitsjà 'én-là; kò jè ma koni jngo chiba ra bakón nga ijye ya nakjoá-no a'ta 'tse Nainá. ¹⁴ Jè Inìma Tsje-là tjen kitsjà ítjòn-ná mé-ni nga kò'sín kíjngo-lá takén nga tjábé-ná kjotjò ra ijye jè Nainá kò'sín kitsjà 'én-là nga tsjá-ná jè nìchjin 'kia nga jè Nainá jngó kjá sikkítsahijyondíí tsje-ná jién ra naxindá-là tsó-ná, mé-ni nga jè, jeya kíjna-ni.

Kó'sín bítsa'ba jè Pablo a'ta 'tse jñà xita ra ijye makjiín-la

¹⁵ 'Koaá ma-ni, ra 'an, skanda 'kia-ni nga kí'nchree nga 'ñó nda makjiín-najìòn a'ta 'tse Jesús ra tíjna ítjòn-ná kò nga 'ñó tsjacha jìòn jñà ra xita-là Nainá, ¹⁶ kji'tà nìchjin chjà'tà-là Nainá ra a'ta tsajìòn nga tse kjonda kata'se-là ra jè; 'kia nga bitsá'ba-là Nainá, síjé'ta-te-là ra kjonda tsajìòn, ¹⁷ mé-ni nga jè Na'ín-ná ra 'ñó jeya tíjna, jè ra Nainá-là Jesucristo ra tíjna ítjòn-ná, jè katatsjá-najìòn jè Inìma Tsje-là mé-ni nga katasakó-no kjochjine kò katasíchiya-no kjoa ra jè tíj'ma-là mé-ni nga isa nda jcha-isa-no kó'sín síxá jè Nainá. ¹⁸ 'Koaá 'sín síjé'ta-te-là 'an Nainá nga katasíhisen-là jè kjóbítsjen-najìòn mé-ni nga jcha-no kó'sín tjin jñà kjoanda ra chiñá-la, jìòn ra ijye xá kò'sín kiichja-no. Tì'koaá síjé'ta-te-là mé-ni nga jcha-najìòn nga batoó nda, kò batoó tse kjoanichikon'tin tsjá kjotjò-là jñà xita-là. ¹⁹ Tì'koaá jcha-najìòn nga batoó tse jè nga'ñó ra tjin-là, jè ra síchjeén ya a'ta tsajién ra kò'sín makjiín-ná. Kò tíjé-ni nga'ñó ra kii ²⁰ ra isikjeén 'kia nga isikjaáya-là Cristo ya ajin-là mi'ken kò 'kia nga tsikijna ya nga kixi-là nándá nga jè bakèn-là nga kíjna ya ján ngajmi. ²¹ Jè isikijna ítjòn-là nga'tsi nga'ñó ra 'cho tjin kò ra nda tjin i isà'nde, kò nga'tsi nga'ñó ra tjin-là jñà ra batéxoma i isà'nde kò jñà ra batéxoma ya ajin isén i'ngaá. Jè tíjna ítjòn-là nga'tsi nga'ñó ra tjin-isa i isà'nde kò jè nga'ñó ra 'se-là jè isà'nde ra 'sa nchrabá. ²² Nainá, jè Cristo isingatsja ijye nga'tsi tsajmì ra tjin mé-ni nga jè katatéxoma-là; kò tíjé-ni Cristo nga batéxoma-là nga'tsi tsajmì ra tjin; tì'koaá jè kongatsja naxindá-là Cristo nga jè katatéxoma-te-là ²³ jè naxindá ra tíjé-ni ijo-là; kò yaá majngokò; nga jè Cristo síjngo ijye-ni.

Kó'sín nga ta kjotjò síjchaà'tá-ná jé-ná Nainá

2 Nga tísa kjotseé, kjiín tìtsahijyo jìòn ra a'ta 'tse Nainá, 'koaá ngoya-là koni tsa ijye 'ken jìòn, ta ngatji-là jñà jé kò jñà kjoa'cho

ra ki'nià. ²Ko jñà inihitjasòn-la jiòn koni 'sín tjín kjoa ra 'sín jñà xita isà'nde rakij; 'koaá 'sín ki'nià jiòn koni 'sín mejèn-la jè nga'ño-la nij ra batéxoma ya ajin isén, ra tijñà-ni inìma 'cho-la nij ra batéxomajin ya inìma-la xita ra mì kì ma-la síhitjasòn-la Nainá. ³Ti'koaá nga'tsi-ná, yaá tsikitsajieén jñà nichjin ra ijye tsato, nga ko'sín ki'nié koni 'sín nga nda isasèn-la ijo-ná; 'koaá 'sín kinitjasén koni 'sín tjín kjoa ra mejèn-ná ra jién, ko koni 'sín nga kitsó-ná jè kjobítsjen-ná. Ta ngatji-la nga'tsi kjoa kij, bakén-ná nga ngásòn tsjáhi'in-ná Nainá tsiki koni jñà xita ra i'ka. ⁴Tanga jè Nainá, 'ño tse kjohimatakòn tjín-la nga ngi koó nga'ño 'tse kjotsjacha-la kjotsjake-ná. ⁵Nga ti'sa kjotseeé, kjiín tsikitsajna-lá Nainá ta ngatji-la jñà jé-ná, 'koaá ngoya-la koni tsa ijyeé 'keén. Tanga jè Nainá kisíkitajnakon-ko-ná ko Cristo; (ko ngi ta kjonda 'tse Nainá-ní nga ítjokajin jiòn kjohi'in). ⁶Nainá tañaá isikjaáya ko-ná ko Cristo, ko yaá taña isíkítajnakjo ko-ná ya ján ngajmi. ⁷Kií ko'sín ki'sin-ni mé-ni nga kokòn-ni nichjin ra 'sa nchrabá-isa kó'sín 'ño tse chjí-la jè kjonda-la ra kitsjá-ná koni 'sín kjohimake-ná nga ya titsajnakeé Cristo. ⁸Nga ta kjotjó-ní nga ma ítjokajin jiòn kjohi'in ra 'tse jé-no, ta kií-ní nga kjokjiín-najìon; mì tsa a'ta tsajìon inchrabà-ni kjoa kij, jé Nainá kitsjà kjotjò-no kjonda rakij. ⁹Mì tsa ki-ni mé kjoa ra nda ki'nià jiòn. 'Koaá ma-ni nga mì kì koma yá ra 'nga siikíjna ijo-la. ¹⁰Nga jién, xita xitseé ki'sín-ná Nainá nga ya titsajnakeé Cristo Jesús; kií xá tsikínda-ná mé-ni nga jñà 'sian-ná nga'tsi kjoa ra nda tjín, jñà kjoa ra ijye ko'sín tìngi tsikhijyondá-ni Nainá nga síhitjasén.

Kjo'nchán ra tjín-ná nga Cristo titsajnakeé

¹¹'Koaá ma-ni jiòn ra mì tsa a'ta 'tse xita judío inchrabà-ni tje-no, chjajnoó-no xita judío ra jí'ta chiba ijo-la nga tsò: “Mì tsa mé chjí-no nga mì tsa jí'ta chiba ijo-no kjoa 'tse circuncisión.” Tanga ta tsja xitaá kisi'ta chiba-ni ijo-la xita kij. ¹²Tíkítsjen jè nichjin ra tsato nga mì tsa ya titsajnakoo jè Cristo, ko mì tsa ya nakjoá-najìon a'ta 'tse naxindá Israel, ko mì tsa ya bako-no jñà kjoa ra Nainá ko'sín tsikíndajín-ko xita Israel 'kia nga kitsjà-la 'én-la, ko nímé kjonda inchichiñá-la jiòn ko mì kì 'yaxkon Nainá jñà nichjin kiòo. ¹³Tanga 'ndi-ni nga ya titsajnakoo Cristo Jesús, jé Nainá ko'sín isichraña-najìon ta ngatji-lá jní ra tsikíxten Cristo, jiòn ra kjiín titsajna-la Nainá nga ti'sa kjotseeé. ¹⁴Nga jé Cristo kisíkitajna 'nchán-ná. Jè, jngo naxindá ki'sin-ni jñà ra xita judío ko ra mì tsa xita judío nga tsjahixìn jè kjoa ra batéxjá-ná koni tsa jngo chrjó ra síjnaya masen-ná tsiki nga mì nda chibé; ko jè tsjahixìn kjosi ra tjín-ná tsiki 'kia nga kitsjà ijo-la nga

'ken ya a'ta krò. ¹⁵ Tì'koa tsjahìxìn jñà kjoa ra síjé jè kjotéxoma ra itjábé-la Moisés. Kí kò'sín ki'sin-ni mé-ni nga jñà xita-la ra ngajò naxindá, jngoó jtín 'siin-ni ra ngi xita xitse, 'koaá ma-ni nga 'jiikó kjo'nchán. ¹⁶ 'Kia nga 'ken ya a'ta krò jè Cristo, jé nda isijoókjo-ni kò Nainá ta ngajò naxindá kii nga isijngo-ni; yaá isi'ken nga'tsi ra kjoa kondra 'mì.

¹⁷ Jiòn ra kjin títsajna-la Nainá nga tì'sa ítjòn, kò jin ra chraña títsahijyo-lajin Nainá, jè Cristo 'ji 'kénajmíya-ná 'én nda-la Nainá ra tjiko kjo'nchán. ¹⁸ Nga ta a'ta 'tse-ní nga tjí'nde-la nga ma koaàkonajmí-ni Nainá jñà xita judío kò ra mì tsa xita judío nga ta jngoó Inìma Tsje-la Nainá inchisíxájin inìma-la. ¹⁹ 'Koaá ma-ni, jiòn ra mì tsa xita judío, 'ndi-ni, mì tsa tì xita xìn nangi-najìon; ngásón ya tajngo nakjoá-no ya naxindá-la Nainá, kò ijyeé 'ndsè chiba kò nga'tsi xita-la Nainá. ²⁰ Jiòn, 'koaá jngoya-la koni jngo ni'ya ra tísindasòn jè chrjó ra ta'koa ijye tíjna. Jè chrjó rakii, jñá xita ra tsikíxáya-la Cristo kò jñá xita ra kiichja ngajo-la Nainá. Kò jé Cristo tíjna koni najò ngàchrjangi-la chrjó ni'ya rakii. ²¹ Nga kò Cristo, kóho'ki ni'ya, nda kjón-ní tísí'ñoaya nga tímihijin skanda nga kojngo tíngo nga jngo ni'ya tsje-la Nainá koma. ²² Ta ngatji-la nga ya títsajnakoo jiòn Cristo, tì'koaá yaá majngokoo jiòn jè ni'ya rakii ñanda nga jè Nainá tíjna nga Inìma Tsje.

Xá-la Pablo a'ta 'tse jñà ra mì tsa xita judío

3 'Koaá ma-ni, [tíbitsá'ba-la Nainá] 'an ra 'mì-na Pablo, ra ndayá tíjna'ya ta ngatji-la Cristo nga 'an kisikasén-na nga kichjàya-no 'én nda-la, jiòn ra mì tsa xita judío 'mì-no. ² Nga ijyeé-la tjíjin-najìon kó'sín jtín kjonda ra kitsjà kjotjò-na Nainá nga 'an kisìngatsja-na xá ra kii ra kjonda tsajìon. ³ Nga jè Nainá tsakón tsijen-na jè kjoa ra tjí'ma-la tsiki, koni 'sín nga ítsi'kenajmí chiba-no 'kia nga asa ítsikindá-no xajon. ⁴ 'Kia nga chjítá'yá jiòn jè xajon ra ítsikindá-no, yaá kochiya-no nga ijyeé nda fiya-naa kjoa'ma-la Nainá ra jè Cristo tsakón tsijen. ⁵ Skanda kjotseé jè kjoa'ma rakii, mì kì yá ra kijtse; tanga 'ndi 'ndi jè Inìma Tsje-la Nainá ijyeé tsakón-la jñà xita ra xá jahíjin-ni nga tsikíxáya-la Jesucristo kò nga kiichja ngajo-la. ⁶ Jè kjoa'ma rakii, kii'sín jtín: jñà ra mì tsa xita judío, 'kia nga makjiín-la 'én xitse ra nda tsò a'ta 'tse Cristo, tì'koaá ngásón tjábé-te-la jè kjotjò ra tjábé-la xita judío nga ngásón ixti-la Nainá ma; nga ta jngoó ijo kama-ni jñà xita kii; kò tì'koaá ngásón tjábé-te-la kjonda koni 'sín nga ijye kitsjà tsa'ba Nainá ra a'ta 'tse xita judío.

⁷ Nga ta kjonda 'tse Nainá-ní nga ko'sín chi'nda-la kitsò-na nga 'an 'kenájmíya 'én nda-la; ko jè xá rakìi, 'kiaá itjábé kjotjò-na, 'kia nga 'ji kánè-na jè nga'ñó-la Nainá. ⁸ 'An, ni'sín isa ta nangi tǵjna koni jǵnà xǵta tsje-la Nainá ra i'ka; tanga 'aán ki'tsi-na jè kjonda rakìi nga 'an 'kenájmíya-la 'én nda-la Nainá nga'tsi jǵnà ra mì tsa xǵta judío, nga kó'ki tse kjonda tǵjn ra a'ta 'tse Cristo, ra skanda mí bijchótǵjngi-la kjobítsjen-ná. ⁹ Ti'koaá kitsjá xá-te-na nga 'an kokon tsijen-la nga'tsi xǵta kó'sín tǵjn jè kjoa'ma-la. Nga jè Nainá ra tsikínda nga'tsi tsajmì ra tǵjn, jè tsikí'ma kjoa kǵi skanda 'kia nga ti'sa-ni. ¹⁰ Kíi ko'sín kjamà-ni mé-ni nga a'ta 'tse naxǵnda-la Cristo katabe-ni nga'tsi nga'ñó ra tǵjn a'ta nangi ko ra tǵjn ya ajin isén i'ngaá, kó'sín nga kǵjn skoya tǵjn-ni kó'sín nga bakón kjoachǵjne-la Nainá, ¹¹ koni 'sín nga ta'koa ijye tǵjnda-la skanda nga ti'sa-ni tjà'tsin-la kjoa nga ya kǵtjasòn a'ta 'tse Cristo ra tǵjna ítjòn-ná. ¹² 'Ndi-ni nga ya titsajnakée Cristo, tjǵnde-ná nga ma jchikonaǵimé Nainá; ko mì kǵi tsa kǵskén, nga ijyeé tǵngo takén koni 'sín nga makǵiín-ná ra a'ta 'tse. ¹³ 'Koaá ma-ni nga ko'sín síjé-najiòn nga kǵi tà chǵn nihinda-la takòn a'ta 'tse kjohi'in ra tǵsikǵiáan ra ta kjonda tsajìon-jìon. Nga jǵnà kjoa ra 'an tǵbatoǵiáan, jìon nda kǵtsajna-najiòn.

Kó'sín tǵjn jè kjoatsjacha ra 'ñó tse kjoachǵjne tsjá-ná

¹⁴ Ta ngatǵi-la nga'tsi kjoa kǵi tǵbasen-ná xkó-na ya ngixkon Nainá ra Na'ín-ná, nga tǵbitsá'ba-la. ¹⁵ Nga a'ta 'tseé nchrabá-ni nga tǵjn ra na'ín ko tǵjn ra ixti, koni jǵnà ra tǵjihijyo ján ngajmì ko ra tǵjihijyo i a'ta nangi. ¹⁶ Kíi ko'sín tǵsǵjé'ta-la jè Nainá, mé-ni nga koó Inima Tsje-la katatsjá-la nga'ñó jè inima-no koni 'sín tǵjn jè kjoanda-la ra bato 'ñó jeya tǵjna, ¹⁷ ko jè Cristo ya katijnajin ya inima-najiòn ta ngatǵi-la nga makǵiín-no ra a'ta 'tse; ko jè kjotsjacha ra tǵjn-no, 'ñó nǵnga katafi koni kǵjama-la yá ko koni tsa jngo tjà'tsin chrjò ni'ya. ¹⁸ 'Koaá 'sín koma-ni nga nda kochiya-no ko nga'tsi xǵta-la Nainá kó'ki tse tǵjn-ni kjotsjacha ra tǵjn-la Cristo, kó'ki teyá, kó'ki ndajò, kó'ki nǵnga, ko kó'ki 'nga; ¹⁹ ko katamachiya-no jè kjoatsjacha ra tǵjn-la Cristo jè ra batonè tsje-la nga'tsi kjobítsjen ra tǵjn mé-ni nga nǵmé ra jchija'ta-no koni 'sín nga jè Nainá, nǵmé ra jchija'ta-la.

²⁰ Nainá tǵjn-la nga'ñó nga ma 'sǵin kjoa ra isa ta 'ñó chǵj tǵjn koni jǵnà ra nǵjé-lá ko koni jǵnà ra jién níkǵtsjeén. Jé nga'ñó-la ra síxá ya ajin inima-ná ra ko'sín 'sín. ²¹ ;Jeya katijna Nainá ya ajin naxǵnda-la ko a'ta 'tse Cristo! 'Koaá 'sín katama skanda ta mé nǵchjin-nioo ko skanda ta mé nó-ni.

Jè Inìma Tsje-la Nainá ra síkítsajnájtín-ná

4 'Koaá ma-ni bitsá'ba-najìon, 'an ra ndayá tìjna'ya ra ta ngatjì 'tse Na'ín-ná, kò'sín nda 'tiàan koni 'sín nga bakèn-la jè kjoa ra xá inakjoá-no. ²Kì xìta 'nga ikon 'nià, indakjoa 'tiàan; kata'se-no kjoajetakòn; ngi tà kòò kjotsjacha-no nga katachíkjoako-no xàngioo. ³Tinè-la ijo-no nga kò'sín tìtsajna ki'ta koni 'sín ijye tsikítsajtín-no jè Inìma Tsje-la Nainá, mé-ni nga kò'sín 'nchán kìtsajna-no. ⁴Nga ta jngoó ijoó ma-ná jièn ra makjiín-ná, kò ta jngoó-ni Inìma Tsje ra tìjn-ná; kò jè Nainá, 'koaá 'sín kùichja-ná nga ta jngoó kjoa chiñá-lá. ⁵Ta jngoó-ni jè Na'ín-ná ra tìjna ítjòn-ná; ta jngoó kjoa tìjn-ni ra makjiín-ná, kò ta ngàsòn isatíndé nga'tsì-ná, ⁶kò ta jngo-ni ra Nainá jè ra Na'ín-ná ma, jè ra tìjna ítjòn-ná, jè ra síxájin-ná kò nga tìjnako-ná nga'tsì-ná.

⁷Tanga nga jngó jngó-ná, kja itjábé kja itjábé-ná jè kjonda-la Nainá koni 'sín nga kitsjà xá-ná Cristo. ⁸Kíí kò'sín tíchja-ni xajon ra tjí'ta 'én-la Nainá ra a'ta 'tse Cristo nga tsò:

'Kia nga ijye kisikijne nga kijìmjìn ya ján i'ngaá,
jñà nga'tsì xìta kondra-la, yaá tsíkí'ndofe nga kijìtjngi-la,
kò kisika'bí-la kjetjò jñà xìta-la.

⁹¿Kó tsò-ni jè 'én ra tsò: nga kijìmjìn ya ján i'ngaá? Tsò-ni nga [jè Cristo] ítjòn itjokàjen skanda ya a'ta nangi. ¹⁰Jè ra itjojen skanda ya a'ta nangi, tìjé-ni jè ra kijìmjìn india-ni ñánda nga isa 'ñó 'nga tsikijna koni nga'tsì ra 'nga tìtsajna mé-ni nga jè sùjngo ijye-ni. ¹¹Jè sabá Jesucristo kitsjà xá-la nga mé xá ra 'siin nga jngó jngó xìta. Tjín ra kò'sín tsatéxáya-la nga sùika'bìsòn 'én-la, kò tjín jñà ra chja ngajo-la Nainá, kò tjín jñà ra bako-la nga 'bénajmíya 'én nda-la Cristo, kò tjín jñà ra bako-la nga síkinda jñà xìta naxínda-la Nainá, kò tjín jñà ra bako-la nga bakón-ya jè 'én-la Nainá. ¹²Kíí kò'sín ki'sin-ni mé-ni nga nda katachjine-ni jñà xìta naxínda-la Nainá nga nda sùhitjasòn xá ra 'tse Nainá, kò mé-ni nga nda katihijin-ni jè naxínda-la Nainá ra jè ijo-la Cristo. ¹³'Koaá 'sín ma-ni nga ngi jngoó kjobítsjen 'se-ná nga'tsì-ná koni 'sín nga makjiín-ná a'ta 'tse Nainá, kò koni 'sín nga 'yaxkeén I'ndí-la, mé-ni nga ngi xìta kixi komeé. Ngi 'koaá 'sín kongásén koni jè Cristo nga nímé chija'ta-la ra jè. ¹⁴Kò mì tsa tì kò'sín 'sian-né koni tsa íxti, nga sasa makjiín-ná tsa mé 'én ra kìná'yé ra mì tsa kixi kjoa, nga jndí ján fìko-ná xìta maña ra bíndochá-ná nga bakón-ya ra kjíí kjoa, 'koaá jngoya-la koni tsa chitso, ra jndí ján mahítsjá tjo kò nga'ñó-la nandá. ¹⁵Ta isaá jnchro ngi 'én kixi kìnákjeé nga matsjacheé xàngieé, mé-ni nga isa nda katakasòn-ni kjobítsjen-ná koni 'sín tjín kjobítsjen-la Cristo nga jè tìjna skò naxínda-la Nainá. ¹⁶Jè Cristo tsjá nga'ñó mé-ni nga jñà

xìta naxindá-la nda kjón kítsahijyojtín-ni. Nga jè naxindá-la Nainá, 'koáá 'sín tjín koni ijo-la xìta, koni 'sín nga tjkjo ijo-la nga kja-tjín kja-tjín xá-la. Tsa nda síxákjo, kihijin-ní ko 'seé-la nga'ño. 'Koáá 'sín ngoya-la jè naxindá-la Nainá nga kihijin kjobítsjen-la 'kia nga jngó jngó xìta-la nga nda síxákjo, tsa ngásón matsjake xákjién.

Jè kjobinachon xitse ra tjín-ná a'ta 'tse Cristo

¹⁷ 'Koáá 'sín tíxian-no ko tísjé-no a'ta 'tse kjotéxoma ra tsjá-na Na'ín-ná, kì tì tsja ko'sín níjchá-no ijo-no koni jña xìta ra mì kì bexkón Nainá nga jña síchjeén kjobítsjen-la ra nimé chjí-la. ¹⁸ Tjijñò-la kjobítsjen-la. Mì kì be kjonda ra tjín a'ta 'tse kjobinachon ra tsjá-ná Nainá ta ngatjì-la mì kì machiya-la nga batoó tájajín jña inìma-la. ¹⁹ Mì kì tì be-ni ra kjosabà 'mì, ijyeé bato kjótájajín, ijyeé ta jña kájno ká'ta-la kjoachinga ra sasén-la ijo-la, mì kì masi-la nga 'sín kjoachijngi ra bato tjé tjín. ²⁰ Tanga ra jiòn, mì tsa ko'sín tjín kjoa ra ki'senajmí-no a'ta 'tse Cristo. ²¹ Nga ijye nda kina'yá jiòn 'én-la ko nda tsakon-ya-no koni 'sín tjín kjohixi ra a'ta 'tse Jesús. ²² 'Koáá 'sín ki'senajmí-no nga tijmió ijye kjobinachon jchínga ra kichà-no skanda tì'sa kjotseé ra mì tì mé chjí-la, ta ngatjì-la nga ta tsikíndocháá-no nga'tsi kjoa'cho ra kisasèn-la ijo-no. ²³ Tì'nde-la nga jè Nainá katasíxitseya inìma-no ko jè kjobítsjen-no. ²⁴ Ko'sín tijchá ijo-no nga jè chjìbé kjobinachon xitse ra ko'sín tjín koni 'sín nga 'ki Nainá, nga ngi kixi tijchá ijo-no ko nga tsje tìtsajna ra a'ta 'tse kjokixi.

Kó'sín nga tjínè kjòn-la nga 'sieén

²⁵ 'Koáá ma-ni, tijmí jiòn ra 'én ndiso, ko ngi 'én kixi jchikoo xàngioo nga jngó jngó-no nga ta jngoó ijo ma-ná nga'tsi-ná.

²⁶ Nì'sín majti-no, tanga kì tà chjàn fatsji-jé; ko kì tà chjàn jngo níhjin majti-no kó nda nga kàtjì tsá'bí. ²⁷ Ko kì bi'nde-la nga jè xìta-níí bíndisoko-no.

²⁸ Jè ra síchijé kjotseé, kì tì síchijé-ni, katasíxá 'ndi-ni, katasíchjeén tsja nga nda katasíxá mé-ni nga kama kosiko'ta-ni jña xìta ra tíchija'ta-la.

²⁹ Kì nijngo 'én ra 'cho tsò bitjo ya ndsa'bà jiòn; jña tinákjoaa 'én ra nda tsò ra kochjeén-la xìta xàngioo nga kixi kítsajna, mé-ni nga ya sakò-la kjonda jña xìta ra kji'nchré. ³⁰ Kì bi'nde nga ba 'se-la jè Inìma Tsje-la Nainá, jè ra kitsjá-ná koni jngo chibà ra bakón nga xìta-la Nainá meé skanda 'kia nga kijchò níhjin nga jngó kjá sikkítsajnandíí-ná Nainá ra a'ta 'tse jé-ná.

³¹ Chjífixìon ya ajin inìma-no nga'tsi kjoa ra tjíngi jti-no, ko kjoa kjàn ra tjíjin inìma-no, ko kjojtítakòn-no, ko ra ta inchimakjàn sabá-no, ko nga nakjoájno-la xàngioo ko nga'tsi kjoa ra 'cho tjín.
³² Jé ra isa nda tjín nga nda xita tikoo xàngioo nga jngó jngó-no ko nga jchahimatakòn; ko tijchaà'ta kañá-la xàngioo koni 'sín nga a'ta 'tse Cristo isihijcha'ta-no Nainá.

Ko'sín machjeén nga sijché ijo-ná ra ixti-lá Nainá 'mì-ná

5 Koaá ma-ni, ko'sín tijchá ijo-no koni 'sín 'sín jè Nainá; nga jién ra ixti-lá tsó-ná, 'ño tsjake-ná. ² Kata'se-no kjotsjacha ra a'ta 'tse xita xàngioo, koni 'sín nga kjotsjake-ná jè Cristo nga kitsjà ngajo-ná ijo-lá nga 'ken koni jngo kjotjò ra nda isasèn-lá Nainá.

³ Tanga kì tà chjàn kjoachijngi 'nià, ko kjoa'cho ra tjé tjín; ko kì tsajmì ra tjín-lá xàngioo nìkjaajion; kì kotjín kjoa ra na'yá-lá ra a'ta tsajiòn, jìon ra naxindá tsje-lá Nainá 'mì-no. ⁴ Tì'koa kì nímé 'én chinga nakjoá ko kì jñà nakjoá 'én ra nímé chjí-lá, ko kì nímé 'én-ská ra 'cho tsò nakjoá. Nga mì kì nda tjín jñà 'én kì, ta isaá jnchro ko'sín tìchjeén ndsa'bà nga ko'tìn-la Nainá nga tse kjonda kata'se-lá ra jè. ⁵ Machjeén-ní nga ko'sín katasijin-no nga jñà xita ra kjoachijngí 'sín, ko ra 'sín kjoa'cho ra tjé tjín, ko ra síkjahajin tsajmì ra tjín-lá xákjén ra 'koaá jngoya-lá koni tsa nainá xkósòn bejkón, jñà xita ra ko'sín 'sín, nímé kjotjò 'se-lá ya ñándá nga tíbatéxoma Cristo ko jè Nainá. ⁶ Ra a'ta 'tse kjoa kì, kì jñà bíndochá-no jñà xita ra síchjeén 'én ra nímé chjí-lá, nga 'koaá jnchro ma-ni nga síkjinchrabá kjohi'in Nainá a'ta 'tse xita ra mì kì síhitjasòn-lá. ⁷ Kì ya níngàsòn-ko jñà xita kì.

⁸ Nga 'sa kjotseé kjoajñò tsikitsajion, tanga 'ndi 'ndi-ni iseén titsahijyo nga jè Nainá Jesucristo titsajnakoo. Ko'sín tijchá ijo-no koni 'sín nga bakén-lá xita ra isen títsahijyo. ⁹ Nga jè kjonda ra sakó 'kia nga kjoahisen titsajieén, jè-ní nga nda 'nié, ko kixi níjché ijo-ná, ko ngi 'én kixi nakjé. ¹⁰ Nda chítsijen jìon mé kjoa-ni ra nda sasèn-lá jè Nainá. ¹¹ Kì ya níngàsòn-ko koni 'sín 'sín jñà xita ra ta tjíjñò-lá ra mì kì machiya-lá, ta isaá jìon ko'tìn-la nga mì kì nda tjín jñà kjoa ra 'sín. ¹² Nga skanda masabá-ná 'kia nga níxakieé koni 'sín tjín jñà kjoa'cho ra sí'ma jñà xita kì. ¹³ Tanga nga'tsi kjoa, 'kia nga bijchó sihijyo masen ñándá nga isen chon, yaá 'ya-lá mé kjoa-ni; ¹⁴ nga jè kjoa iseén bakón tsa kixi tjín ko tsa mì kixi tjín. Kí ko'sín tsò-ni 'én ra tsò:

Ngaji ra tjitsajnafí, tí'ká-lá ijo-li.
 Tísitjen-jin ya ajin-lá mi'ken;
 ko jè Cristo sihisen-li.

¹⁵ 'Koaá ma-ni, nda t̄ikindaꝯa j̄iòn kó'sín nga in̄chin̄jchá ijo-no; kó'sín t̄itsajna koni j̄ñà x̄it̄a ra nda síchjeén k̄jobítsjen-la; k̄i kó'sín 'nià koni 'sín j̄ñà ra mì nda f̄ik̄o k̄jobítsjen-la. ¹⁶ Nda t̄ichjeén nich̄jin ra tí'bi-no, nga j̄ñà nich̄jin ra t̄itsah̄ijyee 'ñó t̄jín k̄joa'cho. ¹⁷ K̄i 'cho mah̄ík̄oo k̄jobítsjen-no; nda katamachiya-no mé ra mejèn-la Nainá. ¹⁸ K̄i xán ni'ch̄i-no ijo-no nga 'koaá ma-ni nga ta mé k̄joa ra kajion; ta isaá jè In̄ima Tsje-la Nainá nda t̄ik̄ijnajion ya in̄ima-no mé-ni nga katatsjá-no k̄jobítsjen ra nda t̄jín. ¹⁹ 'T̄i nga'ñó-la xàngioo nga jngó jngó-no nga t̄jindá-la Nainá so ra nda sasén-la koni 'sín nchrabá Salmo, k̄o nga'tsi so ra 'tse In̄ima Tsje-la Nainá nchrabá-ni. Ngi koó in̄ima-no nga jeya t̄ik̄jna jè Na'ín-ná. ²⁰ K̄ji'tá nich̄jin t̄inák̄joa'ta-la Nainá ra Na'ín-ná ma a'ta 'tse Jesucristo ra t̄jna ít̄òn-ná; k̄o'tin-la nga Nainá ra kat̄ich̄j̄-la ta mé k̄joa-ni.

Kjoa ra t̄jínè-la nga 's̄iin j̄ñà ích̄jín ra ijye ixan

²¹ Tiná'yahijon-la xàngioo nga jngó jngó-no ta ngat̄j̄-la nga skon-chá jè Cristo.

²² J̄ñà ích̄jín ra ijye ixan, kó'sín nda kata'nchréhijon-la 'x̄in-la, koni 'sín nga 'nchréhijon-la jè Cristo. ²³ Nga jè 'x̄in, jè ma sk̄o chjoón-la, koni 'sín Cristo, jè ma sk̄o x̄it̄a nax̄indá-la, k̄o jè nax̄indá-la, 'koaá jngoya-la koni tsa jè ijo-la, nga jè tsachrjejin k̄johi'in 'tse jé-la. ²⁴ Koni 'sín j̄ñà x̄it̄a nax̄indá-la Cristo nda 'nchréhijon-la, j̄ñà ích̄jín ra ijye ixan, 'koaá 'sín nda kata'nchréhijon-la 'x̄in-la ta mé k̄joa-ni.

Kó'sín j̄ñà x̄it̄a 'x̄in machjeén-ní nga tsjake kata'sín j̄ñà ích̄jín-la

²⁵ Jiòn ra x̄it̄a 'x̄in 'mì-no, kó'sín tsjacha 'tiaàn j̄ñà ích̄jín-no koni 'sín nga tsjake jè Cristo j̄ñà x̄it̄a nax̄indá-la. K̄o kitsjà k̄jot̄j̄o ijo-la nga 'ken ngajo-la, ²⁶ mé-ni nga tsje s̄iik̄jna-ni jè nax̄indá-la, k̄o mé-ni nga k̄o 'én nda-la s̄iitsje-ni jé-la koni tsa nandá kin̄jno-ni; ²⁷ kií kó'sín ki'sin-ni mé-ni nga jeya katasíkats̄ijen-ni nax̄indá-la ra t̄ijè s̄iingatsja-ni ijo-la, ra nimé t̄jé t̄jín-la, k̄o n̄i ñánda nga 'cho 'ki-la, k̄o n̄i ñáa-isa k̄joa ra 'cho síkats̄ijen. Jè ra mejèn-la nga 'ñó tsje k̄o nga 'ñó kix̄i katijna jè nax̄indá-la. ²⁸ 'Koaá t̄i'sín machjeén nga j̄ñà ra x̄it̄a 'x̄in, 'koaá 'sín katamatsjake ích̄jín-la koni 'sín nga matsjake ra jè ijo-la. Jè ra tsjake chjoón-la, t̄ijé-ni ijo-la ra kó'sín tsjake tí'sín. ²⁹ Nga ní yá x̄it̄a t̄jín ra t̄ijè jtike-ni ijo-la; ta isaá jnchro síkonda ijo-la k̄o tsjá-la mé ra machjeén-la, koni 'sín 'sín Cristo nga síkonda x̄it̄a nax̄indá-la. ³⁰ Nga jé ma ijo-la jè nax̄indá-la; k̄o jién, yaá indabá'ñó-teé jè ijo rak̄ij. ³¹ Nga 'koaá 'sín t̄ich̄ja x̄ajon ra t̄jít̄a 'én-la Nainá nga tsò: “'Koaá ma-ni jè x̄it̄a

'xin ra bixan, tsjín jè na'in-la kọ jè na-la nga kijnako jè chjoón-la, kọ ta jngoó ijo kama-ni ta ngajòo.”³² Jè 'én rakìi, 'ñó tse tíchja-ni, tanga ta jé tíchjà ra 'an ra a'ta 'tse Cristo kọ naxindá-la.³³ Tanga jè ra 'ñó machjeén nga kọ'sín tsjacha 'tiaàn jiòn íchjín-no nga jngó jngó-no koni 'sín nga tsjacha jiòn ijo-no; kọ jè chjoón nda katatsakjón-ke jè 'xin-la.

Kó'sín tí'mi-la jñà ra ixti kọ ra xita jchínga

6 Jiòn ra ixti 'mì-no, tìhitjasòn-la jñà xita jchínga-no nga ijyeé ya titsajnakjokoo Cristo. Nga jñá kjoa kii ra nda tjín.² Jè kjoéxoma ra tjen kọ'sín tsjá jngo 'én nga 'seé-la kjonda jñà ra síhitjasòn, kii 'sín tsò: “Nda jchaxkín jè na'in-li kọ jè na-li,³ mé-ni nga nda kijna-ni tì'koa tse kama-li nga kijnakin i isà'nde.”⁴ Kọ jiòn ra na'in ma, kì kjojti bi'tsia-la ixti-no; jè ra machjeén nga nda kjon tjichá kọ nda kjon tikixiya nga nda takón-ya-la koni 'sín nga mejèn-la Na'in-ná.

Kó'sín nda tiná'yahijon-la ni-no jiòn ra chi'nda 'mì-no

⁵ Jiòn ra chi'nda ma, nda tìhitjasòn-la jè ra ni-no ma i a'ta nangi. Ngi kọó inìma-no nga jchaxkón kọ nga tiskón-cha koni tsa xá 'tse Cristo ra inchi'nià.⁶ Kì ta 'kia nda nihitjasòn 'kia nga inchisíkinda-no, nga ta jè mejèn-no nga jè nda kochrjengi-no; 'koá 'sín 'tiaàn koni tsa jè-ni Cristo ra inchinitjasòn-la nga ngi kọó inìma-no nga tìhitjasòn koni 'sín mejèn-la Nainá.⁷ Ngi kọó kjotsja ra tjijin inìma-no 'tiaàn jè xá-no, 'koá jngoya-la koni tsa 'tse kjon-ni Na'in-ná jè xá ra inchi'nià kọ mì tsa 'tse xita-jìn.⁸ Ijyeé 'ya-nájiòn nga ni'sín xita chi'nda kọ ni'sín mì tsa xita chi'nda, 'koá 'sín tjín kjojtjò ra tjábé-la a'ta 'tse Na'in-ná koni 'sín tjín kjonda ra 'sìn nga jngó jngó.

⁹ Jiòn ra ni-la xá 'mì-no, 'koá tì'sín tjò 'tiaàn jñà chi'nda-no. Kì ta tsja chitiko-no. Kọ'sín nda katasijin-no, nga jè Ni-la xita chi'nda kii, kọ jè Ni-najiòn yaá tíjna ya ján ngajmi, kọ ra Jè, mì tsa fahájin jñà xita, ta ngásòn ngáyaá tsjake nga'tsiòo.

Kjoa ra tsjá nga'ñó-la inìma-ná

¹⁰ Jiòn 'ndsé, 'koá 'sín tíxin-no jè 'én ra fehe'ta-ni: Tjatsjio jè Na'in-ná mé-ni nga jè katatsjá nga'ñó-la jè inìma-no, jè nga'ñó ra bato tse tjín-la ra jè.¹¹ Koni 'sín nga bitsanda jñà chíchàn nga kjábé nga'tsi tsajmì ra 'ba 'kia nga fi kjojchán, kọ'sín tìtsanda nga síchjeén nga'tsi nga'ñó ra tsjá Nainá, mé-ni nga ma nga 'ñó kìtsajna-no nga mì jè xita-ní skoóndacha-no.¹² Nga mì tsa xita isà'nde-jìn ra inchibixkàn-keé.

Jñá-ní ra xitaxá ítjòn-là níí ra tjin ya ajin isén, jñà ra mì kì tsijen-ni; kò nga'tsi ra tjin-là kjotéxoma 'tse níí; kò nga'tsi ra batéxoma ya isà'nde jñò rakii; kò nga'tsi nga'ño 'cho ra tjin ya ajin isén nga tjtjtsa isà'nde.

¹³ Kíí kò'sín tíxian-no, tít_sanda nga síhjeén nga'tsi nga'ño ra tsjá Nainá mé-ni nga 'ño kít_sajna-no 'kia nga jè nìchjin nga mejèn-la skòndacha-no jè xitá-níí. 'Kia nga ijye síkijne, takó 'koaá 'sín kixi kìnchanda-la ní ta mé kjoa-ni. ¹⁴ 'Koaá 'sín nda tìnchanda nga nda kjón-ní tìndaba'ño ra kjoakixi koni jngo chíchàn ra 'ño tjíkjá xìncho ya ndáyá-la; kixi tìjchá ijo-no mé-ni nga jè ra kjoakixi ya kjójttsa-no ya asòn inìma-no koni 'sín chíchàn nga bájtsa ya asòn inìma-la chrjaba tája ra 'mì coraza. ¹⁵ 'Ñó tít_sajnanda ki'tà nga síka'bísòn 'én xitse ra nda tsò a'ta 'tse Cristo ra 'ya kjo'nchán koni jngo chíchàn ra 'ño bítè na'ño sapàto-la 'kia nga fi kjojchán. ¹⁶ Nda katamakjiín-no a'ta 'tse Cristo, kò jè kjoa makjiín-no kòsikòtjì-no koni 'sín jè chíchàn basìko ra 'mì escudo nga síkji'tso níí flecha ra síkasén-tjìngi-la jñà xitá kondra-la. ¹⁷ Ngi nda katafiya-no nga jè Nainá ijyee tsachrjekàjìn-no kjohi'in; kò jè kjoa kii kòsìko-no koni 'sín basìko jè kichà kàsko ra bí'a skò chíchàn. Kò kò'sín nda tìchjeén 'én-la Nainá koni jngo kichà ndajò ra tsjá jè Inìma Tsje-la Nainá. ¹⁸ Kì bìkjòn-la nga bitsa'ba-la Nainá; tìjé'tà ki'ta-la koni 'sín tsjá-no 'én jè Inìma Tsje-la. 'Kia nga kò'sín 'siaan, tít_sanda ki'ta ta mé hora-ni; kò kì bìkjòn-la nga bitsa'batjiò nga'tsi xitá naxindá-la Nainá. ¹⁹ Tì'koaá tìtsa'batji-ná ra a'ta tsà'an mé-ni nga Nainá tsjá-na 'én ra kichjàa, kò mé-ni nga mì kì jtsakjon-naa 'kia nga 'kenájmi-la xitá jè 'én xitse ra nda tsò a'ta 'tse Cristo, jè ra tjí'ma tsiki. ²⁰ Nainá isikasén-na nga 'an kichjà ngajo-la a'ta 'tse 'én nda-la; kíí kò'sín ndáyá tìjna'ya-na; tìtsa'batji-nájìon mé-ni nga kò'sín isa 'ño kichjà-na 'kia nga 'kenájmiya 'én-la.

Kjoa nìhixò'ta ra fehe'ta-ni

²¹ Mé-ni nga jcha-no mé kjoa ra tíma'tiaan, 'koaá 'sín tísikásén-no jè 'ndsé Tíquico ra 'ño matsjacheé kò ra nda síhitjasòn-la Nainá. Jé kòkìtso-no kò'sín tìjna ra 'an kò mé ra tí'siaan. ²² Kíí xá tísikásén-no nga jè 'keènajmí-no ra a'ta tsajìn kò'sín tìtsajna-jìn, kò jè síìjetakòn-no nga 'se-la nga'ño inìma-no.

²³ Nainá ra Na'ín-ná kò jè Jesucristo ra tìjna ítjòn-ná katatsjá-la kjoa'nchán inìma-no nga'tsi-no ra 'ndsé chibé; katatsjá-no kjòtsjacha nga tsjacha 'siaan xàngiòo kò kò'sín isa 'ño nda katakjiín-isa-no ra a'ta 'tse Cristo. ²⁴ Kò'sín isa tse kjònda katasakó-isa-la nga'tsi ra kò'sín tsjake jè Cristo ra tìjna ítjòn-ná ra ngi kòó kjòtsjacha ra níkjíá fehe'ta tsjake-ni. Kò'sín katama.

Xajon ra tsikínda jè Pablo ra isikasén-la xita naxindá-la Cristo ra títsajna ya Filipos

Kó'sín síhixo'ta Pablo xita Filipos

1 Nga'tsi-najìon ra xita-la Nainá ma jìon ra a'ta 'tse Cristo Jesús, ra ya titsajna ya naxindá Filipos, kò jìon ra nìkindaa naxindá-la Nainá, kò jìon ra ya bisìkò'ta-te, 'koaá 'sín nihixo'ta-lajin 'an Pablo kò Timoteo ra chí'nda'ño-la Jesucristo ma-jin. ²Nainá ra Na'in-ná ma kò jè Jesucristo ra tíjna ítjòn-ná katatsjá-no kjonnda kò kjo'nchán ya ajin inima-no.

Kó'sín nga tsjá-la kjonnda Nainá jè Pablo ra a'ta 'tse xita Filipos

³'Kia nga india india bítsjen-na ra a'ta tsajìon-jìon, 'koaá 'sín xin-la 'an jè Nainá ra 'an bexkon nga tse kjonnda kata'se-la ra jè. ⁴'Kia nga ta mé hora-ni nga chjà'tà-la Nainá ngi koo kjo'tsja ra tjijin inima-na nga bitsá'ba-la ra a'ta tsajìon-jìon. ⁵Nga ndaa inchibisìkò'tá-najìon nga inchi'bènajmíya 'én xitse ra nda tsò a'ta 'tse Cristo skanda 'kia nga ti'sa kjokjiin-najìon kò skanda 'ndi-ni. ⁶Ijyee kò'sín kixi tjín takoaan nga jè Nainá ra kò'sín ya a'ta tsajìon tsikí'tsia'kò kjonnda-la, 'koaá 'sín nda sijingo xá-la skanda 'kia nga jè nichjin 'kia nga kj'íí india-ni jè Jesucristo. ⁷Tjín-na kjohixi nga kò'sín síkítsjeen ra a'ta tsajìon-jìon ta ngatji-la nga 'ño tsjake-no. Kò inchiníngásòn-kò-najìon nga'tsi-no jè kjoanda ra Nainá títsjá-na kò kj'ítá nichjin nga nda inchibisìkò'tá-najìon a'ta 'tse 'én xitse-la Cristo ra nda tsò, mì tsa ta 'ndi-ni nga ndayá tíjnaya; ti'koaá bisìkò'ta-te-najìon 'kia nga básen-tjia kò nga bakoon nga ngi 'én kixi-ní. ⁸Ndaa be jè Nainá kó'ki 'ño tsjake-najìon nga'tsi-no, koni 'sín tjín jè kjoatsjacha ra jè Jesucristo kitsjá-ná. ⁹'Kia nga bitsá'ba-la 'an Nainá, kií kjoa kii ra síjé'ta-la 'an: nga katamatse-isa jè kjo'sjacha ra tjín-najìon kò katatsjá-no kjoachjine kò nda katamachiya-no, ¹⁰mé-ni nga ta jé kjón chjáajin jìon jña kjoa ra isa nda tjín. Kò 'koaá 'sín tsje kítsahijyo kò nimé jé sakò ra a'ta tsajìon jè nichjin 'kia nga kj'íí india-ni Cristo, ¹¹nga a'ta tsajìon kata'ya-la kjoa ra kixi tjín ra a'ta 'tse Cristo nchabá-ni mé-ni nga jè Nainá jeya kò 'nga kíjna-ni.

Jè kjobinachon jè Cristo-ní

¹² Jiòn ndí 'ndsé kọ ndí tichjeé ra makjín-no a'ta 'tse Cristo, mején-na nga nda katasijin-no, nga nga'tsi kjoa ra tíma'tiaan; ta isaá jnchro jñà títsjá nga'ñó-isa nga nda tímabísòn-isa jè 'én xítse ra nda tsò a'ta 'tse Cristo. ¹³ Nga nga'tsi chíhàn ra síkonda ya ni'ya masen kọ nga'tsi xítá ra i'ka, 'koáá 'sín ijye inchibe nga kíí ndayá tíjñá'ya-na ta ngatjì-là nga Cristo síxá'ta-là. ¹⁴ Jñà 'ndsé kọ tichjeé, 'kiá nga inchibe nga ndayá tíjñá'ya; kjín ma-ni ra 'ñó inchi'bé-là ikon ra a'ta 'tse Nà'ín-ná, mì tsa inchitsakjón-jìn, ta isaá inchisítáhijín ijo-là nga inchisíka'bísòn jè 'én-là Nainá.

¹⁵ Kixíí kjoa, tjín i'ka xítá ra 'bénajmíya-te a'ta 'tse Cristo, tanga ta kjoachini-ní nga kọ'sín 'sín, nga ta jé ra mejèn-là nga isa nda sikkítsahijyo ijo-là nga isa kjìn koma xítá-là. Tanga tjín-te xítá ra xá nda tjín-ni iníma-là 'kiá nga kọ'sín inchi'bénajmíya, ¹⁶ nga kọó kjotsjacha-là nga chjá ra a'ta 'tse Cristo. Ijyeé be-ní nga kíí xá í isíkijna-na Nainá ya aya ndayá, mé-ni nga 'an kósen-tjìà jè 'én xítse ra nda tsò a'ta 'tse Cristo kó'sín nga kixí tjín. ¹⁷ Tanga jñà xítá ra i'ka, 'kiá nga kọ'sín 'bénajmíya ra a'ta 'tse Cristo, ta ijo-làá ra kọ inchisíko, ta jé ra mejèn-là nga jñà nda sikkítsajna xítá kọ mì tsa ngi kixí tjín-ni ikon nga kọ'sín 'sín; 'koáá 'sín mejèn-là nga katatse-isa kjohi'in ra ijye tísikjiáan nga tíjñá'ya ndayá. ¹⁸ Tanga, ¿mé ra koma-là? Ní'sín ta kó'sín nga tí'senajmíya jè 'én nda-là Cristo, a ngi kọó kjohixi-là nga inchi'bénajmíya o ra mí tsa ngi kọ kjohixi-là, takó 'ñó matsja-na nga kọ'sín tíma.

Kọ isaá ta 'ñó kotsja-isa-na nga tífi nichjin, ¹⁹ nga ijyeé be-ná, tsa kọ'sín tíma, tsó-ni kjoa nga maá kótijnandíí-na kjohi'in ra tibatojiáan, ta ngatjì-là, nga 'koáá 'sín inchibitsa'batjí-nájìon kọ 'koáá 'sín tíbasíko-na jè Iníma Tsje-là Nainá ra a'ta 'tse Jesucristo nchrabá-ni. ²⁰ 'Koáá 'sín 'ñó mejèn-na, kọ 'koáá 'sín tíkoáá nga mì tsa mé kjosabà sakò-na ra a'ta 'tse Nainá; ta isaá jnchro mì tsa tsakjon jiáan kó'sín nga kichjàa, koni 'sín nga tí'sin ki'ta, mé-ni jè Cristo jeya kíjna-ni ta mé ra koma'tiaan, a kótijnakoón-isa o ra kiyá-náa. ²¹ Nga tsa kótijnakon-isa, ta a'ta 'tse Cristo-ní nga kótijnakon-na, kọ tsa kiyáa, ta síkíjnesón-isa jnchro. ²² Tanga tsa ndaá tjín xá ra 'sin-isa a'ta 'tse Nainá 'kiá nga tíjñakon-isa, yaá jndáa mì kì be mé ra 'siaan. ²³ 'Nó chjá ma-na, mì kì be náa ra kjoahíjiaan ta ngajò kjoa kù; mején-na tsa tsjaá ijye katiyaa mé-ni nga ya íkátijnako-na jè Cristo ya ján ngajmi, nga be-náa, isaá ta nda tjín tsa kọ'sín koma. ²⁴ Tanga ta ngatjì-là ra kjonda tsajìon-jìon, isaá machjeén nga kótijnakon-isa í isà'nde. ²⁵ 'Kiá nga ijye tíjngo takoàn nga 'koá 'sín isa nda tjín,

be-ná nga takó kótijnakoón-isa, kọ yaá kótijnako-najiòn mé-ni nga kósikoo-no nga isa 'ńó kixi katamakjiín-isa-no kọ katasakó-no kjoatsja a'ta 'tse kjoa makjiín-no, ²⁶ mé-ni nga 'kia skajin india-ná xàngieé, batoó tsja 'se-najiòn koni 'sín nga ki'sín Cristo nga tsasiko-na.

Nga 'koaá 'sín sijché ijo-ná koni 'sín tsò 'én xitse-lá Nainá

²⁷ Ni'sín ta mé ra katama, jè ra machjeén nga 'koaá 'sín 'tiaàn jiòn koni 'sín nga bakèn-lá nga 'sjin jñà xita ra makjiín-lá 'én xitse-lá Cristo ra nda tsò. 'Koaá 'sín 'tiaàn jiòn tsa íkatsíjen-no o ra mí íkatsíjen-no; jè ra mejèn-na nga kji'nchrè ra a'ta tsajiòn-jiòn nga kixi titsajna jiòn nga inchibixkàn-tjiò koni 'sín nga makjiín-ná ra a'ta 'tse 'én xitse-lá Cristo ra nda tsò. ²⁸ Kọ, kì tà chjàn bi'nde jiòn nga jñà mincháxkón-no xita ra kondra fi-no. Jñà xita kii, yaá ske-ni ra jñà, nga ta yaá jchija; tanga ra a'ta tsajiòn-jiòn, yaá nda jcha-lá nga kítjokajin-no kjohi'in a'ta 'tse jé-no. Kọ jñà kjoa kii ra kọ'sín okoma, a'ta 'tse Nainá nchrabá-ni. ²⁹ 'Koaá ti'sín tjín kjoanda ra ijye ki'tsi-najiòn, nga mì tsa ta jè-jin nga ta katamakjiín-najiòn ra a'ta 'tse Cristo, ti'koaá skanda skajiín-te jiòn kjohi'in ra a'ta 'tse. ³⁰ Nga takó 'koaá 'sín tjín kjosi ra tíchikjoajin-najiòn koni 'sín tjín kjosi ra kijcha jiòn nga kíkijáan ra 'an, kọ takó tísikjín-náa kjohi'in koni 'sín nga na'ya jiòn.

Kó'sín nga 'ńó nangi iníkijna jè Cristo nga 'sa ítjòn kọ nga jeyaá iníkijna-ni ra ma askan

2 'Ndi-ni nga ijye tjín-najiòn kjoajetakòn ra a'ta 'tse Cristo, kọ nga ijye kọ kjoatsjacha-lá ma nìjetakòn-no, nga ijye nda titsajtín-koo jè Inimá Tsje-lá Nainá, nga ijye tjín-no jngo kjoatsjacha ra ngi inimá-no nchrabájin-ni, kọ nga ijye tjín-no kjohimatakòn, ² 'koaá ma-ni, tijingokoo jiòn jè kjotsja ra tjín-na nga kọ'sín ngàsòn nda tijingo kjobítsjen-no, nga kọ'sín-te ngàsòn jngo kjotsjacha kata'se-no nga jngó jngó-no, kọ ngi ta jngo inimá kata'se-no nga titsajtiòn, kọ ngi ta jngoó kjobítsjen tangió. ³ Kì nímé kjoa 'nià jiòn ra ta jè ijo-no 'nga síkítsajna, kọ nga nda kínáchrjengi-no; ta isaá nangii tíkítsajna jiòn ijo-no kọ 'koaá 'sín tíkítsjen jiòn koni tsa isa 'ńó xkón títsajna ra i'ka koni ra jiòn-jiòn. ⁴ Kì tà jè níkájno ra kjonda tsajiòn; ta isaá jnchro jñà tíkájno mé kjonda ra chija-lá ra kj'íi xita. ⁵ 'Koaá ti'sín jè kjobítsjen kata'se-najiòn koni jè kjobítsjen ra tjín-lá Jesucristo. ⁶ Nga ni'sín jè Cristo jè sabá Nainá, mì tsa jè kjo'ńó kjomejèn-lá nga kọ'sín tsikijna koni tsa Nainá. ⁷ Ta isaá 'koaá 'sín kitsjà-lá ikon nga

'ñó nangi isíkíjna ijo-la, kò 'koáá 'sín isíkíjna ijo-la koni tsa jngo ndí xita ra chí'nda'ñó tíjna, kò 'koáá 'sín 'ki kjomà koni nga'tsì ra xita isà'nde. ⁸ 'Kia nga tsikijna i isà'nde koni tsa taxki xita, tíjé 'ñó nangi isíkíjna-ni ijo-la; ndaá isihitjasòn skanda ini'ken-ní, kò skanda krò 'ken'ta [koni tsa jngo xita ra 'ñó 'cho ki'sin]. ⁹ 'Koaá ma-ni nga jè Nainá taxki 'ñó 'nga isíkíjna ítjòn, nga jè tíjna ítjòn-la ta yá-isa-ni; kò 'koáá 'sín Nainá kitsjá jngo-la xá ítjòn ra isa 'ñó 'nga tíjna koni ta ñáa-isa-ni xá ra 'se-la xita, ¹⁰ mé-ni nga'tsì-ni ra ya tíjtsajna ya ján ngajmi, nga'tsì ra tíjtsajna i a'ta nangi kò nga'tsì ra tíjtsajna ya ajin nangi katinchaxkó'nchi nga katabexkón jè Jesús. ¹¹ Nga kò'sín katatsjá 'én-la nga jè Jesucristo ra tíjna ítjòn-ná, mé-ni nga jeya katijna-ni jè Nainá ra Na'in 'mí-lá.

Kó'sín tíjnè-la nga katatsíjen jìòn

¹² 'Koaá ma-ni, jìòn ndí 'ndsé ra 'ñó tsjake-no, koni 'sín nga nda inçhinitjasòn ki'ta jìòn, kò mì tsa ta 'kia-jìn 'kia nga ya tíjnako kjòn-no; isaá nda tìhitjasòn-isa jìòn 'kia nga mì tsa ya tíjnako-no; tinè-la ijo-no nga nda kjòn kata'ya ki'ta-la nga jè Nainá ijyee tsachrjekàjin-no kjohi'in ra 'tse jé-no kò nìchjin nchijón-ní tiskón-ya. ¹³ Nga jé Nainá-ní ra kò'sín síkjinchrabájin inìma-najìòn 'kia nga mejèn-no mé ra 'nià, kò jè síchiya-no 'kia nga mé kjoa ra 'nià jìòn, mé-ni nga katitjasòn-ni kjoa ra nda tíjn ra jè mejèn-la.

¹⁴ 'Kia nga mé ra 'siaan jìòn, kì tà chjàn ta inçhitsajé ki'ta kò kì tà mé ra chitiya-no, ¹⁵ mé-ni nga nìmé jé katasakó-ni ra a'ta tsajìòn kò tí'koaá ngi tsjéé katijna inìma-no nga ngi ixti-la Nainá ra tsje títsajna katama jìòn ya ajin-la xita ra ta ngakjá fiko kjóbítsjen-la kò ra 'cho 'sín. Kò yaá kata'ya-la kjoatsje-najìòn koni jngo nitse ra fate tsijen ya ñánda nga jñò chon. ¹⁶ Jìòn jìòn, jngoó 'én nda ra tsjá kjòbinachon inçhibakon-la jìòn. 'Koaá ma-ni, 'kia nga kj'íí jè Cristo, 'ñó tsja 'se-na nga mì tsa ta kjotjò-ni nga kò'sín tsajmesòon nga kísiká'bía jè 'én nda-la Cristo, kò mì tsa ta kjotjò-ni nga kò'sín ta 'ñó kisíxáa. ¹⁷ Jè kjohi'in ra inçhinkijín jìòn ra ta ngatjì-la nga makjín-no a'ta 'tse Cristo 'koaá jngoya-la koni tsa jngo kjotjò inçhinìngatsja jìòn Nainá. Kò jè kjohi'in ra tískjiáan tí'koaá jè jngoya-la jngo kjotjò ra ya tísjngokò kjotjò ra jìòn inçhi'bì-la Nainá; 'koaá ma-ni nga kò'sín 'ñó matsja-na kò skanda yaá sijngó-kò kjotsja-na kò kjotsja ra tíjn-najìòn. ¹⁸ 'Koaá tí'sín 'ñó tsja kata'se-najìòn, kò katajngo kjotsja ra tíjn-najìòn kò kjotsja tsá'an.

A'ta 'tse Timoteo

¹⁹ 'Koaá 'sín koñáá tsa jè Jesús ra tǵjna ítjòn-ná kǵ'sín mejèn-lá nga ndǵton sikásén-najìòn jè Timoteo, mé-ni nga tǵ'koa kata'ńó-ni takoàan 'kia nga kǵi'nchrè kó'sín titsajna jìòn. ²⁰ Nga, mì tsa tǵ yá tǵjn-isa-ni ra kǵ'sín mangásòn-kǵ kǵjǵbítsjen-ná koni jè Timoteo ra ngi kixi kiti kjoa ra síkájno a'ta tsajìòn. ²¹ Nga'tsì xǵta ra kǵ'íí, sabà ta kǵjonda 'tseé bátsji, kǵ mì tsa jǵná bátsji kó'sín nga síhitjasòn-lá Cristo Jesús. ²² Tanga ijyeé nda 'ya jìòn kó'sín nga kixi 'sín jè Timoteo, nga 'ńó nda tǵbasiko'ta-na nga tǵ'bénajmíya jè 'én xǵtse ra nda tsò a'ta 'tse Cristo; 'koaá 'sín tǵ'sín koni 'sín basìko'ta jngo ti jè ra na'ín-lá ma. ²³ 'Koaá 'sín koñáá nga jé sikásén ndǵton-najìòn, 'kia nga ijye skee kó'sín fi kjoa-ná. ²⁴ 'Nó tǵjn takoàan ra a'ta 'tse Na'ín-ná nga tǵ'koaá ndǵtoón kǵjchòjkon sabà-te-najìòn.

A'ta 'tse Epafrodito

²⁵ Tǵ'koaá, 'koaá ma-na nga nda-la tǵjn nga sikásén india-najìòn jè ndí 'ndsé Epafrodito, jè ra nda tǵbasiko'ta-na kǵ tǵ'koa nda tǵbáhiytakǵ-na kjoa ra ìnchibixkàn-tǵ-jǵn; jè ra jìòn sabà inikasén jìòn, mé-ni nga jè skǵòtsǵjen-ni nga'tsì mé ra chija'ta-na. ²⁶ Batoó bátsji-lá ìnima-lá ra a'ta tsajìòn-jìòn kǵ batoó ba tǵjn-lá, ta ngatǵj-lá be-ní nga ijyeé ina'yá jìòn a'ta 'tse 'chin ra iska'ta-lá. ²⁷ Kixi kiti kjoa 'ńó kǵjokiya, skanda kǵjameé 'ken; tanga jè Nainá kǵjǵhǵmake-ní, kǵ mì tsa ta jè ra kǵjǵhǵmacha, tǵ'koaá kǵjǵhǵmakeé-te-na Nainá ra 'an, mé-ni nga mì tǵ kǵjǵba katasakó-isa-na ra 'an. ²⁸ 'Koaá ma-ni nga ndǵton kǵjòn-ní nga tǵsikásén-najìòn, mé-ni nga tsja kata'se-najìòn 'kia nga jchǵ india-no, kǵ tǵ'koaá ra 'an, mì tsa tǵ mé ra 'ńó síkájno-na ra a'ta tsajìòn. ²⁹ Ngì kǵjǵtsja-najìòn nga nda tǵsin-la 'kia nga kǵjchò koni 'sín nga bakèn-lá jngo xǵta ra makǵjǵn-lá a'ta 'tse Cristo; kǵ kǵ'sín nda jchǵxkón ki'ta jìòn jǵná xǵta ra kǵ'sín 'sín-te koni jè Epafrodito. ³⁰ Nga ta kíí ngatǵj-lá nga jè xá-lá Cristo tǵ'sín 'kia nga kǵ'sín kǵjame 'ken; kitsǵá-lá ikon nga nǵ'sín katiya mé-ni nga ma síhitjasòn-ni jè xá ra mì kǵ ma tsisìko'tá-najìòn.

Nga'tsì kjoa ra tǵjn a'ta 'tse Cristo

3 Ra fi-isa jìòn ndí 'ndsé kǵ ndí tichjeé, jè-ní nga tsja kata'se-najìòn ra a'ta 'tse Na'ín-ná. Mì tsa masi-na ra 'an nǵ'sín tǵ'koa tǵ'sín tsò-ni 'én ra kindá india-najìòn koni 'sín tsò ra asa ítìsìkindá-no, nga kǵjonda tsajìòn-nó koni 'sín nga tǵxian-no. ² Tǵkindaa ijo-no a'ta 'tse xǵta 'cho

ra ngi ta kjoa 'tse ní-ní ra 'sín ra kjo'ño mejèn-là nga bate'ta ijo-là xita nga bí'ta chiba. ³ Jién-nájién ra ngi kixi kjoa nga tí'ta chibéé mé-ni nga 'ya-là nga xita-là Nainá 'mì-ná. Kò jién-ná ra ngi kò nga'ño 'tse Inìma Tsje-là Nainá nga 'yaxkén ra jè; kò 'ño matsja-ná a'ta 'tse Cristo Jesús nga mì tsa jña kji'tatakén kjoa ra 'tse ijo-ná. ⁴ 'An, mì tsa kjoa 'tse ijo-nà kji'tatákon, ní'sín kjin skoya kjonda ra ki'se-na. Tsa tjín i'ka xita ra jè ma'ño'ta takòn kjonda ra tjín-là, tanga ra 'an isaá tse kjonda tjín-na ra ma kò'ño'ta takoàan, tanga mì tsa kò'sín tí'siaan. ⁵ Kjo jin nìchjin tjín-na 'kia nga isi'ta chiba ijo-nà a'ta 'tse kjoa 'tse circuncisión. Xita israelita-ná ra 'an, yaá nchrabá-ni tje-nà a'ta 'tse xita ra tsi'kìn Benjamín. Ngì xita Hebreo-ná ra 'an, nga xita Hebreo jña xita jchínga-nà. Kò xita fariseo kjomà ra 'an, 'koaá 'sín nda kjòn ísilitjásòon nga'tsi kjotéxoma 'tse xita judío. ⁶ Batoó 'ño nda tsaka'tá ikon jña kjotéxoma 'tse xita jchínga-nà skanda ítsangatjìngi-là jña ra xita naxindá-là Cristo ma. Koni 'sín tjín kjotéxoma 'tse xita judío nga kò'sín nga kixi sijché ijo-ná, 'an, niyá ra ma tsaté'ta-na. ⁷ Tanga nga'tsi kjoa ra kò'sín kixian-là nga 'sa ítjòn nga 'ño chjí-là; 'ndi-ni mì tsa tí mé chjí-là ra a'ta tsa'an, ta ngatji-là nga jè Cristo tsjake 'ndi-ni. ⁸ Ta nga'tsi kjoa kii, mì kì tí mé tjín-ni ra isa 'ño chjí-là koni jè kjonda ra tísakó-na 'ndi-ni nga túbexkon Cristo Jesús ra tíjna ítjòn-na. Ta ngatji 'tse Cristo, ijyee ítsachrjéngi ijye-náa nga'tsi kjoa ra 'an kjó'ño'ta takoàan, kò 'ndi-ni ta tjé betákon-isa, mé-ni nga ngi ta jè Cristo kjín-tjìngi-là, ⁹ kò mé-ni nga ma ya nda kótijnako-na ra jè. Mì tsa ta kjonda tsa'an-jìn kò mì tsa ki-ni nga nda sìhitjásòon kjotéxoma nga xita kixi kítjòngiaa ya ngixkon Nainá, ta ki-ní nga a'ta 'tse Cristo makjiín-na. Jè Nainá-ní ra xita kixi 'sín-na ta ngatji-là nga makjiín-na. ¹⁰ Jé ra mejèn-na nga isa nda skexkon-isa jè Cristo, kò tí'koa ske jè nga'ño ra ki'se-là 'kia nga jaáya india-là; nga kò'sín tije kjóbítsjen kata'se-na koni jè Cristo 'kia nga kisikjiín kjohi'in kò skanda 'kia nga kinì'ken, ¹¹ mé-ni nga kò'sín koma kjoaáya-na a'ta 'tse kjobiya.

Yaá ngajmi nakjoá-ná

¹² Tanga mì tsa tsò-ni kjoa nga ijye ijchòò ñánda nga mejèn-na nga kijchòò kò tsa mì tí mé ra chija'ta-isa-na; ta isaá jnchro 'ño túbiné-isa-là ijo-nà nga kijchòtjìngi-là mé kjoa kjòn-ni ra tjínda-là jè Cristo Jesús 'kia nga kò'sín ijchòtjìngi-na. ¹³ Jiòn ndí 'ndsé kò tichjéé, mì tsa kò'sín síkítsjen jiàan, tsa ijyee 'ño nda bexkoon ra jè Jesús. Tanga jngoó kjoa 'siaan, sijcháhajin ijye-náa nga'tsi kjoa ra ijye tsato kò ta jè túbiné-là ijo-nà nga kijchòtjìngi-là kjonda ra 'sa nchrabá.

¹⁴ Jè tjíya skoàa nga kijchòo, kóo nda sikíjne jè kjotjò ra a'ta 'tse Cristo sùngatsja-na Nainá koni 'sín nga xá kiichja-na ján ngajmi.

¹⁵ 'Koaá ma-ni, nga'tsí-ná ra ijye nda makjiín kixi-ná ra a'ta 'tse Nainá, machjeén-ní nga 'koa tì'sín sikítsjeén. Kò tsa isa kj'íí 'sín bítsjen i'ka-najiòn, jè Nainá siichiya nda-no kó'sín nga sikítsjen.

¹⁶ Tanga jè ra 'ñó machjeén, nga 'koaá 'sín sijché ijo-ná koni 'sín nga ijye machiya-ná skanda 'ndi-ni.

¹⁷ Jiòn ndí 'ndsé kò tichjeé, kò'sín 'tiààn jiòn koni 'sín nga tísjchá ijo-na ra 'an, kò jñà chjínji-la ra kò'sín inchisíjchá ijo-la koni 'sín tjín xkòsòn ra jin inchi'bi-lajin. ¹⁸ Nga 'ñó kjìn ma-ni xitá ra kò'sín inchisíjchá ijo-la nga kondra tjíhijyo-la koni 'sín nga tí'senajmíya nga kó'sín isi'ta krò jè Cristo, koni 'sín nga ijye kjokjin 'ka koxian-no, kò 'ndí 'ndí ngi kòo ndáxkoaan nga india kotíxian-no. ¹⁹ Tanga jñà xitá kii, ra kjehe'tà-ni kjoa, yaá kijchò ya i'nde 'tse kjohi'in. Nga ta jñá 'ñó makájno-la kjoa ra mejèn-la ijo-la kò xín kisíkijna Nainá. Kò jñá 'nga bíhijyo-ni ijo-la kjoa ra tjínè-la nga kosabà-la. Ta jñá síkítsjen kjoa ra tjín i isà'nde rakii. ²⁰ Tanga ra jién, yaá ngajmi ján tíjna ra ngi naxindá-ná. Kò 'koaá 'sín ijye inchichiñá-lá nga yaá kjinchrabà-ni jè ra kochrjekàjin-ná kjohi'in, jè Jesucristo ra tíjna ítjòn-ná. ²¹ Jè siikaatjìya-la ijo ni'nde-ná nga ijngo ra xitse tsjá-ná ra kò'sín 'ki koni 'sín 'ki ijo-la ra jè nga jeya tíjna; 'kia nga kò'sín 'siin, tijé nga'ñó siichjeén-ni jè ra síhjeén nga batéxoma-la nga'tsi ta mé tsajmi ra tjín i isà'nde.

Kjoa ra machjeén nga jñà sikítsajna ítjén a'ta 'tse kjobinachon-ná.

4 'Koaá ma-ni, jiòn ndí 'ndsé ra 'ñó tsjake-no kò ra 'ñó síkájno-no, jiòn-jiòn ra tsja 'bè-la inìma-na, jiòn ma jiòn kjotjò ra tjábé-na ra a'ta 'tse xá-na; 'koaá 'sín tíxian-no nga 'ñó nda tìncha ra a'ta 'tse Na'ín-ná, jiòn ra ngi kòo inìma-na nga tsjake-no.

² 'Koaá 'sín tíbitsá'ba-la jñà tichjeé Evodia kò Síntique, nga 'koaá 'sín jngo kata'sín kjobítsjen-la ra a'ta 'tse Na'ín-ná. ³ 'Koaá tì'sín tíbitsá'ba-la ji ndí ndsè ra taña nda inchiníxákjeé, nga tìsikò'ti jñà ndí íchjín kii ra taña isíxáko-na nga inika'bísòn-jin jè 'én xitse ra nda tsò a'ta 'tse Cristo kò jè Clemente kò jñà xitá ra i'ka ra kisíxáko-na; nga'tsi xitá kii ijyee ya kj'i'ta 'í-la jè xajon 'tse kjobinachon ra tíjna ya ján ngajmi.

⁴ Tsja kata'se ki'ta-no a'ta 'tse Na'ín-ná. India-isa kò'sín tíxian-no, jtsja kata'se-no! ⁵ Katabe nga'tsi xitá nga 'ñó nda inìma tjín-najiòn. Ijyee machraña-ní nga kj'íí india-ni jè Na'ín-ná.

⁶ Kì tà chjàn mé ra 'ñó níkájno jìon; ta isaá jè Nainá tije-la ta mé ra mejèn-no, 'kia nga kinákjoa'ta-la, 'kia nga kítsa'ba-la kò kò'tin-la nga tse kjonda kata'se-la ra jè. ⁷ Kò jè kjo'nchán ra tsjá Nainá ra isa 'ñó nda tjin koni 'sín machiya-la xita, jè nda kosiko inima-no kò kjobítsjen-no nga ya titsajnakoo Cristo Jesús.

Kjoa ra machjeén nga jña 'ñó sikítsjen-jien

⁸ Ra fehe'ta-ni jìon ndí 'ndsé kò ndí tichjeé, 'koaá xián-no, jña kjón nda tikijna ítjòn jìon kjoa kii: jña 'én ra ngi kixi tjin, jña kjoa ra 'no nda 'yaxkón, kò kó'sín nga kixi sijché ijo-ná, kò kjoa ra tsje tjin, kò ra nda sasén-la xita, kò nga'tsi kjoa ra nda na'yá-la. Kò tsa tjin-isa kjoa ra 'no nda tjin, ra machjeén-la nga 'nga sikijna, jña kjòn isa nda tikítsjen ítjòn jìon.

⁹ Kò'sín 'tiaàn jìon koni 'sín tjin nga'tsi kjoa ra a'ta tsa'an kjomà-no, kò ra a'ta tsa'an itjábé-no, kjoa ra a'ta tsa'an ina'yá jìon, kò ra a'ta tsa'an kijcha; kò'sín tihitjasòn jìon kò jè Nainá ra ma-la tsjá-ná kjo'nchán nda kijnakò ki'ta-no.

Kó'ki tse chji-la kjonda ra kitsjà xita Filipenses ra a'ta 'tse Pablo

¹⁰ Taxki 'no matsja-na ra a'ta 'tse Na'ín-ná, 'kia nga be nga takó 'no níkájno jìon ra a'ta tsa'an. Mí-la tsa tsò-ni kjoa nga mì ti iníkájno-nájìon ra a'ta tsa'an nga ti'sa ítjòn; ta jé-ní nga mì kì nditòn itjo'nde-najìon kó'sín ma inikasén jìon kjotjò-no. ¹¹ Mì tsa ta ki kotixin-na nga tjin ra tichija'ta-na; ra 'an, ijyeé nga-na nga tsjaá tjin ki'ta-na ni'sín ta kó'sín tjna. ¹² Ijyeé be-náa kó'sín ma 'kia nga 'no i'in-ya bitsajneé, kò be-ná kó'sín ma 'kia nga tjin ki'tá-ná mé ra nichjeén. Ijyeé isakò-na kó'sín nga tsja 'se ki'ta-na tsa ski tjin indsi'bàa o ra kjinchrá tibatò, a 'no tse tsajmì tjin-na, o ra nime tjin-na. ¹³ Maá kotojian ni'sín ta mé kjoa-ni, nga jè Cristo títsjá nga'no ki'ta-na. ¹⁴ Tanga takó ndaá tjin nga kò'sín inchibisikò'tá-nájìon 'ndi-ni 'kia nga kò'sín kjohi'in tijnajiaan.

¹⁵ Jìon ra xita Filipino 'mì-no, ndaá tjjin-najìon, 'kia nga ijye ítjojian ya Macedonia nga ítsiki'tsiaá nga tsi'kénájmíya jè 'én xitse ra nda tsò ra a'ta 'tse Cristo, nijngo naxindá-la Cristo ra kjíí tsasikò-na; ta jìon-najìon ra kjomà-no ki'tsi-ná mé-nioo ra kjochjeén-na. ¹⁶ Skanda nga ti'kiaá-ni nga tsakátjnaa ya naxindá Tesalónica, ti india ti ijan inikasén-nájìon kjotjò ra kjochjeén-na. ¹⁷ Mì tsa kì koxian-na tsa mé kjotjò ra mejèn-isa-na ra a'ta tsajìon, ta jé-ní ra mejèn-na nga katama kindá ya ngxikon Nainá kjotjò ra 'biò jìon. ¹⁸ Ijyeé tse tjin-ni kjotjò

ra inikasén-nájiòn kò skanda tsatoné-là koni 'ki nga machjeén-na. Skanda jnengií chiba-na 'ndi-ni, nga ijyeé 'ji jè kjotjò ra inikasén-kò jiòn jè Epafrodito. Jè kjotjò ra inikasén jiòn, 'koáá 'sín ngoya-là koni jngo kjotjò ra nda jne-là kò nda sasén-là Nainá. ¹⁹'Koaá ma-ni, jè Nainá ra kji'ta takòon, jè sikasén ijye-najiòn mé ra machjeén-no, koni 'sín nga 'ñó jeya tjín kjoanchiná ra tjín ra a'ta 'tse Cristo Jesús. ²⁰Jè Nainá ra Na'in 'mì-lá, 'ñó jeya katijna ki'ta skanda ta mé nichjin kò skanda ta mé nó-ni. Kò'sín katama.

'Én ra fehe'ta-ni nga síhixo'ta jè Pablo jñà xità Filipos.

²¹Tihixo'ta ijye-ná jngó jngó xità naxindá-là Nainá ra a'ta 'tse Cristo Jesús makjiín-là. Jñà 'ndsé ra títsajna-kò-na ti'koaá síhixo'tá-no nga'tsi-najiòn. ²²Nga'tsi jñà xità naxindá-là Nainá ra a'ta 'tse Cristo makjiín-là síhixo'tá-no, títsajna ítjòn kjòn jñà ra ya síxá a'ta 'tse xitaxá ítjòn ra 'mì César.

²³Kò'sín katatsjá-no kjonda-là jè Jesucristo ra tíjna ítjòn-ná. Kò'sín katama.

Xajon ra tsikínda jè Pablo ra isikasén-la xita naxindá-la Cristo ra títsajna ya Colosas

Kó'sín nga síhixo'ta jè Pablo jñà xita naxindá Colosas

1 Jiòn, xita-la Nainá ra titsajna ya naxindá Colosas ra kó'sín kixi mangí'ta-la Cristo Jesús, jè 'ndsé Timoteo ko 'an Pablo, 'koaá 'sín inchinihixo'tá-lajin, 'an ra kó'sín tsikíxáya-na Jesucristo koni 'sín nga jè Nainá kjomejèn-la. Nainá ra Na'ín-ná ma, katatsjá-no kjonda ko kjo'nchán ya ajin inìma-no.

Kó'sín jè Pablo tsjá-la kjonda Nainá

³Kia nga nakjoá'ta-lajin Nainá ra Na'in-la Jesucristo ra tjina ítjòn-ná, 'koaá 'sín 'mì ki'ta-lajin ra a'ta tsajion nga tse kjonda kata'se-la ra jè. ⁴Ta ngatji-la ijyeé kó'sín nda kina'yá-jin nga ndaá makjiin-no a'ta 'tse Cristo Jesús, ko kó'sín nga 'ño tsjacha jiòn nga'tsi jñà ra xita-la Nainá. ⁵Ko kií kó'sín 'nià-najion nga jè inchichiñá-la jè kjonda ra tjábé-no ra jè Nainá tíjnatjò-la ján ngajmi; koni 'sín kjòchiya-no 'kia nga kina'yá jè 'én xitse ra nda tsò ra ngi kjohixi. ⁶Jè 'én nda rakì ra kó'sín ijchòkàjin-no, 'ño tina'yá-la nga tíngo isà'nde ko 'ño kjin xita inchimakjiin-la ko inchifahatjiya-la kjobítsjen-la koni 'sín kjomà'tin jiòn 'kia nga tisa ina'yá jè kjonda ra tjín-la Nainá ko nga kjokjiin-no nga ngi kjohixi-ní. ⁷'Koaá 'sín tsakón-ya-no jè Epafras jè xita ra 'ño tsjacha-jin ra taña níxákjo-jin a'ta 'tse Nainá, nga chi'nda-la Cristo ma nga kixi tísihitjasòn-la Nainá ra a'ta tsajion. ⁸Ijyeé tsi'kénajmí-najin nga 'ño tjín-no kjotsjacha ra a'ta 'tse xita, koni 'sín nga jè Inìma Tsje-la Nainá síkjinchrabájin inìma-no.

⁹'Koaá ma-ni, skanda 'kia nga ina'yá-jin mì kì chaàjin-najin nga inchinakjoá'ta-lajin Nainá ra a'ta tsajion; 'koaá 'sín níjé'ta-lajin nga ngi nda katasíchiya-no koni 'sín mejèn-la ra jè; ti'koaá katatsjá-no kjobítsjen ko kjoachjine mé-ni nga nda katafiya-no ra kjoa 'tse Nainá. ¹⁰Ko ti'koaá nda sijchá ijo-no koni 'sín tjínè-la nga 'sijn jñà ra xita-la Nainá, nga nichjin nchijón kó'sín 'siaan koni 'sín mejèn-la ra jè, ko nga isa nda sihitjasòn ta mé kjoa ra nda tjín ko nga ki'ta nichjin isa nda jchaxkon ra jè. ¹¹Ti'koaá 'koaá 'sín inchinjé'ta-lajin

Nainá nga katatsjá-no nga'ñó-la ra 'ñó jeya tíjna mé-ni 'ñó kìncha-no kò 'koaá 'sín ma-ni nga kichíkjoako-no kò 'se-no kjoajetakòn kò kjoatsja, ¹² nga tì'koaá kò'sín 'kín-la jìòn nga tse kjon̄da kata'se-la Na'ín-ná nga kitsjà-no kjon̄da-la nga tì'koaá tjábé-no kjojtò ra tsjá-la xita-la ya ñánda isen chon. ¹³ Jé Nainá tsachrjekàjin-ná ya a'ta 'tse nga'ñó-la xita-ní ñánda nga jñò chon, kò yaá isíkítsajna-ná ya ñánda tíbatéxoma l'ndí-la ra 'ñó tsjake, ¹⁴ jè ra kò jní-la tsikíchjítjì-ná nga kisíkítsajnandí-ná kò tì'koaá isihijcha'ta-ná jñà jé-ná.

Kó'sín nga jè Cristo tíjna ítjòn-la nga'tsì ra tsijen-ni kò ra mì kì tsijen-ni

¹⁵ Jè Cristo, jé-ní ra ngi bakón tsijen-ná yá kjon̄-ni jè Nainá jè ra mì kì tsijen-ni. Kò jé Cristo tíjna ítjòn-la nga'tsì ta mé ra isinda isà'nde. ¹⁶ Kòó Cristo nga tsikínda jè Nainá nga'tsì ra tjín ya ján ngajmi kò nga'tsì ra tjín i a'ta nangi, jñà ra tsijen-ni kò jñà ra mì kì tsijen-ni, nga'tsì nga'ñó ra tjín ajin isén, jñà ra tjítisahijyo ítjòn, kò jñà ra inçibatéxoma, jñà ra tjín-la xá, kò jñà nga'ñó ra mì kì tsijen-ná; sabà kòó Cristo kisinda ijye mé-ni nga jè kochjeén-la. ¹⁷ Ta'koa tíjna Cristo 'kiá nga tikje sinda nga'tsì tsajmì ra tjín, kò jé tsjá nga'ñó-la nga'tsì tsajmì nga takó ya títsahijyo ki'ta ya i'nde-la. ¹⁸ Jé Cristo tíjna skò naxindá-la ra tijè-ni ijo-la, kò a'ta 'tseé kjo'tsia-ni, kò jé kjon̄ kjo'tsia-ni nga jaáya ítjòn-la, mé-ni nga jè kíjna ítjòn-ni a'ta 'tse nga'tsì ra tjín. ¹⁹ Nainá, 'koaá 'sín isasèn-la nga jngo kjá ya tsikijnajin ya ijo-la Cristo, ²⁰ kò a'ta 'tseé Cristo ma tsajoóndako-ni Nainá nga'tsì ra tjín nga tjítisa isà'nde, ra tjín ján ngajmi kò ra tjín i a'ta nangi; kò a'ta 'tseé jní-la ra ixaájen ya a'ta krò nga 'nchán isíkítsajna-ni xita kò Nainá.

Kó'ki tse kjon̄da tjín-ni nga tsachrjekàjin-ná kjoji'in Nainá

²¹ Jìòn, nga 'sa ítjòn, kjiín titsajna-la Nainá, kò kondraá tsikítsajna-la koni 'sín nga iníkítsjen ta ngatjì-la nga 'choó tjín kjoa ra ki'nià. ²² Tanga 'ndi-ni ijyeé nda kichiba-no kò Nainá ta ngatjì-la kjobiya ra kisikjiín Cristo 'kiá nga tsikijna ya a'ta nangi, kò kíí kò'sín ki'sin-ni mé-ni nga tsje kitsahijyo-najìòn kò nga nímé jé 'se-no kò nímé ra ma kochrjengi-no ya ngixkòn Nainá. ²³ Kíí machjeén-ni nga kixi títsajna koni 'sín nga makjiín-no kò kì mincha'taxìn-la kjoa ra inçichiñá-la a'ta 'tse 'én xitse ra nda tsò a'ta 'tse Cristo ra ijye ina'yá; jè 'én nda rakii, jndí ra ján tí'senajmíya-la xita nga tíngo isà'nde, kò 'an ra 'mì-na Pablo 'aán kjongatsja nga 'kenájmíya.

Xá-la Pablo

²⁴'Ndi-ni tsjaá 'bé-na jè kjo_{hi}'in ra tísikjiáan ra ta kjoa tsajìon, nga 'koaá 'sín tísíngoko ijo-na jè kjo_{hi}'in ra chija'ta-na koni 'sín nga kitsjà-na Cristo nga sükjiín kjo_{hi}'in ijo-na ra ta kjonda 'tse naxindá-la ra tijè-ni ijo-la Cristo. ²⁵'Aán tísichjeén-na Nainá nga ya tísixáko naxindá-la jè xá ra jè kisìngatsja-na ra kjonda tsajìon nga ngi nda 'kenájmíya 'én nda-la, ²⁶jè 'én ra títina'ma-la Nainá skanda nga tì'sa-ni kjotseé nga ki'se xita; tanga nìchjin 'ndi 'ndi ijyeé tsakón-la jñà xita-la. ²⁷Jè Nainá, 'koaá 'sín kjomejèn-la nga tsakón-la jñà xita-la kó'sín 'ñó jeya tìjn kjòn-ni jè kjoa'ma ra tìjnda-la ra a'ta 'tse ra mì tsa xita judío. Kò jè kjoa'ma rakìi, jé-ní nga Cristo, yaá tìjnajin masen-no kò 'koaá 'sín ma-ni nga ìnchichiñá-la nga 'se-te-no jè kjoajeya-la.

²⁸'Koaá 'sín nakjoáya-lajin nga'tsi xita a'ta 'tse Cristo, kò 'ñó ìnchinakjoá-lajin nga ìnchi'bi-lajin nga'tsi kjobítsjen mé-ni nga nímé ra jchija'ta-la nga'tsi xita ra Cristo títajnakò jè nìchjin 'kia nga kijchò ya ngixkon Nainá. ²⁹Kíi kò'sín tísixá-na nga 'ñó tìbiné-la ijo-na nga tísichjeén jè nga'ñó ra títaja-na Cristo.

2 Mején-na nga nda katasijin-najìon nga 'ñó tíkjaán-tjia ra a'ta tsajìon kò ra a'ta 'tse jñà xita ra títajna ya naxindá Laodicea kò a'ta 'tse nga'tsi xita ra kjè bexkon-ná. ²Kíi kò'sín tíkjaán-tjì-na mé-ni nga kata'se-la nga'ñó inìma-la, kò mé-ni nga jñà kjotsjacha ra tìjn-la nga jngó jngó nda katasíkítsajtín mé-ni nga nda katamakixìjin-ni ya kjobítsjen-la nga ngi nda kjón katamachiya-la jè kjoa'ma-la Nainá ra Na'ín-ná, kjoa'ma ra jé kjón-ni Cristo. ³Nga ta jé Cristo ra tìjn-la nga'tsi kjochjine kò kjoa ra síchiya-ná ra batoó 'ñó chjì-la. ⁴Kíi kò'sín tìxin-no mé-ni nga mì yá ra skoóndacha-no nga sùchjeén 'én ra ndìton kòkjiín-no ra mì tsa 'én kixì. ⁵Nì'sín mì tsa ya tìjnako tsijen-no, tanga tíbítsjen ki'ta-na a'ta tsajìon kò matsjaá-na nga be nga kixì títajtìon kò kixì títajna nga kji'ta takòn jè Cristo.

⁶Koni 'sín nga kjokjiín-no a'ta 'tse Jesucristo ra tìjna ítjòn-no, 'kò tì'sín ya tìma'ta-la koni 'sín nga bakèn-la xita ra ya títajnajtìn-kò Cristo. ⁷Ngì nda kjón kixì katamakjiín-no a'ta 'tse, koni jngo yá ra 'ñó nanga fi kjama-la kò koni jngo ni'ya ra 'ñó tìjn chrjó tjà'tsin nga 'nga tímihjin. Kò'sín isa 'ñó katamakjiín-isa-no koni 'sín nga tsakon-ya-no, kò kò'tìn ki'ta-la nga tse kjonda kata'se-la Nainá.

Kó'sín nga ijyeé tjí'ta chibéé ra a'ta 'tse Cristo

⁸Nda tìkindaa ijo-no mé-ni nga mì jñà skoóndacha-no jñà ra ta kjobítsjen ra nímé chjì-la síchjeén nga chja 'én ndiso. Nga jñà

kjɔ́bítsjen k̄i, ta yaá nchrabá-ni a'ta 'tse kjoa ra ta x̄ita bínda koni 'sín t̄jín kjotéxoma-la x̄ita ra t̄jín i isà'nde, ra mì tsa ko'sín t̄jín koni 'sín t̄jín kjotéxoma 'tse Cristo.

⁹Yaá 'ya ijo-la Cristo kóho'ki t̄jingo kjòn-ni ra jè saba Nainá. ¹⁰Ko yaá majngo'táko jìòn nga Cristo titsajnakoo. Nga jé Cristo t̄jina ítjòn-la nga'tsi nga'ño ko nga'tsi ra batéxoma ya ajin isén. ¹¹Ko a'ta 'tse-ní nga isi'ta ch̄iba jìòn koni 'sín t̄jín kjoa 'tse circuncisión, tanga jngo ch̄iba ra mì tsa tsja x̄ita isi'ta-ni, jè-ní ra Cristo tsikí'ta ch̄iba-no 'kia nga jahíxìn nga'tsi jé ra t̄jín-la ijo jé-no. ¹²'Kia nga isatínda jìòn, 'koaá jngoya-la koni tsa yaá isih'i'nde'ta-la Cristo, ko 'kia nga jaáya-ila Cristo yaá jaáya-te-no ra jìòn ta ngat̄ji-la nga kjokj̄ín-no a'ta 'tse nga'ño-la Nainá ra isikjaáya-la Cristo a'ta 'tse kjoabiya. ¹³Jìòn nga 'sa ítjòn, mi'ken-nájiòn a'ta 'tse Nainá ta ngat̄ji-la kjoa 'tse jé ra t̄jín-no, ko ta ngat̄ji-la nga kjè k̄i tsa bí'ta ch̄iba-no Cristo nga kjè k̄i tsa faháxìn jé ra t̄jín-la ijo jé-no. Tanga 'ndi-ni, Nainá, ijyee isíkítsajnakon-no ko Cristo, nga nga'tsí-ná nga ijye isihijcha'ta-ná nga'tsi jé ra t̄jín-ná. ¹⁴'Koaá jngoya-ila koni tsa jè Nainá ijye isikjeheya-ni xajon ra itjahítjen ra kondra tsajién, jè ra batéchjá-ná tsiki. Jngo kjá ya jahíxìn 'kia nga 'ken'ta krò Cristo. ¹⁵Nainá jahíxìn ijyee-la nga'ño ra t̄jín-la j̄na ra batéxoma ya ajin isén. Yaá kisikijne-la 'kia nga jè Cristo 'ken'ta krò. Ko yaá tsinchá masen ya ngixkon nga'tsi x̄ita, mé-ni nga tsakón-la nga jè isikijne.

Kó'sín nga mì k̄i ma-la kosiko-ná ra ta kjotéxoma-la x̄ita isà'nde

¹⁶'Koaá ma-ni, k̄i ya nisin-la tsa yá ra kó k̄itso-no a'ta 'tse tsajmì ra chine ko mé nandá ra 'siò; ko tsa mì k̄i nihitjasòn jìòn 'kia nga bitjo 'sí, ko 'kia nga bitjo x̄itse india-ni sá, ko tsa mì k̄i 'yaxkón jìòn n̄ichjin níkjáya. ¹⁷Ta nga'tsi kjoa k̄i, 'koaá 'sín jngoya-la koni j̄na 'ngièn-la kjoa ra askan 'ji. Tanga ra ngi kjoakixi, jé Cristo. ¹⁸K̄i bi'nde yá ra faháxìn-no jè kjotjò ra ijye tsajiòn, koni a'ta 'tse j̄na x̄ita ra mejèn-la nga ko'sín 'siaan jìòn koni 'sín 'sín ra j̄na, nga bexkón ìkjalì ko nda x̄ita bachrjengi ijo-la, ra ko'sín tsò nga yaá sakò-la kjɔ́bítsjen 'kia nga bats̄ijen tsijen-la k̄joxkón ra Nainá bakón; ko ta kjotjò-ní nga ko'sín ndaá bachrjengi ijo-la a'ta 'tse kjoa ra n̄i mé ch̄j̄i-la ra ta kjɔ́bítsjen 'tse. ¹⁹X̄ita k̄i mì tsa ya t̄j̄ngoko Cristo jè ra t̄jina ítjòn nga sk̄o ma. Nga jé Cristo ra ma sk̄o nax̄índa-la, ko jé síkihijin nga tsjá-la nga'ño, ko síngoko xákjén koni 'sín nga t̄j̄kjo ninda-la ijo-ná ko koni 'sín t̄jín naxá-la ra itsabajin, mé-ni nga nda k̄ihijin-ni koni 'sín nga ijye kiskosòn-la Nainá.

Jé síkítsjeén kjoa ra tjín ya ján ngajmi

²⁰ Ijyeé ya 'ken-koo jìòn Cristo, kò mì tsa tì ya itsabá'ńó-no jè nga'ńó ra batéxoma jè isà'nde rakì. ¿Tanga mé-ni takó ko'sín titsahijyo-no koni tsa ya nakjoá-no jè isà'nde rakì nga nihitjasòn kjotéxoma ra tsò: ²¹ “Kì kotjín ra chaájni, kì jñà tsajmì kido chine-jìn, kò kì ndsji chjíbé-ni”? ²² Jñà kjotéxoma kii, ta 'tseé jñà tsajmì ra ta ya fe 'kia nga ijye machjeén; kò ta xitaá ra bínda kò ra bakón-ya. ²³ Jñà kjoa kii, 'koaá ma-ná koni tsa nda tjín nga 'koaá 'sín bí'tin-ná nga kínè-lá ijo-ná nga jchaxkén Nainá, kò nga nda xita 'sieén, kò kó'sín nga kínè-lá kjohi'in ijo-ná mé-ni nga kokixiya-ná. Tanga ra ngi 'én kixi kjòn-ni, ni ta mé ra basìko-ná kjoa kii nga ma kijmié kjoa'cho ra síjé ijo-ná.

3 Jñà tjatsjio kjonda ra tjín ya ján ngajmi ya ñánda nga tíbatéxoma Cristo nga tjína'ta ya nga kixi-la Nainá ta ngatji-la nga ijyeé ya jaáya-no kò Cristo. ² Kíí tikítsjen ki'ta jñà kjoanda ra tjín ya ján ngajmi; kì tà chjàn jñà níkítsjen jñà kjoa ra ma i isà'nde. ³ Nga ijyeé 'ken jìòn ra a'ta 'tse isà'nde kò 'ndi-ni jè kjobinachon xitse ra tjín-no, yaá tjínatjòko Cristo ya ngixkon Nainá. ⁴ Jè Cristo, jè sabá ra kjobinachon-najìòn. 'Kia nga jè ra kotsíjen india-ni, yaá taña kotsíjen-kò jìòn nga tì'koa jeya kitsajna.

Kjoa jhínga kò kjoa xitse

⁵ Jngo kjá tjichija nga'tsi kjoa'cho ra 'ya-ni ijo jé-no koni jñà ra kjoachijngi, kò kjoa ra tjé tjín, kò jñà kjoa'cho ra síjé ijo-no kò ta mé-isa-ni kjoa ra síkjahajin ijo-no koni jè-te nga mejèn-no tse ton 'se-no. Jè kjoa rakii, 'koaá jngoya-ilá koni tsa nainá xkósòn 'yaxkón jìòn. ⁶ Nga yaá nchrabá-ni nga ko'sín síkjinchrabá kjohi'in Nainá a'ta 'tse xita ra mì kì síhitjasòn-la. ⁷ 'Koaá tì'sín ki'nià-te jìòn 'kia nga ya tsikitsajion kjoa kii nga 'sa kjotseé. ⁸ Tanga 'ndi-ni tjimio nga'tsi jñà kjoa kii: jñà ra kjoajtítakòn, kò jñà ra kjoa'tsen kò jñà kjoa ra 'cho tjín, kò jñà kjoa nga nakjoájno-la xita, kò nga'tsi 'én 'cho ra sa 'koa nakjoá. ⁹ Kì 'én ndiso chikoo jñà xàngioo, nga ijyeé itjahixìn-no jè kjobinachon jhínga-no kò nga'tsi kjoa ra ki'nià tì'sa kjotseé. ¹⁰ Kò ijyeé jngo kjobinachon xitse ichjíbé jìòn koni 'sín 'ki jè Nainá ra tsikínda-no. Kò jè kjobinachon xitse ra tjín-no tímaxitseye-ní skanda 'kia nga nda kjòn jchaxkon Nainá. ¹¹ 'Ndi-ni mì tsa tije 'ńó machjeén-ni yá-ni ra xita griego kò yá-ni ra xita judío, yá ra tjí'ta chiba ijo-la kò yá ra mì kì tsa tjí'ta chiba ra kjoa 'tse circunciòn, yá-ni xita ra xìn nangi, kò yá-ni ra tísjchá ima ijo-la, kò yá-ni ra

chì'nda tǐjna'ńó kọ yá-ni ra tǐjnandí; ta jé Cristo ra 'ńó chjí-la; nga jé ra tǐjnajin ya inìma-la nga'tsi xítà ra makjǐin-la a'ta 'tse.

¹²Nainá tsjakeé-no, kọ 'koaá 'sín jahájin-no nga tsíkítsahijyo'taxin-no nga ngi naxǐndá tsje-la ki'sin-no. 'Koaá ma-ni nga chjǐbé kjoa xítse koni jńà kjoħimatakòn ra inìma-no katanchrabájin-ni, 'tiaàn kjonda ra nda tǐjn, kì xítà 'nga ikon 'nià, indakjoa 'tiaàn, kọ kata'se-no kjoajetakòn. ¹³Katachíkjoa-no nga jngó jngó a'ta 'tse xàngioo; kọ tǐjchaà'ta-la xàngioo tsa 'kia mé kjoa ra síko-no. 'Koaá tǐ'sín 'tiaàn koni 'sín ki'sin jè Cristo nga isihijcha'ta-no. ¹⁴Tanga jè ra tǐjna ítjòn a'ta 'tse kjoa kǐi, jè-ní nga 'ńó tsjacha 'tiaàn jńà xítà xàngioo, nga jé kjotsjacha ra nda síkítsajnajtín-ná. ¹⁵Kọ jè kjoa'nchán-la Cristo nda katatéxoma ya ajin inìma-no, nga xá 'koaá 'sín kǐichja-no Nainá nga 'nchán kǐtsahijyo-koo xàngioo nga jngó jngó-no nga jngo ijo koma-no. Kọ kọ'sín 'tǐ-la kjonda.

¹⁶Jè 'én-la Cristo 'ńó nda katasijin ki'ta ya ajin inìma-no. Takón-ya-la xàngioo kọ tǐkixiya nga tǐchjeén kjobǐtsjen ra tǐjn-la kjoachjǐne. Kọ ngi kọó inìma-no 'tǐ-la kjonda Nainá nga tǐjndá-la so koni 'sín nchrabá ya Salmo, kọ so ra jeya síkǐjna Nainá, kọ so ra ya nchrabájin-ni ya inìma-no. ¹⁷Nga'tsi mé kjoa ra 'siaan, tsa mé 'én ra kǐnákjoaa kọ tsa mé ra mejèn-no nga 'siaan, ngi 'koa kǐjón 'sín 'tiaàn koni 'sín tǐjné-la nga 'sǐin xítà ra chja-ni a'ta 'tse Jesucristo ra tǐjna ítjòn-ná. Kọ ngi a'ta 'tse-ní nga kọ'tin-la Nainá nga tse kjonda kata'se-la.

Kjoa ra machjeén a'ta 'tse xítà-la Cristo

¹⁸Jiòn íchjín ra ijye tǐjn-no 'xǐn, nda tǐná'yahijon-la 'xǐn-no nga 'koaá 'sín síjé jè Cristo ra tǐjna ítjòn-no. ¹⁹Jiòn ra xítà 'xǐn 'mì-no, tsjacha 'tiaàn jńà íchjín-no; kì tà chjàn 'yaton. ²⁰Jiòn ra ǐxti 'mì-no nda tǐhitjasòn-la jńà xítà jchínga-no, nga jè Nainá ndaá sasén-la jńà kjoa kǐi. ²¹Jiòn ra na'ín 'mì-no, kì taxkǐ si chitikoo jńà ǐxti-no mé-ni nga mì sǐikjahajen-la ikon. ²²Jiòn ra chí'nda 'mì-no nda tǐhitjasòn ijye-la ta mé xá ra kǐi'tin-no jńà ra ni-no ma ǐ a'ta nangi; kì tà 'kia nda níxá 'kia nga tǐkotsǐjen-no tsa ta jè mejèn-no nga nda kǐtjongio ya ngixkon; ngi kọó inìma-no nga nda tǐhitjasòn-la, nga 'ya-nó nga jé Na'ín-ná tǐkotsǐjen-no. ²³'Kia nga mé xá ra 'siaan, kì kọ'sín 'nià koni tsa xítà ǐnchiníxá-la, ngi kọó kjotsja-no nga nda tǐhitjasòn koni tsa jé Na'ín-ná ǐnchiníxá-la. ²⁴Ijyeé 'ya jiòn nga jè Jesucristo tsjá-no chjí-no 'kia nga sǐingatsja-no jè kǐjotjò ra bako-no, ta ngatǐ-la nga jè Jesucristo ra tǐjna ítjòn-no ǐnchiníxá'ta-la. ²⁵Tanga jè xítà ra 'cho tǐjn

kjoa ra 'siin, 'koaá 'sín kochjí-la koni 'sín tjin kjoa'cho ra 'siin. Nga jè Nainá mì tsa fahájin xita; ta ngásòn ngáyaá fiko nga'tsiòo.

4 Jìòn ra ni-la xá ma, nda jchatjò jñà xita chi'nda-no koni 'sín tjin ra kjoakixi; nga jìòn, 'ya-nó nga ti'koaá tjna jngo-no ra Ni-no ma ya ján ngajmi.

Kjoa ra isa 'ño machjeén nga 'sieén

²Titsanda ki'ta 'kia nga kítsa'ba; kì nikjiá bikjòn-la nga nakjoá'ta-la Nainá; kò kò'tin ki'ta-la nga tse kjonda kata'se-la ra jè. ³'Koaá ti'sín tita'batji-nájin mé-ni nga jè Na'ín-ná katakji'xa'nde-ni nga koma 'kénajmí-jin jè 'én-la kò mé-ni nga ma kòkón-najin jè 'én ra tji'ma a'ta 'tse Cristo nga 'sa ítjòn, jè ra ta kíí kjoa-ni nga ndayá tjna'ya.

⁴Titsa'batji-nájiòn mé-ni nga 'se-na nga'ño nga nda kjón-ní kixi kichjàyajin-la xita koni 'sín nga tjinè-la nga kichjà.

⁵Nda kjón tichjeén nichjin ra tisahijyo nga nda tjahíkoo kjóbítsjen-no ya ajin-la xita ra kjè kì be 'én-la Nainá. ⁶'Kia nga jchikoo xita, jñà tichjeén 'én ra nda tsò kò ra nda sasén-la. 'Koaá 'sín koma-ni nga sakò-no 'én kó'sín nga 'kín-la tsa 'kia mé 'én ra skonangi-no.

Kó'sín jè Pablo síhixo'ta xita

⁷Nga'tsì mé kjoa ra tíma'tiaan, jé kokitso-no jè 'ndsé Tíquico ra ti'koa tsjacha-jin ra nda tíasikò-na nga nda níxákjo-lajin Na'ín-ná.

⁸Kíí xá tísikásén-no nga jè 'keènajmí-no ra a'ta tsajin kó'sín titsajna-jin, kò jé sùjetakòn-no nga 'se-la nga'ño inìma-no. ⁹Ti'koaá yaá tábáhijtakò-te jè Onésimo jè ra xita xàngioo ma, jngo 'ndsé ra xita kixi ra 'ño tsjacha-jin. Jñà 'keènajmí-no mé ta kjoa ra tíma ijdíi.

¹⁰Jè Aristarco ra taña titsajna'ya-jin ndayá, tísíhixo'tá-no, kò ti'koa tísíhixo'tá-no jè Marcos ra ti xákjén ma Bernabé; nga ijyeé asa ijchò jngo-no xajon a'ta 'tse Marcos; tsa 'kia nga kijchòjkon-no, nda chjíbétjò. ¹¹Ti'koaá tísíhixo'tá-no Jesús ra ti'koaá Justo 'mì-te. Ta jñà-nì 'ndsé kii ra xita judío ra kò'sín nda inchisíxákò-na a'ta 'tse kjotéxoma-la Nainá, kò nda inchitsjá nga'ño-na. ¹²Jè chi'nda-la Cristo ra 'mì Epafras ra xita xàngioo ma, tísíhixo'tá-te-no. Kji'tá nichjin nga 'ño bítsa'ba ra a'ta tsajiòn-jìòn 'kia nga chja'ta-la Nainá. 'Koaá 'sín síjé nga ngi kixi kítsajna ki'ta kò ngi nda kjón-ní katasijin-no mé kjòn-ni ra mejèn-la Nainá ra a'ta tsajiòn. ¹³'An ndaá tíbe kó'sín nga jè Epafras 'ño makájno-la ra a'ta tsajiòn kò makájnoó-te-la a'ta 'tse 'ndsé ra títajna ya naxindá Laodicea kò ra

títsajna ya naxindá Hierápolis. ¹⁴Tísíhixo'tá-no jè chjìnexki ra 'mì Lucas ra 'ñó tsjacha-jjìn; kò jè Demas.

¹⁵Ra a'ta tsá'an tìhixo'tá-ná jñà 'ndsé ra títsajna ya naxindá Laodicea. Kò tìhixo'ta-te-ná jè Ninfa kò nga'tsì xitá naxindá-la Cristo ra ya maxkóya ya ni'ya-la. ¹⁶'Kia nga ijye ya chjítá'yá ya ajin-la xàngioo jè xajon rakìi, tìkasén-la jñà xitá naxindá-la Cristo ra títsajna ya Laodicea mé nì nga tì'koá katakotá'yá-ni; kò jè xajon ra 'tse naxindá Laodicea tì'koá chjítá'yá-te ra jìòn. ¹⁷Kò'tìn-la jè Arquipo: nda katasíhitjasòn jè xá ra kitsjà-la Cristo.

¹⁸'Koáá 'sín tísixó'tà-no 'an ra 'mì-na Pablo. Ndsá sabá tìbindá-na ñánda nga fehe'ta-ni xajon rakìi. Tìkítsjen nga ndayá tíjna'ya. Nainá katasíchikon'tin-no. Kò'sín katama.

Xajon ra tsikínda ítjòn jè Pablo ra isìkasén-la xità naxindá-la Cristo ra títsajna ya Tesalónica

Kó'sín jè Pablo síhixo'ta xità naxindá Tesalónica

1 Jìòn ra xità naxindá-la Nainá ra tìtsajna ya Tesalónica, jìòn ra chja'nda-no Nainá ra Na'ín-ná kò jè Jesucristo ra tíjna ítjòn-ná, 'koáá 'sín nìhixo'ta-lajin 'an Pablo kò Silvano kò Timoteo. Nainá katatsjá-no kjonda kò kjo'nchán ya ajin inìma-no.

² Kji'tá nìchjin, 'koáá 'sín 'mì-lajin Nainá ra a'ta tsajìòn nga tse kjonda kata'se-là ra jè nga níki'sjen-yá-lajin 'kia nga nakjoá'ta-lajin Nainá. ³ Kò bítsjen ki'tá-najin 'kia nga bitsa'ba-lajin Nainá jñà xá ra inchi'nià koni 'sín nga makjiín-no, kò kó'sín nga kjonda 'tse xità inchinichjeén jè kjotsjacha ra tíjn-no, kò kó'sín nga inchichíkjoajin-no kjohi'in ra inchibato ta ngatji-là nga jè chiñá-la Jesucristo ra tíjna ítjòn-ná. ⁴ Jìòn ndí 'ndsé ra Nainá tsjake-no. 'Ya-nájin nga jè Nainá xá tsjahíjin-najìòn nga naxindá-la tsò-no. ⁵ Nga 'kia nga tsi'kènajmíya-lajin jè 'én xitse ra nda tsò ra a'ta 'tse Cristo, mì tsa ta 'én tsajin ra inakjoá-jin, ngi koó nga'ño-là Nainá kò ngi koó Inìma Tsje-là Nainá kò ngi tíjngoó takòn-jin nga inakjoá-jin. Koni 'sín ijye nda tíjin-najìòn 'kia nga ya tsikitsajnakò-lajin, kjonda tsajìòn-nó ra tsakjàtsji-jin.

⁶ 'Koáá 'sín ichjingí jìòn koni 'sín nga ki'nià-jin kò ichjingí-te-la jè Na'ín-ná. Nì'sín takó tse kjohi'in inikjioón, tanga ngi koó kjotsja ra tsjá jè Inìma Tsje-là Nainá nga ichjibé jìòn jè 'én-là. ⁷ 'Koáá ma-ni nga skanda jngoó xkósòn tsikijna-la jìòn jñà xità ra makjiín-là 'én-là Nainá ya Macedonia kò Acaya. ⁸ Nda kjo'tsia kjòn-ni ra a'ta tsajìòn, jè 'én-là Nainá 'ño nda tímabísòn; mì tsa ta ya Macedonia kò Acaya; nga tíjngo i'nde nga tina'yá-là koni 'sín nga makjiín-najìòn ra a'ta 'tse Cristo; skanda mí tí machjeén-ni nga jin 'kènajmí-lajin kó'sín nga tíhijyo jìòn. ⁹ Nda tíjñá-ni xità 'bènajmí kó'sín nga nda inisin-nájin 'kia nga ijchòjhòn-lajin, kò kó'sín nga jahatjìyaá-najìòn nga kijmio jñà ra ta nainá xkósòn nga tsáfa'ta-la jè ra ngi jè sabà Nainá ra tíjnakon, kò 'ndi-ni, yaá mangí'ta-la, ¹⁰ kò nga chiñá-la jìòn jè I'ndí-là Nainá ra ngajmi kjinchrabà-ni, jè ra tíjè-ni Jesús ra jaáya-ila ya

ajin-là mi'ken, jè ra ma-là siikatojin-ná jè kjohi'in ra 'sa nchrabá ra tjiko kjojtj-là Nainá.

Kó'sín isíxá ra a'ta 'tse Nainá jè Pablo ya naxindá Tesalónica

2 Jiòn 'ndsé kò ndí tichjeé, ndaá tjíjin-no, nga mì tsa ta kjotjò-jìn koni 'sín nga ijchòjchòn-lajìn. ² Nga nì'sín takó tse kjohi'in tsatojin ítjòn-jìn ya naxindá Filipos nga kiichjajno kiichja'ta-najìn xítà, koni 'sín ijye tjíjin-najiòn; tanga jè Nainá kitsjà nga 'ñó-najìn nga 'ñó tsi'kè-lajìn takòn-jìn nga tsangì 'kènajmí-lajìn jè 'én xítse-là Nainá ra nda tsò, nì'sín 'ñó kjin ma-ni jñà xítà ra kondra tsikitsajna-najìn. ³ Jè 'én ra tsi'kènajmíya-jìn mì tsa a'ta 'tse kjoa'cho inchrabà-ni, kò mì tsa 'cho tjín kjòbítsjen-najìn 'kia nga kò'sín tsi'kènajmíya-jìn kò mì tsa jè mejèn-najìn nga ta xítà kíndochà-lajìn. ⁴ Nga jè sabà Nainá kiskó'ta-najìn kò 'koáá 'sín ma-ni nga jìn tsaká'ta takòn-najìn kò isìngatsja-najìn jè 'én xítse ra nda tsò ra a'ta 'tse Cristo, mé-ni nga jìn ma kinákjoaya-najìn. Mì tsa jè fatsji-jìn nga jñà xítà nda katasasén-là kjoa ra 'nià-jìn; jè-ní ra mejèn-najìn nga jè Nainá nda katasasén-là; nga jè-ní ra ma-là kjó'ta kó'sín nga tjína jè inìma-ná. ⁵ Koni 'sín ijye tjíjin-najiòn, mì tsa jngo 'én ra nda tsò kinichjeén-lajìn koni tsa tjín ra mejèn-najìn ra a'ta tsajiòn kò mì tsa kò'sín tjín takòn-jìn nga tòn kináchrjejno-lajìn. Kò jñà kjoa kì Nainá nda tìbe. ⁶ Kò mì tsa jè fatsji-jìn nga jiòn kò ra kj'íí xítà 'nga katasíkítsajna-najìn. Koni ra jìn tsikíxáya-najìn jè Cristo, kjomá-la tsa tsikinè-lajìn jè kjotéxoma ra tjín-najìn. Tanga majìn. ⁷ Ta isaá jnchro nda kijchatjò-lajìn koni 'sín 'sín jngo ndí chjoón ra nda síjchá i'ndí-là nga sisin kjón-ní síkonda. ⁸ Batoó 'ñó kjotse jè kjotsjacha-najìn ra a'ta tsajiòn. Mì tsa ta jè tsja ki'se-najìn nga tsi'kì-lajìn 'én xítse-là Nainá ra nda tsò. Tì'koáá 'ñó kjotsja-te-najìn nga tsisìkò'ta-lajìn ta ngatjì-là ta batoó 'ñó kjotsjacha-lajìn. ⁹ Jiòn 'ndsé kò tichjeé ndaá tjíjin-no, kó'sín nga inìki'on-jìn ijo-najìn nga iníxá-jìn. Nga kò nichjin kò nitjen iníxá-jìn, nga majìn-najìn nga jiòn kòhi'in-no mé ra ichija'ta-najìn 'kia nga tsi'kènajmíya-lajìn jè 'én xítse ra nda tsò a'ta 'tse Nainá.

¹⁰ Jiòn ndaá kijcha, kò tì'koáá jè Nainá ndaá be-te, kó'sín nga tsje iníjchá-jìn ijo-najìn kò nga kixíí tsikitsajna-jìn, kò mì tsa mé jé tsakjàtsji-jìn ya ajin tsajiòn ra makjín-no 'én-là Nainá. ¹¹ Ndaá tjíjin-te-no nga inije takòn-lajìn kò ki'tsi nga 'ñó-lajìn nga jngó jngó-no ra jiòn, koni 'sín 'sín jngo na'in nga síjetakòn i'ndí-là.

¹² Kò 'koáá 'sín tsikinè-lajìn nga kò'sín tijchá ijo-no koni 'sín nga machjeén-là jè Nainá ra kiichja-no, mé-ni nga ya kitsajin-la xítà-là ra ijye jè tibatéxoma-là, kò nga kitsajin-te jè kjoajeya-là.

¹³ 'Koaá ma-ni nga kji'tá nichjin nga ko'sín 'mì-lajin jè Nainá, nga tse kjonda kata'se-la ra jè ta ngatji-la 'kia nga ina'yá jion jè 'én-la Nainá ra jin tsi'kènajmíya-lajin, mì tsa 'én 'tse xita ki'nià jion; 'koaá 'sín ichjibé jion koni ra ngi 'én-la Nainá; ko kixi kjoa ngi 'én-la Nainá kiti-ní, ijyee tí'ya-la ra a'ta tsajion ra makjiin-no a'ta 'tse jè 'én rakii. ¹⁴ Jion ndí 'ndsé ko ndí tichjeé, 'kia nga ko'sín tijná-ni xita naxindá tsajion kitsjà-no kjohi'in, 'koaá ti'sín kjomà'tin jion koni 'sín kjomà jná xita naxindá-la Nainá 'tse Cristo Jesús ra tjítsajna ya Judea, nga tijná-ni xita naxindá-la ra xita judío kitsjá-la kjohi'in. ¹⁵ Nga xita judío ra isì'ken jè Jesús ra tjina ítjòn-ná, ko tijná-ni xita jhínga-la ra isì'ken jná xita ra kiichja ngajo-la Nainá kjotsee; ko ra jin-jin tsachrjekàjin-najin ya naxindá-la; ko mì kì sasén-la Nainá kjoa ra 'sín xita kii; ko ngi ta kondraá fi ijye-la ta mé kjoa ra 'sín jná xita, ¹⁶ ko mì kì tsjá'nde 'kia nga jin 'benajmíya-lajin jná ra mì tsa xita judío mé-ni nga ti'koaá kitjotin-te-ni kjohi'in. Koni 'sín ijye inchisíkato chiba-la xita kii jná jé ra inchi'sín, 'koaá 'sín tse kjohi'in tsjá-te-la Nainá.

Kó'sín jè Pablo 'ño mejèn-la nga ijkon jná xita naxindá-la Cristo 'tse Tesalónica

¹⁷ Tanga jion 'ndsé ko tichjeé, 'kia nga ijye kjin nichjin tsato nga tsijmieé xàngieé, ni'sín mì kì ti ya kiskàjin-ná, kiníkítsjen ki'tá-lajin. Ko 'ño kjomejèn-najin nga tsangì ítšijen-lajin. ¹⁸ Batoó kjomejèn tsangì kiti-jin. Ma kjòn-ni ra 'an, ra 'mì-na Pablo, india ti ijan mejèn-na kijiáa; tanga jé xita-ni tsatéchjà-na. ¹⁹ Nga jé inchichiñá-lajin nga kixi titsajna jion 'kia nga kj'ii india-ni Jesucristo ra tjina ítjòn-ná; nga a'ta tsajion-ná jion nga tsja 'se-najin, ko nga nda kítjongi-jin ya ngixkon Na'in-ná. ²⁰ Ko ti'koaá a'ta tsajion-ná jion nga nda níkitsajna-jin ijo-najin ko ngatji tsajion-nó nga tsja tjín-najin.

Kó'sín nga inikasén jè Timoteo ya naxindá Tesalónica

3 'Kia nga mì kì ti ichikjoa-isa-najin nga mejèn-najin jcha-jin kó'sín nga titsahijyo jion, 'kiaá iníkítsjen-jin nga tsi'kin-lajin xàngi-jin: “Ndaá-la 'se tsa sikasén jè 'ndsé Timoteo ko ra jién i kitsahijyee i Atenas.” ² 'Koaá ma-ni nga ta jè inikasén-jin jè 'ndsé Timoteo, jè chi'nda-la Nainá ra bakón-ya-te 'én xitse ra nda tsò a'ta 'tse Cristo, mé-ni nga jè katatsjá nga 'ño-isa-no ko katasíje ikon-no kó'sín nga isa nda kokjiin-isa-no, ³ mé-ni nga nijngo ra sihinda a'ta 'tse kjohi'in kii. Nga jion, ijyee tjijin-no nga xá 'koaá 'sín tjínè-la nga kama'tieén. ⁴ 'Kia nga ti'sa ya tsikitsajnakò-lajin ti'kiaá kotsi'kin-lajin, nga tjínè-la

nga kotjín kjohi'in kotojieén; kò inchi'ya-nájìon 'ndi-ni nga ijyee kò'sín tíma. ⁵ 'Koaá ma-ni, 'kia nga jè inìma-na mì kì tì ichìkjoa-isa-la, chaán ísíkásén jè Timoteo mé-ni nga skonangiya-ni kò'sín titsajna jìon a'ta 'tse kjoa ra makjiín-no; ta ngatjì-la 'ñó kjókájno-na ra a'ta tsajìon, tsa tikjiá jè xita-níi skoó'ta-no nga ya skajìon ra kjoa 'tse jé, kò jè xá ra ki'nià-jin ra a'ta tsajìon, ta kjetjò ya jchija.

⁶ 'Ndi 'ndi 'kia nga ijye tsáfa-ni jè Timoteo nga ikatsíjen-najìon; ijyee 'jiikó-najin 'én ra nda tsò ra a'ta tsajìon, a'ta 'tse kjoa ra makjiín-najìon kò a'ta 'tse kjotsjacha ra tjín-najìon. Kò 'koaá 'sín kitsò-te-najin nga 'ñó nda bítsjen-najìon ra a'ta tsajin, nga 'ñó mejèn-te-najìon nga jcha-najin koni 'sín nga tì'koaá 'ñó mejèn-najin nga skajieén. ⁷ 'Koaá ma-ni jìon ndí 'ndsé kò ndí tichjeé, nga ni'sín takó tse kjoa inchi'batojin-jin kò tse kjohi'in inchinikjiín-jin, tanga 'kia nga ina'yá-jin nga kixíi titsajna jìon koni 'sín nga makjiín-no a'ta 'tse Cristo, 'ñó kjó'ñó-ni takòn-jin. ⁸ 'Kia nga na'yá-jin nga kixíi titsajna a'ta 'tse Na'ín-ná, ijyee 'nchán kjón ki'se-la inìma-najin. ⁹ ¿Kò'sín koma 'kín-lajin Nainá nga tse kjonda kata'se-la ra jè, nga ta tse kjotsja tísakó-najin ra a'ta tsajìon? ¹⁰ Kò nichjin kò nitjeén inchinakjoá'ta-lajin Nainá mé-ni nga katatsjá'nde-ni nga ma kohítsíjen-lajin nga 'kénajmíya-isa-lajin kjoa ra chija'ta-isa-no nga jchaa koni 'sín nga ijye makjiín-no.

Kjoa bitsa'ba-la Pablo

¹¹ Tsa jè sabà Nainá ra Na'in 'mì-lá kò jè Jesucristo ra tíjna ítjòn-ná, katabasìko-najin nga ma kongítsíjen-lajin skanda ñánda nga titsajna jìon. ¹² Jè Na'ín-ná nda katasíkjaha'sen-jin-isa kjotsjacha ya ajin inìma-no mé-ni nga tsjacha 'sian-no jìon xàngioo nga jngó jngó-no kò nga'tsì xita ra kjíi, koni 'sín nga tsjacha-lajin. ¹³ Kò'sín 'ñó katatsjá-la nga'ñó inìma-no, mé-ni nga tsje titsajna-no kò nimé jé katasakó ra a'ta tsajìon ya ngixkon Nainá ra Na'in 'mì-lá jè nichjin 'kia nga kjíi india-ni jè Jesús ra tíjna ítjòn-ná nga kjihijtako nga'tsì ra a'ta 'tse chja-ni.

Kjoa ra sasén-la Nainá

4 Jìon ndí 'ndsé kò ndí tichjeé, 'koaá 'sín tsakóya-lajin nga kò'sín sijchá ijo-no koni 'sín nga jè Nainá sasén-la. Kò kixíi kjoa, ijyee kò'sín inchi'nià jìon. Tanga 'ndi-ni 'koaá 'sín bitsa'ba-lajin kò níjé-lajin a'ta 'tse Jesús ra tíjna ítjòn-ná, nga kò'sín 'tì nga'ñó-isa-la ijo-no, nga nichjin nichjòn isa nda kitsajna.

² Ijyeé 'ya-nájìòn kó'sín t́jín kjòhixì ra tsi'kènajmí-lajìn ra ya inchrabà-ni a'ta 'tse Jesús ra t́jna ítjòn-ná. ³ Jè ra mejèn-là Nainá, jé-ní nga ngi tsjeé t́jchá ijo-no, nga kì kjoachìngi 'nià. ⁴ Nga jngó jngó-najìòn katamaá-no kó'sín nga s̀ikindaa ijo-no nga tsje kitsajna, kò nga jchaxkón ijo-no. ⁵ Kì bi'nde jìòn nga j̀nà síkijne-no j̀nà kjoa'cho ra síjé ijo-no, koni 'sín 'sín j̀nà x̀tá isà'nde ra mì kì be Nainá. ⁶ Jìòn ra 'ndsè chibà a'ta 'tse Cristo, kì j̀nà kjoa k̀ì kajion mé-ni nga mì xàngioo jchaton-no nga kíndochà-la. Nga jè Na'ín-ná 'ñó tse kjohi'in tsjá-là j̀nà x̀tá ra kò'sín 's̀jin, koni 'sín nga ijye kò'sín tsi'kìn-lajìn kò t́jen iníkjí'nchré-lajìn. ⁷ Nga jè Nainá mì tsa ki xá k̀iichjã-ná nga kòt́jín kjoa'cho ra kitsajieén, jé-ní nga tsje kohíkeé kjòbinachon-ná. ⁸ 'Koaá 'sín ma-ni, jè ra kòchrjengi kjòbítsjen k̀ì, mì tsa x̀tá-jìn ra t́bachrjengi; jè sabá Nainá ra t́bachrjengi, nga jé-ní ra tsjá-ná Inìma Tsje-la.

⁹ Ra a'ta 'tse nga kó'sín tsjacha 'sìoon xàngioo, mì kì machjeén nga xajon ki'tá-no. Nga jè sabá Nainá ijye nda tsakón-ya-no kó'sín tsjacha 'sìoon xàngioo nga jngó jngó-no. ¹⁰ Ijyeé kò'sín inchi'nià jìòn, 'kia nga tsjacha jìòn j̀nà nga'tsì 'ndsé kò tichjeé ra t́tsajna ya nangi Macedonia; tanga 'koaá 'sín t́bitsá'ba-no nga isa 'ñó tsjacha-isa 'tiaàn xàngioo nga nìchjin nchijòn. ¹¹ Kò'sín 'ñó tinè-la ijo-no nga 'nchán t́tsajna; kì kjoa-là xàngioo chaájion; kò'sín t́xá koni t́jín xá ra ma-no, koni 'sín nga ijye tsi'kìn-lajìn nga'tsì kjoa k̀ì, ¹² mé-ni nga nda skexkón-no j̀nà x̀tá ra mì kì makjìín-là 'én-là Nainá. Kò nì mé ra katasíjchija'ta-no ra jìòn.

'Kia nga kj'íí india-ni jè Na'ín-ná Jesucristo

¹³ Jìòn ndí 'ndsé kò ndí tichjeé, mején-najìn nga nda katasijin-najìòn mé ra ma'tin j̀nà ndí x̀tá ra ijye 'ken, mé-ni nga mì ba kata'se-najìòn koni 'sín nga ma'tin j̀nà x̀tá ra nìmé inchikoñá-là. ¹⁴ Koni 'sín nga makjìín-ná nga jè Jesús 'ken-ní kò nga jaáya-ila, 'koaá tì'sín makjìín-ná nga jè Nainá s̀ìkjaáya-ila j̀nà x̀tá ra ijye 'ken, ra kjokjìín-là a'ta 'tse Jesús.

¹⁵ Nga 'koaá 'sín 'mì-lajìn koni 'sín ijye asa kitsò Na'ín-ná, nga jién ra t́tsajnakon iseé ì a'ta nangi 'kia nga kj'íí india-ni ra jè, mì tsa t́jen kongí ítjòn-lá j̀nà ra ijye 'ken. ¹⁶ Nga jè sabá Na'ín-ná kjìnchrabàjen-ni ya ngajmi nga 'ñó kìná'ya jta-là nga tsjá kjòhixì, kò nga 'ñó k̀ichjã ìkjalí ítjòn, kò nga 'ñó skì'ndá chrjoo; kò akjòn k̀itjo i'nde ítjòn-ni j̀nà x̀tá-là Cristo ra ijye 'ken. ¹⁷ Akjòn jién, ra t́tsajnakon iseé, yaá taña t́jámítjen-keé nga kjieén ya ajin ifi, mé-ni nga ya skajieén jè Na'ín-ná ya ajin isén; kò 'koaá 'sín ya kitsajnakeé

jè Na'ín-ná skanda ta mé nichjin-nioo. ¹⁸ Kií machjeén-ni nga ko'sín 'ño tjetakòn xàngioo nga jngó jngó-no nga tínákjoa-la jñà 'én kii.

Tìtsajnanda 'kia nga kj'íí india-ni Na'ín-ná Jesucristo

5 Tanga jìòn ndí 'ndsé kò ndí tichjeé, mì kì tsa machjeén tsa xajòn kí'ta-lajin, nga mé nichjin kjòn-ni kò mé sá kjòn-ni nga kj'íí jè Na'ín-ná. ² Nga ijyee nda tjjin-najìòn, nga 'kiaá kj'íí Na'ín-ná 'kia nga mì yá ra inchiña-là koni 'sín nga 'kia nga ta nditoón 'fiì jngo chijé 'kia nga nitjen. ³ 'Kia nga kitsò jñà xita: “'Ñó tjin kjoa'nchán, kò nimé kjoa ra tjin”, ta nditoón kjinchrabànè kjoakón nga kjehesòn, koni 'sín ma jngo ndí chjoón ra i'ndí jíhi'ma-là, nga ta nditoón mahajò indsi'ba. Kò niyá ra ma kotojin kjoakón kii. ⁴ Tanga jìòn ndí 'ndsé kò ndí tichjeé, mì tsa kjoa jñò titsajnajion ra jìòn. 'Koaá ma-ni, mì kì tjinè-là nga jè nichjin 'tse Na'ín-ná ko'sín ta nditon kj'íí kanè-najìòn koni 'sín 'fiì jngo chijé. ⁵ Nga nga'tsi-najìòn, isen-ní ñánda nga titsajna jìòn, kò nichjin-ní. Mì tsa nitjen-jìn, kò mì tsa ajin jñò-jìn. ⁶ 'Koaá ma-ni nga mì kì machjeén nga ko'sín tsjáfè jìòn koni jñà xita ra i'ka. Machjeén-ní nga kitsakeén ra jién kò nda 'se ki'ta takén. ⁷ Nga jñà ra fafe, 'kiaá nitjen nga fafe; kò jñà ra ma'chi, 'kiaá nitjen nga ma'chi. ⁸ Tanga jién ra isen ñánda nga titsahijyee, machjeén-ní nga nda kata'se ki'ta takén, kò jñà kjoa makjiín-ná kò jè kjoatsjacha ra tjin-ná, 'koaá 'sín yá katjajtsa inima-ná koni 'sín chíhàn nga bájtsa yá asòn inima-là chrjaba tája ra 'mì coraza. Tsa ko'sín ngi tjinggo takén nga inchiña-lá jè nichjin 'kia nga kítjokajieén kjohi'in 'tse jé-ná, jè-ní ra kosiko-ná koni 'sín nga basiko casco ra bí'a skò chíhàn. ⁹ Nga jè Nainá mì tsa ki xá jahíjin-ná nga kjohi'in tsjá-ná; jé-ní nga a'ta 'tse Jesucristo ra tjna ítjòn-ná komaá kítjokajieén kjohi'in a'ta 'tse jé-ná. ¹⁰ Nga jé Jesucristo 'ken ngajo-ná mé-ni nga ni'sín ijye 'keén, o ra titsakon-ná 'kia nga jè ra kj'íí india-ni, yaá kitsajna-keé. ¹¹ 'Koaá ma-ni, ko'sín tjetakòn xàngioo nga jngó jngó-no kò nda 'tj nga'ño-la koni 'sín nga ijye inchi'nià.

Kjoa ra machjeén nga 'sijn jñà ra xita-là Nainá 'mì

¹² Jìòn ndí 'ndsé kò ndí tichjeé, 'koaá 'sín bitsa'ba-lajin nga ko'sín nda jchaxkón jìòn jñà ra ki xá tjin-là nga ijncha ítjòn-no yá ajin naxindá-là Nainá, ra tjen bíyachiya-no ñáa kjoa ra 'cho tjin. ¹³ Nda jchaxkón jìòn tì'koa 'ño tsjacha 'tiaàn jñà xita kii, ta ngatji-là jñà xá ra 'sín. Kò'sín 'nchán titsajnakoo xàngioo nga jngó jngó-no. ¹⁴ Jìòn 'ndsé kò tichjeé, 'koaá tì'sín bitsa'ba-lajin, nga 'ño tínákjoakoo jñà ra

ta jyò tjítsajna nga mì mé xá inchi'sín, tì'ńó jìòn ikon jńà ra inda t́ín kjobítsjen-la, tísikoo jńà ra inda t́ín inìma-la, katachíkjoajin-ko-no kò nga'tsì jńà xítà kìì.

¹⁵ Tìkindaa xàngioo nga mì tì yá ra kò'sín s̀ìjndà-ni tsa 'kià yá ra 'cho s̀ìkò; ta isáá jnchro jè tjatsjio ki'ta nga nda sikoo xítà xàngioo kò ta yá xítà-isa-nioo.

¹⁶ Kji'tá nìchjin nga tsja 'tè-la inìma-no. ¹⁷ Títsa'ba ki'ta-la Nainá. ¹⁸ Tì-la kjonda Nainá nì'sín ta mé kjoa ra koma'tion, nga 'koaá 'sín mejèn-la ra jè ra a'ta tsajìòn ra makjìín-no a'ta 'tse Cristo Jesús.

¹⁹ Kì jìòn batechjà-la xá ra 'sín Inìma Tsje-la Nainá. ²⁰ Kì nachrjengio 'én-la jńà ra síchjeén Nainá nga chjà ngajo-la. ²¹ Nda ḱjón chjí'ta ítjòn nga'tsì 'én. Jńà tìchjeén jńà ra nda t́ín, ²² kò tìnáchrjengio nga'tsì ra 'cho t́ín.

²³ Jè Nainá ra tsjá kjo'nchán, nda ḱjón katasítsje-najìòn; nda ḱjón-ní katasíkinda jè inìma tsje-no, kò kóho'ki ijo-no mé-ni nga nímé jé 'se-no kò nímé ra ma kochrjengi-no 'kià nga kj'íí india-ni Jesucristo ra t́jna ítjòn-ná. ²⁴ Nga jè Nainá ra xá kìichja-no síhitjasòn ijye-ní nga'tsì 'én ra chjà, kò 'koaá 'sín síhitjasòn.

Kó'sín nga síhixo'ta Pablo xítà 'ndsé

²⁵ 'Ndsé kò tichjeé, tì'koa 'ńó títsa'batjì-nájìn.

²⁶ Ngì koó inìma-no tìkjáya-la nga'tsì xàngioo.

²⁷ 'Koaá 'sín tíbi'tín-no nga 'tì-la 'én-no Na'ín-ná nga chítá'yá-no xajon rakìì ya ajin-la nga'tsì xítà xàngieé.

²⁸ Kò'sín katatsjá-no kjonda-la jè Jesucristo ra t́jna ítjòn-ná.

Xajon ra ma-ni jò ra tsikínda jè Pablo ra isìkasén-la xità naxindá-la Cristo ra títsajna ya Tesalónica

Kó'sín nga síhixo'ta Pablo jñà xità naxindá Tesalónica

1 Jiòn xità naxindá-la Nainá ra titsajna ya Tesalónica, jiòn ra chja'nda-no Nainá ra Na'ín-ná kò jè Jesucristo ra tíjna ítjòn-ná, 'koaá 'sín nihixo'ta-lajin 'an Pablo, Silvano kò Timoteo. ²Nainá ra Na'ín-ná ma kò jè Jesucristo ra tíjna ítjòn-ná katatsjá-no kjonda kò kjo'nchán ya ajin inima-no.

Kjoanda ra 'bí-lá Nainá kò ra níjé-isa-lá

³Machjeén-ní nga nichjin nchijòn kò'kín-lajin Nainá ra a'ta tsajìon-jiòn ndí 'ndsé kò tichjeé nga tse kjonda kata'se-la ra jè, nga 'koaá 'sín tíjné-la nga 'sian-jin, ta ngatjì-la nga nichjin nchijón-ní isa nda inchimakjiín-isa-najìon ra a'ta 'tse Cristo, kò tímatseé-isa kjotsjacha ra tíjn-no kò xàngioo nga jngó jngó-no. ⁴'Koaá ma-ni nga 'ño matsja-najin ra a'ta tsajìon-jiòn, kò 'bènajmí-lajin naxindá-la Nainá ra kj'íí i'nde títsajna nga 'ño nda makjiín-najìon kò 'ño nda chíkjoajin-najìon 'kia nga ta mé kjoa ra kajion koni 'kia nga mahatjingi-no xità kò nga kajion kjohi'in. ⁵Ta nga'tsi kjoa kii, yaá 'ya-la nga jè Nainá ndaá ma-la bíndajin, kò 'koaá 'sín tsò-no nga bakén-la nga ya kítsajnajin-la jñà xità ra jè tíbatéxoma-la, kò 'koaá 'sín ma-ni nga kjohi'in inchinikjioón.

⁶Nainá, kjoa kixíí ra 'sín nga tsjáhi'in ngajo-ila jñà xità ra tsjá-no kjohi'in. ⁷Kò jiòn ra inchinikjioón kjohi'in, siíkítsahijyo 'nchán-no kò tí'koaá siíkítsahijyo 'nchán-te-najin 'kia nga jè Jesús ra tíjna ítjòn-ná, tjen-jin ni'í-jnga nga kjinchrabàjen-ni ján ngajmi, kò kjihitako jñà ikjalì-la ra tse nga'ño tíjn-la. ⁸Kíí xá kj'íí-ni mé-ni nga tsjá-la kjohi'in jñà xità ra mì kì bexkón Nainá, kò tí'koaá mì kì ma-la síhitjasòn koni 'sín tsò 'én xitse 'tse Jesucristo ra tíjna ítjòn-ná. ⁹Jñà xità kii, kjitá nichjin siíkjiín kjohi'in ra 'kì-la skanda ta kjiá-nioo, kò kjiín kítsajna ñánda nga jè Na'ín-ná tíjna kò níkjíá ske jè kjoajeya-la ra tse nga'ño tíjn-la. ¹⁰'Koaá 'sín koma jè nichjin nga kj'íí india-ni jè Na'ín-ná, nga jchaxkón-la kò nga jeya kíjna a'ta 'tse nga'tsi xità-la ra

makjiín-la; yaá kojngoko-te jìòn ta ngatjì-la nga kjokjiín-no jñà 'én ra tsi'kènajmí-lajin.

¹¹ 'Koaá ma-ni nga kji'tá nichjin bitsa'batjì-lajin, mé-ni nga jè Nainá ko'sín katatsò nga bakèn kitií-najìòn koni 'sín nga xá kiichja-no. 'Koaá 'sín síjé-la nga ngi koó nga'ñó-la nga katabasiko-no mé-ni nga nda kitjasòn-no nga'tsi kjonda ko nga'tsi xá ra mejèn-no nga 'siaan, koni 'sín nga síchiya-no jè kjoa ra makjiín-no, ¹² mé-ni nga a'ta tsajìòn jeya kijná-ni jè Jesucristo ra tijná ítjòn-ná, ko ti'koaá jìòn jeya kitsajna ra a'ta 'tse, koni 'sín nga tjín kjonda-la jè ra Nainá-ná ma ko jè Jesucristo ra tijná ítjòn-ná.

'Kiá nga jcha-la kó'sín nga 'ñó 'cho 'sijn xita ra ngi jé báhiytako

2 Jè xajon ra kindá-no 'ndi 'ndi-ni jè-ní 'kiá nga kj'íí Jesucristo ra tijná ítjòn-ná ko 'kiá nga kííxkóya-ná nga ya kitsajnaakeé. 'Koaá 'sín síjé-no, 'ndsé ko tichjeé, ² ki tà chjàn taxki nikaatjìya-la kjobítsjen-no, ko kì tà chjàn skon-la, tsa yá ra ko'sín kitso-no nga 'koaá 'sín ijye kinakjoáya-jin, ko nga jngoó 'én ki'tsi-jin ko nga jngoó xajon inikasén-jin ñánda nga tsò nga ijyeé 'ji india-ni Na'ín-ná. ³ Kì bi'nde yá ra taxki skoóndacha-no; nga skanda 'kiaá kj'íí jè Na'ín-ná 'kiá nga kijchò nichjin nga 'ñó kondra kitsajna-la Nainá xita; ko kotsijen jngo xita ra 'ñó 'cho 'sín ra xá ko'sín ijye tjinè-la nga siikjín kjohi'in skanda ta kjiá-nioo. ⁴ Ko jè xita rakii, 'ñó kondra kijná-la nga'tsi ra Nainá tsò-la xita ko ta mé-isa-nioo ra jñà xita bexon; ko 'koaá 'sín kitso nga jè tijná ítjòn. Ko skanda kijchò katéxoma-ni ya ingo ítjòn-la Nainá nga ko'sín kitso nga jè sabá Nainá.

⁵ ¿A mí bítsjen-no nga 'koaá 'sín kíxian-no 'kiá nga ya tsakátijnako-no? ⁶ Ijyeé 'ya-nájiòn 'ndi-ni mé ra tíbatéchjà-la jè xita 'cho rakii; nga ki, 'kiá kjón tjinè-la nga kj'íí, 'kiá nga kijchò chiba-la. ⁷ Nga jè nga'ñó-la kjoa'cho, ijyeé tísíxá'ma, tanga tjín jngo ra tíbatéchjà-la, ko ta jè chija nga tjáhixìn, ⁸ ko 'kiaá kotsijen jè xita 'cho rakii; akjòn jè Jesús ra tijná ítjòn, ta ma ta jé jta ra kitjo-ni tsa'ba tsjá-la kjohi'in skanda ta kjiá-nioo; ko jè nga'ñó ra tjen-ko kjoajeya-la Jesús 'kiá nga kj'íí india-ni, kjoahíxìn tsje-la nga'ñó ra tjín-la xita 'cho ra kii. ⁹ Jè xita 'cho rakii, 'kiá nga kj'íí, jé nga'ñó-la xita-níí tjen-ko. Kjin skoya kjoxkón kokòn ra mì tsa kixi kjoa. ¹⁰ Ko kjin ndiyá-la kjoa'cho siichjeén nga skoóndacha-la jñà ra ijye ko'sín tjinè-la nga kjohi'in koko-la. Ta ngatjì-la nga mì kì tsjake ra kjoakixi

ra ma kochrjekàjin kjohi'in ra kjoa 'tse jé-la. ¹¹ 'Koaá ma-ni nga jè Nainá sùikasén jngo-la nga'ño ra kùndisokò mé-ni nga katamakjiín-la jè ra kjoandiso, ¹² kò nga ya katakanè jé-la nga'tsi jña ra mì kì makjiín-la ra kjoakixi, nga ta isaá jnchro kjoa'cho sísin-la.

Jña ra xá itjahájin-ni nga kitjokajin kjohi'in

¹³ Jiòn 'ndsé kò tichjeé ra 'ño tsjake-no Na'in-ná, nichjin nchijón-ní nga tjínè-najin nga kò'sín 'kín-lajin Nainá ra a'ta tsajìon nga tse kjonda kata'se-la ra jè, ta ngatji-la nga jè, xá 'koaá 'sín ijye tsjahíjin-no skanda ti'sa tjà'tsin-la kjoa. Kíí xá tsjahíjin-no nga ma kítjokajion kjohi'in 'tse jé-no. Kò 'kia nga jè Inìma Tsje-la Nainá tísítsje-no, kò 'kia nga nda makjiín-no ra kjoakixi, 'koaá 'sín ma-ni nga ma kítjokajion kjohi'in. ¹⁴ Kíí xá-la a'ta 'tse 'én nda-la Cristo ra jin tsi'kènajmíya-lajin nga kò'sín kiichja-najìon Nainá, mé-ni nga ti'koaá kijchòtjngi-la kjoajeya-la Jesucristo ra tíjna ítjòn-ná.

¹⁵ 'Koaá ma-ni ndí 'ndsé kò tichjeé, kò'sín kixi títsajna jiòn koni 'sín nga makjiín-no, kò kì jmitákon jiòn koni 'sín tjín kjoakixi-la Cristo ra tsakon-ya-lajin, a jña-ní 'én ra jin kòtsi'kìn sabà-lajin, o ra jña-ní ra tjí'ta xajon ra inikasén-lajin. ¹⁶ Jè sabà Jesucristo ra tíjna ítjòn-ná kò jè Nainá ra Na'in 'mí-lá, ra 'ño kjotsjake-ná kò ra síjetakón-ná skanda ta mé nichjin-ni, kò ra tsjá-ná jngo kjoanda ra chiñá-lá ra ta kjotjò 'tse, ¹⁷ jè katatsjá nga'ño-la inìma-no kò katasikixiyanda-no nga ma 'siaan nga'tsi kjoa ra nda tjín kò kinákjoaa nga'tsi 'én ra nda tsò.

Jè 'én-la Nainá jeya katijna

3 Ra fehe'ta-ni, jiòn ndí 'ndsé kò ndí tichjeé, titsa'batji-nájin mé-ni nga jè 'én-la Nainá nditòon katamabísòn-ni, ti'koaá nda kata'yaxkón koni 'sín kjomà ya a'ta tsajìon. ² Ti'koaá titsa'batji-nájin mé-ni nga jè Na'in-ná katabasìko-najin nga mì jña xitá 'cho ra mì kì nda tjín kjobítsjen-la sketon-najin; nga mì tsa ta nga'tsi xitá makjiín-la. ³ Tanga jè Na'in-ná síhitjasòn ki'tá-ní koni 'sín nga tsò ra jè, kò jé tsjá nga'ño-najìon nga kixi kìncha kò nga sùikinda-no ra a'ta 'tse xitá-ní. ⁴ 'Koaá 'sín 'ño tjín takòn-jin ra a'ta 'tse Na'in-ná, nga 'koaá 'sín ijye inchi'nià jiòn kò 'koaá 'sín 'siaan-isa jiòn koni 'sín inchibi'tin-lajin. ⁵ Jè Na'in-ná katasìko-no nga kò'sín kata'se-no kjotsjacha koni 'sín tjín-la kjotsjacha Nainá; kò nga kò'sín katachíkjoako-no kjohi'in koni 'sín ichikjoako-la Cristo.

Machjeén-ní nga sixé

⁶ Jiòn ndí 'ndsé kò ndí tichjeé, 'koaá 'sín bi'tin-lajin a'ta 'tse Jesucristo ra tǐjna ítjòn-ná, nga kì ya níngàsòn-koo jǎa xǐta 'ndsé kò tichjeé ra majìn-là sixá; jǎa ra mì tsa kò'sín inchi'sín koni 'sín tǐjn kjoakixi ra jìn tsakon-ya-lajin. ⁷ Jiòn, ijyee nda tǐjjin-no kó'sín nga machjeén nga chjǐngí-nájìn, nga mì tsa ta jyò tsikitsajna-jìn 'kia nga ya tsikitsajnakò-lajin. ⁸ Mì tsa ta tsichi kjetjò-jìn ra a'ta tsajìòn. 'Nó iníxá-jìn nga kò nìchjìn kò nìtjèn inìkijtà-jìn ijo-najìn, mé-ni nga mì jiòn kjòhi'in-no. ⁹ Mì tsa tsò-ni kjoa nga mì kì tǐ'nde-najìn nga sijé-lajìn tsajmì ra machjeén-najìn; kǐ kò'sín kǐ'nià-najìn nga jngo xkòsòn tsikijna-lajìn, mé-ni nga kò'sín 'siaan-te ra jiòn. ¹⁰ 'Kia nga ya tsikitsajnakò-lajìn, skanda 'koaá 'sín tsiki'tin-lajìn nga jè ra majìn-là sixá, tǐ'koaá mì kì tǐ'nde-là nga kòkjen. ¹¹ Nga 'koaá 'sín na'yá-jìn ra a'ta tsajìòn, nga tǐtsajnajìin i'ka-najìòn ra mì tsa kixi tǐjima; jè ra mì mé xá 'sín, nga ta yaá fajin fa'a ya ñándà nga mì tsa ya bakò-là. ¹² Jǎa xǐta ra kò'sín inchi'sín, 'koaá 'sín bi'tin-jìn kò 'bì-lajìn 'én ra a'ta 'tse Jesucristo ra tǐjna ítjòn-ná, nga 'ńó katasíxá nga katabínè-là xá ijo-là mé-ni nga kò'sín koàtsji'a-ni ijo-là.

¹³ Kò ra jiòn-jiòn 'ndsé kò tichjeé, kì mì'on-no nga nihitjasòn kjoa ra nda tǐjóon. ¹⁴ Tsa tǐjn i'ka ra mì kì 'nchréhijon koni 'sín tsò xajon ra inchinikasén-lajìn, ti'ta xkòn yá-ní, kò kì tà chjàn ya níngàsòn-koo mé-ni nga katasabà-là. ¹⁵ Tanga kì tà chjàn kondra mangí-la, ta isaá jnchro tiyachiya-la koni 'sín nga 'ndsé 'mì-la.

'Én ra síkjehe'ta-ni jè Pablo

¹⁶ Kò jè sabá Na'ín-ná ra tsjá kjo'nchán, jè katatsjá kǐ'ta-no kjo'nchán ra ta mé kjoa-isa-ni. Jè Na'ín-ná nda katijnakò-no nga'tsì-no.

¹⁷ 'An ra 'mì-na Pablo, ngi jè sabá ndsa tǐbindá-na ñándà nga fehe'ta-ni xajon rakij nga tísixó'tà-no. 'Koaá 'sín 'ya-là xajon ra 'an sikáséen, 'koaá 'sín kjòn letra ra 'an bindáa. ¹⁸ Kò'sín katatsjá-no kjonda-là Jesucristo ra tǐjna ítjòn-ná.

Xajon ra tsikínda ítjòn jè Pablo ra isìkasén-la jè Timoteo

Kó'sín síhixo'ta Pablo jè Timoteo

1 'An Pablo, tíbindá-la xajon rakìi, 'an ra ko'sín tsikíxáya-na Jesucristo koni 'sín kitsjà kjohixi Nainá ra bachrjekàjin-ná kjohi'in ko Jesucristo ra tíjna ítjòn-ná nga inchichiñá-lá kjonda-la. ²Ngaji Timoteo, ra koni tsa i'ndí-na xin-la nga 'an tsakon-yá nda-la koni 'sín makjiín-ná a'ta 'tse Cristo. Nainá ra Na'ín-ná ma ko jè Jesucristo ra tíjna ítjòn-ná katatsjá-li kjonda, katamahimake-li, ko kata'se-la kjo'nchán ya ajin inìma-li.

Kó'sín síkondeé a'ta 'tse xità ra kj'íi kjobítsjen bakón-ya

³Koni 'sín tsikítsá'ba-la 'kia nga kia ya ján nangi Macedonia nga kixian-la, ya tíjni naxindá Éfeso mé-ni nga ji kichjákjáya-la xità ra kj'íi kjoa inchibakón-ya ya ajin naxindá-la Nainá. ⁴Ngaji Timoteo, 'koaá 'sín tinè-la jñà xità kii, kì jñà sísin-la kuendo jchínga ra mì tsa kixi kjoa, ti'koaá kì jñà sísin-la kjoa ra mì kì fehe'ta 'tse xità jchínga kjotseé. Kjoa kii, nì mé chjí-la. Tà síkjaán-kjo-ná. Mì kì basiko-ná nga makjiín-ná a'ta 'tse Cristo mé-ni nga kama síhitjasón-ná koni 'sín nga mejèn-la Nainá.

⁵Kjoa ra tíbiné-la, jé-ní nga kata'se-ná kjotsjacha. Tanga ítjòn machjeén nga tsje katijna inìma-ná ko tsje katijna kjobítsjen-ná ko ngi nda katakjiín-ná a'ta 'tse Cristo. 'Koaá 'sín kama-ni nga nda kotsjacheé xàngieé. ⁶Tanga tíjn i'ka xità ra tsincha'taxìn-la kjoa kii; ta xín ndiyá tjímaya; ta kíí sísin-la 'én ra nímé chjí-la. ⁷Mejèn-la maestro 'tse kjotéxoma-la Nainá kítsajna. Tanga jñà, nda mí kì machiya-ilá 'én ra chja nga 'ñó chja nga tsò nga kixií kjoa 'én ra bakón-ya.

⁸Tjjiín-ná nga jè kjotéxoma ra kitsjà Nainá ndaá tíjn tsa ko'sín kochjeén koni 'sín mejèn-la Nainá. ⁹'Ya-ná nga jè kjotéxoma-la Nainá, mì tsa 'tse-jìn jñà xità ra nda 'sín. 'Tseé-ní xità ra mì kì 'nchréhijon ko ra mì kì síhitjasón; 'tseé-ní xità ra mì kì bexkón Nainá ko ra bátsji-jé; 'tseé-ní xità ra mì kì tsje tíjn kjobítsjen-la, ra tjé betákon jè kjoa tsje-la Nainá; ti'koaá 'tseé-ní xità ra sí'ken na'ín-la ko na-la, ko nga'tsi ra xità sí'ken. ¹⁰Ti'koaá 'tseé-ní jñà xità ra kjoachijngi

'sín, kò jñà xítà 'xín ra tí xítà 'xín xákjén fahijokò-nì, kò xítà ra fíko chijé xákjén nga batína. Tí'koaá 'tse-ní jñà xítà ndiso kò xítà ra mì tsa 'én kixì chja, kò xítà ra 'cho tjin kjoa ra 'sín ra kondra fi-la kjobítsjen ra nda tjin. ¹¹ 'Koaá 'sín bakón-ya jè 'én nda ra jeya tjna a'ta 'tse Cristo ra kitsjà Nainá ra tse kjonda tijnajin; kò 'aán isingatsja-na mé-ni nga kichjàya.

Kjonda-la Nainá a'ta 'tse Pablo

¹² Tse kjonda kata'se-la Jesucristo ra tjna ítjòn-ná nga kitsjà-na nga'ño tí'koa nda kijtsetákon-na nga 'an isingatsja-na xá-la. ¹³ Ní'sín 'kiá nga tí'sa ítjòn, 'ño 'cho kí'siaan, kíchjàjnoó-la Nainá, kondraá tsakátijna-la, toón kijtsee jñà xítà-la. Tanga kjòhimakeé-na Nainá. Nga kí kò'sín kí'sin-na nga kjè kì be kò kjè kì makjiín-na a'ta 'tse Cristo. ¹⁴ Tanga jè kjotjò-la Na'ín-ná isáá 'ño tse kitsjà-na, tí'koa tsasikóo-na nga kjomà kjokjiín-na kò kitsjà-na kjotsjacha-la nga jè Cristo tijnako.

¹⁵ Jñà 'én kii, ngi 'én kixì-ní. Machjeén-ní nga kòkjiín ijye-la xítà nga jè Jesucristo 'ji í isà'nde nga kòchrjekàjin kjòhi'in nga'tsi xítà ra jé tjin-la. Tjna ítjòn kjòon ra 'an nga isa 'ño 'cho kí'siaan tà nga'tsi xítà. ¹⁶ Tanga nì'sín 'ño 'cho kí'siaan, jè Nainá kí'se-la kjòhimatakòn ra a'ta tsá'an. Jñà xítà, 'kiá nga ské kó'sín nga isikò-na Jesucristo nga 'ño tjin-la kjojetakòn, tí'koaá kòkjiín-te-la a'ta 'tse Cristo nga 'se-la kjobinachon nita mé nìchjin-nioo. ¹⁷ Nainá 'nga katijna, kata'se-la kjoajeya nita mé nó kò nita mé nìchjin-nioo. Nga jè tibatéxoma ki'ta kò mì kì kjehe'tà nìchjin-la nita kjiá-nioo, tí'koaá mì kì tsijen-ni nãnda tjna, ngi tà jé tajngo-ni ra Nainá. Kò'sín katama.

¹⁸ Ngaji Timoteo ra koni tsa i'ndí-na xin-la, yaá singátsja-la 'én kii, koni 'sín kitsò xítà ra isìchjeén Nainá nga kiìchja a'ta tsaji, mé-ni nga a'ta 'tse 'én kii, tsjá-li nga'ño nga nda sixá-la Nainá koni 'sín sixá jngo chíchàn. ¹⁹ Nda katakjiín-li a'ta 'tse Cristo tí'koa nda katijna kjobítsjen-li. Tjin i'ka xítà ra mì kì isìsin kjobítsjen ra nda tjióon. 'Koaá 'sín kjomà-ni nga isikitsón kjoa ra makjiín-la. ²⁰ 'Koaá 'sín kjomà'tin jè Himeneo kò Alejandro ra 'an isíkítsajnakò xítà-níí, mé-ni nga katakixiya-ni nga mì kì taxkì kíchjàjno-la Nainá.

Machjeén-ní nga kítsa'batjié xàngieé

2 Jè kjoa ra isa 'ño machjeén, 'koaá 'sín tìbiné-no nga titsa'batjiò nga'tsi xítà, tijnákjoa'ta-la Nainá, tí'koa titsa'ba-te-la, kò'sín 'tin-la jè Nainá nga tse kjonda kata'se-la ra jè a'ta 'tse nga'tsi xítà

ra t́jín nga t́jít̃sa isà'nde. ² Machjeén-ní nga kítsa'batjéé ra xitaxá ítjòn t́tsajna kò nga'tsì ra kjotéxoma t́jía tsja, mé-ni nga 'nchán kítsajna-né t́'koaá tafi tafi sijché ijo-ná t́'koaá jchaxkén Nainá kò jchaxkén kjoa ra nda t́jióon. ³ 'Kia nga ko'sín 'sieén, ndaa t́jín kò ndaa sasén-la Nainá ra bachrjekatjì-ná kjohi'in. ⁴ Nainá, jè ra mejèn-la nga nga'tsì xitá kítjokajin kjohi'in t́'koaá sijin-la kó'sín t́jín ra ngi kjohixi. ⁵ Jngoó-ni ra Nainá; t́'koaá ta jngoó ma-ni xitá ra chjatjì-ná a'ta 'tse Nainá, jè xitá ra Jesucristo 'mì. ⁶ 'Kia nga ijchò nichjin nga ko'sín t́jinda-la Nainá, Jesucristo kitsjà kjotjó ijo-la nga 'ken mé-ni nga kjóchjítjì-ni nga'tsì xitá. 'Koaá 'sín ki'sín Nainá mé-ni nga kjomà kijtse-ni nga'tsì xitá. ⁷ 'Aán kjongatsja jè xá rakìi nga 'an tsikíxáya-na Cristo, nga kichjàya 'én nda-la t́'koaá kokon-yá-la jñà ra mì tsa xitá judío nga kòkjiín-la a'ta 'tse Cristo t́'koaá ske ra kjohixi. 'Én kixií ra tíxin-la, mì tsa 'én ndiso-jìn.

Kó'sín t́jínè-la nga 'siin ra xitá 'xin kò íchjín

⁸ A'ta 'tse xitá 'xin, jé ra mejèn-na 'kia nga kichja'ta-la Nainá ta ñánda i'nde t́tsajna, tsje katasíkítsajna inima-la 'kia nga skímítjèn-la tsja Nainá. Kì kjojtì t́jín-jìn inima-la kò kì inchikjaán-kjo-jìn. ⁹ T́'koaá jñà íchjín, jñà nikje ra nda bakèn-la katjaya. Chi chiba kátinda ijo-la mé-ni nga mì xitá 'cho skòòtsjèn-jnó-ni. Kì jñà nikje ra 'ñó chjì-la faya. Kì taxkì bí'ta skò kò ya ijo-la tsajmì ra 'ñó chjì koni kichà oro kò perla. ¹⁰ Tà isaá jñà kata'sín xá ra nda t́jín koni 'sín bakèn-la jñà íchjín ra bexkón Nainá. ¹¹ Jñà íchjín jyó katítsajna 'kia nga chitá'yá 'én-la Nainá; kata'nchréhijon-la jè ra bakón-ya. ¹² 'An, mì kì tsja'ndée nga jñà íchjín kotéxoma-la jñà ra xitá 'xin t́'koaá nga jñà kòkòn-ya-la. Jñà íchjín, jyó katítsajna. ¹³ Tà ngatjì-la jè Nainá, ítjòn tsikínda Adán, kò askaán tsikínda Eva. ¹⁴ Mì tsa jè Adán ra ichindoča-la; jé chjoón-ní. 'Koaá 'sín kjomà-ni nga isakò jé-la. ¹⁵ Tanga jñà íchjín, tsa sihitjasòn koni 'sín mejèn-la Nainá nga 'se-la ixti, kítjokajin kjohi'in. Machjeén-ní nga ngi nda t́jín ikon nga kòkjiín-la a'ta 'tse Cristo, t́'koaá 'se-la kjotsjacha, kò tsje kítsahijyoko Nainá nga nda siijchá ijo-la.

Kjoa ra machjeén 'tse xitá ra síkinda naxindá-la Nainá

3 Jè 'én rakìi, ngi 'én kixi-ní: tsa t́jín jngo xitá ra mejèn-la xá nga naxindá-la Nainá siikinda, 'ñó nda t́jín xá ra mejèn-la. ² Jè xitá ra síkinda naxindá-la Nainá machjeén-ní nga nda 'siin mé-ni nga nì yá ra 'cho kító-la. Jngoó chjoón 'se-la; jngo xitá ra inda t́jín ikon; xitá ra nda kosòn-la ijo-la; xitá ra 'yaxkón nga ndaa t́sijchá ijo-la; ra

ndaá sísin-là x̄it̄a ra bijchójkon ni'ya-là; x̄it̄a ra nda ma-là bakón-ya; ³ra mì tsa x̄it̄a 'chi; ra mì tsa x̄it̄a kjaán-ko; ra mì tsa t̄on chijé matsjake. Jé machjeén x̄it̄a ra nda x̄it̄a, ra mì k̄josi sísin, ra mì tsa t̄on kájno-là. ⁴Machjeén-ní nga nda kot̄exoma ȳa ni'ya-là; k̄o j̄nà ixti-là nda katasíkixi, mé-ni nga s̄ihitjasòn-là k̄o nda skexkón x̄it̄a xákjín. ⁵Tsa mì k̄i ma-là batéxoma ni'ya-là, ¿kó'sín kama s̄iikinda-ni x̄it̄a nax̄indá-là Cristo? ⁶Jè x̄it̄a ra síkinda nax̄indá-là Nainá jé machjeén ra ijye k̄jotseé k̄jokjiín-là, mé-ni nga mì 'nga ikon koma-ni askan-nioo nga mì k̄johi'in sakò-là koni 'sín k̄jomà'tin jè x̄it̄a-níí. ⁷Machjeén-ní nga nda s̄iijchá ijo-là mé-ni nga skexkón-ni x̄it̄a ra mì k̄i makjiín-là a'ta 'tse Cristo, nga mì 'cho kíjna, nga mì jè x̄it̄a-níí s̄iikijne-là.

Kjoa ra machjeén 'tse x̄it̄a ra kos̄iko'ta nax̄indá-là Nainá

⁸'Koaá t̄i'sín t̄jín 'tse x̄it̄a ra s̄ihitjasòn xá nga kos̄iko'ta x̄it̄a nax̄indá-là Nainá; j̄nà machjeén x̄it̄a ra 'yaxkón nga ndaá inchisíjchá ijo-là; mì k̄i koma s̄iikaat̄iya-là 'én ra k̄ichja. Mì k̄i koma xán k̄ohitako; mì k̄i koma t̄on chijé kotsjake. ⁹Machjeén-ní nga nda katafi'ta-là kjoa ra t̄jí'ma ra ijye tsakón Nainá koni 'sín makjiín-ná ra a'ta 'tse Cristo. T̄i'koa machjeén-ní nga tsje katasíkítsajna k̄jobítsjen-là. ¹⁰J̄nà x̄it̄a ra s̄ihitjasòn xá nga kos̄iko nax̄indá-là Nainá, ít̄jòn katachí'ta tsa n̄imé kjoa t̄jín-là, ak̄jòn 'kiaá katasihitjasòn. ¹¹'Koaá t̄i'sín t̄jín 'tse íchjín; j̄nà machjeén ra 'yaxkón nga ndaá inchisíjchá ijo-là; j̄nà ra mì 'én ndiso chja; j̄nà ra inda t̄jín ikon; j̄nà ra nda síhitjasòn ijye ta mé kjoa-nioo. ¹²J̄nà x̄it̄a ra s̄ihitjasòn xá nga kos̄iko nax̄indá-là Nainá, machjeén-ní nga tà jngoó chjoón 'se-là; nda katatéxoma-là ixti-là k̄o x̄it̄a ra t̄jíhijyo ȳa ni'ya-là. ¹³J̄nà x̄it̄a ra nda s̄ihitjasòn xá k̄i, isaá nda jchaxkón k̄o isaá 'ñó nda 'se ikon koni 'sín makjiín-là a'ta 'tse Cristo Jesús.

Kjoa'ma-là Nainá ra ijye tsakón

¹⁴Mején-na nga íjkon nditon-la, tanga tsa kíí nichjin-là k̄ichjin-na, 'koaá ma-ni nga t̄ibindá-la xajon rak̄i, ¹⁵mé-ni nga jcha-ni kó'sín k̄ítsajnakeé x̄it̄a xàngieé ȳa ajin nax̄indá-là Nainá ra t̄jínakon. J̄nà x̄it̄a nax̄indá-là Nainá, yaá t̄jíya tsja 'én kixi-là Nainá. ¹⁶Ngi 'én kixi-ní nga 'ñó jeya t̄jna jè kjoa ra t̄jí'ma-là Nainá ra ijye tsakón koni 'sín nga 'yaxkén Nainá. Kíí tsò:

Nainá, x̄it̄aá k̄jomà nga 'ji i isà'nde,
a'ta 'tse In̄ima Tsje-là kijchaá-là nga t̄jín-là k̄johixi,
j̄nà ikjalí k̄ijtse-ní;

'én-là, ki'senajmíya-là nga'tsì ra mì tsa xìtá judío;
nga tji'tsa isà'nde kjokjiín-là xìtá a'ta 'tse Cristo;
jeyáá itjábétjò-ni ján ngajmi.

Xìtá ra mì tsa 'én kixì kòkòn-ya

4 Tanga jè Inìma Tsje-là Nainá ndaá 'bénajmíya-ná nga tsò: 'kia nga tà chiba nìchjin chija-isa nga kj'íí india-ni Na'ín-ná, 'seé xìtá ra mì kì tì kòkjiín-là a'ta 'tse Cristo. Yáá kiji'ta-là inìma 'cho-là níí ra kondachá kò kjobítsjen-là níí sihitjasòn-là. ² Jñá kji'nchré-là xìtá ndiso ra jò isén tjín-là. Xìtá kii, nga ijye kjótájajín kjobítsjen-là, mì tì kindá fiko-ni kjoa'cho ra inchi'sín. ³ Jñá xìtá kii, mì kì tsjá'nde nga kixan xìtá. Tì'koaá tjín tsajmì ra ma chine, ra mì kì tsjá'nde nga koma chjine. Tanga tsajmì kii, Nainá tsikínda nga tjínè-là nga koma skine xìtá ra makjiín-là kò ra nda be kjohixì. 'Kia nga skine, kichja'tá-là Nainá nga kitso-là: “Tse kjonda kata'se-li Na'in a'ta 'tse tsajmì kii.” ⁴ Nga'tsì tsajmì ra Nainá tsikínda, nda-ní, mì kì koma kináchrjengieé. Komaá sichjeén ijyeé tsa kinákjoa'tá-lá Nainá 'kia nga sichjeén nga 'kín-lá: “Tse kjonda kata'se-li Na'in.” ⁵ Jè 'én-là Nainá sítsjeé tsajmì, kò tì'koaá matsjeé-te 'kia nga nakjoá'ta-lá Nainá.

Jngo chí'nda-là Cristo ra nda síxá

⁶ Ji, tsa kò'sín kòkòn-ya-là jñá xìtá xàngieé kjoa kii, 'nó nda síxá'ta-là Cristo Jesús. 'Nó nda sijin-isa-li kjobítsjen a'ta 'tse 'én ra makjiín-ná kò kjobítsjen ra nda tjín ra nda tji'mìtjìngi-là.

⁷ Tanga kì taxkì nisin-là 'én jchínga 'tse isà'nde ra nimé chjì-là ra tà kjobítsjen-là xìtá. Tinè-là ijo-li nga jchaxkín Nainá. ⁸ Tsa kínè-lá ijo-ná nga 'kì-lá nga'nó, sakó chiba-là kjonda, tanga tsa kínè-lá inìma-ná nga nda jchaxkén Nainá, isaá sakó-ná kjonda ra machjeén-ná nga ki'ta nìchjin. Sakó-ná kjonda i a'ta nangi kò ján ngajmi. ⁹ 'Én kii, 'én kixì-ní. Machjeén-ní nga katakjiín ijye-là xìtá. ¹⁰ Kíí kò'sín biné-ilá xá ijo-ná, tì'koa nìkjieén kjohi'in, nga jé inchichiñá-lá Nainá ra tijnakon ra ma-là bachrjekajín kjohi'in nga'tsì xìtá. Tanga tà jñá kjon kitjokajin kjohi'in jñá ra makjiín-là a'ta 'tse Cristo.

¹¹ Kò'sín tatexoma-là xìtá, tì'koa kò'sín takón-ya-là 'én kii. ¹² Kì yá ra bachrjengi-li nì'sín isa i'ndí ra ji. Yá ajin-là xìtá ra makjiín-là a'ta 'tse Cristo, jíí nda 'tin ítjìn mé-ni nga skíngi-li xìtá kó'sín nakjí, kó'sín nga 'nì, kó'sín nga tsjacha 'yi Nainá kò xìtá, [kó'sín nga nda tjina inìma-li], kó'sín nga makjiín-li a'ta 'tse Nainá, kò kó'sín nga tsje tjiníjchí ijo-li yá ngixkon Nainá. ¹³ Skanda 'kia nga kijchòjkon-la,

'koaá 'sín 'tìin: chjítá'yájin-là xità 'én-là Nainá; kò'sín tinè-là nga 'ñó kata'bé-là ikon; tì'koaá takón-ya-là. ¹⁴ Kì niìjchaàjin nga sixá'ta-là Nainá a'ta 'tse kjotjò ra itjábé-li 'kiá nga jñà xità jhínga-là naxindá-là Nainá tsakásòn-li tsja nga jñà kiichja ngajo-là Nainá a'ta tsaji.

¹⁵ A'ta 'tse kjoa kii, kji'tá nichjin chjítá'yákii, tì'koa tixákii mé-ni nga ske-ni xità nga tímajchíngako-ní kjoa kii. ¹⁶ Nda tikondii ijo-li mé ra 'ni. Tì'koa 'tìin kindá jè 'én ra bakon-ya-là xità. Kixi tijni. Tsa kò'sín sihitjasòn, ngaji kítjokajin-ní kjohi'in; tì'koaá kítjokajiín jñà xità ra 'nchré-li.

Kjonda ra machjeén a'ta 'tse xità ra kjíí

5 Jè ra ijye nàmihí'xtín, kì taxkì nikjaká-là; 'koaá 'sín 'tènajmíya-là koni tsa na'in-li ma; tì'koa jñà ra isa ixti, 'koaá 'sín 'tènajmíya-là koni tsa ixti 'ndsi ma. ² Jñà ndí íchjín ra ijye nahí'xtín, 'koaá 'sín 'tènajmíya-là koni tsa na-li ma. Jñà ra ixti íchjín-isa, 'koaá 'sín 'tènajmíya-te-là koni tsa tichji ma, kò ngi tsje katijna kjobítsjen-li.

³ Tisikoo jñà íchjín ra ijye 'ken 'xín-là, tsa ngi kixi kjoa nga tsín yá ra basikò'ta. ⁴ Tsa tjin íchjín ra ijye 'ken 'xín-là ra tjin-là ixti, kò tsa ixti-ndíí, jñà ixti kii, ítjòn katasíhitjasòn ya ni'ya-là kó'sín nga bexkón Nainá. Katasikò xità xákjén, mé-ni nga tsjá ngajo-ilá kjotsjacha xità jhínga-là. Kjoa kii, ndaá tjin. 'Koaá 'sín sasén-là Nainá. ⁵ Jè chjoón ra ijye 'ken 'xín-là ra kixi kjoa nga tjna tajngo, jé Nainá 'ñó bá'ta ikon kò nichjin kò nitjen bítsa'ba nga chja'ta-là Nainá. ⁶ Tanga jè chjoón ra ijye 'ken 'xín-là ra kjotsja 'tse isà'nde ra 'cho tjin tsjá-là ijo-là, mi'ken-ní a'ta 'tse Nainá ni'sín tijnakon-ni ijo-là. ⁷ 'Koaá 'sín takón-ya ijye-là kjoa kii, mé-ni nga nda siìjchá-ni ijo-là nga mì yá ra 'cho kítso-là. ⁸ Tsa yá ra mì kì síkindá xità xákjén nga kosikò, ma'tsia ítjòn-ni jñà ra ya títsajnakò ni'ya-là, tsa mì kò'sín kosikò xákjén, mì kì inchisíhitjasòn 'én ra makjiín-là a'ta 'tse Cristo. Isáá 'cho inchisíkítsajna-ni ijo-là nda mí 'koa-ni koni jñà xità ra mì kì makjiín-là 'én-là Nainá.

⁹ Íchjín ra ijye 'ken 'xín-là ra si'ta xajon nga koma kisikò, tà jñá-ní ra tsato jàn-kan nó tjin-là ra ngi kixi tsikitsajnakò 'xín-là. ¹⁰ Jñà ra 'ya-là nga nda isíjchá ijo-là 'tse xá ra nda tjin; tsa ndaá isíjchá ixti-là, tsa ndaá isisin-là xità ra ijchòjkon ni'ya-là, tsa tsinijnoó ndsakò xità-là Cristo nga nda isisin-là, tsa tsasikoo xità ra kjoa tjin-là. Tsa kò'sín isíhitjasòn nga'tsi xá ra nda tjin koma si'ta xajon.

¹¹ Tanga jñà íchjín ra ijye 'ken 'xín-là ra 'sa ixti-isa mì kì koma xajon si'ta. 'Kiá nga 'xín kjoahajin-là, mì tsa i'in koma-là nga kìncha'taxìn-là Cristo nga kixan ijngo 'ká-ni. ¹² Tsa kò'sín 'sijn,

kjohi'íin sakò-là nga mì kì inchisíhitjasòn koni 'sín kitsjà tsa'ba nga tì'sa ítjòn. ¹³ Íchjín kii, tì'koaá mangaá-là nga jndí ra ján minchimajto ni'ya. Ma'tsè-ní, mì tsa tà ma'tsè. Tì'koaá 'én ndiso bíxkó. Fajin fa'a kjoa ra mì ya bako-là kò taxki chjaá 'én ra mì kì bakèn-là. ¹⁴ 'An, 'koaá 'sín mejèn-na nga katixan-ni jñà íchjín ra ijye 'ken 'xìn-là ra 'sa ixti-isa. Kata'se-là ixti. Nda katatéxoma ya ni'ya-là mé-ni nga mì 'cho kitsò-ni ra kondra fi-ná. ¹⁵ Tjín i'ka ra ijye tsáfaya-là, yaá kiitjingi ijngo 'ká-ila xita-níí.

¹⁶ Tsa jngo xita ra makjiín-là 'én-là Nainá tsa tjín íchjín xákjén ra ijye 'ken 'xìn-là, machjeén-ní nga katasikò xákjén mé-ni nga mì jè naxindá-là Cristo 'ñó skané-ila xá. Jè naxindá-là Cristo kama kosikò jè chjoón ra ijye 'ken 'xìn-là ra ngi kixi kjoa nga i'in tjina.

¹⁷ Jñà xita jchínga ra nda batéxoma ya naxindá-là Nainá, bakèn-là nga nda jchaxkón kò tì'koa kisi'ko'ta mé ra machjeén-là, ma'tsiako kjòn-ni jñà ra síxá nga chjaya kò nga bakón-ya 'én-là Nainá. ¹⁸ Xajon ra tjí'ta 'Én-là Nainá, 'koaá 'sín tíchja nga tsò: “Jè nchraja ra síxá, kì na'ya bì'a tsa'ba.” Tì'koaá tjí'ta-te ra tsò: “Jè xita ra síxá, machjeén-ní nga katachjí-là.”

¹⁹ Kì tà chjàn nisin-là tsa yá ra bángi xita jchínga ra batéxoma 'tse naxindá-là Nainá, tsa mì jò jàn ma-ni xita ra kijtse kjòn-ni xkon kjoa ra kjomà.

²⁰ Tanga jñà ra bátsji-jé-isa, tikjaká-là ya ngixkon nga'tsì xita naxindá-là Nainá, mé-ni jñà xita ra i'ka, 'koaá 'sín jtsakjòn-ni.

²¹ 'Koaá 'sín t́biné-la ya ngixkon Nainá kò Jesucristo ra tjina ítjòn-ná kò ikjalí-là ra xá tsjahíjin-ni, nda tihitjasin kjoa kii. Kì nimé kjoa ra bindajín 'kia nga tikjè 'ya-là a kixi kjoa. Kì tà i'ka xita chjaájin nga nda kíndajín-là. Ngásòn nda tindajín ijye-là. ²² Kì yá xita ra taxki chjaájin nga kjósòn-là ndsji 'kia nga 'ki-là xá ya ajin naxindá-là Nainá; nda tikítsjen ítjìn mé-ni nga mì jì kòkò'ta-li jé-là xita ra kj'íí. Tsje tjini ra ji.

²³ Nga kò'sín ta 'chin tjín ki'ta-là indsi'bì, kì tà nandá 'yì, tì'koaá 'tio chibi nandá xán 'tse uva.

²⁴ Tjín i'ka xita ra tì'kia 'ya-là jé-là 'kia nga tikjè sindajín-ni. Tanga tì'koaá tjín i'ka ra askan 'ya-là. ²⁵ 'Koaá tì'sín tjín xá ra nda tjióon, tjín ra nditòon 'ya-là. Tì'koaá tjín xá ra nda tjióon ra mì tsa nditon 'ya-là tanga mì kì kama sijna'ma ki'ta. Takó jchaa-là askan-nioo.

6 Nga'tsì xita naxindá-là Nainá ra chi'nda títsajna'ñó, nda katabexkón ni-là mé-ni nga mì yá ra 'cho kichhajno-là Nainá kò jè 'én ra bakon-yeé a'ta 'tse Cristo. ² Jñà xita chi'nda ra makjiín-là ni-là a'ta 'tse Cristo, machjeén-ní nga tì'koa nda katabexkón-te ni-là, nga

'ndseé joó a'ta 'tse Cristo. Ndaá katasíxá-la, nga ngásòn makjiín-la 'én-la Nainá ti'koaá tjin-la kjotsjacha nga 'ndse joó.

Jñà 'én kii, takón-yi ti'koa tika'bisìn.

Ra ngi kjoanchiná kjohixi

³Tsa tjin xita ra kj'íi tsò 'én ra bakón-ya, nga mì tjiingo ikon koni 'sín tsò 'én nda-la Jesucristo ra tjna ítjòn-ná, ti'koa mì kì tjiingo ikon a'ta 'tse kjotéxoma nga 'yaxkén Nainá. ⁴Xita kii, xita 'ngatakón-ní, nímé machiya-la. 'Nó tsjake nga bátiya-ni 'én ra nímé chjí-la. Yaá nchrabá-ni nga maxitakòn-cheé xàngieé, nga bixkàn-kjeé, nga nakjoájno-lá xàngieé 'én ra 'cho tsò, ti'koa 'cho níkijsjeén a'ta 'tse xita ra kj'íi. ⁵Ti'koaá yaá nchrabá-ni nga kjitá níchjin nga inchikjaán-kjo jñà xita ra mì kì kixi síchjeén kjobítsjen-la kò mì kì tsa nda fi'ta-la ra kjohixi. 'Koaá 'sín síkijsjen, tsò-ní: tsa nda jchaxkén Nainá, yaá sakó-ná ton. Ra ji, kì 'koaá tjin kjoa ra níkijsjin. ⁶Kixí kjoa, tseé kjonda sakó-la xita 'kia nga bexkón Nainá, tsa 'kia nga tsja tjin-la inìma-la mé ra tjin-la. ⁷Nga nímé ra ki'ché 'kia nga kitsieén i isà'nde. Ti'koaá nímé ra kohíkeé 'kia nga kiyé. ⁸Tsa tjin-ná tsajmì ra chineé kò tsa tjin-ná nikje ra tsjayeé, machjeén-ní nga tsja 'se-ná kò kíngo-lá takén. ⁹Tanga jñà xita ra kjoanchiná mejèn-la, nda mí be-ni, yaá síkijne-la kjoa ra 'cho tjin, koni tsa 'kia jngo cho kangì chìn. Jñà 'ñó ma mejèn-la kjoa ra nímé chjí-la ra 'cho síko-ná. Tanga jñà kjoa kii síkítsón kò síjchijaá xita. ¹⁰'Kia nga ton matsjacheé, yaá ma'tsia-ni kjoa 'tse jé kò nga'tsi kjoa ra 'cho tjióon. Tjin i'ka xita ra tà ngatji-la tse ton mejèn-la 'se-la, ijyeé tsincha'taxìn-la kjoa ra makjiín-ná a'ta 'tse Cristo. 'Koaá 'sín ma-ni nga tijñà 'ñó inchitsjá-ila kjohi'in ijo-la.

Tinè-la ijo-li kjoa ra makjiín-li

¹¹Tanga ngaji ra xita-la Nainá 'mì-li, tisen'taxìn-la nga'tsi kjoa kii. Jè 'tin-tjingi-la ra kjohixi. Jchaxkín Nainá. Nda katakjiín-li a'ta 'tse Cristo. Kata'se-li kjotsjacha. Tsejta katama inìma-li nga ma-li jchíñakjii, kò indakjoa tikíjni inìma-li. ¹²Nda tixkan-tji kjoa ra makjiín-ná a'ta 'tse Cristo. Kì níkijsja-jìn ndiyá kixi 'tse kjobinachon ra mì fehe'ta nita kjiá-nioo. Nga kíí xá kiichja-li Nainá. Ngaji ijyeé kò'sín nda ki'tsi ndsa'bi 'kia nga inìkixiyi 'én ra makjiín-li a'ta 'tse Cristo ya ngixkòn xita ra kjin ma-ni nga kí'nchré. ¹³'Ndi 'ndi, jngo xá tíbiné-la ya ngixkòn Nainá ra síkijsajnakon ijye nita mé ra tjin, ti'koa ya ngixkòn Jesucristo ra nda kitsjà tsa'ba nga isikixiya 'én nda-la 'kia nga kiichja ya ngixkòn Poncio Pilato. ¹⁴'Koaá 'sín tíbatexóma-la,

nda tihitjasìn kjotéxoma kù; kì nímé nikaatjìya-là mé-ni nga mì kochrjengi-li xità skanda 'kia nga kj'íí india-ni Jesucristo ra tíjna ítjòn-ná. ¹⁵ 'Kia nga kijchò nìchjin-là, jè Nainá, 'koaá 'sín sìhitjasòn ijye kjoa kù. Nga ta jè tajngoó-ni ra 'ñó tíbatéxoma kò nga tse kjonda tíjnajin ra jè. Jé tíjna ítjòn-là jñà ra xitàxá ítjòn títsajna, tí'koa tíjna ítjòn-là jñà ra xità ítjòn títsajna. ¹⁶ Tajngoó Nainá ra xá kò'sín tíjna-ni nga mì kì biya. Yaá tíjnajin kjoahisen ñándà nga mì yá ra koma kijchò ka'ta-là. Nì kjè sa jngo xità be, nì mì kì tí'nde-là nga ské. Nainá, kji'tá nìchjin jeya katijna. Kata'yaxkón kjotéxoma-là nita kjiá-nioo. Kò'sín katama.

¹⁷ Jñà xità nchiná ra tjin i isà'nde, 'koaá 'sín 'ñó tì'tin: kì bá'nga-là ikon. Kì ya ma'ñó'ta ikon kjoanchiná ra tjin-là ra tà nditòn fehe'ta. Jè katama'ñó'ta ikon Nainá ra tíjnakon, nga jé tsjá ijye-ná ra machjeén-ná, skanda síkatoné-là mé-ni nga kò kjotsja-ná sìchjeén tsajmì ra tsjá-ná. ¹⁸ Kò'tìn-là, kjonda kata'sín. Kata'se-là kjoanchiná ya ngxkòn Nainá a'ta 'tse kjonda ra 'sjin. Kì kjoxkon fí'ká, ngi kóó inìma-là katatsjá ítse-là xákjién mé ra tjin-là. ¹⁹ Tsa kò'sín sìhitjasòn nìchjin 'ndi 'ndi, 'seé-là kjoanchiná ra mì kì fehe'ta 'kia nga ijye títsajna ya ngxkòn Nainá. Tí'koaá tjábé-là kjonda ra ngi 'tse kjobinachon.

Tihitjasìn xá ra Nainá kitsjà-li

²⁰ Ngaji Timoteo, nda tihitjasìn 'én nda-là Nainá ra jì kjongatsji. Kì jñà na'yá-là 'én ndiso ra nímé chjí-là, kò kì jñà nisin-là kjoa ra chitiya-ná 'tse kjochjine ra 'én ndiso. ²¹ Tjin i'ka xità ra kotjin kjobítsjen fitjingi-là. 'Koaá ma-ni mincha'taxìn-là kjoa ra makjín-ná a'ta 'tse Cristo.

Nainá katasíchikon'tin-li. Kò'sín katama.

Xajon ra ma-ni jò ra tsikínda jè Pablo ra isìkasén-la jè Timoteo

Kó'sín síhixo'ta Pablo jè Timoteo

1 'An Pablo, tíbindá-la xajon rakìi, 'an ra kò'sín tsikíxáya-na Jesucristo koni 'sín nga kjomejèn-la Nainá. 'Koaá 'sín kitsjà tsa'ba Nainá nga kíjnakoon inìma-ná ra a'ta 'tse Cristo Jesús. ²Ngaji Timoteo ra 'ñó matsjake-la koni tsa i'ndí-na xin-la, Nainá ra Na'ín-ná ma kò jè Jesucristo ra tíjna ítjòn-ná katatsjá-li kjonda, katamahimake-li, kata'se-la kjo'nchán ajin inìma-li.

'Én ra tsjá Pablo a'ta 'tse Cristo

³Kia nga bítsjen-na ra a'ta tsaji nga kji'tà nichjin, kò nichjin kò nitjen chjà'tà-la Nainá nga tsja-la kjonda, nga ngi tsjeé tíjn kjobítsjen-na nga bekkoon koni 'sín kijtsexkón jñà xita jchínga-na. ⁴Kia nga bítsjen-na kjoa 'tse ndáxkìn, sí mejèn-na nga skajieén mé-ni nga kotsja-ila inìma-na. ⁵Bítsjeén-na nga ngi ndaá makjiín-li ra a'ta 'tse Cristo koni 'sín kjokjiín ítjòn-la nahí'xtín-li ra 'mì Loida kò jè Eunice ra amá-li ma. 'An, 'koaá 'sín kixi tíjjin-na nga ti'koaá ngaji nda makjiín-li.

Mì ki ma kosabà-ná a'ta 'tse 'én nda-la Cristo

⁶Kíi kò'sín tísíkítsjen-la nga isa nda tichjiín kjotjò ra kitsjà-li Nainá nga nda tixá-la, jè kjotjò ra itjábé-li 'kia nga 'an tsakasón-la ndsa. ⁷Nainá, mì tsa inìma ra tsakjón kitsjá-ná. Jé kitsjá-ná Inìma Tsje-la ra tsjá-ná nga'ñó, tsjá-ná kjotsjacha, ti'koa tsjá-ná kjobítsjen kó'sín 'sieén nga kixi sijché ijo-ná. ⁸Kíi ngatjì-ila, kì masabà-li nga nakjoákii xita a'ta 'tse Jesucristo ra tíjna ítjòn-ná. Ti'koa kì masabà-li ra a'ta tsa'an nga ndayá tíjna'ya tà ngatjì-la nga ya síxá'ta-la Na'ín-ná. Tíkjiín-kò-ná kjohi'in ra a'ta 'tse 'én nda-la Cristo. Jé Nainá tsjá-li nga'ñó ra kochjeén-li. ⁹Nainá, ijyeé tsachrjekàjin-ná kjohi'in. Kíi xá kiichja-ná nga tsje sijché ijo-ná. Mì tsa kíi-ni nga nda ki'nié. Ki-ní nga kò'sín kjomejèn-la Nainá, ti'koa kitsjá-ná kjonda-la ra a'ta 'tse Cristo skanda ti'sa tjà'tsin-la kjoa, 'kia nga tikje sinda isà'nde. ¹⁰'Ndi 'ndi, Nainá ijyeé tsakón kjonda-la nga ijye 'ji Jesucristo ra bachrjekàjin-ná

kjohi'in. Tsjahíxín-ná nga'ño-là kjobiya. Ra a'ta 'tse 'én nda-là Cristo, tsakón-ná kjobinachon tì'koa tsakón-ná nga mì tsa jngó kjá kiyé nita kjiá-nioo.

¹¹ Nainá, 'aán isìngatsja-na xá rakìi nga 'an kichjàya 'én nda-là Cristo. Tsikíxáya-na a'ta 'tse xá-là nga 'an kokon-yá-là jña ra mì tsa xita judío. ¹² Tà ngatji-là 'én ra 'an chjàya tsee kjohi'in tísikjiáan. Tanga mì kì masabà-na. Ijyeé tjíjin-na nga a'ta 'tse Cristo makjín-na. Tì'koaá ndaá tjíjin-na nga ta jngoó jè Nainá tjín-là nga'ño nga nda sikkinda jè xá ra 'an isìngatsja-na skanda jè nichjin 'kia nga kj'íi india-ni Jesucristo.

¹³ Nda tijin-takìn 'én nda ra 'an tsakon-yá-la koni 'sín tjín 'én ra makjín-ná kò kjotsjacha ra tjín-ná nga Cristo titsajnakéé. ¹⁴ Nda tihitjasìn xá ra nda tjín ra jì kjongatsji. Jé kosiko-li Inìma Tsje-là Nainá ra tjínajin inìma-ná.

¹⁵ Ijyeé tjíjin-li, nga'tsi ra títsajna ya nangi Asia, ijyeé kitsjin-tákon-na, koni jè Figelo kò Hermógenes. ¹⁶ Nainá katahimake xita ra tjihijyo ya ni'ya-là Onesíforo. Kjin 'ka 'ji síje ikon-na. Mì kì kjosabà-là ni'sín ndayá tjína'ya. ¹⁷ Tà isaá, 'kia nga 'ji i Roma 'ño tsakátsji-na skanda nga isakò-là ñánda tjína. ¹⁸ Na'ín-ná katahimake jè Onesíforo 'kia nga kijchò nichjin-là Nainá. Ngaji ijyeé nda tjíjin-li, ndaá tsasiko-ná ya Éfeso.

Timoteo, jngo chíchàn-là Cristo ra nda síxá-là

2 Ngaji Timoteo ra koni tsa i'ndí-na xin-la, 'tì nga'ño-là ijo-li a'ta 'tse kjonda ra tsjá Jesucristo nga jè titsajnakéé. ² Jè 'én ra kina'yá-ná 'kia nga kichjàya ya ngixkon xita ra kjin ma-ni nga kií'nchré, takón-ya-là ra xita kixi ra nda koma-te-là kokòn-ya-là xita ra kj'íi.

³ Ngaji Timoteo, tikjiín-kò-ná kjohi'in nga nda tji'mi'ta-là Jesucristo koni jngo chíchàn ra síkjiín kjohi'in. ⁴ Jngo xita ra chíchàn tísíhitjasòn, mì kì tjí'nde-là nga kj'íi xá skaájin ra tjín ya isà'nde, tjíne-là nga ya síhitjasòn-là jè ra kitsjà xá-là mé-ni nga nda kíjnakò-ni. ⁵ 'Koaá tì'sín tjín a'ta 'tse xita ra síská. Tsa mì kì kixi síská koni 'sín tjín kjotéxoma-là ra maská, mì kì tjábé-là chjí-là. ⁶ Jè xita ra bínè-là ijo-là nga nda síxá nga bítje tsajmì tjé, 'kia nga ijye majchá tsajmì, jé tjábé ítjòn chiba-là tsajmì ra majchá koni chjí-là. ⁷ Tikítsjin koni 'sín tíxin-la. Jè Na'ín-ná isaá nda síchiya-là kjobítsjen-li.

⁸ Tikítsjin a'ta 'tse Jesucristo jè ra jaáya-ilà ya ajin-là mi'ken, ra ya nchrabá-ni tje-là xitaxá ítjòn ra tsi'kin David. 'Koaá 'sín tsò 'én nda-là Cristo ra 'an chjàya. ⁹ Tà ngatji-là 'én nda-là Cristo ra 'an

chjàya, kjo*hi*'iín tísikjiáan, skanda na'ñó kichaá t*ji*'tá'ñó-na nga t*ji*na'ya ndayá koni jngo xit*a* ra 'ñó 'tsen. Tanga jè 'én-la Nainá mì tsa ya t*ji*'tá'ñó ya aya ndayá. ¹⁰Ta kií ngat*ji*-la nga ko'sín tísikjiáan kjo*hi*'in nga kjo*nda* 'tse xit*a* ra xá tsjahíjin-ni Nainá, mé-ni nga t*ji*'koaá k*it*jokajin-ni kjo*hi*'in ra a'ta 'tse Cristo Jesús; 'seé-la kjoajeya ra mì k*i* fehe'ta nita kjiá-nioo.

¹¹ 'Én k*i*, 'én kixi-ni nga tsò:

Nga ya 'ken-keé Cristo, t*ji*'koaá yaá k*it*sajnakon-keé.

¹² Tsa chikjoa-ná kjo*hi*'in ra skajieén, t*ji*'koaá yaá kotexomakeé Cristo.

Tsa kixé; mì k*i* be**x**kon, jè, 'koaá t*ji*'sín k*it*so-ná; mì k*i* be**x**kon-no ra jiòn.

¹³ Tsa mì k*i* sihitjasén 'én ra nakjé, tanga ra jè Nainá sihitjasòn 'én ra chja.

Mì k*i* koma siikaatjìya-la 'én-la ra jè.

Jngo xit*a* ra nda síxá-la Cristo

¹⁴ Tíkítsjen-la kjoa k*i*. Tí*na*kjoak*i* ya ngixkon Nainá mé-ni nga mì ta j*na* koatiya-ni kjoa 'tse 'én. Jè kjoa ra chitiya-ni nímé chj*i*-la. Ta isaá síkítsón xit*a* ra 'nchré-la. ¹⁵ 'Ñó nda tinè-la ijo-li mé-ni nga nda kijna-ni ya ngixkon Nainá. Nì mé ra kosabà-li nga ndaá t*ji*n xá-li ko nga ndaá bakon-yi 'én kixi-la Cristo. ¹⁶ Kì tax*ki* nakjoá-jìn 'én ra mì k*i* sasén-la Nainá, ra nì mé chj*i*-la. J*na* xit*a* ra ko'sín chja, tà isaá 'ñó mincha'taxìn-isa-la Nainá. ¹⁷ J*na* 'én ra 'cho tsò, 'koaá 'sín jngoya-la koni 'chin ra fi'ndojno-ni ijo-ná. 'Koaá 'sín chja jè Himeneo ko Fileto, ¹⁸ nga ijyeeé tsincha'taxìn-la ra kjoakixi nga tsò: jè kjoa ra faháya-la mi'ken ijyeeé tsato-ní. 'Koaá ma-ni nga sískáya i'ka-la xit*a* kjoa ra makjiín-la. ¹⁹ Tanga Nainá ijyeeé tsikíjna'ñó t*ja*'tsin jngo kjoa ra kixi t*ji*na ñanda nga t*ji*'ta 'én ra tsò: “Nainá be-ní yá xit*a*-ni ra 'tse”; t*ji*'koa tsò: “Nga'tsì ra tsò: xit*a*-la Cristo-ná, katincha'taxìn-la kjoa ra 'cho t*ji*óon.”

²⁰ Jngo ni'ya ra je 'kioo, t*ji*n tsajmì ra oro ko plata. T*ji*'koaá t*ji*n tsajmì ra yá, ko ra ni'nde. T*ji*n tsajmì ra nichjin nichjòn machjeén, ko t*ji*n ra tà 'kia machjeén 'kia nga nda tíma. ²¹ Tsa si*ts*jeé kjobítsjen-ná nga kincha'taxìn-lá kjoa ra 'cho t*ji*óon, 'koaá 'sín si*ch*jeén-ná Nainá koni j*na* tsajmì tsje ra tà 'kia machjeén 'kia nga nda tíma, nga titsajnadeé nga sihitjasén nita mé xá-la Nainá ra nda t*ji*n.

²² Ngaji Timoteo, tisen'taxìn-la kjobítsjen ra 'cho t*ji*óon koni 'sín síkítsjen ra ixti. Kí 'tin-tj*ing*i-la kjo*hi*x*i*, ko kjoa ra makjiín-ná a'ta 'tse Cristo, ko kjo*ts*jacha, ko kjo'nchán-tákon. Ko'sín 'tin-tj*ing*i-la

kjoa kii, ko xita ra tsje tjin inima-la nga chja'ta-la Nainá. ²³ Kì jña kjoa táhijin nisin-la ra nimé chji-la. Ijyeé nda tjjin-li kjoa kii, tà síkjaán-kjoó-ni xita. ²⁴ Jngo chi'nda-la Nainá mì kì machjeén nga ya skaájin ñánda kjaán-kjo xita. Ndaá katasíko ijye nga'tsi xita. Katijnanda nga kokòn-ya 'én-la Nainá. Katachíkjoa-la inima-la ni'sín tà mé kjoa ra kokama'tin. ²⁵ Koó kjonda-la katasíkixiya jña ra xita kondra, tsa kii nichjin Nainá tsjá-isa-la nichjin nga síkájno-ni jé-la, nga mì tì jé koàtsji-ni, mé-ni nga kokjiín-la a'ta 'tse kjohixi. ²⁶ 'Kia nga tjá'xangi-ni xkon, komaá kitjokajin-ni ya kjoa chòndacha-la xita-nii ya ñánda nga tjí'tá'ño-la, nga mejèn-la ko'sín sihitjasòn-la koni 'sín mejèn-la ra jè.

Nichjin ra 'sa nchrabá i'in kama-la xita

3 Ngaji Timoteo, katasijin-li jè nichjin 'kia nga ijye tímachraña nga kjí'í india-ni Jesucristo, kjín skoya kjoa 'se ra mì kì nda tjin. ² Jña xita ra 'se, tà jña ijo-la 'ño sìn-la, jé ton 'ño kotsjake, jña ijo-la isa nda síkítsajna, xita 'nga ikoón koma, 'ño kichajno-la Nainá ko xita, mì kì kji'nchréhijon-la xita jhínga-la, mì kì koma-la tsjá ngajo-ni kjonda, mì kì skexkón Nainá. ³ Mì kì kotsjake xákjin, jngó kjá mì kì siije-la ikon, 'én ndisoó koàné-la xákjin, mì kì siikinda ijo-la mé kjoa ra 'siin, xita choó koma, kondraá kiji-la kjoa ra nda tjin, ⁴ kondraá kiji-la xita ra nda báko, mì tsa ítjòn síkítsjen mé kjoa ra 'siin, 'ño 'nga ikon koma, jé kotsjake kjoa ra sasén-la ijo-la, mì kì kotsjake Nainá. ⁵ 'Koaá 'sín 'siin koni tsa bexkón Nainá, tanga mì kì tsjá'nde nga jè nga'ño-la Nainá síxájin inima-la. Kì jña nisin-la xita kii. ⁶ Jña xita kii, bátsji'nde-la nga 'faha'sen ya ni'ya-la íchjin ra mì kì bexkón ijo-la ko ra tse jé tjin-la nga ma kondacha-la. Íchjin kii, yaá fitjingi-la kjoa ra isa 'cho tjin koni 'sín síjé ijo-la. ⁷ Kji'tá nichjin inchikotá'yá 'én xitse, tanga nijngo nichjin bijchótjingi-la kjobítsjen-la nga machiya-la ra kjohixi. ⁸ Jña xita kii, 'koaá tì'sín mincha ikon-la ra kjohixi koni 'sín kii'sín xita ra tsi'kín Janes ko Jambres nga tsincha ikon-la Moisés. Xita kii, jngó kjá 'cho tjin kjobítsjen-la. Bitjongi-ni ya ngixkon Nainá nga mì kì makjiín-la ra kjohixi. ⁹ Tanga mì kì síkijne. Kijchó nichjin nga ske ijye xita kjoa chikoán-la. 'Koaá 'sín jcha'tín-la koni jè Janes ko Jambres.

Kó'sín bí'tin Pablo jè Timoteo nga 'én kixi kokòn-ya

¹⁰ Tanga ra jì Timoteo, 'koaá 'sín tji'mitjingi-la koni 'sín tsakon-yá-la, koni 'sín tísjchá ijo-na, koni 'sín tjin kjobítsjen-na mé

kjoa ra títitjìngi-la. 'Koaá tì'sín makjiín-li koni 'sín makjiín-na a'ta 'tse Cristo. 'Koaá 'sín tse tìjna inìma-li kò tjin-li kjotsjacha koni ra 'an. 'Koaá tì'sín chíkjóa ijye-li nita mé kjoa-nioo koni 'an. ¹¹ Tjìjin-li kó'sín ísikjiáan kjohi'in a'ta 'tse Cristo kò kó'sín mahatjìngi-na xita kondra, koni 'sín kjomà'tiaan ya ján naxindá Antioquia, Iconio kò Listra. ¡Taxki ndaá tsahatjìngi-na xita, tanga jè Na'ín-ná tsachrjejin ijyeé-na nga'tsi kjoa kii! ¹² Kixí kjoa, nga'tsi xita ra mejèn-la skexkón Cristo Jesús, 'koaá tì'sín 'se-la kondra nga koaàtjìngi-la. ¹³ Tanga jñà xita ra 'cho 'sín, ra kondacha, kji'tá nichjin, nga sa 'ño sa 'ño 'cho 'siin nga skoóndacha, tì'koa jchóndachaá-te-la ra jñà.

¹⁴ Tanga ra ji, ndaá kixi tikii jñà kjoa ra ichitá'yí ra ijye kò'sín nda kjokjiín-li. Ijyeé tjìjin-li yá ra tsakón-ya-li. ¹⁵ Skanda tì'kiaá-ní nga ndí ti itsé 'ki, nga 'yaxkin Xajon Tsje ra tjí'ta 'Én-la Nainá, jè ra ma-la sùchjine-li kó'sín kítjokajin kjohi'in nga makjiín-li a'ta 'tse Cristo Jesús. ¹⁶ Nga'tsi 'én ra tjí'ta Xajon-la Nainá, kjóbítsjen 'tse Nainá-ní. 'Koaá 'sín machjeén nga bakón-ya-ná, nga síkatsíjen-ná kjoa'cho ra 'nié, nga síkixiyanda-ná, nga bakón-ya-ná kó'sín kixi sijché ijo-ná, ¹⁷ mé-ni jién ra xita-la Nainá 'mì-ná jngo kjá nda kitsajnadeé nga sihitjasén ijyeé nga'tsi kjoa ra nda tjin.

Kó'sín tjinè-la jè Timoteo nga kichjaya 'Én-la Nainá

4 'Nó tbiné-la ya ngixkon Nainá kò Jesucristo ra tìjna ítjòn-ná jè ra jeya kjí'i india-ni koni xitaxá ítjòn nga kùndajín-la xita ra títsajnakon kò ra ijye 'ken. ² Tinákjoayi 'én nda-la Cristo. Tijnandi nga ki'ta nichjin nita kó chon. Kò'tin-la xita 'kia nga 'cho 'siin; nda tikixiyi; tì'tin nga 'ño ka'té-la ikon. 'Kia nga kò'sín 'siin, 'ño 'tè-la inìma-li tì'koa kò kjonda-li takón-ya-la. ³ Kijchó nichjin nga jñà xita mì tì kì kòkjiín-la nga kji'nchré 'én nda ra kixi tjin ra jién bakon-yeé a'ta 'tse Cristo. Tà isáá kjín maestro koaàtsji ra kò'sín kòkòn-ya-la koni 'sín jñà mejèn-la nga kji'nchré. ⁴ Kincha'taxin-la ra kjohixi, kò jñà kji'ta-la ra taxki kuendo 'tse xita jchínga ra mì tsa kixi kjoa. ⁵ Tanga ji Timoteo, inda 'tè-la takin nita mé kjoa-nioo, tikjiín kjoa 'tse kjohi'in, kíí xá 'tìn nga tika'bísìn 'én nda-la Cristo, nda tihitjasìn xá ra ji kjongatsji.

⁶ An, ijyeé títsja-ná ijo-na koni jngo kjotjò 'tse Nainá. Ijyeé ijchó nichjin-la nga kiyáa. ⁷ Ijyeé nda kískajàn-tjìa xá-la Cristo; ijyeé nda ísihitjásdòn xá ra 'an kjongatsja; ndaá tsakátijnako jè 'én ra 'an makjiín-na a'ta 'tse Cristo. ⁸ Ndi 'ndi, jè Cristo ra xitaxá kixi tjin, tijnatjò jngo-la koròna ján ngajmi ra 'an tsjá-na tà ngatjì-la nga kixi

tsakátijnako. 'Kia nga kj'íí india-ni ra jè, mì tsa tà 'an ra tjábé-na, tí'koaá tjábé-te-la nga'tsì ra tjíjngo ikon nga inchikoñá-la Na'ín-ná.

Kó'sín tjín 'én ra bí'tin Pablo jè Timoteo

⁹Tixátíyi nga nditon nchrabájchon-ná. ¹⁰Nga jè Demas, ijyeé kitsjin-tákon-na. Jè 'ño matsjake kjoa ra tjín i isà'nde. Yaá kiji ya naxindá Tesalónica. Crescente, yaá kiji nangi Galacia, ko jè Tito yaá kii nangi Dalmacia. ¹¹Tà jé Lucas týjako-na. 'Kia nga kjinchrabì, tjáhajchatí Marcos, nchrabákji. Íí kochjeén-na a'ta 'tse xá ra tí'siaan. ¹²Jè Tíquico, yaá ísikáséen Éfeso. ¹³'Kia nga kjinchrabì, 'jcha-ná katò-na ra tsakajná ya naxindá Troas ya ni'ya-la Carpo. 'Jcha-ná jñà xajon-na, tanga jñà ra isa 'ño 'ño machjeén nga 'jcha-ná, jñà ra chrjabà kjòon.

¹⁴Alejandro, jè ra chjine kicha, 'ño 'cho tjín kjoa ra tísiko-na. Nainá katatsjá-la kjohi'in tà ngatji-la kjoa ra tí'sín. ¹⁵Ngaji Timoteo, tikondji ijo-li a'ta 'tse xita rakii. 'Nó kondra fi-la 'én ra bakon-yeé.

¹⁶'Kia nga isindajín ítjòn-na ya ngixkon xitaxá, niyá ra tsasiko-na. Nga'tsì xita kitsjin-takón-na. Kì kindá 'sín Nainá kjoa kii. ¹⁷Tanga jè Na'ín-ná tsasikoó-na. Kitsjá-na nga'ño mé-ni nga kjomà kichjàjin-la jñà xita jè 'én nda-la Cristo. 'Koaá 'sín kjomà-ni nga kií'nchré ijye ra mì tsa xita judío. Nainá tsasiko-na nga mì tsa tí'kia ki'tsi-na kjohi'in nga ngi ini'ken-na. 'Koaá 'sín kjomà-ni nga tsato, nga mì ya isikàtjen-jin-na jñà xita ya ñánda nga kitse xa. ¹⁸Na'ín-ná kosiko-na a'ta 'tse nga'tsì kjoa ra 'cho tjioon. Ko ikoó-na ñánda nga tíbatéxoma ján ngajmi. Nainá, kata'se-la kjoajeya nita mé nó ko nita mé nichjin-nioo. Ko'sín katama.

Ra fehe'ta-ni, Pablo síhixo'ta xita xákjén

¹⁹Tihixo'ti jè Prisca ko Aquila ko xita ra tjíhijyo ni'ya-la Onesíforo. ²⁰Erasto, yaá tsikijna ya naxindá Corinto. Jè Trófimo, ján isíkijna naxindá Mileto. Kiya-ní, mì tsa nda týjna. ²¹Tixátíyi nga nditon nchrabájchon-ná 'kia nga tikje 'fiì nichjin-la cho 'nchán. Tísíhixo'ta-li jè Eubulo, Pudente, Lino ko Claudia, ko nga'tsì xita ra 'ndsé chibé.

²²Jè Jesucristo ra týjna ítjòn-ná katijnako-li. Nga'tsì-no kata'se-no kjonda-la. Ko'sín katama.

Xajon ra tsikínda jè Pablo ra isìkasén-la jè Tito

Kó'sín síhixo'ta Pablo jè Tito

1 'An Pablo, ra chí'nda-la Nainá ma. Tí'koaá 'aán tsikíxáya-na Jesucristo mé-ni nga kòkjiín-la a'ta 'tse jñà xítà ra xá jè Nainá tsjahijin-ni, tí'koa ske ra kjohixi nga koma-la skexkón Nainá. ²'Koaá 'sín koma tà ngatji-la nga tjíngo ikon nga inchikoñá-la nga 'se-la kjobinachon iníma-la nita mé nichjin-nioo, koni 'sín ijye kitsjà tsa'ba Nainá skanda 'kiá nga tikjè sinda isà'nde. Nainá mì tsa 'én ndiso chja. ³'Kiá nga ijye ijchò nichjin, Nainá ra bachrjekàjin-ná kjohi'in isikatsíjeén 'én-la a'ta 'tse 'én nda-la Cristo ra kò'sín chjàya kò 'koaá 'sín kitsjà kjohixi nga 'an isìngatsja-na xá rakì. ⁴Ngaji, Tito, ra koni tsa i'ndí-na xin-la nga ngàsòn makjiín-ná a'ta 'tse Cristo, tísikásén-la xajon jè. Nainá ra Na'ín-ná ma kò jè Jesucristo ra tíjna ítòn-ná katatsjá-la kjonda kò kjo'nchán ya ajin iníma-li.

Xá-la Tito ya ján nangi Creta

⁵Kíí xá ya isíkijna-la ján nangi Creta nga jì síkixiyi xá ra chija'ta-isa. 'Koaá tí'sín kítsja-la kjotéxoma nga kìnchandi xítà jchínga ra síikinda naxindá-la Nainá nga jngó jngó naxindá. ⁶Xítà jchínga ra síhitjasòn xá, jñá-ní ra nda inchisíjchá ijo-la nga mì tsa yá ra 'cho tsò-la; ra jngo ma-ni chjoón-la. Kò jñà ixti-la machjeén-ní nga nda katakjiín-la a'ta 'tse Cristo. Mì kì nda tíjn tsa yá ra kítso-la nga kjoa 'tse isà'ndeé tímajin kò nga mì ma-la 'nchréhijon. ⁷Jè xítà ra síkinda naxindá-la Nainá ra xá-la Nainá síhitjasòn, machjeén-ní nga nda 'sijn, mé-ni nga mì yá ra 'cho kítso-la. Mì kì tíjnè-la nga 'nga ikon koma; mì kì tíjnè-la nga taxki kojti-la; nga xán kohijtako; nga xítà skajàn-kò; kò mì kì tíj'nde tsa ton chijé kotsjake. ⁸Ta isaá ndaá katasísin-la xítà ra bijchójkon. Jé katamatsjake kjoa ra nda tíjn. Indakjoa ká'té-la ikon. Kixi katijnako xítà. Tsje katasíjchá ijo-la ya ngxikon Nainá; nda katasíkinda ijo-la nga mì taxki 'sijn. ⁹Nda kjón kátíjin ikon 'én kixi koni 'sín ki'senajmí-la, mé-ni nga kò 'én nda ra bakón-ya koma kù'tin-ni xítà nga 'ñó ká'té-la ikon, tí'koaá koma síkixiya ra kondra fi-la jè ra kjohixi.

Kó'sín 'sín x̣iṭa ra kj'ií 'sín t̄jín 'én ra bakón-ya

¹⁰Tà ngat̄jì-là, t̄jín jchán x̣iṭa ra tájajín t̄jín inìma-là nga bakón-ya 'én ra nìmé ch̄jì-là t̄i'koḃ kondacha-là x̣iṭa ra kj'ií; j̄nà k̄jón ra 'ñó bìnè-là x̣iṭa ra kj'ií nga k̄jò'ñó s̄i'ta ch̄b̄a ijo-là k̄joa 'tse circuncisión. ¹¹J̄nà x̣iṭa k̄iì machjeén-là nga k̄íchja'a, nga j̄nà sískáya-là nga 'tsi x̣iṭa ra títsajna nga jngó jngó ni'ya. Tà jé ra mejèn-là nga ta t̄on síchijé'ta-là x̣iṭa nga kot̄jín 'én ra bakón-ya-là ra nìmé ch̄jì-là.

¹²Jngo x̣iṭa ch̄jine ra t̄iya-ni i'nde-là nangi Creta, 'koḃá 'sín kitsò-là x̣iṭa xákjén: “J̄nà x̣iṭa Creta, x̣iṭa ndiso-ní, x̣iṭa 'tsen-ní koni tsa cho ij̄nà, x̣iṭa chr̄j'a-ní, x̣iṭa 'tsé-ní.” ¹³'Én kix̄ií ra k̄iich̄ja x̣iṭa rak̄i; ra j̄i Tito, kí k̄o'sín tíxian-la, 'ñó t̄inákjoak̄i mé-ni nga nda k̄ítsajna-ni koni 'sín mak̄jiín-là a'ta 'tse Cristo, ¹⁴k̄o mé-ni nga mì j̄nà s̄īsin-là kuend̄o ra nìmé ch̄jì-là ra fit̄jngi i'ka-là x̣iṭa judío. T̄i'koḃ mì j̄nà s̄īsin-là k̄jotéxoma-là x̣iṭa ra mincha'taxìn-là ra k̄johix̄i.

¹⁵J̄nà x̣iṭa ra tsje t̄jín k̄jóbítsjen-là, tsjeé ma ijye-là n̄ita mé-nioo. Tanga j̄nà x̣iṭa ra mì k̄i tsje t̄jín k̄jóbítsjen-là k̄o mì k̄i mak̄jiín-là a'ta 'tse Cristo, sabà tjé ma-là n̄ita mé-nioo; skanda tjé t̄jín-te jé k̄jóbítsjen-là k̄o inìma-là. ¹⁶'Koḃá 'sín tsò nga beé Nainá tanga j̄nà k̄joa ra 'sín, yaá bakón nga mì tsa kix̄i k̄joa. X̣iṭa k̄i, 'ñó 'cho 'sín, mì k̄i ma-là 'nchréhijon, t̄i'koḃ n̄i mé ch̄jì-là, nga nijngo ma-là síhitjasòn xá ra nda t̄jióon.

Kjóbítsjen ra nda t̄jín takón-yi

2 Ngaji, 'koḃá 'sín t̄inákj̄i koni 'sín bakèn-là 'én nda ra j̄ién bakon-yeé. ²J̄nà x̣iṭa jchínga 'tse nax̄indá-là Nainá, indak̄joa kata'sín; nda kata'yaxkón; nda k̄jóbítsjen kata'se-là; nda katítsajnak̄o k̄joa ra mak̄jiín-là k̄o k̄jotsjacha-là, tse inìma kata'se-là mé-ni ch̄íkjoa-là k̄johi'in. ³J̄nà íchjín jchínga, 'koḃá 'sín katas̄jchá ijo-là koni x̣iṭa-là Nainá. K̄i x̣iṭa ch̄jajno-là. K̄i xán báhiytak̄o. K̄i katakón-ya k̄joa ra nda t̄jín. ⁴'Koḃá 'sín katakón-ya-là íchjín ra 'sa ixti, nga tsjake kata'sín 'x̄in-là, t̄i'koḃ tsjake kata'sín ixti-là. ⁵'Koa 'sín nda katakón-ya nga nda katas̄jchá ijo-là; tsje katítsajnak̄o ijo-là; nda katas̄kinda ni'ya-là; nda x̣iṭa katama; kata'nchréhijon-là 'x̄in-là; mé-ni nga mì yá ra k̄ich̄jajno-ilà 'én-là Nainá.

⁶'Koa t̄i'sín tinè-là j̄nà x̣iṭa 'x̄in ra ixti-isa, nga nda katas̄jchá ijo-là. ⁷N̄ita mé k̄joa-ni ra t̄jín, j̄i t̄jna it̄jín nga nda 't̄īn. 'K̄ia nga k̄okón-ya-là x̣iṭa, kix̄i t̄ik̄j̄ni k̄jóbítsjen-li, 'én kix̄i t̄inákj̄i; ⁸nda tsò 'én ra t̄inákj̄i ra mì yá bachrjengi mé-ni 'k̄ia nga k̄j̄i'nchré-là j̄nà ra x̣iṭa kondra, kosabá-là, nìmé sakò-là ra 'cho k̄itso-ná.

⁹ Kò'tìn-là jǎà xítà ra chì'nda títsajna'ńó, nda katasíhitjasòn ijye-là ni-là, nda katasísin-là mé-ni nga tsja 'se-là, kì kjingí'a-jìn; ¹⁰ kì síchijé'ta-là ni-là. Tà isáá nda kata'sín nga kata'ya-là nga xítà kixi-ní. 'Koaá 'sín ske-ni xítà ra kjí'í nga nda tǐn kjotéxoma-là Nainá ra bachrjekàjin-ná kjohi'in.

¹¹ Nainá ijyeé tsakón kjonda-là nga nga'tsì xítà ra tǐn nga tǐjtsa isà'nde maá kǐtjokajin kjohi'in. ¹² Jè kjonda-là Nainá, 'koaá 'sín bakón-ya-ná nga mì tǐ kì kò'sín 'sian-ná nga mì ma-ná 'yaxkén Nainá, tǐ'koa mì tǐjǎà sisin-lá kjoa'cho ra síjé ijo-ná ra tǐn isà'nde. 'Kia nga ijye kijmié kjoa kǐ, indakjoa síkǐjneeé kjobítsjen-ná, xítà kixí kameé, tǐ'koaá nda jchaxkén Nainá nǐchjin ra titsajneeé 'ndi 'ndi. ¹³ 'Koaá 'sín 'sieén kjoa kǐ nga ìnchichińá-lá kjonda ra 'ńó nda tǐn nga jcheé kjoajeya-là Jesucristo 'kia nga kǐtjojen india-ni. Jesucristo ra Nainá ra 'ńó 'nga tǐjna ra bachrjekàjin-ná kjohi'in. ¹⁴ Jè Jesucristo kitsjá ijo-là nga 'ken ngajo-ná. Jè tsikíchjǐtǐ-ná mé-ni nga kǐtjokajin-ná nga'tsì kjoa 'tse jé ra itsabá'ńó-ná tǐ'koa sǐtsje-ná nga ngi xítà naxindá 'tse kameé. Kò ngi tǐjǐngo takén nga síhitjasén kjoa ra nda tǐjoo.

¹⁵ 'Koaá 'sín takón-yi, tǐ'koa tǐ'tin xítà. 'Nó tǐnákjoakǐ koni 'sín tǐ'nde-li nga kotexomi. Kì yá ra bachrjengi-li.

Nda síhitjasén jǎà 'én ra makjǐin-ná

3 Tikítsjen-là nga katabexkón ra xítaxá títsajna kò nga'tsì ra kjotéxoma tǐjya tsja, nda kata'nchréhijon-là. Katasíhitjasòn nga'tsì xá ra nda tǐn. ² Kò'tìn-là kì xítà chjajno-là; kì xítà kjaán-kò; kjonda-ní ra kata'sín, ngi indakjoaá katasíko nga'tsì xítà.

³ Nga tǐ'koaá jíén, nga tǐ'sa kjotseé, mì kì mé machiya-ná. Mì kì ma-ná na'yáhijeén. Xín ndiyá tsikimayeé. Jǎà ki'nié nga'tsì kjoa ra 'cho tǐn koni 'sín síjé ijo-ná kò kjoa ra sasén-là. Yaá tsikítsajnajeén kjoa'cho kò kǐjoxítakòn. Tsakén-ná nga isǐjtike-ná xítà kò tǐ'koaá jíén ìnjtichaá-teé xàngieé. ⁴ Tanga Nainá ra bachrjekàjin-ná kjohi'in, 'kia nga tsakón kjonda-là kò kjotsjacha-là a'ta 'tse xítà, ⁵ tsachrjekàjin-ná kjohi'in. Mì tsa ki-ni nga kixi kǐ'nié. Ta ki-ní nga kjòhimake-ná. 'Kia nga isǐtsje ìnimá-ná, kitsin xǐtseé india-ná kò jé Inimá Tsje-là Nainá isǐxǐtseyá-ná. ⁶ Nainá 'ńó nda isǐkǐjnajin ya ìnimá-ná jè Inimá Tsje-là ra a'ta 'tse Jesucristo ra bachrjekàjin-ná kjohi'in. ⁷ 'Kia nga ijye isǐkixiya-ná kjonda-là Nainá, 'koaá 'sín kǐtsajneeé nga ìnchichińá-lá kò tǐjǐngoó takén nga jè ìnimá-ná 'seé-là kjobinachon ra mì fehe'ta, ra tǐjábé-ná tà ngatǐ-là ìxti-là Nainá 'mì-ná.

⁸ 'Én kǐ, ngi 'én kixi-ní. 'Koaá 'sín mejèn-na nga 'ńó tinè-là xítà, mé-ni jǎà xítà ra makjǐin-là a'ta 'tse Nainá nda katasísin-là kjoa ra

nda tjin. Kjoa kii 'ño nda tjin; machjeén-la nga'tsi xita. ⁹Tanga kii jña nisin-la kjoa ra nímé síchiya-ná ko kjoa ra 'tse xita jhinga kjotseé ra mi tsa kixi kjoa. Kii kjosi nisin-la ko kjoa ra chitiya-ná 'tse kjotéxoma-la Moisés. Kjoa kii, mi kii machjeén, nímé chji-la.

¹⁰Jè xita ra naxindá-la Cristo mejèn-la sijiòya, tinákjoa 'taxin jò jàn 'ka-la. Tsa mi kii kji'nchréhiyon-li, tináchrjekajin ya naxindá-la Nainá. ¹¹Ji, ijyeé 'yi nga jè xita rakii, ijyeé itsón kjobítsjen-la. 'Choó tí'sín. Jé tibanè-la ijo-la.

'Én ra tsjá-la jè Tito jè Pablo ra fehe'ta-ni

¹²'Kia nga sikásén-la Artemas ko ñá tsa jè Tíquico, tixatíyi nga nchrabájchon-ná ya Nicópolis. Ijyeé ko'sín ískosòn-la, nga yaá kótijna 'kia nga nichjin cho 'nchán. ¹³Tisikii Zenas, jè ra nda be kjotéxoma, ko Apolos; 'ti-la mé ra machjeén-la mé-ni nga koma kiji-ni nánda nga inchifi, nga nímé ra siji chija'ta-la. ¹⁴Jña ra xita tsajién, 'koáá tí'sín katama-la kjoa ra nda tjin, nga katasiko xita tsa mé ra chija'ta-la, mé-ni nga nda katasíchjeén-ni nichjin ra tí'bi-la nga kátijna jngo kjoa ra chji-la.

Kjoa nihixo'ta ra fehe'ta-ni

¹⁵Nga'tsi xita ra i títsajnakò-na tíshixo'tà-li. Ti'koáá tihixo'ti ijyi jña ra matsjake-ná nga ngàsòn makjiín-ná a'ta 'tse Cristo. Kjonda-la Nainá katijnakò-no nga'tsi-no. Ko'sín katama.

Xajon ra tsikínda jè Pablo ra isikasén-la jè Filemón

Kó'sín síhixo'ta Pablo jè Filemón

1 Tísixó'tá-la jì 'ndsé Filemón ra 'ñó tsjake-la, jì ra tìjè-ni xá tji'nì koni jè xá ra tí'siaan. 'Aán-ná Pablo ra ta ngatjì 'tse Jesucristo nga ndayá tíjna'ya, 'koáá 'sín tìbindá-la jè xajon rakìi kò jè 'ndsé Timoteo. ²Tìhixo'tá-ná jè tichjeé Apia kò jè xità xàngieé Arquipo ra taña inçhibixkàn-tjié kjoa kii; kò tìhixo'ta-te-ná nga'tsì jñà xità naxindá-la Cristo ra ya maxkóya ya ni'ya-li. ³Nainá ra Na'ín-ná ma kò jè Jesucristo ra tíjna ítjòn-ná katatsjá-no kjonda kò kjo'nchán ya ajin inìma-no.

Kó'sín nga 'ñó makjiín-la ra a'ta 'tse Cristo jè Filemón

⁴Kia nga chjà'tà-la jè Nainá, síkítsjen-yá kji'tá-la ra jì kò 'koáá 'sín xin-la nga tse kjonda kata'se-la ra jè, ra a'ta tsaji. ⁵Nga ijyee ki'senajmí-na kó'sín nga 'ñó kji'tatakìn a'ta 'tse Jesús ra tíjna ítjòn-ná kò kó'sín nga 'ñó tsjachi jñà xità-la Nainá. ⁶'An, 'koáá 'sín tísíjé-la Nainá nga nda katabitjasòn koni 'sín nga nda tjinìngàsòn-kii jñà xità xàngii ra i'ka jè kjoa ra kji'tatakìn mé-ni nga nda jchaxkon-isa-ni nga'tsì kjonda ra ma 'nié a'ta 'tse Cristo. ⁷Jì 'ndsé batoó matsja-na kò batoó ma'ñótakoàan 'kia nga kò'sín tjín-li kjotsjacha, nga a'ta tsajii-ní jì ndí 'ndsé nga 'nchán tjín-ni inìma-la xità-la Nainá.

Kó'sín jè Pablo isíjéti jè Onésimo

⁸'Koaá ma-ni, ni'sín tjí'nde-na ra a'ta 'tse Cristo nga ma ki'tín-la mé ra machjeén nga 'siin, mì tsa kò'sín tíbi'tín-la, ⁹nga ta jngoó kjonda tísíjé jnchro-la; nga be-náa nga matsjacha-ná xàngieé; isaá koni 'sín 'kiaa ra 'an, ijyee xità jhínga-na, 'an ra 'mì-na Pablo, kò tì'koáá ndayá tíjna ra ta ngatjì 'tse Cristo Jesús. ¹⁰'Koaá ma-ni nga kò'sín tísíjé jngo-la kjonda ra a'ta 'tse Onésimo, jè ra kò'sín ma-na koni tsa i'ndí-na ma skanda 'kia nga kjokjiín-la ra a'ta 'tse Cristo; nga 'kiaá ítsi'kenajmíya-la 'kia nga kò'sín tíjna 'an ndayá.

¹¹Nga tì'sa kjotseé, mì kì nda kjochjeén-li jè Onésimo, tanga 'ndi 'ndi ijyee maá kochjeén-li, kò maá kochjeén-te-na. ¹²'Koaá

'sín tísikásén india-la, ni'sín bato 'ñó tsjake. ¹³Ndaá-la 'se tsa i katijnako-naq tsiki, koni tsa ji kjòn-ni ra bisiko-ná i ndayá nãnda nga tijnã ra ta ngatji 'tse 'én nda-la Cristo. ¹⁴Tanga majìn-na jngo kjoa 'siaan, ra kjè sa ji tijnã takìn, nga majìn-na ta kjo'ñó katama-li jè kjonda ra tísijé-la; jé mejèn-na tsa inima-li katanchrabájin-ni. ¹⁵Tsa kíi ko'sín kjomà jnchro-ni nga jè Onésimo tsasi'taxìn chiba nichjin-li, mé-ni nga 'ndi, 'koaá 'sín ma chjibétjò-ni nga ya kijnako-li skanda ta kjiá-nioo. ¹⁶Tanga 'ndi-ni, kì chjàn ta ko'sín chjibétji koni tsa jngo chi'nda ra ta siixá kjotjò-li; nga 'ndi-ni, isaá chjì-la, nda mí 'koa-ni koni tsa jngo chi'nda. Ndaá chjibétji 'ndi-ni koni jngo 'ndsì ra bato 'ñó tsjachi. Ra 'an, batoó 'ñó tsjake; ko ji tjinèa-la isa 'ñó kotsjachi, isaá 'ndi, mì tsa ta chi'nda-li ma, ijyeé 'ndsè chiba jìon ra a'ta 'tse Na'ín-ná.

¹⁷Tsa kixi kitíi kjoa, nga 'ndsì 'mí-ná ra a'ta 'tse Cristo, 'koaá 'sín chjibétji koni tsa 'an kjòn-na ra tjichjibétjó-ná. ¹⁸Tsa mé ra isiko-li ko tsa kó'ki tjen'tin-li, 'an tikíchjì-ná. ¹⁹'An Pablo, 'an sabá tbindá xajon rakii, 'aán kichjì tsje-la; ni'sín ijye tjin-te-li nga 'aán tjen'tin-ná kjobinachon ra tjin-li 'ndi-ni. ²⁰Ji ndi 'ndsé, 'koaá 'sín tjin kjonda ra tísijé-la, mejèn-na nga katasakó jngo-na kjonda ra a'ta tsaji koni 'sín nga bakèn-la ra 'ndsé chibé a'ta 'tse Na'ín-ná; ko'sín tjetakìn inima-na ra a'ta 'tse Cristo.

²¹Be-náa nga 'koaá 'sín sihitjasìn; 'koaá ma-ni nga ko'sín tbindá-la xajon rakii; ko skanda maá-li nga isa kjìn kjoa 'siaan isi koni 'sín tjin ra tísijé-la. ²²Ti'koaá tjen tinda itsé-ná i'nde ya ni'ya-li, nga 'koaá 'sín tíkoñáa koni 'sín nga inchiníjé'ta-la jìon Nainá, kijchó nichjin nga kijcho katsjén-no.

'Én-la Pablo ra fehe'ta-ni

²³Tísíhixo'tà-li jè Epafras, xita xàngieé ra taña titsajna-jìn ndayá ra ta ngatji 'tse Jesucristo. ²⁴Ti'koaá tísíhixo'tà-li jè Marcos, Aristarco, Demas ko jè Lucas, xita ra i inchibasiko'ta-na.

²⁵Jè katatsjá-no kjonda-la Jesucristo jè ra tijnã ítjòn-ná nga katjaha'sen-jin ya inima-no. Ko'sín katama.

Xajon ra inikasén-la jñà xità Hebreo

Kó'sín jè Nainá jé I'ndí-la síchjeén nga chja-ná

1 Nga tì'sa kjetseé jè Nainá kjín 'ka kiichja-la jñà xità jchínga-ná nga isichjeén jñà xità ra kiichja ngajo-la, nga kjìn skoya tjín-ni kó'sín nga kiichja-la. ²Tanga 'ndí 'ndí nga ijye tífehe'ta nichjin, jè I'ndí-la tísichjeén nga tíchja-ná ra a'ta 'tse, kò tije-ni ra isichjeén nga tsikínda isà'nde, jé isingatsja ijye nga'tsì tsajmì ra tjín. ³Jè I'ndí-la, jè bakón tsijen-ná jè kjoajeya-la Nainá, kò jé bakón-ná kó'ki kjòn-ni kò kó'sín 'sín Nainá. Jè nga'ñó-la 'én ra chja, jé itsabá'ñó-ni isà'nde. 'Kia nga ijye isikijne nga kjomà isìtsje jé-ná, akjòn tsihijin ján ngajmi nga tsikijna'ta ya nga kixi-la Nainá.

Kó'sín kjòn jñà ikjali kò jè I'ndí-la Nainá

⁴Jè I'ndí-la Nainá tíjna ítjòn; isaá 'ñó 'nga tíjna koni jñà ikjali, ta ngatji-la nga isaá 'ñó chjí-la jè 'í ra ki'tsì-la.

⁵Nga jè Nainá, nijngo ikjali ra kò'sín kitsò-la:

Jíí-nì ra I'ndí-na

kò 'aán-ná ra Na'in-li.

Tì'koaá nijngo ikjali ra kitsò-la:

'Aán koma Na'in-la,

kò jè koma I'ndí-na.

⁶Jè Nainá, 'kia nga isikasén jè I'ndí-tjòn-la ya isà'nde, tì'koaá 'koaá 'sín kitsò:

Nga'tsì jñà ikjali-na, katabexkón-ní.

⁷Tanga ra a'ta 'tse jñà ikjali, kíí 'sín tsò:

Nainá, maá-la nga tjo 'sín jñà ikjali-la.

Kò maá-la ni'í 'sín jñà chí'nda-la.

⁸Tanga ra a'ta 'tse I'ndí-la, tsó-ní:

Jí-ní Nainá, kò jíí kòtexomi ta mé nichjin-nioo,

ngi kixíí nichjín jè kjetéxoma ra tjíya ndsji.

⁹Jé matsjachi jè kjoa ra nda tjín, kò jticha-ní jè kjoa ra 'cho tjín.

'Koaá ma-ni, 'an ra Nainá-li 'mì-ná, xá tsjahíjin-ila

nga isa nda jchaxkón-li kò isa tse kjotsja 'se-li

koni jñà xità xàngii.

¹⁰ Tì'koaá tsò-ní:

Jì ra tijna ítjìn, skanda tì'sa tjà'tsin-la kjoa;
jìf tsikindi jè isà'nde,
ko jìf tsikindi jè ngajmi.

¹¹ Ngaji, kijna-ní skanda ta mé nichjin-nioo;
tanga jè isà'nde ko jè ngajmi kjehe'tà-ní
ko kojchínga-ní koni 'sín ma jñà nikje nga majchínga,

¹² 'koaá 'sín kíxkóyi koni jngo nikje ra tsjayeé
ko 'koaá 'sín sikaatjìyi koni 'sín nga fahatjìya nikje.
Tanga ra jì 'koaá 'ki koma kji'ti,
ko jè nichjin-li mì kì kjehe'tà.

¹³ Nainá, nijngo jñà ìkjalì-la kitsò-la:

Ì tijna'tá-ná ya chrja nga kixì-na,
skanda 'kia nga sikítsajnangia jñà kondra-li ya ñánda
nga inchasòn ndsàkì.

¹⁴ Nga jñà ìkjali, tà isén nichjin tsje-ní, ko yaá síxá'ta-la Nainá; jñà nikasén nga basìko jñà xita ra tjábé-la kjonda nga kitjokajin kjohi'in 'tse jé-la.

Kó'sín machjeén nga sikondeé jè 'én ra tsachrjejin-ná kjohi'in

2 Kíí machjeén-ní nga isa nda sisieén 'én ra ijye ina'yé, mé-ni nga mì xìn ndiyá kjìn-né. ² Jñà kjotéxoma ra Nainá kitsjà 'kia nga isichjeén jñà ìkjali jñà nichjin ra ijye tsato, ki'seé-la kjohixi; ko jñà ra tsakátsji-jé nga mì kì isihitjasòn, ki'tsí-la kjohi'in koni 'sín nga bakèn-la jñà jé ra tsakátsji. ³ Tì'koaá jién, mì kì koma kjoaàjno-ná kjohi'in tsa mì kì sikondeé jè kjoa ra bato 'ñó chjí-la koni 'sín nga ijye itjokàjieén kjohi'in a'ta 'tse jé-ná. Nga jé kjón Na'ín-ná kiichja ítjòn nga ma kítjoiéén jé-ná; ko ra kjomà askan-nioo, jñà nda kisìchiya-ná jñà xita ra kíí'nchré kjòn-la jñà 'én kii, nga ngi 'én kixi kiti-ní. ⁴ Nainá, tì'koaá isikixiyandaá kjoa kii 'kia nga kjìn skoya kjojkón tsakón ko 'kia nga isika'bí kjotjò ra tsjá jè Inìma Tsje-la; 'koaá 'sín kitsjá koni 'sín nga kjomejèn-la ra jè.

Yá ra bachrjekàjin-ná kjohi'in 'tse jé-ná

⁵ Nga Nainá, mì tsa jñà ìkjali kitsjà-la nga jñà kotéxoma-la jè isà'nde ra 'sa nchrabá jè ra inchichibaya-ná. ⁶ Tanga tíchjaá jngo 'ká xajon ra tjí'ta 'én-la Nainá ñánda nga tsò:

Jì Na'in, ¿yá-ni ra jñà xita?

¿A bakèn-la nga ko'sín jì makájno-li nga níkítsjin ra a'ta 'tse?

⁷Ta chibaá nìchjin kò'sín isa nangi inìkíjni koni jñà ìkjalì.
Tanga ra kjomà askan, ki'tsi-la jì kjoajeya kò ndaa
inìkíjna-ni nga kijchaxkón;

⁸kò nga'tsi tsajmì, yaá inìkítsajnangi iyyi ya анги ndsako
[mé-ni nga jè kotèxoma ijye-la].

Jè Nainá, 'kia nga kò'sín ya tsikíhijyongí ijye ya анги ndsako, 'koaá
'sín chja-ni nga nimé tsajmì tjín ra mì tsa jè tibatéxoma-la. Tanga
takó kjè kì nda 'ya-la tsa jè tibatéxoma ijye-la nga'tsi tsajmì. ⁹Tanga
'ndì, machiya-ná nga jè Jesús, nì'sín nangi inìkíjna chiba nìchjin koni
jñà ìkjalì, tanga 'ndì 'ndì, jeyaá tíjna, kò 'ngaá tíjna nga tibatéxoma,
ta ngatjì-la kjohi'in ra isìkjiín 'kia nga 'ken. Ngì tà kjonda 'tse
Nainá-ní nga kò'sín jè tsatojin ngajo-la kjobiya nga'tsi xita.

¹⁰Kjoa kixíj ra ki'sín Nainá, jè ra tsikínda nga'tsi tsajmì ra tjín,
'kia nga kò'sín isikatojin kjohi'in I'ndí-la, mé-ni nga jè kjohi'in ra
tsatojin I'ndí-la, 'koaá 'sín isìkò nga nimé ra ichija'ta-la, mé-ni nga jè
koma kochrjekàjin kjohi'in nga'tsi ixti-la Nainá ra jè mejèn-la nga ya
kítsajnako ñándà jeya tíjna ra jè. ¹¹Nga jè I'ndí-la Nainá, jé sítsje
xita ra tjín-la jé, kò jñà-nì xita ra sítsje, tajngo Na'in ma-ni. 'Koaá
'sín ma-ni nga mì kì masabà-la nga 'ndse tsò-la jñà xita ra sítsje. ¹²Jè
xajon-la Nainá, 'koaá 'sín tíchja nga tsò:

'Kenájmí-la jñà 'ndsèe ra a'ta tsaji,
kò seé-la ra jì ya ajin xita naxindá-li.

¹³Tì'koaá tíj'ta ñándà nga tsò:
Jé Nainá ma'ñó'ta ikon.

India tíj'ta-isa ñándà nga tsò:

Í tíjnako jñà ixti ra Nainá kitsjà-na.

¹⁴'Koaá 'sín tjín koni jñà ixti-la xita nga tajngo jní kò tajngo
ijo-ní; 'koaá tí'sín jní kò ijo ki'se-la jè Jesús mé-ni nga a'ta 'tse
kjobiya-la ma isikijne-la jè xita-níj ra tjín-la nga'ñó nga ma-la sí'ken
xita. ¹⁵Jesús, 'koaá 'sín kjomà'tin mé-ni nga kjomà isíkítsajnandí-ni
nga'tsi xita ra ki'ta nìchjin inchitsakjón-la jè kjobiya, nga 'koaá 'sín
títsajna koni tsa tjíté'ñó-la nga kó'ki nìchjin bitsajnakon. ¹⁶Jesús mì
tsa ki xá 'ji-ni nga jñà ìkjalì kosìkò, kíí xá 'ji-ni nga jñà kosìkò ra
xita tje-la Abraham. ¹⁷'Koaá 'sín kjomà-ni nga jè Jesús tjínè-la nga
kò'sín ngàsòn kjomà koni jñà xita 'ndse, mé-ni nga kjomà na'mì ítjòn
kjomà-ni ra tjín-la kjohimatakòn ra nda síhitjasòn xá-la Nainá, nga
kjomà tsikíchjítjì jé-la xita ra a'ta 'tse kjobiya-la. ¹⁸Koni 'sín nga
kìsìkjiín kjohi'in nga itjá'ta ra jè, 'koaá tí'sín ma-la kosìkò jñà xita ra
sìkjiín kjohi'in 'kia nga tjá'ta.

Kó'sín Jesús isaá jeya tíjna mì 'koa-ni koni jè Moisés

3 Jiòn ndí 'ndsé ra xítà naxindá tsje 'mì-no ra xá ko'sín kùichja-no Nainá nga xítà 'tse kitso-no, 'koaá 'sín nda tikítsjen koni 'sín nga makjín-ná nga jè Cristo Jesús ra xá Nainá tsikíxá-là kò nga na'mì ítjòn isfíkijna. ² Jesús, 'koaá 'sín nda tísihitjasòn jè xá-là Nainá ra xá ko'sín ki'tsi-là, koni 'sín nga jè Moisés ndaá isihitjasòn xá-là ya a'ta 'tse naxindá-là Nainá. ³ Tanga jè Jesús, isaá jeya tíjna koni jè Moisés. 'Koaá jngoya-là koni jngo xítà ra bínda ni'ya, isaá jeya bijna ra jè, nda mí 'koa-ni jè ni'ya ra bínda. ⁴ Nga'tsi ni'ya, tsijen xítáá bínda; tanga jé Nainá ra tsikínda ijye nga'tsi tsajmì ra tíjn ya isà'nde. ⁵ Ra ngi kjohixi, jè Moisés, koni xítà chí'nda-là Nainá, nda isihitjasòn xá-là ya ajin naxindá-là Nainá. Kíí xá ki'sín nga jè kitsjà 'én kó'sín kitsò Nainá ra koma askan-ni. ⁶ Tanga jè Cristo, ra l'ndí-là Nainá ma, jé batéxoma a'ta 'tse naxindá-là; kò jè naxindá rakiòò, jién-né tsa ngi kixi kitsajneé skanda 'kia nga kjehe'tà nichjin koni 'sín nga 'ñó kji'tatakén nga ngi koó kjotsja-ná inchichiñá-lá kjonda-là Nainá.

'Kia nga kitjáha'seén ñánda síkjáyéé a'ta 'tse Nainá

⁷ 'Koaá 'sín tsò jè Inìma Tsje-là Nainá ya xajon ra tíj'ta 'én-là Nainá nga tsò:

Tsa inchina'yá jiòn 'ndí 'ndí-nì jè 'én-là Nainá,

⁸ kì tà chjàn nítája inìma-no koni 'sín ki'sín jñà xítà
ra kondra kù-là Nainá

nga iskó'ta ya i'nde'taxìn ñánda-nioò nga nangi kixi.

⁹ ['Koaá ma-ni nga ko'sín kitsò Nainá:]

Jñà xítà jchínga-no iskó'tá-na,

kò ichán nó kijtse jñà kjoa ra kí'siaa.

¹⁰ 'Koaá 'sín ma-ni nga kísíjchán-kò jñà xítà kù,

kò 'koaá 'sín kixian-là: “Jiòn, kji'tá nichjin ta kji'í
'sín ndiyá fiko-no jè inìma-no,

kò majìn-no nga chjíbé jè ndiyá-na.”

¹¹ 'Koaá ma-ni nga 'kia nga 'ñó kjoiti-na, kítsja-ná
'én-na nga kixian:

“Mì kì kjoaha'sen-jin ya i'nde-na ñánda-nioò nga ma níkjáya.”

¹² Ndí 'ndsé, nda tikínda ijo-no; kì nijngo jiòn ra kjoa'cho sífíkijnajin inìma-là nga mì kì makjín-là mé-ni nga mì kosen'taxìn-là Nainá ra tíjnakon. ¹³ Ta isaá 'tì nga'ñó-là xàngioò nga jngó jngó-no nga nichjin nichjòn 'kia nga tíjna-isa jè nichjin, mé-ni nga niyá ra ya kotájajín-ni jè kjoa 'tse jé ra skóondacha-là. ¹⁴ Jién, yaá nakjoá-né ya

a'ta 'tse Cristo, tsa ngi ko'sín nda kòkjiín-ná skanda 'kia nga kjehe'tà nichjin koni 'sín nga kjokjiín-ná nga tì'sa ítjòn.

¹⁵ Xajon ra tjí'ta 'én-là Nainá, 'koaá 'sín tíchja nga tsò:

Tsa inchina'yá jìòn 'ndì 'ndì-nì jè 'én-là Nainá,

kì tà chjàn kò'sín nítája inìma-no koni 'sín ki'sìn jñà xità ra kondra kiji-là Nainá.

¹⁶ ¿Yá xità-ni ra kí'nchré 'én-là Nainá kò akjòn kondra kiji-là? Jñà-ní nga'tsì xità ra jè Moisés tsachrjekàjin ya ì'nde Egipto. ¹⁷ ¿Kò yá xità-ni ra ichán nó isíjchán-kò jè Nainá? Jñà-ní xità ra tsakátsji-jé kò yaá 'ken ya aya ndiyá ya ñándà nga nangi kixì. ¹⁸ ¿Kò yá xità-ni ra Nainá kò'sín kitsò-là nga mì kì kjoaha'sen-jin ya ì'nde-là ñándà ma níkjáya? Jñà-ní xità ra mì kì isihitjasòn-là. ¹⁹ Kò 'koaá 'sín tísijin-ná, nga kí mì kì 'jaha'sen-jin-ni ya ì'nde ñándà ma níkjáya ta ngatji-là nga mì kì kjokjiín-là.

4 'Kia nga takó tíjna-isa 'én-là Nainá ra ijye kitsjà nga ma kítjáha'seén ñándà nga tíjna ì'nde-là ñándà ma níkjáya, tjinè-là nga nda sikondeé ijo-ná tsa kí nichjin-ni mì kì koma kítjáha'sen i'ka. ² Jién ijyeé tí'senajmí-ná 'én xítse ra nda tsò koni 'sín ki'senajmí-te-là jñà xità jchínga-ná. Tanga ra jñà, ta kjo'tjó-ni nì'sín ki'senajmí-là, nga mì kì ngàsòn kjokjiín-là koni jñà xità ra i'ka ra isihitjasòn jñà 'én kiì. ³ Tanga jién-né ra ijye makjiín-ná kítjáha'seén ya ì'nde ñándà ma níkjáya. Koni 'sín kitsò Nainá:

'Koaá ma-ni nga ngi koó kjoiti-na nga kítsja 'én-na nga kò 'sín kixian

nga mì kì kjoaà'sen-jin ya ì'nde-na ñándà ma níkjáya.

Nì'sín jè xá-là Nainá ijyeé kjo'tseé ijyehe'tà, skanda tì'kia-ni nga isinda isà'nde. ⁴ Jè xajon ra tjí'ta 'én-là Nainá, 'koaá 'sín tíchja a'ta 'tse nichjin ra ma-ni ito nga tsò:

Ra ma ito nichjin kisíkjáyaá jè Nainá nga ijyehe'tà ijye xá-là.

⁵ Tíjé-ni jè xajon ra tjí'ta 'én-là Nainá india tíchja-isa nga tsò:

Mì kì kjoaà'sen-jin ya ì'nde-na ñándà nga ma níkjáya.

⁶ Jñà xità ra kí'nchré ítjòn 'én ra nda tsò mì kì 'jaha'sen ya ì'nde rakì ta ngatji-là nga mì kì isihitjasòn; tanga takó chijaá i'ka xità nga kjoaha'sen ya ì'nde rakì. ⁷ 'Koaá ma-ni jè Nainá tsikíjna ìjngo-isa nichjin, jè nichjin 'ndì 'ndì, koni 'sín kiichja David a'ta 'tse, 'kia nga askan-nioo nga tíchja ya xajon ra tjí'ta 'én-là Nainá nga tsò:

Tsa 'ndì 'ndì nga inchina'yá jìòn jè 'én-là Nainá,

kì tà chjàn nítája inìma-no.

⁸ Koni jè Josué mì kì kjomà kitsjà-là nichjin níkjáya jñà xità Israel, kí kò'sín askan-nioo, Nainá isikàxki ìjngo-isa nichjin níkjáya. ⁹ 'Koaá ma-ni jè naxindá-là Nainá tíjna ìjngo-isa-là nichjin ñándà nga ngi

sìkjàya. ¹⁰ Nga jè xità ra 'faha'sen-jin ya kjoa níkjàya-la Nainá, tì'koaá síkjàya-ní ra kjoa 'tse xá-la koni 'sín isíkjàya jè Nainá ra a'ta 'tse xá-la. ¹¹ Machjeén-ní nga 'kì nga'ño-lá ijo-ná nga kítjáha'sen-jieén ya kjoa níkjàya-la Nainá, kò mì kì kò'sín 'sieén koni 'sín ki'sìn jñà xità ra mì kì isìhitjasòn.

¹² Jè 'én-la Nainá tijnakon-ní kò tjin-la nga'ño; isaá ta nda bate nda mí 'koa-ni koni jngo kicha ndajò ra ijò nga jò 'ka; 'faha'sen-jin-ní skanda ya ajin inima-ná kò ya ajin kjobítsjen-ná; tì'koaá 'faha'sen-jin-ní skanda ñánda tijkjo ninda-ná kò bijchó skanda ya aya-la; kjó'tajin-ní kótsò kjobítsjen ra tjin-jin ya ajin inima-ná kò mé ra mejèn-la nga 'siin. ¹³ Nga'tsi ra Nainá tsíkínda, nímé ra tí'ma a'ta 'tse; nga nga'tsi kjoa, tjin tsijen ijyeé-ní ya ngixkon jè ra tjinè-la nga 'kì-lá kindá.

Mé xá ra tjin-la ra ngi jè saba na'mì ítjòn

¹⁴ 'Ndi-ni nga ijye 'yeé nga tjna jngo-ná ra ngi jè saba na'mì ítjòn, jè ra 'mì Jesús ra I'ndí-la Nainá, jè ra 'jaha'sen-jin ngajmi ya ngixkon Nainá, 'koaá ma-ni nga machjeén-ní nga kixi kítsajneé a'ta 'tse 'én ra makjiín-ná. ¹⁵ Nga jè na'mì ítjòn ra tjna a'ta tsajién, maá-la kohimake-ná tsa 'kiá mé kjoa ra mejèn kajieén; nga jè, 'koaá tì'sín itjá'ta koni 'sín sa'koa tjà'té ra jién; ta jé-ní nga níkjía tsakátsji-jé ra jè. ¹⁶ 'Koaá ma-ni nga ngi kíjngo-lá takén nga sichraña'ta-lá ya ñánda tibatéxoma Nainá ra tjin-la kjonda, mé-ni nga skehimatakòn-ná kò sakó-ná kjonda-la nga kosíko-ná 'kiá kjòn nga tímachjeén-ná.

5 Nga'tsi jñà ra na'mì ítjòn, yaá tjahíjin ya ajin 'tse xità naxindá mé-ni nga chjatjì-ni xità naxindá ya ngixkon Nainá kò mé-ni koma tsjá-la kjetjò Nainá kò sù'ken cho ra ta ngatjì kjoa 'tse jé-la xità. ² Koni jè na'mì, sa'koaá mahindaá-te inima-la, 'koaá 'sín ma-ni nga ma behimá jñà xità ra mì kì machiya-la kò jñà ra xìn ndiyá tjimaya. ³ Ta ngatjì-la kjoa ra ma'tin, kisi'keén-te cho ra kjoa 'tse jé-la koni 'sín nga isì'ken cho ra kjoa 'tse jé-la xità naxindá.

⁴ Niyá ra tà jè tajngo bí'ta ijo-la jè xá'nga ra kii; tà jé-ní jè ra xá Nainá chja-la koni 'sín nga jè Nainá kiichja-la jè Aarón. ⁵ 'Koaá ma-ni nga tì'koaá Cristo, mì tsa tjiè 'nga isíkijna-ni ijo-la koni na'mì ítjòn; jè Nainá-ní ra kitsjà-la jè xá 'nga rakì, 'kiá nga kitsò-la:

Jíí-ní ra I'ndí-na,

kò 'aán-ná ra Na'in-li.

⁶ Tijé-ni xajon ra tí'ta 'én-la Nainá india-isa tíchja ñánda nga tsò:

Jíí-ní ra na'mì tijni skanda ta mé níchjin-nioo,

jè xá-li, 'koaá tì'sín tjin koni jè xá ra ki'se-la jè

ra tsi'kìn Melquisedec.

⁷ Jè Cristo 'kia nga tsikijna i isà'nde 'ño kiichja'ta-la Nainá, nga koó ndáxkon tsikítsa'ba-la ko isíjé'ta-la jè ra tjín-la nga'ño nga ma-la kochrjekàtji a'ta 'tse kjobiya; jè Nainá ki'nchré-la ta ngatjì-la nga 'ño nda kijtsexkón. ⁸ Jè Cristo, ni'sín I'ndí-la Nainá ma, yaá kjomà-la isihitjasòn 'kia nga isikjiín kjohi'in. ⁹ 'Kia nga mì tì mé ra ichija'ta-la, 'koaá 'sín kisijna nga jè kochrjekàjin kjohi'in xita skanda ta mé nichjin-nioo, nga'tsi ra sihitjasòn-la. ¹⁰ Jè Nainá, 'koaá 'sín isíkijna Jesús nga na'mì ítjòn kjomà; kitsjá-la xá koni jè xá ra ki'se-la Melquisedec.

Kó kjòn ra kjè nda machiya-la

¹¹ A'ta 'tse kjoa ki, kjín jchán tjín-ni ra ma 'senajmí-isa-najiòn, tanga 'ño chjá tjín kó'sín nga 'senajmíya ta ngatjì-la nga 'ño i'in machiya-najiòn. ¹² Tsa nda kjòn-ni tsiki, ijyee-la kjetsee maestro 'ño nda ma jìòn; tanga takó machjeén-najiòn nga chjítá'yá xitse india-no 'én-la Nainá kó'sín ma'tsia kjòn-ni jñà ra isa chiba chjá tjín. 'Koaá 'sín kjomà india-najiòn koni kjòn ndí ixti-xó ra takó tsjín 'bi nga kjè tsa ma-la bakjèn niño. ¹³ Nga'tsi ra takó ko'sín kjòn koni kjòn ra tsjín 'bi, ixti-ní, nga kjè kì machiya-la kó'sín tjín ra kjoakixi. ¹⁴ Tanga tà jñà ma bakjèn niño ra ijye xita jchínga, jñà ra ijye nda machiya-la mé kjoa ra nda tjín ko mé kjoa ra mì kì nda tjín, nga ijyee ko'sín kjònga-la.

6 Machjeén-ní nga nda katamajchá kjobítsjen-ná a'ta 'tse Cristo nga mì tsa ta jñà chjítá'yáko ki'té jñà 'én ra ichitá'yé nga 'sa ítjòn; nga mì tsa ta jñà sikítsjen-yá kji'té jñà kjoa ra ma'tsia-ni nga basiko'ta-ná, koni jñà kjoa, nga iníkájneé kjoa ra 'tse jé-ná nga mì tì jé tsakátsji-né jè ra ndiyá kjobiya fikó-ná tsiki; tì'koaá mì tsa ta jè chjítá'yáko ki'té jè kjoa 'tse koni 'sín nga kjokjiín-ná a'ta 'tse Nainá, ² ko a'ta 'tse kjetéxoma ra 'tse kjoa satínda, ko 'kia nga fasón-lá ndsee xàngieé, ko kjoa ra faháya-ila mi'ken, ko kjoa 'tse 'kia nga kùndajín-ná Nainá mé ra kòko-ná skanda ta mé nichjin-ni. ³ 'Koaá 'sín ma chjítá'yé 'én-la Nainá ra sùjchá kjobítsjen-ná, tsa jè tsjá'nde nga ko'sín koma.

⁴ Nga jñà xita ra ijye asa kjohisen-la kjobítsjen-la ko ra ijye asa tsikitsajin kjonda ra 'tse Nainá ko ra taña isíngàsòn-ko-ná a'ta 'tse Inimá Tsje-la Nainá, ⁵ jñà ra tì'koaá ijye asa tsikitsajin jè 'én nda-la Nainá ko nga'ño-la ra 'tse isà'nde ra 'sa nchrabá, ⁶ tsa xìn ndiyá kiji nga tsjín 'én-la Nainá, mì kì tì konda-ni jñà kjobítsjen-la nga koáfa'ta india-ila Nainá, nga 'koaá ngoya-la koni tsa tijnà inchibá'ta india-ni krò jè Cristo, ko kosen masen nga siisabà'tin. ⁷ 'Koaá ngoya-la koni jè nangi 'kia nga 'ba jtsí, ma'nchì'nde-ní. Tsa nda xka ra kiso ra

kochjeén-là xitá ra síxáko nangi, Nainá siichikon'tin nangi. ⁸ Tanga tsa na'yá chí'ni kò tsa na'yá xi'nchro kiso, mì kì mé chí-là jè nangi rakìi, mì tsa nangi nda yá ngixkon Nainá; kijchó nichjin nga jtì.

⁹ Jiòn ndí 'ndsè ra tsjacha-lajin, ni'sín ko'sín nakjoá-jin, 'koaá 'sín kixi machiya-najin nga isaá ta nda koma'tin-isa jiòn nga tjábé-no jè kjonda ra tjiko 'kia nga ko'sín bitjokajieén kjohi'in. ¹⁰ Nga Nainá, ngi kjoakixí ra 'sín, nga mì kì siijchàhajin jè xá-no kò jè kjotsjacha ra tjín-no nga nda inchinìsin-la jñà xitá naxindá-là Cristo koni 'sín takó inchi'nià skanda 'ndi. ¹¹ Tanga ngajin, 'koaá 'sín mejèn-najin nga ngi koó kjotsja-no ko'sín tixá nga jngó jngó-no skanda ta kjiá-nioo, kóhonda katabitjasòn kjoa ra inchichiñá-la. ¹² Majin-najin nga katama'tsè jiòn. Ta isaá jnchro jñà chíngi-la jñà xitá ra ijye inchtjábé-là kjotjò koni 'sín ijye kitsjà tsa'ba Nainá ta ngatjì-là nga nda makjiín-là kò nda inchichíkjoako-là.

Kó'sín Nainá kitsjà kixi-là tsa'ba jè Abraham

¹³ Nainá, 'kia nga kitsjà-là tsa'ba jè Abraham, 'koaá 'sín kitsjà kixi 'én-là ra tjì tsasén-ni 'kia nga mì tì yá tjín-ni ra isa 'nga tjina koni ra jè; 'koaá 'sín kiichja ¹⁴ nga kitsò: “'An, 'ñó nda sichíkon'tin-la, tì'koaá 'ñó kjìn koma jñà tje-li.” ¹⁵ 'Koaá 'sín kjomà-ni nga jè Abraham iskoñákjoa-ní, akjòn itjábé-là koni 'sín kitsò-là jè Nainá. ¹⁶ Jñà xitá isà'nde, 'kia nga tsjá tsa'ba, jè síkaxkì jè ra tjina ítjòn-là. 'Kia nga ko'sín tsjá 'én-là, ta yaá fehe'ta kjoa, mì tì mé ra joóya-isa-ni. ¹⁷ 'Koaá 'sín kjomejèn-là Nainá nga nda kjón tsakón-là jñà xitá ra tjábé-là kjotjò koni 'sín ijye kitsjà-là tsa'ba nga 'koaá 'sín tjíngi ikon nga sihitjasòn kò nga nimé ra siikaatjìya-là. Kí kò'sín kitsjà-ni 'én-là ra 'ñó xkón tjín 'kia nga ko'sín kitsjà tsa'ba. ¹⁸ Jñà 'én kì ra jò ma-ni, ra mì kì ma kjoaatjìya-là, kò mì kì ma skoóndachá-ná Nainá, yaá sakó-ná jngo kjoajetakòn ra 'ñó tjín, nga'tsí-né ra inchifatsjieé nga jè Nainá kosíko-ná kò jièn ra ko'sín tjíngi takén nga inchichiñá-lá koni 'sín nga ijye kitsjà tsa'ba nga tsjá-ná. ¹⁹ Jè kjoakixi ra inchichiñá-lá, 'koaá 'sín síkijna kixi inima-ná koni jngo kichá ra sité'ñó-ni chitso; kò kjoakixi rakìi skanda maá 'jaha'sen-jin ya i'nde tsje ñánda tja'bájto jngo nikje, ²⁰ ya ñánda 'jaha'sen Jesús nga iskí'xa'nde-ná ndiyá nga na'mì ítjòn tsikijna nda ta mé nichjin-nioo koni jè Melquisedec.

Jesús, 'koaá 'sín jngoya-là koni jè na'mì ítjòn ra tsi'kin Melquisedec

7 Melquisedec xitaxá ítjòn tsikijna 'tse naxindá Salem, tì'koaá na'mì ítjòn 'tse Nainá ra tjina ngajmi tsikijna-te. Kiikjá indiaá jè

Abraham 'kia nga t́nchrabá-ni nga ijye isikijne ijye-la xítaxá ítjòn ra iskajàn-kò, kò jè Melquisedec yaá isíchikon'tin jè Abraham. ²Jè Abraham, teya ki'sin nga'tsi tsajmì ra isakò-la 'kia nga kijì kjojchán kò jngo-yá kitsjà-la jè Melquisedec tsajmì kù. 'Í ra 'mì Melquisedec, 'koáá tsò-ni: Xítaxá ítjòn ra Kixì Tíjna; kò nga jè ra xítaxá ítjòn 'tse Salem 'mì, Xítaxá ra Tjín-la Kjo'nchán, tsò-ni. ³Jè Melquisedec mì kì 'ya-la tje-la, yá-ni na'in-la kò yá-ni na-la, ñánda kitsin kò ñánda 'ken; 'koáá 'sín mangásòn-kò koni jè Cristo ra I'ndí-la Nainá, nga tì'koáá na'mì ítjòn tíjna skanda ta mé ñichjin-nioo.

⁴Jìòn tíkítsjen nga 'ñò 'nga tsikijna jè Melquisedec nga skanda jè xítà jchínga-ná Abraham teya ki'sin nga'tsi tsajmì ra isakò-la 'kia nga kù kjojchán nga jngo-yá kitsjà-la jè Melquisedec. ⁵Kixí kjoa, 'koáá 'sín tíchja kjotéxoma-la Moisés ra Nainá kitsjà-la; nga jñà xítà naxindá t́jìnè-la nga teya sùjòya tsajmì ra t́jín-la nga jngoya tsjá-la jñà na'mì ra tje-la Leví ñi'sín tì xítà xákjén-ni jñà ra tìya nchrabá-ni tje-la Abraham. ⁶Tanga jè Melquisedec mì tsa tje-la Leví-jìn, tanga itjábé-la ra jngoya bako-la tsajmì ra teya ki'sin jè Abraham, akjòn 'kiaá isíchikon'tin; ñi'sín jè k̀jòn-ni Abraham ra kò'sín itjábé-la 'én a'ta 'tse Nainá 'kia nga kitsjà-la tsa'ba. ⁷Koni 'sín t́jjin-ná nga'tsi-ná, jè ra síchikon'tin, isaá 'nga tíjna mì 'koá-ni koni jè ra machikon'tin. ⁸Jñà na'mì ra tjábé-la ra jngoya bako-la ra teya 'sín xítà naxindá, mì tsa ta kíhijyo ki'ta-jìn, tanga jè Melquisedec, 'koáá 'sín t́j'ta xajon-la Nainá nga 'koáá 'sín 'ya-la koni tsa jngo xítà ra takó t́jnakon. ⁹Jñà na'mì ra nchrabá-ni tje-la Leví ra tjábé-la ra jngoyá bako-la ra teya 'sín xítà naxindá, komaá kòkixé nga tì'koáá jè Melquisedec kitjábé jngoya-la a'ta 'tse xítà kù 'kia nga kò'sín jngoyá kitsjà-la Abraham. ¹⁰Nga jè Abraham, ijyeé yaá 'ya tje-ni ra kjomà Leví, 'kia nga kò'sín iskajin Abraham jè Melquisedec.

Ra jò skoya na'mì

¹¹Jñà kjotéxoma ra itjábé-la jñà xítà Israel yaá inchrabà'ta-ni a'ta 'tse na'mì ra tje-la Leví; tanga jñà na'mì kù, mì kì kjomà-la nga ngi kixì isíkítsajna jñà xítà, 'koáá 'sín kjomà-ni nga kj'íí na'mì 'ji jngo-isa ra ya mangásòn-kò Melquisedec kò mì tsa jè mangásòn-kò na'mì ra tje-la Aarón. ¹²'Kia nga xìn chja-ni na'mì ra 'faha'sen 'kia nga fahatjìya, kjo'ñò t́jín-ni nga fahatjìya jè kjotéxoma. ¹³Koni 'sín tíchja 'én-la Nainá, jè ra itjábé-la xá koni 'tse Melquisedec, kj'íí tje-ní; ñi kjè sa jngo na'mì bitjokàjin ya ñánda nga inchrabà'ta-ni. ¹⁴'Koáá 'sín nda 'ya-la nga jè Na'ín-ná Jesucristo, yaá inchrabà'ta-ni tje-la 'tse

naxindá Judá; ya tje-la naxindá rakii, mi kì tsijen isikàxki jè Moisés 'kia nga kiichja ra a'ta 'tse jña na'mi.

¹⁵ Nga'tsi kjoa kii, isaá makixiya-ná 'kia nga jè na'mi xitse ra 'faha'sen, 'koaá 'sín 'sín koni ki'sín jè Melquisedec, ¹⁶ nga mi tsa a'ta 'tse kjotéxoma inchrabà-ni nga ko'sín na'mi kjomà; tà jé-ní nga tse nga'nó tjín-la ko mi yá ra koma-la sji'ken. ¹⁷ Nga 'koaá 'sín tíchja Nainá ra a'ta 'tse, nga tsò:

Jíí-ní ra na'mi tijni skanda ta mé nichjin-nioo,
yaá mangásòn-ki jè Melquisedec.

¹⁸ 'Koaá 'sín kjomà-ni nga iskajen-ngi jè kjotéxoma jchínga, ta ngatji-la nga mi kì ki'se-la nga'nó, ko mi kì itjasòn-la koni 'sín nga tjínè-la nga sihitjasòn. ¹⁹ Nga jè kjotéxoma jchínga ra kitsjà jè Moisés nimé ra isikixiya xita; tanga nichjin 'ndi 'ndi, tjín jngo-ná kjoa ra inchichiñá-lá ra isa nda tjín jè ra síchraña'tà-ná Nainá.

Kó'sín jé Jesús tíjna ítjòn-la koni jña na'mi ra kj'íí

²⁰ Jña kjoa kii, mi tsa ko'sín mi kì kitsjà tsa'ba Nainá; koni jña na'mi ra 'ka, ra ta 'koaá 'sín ítjábé-la xá, mi tsa yá ra kitsjà 'én-la. ²¹ Tanga ra a'ta 'tse Na'ín-ná Jesús kitsjà tsa'ba Nainá jè 'én ra 'nó xkón tjín 'kia nga kitsò:

Na'ín-ná, 'koaá 'sín ijye kitsjà kixi 'én-la ra 'nó xkón tjín,
ko mi kì ti siikaatjìya-ilà jè kjobítsjen-la 'kia nga kitsò:
“Jíí-ní ra na'mi tijni ta mé nichjin-nioo.”

²² 'Koaá 'sín ma-ni nga jè Jesús basèn-tji-ná 'kia nga jè Nainá tsikíndajínko jña xita jngo kjoa ra isa 'nó nda tjín. ²³ Jña na'mi ra tje-la Leví, 'nó kjín ma-ni, ta ngatji-la 'kia nga jngo biya, ta yaá fehe'ta xá-la, ijngo na'mi xákjín 'faha'sen ngajo-la 'kia nga biya. ²⁴ Tanga jè Jesús tíjna-ní skanda ta mé nichjin-nioo ko mi tsa kjoaatjìya jè xá-la nga na'mi tíjna. ²⁵ 'Koaá 'sín ma-ni nga ma-la bahrjekàjin kjohi'in jña xita nita mé nichjin-nioo, nga'tsi ra a'ta 'tse Jesús bijchó-ni ya ngixkon Nainá; ko jè Jesús tíjnakon-ní nita kjiá-nioo mé-ni nga ma bítsa'batjì-ni jña xita.

²⁶ Ngi jé kjón-ní Jesús jè na'mi ítjòn ra machjeén-ná: nga xita tsje-ní; ko mi tsa jé tjín-la; ko mi tsa tje 'ki ya ajin inima-la; xìn tíjna-la jña xita ra jé tjín-la; ko jè-ní ra isa 'nga tíjna ya ján ngajmi. ²⁷ Mi tsa ko'sín 'sín koni 'sín jña na'mi ra 'ka nga nichjin nchijón-ní sí'ken cho ra tsjá kjotjò ra kjoa 'tse jé-la, akjòn tsjá-te ra a'ta 'tse jé-la xita naxindá. Tanga Jesús, 'kia nga kitsjà kjotjò ijo-la nga kini'ken, ta india kjón-ní kitsjà skanda ta kjiá-nioo. ²⁸ Jè kjotéxoma ra kitsjà Moisés, 'koaá 'sín tíchja nga jña kítsajna na'mi ítjòn xita ra tsìn-la

nga'ño; tanga jè 'én ra xkón tjín ra askan kitsjà Nainá, 'koaá 'sín tíchja nga jè 'ndí-la, na'mì ítjòn kájna, jè ra ko'sín kisikò nga nímé kichija'ta-la skanda ta kjiá-nioo.

Kó'sín jé Jesús tsikíjna'ño jngo ra kjoa xitse

8 Nga'tsì kjoa ra inchichibaya-ná, tjín jngo ra isa 'ño chjí-la, jè-ní nga tíjnaá jngo-ná na'mì ítjòn ra ya tsikijna'ta nga kixi-la ya íxile-la Nainá jè ra tíbatéxoma ya ján ngajmi. ² Yaá síxá ya ñánda tíjna ra ngi Ni'ya Tsje-la Nainá ra jè sabà Nainá tsikínda, ko mì tsa xita tsikínda.

³ Nga'tsì ra na'mì ítjòn 'koaá 'sín satéxoma-la nga kjotjò tsjá-la Nainá ko cho sí'ken, ko 'koaá 'sín ma-ni nga jè Cristo, ti'koaá machjeén-ní nga ki'se-te-la mé ra kitsjà-la Nainá. ⁴ Jè Cristo, tsa í-la tíjna í a'ta nangi, skanda mí-la koma nga na'mì kájna, nga í a'ta nangi, ta 'koa tjín na'mì ra tsjá-la kjotjò Nainá koni 'sín tíchja jè kjotéxoma ra tsikínda Moisés. ⁵ Tanga jñà na'mì ra tjín í a'ta nangi yaá síxá ya ni'ya ra ta isén-la ko jè ra ta 'ngién-la jè Ni'ya Tsje-la Nainá ra tíjna ya ján ngajmi; koni 'sín tsi'kìn-la Moisés, 'kia nga ijye mejèn kii'tsia kjòn nga kiinda jè ni'ya tsje-la Nainá ra 'tse nikje, 'kia nga kitsò-la: “Nda kjón tikítsjin koni 'ki ra ítsakon-la ya nindo Sinaí, 'koa kjón 'sín 'ki ra 'ki ra tinda jngi.” ⁶ Tanga 'ndi-ni, isaá nda tjín jè xá ra itjábé-la Jesucristo nga na'mì ítjòn tíjna, nga jè basèn-jin-ná jngo kjoa xitse ra isa nda tjín ra tsikíndajín Nainá ko jñà xita, ta ngatji-la nga yaá nchrabá'ta-ni 'én ra isa nda tjín koni 'sín ijye kitsjà tsa'ba Nainá.

Kó'sín nga jè kjoa ra isindajín ítjòn mì tsa ngi nda ki'se

⁷ Tsa mí-la mé isìchija'ta-la jè kjoa ra isindajín ítjòn, mí-la ti machjeén-ni tsa ijngo 'ká sindajín india-ni. ⁸ Tanga Nainá 'kia nga tsakátikò kitsò-la:

Kijchò nichjin 'kia nga ijngo kjoa xitse kindájín-koò
jñà xita Israel ko xita Judá.

⁹ Jè kjoa xitse ra kindájín-koò,
mì tsa ti ko'sín sindajín-ni koni 'tse xita jchínga-la,
'kia nga 'an kjón ítsabá'ño tsja
nga ítsachrjékàjian ya nangi Egipto.
Jñà xita kii, ta ngatji-la nga mì isìhitjasòn jè kjoa
ra ítsikíndajín-ko,

'koaá 'sín kjomà-ni nga kítsjin-tákon.

¹⁰ 'Kia nga ijye koto nichjin kii,

jè kjoa xit̄se ra kindájín-ko jñà xit̄a Israel, kií'sín t̄jín:
 Jñà kjotéxoma-na, yaá sikjáha'sen-jiaaŋ ya ajin kjobítsjen-la,
 ko yaá kindá'tá ya ajin inìma-la.

Ko 'aán koma jè Nainá-la ko jñà koma xit̄a naxindá-na.

¹¹ Mì kì t̄i kochjeén-ni nga xit̄a xákjín kòkòn-ya-la,
 nì jè 'ndse kòkìtso-la nga katabexkon-na nga 'aŋ-ná ra Nainá;
 nga nga'tsì xit̄a skexkon-na,
 ma'tsia kjòn-ni ra ixti skanda jñà ra 'ñó xit̄a jchínga.

¹² 'Aán sijchá'ta-la nga'tsì kjoa'cho ra ki'sìn,
 ko nì-ti-kjiá síkítsjen-na jñà jé-la.

'Koaá xiaaŋ 'aŋ ra Nainá.

¹³ 'Kiá nga Nainá chj̄a a'ta 'tse ra iŋgo-isa kjoa xit̄se ra sindajín, kií
 ngatjì-la nga ijyeé kójchínga jè ra isinda ítjòn; ko jè kjoa jchínga ra
 ijye tífehe'ta, ta chibaá nìchjin chija-isa-la nga ngi jchija.

Kjoa xit̄se ra isa nda t̄jín ra tsikíndajín Nainá ko xit̄a

9 Jè kjoa ra tsikíndajín ítjòn Nainá ki'seé-la kjotéxoma kó'sín nga
 jeya síkijna Nainá, ko t̄i'koaá kisijnaá jngo-te ni'ya tsje-la i a'ta
 nangi. ² Jè Ni'ya nikje ra Tsje ra 'tse Nainá, 'koaá 'sín t̄jinda nga t̄jna
 ítjòn jngo-la i'nde ra 'mì I'nde Tsje ñánda t̄jna jè kich̄a oro ra kjìn
 chrjì t̄jín-la ra sincháya ni'í nga tì, ko jè ímixa ra sinchásòn niño
 nchrajín tsje-la Nainá. ³ Ya ajton-la nikje ra t̄jò'báŋgi ra ma-ni jò, yaá
 kjijna jè i'nde ra 'mì I'nde ra Bato 'Ñó Tsje. ⁴ Ya i'nde rakì, yaá t̄jna
 jngo kàxa ra ngi kich̄a sinè ra tìsòn chrjongó Nainá; ko t̄i'koaá yaá
 kjijna kàxa ra ngi kich̄a sinè ijàjno jè ra t̄jía jñà tsajmì ra bakón kjoa
 ra tsikíndajín Nainá. Kàxa rakì, yaá t̄jnaya jngo t̄jì ra ngi kich̄a
 sinè ñánda iŋcha niño nchrajín ra 'mì maná; t̄i'koaá yaá kjinaya
 yá koròt̄i-la Aarón ra tsikí'jtsén ko jñà najo te ra t̄jì'ta kjotéxoma-la
 Nainá ra itjábé-la Moisés. ⁵ Ya asòn kàxa incha isén-la ikjalì ra t̄jín-la
 najngá ra bakón chiya kjoajeya-la Nainá; jñà najngá-la yaá bíjtsa'ma
 jè kàxa; tanga 'ndì 'ndì, mì kì machjeén nga jndà jndà kìnákjeé ra
 a'ta 'tse kjoa kì.

⁶ 'Kiá nga ijye ko'sín isinchanda tsajmì kì, jñà na'mì kji'tá nìchjin
 'faha'sen ya Ni'ya Tsje-la Nainá ra nikje, ya i'nde ra t̄jna ítjòn nga
 síhitjasòn xá-la nga bexkón Nainá. ⁷ Tanga jè i'nde ra bijchó jò-ni, ta
 jè tajngo na'mì ítjòn ma 'faha'sen, ko ta indiaá ma 'faha'sen nga jngó
 jngó nó; ko 'kiá nga 'faha'sen, t̄jínè-la nga jní-la cho 'ba ra tsjá-la
 Nainá ta ngatjì-la kjoa 'tse jé-la ko ta ngatjì-la nga'tsì jé ra t̄jín-la xit̄a
 naxindá, jñà jé ra nda mí be kó'sín nga kàjin. ⁸ 'Koaá 'sín síchiya-ná
 jè Inìma Tsje-la Nainá, 'kiá nga takó jè tímachjeén jè Ni'ya Tsje ra

Nikje ra isinda íjtòn, kjè kì tjáxa'nde nga koma kítjáha'seén jè I'nde ra isa 'Nó Tsje. ⁹ Jñà kjoa ra kjomà kjotseé ta tsakón chiyaá jè kjoa ra tíma nichjin 'ndi; nga jñà kjotjò kò jní-la 'cho ra ixaánten ya i'nde jè, tsìn-la nga'ño nga ngi india kjón sùtsje kjóbítsjen-la xita, jñà ra kó'sín bexkón Nainá. ¹⁰ Kjoa kii, ta kjotéxoma ra a'ta 'tse ijo-la xita-ní, 'tseé tsajmì ra ma chine kò ra ma 'yò, kò kó'sín nga sítsje ijo-la xita; ta 'koáá 'sín tjen kochjeén skanda 'kia nga jè Nainá sùikaatjìya-la nga'tsi kjoa kii.

Kó'sín nga isaá 'ño tjín-la nga'ño jè kjotjò-la Cristo

¹¹ Tanga 'kia nga ijye 'ji jè Cristo ra na'mì íjtòn tjína a'ta 'tse kjonda-la Nainá ra ijye tíma, yaá 'jaha'sen Ni'ya Tsje-la Nainá ra isa 'ño nda chon kò ra isa kixi tjín nga mì tsa tsja xita isinda-ni, jè ra tsò-ni kjoa nga mì tsa i kisinda a'ta nangi. ¹² Jè Cristo ngi indiaá 'jaha'sen skanda ta kjiá-nioo ya I'nde Tsje; kò mì tsa ti jní-la tíndsó kò jní-la nchraja isìchjeén-ni nga ma 'jaha'sen; ngi 'tse kjón-ní jní ra isìchjeén nga ma 'jaha'sen; 'koáá 'sín ki'sín nga tsikíchjítjì jé-ná mé-ni nga ma sùikítsajnandíí-ná ta mé nichjin-nioo. ¹³ Tsa jñà-la jní-la nchraja kò jní-la tíndsó kò chijo-la nchraja chjoón i'ndí ra kitì, matsje-sòn'nga-ni ijo-la xita ra maxa'ya 'kia nga xaánten-jnó, ¹⁴ isaá ta tse nga'ño tjín-la jè jní-la Cristo. Nga ngi koó nga'ño-la Inimá Tsje ra tjínakon nda tà mé nichjin-nioo, nga kisìngatsja ijo-la Nainá koni jngo kjotjò ra nì ta mé jé tjín-la. Jé jní-la Cristo sùtsje-ni kjóbítsjen-no nga kjoááxìn-no jè kjoa'cho ra kjobiya kji'ta-la mé-ni nga ya sixá'ta-la Nainá ra tjínakon.

Kó'sín tjín jè kjoa xitse ra tsikíndajín Nainá kò xita

¹⁵ 'Koáá ma-ni, nga jé Cristo ra basèn-jin masen 'kia nga sindajín jngo kjoa xitse; 'kia nga 'ken, jè tsikíchjítjì jé-la xita ra tsakátsji 'kia nga ti'sa jè tibatéxoma kjoa ra isindajín íjtòn, mé-ní nga jñà ra xá inakjoá-la, tjábé-la koni 'sín nga kitsjà-la tsa'ba Nainá jè kjotjò ra mì kì fehe'ta skanda ta kjiá-nioo. ¹⁶ 'Kia nga jngo xita síka'bí tsajmì ra tjín-la, bínda jngo xajon ra bájna masen [ra 'mì testamento]. Tanga skanda 'kiaá ma machjeén xajon rakii 'kia nga ijye biya jè xita ra tsikínda. ¹⁷ Tanga jè xajon rakii, mì kì mé chjì-la 'kia nga takó tjínakon-isa jè xita ra tsikínda, skanda 'kiaá chjì-la, 'kia nga ijye kiyá. ¹⁸ Jè kjoa ra kisindajín íjtòn, 'koáá ti'sín kò kjoabiyaá kisindajín-te-ni nga jní-la cho kjochjeén. ¹⁹ Moisés, 'kia nga ijye tsi'kénajmíya nga'tsi kjotéxoma-la Nainá ya ajin-la xita naxindá, iskábé jní-la tíndsó kò

jní-là nchraja i'ndí kò isíkójin nandá, kò iskábé tsja-là forrè ra inì kjòn kò jngo chrja-là yá ra 'mì hisopo; akjòn tsjahíjin ya jní, kò akjòn tsikíxten-jnó jè xajon ra tjí'ta kjotéxoma-là Nainá; ra ijye kjomà, tsikíxten-jnó-te nga'tsi jñà xita naxindá. ²⁰ Jè Moisés kitsò: “Jè jní rakìi ra sikixiya kjoa ra tsikíndajín-kò-no Nainá, jè kjohixi ra kitsjà-no nga siitjasòn.” ²¹ Moisés ti'koaá tsikíxten-jnó-te jní ya Ni'ya Tsje-là Nainá ra nikje kò nga'tsi tsajmì ra machjeén 'kia nga 'yaxkón. ²² Koni 'sín tíchja jè xajon ra tjí'ta kjotéxoma-là Nainá, kjameé nga'tsi tsajmì, saba jní matsje ijye-ni; tsa mì kì xaájten jní, tsin ra 'mì kjoanìhijcha'ta ra a'ta 'tse jé. ²³ 'Koaá ma-ni nga tjinè-là nga jní-là cho kjotsje-ni jñà tsajmì kù ra xkòsòn-là tsajmì ra tjin ya ján ngajmi; tanga jñà kjón-ní tsajmì ra tjin ya ján ngajmi, jé machjeén-là nga xaájten jní ra isa 'ñó nda tjin nga ma kotsje-ni.

Mé ngatji-là nga kò'sín kitsjà kjotjò ijo-là Cristo

²⁴ Tanga jè Cristo mì tsa ya 'jaha'sen ya Ni'ya Nikje Tsje ra ta tsja xita isinda-ni ra ta xkòsòn-là Ni'ya Tsje-là Nainá ra kijina ján ngajmi. Tanga ngi ya kjón 'jaha'sen ya ján ngajmi nga ijchò ya ngxkòn Nainá nga tíchjatji-ná. ²⁵ Mì kì tsa kò'sín kjin 'ka 'jaha'sen ya ján ngajmi nga kjin 'ka kitsjà kjotjò ijo-là, koni 'sín 'sín jngo na'mì ítjòn nga xki nó 'faha'sen ya I'nde ra Bato 'Nó Tsje nga 'faha'sen-kò jní ra mì tsa 'tse. ²⁶ Tsa 'koaà-la 'sín tjinè-là nga kò'sín koma tsiki, jè Cristo, kjin-la 'ka tsatojin kjohi'in skanda 'kia-ni isinda isà'nde. Tanga 'ndi 'ndi, nga ijye tífehe'ta nichjin, ta india kjón-ní kò'sín kitsjà ijo-là skanda ta kjiá-nioo nga kò'sín jè saba jní-là tsikíxten mé-ni nga tsjahíxin-ni kjoa 'tse jé. ²⁷ 'Koaá 'sín tjin ra a'ta 'tse nga'tsi xita nga ta india kjón-ní biya, kò askaán kj'íi jè nichjin 'kia nga sindajín-là. ²⁸ 'Koaá ti'sín tjin a'ta 'tse Cristo; ta indiaá kitsjà kjotjò ijo-là nga 'ken mé-ni nga kjin xita itjahíxin-là jé-là ra jè ki'tsamíjin; tanga ra kijchò-ni jò 'ka, mì tsa ti jé 'koamíjin-ni; kíí xá kj'íi-ni nga kochrekàjin kjohi'in jñà ra inchikoá-là.

Kó'sín nga mì kì ti machjeén-ni kjotéxoma ra isindajín ítjòn

10 Jè kjotéxoma-là Nainá ra itjábé-là Moisés, mì tsa ngi jè kjòn-ni jè kjonda ra askan tjinè-là nga 'ji; koni ta tjen tsakón itsé jè 'ngièn-là. 'Koaá ma-ni nga jè kjotéxoma níkjíá koma ngi tsje síkítsahijyo jñà xita ra xki nó xki nó síchraña'ta-là Nainá nga tijnà tijnà kjotjò tsjá-ni nga xki nó. ² Tsa india kjón-la jè kjotéxoma sítsje jñà jé-là xita, mí-la ti kì jñà sijin-ni kjobítsjen-là nga jé tjin-là, kò

mí-la t̄i jní-là chọ tsjá k̄jotjò-ni. ³Tanga jè jní-là chọ, x̄k̄i nó x̄k̄i nó síkítsjen-yá-là jè jé ra t̄jín-là x̄ita. ⁴Nga jè jní-là nchraja kọ jè jní-là tíndsó mì k̄i ma-là faháxìn j̄nà jé-là x̄ita.

Kó'sín chj́-là jè k̄jobiya-là Cristo

⁵'Kia nga 'ji Cristo i isà'nde, kitsò-là Nainá:

Majín-li jní-là chọ ra biya, kọ k̄jotjò ra tsjá-li x̄ita, tanga jé ijo-na iníkijnandi.

⁶Mì k̄i sasén-li nga chọ t̄i-li,

kọ nij̄nà k̄jotjò ra tsjá-li ra a'ta 'tse jé-là x̄ita.

⁷'Kiaá k̄íchj̄à nga k̄ixin-la: “Koni 'sín t̄íchj̄a xajon-li ra a'ta t̄s̄a'an, íí t̄j̄na nga sihitjásòon koni 'sín mejèn-li j̄i ra Nainá 'm̄i-li.”

⁸Jè Cristo, k̄íí 'sín kitsò nga ítjòn: “Mì k̄i kjomejèn-li t̄i'koa mì k̄i kisasén-li jní-là chọ ra biya kọ k̄jotjò ra tsjá-li x̄ita, kọ chọ ra baká-li x̄ita kọ k̄jotjò ra tsjá-li ra a'ta 'tse jé-là”, n̄i'sín takó kọ'sín t̄íchj̄a k̄jotéxoma nga t̄j̄iné-là nga kotjín ra tsjá x̄ita. ⁹Ak̄jòn kitsò-isa: “Íí t̄j̄na ijd̄íí mé-ni nga sihitjásòn-na koni 'sín mejèn-li.” Kíí tsò-ni j̄nà 'én k̄i nga jè Cristo tsjahíxìn jè kjoa ra t̄j̄na ítjòn mé-ni nga k̄isíkijna-ni jè kjoa ra x̄itse. ¹⁰'Koaá 'sín kjomà-ni nga isitsje inìma-ná Nainá a'ta 'tse N̄a'ín-ná Jesucristo 'kia nga isihitjasòn koni 'sín kjomejèn-là Nainá nga ta india k̄jón-ní kitsj̄a ijo-là skanda ta k̄jiá-nioo koni jngo k̄jotjò 'kia nga 'ken.

¹¹Nga'tsì na'mì, n̄ichjin nchijòn inchisíhitjasòn xá-là nga 'nó k̄jìn 'ka t̄j̄è t̄j̄è k̄jotjò síngatsja-ni Nainá, j̄nà k̄jotjò ra n̄ikj̄iá ma-là faháxìn jé-là x̄ita. ¹²Tanga jè Jesucristo, ta jngo 'ká k̄jón-ní kitsj̄a k̄jotjò ijo-là skanda ta k̄jiá-nioo ra ta ngat̄j̄i-là kjoa 'tse jé; ra ijye kjomà, ak̄jòn yaá tsikijna'ta ya nga kixi-là Nainá. ¹³Yaá t̄ikoñá skanda 'kia nga j̄nà x̄ita kondra-là sījchija nga jè Nainá sīk̄ijyongí ya ndsako. ¹⁴Nga ta india k̄jón-ní kitsj̄a k̄jotjò ijo-là mé-ni nga ngi nda k̄jòkixiya-ni skanda ta k̄jiá-nioo j̄nà x̄ita ra inchimatsje. ¹⁵Jè Inìma Tsje-là Nainá ndaá síkixiya-ná 'kia nga kitsò ítjòn:

¹⁶Jè kjoa rak̄ī ra kindájín-kọ j̄nà x̄ita

'kia nga koma askan-nioo, tsò N̄a'ín-ná:

J̄nà k̄jotéxoma-na, yaá kindá'tá inìma-là,

kọ yaá k̄jiáan ya ajin k̄jóbítsjen-là.

¹⁷Kọ tsò-isa:

N̄i-t̄i-kj̄iá síkítsjen-yá india-na j̄nà jé-là,

kọ nga'tsì kjoa'cho ra k̄i'sin.

¹⁸'Kia nga ijye in̄ihijcha'ta-ná jé-ná mì k̄i t̄i machjeén-ni nga jní xaájten ra kjoa 'tse jé.

Kó'sín nga maá nda jchibá-ná kō Nainá ra a'ta 'tse Cristo

¹⁹ Koá ma-ni jìon ndí 'ndsé, ta ngatjì-là jní ra tsikíxten Jesús, tjí'nde-ná nga ma kitjáha'seén ya I'nde ra Bato 'Ñó Tsje ya ñánda nga tíjna Nainá. ²⁰ Nga jè iskí'xa jngo-ná ndiyá xitse ra fiko-ná ñánda nga kítsajnakeén mé-ni nga kōma kitjáha'seén ya ñánda nga tja'bájtō jè nikje ra tja'báya masen-là jè I'nde Tsje-là Nainá; nga jè nikje, jé ngoya-là ijo-là Jesús. ²¹ Nga tíjnaá jngo-ná na'mì ra 'ño jeya tíjna ra batéxoma ya ni'ya-là Nainá. ²² Koá ma-ni nga machjeén-ní nga ngi kōó inìma-ná sìchraña'ta-lá Nainá nga ngi tíjngo takén ra a'ta 'tse, 'kia nga ijye kjotsje inìma-ná nga'tsi ra kjobítsjen 'cho kō ngi nandá tsje ra kisiníjno-ni ijo-ná. ²³ Kixi kítsajnakeé kjoa ra inchichiñá-lá koni 'sín nga bixé nga makjiín-ná, nga mì kohíkojno kohíko'té kjobítsjen-ná; nga Nainá, xita kixi-ní, sìhitjasòn koni 'sín ijye kitsjá-ná 'én-là. ²⁴ Kjótsji'nde-lá kó'sín nga kisikeé jña xàngieé mé-ni nga isa nda 'se-ná kjotsjacha kō mé-ni nga kōma kō'sín 'sieén jña kjoa ra nda tjín. ²⁵ Mì kì kijmié koni 'sín nga 'fiheé ya ñánda nga maxkóyeé koni 'sín 'sín i'ka jña xita ra ijye kō'sín nga-là; ta isaá machjeén-ní nga 'kì nga'ño-lá jña xàngieé nga jngó jngó-ná, kō isaá 'kia nga ijyeé tí'ya-là nga tímachraña jè nìchjin-là Nainá.

²⁶ Nga tsa xá tjín-ni takén nga kjótsji-jé iseé, 'kia nga ijye ka'yaxkeén ra kjoakixi 'tse Nainá, mì kì tì mé jní ra ma xaájtēn-ni ra kjoahíxin india-ni jé-ná. ²⁷ Ta jé chiñá-isa-lá nga kōko-ná kjohi'in ra 'ño i'in tjín kō jè ní'í ra sítì síjnga tíma ñánda nga jtì jña xita ra kondra fi-là Nainá. ²⁸ Jè ra batonè-là jè kjotéxoma ra itjábé-là Moisés, tsa jò kō tsa jàn xita tsjá 'én nga kijtse nga kixí' kjoa, mì kì mahimacha-jìn, ta ndítóon nì'ken. ²⁹ Kó'sín be-là takòn jìon, ¿a mí tsa isa tse kjohi'in bakén-là jña xita ra minchanè jè I'ndí-là Nainá kō bachrjengi jè jní ra tsikíxten, kō tì'koa chjajno-là jè Inìma Tsje-là Nainá ra tsjá-ná kjonda? Jè jní ra bachrjengi, jè-ní ra Nainá isichjeén nga tsikíndajín-kō xita jngo kjoa ra xitse, kō ra kjomà kjotsje-ni inìma-là xita kì. ³⁰ Ijyeé tjíjin-ná nga ijyeé kōkítsò Nainá: “Aán bako-na nga tsja-là kjohi'in xita, 'aán tsja-là chjí-là.” Kō india-isa tsò: “Jé Nainá kìindajín-là jña xita naxindá-là.” ³¹ Taxki 'ño tse kjojkón tjín-ni 'kia nga ya kayeé tsja Nainá ra tjínakon!

³² Tanga tikítsjen kó'sín kjomà'tiòon nìchjin ra ijye tsatò 'kia nga tì'sa ina'yá ítjòn kjòn jè 'én kixi ra isihisen-no nga ichikjoa-no nga tse kjohi'in inikjioón. ³³ Ijchò nìchjin nga jña xita kìichjajnoó-no kō iskajàn-kō-no ya ngixkōn xita naxindá. Skanda tì'koaá ijchò jngo-te nìchjin nga inìngásòn-kōó-te jìon jña ra 'koa tì'sín inchisíkjiín-te kjohi'in. ³⁴ Jìon, kjòhimacha-no jña xita ra kjohi'in isikjiín jña ra

tsikítsa'ya ndayá; tì'koaá mì tsa kjojtì-no 'kia nga itja'án-no jñà tsajmì-no; ta isaá tsjaá ki'se jnchro-no ta ngatjì-là nga ijyee 'ya nga ya ján ngajmi tjín-no tsajmì ra isa 'ñó nda kọ ra mì kì fehe'ta nì ta kjiá-nioo. ³⁵ Kì jmio koni 'sín nga kji'ta takòn Nainá, nga yaá 'ya kjojtò ra 'ñó tse chjí-là. ³⁶ Machjeén-ní katachíkjoako-no kjoji'in, mé-ni 'kia nga ijye kitjasòn-no koni 'sín mejèn-là Nainá, tjábé-no jè ra tsjá Nainá koni 'sín nga ijye kitsjà tsa'ba. ³⁷ Nga 'koaá 'sín tíchja xajon ra tí'ta 'én-là Nainá nga tsò:

Kj'íí nditon nditoón-ní

jè ra tjínè-là nga nchrabá.

Mì kì tì tse kichjin-ila.

³⁸ Jè ra xítà kixi,

jé kíjnakon-ni nga makjiín-là a'ta 'tse Nainá.

Tanga tsa í'tsin kiji-ní,

mì kì sasén-là inìma-na.

³⁹ Jién, mì tsa í'ndsién mangí-né koni 'sín 'sín jñà xítà ra í'tsin fi-ni nga síjchija ijo-là. Ta isaá jnchro jién, nda makjiín-ná mé-ni nga mì jchija-ni inìma-ná.

Kó'sín tjín kjòn-ni kjoa ra makjiín-ná

11 Jè kjoa ra makjiín-ná, jé-ní nga tjín kixi-ná nga tjábé-ná jñà kjoa ra chiá-lá; jè-ní nga tjíngoó takén nga tjín kití jñà kjoa ra takó kjè kì tsijen-là xkén. ² Ta ngatjì-là nga ndaá kjokjiín-là jñà xítà jchínga ra ki'se kjojtseé, ndaá kina'yà-là ra a'ta 'tse.

³ Ki-ní nga makjiín-ná, nga kọ'sín machiya-ná nga jè Nainá, ngi tà 'én tsikínda-ni jè isà'nde nga isikatsíjen tsajmì ra mì kì tsijen-ni nga tí'sa í'tjòn.

⁴ Jè xítà ra ki'mì Abel, ta ki-ní nga kjokjiín-là nga kọ'sín isa nda kjòn kjojtò ra kitsjà a'ta 'tse Nainá, kọ mì 'koa-ni koni jñà 'tse Caín. 'Koaá 'sín kjomà-ni nga Nainá nda kisasèn-là jè kjojtò ra kitsjà-là kọ xítà kixi kitsò-là. Nì'sín ijye 'ken, skanda nìchjin 'ndi 'ndi, takó 'koaá 'sín tíchja koni 'sín nga kjokjiín-là.

⁵ Jè xítà ra ki'mì Enoc, ta ki-ní nga kjokjiín-là, nga kọ'sín kiiiko tíkon Nainá ya ján ngajmi, kọ mì tsa kjobiya kijtse, kọ mì tì kì isakò-ni ta ngatjì-là nga ijyee kiiiko Nainá. Kọ 'kia nga tikje fiko, 'koaá 'sín na'yá-là nga nda-ró kisasèn-là Nainá koni 'sín nga ki'sin. ⁶ Tanga tsa mì kì makjiín-ná, mì kì koma kitjasòn-ná kjoa ra sasén-là Nainá. Nga jè xítà ra mejèn-là nga chraña kíjna-là Nainá, machjeén-ní nga nda katakjiín-là nga tíjnaá ra 'mì Nainá; tì'koaá katakjiín-là nga jè-ní ra síngatsja kjonda jñà xítà ra bátsji.

⁷ Jè xit̄a ra ki'mì Noé, 'kia nga tsi'kénajmí-la Nainá kjoa ra kókama askan-nioo ra takó kjè kì 'ya-la, kií-ní nga kjokjiín-la nga ngi koó kjoskon-la tsikínda jngo chitso ra 'ño je 'ki, mé-ni nga kjomà tsatojin-ni kjoxkón nga mì kì 'ken nga'tsi xit̄a ra t̄jihijyo ya ni'ya-la. Noé, ta ngat̄jì-la nga nda kjokjiín-la ra jè, 'koaá 'sín isinè-la kjohi'in nga'tsi xit̄a isà'nde, ko jè Noé itjábé-la kjot̄jò ra tsjá Nainá nga xit̄a kixi kjomà ya ngixkon, ta ngat̄jì-la nga kjokjiín-la.

⁸ Jè xit̄a ra ki'mì Abraham, 'kia nga kiichja-la Nainá, kií-ní nga kjokjiín-la nga isihitjasòn ko itjoiín ya nangi-la nga kijì skanda ya i'nde ñánda nga tà kjot̄jò tsjá-la Nainá. Kijí-ní ni'sín mì kì be ñánda nga tífi. ⁹ Tà ngat̄jì-la nga kjokjiín-la, yaá isíjchá ijo-la koni xit̄a xin nangi ya i'nde ñánda nga ko'sín kitsò-la Nainá nga tsjá kjot̄jò-la. Ni'ya nikjeé tsikitsajmaya; 'koaá t̄i'sín tsikitsajna Isaac ko Jacob, ra t̄i'koa t̄i'sín tsi'kìn-te-la nga tjábé kjot̄jò-te-la jè nangi. ¹⁰ Nga jè Abraham, jè tíkoñá-la jngo naxindá ra ijye 'ño nda t̄jín-la nga'ño kó'sín nga t̄jina t̄jà'tsin chrjò-la, ra jè Nainá iskosòn-la kó'sín nga sinda, ko t̄jé-ni Nainá ra tsikínda.

¹¹ T̄i'koaá ta kií-ní nga nda kjokjiín-la Abraham nga ki'se-la nga'ño ni'sín ijye 'ño xit̄a jchínga, kjamà isakò jngo-la i'ndí jè ndí chjoón-la ra 'mì Sara ni'sín chjoón 'ndí, nga kjokjiín-la nga Nainá síhitjasón-ní koni 'sín nga kitsjà kixi-la tsa'ba. ¹² 'Koaá ma-ni nga ta ya tajngoó a'ta 'tse xit̄a rakii inchrabà-ni t̄je-la nga kjín jchán ixti ki'se-la ni'sín ijye 'ño xit̄a jchínga nga tífehe'ta nichjin-la. 'Koaá 'sín kjín jchán ma-ni ixti-la koni jñà nitse ra t̄jín ya ján ngajmi ko koni jñà chrjò ra t̄jín ya andi ndáchikon ra mì kì ma maxkiya.

¹³ Nga'tsi jñà xit̄a kiì, 'koaá 'sín makjiín-la skanda nga 'ken, ni'sín mì kì itjábé-la jè ra ijye Nainá ko'sín kitsjà-la tsa'ba nga tsjá-la; tanga ta 'koaá 'sín kjòchija-la koni tsa ta kjíin kijtse-ni, ko tsjaá ki'se-la, ko 'koaá 'sín kitsò nga mì tsa i i'nde-la nga ta asa inchi'fahato i a'ta nangi. ¹⁴ Jñà xit̄a ra ko'sín tsò, 'koaá 'sín 'benajmíya kixi-ná nga 'saá inchibátsji jngo nangi ra ngi 'tse kitsò-la. ¹⁵ Tsa jé-la inchisíkítsjen jè nangi ya ñánda nga itjokàjin-ni, mí-la kì mé chjá kjomà-la tsa tsáfa india-ni nga kijì-ni ya ñánda nga itjokàjin. ¹⁶ Tanga jè inchibátsji jngo nangi ra isa nda chon, jè ra ján ngajmi t̄jina. 'Koaá ma-ni nga Nainá mì kì masabà-la nga Nainá 'tse tsò-la; ko ijyeé isíkijnanda jngo-la i'nde ñánda nga naxindá-la koma nga ya kítsajna.

¹⁷ Jè Abraham, 'kia nga itjá'ta a'ta 'tse Nainá, ta kií-ní nga makjiín-la nga iskábé jè Isaac nga tsjá-la Nainá koni jngo kjot̄jò, ko tsikijnanda-ní nga tsjá i'ndí-la ra tà jè tajngo ma-ni, ni'sín xá ko'sín kitsjà-ni 'én-la Nainá a'ta 'tse i'ndí-la, 'kia nga kitsò: ¹⁸ “A'ta 'tseé Isaac, nga kjín jchán koma t̄je-li.” ¹⁹ Abraham, 'koaá 'sín kjòchija-la

nga jè Nainá tjin-là nga'ño nga ma-là siikjaáya-là xita ni'sín ijye 'ken. 'Koaá ma-ni nga itjábé india-ilà jè i'ndí-là koni tsa jaáya-ilà ra a'ta 'tse kjobiya.

²⁰ Jè Isaac, kií-ní nga makjiín-là nga isíjé-là Nainá nga katasíchikon'tin jè Jacob kò jè Esaú a'ta 'tse kjoa ra kokama'tin askan-nioo. ²¹ Jè Jacob, 'kia nga ijye mejèn tíbiya, kií-ní nga makjiín-là nga isíjé-là Nainá nga katasíchikon'tin ngajò ixti-là José; síngi'ño kòò-ni yá koròti-là, jeya isikíjna Nainá. ²² Jè José, 'kia nga ijye mejèn tíbiya, kií-ní nga makjiín-là nga tsi'kénajmí-ni kó'sín koma jñà xita Israel nga kitjokajin ya naxindá Egipto. Ti'koaá kitsjà kjohixi ra a'ta 'tse ninda-là kó'sín siko.

²³ Jñà xita jchínga-là Moisés, kií-ní nga kjokjiín-là nga ján sá isikíjna'ma i'ndí-xó-là 'kia nga ti'sa kitsin, nga kijtse-ní nga 'ño nda 'ki, kò m̀ k̀ itsakjòn-là kjotéxoma-là xitaxá 'tse naxindá Egipto. ²⁴ 'Kia nga ijye kjójchínga Moisés, ta kií-ní nga kjokjiín-là nga m̀ k̀ tsa na-là kitsò-là jè tsati-là Faraón. ²⁵ Tà isaá jè kjomejèn-là nga kjohi'in isikjiín kò jè naxindá-là Nainá, kò m̀ tsa jè kjomejèn-là nga kjotsja tsjá-là ijo-là ra kjoa 'tse jé. ²⁶ 'Koaá 'sín kiskosòn-là nga isaá 'ño chjí-là kjohi'in ra siikjiín a'ta 'tse Cristo [ra xá isikasén-ni Nainá] kò nda mí 'koa-ni nga kjotsja tsjá-là ijo-là ya a'ta 'tse kjoanchiná 'tse naxindá Egipto. Jè iskoñá-là kjotjò ra askan tsjá-là Nainá. ²⁷ Kií-ní nga ti'koa nda kjokjiín-là nga itjokàjin ya naxindá Egipto; m̀ k̀ itsakjòn-là jè kjojtì-là xitaxá ítjòn; 'ño tsi'ké-là ikon koni tsa tikotsíjen kjòn-là jè Nainá ra kjè k̀ yá ra be.

²⁸ Jè Moisés, kií-ní nga nda kjokjiín-là, nga tsachrje 'sí paxko. Kò 'koaá 'sín kitsò-là nga tsi xita Israel nga jní siikajajno ya xotjoba ni'ya-là, mé-ni nga jè ikjali-là Nainá m̀ k̀ si'ken nga jngó jngó ixti-tjòn-là xita kii. ²⁹ Jñà xita Israel, kií-ní nga kjokjiín-là nga ma tsatojin jè ra 'm̀ Ndáchikon Inì koni tsa nangi kixì. 'Kia nga kjomejèn-là nga ti'koa ti'sín tsatojin jñà xita Egipto, yaá 'ken-jin nandá nga'tsiòo.

³⁰ Kií-ní nga kjokjiín-là jñà xita Israel nga ixojen jñà chrjó ra tjíndi-là naxindá Jericó, 'kia nga ijye kjo ito nichjin inchibítjindi-là. ³¹ Kií-ní nga kjokjiín-là jè chjoón ra ki'm̀ Rahab ra chjoón chijngi nga m̀ k̀ yá 'ken-kò jñà xita ra m̀ k̀ makjiín-là, nga jè chjoón rakii, ndaá kijtsetjò jñà xita Israel ra ta ijchò katsíjen 'ma ítjòn-là ya nangi rakii.

³² ¿Mé kjoa ra ta 'kenajmí-isa? M̀ k̀ kichóya-là nichjin nga kichjà ra a'ta 'tse Gedeón, ra a'ta 'tse Barac, ra a'ta 'tse Sansón, ra a'ta 'tse Jefté, ra a'ta 'tse David, ra a'ta 'tse Samuel kò ra a'ta 'tse nga'tsí xita ra isichjeén Nainá nga kiichjà ngajo-là. ³³ Jñà xita kii, kií-ní nga kjokjiín-là, nga ki'seé i'ka ra isikijne-là nga iskajàn-kò naxindá ra i'i;

ki'seé i'ka ra kixí tsikíndajín kjoa; ki'seé i'ka ra itjábé-la ra Nainá ijye ko'sín kitsjà-la tsa'ba nga tsjá-la; ko ki'seé i'ka ra tsikíchjàto tsa'ba xa. ³⁴ Ko ki'seé i'ka ra ma-la isikji'tso ni'í ra bato 'ño tsjè, ra ma jahachinga 'kia nga ijye kjame kichà ndajò tìn'ken-ni, ra ki'se india-ilà nga'ño 'kia nga kjòhinda, ra 'ño ki'se-la nga'ño kjoa 'tse kjojchán, ra isikijne-la xitá kjojchán ra iskajàn-ko ra kondra 'tse. ³⁵ Ki'se íchjín ra itjábé india-ilà xitá xákjén ra ijye 'ken, 'kia nga jaáya-ilà a'ta 'tse kjobiya.

Tanga tì'koá ki'se i'ka xitá ra ya 'ken-jín ya kjohi'in; mì kì kjomejèn-la nga tsikítsajnandíi-ni; jè ra kjomejèn-la nga isa ndaá kítsajna 'kia nga kjoáaya-la. ³⁶ Tjín i'ka ra isikjiín kjohi'in nga isítsja'tin xitá, nga iskajàn-ko, skanda na'ño kichà cadena isi'tá'ño ya aya ndayá. ³⁷ Tjín ra najò isinè nga ini'ken; tjín ra serrúcho ngi inìjòya-ni; tjín ra kichà ndajò 'ken-ni. Ko tjín ra jndí ra ján tsikima, nga ta chrjaba-la forrè ko tà chrjaba-la tíndsó tsakjaya. Tseé kjohima ko tseé kjohi'in kisikjiín ko 'ño ki'yaton. ³⁸ Jñà xitá kii, [ta ngatjì-la nga 'ño nda kjokjiín-la a'ta 'tse Nainá] skanda mí kì tsakìn-la nga tsikítsajna i isà'nde. Nga jndí ra ján tsinchimasòn ya i'nde kixi ñánda nimé tjín, ko ya asòn nindo; ko ya ñánda ngijo chon ko ya aya ngajo ra tjín ya ajin nangi. ³⁹ Nga'tsi xitá kii, ta ki-ní nga nda kjokjiín-la nga nda ki'yaxkon-la tanga nijngo ra itjábé-la ra Nainá ijye kitsjà tsa'ba nga tsjá-la. ⁴⁰ Tanga jè Nainá tsikínda jngo-ná kjoa ra isa nda tjín, mé-ni nga jñà xitá kii, ta ngàsòn kjòn koma-ná nga mì mé jchija'ta-ná nga xitá kixi komeé.

Nda chítsijen-la Jesús

12 'Kia nga ko'sín ta 'ño kìn ma-ni xitá ra títsajnandí-ná ra nda kjokjiín-la, 'koá ma-ni nga jién, machjeén-ní nga kijmié nga'tsi kjoa ra batéchjá-ná ko kjoa 'tse jé ra tsabá'ño-ná nga kondachá-ná; kínè-lá ijo-ná nga nda kjòn kichikeén nga katachíkjoako-ná skanda nga kijcheé ñánda nga tjínè kjòn-la nga kijcheé. ² Ngi tà jé kí'té xkén Jesús, jè ra tsikí'tsia kjòn-ni koni 'sín nga makjiín-ná, ko jè ra síngo kjoa makjiín-ná. Ta ngatjì-la jè kjotsja ra iskoñá-la kichíkjoakoó-la nga isikjiín kjohi'in ya a'ta krò, ko mì tsa jè ki'sìn kindá jè kjosabà ra ya isakò-la, ko 'ndi-ni yaá tíjna'ta nga kixi-la Nainá nga tibatéxoma.

³ Tíkítsjen a'ta 'tse Jesús nga ichikjoakoó-la jñà kjohi'in ra jñà xitá jé kitsjà-la, mé-ni nga mì kijta-no ko mì kì síkjahajen-la takòn. ⁴ Nga jè kjoa 'tse jé ra inchibixkàn-ko jiòn, takó kjè tsa yá ra sí'ken

kjòn-najiòn. ⁵ ¿A ijyee inijchajin jìòn jè 'én ra kitsjà-no Nainá nga ixti-là tsò-no? Nga tsò 'én ra tjí'ta xajon-là Nainá:

Jì ra i'ndí-nà xin-la,
 kì nachrjengi-jìn 'kia nga síkixiya-li Nà'ín-ná,
 kò kì nìkjahajen-là takìn 'kia nga jè síkjaká-li.
⁶ Nga jé Nà'ín-ná síkixiya-ní xità ra tsjake,
 kò tsjá-là kjohi'in 'kia nga 'cho 'sín
 nga'tsì xità ra kjábétjò nga i'ndí-là tsò-là.

⁷ Katachíkjoakò-no koni 'sín Nainá síkixiya-no, nga Nainá, 'koaá 'sín síko ra ixti-là tsò-là. Nga nga'tsì ra Nà'in 'mì, síkixiyaá ixti-là. ⁸ Tanga tsa mì kì síkixiya-no Nainá koni 'sín síko nga'tsì ra ixti-là ma, mì tsa ixti-là Nainá ma jìòn. ⁹ Jién, 'kia nga tì'sà ixti kjòn iseé, jñà xità jchínga-ná i a'ta nangi, 'koaá 'sín isìkixiya-ná kò ndaá kijchaxkén. ¿A mí tsa isà nda jchaxkón jnchro iseé Nà'ín-ná ra tíjna yà ján ngajmi, mé-ni nga kata'se-ná kjobinachon? ¹⁰ Kixíí kjoa, jñà xità jchínga-ná, 'koaá 'ki isìkixiya-ná koni 'ki kjòchiya-là ra jñà, nì'sín ta tsato jè nìchjin ra kì. Tanga kjònda tsajién-né 'kia nga jè Nainá kò'sín síkixiya-ná mé-ni nga tsje koma-ná koni 'sín nga tsje ra jè. ¹¹ Kixíí kjoa, mì kì tsa tsja 'se-ná 'kia nga tì'sà níkixiya-ná, ta isaá jnchro ba 'se-ná; tanga ra ma askan-nioo tsa nda kòkixiyeeé, 'nchán kítsajineé kò kixíí sjiché ijo-ná.

Kó'sín nga chjimitjeèn ijo-ná

¹² 'Koaá ma-ni nga 'tì nga'ñó-la ijo-no, chjimitjeèn ndsaà ra ijye tífe nga'ñó-là kò jè ndáxkò-no ra ijye kjotsakon-là; ¹³ ndiyá kixí tangió mé-ni nga kònda-ni ndsakò ra ijye kjotsakon-là kò mé-ni mì yà 'tóxkon-ni.

Kó'sín mì kì machjeén nga kìncha'taxín-lá kjònda-là Nainá

¹⁴ Kò'sín 'nchán titsajnakoo nga'tsì xità, kò tsje tikíjna inìma-no; nga níjngo ra ské Nà'ín-ná tsa mì tsje tíjna inìma-là. ¹⁵ Nda tikondaá ijo-no, kì nìyá ra síjchija kjònda-là Nainá, mé-ni nga mì yà kjìjnchrabà-ni kjosi nga tsjá 'chin-no koni tsa jngo xka ra tsja kjama-là. ¹⁶ Kì níjngo ra xità chijngi ma, kì nachrjengio Nainá; kì tà chjàn kò'sín 'nià koni 'sín kì'sìn jè Esaú nga tà jngo chrobà tsajmì ra ma chine tsatína-ni jè tsajmì ra tíjnè-là nga jè kòko-là koni nga i'ndí-tjòn. ¹⁷ Jìòn, tíjjiín-no koni 'sín kjomà 'kia nga askan-nioo, jè Esaú, 'kia nga kjomejèn-là nga katasíchikon'tin jè nà'in-là, inachrjengi-ní; mì kì

tì kjomà jahatjìya-ni nga jè kjòchikon'tin india-ni, nì'sín takó 'ñó iskindaya.

¹⁸ Mì tsa ya ijchòkincha'ta-la jìòn jè nindo chrjangì ra ma chaájno, [koni t́ín kjòxkón ra kijtse xítà Israel] ya ñándà nga títì jnga jnga nì'í, nga kjòjñò, isincha nítjen nítjen ifi jmà kò 'tsa tjo xkón, ¹⁹ nga jane chrjoo, kò kina'yá-là jè jta-là Nainá 'kia nga kiìchja. Tanga jñà xítà ra kí'nchré-là tsikítsa'ba-ní nga kì tì tsja chja-isa-ni, ²⁰ ta ngatji-là mì tì kì ichìkjoa-là koni 'sín t́ín kjotéxoma ra isinè-là nga tsi'kìn-là: “Ta yá xítà-ni, kò nì'sín tsa jngo cho, kosèn jngo ndsakò ya nindo chrjangì rakìi, t́iné-là nga najo kiyá-ni, kò tsa majìn kicháá tjáhi'sen-kjá-là.” ²¹ Taxkì 'ñó xkón t́ín kjoa ra kijcha-là, skanda jè Moisés kitsó-ní: “Taxkì 'ñó títsakjoon kò skanda tífatsé-náa.”

²² Tanga ra jìòn, yaá ijchò kincha'ta-la jè nindo chrjangì ra 'mì Sión, jè ra naxindá-là Nainá ra t́ínakon, jè naxindá Jerusalén ra t́jna ya ján ngajmi, ñándà nga kjìn jmi ma-ni ìkjalì títsajna nga inchisítjako Nainá, ²³ kò ñándà nga títsajnajtín ixti-là Nainá ra tjábé-là jè kjotjò ra bako-là ra ixtitjòn ra ijye ya incha 'í-là ya ján ngajmi; kò yaá ijchò-te jìòn ya ñándà nga t́jna Nainá ra xítaxá t́jna nga bíndajín-là nga'tsì xítà. Kò tì'koaá yaá ijchò kincha'ta-la jìòn jñà inìma-là xítà kixì ra ijye Nainá kisitsje nga nímé chija'ta-la. ²⁴ Kò yaá ijchò kincha'ta-te-la jìòn jè Jesús ra basèn-jin-ná jè kjoa xítse ra Nainá tsikíndajín kò jñà xítà, kò yaá ijchò kincha'ta-te-la jìòn jè jní-là ra ixaájten [nga isítjse-ná], jè jní ra isa nda chja-ná mì 'koa-ni koni jè jní-là Abel.

²⁵ Nda tìkindaa ijo-no; kì tà chjàn nachrjengio jè ra tíchja-no. Nga jñà xítà ra tsachrjengi koni 'sín inakjoá-là i a'ta nangi, 'kia nga inìkjaká-là, mì kì 'jahajno-là ra a'ta 'tse kjohi'in ra ki'tsi-là. Tì'koaá ra jién, isaá ta 'ñó chjá t́ín-ni nga kjoaájno-ná a'ta 'tse kjohi'in, tsa kináchrjengieé jè Nainá ra chja-ná skanda ya ján ngajmi nga síkjaká-ná. ²⁶ Jè nichjin rakìòò, jè jta-là Nainá, skanda isìjtiyaá-là jè nangi, tanga 'ndì-nì, 'koaá 'sín kitsjà 'én-là nga tsò: “Ìjngo 'ká sijtíya-isa-là, tanga mì tsa tà jè nangi ra sijtíya-là, skanda koó ngajmi sijtíya-là.” ²⁷ 'Kia nga kò'sín tsò nga ìjngo 'ká sùjtiya-isa-là, 'koaá 'sín machiya-ná nga tjáhixìn jñà tsajmì ra xá isinda-ni ra ma majtiya-là, mé-ni nga ta jñà sùhijyo-ni jñà tsajmì ra mì kì ma majtiya-là. ²⁸ 'Koaá ma-ni nga mì kì ma majtiya-là jè i'nde ra títsjá-ná Nainá ya ñándà nga kotexomakeé. 'Kì-lá kjonda kò ngi tà jé kjó'ta ikeén nga kiskón-cheé kò nga jchaxkén koni 'sín nga sasén-là ra jè. ²⁹ Nga “jè Nainá-ná, 'koaá 'sín jngoya-là koni jngo nì'í ra baká tsjé tsje mé ra t́ín.”

Mé kjoa ra machjeén nga 'sijn jñà ra xita-la Cristo

13 Kì tà chjàn jmio koni 'sín nga tsjacha xàngioo ra a'ta 'tse Cristo makjiín-no. ²Kì tà chjàn niijchaàjion koni 'sín nga chjfbétjò xita ra bijchójkon-no. Nga jñà xita ra ko'sín ma-la kjábétjò xita, skanda tjín i'ka ra mì be-ni tsa ikjalì-la Nainá-ní ra ko'sín iskábétjò.

³Tikítsjen a'ta 'tse jñà xita ra ndayá títsajna, koni tsa ya titsajna-ko-te aya ndayá. Ko tikítsjen-te a'ta 'tse xita ra inchi'yaton koni tsa jìon kjòn-ni ra inchi'yaton-no.

⁴Nó nda jchaxkón ijye jè kjotéxoma ra 'tse kjoabixan; jìon ra ijye tsixan jìon, jchaxkón ijo-no, nga mì ma kjoachijngi 'siaan. Nga jñà ra ta sískáko ijo-la nga kjoachijngi 'sín, jè Nainá tsjá-la kjohi'in.

⁵Kì tà jè níkájno nga isa tse ton mejèn-no nga 'se-no. Katajngo takòn koni 'ki tjín-no, nga Nainá, 'koaá 'sín tsò: “Mì kì tsjin-tákon-la, ko níkjíá síkíjna tajngo-la.” ⁶'Koaá ma-ni nga ngi tjíngo takén nga ma kixé:

Jè Na'ín-ná basìko-na,

mì kì tsakjon-jiaàn tsa mé ra sijko-na xita.

⁷Tikítsjen jñà xita ra tsinchá ndiyá-no nga tsi'kénajmíya-no 'én-la Nainá; tí'koa tikítsjen kó'sín kisiójchá ijo-la ko chjín-gi-la koni 'sín nga kjokjiín-la.

⁸Jesucristo mì kì fahatjìya-la, tíjé-ni ngojña, ko tíjé-ni 'ndi 'ndi, ko tíjé-ni skanda ta mé nìchjin-nioo. ⁹Kì tà chjàn bi'nde-la ijo-no nga xìn ndiyá fiko-no nga bí'ndo-no jè kjóbítsjen ra kjí'í 'sín bakón-ya ra mì kì 'yaxkon-la. Isaá nda-ni nga nda kata'se-la nga'nó inìma-no a'ta 'tse kjonda-la Nainá, mì 'koa-ni tsa a'ta 'tse tsajmì ra ma chine; nga nímé nga'nó sakò-la inìma-la jñà ra ko'sín tjín kjoa títsajin.

¹⁰Jièn, tíjna-ná [Jesús ra 'ken-tjì ngajo-ná a'ta 'tse jé-ná] koni jngo kjotjò ra kjongatsja Nainá. Tanga jñà xita ra takó ya síxá a'ta 'tse kjoa jchínga ra 'tse Ni'ya Tsje ra níkje, tsìn-la kjohixi nga ya tjábé-la kjonda. ¹¹Nga jè na'mì ítjòn ra ya síxá, yaá fiko jè jní-la cho ra biya ya i'nde tsje-la Nainá nga tsjá kjotjò mé-ni nga tjáhixìn-la jé-la xita. Tanga jñà ijo-la cho, xín i'nde fiko 'taxìn nga baká. ¹²'Koaá tí'sín kjomà'tin Jesús; a'ta xìn naxindá isìkjiín kjohi'in nga kinì'ken, mé-ni a'ta 'tse jní-la ra ixaájten kjomà isìtsje-ni jé-la xita naxindá. ¹³'Koaá ma-ni, ko'sín kítjokajin-teé naxindá nga tjahítjìngi-lá Jesús ya ñánda nga i'nde'taxìn mé-ni nga tí'koa síkjiín-keé kjosabà ko kjohi'in ra jè isìkjiín. ¹⁴Nga i a'ta nangi tsìn-ná naxindá ra ngi i kíjna skanda ta kjíá-nioo, jè inchihiñá-lá jngo naxindá ra 'sa nchrabá. ¹⁵'Koaá ma-ni, machjeén-ní nga ki'ta nìchjin jeya síkíjneé Nainá ra a'ta 'tse Jesucristo koni jngo kjotjò ra nìngatsjeé Nainá. Jè machjeén nga ngi

ndsá'bé katitjo-ni 'én nga 'kénajmié yá-ni Jesús. ¹⁶ Kì niijchaàjion kjoa ra nda 'nià kō ra bisikō kañá xàngioo; nga jñà kjoa kii, 'koáá 'sín ngoya-là koni jngo kjoťjò ra ñingatsja Nainá ra nda sasén-là.

¹⁷ Títjasòn-la jñà xita ra incha ítjòn-no ra a'ta 'tse naxindá-là Nainá, kō jñà tiná'ya ijòn-la. Nga jñá xita kii tjíkinda-là kjobinachon-no, kō jñà tjinè-là nga tsjá-là kindá Nainá. Nda títjasòn-la koni 'sín nga kītso-no mé-ni nga ngi kō kjotsja-là síxá-ni kō mé-ni mì chjá kōma-là. Nga tsa chjá kōma-là nì mé kjonda sakò-no ra jiòn.

¹⁸ Tijé'tà-la Nainá a'ta tsajin, nga 'koáá 'sín machiya-najin nga nda tjin jè kjobítsjen-najin, nga mejèn-najin nga nda siítjasòn tsje-jin. ¹⁹ 'Koáá 'sín ñó bitsá'ba-isa-no nga tijé'tà-la Nainá ra a'ta tsa'an, mé-ni nga katatsjá'nde-ni nga nditon kijchò'tsè india-no.

'Én ra fehe'ta-ni

²⁰ Jè Nainá ra tsjá-ná kjo'nchán ra isikjaáya-ilá a'ta 'tse kjobiya jè Na'ín-ná Jesucristo, ra chjingō ítjòn-là forrè, jè ra a'ta 'tse jní-là isindajín jngo-ni kjoa ra mì kjehe'tà nita kjíá-nioo, ²¹ kō'sín kixi katasíkítsajna-no a'ta 'tse nga'tsi kjoa ra nda tjin mé-ni nga kō'sín 'siaan-no koni 'sín mejèn-là ra jè; kō mé-ni nga a'ta 'tse Jesucristo kō'sín katasíko-ná koni 'sín nga sasén-là ra jè. Jeya katijna Cristo skanda ta mé nichjin-nioo! Kō'sín katama.

²² 'Koáá 'sín tíbitsá'ba-no ndí 'ndsé, kata'se-no kjojetakòn nga tiná'ya-la nda nda-la jñà 'én kii koni 'sín nga bijnáchiya-no. Nga ta chibaá-ni 'én ra tji'ta xajon rakii. ²³ Kō'sín katasijin-no, jè 'ndsé Timoteo ijyeé tijnandí-ni ra kjoa 'tse kjohi'in; tsa nditon kj'íí, íko-ná 'kia nga kjín katsíjen-no.

²⁴ Nga'tsi-no, tihixo'ta ijye jñà xita ra incha ítjòn-no kō nga'tsi jñà xita naxindá-là Nainá. Jñà ra Italia i'nde-là síhixo'tá-te-no.

²⁵ Nainá katatsjá-no kjonda-là nga'tsi-no.

Xajon ra tsikínda jè Santiago

Kó'sín jè Santiago síhixo'ta xit̃a ra tsikínda-la xajon

1 'An ra Santiago 'mì-na, ra ch̃i'nda-la Nainá ma k̃o t̃i'koaá ch̃i'nda-la Jesucristo ra t̃jna ítjòn-ná, t̃sixó'tà-no jìòn ra ya inchrabà'ta-no t̃je-la xit̃a nax̃indá Israel ra tejò kjomà, jìòn ra jnd̃i ra ján titsajna ta ñánda i'nde-ni ta nga t̃jngo isà'nde.

Kó'sín machjeén nga 'ñó kjó'tatakén jè Nainá ni'sín kjoa t̃batojieén

² Jìòn ra 'ndsé chibé a'ta 'tse Cristo, 'kia nga ni'sín ta mé kjoa ra k̃otojìòn, ta isaá jnchro jngo k̃já tsjaá 'tè-la takòn. ³ Ijyeé 'ya jìòn 'kia nga k̃o'sín t̃já'ta a'ta 'tse kjoa ra makjìin-najìòn, yaá sakò-isa-najìòn nga'ñó kó'sín ma k̃ichikj̃oajin-no a'ta 'tse kjoa ra k̃okama'tin-isa jìòn askan-nioo. ⁴ K̃o jè nga'ñó ra sakò-no nga nda ch̃ikj̃oajin-no, ndaá katasíxájin ya inìma-no mé-ni nda katajchá-ni k̃jóbítsjen-la inìma-no, k̃o ngi t̃jna t̃jngo-ni nga ñimé ra jchija'ta-la.

⁵ Tsa t̃jín i'ka jìòn ra tsin-no k̃jóbítsjen, t̃jé'tà-la Nainá; tsjá-no ra jè. Nga jé Nainá, ngi k̃oo inìma-la nga tsjá, k̃o mì tsa ta k̃o k̃jolti-la tsjá 'kia nga yá ra síjé'ta-la. ⁶ Tanga ngi nda k̃jón-ní katak̃jìin-no 'kia nga sijé; k̃i tà ch̃jàn tà jò 'bè-la takòn; nga jè xit̃a ra jò 'bé-la ikon, 'koaá 'sín ngoya-la koni jè ndáchikon 'kia nga jè t̃jo, ra fi ra nchrabá síko. ⁷ Jè xit̃a ra k̃o'sín tà jò t̃jín ikon, k̃i tà ch̃jàn k̃o'sín síkítsjen nga t̃jín ra t̃jábé-la ra a'ta 'tse Na'ín-ná. ⁸ Nga jè xit̃a ra mì k̃i t̃jingo ikon, k̃j'íi 'sín t̃síkítsjen 'nd̃i 'nd̃i, k̃o nchijòn ijyeé k̃j'íi tsò-ni k̃jóbítsjen-la; k̃o mì k̃i ma-la nga k̃jábé jè ndiyá ra kixi t̃jín.

⁹ Tsa t̃jín i'ka 'ndsé ra 'ñó i'in t̃itsajna, tsjaá kata'bé-la ikon, nga ya ngixk̃on Nainá 'ngaá t̃itsajna. ¹⁰ Tanga j̃nà ra xit̃a nch̃iná, tsjaá kata'se-la nga nangi k̃itsajna ya ngixk̃on Nainá. Nga j̃nà ra xit̃a nch̃iná, 'koaá 'sín k̃okama'tin koni 'sín ma jè naxó-la xk̃a ij̃nà ra mì tsa tse fichjin-la. ¹¹ 'Kia nga bitjo tsá'bí k̃o 'ñó tsje ma ndabá-la, jè xk̃a ij̃nà, x̃i-ní, k̃o jè naxó-la k̃àtjen-ngi-ní, k̃o chija ijye-ní koni 'sín nga nda 'ki isén-la. Jè ra xit̃a nch̃iná, 'koaá 'sín ta ya kiyájin a'ta 'tse xá ra 'sín, ñánda nga tse síkijnesòn t̃on-la.

¹² Mé t̃a nda-la jè xit̃a ra ch̃ikj̃oajin-la 'kia nga t̃já'ta. 'Kia nga ijye ch̃ikj̃oajin-la kjoa ra skoó'ta; t̃jábé-la k̃jóbínachon ra mì fehe'ta koni 'sín ijye kitsjà tsa'ba Nainá a'ta 'tse j̃nà xit̃a ra tsjake. T̃jábé-la

kjòbinachon koni tsa jngo corona sɪ'a skò [koni 'sín nga tjábé jngo-là trofeo jñà xità ra síská 'kia nga síkijne]. ¹³Tsa 'kia nga tjá'ta jìòn kò kjoahajin-no nga mejèn-no 'siaan kjoa ra 'cho tjín, kì tà chjàn bixò: “Jé-la Nainá ra kò'sín tìkjò'tá-ná.” Nga jè Nainá mì tsa kò'sín tjín kjòbítsjen-là nga 'cho 'sjin, kò mì tsa kò'sín mejèn-là nga jñà xità katabátsji-jé. ¹⁴Tanga tsa 'kia jngo xità tjá'ta nga kò'sín 'sín kjoa ra 'cho tjín, tijná-ni kjoa'cho ra tsjake ra síkjaájin-là kò sískáya-là kjòbítsjen-là. ¹⁵'Kia nga ijye matse jè kjoa'cho ra jè matsjake, yaá nchrabá-ni nga batsíjen ra kjoa 'tse jé, kò 'kia nga ijye matse jè ra kjoa 'tse jé, akjòn yaá nchrabá jè ra kjobiya.

¹⁶Jìòn ndí 'ndsé ra 'ñó tsjake-no, kì ijo-no chìndòcha-la. ¹⁷Nga'tsi kjoa ra nda tjín kò ra kixi tjín ra tjábé-ná, yaá i'ngaá nchrabá-ni ra a'ta 'tse Nainá, jè ra tsikínda nga'tsi tsajmì ra síhsen-ná, jè Nainá ra nìkjía fahatjìya-là kjònda ra tsjá koni 'sín nga fahatjìya-là jè 'ngién. ¹⁸Jè Nainá, 'koaá 'sín kjomejèn-là nga a'ta 'tse 'én kixi-là kitsin xitse india-né, mé-ni ta nga'tsi ra jè tsikínda, jién komeé koni jñà tsajmì tje ra majchá ítjòn ra jè mangatsja.

Kó'sín machjeén nga ma-ná síhitjasén koni 'sín tsò 'én ra na'yé

¹⁹Jìòn ndí 'ndsé ra tsjake-no, nda katasijin-no kjoa kù, machjeén-ní nga ta tìtsajnanda ki'ta-no nga nda tìná'ya kò nga sisin kjón-ní tìnákjoaa 'kia nga mé 'én ra kìnákjoaa, kì ta majti ndìton-no. ²⁰Jngo xità jtìtakòn, mì tsa kixi tjín kjoa ra 'sín ya ngìxkòn Nainá. ²¹'Koaá ma-ni, chjáaxìn-la ijo-no nga'tsi kjoa ra tjé tjín kò nga'tsi kjoa'cho ra 'ñó tjín ì isà'nde. Ngì kòó kjòhimatakòn-no chjìbétjò jè 'én ra ijye ya isitjejin ya inìma-no, jè ra tjín-là nga'ñó nga ma-là kochrjekàjin-no kjòhi'in.

²²Mì tsa ta ya kjehe'tà nga tìná'ya jè 'én nda-là Nainá; machjeén-ní nga kìtjasòn, kò tsa mì kò'sín 'siaan, tjiòn inchichìndòcha-la ijo-no. ²³Jè ra ta 'nchré 'én nda-là Nainá, kò mì kì tsa tísìhitjasòn-ni, 'koaá 'sín jngoya-là koni jngo xità ra kòtsíjen-yá chìtsín. ²⁴Nda kjón-ní nga kòtsíjen'á isén-là, tanga 'kia nga ijye síkáfa-ni í'tsin, ta ndìtoón 'chaájin-là kó'ki kjòn-ni isén-là. ²⁵Jè ra ngì ya tjí'ta xkòn kó'sín nga tíchja jè kjotéxoma ra nímé chija'ta-là, kjotéxoma ra síkijnandíí-ná, kò ngì ya tijnajin ki'ta kjòbítsjen-là, mì kì tísìjchaájin kó'sín nga tíchja jè kjotéxoma rakì, ta isaá jnchro tísìhitjasòn, jè-ní ra 'ñó 'se-là kjòtsja 'kia nga kò'sín 'sjin.

²⁶Tsa tjín i'ka xità ra tsò nga 'ñó nda bexkón Nainá, tanga tsa mí kì ma-là síkinda jè ndìjen-là, tije tìbìndòcha-là ijo-là kò nímé chjì-là nì'sín kìtsò nga ndaá bexkón Nainá. ²⁷'Kia nga ngì kixi kjoa nga nda

'yaxkén Nainá ra Na'ín-ná koni 'sín nga jè mejèn-la, 'kiaá-ní 'kia nga bisikeé jñà ndí ixti jch'an kə jñà íchjín jch'an ra 'ken 'xín-la 'kia nga inçhibato kjohi'in kə 'kia mì tsa ya tjiníjchájieén ijo-ná jñà kjoa'cho ra tjin i isà'nde.

Mì ki ma ta i'ka-ni xita ra nda sikeé

2 Jiòn ndí 'ndsé, koni 'sín nga makjiín-no a'ta 'tse Na'ín-ná Jesucristo ra jeya tijná, kì tà chjàn ta chjáajion xita xàngioo ra nda sisin-la. ²Tsa ya ñándá nga maxkóya jiòn kjoa'ha'sen jngo xita nchiná ra tjkjá-la jtongo kə 'ño nda kjòn nikje ra kjiya, tsa ti'koáá kjoa'ha'sen jngo ndí xita imá ra taxki 'ki ndí nikje ra kjiya, ³tsa jè isa nda sisin-la jiòn jè ra isa nda 'ki nikje-la, nga 'kín-la: “I tijní ijdí, i i'nde ñándá nga nda chon”, kə jè ra ndí xita imá tsa 'kín-la: “Tisen kixi-la itsí ya ijdáá, kə ñá tsa 'kín-la: ta ya-la tijná itsí ya a'ta nangí.” ⁴Tsa 'kia nga kə'sín 'siañ jiòn, ¿a mí tsa ta inçhichjáhiñon xita ra nda inçhinisin-la? Kə tjiñon 'cho inçhiníkihiñyo-no kjobítsjen-no 'kia nga kə'sín inchi'nià.

⁵Jiòn ndí 'ndsé ra 'ño tsjake-no, nda tina'ya: Jè Nainá jñà inçhro fahájin jñà ra ndí xita imá ra tjin i isà'nde mé-ni nga nimé ra siijchija'ta-la koni 'sín nga makjiín-la nga jñà tjábé-la nga'tsi kjonda ra tjin ñándá nga jè Nainá tibatéxoma, koni 'sín nga ijye kitsjà-la 'én-la jñà xita ra tjin-la kjoa matsjacha a'ta 'tse Nainá. ⁶Tanga ra jiòn, ta isaá nachrjengio jñà ra ndí xita imá. ¿A mí tsa jñà xita nchiná ra kə'sín beton-najiòn kə nga kjo'ño fiko-no ya ngixkon xitaxá nga bánè jé-no? ⁷¿A mí tsa ti'koá jñà-te ra kə'sín chjajno-la jè 'í-la Cristo ra ya nakjoá-najiòn?

⁸Ndaá inchi'nià jiòn, tsa kixi kitií kjoa nga inçhinitjasòn jè kjotéxoma ra kitsjà jè Cristo jè ra xitaxá ítjòn-ná ma koni 'sín nga tíchja xajon ra tí'ta 'én-la Nainá nga tsò: “Kə'sín tsjacha 'tijn xita xàngii koni 'sín nga tsjacha 'ni ijo-li.” ⁹Tanga tsa ta chjaájin-nájiòn xita ra nda nikòð, inçhifatsji-jé-no 'kia nga kə'sín inçhibatonè-la kjotéxoma, kə tijé-ni kjotéxoma rakii tibanè jé-no. ¹⁰Nga tsa jngo xita nda sihitjasòn ijye kjotéxoma, tanga tsa ta jngo-ni 'én ra tíchja ya kjotéxoma kotonè-la, takó skané jé-la, nga 'koáá ngoya-la koni tsa nijngo kjotéxoma tísihitjasòn-ni. ¹¹Tsa 'koáá 'sín kitsò Nainá: “Kì kjoachijngi 'nià”, tanga ti'koáá kitsò-te: “Kì xita nì'ken.” Tsa mì tsa kjoachijngi 'nié, tanga nì'ken-né xita, takó kjiné jé-ná ta ngatji-la nga tibatònè-lá jè kjotéxoma 'tse Nainá. ¹²Machjeén-ní nga sikondeé ijo-ná kó'sín nga 'sieén kə kó'sín nga kinákjeé, nga kijchò nichjin nga jè Nainá kùndajín-ná. Kə 'koáá 'sín kùndajín-ná koni 'sín

nga tíchja jè kjotéxoma-là ra síkítsajnandií-ni xítà. ¹³ Jñà ra tsìn-là kjohimatakòn a'ta 'tse xítà ra i'ka, tì'koaá mì kì jchahimatakòn-te 'kia nga kijchò nichjin nga sindajín-là ra kjoa 'tse jé-là. Tanga jñà ra tjín-là kjohimatakòn, jñá sìikijne 'kia nga kijchò nichjin nga sindajín-là.

Kjonda ra 'nié 'kia nga makjiín-ná

¹⁴ Jiòn ra ndí 'ndsé xin-no, ¿mé chjí-là tsa yá ra kitso: “Ndaá makjiín-na ra a'ta 'tse Cristo”, tsa mì mé kjonda tí'sín-ni koni 'sín nga makjiín-là? ¿A komaá ta jè kjoa makjiín-là xítà rakii, Kochrjekajin kjohi'in? ¹⁵ 'Koaá 'sín jngoya-là, tsa jngo ra 'ndsé chibé kò tsa jngo ndí chjoón ra tichjeé chibé, tsa tsìn-là nikje ra faya kò tsa tsìn-là tsajmì ra kjine ya ni'ya-là nga nichjin nchijòn, ¹⁶ tsa tjín i'ka jiòn ra 'kín-la: “Tangí-la nda-nda-no, ya tsjaya nikje-no kò nda tichiodò kó 'ki mejèn-no”, tanga tsa nimé tsajmì ra machjeén-là 'ki-la jiòn, nimé chjí-là ni'sín ta kò'sín 'kín-la. ¹⁷ 'Koaá tì'sín tjín-ni a'ta 'tse kjoa ra makjiín-ná, tsa mí mé kjonda ra ma-ná 'nié, nimé chjí-là koni 'sín nga makjiín-ná.

¹⁸ Tanga tsa titsajnaá i'ka jiòn ra mejèn-no 'kín-ná: “¿A makjiín-li ra a'ta 'tse Cristo?” 'An, maá xín-la: “Jon, tísihítjasón-náa jè kjonda-là. Kò ji, ¿kò'sín koma kokón-náa nga makjiín-li a'ta 'tse Cristo, tsa mí kì tjinihitjasìn kjonda-là? Tanga ra 'an, tísihítjasón-náa kjonda-là; 'koaá ma-ni nga ma kokon-là nga ngi kixi kitií kjoa nga makjiín-na a'ta 'tse Cristo.” ¹⁹ Ji, 'koaá 'sín makjiín-li nga jngoó-ni Nainá, kò ndaá tjín a'ta 'tse kjoa rakii; tanga jñà inima 'cho-là níí, skanda tì'koaá makjiín-te-là ra jñà kò skanda fatsé-ní nga tsakjón-là. ²⁰ Ji xítà ra tsìn-li kjóbítsjen, machjeén-ní nga nda katasijin-li, nga ni'sín kixé nga ndaá makjiín-ná, tanga tsa nimé kjoa ra nda tjín ma-ná 'nié, nimé chjí-là koni 'sín nga makjiín-ná. ²¹ ¿Mé-ni kò'sín kitsò-ni Nainá nga jè xítà jchínga-ná Abraham, xítà kixíí kjomà? ¿A mí tsa ki nga isihitjasòn 'kia nga kiìkò i'ndí-là ra tsi'kìn Isaac ñánda nga tsakájasòn chjò najo nga sù'ken koni jngo kjotjò ra tsjá-là Nainá tsiki? ²² ¿A mí 'yi, nga ta jngoó kjoa kjomà-ni koni 'sín nga kjokjiín-là kò koni 'sín nga isihitjasòn jè Abraham? Kò 'kia nga kò'sín isihitjasòn yaá kjòjngoko-ni jè kjoa ra kò'sín kjokjiín-là. ²³ 'Koaá 'sín itjasòn koni 'sín tíchja xajon ra tjí'ta 'én-là Nainá nga tsò: “Abraham, ndaá kjokjiín-là a'ta 'tse Nainá; 'koaá 'sín kjomà-ni nga xítà kixi kitsò-là.” Kò 'koaá 'sín kijcha-là nga ñó nda tsakáko Nainá.

²⁴ Yaá 'ya-là nga koó-te jñà kjoa ra nda 'sín xítà nga xítà kixi bitjongi ya ngixkon Nainá, kò mì tsa ta jè-ni nga kòkjiín-là. ²⁵ 'Koaá tì'sín tjín a'ta 'tse chjoón chijngi ra tsi'kìn Rahab. Jè Nainá chjoón

kixíí tsachrjengi ta ngatji-là jè kjonda ra ki'sìn, 'kia nga kitsjá'nde ya ni'ya-là nga isíkjáya-ni jñà xita ra ta ijchòkatsjen'ma kò ra kjomà askan-nioo tsasikoó-te nga ma xìn ndiyá kijì-ni jñà xita kii. ²⁶Tsa nímé kjoanda inçhibakeén a'ta 'tse kjoa makjiín-ná, jè kjoa makjiín-ná, 'koaá ngoya-là koni jngo mi'ken ra mì tì mé inima tjin-là.

Kó'ki tse kjoa'cho tjen-kò ndijen-ná

3 Jiòn ra 'ndsé xin-no, kì tà nga'tsi-no nga maestro 'nià ijo-no; nga ijyee 'ya-nájiòn, ngajin ra bakon-ya-jin, isaá tse kjohi'in sinè-najin tsa mì kì nda siitjasòn-jin. ²Nga'tsi-né, kjin skoya-là kjoa'cho ra kajieén. Tsa tjin jngo xita ra nímé kjoa'cho kàjin 'kia nga chja, jè xita rakii ngi xita kixi-ní, kò tì'koaá chíkjoaá-là nga ma-là sikkonda kóho'ki ijo-là nga mì ya skajin kjoa ra 'cho tjin. ³Koaá ngoya-là koni jngo kabayo 'kia nga sí'a freno tsa'ba, chíkjoako-ná nga ma basen-nyé kóho'ki jè ijo-là. ⁴Koaá tì'sín tjin-te koni 'sín nga síxá jñà chitso. Ni'sín 'ño i'i kjòn, kò ni'sín 'ño tjin-là nga'ño tjo nga mejèn-là xìn iko, ta itsé saá-ni kicha ra 'mì timón ra síxako-ni xita nga ma fiko koni 'sín nga jè mejèn-là. ⁵Koaá tì'sín tjin ra a'ta 'tse ndijen-ná, itsé saá-ni, tanga taxki maá-là kó'sín síkichja-ná kò ta yaá sikkitsjeén kó'sín nga tsò. Ni'sín ta itsé saa-ni ni'í ra kotse, batoó tse ijñá bakangi. ⁶Jè ndijen-ná 'koaá 'sín ngoya-là koni jngo ni'í; yaá 'ya tsje tsje nga'tsi kjoa'cho ra tjin ya isà'nde; itsé saá-ni nga kjiina'a ya ndsa'bé, tanga maá-là tsja 'chin-là kóho'ki ijo-ná, 'koaá ngoya-là koni jngo ni'í ra tibaká nga tjingo kjobinachon-ná skanda nga'tsi nichjin nga bitsakeén, kò jè ni'í rakii yaá nchrabá-ni nándà tjin kjohi'in ra mì fehe'ta. ⁷Jñà xita, maá chíkjoaá-là nga sí'ndé nga'tsi cho ra tjin ya isà'nde, koni tsa jñà cho ra 'ño 'tsen, kò jñà ra tjin-là najngá, kò jñà ye, kò jñà cho ra tjin ya angi ndáchikon. ⁸Tanga nijngo xita ra ma-là sí'ndé ndijen-là. Nga jè ndijen-ná jngoó kjoa'cho tjin-là ra mì kì tsjá'nde nga ma ma'ndé kò yaá kitse 'chin ra koni xán-là ye ra sí'ken-ná. ⁹Tijé-ni ndijen-ná jeya níkiina-né Nainá ra Na'in 'mi-lá, kò tijé nakjoájno-lá xita ra jè Nainá tsikínda koni 'sín 'ki ra jè. ¹⁰Ta jngoó ndsa'bé bitjo-ni 'én ra jeya níkiina-né Nainá kò jè 'én 'cho ra nakjoájno-lá xita. Jiòn ra ndí 'ndsé xin-no, jñà kjoa kii, mì kì tjinè-là nga kò'sín koma. ¹¹Jngo ngajo nándà tíbitjo nandá, mì kì koma tiya kitjo-ni nandá tsje kò nandá tjé. ¹²Jñà yá-là to igo, ¿a komaá to-là ítjachó koja-là? Kò jè na'ño tatséjé, ¿a komaá to igo koja-là? Jiòn ra ndí 'ndsé xin-no, 'koaá tì'sín tjin ra a'ta 'tse nandá, mì kì koma tajngo ngajo kitjo-ni nandá tsje kò nandá tjé.

Kó'sín t́jín kjoachjine ra nchrabá-ni ján ngajmi

¹³ Tsa títšajin i'ka-najìon j́nà ra 'ńó chjine kō ra 'ńó nda machiya-la, 'koaá 'sín kata'ya-la nga ndaá inchisíjchá ijo-la, kó'sín nga 'ndé t́jín ikon a'ta 'tse kjoachjine ra t́jín-la. ¹⁴ Tanga tsa ngi ta kjoaxítakòn kitsejín inìma-no kō tsa tà jé mejèn-no nga jìon kítšahijyo ítjòn ki'ta, kì tà chjàn kō'sín níkítšjen nga ndaá inchi'nià, kì kjoa ndiso níkójìon kō kjoa ra kixi t́jín. ¹⁵ J́nà kjoachjine kìi, mì tsa a'ta 'tse Nainá nchrabá-ni. Ta 'tse isà'nde-ní, kō ta kjobítšjen 'tse xitá-ní, kō a'ta 'tseé xitá-níi nchrabá-ni. ¹⁶ Ya ñándà nga t́jín kjoaxítakòn kō jè kjobítšjen ra ta jè mejèn-ná nga jien kítšahijyo ítjén, ya ijndáa ta maskáya-la kjobítšjen-ná kō yaá ijncha nga'tsì kjoa ra 'cho t́jín. ¹⁷ Tanga j́nà xitá ra t́jín-la kjoachjine ra a'ta 'tse Nainá nchrabá-ni, tsjeé síjchá ijo-la, kjoa'nchán bátsji, kjoandaá ra 'sín, xitá 'ndé-ní, t́jín-la ra kjoahimatakòn, kji'tá nichjin nda t́jín kjoa ra 'sín, xitá kixi-ní, kō mì tsa jò fi-ni. ¹⁸ J́nà xitá ra mejèn-la nga kjoa'nchán kata'se, ítjòn 'nchán bítšajnakō j́nà xitá ra i'ka mé-ni nga askan-nioo ma sakò-la jè kjonda ra kixi t́jín.

J́nà ra ya báhjtakō kjoa ra t́jín ya isà'nde

4 ¿Ñándà nchrabá-ni jè kjojchán kō jè kjoa nga kō'sín bixkàn-kjo jìon? ¿A mí tsa ya nchrabá-ni a'ta 'tse kjoa'cho ra mejèn-no 'nià, ra 'ńó kjaán-kō jè inìma-no? ² Mején-najìon nga 'se-no ta mé tsajmì-ni, tanga mì kì sakó-no, yaá nchrabá-ni nga n'ken jìon xitá xàngioo nga batoó t́jjin ya inìma-no ra kjoaxítakòn 'mì, mì kì sakó-no mé ra mejèn-no; 'koaá ma-ni nga bixkàn-kjo kō akjòn sakó-no ra kjojchán 'mì. Mì kì sakó-no mé ra mejèn-no, ta ngatjì-la nga mì tsa níjé-la Nainá. ³ Kō tsa 'kia nga níjé-la jìon Nainá, mì kì 'bì-najìon, ta ngatjì-la nga 'choó níjé jìon; ta jé ra mejèn-najìon nga ya sìchjeén a'ta 'tse kjoatsja ra sasén-la ijo-no. ⁴ Jìon, xitá ra mì tsa kixi 'nià a'ta 'tse Nainá, ¿a mí 'ya jìon, nga tsa 'kia jè kotsjacheé j́nà kjoa'cho ra t́jín i isà'nde, jé Nainá kondra inchimangí-lá? Nga nga'tsì xitá ra jè matsjake kjoa'cho ra t́jín i isà'nde, kondraá fi-la Nainá. ⁵ ¿A bixó-nájìon, tsa ta 'koaá tsò jè xajon ra t́jít'a 'én-la Nainá, 'kia nga tsò: “Jè Inìma Tsje ra Nainá kitsjá-ná, batoó 'ńó machini ta ngatjì-la nga batoó nda matsjake-ná?” ⁶ Tanga jè Nainá isaá nda basikō-ná nga tsjá-ná kjonda-la. 'Koaá ma-ni nga kō'sín tsò jè xajon ra t́jít'a 'én-la Nainá, nga tsò: “Jè Nainá kondraá t́jna-la j́nà xitá ra 'nga ikon, tanga tseé kjonda tsjá-la j́nà ra ndí xitá 'ndé.” ⁷ Tí'nde nga jè Nainá katatéxoma-no, tanga títája-la jè xitá-níi, kō kjabeé kosen'táxin-no.

⁸ Tìchraña'ta-la Nainá mé-ni nga tì'koá jè Nainá sùichraña'ta-no. Jiòn ra fatsji-jé, ta kjoatsje ra 'tiààn jiòn 'ndi-ni ra a'ta 'tse Nainá, mé-ni nga jñà ndsàà katatsje-ni. Kò jiòn ra ta jò tjin takòn nga kò'ki matsjacha jè Nainá kò kò'ki matsjacha jè kjoa 'tse isà'nde, tìtsje jè kjobítsjen ra tjin ya inìma-no mé-ni ngi tsje katijna-ni. ⁹ 'Nó tìkájno, chjindáya kò ajò katama-la inìma-no tà ngatji-la nga jé tjin-no. Jè kjoa bijnòcha-no, ndáxkon katama-ni; kò jè kjoatsja-no, kjobaá katama-ni. ¹⁰ 'Nó nangi tìkítsajna ijo-no ya ngixkon Na'in-ná mé-ni nga jè 'nga sùikijna-no.

¹¹ Jiòn ndí 'ndsé, kì xàngioo nakjoájno-la nga jngó jngó-no kò ra ijngo kò ra ijngo. Nga jè ra kò'sín chjajno-la 'ndse nga bánè jé-la, chjajno-la jè kjotéxoma-la Nainá kò tì'koá bánè jé-la. Tsa ji ra kò'sín nakjoájno-la jè kjotéxoma, mì tsa tjinihitjasòn-jìn, ta isaá jnchro ji tji'nì ijo-li koni jngo xitaxá ra bíndajín jè kjotéxoma. ¹² Jngoó-ni jè ra ma-la tsjá kjotéxoma, tijé-ni xitaxá ra ma-la bíndajín, kò tijé-ni ra ma-la siikatojin-ná kjohi'in kò tì'koá ma-la kìnè-ná kjohi'in. Tanga, çyá-ni ra ji, nga ji fanè jé-la xita xàngii?

'Én 'nga ikon

¹³ Nda tiná'ya jiòn xita ra kì'sín bixó: "Ndi 'ndi kò ñá tsa nchjòn, yaá kjeén ya naxindá rakiòò, jngo nó ya kítsajneé nga kotinayéé tsajmì kò ndaá kijne-ná ton." ¹⁴ Kò nda mí 'ya-najìòn, mé ra koma'tin jiòn nìchjin ra 'sa nchrabá. Jiòn, ta 'koá 'sín ngoya-la koni jè ifi-xa, ta jngohíjtaá mangaya tìjngo-ni, kò ta jngohíjtaá feheya-ni. ¹⁵ Jè ra machjeén tsa kì'sín kixó jiòn: "Tsa jè Na'in-ná ra kò'sín mejèn-la nga tsjá-isa-ná kjobinachon, komaá-la 'sieén ta mé xá-ni." ¹⁶ Tanga ra jiòn, batoó nakjoá jiòn ra 'én 'nga ikon, kò taxkì nakjoá-najìòn a'ta 'tse kjoa ra nda mí kì 'ya jiòn kò'sín tjin kjòn-ni. Nga'tsi 'én 'nga ikon ra kò'sín nakjoá jiòn, batoó 'cho tjin. ¹⁷ Jè xita ra be kò'sín tjin kjoa ra nda tjin, kò mì kì tsa kò'sín 'sín-ni, tíbátsji-jé-la ijo-la.

Tjen sijna chiya-la ra xita nchiná

5 Tiná'ya jiòn ra xita nchiná 'mì-no. Chjindáya ba ba nga 'ñó tse kjohi'in tjin-ni ra tinchrobánè-no. ² Jè kjoanchiná-no ijyeé tífi'ndo kò nga'tsi jñà nikje-najìòn ijyeé ijye-la jñà cho inda. ³ Jñà ton sinè kò jñà ton chroba ra tjin-no ijyeé tíjochi. Kò jé chi-la kòkòn ra kondra tsajìòn jè nìchjin 'kia nga síndajín, nga ni'í jti-ni nga tìjngo ijo-no. Ngì ta ìnchiminchaxkó-nó kjoanchiná-no skanda 'ndi, ni'sín ijye tífehe'ta nìchjin. ⁴ Jñà ndí xita chi'nda ra isixá-no, jñà ra mì kì

tsikíchjí-la jìòn, batoó 'nǎo ìnchikjindáya nga ìnchifajé'ta-la Nainá ra kondra tsajìòn, kò jè Nainá ra bato tse nga'nǎo tǐn-la, ijyeé kíi'nchré koni 'sín ìnchifajé. ⁵ Jìòn batoó nda titsajna ì isà'nde kò batoó nda ìnchi'bì-la kjotsja jè ijo-no. Ìnchinìsín-la inìma-no nga ìnchi'bì-la kjotsja ra síjé kò nda mí 'ya-no tsa ijyeé ijchò nìchjin nga kiyá jìòn. ⁶ Jǎa ra xitá kixì ra nímé jé tǐn-la, jìòn fanè jé-la, kò nì'ken-no. Kò jǎa xitá kìi, nda mí basìkòtjì ijo-la. Ta tsjá'nde kjonda-ní nga nì'ken jìòn.

Kjoa ra 'sieén 'kia nga tìkje 'fii jè Cristo

⁷ 'Koaá ma-ni jìòn ndí 'ndsé, jchínakjoa-la jìòn skanda 'kia nga kj'íi india-ni jè Nǎ'ín-ná. Kò'sín 'tiààn koni 'sín 'sín jè ndí xitá ra ma-la síxáko nangi, nga koñá kjoa-la nda nda nga 'koa jtsí ra 'ba ítjòn kò ra askan 'ba, nga tsjá nga'nǎo-la nga mihijin jǎa tsajmì tjé, mé-ni koma nga sakò-la jǎa to-la ra 'nǎo chjí-la. ⁸ 'Koa tì'sín jchínakjoaa-la nda nda ra jìòn, kì tà chjàn nìkjahajen-la takòn nga ijyeé 'nǎo kjimachraña jè nìchjin nga kj'íi india-ni jè Nǎ'ín-ná.

⁹ Jìòn ndí 'ndsé, kì xàngioo tsajé-la nga jngó jngó-no nga bixó: “Choó tísíko-na jè xitá rakìi”, mé-ni nga mì kjohi'in sìnè-no, nga jè Xitaxá ra ma-la bíndajín-la xitá, ijyeé tìnchrabá chraña. ¹⁰ Jìòn ra 'ndsèe xin-no, chjìngi-la koni 'sín nga isìkjiin kjohi'in kò nga ichìkjoa-la jǎa xitá ra isìchjeén Nainá nga kiichja ngajo-la, 'kia nga kiichja ra a'ta 'tse. ¹¹ 'Koaá 'sín ijye 'ya-la nga batoó nda-la jǎa xitá ra chíkjoajin-la jè kjohi'in ra 'se-la. Ijyeé ina'yá jìòn koni 'sín nga ichìkjoajin-la jè xitá ra tsi'kìn Job jǎa kjohi'in ra ki'se-la, kò ijyeé 'ya-nájiòn koni 'sín nga isìko Nǎ'ín-ná nga ijyehe'tà-ni kjoa; nga jè Nǎ'ín-ná batoó tse kjohimatakòn tǐn-la kò batoó nda xitá.

¹² Tanga jè ra isa 'nǎo chjí-la, jìòn ndí 'ndsé, jè-ní 'kia nga 'kiò 'én-no, kì tà chjàn yá ra nikàxkiòo nga bixó: “Tíbe-ní”. Kò kì tà chjàn bixó: “Tíbeé jè ngajmì”. Kò tì'koaá kì tà chjàn bixó: “Tíbeé jè nangi”, kò ra kj'íi-isa tsajmì. Tsa 'kia nga kixó jìòn: “Jon, 'koaá 'sín tǐn”, 'koaá 'sín tìhitjasòn. Kò tsa 'kia nga kixó jìòn: “Majìn”, 'koaá 'sín tìhitjasòn, mé-ni nga jè Nǎ'ín-ná mì kjohi'in tsjá-no.

Kótjín ndiyá-la nga ma kítsa'beé

¹³ Tsa tǐn i'ka jìòn ra ba tǐn-no, tǐnákjoa'ta-la Nainá; kò tsa tǐn i'ka jìòn ra tsja tǐn-no, tǐjndá-la Nainá nga jeya tìkijna. ¹⁴ Tsa tǐn i'ka jìòn ra 'chín tǐn-no, tǐnákjoa-la jǎa xitá jchínga ra tǐn-la xá a'ta 'tse naxindá-la Cristo mé-ni nga katabítsa'batjì-no kò a'ta 'tse 'í-la Nǎ'ín-ná katamahjino-no sihìtì. ¹⁵ Tsa nda makjiin-no 'kia nga

kítsa'ba'tion jñà xítà ra kiya, kondaá-ni jè 'chin-la; kò jè Na'ín-ná s̄ikasítjen-ni; kò tsa mé jé ra tsakátsji, s̄ihijcha'ta-la. ¹⁶ 'Koaá ma-ni nga machjeén-ní nga 'tènjmí kañá-la xàngioo mé jé ra tjín-no nga jngó jngó-no, kò titsa'batjì kañá xàngioo nga jngó jngó-no, mé-ni katanda-no tsa mé 'chin ra tjín-no. Nga tsa 'kia jngo xítà ra kixi t̄jna ya ngixkõn Nainá, jè kjoa bitsa'ba-la, batoó tjín-la nga'ño nga manda-ni xítà. ¹⁷ Jè xítà ra isichjeén Nainá nga kiichja ngajo-la ra tsi'kìn Elías, 'koaá 'sín ta xítà isà'nde kjomà koni ra jién. 'Nó tsikítsa'ba-la Nainá nga isíjé-la, nga mì t̄i jtsí kata'ba-ni, kò ján nó masen mì k̄i t̄i 'tsa-ni jtsí. ¹⁸ Ra kjomà askan, tsikítsa'baá india-la Nainá nga kata'ba india-ni jtsí, kò 'tsaá india-ni jtsí ra i'ngaá inchrabà-ni kò jè nangi india kitsjá-ni kjõnda nga tsajà to-la tsajmì ra isitje.

Mé kjõnda ra sakó 'kia nga jngo ra t̄ibátsji-jé nikasítjeén

¹⁹ Jiòn ndí 'ndsé, tsa tjín i'ka jiòn ra tsincha'taxìn-la ra a'ta 'tse kjoakixi-la Nainá, kò tsa tjín jngo xítà ra s̄ikáfa india-no nga s̄ikixiya-no, ²⁰ kò'sín katasijin-no, tsa jngo xítà ra ijye jé t̄ibátsji nga ya tsá'baya jè ndiyá ra mì k̄i nda tjín, kò tsa jngo xítà kò'sín k̄itso-la nga kátáfa'ta india-ilà jè Nainá, yaá t̄ibachrjekàjin jè kjohi'in ra 'tse kjõbiya, kò 'koaá 'sín t̄síko nga 'ño tse jé s̄ihijcha'ta-la Nainá jè xítà rak̄i.

Xajon ra tsikínda ítjòn jè Pedro

'Én ra bí'tsia-ni Pedro

1 'An Pedro, ra jè Jesucristo tsikíxáya-na, tísixó'tà-no nga'tsi-no ra jndíi ra ján xìn títsajna-la naxínda-no nga ya títsajnajion ya nangi Ponto, Galacia, Capadocia, Asia kō Bitinia, ²jiòn ra xá kō'sín tì'sa kjotseé-ni nga tsjahíjin-no Nainá ra Na'in 'mì-lá koni 'sín ta'koa ijye tjíjin-lá; kō ngi kōō Inimā Tsje-lá kisítsje-no nga xitā tsje-lá tsò-no, mé-ni nga sjiitjasòn-la Jesucristo kō mé-ni nga kōtsje-ni ijo-no ra kjoa 'tse jé-no koni tsa jè kjòn jní-lá Jesucristo xaájten-jnó jiòn ra tsikíxten 'kia nga 'ken. Tse kjonda kō tse kjo'nchán katasakó-isa-lá inimā-no.

Kjoa ra 'sieén nga chiñá-lá Nainá

³Nga katijna Nainá ra Na'in-lá ma Jesucristo ra tíjna ítjòn-ná, nga tseé kjohimatakòn ki'se-lá ra a'ta tsajién: koni 'sín nga jaáya-lá Jesucristo ra a'ta 'tse kjōbiya, 'koaá tì'sín jngo kjōbinachon xitse kitsjà india-ná mé-ni nga nijngo nichjin kjehe'tà kjoa ra chiñá-lá, ⁴nga tjábé-ná kjotjò ra tíjnatjò-lá Nainá ya ján ngajmi, kjotjò ra mì kì fitson-ni ta kjíá-nioo, kō ra nìkjíá matjé kō ra nìkjíá chija koni 'sín nga 'ki. ⁵Ta ngatjì-lá nga ya makjiín-najiòn ra a'ta 'tse Nainá, ngi kōō jè nga'ñó-lá nga tísikonda-najiòn mé-ni nga ma kijchotjìngi-la jè kjonda-lá, nga ma kítjokajion kjohi'in ra kjoa 'tse jé-no, koni 'sín ijye tjínda-lá ra jè; kō 'kiaá jcha-lá kjoa kìi 'kia nga ijye kochraña nichjin nga kjehe'tà isà'nde.

⁶Jñá kjoa kìi ra 'ñó tsja 'bé-lá inimā-najiòn, nì'sín skanda 'ndi 'ndi, kjín ndiyá-lá kó'sín nga inchichjí'ta-najiòn nga inchibatojin chiba nichjin jiòn kjohi'in. ⁷Jè kjoa makjiín-najiòn, 'koaá 'sín ngoya-lá koni tsa kichá sinè, tjíné-lá nga ní'í tjá'ta-ni mé-ni nga jcha-lá kó'ki chjí-lá. Tsa chíkjoa-lá nì'sín ta mé kjoa ra kotojin, isaá ta 'ñó chjí-lá koni tsa jè kichá sinè ra bijchó nichjin-lá nga fe. 'Koaá 'sín tjín, 'kia nga ijye tjá'ta kjoa ra makjiín-najiòn, machjeén-lá nga nda kitjongi, nga jeya kíjna, kō nga jchaxkón 'kia nga kjíi india-ni Jesucristo.

⁸Nì'sín kjè kì 'yaxkon jiòn jè Jesucristo, tanga tsjachaá-nájiòn; kō nì'sín takó kjè kì tsa inchi'ya jiòn, tanga makjiín-najiòn ra a'ta 'tse kō 'ñó matsja-najiòn nga tjín jngo-no kjotsja ra 'ñó jeya tjín, nga skanda tsín-no 'én kó'sín nga kixó jiòn ra a'ta 'tse kjotsja ra tjín-no. ⁹Nga

ijyeé tíjtábé-no jè kjonda ra 'tse kjoa makjiín-no; kò jè kjonda rakìi, jé-ni nga inçhibítjokàjion kjohi'in 'tse jé-no.

¹⁰ Jñà xità ra isìchjeén Nainá nga kiichja ngajo-la, ra tjen tsi'kénajmí a'ta 'tse jè kjonda ra Nainá tsjá kjotjò-najìon, iskota'yáko-ní kò tì'koáá tsakátsjiya-ní a'ta 'tse kjonda kii nga ma kíjtjakajieén kjohi'in. ¹¹ Jñà xità kii mejèn-la nga nda ske, mé nìchjin-ni kokama kò kó'sín koma-la kjoa kii koni 'sín nga ijye inçhisìchiya-la jè Inìma Tsje-la Cristo ra tíjnajin ya inìma-la, nga tjen isìchiyaá-la a'ta 'tse kjohi'in ra tíjné-la nga kotojin jè Cristo, kò kó'ki kjoajeya 'se-la askan-nioo. ¹² Jñà xità kii, kisìchiya tsijen-la Nainá nga mì tsa kjonda 'tse-jìn nga kò'sín tsi'kénajmí; kjonda tsajìon-nájìon. Kò jñà 'én ra tsi'kénajmí, tíjñà-ni 'én xitse ra nda tsò a'ta 'tse Cristo ra tí'senajmí-no skanda jè nìchjin 'ndi. Nga tíjé-ni Inìma Tsje-la Nainá ra ngajmi nchrabá-ni tsjá-la nga'nó xità ra 'bénajmí. Jñà kjoa kii skanda jñà ikjalì, mejèn-la nga ske-te. ¹³ Koáá ma-ni nga nda kjon-ní tíkítsajnanda kjóbítsjen-no kò chijmi kjon títsajna. Ta jé nda jchíña-la jè kjonda ra jè jtábé kjotjò-no 'kia nga kj'íi india-ni jè Jesucristo.

Kó'sín machjeén nga tsje sijché ijo-ná

¹⁴ Kò'sín 'tiàan koni tsa jñà ixti ra nda ma-la síhitjasòn; kì tì tsja ya bitsajin-no koni 'sín tíjn kjoa'cho ra kisjé ijo-no 'kia nga tíkje 'yaxkon Nainá. ¹⁵ Koáá 'sín tsje tahíkoo kjobinachon-no nga ta mé ra 'siaan, koni 'sín nga tsje jè Nainá ra xá kiichja-no. ¹⁶ Nga jè xajon ra tíj'ta 'én-la Nainá, 'koáá 'sín tíchja nga tsò: “Xità tsjeé katama jìon nga Xità Tsjeé-ná ra 'an.”

¹⁷ Jè Nainá ra ngásòn ngáya kò'sín bíndajín-la jé-la xità koni 'sín tíjn kjoa ra 'sín nga jngó jngó xità, tsa Nà'in 'mì-la jìon 'kia nga nakjoá'ta-la, machjeén-ní nga tískón-cha ra jè nga'tsì nìchjin ra kítsakon i a'ta nangi nándà nga mì tsa i i'nde-no. ¹⁸ Nga 'ya-nájìon nga mì tsa jñà tsajmì ra fitson kjóchjítjì-najìon nga ma títsajnandioo kjoa'cho ra tsikítsajnajin jìon nga tí'sa kjotseé ra jñà xità jchínga-no tsakón-ya-no. Mì tsa tòn sinè kò mì tsa tòn chroba kjóchjítjì-najìon. ¹⁹ Nga kò sabá jè jní ra tsikíxten Cristo, jè jní ra 'nó chjì-la, jè kjóchjítjì-nájìon mé-ni nga ma títsajnandíi-no. Jè jní-la Cristo, 'koáá 'sín jngoya-la koni tsa jè jní-la jngo ndí forrè i'ndi ra 'nó nda 'ki ra nímé 'chin tíjn-la. ²⁰ Nga jè Cristo, xá 'koáá 'sín itjonè-la nga kò'sín kokama'tin skanda tí'kia-ni nga tíkjè sinda isà'nde, tanga skanda 'ndíi tí'ya-la nga kò'sín kjomà ra kjonda tsajìon. ²¹ Kò a'ta 'tse Cristo-ní nga makjiín-najìon ra a'ta 'tse Nainá, jè Cristo ra jè Nainá isikjaáya-ilà kò tì'koáá jeya isíkijna. 'Koáá ma-ni nga makjiín-nájìon

a'ta 'tse Nainá kə inchiñá-la jiòn nga tsjá-no kjon̄da koni 'sín nga ijye kitsjà 'én-la.

²²Jè inìma-najiòn ijyeé kjotsje, ta ngatjì-la nga inçhinitjasòn jiòn koni 'sín tjín 'én kixi-la Nainá, mé-ni nga mì ta jò tjín-ni takòn nga tsjacha 'siqon xàngioo. Kə'sín ngi kə inìma-no nga 'ñó tsjacha 'tiàn xàngioo nga jngó jngó-no. ²³Nga ijyeé kitsin xit̄se india-najiòn, tanga mì tsa a'ta 'tse tje-la xit̄a ra fehe'ta niçhjin-la nga kitsin xit̄se india-najiòn; a'ta 'tseé 'én-la Nainá ra tijnakon kə ra tijn̄a skanda ta mé niçhjin-ni. ²⁴Nga 'koaá 'sín tíchja jè xajon̄ ra tji'ta 'én-la Nainá, nga tsò:

Nga'tsi jñà xit̄a,

'koaá 'sín jngoya-la koni tsa xka ijñá.

Kə jè kjoa nga jeya síkítsajna ijo-la,

'koaá jngoya-la koni tsa jè naxó-la xka ijñá.

Jñà xka ijñá, xì-ní kə jñà naxó-la katsangi-ní;

²⁵tanga jè 'én-la Na'ín-ná tijn̄a ki'tá-ní skanda ta mé niçhjin-nioo.

Kə jè 'én rakì, jè-ní jè 'én xit̄se ra nda tsò ra a'ta 'tse Cristo ra kə'sín ijye ki'senajmíya-najiòn.

Naxindá xit̄se-la Nainá

2 Kíí machjeén-ni nga tikítsajna ijye jiòn nga'tsi kjoa ra 'cho tjín, nga'tsi ra 'mì kjoa kondacha, kjoa ra jò isén tjín, kə kjoaxitakòn, kə nga'tsi 'én 'cho ra nakjoájno-lá xàngieé. ²Kə'sín 'tiàn jiòn koni 'sín 'sín jñà ndí ixti-xó 'kia nga tì'sa tsin; jè 'ñó tjatsji jiòn ra ngi ta jè 'én-la Nainá, koni ngoya-la jñà ndí ixti-xó, 'kia nga tì'sa tsin, ngi ta tsjín bátsji. Tsa kə'sín 'siqan jiòn, jè kosiko-no nga nda kojchá jiòn ra a'ta 'tse Nainá koni 'sín títsjá-no kjon̄da nga kítjokajion kjohi'in ra kjoa 'tse jé-no. ³Nga ijyeé inchiçhjí'ta-najiòn nga jè Na'ín-ná batoó nda xit̄a.

Jè Najo ra tijnakon

⁴Tiçhraña'ta-la jè Jesucristo ra 'koaá ngoya-la koni jngo najo ra tijnakon; jè najo ra jñà xit̄a isà'nde tsachrjengi; tanga ra a'ta 'tse Nainá, xá itjahjíín-ni jè najo rakì, kə batoó 'ñó chjí-la. ⁵Tsa siçhraña'ta-la jiòn, 'koaá tì'sín kama jiòn koni najo ra tjítsakon; kə jiòn kama jiòn najo-la ni'ya tsje-la, mé-ni nga ya sixá-nájiòn koni na'mì tsje-la Nainá nga a'ta 'tse Jesucristo 'ki-la kjotjò ra siìtsjako

Nainá, jñà k̄jotjò ra nda sasén-là ra jè. ⁶ 'Koaá ma-ni nga k̄o'sín tíchja-te jè xajon ra t̄jí'ta 'én-là Nainá, nga tsò:

Jngo najo s̄ik̄jinaa ya ajin naxindá-là Nainá ra t̄jna
sòn'nga ya nindo Sión,

jngo najo ra t̄jna t̄tjòn nga bí'ñoja ya nga chrjangi-là ni'ya,
ra xá itjahájin-ni k̄o ra 'ño ch̄jí-là.

Jè ra k̄ok̄jiín-là a'ta 'tse najo rak̄i, mì k̄i tsa k̄josabà skajin-jìn.

⁷ Jè najo rak̄i batoó 'ño ch̄jí-là a'ta tsajìon ra mak̄jiín-no; tanga jñà x̄ita ra mì k̄i mak̄jiín-là, yaá bitjasòn koni 'sín tíchja-te jè xajon ra t̄jí'ta 'én-là Nainá, nga tsò:

Jè najo ra tsachrjengi jñà x̄ita ra bínda chrjò,

jè tíma-ni najo nga'ño ra síjna t̄tjòn ya nga chrjangi-là ni'ya.

⁸ K̄o 'koaá t̄j tsò-te:

Jngo najo ra saténgiéé, k̄o ra sík̄atjen-ná.

Nga jñà x̄ita yaá saténgi, 'kia nga mì ma-là síhitjasòn koni 'sín nga tsò 'én ra 'senajm̄iya-là; k̄o 'koaá 'sín ma'tin koni 'sín nga t̄jínè-là nga kama'tin.

Yá k̄jòn-ni jè naxindá-là Nainá

⁹ Tanga ra jìon, jè t̄je-najìon, xá 'koaá 'sín itjahájin-ni. Jìon ma jìon na'mì ra síxá'ta-là Cristo ra X̄ita Ítjòn t̄jna. Naxindá tsje-là Nainá-najìon, jngo naxindá ra jè Nainá kjomejèn-là nga 'tse k̄itso-là. Kìí k̄o'sín k̄i'sin-ni Nainá mé-ni nga jìon 'kénajm̄iya-najìon k̄joa ra 'ño nda t̄jín a'ta 'tse jè ra tsachrjek̄ajin-najìon ya k̄joa jñò ra titsajnajin jìon tsiki mé-ni nga ma itjàha'sen-jin jìon ya ñánda t̄jna ni'í-là ra 'ño nda síhisen-ná. ¹⁰ Nga t̄j'sa k̄jotseé skanda mí tsa x̄ita naxindá 'mì-najìon, tanga 'ndi 'ndi ijyee naxindá-là Nainá ma jìon. Nga t̄j'sa k̄jotseé mì k̄i mahim̄ake-najìon jè Nainá, tanga 'ndi 'ndi, ijyee mahim̄akeé-najìon jè Nainá.

K̄o'sín sijché ijo-ná koni nga ch̄i'nda-là Nainá 'mì-ná

¹¹ Jìon ndí 'ndsé ra 'ño matsjacha-no, 'koaá 'sín tíbitsá'ba-no koni tsa jñà x̄ita ra mì tsa ya 'l'nde-là ra ta jngoh̄jta t̄itsajna ya isà'nde rak̄i, 'tiaàn k̄jonda, k̄i ya 'chaájioòn jñà k̄joa'cho ra faajin-là ijo-ná ra k̄jaán-k̄o k̄i'ta-ná nga mejèn-là s̄ìk̄ijne-ná. ¹² Nda k̄jòn t̄jchá ijo-no ya ajin-là x̄ita ra mì k̄i mak̄jiín-là a'ta 'tse Cristo, ni'sín k̄o'sín katachajno-najìon koni tsa x̄ita 'cho k̄jòn jìon. Tanga jè n̄ichjin 'kia nga k̄j'íí india-ni Cristo, jñà x̄ita k̄i, jeyaá s̄ìk̄ijna-ni Nainá 'kia nga sk̄e nga ndaá t̄jín jñà k̄joa ra 'nià jìon.

Jchaxkén jñà ra xitaxá

¹³Ta ngatjì-là nga mì yá ra kichhajno-là Na'ín-ná, nda tìhitjasòn-la jñà xitaxá nì'sín ta ñáa xá ra tjín-là i a'ta nangi, koni jè xitaxá ítjòn ra 'nga xá tjín-là, ¹⁴kò jñà xitá ra inçibatéxoma-là nga jngó jngó naxindá i'i nga jñà, xá 'koaá 'sín isikasén-ni jè xitaxá ítjòn nga tsjá-là kjohi'in xitá ra 'cho 'sín kò nga nda sùkítsajna jñà xitá ra nda 'sín. ¹⁵Nga jè ra mejèn-là Nainá nga nda 'tiaàn jìòn, mé-ni nga katasichjà'a-ni jñà xitá ra mì kì machiya-là ra mì kì be mé 'én ra chja.

¹⁶'Koaá 'sín 'tiaàn jìòn, koni jñà xitá ra títsajnandíí; tanga kì ta ki-ni nga titsajnandíí jìòn nga jñà kò'siaan kjoa ra 'cho tjióon. 'Koaá 'sín nda 'tiaàn jìòn koni 'sín nga chi'nda-là Nainá 'mì-no. ¹⁷Nda jchaxkón ijye nga'tsi xitá. Tsjacha 'tiaàn jñà ra 'ndsé chibà. Tiskón-cha jè Nainá. Kò nda jchaxkón jè ra xitaxá ítjòn tíjna.

Kjoa ra tjínè-là nga sihitjasòn jñà ra chi'nda 'mì

¹⁸Jìòn ra xitá chi'nda 'mì-no, nda jchaxkón kò nda tìhitjasòn-la xitá ra níxá'ta-la. Mì tsa ta jñà ra nda síko-no kò ra nda betjè-no; 'koaá tì'sín nda tìhitjasòn-la jñà ra 'ñó beton-te-no. ¹⁹Nga ndaá baxki ya ngixkòn Nainá jñà xitá ra síkjiín kjohi'in ra mì kì bakèn-là kò chíkjoakoó-là kjohi'in ki, ta ngatjì-là nga fiyaá-là mé ra mejèn-là Nainá. ²⁰Ni ta yá ra nda skexkón-najìòn tsa ta kíí ngatjì-là nga 'cho inchi'nià nga kotjín kjohi'in tsjá-no xitá. Tanga tsa nda inchi'nià jìòn kò chíkjoako-no kjohi'in ra tsjá-no xitá, sakó-no kjoanda ya ngixkòn Nainá. ²¹Nga kíí xá kò'sín kiichja-no Nainá, nga jè Cristo, 'koaá tì'sín isikjiín kjohi'in ra ta ngatjì tsajiòn, kò jngoó xkósòn tsikíjna-najìòn mé-ni nga kò'sín 'siaan-najìòn koni 'sín nga ki'sín ra jè. ²²Nga jè Cristo, nijngo jé tsakátsji ra jè, kò nijngo 'én ndiso kiichja. ²³'Kia nga kiichhajno-là jñà xitá, mì tsa isikáfa ngajo-ni ra jè. Kò 'kia nga kjohi'in ki'tsi-là, mì tsa kitsò-jìn, 'koaá tì'sín sikó ngajo-no. Kjoa ra kjomà'tin, tà yaá isingatsja jè Nainá ra ma-là nda kjòn bíndajín kó'sín tjín nga jngó jngó kjoa. ²⁴Jè sabà Cristo 'tsamijìn jñà jé ra tjín-ná, yaá iskanè ijye ya ijo-là ya a'ta krò, mé-ni nga katiyeé ra jién ra a'ta 'tse jé, kò yaá sijchá-jieén ijo-ná a'ta 'tse kjobinachon ra kixi tjín. Kíí xá kitijno kiti'tá-ni ijo-là Cristo nga itsi'on, mé-ni nga konda-ni 'chin ra tjín-najìòn. ²⁵Nga 'koaá 'sín kjòn jìòn nga tì'sa kjetseé koni tsa jñà ndí forrè ra ichijà. Tanga 'ndi 'ndi-ni ijyeé ya tsáfa'ta-la jìòn jè Cristo, koni jè chjingo ra nda tjíkinda-là kjobinachon-no.

**Kjoa ra tjinè-la nga 'sijn jngo chjoón
kò jè 'xin ra ijye títsajnakò xákjén**

3 'Koaá tì'sín tjin a'ta tsajìon-jìon ra íchjín 'mì-no, nda jchaxkón 'xin-no nga nda tìhitjasòn-la, mé-ni nga tsa tjin i'ka ra mì kì makjiín-la jè 'én-la Cristo, chaán ta ya kochiya-la 'kia nga ske kó'sín inchiníchá ijo-no, ni'sín mì tsa jìon kò'kín-la; nga kòkjiín-te-la ²'kia nga ske-no nga tsje inchiníchá ijo-no kò tjin ya inìma-no kjoaskon-la Nainá. ³Kò kì ta ya asòn'nga-la ijo-no kò 'sín ta nda bínda bíchjineè nga 'ñó nda 'bè tsjaskò kò bingioè ndátòn ra ngi kichá sinè, kò tsjaya jch'ó ra 'ñó chjí-la. ⁴Jé ra machjeén nga yaá katabitjo-ni ya inìma-najìon, ra nda katasíkatstjen-no. Jñá kjonda ki ra mì kì kjehe'tà, tsa jè inìma-najìon indakjoa tjna kò tjin ki'ta kjo'nchán. Tsa kò'sín tjna inìma-najìon, jé ra 'ñó chjí-la ya ngixkon Nainá. ⁵Nga jñá kjoa kii ra nda kisìkatsjen-ni ijo-la jñá íchjín tsje ra nda tsaká'ta ikon Nainá nga tì'sa kjotseé kò kijtsexkón 'xin-la nga nda isìhitjasòn-la. ⁶Koni jè Sara 'koaá 'sín nda isìhitjasòn-la jè Abraham nga 'koaá 'sín kijtsexkón nga jè tjna ítjòn-la. Tsa kò'sín nda sjchá ijo-no, tsa mì kì kiskón-la ni'sín ta yá ra kincháxkón-no, 'koaá 'sín inchi'nià jìon koni tsa ixti-la Sara ma jìon.

⁷Kò jìon ra 'xin 'mì-no nda kjón-ní títsajnakoo jñá íchjín-no, nga ndaá katafiya-no nga isa inda kji'ta-la íchjín koni jìon-jìon. Nda kjón-ní jchaxkón koni 'sín nga bakèn-la, nga 'koaá 'sín Nainá tsjá-te-la kjòbinachon koni jngo kjotjò koni 'sín nga tjábé-no ra jìon. 'Koaá 'sín 'tiaàn mé-ni nga mì mé ra kotechjà-no 'kia nga jìon ra kinákjoa'ta-la Nainá.

Kjoa ra tjinè-la nga 'sijn nga'tsì ra xita-la Nainá

⁸Ta nga'tsì kjoa kii, kò'sín nda títsajnajtìon; jngoó inìma 'tiaàn kjòbítjen-no; 'ñó tsjacha 'tiaàn xàngioo koni tsa 'ndsè chibà; kata'se-no kjoahimatakòn; indakjoa tíchá ijo-no. ⁹Tsa yá ra 'cho síko-no, kì tà chjàn kò'sín niko ngajo-no, kò tsa yá ra chjajno-no kì tà chjàn nakjoájno ngajo-la; ta isaá tíjé-la Nainá nga katatsjá-la kjonda jñá xita, nga kií xá kinakjoá-no nga tjábé-no kjonda. ¹⁰Nga:

Jè ra mejèn-la nga 'se-la kjotsja nìchjin ra tijnakon,
nga mejèn-la nga ske nìchjin ra nda,
katasíkonda ndijèn-la nga mì 'én ra 'cho tsò katachja
kò nga nímé 'én ndiso katabitjo tsa'ba.

¹¹Tincha'tàxìn-la kjoa ra 'cho tjin,
kò jñá 'tiaàn kjoa ra nda tjin;

tjatsjio kjoa ra 'nchán tjín kọ jè tangítjingi-là.

¹² Nga yaá tjí'ta-là xkon Na'ín-ná jñà ra xita kixi;

kọ minchá-là chíkà-là 'kia nga bítsa'ba xita kii;

tanga bá'maá-là isén-là jñà xita ra 'cho 'sín.

¹³ ¿Yá ra ma 'cho siko-najiòn, tsa 'koa 'sín kínè ki'ta-la ijo-no nga nda 'siaan? ¹⁴ Tanga kì tà chjàn skon kọ kì tsakjón inìma-no tsa 'kia mé kjohi'in ra skajiòn ra ta ki ngatji-là nga kixi 'nià, nga kjonda tsajiòn-nó kjoa kii. ¹⁵ Kọ 'koaá 'sín nda jchaxkón Cristo nga jè tikíjna ítjòn nga katatéxoma ya ajin inìma-najiòn. 'Koaá 'sín nda titsajnanda ki'ta jiòn nga 'kénajmí-la jiòn jñà xita ra skonangi-no nga mé-ni nga kọ'sín jè Cristo kji'tatákon-no nga kọ'sín inchichiñákjoa-la. ¹⁶ Tanga indakjoa kjón-ní nga nda tinákjoa-là xita kọ tsje kjón-ní tikíjna kjobítsjen-no, mé-ni jñà ra chjajno-no koni 'sín nga nda 'nià jiòn ra makjiín-no a'ta 'tse Cristo, tijñá 'én-là katasísaba'a-ni jñà xita kii. ¹⁷ Isáá nda-ni nì'sín kotjín kjohi'in skajieén tsa 'kia nga nda inchi'nié, tsa jè Nainá kọ'sín mejèn-là nga kọ'sín koma, nda mí 'koa-ni tsa kọ tjín kjohi'in skajieén 'kia nga 'cho inchi'nié.

¹⁸ Nga skanda jè Cristo india kjón-ní isikjiín kjohi'in nga 'ken ta ngatji-là jñà jé ra tjín-ná. Jè Cristo mì tsa mé jé tsakátsji ra jè, tanga isikjiín kjohi'in ra ta jñà ngatji-là jñà xita ra 'cho 'sín, mé-ni nga ma ikó-ná ya nándá tíjna Nainá. Kinì'keén ra ijo isà'nde-là tanga 'kia nga jaáya-ila, jngoó ijo xitse 'tse Inìma Tsje-là Nainá ki'se-là. ¹⁹ Kọ jè Inìma xitse-là, kií ya i'nde nándá nga títsahijyo inìma ra títsa'ya ndayá nga kii 'kénajmí-la [nga isikijne-là kjobiya ra jè] ²⁰ jñà inìma-là xita ra mì ma-là isihitjasòn kjotseé, 'kia nga jè nichjin 'tse xita ra tsi'kìn Noé. Nga jè Nainá iskoñá nda nda 'kia nga jè Noé tíbinda jè chitso ra 'ñó je 'ki ki'sín, ya nándá nga ta chibaá xita tsatojin kjohi'in ra a'ta 'tse jtsí xkón; ta jiín tjín-ni xita ra itjokàjin kjohi'in nga mì kì tsa ya 'ken-jin nandá. ²¹ Jè nandá kii, 'koaá 'sín kiichja-ni nga jé-ní ra satíndá-ná nga ma bitjokajieén kjohi'in 'ndi 'ndi. 'Kia nga satíndé, mì tsa jè ijo sòn'nga-ná ra matsje, jè-ní nga níjé-lá Nainá nga tsje kata'se kjobítsjen-ná, kọ jè Nainá bachrjekàjin-ná kjohi'in ta ngatji-là nga ijyeé jaáya-là jè Jesucristo, ²² kọ yaá kijimijìn ya ján ngajmí, nga tíjna'ta ya nga kixi-là Nainá, kọ yaá inchisíhitjasòn-là jñà ikjalí kọ nga'tsi isén nichjin tsje ra batéxoma ya ajin isén kọ nga'ño ra tjín ya ajin isén.

Nda sichjeén kjonda-là Nainá ra títsjá kjotjò-ná

4 Koni 'sín nga isikjiín kjohi'in ijo-là Cristo, machjeén-te nga 'koa tí'sín titsajnanda jiòn nga sikjioón mé kjohi'in ra skajiòn.

Nga jè ra ijye isikjiín kjohi'in ijo-la, ijyeé isikijne-la kjoa 'tse jé.
² Kò kií kò'sín machjeén-ni nga kò'sín tìjchá ijo-no jñà nìchjin ra kitsajna-isa koni 'sín nga Nainá mejèn-la, kò m̀ tsa tì kò'sín 'siaan-no koni 'sín tjin kjoa ra sasén-la ijo jé-no. ³ Ijyeé inikato-jìon ch̀ba-la nga kò'sín ta 'cho ki'nià koni xita ra m̀ bekon Nainá. Nga yaá tsikìtsajnajion kjoa'cho ra ya itsabá'ñó ijo-no, kò jè tsakjatsji jìon kjoa'cho ra sasén-la ijo-no, kò kjoa'chi, kò 'sí ra 'ñó 'cho tjin, kò nándà nga inikato-nájiòn ch̀ba-la 'kia nga ta xán ki'yò ki'ta, kò tì'koáá kijchaxkón jìon nainá xkòsòn ra jtike Na'ín-ná. ⁴ Ndi 'ndi-ni jñà xita k̀i, 'choó ma-la 'kia nga m̀ tì ya fahijtako-najiòn koni 'sín tjin kjoa'cho ra inchisíjchájin ijo-la; 'koáá ma-ni nga 'cho tsò-najiòn. ⁵ Tanga jñà xita k̀i, yaá tjinè-la nga tsjá-la kindà mé nìchjin-nioo, jè Na'ín-ná ra ijye tijnanda nga k̀indajín kjoa 'tse jé-la jñà xita ra títajnakon-isa kò ra ijye 'ken. ⁶ 'Koáá ma-ni, nga skanda jñà xita ra ijye 'ken, ki'senajmíya-la jè 'én xitse ra nda tsò, mé-ni ni'sín jñà ijo-la tse kjohi'in kisikjiín, koni 'sín nga tsikíndajín-la xita isà'nde, tanga jñà inima-la títajnakon-ní koni 'sín nga jè Nainá tijnakon.

Kó'sín ma kisiko'té xita xàngioé

⁷ Tanga ijyeé tímachraña-ní nga kjehe'tà nìchjin-la nga'tsi tsajm̀i ra tjin, 'koáá ma-ni nga machjeén-ní nga nda kjón 'tè takòn kò ngi ta jè tjà'tà takòn ki'ta nga tinákjoa'ta-la Nainá. ⁸ Jè kjoa ra 'ñó tjna ítjòn, jè-ní nga 'ñó kata'se-no kjoatsjacha ra a'ta 'tse xàngioo; nga tsa tjin-no kjoatsjacha, maá-no sijcha'ta-la xàngioo ta mé jé-nioo. ⁹ Nda tisin-la nga jngó jngó xàngioo 'kia nga ya kijchòjkon-no ya ni'ya-no; k̀i tà chjàn yá xàngioo ra 'cho chibàya-no. ¹⁰ Nga jngó jngó-najiòn kò'sín 'tìi-la ndsàà xàngioo nga t̀siko'ta koni 'sín tjin kjonda ra jè Nainá títjá-no. Kò'sín kata'ya-la nga ndaá inchinichjeén jìon kóhotjín skoya tjin-ni jè kjonda ra jè Nainá tsjá. ¹¹ Jè ra kò'sín ki'tsi-la nga 'én-la Nainá kichjaya, kò'sín 'én-la Nainá katachjaya. Kò jè ra kò'sín ki'tsi-la nga ma-la kosiko'ta xita, kò'sín kata'sín koni 'ki nga'ñó ra tsjá-la Nainá, mé-ni kò'sín jè Nainá jeya kijná-ni a'ta 'tse Jesucristo ra 'tse kjoajeya kò nga'tsi nga'ñó ra tjin skanda ni ta kjiá-nioo. Kò'sín katama.

Kjotsja ra tjin, ni'sín kjohi'in 'se-ná

¹² Jìon ndí 'ndsè ra 'ñó matsjake-no, k̀i tà chjàn maxxón-najiòn nga kotjín kjohi'in inchibatojion nga inchitjá'ta. K̀i tà chjàn bixó jìon, ¿mé-ni kotjín kjoaxkón inchikajin-ná? ¹³ Ta isáá 'ñó tsja kata'se-najiòn

nga tì'koaá tǐjé-ni kǒhì'in tíkajin jìòn koni jè kǒhì'in ra tsatojin jè Jesucristo, mé-ni nga tì'koaá 'ńó 'se-là kǒtsja jè inìma-najìòn 'kia nga kòtsǐjen kǒajeya-là Cristo. ¹⁴ Mé tǎ tsja-najìòn tsa 'kia yá ra chjajno-no ra ta ngatǐ-là Cristo, nga jè Inìma Tsje-là Nainá ra 'ńó jeya tǐjna yaá tǐnako ki'ta-najìòn nga nǐchjin nchijòn. ¹⁵ Kixǐ kǒa tsa xǐtǎ nì'ken, tsa chijé 'nià, tsa 'ńó 'cho 'nià, kǒ tsa ya tsjajin tsja'a kǒa ra tǐjn-là xǐtǎ, bakén-no nga kata'bi-no kǒhì'in. Tǐkindaa ijo-no nga mì kotǐjn kǒa skajìòn. ¹⁶ Tanga tsa ta kíi kǒa-là nga kǒhì'in inchikajin jìòn, nga xǐtǎ-là Cristo ma jìòn, kǐ tà chjàn masabà-no; ta isaá jeya tǐkǐjna jìòn jè Nainá nga kǒ'sín 'yaxkon-no.

¹⁷ Nga ijyeé ijchó chǐba-là nga ya kǐi'tsia-ni Nainá nga kǐindajǐn-là naxǐndá-là. Tsa kǒ'sín jǐén kǐi'tsiaǒ-ná Nainá nga kǐindajǐn-ná ra naxǐndá-là tsó-ná, kó'sín koma'tin jǎà ra majǐn-là síhitjasòn 'én nda-là Nainá.

¹⁸ Tsa jǎà ra xǐtǎ kixǐ, i'íin bitjojin-ni kǒhì'in,
 ¿kó'sín koma'tin-ni jǎà xǐtǎ ra mì bexkón Nainá
 kǒ jǎà ra jé tǐtsajin?

¹⁹ Tsa 'koaá 'sín mejèn-là Nainá nga sǐkǐjǐn jìòn kǒhì'in, jé tǐngatsja inìma-no kǒ tǐhitjasòn-la, nga jé tsikǐnda ijye ta mé ra tǐjn kǒ síhitjasòn ra jè koni 'sín ijye kitsjà 'én-là.

A'ta 'tse jǎà xǐtǎ ra tǐtsajna ítjòn-là naxǐndá-là Nainá

5 Mejèn-na nga tì'koaá tsja-là 'én jǎà xǐtǎ jchínga ra xá tǐjn-là ya ajin-là naxǐndá-là Nainá ra nakjoá-najìòn; koni 'an ra xǐtǎ jchínga tǐjna-te; kǒ 'an ra xkoàan kǐjtse-na jǎà kǒhì'in ra kisǐkǐjǐn jè Cristo, ra tì'koaá kǒkǒ-te-na kǒajeya ra tǐjè-là nga 'sa jcha-là. ² Tǐkindaa jǎà xǐtǎ-là Nainá ra jìòn tsako-no nga sǐkindaa; ngi inìma-no katanchrabájin-ni nga kǒ'sín 'tiaàn; kǒ'sín 'tiaàn koni 'sín jè Nainá mejèn-là; kǐ tà chjàn ta kǒ'ńó 'nià-la ijo-no kǒ kǐ tà ton ma mejèn-no nga kǒ'sín 'nià; ngi kǒó kǒtsja-no nga kǒ'sín 'tiaàn. ³ Kǐ tà chjàn kǒ'sín 'nià koni tsa jìòn ma ni-là jǎà xǐtǎ ra jìòn bako-no nga nikondaa; ta isaá jnchro jìòn nda tǐncha ítjòn-la xǐtǎ nga tǐjna jngo-là xkósòn ra nda tǐjn, ⁴ mé-ni 'kia nga kǐtjojen india-ni jè Chjǐngǒ Ítjòn (ra jè Cristo), tsjá-najìòn kǒajeya-là koni jngo corona ra nǐkǐjá kǐjehejno fate-là.

⁵ Jìòn íxti ra 'sa inchinǐchá ijo-no, 'koaá tǐ'sín nda tǐhitjasòn kó'sín nga kotèxoma-no jǎà xǐtǎ jchínga ra tǐtsajna ítjòn ya naxǐndá-là Nainá. Kǒ nga'tsi-no, indakjoa tǐhíkǒo kańá xàngioo, nga:

Jè Nainá kondraá tǐjna-là jǎà xǐtǎ ra 'nga ikon,
 tanga tseé kǐjonda tsjá-là jǎà xǐtǎ ra indakjoa.

⁶Nangi t̄ikítsajna ijo-no yā ngixkōn Nainá, jè ra 'ñó tse nga'ñó t̄jín-là nga ma-là kōsikōt̄jì-no, mé-ni jè 'nga s̄ikítsajna-no 'kiā nga kijchò ch̄ibā-là. ⁷Yáá t̄ingatsja ijye jè Nainá nga'tsì kjoā ra jiòn níkájno. Nga jè Nainá n̄ichjin nchijón-ní nga síkinda-no.

⁸Nda k̄jón-ní t̄ikindaa ijo-no nda k̄jón chítsijen ki'ta, nga jè x̄ita-níí ra 'ñó kondra t̄jna-no, 'koáá 'sín jngo t̄jandi tsá'ba koni tsa jngo xa ra 'ñó ajò-là, 'ñó t̄íbátsji yá ra mejèn-là nga skine. ⁹'Ñó t̄incha-la jiòn kō kixi t̄incha jiòn koni 'sín nga makjiín-no. Nga ijyee 'ya jiòn nga 'koáá t̄i'sín t̄jín k̄johi'in ra in̄chibatojin nga'tsì xàngioo kó nga t̄jngo isà'nde. ¹⁰Tanga jè Nainá ra t̄jín ijye-là ra ta mé k̄jonda-ni, jè ra xá kō'sín kiich̄ja-ná nga yā k̄itsajnajin-tee yā ñánda t̄jna kjoajeya-là ra mì kì k̄jehe'tà, ta ngat̄ji-là nga yā t̄itsajnakeé Jesucristo. 'Kiā nga ijye kōtojiòn n̄ichjin ra s̄ikjioón k̄johi'in, jè Nainá, s̄ikítsajnanda india-no, ndaá k̄incha-no, tsjá nga'ñó-no, kixi k̄jón-ní s̄ikítsajna-no. ¹¹Jè Nainá, ta jé ra isā tse nga'ñó t̄jín-là skanda ta mé n̄ichjin-ni. Kō'sín katama.

Kó'sín síhixo'ta jè Pedro ra fehe'ta-ni

¹²Jè Silvano, ra kō'sín t̄jna-na koni jngo 'ndsé ra ma fa'tatakén, jé ki'sin-na k̄jonda nga tsikinda-asa-na jè xajōn ra t̄isikásén-najiòn, ñánda nga kōxian-najiòn kō sijétakòn-no koni 'sín t̄jín ra ngi k̄jonda-là Nainá. Kixi t̄jahíkoo a'ta 'tse k̄jonda ra k̄i.

¹³Inchis̄hixo'tá-no j̄ñà x̄ita nax̄indá-là Cristo ra t̄ítsajna i Babilonia ra taña jahíjin-no Nainá. Kō t̄i'koáá t̄is̄hixo'tá-no jè Marcos jè ra koni tsa i'ndí-nā xin-là. ¹⁴'Kiā nga s̄ikjája-la xàngioo, ngi kōó inìma-no nga t̄ikjája-la.

Nga'tsì ra yā nakjoá-no a'ta 'tse Cristo, kata'se kjoā'nchán yā ajin inìma-no. Kō'sín katama.

Xajon ra ma-ni jò ra tsikínda jè Pedro

Kó'sín jè Pedro síhixo'ta xità ra síkasén-la xajon

1 'An, ra Simón Pedro 'mì-na, ra xità chi'nda-la Jesucristo ma kò nga tì'koáá 'an tsikíxáya-na, tísikásén-no jè xajon rakìi, jìòn ra ngásòn nda makjiín-no a'ta 'tse Cristo koni 'sín nga tì'koá nda makjiín-najin ra jin; nga xità kixíi jè Cristo ra Nainá-ná ra bachrjekàjin-ná kjo'hi'in. ² Koni 'sín nga isa nda inchi'yaxkon-isa jìòn jè ra Nainá kò jè Jesús ra tìjna ítjòn-ná, kò'sín isa tse kjonnda kò tse kjoa'nchán katasakó-isa-la inìma-no.

Kótjín ndiyá-la kjonnda ra machjeén nga 'se-ná

³ Jè nga'ño-la Nainá títjá ijye-ná nga'tsì ra machjeén-la jè kjobinachon-ná kò nga'tsì ra machjeén-ná nga tsje sijché ijo-ná. Kíi kò'sín títjá-ná nga'tsì kjonnda kii ta ngatji-la nga ijyeé nda 'yaxkeén jè ra xá kiichja-ná kò batoó jeya tìjna ra jè, kò xá 'koáá 'sín nda-ni xità. ⁴ Kò a'ta 'tseé kjoa kii nga kò'sín títjábé-ná kjoa ra 'ño nda tìjn kò ra 'ño chjí-la ra ijye kò'sín kitsò Nainá nga tsjá-ná, mé-ni nga a'ta 'tse kjoa kii kòkò'ta-te-ná nga kò'sín 'sieén koni 'sín 'sín Nainá, nga jién ijyeé tsincha'taxìn-lá kjoa'cho ra faajin-la ijo-ná ra tìjn ya isà'nde ra ta síkitsón-ná. ⁵ Kíi kò'sín machjeén-ni nga 'tì nga'ño-la ijo-no a'ta 'tse jñà kjoa kii. Koni 'sín nga makjiín-no a'ta 'tse Cristo, 'koáá tì'sín nda xità 'tiaàn; tsa ijyeé nda jìòn xità, 'koáá tì'sín kata'se-no kjoachjine; ⁶ Tsa ijye tìjn-no ra kjoachjine, kò'sín nda tatexoma-la ijo-no; tsa ijye nda bategoma-la ijo-no, katachíkjoako-no ta mé kjoa-nioo; tsa chíkjoako-no ta mé kjoa-nioo, tiskón-cha Nainá; ⁷ Tsa tìjn-no kjoaskon a'ta 'tse Nainá, tsjacha 'tiaàn xàngioo nga jngó jngó-no; kò tsa tsjacha-no xàngioo, tì'koáá tsjacha 'tiaàn ra kji'íi xità.

⁸ Tsa tìjn-no nga'tsì kjonnda kii, kò tsa nichjin nchijón-ní tísakó-isa-najìòn kjonnda kii, tsó-ni kjoa nga mì tsa ta títshijyo 'tsè jìòn, kò isáá tse kjonnda sakò-isa-najìòn koni 'sín nga inchi'yaxkon-isa Jesucristo ra tìjna ítjòn-ná. ⁹ Tanga tsa tìjn i'ka xità ra mì kò kò'sín inchisíjchá ijo-la, mì kò nda tsijen-la, xità xka-ní, ijyeé ki'chaàjin-la nga ijyeé kinìhijchaà'ta-la jé ra tìjn-la tì'sa kjotseé. ¹⁰ Jìòn ndí 'ndsé kò ndí tichjeé, 'tì nga'ño-la ijo-no nga tìkixiya kjoa koni 'sín nga Nainá xá kiichja-no kò tsjahíjin-no. 'Kia tsa kò'sín 'sian ki'ta jìòn, nìkjiá skajen-ngi jìòn. ¹¹ Ta isáá jnchro, ngi jngo 'ká kjon-ní

tjáxa'nde-no nga kitjáha'seen ñánda nga tíbatéxoma skanda ta mé nichjin-ni jè Jesucristo ra tíjna ítjòn-ná kọ ra bachrjekàjin-ná kjohi'in.

¹² Kọ 'koaá 'sín síkítsjen-yá ki'ta-najiòn jñà kjoa kị, nì'sín takó ijye 'ñó nda 'ya jìòn kọ nì'sín 'ñó nda kji'ta takòn jìòn jè kjohipi ra kọ'sín ijye 'ya jìòn 'ndi 'ndi-ni. ¹³ 'Koaá 'sín machiya-na nga 'koaá 'sín tíjné-na nga síkítsjen-yá-là kjobítsjen-najiòn, 'kia nga takó tíjna-isa i isà'nde. ¹⁴ Nga ijyeé be-náa nga ta chibaá nichjin chija-isa nga kjehe'tà nichjin-na, nga 'koaá 'sín ijye isichiya tsijen-na jè Jesucristo ra tíjna ítjòn-ná. ¹⁵ 'Koaá 'sín ítikiné-là ijo-na mé-ni nga ijye tíj kixi-ni kjoa, nga 'koaá 'sín síkítsjen-yá ki'ta-najiòn kjoa kị, 'kia 'an ra ijye iko-na Na'in-ná.

Ñánda nchrabá-ní 'én rakii

¹⁶ Nga mì tsa ya tsangitjingi-lajin koni tsò xita ra 'bénajmí kuendo ra ta jñà bínda, 'kia nga kọ'sín tsi'kènajmí-lajin a'ta 'tse nga'ñó ra tíjn-là Jesucristo ra tíjna ítjòn-ná kọ koni 'sín nga koma 'kia nga kjí'í india-ni ra jè. Nga nda kjon-ní kijcha-jin jè kjoajeya-là, kọ 'koaá 'sín tsi'kènajmí-jin. ¹⁷ 'Kia nga jè Nainá ra Na'in 'mì-lá jeya kọ 'nga isikíjna; inchrabà jngo-ni 'én ya ajin isén i'ngaá ñánda nga 'ñó jate tsatsíjen ra kitsò: “Jé rakii I'ndí-na ra 'ñó tsjake, batoó tsja tíjn-là takoàan ra a'ta 'tse.” ¹⁸ Ngajin sabá ina'yá-lajin 'én rakii ra ngajmi inchrabà-ni, nga yaá taña titsajnakojin jè Jesucristo 'kia nga kọ'sín kjomà ya asòn'nga-là nindo tsje.

¹⁹ Tì'koaá tíjnaá-te-ná 'én ra síkixiya-ná, ra kiichja jñà xita ra kiichjaya ngajo-là Nainá. 'Ñó nda-ni 'kia nga kọ'sín nda inchinisin-la jñà 'én kị, ra kọ'sín jngoya-là koni jngo kandì ra síhisen ya i'nde ñánda jñò chon, skanda 'kia nga ijye nda kotsíjen nga kọ nichjin, kọ kohisen-jín ya inìma-najiòn koni tsa tjó kjòn jè nitse-xó ra tjo 'kia nga xaya. ²⁰ Jè ra nda katasijin ítjòn-najiòn, jé-ní, nga nijngo 'én ra tíj'ta ya xajon ñánda nga tíchja 'én-là Nainá, ra ta skọ xita tsachrje-ni 'kia nga kisinda. ²¹ Nga nijngo 'én-là Nainá ra kiichjaya xita kị ra ta kjobítsjen 'tse xita inchrabà-ni; jè sabá Inìma Tsje-là Nainá kisihichiyajin-là kjobítsjen-là jñà xita kị 'kia nga kọ'sín kiichjaya ngajo-là Nainá.

Xita ndiso ra bakón-ya 'én-là Nainá ra mì tsa kixi kjoa

(Judas 4-13)

2 Tanga ki'seé-te ya ajin naxindá Israel xita ra ta iskondacha, ra mì tsa kixi kjoa nga jè Nainá kiichjaya ngajo-là; 'koaá tì'sín

'se-te ya ajin tsajiòn, xita ra ta skoóndacha-te ra kitso nga maá-la bakón-ya ra a'ta 'tse Nainá. Jñà xita kii, nda mí jcha-la kó'sín nga sijkjaha'sen-jin-najiòn kjobítsjen ra sijkitsón-no ra a'ta 'tse Nainá. Kò skanda kochrjengií jñà xita kii Na'ín-ná ra tsikíchjítjì-ná; tanga 'kia nga kò'sín 'siin, tijná koàtsji-ni kjo'hi'in ra ta nditoón sijnchijajin ijo-la. ² Kjin xita ya kijitjingi-la nga kò'sín 'siin koni 'sín tjín kjoa nañá ra 'sín; kò ta jñà ngatjì-la jñà xita ndiso kii nga jè ra ndiyá kixi 'choó kinákjoajno-la. ³ Jñà xita kii, ta jé mejèn-la nga isa tse tsajmì 'se-la; 'koaá ma-ni nga ta tsò ta maá 'én ra bínda nga ma kochrjekájno-no ton. Jñà xita kii, ti'sa kjoatseeé tíjnanda-ni kjo'hi'in ra koko-la, kò mì kì ma kotojin kjo'hi'in kii.

⁴ Jè Nainá nda mí isihijcha'ta-la jñà ikjali ra tsakátsji-jé; ta isaá yaá isikatsajo ya i'nde ñánda tjín kjo'hi'in, kò yaá síkítsajna'ño ya ñánda jñò chon mé-ni nga ya katakoñá-ni skanda 'kia nga jè Nainá kiiindajín-la. ⁵ Jè Nainá, ti'koaá skanda mí isihijcha'ta-la xita isa'nde ra ki'se kjoatseeé, ta isaá jngo jtsí xkón isikasén-nè nga'tsi xita 'cho ra tjín 'kia. Ta jé xita ra tsi'kìn Noé isikatojin, jè ra kiichjaya-la xita kó'sín nga kixi sijnchá ijo-la, kò ngi ito xita tsato-isa ra a'ta 'tse jtsí xkón. ⁶ Nainá ti'koaá skanda isikjehesòn ijyeé-te nga'tsi xita-la naxindá Sodoma kò naxindá Gomorra. Ngi ta chijoó ki'sín-isa, 'koaá 'sín tsikijna koni jngo xkósòn, mé-ni nga kata'ya-la kó'sín koma'tin jñà xita ra kondra títsahijyo-la Nainá. ⁷ Tanga jè xita ra tsi'kìn Lot ra xita kixi ya ngixkon Nainá, isikatojin kjo'hi'in. Jè Lot 'ño 'cho kjomà-la koni 'sín ta 'cho isijchá ijo-la xita kii. ⁸ Nga yaá tsikijnajin-la jñà xita kii ra 'ño 'cho ki'sín, tseeé kjo'hi'in isikjiín ndí inima-la nga nichjin nichjòn, ta ngatjì-la jñà kjoa ra 'ño 'cho tjín ra kijtse kò ra ki'nchré nga ki'ta nichjin. ⁹ Í jndíí síchiya-ná nga jè Na'ín-ná maá-la síkatojin kjoa jñà xita ra nda kji'ta ikon Nainá; kò síkítsajnandaá jñà xita ra 'ño 'cho 'sín, mé-ni nga tsjá-la kjo'hi'in 'kia nga kijchò nichjin nga sindajín-la nga'tsi xita.

¹⁰ Kò jñá kjón tsjá ítjòn-la kjo'hi'in, jñà xita ra 'ño tsjake kjoa ra faajin-la ijo-la ra 'ño tjé tjín ya ngixkon Nainá kò nga bachrjengi kjoatexoma ra tjín-la Nainá.

Jñà xita ndiso kii, batoó xita táhijín kò ni ta mé ra sasén-la; mì kì tsa tsakjón nga chjajno-la jñà ra títsajna ítjòn ra tse nga'ño tjín-la, jñà ra mì kì tsijen-ni. ¹¹ Skanda jñà ikjali 'tse Nainá ra isa tse nga'ño tjín-la kò isa tse kjoatexoma tjín-la, mì tsa kò'sín chjajno-la ya ngixkon Nainá jñà ra títsajna ítjòn nga tse nga'ño tjín-la.

¹² Tanga jñà xita kii, skanda chjajnoó-la jñà kjoa ra mì kì fiya-la. Mì kì síkítsjen kjoa ra 'sín. 'Koaá 'sín ngoya-la koni tsa cho ra xá kò'sín kitsin-ni nga ma kindabá nga si'ken. Kò 'koaá 'sín koma'tin

koni jñà cho nga ta yaá jchijajin isén. ¹³ 'Koaá tì'sín t́ín kjohi'in ra 'ki-là koni 'sín t́ín kjoa'cho ra kisìko xità ra kj'íí. Nga nì'sín 'kia nìchjin 'ñó matsja-là nga kotjín kjoa'cho ra 'sín ya ajin-là xità. 'Ñó tse kjosabà-ni jñà kjoatjé ra 'sín 'kia nga ya síngàsòn-ko-najìòn nga bíjna 'sí, nga yaá sítjakò ijo-là kò kjoa'cho ra bíndisoko-no.

¹⁴ Tsa 'kia jngo chjoón be, ndítóón faajin-là; mì kì majngo ikon tsa mì koaàtsji-jé; sasaá bíndisoko ndí xità ra mì 'ñó t́ín ikon; ngi ta jé mejèn tsje-là ta mé-ni; xità ra kò'sín 'sìon, xá 'koaá 'sín 'ya-ni nga kjohi'in skajin. ¹⁵ Ijyeé kitsjin-tákon ra ndiyá kixi. Mì kì tì be-ni ñánda t́íma, yaá inçhifitjngi koni 'sín ki'sín jè xità ra kiichjaya ngajo-là Nainá ra tsi'kin Balaam, ti-là xità ra tsi'kin Beor. Jè Balaam, jè ra 'ñó kjotsjake ton ra mì tsa kò kjohixi-là isikijne. ¹⁶ Ta ngatjì-là jè kjoa'cho ra ki'sín Balaam jaká-là. Jngo burra ra mì ma-là chja, kiichja-là koni 'sín chja jngo xità; kò 'koaá 'sín kisatechjá-là kjoaská ra tì'sín jè xità rakìi.

¹⁷ Jñà xità ndiso kii, 'koaá 'sín ngoya-là koni jngo ngajo nandá ra tsìn-là nandá, koni ifi jñò ra 'ñó fiikó tjo. Ijyeé kò'sín t́ínè-là nga ya sùkjiín kjohi'in skanda ta mé nìchjin-ni ya ì'nde ñánda nga 'ñó jñò chon. ¹⁸ Ngi ta 'én 'nga ikoón chja ra nímé chjì-là. Kò jñà síchjeén kjoa'cho ra sasén-là ijo-là nga bíndochá-là jñà ndí xità ra 'saá bí'tsia nga inçhibitjokajin-là xità ra 'cho inçhisjchá ijo-là. ¹⁹ 'Koaá 'sín tsò-là jñà ndí xità ra bíndochá-là, nga sùkítsajnandíí-ni a'ta 'tse kjoa ra 'cho t́ín, tanga ra jñà, skanda mì kì ma bitjotin kjoa'cho ra títajin. 'Kia nga jngo kjoa síkijne-là xità, yaá t́í'tá'ñó-là. ²⁰ Tsa ijyeé itjotin jnchro kjoa 'tse jé ra t́ín ya isà'nde, 'kia nga kijtsexkon Jesucristo ra t́jna ítjòn-ná ra ma-là bachrjekàjin-ná kjohi'in; tanga tsa ya skajin india-ni kjoa'cho ra t́ín ya isà'nde, isaá ta 'cho koma'tin india-ni, nda mí 'koa-ni koni nga 'sa ítjòn. ²¹ Isaá-la nda-là jñà xità kii tsa mì kijtsexkon ndiyá kixi 'tse Nainá, nga í'tsín kiji-là kjotéxoma tsje-là Nainá ra ki'tsi-là 'kia nga ijye kijtsexkon. ²² Tanga 'koaá 'sín inçhima'tin jñà xità kii, koni 'sín tsò 'én kixi ra tsò: “Jè naá, t́íjé kjine india-ni jè ndábisò-là”, kò jè ra tsò: “'Kia nga ijye nikindòya jngo chingá, indiaá ya fikjajnajin india-ni ya ñánda nga ijncha ndási.”

'Kia nga kj'íí india-ni Na'ín-ná Jesucristo

3 Ndí 'ndsè ra 'ñó matsjake-no, jé xajon rakìi ra ma-ni jò ra tíbindá-no; ta ngajò xajon kii, 'koaá 'sín síkítsjen-yá-no nga jñà tiya skò kjobítsjen ra kixi t́ín, ² mé-ni nga kò'sín síkítsjen-yá-najìòn jñà 'én ra tsakón-ya nga 'sa kjotseé jñà xità tsje-là Nainá ra isichjeén nga kiichja ngajo-là, kò jñà kjotéxoma 'tse Na'ín-ná ra t́jna ítjòn-ná

kò ra tsachrjekàjin-ná kjohi'in koni 'sín nga kitsò-no jñà xità-là ra jè tsikíxáya-là.

³ Jé ra 'ñó machjeén nga nda katasijin-najìon, 'kià nga kochraña nga kjehe'tà nìchjin, 'seé xità ra siitsja'tin-najìon, ra ya kítsajin kjoa'cho ra síjé ijo-là; ⁴ nga kitso: “¿Nánda tíjna-ni jñà 'én ra kitsò nga kj'íí india-ni Cristo? Ijyeé 'ken tsje-ni xità jchínga, kò takó 'koaá chon 'ndi-ni koni 'sín chon skanda 'kià nga tì'sa isinda isà'nde.” ⁵ Tanga jñà xità kù, ta xá 'koaá 'sín síjchaàjin-ni nga jè ngajmi tíjna-ni skanda tì'sa kjetseé, kò jè nangi a'ta 'tseé nandá inchrabà'ta-ni kò yaá tsatsíjen ya ajin nandá koni 'sín tsò 'én ra kiichja Nainá. ⁶ Kò tíjé-ni 'én ra kiichja Nainá ra kò'sín ki'sín nga nandá kisìkjesòn jñà xità ra tíjn jè isà'nde ra tíjna nìchjin 'kià. ⁷ Jè 'én ra kitsjà Nainá, 'koaá 'sín tsò-te nga jè ngajmi kò nangi ra tíjn 'ndi 'ndi, 'koaá 'sín ijye títsajinanda mé-ni nga kitì-ni 'kià nga kijchò nìchjin nga sindajín-là nga'tsì xità isà'nde kò tì'koa kjesòn ijye nga'tsì xità ra mì kì bexkón Nainá.

⁸ Jìon ndí 'ndsé ra tsjake-no, kì niìjchaàjin jìon kjoa kù: Nga jè Na'ín-ná, ra jngo nìchjin, 'koaá 'sín tsò-là koni tsa jngo jmi nó tíjn-ni; kò jè ra jngo jmi nó, 'koaá 'sín tsò-là koni tsa jngo nìchjin tíjn-ni. ⁹ Mì tsa tsò-ni kjoa nga jè Na'ín-ná ijyeé tífichjin-là nga mì kì tísihitjasòn jè 'én-là ra ijye kitsjà koni 'sín tsò i'ka xità; jé-ni nga batoó tse inìma-là Na'ín-ná nga tíkoñákjoa-ní ra a'ta tsajìon; majìn-là nga nijngo xità jchija, jé mejèn-là nga nga'tsì xità katasíkájno-ni jé-là nga kátáfa'ta-là Nainá.

¹⁰ Tanga jè nìchjin-là Na'ín-ná, 'koaá 'sín kj'íí koni 'sín 'fii jngo jè ra xità chijé. 'Kià nga kijchò nìchjin, jè ngajmi ta indaá jchija kò taxkì 'choó kìná'ya-là koni 'sín nga koma. Jñà nitse, jè tsá'bí, kò jè sá ngi ta ni'í konandá-ni. Kò jè nangi kò ta mé-isa-nioo ra tíjn a'ta nangi, jngo 'ká jtì.

¹¹ Nga xá 'koaá 'sín tíjnè-là nga kjesòn nga'tsì tsajmì ra tíjn. ¿A mí tsa tíjnè-là nga isa tsje síjchá jìon ijo-no?, kò tì'koa isa nda jchaxkón jìon Nainá nga nìchjin nchijòn, ¹² nga jchíña-la nga kj'íí jè nìchjin 'tse Nainá; kò kò'sín kínè-la ijo-no nga isa ndìton kj'íí jè nìchjin ra kù, 'kià nga jè ngajmi, jngo kjá ta yaá jchija nga kitì; kò nga'tsì tsajmì ra tíjn isà'nde, jngo kjá ta yaá konandá nga kitì. ¹³ Tanga ra jíén, ijyeé kò'sín chíñá-lá jè 'én ra ijye kitsjá-ná Nainá; nga jngoó ngajmi xitse kò jngo nangi xitse tíjnanda-ná ra jíén, ya ñánda nga ngi ta kjokixíí ra 'se.

¹⁴ 'Koaá ma-ni jìon ndí 'ndsé ra 'ñó tsjake-no, tsa ijyeé kò'sín inchichiñá-la jñà kjonda kù, 'tì nga'ñó-la ijo-no nga 'nchán títsajna kò tsje títsajna mé-ni nga nímé jé títsajin-no 'kià nga kj'íí india-ni

Jesucristo. ¹⁵ 'Koaá 'sín nda katasijin-no, nga koni 'sín tíkoñákjoa jè Na'ín-ná, kií-ní nga mejèn-la nga nga'tsì xitá katitjokàjin kjohi'in. 'Koaá 'sín ijye tsikínda-te-no xajon jè 'ndsé Pablo ra 'ñó matsjacheé, koni 'sín jè Nainá kitsjà-la kjoachjine. ¹⁶ Kjameé ta nga'tsì xajon ra tsikínda jè 'ndsé Pablo ko'sín tíchja ra a'ta 'tse kjoa kii. Kò tjin i'ka ya ñánda nga 'ñó i'in tíchja, kò jña xitá ra kjè mé be kjin, kò jña ra mì tsa jngo tjin kjobítsjen-la síkaatjìyaá-la koni 'sín nga fiya-la. Kò 'koaá tì'sín síko ta ñáa-isa xajon-la Nainá. 'Kia nga ko'sín 'sín, tijñá inchisíjchija-ni ijo-la.

'Én ra fehe'ta-ni

¹⁷ 'Koaá ma-ni jìon ndí 'ndsé ra 'ñó tsjake-no, 'kia nga ijye tjin-no ra a'ta 'tse kjoa kii, nda tikinda ijo-no, mé-ni nga mì ya kii'ndò-no nga ya ikò-no ndiyá ndiso-la jña xitá ra 'ñó 'cho tjin kjoa ra 'sín. Kò tsa ya skajìon kjoa ndiso-la, sijchija-no koni 'sín nga kixi tìncha a'ta 'tse Nainá. ¹⁸ Yaá isa nda katajchájin jìon a'ta 'tse kjobítsjen kò kjonda ra tsjá-no jè Jesucristo ra tìjna ítjòn-ná kò ra bachrjekàjin-ná kjohi'in. Kò'sín jeya katijna ra jè, 'ndi 'ndi kò skanda ta mé nichjin-nioo. Kò'sín katama.

Xajon ra tsikínda ítjòn jè Juan

Jesús, jè 'Én ra síkíjnakon inìma-ná

1 Jè Jesús, jè 'Én ra síkíjnakon-ná ra tíjna-ni skanda tí'sa tjà'tsin-la kjoa. Tanga 'ndi 'ndi, ijyee kò'sín ina'yá-lajin, kò xkoàn kijcha-najin, kò nda kjón ichitsíjen-lajin, kò tí'koaá ichaájòn-nájin. ²Jè 'Én rakì, kijcha tsijeén-la. Kò kijcha-nájin. Kò ngi kjoakixi-ní ra inchi'bènajmí-jin ra a'ta 'tse. Kò tí'koaá inchi'bènajmíya-lajin ra jìòn-jìòn jè 'Én ra síkíjnakon inìma-ná nita kjiá-nioo. Jè 'Én rakì, 'kia nga tí'sa ítjòn, yaá tíjna'ta-la Nainá. Tanga 'ndi 'ndi, ijyee tsatsíjen tsijen-najin. ³Inchi'bènajmí-lajin kjoa ra kijcha-jin kò ra ina'yá-jin mé-ni nga 'koa tí'sín ngàsòn nda kítsajnajtién ra jién koni 'sín ijye nda titsajnajtín-keé Nainá ra Na'ín-ná ma kò I'ndí-la ra Jesucristo. ⁴Kíí xá inchibinda-lajin xajon rakì mé-ni nga jngó kjá ngi tà kjotsjaá katasakó ki'ta-la inìma-ná.

Jè Nainá kjoahisen-ní

⁵Kíí 'sín tjín jñá 'én ra tsakón-ya-najin Jesucristo, kò kíí-ní ra kò'sín nakjoáya-jin: Jè Nainá, tà kjoahisen-ní ra jè. Ra a'ta 'tse, tsin ra kjoajñò. ⁶Tsa kixé nga yaá nda titsajnajtín-keé Nainá, tanga tsa yaá inchiníjchá-ná ijo-ná ya ñándá nga jñò chon, ñándá tjín kjoa'cho, 'én ndisoó ra inchinakjé; mì tsa kjoakixi-ní ra inchi'nié. ⁷Tanga tsa yaá titsajneé ñándá isen chon, koni 'sín jè Nainá yaá tíjna ya ñándá isen chon, ndaá titsajnajtién kò xàngieé, kò jè jní-la Jesucristo ra I'ndí-la Nainá ma, sítsje ijyee jñà jé ra tjín-ná.

⁸Tsa kixé: “Tsin-na jé ra 'an”, tjién inchibindochá-lá ijo-ná; mì tsa kjoakixi-ni ra inchibixé. ⁹Tanga tsa 'kénajmí ijye-lá Nainá jè jé ra tjín-ná, komaá jè kjótatakén nga síhijcha'ta-ni jè jé ra tjín-ná kò sítsje ijo-ná nga'tsi kjoa'cho ra inchi'nié. Nga jè Nainá síhitjasòn 'én-la ra jè, kò ngi kjoakixi-ní ra 'sín. ¹⁰Tanga tsa kixé: “Kjè sa india jé batsjía ra 'an”, jé Nainá ndiso inchinachrjengieé, kò mì tsa kixi-ni kjoa nga makjiín-ná jè 'én-la.

Kó'sín jè Cristo ma ra chjatjí-ná ya ngixkõn Nainá

2 Jiòn ra koni tsa ndí *ixti-na* xin-no, kíí xá t́bindá-no jè xajõn rakii, mé-ni nga mì tì tsja jé kjótsji-no. Tanga tsa t́jn jngo xita ra t́bátsji-jé-la ijo-la, jé Nainá s_ihijcha'ta-la, nga t́jna jngo-ná xita ra chjatjí-ná ya ngixkõn Nainá, jè ra 'mì Jesucristo ra ngi xita kixi. ² Jesucristo kitsjà kjotjó ijo-la nga 'ken ngajo-ná, mé-ni nga koma s_ihijcha'ta-ná jñà jé-ná, tanga mì tsa tà jién ra s_ihijcha'ta-ná; tì'koaá s_ihijcha'ta ijyee-la nga'tsi xita ra t́jn nga t́jtsa isà'nde.

Jè kjotéxoma 'tse kjoatsjacha

³ Tsa nda s_ihitjasén kjotéxoma-la, maá kíjngo-lá takén nga ijyee ndaá 'yaxkeén ra jè. ⁴ Tsa t́jn xita ra tsò: “*‘An*, ijyee nda bexkõn ra jè”, tanga tsa mì kì nda t́s_ihitjasòn-ni kjotéxoma-la, xita ndiso-ní; tsìn-la ra kjohixi. ⁵ Tanga tsa nda t́jinihitjasén koni 'sín nga tsò 'én-la ijyee 'nó nda t́jn-ná kjotsjacha-la Nainá, kò 'koaá 'sín ma-ni nga 'ya-la nga kixií kjoa nga jè Cristo titsajnakeé. ⁶ Jè xita ra tsò nga yaá t́jnako Cristo, machjeén-ní nga kò'sín katasíjchá ijo-la koni 'sín kí'sin Jesucristo.

Kjotéxoma xitse

⁷ Jiòn ndí 'ndsé kò ndí tichjeé, jè kjotéxoma ra t́bindá-no, mì tsa ngi kjotéxoma xitse-jìn; t́jé-ni kjotéxoma ra kí'tsi-no nga 'sa ítjòn 'kia nga t́'sa kjokjiín-no. Jè kjotéxoma jchínga rakii, t́jé-ni 'én ra asa ina'yá jiòn nga t́'sa ítjòn. ⁸ Tanga 'ndi 'ndi, 'koaá 'sín t́bindá-no koni tsa jngo kjotéxoma xitse. Nga, ra a'ta 'tse Cristo, kijchaá-la nga xitse-ní kò tì'koaá t́'yaá-te-la ra a'ta tsajìòn. Nga ijyee t́bato kjoa ra jñò t́jn, kò ijyee t́'ya-la ra ngi kixi kjoa nga kjoa isen t́jn.

⁹ Tsa jngo xita kò'sín tsò nga 'koaá 'sín t́s_ijchá ijo-la koni 'sín t́jn kjoa isen-la Nainá, tanga tsa jtikeé t́'sín-ni xita xákjén ra t́'koa a'ta 'tse Cristo makjiín-la, mì tsa kixi-ni kjoa nga isen t́s_ijchá ijo-la, takó yaá t́jnajin-ni ya ñándà nga jñò chon. ¹⁰ Jè xita ra tsjake xita xákjén ra t́'koa a'ta 'tse Cristo makjiín-la, 'koaá 'sín t́s_ijchá ijo-la koni 'sín t́jn kjoahisen-la Nainá. Jè xita rakii, mì tsa tì mé t́jn-ni ra ma koaátsji-jé-la. ¹¹ Tanga jè xita ra jtike xita xákjién ra t́'koa a'ta 'tse Cristo makjiín-la, yaá t́jna, kò yaá tsá'baya ya ndiyá ñándà nga jñò chon. Mì kì be ñándà tífi, nga jè kjoajñò, t́jíchjàjin-la inima-la.

¹² Jiòn ra ndí *ixti* 'mì-no, t́bindá-no jè xajõn rakii, nga a'ta 'tse Cristo-ní nga ijye isihijcha'ta-no Nainá jñà jé ra t́jn-no. ¹³ Jiòn ra

x̄it̄a jch́inga 'mì-no, t́ibindá-no jè x̄ajon rak̄i, nga ijyeé kijchaxkon jè Jesucristo ra t́jna-ni skanda t̄i'sa t̄jà'tsin-là isà'nde. Jiòn ixti ra 'sa inchiníjchá ijo-no, t́ibindá-no jè x̄ajon rak̄i, nga ijyeé inikijne-la jè x̄it̄a-ní. Jiòn ra ndí ixti 'mì-no, ijyeé ítsikindá-no jè x̄ajon rak̄i nga ijye kijchaxkon jè Nainá ra Na'in 'mí-lá.

¹⁴ Ijyeé ítsikindá-no x̄ajon, jiòn ra x̄it̄a jch́inga 'mì-no, ta ngat̄j-là nga ijyeé kijchaxkon Jesucristo ra t́jna-ni skanda t̄i'sa t̄jà'tsin-là isà'nde. T̄i'koáá ijyeé ítsikindá-no jiòn ixti ra 'sa inchiníjchá ijo-no, ta ngat̄j-là nga t́jn-no nga'ño k̄o ijyeé ya t́jnjain inìma-no jè 'én-là Nainá k̄o ijyeé inikijne-la jè x̄it̄a-ní.

¹⁵ Kì j̄nà matsjacha j̄nà kjoa ra t́jn ya isà'nde. Tsa ya x̄it̄a ra matsjake j̄nà kjoa ra t́jn ya isà'nde, mì tsa kixi-ni kjoa nga matsjake Nainá ra Na'in 'mí-lá. ¹⁶ Nga'tsi kjoa'cho ra jè isà'nde bí'ta-ná, mì tsa ya nchrabá-ni a'ta 'tse Nainá ra Na'in 'mí-lá. T̄iyaá túsinda-ni i isà'nde. J̄nà kjoa'cho ra t́jn ya isà'nde, j̄nà k̄i: kjoa'cho ra síjé ijo-ná, kjoa ra tsijen-là xkén nga mején-ná tsajién 'kín-lá, k̄o kjoa'ngatakòn ra 'tse kjoanchiná. ¹⁷ Nga'tsi kjoa'cho ra t́jn ya isà'nde, k̄o kjoa ra ya faajin-ná, ijyeé ta t́bato-ní, tanga jè x̄it̄a ra síhitjasòn koni 'sín mejèn-là Nainá, kíjnakon-ní skanda tà mé nìchjin-ni.

Jè ra kjohixi k̄o ra kjoa ndiso

¹⁸ Jiòn ra ndí ixti xin-no, ijyeé t́ifehe'ta nìchjin. Ijyeé t́jjin-no nga kj'í jngo x̄it̄a ra ngi kondra t́jna-là Cristo. K̄o nìchjin 'ndí 'ndí ijyeé k̄o'sín 'ño kjin ma-ni ra kondra inchifi-là Cristo. 'Koaá ma-ni nga k̄o'sín machiya-ná nga ijyeé t́ifehe'ta nìchjin. ¹⁹ J̄nà x̄it̄a k̄i, t̄i í itjokàjin-ná, tanga ra kixi kjoa mì tsa ngi x̄it̄a tsajién ma, nga tsa kixí-la kjoa nga x̄it̄a tsajién, í-la t́tsajnakò-ná. Tanga kí k̄o'sín itjokàjin-ná j̄nà x̄it̄a k̄i mé-ni nga nda kjòn-ní kata'ya-là nga nga'tsi x̄it̄a ra k̄o'sín kondra fi-là Cristo mì tsa ngi x̄it̄a tsajién.

²⁰ Jè Jesucristo, ra x̄it̄a tsje, ijyeé kitsjà-no jè Inìma Tsje-là Nainá; 'koaá 'sín ma-ni nga nga'tsi-najìon ijyeé nda t́jjin-no k̄o'sín t́jn ra kjoakixi. ²¹ 'Koaá ma-ni nga k̄o'sín t́ibindá-no x̄ajon, nga ijyeé nda t́jjin-no; mì tsa ki-ni nga kjè 'ya jiòn ra kjoakixi. K̄o ijyeé nda 'ya jiòn nga nijngo 'én ndiso ya nchrabá'ta-ni ra a'ta 'tse kjoakixi.

²² ¿Yá-ni ra x̄it̄a ndiso? Jè-ní ra bí'ma nga tsò: “Jè Jesús mì tsa jè-jìn ra Cristo, [mì tsa Nainá isikasén-jìn].” Jé x̄it̄a rak̄i ra kondra fi-là Cristo nga jngó kjá mì k̄i makjín-là ra a'ta 'tse Nainá ra Na'in-ná ma k̄o a'ta 'tse Jesucristo ra l'ndí-là Nainá. ²³ Nga'tsi x̄it̄a ra jngó kjá mì k̄i makjín-là a'ta 'tse l'ndí-là Nainá, mì tsa Nainá ra Na'in-ná ma

tíjnakò. Tanga jè xit̃a ra makjiín-l̃a t̃i'koá tsjá 'én-l̃a nga jè Jesús ra I'ndí-l̃a Nainá, yaá tíjnakò Nainá ra Na'ín-ná ma.

²⁴ Kíí kò'sín xin-no, ndaá tijin takòn ya inìma-no jè 'én ra a'ta 'tse Cristo ra kò'sín ijye ina'yá jìòn skanda t̃i'sa ítjòn. Tsa kò'sín nda kíjin takòn jìòn ya inìma-no, t̃i'koáá ndaá k̃itsajnakòo Nainá ra Na'ín-ná ma kò I'ndí-l̃a. ²⁵ Jesucristo, 'koáá 'sín ijye kitsjá 'én-l̃a nga tsjá-ná kjobinachon ra mì fehe'ta ñita kjiá-nioo.

²⁶ Kíí xá t̃ibindá-no jè xajon rak̃iì mé-ni nga ma jchaxkon-no j̃nà ra mejèn-l̃a nga skoóndach̃a-no. ²⁷ Tanga jìòn, ijyeé tíjjin ya inìma-no jè Inìma Tsje-l̃a Nainá ra kitsjà-no Jesucristo. Mì t̃i k̃i machjeén-ni tsa yá ra kòkòn-ya-no. Nga jè sabá Inìma Tsje-l̃a Nainá 'keènajmíya-no kó'sín tíjin nga'tsì kjoá ra nda t̃jióon. Koni 'sín nga kòkòn-ya-no, 'én kixi-ní, mì tsa 'én ndiso-j̃in. Kò'sín nda t̃itsajnajt̃ín'ta ki'ta-la Jesucristo, koni 'sín nga síchiya-no Inìma Tsje-l̃a Nainá.

²⁸ Jìòn ra ndí ixti xin-no, kò'sín nda t̃itsajnajt̃ínkoo Cristo, mé-ni nga 'nó tíjin-ni takén kò mì k̃i tsa kòsabà-ná 'kia nga jè ra k̃itjojen india-ni ján ngajmi. ²⁹ Koni 'sín ijye tíjjin-no nga jè ra Cristo, xit̃a kixi-ní ya ngixkòn Nainá, 'koáá t̃i'sín nda katasijin-te-no, nga nga'tsì xit̃a ra kjoakixi 'sín ya ngixkòn Nainá, i'ndí-l̃a Nainá-ní.

Ixti-l̃a Nainá

3 Nda katasijin-no, 'nó nda matsjake-ná Nainá ra Na'ín-ná ma, 'koáá ma-nì nga ixti-l̃a tsó-ná. Kò ngi kixi kití kjoá nga ixti-l̃a Nainá 'mì-ná. 'Koáá ma-ni nga j̃nà xit̃a isà'nde, mì k̃i makjiín-l̃a tsa ixti-l̃a Nainá 'mì-ná, tà ngat̃ji-l̃a nga j̃nà xit̃a k̃i, mì k̃i makjiín-l̃a ra j̃nà, a'ta 'tse Nainá. ² Jìòn ndí 'ndsé ra matsjake-no, 'ndi 'ndi ijyeé i'ndí-l̃a Nainá 'mì-ná. Tanga kjè tsa nda bakón-ná Nainá kó'sín kjòn kameé ra askan-nioo. Tanga ijyeé tíjjin-ná nga 'koáá 'sín kjòn kameé koni 'sín 'ki ra jè Jesucristo 'kia nga kijchò nichjin nga jè ra kj'íí india-ni; nga jchaxkon-ná ra jè koni 'sín 'ki kjòn-ni. ³ Nga'tsì xit̃a ra kò'sín inchikoñá nga 'koáá 'sín kjòn koma koni 'sín 'ki ra jè Jesucristo, nichjin nichjón-ní nga tsje inchisíjchá ijo-l̃a koni 'sín nga xit̃a tsje ra jè Jesucristo.

⁴ Nga'tsì xit̃a ra bátsji-jé, kondra f̃i-l̃a kjotéxoma-l̃a Nainá. 'Kia nga kò'sín fatsji-jé iseé, jé kjotéxoma-l̃a Nainá t̃jinachrjengieé. ⁵ Jìòn, ijyeé tíjjin-no nga jè Jesucristo kíí xá 'ji-ni nga jè faháxin-ná j̃nà jé ra tíjin-ná. Kò 'ya-najìòn nga jè Jesucristo nijngo jé tsakátsji ra jè. ⁶ Nga'tsì xit̃a ra Cristo tíjnakò, mì tsa bátsji-jé-j̃in; tanga j̃nà xit̃a ra bátsji-jé, takó kjè k̃i bexkon kò t̃i'koáá mì k̃i tíjjin-l̃a yá-ni ra 'mì Jesucristo. ⁷ Jìòn, ra ndí ixti-ña xin-no, k̃i bi'nde nga yá ra

skoóndachá-no. Jè x̄ita ra k̄joak̄ix̄i 'sín ya ngix̄kon Nainá, x̄ita kix̄i-ní, koni 'sín nga x̄ita kix̄i jè Cristo. ⁸Tanga jè x̄ita ra ki'ta n̄ichjin t̄ibátsji-jé, 'tse x̄ita-níi-ní. Nga jè x̄ita-níi, 'koaá 'sín t̄ibátsji-jé ra jè skanda t̄i'sa t̄jà'tsin-la isà'nde. Kò kíí xá 'ji jnchro-ni Jesucristo ra l'ndí-la Nainá nga jè ma-la s̄ilkitsón-ña jè k̄joa'cho ra 'sín jè x̄ita-níi.

⁹Nga'tsi x̄ita ra ijye Nainá isikaat̄jiya-la nga i'ndí-la Nainá ma, mì tsa t̄i ya t̄jít̄saj̄nain-ni jé. Nga ijyeé yaá t̄j̄nain inima-la jè Inima Tsje-la Nainá. Kò mì k̄i t̄i ma-ni nga koaàts̄ji-jé-isa, nga ijyeé i'ndí-la Nainá-ní. ¹⁰'Koaá 'sín ma-ni nga 'yax̄kon-la yá-ní ra ixti-la Nainá kò yá-ní ra ixti-la x̄ita-níi; nga'tsi x̄ita ra mì k̄i ma-la síhit̄jasòn k̄joak̄ix̄i 'tse Nainá, t̄i'koa mì k̄i tsjake 'sín x̄ita xákjén ra t̄i'koa a'ta 'tse Cristo makj̄iín-la, mì tsa i'ndí-la Nainá-j̄in.

Ngásòn ngáya tsjacha 'sieén xàngieé

¹¹Nga 'koaá 'sín t̄ichja jè 'én ra ijye ina'yá j̄ìòn 'kia nga t̄i'sa k̄jokj̄iín-no nga 'sa ít̄jòn nga tsò: Ngásòn ngáya tsjacha 'sieén xàngieé. ¹²Mì k̄i kò'sín 'sieén koni 'sín ki'sin jè x̄ita ra ki'mì Caín nga jè x̄ita-níi k̄j̄i'ta-la nga isì'ken 'ndse. ¿Mé-ni nga isì'ken-ni 'ndse? Tà k̄ií ngat̄ji-la nga jè 'ndse, x̄ita kix̄i-ní ya ngix̄kon Nainá kò jè Caín 'choó t̄j̄in k̄joa ra 'sín ra jè.

¹³'Koaá ma-ni nga kò'sín t̄ixin-no j̄ìòn ndí 'ndsé, k̄i tà chjàn maxkón-no tsa jtike-no x̄ita isà'nde ra mì k̄i makj̄iín-la 'én-la Nainá. ¹⁴Jién ijyeé t̄j̄j̄in-ná nga ijyeé ít̄jokaj̄ieén ya ndiyá k̄j̄obiya ra ya timayeé k̄jotseé kò ijyeé t̄j̄in-ná k̄j̄obinachon ra mì k̄i fehe'ta skanda tà k̄jiá-nioo. Nga ijyeé kò'sín nda tsjacheé j̄nà xàngieé ra t̄i'koa a'ta 'tse Cristo makj̄iín-la. Jè x̄ita ra mì k̄i tsjake xákjén, ndiyá k̄j̄obiyaá tsá'baya jè inima-la. ¹⁵Nga'tsi x̄ita ra jtike x̄ita xákjén, 'koaá 'sín jngoya-ilá koni tsa x̄ita sí'ken. J̄ìòn, ndaá 'ya, jè x̄ita ra kò'sín x̄ita sí'ken, mì tsa jè k̄j̄obinachon ra mì fehe'ta t̄ísjcháj̄in ijo-la. ¹⁶Jién, 'koaá 'sín 'ya-ná mé ra 'mì k̄j̄otsjacha 'kia nga jè Jesucristo kitsjá k̄jot̄jò ijo-la nga 'ken ngajo-ná. Jién, 'koaá t̄i'sín machjeén nga 'sieén ra jién ra a'ta 'tse xàngieé koni 'sín ki'sin jè Cristo. ¹⁷Tsa t̄j̄in jngo x̄ita ra t̄j̄in-la j̄nà tsajmì ra tímachjeén ki'tá-ná, tsa ske jngo x̄ita xákjén ra t̄i'koa a'ta 'tse Cristo makj̄iín-la nga tsin-la tsajmì ra machjeén-la, tsa mì k̄i ma-la nga kos̄ikò jè x̄ita xákjén ra a'ta 'tse tsajmì ra tsin-la, mì tsa kix̄i-ni k̄joa nga k̄j̄otsjacha-la Nainá t̄j̄nain ya inima-la. ¹⁸J̄ìòn ra ndí ixti-na xin-no, tsjacha 't̄ioòn xàngioo, k̄i tà 'én ra kò'sín nakjoá j̄ìòn, ngi ndaá kata'ya kiti-la kó'sín nga tsjacha 'sioon j̄nà xàngioo nga t̄is̄ikò'ta mé ra machjeén-la mé-ni nga kata'ya-la nga kix̄i kití k̄joa nga nda tsjacha j̄ìòn xàngioo.

'Nó tjin takén ya ngixkon Nainá

¹⁹ 'Kia nga ko'sín inchi'nié, 'kiaá jcha kiti-ná ra jién nga kixí kjoa nga 'koaá 'sín inchiníjché ijo-ná koni 'sín tjin kjoa kixi-la Nainá ko níkjna'nchán-ná inima-ná ya ngixkon Nainá. ²⁰ Ni'sín jè inima-ná tibanè jé-ná, tanga jè Nainá, isaá nda tjjin-la ra jè nda mí 'koa-ni koni jè inima-ná. Nga jè Nainá isaá nda tsijen ijye-la nga'tsi kjoa ra inchi'nié. ²¹ Jiòn ndí 'ndsé ra matsjake-no, tsa jè inima-ná mì tsa tì mé kjoa'cho tibanè-ná, 'nó tjin takén ya ngixkon Nainá. ²² Tsa mé ra sijé-lá Nainá, maá-la tsjá ijye-ná tà mé kjonda-ni; nga nihitjasón-ná kjotéxoma-la, ko 'koaá 'sín 'nié koni 'sín sasén-la ra jè. ²³ Jè kjotéxoma-la Nainá ra mejèn-la nga nda sihitjasén: jé-ní nga nda katakjiín-ná a'ta 'tse Jesucristo ra l'ndí-la ma, tì'koa nga ngásòn ngáya tsjacha 'sieén xàngieé koni 'sín ijye tsatéxoma-ná Cristo. ²⁴ Jè xita ra síhitjasòn kjotéxoma-la Nainá, yaá tijnako Nainá, ko jè Nainá yaá tijnajin inima-la xita rakì. 'Koaá 'sín ma-ni nga 'yee nga Nainá yaá tijnako-ná tà ngatji-la nga ijyee kitsjá-ná jè Inima Tsje-la.

Jña ra kondra fi-la Cristo

4 Jiòn ndí 'ndsé ra 'nó matsjake-no, kì taxkì makjiín-no a'ta 'tse nga'tsi xita ra tsò nga jè Inima Tsje-la Nainá síchiya-la 'én ra chja. Ítjòn chjít'a jiòn, a kixí kitií kjoa a jè Inima Tsje-la Nainá tíschiya-la 'én ra chja, o ra majìn-ní. Nga jña nichjin ra titsajneé 'ndí 'ndí, tjin jchán xita ndiso ra tjímasòn ya isà'nde ra tsò nga jè Nainá tsjá-la 'én ra inchi'bénajmíya. ² Jè xita ra 'keènajmí nga jè Jesucristo íí kitsin ya a'ta nangi, ko xitaá kjomà koni jién, jè xita ra ko'sín 'keènajmí, jè-ní ra tjin-la Inima Tsje-la Nainá. Yaá jndáa jcha-nájiòn yá xita-ni ra jè Inima Tsje-la Nainá tíschiya kiti-la 'én ra tichjaya. ³ Tanga jè xita ra mì kì ko'sín 'keènajmí nga jè Jesucristo íí kitsin ya a'ta nangi, ko xitaá kjomà koni jién, jè xita ra ko'sín tsò, tsìn-la Inima Tsje-la Nainá. Xita rakì, jé tísichjeén kjobítsjen-la xita ra tjna ítjòn nga kondra fi-la Cristo. Ijyee asa ina'yá-nájiòn nga kj'íí-ní jè ra kondra fi-la Cristo, ko nichjin ra titsajneé 'ndí 'ndí ijyee ko'sín tísíxá kjobítsjen-la.

⁴ Jiòn ra ndí ixti-na xin-no, ijyee xita-la Nainá 'mì-najìòn; ijyee jiòn inikijne-la jña xita ra ko'sín 'én ndiso chjaya; mì kì tì ma-ni tsa jña skoóndacha-no, nga jè Inima Tsje-la Nainá ra tijnajin ya inima-najìòn, isaá tse nga'nó tjin-la nda mí 'koa-ni koni jè kjobítsjen 'tse xita-níí ra síxájin inima-la xita ra mì kì makjiín-la a'ta 'tse Cristo. ⁵ Jña xita kì, tà jña títajnakon-ni kjobítsjen ra tjin ya isà'nde; 'koaá ma-ni nga ko'sín chja ko jña 'nchré-la xita ra tì'koa kjobítsjen 'tse

isà'nde síchjeén. ⁶Tanga ra jin, xita-la Nainá-nájin. 'Koaá ma-ni nga jñá 'nchré-najin jñá xita ra makjiín-la 'én-la Nainá. Tanga jñá ra mi tsa xita-la Nainá ma, mi kì tsa jin sísin-najin. 'Koaá 'sín ma-ni nga maá 'ya-ná yá-ni ra ngi jè Inìma Tsje-la Nainá tísíchiya-la ra ngi kjoakixi ko yá-ni ra inìma ndiso-la ní tìkondacha-la.

Nainá 'ñó tjín-la kjotsjacha

⁷Jiòn ndí 'ndsé ra 'ñó matsjake-no, machjeén-ní nga ngásòn ngáya tsjacha 'sieén xàngieé, nga jè ra kjotsjacha, a'ta 'tse Nainá nchrabá-ni. Nga'tsi xita ra tjín-la kjotsjacha, i'ndí-la Nainá-ní ko tì'koaá be-ní yá-ni ra Nainá. ⁸Jè xita ra mi kì matsjake xita xákjén, kjè kì be yá-ni ra Nainá, nga jè Nainá kjotsjacha-ní. ⁹'Koaá 'sín tsakón-ná Nainá kjotsjacha ra tjín-la ra a'ta tsajién nga kisikasén i'ndí-la i isà'nde, jè i'ndí-la ra ta jè tajngo ma-ni, mé-ni nga a'ta 'tse ma nda kitsajnakon-ná. ¹⁰Kíí 'sín tjín kjotsjacha ra tsakón Nainá ra a'ta tsajién: Mi tsa ki-ni nga jién nda matsjacheé Nainá. Jè Nainá ra 'ñó nda matsjake-ná. 'Koaá ma-ni nga isikasén i'ndí-la nga 'ken ngajo-ná, mé-ni nga síhijcha'tá-ná jñá jé ra tjín-ná.

¹¹Jiòn ndí 'ndsé ra matsjake-no, tsa jè Nainá ko'sín 'ñó nda matsjake-ná, machjeén-ní nga 'koa tì'sín kotsjacheé xàngieé nga jngó jngó-ná. ¹²Ni kjè sa jngo xita xkon be-ni Nainá, tanga tsa nda kotsjacheé xàngieé nga jngó jngó-ná, jè Nainá yaá tijnajin ki'ta ya inìma-ná ko a'ta tsajién-ná nga nda tíbitjasòn ijye kjotsjacha-la Nainá. ¹³Nainá ijye kitsjá-ná Inìma Tsje-la. 'Koaá 'sín ma-ni nga ijyeé 'yeé nga kji'tá nichjin ya titsajnakeé Nainá ko yaá tijnako-te-ná Nainá nga tijnajin ya inìma-ná. ¹⁴Ngajin sabá kijcha-jin ko 'bí-nájin 'én-najin nga jè Nainá ra Na'in 'mí-lá isikasén I'ndí-la nga jè kochrjekàjin kjohi'in ra kjoa 'tse jé-la nga'tsi xita isà'nde. ¹⁵Nga'tsi xita ra ngi ko inìma-la tsjá 'én-la nga jè Jesús ra I'ndí-la Nainá, kji'tá nichjin ya tijnako Nainá ko jè Nainá yaá tijnajin inìma-la.

¹⁶Ijyeé ko'sín nda 'yeé, ko tì'koa makjiín-ná, nga jè Nainá tjín-la kjotsjacha ra a'ta tsajién. Nga jè Nainá kjotsjacha-ní. Ko jè xita ra kjotsjacha tijnajin ki'ta ya inìma-la, yaá tijnako Nainá ko jè Nainá yaá tijnajin inìma-la xita rakì. ¹⁷Kia nga a'ta tsajién ko'sín nda tíbitjasòn ijye kjotsjacha-la Nainá, 'ñó tjín takén ra jién nga mi tsa tì mé skon-ná jè nichjin 'kia nga sindajín-la xita ra kjoa 'tse jé-la. Nga jién, 'koaá 'sín nda inchi'nié i isà'nde koni 'sín ki'sin jè Jesucristo.

¹⁸Ya nándá nga tjín ra kjotsjacha, mi tsa tì mé kjoskon tjín-ni. Nga jè ra ngi kjotsjacha kjohixi, faháxin-ní nga'tsi ra kjoskon 'mì. Jè xita ra tsakjón, kjohi'íin-ní ra títsakjón-la. Ko jè xita ra takó kjoskon tijnajin

inìma-là, kií-ní nga kjè tsa nda tjíjin yà inìma-là jè kjotsjacha-là Nainá.

¹⁹Kií ko'sín matsjacha-ná Nainá, ta ngatjì-là nga jè kjotsjake ítjòn-ná. ²⁰Tsa tjín xità ra tsò: “'An, matsjake-ná Nainá.” Tanga tsa jtikeé tí'sín-ni xità xákjén ra tì'koa a'ta 'tse Cristo makjiín-là, jè xità rakì, xità ndiso-ní. Tsa mì kì matsjake xità xákjén ra xkòn tíbe-ni, kó'sín ma-ni kotsjake Nainá ra kjè tsa xkòn be-ni. ²¹Jè kjotéxoma ra kitsjá-ná Jesucristo, 'koaá 'sín tsò: Jè ra matsjake Nainá, machjeén-ní nga tì'koa katamatsjake xità xákjén ra tì'koa a'ta 'tse Cristo makjiín-là.

Nikijne-lá kjoa 'tse isà'nde

5 Ijyeé ixti-là Nainá-ní nga'tsì xità ra ngi ko inìma-là makjiín-là nga jè Jesús, [jé-ní ra Nainá isikasén], jé-ní ra Cristo. Ko nga'tsì xità ra tsjake ra na'in tíjna-là, tjínè-là nga tì'koa kotsjake nga'tsì ixti-là na'in-là. ²Kiá nga matsjacheé Nainá, ko tì'koa nihitjasén kjotéxoma-là, 'ya-ná nga tì'koaá inchimatsjachaá-teé jñà ra ixti-là Nainá ma. ³Kií 'sín tjín tsa kixi kjoa nga matsjacheé Nainá, jè-ní nga nda s'hitjasén kjotéxoma-là. Ko jè kjotéxoma-là, mì tsa 'ño i'in bitjasòn-ni. ⁴Nga nga'tsì xità ra ixti-là Nainá ma, síkijneé-là nga'tsì kjoa'cho ra tjín yà isà'nde. Kií ma nikijne-ilá kjoa ra tjín yà isà'nde tà ngatjì-là nga yaá makjiín-ná ra a'ta 'tse Cristo. ⁵Niyá ra ma síkijne-là jè kjoa'cho ra tjín yà isà'nde, tajngoó-ní jè xità ra makjiín-là a'ta 'tse Jesús, nga jè-ní ra I'ndí-là Nainá ma. Jè-ní ra chíkjoa-là nga síkijne.

Jè ra tsjá kixi 'én a'ta 'tse I'ndí-là Nainá

⁶Jé-ní Jesucristo ra 'ji i isà'nde. Ko 'kiá nga 'ji, jé nandá ko jní ra nda tsakón. Ko mì tsa tà jè nandá ra tsakón, koó-te jè jní. Ko jé Inìma Tsje-là Nainá ra 'bénajmí kixi yá-ni ra jè. Nga jè Inìma Tsje-là Nainá, ngi kjoakixi-ní ra jè. ⁷Ko jàn ma-ni ra ngi tsjá kixi 'én-là ra a'ta 'tse kjoa kii: ⁸Jè Inìma Tsje-là Nainá, jè nandá, ko jè jní. Ko ngajàn kii, ngásòn tsò. ⁹Tsa makjiín-ná jñà 'én ra tsjá ra xità isà'nde, machjeén-ní nga isa nda kòkjiín-ná 'én ra jè saba Nainá títsjá. Nga jè 'én ra títsjá, jé tí'bénajmí yá kjòn-ni ra I'ndí-là. ¹⁰Jè ra ngi ko inìma-là makjiín-là a'ta 'tse I'ndí-là Nainá, yaá tjíjin inìma-là nga kixi kjoa 'én ra tsjá Nainá. Tanga jè ra mì kì makjiín-là a'ta 'tse Nainá, jé Nainá, ndiso tíbachrjengi, ta ngatjì-là nga mì kì makjiín-là jè 'én ra tsjá Nainá ra a'ta 'tse I'ndí-là. ¹¹Jè 'én ra kitsjà Nainá, jè-ní nga jè Nainá tsjá-ná kjoabinachon ra mì fehe'ta nita kjiá-nioo. Ko jè kjoabinachon rakii, yaá sakó-ná ra a'ta 'tse I'ndí-là. ¹²Jè xità ra

I'ndí-là Nainá tǵnǵajin yà inìma-là, tǵjín-là kǵjòbinachon ra mì fehe'ta nǵta kǵjiá-nioo; tanga jè xǵta ra mì tsa I'ndí-là Nainá tǵnǵajin inìma-là, tsìn-là kǵjòbinachon rakǵi.

'Én ra fehe'ta-ni

¹³ Jiòn ra makǵiín-no a'ta 'tse I'ndí-là Nainá, kií xá tǵbindá-no jè xǵajon rakǵi mé-ni nga nda katasijin-no nga ijyee tǵjín-no kǵjòbinachon ra mì kǵ fehe'ta skanda ta mé nǵichjin-ni.

¹⁴ 'Koaá 'sín ma-ni nga 'ñó tǵjín takén 'kia nga nakjoá'ta-lá Nainá. 'Koaá 'sín nda kǵi'nchré-ná tsa ko'sín sijé'tá-lá koni 'sín nga sasén-la ra jè. ¹⁵ Tsa ijyee ko'sín tǵjǵjín-ná nga Nainá 'nchré-ná 'kia nga tsa mé ra níjé-lá, tǵ'koaá ijyee 'ya-ná nga tǵ'kiaá ko'tsia-ni nga tsjá-ná 'kia nga ko'sín sijé-lá.

¹⁶ Tsa yá xǵta ra ske jngo xǵta xákJén ra tǵ'koa a'ta 'tse Cristo makǵiín-la nga yà tǵkajin jǵnà jé ra mì tsa kǵjòbiya fiko-ná, maá katabítsa'batǵi, ko jè Nainá tsjá-la kǵjòbinachon jè xǵta ra tǵbátsji-jé. Tanga tà jǵnà-ní ra koxin-la nga ma sǵtsa'batǵi jǵnà xǵta ra mì tsa ngi kǵjòbiya kǵi'ta-la jǵnà jé ra inchibátsji. Nga tǵjín jé ra kǵjòbiya fiko-ná, ko 'koaá 'sín xiaaŋ nga mì tsa machjeén nga sǵtsa'batǵi jè xǵta ra ko'tǵjín jé ra tǵbátsji. ¹⁷ Tanga nga'tsì kjoa'cho ra 'sín xǵta, saba jé-ni yà ngixkon Nainá. Tanga tǵjín-ní jǵnà jé ra mì tsa kǵjòbiya fiko-ná.

¹⁸ Ijyee tǵjǵjín-ná nga jǵnà ra ixti-la Nainá ma, mì tsa tǵ yà tǵjǵtsajin-ni jé, nga jé Jesús ra I'ndí-là Nainá ma, tǵjǵkinda-la, ko jè xǵta-níí, mì kǵ tǵ mé ma 'cho síko-ni.

¹⁹ Ijyee 'ya-ná nga ixti-la Nainá 'mí-ná ra jién; tanga jǵnà xǵta ra mì kǵ makǵiín-la a'ta 'tse Cristo ra tǵjín nga tǵjǵtsa isà'nde, jè xǵta-níí tǵbatéxoma-la.

²⁰ Tǵ'koaá 'ya-ná nga kií xá 'ji-ni jè I'ndí-là Nainá i a'ta nangi nga jè nda isichiya-ná mé-ni nga ma 'yaxkeén ra ngi jè saba kǵjón-ni Nainá. Ko yaá titsajnakeé jè ra ngi jè saba Nainá tà ngatǵi-la nga yà titsajnakeé Jesucristo ra I'ndí-là ma, ra tǵjé saba-ni Nainá ko ra ma-la tsjá-ná kǵjòbinachon ra mì fehe'ta nǵta kǵjiá-nioo. ²¹ Jiòn ra ndí ixti xin-no, kǵ jǵnà mangítǵjǵngi-la jǵnà nainá ra beXkón xǵta ra mì tsa kixǵ-ni kjoa nga Nainá.

Xajon ra ma-ni jò ra tsikínda jè Juan

Kjotsjacha ko kjohixi

1 Ji ndí chjoón ra xá jahíjin-li Nainá, ko jñà ixti-li, tíbindá-la xajon rakii 'an ra xita jhínga 'mì-na ya ingo. Ra ngi koó inìma-na tsjake-no, mì tsa ta 'an jiàan ra tsjake-no, ti'koaá tsjakeé-no nga'tsì jñà ra ijye be kó'sín tjín kjohixi. ²Kii ko'sín tsjake-najiòn, ta ngatjì-là nga ijyeé nda tjíjin ya inìma-ná jè ra ngi kjoakixi, ko yaá kíjnajin ki'ta skanda ta mé nichjin-ni. ³Nainá ra Na'in 'mì-lá ko jè Jesucristo ra tjína ítjòn-ná ra I'ndí-là Nainá ma, katatsjá-no kjonda, katahimake-no, 'nchán katasíkijna ya ajin inìma-no, ra ngi ko kjohixi-là ko kjotsjacha-là.

⁴Taxki tsja ki'se-na 'kia nga kíjtsexkon i'ka jñà ixti-li, nga 'koaá 'sín inchisijchá ijo-là koni 'sín nga tjín kjoakixi 'tse Nainá, koni 'sín nga ijye tsatéxoma-ná jè Nainá ra Na'in 'mì-lá. ⁵'Koaá 'sín tíbitsá'ba-no 'ndi 'ndi jìon ndí 'ndsé ra 'ñó matsjake-no, nga machjeén-ní nga 'ñó tsjacha 'sieén xàngieé nga jngó jngó-ná. Nga mì tsa kjotéxoma xitse-jìn ra tíbindá-najiòn, tijé-ni jè kjotéxoma ra itjábé-ná skanda ti'sa tjà'tsin-là kjoa. ⁶Kii 'sín tjín ra a'ta 'tse kjotsjacha, jé-ní nga 'koaá 'sín sihitjasén koni 'sín tjín kjòn kjotéxoma-là Nainá, ijyeé ina'yé nga ti'sa 'ñó kjotseé kó'sín tíchja kjotéxoma. Nga 'ñó machjeén nga tsjacha 'sieén xàngieé nga jngó jngó-ná.

Xita ra kondacha

⁷Nga kjin ma-ni xita ra tjímasòn nga tjíngo isà'nde ra inchikondacha-là xita, nga tsò: “Mì tsa 'én kixi-jìn nga ko'sín kitsin Jesucristo nga xita kjomà koni ra jién.” Jè xita ra ko'sín tsò, ta tíkondacha-ní, ko jé-ní jè ra tjína ítjòn nga kondra fi-là Cristo. ⁸Nda tikindaa ijo-no, mé-ni nga mì kì sijchija-no jè kjotjò ra tjábé-no a'ta 'tse xá ra inchi'nià. Nga machjeén-ní nga katatjábé ijye-no jè chjì-là xá ra inchi'nià.

⁹Nga'tsì xita ra batonè-là koni 'sín tjín 'én ra tsakón-ya jè Cristo nga xìn ndiyá kjábé, mì tsa Nainá tjínako; tanga jè ra kixi tjína nga ko'sín tí'sín koni 'sín tsakón-ya Cristo, yaá tjínako Nainá ra Na'in 'mì-lá ko jè ra I'ndí-là ma. ¹⁰Tsa 'kia jngo xita kijchòjkon-no ra mejèn-là nga 'én-là Nainá 'kèènajmí-no, tanga tsa mì ko'sín bakón-ya

koni 'sín tsò 'én ra 'tse Cristo, kì ni'ya-no ñikjaha'sen kò kì 'mì-la: “Tijni.” ¹¹ Nga jè ra tsjá'nde-là nga sikkjaha'sen ya ni'ya-là, tì'koáá yaá tísingásòn-kò kjobítsjen-là kò jñà xita ra ta kjoandiso tìbakón-ya.

'Én ra fehe'ta-ni

¹² Tjín jchán-isa mé 'én ra mejèn-na nga koxín-najiòn, tanga majìn-na nga tà xajon ki'tá-no. Jè ra mejèn-na nga íjkon xátí-no. 'Kiaá isa nda jchibé mé-ni nga ngásòn ngáya kata'se-là kjotsja inìma-ná nga'tsí-ná. ¹³ Jñà ixti-là chjoón tichji ra tì'koá xá jahíjin-ni Nainá inchisíkasén-li 'én nga síkjáya-li. Kò'sín katama.

Xajon ra ma-ni jàn ra tsikínda jè Juan

Mé kjoanda ra 'sín jè ra 'mì Gayo

1 Jì ndí 'ndsé ra 'mì-li Gayo ra 'ñó nda chibé kọ ra ngi kọ inìma-na nga tsjake-la, tìbindá-la jè xajon rakì 'an ra xita jchínga 'mì-na ya ingo.

² Jì ndí 'ndsé, 'koaá 'sín tísíjé-la 'an Nainá, nga nda katabitjo ijye ta mé ra 'sìn jì, koni 'sín nda tímahachikon'tin inìma-li ra a'ta 'tse Nainá, 'koaá tì'sín nda katijna jè ijo-li nga nímé 'chin kata'se-la.

³ Taxkì 'ñó kjotsja-na 'kia nga 'ji i'ka 'ndsé ra tsi'kénajmí-na nga 'koaá 'sín tjiníjchí ijo-li koni 'sín tjin kjoakixi a'ta 'tse Cristo. ⁴ Tsìn jngo-isa kjoa ra kọ'sín 'ñó tsja 'bé-la inìma-na, ta jé-ní 'kia nga 'nchree nga jñà ra ixti-na xin-la nga 'koaá 'sín inchisíjchá ijo-la koni 'sín tjin ra kjohixi.

⁵ Ngaji ndí 'ndsé ra 'ñó tsjake-la, 'ñó kixi tjiníjchí ijo-li, 'kia nga kọ'sín nda tjinisin-la ya ni'ya-li jñà xita xàngieé ra bijchójkon-li ra tì'koa 'én-la Nainá makjiín-la; kọ isaá ta nda tjin-isa 'kia nga tì'koa nda tjinisin-la jñà xita xàngieé ra xìn i'nde 'fií-ni. ⁶ Jñà xita xàngieé, 'koaá 'sín tsi'kénajmí kixi ya ngixkon xita naxindá-la Cristo, nga ngaji 'ñó tsjachi nga'tsi xita xàngieé kìi. Kọ'sín nda tìsiko isi 'kia nga kijchòjkon-li; 'tì-la ta mé ra machjeén-la 'kia nga tìjmaya ya ndiyáa. Kọ'sín tìkii koni 'sín nga sasén-la Nainá. ⁷ Nga a'ta 'tse Cristo-ní nga kọ'sín ijye tsikínè-la ijo-la jñà xita xàngieé kìi, nga kọ'sín inchisíxá-la Jesucristo, kọ majìn-la nga jñà skaábé tsajmì ra tsjá-la xita ra mì tsa a'ta 'tse Cristo makjiín-la. ⁸ Kíi machjeén-ni nga jién bakọ-ná nga kisisikeé jñà xita xàngieé kìi. Tsa kọ'sín kisisikeé, tsó-ni kjoa nga ngásón inchinika'bísén jè 'én kixi ra nda tsò.

Kjoa'cho ra 'sín jè xita ra 'mì Diótrefes

⁹ 'An ijyeé ítsikindá jngo-la xajon nga ísikásén-la jñà xita naxindá-la Cristo, tanga jè Diótrefes mì kì sasén-la koni 'sín nga tsi'kìn-lajin, nga jè ra mejèn-la ra jè, nga ta jè kotèxoma. ¹⁰ 'Kia nga kijchò, 'kiaá koxín kixi-la a'ta 'tse nga'tsi kjoa'cho ra tì'sín nga 'ñó 'cho tsò 'én ndiso ra tìbánè-najin. Kọ mì tsa ta ya majngo ikon, tì'koaá mì ma-te-la nga sísín-la jñà xita xàngieé ra bijchójkon ya ni'ya-la. Kọ jñà 'ndsé kọ tichjeé ra mejèn-la nga sìn-la xita xàngieé,

jé batéchjà-là, kò tì'koaá bachrjekàjin-ni yà naxindá-là Cristo jñà 'ndsé kò tichjeé ra kò'sín síhitjasòn kjon̄da kiī.

¹¹ Ji ndí 'ndsé ra 'ñó tsjake-la, kì yà chjingí-là jñà kjoa ra 'cho tjín; jñà chjín̄gi-là ji jñà kjoa ra nda tjín. Nga jè xit̄a ra nda 'sín, xit̄a 'tse Nainá-ní; tanga jè xit̄a ra 'cho 'sín, kjè kì be yá-ni ra Nainá.

Kjon̄da ra 'sín jè xit̄a ra 'mì Demetrio

¹² Ra a'ta 'tse Demetrio nga'tsi-ni xit̄a nga kò'sín tsò nga 'ñó nda tjín koni 'sín tí'sín ra jè, nga skanda jè ra kjoakixi 'koaá 'sín bakón nga jè Demetrio ndaá tjín koni 'sín nga tí'sín ra jè; 'koaá tì'sín bixó-jj̄n nga ndaá tjín koni 'sín nga tí'sín, kò ndaá 'ya-ti ra jī nga 'én kixi-ní koni 'sín nga bixó-jj̄n.

'Én-là Juan ra fehe'ta-ni

¹³ Tjín-isa mé 'én ra mejèn-na nga koxín-la, tanga majìn-na nga tà xajon sikásén-la, ¹⁴ jé ra mejèn-na nga íjkon xátí-la, 'kiaá isa nda jchibanaajmié 'kia nga kijchòjkon-la.

¹⁵ Kò'sín 'nchán katijna ki'ta inìma-li. Jñà xit̄a ra nda bákò-ná ra ī i'nde-là tísíhixo'tà-li. Kò'tín-là jñà xit̄a ra nda bákò-ná ra yà títsajnakò-li, kò'sín Nainá katasíchikon'tin nga jngó jngó-ni ra jñà.

Xajon ra tsikínda jè Judas

Kjoa nihixo'ta

1 'An Judas ra chí'nda-la Jesucristo ma, kò nga 'ndsèe ma jè Jacobo, tíbindá-no jè xajon rakìi, jiòn ra 'ñó tsjake-no Nainá ra Na'in 'mì-lá ra tí'koa Jesucristo tjíkinda-la nga xá inakjoá-no. ²Tse kjohimatakòn kò kjoa'nchán kò kjoatsjacha katasakó-isa-la inìma-no.

Jñà ra kj'íí 'sín tjín 'én kò kjoachjine ra bakón-ya

(2 Pedro 2:1-17)

³Jiòn ndí 'ndsé ra 'ñó matsjake-no, 'ñó kjotseé mejèn-na nga kindá-najiòn xajon, ra a'ta 'tse kó'sín ngásòn isikò-ná Nainá nga tsachrekàjin-ná kjohi'in; tanga 'ndi 'ndi, 'koaá 'sín machiya-na nga machjeén-ní nga kò'sín 'siaan, nga tíbítsa'ba-najiòn nga 'ñó tixkan-tjiò jè kjotéxoma ra ijye jngo kjá kò'sín ki'tsi-la naxindá tsje-la Nainá nga kò'sín kòkjiín-la. ⁴Nga tjín i'ka xita ra ta kjoachijé 'jaha'sen-jin-najiòn, ra xá 'koaá 'sín tjínè-la skanda tí'sa kjotseé nga kjohi'in 'ki-la, nga 'koaá 'sín tíchja xajon ra a'ta 'tse xita kii. Xita kii mì kì bekhón Nainá; jè kjonda ra tsjá kjotjò Nainá, ta 'koaá 'sín síchjeén koni 'sín tjín kjoa'cho ra sasén-la ijo-la; kò bachrjengií jè Jesucristo ra tíjna ítjòn-ná ra ta jè tajngo batéxoma-ná.

Kjohi'in ra 'se a'ta 'tse Nainá

⁵Tanga mején-na nga síkítsjen-yá-najiòn, ni'sín takó ijye 'ya jiòn; nga jè Na'in-ná 'kia nga ijye tsachrekàjin ya naxindá Egipto jñà xita Israel, isikjehesòn nga'tsi xita ra mì kì kjokjiín-la ra a'ta 'tse. ⁶Kò machjeén-ní nga katasijin-te-no koni 'sín nga kjomà'tin jñà ikjalì ra mì kì kò'sín nda tsikitsajnajin xá ra jñà kjongatsja, nga kitsjin-takón-ní ya i'nde ñándá tsako-la; jè Nainá yaá tsikítsajna'ya ya ndayá jñò ya ñándá nga títsajna'ñó skanda 'kia nga kijchò nìchjin-la kjohi'in nga sindajín-la. ⁷'Koaá tí'sín kjomà'tin jè naxindá Sodoma kò jè naxindá Gomorra kò jñà naxindá ra ya títsajna'ta chraña-la, nga yaá jahíjin ijo-la kjoachijngi kò nga'tsi kjoa'cho ra mì ya chíba-la. 'Koaá ma-ni nga ta tse kjohi'in ki'tsi-la nga ngi jé ni'í ra nìkjiá fi'tso ijyehesòn-ni, kò jngoó xkósòn tíjna-ná ra jién.

⁸ Jñà x̄it̄a ndiso k̄i, 'koáá t̄i'sín 'sín-te, nga síhitjasòn-l̄a tsa mé nijñà ra 'bì-l̄a, 'koáá t̄i'sín s̄ítjé ijo-l̄a, bachrjengií kjotéxoma-l̄a Nainá, k̄o chjajnoó-l̄a jñà nga'ñó ra mì k̄i tsijen-ni. ⁹ Skanda jè ìkjalì ra 'mì Miguel ra jè t̄jna ítjòn, mì k̄i tsa 'én 'nga kiichjako jè x̄it̄a-nì 'kia iskajàn-ya-ni jè ijo-l̄a Moisés; mì mé kjohi'in tsakánè-l̄a; ta maá kitsò-l̄a: “Jè Nainá katatsjá-li kjohi'in.” ¹⁰ Tanga jñà x̄it̄a k̄i, taxki chjajnoó-l̄a kjoa ra skanda mí nda be-ni kó'sín t̄jín kjòn-ni; k̄o jñà kjoa ra machiya itsé-l̄a, 'koáá 'sín síchjeén koni jñà cho ra jngó kjá mì k̄i machiya-l̄a, ra t̄jñà tsjá-l̄a kjohi'in ijo-l̄a.

¹¹ Ima-ró-ni jñà x̄it̄a k̄i! Nga jè inçhifit̄j̄ngi koni 'sín ki'sin jè Caín. K̄o ta ngat̄jì-l̄a nga t̄on mejèn-l̄a siikijne, yaá inçhikajin jñà kjoa'cho ra ki'sin jè Balaam; 'koáá 'sín inçhichija koni 'sín kjomà jè ra tsi'kìn Coré nga kondra kiji-l̄a Nainá. ¹² Jñà x̄it̄a k̄i, jiòn 'cho síkats̄ijen-najiòn 'kia nga ya taña bakjèn-k̄o-najiòn, ya ñánda nga maxkóya; nda mí tsa masobà-l̄a x̄it̄a k̄i 'kia nga ya síngàsòn-k̄o-no; 'sín ta kó'sín matsja-l̄a; mì tsa bexkón 'sì ra bíjna-l̄a Na'ín-ná. Ta kjonda 'tseé ra bátsji jñà x̄it̄a k̄i. 'Koáá 'sín jngoya-l̄a koni jngo ifi ra mì tsa jtsí sí'ka-ni, ra jndí ra ján fik̄o t̄j̄o; k̄o koni jñà yá ra nimé to bajà-l̄a k̄o nga t̄jon xka-l̄a ra jò 'ka ijye mì'ken nga jngó kjá ngi t̄jánè k̄o kjama-l̄a. ¹³ Jñà x̄it̄a k̄i, 'koáá 'sín ngoya-te-l̄a koni jñà xó-l̄a ndáchikon ra 'ñó kji'nga, ra yaá bitjongi tsje kót̄jín kjoa'cho ra 'sín nga 'ya-l̄a kjosabà-l̄a; k̄o 'koáá 'sín ngoya-l̄a koni nitse ra mì tsa ta jngo i'nde títsajna, ra k̄o'sín ijye t̄jínè-l̄a nga ya k̄ítsajnajin skanda ta mé nichjin-ni ya i'nde ñánda nga 'ñó jñò chon.

¹⁴ Jè x̄it̄a ra tsi'kìn Enoc jè ra ijchò ito-ni t̄jè-l̄a ra ya inçhrabà'ta-ni 'tse Adán, 'koáá 'sín kiichja ra a'ta 'tse x̄it̄a k̄i nga kitsò: “Chítsijen-la Na'ín-ná, taxki k̄jín jmi ma-ni ìkjalì-l̄a ra tjiko nga nçhrabá, ¹⁵ nga k̄iindajín-l̄a nga'tsi jñà x̄it̄a mé-ni nga tsjá-l̄a kjohi'in koni 'sín t̄jín jñà kjoa'cho ra ki'sin nga mì k̄i k̄ijtsexkón jè Nainá, koni 'sín tsò jñà 'én táhijín ra kiichjajno-l̄a Nainá jñà x̄it̄a jé ra mì k̄i sísin Nainá.” ¹⁶ Jñà x̄it̄a k̄i, ta kji'tá nichjin nga inçhifajé k̄o nga inçhichjajno, k̄o ta jñà mejèn-l̄a nga sakò-l̄a mé ra sasén-l̄a ra jñà. Ngì ta jñà síchjeén 'én ra nda síkítsahijyo-ni ijo-l̄a; k̄o 'én sin, 'én nda chja, tanga ta kjonda 'tseé bátsji 'kia nga k̄o'sín 'sín.

Kjoakixi ra sinè-l̄a x̄it̄a

¹⁷ Tanga jiòn ndí 'ndsé ra 'ñó matsjake-no, nda t̄ikítsjen koni 'sín tsò 'én ra ijye k̄o'sín tsikíjna çhija-no jñà x̄it̄a ra tsikíxáya-l̄a Jesucristo ra t̄jna ítjòn-ná, ¹⁸ nga kitsò-no: “Kia nga ijye mejèn fehe'ta jñà nichjin, 'seé x̄it̄a ra tà siitsja'tin-no k̄o ta kijnokeé ra

kjoakixi, ra ta 'koáá 'sín sijnchá ijo-lá koni 'sín tjín kjoa'cho ra sasén-lá nga mì kì tsa Nainá sísín.” ¹⁹ Jñà xitá kìi, ta xitáá síjòya. Ngi ta kjoa isà'ndeé tjíya skò, nga tsìn-lá Inìma Tsje-lá Nainá.

²⁰ Tanga jìon ndí 'ndsé ra 'ñó matsjake-no, 'ñó kixi tìnchakoo jè kjoatsje-lá Nainá ra makjín-no. Jè sabà Inìma Tsje-lá Nainá katasíchiya-no kó'sín nga kítsa'ba. ²¹ Ya tìtsajna jìon ki'ta kjoatsjacha-lá Nainá. Jchíña-la kjoahimatakòn-lá Jesucristo ra tíjna ítjòn-ná, skanda nga tsjá-no kjobinachon ra mì fehe'ta.

²² Jchahimatakòn jñà xitá ra jò tjín-lá ikon. ²³ Kò tì'ndi tìnáchrjekàjìon i'ka ni'í. Kò jchahimatakòn xitá ra i'ka, tanga tìkindaa ijo-no ra a'ta 'tse jé ra tjín-lá; skanda machjeén-ní nga tìnáchrjengio kjoa'cho ra 'sín koni tsa nikje tjé.

Jeya katijna Nainá

²⁴ Jè Nainá ra ma-lá síkinda-no nga mì kì tsjá'nde nga skajen-ngio, ra ma-lá kò'sín tsje kijchòko-no ya i'nde-lá ya ñánda nga 'ñó jeya chon nga 'ñó tjín kjotsja; ²⁵ kò jè Nainá ra ta jè tajngo-ni ra ma-lá bachrjekàjin-ná kjohi'in ra a'ta 'tse Jesucristo ra tíjna ítjòn-ná, kò'sín jeya kò 'nga katijna; katatéxoma, tì'koá kata'se-lá nga'ñó skanda tì'sa-ni kjotseé, kò 'ndi-ni, kò skanda ta mé nìchjin-ni. Kò'sín katama.

Xajon-la San Juan ra tji'ta kjoa ra tsakon tsijen-la Jesucristo

Kjoa ra isikji'nchré jè Jesucristo jè ra chi'nda-la ma

1 Kjoa ra Nainá kitsjà-la Jesucristo mé-ni nga katabakón tsijen-la ra xita chi'nda-la ma, kjoa ra ta nditon kjón-ní kókama. Ko 'koaá 'sín isikji'nchré Juan ra chi'nda-la ma 'kia nga jngo ikjali-la isikasén-la nga kókitsò-la jña kjoa ki. ² Ko jè Juan tíchja kixi-ní ['kia nga tsikí'ta xajon] nga'tsi kjoa ra kijtse ko ra kí'nchré koni 'sín nga jè Jesucristo kiichja kixi-la jña 'én ra kitsjà-la Nainá.

³ Mé ta nda-la jè xita ra kotá'yá ko jña xita ra 'nchré jña 'én-la Nainá ra tji'ta xajon rakii, kjoa ra 'sa kókama; ti'koaá mé ta nda-la jña xita ra síhitjasòn koni 'sín nga tíchja jña 'én ra ya tji'ta, nga jè nichjin rakii, ijyeé tímachraña.

Kjoa nihixo'ta a'ta 'tse jña naxindá-la Cristo ra ito ma-nioo

⁴ An ra 'mì-na Juan, 'aán tíbindá-no xajon jìon ra naxindá-la Cristo 'mì-no ra ito i'nde titsajna ya nangi ra chja-ni Asia. Jè katatsjá-no kjonda ko kjo'nchán jè Nainá ra tíjna skanda nichjin 'ndi, ko jè ra tíjna-ni skanda kjo'tsia, ko jè ra 'sa kj'íí india-ni, ko jña Inima Tsje ra ito ma-ni ra títsajna ya ngixkon jè ra tíjnasòn íxile nga tíbatéxoma, ⁵ ko jè Jesucristo jè ra ngi 'én kixi tsjá, jè i'ndí-tjòn ra jaáya-ila ya ajin-la mi'ken, ko jè ra batéxoma-la jña xita ra tjihijyo ítjòn i a'ta nangi. Jè Cristo ra tsjake-ná, ra ngi koó jní-la ra ixaájten isìtsje-ni jña jé-ná. ⁶ Xitaxá ítjòn ko na'mì ki'sín-ná nga ya sixá'ta-lá Nainá ra Na'in-la ma. Jeya katijna ki'ta ra jè, ko jè katabatéxoma ki'ta skanda ta kjiá-nioo ko skanda ta mé nichjin-nioo. Ko'sín katama.

⁷ ;Chítsijen-la jè Cristo, ijyeé nchrabá ya ajin ifi! Nga'tsi xita skeé-ni xkon. Ko jña xita ra is'ken ti'koaá ske-ní. Nga'tsi xita naxindá ra tjín i a'ta nangi 'ñó skíndaya 'kia nga ske. Jon, 'koaá 'sín koma.

⁸ "Aán-ná ra tíjna ítjòn skanda kjo'tsia, ko 'aán-ná ra tíjna skanda 'kia nga kjehe'tà nichjin, 'koaá 'sín xiaan 'an ra Nainá 'mì-na ra tíjna ítjòn-no, 'an ra tíjna skanda nichjin 'ndi, 'an ra tíjna-na skanda kjo'tsia, ko 'an ra 'sa kj'íí india-na, ra bato tse nga'ñó tjín-na."

'Én kɔ kjoa ra kjo'tsia-ni nga tsakón-la Nainá Juan ra a'ta 'tse Cristo

⁹ 'An ra 'mì-na Juan, ra 'ndsé chibé tísingásòn-kɔ-najìòn ta ngatjì-la nga ngásòn ya mahítjìngi-lá jè Jesucristo; 'koaá ma-ni nga ngásòn inchinikjeén kjo'hi'in, kɔ ngásòn ya nakjoá-ná ñánda nga Nainá tibatéxoma kɔ ngásòn inchichíkjoajin-ná nga'tsì kjoa. India 'kia nga ya tijná i'nde ra kjiijnajin-ndá ra 'mì Patmos ta ngatjì-la 'én-la Nainá kɔ tà ngatjì-la nga jè tsi'kènjámíya a'ta 'tse Jesucristo. ¹⁰ Yaá tijná 'kia nga jè nichjin-la Na'ín-ná kɔ jè nga'ño 'tse Inìma Tsje-la Nainá 'jiikànè-na; kɔ ya ajton í'ndsian kí'nchré jngo-la 'én ra 'ño kiichja koni tsa jngo jta-la chrjoo ra 'ño jane, ¹¹ nga kitsò:

—'Aán-ná ra tijná ítjòn skanda kjo'tsia, kɔ 'aán-ná ra tijná skanda 'kia nga kjehe'tà nichjin. Jngo xajon tinda'tí jè kjoa ra tjì'yi, akjòn tìkasén-la jña naxindá-na ra ito i'nde tìtsajna ya nangi ra chja-ni Asia, jña naxindá ra 'mì Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia kɔ Laodicea.

¹² Kɔ ísikáfa-náa nga mejèn-na skee yá-ní ra tíchja-na. Ito kichá candelero kíjtsee ra ngi kichá sinè ra ya tìya sera. ¹³ Ya nga masen-la ñánda nga ijncha jña kichá candelero ra ito ma-nioo, yaá síjna ra kɔ'sín 'ki koni i'ndí-la xita. Jngo nikje ndajò kjiya ra bijchó skanda atjòn ndsakò. Kɔ tjíkjá jngo xincho ra ngi kichá sinè ra tjíté ya asòn inìma-la. ¹⁴ Jña tsja-sko, 'koaá 'sín 'ño chraba kjòn koni kjòn tsja-la forrè, kɔ koni 'sín kjòn jña 'nchán. Jña xkon, 'koaá 'sín tsijen koni tsa títi ni'í. ¹⁵ Jña ndsakò, 'koaá 'sín kjòn koni kichá sinè ra 'ño nda fate 'kia nga ijye sijn ni'í. Jè jta-la 'koaá 'sín na'yá-la koni 'sín ma jngo xangá ñánda nga 'ño jè nandá tíxaájten. ¹⁶ Ya tsja nga kixi, ito nitse tjíya. Ya tsa'ba, jngo kichá ndajò bitjo ra itsjí 'ki ra ijò ngajò 'ka. Kɔ jè isén-la, 'koaá 'sín 'ki koni jè tsá'bí 'kia nga 'ño tsje ma ndabá-la.

¹⁷ 'Kia nga kíjtsee, yaá ískàtjen-ngiaa ndsakò koni tsa jngo mi'ken. Kɔ 'kiaá tsakásòn-na jè tsja kixi, kitsò-na:

—Kì tà chjàn skon-jìn, 'aán-ná ra tijná ítjòn skanda kjo'tsia kɔ 'aán-ná ra tijná skanda 'kia nga kjehe'tà nichjin; ¹⁸ kɔ 'aán-ná ra tijnakon; 'keén-náa, tanga 'ndi 'ndi tijnakon-ná skanda ta kjiá-nioo kɔ skanda ta mé nichjin-nioo. 'Aán tsá'ya jè yabi 'tse kjobiya ya i'nde-la mi'ken. [Tjì'ndeé-na nga 'an ma skí'xa i'nde-la mi'ken nga sikjaáya-ilá tì'koaá tjì'nde-na nga kichjàa jè xotjòba-la.] ¹⁹ Tinda'tí xajon jña kjoa ra ijye kà'yi kɔ kjoa ra tíma 'ndi 'ndi kɔ jña kjoa ra 'sa kòkama. ²⁰ Kíí 'sín tíchja-ni kjoa'ma 'tse nitse ra ito ma-ni ra kà'yi kɔ jña candelero ra ito ma-ni ra ngi kichá sinè. Jña nitse ra ito ma-nioo, jña ikjalì 'tse naxindá-na ra ito i'nde tjìtsajna. Kɔ jña candelero ra ito ma-ni, jña-ní naxindá-na ra ito i'nde tjìtsajna.

Kjoa ra isinè-la jè naxindá-la Nainá ra tíjna ya ján Éfeso

2 'Tinda-la xajon jè ikjali 'tse naxindá-na ra tíjna ya ján Éfeso: “Kíí 'sín tíchja jè ra ito nitse tjíya ya tsja nga kixi, jè ra ya tsá'bajin masen-la jñà kichá sinè ra ito ma-nioo ra ma sincháya sera, nga tsò: ²Be-ná jñà kjoa ra inchi'nià, nga 'ñó inchiníxá kò nga mì kì tsa inchimi'on-no. Tì'koaá beé-te nga mì kì sasén-no kjoa'cho ra 'sín xita. Kò beé-te nga ijye ichjì'ta jñà xita ra kò'sín tsò-la ijo-la nga Nainá tsikíxáya-la, tanga mì tsa kixi-ni kjoa, nga ijyeé kijcha jiòn nga ta xita ndiso-ní. ³Tíchikjoakoó-no nì'sín tse kjohi'in inchinikjioón ta ngatji tsa'an; kjè tsa mì'on-no. ⁴Tanga tjín kjoa ra 'cho tjín inchi'nià ra mì kì sasén-na. Mì kì tì kò'sín tjín-no kjotsjacha koni 'sín nga tì'sa ítjòn. ⁵Tíkítsjen kó'sín nga ki'nià 'kia nga tì'sa ítjòn 'kia nga tikje kjoa kajion. Tíkájno jé-no. Kò'sín 'tiaàn india-no koni 'sín nga ki'nià nga tì'sa ítjòn. Tsa mì kò'sín 'siaan, kjín-na ñándá nga titsajna jiòn kò kjohixìn-náa jè candelero-no ra títi mé-ni mì tì tsja ya kiti-ni ya ajin naxindá-na ra i'ka. ⁶Tanga tjín kjoa ra nda 'nià, nga jticha-no jñà kjoa ra 'sín jñà xita nicolaítas, kò tì'koaá jtikeé-te ra 'an. ⁷Nda katafiya-no koni 'sín jè Inimá Tsje-la Nainá tsò-la jñà naxindá-na ra ito i'nde tjítsajna. Jñà ra sùikijne-la nga'tsi kjoa ra kotojin, tsja'ndé-la nga skine jñà to-la jè yá ra tsjá kjöbinachon ra síjna ya i'nde-la Nainá ñándá nga 'ñó nda chon.”

Kjoa ra isinè-la jè naxindá-la Nainá ra tíjna ya ján Esmirna

⁸'Tinda-la xajon jè ikjali 'tse naxindá-na ra tíjna ya ján Esmirna: “Kíí 'sín tíchja jè ra tíjna ítjòn skanda kjo'tsia kò ra tíjna skanda nga kjehe'tà nichjin, jè ra 'ken tanga jaáya india-ilá kò tjínakon 'ndi 'ndi; kíí 'sín tsò: ⁹'An be-náa jè xá ra 'nià kò be-náa kjohi'in ra inchibato kò nga xita imá-no, (tanga ra a'ta 'tse Nainá, 'ñó tse kjonda tísakó-no). Be-náa nga chjajno-no jñà xita ra kò'sín tsò-la ijo-la nga xita judío-ní, tanga mì tsa kixi kjoa nga xita judío; jñà xita kii, yaá chja-ni ñándá nga maxkóya xita-la xita-níí. ¹⁰Kì tà chjàn skon jiòn, nì'sín ta mé kjohi'in ra kotojiòn, nga jè xita-níí ndayá sùikjah'sen i'ka-najiòn mé-ni nga tjá'ta-no a'ta 'tse kjoa ra makjiín-no, kò te nichjin sùikjioón kjohi'in. Tanga nda 'tiaàn ra a'ta tsa'an skanda 'kia nga kiyá jiòn, kò 'aán singátsja-no jè kjöbinachon ra mì fehe'ta koni jngo corona. ¹¹Nda katafiya-no koni 'sín jè Inimá Tsje-la Nainá tsò-la jñà naxindá-na ra ito i'nde tjítsajna. Jñà ra sùikijne-la nga'tsi kjoa ra kotojin, nimé kjohi'in koto a'ta 'tse kjöbiya ra ma-ni jò 'ka.”

Kjoa ra isinë-là jè naxindá-là Nainá ra tíjna ya ján Pérgamo

12 "Tinda-là xajon jè ìkjalì 'tse naxindá-na ra tíjna ya ján Pérgamo: "Kíí 'sín tíchja jè ra tíjn-là kichà ndajò ìtsjí ra ijò nga jò 'ka nga tsò: 13 "An be-ná jè xá ra ìnchi'nià; be-ná ñánda titsajna; yaá titsajna ya ñánda tibatéxoma jè xita-níí, tanga be-ná nga kixíí titsajna jìon nga mì kì tsa ìnchinijchajin-jìon ra a'ta tsa'an; tí'koa mì tsa ìnchibi'ma-jìon koni 'sín nga makjiín-no a'ta tsa'an; ni'sín 'kia nga 'ken jè Antipas, xita ra tsi'kénajmí kixi a'ta tsa'an, nga yaá 'ken-jin-no ya ñánda tíjna jè xita-níí. 14 Tanga tíjn i'ka kjoa ra 'cho tíjn ìnchi'nià jìon ra mì sasén-na, nga yaá títsajnajin-no xita ra makjiín-là koni 'sín tsakón-ya jè Balaam kjetseé nga tsinchá'a xita ra tsi'kín Balac nga mejèn-là nga jñà xita Israel kátátsji-jé nga katakjine tsajmì ra xkósòn isincha'tá-là tí'koa kata'sín ra kjoachijngi. 15 Tí'koaá títsajiín i'ka-no xita ra makjiín-là koni 'sín bakón-ya jñà xita nicolaítas; jñà xita kii jtike-ná ra 'an. 16 'Koaá ma-ni tikájno jé-no kò kì tí tsja jé bátsji-no; tsa mì kì kò'sín 'siaan, ndítóón kjiáan ñánda nga titsajna jìon nga skajàn-kò jñà xita kii, kò jè sichjéen jè kichà ndajò ra ìtsjí 'ki ra ya bitjo-ni ndsa'baa. 17 Nda katafiya-no koni 'sín jè Inima Tsje-là Nainá tsò-là jñà naxindá-na ra ito ì'nde títsajna. Jñà ra sùikijne-là nga'tsi kjoa ra kotojin, 'aán tsja-là tsajmì ra skine ra 'mì maná ra 'an tíjna'ma-na; tí'koaá jngo najò ìtsé ra chraba 'ki tsja-là ra ya tíj'ta jngo 'í xitse ra niyá bexkon; ta jé ské jè ra tjábé-là."

Kjoa ra isinë-là jè naxindá-là Nainá ra tíjna ya ján Tiatira

18 "Tinda-là xajon jè ìkjalì 'tse naxindá-na ra tíjna ya ján Tiatira: "Kíí 'sín tíchja jè I'ndí-là Nainá ra kòkjòn xkon koni tsa títi ni'í kò ra kò'sín kjòn jñà ndsako koni kichà sinè ra 'mì bronce ra 'ñó nda kjochrja'i; kíí 'sín tsò: 19 "An be-ná jè xá ra ìnchi'nià jìon kò be-ná jè kjotsjacha ra tíjn-no kò kó'sín nga makjiín-no kò kó'sín ìnchiníxá kò nga ìnchichíkoako-no; be-ná nga jè nìchjin 'ndi 'ndi, isaá nda ìnchiníxá mì 'koa-ni koni nga 'sa íjòn. 20 Tanga tíjn i'ka kjoa ra 'cho tíjn ìnchi'nià jìon ra mì kì sasén-na, nga bi'nde-la jìon jè chjoón ra 'mì Jezabel ra kò'sín tsò-là ijo-là nga maá-là 'bénajmíya mé kjoa ra 'sa kòkama, nga kondachà-là kò bakón-ya-là xita chí'nda-na mé-ni nga kjoachijngi kata'sín-ni tí'koa nga katakjine tsajmì ra xkósòn sinchá'ta-là. 21 "An títsja-isa-là nìchjin nga katasíkájno jé-là nga kì tí tsja jé bátsji-ni, tanga majìn-là tsjin kjoachijngi ra 'sín. 22 Tanga 'aán tsja jngo-là 'chin ra 'ñó tse kjohi'in sùikjiín kò jñà xita ra ya taña sngásòn-kò kjoachijngi, tsa mì kì síkájno jé-là nga mì tí

jé koàtsji-ni. ²³ India kjón-ní si'kéen jñà xità ra ya fitjìngi-la. Ko nga'tsi jñà xità naxindá-la Cristo ske-ní nga 'aán-ná ra be kótsò jè kjobítsjen-la xità kò kó'sín tjín ajin inìma-la; jìòn, ra jngó jngó-no, 'koaá 'sín tsja-no kjo'hi'in koni 'sín tjín kjoa ra inchi'nià. ²⁴ Tanga jìòn kò xità ra i'ka ra ya títsajna ya Tiatira ra mì tsa ya inchi'nià yá kjobítsjen ra mì nda tjín, ra tì'koaá kjè kì tsa ya nda 'yaxkon jìòn jè ra kótsò-la jñà xità kì: Kjobítsjen ra tjí'ma-la xità-ní. Jìòn, 'koaá 'sín xin-no: Mì tsa tì mé kjoa ra síjé-isa-no. ²⁵ Koni 'sín ijye inchi'nià, kò'sín 'tiààn skanda 'kia nga 'an ra kjí'i india-na. ²⁶ Jñà ra sìikijne-la nga'tsi kjoa ra kotojin kò ra sìhitjasòn xá-nà koni 'sín mejèn-na skanda 'kia nga kjehe'tà nichjin, 'aán tsja-la xá nga jñà kotèxoma-la naxindá ra tjín ya isà'nde. ²⁷ Ngi koó kjo'tsen-la kò jngo kichà koàya tsja nga kotèxoma kò 'koaá 'sín sìxkoaya koni tsa tjí ni'nde. 'Koaá tì'sín 'siin koni 'sín kitsjà-na kjotèxoma Na'in-nà. ²⁸ Kò tsjaá-la jè nitse-xó ra tjo 'kia nga tajñò. ²⁹ Nda katafiya-no koni 'sín jè Inìma Tsje-la Nainá tsò-la jñà naxindá-na ra ito i'nde tjítsajna.”

Kjoa ra isinè-la jè naxindá-la Nainá ra tíjna ya ján Sardis

3 Tinda-la xajon jè ikjalì 'tse naxindá-na ra tíjna ya ján Sardis: “Kíí 'sín tíchja jè ra ito Inìma Tsje-la Nainá tjín-la kò ra ito ma-ni nitse-la, nga tsò: 'An be-ná mé ra 'nià, 'koaá 'sín 'yaxkon-najìòn nga titsajnakon-no, tanga ra kixi-ni kjoa, mi'ken-ná jìòn. ² Tìkjaáya-la ijo-no; 'tì-la nga'ñò jñà kjoa ra ijye mejèn inchi'nià; nga kjè kì bee tsa ndá inchi'nià jìòn ya ngixkon Nainá. ³ Tìkítsjen kjobítsjen ra ijye itjábé-no kò ra ijye kina'yá; kò'sín tìhitjasòn; kò tìkájno jé-no nga kì tì tsja jé fatsji-no. Tsa mì kì sìkondaa ijo-no, ta ndìton kjón-ní kjí'ka-no koni 'sín 'fiì jngo xità chijé, mì kì jchaa mé nichjin nga kjí'ka-no. ⁴ Tanga tjíhijyo chiba xità ya Sardis ra kjè tsa mé jé bátsji; yaá kímako-na kò nikje chrobaá kjòn ra kjóya koni 'sín nga bakèn-la. ⁵ Jñà ra sìikijne-la nga'tsi kjoa ra kotojin, nikje chrobaá kjòn ra kjóya; kò níkjia tì síkjéhejno-na 'í-la ya a'ta xajon 'tse kjobinachon; 'koaá 'sín xiàan ya ngixkon Nainá ra Na'in-nà ma kò ya ñándà nga incha masen ikjalì-la nga xità tsa'an-ná. ⁶ Nda katafiya-no koni 'sín jè Inìma Tsje-la Nainá tsò-la jñà naxindá-na ra ito i'nde tjítsajna.”

Kjoa ra isinè-la jè naxindá-la Nainá ra tíjna ya ján Filadelfia

⁷ Tinda-la xajon jè ikjalì 'tse naxindá-na ra tíjna ya ján Filadelfia: “Kíí 'sín tíchja jè ra ngi xità tsje kò ra ngi jè sabà ra ngi xità kixi, jè ra tsá'ya yabi 'tse xitaxá ítjòn ra tsi'kin David, jè ra ma-la kjí'xa'nde

ján ngajmi kò niyá ra tjí'nde-la nga kùichjàjto-ni, kò 'kia nga jè saba bíchjàjto, nì yá ra tjí'nde-la nga skí'xa. Kíí 'sín tsò: ⁸'An be ijye-ná xá ra 'nià jìòn; chítsijen, jngo xotjòbà t́basijná masen-no ra tì'xájto ra niyá tjí'nde-la nga kùichjàjto; nga nì'sín chiba nga'ño t́jín-no, inçhinitjasòn-no koni 'sín tsò 'én-na, kò m̀ k̀ tsa inçhibìtsa'ma jìòn ra a'ta tsa'an. ⁹Tjín jngó jtín xíta ra ya çhja-ni ya ñánda nga maxkóya xíta-la xíta-níí nga tsò nga xíta judío-ní tanga m̀ tsa kixi kjoa, ta xíta ndiso-ní. 'Aán kjíhiko jña xíta k̀i nga katincha-xkó'nchi ya angi ndsakò jìòn mé-ni nga katabe-ni nga tsjake-najìòn. ¹⁰Ta ngatjì-la nga inçhinitjasòn ki'ta-najìòn jña 'én ra kítjsa-no nga katachíkjoa-no, 'koaá ma-ni nga kósiko-no jè nichjin ra ijye nchrabá machraña, 'kia nga kjíikanè kjohi'in xíta nga tjá'ta ijye nga'tsi ra títsajna ya a'ta nangi. ¹¹Kítjòjen ndìtoón india-na; k̀ t̀ chjàn jmio jña kjoanda ra ijye t́jín-no koni 'sín makjín-no mé-ni m̀ yá ra kjoaá'an-no kjo'tjò ra jìòn ijye inikijne. ¹²Jña ra s̀ikijne-la nga'tsi kjoa ra kotojin, 'aán singátsja jngo i'nde ñánda nga niyá ra ma kochrjexin koni jngo ítsji nga'ño 'tse ingo ítjòn-la Nainá. Kò yaá k̀inda'tá jè 'í-la ra Nainá-na xian-la kò jè 'í-la naxindá-la Nainá, jè naxindá xitse ra 'm̀ Jerusalén ra ya nchrabá-ni ján ngajmi ya ñánda nga t́jna Nainá; kò tì'koaá k̀inda'tá-te 'í xitse ra tsa'an. ¹³Nda katafiya-no koni 'sín jè Inima Tsje-la Nainá tsò-la jña naxindá-na ra ito i'nde t́jítajna.”

Kjoa ra isinè-la jè naxindá-la Nainá ra t́jna ya ján Laodicea

¹⁴”Tinda-la xajon jè ikjali 'tse naxindá-na ra t́jna ya ján Laodicea: “Kíí 'sín tíchja jè ra 'jii s̀jngo ijye-ni kjoa, jè ra ngi 'én kixi tsjá kò jè ra ngi jé kjón-ní ra kjohixi, jè ra t́jna ítjòn-la nga'tsi ra Nainá tsikínda, kíí 'sín tsò: ¹⁵'An be-ná nga'tsi kjoa ra inçhi'nià jìòn nga m̀ tsa ngi 'ño t́jín takòn, kò ǹ m̀ tsa ngi inda t́jín takòn jìòn, ta jò t́jín-no. ¹⁶Ta ngatjì-la nga ta jò t́jín-no nga ǹ m̀ tsa ngi tsa 'ño t́jín takòn jìòn, kò ǹ m̀ tsa ngi inda t́jín takòn, kíí kò'sín jngó kjá kochrjengi-no. ¹⁷Nga jìòn, 'koaá 'sín bixó: Xíta nchíná-nájin; ndaá titsajna-jín; nímé ra çhja'ta-najin. Tanga jìòn, m̀ k̀ 'ya-no tsa i'ín titsajna-no; nímé ra t́jín-no; xíta ima-no, kò xíta xka-no kò titsajna líka-no. ¹⁸'Koaá 'sín tsja jngo-no 'én nga a'ta tsa'an maá tjatsjio ton sinè ra ngi ni'í kjotsje-ni mé-ni nga ngi xíta nchíná katama kiti-no; kò tì'koaá a'ta tsa'an maá tjatsji-te nikje chroba ra tsjáya mé-ni nga m̀ k̀ jcha-la kjosabà-no nga titsajna líká; tì'koaá a'ta tsa'an maá tjatsjio jè xki ra kíngio jña xkòn mé-ni nga nda kòtsíjen-no. ¹⁹Nga'tsi xíta ra 'an matsjake batíko-ná kò kjohi'in tsja-la; kíí machjeén-ni nga 'ño nda títajna k'ita nga t̀kájno jé-no kò k̀ t̀ tsja jé fatsji-no.

20 'An yaá sijnajto ya xotjoba ni'ya nga tíchjàa; tsa tjin i'ka yá ra 'nchré jè jta-na kò tsa skí'xa xotjoba ni'ya-la, komaá kjoáha'sen kò yaá kókjen-kò, kò tañaá kichi-jin. 21 Jñà ra sùikijne-la nga'tsi kjoa ra kotojin, 'aán tsja'ndé-la nga ya kítsajna'ta-na ya íxile ñánda nga 'an tibatéxoma, koni 'sín nga ijye ichikjoako-na nga'tsi kjoa ra tsatojiaan nga ísikíjne-la kò yaá tijná'ta-la Na'in-na ya íxile-la ñánda nga tibatéxoma ra jè. 22 Nda katafiya-no koni 'sín jè Inima Tsje-la Nainá tsò-la jñà naxindá-na ra ito i'nde tjítsajna.”

Kó'sín 'yaxkón Nainá ya ján ngajmi

4 Ra ijye kjomà askan-nioo ískotsíjen-náa ya ján i'ngaá kò kítse-náa ngajmi nga tì'xá jngo xotjoba, kò jè jta ra kí'nchree nga 'sa ítjòn ra kò'sín tsò koni jngo chrjoo, kitsò-na:

—Nchrabámijìn ijndí; 'aán kokon-la mé kjoa ra 'sa kòkama 'kia nga ijye koto kjoa ra tíma 'ndí 'ndí.

²Ta ndítóon 'jìlkànè india-na jè nga'ño 'tse Inima Tsje-la Nainá, kò kítsee jngo íxile ñánda nga tísatéxoma ra tijná ya ján ngajmi kò ya íxile rakíj tijná jngo ra ya tijnasòn. ³Jè ra tijnasòn íxile nga tibatéxoma, 'koáá 'sín 'ño fate tsijen koni jè najo ra 'mì jaspe kò koni jè najo ra 'mì cornalina; kò ya andi-la íxile, yaá sijnandi jngo 'ya ra kò'sín fate tsijen koni jngo najo ra 'mì esmeralda. ⁴Kóho'ki tjindi-la ñánda nga tijná ra tijnasòn íxile nga tibatéxoma, ngi kahíjòn íxile incha-isa ñánda tísatéxoma-te, kò kítse-náa nga kahíjòn xita jchínga títsajnasòn ra ngi nikje chroba kjòn nikje ra kjiya, kò ngi jñà corona ra kichá sinè tjí'a skò. ⁵Ya ñánda nga tijná ra tijnasòn íxile nga tibatéxoma, bitjóo ni'í 'chon kò 'tsiín 'chon, tì'koá na'yá-la jta ra chja; kò ito ni'í síhisen ra títi ñánda nga tijná masen íxile; jñà ni'í kíj, jñà inima tsje ra ito ma-ni 'tse Nainá. ⁶Ya ngixkòn jè ra tijnasòn íxile nga tibatéxoma kjijnaá jngo ndáchikon ra kò'sín 'ki koni jngo chítésín ra 'ño fate. Kò ya a'ta íxile kò ya andi-la ijòn ma-ni ra títsajnakon títsajna; kò kóhotíjngo ijo-la jñà ra ijòn ma-ni ra títsajnakon, jndíj ra ján kitsejón xkòn.

⁷Jè ra tijná ítjòn jñà ra títsajnakon koni 'ki xaá 'ki; jè ra ma-ni jò koni 'ki nchraja i'ndí 'ki; kò jè ra ma-ni jàn ísén-la xitaá tjin-la; kò jè ra ma-ni ijòn, 'koáá 'sín 'ki koni xija ra tsá'bajin ya ajin ísén. ⁸Jñà ra ijòn ma-nioo, jñà ra títsajnakon, jón-jon najngá tjin-la nga jngó jngó; kò ya nga tijná andi-la kò ya ngaya-la, jndíj ra ján tjí'ta xkòn; kò mì kí síkjáya nga níchjin kò nítjen nga tsò:

Tsje-ní, tsje-ní, tsje jè Na'ín-ná,
jè Nainá ra bato tse nga'ño tjin-la,

jè ra tíjna-ni skanda kjo'tsia,
 kò jè ra tíjna skanda 'ndi
 kò jè ra sa kj'íí india-ni.

⁹ Jñà ra títsajnakon, ìnchibexkón-ní kò 'koaá 'sín ìnchitsò-la nga tse kjonda kata'se-la, kò ìnchitsjá-la kjoajeya jè ra tíjnasòn íxile nga tíjnakon skanda ta mé nìchjin-nioo. Kò 'kia nga kò'sín 'sín, ¹⁰ jñà xita jchínga ra kahíjòn ma-nioo mincha-niña-ní nga mincha-xkó'nchi'ta-la jè ra tíjnasòn íxile, tí'koaá bexkón-ní jè ra tíjnakon ta mé nìchjin-nioo, kò yaá síkíhijyo jñà corona-la ya ngixkon jè ra tíjnasòn íxile nga tsò:

¹¹ Na'in bakén-li nga jì tjábé-li kjoajeya nga kata'yaxkón-li nga batoó 'ño tse nga'ño tjín-li,
 nga jíí tsikindi nga'tsì tsajmì ra tjín
 kò kjobítsjen tsaji-ní nga tjín nga'tsì tsajmì ra tjín
 kò nga ma isinda nga'tsiòo.

Xajon ra tjíxkóya kò jngo Forrè

5 'An kíjtse-náa jè ra tíjnasòn íxile nga tíbatéxoma nga kjinaya tsja nga kixi jngo xajon ra kjixkóya ra tjí'ta letra ya ngaya-la kò ya ngatsijen-la; kò itoó 'ka tjí'ño ñánda nga tjíchjá'ño nga tjí'ta chiba nga mì yá ra ma taxki skií'xa. ² Kò jngo ikjali kíjtsee ra tse nga'ño tjín-la ra 'ño kiichja nga kitsò:

—¿Yá ra bakèn-la nga ma skiíjndaya-te xajon rakii kò nga ma-la kjohíxìn ñánda nga tjí'ta chiba nga tjíchjá'ño?

³ Tanga niyá isakò ra ma-la iskíjndaya-te jè xajon rakii, ni mì kì ma iskotsíjen-la kó'sín tsò 'én ra tjí'ta; niyá isakò ya ján ngajmi, niyá isakò ya a'ta nangi kò niyá isakò ya ajin 'ndé ján. ⁴ 'An, 'ño iskindáya-na kò ndáxkoaan 'kia nga kíjtsee nga niyá isakò ra tsakìn-la nga iskíjndaya-te jè xajon rakii nga iskotá'yá kò nga iskotsíjen-la kó'sín tsò 'én ra tjí'ta. ⁵ Jngo xita jchínga ra kahíjòn ma-nioo, kitsò-na:

—Kì tí tsja chindáya-ni. Tíjnaá jè ra 'mì: Xa-la xita naxindá Judá, kò jè ra 'mì-te: Tje-la xitaxá ítjòn ra tsi'kìn David, jè ra ijye isikijne-la nga'tsì xita kondra-la; jé ra bakèn-la nga ma skiíjndaya jè xajon rakii, kò nga ma-la kjoahíxìn ñánda nga ito 'ka tjí'ta chiba nga tjíchjá'ño.

⁶ 'Kiaá kíjtse jngo Forrè nga síjna ya nga masen-la ñánda nga tíjna ra tíjnasòn íxile nga tíbatéxoma kò ñánda nga jítsajna jñà ra ijòn ma-ni ra títsajnakon, kò ya ñánda jítsajna jñà xita jchínga. Jè Forrè, 'koaá 'sín 'ki koni tsa ijye 'ken; kò ito ma-ni nchrajá-la tí'koaá ito ma-ni xkon; jñà xkon, jñá-ní jñà inima-la Nainá ra ito ma-ni ra inikasén nga tíjngo isà'nde. ⁷ Jè Forrè rakii, iskábé jè xajon ra kjinaya ya tsja nga kixi jè ra tíjnasòn íxile nga tíbatéxoma. ⁸ 'Kia nga ijye

iskábé xajon jè Forrè, jñà ra ijòn ma-ni ra títsajnakon kò jñà xita jchínga ra kahíjòn ma-ni tsincha-niña-ní nga tsincha-xkó'nchi'ta-la Forrè rakì. Sabà arpa 'ya nga'tsiòò kò 'yaá-te chitsín ra ngi kichá sinè ra tjíya chrjongó nainá ra ngi kitse-ní. Jñà chrjongó nainá, jñá-ní kjoa bitsa'ba-la xita-la Nainá. ⁹Kò jngo 'én xitse kise ra tsò:

Bakén-li nga jì chjíbí jè xajon
 kò nga jì chjí'xì ñánda tjí'ta chiba nga tjíchjá'ño;
 nga jí-ní ra ini'ken-li
 nga kòó jní-li tsikíchjítjì-ni xita
 ra ya itjojin-la nga'tsì tje-la xita ra tjín ya isà'nde,
 kò nga'tsì 'én ra tjín ya isà'nde,
 kò nga'tsì naxindá ra tjín
 kò nga'tsì nangi ra tjín nga tíjngo isà'nde
 mé-ni nga ya kichja-ni a'ta 'tse Nainá.

¹⁰Kò xitaxá ítjòn ki'nì
 kò na'mì ki'nì nga ma sīhitjasòn-la Nainá;
 kò jñá kotèxoma ya a'ta nangi.

¹¹'Kia nga ískotsíjeen, kí'nchré-la jta-la ikjali ra 'ño kjin millón ma-ni ra inchise ya andi-la ñánda nga tjína ra tíjnasòn íxile nga tíbatèxoma kò ya ñánda títsajna jñà ra títsajnakon kò títsajna-te jñà xita jchínga. ¹²'Nó jchán inchichja nga tsò:

Jè Forrè ra ini'ken,
 jé bakèn-la nga kata'yaxkón;
 nga jé ra tjín-la nga'ño,
 kò jé ra tjín-la kjoanchiná,
 kò jé ra tjín-la kjoachjine,
 kò jé tsjá nga'ño;
 kò'sín kata'yaxkón,
 nga jeya katijna,
 kò nga jè, 'nga katijna.

¹³Nga'tsì ra Nainá tsikínda ra tjín ya ján ngajmi, kò ra tjín i a'ta nangi, kò ra tjín ya ajin 'ndé ján, kò ra tjín ya ajin ndáchikon, kò nga'tsì tsajmì ra tjín; kí'nchré-la nga kitsó:

Jè ra tíjnasòn ya íxile kò jè Forrè,
 'nga katabìhijyo
 kò kata'yaxkón nga jeya katabìhijyo
 nga jñà ra tse nga'ño tjín-la skanda ta mé nichjin-nioo.

¹⁴Jñà ra ijòn ma-ni ra títsajnakon kitsó-ní:
 —;Kò'sín katama!

Ko jñà xità jchínga ra kahíjòn ma-ni tsincha-niña-ní nga tsincha-xkó'nchi'ta-là nga kijtsexkón jè ra tíjnakon ki'ta skanda ta mé nichjin-nioo.

Jñà chibà ra tjíchjá'ñó ra ito ma-ni

6 Akjòn 'kiaá kítsee nga jè Forrè tsjahíxìn ítjòn jngo chibà ñánda nga tjíchjá'ñó xajon ra kjixkóya; akjòn kí'nchrè jngo-là jñà ra ijòn ma-ni ra títsajnakon nga 'ñó kiichja. 'Koaá 'sín kitsò jta-là koni 'sín ma 'chon 'kia nga 'ñó tsin, kitsò:

—¡Nchrabí-róoi!

²Ískotsíjen-náa, ko jngo kabàyo ra chraba 'ki kítsee, ko jè ra tíjnakjá-là kabàyo, jngo yá chrjo'bi ra 'mì arco tsá'ya jè ra machjeén ya kjoichán, ko ítjábé jngo-là corona jè ra 'bi-là jñà xità ra síkijne-là xità kondra-là; akjòn kii india-ni mé-ni nga síkijne-isa-ni.

³Kia nga jè Forrè tsjahíxìn jè chibà ra ma-ni jò ñánda nga tjíchjá'ñó xajon ra kjixkóya, kí'nchré-là jè ra ma-ni jò jñà ra títsajnakon nga kitsò:

—¡Nchrabí-róoi!

⁴Ko ijngo kabàyo itjo ra inì 'ki; ko jè ra tíjnakjá-là kabàyo ki'tsí jngo-là kichà ndajò ra 'ñó je 'ki; tí'koaá ki'tsí-là nga'ñó nga jè katjahíxìn kjo'nchán ra tjín ya a'ta nangi mé-ni nga tijñà katasí'ken-ni xákjén xità.

⁵Kia nga jè Forrè tsjahíxìn jè chibà ra ma-ni jàn ñánda nga tjíchjá'ñó xajon ra kjixkóya, kí'nchré-là jè ra ma-ni jàn jñà ra títsajnakon nga kitsò:

—¡Nchrabí-róoi!

'Kia nga ískotsíjeen kítsee jngo kabàyo ra jmà 'ki; jè ra tíjnakjá-là jè kabàyo, jngo ra 'mì libra tsá'ya, jè ra machibaya-ni tsajmì.

⁶Kí'nchré jngo jta ra ya kiichja ya nga masen-là ñánda nga títsajna jñà ra títsajnakon nga kitsò:

—Nga jngo niso je trigo, jngo nichjin chjí-là chi'nda tjín-ni; ko jè ra jàn niso cebada, tí'koaá ingoó nichjin chjí-là chi'nda tjín-ni; tanga kì tà chjàn ta níkitsón-jìòn jñà sihìti ko jè nandá xán 'tse uva.

⁷Kia nga jè Forrè tsjahíxìn jè chibà ra ma-ni ijòn ñánda nga tjíchjá'ñó xajon ra kjixkóya, kí'nchré-náa jta-là jè ra ma-ni ijòn jñà ra títsajnakon nga kitsò:

—¡Nchrabí-róoi!

⁸Ískotsíjen-náa, ko jngo kabàyo ra sinè 'ki kítsee ko jè ra tíjnakjá-là jè kabàyo rakìi, Kjobiyáá 'mì jè 'í-là, ko tjen-ngi-là jè ra 'mì l'nde 'tse Mi'ken. Ki'tsí-là kjohixi nga nga'tsi xità ra tjín ya isà'nde,

jñà ra ijòn xita, jngo sù'ken, nga koó kjojchán, koó kjinchrá, koó 'chin sù'ken-ni, ko tì'koa koó cho 'tsen ra tjín ya ajin ijñá sù'ken-ni.

Jè chiba ra tjíchjá'ño ra ma-ni 'òn ko ra ma-ni jon

⁹'Kia nga jè Forrè tsjahíxìn jè chiba ra ma-ni 'òn ñánda nga tjíchjá'ño xajon ra kjixkóya, kíjtse-náa ya анги ñánda nga sihiyosòn kjotjò ra mangatsja Nainá nga ya títsajna inima tsje-la jñà xita ra ini'ken ra ta ngatjì-la 'én-la Nainá, tì'koaá nga ta ngatjì-la nga ngi kixi tsi'kénajmí 'én nda-la Cristo. ¹⁰'Nó inchichja nga tsò:

—Jì Na'in ra jì sabà tjabatexomi, jì ra tsje tjini ko ra ngi jì ra kjohixi, ¿skanda mé nichjin 'ki-la jì kjohi'in ko kíndajín-la jì jñà xita ra títsajnakon ya isà'nde mé-ni nga síndajín-ni koni 'sín nga isi'ken-najin?

¹¹'Kiaá ki'tsi-la nikje ra chroba kjòn; 'koaá tsi'kìn-la nga katasíkjáya chiba nichjin-isa, skanda 'kia nga kojngo'tá jñà ra 'ndse joó a'ta 'tse Cristo ra tì'koa ta ngatjì-la xá-la Nainá kiyájin.

¹²Kíjtse-náa 'kia nga jè Forrè tsjahíxìn jè chiba ra ma-ni jon ñánda nga tjíchjá'ño xajon ra kjixkóya; 'kiaá 'ji jngo chón ra 'ño 'tsa; jè tsá'bí, jmà 'ki kjomà koni tsa jngo nikje jmà, ko jè sá, inì 'ki kjomà koni tsa jní. ¹³Ko jñà nitse ra tjín ya ján ngajmi iskatsajo'tá skanda ya a'ta nangi koni 'sín ma i'ka jñà to chí'ndé 'kia nga 'ño 'ba tjo tsjè.

¹⁴Ko jè ngajmi isixkóya-ní koni tsa jngo xajon ra sixkóya; nga'tsi jñà nindo ko i'nde ra kjijin ndáchikon jahatjìya i'nde-la. ¹⁵Jñà ra xitaxá ítjòn títsajna ya isà'nde, jñà xita ra 'ño nda 'yaxkón-la, jñà ra xita nchiná, jñà xita ítjòn-la chíchàn, jñà xita ra tse nga'ño tjín-la, ra xita chí'nda ko jñà ra títsajnandíí nga mì tsa ni tjín-la, yaá tsikitsajnangi ngijo ko ya ajin naxi nga tsikitsa'ma. ¹⁶Kitsò-la jñà nindo ko jñà naxi:

—Nchrabá kanè-nájin nga tijtsa i'nde-nájin mé-ni nga mì ske-najin jè ra tíjnasòn íxile nga tíbatéxoma ko nga kítsajna'ma-lajin jè kjojti-la jè Forrè. ¹⁷Nga ijyeé ijchó nichjin-la nga 'ño tse kjohi'in 'jìkó kjojti-la Nainá ko kjojti-la jè Forrè. ¿Yá ra koma kichíkoja-la?

Jñà chí'nda-la Nainá ra isi'ta chiba

7'Kia nga ijye kjomà kjoa kii, ijòn ikjali kíjtsee ra ijncha kixi ya nga ijòn nga chrjangi-la isà'nde ra inchibíchjà-ikon-la tjo mé-ni nga mì tì kata'ba-ni ya asòn isà'nde ko ya ajin ndáchikon nga tì'koaá nijngo yá katasíjtiya-la. ²Tì'koaá kíjtsee ijngo-isa ikjali ra ya tínchrabá-ni ya ñánda nga bitjokátji-ni tsá'bí ra 'ya jngo kichá ra 'tse Nainá ra tíjnakon ra ma si'ta chiba-ni chí'nda-la; 'ño kiichja-la jñà

ikjalì ra ijòn ma-ni ra ijye itjábé-la nga'ño nga tsjá'chin-la jè isà'nde kò jè ndáchikon, ³ kitsò-la:

—Kì tà chjàn kó nìkòo jè isà'nde kò jè ndáchikon kò jñà yá, 'kia nga tìkje si'ta chìbà ya tátjen-la jñà ra chì'nda-la Nainá ma.

⁴ Kí'nchré-la kótjín ma-ni jñà ra isi'ta chìbà: jngo sindò kò ichán ijòn jmi ma-ni, ta nga'tsì ra tje-la xìtá Israel. ⁵ Jñà nga'tsì tje-la xìtá kìi ra isi'ta chìbà: ra tje-la Judá, tejà jmi ma-ni; ra tje-la Rubén, tejà jmi ma-ni; tì'koaá tejà jmi ma-ni ra tje-la Gad; ⁶ ra tje-la Aser, tejà jmi ma-ni; ra tje-la Neftalí, tì'koaá tejà jmi ma-ni; kò ra tje-la Manasés, tejà jmi ma-ni; ⁷ ra tje-la Simeón, tejà jmi ma-ni; tì'koaá ra tje-la Leví, tejà jmi ma-ni; kò ra tje-la Isacar, tejà jmi ma-ni; ⁸ ra tì'koaá tje-la Zabulón, tejà jmi ma-ni; kò ra tje-la José, tejà jmi ma-ni; kò tì'koaá tejà jmi ma-ni ra tje-la Benjamín. [Sabà isi'ta chìbàá nga'tsì jñà xìtá kìi.]

Xìtá ra kjin ma-ni ra kjiya nikje chroba

⁹ Ra ijye kjomà jñà kjoa kìi, 'kia nga ískotsíjeen, kjin jchán ma-ni xìtá kijtsee ra niyá ma maxkiya-la. Yaá títsajna xìtá ra ya inchrabàjin-ni nga'tsì nangi ra tjín ya isà'nde; kò nga'tsì tje-la xìtá ra tjín ya isà'nde; kò títsajnaá xìtá ra chjà nga'tsì 'én ra tjín, kò xìtá ra ya inchrabà-ni nga'tsì naxindá ra tjín. Jñà xìtá kìi, yaá incha kixi ya ngixkòn ra tjinasòn íxile nga tíbatéxoma kò ya ngixkòn Forrè. Saba nikje chrobaá kjon ra kjiya, kò xkajén kjiya tsja. ¹⁰ Nga'tsì jñà xìtá kìi 'ño inchichja nga tsò:

Jè Na'ín-ná ra Nainá ra tjinasòn íxile nga tíbatéxoma kò jè Forrè,

kjomà-la tsachjekàjin-ná kjohi'in.

¹¹ Nga'tsì jñà ikjalì, yaá incha kixi ya andi-la ñánda tjina ra tjinasòn íxile nga tíbatéxoma kò ya ñánda títsajna jñà xìtá jchínga ra kahjòn ma-ni, kò jñà ra ijòn ma-ni ra títsajnakon. Tsincha-niña-ní nga tsinchaxkó'nchi'ta a'ta nangi nga kijtsexkón jè Nainá, ¹² nga kitsò:

Kò'sín katama.

Jè ra Nainá, 'nga katijna, jè jeya katijna,

nga jè sabá ra tjín-la kjoachjine

kò ta jé ra kò'sín katatsò-la xìtá: “Tse kjonda kata'se-li”,

kò jè kata'yaxkón

nga jè sabà ra tjín-la kjotéxoma

kò ra tjín-la nga'ño.

Kò'sín katama skanda ta mé nichjin-nioo.

¹³ Kiaá kùichja jngo jñà xìtá jchínga, kitsò-na:

—Jñà xìtá ra nikje chroba kjiya, ¿yá xìtá-ni, kò ñánda ka'fi-ni?

¹⁴ Kò 'an, kíxiín-la:

—Jíí-ní ra 'yi na'in.

Kò jè kitsò-na:

—Jñá-ní xítà kìì ra ya tsatojin kjoji'in jñà nìchjin 'kia nga 'ñó tse kjoji'in ki'se, ra kò jní-la Forrè isitsje-ni nikje-la nga kjocho-ba-ni.

¹⁵ Kíí kò'sín ya títsajna-ni ya ngixkò jè ra tíjnasòn íxile nga tíbatéxoma nga nìchjin kò nítjen inchísín-la ya aya ingo-la. Kò jè ra tíjnasòn íxile, yaá kíjnajin masen ki'ta-la nga síikinda. ¹⁶ Mì kì tì kjinchrá síikjín-ni, mì tì kì koxándá-la, kò mì kì tì bato tsjè koma-la ndabá-la tsá'bí kò mì kì tì chján-la ndabá. ¹⁷ Nga jé Forrè ra tíjna ya masen-la ya ñánda tíjna jè ra tíjnasòn íxile nga tíbatéxoma, jé síikinda koni 'sín makinda jñà forrè kò jé skén-la ndiyá nga kíkò ñánda nga tíjjo nandá ra tíjnakon. Kò jé Nainá síixijno-ni nga'tsi ndáxkò jñà xítà kìì.

Jè chibá ra tíjchjá'ñó ra ma-nì ito

8 'Kia nga jè Forrè tsjahíxìn jè chibá ra ma-ni ito ñánda nga tíjchjá'ñó xajon ra kjičkóya, maseén-la hora jñá ki'se ya ján ngajmi. ² Akjòn kíjtsee jñà ìkjalì ra ito ma-ni ra incha kixi ya ngixkò Nainá nga jngó jngó chrjoo ki'tsi-la. ³ 'Kiaá 'ji ìjngo-isa ìkjalì ra 'ya jngo kichá sinè jè ra ya tìya chrjongó nainá; tsasijna kixi ya a'ta ímixa tsje ya ñánda nga tì jè chrjongó nainá; ki'tsi-isa-la mé-ni ya síjngoko-ni jñà kjobitsa'ba-la jñà xítà-la Nainá; yaá tsaká ya asòn ímixa tsje ra ngi kichá sinè ra tíjna ya ngixkò jè ra tíjnasòn íxile nga tíbatéxoma. ⁴ Jè nì'ndi-la chrjongó nainá, yaá tíjngoko, kò jñà kjobitsa'ba-la jñà xítà-la Nainá nga kijimijìn koni 'sín nga tsá'ya jè ìkjalì nga ijchò skanda ñánda nga tíjna jè Nainá. ⁵ Jè ìkjalì, akjòn 'kiaá iskábé jè kichá ra tìya chrjongó nainá; tsinchá-isa xó'bí ra títi nga tíjsòn ya ímixa tsje; akjòn yaá isikàtjen ya asòn isà'nde, kò 'ñó kitsin 'chon, kò ina'yá-la jta, kò 'ñó jate kò tì'koaá 'tsa chón.

Mé ra kjomà a'ta 'tse jñà chrjoo

⁶ Jñà ìkjalì ra ito ma-nioo ra ito chrjoo tíjma'ya; tsikitsajna nda-ní nga síikji'ndá chrjoo-la.

⁷ Jè ìkjalì ra síjna ítòn, isikji'ndá jè chrjoo-la; kò akjòn 'kiaá inikasén ya a'ta nangi jtsí najo kò ni'í ra tíkójín jní. Nga jàn-ya isà'nde, jngo-yá kiti; kò tì'koaá ta nga'tsi jñà yá ra tíjín, jè ra jàn-ya, jngo-ya kiti-te; kò kiti ijye-ní nga'tsi xka ijñá.

⁸ Jè ìkjalì ra ma-ni jò isikji'ndá jè chrjoo-là; kò 'kiaá inikàtjen-jin ya ndáchikon jngo ra kò'sín 'ki koni jngo nindo ra 'ño je 'ki ra títi jnga jnga. Kò jè ra jàn-ya 'ka tjín-ni jè ndáchikon, jngo-yá, ngi jní kjomà. ⁹ Jñà cho ra tjín ya ajin ndáchikon, jè ra jàn-ya ta nga'tsi cho, jngo-yá 'ken. Kò ti'koaá jè ra jàn-ya ta nga'tsi chitso ra tjín ya ajin ndáchikon, jè ra jngo-yá, ngi kinìkítsón-ña-ní.

¹⁰ Jè ìkjalì ra ma-ni jàn isikji'ndá jè chrjoo-là, kò jngo nitse ra 'ño je 'ki iskàtjen-ngi-ni ya ján ngajmi ra kò'sín 'ki koni jngo ni'í ra títi jnga jnga; kò jè nitse rakìi, jè ra jàn-ya ta nga'tsi xangá nandá, yaá iskàtjen-jin jè ra jngoyá xangá kò nga'tsi i'nde ñándà nga títjo nandá.

¹¹ Jè 'í-là nitse rakìi: xka tsja 'mì, jè ra jàn-ya ma-ni ta nga'tsi nandá, jngo-yá kjotsja; kò kjín jchán xita 'ken ta ngatji-là nga kjotsja nandá.

¹² Jè ìkjalì ra ma-ni ijòn, isikji'ndá jè chrjoo-là, akjòn jè ra jàn-ya, koni 'sín 'ki jè tsá'bí, jngo-yá itsi'on; kò jè sá, 'koaá ti'sín kjomà; kò jñà nitse, 'koaá ti'sín kjomà-te; akjòn kjòjñò jngo-yá jè tsá'bí kò jè sá kò jñà nitse; kò jè nichjin 'kia nga jàn-ya tjín-ni, jngo-yá kjòjñò, kò 'koaá ti'sín kjomà 'kia nga nitjen.

¹³ 'Kiaá ískotsíjeen, kí'nchrè jngo-là xija nga itjotjén ya masen-là ajin isén. Kò 'ño kiichja nga kitsò:

—i|ma-ró-ni, ima-ró-ni, ima-ró-ni jñà xita ra tjín ya a'ta nangi; batoó 'ño ton komat'in 'kia nga siikji'ndá chrjoo-là jñà ìkjalì ra ngi jàn chija-isa!

Jè chrjo ra ma-ni 'òn

9 Jè ìkjalì ra ma-ni 'òn isikji'ndá jè chrjoo-là, kò kítseé jngo nitse ra ya inchrabà-ni ya ján ngajmi nga iskàtjen-ngi ya a'ta nangi, kò jè kjongatsja yabi ra 'tse ngajo natjan. ² Akjòn iski'xa jè ngajo natjan; kò ni'ndií itjo koni tsa jngo ngajá ra 'ño je 'ki; kò jè ni'ndi ra itjo, jahajton-jñó-là jè tsá'bí ya ajin isén. ³ Ya ajin ni'ndi, yaá itjotin likò ra 'ño i'i kjòn ra tsangasòn ya a'ta nangi; kò ki'tsi-là nga 'ño nga ma 'kee na'yá-là koni 'sín 'bé na'yá-là jñà cho na'yá toxòlì ra tjín ya a'ta nangi. ⁴ 'Koaá 'sín ki'tsi-là kjohixi nga mì kì jñà tsj 'chin-là jñà ndijyi ra tjín ya isà'nde, kò nijñà xka ijñá kò nijngo yá; nga ta jñá katatsjá 'chin-là jñà xita ra mì kì tí'ta chiba-là Nainá ya tótjen-là. ⁵ Mì kì ki'tsi'nde-là nga katasí'ken jñà xita; ta jé-ní nga 'òn sá katatsjá-là kjohi'in; kò jè kjohi'in ra tsjá-là xita, 'koaá 'sín ma koni 'sín ma 'kia nga 'bé-ná cho na'yá toxòlì. ⁶ Jñà nichjin kiò, jñà xita koaàtsji-ní kó'sín nga si'ken ijo-là, tanga mì kì sakò-là kó'sín nga ma kiyá; kò mején-là nga kiyá, tanga mì kì kiyá-jin.

⁷ Jñà likò kii, 'koaá 'sín kjòn koni 'sín kjòn jñà kabàyo ra ijye títsajnánda nga kiji kjojchán. Ya asòn sko, tjí'a jngo-la ra koni kjòn corona ra 'tse kicha sinè; ko isén-la, 'koaá 'sín kjòn koni kjòn isén-la xita. ⁸ Jñà tsja-sko, 'koaá 'sín kjòn koni 'sín kjòn jñà tsja-sko íchjín; ko jñà ni'ño, 'koaá 'sín kjòn koni tsa ni'ño xa. ⁹ Jñà xotjoba inima-la, 'koaá 'sín kjòn koni kjòn jñà kicha ra faya jñà xita ra fi kjojchán; jñà najngá-la, 'koaá 'sín na'yá-la nga fane koni tsa 'ño kjin ma-ni kicha naxítji ra kabàyo tí'ndofe-la nga inchimahachikon nga inchifi kjojchán. ¹⁰ Tjín ndi'tsin koni tsa cho na'yá toxòli; ko tjín-la na'yá; ko jñà ndi'tsin tjín-la nga'ño nga ma 'òn sá siki'on xita. ¹¹ Jè ra tíjna ítjòn-la jñà likò, jè ikjali-la ra 'tse natjan; jè 'í-la ikjali rakii nga 'én hebreo, Abadón 'mì, ko ra 'én griego, Apolión 'mì, [jè 'én ra tsò-ni: Jè ra ma-la síkitsón-ña].

¹² Ijyeé tsato jè kjohi'in ra tíjna ítjòn jè ra bato 'ño ton kjomà'tin jñà xita; tanga ingi jò chija-isa ra 'sa nchrabá.

'Kia nga jane chrjo ra ma-ni jon

¹³ Jè ikjali ra ma-ni jon isikji'ndá jè chrjo-la, ko kí'nchré jngo-la jta ra ya inchrabà-ni ya nga ijòn nchrajá ra tjín-la ímixa tsje ra ngi kicha sinè ra ya síjna ya ngixkon Nainá, ¹⁴ jè jta ra kitsò-la ikjali ra ma-ni jon ra tsá'ya chrjo:

—Chjijnda'ño-ni jñà ikjali ra ijòn ma-ni ra tjí'tá'ño ya chraña-la ndáje ra 'mì Éufrates.

¹⁵ Ko itájnda'ño-ni jñà ikjali ra ijòn ma-ni ra ijye ko'sín títsajnánda nga jè hora, ko jè nichjin, ko jè sá, ko jè nó, nga jè ra jàn-ya ta nga'tsi xita ra tjín, jngo-yá sji'ken. ¹⁶ An kí'nchrè-la kótjín ma-ni jñà chíchàn ra kabàyo títsajnakjá-la; jò sindo millón ma-ni.

¹⁷ 'Koaá 'sín tsatsijen-na jñà kabàyo ko jñà xita ra títsajnakjá-la nga kicha tája kjijsa ya asòn inima-la ra inì tsijen koni ni'í, ko ra chji'ndi tsijen koni jngo najo ra 'mì zafiro, ko ra sinè tsijen koni jè chijo ra 'mì asufre. Jñà sko kabàyo, 'koaá 'sín kjòn koni 'sín kjòn sko xa, ko ya tsa'ba, ni'í bitjo, ko ni'ndi, ko asufre. ¹⁸ Ta ngatji-la jñà nga jàn kjohi'in kii, jè ra jàn-ya ta nga'tsi xita ra tjín, jngo-yá 'ken. Jé ni'í ko jè ni'ndi ko azufre ra bitjo ya tsa'ba kabàyo isì'ken. ¹⁹ Jñà kabàyo yaá tjí'a nga'ño-la ya tsa'ba ko ya atjòn ndi'tsin. Jñà ndi'tsin, 'koaá 'sín tjín sko koni 'sín kjòn ye; ko jé ma tsjáhi'in-la xita.

²⁰ Jñà xita ra tsijnengi-ni ra mì kì 'ken 'kia nga kjomà kjohi'in kii, takó mì kì isíkájno jñà jé-la ko mì kì kitsjin-jìn; takó jñà kijtsexkón jñà inima 'cho-la ní, ko jñà xkòsòn ra nainá tsò-la, koni jñà ra kicha sinè, ko ra kicha chroba, ko ra kicha bronze, ko ra najo, ko ra yá, jñà

ra mì kì tsijen-la, kò mì kì 'nchré, kò mì kì ma-la fi. ²¹ Kò jñà xità kii, mì kì isíkájno-jìn, kò mì kì kitsjin-jìn nga ma-la sí'ken xità, kò mì kì kitsjin-jìn nga ma-la 'sín ra kjoatj'ee, kò nì mì kì kitsjin-jìn nga ma-la 'sín kjoachijngi, kò mì kì kitsjin-jìn nga ma-la síchijé.

Jè ìkjalì ra kjiya tsja jngo xajon ra ìtsé 'ki

10 Ìjngo ìkjalì kítse-isa ra tjin-la nga'ño ra ya tìnchrabájen-ni ya ngajmi nga tjikótjìjno síjnajin ifi; ya skò, jngo 'ya síjnasòn; jè isén-la, 'koáá 'ki koni jè tsá'bí, kò jñà ndsako, 'koáá kjòn koni tsa ni'í ra incha kixi nga inchiti. ² Jngo xajon ra ìtsé 'ki tsá'ya ra kijjna tsijen; kò jè ndsako kixi, yaá tsasíjnajin ya ajin ndáchikon kò jè ndsako ngaskoán, yaá tsasíjna ya asòn nangi. ³ Kò 'ño jchán kiichja; 'koáá 'sín kitsò koni 'sín tsò jè xa 'kia nga kjindáya. 'Kia nga ijye kiichja, itoó 'chon ina'yá jta-la. ⁴ 'Kia nga ijye kí'nchrè jta-la 'chon ra ito ina'yá-la nga kiichja, tjin-ni nga xajoón ki'tàa; tanga kí'nchrè jngo-la jta ra ngajmi inchrabà-ni ra kitsò-na:

—Ta jì katasijin-li jñà 'én ra kàchja jñà 'chon ra ito ma-nioo; kì tà chjàn xajon bi'ti.

⁵ Jè ìkjalì ra kítsee ra ya síjnasòn ya ndáchikon kò ya asòn nangi, iskimítjeén jè tsja kixi ya ján ngajmi, ⁶ kò 'koáá 'sín kitsjá kixi 'én-la a'ta 'tse Nainá ra tijnakon skanda ta mé nìchjin-nioo, jè ra tsikínda jè ngajmi kò jè nangi kò jè ndáchikon kò nga'tsi tsajmì ra tjin ya ngajmi, ya a'ta nangi, kò ya ndáchikon; 'koáá 'sín kitsò:

—Mì tì kì 'se-isa-ni nìchjin, nga mì tì kì skoóna kjoa-ni. ⁷ Nga jè nìchjin 'kia nga kii'tsia jè ìkjalì ra ma-ni ito nga sùkjindáya jè chrjoo-la, 'kiaá kitjasòn jè kjoa ra tji'ma-la Nainá koni 'sín ijye kitsò jñà xità chi'nda-la ra kiichja ngajo-la.

⁸ Jè jta ra asa kí'nchrè-la nga 'sa ítjòn ra ngajmi inchrabà-ni, india kiichja-isa-na nga kitsò-na:

—'Tin, kò chjíbì jè xajon ìtsé ra kijjna tsijen ra kjiya tsja jè ìkjalì ra síjna kixi ya asòn ndáchikon kò ya asòn nangi.

⁹ Kii kásen'ta-la 'an jè ìkjalì kò akjòn kixin-la:

—'Ti-ná jè xajon ìtsé ra tja'chí.

Kò jè ìkjalì kitsó-na:

—Chjíbì kò chjini; ya a'a ndsa'bì, ixií kama-li koni tsa tsjén; tanga ya aya ìndsi'bì, tsjayaá koma.

¹⁰ Ískábé-náa jè xajon ìtsé ra tsá'ya jè ìkjalì; 'kia nga ijye ískíne, ixi'á ki'sin ya ndsa'baa koni tsa tsjén, tanga ya aya ìndsi'bà tsjayaá kjomà. ¹¹ 'Kiaá ki'mi-isa-na:

—Machjeén-ní nga india kinákjoa ngajo-la Nainá nga kó'sín koma'tin jñà xitá ra kjin naxindá nchrabá-ni ko ra kjin nangi chja-ni ko ra kjin skoya tjin-ni 'én ra chja, ko kó'sín koma'tin ra xitaxá títjòn títajna.

Jñà xitá ra jò ma-ni ra tsjá 'én-la

11 'Kiaá ki'tsi jngo-na yá ra ma machiba-ni ra koni 'ki ndijyi 'ki, ko ki'mi-na:

—Tísítjiin ko tichibii jè ingo ítjòn-la Nainá ko jè ímixa tsje-la ko tixkiyi kótjín ma-ni jñà ra ya bexkón Nainá. ²Tanga kì tà chjàn nìchibii jè nditsin-la ingo. Jè i'nde rakii, jñà itjábé-la jñà ra taxki xitá ra mì tsa xitá judío. Ko jñà xitá kii, ichán-jò sá kotèxomasòn jè naxindá Jerusalén ra i'nde tsje-la Nainá. ³Ko sikásén-náa jñà xitá-na ra jò ma-ni ra tsjá 'én ra a'ta tsa'an nga jngo jmi ko jò sindo ko jàn-kan nichjin kichjaya; ko jñà nikje ra kjóya, nikje naxá kjòn [mé-ni kokòn chiya-ni jè kjoba ra 'se].

⁴Jñà ngajò xitá ra tsjá 'én, jñá-ní ngajò yá olivo ko ngajò kicha candelero ra incha kixi ya ngixkon Nainá ra batéxoma-la isà'nde. ⁵Tsa yá ra mejèn-la nga siki'on jñà xitá kii, ni'í bachrje tsa'ba ra jngó-kjá india kjón baká jñà xitá kondra-la, ko 'koaá 'sín kiyá ni'sín ta yá ra mejèn-la siki'on. ⁶Jñà xitá kii, tjin-la nga'ño nga ma kiihja-la jè ngajmi mé-ni nga mì tì kii 'koa-ni jtsi jñà nichjin 'kia nga kichjaya; ti'koaá tjin-la nga'ño a'ta 'tse nandá nga ma-la jni 'siin; ko tjin-la nga'ño nga kjin skoya kjohi'in tsjá-la jñà xitá isà'nde; komaá-la ko'sín 'siin ni'sín ta kótjín 'ka mejèn-la. ⁷Ko jñà xitá kii, 'kia nga ijye tsjá 'én-la, jè cho ra 'ño 'cho 'kioo ra ya tbitjomijin-ni ya ngajo natjan, skajànkò-ní ko sikiijne-la, ko kiyá ngajò xitá kii. ⁸Jñà ijo-la xitá kii, yaá sihiyjo masen ya nditsin-la jè naxindá-tjòn ya nándá nga kisi'ta krò jè Na'ín-ná; jè 'í-la naxindá-tjòn rakii, 'koaá 'sín ngoya-la koni tsa jè Sodoma ko jè Egipto. ⁹Ko jñà xitá-la naxindá ra tjin isà'nde, ko nga'tsi tje-la xitá ra tjin, ko xitá ra chja nga'tsi 'én ra tjin, ko xitá ra ya i'nde-la nga'tsi nangi ra tjin isà'nde, jàn nichjin masen ta skòtsjen-jnó jñà ijo-la mi'ken; ko mì kii tsjá'nde nga sii'nde. ¹⁰Jñà xitá ra tjin ya isà'nde, 'ño je 'sí kiijna, nga ijyeé 'ken jñà xitá kii; skanda sikkasén kañá-la tsajmì jñà xákjén; kií ko'sín 'sin-ni nga tse kjohi'in isikjiin jñà xitá isà'nde a'ta 'tse xitá kii ra kiihja ngajo-la Nainá. ¹¹'Kia nga ijye tsato ra jàn nichjin masen, jè Nainá isíkítsajnakon india-ni inima-la nga jaáya-ila, akjòn tsincha kixi india-ni; nga'tsi xitá ra kijtse 'ño kitsakjòn. ¹²Ngajò jñà xitá kii, kií'nchré jngo-la jta ra 'ño kiihja ra ya ngajmi inchrabà-ni ra kitsò-la:

—Nchrabámijìòn yà ijndí.

Akjòn kijímijìn yà ajin ifi yà ján ngajmi, kò kijtse-ní nga'tsi jñà ra xità kondra-là ma. ¹³Tì'kiaá-ni 'ji jngo chón ra 'ñó jchán 'tsa; jè ra te-ya ma-ni kóho'ki naxindá, jngo-yá ixojen; kò ito jmi xità 'ken ra ta jè kjoa 'tse chón; kò jñà xità ra tsangì-ni, taxkì 'ñó itsakjòn, akjòn kùichja'ta-là Nainá ra tíjna ngajmi nga jeya isíkijna.

¹⁴Ijyeé tsato jè kjohi'in ra ma-ni jò, jè ra bato 'ñó ton kjomà'tin jñà xità; tanga ijyeé nchrabá ndìton jè ra ma-ni jàn.

'Kia nga jane jè chrjo ra ma-ni ito

¹⁵Jè ìkjalì ra ma-ni ito isikji'ndá jè chrjoo-là kò kjín jchán jta ina'yá-là yà ngajmi ra 'ñó kùichja nga kitsò:

Jñà kjotéxoma ra tjín yà isà'nde
ijyeé 'tseé jè Na'in-ná ra batéxoma-ná
kò jè Cristo ra jè isikasén;
kò jè kotéxoma skanda ta mé nichjin-nioo.

¹⁶Jñà xità jchínga ra kahijòn ma-ni ra yà títsanè íxile yà ngixkòn Nainá, tsikitsajna-niña-ní nga tsinchaxkó'nchi nga kijtsexkón Nainá,
¹⁷kitsò:

'Koaá 'sín 'mì-lajin Na'in ra Nainá 'mì-li nga tse
kjonda kata'se-li,
nga ta jì ta jngo-ní ra bato tse nga'ñó tjín-li;
jì ra tijni skanda 'ndì 'ndì
kò ra tijna-ni skanda kjo'tsia,
[kò jì ra 'sà kjí'i india-ni];
nga ijyeé kachjíbí jè nga'ñó ra tjín-li;
kò ijyeé kabi'tsji nga jì kotéxomi.

¹⁸Nga'tsi jñà ra taxkì xità ra mì tsa xità judío, ijyeé kjojtì-là;
tanga ijyeé ijchó nichjin-là nga 'jìkji jè kjojtì-li nga 'kji kjohi'in,
kò jè nichjin nga kíndajín-là jñà xità ra ijye 'ken,
kò jè nichjin nga 'kì-là jè kjotjò ra bakèn-là jñà xità
chì'nda-li ra kùichja ngajo-li

kò jñà ra xità-là Nainá
kò nga'tsi jñà ra bexkón-li,
nga'tsi ra itsíná kjòn kò nga'tsi jñà ra jchínga kjòn;
kò jè nichjin nga sijkjehesìn jñà xità ra ma-là
sijkjehesòn xità isà'nde.

¹⁹Kò itjá'xaá jè i'nde tsje-là Nainá ra tíjna yà ján ngajmi; yà aya i'nde tsje-là tsatsijen-ni jè kàxa ra tsikíndajín-ni kjoa jè Nainá kò

jñà xità; akjòn 'ñó jate ni'í 'chon, kò kjín jta ina'yá-la, kò 'ñó kitsin 'chon, kò 'tsa chón tì'koaá 'tsa jtsí najo ra 'ñó tsiña kjòn.

Jè chjoón kò jè ye

12 Ya ján ngajmi jngo kjoókón tsatsíjen; jngo chjoón tsatsíjen ra tjikótjijno tsá'bí koni tsa tjikótjijno jngo nikje kò jè sá yaá tíjnangi ya ndsakò kò jngo corona tí'á skò ra tejò nitse tí'á-la. ² Jè chjoón rakìi, i'ndí tjíhi'ma-la; kò 'ñó jchán tíkjindáyako indsi'ba nga títsin i'ndí-la kò tseé kjohi'in tísíkjíin. ³ Ya ján ngajmi, jngo kjoókón tsatsíjen-isa: jngo ye ra 'ñó je 'ki tsatsíjen ra inì 'ki, kò ito ma-ni skò; kò te ma-ni jñà nchrajá-la, kò jngó jngó corona ra jtsíñá kjòn tí'á nga jngó jngó skò. ⁴ Jè ndi'tsin ye, jngo jtín nitse tsikí'ndofe jè ra jàn jtín ta nga'tsì jñà nitse ra tjín ya ján ngajmi; akjòn yaá tsikítsajo ya a'ta nangi. Jè ye yaá tsasijna'tà-la jè chjoón ra mejèn jtsín i'ndí-la, mé-ni nga jè skine-ni jè i'ndí-la chjoón 'kia nga ijye jtsín. ⁵ Jè chjoón, jngo i'ndí 'xin kitsin-la ra kò'sín kotèxoma-la nga'tsì naxindá ra tjín isà'nde koni jngo xità ra kjiya tsja jngo kichá ra koni 'ki xkahijnchra 'ki nga kìnè-la kjohi'in xità ra mì kì 'nchréhijon-la. Ngi koó kjohi'in kotèxoma-la nga'tsì naxindá ra tjín. Tanga ta nditoón itja'án-la jè i'ndí-la chjoón rakìi; kò yaá inikasén ya ján ngajmi ya ñánda nga tíjna jè Nainá nga tibatèxoma. ⁶ Jè chjoón, tsanga-ní; yaá kiji ya i'nde a'ta xin ñánda nangi kixì, ya ñánda nga Nainá ijye tsikíjnanda jngo-la i'nde, mé-ni nga ya kata'bì-la tsajmì ra skine ra jngo jmi kò jò sindò kò jàn-kan nichjin ya kájna.

⁷ Ra ijye kjomà askan-nioo, ya ján ngajmi, kjojchán ki'se. Jè ikjalì ítjòn ra 'mì Miguel kò jñà ikjalì-la, iskajàn-koò jè ye ra 'ñó je 'kioo. Jè ye ra 'ñó je 'kioo, kò jñà ikjalì ra tjín-la ra jè, ni'sín 'ñó iskajàn-ko jñà ikjalì-la Nainá, ⁸ mì kì ma isikijne-la, kò mì tì kì mé i'nde ki'se-la ya ján ngajmi. ⁹ 'Koaá 'sín kjomà-ni nga itjokàjin ya ngajmi jè ye jchá ra 'mì: Xità-níí, kò ra 'mì: Xità Kondra, ra kondacha-la nga'tsì jñà xità isà'nde. Yaá inikàtjen-ngi ya a'ta nangi kò jñà ikjalì ra tjín-la.

¹⁰ Kì'nchré jngo-la jta ya ján ngajmi ra 'ñó kùchja nga kitsò:

—'Ndi 'ndí, ijyeé ijchó nichjin nga jè Nainá sikkítsahijyondí xità xàngieé, ñánda nga jè Nainá kokòn nga'ñó-la koni 'sín nga jè batèxoma kò jè kjotèxoma ra tjín-la jè Cristo [ra jè isikasén]. Nga ijyeé kinikàtjen-ngi jè ra kò nichjin kò nitjen tsakánè-la 'én ndiso jñà xità xàngieé ya ngixkon Nainá. ¹¹ Jñà xità xàngieé, ngi koó nga'ñó ra tjín-la jè jní ra tsikíxten jè Forrè isikijne-ila, kò ngi koó jñà 'én ra kitsjà a'ta 'tse Nainá, kò mì kì kitsakjòn-la ni'sín kjobiya. ¹² Tsja kata'se-la jè ngajmi kò jñà ra ya títsajna. Tanga, ima-ró-no jìon ra ya

titsajna ya a'ta nangi ko ya ajin ndáchikon nga jè xita-ní iyje ya ijchòkajen-nè-no ko 'ño jti tjin-la; nga be-ní nga ta chibaá nichjin kijn-isa.

¹³'Kia nga iyje kítsee jè ye ra 'ño je 'ki nga iyje inikàtjen-ngi ya a'ta nangi, tsahatjingí-la jè chjoón ra kitsin-la i'ndí 'xin. ¹⁴Tanga jè chjoón, jò najngá-la xija tsi'ki-la ra 'ño i'i kjòn mé-ni nga kjomà itjotjén-ni nga tsanga-la jè ye ra 'ño je 'kioo; yaá kijì ya i'nde a'ta xin ñánda nga nangi kixì; jàn nó masen ya tsikijna ñánda nga tjinè-la nga kòkinda ko nga 'ki-la tsajmì ra skine. ¹⁵Jè ye ra je 'kioo, nandá tsachrje tsa'ba, ra ya tsachrjetjingi-la jè chjoón, mé-ni nga jè ndáje ra tsachrje tsa'ba komaá ikò chrjoba-ni jè chjoón. ¹⁶Tanga jé nangi tsasiko jè chjoón; itjá'xajín jè nangi, ko yaá 'jaha'sen jè ndáje ra tsachrje tsa'ba jè ye ra 'ño je 'kioo. ¹⁷'Ñó jti kjomà-isa-la jè ye a'ta 'tse jè chjoón nga mì kì kjomà isiko; akjòn yaá kijitjingi-la jñà xita ra ya chja-ni tje-la chjoón rakii nga kiì kjaán-ko nga'tsi xita ra síhitjasòn jñà kjotéxoma-la Nainá ko jñà ra nda tsjá 'én-la a'ta 'tse Cristo. ¹⁸Ko jè ye yaá tsikijnajin chrjoo ra tjin ya andi ndáchikon.

Jò cho i'i ra 'cho kjòn

13 Kítse-náa nga jngo cho ra 'ño 'cho 'kioo itjomijìn-jin-ni ya ajin ndáchikon ra ito ma-ni skò ko te ma-ni nchrajá-la ko jngó jngó corona ra itsíña kjòn tjí'a nga jngó jngó nchrajá-la; ko ra jngó jngó skò tjí'ta jngo 'í ra chjajno-la Nainá. ²Jè cho ra 'ño 'cho 'kioo ra kítsee, 'koaá 'ki koni kjòn jñà xa indò; ko jñà ndsako, 'koaá kjòn koni jñà ndsako cho oso; ko jè tsa'ba, 'koaá 'ki koni 'sín kjòn tsa'ba xa; jè nga'ño-la jè ye ra 'ño je 'kioo ko jè i'nde-la ñánda nga tíbatéxoma, yaá kisingatsja jè cho ra 'ño 'cho 'kioo ra itjotin-ni ndáchikon. Ko 'ño tse kjotéxoma kitsjà-la. ³'Ñó tse kiti jngo skò jè cho ra 'ño 'cho 'kioo; 'koaá 'ki koni tsa iyje kiyá; tanga ya skò ñánda nga 'ño tse kiti-la, kjondaá-ni. Nga'tsi xita ra tjin nga tjítsa isà'nde ngi ta kjóxkón-la jè kjoa ra kjomà, ko yaá kiì'ta-la jè cho ra 'ño 'cho 'kioo. ⁴Nga'tsi xita kijtsexkón-ní jè ye ra kitsjà-la kjotéxoma ra tísichjeén jè cho ra 'ño 'cho 'kioo, ko jñà xita ti'koaá kijtsexkón-te jè cho ra 'ño 'cho 'kioo; akjòn kitsò:

—Tsìn jngo-isa koni jè cho ra 'ño 'cho 'kioo; ko niyá ra chíkjoa-la nga skajàn-ko.

⁵Jè cho ra 'ño 'cho 'kioo ki'tsi'ndeé-la nga katachja jñà 'én ra jè 'nga síkijna ijo-la nga chjajno-la Nainá. Ti'koaá ki'tsi'ndeé-la nga ichán jò sá katatéxoma. ⁶Ko 'koaá 'sín ki'sin; kiichjajno-la Nainá, ko kiichjajno-la jè 'í-la Nainá ko jè Ni'ya Tsje-la ko kiichjajno-te-la

jñà xità ra ya títsajna ngajmi. ⁷ Kò ki'tsi'ndeé-là nga iskajàn-kò jñà xità-là Nainá, kò skanda isikijneé-là. Kò tí'koáá ki'tsi-là kjotéxoma a'ta 'tse nga'tsi tje-là xità ra tjín, kò a'ta 'tse nga'tsi naxindá ra tjín, kò a'ta 'tse xità ra chja nga'tsi 'én ra tjín, kò a'ta 'tse nga'tsi naxindá ra chja-ni nga jngó jngó nangi ra tjín isà'nde. ⁸ Kò nga'tsi xità ra tjín nga tíjngo isà'nde, jè cho ra 'ñó 'cho 'kioo, skexkón, jñà ra mì kì tsa ya tí'ta 'í-là skanda nga tí'sa tjà'tsin-là isà'nde jè xajon 'tse kjobinachon ra 'tse Forrè-là Nainá ra ini'ken.

⁹ Nda katafiya-là nga'tsi xità: ¹⁰ Jñà ra ijye kò'sín ki'tsi-là nga ndayá kiji, xá ndayá kiji-ni. Kò jñà ra ijye kò'sín ki'tsi-là nga kicha ndajò kiyá-ni, xá kicha ndajò kiyá-ni. Yaá ijndí machjeén nga nda katachíkjoako-là kò kixi katitsahijyo ki'ta jñà ra xità-là Nainá.

¹¹ Ra kjomà askan-nioo, ijngo cho ra 'ñó 'cho 'kioo kítsee, ra ya itjomijìn-ni ya ajin nangi; jò ma-ni nchrajá-là ra kò'sín kjòn koni kjòn nchrajá-là forrè, kò 'koáá 'sín chja koni jngo ye ra 'ñó je 'ki.

¹² 'Koaá 'sín tjín-là kjotéxoma koni jè cho ra 'ñó 'cho 'kioo ra tíjna ítjòn nga ya síjna ya ngixkon. Kò jé bínè-là nga'tsi xità ra tjín nga tíjngo isà'nde mé-ni nga jè katabexkón-ni jè cho ra 'ñó 'cho 'kioo ra tíjna ítjòn ra kjonda-ni nándá 'ñó tse kiti jngo sko. ¹³ Tí'koáá ki'sín kjojkón ra 'ñó i'in tjín, skanda kjamà-là isikjinchrabájen-ni ni'í ya ján ngajmi nga iskatsajo skanda ya a'ta nangi ra kijtse nga'tsi xità.

¹⁴ Kò iskondacháá-là nga'tsi xità ra tjín ya isà'nde, ta ngatji-là jñà kjojkón ra ki'tsi'nde-là nga ki'sín ya ngixkon cho ra 'ñó 'cho 'kioo ra tíjna ítjòn; tsikí'tin jñà xità mé-ni nga kátinda jngo xkósòn-là jè cho ra tíjna ítjòn ra ni'sín kicha ndajò kiti jngo-ni sko, tanga jaáya-là kò tíjnakon-ní. ¹⁵ Jè cho ra 'ñó 'cho 'kioo ra ma-ni jò, ki'tsi-là nga'ñó nga isíkijnakon jè xkósòn ra isinda mé-ni ma-là katachja-ni kò nga katasí'ken nga'tsi xità ra mì kì skexkón.

¹⁶ 'Koaá 'sín tsikínè-là jñà ra ixti kò jñà ra xità jhínga, jñà ra xità nchiná kò jñà ra xità ima, jñà xità ra títsajnandí kò jñà ra chi'nda títsajna'ñó, mé-ni nga katasí'ta chiba-ni ya tsja kixi kò ná tsa ya atjòn tótjen-là. ¹⁷ Nijngo xità ra ma kotse tsajmì, kò nijngo ra ma kotina, tsa mì jè chiba-là cho ra kii kò tsa mì jè 'í-là tí'ta chiba-ni, kò tsa mì tí'ta-là jè número 'tse 'í-là.

¹⁸ Í ijndí machjeén jè kjobítsjen ra chjine; jè ra nda machiya-là, katabíxkiyaá jè número-là cho ra 'ñó 'cho 'kioo; kò jè número rakii, jngo número ra jchaxkon-là jngo xità; jè número: ra jon sindo kò jàn-kan kò jon, (666).

Jè Forrè-la Nainá kò jñà xità ra jngo sindo kò ichán ijòn jmi ma-ni

14 Ra kjomà askan-nioo, 'kia nga ískotsíjeen, kíjtse-náa jè Forrè nga síjnason ya nindo ra 'mì Sión nga ijncha'ta-la jñà xità ra jngo sindo kò ichán ijòn jmi ma-ni nga tjí'ta ya tótjen-la xità kii jè 'í-la Forrè l'ndí-la Nainá kò jè 'í-la Na'in-la. ² Kò kí'nchrè-la jta ra ngajmi inchrabà-ni ra kò'sín 'ñó fane koni jè nandá 'kia nga 'ñó maje, kò koni 'sín ma jè 'chon 'kia nga 'ñó tsin; jè jta ra kí'nchrè-la, 'koaá 'sín tsò koni 'sín na'yá-la ya ñándà nga kjin ma-ni xità ra síkjane jñà ní'ñó ra 'mì arpa. ³ Kò jngo 'én xitse tíjnda ya ngixkò jè ra tíjnasòn íxile nga tíbatéxoma kò ya ngixkò jñà ra ijòn ma-ni ra títsajnakon kò ya ngixkò jñà xità jchínga; niyá ra kjomà-la kise-isa jè 'én xitse rakii, ta jñá-ní ra jngo sindo kò ichán ijòn jmi ma-ni jñà ra ijye itjokàjin kjohi'in 'tse isà'nde. ⁴ Jñà xità kii, mì tsa íchjín tsikitsajnakò, ngi tsjeé kisíjchá ijo-la. Jñà xità kii ra fitjingi-la jè Forrè ni'sín ta ñándà nga fi. Jñà-ní ra itjokàjin íjtòn kjohi'in a'ta 'tse xità isà'nde kò jñá-ní ra kjongatsja íjtòn Nainá kò jè Forrè; ⁵ ra nimé 'én ndiso itjo ya tsa'ba, kò nimé jé isakò a'ta 'tse xità kii ya ngixkò Nainá.

Jñà ìkjali ra jàn ma-ni

⁶ Ìjngo ìkjali kíjtsee ra tsá'bajin isén ra tsá'ya jè 'én xitse ra nda tsò a'ta 'tse Cristo ra tíjna skanda ta mé nichjin-nioo mé-ni nga 'keènajmíya-la nga'tsi xità ra tjín ya isà'nde, nga'tsi xità ra tjín nga jngó jngó nangi, kò nga'tsi xità tje-la xità ra tjín, kò xità ra chja nga'tsi 'én ra tjín, kò xità ra tjín ta nga'tsi naxindá ra tjín ya isà'nde. ⁷ 'Ñó chja nga tsò:

—Tiskón-la jè Nainá kò jeya tikíjna, nga ijyeé ijchó nichjin nga kii'ndajín. Jchaxkón jè ra tsikínda ngajmi, nangi, ndáchikon kò nga'tsi i'nde ñándà tíjto nandá.

⁸ Ìjngo ìkjali tsatsíjen ra 'ñó chja-te nga tsò:

—Ijyeé iskajen-ngi, ijyeé iskajen-ngi jè naxindá Babilonia, jè naxindá ra 'ñó je 'ki; jè ra tsakón-ya-la xità isà'nde nga kjí'í nainá kii'tjingi-la, ra 'koaá ngoya-la koni jè kisíka'chi-ni xità xán 'tse kjoachijngi-la.

⁹ Kò ìjngo ìkjali tsatsíjen ra ma-ni jàn, ra 'ñó chja nga tsò:

—Tsa yá ra skexkón jè cho ra 'ñó 'cho 'kioo kò tsa skexkón-te jè isén-la kò tsa tsjá'nde nga si'ta chibà ya tótjen-la kò ya tsja, ¹⁰ 'koaá 'sín Nainá tsjá i'in-te-la koni tsa sk'í nandá xán-la uva ra 'ya kjojtí-la Nainá, koni jngo xán ra tjíya chitsín ra 'ñó 'nga tjín-la kò ra 'ñó kjàn, ra xá ngi jè sabà Nainá tsikínda nga kòkòn kjojtí-la. Tseé kjohi'in

'ki-là; ngi koó ni'í ko chijo azufre ra 'ño tsjè títi nga koto kjohi'in ya ngixkon ìkjalì tsje-là Nainá ko ya ngixkon Forrè. ¹¹ Jè ni'ndi 'tse kjohi'in-là, kji'tá nichjin nga kitjo ko nijngo nichjin nga mì kì kitjo skanda ta kjiá-nioo. Ko ñikjiá ma sùkjáya ni'sín nichjin ko ni'sín nitjen jñà ra ko'sín bekkón jè cho rakii ra 'ño 'cho 'kioo, ko jñà ra bekkón-te jè isén-là, ko jñà ra kitsjá'nde nga isi'ta chiba ra a'ta 'tse cho ra 'ño 'cho 'kioo. ¹² Íi ijndíi machjeén nga nda katachíkjoa-là jñà xita-là Nainá ra nda síhitjasòn kjotéxoma-là ko ra nda makjiín-là ra a'ta 'tse Jesús.

¹³ Kí'nchrè jngo 'én ra ngajmi inchrabà-ni ra kitsò-na:

—Ko'sín ti'ti xajon: “'Ndi 'ndi-ni ko jñà nichjin ra 'sa nchrabá-isa, mé ta nda-là jñà ra ya kiyájin koni 'sín makjiín-là a'ta 'tse Na'ín-ná.”

“Kixíi kjoa”, tsò jè Inìma Tsje-là Nainá: “Jñà xita kii, sùkjáyaá-ni nga'tsi xá iyí ra ki'sin; ko yaá jcha-là jñà kjoa ra nda ki'sin ya a'ta nangi.”

'Kia nga koxkósòn xita ra tjín a'ta nangi

¹⁴ 'Kia nga ískotsíjeen, jngo ifi chraba kíjtsee; ya asòn-là ifi tíjnasòn jngo ra koni 'ki i'ndí-là xita 'ki; jngo corona ra ngi kichá sinè tjí'a ya sko, ko jngo kichá tsitin tsá'ya ra ma tisòn-ni ijñá ra 'ño ijò 'ki. ¹⁵ Ijngo ìkjalì itjo-ni ya i'nde tsje-là Nainá, ra 'ño kiichja-là ra tíjna ya asòn ifi nga kitsò-là:

—Ti'tsii nga tichásin jñà tsajmì ra ijye kjojchá ko tíxki, nga ijyeé ijchò chiba-là nga koxkò jñà tsajmì kii, nga ijyeé kjojchá nga'tsi tsajmì ra tjín ya a'ta nangi.

¹⁶ Jè ra tíjnasòn ya asòn ifi 'tsoón kichá-là ya a'ta nangi ko jñà tsajmì ra tjín ya a'ta nangi isinchaxkó-ní.

¹⁷ Ijngo ìkjalì itjo-ni ya i'nde tsje-là Nainá ra tíjna ya ján ngajmi ra tsá'ya-te jngo kichá tsitin ra ma tisòn-ni ijñá ra 'ño ijò kji-te. ¹⁸ Ijngo ìkjalì ra be 'tse ni'í itjo-ni ya ñánda tíjna ímixa tsje-là Nainá, ko 'ño kiichja-là jè ìkjalì ra tsá'ya jè kichá tsitin ra 'ño ijò; kitsò-là:

—Ti'tsii nga tichjiín kichá ijò-li nga tichá'ti jñà to uva jñà ra tjín ya a'ta nangi nga ijyeé kjojchá tsje-nì.

¹⁹ Jè ìkjalì 'tsoón jè kichá-là ya a'ta nangi. Tsate'tà jñà to uva; akjòn yaá isikatsajoyá ya chitso najo, ra 'ya kjojtì-là Nainá. ²⁰ Mì tsa ya ajin naxindá isinè jñà to uva; yaá andi-là naxindá-ní nga isinè; 'kia nga ijye isinè, jní itjo ya ñánda nga isinèya; 'ño tse tsangasòn jè jní ra ya itjo; skanda ijchòtjìngi-là ya freno ra tjí'a ya tsa'ba kabàyo, skanda jàn sindo kilómetro tsangasòn.

Jñà ìkjalì ra ito ma-ni ra ito kjoḥi'in 'jiiók

15 Ìjngo kjoḗ tsatsijen-na ya ján ngajmi ra 'ñó jeya tsatsijen kḡ 'ñó xkón 'ki: Ito ma-ni ìkjalì ra ito kjoḥi'in 'ya, jñà kjoḥi'in ra fehe'ta-ni; nga yaá siikjehe'ta-ni jè kjoḡti-la Nainá.

²Ti'koaá kíjtsee-te ra koni 'ki ndáchikon ra chítsín 'ki ra tjíkójin-kḡ ni'í ra títi jnga. Kḡ yaá ìjncha kixi ya asòn ndáchikon rakìi jñà xita ra ijye isikijne a'ta 'tse cho ra 'ñó 'cho 'kioo, kḡ nga isikijne-te a'ta 'tse xkòsòn-la cho rakìi, kḡ ni mì kì kitsjà'nde nga isi'ta chíba jè número ra 'tse 'í-la cho rakìi. Nga'tsi jñà xita kii, kjiya tsja jñà ní'ño arpa ra Nainá kitsjà-la. ³Kḡ jè ìnchise jè 'én ra kise jè Moisés ra chí'nda-la Nainá, kḡ jè 'én ra kise jè Forrè, ra tsò:

Na'in ra Nainá 'mì-li, ra batoó tse nga'ño tjin-li,

'ño jeya kḡ 'ño xkón tjin nga'tsi kjoḗ ra 'nì.

Ji, ngi ta kjoḗ kixi ra 'nì, kḡ ngi ndaá tjin nga'tsi kjoḗ ra 'nì,

kḡ ji-ní Xitaxá ítjòn ra batéxoma-la nga'tsi xita isà'nde.

⁴¿Yá ra mì kì jtsakjòn-li Na'in?

¿Yá ra mì kì skèxkón-li?

Tajngo-ní ra ji nga xita tsje.

'Koaá ma-ni nga nga'tsi xita ra tjin ya isà'nde

kjinchrabá-ní nga skèxkón-li

nga ijyeé tí'ya-la jè kjoakixi ra 'nì.

⁵Kia nga ijye kíjtsee jñà kjoḗ kii, ìskotsijen-náa nga ya ján ngajmi itjá'xa jè ì'nde tsje-la Nainá ra tjna ya aya Ni'ya Nikje ra bakón nga ya tjna Nainá. ⁶Jñà ìkjalì ra ito ma-nioo ra ito kjoḥi'in 'ya, itjoḡ ya ì'nde tsje-la Nainá. Kjiya nikje nda ra 'ño chraba kjòn ra 'ño fate tsijen; kḡ tjíkjá-la ya asòn inìma-la xincho ra ngi kichá sinè. ⁷Jngo itjojin jñà ra ìjòn ma-nioo ra tjítsajnakon, nga jngó jngó chítsín ra ngi kichá sinè kitsjà-la nga jngó jngó ìkjalì ra ito ma-nioo. Kḡ jñà chítsín kii, yaá ìjncha kjoḥi'in ra 'ya kjoḡti-la Nainá ra tjinakon skanda ta mé nichjin-nioo. ⁸Ya aya ì'nde tsje-la Nainá, ngi kitsee jè ni'ndi ra ya inchrabà-ni a'ta 'tse kjoajeya-la Nainá kḡ a'ta 'tse nga'ño-la; niyá ra ma 'jaha'sen ya aya ì'nde tsje 'kia nga takó kjè bitjasòn kjoḥi'in ra ito ma-ni ra 'jiiók jñà ìkjalì ra ito ma-nioo.

Chítsín ra ito ma-ni ra 'tse kjoḡti-la Nainá

16 Kí'nchré jngo jta ra 'ño kiichja ra ya itjo-ni ya ì'nde tsje-la Nainá, ra kitsò-la jñà ìkjalì ra ito ma-ni:

—Tangió kḡ tixten ya asòn isà'nde jè kjoḥi'in ra 'ya kjoḡti-la Nainá ra tjiya ya chítsín ra ito ma-ni.

² Kijì jngo ìkjalì ra kiì íjtòn; tsikíxten ya asòn isà'nde jè ra tjiya jè chitsín ra tsá'ya; nga'tsi jñà xita ra tji'ta-la chiba-la cho ra 'ño 'cho 'kioo, ko jñà ra bexon jè isen-la cho rakii, jngo 'chin tsako-la nga tsajajno jtsé ijo-la ra bato 'ño 'cho tsatsijen ko ra bato tse kjohi'in kitsjá-la.

³ Jè ìkjalì ra ma-ni jò, yaá tsikíxten-jin ya ajin ndáchikon jè ra tjiya chitsín-la; jè ndáchikon ngi kójóní-ní koni tsa jní-la xita ra xá ini'ken-ni, ko nga'tsi cho ra tjin ya ajin ndáchikon ngi 'ken ijye-ní.

⁴ Jè ìkjalì ra ma-ni jàn, yaá tsikíxten ra tjiya chitsín-la ya nándá nga tjin xangá nandá ko ya nándá nga tíjjo nandá; jñà nandá saba jní kjomà. ⁵ Kí'nchré-la jè ìkjalì ra 'tse nandá nga kitsò:

—Jì Na'in, kjohixí ra tji'ní koni 'sín tjinikasín kjohi'in kiì ta ngatji-la kjoa ra tjin isà'nde, nga xita tsje-ní ra jì ko jii-ní ra tijni 'ndi 'ndi ko jii-ní ra tijna-ni skanda ti'sa kjotseé. ⁶ Nga jñà xita kiì, tsikíxten jní nga isi'ken jñà xita-li ko jñà xita ra kiichja ngajo-li; ko 'ndi 'ndi, 'koaá 'sín tji'bi-la jì nga jní kata'bi koni 'sín nga bakèn-la.

⁷ Ti'koaá kí'nchré jngo-la jta ra ya a'ta ímixa tsje-la Nainá kiichja-ni nga kitsò:

—Jì Na'in ra Nainá 'mì-li, jì ra bato tse nga'ño tjin-li, kixí kjoa, jñà kjohi'in ra tji'bi-la xita, ngi kixi tjin koni 'sín nga bakèn-la.

⁸ Jè ìkjalì ra ma-ni ijòn, yaá tsikíxten-jnó tsá'bí jè ra tjiya chitsín-la; ko jè tsá'bí ki'tsi'ndeé-la nga jè ndabá-la 'ño katachjan-la xita. ⁹ Ko bato 'ño kichjan-la jè ndabá-la tsá'bí jñà ijo-la xita; ko jñà xita kiì, ta isaá kiichjajno jnchro-la Nainá ra tjin-la nga'ño a'ta 'tse kjohi'in kiì; ko mì kì isíkájno jé-la, ko ni mì jeya isíkijna Nainá.

¹⁰ Jè ìkjalì ra ma-ni 'òn, yaá tsikíxten-jnó ra tjiya chitsín-la ya nándá nga tíbatéxoma jè cho ra 'ño 'cho 'kioo; ya nándá nga tíbatéxoma, 'ño kjòjñò nitjen. Jñà xita ra ya títsajna, ngi iskinenè ndijen-la ta ngatji-la nga ajò kjomà-la ijo-la jñà kjoa kiì. ¹¹ Takó mì kì isíkájno jé-la xita kiì; ta isaá jnchro kiichjajno-la Nainá ra 'tse ngajmi ta ngatji-la nga ajò kjomà-la jñà 'chin jtsé ra tsako-la ijo-la.

¹² Jè ìkjalì ra ma-ni jon, yaá tsikíxten-jín ra tjiya chitsín-la ya ndáje ra 'mì Éufrates; jè nandá-la xangá jè, kixiya-ní mé-ni nga ma koto-ni jñà xitaxá íjtòn ra ya nchrabá-ni ya nándá nga bitjokátji-ni tsá'bí.

¹³ Kíjtse-náa tsa'ba jè ye ra 'ño je 'ki ko ya tsa'ba jè cho ra 'ño 'cho 'kioo, ko ya tsa'ba jè xita ra kiichjaya 'én ndiso nga itjo jàn inima 'cho ra koni kjòn xke kjòn. ¹⁴ Jñà inima 'cho kiì, inima 'cho-la níí-ní; jñà ra bakón kjoxon ko ra fi nga bíxkóya jñà xitaxá íjtòn ra tjin ya nga tíjngo isà'nde nga skajàn jè nichjin ra ijye ko'sín tíjnda-la jè Nainá ra bato tse nga'ño tjin-la. ¹⁵ “Nda tiná'ya, nga 'koaá 'sín kj'ia ra 'an koni 'sín 'fii jngo xita chijé. Mé ta nda-la jè xita ra ijye tíjnanda 'kia nga

'an ra kji'ia kə ra ijye kjiijnanda nikje-la; kə tsa kjiijna líká, jchaá-la kjosabà-la.” ¹⁶ Jñà inìma 'cho-la níí, yaá tsikíxkóya jñà xitaxá ítjòn ra tjin ya isà'nde ya i'nde ñánda nga 'mì Armagedón ra 'én hebreo.

¹⁷ Jè ikjalí ra ma-ni ito, yaá tsikíxten ya ajin isén jè ra tjíya jè chitsín-la. Ya aya i'nde tsje-la Nainá ra tjna ján ngajmi ñánda nga tjna jè ra tijnasòn íxile nga tibatéxoma itjo jngo jta ra 'ño kiichja nga kitsò:

—Ijyeé itjasòn.

¹⁸ Akjòn taxkí 'ño jate, kə ina'yá-la jta, kə kitsin 'chón; 'tsa chón ra bato 'ño 'tsa; kjè sa nijngo chón ra kə'sín ta 'ño 'ba skanda 'kia nga ti'sa isinda jñà xita ya asòn isà'nde. ¹⁹ Jè naxindá ra 'ño nda 'yaxkon-la, jàn-ya kjomà. Kə jñà naxindá ra chja-ni jngó jngó nangi ra tjin isà'nde, jngo kjá ixojen. Kə jè naxindá ra 'mì Babilonia ra 'ño nda 'yaxkon-la mì kì isikato jè Nainá; kitsjá-la kjohi'in ra ijncha chitsín ñánda nga 'ya kjojtí-la ra 'ño ajò kjomà-la. ²⁰ Nga'tsi nangi ra ya kjihijyo ya ajin ndáchikon, jngo kjá kichija; kə jñà nindo, mì kì tí kijcha-ila. ²¹ Ján ngajmi inchrabà-ni jtsí najo ra iskatsané jñà xita; kə 'ño tsiña kjòn skanda tsatoó-la ichán kilo iyí nga jngó jngó. Jñà xita 'ño kiichjajno-la Nainá ta ngatjí-la jè kjohi'in ra 'jiikó jtsí najo nga batoó tse kjohi'in ki'tsi-la.

Kó'sín nga ki'tsi-la kjohi'in jè chjoón skáya

17 Jíí jngo jñà ikjalí ra ito ma-ni jñà ra ito chitsín 'ya ra ito skoya kjohi'in ijncha; tsakáqòð-na nga kitsò-na:

—Nchrabí, kokon-la jè kjohi'in ra 'ki-la jè chjoón skáya ra 'ño nda 'yaxkon-la ra ya tjna ñánda nga 'ño kjìn xangá nandá kjihijyo. ² Jñà xitaxá ítjòn ra tjin ya isà'nde yaá isíngásòn-kə chjoón skáya rakíi nga kj'íí nainá kijìtjngi-la ra 'koə ngoya-la komi tsa ya kiskàjin-kə kjoachijngi-la chjoón skáya ra kii, kə nga'tsi xita ra tjin nga tjnngo isà'nde jé xán 'tse kjoachijngi-la chjoón rakíi kjo'chi-ni.

³ 'Kia nga isikatsíjen jngo-na kjoa jè Inìma Tsje-la Nainá, jè ikjalí yaá ikə-na ya i'nde a'ta xìn ñánda nangi kixí. Yaá kíjtse jngo chjoón ra tijnakjá jngo-la cho ra 'ño 'cho 'kioo kə ra inì 'ki. Jè cho rakíi, tjin-jno tjin'ta ya ijo-la 'én ra 'cho tsò nga chjajno-la Nainá; kə ito ma-ni skə kə te ma-ni nchrájá-la. ⁴ Jè chjoón rakíi, nikje chji'ndi kə nikje inì 'ki ra kjiya; kichə siné ijajno, kə najo chjí ra 'ño nda kjòn kə jè najo ra 'mì perla. Kə tsá'ya jngo chitsín ra ngi kichə sinè ra ya tjíya nga'tsi kjoa'cho-la kə kjoatjé ra 'tse kjoachijngi ra 'sín. ⁵ Ya tótjen-la tí'ta jngo 'í ra kjo'ma ra mì kì fíya-ná mé-ni kotsò-ni, jè ra tsò: “Jè naxindá je Babilonia, ra 'ño 'yaxkon-la, jè ra na-la ma nga'tsi

íchjín skáya ra tjín kō nga'tsi kjoa'cho ra tjín ya isà'nde.”⁶ Kíjtse-náa jè chjoón 'chì ra jní-la xita-la Nainá kjo'chì-ni kō jní-la xita ra ini'ken ra ta ngatjì 'tse Jesús. Kō 'kiā nga kíjtsee, ta 'koáá kjomà-na, ngi ta kjóxkón-na.⁷ 'Kiaá kitsò-na jè ìkjali:

—¿Mé-ni nga maxkón-li? 'Aán koxín-la kó'sín tsò-ni jè kjoa'ma ra a'ta 'tse chjoón rakìi kō a'ta 'tse chō ra 'ñó 'cho 'ki ra tíjnakjá-la, jè ra ito ma-ni skō kō ra te ma-ni nchrajá-la.⁸ Jè chō ra kà'yi, jè-ní ra tíjnakon nga tì'sa-ni, tanga ijye 'ken-ní, kō ijyeé mejèn nchrabámijìn-ni ya ngajo natjan nga kiji ya ñánda nga ngi ta ya jchija. Jñà xita isà'nde ra mì tsa ya jí'ta 'í-la ya xajon ra 'tse kjobinachon skanda tì'kia-ni nga tì'sa isinda isà'nde, ta koxkón-la 'kiā nga skoòtsíjen-la jè chō ra 'ñó 'cho 'kioo, nga jè-ní ra tíjnakon nga tì'sa-ni, ra ijye 'ken kō kotsíjen india-ni.

⁹ 'Yaá jindíi machjeén jè kjobítsjen ra chjine tjín. Jñà skō ra ito ma-ni, itoó nindo tsò-ni; kō jñà nindo kii, yaá tíjnasòn jè chjoón rakii; jñà skō ra ito ma-ni, tì'koáá ito xitaxá ítjòn tsò-ni.¹⁰ Kō 'òn ma-ni ra ijye iskajen-ngi; jngo-isa-ni ra takó tíbatéxoma; jè ra ìjngo, takó kjè ki 'fiì; tanga 'kiā nga kj'íi, ta chibaá nichjin kotéxoma.¹¹ Jè chō ra 'ñó 'cho 'ki ra tíjnakon nga tì'sa-ni, tanga ijye 'ken, jè-ní ra ma-ni jin xitaxá ítjòn; yaá tíjnajin-la jñà ra ito ma-ni kō yaá tífi ñánda nga ta ya jchija.

¹² Jñà nchrajá ra te ma-ni ra kà'yi, teé xitaxá ítjòn tjín-ni ra takó kjè ki bí'tsia nga batéxoma. Tanga ta jngoó hora nga xitaxá koma nga taña kotéxoma-kjo kō jè chō ra 'ñó 'cho 'kioo.¹³ Jñà xitaxá ítjòn kii ra te ma-ni, ta jngoó kjobítsjen tjín-la nga yaá sìngatsja jñà nga'ñó-la kō jè kjotéxoma-la jè chō ra 'ñó 'cho 'kioo.¹⁴ Skajàn-kjo-koó jè Forrè, kō jé Forrè sìikijne; nga jé batéxoma-la nga'tsi xita ra batéxoma, kō jé Xitaxá ítjòn-la nga'tsi ra xitaxá ítjòn títsahijyo; kō jñà ra ya títsahijyo-kō, xá inakjoá-ila, kō xá itjahájin-ni, kō kixíi síkitjasòn-la.

¹⁵ Kitsò-isa-na jè ìkjali:

—Jè nandá ra kàchitsíjen-la ñánda nga tíjna jè chjoón skáya rakii, naxindá-ní, xita kjín-ní, jñá-ní xita ra tjín nga jngó jngó nangi ra tjín ya isà'nde, kō jñá-ní xita ra chja nga'tsi 'én ra tjín ya isà'nde.¹⁶ Jñà nchrajá ra te ma-ni kà'yi kō jè chō ra 'ñó 'cho 'kioo, kojtikeyé jè chjoón skáya rakii. Sketon-ní kō síkájna líka-ni, skineé jè ijo-la kō ngi koó ni'í nga kòkà-ni.¹⁷ Nga jè Nainá, 'koáá 'sín ijye tsikíjin ya kjobítsjen-la jñà xita kii, nga kō'sín kata'sín koni 'sín jè Nainá iskosòn-la. 'Koaá ma-ni nga sìjngoó jñà kjobítsjen-la jñà xita kii nga sìngatsja jñà kjotéxoma-la jè chō ra 'ñó 'cho 'kioo.¹⁸ Jè chjoón ra kà'yi, jè-ní jè naxindá-je ra batéxoma-la nga'tsi xitaxá ítjòn ra tjín ya isà'nde.

Kó'sín nga iskajen-ngi jè naxindá Babilonia

18 Ra ijye kjomà kjoa kii, ijngo ikjali kijtse-isa ra inchrabàjen-ni ya ján ngajmi ra 'nó tse nga'nó tjin-la; jè kjoajeya-la ra 'nó jate tsatsíjen, ngi kisihsen tíjngo ya a'ta nangi. ² 'Nó kiichja nga kitsò:

—Ijyeé iskajen-ngi, ijyeé iskajen-ngi jè naxindá-je ra 'mì Babilonia; ijyeé ta i'nde-la inìma 'cho-la níí kjamà kò ngajo-la nga'tsi ra inìma 'cho ra tjé kjòn; kò yaá títsajna jñà nise ra 'nó 'cho kjòn ra mì kì ma chine. ³ Nga nga'tsi xita isà'nde, yaá isíngàsòn-kò jè naxindá je rakii nga kj'íí nainá kiitjingi-la koni 'sín xita ra kjoachijngi 'sín, 'koaá ngoya-la tsa ya kjo'chi-ni xita jñà kjoachijngi ra ki'se ya ajin naxindá ra kii. Kò jñà xitaxá tíjòn ra tjin ya isà'nde, ti'koaá yaá kiitjingi-te-la ra kj'íí nainá ra tjin ya naxindá rakii koni tsa ki'sin-te kjoachijngi. Kò jñà xita isà'nde ra batínaya-ni tsajmì, yaá kjonchiná-ni nga'ta 'tse kjoa'cho ra ki'se-la jè naxindá ra kii.

⁴ Ijngo jta kí'nchre-isa-la ra ngajmi inchrabà-ni nga kitsò:

—Jìòn ra naxindá ts'an, tíjtòkajion jè i'nde rakii, mé-ni nga mì ya kjótsji-jé-te-no jè jé ra 'sín, kò ti'koaá mé-ni mì ya kòkò-te-no jñà kjohi'in ra tjábé-la. ⁵ Nga jñà jé-la ijyeé 'nó kjotse skanda ijye tsihijin i ngajmi, kò jè Nainá tí'sín kindá nga'tsi kjoa'cho ra inchi'sín. ⁶ Kò'sín katama'tin ngajo-ni koni 'sín nga ki'sin ra jè. Jò 'ka kò'sín katama'tin ngajo-ni koni 'sín tjin kjoa'cho ra ki'sin. Tjé-ni chitsín ra tsikíndayá xán, jò 'ka kò'ki jchá 'ti ngajo-ila koni 'sín jchá xán ra jè tsikínda. ⁷ Ta ngatji-la nga jeya isikíjna ijo-la kò nga isitsjako-te ijo-la, kò'sín 'ti-la kjohi'in nga katakjindáya-ni ndáxkon. Nga 'koaá 'sín tsò ya ajin inìma-la: “'Aán-ná chjoón ítjòn kò 'aán tíbatexóma, kò mì tsa chjoón jch'an-jiàan, kò nijngo nichjin nga kjohi'in sikjiáan.” ⁸ 'Koaá ma-ni nga ta jngo kjón nichjin kj'íí kanè ijye kjohi'in ra 'ki-la: kiyá xita-la; skíndaya-ni ndáxkon; kòkjijnchrá-la. Kò ngi ni'í kjehesko-ni. Nga batoó tjin-la nga'nó jè Nainá ra ijye kò'sín kiskosòn-la nga kotjin kjohi'in tsjá-la.

⁹ Jñà xitaxá ítjòn ra tjin ya isà'nde, 'nó skíndayake kò 'nó 'on kama-la 'kia nga ske nga tímihijiín jè ni'ndi-la nga títi jè naxindá je rakii ya nándá nga kijitjingi-la nainá xkósòn ra tjin ya naxindá je rakii ra 'koa ngoya-la koni tsa kijitjingi jngo-la chjoón ra kisiko kjoachijngi kò nga kisitsjako ijo-la. ¹⁰ Kjiín kìncha-ni nga jtsakjòn-la jè kjohi'in rakii; 'nó kichja nga kitsò:

—iIma-ró-ni, ima-ró-ni naxindá je Babilonia ra 'nó nda kijchaxkon-la, nga ta jngohíjta kjón-ní kà'fiikánè-la jè kjohi'in ra ka'bì-la!

¹¹ Jñà xità ra tjin ya isà'nde ra batínaya-ni tsajmì, tì'koaá skíndayakeé-te nga baá 'se-la nga mì tì yá ra kotse-ni jñà tsajmì-la, ¹² jñà tsajmì ra kichà sinè, ra kichà chroba, kò najo chjí ra 'ño nda kjòn, kò ndátòn ra 'mì perla, kò nikje chjí ra chroba kjòn, kò ra chji'ndi nájtsé kjòn, kò nikje ra ngi seda kò nikje ra inì kjòn, kò nga'tsì yá íte ra nda jne, kò kjin ndiyá-la tsajmì chjí ra ngi ninda ni'ño cho isinda-ni, kò tsajmì ra yá akon isinda-ni, kò kichà bronze, kò jñà kichà ra 'mì hierro, kò jñà najo ra 'mì marmol; ¹³ kò jñà chrjaba-yá canela, nga'tsì tsajmì ra nda jne, kò chrjongó nainá, kò perfume ra 'ño nda jne ra 'mì mirra, chrjongó 'tse yá olivo, kò xán ra 'tse to uva, kò sihitì, kò chijo niño nchrajín kò trigo, kò jñà cho ra ma 'ba 'chá, kò forrè, kò kabayo, kò carreta, skanda satína-te jñà xità ra chi'nda 'ño síxá. ¹⁴ Kítsò-la:

—iNga'tsì kjoa ra nda isasèn-la ijo-li, ijyee itjahíxìn-li; ijyee inichija tsji nga'tsì tsajmì ra nda kjòn ra tsjachi tsiki, kò ni-tì-jngo nichjin sakò india-ili!

¹⁵ Jñà xità ra tjin ya isà'nde ra batínaya tsajmì ra ya kjonchiná a'ta 'tse naxindá rakìi, kjiín kìncha-ni nga jtsakjòn 'kia nga ske jè kjohi'in rakìi. 'Ñó skíndayake kò baá 'se-la, ¹⁶ nga kítsò:

—iMé ta jé-la jè naxindá-je ra ngi nikje lino chraba tsakjaya, kò nikje ra chji'ndi nájtsé, kò ra nikje inì, kò nga tsajajno ya ijo-la ra ngi kichà sinè, kò najo chjí ra 'ño nda kjòn, kò ndátòn ra 'mì perla, ¹⁷ nga ta jngohíjta kjón-ní kafehesòn-ni nga'tsì kjoanchiná ra tjin-la!

Nga'tsì xità ra síxáko chitso kò nga'tsì xità ra ya inchifiya ya chitso, kò jñà xità ra ya síxá ya aya chitso kò nga'tsì ra ya síxá ya ajin ndáchikon, kjiín tsincha-ni ¹⁸ 'kia nga kijtse jè ni'ndi-la nga títi jè naxindá rakìi; 'ño kiichja nga kitsò:

—Ni kjè sa jngo naxindá ta nda ki'yaxkon-la koni jè naxindá ra títi 'ndi-ni.

¹⁹ Tsikíxten-jno chijo ya skò kò 'ño ba ki'se-la nga iskindayake nga kitsò:

—Mé ta jé-la jè naxindá-je rakìi, nga nga'tsì ra tjin-la chitso ya ajin ndáchikon, ndaá kjonchiná-ni a'ta 'tse kjonchiná ra ki'se-la jè naxindá je rakìi, kò 'ndi-ni ta jngohíjta kjón-ní kafehesòn-ni nga'tsì kjoanchiná-la.

²⁰ Nga'tsì ra titsajna ján ngajmi, tsjaá kata'se-no; kò nga'tsiò ra xità-la Nainá ma, kò jiòn ra tsikíxáya-no Cristo, kò jiòn ra inakjoá ngajo-la Nainá, tsja 'tè-la takòn. Nga ijyee jè Nainá kàtsjáhi'in-la ta ngatji-la nga'tsì kjoa ra isìko-najiòn.

²¹ Jngo ikjalì ra 'ño tse nga'ño tjin-la, jngo najo tse iskábé ra najo natsí ra litji 'ki, akjòn yaá isikàtjen-jin ya ajin ndáchikon, kitsò:

—Naxindá Babilonia ra 'ñó nda kijchaxkon-la, 'koaá tì'sín 'ñó nanga skajin-ndá kò ngi jchija-ní kò mì tì yá ra skexkon-isa-ni ya isà'nde. ²² Kò ya i'nde rakìi, mì tì kì kìná'ya-ilà jñà ra síkjane arpa kò jñà ra síkjane chrjoo ìtsjí kò jñà ra síkjane chrjoo i'i. Kò mì tì yá xità 'se-ni ra ma-la síxáko ta mé tsajmì-nioo. Kò mì tì kì mé najo molino koxáko-ni. ²³ Nì-tì-jngo ni'í kohisen-ni ya i'nde rakìi, kò mì tì yá xità kixan-ni, ta ngatjì-la nga batoó 'ñó nchiná kina'yà-la nga tìjngo isà'nde jñà xità-la ra tsatinaya-ni tsajmì, kò ta ngatjì-la nga jñà kjoatj'ee ra ki'se jè naxindá rakìi, tsikíndisoko nga'tsì naxindá ra tjin isà'nde. ²⁴ Jé naxindá rakìi tjin-la jé nga kinì'ken kò nga kixaájten jní-la xità-la Nainá kò jñà ra isichjeén Nainá nga kiichja ngajo-la, skanda nga'tsì xità ra kinì'ken nga tìjngo isà'nde.

Kó'sín nga 'yaxkón kò nga nitsjako Nainá ya ján ngajmi

19 'Kia nga ijye tsato jñà kjoa kù, ya ján ngajmi kí'nchré-la jta ra 'ñó jchán ina'yà-la koni tsa kjin jchán ma-ni xità nga kitsò: jAleluya! jNda kata'yaxkón Nainá!
 Nga jè tsachrjekàjin-ná kjohi'in,
 kò jè-ní ra jeya tìjna
 kò ra 'nga tìjna
 kò ra tse nga'ñó tjin-la;
² nga ndaá tjin kò kixí tjin koni 'sín nga bídajín ra jè,
 koni 'sín nga ijye kitsjá-la kjohi'in jè naxindá je rakìi,
 ra isìkítsón-jin isà'nde nga tsakón-la xità nga kj'íi
 nainá kùtjìngi-la,
 'koaá ngoya-la koni tsa tsakón-la a'ta 'tse kjoachijngi-la
 kò kitsjá ngajo-la kjohi'in
 koni 'sín nga tsikíxten jní-la nga kisì'ken jñà ra
 chi'nda-la Nainá kjomà.

³ Jngo 'ká kitsò-isa:

—jAleluya! jNda kata'yaxkón Nainá! Nga jè nì'ndi ra tífaá'ndi ñánda nga títì naxindá rakìi, 'koaá 'sín kjoaá'ndi skanda ta mé nìchjin-ni.

⁴ Jñà xità jchínga ra kahjòn ma-ni kò jñà ra ijòn ma-ni ra títsajnakon, tsincha-xkó'nchi-niña-ní nga kijtsexkón jè Nainá ra tìjnasòn íxile-la nga tíbatéxoma kò kitsò:

—jKó'sín katama, nda kata'yaxkón jè Nainá! jAleluya!

⁵ Jngo jta itjo-ni ya ñánda nga tìjna jè ra tìjnasòn íxile nga tíbatéxoma ra kitsò:

Nda jchaxkón Nainá nga'tsiò ra chi'nda-la ma,
 kò íchjín kò íchjá kò ixti kò i'ndí,
 jiòn ra ngi kòó kjoskon-no nga 'yaxkón Nainá.

⁶Ti'koaá kí'nchre jtaá-te-la ra 'koá 'sín ina'yá-la koni tsa kjín jchán
 ma-ni xità ra kiichjá, koni tsa faháya-la jè nandá 'kia nga 'ñó fane, kò
 koni 'sín nga faháya-la jè 'chon 'kia nga 'ñó tsin, nga inchitsò:

¡Aleluya!

¡Nda jchaxkón jè Nainá ra Na'ín-ná!

Nga jè ra bato 'ñó tse nga'ñó tjín-la

kò ijyeé jè tíbatéxoma.

⁷Tsja 'ké-lá jè inìma-ná

kò sìtsjakeé jè takén

kò jeya sikhíjneé ra jè,

nga ijyeé ijchó nichjin-la nga kixan jè Forrè.

Kò jè chjoón-la ijyeé tíjnanda,

⁸kò ijyeé ka'bì-la nikje chraba ra kjónaya,

jngo nikje tsje ra 'ñó chjí-la ra ngi nikje fate-ní.

Jè nikje chraba ra 'ñó chjí-la jè jngoya-la jñà kjoá ra nda 'sín jñà
 xità-la Nainá.

⁹Jè ikjalí kitsò-na:

—Xajon ti'ti jñà 'én kii: “Mé ta nda-la jñà xità ra xá inakjoá-ila
 nga ya kokjen-kò jè Forrè 'kia nga kixan nga kijná 'sí.”

Kò kitsò-isa-na:

—Jñá kii ra ngi 'én kixi-la Nainá.

¹⁰Tsásen-xkó'nchi'tá-la 'an jè ikjalí nga mejèn-na nga skexkón,
 tanga kitsò-na:

—Majín, kì tà chjàn kò'sín 'ni; ti'koaá chi'nda-la Nainá-ná ra 'an
 koni nga ji, kò koni jñà 'ndsi ra i'ka ra nda inchifitjìngi-la 'én kixi ra
 kitsjà Jesús. Jè Nainá nda jchaxkín.

Jñà 'én kixi ra kitsjà jè Jesús, tjíjñá-ni ra síchiya-la jñà xità ra
 síchjeén Nainá nga chjà ngajo-la.

Jè ra tíjnasòn-la jè kabàyo chraba

¹¹'Kiaá kítsee jè ngajmi nga ti'xá, kò jngo kabàyo chraba tsatsíjen.
 Kò jè ra tíjnakjá-la, jò 'í tjín-la, jngo ra tsò-ni: Ngì Kixíí Síhitjasòn, kò
 ra ìjngo: Ngì Xità Kixi-ní. Nga ngi kixíí 'sín 'kia nga bínda-jín kjoá kò
 'kia nga kjaán. ¹²Jñà xkon, 'koaá 'sín kjòn koni tsa títi ni'í; kò ya skò
 kjín jchán corona ra itsíñá kjòn tjí'a-la, kò jngo 'í tjí'ta-la ra mì kì yá
 be kótsò-ni; ta jngoó jè ra be. ¹³Jè nikje ra kjinaya, jní ijàjno tíjngo.
 Kò jè 'í-la, 'Én-la Nainá 'mì. ¹⁴Yaá tjìngi-la jñà chíchàn ra 'tse ngajmi;

kjiya nikje chraba ra ngi tsje kjòn kọ ra 'ñó chjí-là; títsakjá-là kabàyo ra chraba kjòn. ¹⁵ Jngo kichà ndajò ra itsjí 'ki ra 'ñó ijò bitjo-ni ya tsa'ba jè ra tsjáhi'in-là nga'tsi xíta naxindá ra tjín ya isà'nde. Kọ jngo kichà koaya tsja nga kotèxoma-ila jñà naxindá. Jè sabá kosinè to uva ya aya chitso najo nga kochrje nandá xán ra tjikọ kjojtí-là Nainá ra tse kjohi'in 'ya, nga bato tse nga'ñó tjín-là ra jè. ¹⁶ Yá asòn nikje-là kọ ya asòn chrjamí-là tjí'ta 'én ra tsò: “Jè ra xítaxá ítjòn-là ra xítaxá ítjòn títsajna kọ jè ra batéxoma-là nga'tsi xíta ra batéxoma.”

¹⁷ Jngo ikjalí kítsee ra ya síjnasòn ya tsá'bí nga 'ñó kiichja-là nga'tsi chọ ra tjímajin ya ajin isén ra kjine ijo seen nga kitsò-là:

—Nchrabá tíxkóya xàngioo nga'tsi-no, mé-ni nga chjine-no nga'tsi jñà ijo ra jè Nainá ijye tjínda-là, ¹⁸ nga chjinee ijo-là jñà ra xítaxá ítjòn, kọ ijo ra 'tse chíchàn ítjòn, kọ ra 'tse xíta nchiná, kọ ijo-là kabàyo, kọ 'tse xíta ra bìtsakjá-là, kọ ijo-là ra nga'tsi ta yá xíta-ni, ra xíta chí'nda kọ jñà ra mì tsa xíta chí'nda, kọ íchjín kọ íchjá kọ íxti kọ i'ndí.

¹⁹ Kọ kítse-náa jè chọ ra 'ñó 'cho 'kioo kọ nga'tsi jñà ra xítaxá ítjòn títsajna ya isà'nde kọ jñà chíchàn-là; kjóxxkóya-ní mé-ni nga skajàn-kọ-ni jè ra tíjnakjá-là jè kabàyo chraba kọ chíchàn-là ra tjikọ. ²⁰ Tanga indabá'ñó jè chọ ra 'ñó 'cho 'kioo kọ indabá'ñó-te jè ra kiichjaya 'én ndiso, jè ra ki'sin kjoxkón ya ngixkọn jè chọ ra 'ñó 'cho 'kioo nga tsikíndacha-là jñà xíta ra isi'ta chibá-là nga tí'koaá kijtsexkón jè isén-là jè chọ rakíi. Yáá inikatsajin tíkon ngajòo ya ajin ni'í ra títi jngá ra ngi koó azufre títi-ni. ²¹ Jñà xíta ra i'ka, jè 'ken-ni jè kichà ndajò ra tíbitjo ya tsa'ba jè ra tíjnakjá-là jè kabàyo; nga'tsi jñà chọ ra bimajin ya ajin isén ra kjine ijo seen, jñà kjoski-ni nga kiskine ijo 'ken-là nga'tsi jñà xíta kii.

Jè ra jngo jmi nó

20 Ìjngo ikjalí kítse-isa ra ngajmi itjojen-ni; 'ya jè yabi 'tse ngajo natjan, kọ jngo cadena ra 'ñó je 'ki kjinaya tsja. ² Itsabá'ñó jè ye jchá ra 'mì: Xíta-níí, kọ ra 'mì: Xíta Kondra, nga jngo jmi nó tsikité'ñó. ³ Kọ yaá isikátjen-ya ya ngajo natjan kọ yaá tsikíchjà'ya. Tsikí'ta jngo chibá nga tsikíchjà'ñó mé-ni nga mì yá ra koma skiíxa-ni kọ mì tí kì koma kíindisoko-ni jñà xíta naxindá ra tjín ya isà'nde skanda 'kia nga ijye koto jngo jmi nó. Akjòn 'kiaá tjánda'ñó chiba nichjin india-ni.

⁴ Kítse-náa íxile ra ijncha ñánda nga tísatéxoma, kọ yaá tsikitsajna jñà ra xá kọ'sín tsi'kì-là kjotéxoma nga jñà kíindajín. Kọ kítsee-náa jñà inìma tsje-là jñà xíta ra kitisín ra ta ngatjí-là jñà 'én kixi ra kitsjá

a'ta 'tse Jesús kō ra ta ngatjì-là nga jñà 'én-là Nainá kijìtjìngi-là. Jñà xità ra mì tsa jè kijtsexkón jè cho ra 'ñó 'cho 'kioo kō tì'koa mì kì kijtsexkón jè isén-là cho rakì, kō nga mì kì kitsjá'nde nga isi'ta-là jè chiba-là cho rakì ya tótjen-là kō ya tsja. Jñà xità kì, tsikitsajnaoón india-ni, kō jngo jmi nó tsatéxoma kō jè Cristo. ⁵Ijndíi nga jaáya ítjòn-là xità. Tanga jñà mi'ken ra i'ka, skanda 'kiaá jaáya india-ila 'kia nga ijye tsato ra jngo jmi nó. ⁶¡Mé ta nda-là jñà xità ra kōko-là nga kjoáya ítjòn-là! Xità kì, ijye xità-là Nainá koma. Nga jè kjobiya ra bijchó jò-ni, mì tì kì mé nga'ño tjín-là ra a'ta 'tse; mì tì mé ma sùko-ni. Ta isaá na'mì kama ra a'ta 'tse Nainá kō a'ta 'tse Cristo kō jngo jmi nó taña kotéxoma kō.

⁷'Kia nga ijye kje ra jngo jmi nó jè ra xità kondra kitjo-nì ya ñánda tìjna'ya nga tísikjín kjohi'in; ⁸kojmendií-ní mé-ni nga skoóndacha-là nga'tsi jñà xità naxindá ra tjín nga tìjngo isà'nde, jè Gog kō Magog. Kííxkóya xákjín mé-ni nga skajàn-ni nga 'se kjojchán. Batoó kjín ma-ni, 'koaá jngoya-là koni jñà chrjo ra ijncha ya andi ndáchikon. ⁹Tsinchimasòn-ní kóho'ki nga tìjngo isà'nde; jngo tjandi kiji-là ya ñánda nga títajna jñà xità-là Nainá kō jè naxindá ra Nainá tsjake. Tanga jè Nainá, ni'í isikjinchrabájen-ni ya ján ngajmi nga tsaká nga'tsiò. ¹⁰Kō jè xità-ní ra tsikíndochá-là, yaá inikátjen-jin ya ñánda nga títi jnga ni'í ra ngi kō azufre títi-ni, ya ñánda nga ijye títajna jè cho ra 'ñó 'cho 'kioo kō jè ra kiichjaya 'én ndiso; yaá sùkjiín kjohi'in nga kō nichjin kō nitjen skanda ta kjiá-nioo kō skanda ta mé nichjin-nioo.

'Kia nga sindajín-là jñà mi'ken

¹¹Kíjtseé jngo íxile ra chraba 'ki kō ra 'ño je 'ki nga tìjnasòn jè ra ya tibatéxoma. 'Kia nga tsatsíjen jè ra tìjnasòn íxile chraba, jè nangi kō jè ngajmi mì kì kijcha-là kó'sín nga ichijà. ¹²Kō kíjtse-náa jñà mi'ken ra íchjín kō íchjá kō jñà ra íxti kō i'ndí kjòn nga ijncha kixi ya ngixkōn Nainá. Jñà libro itjá'xajin-ní [ñánda tjí'ta mé ra ki'sin nga jngó jngó xità], kō ijngo itjá'xa-isa ra askan-nioo jè ra libro 'tse kjobinachon; isindajín-là jñà mi'ken koni 'sín tjín kjoa ra ki'sin nga jngó jngó koni 'sín nga tjí'ta jñà libro ra itjá'xajin. ¹³Jè ndáchikon kitsjá jñà mi'ken ra ya tjíhijyo-là. Jè i'nde 'tse mi'ken kō jè i'nde 'tse kjohi'in kitsjá jñà mi'ken ra ya títajna-là; kō 'koaá 'sín isindajín-là koni 'sín tjín kjoa ra ki'sin nga jngó jngó. ¹⁴⁻¹⁵Jè i'nde-là mi'ken kō jè i'nde-là kjohi'in yaá inikatsajojín ya ñánda nga títi jnga ni'í. Kō jñà mi'ken ra mì kì isakò 'í-là ya a'ta xajon 'tse kjobinachon, yaá iskatsajojín-te ya ajin ni'í ra ngi títi jnga. Jé kjobiya rakì ra bijchó jò-ni.

Jngo ngajmi xit̄se ko jngo nangi xit̄se

21 Jngo ngajmi xit̄se ko jngo nangi xit̄se kít̄see; jè ngajmi ra t̄jna nga t̄i'sa í̄t̄jòn kò jè nangi, ijyee kichija; kò mì t̄i kì mé ndáchikon kijna-ni. ² Kò kít̄see-te nax̄indá tsje-là Nainá ra jè Jerusalén xit̄se, nga t̄nchrabájen-ni ngajmi ya ñánda nga t̄jna Nainá, jè nax̄indá ra ijye kò'sín t̄jnananda koni jngo chjoón ra kixan ra ijye t̄jinda-là ijo-là nga tíkoñá nga skaábé 'x̄in-là. ³ Jngo jta ra ngajmi inchrabà-ni kí'nchre-là ra 'ñó kiichja nga kitsò:

—Chítsijen-la jè Ni'ya Tsje-là Nainá, ijyee yaá t̄jnajin masen-là j̄nà x̄ita. Nga jè Nainá k̄ijnajin masen-là j̄nà x̄ita, nga x̄ita nax̄indá-la koma. Jè sabá Nainá k̄ijnako j̄nà x̄ita k̄i nga Nainá-là k̄itso-là. ⁴ Jè sabá Nainá s̄ixi-ni nga'tsi ndáxkon x̄ita; kò mì k̄i t̄i yá x̄ita ra kiyá-ni; kò mì k̄i t̄i yá ra sk̄indaya-ni ndáxkon; kò mì k̄i t̄i yá ra 'on koma-la nga sk̄íjo-kò ijo-là; nga ijye tsato ra kjoa jchínga.

⁵ Kò jè ra t̄jnasòn íxile ñánda nga t̄ibatéxoma, kitsó-ní:

—¡Chítsijen! 'An, t̄isixítseya ijyee-na nga'tsi tsajmì ra t̄jín.

Kò kitsò-na:

—Xajon ti'ti j̄nà ra 'an kot̄ixian-la; nga j̄nà 'én k̄i, ngi 'én kixi-ní kò ngi kixí t̄jín.

⁶ Kò kitsò-isa-na:

—Ijyee itjasòn. 'An-ná ra t̄jna í̄t̄jòn-na skanda kjo'tsia kò 'an-ná ra t̄jna skanda 'kia nga kjehe'tà nichjin; 'an-ná ra tsiki'tsia-na kò 'an-ná ra sikjéhe'ta-na. J̄nà ra xándá-là, ta kjo'tjò tsja-là nandá ra sk'í, ya i'nde ñánda t̄bitjo nandá ra tsjá kjo'binachon. ⁷ J̄nà ra s̄ikijne, j̄nà kongatsja ijye nga'tsi kjoanda k̄i; 'aán koma jè Nainá-là kò j̄nà koma ixti-na. ⁸ Tanga j̄nà x̄ita ra tsakjón, kò j̄nà ra mì makjín-là, j̄nà ra 'ñó 'cho t̄jín kjoa ra 'sín, kò j̄nà ra x̄ita sí'ken, j̄nà x̄ita chijngi kò j̄nà x̄ita ra 'sín kjoatj'ee, j̄nà x̄ita ra kj'íi nainá bexkón kò nga'tsi j̄nà ra x̄ita ndiso, yaá kòko-là ya ñánda nga títi ni'í-jnga nga ngi kò azufre títi. Jé rak̄i, kjo'biya ra bijchó jò-ni.

Nax̄indá xit̄se ra 'mì Jerusalén

⁹ Ji kasi'ta chraña jngo-na j̄nà ìkjalì ra ito ma-ni, j̄nà ra t̄jima'ya j̄nà ch̄itsín ra ito ndiyá-là kjo'hi'in ra fehe'ta-ni t̄jía, kò tsakákò-na nga kitsò-na:

—Nchrabí ya ijndí, mé-ni nga kokon-la jè chjoón ra t̄jnananda jè ra kixan-kò jè Forrè.

¹⁰ 'Kia nga jè Inima Tsje-là Nainá isikatsjen jngo-na kjoa, jè ìkjalì yaá ìko-na ñánda s̄jna jngo nindo ra je 'ki kò 'nga 'ki, kò tsakón-na

jè naxindá ra je 'ki ra naxindá tsje ra 'mì Jerusalén ra ya itjojen-ni ján ngajmi ra 'tse Nainá inchrabà-ni. ¹¹ Jè naxindá tsje Jerusalén, 'koaá 'sín 'ñó fate tsatsíjen koni tsa jngo najo chjí ra 'ñó nda 'ki; ko ngi 'koaá 'sín fate koni jè najo ra 'mì jaspe ra ko'sín tsijen-yá-ni koni tsa chitsín. Kì ko'sín fate tsatsíjen-ni nga jé kjoajeya-la Nainá ko'sín isikatsíjen. ¹² Jngo chrjó ra 'ñó je ko 'ñó 'nga tjíchjándi-ila jè naxindá rakì, ko tejò ma-ni jña xotjoba-la. Nga jngó jngó xotjoba jngo ìkjali síjnajto. Ko yaá tjí'ta 'í-la jña ra tejò naxindá ra ya inchrabà'ta-ni ixti-la Israel. ¹³ Ya ñándá tjo-ni tsá'bí, jàn xotjoba tjín-la. Ko ya ñándá kàtji-ni tsá'bí, tì'koaá jàn xotjoba tjín-la. Ya nga kixi-la ñándá tjo-ni tsá'bí jàn xotjoba tjín-la, ko ya ngaskoán-la ñándá nga tjo-ni tsá'bí tì'koa jàn xotjoba tjín-la. ¹⁴ Jè chrjó ra tjíchjándi-ni ya naxindá, tejò chrjó tjà'tsin tjín ya ñándá nga tejò 'í tjí'ta ra 'tse jña xita ra tejò ma-ni ra tsikíxaya-la jè Forrè.

¹⁵ Jè ìkjali ra tíbako-na, jngo kichá kjiya tsja ra ngi kichá sinè ra koni 'ki jngo yá ra ma machiba-ni 'ki, jè ra síchjeén nga machiba-ni jè naxindá ko jè chrjó ra tjíchjándi-ni naxindá ko jña xotjoba-la. ¹⁶ Jè naxindá, 'koaá 'ki koni tsa jngo kàxa. 'Koaá tì 'ki ndajò-ni koni 'ki nga teyá. Jè ìkjali, jé kichá ra tsá'ya kisichiba-ni jè naxindá. Jò jmi ko jò sindo kilómetro tjín-la. 'Koaá tì 'ki tjín-la, jè ra ndajò ko ra teyá ko ra 'nga. ¹⁷ Isichibaá-te jè chrjó ra tjíchjándi-la jè naxindá, jngo sindo ko ichán ijòn xkó ndseé tjín-la ra chiba 'tse xita isichjeén jè ìkjali, [jè ra ichán nanga tjín-ni].

¹⁸ Jè chrjó ra tjíchjándi-ni, ngi jé kisinda-ni najo chjí ra 'mì jaspe. Tanga ra jè naxindá, ngi kichá sinè ra jè. 'Koaá 'sín tsijen koni jngo chitsín ra tsje. ¹⁹ Ko jña chrjó tjà'tsin jè chrjó ra tjíchjándi-ni ya naxindá, ngi sabá jña najo chjí ra 'ñó nda kjòn ijàjno; jè ra tjína ítjòn, jé najo ra 'mì jaspe; jè ra ma-ni jò, jé najo ra 'mì zafiro; jè ra ma-ni jàn, jé najo ra 'mì ágata; jè ra ma-ni ijòn, jé najo ra 'mì esmeralda; ²⁰ jè ra ma-ni 'òn, jé najo ra 'mì ónice; jè ra ma-ni jon, jé najo ra 'mì cornalina; jè ra ma-ni ito, jé najo ra 'mì crisólito; jè ra ma-ni jin, jé najo ra 'mì berilo; jè ra ma-ni ijan, jé najo ra 'mì topacio; jè ra ma-ni te, jé najo ra 'mì crisopraso; jè ra ma-ni tejngo, jé najo ra 'mì jacinto; ko jè ra ma-ni tejò, jé najo ra 'mì amatista. ²¹ Jña tejò xotjoba-la, tejò najo chjí ra 'mì perla tjín-ni. Nga jngó jngó xotjoba, jngoó najo chjí ra 'mì perla tjínda-ni. Jè ndiyá té-la naxindá, ngi kichá sinè-ní; 'koaá 'sín nda fate tsijen koni tsa jngo chitsín.

²² Ya ajin naxindá, nijngo ingo kíjtsee. Nga jè sabá Na'ín-ná ra Nainá ra bato tse nga'ñó tjín-la, ko jè Forrè, ra ma ingo-la. ²³ Jè naxindá, mì tsa tì tsá'bí ko mì tsa tije sá machjeén-ila nga síhisen-la; nga jè sabá kjoajeya-la Nainá síhisen-la; ko jé Forrè ma ni'í-la. ²⁴ Jña

xit̄a nax̄indá ra t̄jín ya isà'nde, jè kjoahisen-la Nainá kímahisen-ni; k̄o j̄nà xit̄axá ít̄jòn ra t̄jín ya a'ta nangi, k̄ikoó kjoanchiná-la nga ya s̄iingatsja. ²⁵ J̄nà xot̄joba-la nax̄indá nik̄jiá nga s̄ichj̄a 'kia nga n̄ichjin; nga ya ijndáa, mì k̄ì tsa koj̄n̄ò-j̄n. ²⁶ J̄nà xit̄a nax̄indá ra t̄jín ya isà'nde yaá k̄iko nga'tsì kjoanchiná-la k̄o nga'tsì ra 'n̄ío nda kj̄òn nga ya s̄iingatsja. ²⁷ Nimé kjoat̄jé ma kjoaha'sen; nijngo ra kjoa'cho 'sín k̄o ra 'én ndiso ch̄ja ma kjoaha'sen-jin nax̄indá; ta j̄nà kjoaha'sen j̄nà ra t̄jít̄a 'í-la jè xajon-la Forrè ra 'tse kjobinachon.

22 Ra kjomá askan-nioo jé ìkjali tsakón jngo-na xangá ñánda nga tí'fa nandá ra kjijna tsjé tsje, jè nandá ra tsjá kjobinachon, ra ngi fate-ní koni tsa jngo ch̄itsín. Yaá tíbitjo-ni ya ñánda nga tíjna Nainá nga tíjnasòn íxile nga tíbatéxoma k̄o ya ñánda nga tíjna-te jè Forrè. ² Jè xangá nandá, yaá 'fa ya nga masen-la jè ndiyá té-la nax̄indá. Ya nga ngajò 'ka andi-la xangá nandá, síjna jè yá ra tsjá kjobinachon; jè yá, tejò 'ka majchá to-la nga inó; jngo 'ká majchá nga jngó jngó sá; j̄nà xka-la yá, j̄nà maxki-ila j̄nà xit̄a nax̄indá ra t̄jín ya isà'nde. ³ M̄ì k̄ì t̄jì mé kjoa 'se-ni ra mì k̄ì sasén-la Nainá. Nga yaá kijna jè Nainá k̄o jè Forrè nga kot̄exoma; k̄o j̄nà ra ch̄i'nda-la ma, yaá síxá'ta-la. ⁴ Ngi skoó'an tsijen Nainá; k̄o jè 'í-la Nainá, yaá sí'ta ya tótjen-la. ⁵ Ya ijndáa, mì k̄ì t̄jì n̄itjen 'se-ni; k̄o mì tsa ni'í isen k̄ochjeén-ila, k̄o mì tsa t̄jì ni'í-la tsá'bí k̄ochjeén-ila; nga jè sabà Nainá ra N̄a'ín-ná s̄ihisen-la. K̄o j̄nà kot̄exoma skanda ta kj̄iá-nioo k̄o skanda ta mé n̄ichjin-nioo.

Ijyeé kjochraña nga kj'íí jè Cristo

⁶ Jè ìkjali kitsò-na:

—J̄nà 'én k̄ì, ngi 'én kixi-ní k̄o ngi kixíí t̄jín. Jè N̄a'ín-ná ra Nainá jè ra síchiya-la j̄nà xit̄a ra ch̄ja ngajo-la, jè kàsikasén jè ìkjali-la mé-ni nga k̄okòn-la j̄nà xit̄a ch̄i'nda-la j̄nà kjoa ra ta nd̄iton kjón-ní k̄okama.

⁷ —j̄Nda ch̄itsijen, 'an ijyeé kj'íí nd̄iton-ná!

j̄Mé t̄a nda-la j̄nà ra nda síhitjasòn j̄nà 'én ra kitsjà Nainá ra t̄jít̄a jè xajon rak̄i!

⁸ An ra 'mì-na Juan, 'aán-ná ra kí'nchree k̄o ra k̄ijtsee j̄nà kjoa k̄i. 'Kia nga ijye kí'nchree k̄o nga k̄ijtsee, tsásen-xkó'nchi-niña-náa ya angi ndsak̄o jè ìkjali ra t̄ibakón-na j̄nà kjoa k̄i, nga k̄ijtsexkóon.

⁹ Tanga jè ìkjali kitsò-na:

—Maj̄n k̄ì tà ch̄jàn k̄o'sín 'nì. Nga 'an, t̄i'koaá t̄jì ch̄i'ndaá-te ma koni ngaj̄i, k̄o koni j̄nà 'ndsij̄ j̄nà ra síchjeén Nainá nga ch̄ja ngajo-la, k̄o j̄nà ra síhitjasòn j̄nà 'én ra t̄jít̄a jè xajon rak̄i. Jé Nainá, ra jchaxk̄iín.

¹⁰ Kò kitsò-isa-na:

—Kì tà chjàn bi'ma-jìn jǎnà 'én ra kitsjà Nainá ra tǎí'ta jè xajon rǎkǐ, nga ijyee kjochraña nǐchjin nga kǐtjasòn koni 'sín tíchja. ¹¹ Jǎnà ra mì tsa xǐtǎ kixǐ yǎ ngixkòn Nainá, takó kò'sín katitsajna; kò jǎnà xǐtǎ ra 'cho 'sín, takó kò'sín 'cho kata'sín-te; tanga jǎnà ra xǐtǎ kixǐ yǎ ngixkòn Nainá, kò'sín kixǐ katitsajna; kò jǎnà ra xǐtǎ tsje, kò'sín tsje katitsajna-isa.

¹² —Nda chítsijen, 'ǎn, ijyee kǐí'í ndǐton-ná nga 'ya jè kǐotjò ra tsja-lǎ nga jngó jngó xǐtǎ koni 'sín tíjn kjoǎ ra ki'sìn nga jngó jngó. ¹³ 'Aán-ná ra tíjna ítjòn-na skanda kjo'tsia kò 'aán-ná ra tíjna skanda 'kia nga kǐjehe'tà nǐchjin; 'ǎn-ná ra tsiki'tsia-na kò 'ǎn-ná ra sikǐjehe'ta-na. 'Aán tíjna ítjòn kò 'aán fehe'ta-na.

¹⁴ Mé tǎ nda-lǎ jǎnà xǐtǎ ra [jè jní-lǎ Forrè] sítsje-ni nikje-lǎ mé-ni nga kǐ'nde-lǎ nga ma skǐne to-lǎ jè yá ra tsjá kǐobinachon, kò mé-ni nga tǐó'nde-lǎ nga yǎ xotǐoba-lǎ naxǐndá ma kjoǎha'sen-ni. ¹⁵ Tanga ndǐtsiaán kǐtsajna jǎnà ra xǐtǎ nañá, kò jǎnà xǐtǎ ra 'sín kjoatǐ'ee, kò jǎnà ra kjoǎ chijngi 'sín, kò jǎnà ra sí'ken xǐtǎ, kò jǎnà ra kǐ'íí nainá bexkón kò nga'tsi jǎnà ra tsjake kjoǎndiso kò ra 'én ndiso chja.

¹⁶ —'ǎn ra 'mì-na Jesús, 'aán-ná ra ísikásén-no jè ikǐjalǐ-nǎ mé-ni nga tsjá-no 'én ǎ'ta 'tse kjoǎ kǐ, jìon ra xǐtǎ naxǐndá-nǎ ma. 'ǎn-ná jè jts'én ra itǐo'ta-ni tǐe-lǎ David; 'ǎn-ná jè nitse-xó ra 'ñó fate 'ki ra tǐo 'kia nga tajǎòya.

¹⁷ Jè Inìma Tsje-lǎ Nainá kò jè chǐoón ra tíjnanda nga kǐxan, tsó-ní:

—Nchrabí [Nǎ'ín Jesús].

Kò jìon ra ìnchina'yá, kǐtixó-te:

—Nchrabí [Nǎ'ín Jesús].

Jìon ra xándá-no kò ra mejèn-no, nchrabá, 'tǐo kǐotjò jè nandá ra tsjá kǐobinachon.

¹⁸ 'ǎn, 'koǎá 'sín tíxian-no nga'tsi-no ra na'yá jǎnà 'én ra kitsjà Nainá ra tǎí'ta xajon rǎkǐ: Tsa yá ra kǐìsòn-isa-lǎ koni 'sín nga ijyee tǎí'ta, jè Nainá kǐìsòn-isa-lǎ jǎnà kǐohi'in ra tǎí'ta xajon rǎkǐ. ¹⁹ Kò tsa yá ra kǐohíxìn i'ka-lǎ jǎnà 'én ra kitsjà Nainá ra tǎí'ta jè xajon rǎkǐ, jè Nainá kǐohíxìn-lǎ jè kǐonda ra kòko-lǎ ǎ'ta 'tse yá ra tsjá kǐobinachon kò ǎ'ta 'tse naxǐndá tsje-lǎ Nainá ra tǎí'ta xajon rǎkǐ.

²⁰ Jè ra títsjá kixǐ 'én-lǎ ǎ'ta 'tse kjoǎ kǐ, tsó-ní:

—Ngi kixǐí kjoǎ, ijyee kǐí'í ndǐtoón-ná ra 'ǎn.

Jon, kò'sín katama. ¡Nchrabí jǐ Nǎ'ín Jesús!

²¹ Jè kǐonda-lǎ Nǎ'ín-ná Jesucristo katijnakò-no nga'tsi-no. Kò'sín katama.